

প্রথমবারের বিজ্ঞাপন।

সন্দৰ্ভ উপবন্ধুত্বগণ নিবেদনযৈতৃ ।

মহাভাগবতগণ ! সম্মতি শ্রীল শ্রীযুক্ত পুজ্যপাদ কৃপগোষ্ঠান প্রণীত লিতনাধিবনাটক অভ্যাদ সহ মুদ্রাকল্পে প্রত্নত হইলাম, ইহা অতি আশ্চর্য প্রয়োগ, ইহাতে শ্রীকৃষ্ণের বিশেষ লীলা সকল বর্ণিত হইয়াছে। আমি মন্তব্য করিয়া হইয়া ইচ্ছার যে সম্পূর্ণ রস প্রকাশ করিব, কোন ক্ষেত্রে এমত সাহস করিতে পারিতেছি না। আপনারা প্রমত দয়ালু । যদি আমার প্রতি কৃপা প্রকাশ করুন, তাহা হইলে অবশ্য ইহার মর্মার্থ প্রকাশ করিতে সন্দর্ভ হইব। ইতি ।

১২৮৮ মাস। কাশ্মীর ।

দ্বিতীয়বারের বিজ্ঞাপন।

ত ১২৮৮ মাসের কাশ্মীরমাসে শ্রীল লিতনাধিবনাটক মুদ্রাকল্প করিয়ে প্রত্নত হইলাম। শ্রীমহাপ্রভুর ভক্তগণ অত্যাদিরে গ্রহণ করাতে প্রয়োগ করিবার পক্ষে হইয়া দায়িত্ব করিয়ে আছেন। গোত্রামিপাদদিগের রচিত প্রয়োগ সকল বহুল পরিমাণে প্রচার হওয়াট প্রয়োগের কর্তৃব্য এবং তাহাদিগের অংগুহাতিশয়ে পুনর্বার মুদ্রাকল্পে প্রত্নত হইলাম। প্রথম মুদ্রাকল্পে যে সকল অম্বৰাদ ছিল, অবার ত প্রাচীর জিষ্ঠের নাম দ্বারাগোর সহিত পরিশোধন করা হইতেছে, প্রাচীকগণ মনোনিবেশ পূর্বক প্রত্ন করিলে আনন্দাতিশয় লাভ করিবেন। ইতি ।

মন ১৩০৯ মাস।
আবাঢ় ।

শ্রীরামনারায়ণ বিন্দ্যারঞ্জন ।
বহুরূপপুর, রাধারমণবন্দু,
গুোঃ আগড়া ।

ଲଲିତମାଧବନାଟକ ।

ଅର୍ଥମାଙ୍କଃ ।

— ୩୫ —

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚୈତନ୍ୟଚନ୍ଦ୍ରାୟ ନମः ॥

ଶୁରାରିପୁଷ୍ମଦୃଶ୍ୟାମୁରୋଜକୋକାନ୍ ।

ମୁଖକମଳାନି ଚ ଖେଦୟମୂର୍ଖଣଃ ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀରାଧାକୃଷ୍ଣାଭ୍ୟାଃ ନମः ॥

ଅଥ ଶ୍ରୀନନ୍ଦନନାନ୍ତଃପୁରୁଚରେର୍ଗବନ୍ତକୁର୍ବରେ: ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚୈତନ୍ୟଚନ୍ଦ୍ରପାଦରେ: ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତଃ ସାମିଚରଣେର୍ମଦେକଶର୍ଣ୍ଗେରଜ୍ଞଲନୀଲମଣେ ଲକ୍ଷିତ: ସମ୍ବନ୍ଧିମଦାଖ୍ୟ-ସନ୍ତୋଗ: ଶୁଦ୍ଧିଂ
ମିତ୍ରଂ ବିରଚ୍ୟମାନତ୍ତ ଲଲିତମାଧବାଖ୍ୟତ ପ୍ରହତ୍ତ ପ୍ରଥମପଙ୍କଃ ବ୍ୟାଚକ୍ରେ । ଶୁରାରିପୁଷ୍ମ-
ଦୃଶ୍ୟାମି । ମୁକୁନ୍ୟଶ ଏବ ଶଶୀ ବୋ ମୁଖଭ୍ୟଃ ମୁଦଃ ଦିଶତ୍ । ଅଥ ଓ ଇତିହାନ
ନେ ଅନ୍ତର୍ମେପାନ୍ତଃ ହର୍ଷିତ: । ଚନ୍ଦ୍ର ସଦାତନପୂର୍ଣ୍ଣଭାବାଦନ୍ତ ତଃ ସମ୍ବନ୍ଧ୍ୟତି-
ଦ୍ରେକାଳକାରୋ ବା । ୧କଂ କୁର୍ବନ୍ ଶୁରାରିପୁଷ୍ମଦୃଶ୍ୟାମୁରୋଜ ଏବ କୋକାନ୍ତାନ୍ ମୁଖ-
ଶ୍ଵେତ କମଳାନି ଚ ଖେଦୟନ୍ । ଅଧିଳା: ସୁହଦ ଏବ ଚକୋରାନ୍ତାମନ୍ଦିତ୍ୱ: ଶୀଳଃ ସମ୍ମଦ୍ରିଷ୍ଟ:
ମଃ । ଆଶୀର୍ବାଦନ୍ତ ପ୍ରାଥମିକଭାତ୍ତଜପମଙ୍ଗଳ: ପ୍ରଥମ: କୁତଃ । ସମସ୍ତବନ୍ତବିଷୟାନ୍ତପକା-
ନ୍ତାରୋହତ ବାଚ୍ୟ: । ଅପ୍ରସ୍ତତପ୍ରସଙ୍ଗା ବ୍ୟାଙ୍ଗ୍ୟ । କଂସାଦି ଶୁରାରିପୁରିଶେଷେ-ନନ୍ଦାଦି

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚୈତନ୍ୟଦେବେର କୃପାପାତ୍ର ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗ୍ବାତ୍ ଗୋଷ୍ଠୀ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ-
ଲୀଲମଣି ପ୍ରଛେ ଯେ ସମ୍ବନ୍ଧିମାନ୍ ସନ୍ତୋଗ-ସର୍ବନ କୁରିଆଛେନ,
ତାହାଇ ପ୍ରକଟନାପେ ଦେଖାଇବାର ନିମିତ୍ତ ଏହି “ଲଲିତମାଧବ
ନାଟକ” ଆରିଷ୍ଟ ହିତେଛେ ॥

ସାହା ଦେବଶକ୍ତ ଅଶ୍ଵରକାମିନୀଗଣେର ଶ୍ଵରନାମ ଚନ୍ଦ୍ରକର୍ମଃ
ମୁଖକମଳ ସକଳେର ଖେଦବର୍ଦ୍ଧନକାରୀ ଓ ସୁହଦ୍ ରୂପ ଚକୋରବର୍ଗେର

চিরমথিলহৃদ্দচকেরনশী

দিশতু মুকুন্দযশঃশশী মুদং বং ॥ ১ ॥

অপিচ ॥

অষ্টো প্রোক্ষ্য দিগঙ্গনা ঘনরসৈঃ পত্রাঙ্গুরাণাঃ শ্ৰিয়া
কুৰ্বন্মাঞ্জুলতাভৱন্ত চ সদা রামাবলীমণ্ডনং ।

সুহৃদিশেষে চ বক্তব্যে সুবরিপুমাত্রস্ত সুহৃদ্মাত্রস্ত চ গ্রহণাঃ ॥ ১ ॥

মুদিরঃ কামুকে মেঘে হৰ্ষণে চ নিগদ্যতে ইত্যভিধানাঃ । কামুকং হৰ্ষ
বা । কুষ্ঠনামানং যশোদাস্তনক্ষমং । কুষং শামং মুদিরঃ মেং বা ।
দিশি গতা অঙ্গনাঃ শ্ৰীরাধা চন্দ্ৰাবলী ললিতা বিশাখা পদ্মা শৈব্যা শামলা
একত্ৰীকৃত্য তা ঘনরসৈরঙ্গাপ্রিভৃত নিবিড়শৃঙ্গারবিশেষঃ প্রোক্ষ্য লি
তপরিষ্কা । কস্তৰ্যা লিথিতপত্রভঙ্গানাঃ শোভয়া । মনোজ্ঞাতিশয়স্ত
সুন্দরীশ্রেণ্যা মণ্ডনং কুৰ্বন্ সৰ্বোৎকর্ষেণ বৰ্ততে । বৃত্যথে ক্রমেৱায়
চ পুনঃ । উজ্জলাখ্যবতীঃ চন্দ্ৰতোপ্যজ্জলা আকৃতির্যস্তাস্তাঃ চন্দ্ৰাবলীঃ কু
পক্ষাস্তরেতু যঃ কুফেণ মেঘো অষ্টো দিশোহঙ্গনা ইব ঘনরসৈর্মেঘপুনঃ
ইত্যমৰাঃ জলেঃ প্রোক্ষ্য পত্রাঙ্গুরাণাঃ পুনর্জ্জবো যা লতা সুসার্মাত্ম
শ্ৰিয়া শোভয়া সদা আরামাবলীনামুপবনশ্রেণীনাঃ মণ্ডনং কুৰ্বন্ । যঃ পীৰ

আনন্দপ্রদ মেই মুকুন্দের অখণ্ড যশঃশশী তোমাদের
বিধান করুন ॥ ১ ॥

আৱও ॥

যিনি অষ্টদিক্ষ্যত্তিনী শ্ৰীরাধা, চন্দ্ৰাবলী, ললিতা, বিশ
পদ্মা, শৈব্যা, শামলা ও ভদ্ৰা এই সকল অঙ্গনাগণকে নি
শ্বঙ্গারবন শেচন দ্বাৰা পরিত্পু এবং কস্তুরি দ্বাৰা লি
ভাত্রভূত সকলেৱ শোভায় অৰ্থাৎ মনোজ্ঞাতিশয় সম্পত্তিস
সুন্দরীশ্রেণীৱ ভূষণ স্বরূপ বিধান পূৰ্বক স্বীয় বিশাল হ

ସଂ ପୀରେ ହଦି ଭାନୁଜାମତୁଳଭାଂ ଚନ୍ଦ୍ରାକୃତିଂ ଚୋଜ୍ଜଳାଂ
ରୁକ୍ଷାନଃ କ୍ରମତେ ତମତ୍ର ମୁଦିରିଃ କୃଷ୍ଣଃ ନମସ୍କର୍ମହେ ॥ ୨ ॥

ନାନ୍ୟନ୍ତେ ସୂତ୍ରଧାରଃ ।

ଅଲମତିବିଷ୍ଟରେଣ । - ଶୟନ୍ତାଦିବଲୋକଟ ।

ହଞ୍ଚ ଭୋଃ ॥

ସନ୍ତତ ବ୍ରନ୍ଦାଟିବୀନିକୁଞ୍ଜବେଦିନିବାମଦୀକ୍ଷାରମ୍ଭନ୍ତସ୍ତ
ଶ୍ଫୁରଦୁଦ୍ଗୁପ୍ତୁଗ୍ରୀକମଗୁଲୀମଣ୍ଡିତବ୍ରଜକୁଣ୍ଡତୀରୋ-

ଭାନୁଜାଂ ଶ୍ର୍ଯଜାତାଂ ଆତୁଲାଭାମତୁଳ୍ୟାଂ କାନ୍ତିଃ । ଚ ପୁନରଜ୍ଜଳାଂ ଚନ୍ଦ୍ରାକୃତିଃ
ରୁକ୍ଷାନ ଆବସ୍ଥନ କ୍ରମତେ ତମିତ୍ୟାଦି ପୂର୍ବବହୁଷେଯଃ ନାନ୍ୟ ନମଶ୍ରିଯାନ୍ତିତା ବନ୍ଧ-
ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନ୍ତିତା ଚ । ବହୁତ ଲଲିତାଦିଷୁ ତାପି ରାଧାଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ୟୋଚ କୃଷ୍ଣଶାମୁର୍ରାଗ-
ଶାମାଂ କୁଷେ ଚେତି ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ॥ ୨ ॥

ନାନ୍ୟନ୍ତ ଇତି । ନାନ୍ୟ ଆନ୍ତରଳନ୍ତତିଃ । ତତୁକୁଂ ନାଟକଲକ୍ଷଣେ ପ୍ରସାବ-
ମାର୍କଣ୍ଠ ମୁଖେ ନାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଵର୍ଥାବହା । ଆଶୀର୍ବନ୍ଦିନିକ୍ଷାଯା ବନ୍ଧ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନ୍ତ ତମା
ମତେତି ତତୈବ । ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରତିପାଦ୍ୟନ୍ତ ତୀର୍ଥଃ ପ୍ରସାବନୋଚ୍ୟତେ ଇତି । ତତ୍ତ୍ଵାନ୍ତେ
ଶୂନ୍ୟଧାର ଆହେତି କ୍ରିୟାଧ୍ୟାହାର୍ଯ୍ୟ । ଏବଂ ପର ପରତ୍ର ଆହେତ୍ୟାଦି କ୍ରିୟାଧ୍ୟାହାରେ-

ଶ୍ରୀରାଧା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ଅପେକ୍ଷାଓ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳକାନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରବଲୀକେ ପରିବନ୍ଧ
କରନ୍ତ ଯନ୍ତ୍ର ମନ୍ଦ ପଦମଞ୍ଚାରେ ଏହି ଜଗତେ ଭ୍ରମଣ କରିବେ
ମେହି କୃଷ୍ଣ-ଛଳଧାରକେ ନମଶ୍କାର କରି ॥ ୨ ॥

ନାନ୍ୟପାଠେର ପର ॥

ସୂତ୍ରଧାର । ଅଧିକ ବିଷ୍ଟାରେ ପ୍ରଯୋଜନ ନାହିଁ ।

(ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ ପୂର୍ବକ) କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ
ବ୍ରନ୍ଦାଟିବୀ-ନିକୁଞ୍ଜବେଦି-ଦୀକ୍ଷା-ନିବାସେର ରମ୍ଭ, ଯାନ
ପ୍ରଫୁଲ୍ଲକମଳମଗୁଲୀମଣ୍ଡିତ ବ୍ରଜକୁଣ୍ଡତୀରମୟିପନ୍ଥ ଭୂମିର ଅଧୀଶରେ

ପାଞ୍ଚଶ୍ଲୀମହାର୍ତ୍ତୋମିକଷ୍ଟ ଭଗବତୋ ଗୋପୀଶ୍ଵରତୟ ।
 ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଚନ୍ଦ୍ରାର୍ଦ୍ଧମୌଳେଃ ସ୍ଵପ୍ନାବିଭୂତମାଦେଶମାସାନ୍ତ
 ଦୀପାବଲୀକୋତୁକାରଣେ ଗୋବର୍କନାରାଧନାୟ ରାଧାକୁଣ୍ଡ-
 ରୋଧସି ମାଧ୍ୟୀ-ମାଧିବମନ୍ଦିରଷ୍ଟ ପୂର୍ବତଃ ସମ୍ଭାନି ବୈଷ୍ଣବ-
 ବୁନ୍ଦାନି ସ୍ଵପ୍ନବର୍ଣ୍ଣନ ଲଲିତମାଧିବନାମ୍ବା ନାଟକେନାହୟୁପଶ୍ଵାତୁଃ
 ପୟୁଃସ୍ତକୋହସି ॥ ୩ ॥
 ତଦଭୀଷ୍ଟଦୈବତମଭ୍ୟର୍ଥୟିମ୍ୟେ ॥
 ନିଜପ୍ରଗ୍ଣଯିତାଃ ସ୍ଵଧାମୁଦୟମାନ୍ତୁବନ୍ୟଃ କ୍ଷିତୋ
 କିରତ୍ୟଲମୁରୀକୃତବିଜକୁଳାଧିରାଜସ୍ଥିତଃ ।

ଶୈବାବସଃ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଃ । ସ୍ଵତ୍ଥାରେ ନଟୋତମଃ । ସଥ ତତ୍ତ୍ଵେବ । ସ୍ଵତ୍ଥାରଃ ସ ବିଜ୍ଞେଯଃ
 କଥା ସ୍ଵତ୍ଥାର୍ଥଶ୍ଵଚ ଇତି । ନାନ୍ଦ୍ୟା ଅତିବିଶ୍ଵରେଣାଲଃ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତଃ । ଅଳଃ ଭୂଷଣ-
 ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତି ଶକ୍ତିବାରଣବାଚକମିତି । ସମନ୍ତାଃ ସର୍ବତୋଦିଶଃ । ହଣ୍ଡ ଭୋଃ ଇତ୍ୟାଦି
 ବିଧତ୍ତ କୁରୁତ । ହଣ୍ଡ ଭୋ ନଟଃ ଶୁଦ୍ଧ । ଭଗବତଶ୍ରଦ୍ଧମୌଳେଃ ଶିବ୍ୟ-ସ୍ଵପ୍ନ
 ଆବିଭୂତମାଦେଶମାତ୍ରମାସାଦ୍ୟ ଲଲିତମାଧିବନାମ୍ବା ସ୍ଵପ୍ନବୁନ ସ୍ଵରଚିତେନ ନାଟ-
 କେନ ସାଧନେନ ସେବିତେ ତଦଭିନୀରେତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୩ ॥

ଶୈଷିଦୈବତଃ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚିତ୍ତନାମାନଃ ॥ ୪ ॥

ନି ଗୋପୀଶ୍ଵର ବିଲିଯା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମେଇ ଭଗବାନ୍ ଚନ୍ଦ୍ରାର୍ଦ୍ଧମୌଳି
 । ସ୍ଵପ୍ନାବିଭୂତ ଆଦେଶ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଯା ଦୀପାହିତୀମହୋତ୍ସବ-
 ଦ୍ଵିନେର ଆରାଧନାର୍ଥ ରାଧାକୁଣ୍ଡର ତଟବର୍ତ୍ତି ମାଧ୍ୟୀ-ମାଧିବ-
 ପଦ୍ମାର୍ଦ୍ଦିକେ ଯେ ମକଳ ବୈଷ୍ଣବ ସମ୍ଭତ ହଇଯାଛେନ, ଆମି
 ଶୃଙ୍ଗାରରୟ ସ୍ଵବବୁନ୍ଦକେ ସ୍ଵରଚିତ ଲଲିତମାଧିବୁ ନାଟକ ଦ୍ଵାରା
 । ଏତଙ୍କର ନିଖିଳ ମୟୁରଶ୍ଵର ହଇଯାଛି ॥ ୩ ॥
 -ଅଭ୍ୟବ ଆଜ ଅଭୀଷ୍ଟ ଦେବକେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି-॥
 ଯିନି କ୍ଷିତିତଳେ ଉଦିତ ହଇଯା ସ୍ତ୍ରୀଯ ଉଚ୍ଛଳ ନାମ୍ବା ପ୍ରଗ୍ଣଯିତା

ସ ଲୁପ୍ତିତମସ୍ତତିର୍ମଣ ଶଚୀହତାଖ୍ୟଃ ଶଶୀ
ବଶୀକୃତଜଗମ୍ଭନାଃ କିମପି ଶର୍ଷ ବିଶ୍ଵାସୁ ॥ ୪ ॥

ଆକାଶେ । କିଂ ବ୍ରାହ୍ମି । ଭୋଃ ହଞ୍ଜ କଥବ୍ର ମହାସହସ୍ର
କୃତାଧ୍ୟବଦ୍ୟାଯୋହସୀତି । ଭୋଃ ସତ୍ୟମିଦଂ ବିଦାଂକରବାଣି ।
ତଥାପି ପରବାନଶ୍ଚ । ଶ୍ରୀଯତାଂ ॥ ୫ ॥

କେଯଂ ସଭା ଗୁଣବତ୍ତୀ ବତ ମୁଖକୁଳପଃ
କାହଂ ଜିତୋହସ୍ତି ଗୁରୁଣା ଗୁରୁଗୋରବେଣ ।

ଆଦ୍ୟା ମମାଦ୍ୟ ଶରଣଂ ଶରଣଂ ଗତାନାଂ
ଦନ୍ତୋଂସବନ୍ତ କରୁଣା କରୁଣାର୍ଗବନ୍ତ ॥

ଆକାଶ ଇତି ବାଣୀ ଜାଯତେ ଇତି । ତଥାପୀତି । ଶ୍ରୀମହାଦେବାଧୀନୋହସ୍ତି ॥ ୫ ॥

ସୁଧା ନିକ୍ଷେପ କରିତେଛେନ, ସୀହାର ବିଜକୁଳାଧିରାଜ ବଲିଯା
ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଧ୍ୟାତି ହଇଯାଛେ, ସିନି ତମୋମାତ୍ରକେ ବିନାଶ କରିତେ-
ଛେନ, ସିନି ଜଗତର ମନୋହାରୀ ଦେଇ ଶଚୀନନ୍ଦନରୂପ ଶଶୀ
ଆମାର କୋନ କଳ୍ୟାଣ ବିଧାନ କରୁଣ ॥ ୮ ॥

ଆକାଶେ । କି ବଲିତେଛ । ଅହେ ! ତୁମି କେନ ଏହି ମହାସହସ୍ର
କୃତନିଶ୍ଚଯ ହଇଲେ ।

ମୂର୍କ୍ତଧାର । ଅହେ ! ଇହା ସତ୍ୟ ଜାନି, ତଥାପି କି କରିଯ, ଆମି
ପରାଧୀନ ଅର୍ଥାଂ ମହାଦେବେର ଆଜ୍ଞାମୁଦ୍ରଣ୍ଣ । ଶ୍ରୀବନ୍ଧୁ କରୁଣ ॥ ୫ ॥

କୋଥାଯ ଏହି ଗୁଣବତ୍ତୀ ସଭା, ଆହ କୋଥାଯ ଏହି ମୃଢ଼ ମୁଦ୍ରି-
ରୂପ । ଆମି ଗୁରୁଗୌରବ ଦ୍ୱାରା ପରାଜିତ ହଇଯାଛି । ସିମି
ଶରଣାଗତକେ ଦୀନମ ପ୍ରଦାନ କରିଯା ଥାକେନ ଦେଇ କରି-
ଦାଗରେର କରୁଣା ସ୍ୟତିରେକେ ଆମାର ଅନ୍ତ ଆଶ୍ରୟ-ମାହି ।

ପୁରସ୍ତାଦବଲୋକ୍ୟ ହଣ୍ଡ ତୋଃ କୃଷ୍ଣପଦାରବିନ୍ଦ-
ଭୁଙ୍ଗାଃ ପ୍ରସାଦଂ ବିଦିତ ଭବଦ୍ଵିଧାନାମେବ କୃପାବ-
ଲ୍ସନେମାତ୍ର ନିରାତକ୍ଷମୁଦ୍ୟତୋହସ୍ମି ।

ସତଃ ।

ଶାନ୍ତଶ୍ରିୟଃ ପରମଭାଗବତାଃ ସମ୍ଭା-
ଦୈଶ୍ଚଶ୍ରମପୁଞ୍ଜମଣି ସଦଗୁଣତାଃ ନୟନ୍ତି ।
ଦୋଷାବଲୀଖପରିତାଗତୟା ଯଦୁନି
ଜ୍ୟୋତିଃବି ବିଶ୍ୱପଦଭାଙ୍ଗି ବିଭୂଷ୍ୟନ୍ତି ॥ ୬ ॥

ଶାନ୍ତଶ୍ରିୟ ଇତ୍ୟାଦି । ଶାନ୍ତା ପରାହୁଦେଖିନୀ ଶ୍ରୀଜ୍ଞନାନ୍ଦିସମ୍ପତ୍ତିର୍ଯ୍ୟେଷାଃ ତେ
ନୟନ୍ତି ଆପଯନ୍ତି । ଜ୍ୟୋତିଃବି ନକ୍ଷତ୍ରାଣି କର୍ତ୍ତଳୀ ଦୋଷାବଲୀଖ
ଦୋଷଶ୍ରେଣୀମପରିତାପକତୟା ବିଭୂଷ୍ୟନ୍ତି ତାମପରିତାପିକାଃ କୁର୍ବନ୍ତୀତ୍ୟର୍ଥଃ । ଯହୁତେନ
ଶାନ୍ତଶ୍ରି ବିଶ୍ୱପଦଭାଙ୍ଗେ ପରମଭାଗବତତ୍ସଂ ତେଷାଃ ବ୍ୟାଙ୍ଗିତଂ । ପକ୍ଷେ ବିଶ୍ୱପଦ-
ମାକାଶଃ । ବିଶ୍ୱପଦଂ ବାହିତ୍ୟମରକୋଷାଃ । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତନାମାଲକାରଃ । ତର୍ଫକର୍ମ-
ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଃ ପୁନରେତେଷାଃ ସର୍ବେଷାଃ ପ୍ରତିବିଦ୍ଧନମିତି ॥ ୬ ॥

(ଅଗ୍ରେ ଅବଲୋକନ କରିବା)

ଅହେ କୃଷ୍ଣପଦାରବିନ୍ଦ-ମଧୁପଗନ ! ଆପନାରା କୃପା ବିଧାନ
କରୁମ, ଭବାଦୁଶଜନେର କୃପାବଲସନ ପୂର୍ବକ ଆଜି ଆମି ନିରା-
ତଙ୍କେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍ୟତ ହଇଯାଛି ॥

ଯେହେତୁ ଶାନ୍ତଶ୍ରମଶାଲୀ ପରମଭାଗବତଗନ ସର୍ବତୋଭାବେ
ବୈଶ୍ରଣ୍ୟପୁଞ୍ଜକେଓ ସଦଗୁଣତ୍ୱାପାପ୍ତ କରାଇୟା ଥାକେନ, ଯେମନ ପରି-
ହୁମଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ଆକାଶତ୍ସକ୍ଷମାନ କିରଣଶାଲୀ ନକ୍ଷତ୍ର ସକଳ
ଦୋଷାବଲୀ ଅର୍ଦ୍ଦାର ରଜନୀମୁହକେଓ ଭୂଷିତ କରେ ତତ୍ତ୍ଵପ ॥ ୬ ॥

ଇତି ମୁଦ୍ରିତଙ୍ଗଲିମାଧ୍ୱନ ।

ବନ୍ଦୁ ପାରମହଂସପଦତିଥିବ୍ୟକ୍ତିଃ ଗତାନାଂ ହି ସଃ
ସିଦ୍ଧାନାଂ ଭୁବନେ ବନ୍ଦୁ ସନକାଦୀନାଂ ତୃତୀୟଃ ପୁରା ।
ସାଙ୍ଗଃ ଭକ୍ତିରମ୍ଭ ରହୁଷମଧୁନା ତଜ୍ଜ୍ୱୟ ସଞ୍ଚାରୟ-
ମେକଃ ମୋହବତତାର ବିଶ୍ଵଗୁରବେ ପୂର୍ଣ୍ଣାଯ ତତ୍ୟେ ନମଃ ॥ ୭ ॥
ତଦହଂ ନିରବଦ୍ୟମନ୍ତ୍ରିତବିଦ୍ୟାଯାଂ ବିଦ୍ୟାଧରୀଃ ମାନନୀୟାଂ
ମେ ନଟବୁନ୍ଦେଶରୀଃ ବୃଦ୍ଧାଃ ରଙ୍ଗେ ସନ୍ଧିଧାପରିତୁ ଯିଚ୍ଛାମି ॥ ୮ ॥

ବନ୍ଦୁ ମିତ୍ୟାଦି । ତୃତୀୟଃ ଶ୍ରୀସନାତନଃ । ସନକାଦୀନାଂ ତୃତୀୟରୁଷେ ବିଶ୍ଵଗୁରଙ୍କ ।
ସାଙ୍ଗ ଭକ୍ତିର ସଞ୍ଚାରିତେନାଶ୍ଚ ପୂର୍ଣ୍ଣତଃ ବ୍ୟଞ୍ଜିତଃ ॥ ୭ ॥

ମେ ମାନନୀୟାଃ ବୃଦ୍ଧାଃ ମୁଖରାଃ । ରଙ୍ଗେ ରଙ୍ଗହୁଲେ । ସନ୍ଧିଧାପରିତୁ ସଞ୍ଚାରପିତ୍ତ-
ଯିଚ୍ଛାମୀତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୮ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ମନ୍ତ୍ରକେ ଅଞ୍ଜଲିବନ୍ଧନ ପୂର୍ବକ)

ଯିନି ପୂର୍ବେ ଏହି ଲୋକେ ପରମହଂସଦିଗେର ଧର୍ମ ଉପଦେଶ
ଦ୍ଵାରା ତିଥିତୁ ସୁନକାଦି ଚତୁର୍ଥୟେର ମଧ୍ୟେ ତୃତୀୟ ସନାତନ-ନାମେ
ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହଇଯାଇଲେ, ଏକଣେ ତିନିଇ ଏକାକୀ ଭକ୍ତ ସକଳେ
ଅଙ୍ଗେର ସହିତ ଭକ୍ତିରହୁସ୍ତ ସଞ୍ଚାରାର୍ଥ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହଇଯାଇବୁ, ଅତଏବ
ସେଇ ପୂର୍ଣ୍ଣପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁନାତନ ନାମା ଏହି ବିଶ୍ଵଗୁରଙ୍କେ ପ୍ରଣାମ କରି ॥ ୭ ॥
ଏକଣେ ଆମାର ମାନନୀୟା ବଟବୁନ୍ଦେଶରୀ ବୃଦ୍ଧା, ଯିମି ଉଦ୍ଧରିତ
ମନ୍ତ୍ରିତ ବିଦ୍ୟାଯ-ବିଦ୍ୟାଧରୀ ତୁଳତ୍, ସେଇ ମୁଖରାକେ ଏହି ରହୁଷିତ
ଆନନ୍ଦନ କରିତେ ଇଚ୍ଛା କରିତେଛି ॥ ୮ ॥

প্ৰবিশ্য নটী । বচ্ছ রঞ্জমঙ্গলসংবিহাগে সম্পদং অণ
হিষ্ঠিইট্ঠ মণীসঞ্চি ॥ ৯ ॥

সূত্রধৰঃ । আৰ্য্যে কিমিত্যেবযুচ্যতে । পশ্য পশ্য ॥

চকাস্তি শরচুৎসবঃ স্ফুরতি বৈষণবানাং সভা
চিৱস্ত গিৱিলুক্তিগৱত্যুম্লকীর্তিধাৱাং হৱেঃ ।
কিমন্তদিহ মাধবো মধুরমূর্তিৱন্ডাসতে
তথে পৱামোদয়স্তব বিশুদ্ধপুণ্যশ্রিযঃ ॥ ১০ ॥

নটী মুখৱাবেশধাৱিগী প্ৰবিশ্যাহ । বৎস রঞ্জমঙ্গলসম্বিধানে সাংপ্ৰতমনভি-
নিবিষ্টমনাস্মি । ব্যসনাস্তৱেণ চিভাক্রাস্তৰাদিত্যুত্তৰবাক্যাদুসারেণ জ্ঞেযঃ ॥ ৯ ॥

চকাস্তীত্যাদি । চিৱস্ত চিৱকালং বাপ্য । মাধবনামা শ্ৰীকৃষ্ণমূর্তিঃ । উদ্ভা-
সতে শোভতে তত্ত্বাত্ত্ব বিশুদ্ধপুণ্যশ্রিয় এষ পৱামোদয়ো বৰ্ততে । সংসন্ধস্ত
বিশুদ্ধপুণ্যনৈব ভবতীতি ধ্বনিতঃ ॥ ১০ ॥

নটীৰ প্ৰবেশ ।

নটীঃ বৎস । সম্প্রতি রঞ্জমঙ্গল বিধান কৱিতে আমাৰ ইচ্ছা
নাই ॥ ৯ ॥

সূত্রধাৱ । আৰ্য্যে ! কেন এৱপ বলিতেছেন ? দেখুন দেখুন ॥

এই শরৎ ঔৎসব, ইহাতে বৈষণবদিগেৱ সভা বিৱাজ-
মান এবং এই গিৱি চিৱকালেৱ নিমিত্ত শ্ৰীকৃষ্ণেৱ অমল
কীর্তিধাৱা উপোৱা কৱিতেছে, অধিক কি, এখানে অধুন মূর্তি
চার্চাৰ প্ৰকাশ পাইতেছেন অতএব এ আপনাৰ বিশুদ্ধ পুণ্য
সম্পদেৱ পৱন উদয় বলিতে হইবে ॥ ১০ ॥

ନଟି । ବର୍ଚ ମହାନୁଭାବ-ଜ୍ଞାନବସନ୍ତ-ଭୂଦୀ ଏହା ମେ ଆଦକ୍ଷ-
ଶିଖଳା ଏ କଥୁ ଲୋଅଚରୀଯା ସାଧାରଣୀ ॥ ୧୧ ॥
ଶୁତ୍ରଧାରଃ । ଆର୍ଯ୍ୟ ନିଯମିତବୈନେକାନ୍ତିକାନି ଭୟତି ମହା-
ଭାବନାଂ ବ୍ୟସନନ୍ତି ॥ ୧୨ ॥
ତଥାହି ॥

ବିପିନଃ ଯଦି ବା ଦିଗନ୍ତରାନି
ତ୍ରିଦିଵଃ ବା ଗମିତଃ ରସାତଳଃ ବା ।

ନଟି ମୁଖରାହ । ବ୍ୟସ ମହାନୁଭାବଜନବ୍ୟସନସ୍ତୁତା ଏହା ମେ ଆତକ୍ଷଶିଖଳା ଏ ଖଲୁ
ଲୋକର୍ଯ୍ୟ ସାଧାରଣୀ । ବ୍ୟସନଃ ବିପତ୍ତି । ବ୍ୟସନଃ ବିପଦି ଭଂଶେ ଦୋଷେ କାମଜ
କୋପଜେ ଇତି କୋଷାଂ ॥ ୧୧ ॥

ଶୁତ୍ରଧାର ଆହ । ନିଯତଃ ନିଶ୍ଚିତଃ । ଅନୈନକାନ୍ତିକାନି ଅନିତ୍ୟାନି ବ୍ୟସନାନି
ବିପତ୍ତମଃ ॥ ୧୨ ॥

ବିଦ୍ଵିନମିତ୍ୟାଦି । ତମୋମରେନ ପ୍ରାଚୀନକର୍ମଣ ବିପିନଃ ଗମିତଃ ପଞ୍ଚତଃ

ନଟି । ବ୍ୟସ ! କୋନ ମହାନୁଭାବେର ବିପଦ ଜନ୍ମଇ ଆମାର ଏଇ
ଆତକ୍ଷ ଶିଖଳା, ଇହା ସାଧାରଣ ଲୋକାଚାରେର ଲ୍ୟାଯ ନହେ ॥ ୧୩
ଶୁତ୍ର । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ମହାନୁଭାବଦିଗେର ବିପତ୍ତି କଥନ ନିଯମିତ-
ରୂପେ ଐକ୍ରାନ୍ତିକୀ ହ୍ୟ ନା ॥ ୧୪ ॥

ଉତ୍କାର୍ଥେର ପ୍ରମାଣ ॥

ଭତ୍ତକଳ ମହିତୁମୋମୟ ପ୍ରାଚୀନ କର୍ମ ବଶତଃ ବିପିନଗମିତ
ଅର୍ଥାତ୍-ପଞ୍ଚତଃ ଅର୍ଥ ହୁଯ, ଅର୍ଥବାରଜୋମୟ କର୍ମ ମେତ୍ର ଦିଗନ୍ତର-
ଗମିତ ଅର୍ଥାତ୍-ଅରହତ କ୍ରିସା-ସତ୍ତ୍ଵମୟକର୍ମନିରଦ୍ଵାନ ତିର୍ଯ୍ୟଦିଗ୍ବାମିତ
ଅର୍ଥାତ୍ ଦେବତ୍ବ ଅର୍ଥବା ଅତିନିନିତ ପ୍ରାଚୀନ କର୍ମ ହେତୁ ରସାତଳ-

ସ୍ଵପଦାନ୍ତିକମାନୟତ୍ୟବଶ୍ତୁ ॥

ଭଗବାନ୍ ଭକ୍ତଜନଂ ନ ମୋକ୍ଷୁମୀଷେ ॥ ୧୩ ॥

ନଟୀ । ପୁତ୍ର ସତ୍ୟ ଭଣ୍ଟି ତହବି ସିଣେହାଣଂ କଥୁ ବିବେଅହାରିଣୀ
ପଇଦିତି ମୁଜ୍ଜ୍ଞି ॥ ୧୪ ॥

ସୂତ୍ରଧାରଃ । ଆର୍ଯ୍ୟ କଥୟ କୁତ୍ର ନିବନ୍ଧନେହାସି ॥

ଆପିତଃ । ରଜୋମଯେନ ଦିଗନ୍ତରାଣି ଗମିତଃ ନରତ୍ୱଃ ଆପିତଃ । ସରସଯେନ ତ୍ରିଦିବଃ
ଗମିତଃ ଦେବତଃ ଆପିତଃ । ଅତିଗହ୍ ପ୍ରାଚୀନକର୍ମଣା ରସାତଳଃ ଗମିତଃ
ନାରକିତ୍ୱଃ ଆପିତଃ । ଭକ୍ତଜନଃ ଭଗବାନ୍ ସ୍ଵପଦାନ୍ତିକମବଶ୍ତୁମାନମ୍ଭତି ।
ନ ମୋକ୍ଷୁନ୍ ତ୍ୟକୁମୀଷେ । ମୁଜ୍ଜ୍ଞିଂ ଦାତୁଂ ବା ନେଷ୍ଟେ ନ ବାହୁତୀତ୍ୟର୍ଥଃ । କିନ୍ତୁ ନିଜ-
ଦେବକୁ କରୋତୀତ୍ୟର୍ଥଃ । ଅତ୍ରାପ୍ୟପ୍ରତ୍ତତପ୍ରଶଃସାଲକାରଃ । ଶ୍ରୀରାଧିକାଦିଭକ୍ତାନାଂ
ଚରିତେ ବକ୍ତବ୍ୟେ ସାମାନ୍ୟଭକ୍ତାନାଂ ଚରିତବର୍ଣନାଂ । ଅତ୍ର ସାମାନ୍ୟଭକ୍ତାନାଂ ଚରିତଃ
ସ୍ୟାଧ୍ୟାତଃ । ଶ୍ରୀରାଧିକାଦି ଭକ୍ତବୃକ୍ଷତ ବିପିନଃ ଥାପୁର୍ବାଦିବନଃ ଦିଗନ୍ତରାଣି ଆଗ-
ହୋତିବପୁର୍ବାଦୀନି ତ୍ରିଦିବଃ ଶ୍ରୟମଗୁଲଃ । ରସାତଳଃ ଜ୍ଞାନବଳଃ ବା ପମିତଃ
ହରିମାରଙ୍ଗା ଆପିତଃ ଭଗବାନ୍ ସ୍ଵପଦାନ୍ତିକମବଶ୍ତୁମାନମ୍ଭତି ତମୋକୁଂ ନେଷ୍ଟେ ଇତି
ବିଶେଷା ଜ୍ଞେଯଃ ॥ ୧୩ ॥

ନଟୀତି । ପୁତ୍ର ସତ୍ୟ ଭଣ୍ଟି ତଥାପି ଶ୍ରେହନାଂ ଧଳୁ ବିବେକହାରିଣୀ ପ୍ରବୃତ୍ତି-
ରିତି ମୁଖ୍ୟାତି ॥ ୧୪ ॥

ଗମିତ ଅର୍ଥାତ୍ ନାରକିତ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତ ହୟ ତଥାପି ଭଗବାନ୍ ଭକ୍ତଜନଙ୍କେ
ସ୍ବୀଯ ଚରଣେର ସମୀପେ ଆନୟନ କରିଯା ଥାକେନ, କଥନ ତୀହାକେ
ପରିତ୍ୟାଗ କରେନ ନା ॥ ୧୩ ॥

ନଟୀ । ସ୍ଵର୍ଗ ! ସତ୍ୟ ଦଲିତେଛ, ତଥାପି ଶ୍ରେହମକଲେର ବିବେକ-
ହାରିଣୀ-ପ୍ରବୃତ୍ତି, ଏହି କାରଣେ ଆଖି ମୁକ୍ତ ହଇୟାଛି ॥ ୧୪ ॥

ପୁତ୍ର । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ସଲୁଳ କୋଥାଯ ଆପନକାର ହଦୟ ମେହେ ନିବନ୍ଧ
ହଇଲୁ ॥

ନଟୀ । ପୁତ୍ର ଅଥି ଚାରଣକୁଳନ୍ଦଗୋ କୋବି କଳାନିଧିନାମ ॥ ୧୫ ॥
ସୂତ୍ରଧାରଃ । କଞ୍ଚ ନ ଜାନୀଯାଏ । ସତଃ ।

ବରତାଶ୍ଵବୀଥିପ୍ରଣିତୋ ।

ଶ୍ରୀଗଣଶାଲୀ ନବହୌବନୋମୁଖଃ ।

ଅଥିତୋ ଭୁବି ସନ୍ଦରାଙ୍ଗନେ ।

ରିପୁଭଙ୍ଗୋକୁ ରୁଧିଃ କଳାନିଧିଃ ॥ ୧୬ ॥

ନଟୀତି ମୁଖରାହ । ପୁତ୍ର ଅଷ୍ଟି ଚାରଣକୁଳନ୍ଦନଃ କୋହପି କଳାନିଧିନାମ ।
ଚାରଣା ଅତ୍ର ଉଟାଃ ପକ୍ଷେ ଆଭୀରାଶ । ଉପଦେବେ ଚାରଣଃ ଶାଦାଭୀରେ ଚ ନଟେହପ୍ରି
ଚେତି ବିଶକୋଷାଏ । ଚାରଣକୁଳେତ୍ୟାଦିକଃ ଭାରତୀବ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗାନାଃ ମୁଖାର୍ତ୍ତଗତିଥୟା-
ଭୂତମୁଦ୍ବାତ୍ୟକମିଦଃ । ତତ୍ତ୍ଵକଣଃ ସଥା । ପଦମୌତ୍ୟଗତାର୍ଥାନି ତଦର୍ଥଗତୟେ ନରାଃ ।
ଯୋଜରଙ୍ଗି ପଦେହରିତ୍ରୈତ୍ତମୁଦ୍ବାତ୍ୟକମୁଦ୍ୟତେ ଇତି । ଅତ୍ର ଚାରଣକୁଳନ୍ଦନପଦଃ ଆଭୀର-
କୁଳନ୍ଦନପଦେନ କଳାନିଧିପଦଃ ଶ୍ରୀହରଣପଦେନ ଯୋଜିତଃ । ସ ତୁ ହଙ୍ଗେହପି
ଚତୁଃମୁକ୍ତିକଳାନାଃ ନିଧିରାହରଃ ॥ ୧୫ ॥

ବୀଧିଃ ଶ୍ରେଣୀ । ବୀଧ୍ୟାଲିଗ୍ରାବନିଃ ପଞ୍ଜକିଃ ଶ୍ରେଣୀ ଲେଖାତ୍ ବାଜୟ ଇତ୍ୟମରଃ ।
ସନ୍ଦରାଙ୍ଗନ ବୁନ୍ଦହାନଃ ॥ ୧୬ ॥

ନଟୀ । ପୁତ୍ର ! ଆଭୀରକୁଳନ୍ଦନ କଳାନିଧି ନାମେ କୋନ ଏକ
ବ୍ୟକ୍ତି ଆଛେନ ॥ ୧୫ ॥

ସୂତ୍ରଧାର । ଅନ୍ତରୁକେ କେ ନା ଜାନେ ?

ତିନି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ତାଶ୍ଵବସମୟରେ ହସଣିତ, ଶ୍ରୀଗଣଶାଲୀ, ନବ-
ହୌବନାଥିତ, କ୍ରିତିମଣ୍ଡଳେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ସମ୍ବରକ୍ଷେତ୍ରେ ଶ୍ରତ୍ଵବିଜ୍ୟୈ
ଏବଂ କଳାନିଧି ବଲିଯା ବିଦ୍ୟାତ ॥ ୧୬ ॥

ନଟୀ । ବିହିଣେ ଆଗୁଡ଼ିଲେଣ ଉବଥିଦା ଗନ୍ଧି ବୁଢ଼ିଏ ମେ
ସଂଭାବିଦା । ତାରା ନାମ ଲୋକୋତ୍ତରା କଞ୍ଚାଅ ତ୍ସସ ଦାତୁଃ
ସଙ୍କଷିପିଦା ॥ ୧୭ ॥

ସୂତ୍ରଧାରଃ । ଲୋକେ ଧିକ୍କାରଭିଯା ବିଧିସ୍ତଥ । ସାଧୁବାଦଲୋଭେନ ।

ମିଥୁନଂ ମିଥୋହମୁରୁପଂ ଘଟୟତି ଦୁର୍ଯ୍ୟଟମପି ପ୍ରସତଃ ॥ ୧୮ ॥

ନଟୀ । ଗଂ କଥୁ ଅହିଲମନ୍ତେଣ ଦେଶାହିଆରିଣା କିରାତରାଏଣ

ନଟିତି ମୁଖରାହ । ବିଧେରାହୁକୁଳ୍ୟେନୋପହିତା ନଷ୍ଟୀ ବୃକ୍ଷରା ମରା ସନ୍ତାବିତା ।
ତାରା ନାମ ଲୋକୋତ୍ତରା କଞ୍ଚା ତମେ ଦାତୁଃ ସକଳିତା । ନଷ୍ଟୀ ତୁ ଛହିତୁଃ
ରୁତା । ସନ୍ତାବିତା ଲକ୍ଷା । ତାରାପଦଃ ରାଧାପଦେନ ଯୋଜିତଃ । ତମେ କଳା-
ନିଧିଯେ ॥ ୧୭ ॥

ଶ୍ଵରେତି । ପ୍ରସତଃ ବନ୍ଦାଂ । ପ୍ରସତଃ ଶାଦିଶାଂକାରାହିତି କୌଷାଂ ॥ ୧୯ ॥

ନଟୀ । ଏତାଂ ଥିଲୁ ଅଭିନବତା ଦେଶାଧିକାରିଣା କିରାତରାଜେନ ନର୍ତ୍ତ-

ନଟୀ । ଆମି ବୃକ୍ଷା, ବିଧାତାର ଆମୁକୁଳ୍ୟେ ଉପାହିତ ନଷ୍ଟୀକେ
(ନାତିନୀକେ) ପ୍ରାପ୍ତ ହେଇଯାଛି । ତାହାର ନାମ ତାରା
ଅର୍ଥାଂ ଶାଧା । କିନ୍ତୁ ଐ ତାରା ଅଲୋକସାମାନ୍ୟ କଣ୍ଠା,
ଦେଇ କଳାନିଧି ଅର୍ଥାଂ କୁଣ୍ଡ ବ୍ୟତିରେକେ ତାହାର ଅନୁରୂପ
ପାତ୍ର ଦେଖିତେଛି ନା, ଏକାରଣ ତାହାକେଇ ସମ୍ପ୍ରଦାନ କରିତେ
ମାନସ କରିଯାଇଛି ॥ ୧୭ ॥

ସୂତ୍ର । ବିଧାତା ଲୋକ ମଧ୍ୟେ ଧିକ୍କରି ଭୟେ ଓ ସ୍ତ୍ରୀଯ ପ୍ରଶଂସା-
ଜାତୀୟ ପରମ୍ପର ଅନୁରୂପ ଏହି ପାତ୍ର କଞ୍ଚାର ସମ୍ପିଳନ ଦୁର୍ଯ୍ୟଟ
ହୁଲେଓ ତିନି ବଲପୂର୍ବିକ ସଂଘଟନ କରିତେଛେ ॥ ୧୮ ॥

ନଟୀ । ଦେଶାଧିପତି କିରାତରାଜ ଅର୍ଥାଂ ଚୂଯାଡ଼େର ରାଜୀ

ଶଚଳ-ବିଲୋ-ଅଣ-ଛଳାଦୋ କଳାଣିହିଁ ଆଜ୍ଞାରିଅ ଇମ୍ବୁ
ପରାଭବୋ ଅଜ୍ଞବସୀଯଦିତି ॥ ୧୯ ॥

ସୂତ୍ରଧାରଃ । ଆର୍ଯ୍ୟ ମାଂ ଜ୍ୟୋର୍ବିଦଂ ବିଦ୍ଵି ।

ତନ୍ଦ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ-ଲଗ୍ନାମୁଦ୍ବାରେଣ ତ୍ରଂତେ ବର୍ଣ୍ଣାମୀତି ବିମୁଶ୍ଟ
ସହର୍ଵଂ । ହଞ୍ଚ ମା ତେ ଚିନ୍ତାଭୂତ ॥

ତଥାହି ॥

ନଟତା କିରାତରାଜଂ ନିହତ୍ୟ ରମ୍ଭଲେ କଳାନିଧିନା ।

ସମୟେ ତେନ ବିଧେୟଂ ଗୁଣବତି ତାରାକରାଗ୍ରହଣ ॥ ୨୦ ॥

ବିଲୋକନଛଳାଂ କଳାନିଧିମାହୁୟ ଇମ୍ବୁ କୃଷ୍ଣ ପରାଭବୋହ୍ୟବସୀରତେ ॥ ୧୯ ॥ ।

ସମୟ ଇତି । ତେନ କଳାନିଧିନା ଗୁଣବତି ପୂର୍ଣ୍ଣମୋରଥନାମ୍ବି ସମୟେ । ନଟତେ-
ତ୍ୟାଦ୍ୟପ୍ରାଦ୍ୱାତ୍ୟକତତ୍ତ୍ଵା ସୂତ୍ରଧାରେଣ ଘୋଜିତଂ ॥ ୨୦ ॥

କୁଂସ ଏହି କଞ୍ଚାକେ ଅଭିଲାଷ କରିଯା ନୃତ୍ୟଦର୍ଶକାଛଲେ
କଳାନିଧିକେ-ଆହ୍ଵାନ ପୂର୍ବକ ଇହାର ପରାଭବ ଚେଷ୍ଟା
କରିତେଛେ ॥ ୧୯ ॥

ସୂତ୍ରା । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଆମାକେ ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ୍ ବଲିଯା ଜ୍ଞାନିବେନ ।

ଅତ୍ୟେବ ଆଜ ବର୍ତ୍ତମାନ ଲଗ୍ନାମୁଦ୍ବାରେ ଆପନାର ନିକଟ ସଥାର୍ଥ
ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନ କରି । (କ୍ଷଣକାଳ ଚିନ୍ତା କରିଯା ସହର୍ଵେ) କି ଆନ-
ଦେଇ ବିଷୟ, ଆପନି ଚିନ୍ତା କରିବେନ ନ ! ॥

ଉତ୍କାର୍ଥେର ପ୍ରମାଣ ଯଥା ॥

କଳାନିଧି-ନୃତ୍ୟ କୁରିତେ କୁରିତେ କିରାତରାଜି କୁମକେ ସଥ
କରିଯା ପୂର୍ଣ୍ଣମୋରଥ ନାମ୍ବି ସମୟେ ତାରାର (ଶ୍ରୀରାଧାର) ପାମ୍ବି
ଗ୍ରହଣ କରିବେନ ॥ ୨୦ ॥

ନେପଥ୍ୟ ॥

ହଣ୍ଡ ରାଧାମାଧବଯୋଃ ପାଣିବନ୍ଧଂ କଂସତୁପତେର୍ଯ୍ୟାଦଭି-
ବ୍ୟକ୍ତାମୁଦାହର୍ତ୍ତ ମସମର୍ଥୀ ନଟତା କିରାତରାଜମିତ୍ୟପଦେଶେ
ବୋଧ୍ୟନ୍ ଧନ୍ୟଃ କୋହୟଃ ଚିନ୍ତାବିକ୍ଳବାଂ ମାମାଶ୍ଵାସଯତି ॥
ସୂତ୍ରଧାରଃ । ନେପଥ୍ୟାଭିମୁଖମବଲୋକ୍ୟ ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ।

ଅହ୍ନା ସାନ୍ଦୀପମିମୁନିପାତେରତ୍ର ଶିଷ୍ୟେତି ସାଧ୍ଵୀ

ଯାତା ଲୋକେ ପରିଚୟମୁଖେର୍ବଲ୍ଲକୀବଲ୍ଲଭସ୍ତ ।

କାଶଶ୍ରେଣୀ-ଧବଳ-ଚିକୁରା ବ୍ୟାହରନ୍ତୀହ ଗାଗୀଃ

ଦ୍ରଙ୍ଜେ ଧନ୍ୟା ପ୍ରବିଶତି ପୁରଃ ସଂଭ୍ରମାଂ ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ ॥ ୨୧ ॥

ନାରଦମ୍ୟ ଶିଷ୍ୟେତି ପରିଚରଂ ଯାତା କାଶପଦେନ କାଶପୁଣ୍ଠାଣି ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ । ଗାଗୀଃ
ନାନ୍ଦୀମୁଖୀଃ । ସଂଭ୍ରମାଂ ସଂଭ୍ରମଃ ପ୍ରାପ୍ୟ ॥ ୨୧ ॥

(ବେଶ ଗୃହେ)

କି ଆଶର୍ଯ୍ୟ ! କଂସତୁପତିର ଭୟେ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପେ ବଲିତେ
ଆସମର୍ଥ ହଇୟା ନୃତ୍ୟ କରିତେ କରିତେ କିରାତରାଜକେ ଏହି ଛୁଲେ
ଶ୍ରୀରାଧାମାଧବେର ପାଣିଗ୍ରହଣ ବୋଧ କରାଇଲେନ, ଏ ଧର୍ତ୍ତ ବାନ୍ତି
କେ ? ଆମି ଚିନ୍ତାକୁଳ ଛିଲାମ, ଆମାକେ ଆଶ୍ଵାସ ପ୍ରଦାନ କରି-
ଦେନ ॥

ସୂତ୍ରଧାର । (ନେପଥ୍ୟର ଅଭିମୁଖେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା) ଦେଖ ଦେଖ ।

ଯିନି ସାନ୍ଦୀପାଣି ମୁନିର ଜନନୀ, ଯିନି ବୀଣାରସିକ ଦେବର୍ଷି
ନାରଦେର ଶିଷ୍ୟ, ଯିନି ଲୋକମଧ୍ୟେ ସାଧ୍ଵୀ ବଲିଯା ବିଦ୍ୟାତା,
ଯୀହାର କେଶ କାଶପୁଣ୍ଠର ଶ୍ରାୟ ଧବଳ, ମେହି ଧନ୍ୟା ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ
ନାନ୍ଦୀମୁଖୀର ସହିତ କଥା କହିତେ କହିତେ ସନ୍ତ୍ରମସହକାରେ ମୟୁଖେ
ଆଗମନ କରିତେଛେ ॥ ୨୧ ॥

ତଦେହି ତୁର୍ଣ୍ମୁତ୍ତରଭୂମିକାଃ ଗୃହୀତୁଃ ପ୍ରସାବ । ଇତି
ନିଜାନ୍ତୋ ॥

ଅଞ୍ଚାବନା ॥ ୨୨ ॥

ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ଯଥା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟା ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ ।
ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ହଞ୍ଚ ରାଧାମାଧବଯୋରିତି ପାଠିଛା ବ୍ୟସେ ଗାର୍ଗ
ଶ୍ରୀଯତାଃ ॥

କୃଷ୍ଣାପାଞ୍ଚ-ତରଙ୍ଗିତ-ଦ୍ୟମଣିଜା-ସତ୍ୱେଦ-ବୈଶିଖ-ତେ
ରାଧାଯାଃ ଶ୍ରୀତଚନ୍ଦ୍ରିକାମୁର୍ଦ୍ଧନୀପୁରେ ନିପୀଯାମୁହୃତଃ ।

ଅଞ୍ଚାବନା ଅସଙ୍ଗେ ତବେ କାର୍ଯ୍ୟମ୍ୟ କୀର୍ତ୍ତନଃ । ଅର୍ଥଶ ପ୍ରତିପାତ୍ତତ ତୀର୍ଥ
ଅଞ୍ଚାବନୋଚତେ ॥ ୨୨ ॥

ମୁଖସଙ୍କେରପକ୍ଷେପ ନାମ ସକ୍ରଯ୍ୟମିଦଃ । ଉପକ୍ଷେପଲଙ୍ଘଃ । ଉପକ୍ଷେପସ୍ତ ବୀର୍ଯ୍ୟ
ସ୍ଵଚନଃ କଥ୍ୟତେ ବୁଧେବିତି । ଅତ୍ର ରାଧାକୃଷ୍ଣରୋରମୁରାଗବୀଜସ୍ତଚନମୁପକ୍ଷେପଃ । ଦ୍ୟମଣିଜା

ତବେ ଆଇସ ଅଟ୍ରେ କରଣୀୟ ବେଶ ରଚନା କରିବାର ନିମିତ୍ତ
ଗମନ କରି । (ଏହି ବଲିଯା ଉଭୟେର ଅଳ୍ପାନ) ॥

ଅଞ୍ଚାବନା ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରତିପାତ୍ତ ବିଷୟେର ସୂଚନା ॥ ୨୨ ॥

ଅମୁତ୍ତର ଯଥା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନେ ପୌର୍ଣ୍ମାସୀର ପ୍ରବେଶ ॥
ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । (ରାଧାମାଧବେର ଏଇମାତ୍ର ଉଲ୍ଲେଖ କରିଯା) ବ୍ୟସେ
ନନ୍ଦିମୁଖି ! ଅବଶ କର ।

ଆକୁଷ୍ଣେର ଅପାଞ୍ଚତରଙ୍ଗସ୍ଵରକ୍ରମ ତପନଭନ୍ୟା ଏବଂ ଶ୍ରୀରାଧାର
ହାଶ୍ଚଚନ୍ଦ୍ରିକରକ୍ରମ ଶୁରୁତରଙ୍ଗିଗୀର ମିଳନେ ବୈଶିଶ୍ଵୟାଯ୍ୟ ତୁଦୀୟ
ପୁରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଦ୍ୟାୟ ଅମୃତ ପାନ କରିଯା ଆମରା ଅମୁତ୍ତରଙ୍ଗେର
ମନ୍ତ୍ରୋଷରକ୍ରମ ତୁଯାର (ହିମ) ସଂପ୍ଲାବନେ ତାପରାଶୀ ପରିମୁକ୍ତ ହେତ

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦୋଷ-ତୁମାର-ସଂପ୍ରବ-ଲବବ୍ୟାଳୀତ-ତାପୋଚ୍ଚଯ ।

କ୍ରାନ୍ତାଃ ସପ୍ତ ଜଗନ୍ତି ସଂପ୍ରତି ବସଂ ସର୍ବୋର୍କ୍ଷମଞ୍ଚାଶ୍ଵହେ ॥ ୨୩
ଗାର୍ଗୀ । ଅଜ୍ଞ ଅହିମଶୁଣା ରାହିଏ ଉବାହୋ କ୍ଷୁଏ ଚେଅ
କାରିଦୋ ତାକିତି ପୁଣୋବି ହରିଣା ସମଃ ଆହିଲ-
ମିଜ୍ଜଇ ॥ ୨୪ ॥

ପୌରମାସୀ । ପୁତ୍ର ମାୟାବିବର୍ତ୍ତୋହସଂ । ନଚେବିରିଥେ-
ବରାମୃତେନ ସମ୍ବନ୍ଧେବିକ୍ୟନଗତ୍ତ ତପଃପ୍ରସୂତୈ-
ଶ୍ରୀଫିତାଂ ମାଧ୍ୟବହୁମେତୁରତାକାରି-ମାଧୁରି-ମକରନଦଃ-

ସମୁନା । ସନ୍ତେଦବେଣୀକୃତେ ମିଳନେନ ଯୁଗ୍ମତଃ ପ୍ରାପିତେ । ସଂପ୍ରବଃ ମଜ୍ଜନଃ ॥ ୨୩ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ଆର୍ଯ୍ୟ ଅଭିମନ୍ୟନ ସହ ରାଧିକାଙ୍ଗା ଉଦ୍ବାହସ୍ତ୍ରା ଏବ ଅକାରିତଃ ।
ତେ କିମପି ପୁନରପି ହରିଣା ସମଃ ଅଭିଲଷ୍ୟତେ ॥ ୨୪ ॥

ମାୟାବିବର୍ତ୍ତଃ (ଅଗ୍ରଧର୍ମଶାନ୍ତାରୋପୋ ବିବର୍ତ୍ତ) । ସାଦୃଶ୍ୱରାନେନ ଶୁକ୍ରୋ-
-ରଜତବନ୍ମାତ୍ରାଙ୍ଗାଃ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍ଗା ଆରୋପୋହସଂ କୃତଃ । ଚେଦ୍ୟଦି ମାୟାବିବର୍ତ୍ତୋ ନ
ଶ୍ୟାତ୍ମିହି କଥଃ ପୃଥଗ୍ଜନୋ ରାଧିକା ବୈଜନ୍ତ୍ରୀଃ ପାଣୀ କୁର୍ବୀତ ପୃଥଗ୍ଜନଃ ପାମରଃ ।

ସମ୍ପ୍ରତି ସପ୍ତ ଜଗଃ ଆକ୍ରମଣ ପୂର୍ବକ ସକଳେର ଉର୍ବିଭାଗେ ଅବ-
ଚ୍ଛିତି କରିଲେଛି ॥ ୨୩ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଆପନିଇ ଅଭିମନ୍ୟର ସହିତ ଶ୍ରୀରାଧାର ବିବାହ
ସଂସ୍କଟନ କରିଯାଛେ, ତବେ କେବେ ପୁନର୍ବାର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର
ସହିତ ଅଭିଲଃୟ କରିଲେଛେନ୍ତୁ ॥ ୨୪ ॥

ପୌରମାସୀ । ପୁତ୍ର ! ମେ କେବଳ ମାୟାର ବିବର୍ତ୍ତମାତ୍ର ଅର୍ଥାତ୍
ଯେମନ ସାଦୃଶ୍ୱ ଜ୍ଞାନେ ଶୁକ୍ରିତେ ରଜତଭ୍ରମ, ତାହାର ଶ୍ୟାମ
ମାହାତେ ଶ୍ରୀରାଧାର ଆରୋପ ମାତ୍ର କୃତ ହଇଯାଏ, ତାହା ନା
ହଇଲେ ଶ୍ରୀରାଧାର ବରାମୃତଦ୍ୱାରା ସମ୍ବନ୍ଧ ବିନ୍ଦ୍ୟ ନଗେନ୍ଦ୍ରେ ତପଶ୍ଚା

রাধিকাৰ্বৈজয়ন্তীঃ কথঃ পৃথগ্জনঃ পাণো কুৰ্বীত ॥ ২৫ ॥
 গাগীঁ । কেৱিসং তং বৰাহিষং ॥ ২৬ ॥
 পৌৰ্ণমাসী । শদভীষ্টমেৰ ধূজটেজিষ্ঠৰ-জামাতৃকং বিদ্য ।
 শুশ্বিষ্মাপিতভূবনং ভবিষ্যত তব বালিকাযুগলং ॥ ২৭ ॥
 গাগীঁ । পুত্ৰং মুক্তি কষত্বা কহং বিঞ্চবস্ম অহিট্ঠা

পাণিগৃহীত্বাঃ কুৰ্য্যাত । শ্লেষণ পাণাৰপি কথঃ কুৰ্বীত । বিদ্যঃ গামৱো
 নীচঃ প্রাকৃতশ্চ পৃথগ্জন ইত্যমৰাত । পক্ষে শাধিবাত পৃথগ্জনেৰহিতো জনঃ ॥ ২৫ ॥
 গাগীঁতি । কীদৃশং তৎ বৰাযৃতঃ ॥ ২৬ ॥
 পৌৰ্ণ ইতি । বিদ্যং প্রতি বিৱিক্ষেৰবৰামৃতঃ পৌৰ্ণমাস্তোক্তঃ ধূজটিনাল
 মোহিত ইত্যমৰাত । ধূজটিজিষ্ঠৰো জামাতা যমাতস্মাৎ । জামাতা দুহিতুঃ
 পতিঃ । জামাতা বলভে স্থৰ্য্যাবৰ্ত্তে চ দুহিতুঃ পতাবিতভিধানাত ॥ ২৭ ॥
 গাগীঁতি । পুত্ৰং মুক্তা কষ্টকা কথং বিদ্যস্তাভীষ্টা সংবৃতা ॥ ২৮ ॥

কুস্মণ্ডক্ষিতা, মাধবহৃদয়শ্বিদ্বকারি মাধুরী মকরন্দস্বরূপা,
 বৈজয়ন্তীসদৃশী শ্রীরাধাকে কি প্রকারে নীচলোকে হস্তে
 গ্রহণ কৱিতে পারে ? ॥ ২৫ ॥
 গাগীঁ । কীদৃশ দেই বৰাযৃত ? ॥ ১৬ ॥
 পৌৰ্ণমাসী । ওঞ্চা বিদ্যকে এই বৰ যিয়াছিলেন, বিদ্য !
 তোমাৰ অভিলাষানুরূপ দুইটা বালিকা হইবে, তাহাদেৱ
 পতি একুপ হইবেন যে তিনি যুক্তে ধূজটিকে প্ৰাজয়
 পূৰ্বক গুণ দ্বাৰা স্তুবন বিশ্বাপিত কৱিবেন ॥ ২৭ ॥
 গাগীঁ । পুত্ৰ পৰিত্যাগ কৱিয়া বিদ্যৰ কষ্টা আপ্তিৰ অভি-

ସଂବୁଦ୍ଧା ॥ ୨୮ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଜାମାତୁମ୍ପଦ୍ଗର୍ବିତସ୍ତ ଗୋରୀପିତୁମିରୀନ୍ଦ୍ରଶ୍ଵ
ବିଷ୍ପର୍କ୍ୟା ॥ ୨୯ ॥

ଗାନ୍ଧୀ । ଅନ୍ତରେ ସିଂହାସନରେ ମୋତୁ ଏମୋ ଏ କଥୀୟେ ଯଥେ
ପୂର୍ବା ମେଳଂ ଜେତୁକାମୋ ବି କୁଞ୍ଜଜୋଣିଂ ମନ୍ଦ୍ରାଣିତ ଉଣ ଏ
ବଡ଼ଚିଦୋ ॥ ୩୦ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ବାଚ୍ୟୀଦୂଷେ ସ୍ଵଭାବେ ଘନଶିଳାଃ ॥

ଗାନ୍ଧୀ । କେଣ ରାହି ବିଶ୍ଵାଳେ ପୋତିଲଂ ଲବ୍ଧିଦା ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣ ଇତି । ଗୋରୀପିତୁମ୍ବେ ଗିରୀନ୍ଦ୍ରଶ୍ଵ ହିମାଲୟରୁ ବ୍ୟାଙ୍ଗିତଃ । ବିଷ୍ପର୍କ୍ୟା -
ମାସର୍ଯ୍ୟେଣେତ୍ୟଃ ॥ ୨୯ ॥

ଗାନ୍ଧୀ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଃ ସଂଗୋପ୍ରୋକ୍ତର୍କର୍ଷଃ ମୋତୁ ଏ କଥାମୋ ସହ ପୂର୍ବା ମେଳଂ
ଜେତୁକାମୋହପି ଅଗଣ୍ୟ ମନ୍ଦ୍ରାଣିତ ପୁନର୍ବର୍ଦ୍ଧିତଃ ॥ ୩୦ ॥

କେନ ରାଧିକା ବିନ୍ଧ୍ୟାତୋ ଗୋକୁଳଂ ଲଭିତା ॥ ୩୧ ॥

ଶାବ ହଇଲ କେନ ? ॥ ୨୮ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଜାମାତ ମମ୍ପଦ୍ଗର୍ବିତ ଗୋରୀପିତା ହିମାଲୟର
ଅତି ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିଯା ॥ ୨୯ ॥

ଗାନ୍ଧୀ । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଏହି ବିନ୍ଦ୍ୟ ସ୍ଵୀଯ ଗୋତ୍ରେ ଉତ୍ତରଦେଶୀୟ ମହ
କରିତେ ମନ୍ଦମ ହଇଲ ନା, ଏ ପୂର୍ବେ ମୁମେଳକେ ଜର କରିତେ
ଇଛା କରିଯାଉ କୁଞ୍ଜଯୋନି ଅଗଣ୍ୟ ମନ୍ଦ୍ରାଣି କରାଯ ଆର
ବର୍ଦ୍ଧିତ ହଇତେ ପାରେ ନାହି ॥ ୩୦ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହା ଘନଶିଳିଦିଗେ ସ୍ଵଭାବ ଏଇରପହି ହଇଯା ଥାକେ ॥

ଗାନ୍ଧୀ । କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଷ୍ପେର ନିକଟ ହଇତେ ତ୍ରୀରାଧାକେ
ଗୋକୁଳେ ଆନନ୍ଦ କରିଲ ?

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଜାତହାରିଣ୍ୟ ପୁତନ୍ୟ ॥ ୩୧ ॥

ଗାଗୀ । ମତ୍ୟ । ଅଜ୍ଞେ ଜାତହାରିଣୀହିଂ କୁମୁଦାଳା ଭୁଞ୍ଜି-
ଅନ୍ତି ତା ଦିଟ୍ଟିଭା ଉବରିଦା କଲ୍ପାଣୀ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ପୁତ୍ରି ଲୋକେ ଉତ୍ତରାଣାଂ କୁମାରାଣାଂ ସଂହାରାୟ
କୁମାରାଣାଂ ପୁନରପହାରାୟେବ କଂମେନ ସା ନିୟୁକ୍ତା ॥ ୩୨ ॥

ଗାଗୀ । କଥଂ ଏଥ ଉତ୍ସମ୍ମିଂ ରଶା ପଟ୍ଟଙ୍କ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଦେବ୍ୟା ଦେବକୀବାଲିକାଜା ବ୍ୟାହାରେଣ ॥

ଗାଗୀ । କେରିମୋ ବାହାରୋ ॥ ୩୩ ॥

ଗାଗୀତି । ଆର୍ଯ୍ୟେ ଜାତହାରିଣୀଭିଃ ଧୂ ବାଲକା ଭୁଞ୍ଜ୍ୟତେ ତଦିଷ୍ୟା ଉଦ୍ଧରିତା
କଲ୍ପାଣୀ ॥ ୩୨ ॥

ଗାଗୀତି । କଥମତ୍ର ଉତ୍ସମ୍ମିନ୍ ରାଜା ପ୍ରବୃତ୍ତଃ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣ ଇତି । ବ୍ୟାହାର ଉତ୍କିଳପିତଃ ଭାବିତଃ ବଚନଃ ବଚ ଇତ୍ସରାଃ ॥

ଗାଗୀତି । କୀର୍ତ୍ତମୋ ବ୍ୟାହାରଃ ॥ ୩୩ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ପୁତ୍ରହାରିଣୀ ପୁତନା ॥ ୩୧ ॥

ଗାଗୀ । (ମତ୍ୟେ) ଆର୍ଯ୍ୟେ ! ଜାତହାରିଣୀ ସକଳ ବାଲକ ଭକ୍ଷଣ
କାରିଯା ଥାକେ, ତାହା ହଇତେ ଯେ ଏହି କଟ୍ଟାଣୀ ଉକ୍ତ ତା
ହଇମେନ ଏ ବୃତ୍ତ ଦୋତାଗେର କିମୟ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ପୁତ୍ର ! ଅଲୋକିକ କୁମାର ସକଳେର ସଂହାରାର୍ଥ
ଏବଂ କୁମାରୀଦିଗେର ଅପହରଣ ବିମିତ କଂସରାଜୀ-ପୁତନାକେ
ନିୟୁକ୍ତ କରିଯାଛିଲ ॥ ୩୨ ॥

ଗାଗୀ । କେନ କଂସରାଜେର ଏହି ଦ୍ରୁତ କର୍ଷେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ହେଲ ?
ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀବ ଦେବକୀକନ୍ତ୍ଵ ଦେବୀର ବାକ୍ୟାମୁଦ୍ରାକ୍ଷେ ॥

ଗାଗୀ । କିନ୍ତୁ ବାକ୍ୟ ? ॥ ୩୩ ॥

পৌর্ণমাসী । এন্দ্রকেম পুরোহিতসমবরচজ্ঞেণ তে সপ্তরে
য়ং হৃষ্ণারকসুন্দৱদিতপদবুদ্ধারবিন্দং বিদুৎ ॥

আনন্দায়তসিন্দুভিঃ প্রগয়িমাং সন্দোহমানন্দয়ম্ ॥

প্রাচুর্ভাবমবিন্দদেষ জগতী কন্দোহদ্য চক্রোদয়ে ॥ ৩৪ ॥
কিংবুঁ ॥

মতঃ সত্তমমধুরীভিরধিকাঃ শ্বোবা পরশ্বোহথ ক
গন্তারঃ ক্ষিতিমণ্ডলে প্রকটতামষ্টো মহাশক্তয়ঃ ।

পৌর্ণইতি । - অরে কংস যঃ পুরা জিতরূপঃ সন্ত কালনেমিরূপশ্চ তে
তবোত্থাঙ্গং স্বতকং চক্রেণাহরঃ ॥ ৩৪ ॥

অগ্নদপ্যুক্তঃ দেব্যা তদাহ কিঞ্চেত্যাদিনা । গন্তারঃ গমিষ্যস্তি । অষ্টো
রাধা চন্দ্রাবলী ললিতা বিশাখা পদ্মা শৈব্যা শৌশ্লা জ্যোতি অত্র আর্দ্ধসূর্য
মধ্যে উত্তে স্বনারো রাধা চন্দ্রাবলো গুণবৃন্দমন্দিরতুরা বৃন্দিতে প্রশংস বৃন্দ-

পৌর্ণমাসী । যিনি যুক্তক্ষেত্রে উন্নত চক্র দ্বারা পূর্ব জন্মে
কালনেমি নামক তোমার মস্তক ছেদন করিয়াছিলেন,
পশ্চিতগণ যাহার চরণারবিন্দ অমরবৃন্দবদিতরূপে অব-
গত আছেন এবং যিনি জগতের মূল স্বরূপ, তিনিই আজ
আনন্দায়তসম্মুদ্দেশমুহু দ্বারা প্রগয়িগণের ত্বামন্তসন্দেহ
উপ্লাস করত চক্রোদয়ে প্রাচুর্ভূত হইয়াছৈন ॥ ৩৪ ॥

দেবী আরো বলিয়াছেন ॥

আমা অপেক্ষা উভয় মাধুর্যশালিনী অক্ষ মহাশক্তি
অথবা রাধা, চন্দ্রাবলী, ললিতা, বিশাখা, পদ্মা, শৈব্যা,
শৌশ্লা এবং ভদ্রা, ইহারা কল্য ইউক বা পরশ্ব হউক ক্ষিতি-
মণ্ডলে আবিষ্ট হইবেন, কিন্ত এ অক্ষ মহাশক্তির মধ্যে গুণ

ବୁନ୍ଦିଷ୍ଠେ ଶୁଣିରୁଳମନ୍ଦିରତଥା ତତ୍ତ୍ଵ ସମାରାବୁତେ
ରାଜେନ୍ଦ୍ରୋ ଭବିତା ହରତ୍ତ ଜୟୀ ପାଣୀ ଗୁହୀତା ସଯୋଗୀ । ୩୫
ଗାର୍ଗୀ । କା ପଡ଼ିବୁ ଦୁଦିଏ ସହିଏ ॥
ପୌର୍ଣ୍ଣମୂସୀ । ରକ୍ଷୋମନ୍ତ୍ରକ୍ରତିନାନ୍ଦିପୁରୋହିତେନ
ବିତ୍ରାସବିକ୍ରବମତେଃ ସମନୁଭୃତାଯାଃ ।
ଆଦ୍ୟା ତତଃ କରତଳାଃ କିଲ ପୂତନାୟା
ନଦ୍ୟାଃ ପ୍ରବୋପରିପପାତ ବିଦର୍ଭଗାୟାଃ ॥ ୩୬ ॥

ଯୁକ୍ତେ । ଯୁଥରେଷ୍ଟ୍ର ସରୋଃ ସନ୍ତି କୋଟିମଂଖ୍ୟା ମୃଗିଦୃଶ ଇତି ବକ୍ଷ୍ୟମାଣନିର୍ଦ୍ଦେଶୀଃ ।
ଅର୍ଥବା ବୁନ୍ଦାରକଶ୍ଚ ବୁନ୍ଦାଦେଶ ଇଷ୍ଟେ ପରେ । ବୁନ୍ଦିଷ୍ଠେ ଅତିଶିଘରନୋଜେ । ବୁନ୍ଦରକଃ
ଶୁରପ୍ରେଷ୍ଠେ ମନୋଜେଥିପି ଚ ବାଚବଦିତି କୋଷାଃ । ସରୋଃ ସଞ୍ଚ୍ଚା ରାଧାଚଞ୍ଜାବଲୋଃ—
ପାଣୀ ଗୁହୀତା ଭର୍ତ୍ତା ରାଜେନ୍ଦ୍ରୋ ଭବିତା ବାଗାଶୁରଯୁଦ୍ଧେ ହରତ୍ତ ଜୟୀ ଭବିତେ-
ତ୍ୟଥଃ ॥ ୩୫ ॥

ଗାର୍ଗୀ ତି । କା ପ୍ରତିଃ ରାଜ୍ଞା ବିତ୍ତୀସାମାନ୍ତ୍ରଜାରାଯାଃ ।

ପୌଣ ଇତି । ଅନ୍ତିପୁରୋହିତେନ ବିକ୍ଷ୍ୟପୁରୋଧସା ॥ ୩୬ ॥

ସମୁହେର ମନ୍ଦିର ବଲିଯା ଛୁଇଟି ଭଗନୀ ଅତିଶୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧା ଅର୍ଥାଃ
ତ୍ଥାରା ଯୁଥେଶ୍ୱରୀ, ପରଷ୍ଠ ଏ ଛୁଇ ଭଗନୀକେ ଯିନି ବିବାହ କରି-
ବେନ ତିନି ରାଜେନ୍ଦ୍ର ହଇବେନ ଏବଂ ଯୁକ୍ତେ ମହାଦେବକେବେଳେ ପରାଜିତ
କରିତେ ପାରିବେଳେ ॥ ୩୫ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ବିତ୍ତୀ ଭଗନୀର ବ୍ରତାନ୍ତ କି ?

ପୌର୍ଣ୍ଣମୂସୀ । ବିକ୍ଷ୍ୟମାଚଲେର ପୁରୋହିତ ରାକ୍ଷସନାଶକ ମନ୍ତ୍ର ପାଠ
କରିଲେ, ତାହାତେ ବିତ୍ରସବୁଦ୍ଧି ପୂତନା ଭଯେ ପଲାହନ କରି-
ତେଛିଲ, ତାହାର ହତ୍ୟା ହଇତେ ଅଳ୍ପା ଚଞ୍ଜାବଲୀ ରିକ୍ଷିଦେଶ-
ଶାମିନୀ ନଦୀର ତ୍ରୋତେ ପତିତ ହଇଯାଇଲେମ ॥ ୩୬ ॥

গার্গী । অজ্ঞে দুর্বাসসোঃ বরেণ উপন্থিগা । বিসহাগুণোঃ ওরসী

কষ্টা রাহি ত্বি কহং সরঘোবি তাদো ভগ্নাদি ॥ ৩৭ ॥

পৌর্ণমাসী । চন্দ্রভান্তু বৃষভান্তুরমণ্যে-

গর্ভতঃ কিল বিকৃষ্য নিনায়া ।

বালিকে কমলজার্থনয়া তে

বিষ্ণ্যদারজঠরে হরিমায়া ॥ ৩৮ ॥

গার্গী । সামৰ্য্যং কিং পিদরেহিং ইদং জাণীঅদি ॥

পৌর্ণমাসী । অথ ক্রিং স দুর্বাসাঃ কথং নিজোপকারমনা-
বেদ্য বিশ্রাম্য তু ॥

গার্গীতি । দুর্বাসসোঃ বরেণ উৎপন্না বৃষভানোরোসী কষ্টা রাখেতি কথং-
সরঞ্জেহিগির্ভাতো ভগ্নতি ॥ ৩৭ ॥

পৌর্ণ ইতি । কমলজার্থনয়া ব্রহ্মা তস্তার্থনয়া তে চন্দ্রাবলী রাধিকে ॥ ৩৮ ॥

গার্গীতি । পিতৃভ্যাঃ চন্দ্রভান্তু বৃষভান্তুভ্যাঃ ইদং বহস্থং জ্ঞায়তে ।

গার্গী । আচ্যে ! দুর্বাসা মুনির বরে বৃষভান্তুর উরসজাত
কষ্টা রাধা । আমার পিতা গর্গ সর্বজ্ঞ হইয়াও এ কথা
কেবল বলেন ॥ ৩৭ ॥

পৌর্ণমাসী । ব্রহ্মার প্রার্থনায় ভগ্নমায়া ভগ্নবলী চন্দ্রভান্তু ও
বৃষভান্তু রমণীদ্বয়ের গর্ভ হইতে আকর্ষণ পূর্বক বিষ্ণ্য-

গিরিয় রমণীর গর্ভে ঐ দুই বালিকা সংস্থাপন করেন ॥ ৩৮ ॥

গার্গী । (আচ্যের নহিত) পিতৃগণ কি এ বিষয় অবগত
ছিলেন ?

পৌর্ণমাসী । হা জানিতেন বৈ কি ! দুর্বাসা নিজোপকার
না বুঝিয়া ক্ষান্ত হইবেন কেন ?

ଗାର୍ଗୀ । ଏହି ସବରଂ ତୁଏ କଥି ବିଶ୍ଵାଦି ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ଗୁରୋରୁପଦେଶପ୍ରସାଦେନ ଯେନାହିଁ ରାଧାରାମାସଜି-
ତାନ୍ତି ॥ ୩୯ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଶୁଣି ଶିହଦାଏ ରକ୍ତମୁଦ୍ରାଏ ମେ କୋଳେ ଏକା ରାହିଆ
ଲକ୍ଷା ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ନ କେବଳ ରାଧିକା ପଞ୍ଚାପିପାଇଃ ॥ ୪୦ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ସବିନ୍ଦ୍ୟର କାଓ କଥୁ ତାଓ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ରାଧାମଥୀତ ଲଲିତା ଲଲିତାନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଗାର୍ଗୀତି । ଏତେ ସର୍ବଂ ଭୟା କଥି ବିଜ୍ଞାତି ॥

ପୌର୍ଣ୍ମଇତି । ଗୁରୋର୍ବନାରଦମ୍ୟ । ଯେନ ଉପଦେଶେନ । ଆସିଲିତା ଆଶକ୍ତି
କୁତାନ୍ତି ॥ ୩୯ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ନିହତାରା ରାକ୍ଷସ୍ୟାଃ ତସ୍ୟାଃ କ୍ରୋଡ଼େ ଏକା ରାଧିକା ଭୟା ଲକ୍ଷା ॥ ୪୦ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । କାଃ ଖଲୁ ତାଃ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମଇତି । ଲଲିତ ଆସ୍ୟଚନ୍ଦ୍ରୋ ସମ୍ୟା ସା । ତବେତି କର୍ତ୍ତରି ସଞ୍ଚି ଭୟେତ୍ୟର୍ଥଃ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଆପନି କିମ୍ବାପେ ଏ ମକଳ ଜାନିତେ ପାବିଲେନ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ଶୁରୁବର ନାରଦେର ଉପଦେଶ ପ୍ରସାଦେ, ତାହାତେଇ
ଆମି ଶ୍ରୀରାଧାତେ ଆଶକ୍ତ ହୁଦୟ ହଇଯାଛି ॥ ୩୯ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ନିଶ୍ଚଯ ଆପନି ରାକ୍ଷସୀର କ୍ରୋଡ଼ ହିତେ ଶ୍ରୀରାଧାକେ
ଲାଭ କରିଯାଚେଷ୍ଟ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । କେବଳ ଏକା ଶ୍ରୀରାଧା ନହେନ ଆରା ପାଞ୍ଚଟା ॥ ୪୦ ॥

ଗାର୍ଗୀ । (ବିଶ୍ୱୟେର ସହିତ) ମେ ପାଞ୍ଚଟା କେ ?

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ମନୋହର ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ ଶ୍ରୀରାଧାର ସର୍ବୀ-ଲଲିତା,

চন্দ্ৰাবলী সহচৱী রঞ্চিৱা চ পদ্মা ।

ভদ্ৰা চ ভদ্ৰচৱিতা শিবদা চ শৈব্যা

শ্রামা চ ধামমুদিতা বিদিতাস্তবেমাঃ ॥

গার্গী । ইমাও কেণ গোইণং সমঞ্জিদাণ ॥ ৪১ ॥

পৌর্ণমাসী । কুমারীগামাসাং নিভৃতমভিতৎ পঞ্চকমহং

ষিভজ্যাভীরীভ্যস্তুরিতমথ রাধামধিগুণাং ।

স্বতা তে জামাতুর্জৱতি স্বত্বানোরিতি ঘূদা

যশোদায়া ধাত্র্যাং রহসি মুখরায়ামঘটয়ং ॥ ৪২ ॥

গার্গীতি । ইমাঃ কেন গোপীভ্যঃ সমর্পিতাঃ ॥ ৪১ ॥

কুমারীধামিত্যাদি । অথাৰস্তৱং ইত্যজ্ঞাহং রহসি মুখরায়াং রাধামঘটয়ং
অর্পিতবতী । ইতীতি কিং । হে জৱতি তে তব জামাতুৰ্জুভানোরিয়ং
স্বতেতি ॥ ৪২ ॥

চন্দ্ৰাবলীৰ সহচৱী মনোজ্ঞা পদ্মা, মঙ্গলচৱিত্রশালিনী
ভদ্ৰা, কল্যাণদায়িনী শৈব্যা এবং শ্রামকাস্তিবিশিষ্টা
শ্রামা এই পঁচজনকে জানিবা ॥

গার্গী । কোন ব্যক্তি গোপিকাদিগকে এই সকল কন্তা
সমর্পণ কৱিল ? ॥ ৪১ ॥

পৌর্ণমাসী । আমি কুমারীগুণেৱ মধ্যে পঞ্চ কন্তা গোপী-
গণকে বিভাগ কৱিয়া দিয়া পৱে নিৰ্জনে যশোদাৰ ধাত্রী
মুখরাকে কছিলাম, জৱতি ! এই অধিক গুণশালিনী
শ্রীরাধা তোমাৰ জামতা স্বত্বানুৱ কৃতা অতএব তুমি
ইইাকে গ্ৰহণ কৱ ॥ ৪২ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଫୁଡଂ ରାହିଏ ଦୁଦିଆ ସଥି ବିସାହା କେଉ ଗୋଡ଼ିଲୁ-
ଙ୍ଗା ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାନୀ । ନହି ନହି ସଦେଷା କାଲିନ୍ଦୀପୁରେଣ ବାହ୍ୟାନା
ଜୁଟିଲୁଯା ଲେବେ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଏ ଜାଣେ ଶଙ୍ଖପୁରେଣ ବାହିଦା ସା ଜେଠା ବିଞ୍ଚକଣ୍ଠା
କେଣ ଲଦ୍ଧା ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାନୀ । ଭୀଷ୍ମକେଣ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଅବେବା ଦୋଣଂ ବହୀଣଂ ବିହୃତ୍ତଗାରିଣୀଏ ଭବି-
ଦବାଏ ଶିଟ୍ଟୁରଦା ॥ ୪୩ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ଫୁଟଂ ରାଧାଯାଃ ଦ୍ଵିତୀୟା ସଥି ବିଶାଖା ଏବ ଗୋକୁଳୋପନ୍ନା ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ନ ଜାନେ ନଦୀପୁରେଣ ବାହିତା ସା ଜୋଷ୍ଟା ଚଞ୍ଚାବନୀ ବିଞ୍ଚକଣ୍ଠା କେନ
ଲଦ୍ଧା । ଅହୋ ହରୋର୍ଭଗିତ୍ୟୋଃ ବିଷଟନକାରିଣ୍ୟା ଭବିତବ୍ୟତାୟାଃ ନିଷ୍ଠୁରତା ॥ ୪୩ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ତବେ ନିଶ୍ଚଯ ବୋଧ ହିତେଛେ, ଶ୍ରୀରାଧାର ଦ୍ଵିତୀୟା ସଥି
ବିଶାଖାଇ ଗୋକୁଳେ ଜନ୍ମ ପ୍ରହଣ କରିଯାଛେ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାନୀ । ନା ନା, ବିଶାଖା ଯମୁନାପ୍ରବାହେ ଭାସିଯା ଯାଇତେ-
ଛିଲେନ୍, ଜୁଟିଲୁଇ ତ୍ବାହାକେ ଲାଭ କରିଯାଛେ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ବିଞ୍ଚ୍ୟାଚଲେର ଜ୍ୟେଷ୍ଠା କନ୍ୟା, ଯିନି ବିଦର୍ଭଗାମିନୀ ନଦୀ-
ପ୍ରବାହେ ପତିତ ହଇଯାଛିଲେନ୍, ଜାନିତେ-ଶାରିଳାୟ ନା କେ
ତ୍ବାହାକେ ଲାଭ କରିଲ ? ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାନୀ । ବିଦର୍ଭାଧିପତି ରାଜା ଭୀଷ୍ମକ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଅହୋ ! ଦୁଇ ଭଗିନୀର ବିଷଟନକାରିଣୀ ଭବିତବ୍ୟତାର
କି ନିଷ୍ଠୁରତା ॥ ୪୩ ॥

পৌর্ণমাসী । পুত্রি পুনঃ সঙ্গকারিণ্যাস্তস্থাঃ করণা চাব-
ধার্যতাঃ ॥

গার্গী । কহং বিঅ ॥

পৌর্ণমাসী । সৈবেয়ং করালায়া নপ্ত্রী চন্দ্রাবলী যা খলু
পাঞ্চবার্ষিকী গোবর্ধনবিস্ক্যয়োঃ কন্দরাবাস্তব্যেন জাম্ববতা
বিস্ক্যবাসিন্না নিদেশেন কুণ্ডলাদাকৃষ্টা ॥

গার্গী । স্বগতং । স্বদং মএ তাদমুহাদো জং চন্দভাগু-পহ-
দীণং কঘআ ভীসুসপহুদীণং কঘআ একততা অবি বিগ-

গার্গীতি । কথমিব ॥

পৌর্ণমাসী । বিস্ক্যবাসিনী যশোদা পুত্রী বস্তুদেবেন গোকুলান্নীতা কংসেন
শিলামুং নিক্ষিপ্তা তদ্বাস্তুবিচুতা সতী বিস্ক্যচলে স্থিতা । বিস্ক্যবাসিন্না দেবকী-
কন্ঠায়ঃ ।

গার্গীতি । শ্রতং ময়া তাতমুখাঃ যৎ চন্দভাগুপভৃতীনাঃ কঘকা একতৰা
অপি শৰীরাদিভির্ভিন্না ইব । তৎ বাচং একবিগ্রহতাস্মিধানঃ মায়ম্বা এব প্রপ-

পৌর্ণমাসী । পুত্রি ! পুনরায় ঐ দুই ভগিনীর একত্র সজ্জটন
ইহাও ভুবিতব্যতার করণা বলিয়া জানিও ॥

গার্গী । কি প্রকার ?

পৌর্ণমাসী । বাচা ! যখন জ্যেষ্ঠা কন্তার ব্যস্ত পঁচ বৎসর,
সেই সময় বিস্ক্যবাসিনী দেবকীকন্তার আদেশে গোবর্ধন
ও বিস্ক্যপর্বতের গৃহাবাসী জাম্ববান् বিদর্ভনগর হইতে
তাঁহাকে আনয়ন করেন, তিনিই এই করালার নপ্ত্রী
চন্দ্রাবলী ॥

গার্গী । (মনে মনে) আমি পুর্বে পিতার মুখে শুনিয়াছি-
লাম, চন্দ্রভাগু প্রভৃতি গোপগণের যে সকল কন্তা,

ଗହାଦୀହିଂ ଭିନ୍ନା ଜ୍ଞେବ । ତା ବାଡ଼ମେକ ବିଗ୍ରହଦା ସମ୍ବିହାଣଂ ମାୟାଏ ଚେଅ ପ୍ରବକ୍ଷିଦଂ । ହୋତୁ ପଚାଦୋ ଜାନିସ୍ମଂ କିଂ ଇଦାଣିଂ ତ୍ସ୍ମ ରହ୍ସ୍ସ୍ସ ଉଟ୍ଟକ୍ଷଣେନ । ପ୍ରକାଶଂ । ଗୁଣଂ ଗୋଅଜ୍ଞାନି ଗୋଏହିଂ ଚନ୍ଦାତଳୀ-ପହୁଣୀଣଂ ଉଦ୍ଧାରୋବି ମାୟାଏ ନିର୍ବାହିଦୋ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଅଥ କି ।

ପତିମ୍ବନ୍ଧାନାଂ ବଲ୍ଲବାନାଂ ମମତାମାତ୍ରାବଶେଷା କୁମାରୀସ୍ତୁ ଦାରତା ସଦେଷାଂ ପ୍ରେକ୍ଷଣମପି ତାଭିରତିଦୁର୍ବଟ ॥ ୪୪ ॥

କିମ୍ତଃ ଭବତି ପଚାଂ ଜାନିସ୍ମଂ କିଂ ଇଦାନୀଂ ତଥ ରହ୍ସ୍ସ ଉଟ୍ଟକ୍ଷଣେନ । ନୁନଂ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନାନିଗୋପିଃ ଚନ୍ଦାବଳୀ ପ୍ରଭୃତୀନାଃ ଉଦ୍ଧାରୋହିପି ମାୟା ନିର୍ବାହିତଃ ॥ ୪୪ ॥

ତୋହାରା ଭୀଷମକାନ୍ଦିର କଞ୍ଚାଗଣେର ସହିତ ଏକତବ୍ର, କେବଳ ଦେହ୍ୟାତ୍ର ଭେଦ, ଅତଏବ ଇହାଦେର ଏକ ଶରୀରତା ସମ୍ପାଦନ ମାୟା-କର୍ତ୍ତ୍ଵକହି କୁତ ହିଁଯାଛେ । ଯାହା ହଟକ, ଏ ବିଷୟ ପରେ ଜାନିବ, ଏଥନ ଉଥାପନେର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । (ପ୍ରକାଶ କରିଯା) ନିଶ୍ଚଯ ବୋଧ ହିଁତେଛେ, ଗୋବର୍ଦ୍ଧନାନି ଗୋପଗଣେର ଗହିତ ଚନ୍ଦାବଳୀ ପ୍ରଭୃତିର ବିବାହଓ ମାୟା ନିର୍ବାହ କରିଯାଚେନ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ତବେ କି !

ପତିମ୍ବନ୍ଧ ଗୋପନିଦିଗେର କୁମାରୀ ସକ୍ଳେର ପ୍ରତି ଯେ ଦାରତା ଅର୍ଥାତ୍ ଭାର୍ଯ୍ୟାତ୍, ତାହା କେବଳ ମମତାମାତ୍ରାଇ ହିଁଯାଛିଲ, ଯେହେତୁ ଏହି ସକ୍ଳ କୁମାରୀନିଦିଗେର ଦର୍ଶନଓ ତାହାଦେର ସମ୍ବନ୍ଧେ ଅତିଶ୍ୟ ଦୁର୍ବଟ ଅର୍ଥାତ୍ ତୋହାରା କଥନ ଇହାନିଦିଗକେ ଭାର୍ଯ୍ୟା ବଲିଯା ନିରୀକ୍ଷଣଓ କରିତେ ସମର୍ଥ ହୟ ନାହିଁ ॥ ୪୪ ॥

গাগী । অদো গ কখু অচরিও অট্টাণং কহে গরিট্টো
অণুরাগ ॥

পৌর্ণমাসী । অষ্টানামিতি কিমুচ্যতে গোকুলে কস্তাঃ খলু
কুরঙ্গীদৃশস্ত্র নানুরাগঃ ॥ ৪৫ ॥

গাগী । সচং ভণাসি জং দাণীং সদুত্তরাইং সোলহাইং গো-
উলকষ্ঠআ সহস্মাইং । কাত্যায়নি মহামায়ে মহাযোগি-
শ্বাশৰি ; নন্দগোপস্তুতং দেবি পতিং মে কুরতে নমঃ ।
এদং মন্ত্রং জপন্তাইং পঞ্চেহিং চন্দ্রাললী পহুন্দীহিং সংগ-
মিঅ উণ চণ্ডিঅং অচন্তি ॥

গাগীতি । অতো ন খলু আশ্চর্যং অষ্টানাঃ কফে গরিষ্ঠোহুরাগঃ ॥ ৪৫ ॥

গাগীতি । সত্যং ভণসি যদিদানীং শতোত্তরাণি ষোড়শ-কন্তাসহস্রাণি ।
কাত্যায়নীতি এতন্ত্রং জপন্তীভিঃ পঞ্চতিঃ চন্দ্রাবলীপ্রভৃতিভিঃ সংগম্য পুনঃ
চণ্ডিকাং অচন্তি ॥

গাগী । তবে এই অষ্ট কুমারীর কুক্ষের প্রতি গরিষ্ঠ অনু-
রাগও আশ্চর্য নয় ॥

পৌর্ণমাসী । অষ্ট কন্তার কথা কি বলিতেছ, গোকুলে
কোন্ হরিণাক্ষীর শ্রীকুক্ষের প্রতি অনুরাগ নাই ? ॥ ৪৫ ॥

গাগী । সত্য বলিতেছেন, যেহেতু শতাধিক ষোড়শ সহস্র
গোকুল-কন্তাদিগের সহিত গমন করিয়া চন্দ্রাললী প্রভৃতি
পঞ্চ কুমারী “হে কাত্যায়নি ! হে মহামায়ে ! হে মহা-
যোগিনি ! হে অধীশ্বরি ! নন্দগোপস্তুতকে আমার
পতি করুন, আপনাকে প্রণাম করি” এই মন্ত্র জপ
করিয়া চণ্ডিকাংর অর্চনা করেন ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ସା କାମାନ୍ ପରିଚରିତା କୁମାରିକାଂଭିଃ

କାମାଖ୍ୟା ବିତରତି କାମକୁପଦେବୀ ।

ଇତ୍ୟେନାଂ ଅଜହରିଣୀଦୃଶ୍ୟମୁପାଞ୍ଚେ

ବର୍ଗୋହୟଂ ଗୁଣବତ୍ତି ଗର୍ଭଭାବିତେନ ॥ ୪୬ ॥

ଗାଗ୍ରୀ । କେଣ ସୂର୍ଯ୍ୟାରାହଣେ ରାହୀ ଶିଉତା ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ତବ ତାତେନୈବ ॥

ଗାଗ୍ରୀ । ଅଜ୍ଜେ ସ୍ଵଦଂ ଯେ ତାଦୟୁହାନ୍ତା ଜଂ କଷାଣଂ ଭାବିନା

କନ୍ତେଣୁ ସନ୍ଧମୋ ବିଶ୍ଵଓଅଂ ଉପପାଦେଇ ତି ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ପରିଚରିତା ପୂଜିତା କାମକୁପଦେବୀ କାମକୁପେ କ୍ରୀଡ଼ତୀ ॥ ୪୬ ॥—

ଗାଗ୍ରୀତି । କେନ ସ୍ଵର୍ଯ୍ୟାରାଧନେ ରାଧା ନିୟୁତା ॥

ଗାଗ୍ରୀତି । ଆର୍ଦ୍ଦେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଂ ମୟା ତାତ୍ମୁଥାଂ ସଂ କଷାନାଂ ଭାବିନା କାନ୍ତେନ
ସନ୍ଧମୋ ବିପ୍ରୋଗଂ ଉତ୍ପାଦ୍ୟତି । ବର୍ତ୍ତମାନମାମୀପେ ବର୍ତ୍ତମାନବହେତି ଶାରୀଂ ।
ଉତ୍କଂ ତବ ତାତେନେତି ଶେଷଃ ॥ ୪୭ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଗର୍ଭାଚାର୍ଯ୍ୟ ବଲିଯାଛେନ, କାମକୁପକ୍ରୀଡ଼ାଶାଲିନୀ
କାମାଖ୍ୟା ଦେବୀ ଯଦି କୁମାରୀକାଗଣ କର୍ତ୍ତକ ପରିପୂଜିତା
ହେଁନ, ତାହା ହିଲେ ତିନି ତାହାଦିଗକେ କାମନା ସକଳ
ବିତରଣ କରେନ, ହେ ଗୁଣବତ୍ତି ! ଏହି କାରଣେ ଅଜହରିଣାକ୍ଷି-
ଦିଗେର ଯୁଥ କାମାକ୍ଷ୍ୟା ଦେବୀର ଆରାଧନା କୁରେନ ॥ ୪୬ ॥

ଗାଗ୍ରୀ । କାହା କର୍ତ୍ତକ ଶ୍ରୀରାଧା ସୂର୍ଯ୍ୟପୂଜାଯୁ ନିୟୁତ ହିୟାଛିଲେନ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ! ତୋମାର ପିତା କର୍ତ୍ତକଇ ॥

ଗାଗ୍ରୀ । ପିତାର ମୁଖେ ଶୁନିଯାଛି ଯେ ଏ ସକଳ କର୍ତ୍ତାଦିଗେର
ଭାବ କାନ୍ତେର ମହିତ ସନ୍ଧମ ବିଚ୍ଛେଦ ଘଟନା କରିବେ ॥

পৌর্ণমাসী । বৎসে সম্যগিদমুক্তং । তেন ময়াপি তে
কিশোরিকাশিরোরত্নে নিরোক্তু অভিমন্ত্যগোবর্দ্ধনয়ো-
জ্ঞনন্তো জটিলাভারণে নির্বিক্ষেন নিয়ুক্তে ॥ ৪৭ ॥
গাগীঁ । কহং দুবে সোঅরে তুমং ন সংঘডেসি ॥
পৌর্ণমাসী । সদা সঞ্চরতাং দুষ্টকংসচরাণাং বিতর্কশঙ্খয়া ।
গাগীঁ । এং অউরুক্রবং বুজ্জন্তং অঝো কোবি জনো জাণই ।
পৌর্ণমাসী । নহি নহি কিন্তু মহুপদেশ-বলাদেব কেবলং
হরিরাময়োজনন্তো জানীতঃ ॥ ৪৮ ॥

গাগীতি । কথং দ্বে সহোদরে স্থং ন সজ্জটয়সি ॥

গাগীতি । এতদপূর্ববৃত্তান্তং অগ্নঃ কোহপি জনো জানাতি ॥ ৪৮ ॥

পৌর্ণমাসী । বাছা ! যথার্থ বলিয়াছ, এই কারণেই আমি
কিশোরীশিরোভূষণ রাধা ও চন্দ্রাবলী এই দুই জনকে
নিরোধ করিবার জন্য অভিমন্ত্য এবং গোবর্দ্ধন-মল্লের
জননী জটিলা ও অরুণাকে আগ্রহ সহকারে নিযুক্ত
করিয়াছি ॥ ৪৭ ॥

গাগীঁ । আর্যে ! আপনি কেন এই দুই সহোদরাকে (ভূগি-
নীকে) একত্র মিলিত করিতেছেন না ?

পৌর্ণমাসী । বাছা ! সর্বদা পরিভ্রমণশীল দুষ্ট কংসসহচর-
দিগের সংশয় আশঙ্কায় ॥

গাগীঁ । এই অপূর্ব বৃত্তান্ত অন্য কেহ কি জানে ?

পৌর্ণমাসী । না না, কিন্তু আমার উপদেশ বলে হৃষিরামের
জন্মী যশোদা ও রোহিণী এই দুই জন মাত্র কেবল
জানেন ॥ ৪৮ ॥

ନେପଥ୍ୟ ॥

ମଞ୍ଚାଦୁର୍ଭିଷ୍ଟ ପଦେ ମୁକୁଟବିରଚନଂ ମୁଖ ପିଣ୍ଡେନ ଭଦ୍ରେ
ଶ୍ୟାମେ ଦାମାହୁବନ୍ଧଂ ପରିହର ଲଲିତେ ପିଣ୍ଠି ମା ଜାଣ୍ଡାନି ।
ଶାରିପାଠାବିଶାଖେ ବୃତ୍ତପରମ କବରୀସଂକ୍ରିୟାମୁଜ୍ବଳ ଶୈବେ
ପୂର୍ବବାଂ ବେବେଷ୍ଟି କାର୍ତ୍ତାଂ ସ୍ଵରଭିଖୁରପୁଟିପାଂଶୁପିଷ୍ଟାତପୁଞ୍ଜଃ ॥
ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ପଣ୍ଡ ପଣ୍ଡ ।
ହରିଯୁଦ୍ଦିଶତେ ରଜୋଭରଃ ପୁରତଃ ସମୟତ୍ୟମୁଂ ତମଃ ।

ନେପଥ୍ୟ ରଙ୍ଗଶାଲାଯାଃ । ନେପଥ୍ୟଃ ରଙ୍ଗଭୂମୌ ଶାନ୍ତେପଥ୍ୟଃ ଚ ପ୍ରସାଦନେ ॥-

ସଥୀନାଃ ପରମ୍ପରାକ୍ରିଯିଙ୍ଗ । ମଞ୍ଚଃ ଶାଂ କୁଦ୍ରଖଟାଯାମିତି । ଦାମାହୁବନ୍ଧ-
ମାଲାରଚନଂ । ଜାଣ୍ଡାନି କୁକୁମାନି । ଦିଶକ୍ଷେତ୍ର କରୁଭଃ କାର୍ତ୍ତା ଇତ୍ୟମରାଂ । ପିଷ୍ଟାତ:
ଗନ୍ଧଚର୍ଚଗଃ । ପିଷ୍ଟାତଃ ପଟବାସସ ଇତି କୋଷାଂ ॥ ୪୯ ॥

(ବେଶ ଗୃହେ)

ପଦେ ! ମଞ୍ଚ ଅର୍ଥାଂ କୁଦ୍ରଖଟା ହଇତେ ଗାତ୍ରୋଥାନ କର,
ଭଦ୍ରେ ! ତୁମି ଆର ମୟୁରପୁଛ ଦାରା ମୁକୁଟ ରଚନା କରିଓ ମା,
ଶ୍ୟାମେ ! ମାଲାରଚନା ହଇତେ କ୍ଷାନ୍ତ ହେ, ଲଲିତେ ! ଆର
କୁକୁମ ଚର୍ଚ କରାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହି, ହେ ବିଶାଖେ ! ଶାରିକାର
ପାଠ ହଇତେ ବିରାମ ପାଓ, ଅପର ଶୈବେ । ତୁମିଓ କବରୀ
ସଂକ୍ଷାର ପରିତ୍ୟାଗ କର, ଏହି ଦେଖ ଗାତ୍ରୀବୁନ୍ଦେର ଖୁରୋକୃତ ସୁଗଞ୍ଜି
ଧୂଲି ସକଳ ପୂର୍ବଦିକୁ ଆଚନ୍ନ କରିଲ ॥
ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଦେଖ ଦେଖ, ଏହି ଧୂଲି ସମୁହ ହରିକେ ଉଦେଶ
କରିତେଛେ, ଅନ୍ଧକାର ସମ୍ମୁଖେ ଏହି ହରିକେ ସମ୍ମିତ କରି-

ত্রজবামদৃশাঃ ন পদ্মতিঃ প্রকটা সর্বদৃশঃ শ্রুতেরপি ॥৪৯
গার্গী । সংস্কৃতেন ।

ত্রিয়মবগৃহ গৃহেভ্যঃ কর্ষতে রাধাঃ বনায় যা নিপুনা ।

স জয়তি নিষ্ঠার্থা বরবংশজকাকলী দৃতী ॥ ৫০ ॥

নেপথ্যে ॥

ধন্ত্যে কজ্জলমুক্ত বামনযনা পদ্মে পদোচান্তদা

সারঙ্গি ধৰনদেকনুপুরধরা পালি শ্বলম্ভেখলা

গার্গীতি । ত্রিয়মিত্যাদি পরিকর নাম মুখসন্ধ্যঃ গমিতঃ । বীজস্তু বহুলী-
কারো জ্ঞেয়ঃ পরিকরো বৈধেরিতি । অব বনাকৰ্ষাণাদিনা অহুরাগবহুলী-
করণাঃ পরিকরঃ । নিষ্ঠার্থা লক্ষণঃ । বিশুষ্ট কার্যভারা স্থানবুনোরেক-
তরেণ যা । যুক্ত্যোভো ঘটয়েদেব। নিষ্ঠার্থা নিগদ্যতে ইতি ॥ ৫০ ॥

ধন্ত ইত্যাদি সর্বত্র সহোধনঃ । এবং ভূতা সতী মাধবেতি সর্বত্রাদ্যঃ ॥৫১

তেছে, এতদ্বারা ত্রজহরিণলোচনা ও সর্বজ্ঞ বেদের গার্গ
সকল আচম্ন হইয়া পড়িল ॥ ৪৯ ॥

গার্গী । (সংস্কৃত ভাষায়) যে লজ্জা অপহরণ পূর্বক গৃহ
হইতে শ্রীরাধাকে বনে আকর্ষণ করিতেছে, সেই নিপুনা
উৎকৃষ্ট বংশজা মুরলীর কাকলীরূপ নিষ্ঠার্থা দৃতী জয়-
মুক্ত হউক ॥ ৫০ ॥

(বেশগৃহে)

ধন্তে ! তুমি বামনযনে কজ্জল না দিয়া, পাদ্মে : তুমি চরণে
অঙ্গদ পরিধান করিয়া, সারঙ্গি ! তুমি এক পদে নৃপুর দিয়া,
পালি ! তুমি শ্বলিত মেখলায়, লবঙ্গি ! তুমি এক গণে তিলক

ଗଣେଦ୍ୟତିଲକା ଲବ୍ଧି କମଳେ ନେତ୍ରାର୍ପିତିଲକା
ମା ଧାବୋତ୍ତରଳଂ ସ୍ଵମତ୍ର ମୁରଲୀ ଦୂରେ କଳଂ କୁଞ୍ଜତି ॥ ୫୧ ॥
ଗାଗୀ । ନୀଳାଷ୍ଵରରକ୍ତିଧାରୀ ଫୁଡିଦୋ ଗୋବୋଡୁ ଚକ୍ରବାଲେଣ ।
ସିଦ୍ଗୋମଶୁଳମଧୁରୋ ମାଥୁରଚନ୍ଦେ ପରିଷ୍ଫୁରଇ ॥ ୫୨ ॥
ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ସାନନ୍ଦ ।

ବିଭ୍ରମୀଲଚ୍ଛବିମବିଷମାମଗ୍ରହତ୍ତେନ ସଞ୍ଚିଂ
ଜୁମ୍ବି ଶ୍ରୋଣିତଟର୍କଚିରମୋ ପୀତପଟ୍ଟାଂଶୁକେନ ।

ଗାଗୀତି । ନୀଳାଷ୍ଵରରକ୍ତିଧାରୀ ଫୁରିତୋ ଗୋପୋଡୁ ଚକ୍ରବାଲେନ । ସିତ-
ଗୋମଶୁଳମଧୁରୋ ମାଥୁରଚନ୍ଦ୍ରଃ ପରିଷ୍ଫୁରତି । ନୀଳାଷ୍ଵର ଆକାଶଃ । ପକ୍ଷେ ବଲଦେବ ।
ରକ୍ତଃ କାନ୍ତଃ ପକ୍ଷେ ଅଭିଲାଷଃ । ଗାଃ କିରଣାନି ପାନ୍ତି ଯାନ୍ୟାତ୍ମନି ତେଷାଂ ଚକ୍ର-
ବାଲେନ ମଶୁଲେନ । ପକ୍ଷେ ଗୋପା ଏବ ଉଡ଼ନି ତେଷାଂ ଚକ୍ରବାଲେନ ମମୁହେନ ।
ସିତଃ ଶୁରୁଃ ସଙ୍କୋମଶୁଳଂ କିରଣମଧୁତ୍ତେନ ମଧୁରଃ । ପକ୍ଷେ ସିତଃ ରେହବନ୍ଧ
ସଙ୍କୁଳଃ ମଧୁର୍ଯ୍ୟଃ ତଦ୍ୟୁତ୍ତଚନ୍ଦ୍ରଃ ସୁଧାଂଶୁଃ ॥ ୫୨ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ବିଦ୍ରଦିତ୍ୟାଦି । ଅବିଷମାଂ ଧାର୍ମିଂ । ପୀତପଟ୍ଟାଂଶୁକେନ ଯୁଷ୍ଟିଂ ସଂ

ଦିଯା । ଏବଂ କମଳେ ! ତୁମି ନେତ୍ରେ ଅଲକ୍ତକ ପ୍ରଦାନ କରିଯା
ଧାବିତା ହୁଇଓ ନା, ଏଥାନ ହଇତେ ଅନେକ ଦୂରେ ମୁରଲୀ ମଧୁର ଧବନି
କରିତେଛେ ॥ ୫୧ ॥

ଗାଗୀ । ଆହା ! ନୀଲିମାଲକୁତ ଗଗନମଶୁଲେର ଶ୍ଯାମ ବନଧାରୀ
ଶ୍ରୋପକରପ ନକ୍ଷତ୍ରମଶୁଲେ ପରିବୃତ ଓ ଧବଳ ଗୋମୟହେ ମନୋ-
ହର, ମଧୁରଚନ୍ଦ୍ର ବଲଦେବ ବିରାଜ କରିତେଛେ ॥ ୫୨ ॥
ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । - (ଆନନ୍ଦେର ସହିତ)

ଆହା ! ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ କାନ୍ତି ଓ ହଞ୍ଚାଗ୍ରେ ମରଳ ସଞ୍ଚି ଧାରଣ କରିଯା

ନିନ୍ଦିଶ୍ଚିନ୍ଦୀବରମବିରଲୋଽସପିତ୍ତଃ କାନ୍ତିପୁରୈ-
ରାଭୀରାଗାମିହ ବିହରତି ପ୍ରେମଲକ୍ଷ୍ମୀବିବର୍ତ୍ତଃ ॥
ତ୍ରୈବାଂ ଯଶୋଦାମାସାଦୟାବ ଇତି ନିଜାନ୍ତେ ॥ ୫୩ ॥
ଅଙ୍କମୁଖ୍ୟ ॥ ୫୪ ॥

ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ବୟଶ୍ରେଷ୍ଠପାଞ୍ଚମାନଃ କୃଷ୍ଣଃ ।
କୃଷ୍ଣଃ । ସଥେ ମଧୁମଙ୍ଗଳ ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ।

ଅତମୁତୃଣକଦର୍ଶାସ୍ଵାଦଶୈଥିଲ୍ୟଭାଜା-
ମବିରଲତରହୃଦାରନ୍ତତାମ୍ୟମୁଖୀୟ ।

ଶ୍ରୋଗିତଟଃ ତେନ କୁର୍ଚ୍ଛିର୍ସ୍ୟ ସଃ ଆଭୀରାଗାଂ ପ୍ରେମଲକ୍ଷ୍ମୀବିବର୍ତ୍ତଃ ପ୍ରେମୈବ ଲକ୍ଷ୍ମୀଃ
ତମ୍ୟଃ ବିବର୍ତ୍ତୋ ଦୁଃଖ୍ୟ ଦ୍ୱୀବ ପରିଗତଃ । ଯବା ବିବର୍ତ୍ତଶେଷ୍ଟା ତକ୍ତୁଃ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଃ ।
ଆୟୁଷ୍ମତବ୍ୟ କାରଣରୋତ୍ତେଦଃ ॥ ୫୩ ॥

ଅଙ୍କମୁଖଲଙ୍ଘମାହ ବାହିନୀପତିଃ । ସତ୍ର ସ୍ୟାମଙ୍କ ଏକଶିଳ୍ପକାନାଃ ଶ୍ରଚନାଖିଲା ।
ତଦକ୍ଷମୁଖମିତାହର୍ବୀଜଶୋଧାପନଂ ଚ ହନ୍ତି । ବୀଜମତ୍ର କାରଣଂ ॥ ୫୪ ॥

ଅତମୁତୃଣେତ୍ୟାଦି । ବିଚାର ନାଥ ମାଟକଭୂଷଣହିନ୍ । ତଞ୍ଚକ୍ଷଣଃ । ବିଚାର-

ପୀତ ପଟ୍ଟବନ୍ତ କଟିତଟେର ଶୋଭା ସମ୍ପାଦନପୂର୍ବକ ସର୍ବଦିକ୍ ବ୍ୟାପି
କାନ୍ତିସମ୍ମହେ -ଇନ୍ଦୀବରକେ ଓ ନିନ୍ଦା କରତ ଗୋପିକାଗଣେର ପ୍ରେମ-
ଲକ୍ଷ୍ମୀର ପରିପାକରନ୍ତପ ହରି ବିହାର କରିତେଛେ ॥

ତବେ ଆମରା ଏଥନ ଯଶୋଦାର ନିକଟ ଗମନ କରି । (ଏହି
ବଲିଯା ହୁଇ ଜନେ ଅଞ୍ଚାନ କରିଲେନ) ॥ ୫୩ ॥

ଅଙ୍କମୁଖ ଅର୍ଥାତ୍ କାରଣେର ଉଥାପନ ॥ ୫୪ ॥

(ବନ୍ଦୁଶଗଣ ଦ୍ୱାରା ଉପାଞ୍ଚମାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପ୍ରବେଶ)

କୃଷ୍ଣ । ସଥେ ମଧୁମଙ୍ଗଳ ! ଦେଖ ଦେଖ ।

ମହେ ତୃଣଗୁଛେର ଆସ୍ଵାଦନେ ଶିଥିଲାଙ୍ଗ୍ମୀ ଓ ନିରନ୍ତର ହୃଦାରବେ

ଚଟୁଲିତନୟନତ୍ରୀରାବଲୀନୈଚିକୀନାଂ ।

ପଥି ସୁବଲିତକଞ୍ଚୀ ଗୋକୁଲୋକଷିତାତ୍ମୁଃ ॥ ୫୫ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳଃ । ଦିଟ୍ଟିଯା ବଛଲାହିଂ ଶୁରହିହିଂ କଷାରଭମଣଖିମେ
ଏଥ ବନ୍ଧନେ କାରୁତ୍ତଃଂ ବିରଇଦଃ ॥ ୫୬ ॥

ରାମଃ । ପଶ୍ଚ ପଶ୍ଚ ।

ଗଜ୍ବା ପୁରଞ୍ଜିଚତୁରାଣି ଜବାଂ ପଦାନି ।

ପଶାଂ ବିଲୋକ୍ୟତି ହଞ୍ଚ ତିରଃଶିରୋଧି ।

ସ୍ଵେକସାଧ୍ୟତ୍ ବହସାଧନବର୍ଣ୍ଣମିତି । ଅତ୍ରୋଂକଷିତହଙ୍କପ ସାଧ୍ୟତ୍ ସାଧନାଟି ତୃପା-
ସ୍ଵାଦ ଶୈଥିଲ୍ୟାଦୀନି । କଶିତ୍ତୁ ବିଚାରଃ ପୁର୍ବବାକ୍ୟେର୍ଯ୍ୟଦପତ୍ୟଗ୍ରାର୍ଥଦର୍ଶନମିତ୍ୟାହୁ-
ଆତ୍ମାପ୍ୟେତଦେବୋଦାହରଣଃ । ଅତନୋର୍ମହତତୃତ୍ୟକଦମ୍ଭଶ୍ଵର ଶଶସମୁହଣ୍ଡାଦେ ଶୈଥିଲ୍ୟଃ
ତଜସ୍ତି ଯା ସ୍ତାଂ । ଅବିରଳତରା ଅତିନିବିଡ଼ା ଯା ହସ୍ତା ହସ୍ତା ରବାସ୍ତାମାରଙ୍ଗେ ତାମ୍ୟଦ୍-
ଘାଣଃ ମୁଖ୍ୟ ସନ୍ତାଃ ସା । ଚଟୁଲିତାନି ଚକ୍ରଜାନି ଯାନି ନୟନାନି ତୈଃ ଶ୍ରୀଃ ଶୋଭା
ସନ୍ତାଃ ସା ॥ ୫୫ ॥

ଦିଷ୍ଟ୍ୟା ବଦ୍ସଲାଭିଃ ଶୁରଭୀଭିଃ କାଷାର ଭମଣଖିମେ ଅତ୍ ବାନ୍ଧନେ କାରୁଣ୍ୟଃ
ବିରଚିତଃ ॥ ୫୬ ॥

ରାଖୁଇଠି । ଜବାଂ ଜବଂ କୁନ୍ତା । ଶିରୋଧି ଶ୍ରୀରୀ । ବିଧୁରଙ୍କ ପରିକ୍ଷିଷ୍ଟଃ

କ୍ଲାନ୍ତମୁଥୀ ତଥା ଚକ୍ରଜାନ୍ତୀ ଗାଭୀଶ୍ରେଣୀ ଉର୍ଦ୍ଧକର୍ତ୍ତେ ଗୋକୁଲଗମନାର୍ଥ
ଉଂକଷିତ ହଇଯାଛେ ॥ ୫୫ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । କି ସୌଭାଗ୍ୟର ବିଷୟ, ବଦ୍ସଲା ଗାଭୀଗନ ବନଭମଣ-
ଖିନ ଏହି ବାନ୍ଧନେର ପ୍ରତି କରଣା ବିଧାନ କରିଯାଛେ ॥ ୫୬ ॥

ରାମ । ଦେଖ ଦେଖ ।

ଧେନୁ ସକଳ ବେଗେ ଦୁଇ ଚାରି ପଦ ଅଗ୍ରେ ଗମନ କରିଯା ପୁନରାୟ

* ସଂମୋଦେକରାଦପି ବକୀମଥନେ ଗରିଷ୍ଠ-
ପ୍ରେମାନୁବନ୍ଧବିଧୁରଂ ପଥି ଧେନୁବୁନ୍ଦଃ ॥ ୫୭ ॥

କୁଷଃ । ଅତୀଚୀମବେକ୍ଷ୍ୟ ।

ବିଚଲିତୁମସମର୍ଥଂ ବ୍ୟୋମ୍ନି ମୁକ୍ତପ୍ରତିଷ୍ଠେ
ସମୟବିପରିଣାମାଦ୍ୱୀର୍ଯ୍ୟବିଧଂ ସନେନ ।
ଶିଥିଲତରକରେଣାଲମ୍ବ୍ୟ ଭାଗ୍ନୀରଚୂଡ଼ଃ ।
ଚରମଗିରିଶିଖାଯାଂ ଲମ୍ବତେ ଭାନୁବିଷ୍ଵଂ ॥ ୫୮ ॥

ରାମଃ । ପଞ୍ଚତ ପଞ୍ଚତ ।

ଇତି ॥ ୫୭ ॥

ମୁକ୍ତପ୍ରତିଷ୍ଠ ଇତି ମୁକ୍ତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଆଶ୍ରୟତା ସେନ ତଥିନ୍ । ବିପରିଣାମାଂ
କ୍ଷରାଂ । ବିଧଂ ସନେନ ବିଶ୍ଵସନେନ ହାସେନ ॥ ୫୮ ॥

ଗ୍ରୀବା ବକ୍ରମହକାରେ ପଞ୍ଚାଂ ଦିକ୍ ଅବଲୋକନ କରିତେଛେ, ଯଦିଚ
ଇହାଦେର ବଂସଗଣେର ପ୍ରତି ମେହାତିଶ୍ୟ ତଥାପି ଏ ବଂସମୂହ
ହଇତେ ପୂତନାଶକ୍ର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପ୍ରତି ମେହ ଅଧିକ, କି ଜାନି
ପାଛେ ମେହଭନ୍ଦ ହୟ, ଏହି ଭରେ ଧେନୁବୁନ୍ଦ ପଥମଧ୍ୟ କାତର
ହଇତେଛେ ॥ ୫୭ ॥

କୁଷ । (ପଞ୍ଚମ ଦିକ୍ ଅବଲୋକନ କରିଯା ।)

ଆଶ୍ରୟଶୂନ୍ୟ ଗଗନମଣ୍ଡଳେ ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳ ଦିବାବସାନପ୍ରୟୁକ୍ତ କ୍ଷୀଣ-
ବୀର୍ଯ୍ୟ ହଇଯା ଶିଥିଲ କରେ (ମନ୍ଦୀଭୂତ କିରଣେ) ଭାଗ୍ନୀରବୁନ୍ଧାଗ୍ର
ଅବଲମ୍ବନ ପୂର୍ବକ ଅତ୍ତାଚଳ ଶିଥା ଆଶ୍ରୟ କରିତେଛେ ॥ ୫୮ ॥

ରାମ । ଦେଖ ଦେଖ ।

* ସଂମୋଦେକରନ୍ୟ ଚ ବକୀମଥନ୍ୟ ଚେଦଃ ॥ ହିପାଠଃ ।

ବିପୁଲୋଃ ପଲିକାକୁଟୈଗିରିକୁଟ-ବିଡ଼ିହିଭିନ୍ନିବିଡ଼ଃ ।

ବୟମଭଜାମ କରୀଷକ୍ଷୋଦ-ପାଦୀତଂ ବ୍ରଜାଭାଗଃ ॥

ତଦଦ୍ୟ କାଲିନ୍ଦୀମବଗାଢାଃ ପ୍ରଗାଢ଼ବିଶ୍ରାନ୍ତିମୁଃସାରଯାମ ।

ଇତି ସଥିଭିଃ ସହ ନିଷ୍ଠାନ୍ତଃ ॥ ୫୯ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ସଥେ ମୟୁମନ୍ଦଲ ପଶ୍ୟ ପଶ୍ୟ ।

ଦ୍ରବନ୍ଧ-ବିଧୁପଳ-ପ୍ରକରଦନ୍ତ-ପାଦ୍ୟଃ ଶଶୀ

ସରତ୍ତରଲୋଚଳଭଜନଧିକ ଲିତାର୍ଯ୍ୟଃ ।

ବିପୁଲେତି । ଉତ୍ତପଲିକା କରୀଷଃ ଉତ୍ତପଳା ଇତି ପ୍ରସିଦ୍ଧା । କରୀଷକ୍ଷୋଦାନି ଉତ୍ତପଲିକାଚର୍ଚାନି । କାଲିନ୍ଦୀମବଗାଢାଃ କାଲିନ୍ଦ୍ୟାମବଗାହଃ କୁର୍ବନ୍ତଃ ॥ ୫୯ ॥ -

ଦ୍ରବନ୍ଧିତ୍ୟାଦି । ଶଶୀ ଚନ୍ଦ୍ରମା । ଉତ୍ତିଲମୃତ୍ୟୁଦୟତୀତ୍ୟସ୍ୱରଃ । ଦ୍ରବତା ନବୀନେ ବିଧୁପଳପ୍ରକରେଣ ଚନ୍ଦ୍ରକାଷ୍ଟସମୁହେନ ଦନ୍ତଃ ପାଦ୍ୟଃ ସମ୍ମେ ସଃ । ସରତ୍ତେନ୍ତରଲୈନ୍ତରଲୈ-
ରଞ୍ଜଳତା ଜନ୍ମଦିନା କଲିତାର୍ଯ୍ୟକ୍ରିୟା ବସ୍ତ୍ର ଦଃ । ହରିଦିନ୍ଦିଗ୍ଭିରେବ ପରିଜନୈ-

ଆୟର୍ଯ୍ୟ ବୁଝି ପରିତଶ୍ରମବିଡ଼ିହି ବିପୁଲ ଉତ୍ତପଲିକା (ସମି) ସମୁହେ ତଥା ଶୁଦ୍ଧ ଗୋମିଯାଚର୍ଚେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ବ୍ରଜପୁରେର ସମୀପବର୍ତ୍ତି ହଇଲାମ ॥

ତବେ ଚଲ, ପ୍ରଗାଢ଼ ପରିଶ୍ରମ ଉପଶମ ନିମିତ୍ତ କାଲିନ୍ଦୀ-
ସଲିଲେ ଅବଗାହନ କରିଗା । (ଏହି ବଲିଯା ସଥାଗଣେର ମହିତ
ଅନ୍ତାନ) ॥ ୫୯ ॥

କୃଷ୍ଣ । ସଥେ ମୟୁମନ୍ଦଲ ! ଦେଖ-ଦେଖ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାଷ୍ଟମଶି ସ୍ରୀକଳ ଦ୍ରବୀଭୂତ ହଇଯା ସ୍ଥାହାକେ ପାଦ୍ୟ ଅନ୍ଦାନ
କରିତେଛେ, ରତ୍ନାକର ଉଚ୍ଛଳିତ ସରତ୍ତ-ତରଙ୍ଗ ଦ୍ଵାରା ସ୍ଥାହାର ପାଦ୍ୟ
ବିଧାନ କରିତେଛେ ଏବଂ ଦିଗଙ୍ଗନାଗଣ ଉଦିତ-ନକ୍ଷତ୍ରସମୁହେ
ସ୍ଥାହାକେ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ଅନ୍ଦାନ କରିତେଛେ, ମେହି ଶଶୀ କଞ୍ଜପରମ-

* ଉଡୁଳମିତ-ଦିଦ୍ୱଗ୍ଧଗବିକିର୍ଣ୍ଣପୁଞ୍ଜାଙ୍ଗଲିଃ

ଶ୍ଵୁରଭନ୍ତରୁରଦିକ୍ଷିତସ୍ଵରରସୋର୍ମିରଙ୍ଗୀଲତି ॥ ୬୦ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳঃ । ପିଆବଅସ୍ମ କିଂ ଇଗିଣା ବରାଏଣ କଲକିଣା ଚନ୍ଦେଣ
ପେକୁଥ ଲଦାଜାଲମ୍ବରେ ନିକଲକ୍ଷାଇଃ ଦୋଲହ ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲମହ୍ସ-
ମାଇଃ ଉମ୍ମୀଲିଦାଇଃ ॥ ୬୧ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ସମୀକ୍ଷ୍ୟ । ସମ୍ଯଗାଥ ବହୁଧା ସାମ୍ୟେହପି ବାଢ଼ମେକେନ
କର୍ମଣାମୁଖିତୋହୟମ୍ଭୋବଧୀଶଃ ॥ ୬୨ ॥

ତଥାହି ॥

ରୀରିତୋହପିତଃ ଶୁଟୁତରାଗାମୁଡୁନାମେବ ପୁଷ୍ପାଗାମଙ୍ଗଲିର୍ବିନ୍ ସଃ । ଉଦକ୍ଷିତ-
ସ୍ଵରରସାନାମୂର୍ମିର୍ବିଦ୍ଵାଃ ସଃ ॥ ୬୦ ॥

ମଧୁ ଇତି । ପ୍ରିୟବସ୍ତୁ କିଂ ଅନେନ ବରାକେଣ କଲକିନା ଚନ୍ଦ୍ରେ ପଣ୍ଡ ଲତା
ଜାଲମ୍ବରେ ନିକଲକାନି ବୋଡୁଶଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଲମହ୍ସାନି ଉମ୍ମୀଲିତାନି ॥ ୬୧ ॥

ଏକେନ କର୍ମଣା ଶ୍ଵରଦ୍ଵଦ୍ରରଗେନ ଗୋପୀମୁଖେରଯଃ ଚନ୍ଦ୍ରୋ ମୁଖିତୋ ନିର୍ଜିତଃ ॥ ୬୨ ॥

ବହୁଧା ସମସ୍ତମେକ କର୍ମ ଚ ଦର୍ଶଯତି ତଥାହିତି ।

ତରଙ୍ଗେ ଭୂଷିତ ହଇୟା ମନୋହର ମୂର୍ତ୍ତିତେ ଉଦିତ ହଇତେଛେନ ॥ ୬୦ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ପ୍ରିୟବସ୍ତୁ ! ଏହି କଲକ୍ଷୀ କୁଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରେ ଏଯୋଜନ
କି ? ଏହି ଦେଖ ଲତାଜାଲରୂପ ଆକାଶେ ଗୋପୀରୂପ ନିକଲକ୍ଷ
ମୋଡ଼ଶ ମହ୍ସ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଲ ଉଦିତ ହଇୟା ରହିଯାଛେ ॥ ୬୧ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯା) ସୁଖ ! ସଥାର୍ଥ ବଲିଯାଛ, ବହୁ-
ଅକାରେ ସମତା ଥାକିଲେଓ ଗୁରୁତର ଏକ କର୍ମ ଦ୍ଵାରା ଏହି
ଚନ୍ଦ୍ର ଲଜ୍ଜିତ ହଇୟାଛେ ॥ ୬୨ ॥

ଉତ୍କ ବିଷୟେର ପ୍ରମାଣ ॥

* ହରିଃ ପତିଜନେରିତଶୁଟୁତରୋଡୁ ପୁଞ୍ଜାଙ୍ଗଲିଃ ॥ ଅଯଃ ଦ୍ଵିପାଠଃ ।

ନବନବସ୍ତୁଧାସମ୍ବାଧୋହପି ପ୍ରିୟୋହପି ଦୃଶ୍ୟଂ ସଦୀ
ସରସିଜାବଲୌଂ ମ୍ଲାନାଂ କୁର୍ବିନ୍ଦପି ପ୍ରଭୟଂ ସ୍ଵୟା ।
ଶୁଚିରିପି କଳାପୁର୍ଣ୍ଣୋପ୍ତ୍ୟଚୈଃ କୁରଙ୍ଗଧରଃ ଶଶୀ
ବ୍ରଜମୁଗଦୃଶ୍ୟଂ ବକ୍ତ୍ରରେଭିଃ ସ୍ଵରଙ୍ଗଧରେର୍ଜିତଃ ॥ ୬୩ ॥
ମଧୁମଙ୍ଗଳଃ । ତୋ ବତ୍ସମ ଜୁତ୍ୟଂ ଉକର୍ଣ୍ଣୋହସି ଜଂ ଦକ୍ଷିଣେ
କଳମ୍ବକୁଡୁଙ୍ଗଃ କାବି ଆଅଭ୍ୟାସମନ୍ତଃ ପଢେଦି ॥ ୬୪ ॥

ନବନବେତ୍ୟାଦି । ଅତିଶୟ ନାମ ନାଟକଭୂଷଣମିଦଃ । ତନ୍ମଞ୍ଚଂ ବହୁନ୍ ଗୋନ୍
କୀର୍ତ୍ତିଯିବା ସାମାନ୍ୟତ୍ଵେନ ସଂଶ୍ରିତାନ୍ । ବିଶେଷଃ କୀର୍ତ୍ତ୍ୟତେ ଯତ୍ର ଜ୍ଞେୟଃ ସୋହତ୍ତିଶୟୋ
ବୁଦ୍ଧେରିତି । ଅତ୍ର ମୁଖଚଞ୍ଚୟୋଃ ସୁଧାସଂବାଧୋପୀତ୍ୟାଦି ସାମାନ୍ୟଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନାମନ୍ତରଃ
ମୁଖେ ସ୍ଵରଙ୍ଗତକୀର୍ତ୍ତନଃ ବିଶେମ ଇତି ଜ୍ଞେୟଃ । ନବନବସ୍ତୁଧାଭିଃ ସମ୍ବାଧୋ ନିବି-
ଡୋହପି । ଶୁଚିଃ ଶେତଃ ପକ୍ଷେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ । କଳାଃ ବୋଡ଼ଃ ପକ୍ଷେ ଚତୁଃଷଠିଃ ।
କୁରଙ୍ଗେ ମୁଗବିଶେଷ ଏବ କୁଂସିତରଙ୍ଗତଃ ଧରତୀତି କୁରଙ୍ଗଧରଃ ॥ ୬୩ ॥

ମଧୁ ଇତି । ତୋ ବସ୍ତ୍ର ସୁତ୍ୟଂ ଉକର୍ଣ୍ଣୋହସି ଯଥ ଦକ୍ଷିଣେ କଦମ୍ବକୁଞ୍ଜଃ କାପି
ଆକର୍ଷଣମତ୍ରଃ ପର୍ତ୍ତି ॥ ୬୪ ॥

ଶଶୀ ନବ ନବ ନିବିଡ଼ ସୁଧାୟ ନେତ୍ର ମକଳେର ପ୍ରିୟପାତ୍ର,
ମର୍ବଦା ସ୍ଵୀଯ ପ୍ରଭା ଦ୍ୱାରା ପଦ୍ମଶ୍ରେଣୀ ମ୍ଲାନକାରୀ ଶୁଭବର୍ଣ୍ଣ ଓ ବୋଡ଼ଶ
କଳାୟ ପୂର୍ବ ହଇଲେଓ କୁରଙ୍ଗଧର ଅର୍ଥାତ୍ ହରିଗଲାଙ୍ଘନ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ଇନି
ବ୍ରଜ-ହରିଗାଙ୍କିଦିଗେର ସ୍ଵରଙ୍ଗଧାରି ବଦନମୁହେରୁ ସମୀପେ ପରାଜିତ
ହଇଯାଛେ ॥ ୬୩ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ..ବସ୍ତ୍ର ! ତୁ ମି ଯେ ଉକରଣ ହଇଯାଇ ହିହା ଉପ୍ୟୁକ୍ତ
ବଟେ, ଯେ ହେତୁ କଦମ୍ବକୁଞ୍ଜେର ଅଦୂରବତ୍ତି ଦକ୍ଷିଣଦିକେ କୋନ
ଏକ ରମଣୀ ଆକର୍ଷଣ ମନ୍ତ୍ର ପାଠ କରିତେଛେ ॥ ୬୪ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଦେଯ় ଦীବ্যতି ଶୈବ୍ୟାଯାଃ ପାବିକା ବିଶ୍ଵପାବିକା ।

ବେଣୁର୍ଦ୍ବିଭାରତେ ସ୍ତନ୍ତମାଳମ୍ବତେ ମମ ॥

ଇତ୍ୟଗ୍ରତୋ ଗନ୍ଧା ମୋହସ୍ତକ୍ୟ ॥ ୬୫ ॥

ତୁମ୍ଭୀଫଳସ୍ତନୀଯଂ ପ୍ରବାଲମୁଷମଧିରା କଲୋଲ୍ଲମ୍ବିତା ।

ହରତି ଧୃତିଃ ମମ ଭଦ୍ରା ନବବଲ୍ଲବୀ ବଲ୍ଲକୀ ଚାନ୍ଦାଃ ॥ ୬୬ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ପାବିକା କୁଦ୍ରବଂଶକପା । ବିଶ୍ଵଶୋଧିକା ସନ୍ତାଃ
ପାବିକାଯା ବିଭଗମ୍ଭ ବାଦ୍ୟବିଲୀମନ୍ତାରତେ ସତି ମମ ବେଣୁ ସ୍ତନ୍ତମାଳମ୍ବତେ ॥ ୬୫ ॥

ତୁମ୍ଭୀଫଳବଂ ସ୍ତନୌ ସନ୍ତାଃ ସା । ପ୍ରବାଲବଂ ମୁଷମା ପରମା ଶୋଭା ଘୟୋ
ସ୍ତାଦୃଶାବଧରାବଧରୋତ୍ତେ ସନ୍ତାଃ ସା । ପଞ୍ଚେ ପ୍ରବାଲମ୍ଭ ନିଜଦଶ୍ମୁଷ ମୁଷମାଃ ଧରତୀତି
ସା । ବୀଗଦଶ୍ମଃ ପ୍ରବାଲଃ ଶାନ୍ତି କୋଷାଃ । ମୁଷମା ପରମାଶୋଭେତ୍ୟମରାଃ ।
କଲାଭିରଲ୍ଲମ୍ବିତା । ପଞ୍ଚେ କଲେନୋଲ୍ଲମ୍ବିତା ॥ ୬୬ ॥

କୃଷ୍ଣ । ତାଇ ତ ଏହି ସେ ଶୈବ୍ୟାର ବିଶ୍ଵଶୋଧିକା କୁଦ୍ର ବଂଶିକାର
ବାଦ୍ୟାରତେ ଆମାର ବେଣୁ ସେ ସ୍ତନ୍ତଭାବ ଅବଲମ୍ବନ କରିଲ !

(ଏହି ବଲିଯା ଆଗ୍ରେ ଗମନ ପୂର୍ବକ ଉତ୍ସକେର ମହିତ) ॥ ୬୫ ॥

ଆହା । ଭଦ୍ରା ଓ ଭଦ୍ରାର ବୀଗା ଏହି ଉତ୍ସଯେଇ ତୁଳ୍ୟ, କି
ଆଶର୍ଯ୍ୟ ! ବୀଗାର ଯେମନ ଛୁଇ ଦିକେ ତୁମ୍ଭୀଫଳ, ଭଦ୍ରାର ଓ ତନ୍ଦ୍ରପ
ବୀଗାର ଛୁଇ ତୁମ୍ଭୀକଲେ ଛୁଇ ତୁନ ମୁଖ୍ୟ, ଭଦ୍ରାର ଯେମନ ପ୍ରବାଲ-
ବଂ ଶୋଭା ସମ୍ପନ୍ନ ଅଧିର, ବୀଗାଓ ତନ୍ଦ୍ରପ ପ୍ରବାଲ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ତ୍ରୀଯ
ଦଶେ ସୁଶୋଭିତ, ଭଦ୍ରା ଯେମନ କଲା ସମ୍ବହେ ଉଲ୍ଲାମ୍ବିନୀ, ବୀଗାଓ
ତେବେମି କଲ ଅର୍ଥାତ୍ ଅବ୍ୟକ୍ତ ମଧୁର ଧରନିତେ ଭୂଷିତ, ଅତେବ
ଭଦ୍ରା ମର୍ବୀ (ଗୋପୀ) ଓ ବଲ୍ଲକୀ (ବୀଗା) ଏହି ଛୁଇ ଆମାର ଦୈର୍ଘ୍ୟ
ହରଣ କରିତେଛେ ॥ ୬୬ ॥

ମୁଖୁମଞ୍ଜଳ । ବଅସ୍ମ ଅଚ୍ଛରିଅଂ ଅଚ୍ଛରିଅଂ ମଜ୍ଜେ ଜମୁଣଂ କାବି
କଚ୍ଛବୀ କୁଣକୁଣାଏଦି ॥ ୬୭ ॥

କୁଷ୍ଠ । ସମ୍ମିତ ।

ସ୍ଵରକେଲିନାଟ୍ୟନାନ୍ଦୀଂ ଶବ୍ଦବ୍ରଙ୍ଗଶିଯଂ ମୁହଁର୍ଦ୍ଧତ୍ତୀ ।

ବହତି ମୁଦଂ ମେ ମହତୀମିହ ମହିତା ଶ୍ୟାମଳା ମହତୀ ॥

ଇତି ପରିକ୍ରମ୍ୟ ସହର୍ଷ ॥ ୬୮ ॥

କଲଶିଞ୍ଜିତ-କଲଯାରାଦବିକଲଯା ମେ ଏମୋଦିକଲୋଲଂ ।

ମୁଖୁ ଇତି । ବସ୍ତୁ ଆଶର୍ଯ୍ୟ ଆଶର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ସମୁନଂ ସମୁନାୟା ମଧ୍ୟେ କାପି
କଚ୍ଛପୀ କୁନକୁନାୟତି । କଚ୍ଛପୀ ବୀଣା । ପଞ୍ଜେ କମ୍ପି । କୁନକୁନଶବ୍ଦଂ କରୋତି-
କୁନକୁନାୟତି ॥ ୬୭ ॥

କୁଷ୍ଠ । ସ୍ଵରକେଲୀତ୍ୟାଦି । ଶ୍ୟାମଳାର ମହତୀ ବୀଣା ମମ ମହତୀ ମୁଦଂ ବହତୀ
ମହିତା ଶ୍ରେଷ୍ଠା । ଶବ୍ଦାତ୍ମକ ବ୍ରଙ୍ଗଃ ଶିଯଂ ଶୋଭାଂ ପ୍ରପୂରମତୀ । କୀଦୂଶିଃ ସ୍ଵରକେଲି-
ରୂପଶ୍ରୀ ନାଟ୍ୟ ନାନ୍ଦୀ ମଙ୍ଗଲପାଠ୍ସାଂ ॥ ୬୮ ॥

କଲଶିଞ୍ଜିତେତ୍ୟାଦି । ପଦ୍ମାୟାଃ କଳାବୀ ପ୍ରକୋଷ୍ଠୀ ନିଲଙ୍ଘୀ ଯେବାଂ ତେ ବଲଯା

ମୁଖୁମଞ୍ଜଳ । ବସ୍ତୁ ! କି ଆଶର୍ଯ୍ୟ ! କି ଆଶର୍ଯ୍ୟ ! ସମୁନାର

ମଧ୍ୟେ କୋନ କଚ୍ଛପୀ (ବୀଣା) କୁନ କୁନ ଶବ୍ଦ କରିତେଛେ ॥ ୬୭
କୁଷ୍ଠ । (ଈସ୍ତ ହାତ୍ସ କରିଯା) ।

ମଧ୍ୟ ! ଶ୍ୟାମଳାର ମନୋଜ୍ଞ ବୀଣା ମୁହଁର୍ହଃ କର୍ମପର୍କେଲି-
ନାଟ୍ୟର- ନାନ୍ଦୀପାଠ୍ରପ ଶବ୍ଦ ବ୍ରଙ୍ଗେର ଶୋଭା ଧାରଣ କରିଯା
ଆମାର-ଆନନ୍ଦାତିଶୟ ବହନ କରିତେଛେ ॥

(ଏହି ବଲିନୀ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ପୂର୍ବକ ହର୍ଷେର ସହିତ) ॥ ୬୮ ॥

ଅନ୍ତରେ ପଦ୍ମାର ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ବଲଯା ସକଳ ସ୍ଵଧୀର ଅଦ୍ୟକ୍ତ ମୁଖ

ପଦ୍ମା କଳାବିନିଲୟା ବଲୟା କଲୟାନ୍ତ୍ରଭୂରଳଂ ॥

ଇତି ପରିତୋ ଦୃଷ୍ଟିଂ କ୍ଷିପନ୍ ।

ସଥେ କଥମତ୍ରାଦ୍ୟ ନୋମୀଲତି ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀପରିଗମଳଃ ତଦ୍ଵା-
ମତଃ କରାଲା ଗୃହୋପାନ୍ତବାଟିକାମାଦୟାବ । ଇତି ପରି-
କ୍ରାମତି ॥ ୬୯ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳଃ । ପୁରୋହିବଲୋକ୍ୟ । ଏସା ଉପନନ୍ଦ-ପୁରୁଷ୍ମ ସୁହନ୍ଦସ୍ସ
ବହୁ କୁନ୍ଦଲମିଜା ଇଦୋ ଆତାଚଛଦି ॥

ମେ ମମ ପ୍ରମୋଦକଲୋଲଂ କଲୟାନ୍ତ୍ରଭୂରଳ୍ପାଦୟାମାନ୍ତଃ । କରା କଳାନି ମଧୁମାଣି
ଯାନି ଶିଖିତାନି ତେବେଂ କଲୟା କୌଶଲେନ । ଅବିକଲୟା ପୂର୍ଣ୍ଣୟା । କଳାବୀତି
ପ୍ରକୋଷ୍ଠଃ ଶାଦିତି ହାରାବଲୀ କଳାଭିଃ ଶିଳ୍ପୈକୁଳ୍ପିତା । ସହା କଳା ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ସ୍ତରିତୋହପ୍ରୟାନ୍ତିମିତା । କଳା ଶାନ୍ତିଲ ବୈ ବୃଦ୍ଧୀ ଶିଳ୍ପାଦାବଂଶମାତ୍ରକେ । ଯୋଡ଼-
ଶାଂଶେ ଚ ଚନ୍ଦ୍ରଶ କମଳା କାଳମାନରୋରିତି ମେଦିନୀ ॥ ୬୯ ॥

ଅଧୁ ଇତି । ଏସା ଉପନନ୍ଦପୁରୁଷ ସ୍ଵଭବତ୍ ବଧୁ କୁନ୍ଦଲତିକା ଅତ୍ରାଗଛତି ॥

ଶବ୍ଦ ଦ୍ଵାରା ଆମାର ଅନନ୍ତରଙ୍ଗ ସମ୍ପାଦନ କରିତେଛେ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କରତ) ।

ସଥେ ! ଏ ଯାବେ କେନ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର ପରିଗମ ଉଦ୍ଗତ ହୁ-
ତେଛେ ନା, ତବେ ଚଲ, - କରାଲାର ଗୃହସମୀପବର୍ତ୍ତି ଉଦ୍ୟାନେ ପ୍ରବେଶ
କରିଗା । (ଏହି ବଲିଯା ଉତ୍ତରେ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିବେନ) ॥ ୬୯ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (ଅଗ୍ରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ ପୂର୍ବିକ) ଏହି ଯେ, ଉପନନ୍ଦ-ପୁରୁ

ସ୍ଵଭବେର ବଧୁ କୁନ୍ଦଲତିକା ଏହି ଦିକେଇ ଆସିତେଛେ ॥

ପ୍ରବିଶ୍ୟ କୁନ୍ଦଲତା । କହ ଆଲେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଂ ସଞ୍ଚଲଂ କୌସ ଗ
ସଲାହସି ॥ ୭୦ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଦୃଶ୍ୟ କ୍ରିପମାଆସଗତଃ । ନୂଂ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀଚରଣଚାତ୍ରୀ-
ଚମ୍ବକାରୋହୟଃ । ଇତି ସୋଇକର୍ତ୍ତମଭିନ୍ଦ୍ୟ ॥
ଏତାନି ସଞ୍ଚଲବନାନ୍ତରଙ୍ଗଥିତାନି
କାନ୍ଦସକୁଜିତ-କଦମ୍ବବିଡ଼ମ୍ବନାନି ।
ମନ୍ତ୍ରାପି କର୍ଣ୍ଣକୁହରଂ ମଘ ନନ୍ଦୟନ୍ତି
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀକଣକନୂପୁରଶିଖିତାନି ॥ ୭୧ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଶୁନ୍ଦର ଭାର୍ତ୍ତଣାଏ ଗତ୍ତଘରେ ନିରୁଦ୍ଧାବି ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ

କୁନ୍ଦଲତା । କୃଷ୍ଣ ଅକାଳେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଂ ଅଶୋକଂ କଞ୍ଚାଗ୍ନି ଶାଧସେ ॥ ୭୦ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଆୟୁଗତଃ ମନସି ଚିତ୍ତିତଃ । କାନ୍ଦସଃ କଲହଂସଃ ॥ ୭୧ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଶୁନ୍ଦର ଭାର୍ତ୍ତଣାଯାଃ ଗର୍ଭଗୃହେ ନିରୁଦ୍ଧାପି ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ମୟା ଚାତୁରୀ-

କୁନ୍ଦଲତାର ପ୍ରବେଶ ।

କୁନ୍ଦଲତା । କୃଷ୍ଣ ! ଅକାଳେ ଅଶୋକବୃକ୍ଷ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦେଖିଯା
କେନ ପ୍ରଶଂସା କରିତେଛ ନା ॥ ୭୦ ॥

କୃଷ୍ଣ ।- (ଦୃଷ୍ଟିପାତ ପୂର୍ବିକ ମନେ ମନେ) ଏ ନିଶ୍ଚଯ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର
ଚରଣ-ଚାତୁରୀର- ଚମ୍ବକାର ଅର୍ଥୀଃ ତୀହାରଇ ପଦାଘାତେ
ଅକାଳେ ଏହି ଅଶୋକବୃକ୍ଷ ସକ୍ରଲ ପୁଣ୍ଡିତ ହଇଯାଛେ ।

(ଏହି ବଲିଯା ଉତ୍ସକର୍ତ୍ତାର ମହିତ ଅଭିନନ୍ଦନା କରିଯା) ॥

ଆହା ! ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର ଚରଣପରିହିତ ନୂପୁରଧରନି ମନ୍ତ୍ରସଦୃଶ
ହଇଯା ଏହି -ଅଶୋକ-କାନନାନ୍ତର୍ଗତ କଲହଂସଗଣକେ ପରାଜିତ
ଏବଂ ଆମାର କର୍ଣ୍ଣକୁହରକେ ଆନନ୍ଦିତ କରିତେଛେ ॥ ୭୧ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଶୁନ୍ଦର ! ଭାର୍ତ୍ତଣାର ଗୃହମଧ୍ୟେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ଅବରୁଦ୍ଧା

ମେ ଚାତୁରୀପବନ୍ଦେଶ କର୍ତ୍ତିଦା ॥

କୁଷ୍ଠ । ଭାରୁଣ୍ୟା କଥମକାଣେ କାର୍କଣ୍ଯମାରନ୍ଧ ॥ ୭୨ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ନ କେବଳ ଭାରୁଣ୍ୟା ଜଡ଼ିଲା ପହଦୀହିଂ ବି ସକଳ
ବୁଡ୍ଢିଆହିଂ ॥ ୭୩ ॥

ଅବିଶ୍ୱ ପଦ୍ମା ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସଂକ୍ଷତେନ ।

ରଚୟତୁ ମମ ସୃଜା ତର୍ଜନଂ ଦୁର୍ଜନୀ ସା

କବଲୟତୁ କୁଲେନ୍ଦ୍ରୁଂ କୋହପି ଦୁର୍ବାଦରାହଃ ।

ପ୍ରବନ୍ଦେନ କର୍ବିତା ॥ ୭୨ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ନ କେବଳ ଭାରୁଣ୍ୟା ଜଡ଼ିଲା ପ୍ରଭୃତିଭିରପି ସର୍ବବୃକ୍ଷାତିଃ ॥ ୭୩ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ରଚୟତ୍ତ୍ୟାଦି ସୃଜା ମମ ତର୍ଜନଂ ରଚୟତୁ ଯତଃ ସା ଦୁର୍ଜନୀ । ଦୁର୍ବାଦ
ଏବ ରାହଃ ମଧୁରିପୋମୁଖମେବ ପଦ୍ମଃ ତଥାଲୋକ ଏବ ମାଧ୍ୟମିକଂ ତଞ୍ଚିନ୍ ଯୋ
ଗୋଭିତସଂ ॥ ୭୪ ॥

ଛିଲେନ, ଆମି ଚାତୁର୍ଯ୍ୟ-କୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ଆକର୍ଷଣ କରିଯାଛି ॥

କୁଷ୍ଠ । ଭାରୁଣ୍ୟା କେନ ଅକାରଣେ ନିଷ୍ଠୁର ବ୍ୟବହାର କରିଲ ?

କୁନ୍ଦଲତା । କେବଳ ଭାରୁଣ୍ୟା ନହେ, ଜଡ଼ିଲା ପ୍ରଭୃତି ସକଳ
ସୃଜାଇ ॥ ୭୩ ॥

ପଦ୍ମାର ସହିତ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର ପ୍ରବେଶ ।

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ସଂକ୍ଷତତାତ୍ୟା) ।

ସହଚରି ! ଦୁର୍ଜନସ୍ଵଭାବା ଭାରୁଣ୍ୟା ଆମାର ପ୍ରତି ତର୍ଜନଇ
ବିଧାନ କରନ୍ତି ବା କୋନ ଦୁର୍ବାଦରପ ରାହ କୁଳଚନ୍ଦ୍ରକେଇ ପ୍ରାସ
କରନ୍ତି, ତଥାପି ଆମାର ନେତ୍ରଭ୍ରମସ ମଧୁରିପୁର ମୁଖପଦ୍ମେର ଦର୍ଶନ

ସହଚରୀ ପରିହର୍ତ୍ତୁଂ ନାକ୍ଷିତ୍ରସ୍ତେ କ୍ଷମେତେ
 ମଧୁରିପୁମୁଖପଦ୍ମାଲୋକମାଧ୍ୱୀକଳୋଭଃ ॥ ୭୪ ॥

କୁଷଃ । ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀମାସାଦ୍ୟ ସାନନ୍ଦଃ ।

ନୀତତ୍ସ୍ଥି ମୁଖେନ ତେ ପରିଭବଂ ଭକ୍ଷେପବିକ୍ରୌଡ୍ୟା
 ବିଭ୍ୟଦ୍ଵିମୁପଦଃ ଜଗାମ ଶରଗଂ ତତ୍ରାପ୍ୟଦୈର୍ଯ୍ୟଂ ଗତଃ ।
 ଆସାଦ୍ୟ ଦିଜରାଜତାଃ ବିଜୟିନଃ ସେବାର୍ଥମୁଣ୍ଡୋଜ୍ଜଳ-
 ଶଚ୍ନ୍ଦ୍ରୋହୟଂ ଦିଜରାଜତା ପଦମଗାନ୍ତେନାସି ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ॥ ୭୫ ॥

କୁଷଃ । ନୀତତ୍ସ୍ଥିତ୍ୟାଦି । ନିରକ୍ଷଣ ନାଟକଭୂଷଣମିଦଃ । ତନ୍ମନ୍ଦଃ । ନିରକ୍ଷଣ
 ନିରବଦ୍ୟୋକ୍ତିନୀୟର୍ଥର୍ଥ ପ୍ରସିଦ୍ଧେ ଇତି । ଅତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ନାମ ନିରକ୍ଷଣ ।
 ହେ ତୁ ଅଯଃ ଚଞ୍ଚଲେ ତବ ମୁଖେନ କର୍ତ୍ତା ଭକ୍ଷେପବିକ୍ରୌଡ୍ୟା କରଣେନ ପରିଭବଂ
 ନୀତଃ ସନ୍ ବିଭ୍ୟାୟ ସନ୍ ବିଶ୍ୱପଦମାକାଶଃ ଶରଗଂ ଜଗାମ । ତତ୍ରାକାଶେହପି ଅଧିର୍ଯ୍ୟ-
 ମହିରତାଃ ଗତଃ ସନ୍ ବିଜୟିନୋହୟ ସେବାର୍ଥଃ ଦିଜରାଜତାଃ ଦନ୍ତଶ୍ରେଣିତାମାସାଦ୍ୟ
 ତତ୍ତାଦୀତ୍ୟଃ ପ୍ରାପ୍ୟ ଦନ୍ତଶ୍ରେଣୀ ଭୂଷେଜ୍ଜଳଃ ସନ୍ ଦିଜରାଜତା ପଦଃ ଚନ୍ଦ୍ରଃ ପକ୍ଷେ
 ଦନ୍ତସ୍ତ୍ରେ ରାଜୁଷ୍ଠପଦମଗାତ । ତୁନ ହେତୁନା ସ୍ଵଃ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ଦନ୍ତରପା ଚଞ୍ଚାଣାମାବଲିର୍ଯ୍ୟାଃ
 ସାମି ॥ ୭୫ ॥

ମାଧ୍ୱୀକ୍ରମ ଲୋଭ ପରିତ୍ୟାଗ କରିତେ ସମର୍ଥ ହଇତେହେ ନା ॥ ୭୪ ॥

କୁଷଃ । (ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର ନିକଟ ଉପଶିତ ହଇୟା ଆନନ୍ଦେର ସହିତ)

ହେ କୁରଙ୍ଗି ! ତୋମାର ମୁଖଚନ୍ଦ୍ରମୁଣ୍ଡତ ଭକ୍ଷିଲୀଲାୟ ଉଜ୍ଜଳ
 ଚନ୍ଦ୍ର ପରାଭବ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ତୀତି ମହାକାରେ ଆକାଶେର ଶରଗାଗତ
 ହଇୟାଛିଲେନ, କିନ୍ତୁ ମେଥାନେଓ ତିନି ଶ୍ରିରତାବେ ଧାକିତେ ନା
 ପାରିଯା ! ଜୟକାରି ବଦନେର ସେବାର୍ଥ ଦିଜରାଜିତା ଅର୍ଥାତ୍ ଦନ୍ତ-
 ଶ୍ରେଣୀତେ ଆସିଯା ଦିଜରାଜଙ୍କ ଲାଭ କରିଯାଇଛେ, ଅତ୍ସବ ହେ
 ଶୁଣରି ! ଏହି କାରଣେଇ ତୋମାର ନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ॥ ୭୫ ॥

কুন্দলতা । মৌকিমসরমজ্ঞকট্টিঅ রঞ্জণে

অড়িবিষ্঵দস্তসম্বলিদা ।

তুহ হিঅঅং নিপুণা মে
জাআ চন্দ্রাবলী জাদা ॥

কুষঃ । শ্বিতং কুস্তা । কুন্দলতিকে কথং তে যাতা
চন্দ্রাবলী ॥ ৭৬ ॥

কুন্দলতা । ফোউল জুঅরোআ গোঅড়তগো অঙ্কা দেআরো চেআ
সচো ॥ ৭৭ ॥

চন্দ্রাবলী । সভ্রভঙ্গমপবার্য । ধৃট্টে কুন্দলদা চেআ ভমরা-

কুন্দ ইতি । মৌকিকহারমধ্যস্থিতরঙ্গে প্রতিবিষ্঵সম্বলিতা । তব হৃদয়ঃ
নিপুণা মে যাতা চন্দ্রাবলী যাতা ॥ ৭৬ ॥

কুন্দ ইতি । গোকুলযুবরাজ গোবর্দ্ধনঃ খলু অস্যাঃ অলীক স্বামী ।
অশ্বদেবের এব সত্যঃ ॥ ৭৭ ॥

চন্দ্রাবলী । অপবার্য কর্ণে লগিহাহ । ধৃষ্টে কুন্দলতৈব ভমরাকর্ণিনী ভবতি

কুন্দলতা । কুষঃ ! তোমার হৃদয়স্ত মুক্তাহারমধ্যগত রঞ্জে
আমার দেবরপত্নী নিপুণা চন্দ্রাবলী প্রতিবিষ্঵িতা হই-
যাছেন ॥

কুষঃ । (ঈষৎ হাস্ত করিয়া) কুন্দলতিকে ! কিরূপে চন্দ্রাবলী
তোমার দেবরপত্নী হইলেন ॥ ৭৬ ॥

কুন্দলতা । গোকুল-যুবরাজ ! গোবর্দ্ধন-মল্ল ইহার অলীক-
স্বামী, কিন্তু তুমি ই আমার দেবর সত্য ॥ ৭৭ ॥

চন্দ্রাবলী । (অভঙ্গের সহিত নিবারণ করিয়া) ধৃষ্টে ! কুন্দ-

କଢ଼ିତୀ ହୋଦି ॥ ୭୮ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଦେବର ଏସା ନିଉଞ୍ଜନ୍ମରିଣୀ କଥେଦି ଛଇଲୋ ନ କଥୁ
ଏସୋ ବୁନ୍ଦାଅନ୍ତମରୋ ଜଂ ପଫୁଲଙ୍ ପଟ୍ଟମାଳୀଃ ନ
ପିବେଦି ॥ ୭୯ ॥

ପଦ୍ମା । ଅଲିଆସଂସିନି ଚିଟ୍ଠ ଚିଟ୍ଠ ଜଙ୍ଗଲସଙ୍କାରିଣୋ ଭର-
ରମ୍ସ ବିଦାହା ସହଚରୀ ଚେଅ ଶୁଲହା ନ କଥୁ ଅମି ଅଟ୍ଟପଦ୍ମା

କୁନ୍ଦଲତା କୁନ୍ଦପୁଷ୍ପଲତା । ପକ୍ଷେ ତରାମୀ ଶୁଭଦ୍ରସ୍ୟ ବଧୁଷ୍ଟଃ । ଭଗରୋ ହୃଦୟଃ ପକ୍ଷେ
ଅନ୍ତରଶୀଳଃ କୃଷଃ ॥ ୭୮ ॥

କୁନ୍ଦ ଇତି । ଦେବର ଏସା ନିକୁଞ୍ଜଗୃହିଣୀ କଥୟତି ଛବିଳଃ ଥଲୁ ଏସୋ ବୁନ୍ଦାବନ-
ଭରରୋ ସଂ ପରକୁଳଙ୍ ପଦ୍ମାଲୀଃ ନ ପିବତି । ପକ୍ଷେ ପଦ୍ମାମୀ ଆଲୀଃ ସଥୀଃ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀଃ ।
ଆଲୀ ସଥୀ ବସ୍ୟେତ୍ୟମରାଃ । ଛବିଳଃ ବିଦନ୍ଧଃ ॥ ୭୯ ॥

ପଦ୍ମେତି । ଅଳୀକାଶଂସିନି ତିଷ୍ଠ ତିଷ୍ଠ । ବିପିନସଙ୍କାରିଣୋ ଭରସ୍ୟ ବିଶାଖା
ସହଚରୀ ଏବ ଶୁଲଭା । ମ ଥଲୁ ଅମୃତୋଂପଦ୍ମା ପଦ୍ମାଲୀ । ପକ୍ଷେ ପଦ୍ମାମୀ ଆଲୀଃ
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀଃ । ଆଲୀ ସଥୀ ବସ୍ୟେତ୍ୟମରାଃ । ପକ୍ଷେ ପଦ୍ମାଲିଃ କମଳଶ୍ରେଣୀ । ପକ୍ଷେ
ବିଶାଖା ଶାଖାରହିତା ସହଚରୀ ଧିଣୀ । ପକ୍ଷେ ବିଶାଖାମୀଃ ସହଚରୀ ଶ୍ରୀରାଧା । ଅମୃତେ

ଲତାଇ ଭରକେ ଆକର୍ଷଣ କରିଯା ଥାକେ ॥ ୭୮ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଦେବର ! ଏହି ନିକୁଞ୍ଜଗୃହିଣୀ -ବଲିତେଚେନ ଯେ,
ବୁନ୍ଦାବନମୟ ଭରର ବିଦନ୍ଧ ନହେନ, ଯେ ହେତୁ ଇନି ପରକୁଳ ପଦ୍ମା-
ଲୀକେ (-ପଦ୍ମଶ୍ରେଣୀକେ) ପାନ କରିତେଚେନ ନା ॥ ୭୯ ॥

ପଦ୍ମା । ହେ ମିଥ୍ୟାଶଙ୍କିନି ! ଥାକ ଥାକ, ବନଭରଶୀଳ ଭରରେର
ବିଶାଖା ସହଚରୀଇ ଅର୍ଥାଂ ଶାଖାଶୂନ୍ୟ ଧିଣୀ ପୁଞ୍ଜଇ ଶୁଲଭ,

ପର୍ତ୍ତମାଲୀ ॥ ୮୦ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଚନ୍ଦାଆଲି ବିଦିଦା ଉଦାସି କୀମ ଲଜ୍ଜସି ତା ଅଳଂ
କରେହି ପୀଣ୍ଠୁ ଶୁଷ୍ଠଗବଞ୍ଜୁଣା ଅପଣେ ହାରେଣ ହରିବକ୍ରଥ-
ଥଳଂ ॥ ୮୧ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସାଭ୍ୟସୂଯଂ । କୁନ୍ଦଲତିଏ ଶିଅକର୍ତ୍ତାଟିଦାଏ ଏକା-
ଅଲୀଏ ତୁମଂ ଚେଅ ଅଳଂ କରେହି ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ମାଧବ ଥବିଶୀଂ କରେହି ଚନ୍ଦାଆଲୀଏ କଷଳଦିଅଂ ॥

ଜମେ ଉତ୍ତମା ପଦ୍ମାଲି କମଳଶ୍ରେଣୀ । ପଞ୍ଚେ ସୁଧୋତ୍ପମା ପଦ୍ମାୟା ଆଲୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ-
ସୁଥେନ ଲଭ୍ୟା ନତୁ ସତ୍ତଵଭ୍ୟା ଇତାନ୍ତମଃ ଉତ୍କର୍ଷକ୍ଷେପଣଂ ॥ ୮୦ ॥

କୁଳ ଇତି । ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି ବିଦିତାକୁତାସି କଷାୟଜ୍ଞମେ ତଦଲଂ କୁଳ ପୀନୋତୁ ଶୁ-
ଶନବଞ୍ଜୁନା ଆୟମେ ହାରେଣ ହରିବକ୍ରଥଳଂ ॥ ୮୧ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରେତି । କୁନ୍ଦଲତିକେ ନିଜକର୍ତ୍ତାହିତୟେକାବଲ୍ୟା ହମେବ ଅଲକୁଳ ॥

କୁନ୍ଦେତି । ମାଧବ ଶବକିନୀଃ କୁଳ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲ୍ୟା� କର୍ଣ୍ଣଲତିକାଃ ॥ ଚନ୍ଦ୍ରେତି ।

କଥନ ଅମୃତୋତ୍ପମା ପଦ୍ମଶ୍ରେଣୀ ହଇତେ ପାରେ ନା ॥ ୮୦ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି ! ତୋମାର ଅଭିପ୍ରାୟ ଜାମିଲାମ, କେନ
ଲଜ୍ଜା କରିତେଛ, ଅତେବ ଆପନାର ପୀନ ଉତ୍ତୁଶୁ ଶନମଞ୍ଜି
ହାର ଦ୍ଵାରା ହରି-ବଞ୍ଜକେ ଅଲକୁଳ କରଗା ॥ ୮୧ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଅସ୍ୟାର ସହିତ) କୁନ୍ଦଲତିକେ ! ସ୍ଵୀଯ କର୍ତ୍ତାହିତ
ଏକାବଲୀ ହାରେର ସହିତ ତୁ ମିହ ଆପନାର ବକ୍ରଳଂଶୁ ଅଲକୁଳ
କର ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ମାଧବ ! ତୁ ମି ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର କର୍ଣ୍ଣଲତିକାକେ ଶବକିନୀ-
କର ॥

ଚଞ୍ଜାବଲୀ । ହସା ପିଅଜଗ-ପେକ୍ଖଣ-ପଜ୍ଜୁଛୁଆସଦ ବିହଳନନ୍ଦନସମ୍

ମଗ୍ନଗେ ଏ କଥୁ ପଡ଼ିବନ୍ଦିଲୀ ହୋଇ ॥ ୮୨ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ସହି କା ଅଶ୍ଵା ତୁଆତୋ ଇମସମ୍ ପିଆ ॥

ପଦ୍ମା । ଅଇ ରାହାସହି ବିରମେହି ॥ ୮୩ ॥

କୁଷ୍ଠଃ । ସରୋଜାକ୍ଷି ପରୋକ୍ଷଃ ତେ କଦାପି ହୃଦୟଂ ମମ ।

ନ ସ୍ପ୍ରାଫ୍ଟୁ ମପ୍ତ୍ୟଳଂ ବାଧା ରାଧା ଆକ୍ରମ୍ୟ ଗାହତେ ।

ଇତି ସଶକ୍ଷଂ । ବାଧା ରାଧଯୋର୍ବିପର୍ଯ୍ୟାସଂ ପର୍ତ୍ତି ॥ ୮୪ ॥

ସଥି ! ପ୍ରିୟଜନପ୍ରେକ୍ଷଣପର୍ଯ୍ୟାସୁକମ୍ୟ ଭରେନନନ୍ଦନସ୍ୟ ମାର୍ଗେ ନ ଥିଲୁ ପ୍ରୁତିବନ୍ଦିମୀ
ଭବ ॥ ୮୨ ॥

କୁନ୍ଦେତି । ସଥି ! କା ଅଶ୍ଵା ଦ୍ଵାରା ଅସ୍ତଃ ଅସ୍ତ୍ୟ ପ୍ରିୟା ॥

ପଦ୍ମେତି । ଅପି ରାଧାସଥି ! ବିରହେମି ॥ ୮୩ ॥

କୁଷ୍ଠ ଇତି । ସରୋଜାକ୍ଷିତ୍ୟାଦି, ଭାଶନାମ ନାଟିକଭୂଷଣମିଦଂ, ତଚ୍ ବିପର୍କାରଂ ।
ତତ୍ତ୍ଵୋତ୍ତରପରକାରଲଙ୍ଘଃ, କଥୟନ୍ତି ବୁଦ୍ଧା ଭଂଶଃ ବାଚ୍ୟାଦତ୍ତରହଚ ଇତି । ଆକ୍ରମ୍ୟ
ହଠାଦିତ୍ୟର୍ଥଃ । ଅଥବା ରାଧାହୃଦୟମାକ୍ରମ୍ୟ ବ୍ୟାପ୍ୟ ଯା ବର୍ତ୍ତତେ ଇତ୍ୟସ୍ୟାଃ ହୃଦୟମପ୍ରଶ୍ନୋ-
ହୃବକାଶାଭାବଃ ସ୍ମୃତିଃ । ବାଧେତି ବାଚ୍ୟେ ରାଧେତୁ କ୍ଷଣଂ ॥

ଅଗ୍ରେ ରାଧାଂ ପଶ୍ଚାବାଧାଂ ପର୍ତ୍ତି ॥ ୮୪ ॥

ଚଞ୍ଜାବଲୀ । ସଥି ! ପ୍ରିୟଜନ ମନ୍ଦର୍ଶନେ ପର୍ଯ୍ୟାସୁକ ଭରେନନନ୍ଦ-
ନେର ପଥେ ପ୍ରୁତିବନ୍ଦିଲୀ ହଇଓ ନା ॥ ୮୨ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ସଥି ! ତୋଯା ହିତେ ଇହାର ଅଶ୍ଵ କେ ପ୍ରିୟତମା ?
ପଦ୍ମା । ଅହେ ରାଧାସଥି ! କ୍ଷାନ୍ତ ହାତ ॥ ୮୩ ॥

କୁଷ୍ଠ । ହେ ସରୋଜାକ୍ଷି ! ତୋଯାର ପରୋକ୍ଷ ବାଧା କଥନ
ଆୟାର ହୃଦୟମପ୍ରଶ୍ନ କରିତେ ମନ୍ତ୍ର ହୟ ନା, କିନ୍ତୁ ରାଧା
ଆସିଯା ଆକ୍ରମଣ ପୂର୍ବିକ ଅବହିତ କରେନ ।

(ଏହି ବଲିଯା ମନ୍ତ୍ରରେ) ବାଧା ଓ ରାଧା ଏହି ଦୁଇଯେର ବିପର୍ଯ୍ୟମ

ପଦ୍ମା । ମହାପୁରିମା କୃଥ ନ ଜାହୁ ଅମଚ୍ଛଭାସିଣେ ହୋଷ୍ଟି ॥
(ନେପଥ୍ୟ ।)

କୁନ୍ଦଲତେ ! ମାହୁ ମାହୁ, ମନ୍ତ୍ରଂ ନ ଜାଣାମି ପଥରପୁଞ୍ଜ-
କଠୋରଂ ଗୋଅର୍ଡନ୍ ॥ ୮୫ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ହନ୍ତୀ ହନ୍ତୀ ! ଭାରତୀ ଚଣ୍ଡୀ ଚଣ୍ଡିଆନଂ କୁଣ୍ଡାଦି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ମତ୍ରାମଂ । ମହି ପଟ୍ଟମେ ମଦ୍ଦୁଲୀବ ଗର୍ଜଦି ବୁଡ୍ଟିଯା
ତା ଅପସଙ୍ଗଜ ।

ପଦ୍ମେତି । ମହାପୁରସାଃ ଧନୁ ନ ଜାହୁ କନ୍ଦାଚିତି ଅମତ୍ୟଭାଷିଣେ ଭସ୍ତି ।

(ନେପଥ୍ୟ) କୁନ୍ଦଲତେ ! ମାହୁ ମାହୁ, ମନ୍ତ୍ରଂ ନ ଜାଣାମି ଅନ୍ତରପୁଞ୍ଜକଠୋରଂ
ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଂ । ପର୍ବତମିବ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନମଳଂ ॥ ୮୫ ॥

କୁନ୍ଦେତି । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ଭାରତୀ ଚଣ୍ଡୀ ଚଣ୍ଡିଆମଂ କରୋତି । ଚଣ୍ଡ-
ିଆମଂ ଅଚନ୍ତାଃ ପକ୍ଷେ ଚଣ୍ଡିହଃ ॥

ତର୍ଜୁନେତି । ଶଥ ପଦ୍ମେ ! ଶାର୍ଦୁଲୀବ ଗର୍ଜତି ବୃଦ୍ଧା ତଃ ଅପମର୍ପିବଃ ॥

ଅର୍ଥାଏ ଅତ୍ରେ ରାଧା ପଞ୍ଚାଂ ବାଧା, ଏଇକୁପ ପାଠ କରିଲେନ ॥ ୮୫ ॥
ପଦ୍ମା । ମହାପୁରୁଷରୀ କଥନଇ ଅମତ୍ୟବାଦୀ ହୟେନ ନା ॥

(ନେପଥ୍ୟ ଅର୍ଥାଏ ବେଶଗୃହେ ।)

କୁନ୍ଦଲତେ ! ମାହୁ ମାହୁ, ତୁ ମି କି ଜାନ ନା ? ଅନ୍ତରପୁଞ୍ଜେର
ଶ୍ଵାସ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନମଳେ-ଅତିଶୟ କଠିନ ॥ ୮୫ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ହା ଧିକ୍ ! ହା ଧିକ୍ ! କୋପବତ୍ତୀ ଭାରତୀ ଅତିଶୟ
କ୍ରୋଧ ପ୍ରକାଶ କରିତେ ଲାଗିଲ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଆମେର ସହିତ) ଶଥ ପଦ୍ମେ ! ବୃଦ୍ଧା ବ୍ୟାତ୍ରୀର
ଶ୍ଵାସ ଗର୍ଜନ କରିତେଛେ, ଅତେବ ଆମରା ପଲାଯନ କରି ।

ଇତି ପଦ୍ମଯା ମହ ନିଜାନ୍ତା ॥
କୁଞ୍ଜତା । ଅହଂ ଗୋଟିଲେସାରୀଃ ଅମୁସରିଷ୍ଣଃ ।

ଇତି ନିଜାନ୍ତା ॥ ୮୬ ॥

କୃଷ୍ଣ । ପୁରୋ ଗହା ସୌଂହକ୍ୟ ।

ମନଶ୍ୱରୀଃ ସୌମନମନ୍ତ୍ର ଧ୍ୱନ ସ୍ତରୋତ୍ତି ଟକ୍କାର-କଦମ୍ବମନ୍ତ୍ରମଂ ।

ଅନନ୍ତଖେଳା ଖୁରଲୀ ବିଶ୍ଵାସଃ ସ୍ଵାମବିଶାଖା କଲମେଥଲାରବଃ ॥

(ସବ୍ୟତୋ ନିଭାଲ୍ୟ ।)

ମଥେ ! ମତ୍ୟମାହ କୁଞ୍ଜଲତା ଯଦ୍ୟ ବାଧାଯାଧୁର୍ବାଗପି ନାଶୁ-
ଭୂରତେ । ତଦହମନ୍ତ୍ରାମେବ ସଂଭାବ୍ୟେହରମିତି ନିଜାନ୍ତଃ ॥ ୮୭ ॥

କୁଞ୍ଜେତି । ଅହଂ ଗୋକୁଲେଖରୀଃ ଅମୁସରିଷ୍ଣାମି ॥ ୮୬ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ମନ୍ୟାରମିତ୍ୟାଦି, ସୌମନମନ୍ତ୍ରାତାମେ ଧ୍ୱନଃ କାମକାମ୍ପୁର୍କହ-
ଶାନୀତଃ । ଅନନ୍ତକ୍ରିଡ଼ାଭ୍ୟାସେ ନିର୍ଗଳଃ । କୁରଲ୍ୟଭ୍ୟାସଃ, ଅଭ୍ୟାସଃ ଖୁରଲୀ ବୋଗୋତି
ତ୍ରିକାଣଦେବଃ ॥ ୮୭ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପଦ୍ମାର ସହିତ ଚନ୍ଦ୍ରାବଦୀର ପ୍ରାହାନ) ॥

କୁଞ୍ଜଲତା । ଆସି ସଶୋଦାର ନିକଟ ଥାଇ ।

(ଏହି ବଲିଯା କୁଞ୍ଜଲତା ଓ ଚଲିଯା ଗେଲେବ) ॥ ୮୬ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଅଗ୍ରେ ଗମନ କରିଯା ଉତ୍ସକତାର ସହିତ ।)

ଆହା ! ଅନନ୍ତକ୍ରିଡ଼ାର ଅଭ୍ୟାସ ବିଶ୍ଵାସଃ, ବିଶାଖାର ଶ୍ଵଲିତ
ମେଥଲାର ମଧୁରଧରନି ଆମାର ମନୋମଧ୍ୟେ କନ୍ଦର୍ପଥମୁର ଟକାରଜନିତ
ଭୟ ଉତ୍ସପାଦନ କରିଲ ॥

(ବାମଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା ।)

ମଥେ ! କୁଞ୍ଜଲତା ମତ୍ୟ ବଲିଯାଛେ, ଯେହେତୁ ଅଜ୍ଞ-କ୍ରିଯାଧାର

(ତତ୍ତ୍ଵାଦିଶତି ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ଗାର୍ଗୀ ରୋହିଣ୍ୟାଦିଭିରାବୃତ୍ତା
ସଶୋଦା ।)

ସଶୋଦା । ହଞ୍ଚ ମହିରୋହିଣି ଜାନେ କୀମ ବିଲଷ୍ଟି ବଚ୍ଛେ ॥ ୮୮ ॥
ପ୍ରବିଶ୍ଟ କୁଳଲତା । ମଞ୍ଜିତଃ । ଅସ୍ତ୍ର ମା ବିଦୀଦ ମୋ କଥୁ ସୁବି-
ମାଣାହିଁ ଅସ୍ତ୍ରାଲଘିଣୀହିଁ । ବିନ୍ଦାରଅ-ରମଣୀହିଁ ହମିଦ-
ପୁପ୍ରକୁ ବରିଦେଶ ଉପାସିଜନ୍ତୋ ବିଲଷ୍ଟଦି ॥ ୮୯ ॥

ସଶୋଦେତି । ହଞ୍ଚ ମଥି ରୋହିଣି ! ନ ଜାନେ କ୍ଷାଂ ବିଲଷ୍ଟି ବ୍ୟସଃ ॥ ୮୮ ॥

ପ୍ରବିଶ୍ଟ କୁଲେତି । ଅସ୍ତ୍ର ମା ବିଦୀଦ, ମ ଖୁସୁବିମାନାଭିରବରାଲଘିନୀଭିର୍ବନ୍ଦା-
ରକରମଣୀଭିର୍ହମିତ ପୁପ୍ରବର୍ଦେଶୋପାସ୍ୟମାନୋ ବିଲଷ୍ଟତେ । ଶୋଭନାନି ବିମାନାନି
ରୁଥାନି ସାଂକ୍ଷାଂ ତାତିଃ । ବୋରହାମଃ ବିମାନୋନ୍ତ୍ରିତ କୋଷାଂ । ପକ୍ଷେ ବିଗତ-
ମାନାଭିନ୍ତାତ୍ତ୍ଵପରିମଳାଭିର୍ବା । ଅସ୍ତ୍ରାଲଘିନୀଭିରାକାଶମାଣିତାତିଃ, ପକ୍ଷେ ଅସ-
ରାଣି ବସ୍ତ୍ରାଣି ସମ୍ମାନକୁ ପରିଦ୍ୱାତୀତିଃ । ବୁଲ୍ଦାରକରମଣୀଭିଃ ପକ୍ଷେ ମନୋଜ୍ଜରମଣୀଭିଃ ।
ବୁଲ୍ଦାରକଃ ସୁରଶ୍ରେଷ୍ଠ ମନୋଜ୍ଜେଷ୍ଟି ଦାତ୍ୟଦିତି କୋଷାଂ । ହ ଶୁଟଂ ସିତାନି
ପୁଷ୍ପାଣି । ଯହା, ହମିତାନି ବିକରିତାନି ପୁଷ୍ପାଣି । ପକ୍ଷେ ହମିତାତ୍ତ୍ଵବ ପୁଷ୍ପାଣି
ତେଷାଂ ବର୍ଦେଶ ଉପାସାମାନଃ ପକ୍ଷେ ମମୀପେ ହାପ୍ୟମାନଃ ॥ ୮୯ ॥

ମୁଦ୍ରିମା ଅନୁଭବ ହଇତେହେ ନା, ତବେ ଆମି ଗିଯା ଜନନୀକେ
ମନ୍ତ୍ରୋଷ କରି । (ଏହି ବଲିଯା ଗମନ କରିଲେନ) ॥ ୮୭ ॥

(ତେପରେ ଗୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ, ଗାର୍ଗୀ ଓ ରୋହିଣୀ ପ୍ରଭୃତିର ମହିତ
ସଶୋଦାର ପ୍ରବେଶ ।)

ସଶୋଦା । ହାର ! ମଥି ରୋହିଣି ! ଜାନିତେ ପାରିନାମ ନା,
କି ଜୟ-ବାହୀ ଆମାର ବିଲଷ୍ଟ କରିତେହେ ॥ ୮୮ ॥

କୁଳଲତା । (ପ୍ରବେଶ କରିଯା ହାତ୍ୟେର ମହିତ) ମା ! ବିଷାଦ
କରିବେମ ନା, ବିମାନାବଲଘିଣୀ ଗଗନଚାରିଣୀ ଦେବରମଣୀଗଣ

ରୋହିଣୀ । ଦିକ୍ଟଃ ମେ ତହିଁ ଦିଆହେ ଦୋଷଃ କୁମାରୀଣଃ
ମୋଦେରଂ ପେକ୍ଖିଅ-ବିନ୍ଦାରଅ ଶୁଳ୍କରୌଓ ଅଛରାଓ ବି
ନିମିଛରାଓ ହୋଣ୍ଡି ॥ ୯୦ ॥

ସଞ୍ଚୋଦା । ତାରବଦି ଚନ୍ଦ୍ରାଭାଗୀ ନବମାଲିଙ୍ଗା ରାହଁ ମାଧ୍ୟମି ସର୍ବାଓ
ମହଁ ଆମାଓ ଗୁଗମୋରହପୂରେଣ ପୂରେଇ ତଥବି ବଜ୍ଚୋ ବିଅ
ବଜ୍ଚା ଲହୁଟେ ଗେତ୍ରଭିନ୍ନଃ ମୋଦିରମାରନ୍ଦେଣ ଆଗମ୍ଦେଇ ॥ ୯୧ ॥

ରୋହିଣୀତି । ଦୃଷ୍ଟଃ ମୟା ତଞ୍ଜିନ୍ ଦିବଦେ ଦୟାଃ କୁମାର୍ଯ୍ୟ-ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ରାଧମୋଃ
ମୌଳିର୍ଯ୍ୟ-ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ବୃଦ୍ଧାରକମୁଦର୍ଯ୍ୟଃ ଅପ୍ରମୋହିପି ବିଗଂସରା ଭବଣ୍ଡି । ମୌଳିର୍ଯ୍ୟ-
ଦ୍ଵାତ୍ରୁତତ୍ତ୍ଵାଃ ॥ ୯୦ ॥

ସଞ୍ଚୋଦେତି । ତଥାତି । ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ନବମାଲିକା ରାଧା ମାଧ୍ୟମି ଚ ସର୍ବା ମର
ଆଶାଃ ଗୁଗମୋରଭାପୂରେଣ ପୂରୁଷିତ ତତ୍ତ୍ଵାପି ବଂସ ବଂସା ଦୟା ରାଧା ମୌଳିର୍ଯ୍ୟ-
ମକରନ୍ଦେନ ଆନନ୍ଦସତି ଆଶା ଦିଶଃ । ପକ୍ଷେ ସର୍ବାଭିଲାଷାନ୍ ॥ ୯୧ ॥

ହାତ୍କୁମୁଖବର୍ଣ୍ଣ-ଦ୍ଵାରା ଉପାସନା କରାତେ ତୀହାର ବିଲମ୍ବ
ହଇତେଛେ ॥ ୮୯ ॥

ରୋହିଣୀ । - ଆମିଓ ଏକଦିନ ଦେଖିଯାଛି, ରାଧା ଓ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ଏହି
ଦୁଇ କୁମାରୀର ମୌଳିର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ଦର୍ଶନ କରିଯା ଦେବରମଣି ଅପ୍ରମା
ମକଳୁଷ ଦୁଃଖିତ ହଇଯା ମଂସରଶୂନ୍ୟ ହଇଯାଛିଲ ॥ ୯୦ ॥

ସଞ୍ଚୋଦା । ତଗବତି । ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ନବମାଲିକା ଓ ଶ୍ରୀରାଧା ମାଧ୍ୟମି,
ଇହିରା ଦୁଇ ଜନ ଗୁଗମୋରଭମ୍ବୁହ ଦ୍ଵାରା ଆମାର ଆଶା ମକଳ
ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିତେଛେ, କିନ୍ତୁ ତମଧ୍ୟେ ବଂସ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଶ୍ରାବ୍ୟ ବଂସା
କନିଷ୍ଠା ଶ୍ରୀରାଧା ଦ୍ୱୀପ ମୌଳିର୍ଯ୍ୟ-ମକରନ୍ଦ ଦ୍ଵାରା ମରବଦା ଆମାର
ନେତ୍ରଭ୍ରମେର ଆନନ୍ଦବିଧାନ କରିଯା ଥାକେ ॥ ୯୧ ॥

পৌর্ণমাসী । গোকুলেশ্বরি সর্বেষাঃ গোকুলবাসিনামীদৃগে
সমুদ্বাচারঃ ॥

গার্গী । কুন্দলতে কীস তুম্ভেহিং সদা গোকুলেশ্বরী ষয়ে রাহী
শিঞ্জই ॥ ৯২ ॥

ষশোদা । তু এ সকিআইং বখুইং উবভুজ্জাণো দীহাউ হোইভি
ছুর্বাসমেণ দিশ্ববরং রাহিঅং সুণিজ আআরেমি ॥

পৌর্ণমাসী । গোকুলেশ্বরি কৃষ্ণমাশক্ত্য জটিলা খিদ্যতি ॥ ৯৩ ॥

পৌর্ণেতি । গোকুলেশ্বরি ! সর্বেষাঃ গোকুলবাসিনামীদৃগে সমুদ্বাচারঃ ।
সম্যগ্নংকৃষ্টাচারঃ । সর্বগোকুলবাসিন এবমেবমন্ত্রে ইত্যৎ ॥

গার্গীতি । কুন্দলতে ! কম্বাঃ বুঝাভিঃ সদা গোকুলেশ্বরী গৃহে রাধা
নীমতে ॥ ৯২ ॥

ষশোদেতি । যশোদা প্রসন্নমবাপ্যাহ, তৰা সন্তানি বস্তুনি উপভূজানঃ
দীবাযুর্ভূতিতি । ছুর্বাসমা দত্তবরাঃ রাধিকাঃ ক্রহা আকারযামি আহ্বানঃ
করোমি ॥ ৯৩ ॥

পৌর্ণমাসী । গোকুলেশ্বরি ! সমুদ্বায় গোকুলবাসিরই এই
-একার অভিপ্রায় ॥

গার্গী । কুন্দলতে ! কেন তোমারা প্রতি দিন গোকুলেশ্বরীর
গৃহে শ্রীরাধাকে লইয়া যাও ? ॥ ৯২ ॥

ষশোদা । তোমার সংস্কৃত বস্তু স্কল উপভোগ করিলে দীর্ঘায়
হইবে, ছুর্বসা শ্রীরাধাকে এই বর দ্বিয়াছেন শুনিয়া,
তাহাকে আহ্বান করিয়া থাকি ॥

পৌর্ণমাসী । গোকুলেশ্বরি ! শ্রীকৃষ্ণকে আশক্তা করিয়া জটিলা
থেদাবিড়া হয় ॥ ৯৩ ॥

ଯଶୋଦା । - ବିହଞ୍ଚ । ଥଗନ୍ଧାର୍ଜୁ ବଂସେ କୋ କ୍ଷୁ ତାଏ ମଙ୍ଗାଏ
ଓସରୋ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ନୀଚେ । ସଚଂ କେତେ ଥଗନ୍ଧା ରାଉଲାଣ୍ଡି ପୁତ୍ର
ଜଂ ଗିରୀନ୍ଦଂ କନ୍ଦୁଏଦି ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଦୃଷ୍ଟି । ସହର୍ଵ ।

ଅଥରମ୍ ଜଗନ୍ନାଥମଣ୍ଡଳୀ ମୁକୁଟାରୋହଣ୍ୟୋଗ୍ୟତାମର୍ମୋ ।

ଶ୍ଵୁରତି ଅଜରାଜଗେହିନୀ ଖନିଜମା ପୁରତୋ ହରିଘଣିଃ ।

ପ୍ରବିଶ୍ୟ କୁଷଃ ।

ଯଶୋଦେତି । ଉନ୍ନତରେହମ୍ରିନ୍ ବଂସେ କଃ ଥଜୁ ତମ୍ୟାଃ ଶକାରାଃ ଅବସରଃ ଅବ-
କାଶଃ ॥

କୁନ୍ଦେତି । ସତ୍ୟମେବ ଉନ୍ନତର ରାଜ୍ୟଃ ପୁତ୍ରଃ ସଃ ପିତ୍ରୀତ୍ମଃ କନ୍ଦୁକୁରତି କନ୍ଦୁକ-
ବଂ କର୍ମୁତି ॥ ୨୪ ॥

ଯଶୋଦା । (ଈଷଂ ହାସ୍ୟ କରିଯା) ହୁକ୍ମମୁଖ ବଂସେର ପ୍ରତି ତାହାର
ଶକ୍ତାର ଅବକାଶ କୋଥାଯା ?

କୁନ୍ଦଲତା । (ଧୀରସ୍ଵରେ) ରାଜୀର ମନ୍ତାନ ସତ୍ୟଇ ହୁକ୍ମମୁଖ, ଯିନି
ଗୋବର୍ଦ୍ଧନକେ କନ୍ଦୁକିତ କରିଯାଛେନ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ଅବଲୋକନ କରିଯା ହର୍ଷେର ସହିତ ।)

ଆହା ! ଅଜରାଜଗୁହିରୂପ ଖନିଜମା ହରିଘଣି ହରି ଆପ-
ନାକେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁଳେର ମୁକୁଟାରୋହଣେର ଯୋଗ୍ୟତା ବିଦାନ କରିଯା
ଅଗ୍ରେ ବିରାଜ କରିତେଛେନ ॥

କୁଷ । (ପ୍ରବେଶ କରିଯା ।)

মাতুরূপার্জন সাঙ্গণি লোচনে পুরস্তাদেষে। শির : ৯৪ ॥
রোহিণী । দীপাবল্যা নিরাজ্য সংকৃতেন ।

বিশ্বস্ত বজ্রনি গবাং নয়নে কথকিঃ
নীতাতিদীর্ঘদিবসস্তোত্রযাম যুগ্মাং
হা বৎস বৎসলতরাং ভবদেকবন্ধুং
সন্ধুক্ষযস্ত জননীমুপগৃহনেন ॥ ৯৫ ॥

কৃষ্ণঁ। মাতুরূপসঙ্গে উত্তমাঙ্গমাধায় অন্ব দেহি যে মণিগুন-
মিতি বাল্যবিলাসং প্রপঞ্চতি ॥

বিশ্বস্তোত্যাদি । কথকিদ্বীতঃ কচেন কপিতদতিদীর্ঘদিবসদোত্তরঃ যাম
যুগ্মং যমা তাং । সন্ধুক্ষয় সিঞ্চয় । উপগৃহনেন মুখেন অর্থাং ক্রোড়ারোহণেন
আনন্দ ইতি ভাবঃ ॥ ৯৫ ॥

মা ! চক্রবর্যের অশ্রু মার্জন করুন, এই আমি অগ্রে
আছি ॥ ৯৪ ॥

রোহিণী । (দীপশ্রেণীর দ্বারা নির্মাণ করিয়া ।)

হে বৎস ! তোমার জননী পাতা সকলের পথে নয়নস্তর
নিক্ষেপ করিয়া কথকিঃ সুদীর্ঘ-দিবসের অস্ত্র-প্রচরণের অতি-
বাহিত করিয়াছেন, তুমি এক্ষণে ক্রোড়ে আরোহণ করিয়া
স্বীয় জননীর আনন্দ বিস্তার কর ॥ ৯৫ ॥

কৃষ্ণঁ। (জননীর ক্রোড়ে মস্তক বিস্তাস করিয়া)- মা !
আমাকে মণিনির্মিত অলঙ্কার দাও। (এই বালয়া বাল্য-
বিলাস প্রকাশ করিতে লাগিলেন) ॥

ପୋର୍ଣ୍ଣଘାସୀ । ନିଚୁଲିତା ଗିରିଧାତୁ-କ୍ଷୀତପତ୍ରାବଳୀକ-

ନଥିଲଶୁରଭିରେନ୍ଦ୍ର କ୍ଷାଳୟ-ନ୍ରିଯଶୋଦା ।

କୁଚକଳସବିମୁକ୍ତେଃ ସ୍ନେହମାଧ୍ୱୀକମେଦୈୟ-

ସ୍ତବ ନବମଭିଷେକଂ ଛୁନ୍ଧପୁରୈଃ କରୋତି ॥

କୁନ୍ଦମତା । (ସ ନର୍ମସ୍ତିତଂ)

କହ ପିବେହି ରାଉଲାଗୀଏ ଥନ୍ଧାମିଅଂ ।

ଜଂ କୁରଙ୍ଗେ ବହୁଗଂ କେଳୀଗଂ ପନ୍ଦେଗ କିଲିହିଦୋସି ॥୧୬॥

ଯଶୋଦା । ବଂସେ କୀନ ହସମି, ପେକ୍ଖ ଅଜ୍ଜବ କୋଗାରଂ ନ

ଅଦିକମଦି ତା କୋ କଥୁ ଦୋଦୋ ଥନ୍ଧପାଣେ ॥

ପୌରେତି । ନିଚୁଲିତେତ୍ୟାଦି । ନିଚୁଲିତା ଆଛୋଦିତା । ଗିରିଧାତୁନାଃ
କ୍ଷୀତପତ୍ରାବଳୀ ବୈଷଟାନ୍ ॥

କୁନ୍ଦେତି । କୁନ୍ଦ ! ପିବ ରାଜ୍ଞୀ ଜନମୃତଂ ବନ୍ଦଃ କୁନ୍ଦ ବହୁନାଂ ପକ୍ଷେ ବଧୁନାଂ
କେଳୀନାଂ ଅମନେନ କ୍ଲିଷ୍ଟୋସି ॥୧୬॥

ଯଶୋଦେତି । ବଂସେ । କଞ୍ଚାଂ ହସମି, ପଞ୍ଚ ଅଦ୍ୟାପି କୋଗାରଃ ନ ଅତିକ୍ରାମତି
ତମାଂ କଃ ଥରୁ ଦୋସଃ ସନ୍ମାନେ ॥

ପୋର୍ଣ୍ଣଘାସୀ । କୁନ୍ଦ ! ଗାଭୀ ମକଳେର ଖୁରୋକ୍ତ ଧୂଲି ଦ୍ଵାରା
ତୋମାର ସେ ମକଳ ଶୂନ୍ପଟି ଗୈରିକାଦି ଧତ୍ତିମଯ ତିଲକ
ଆଛୋଦିତ ହଇୟାଇଲ, ତାହା ତୋମାର ଜନୀ ଯଶୋଦା ସ୍ତନ-
ମୁକ୍ତ ସ୍ନେହମାଧ୍ୱୀକର୍ତ୍ତପ ପବିତ୍ର ଛୁନ୍ଧମୟୁହ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରକାଳନ
କରିଯା ଦିତେଛେନ ।

କୁନ୍ଦମତା । (ପରିହାସେର ସହିତ ଉଷେଂ ହାତ୍ତ କରିଯା)

କୁନ୍ଦ ! ତୁମି କୁଞ୍ଜୁହେ ବ୍ରହ୍ମତର କ୍ରୀଡାପ୍ରମଦେ ଜ୍ଵାନ ହଇୟାଇ,
ଅତ୍ୟବ ରାଜ୍ଞୀ ଯଶୋଦାର ଜନମୃତ ପାନ କର ॥୧୬॥

ଯଶୋଦା । ବଂସ ! ହାମିତେଛ କେନ ? ଦେଖ, ଅଦ୍ୟାପି ତୋମାର

କୁନ୍ଦଲତା । ଭଅବଦି ସନ୍ତଃ କଥେନି ରାଉଲାଣୀ ଜଂ ଅଜ୍ଜ ଏମୋ
ବାଲାଣଃ ମଣଳେନ ମହାରାମେ କୌଳଦେ ॥

ଘଶୋଦା । ଭଅବଦି କୋ କୃଖୁ ମହାରାମୋ ନାମ ॥

କୁଷ୍ଠଃ । (ସ ପତ୍ରଗଂ) ଅଭିନେନ କୁନ୍ଦଲତାମବଲୋକତେ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । (ଶ୍ଵିତଃ କୃତ୍ତା) ଗୋପେଶ୍ୱରି ଲାଞ୍ଛଲୀଲାବିଶେଷ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ଅପବାର୍ଯ୍ୟ)

ତିଶ୍ଵାଟଳା ଚତୁରୀ ପଞ୍ଜରିଆ ସଂଜଦା ଚିରଂ ଜଜଲଇ ।

କୁନ୍ଦେତି । ଭଗବତି ! ସତ୍ୟ କଥୟତି, ରାଜ୍ଞୀ ଧଦମ୍ୟ ଏବ ବାଲାନାଃ ବାଲ-
କାନାଃ ପକ୍ଷେ ଦ୍ଵୀପାଃ ମଣଳେନ ମହାରାମେ କ୍ରୀଡ଼ତି ॥

ଘଶୋଦେତି । ଭଗବତି ! କଃ ସବୁ ମହାରାମୋ ନାମ ॥

କୁନ୍ଦେତି । କର୍ଣ୍ଣ ଲଗିହାହ, ତୃଷ୍ଣାକୁଳା ଚକୋରୀ ପଞ୍ଜରିକା ସଂତତା ଚିରଂ

କୌମାରକାଳ ଅତିବାହିତ ହୟ ନାଇ, ତବେ ସ୍ତନପାନ କରିଯା
ଦୋଷ କି ? ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଭଗବତି ! ରାଜ୍ଞୀ ସତ୍ୟ ବଲିତେଛେନ, ଆଜ୍ ତୋମାର
ଏହି ବାଲକ ବାଲିକାଦିଗେର ସହିତ ମଣ୍ଡଳ ରଚନା କରିଯା ମହା-
ରାମେ କ୍ରୀଡ଼ା କରିତେଛେନ ॥

ଘଶୋଦା । ଭଗବତି କୁନ୍ଦଲତେ ! କାହାର ନାମ-ମହାରାମ ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଲଜ୍ଜାର ସହିତ) ଅଭିନ୍ନ ଦ୍ଵାରା କୁନ୍ଦଲତାର ଅତି
ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିତେ ଲାଗିଲେନ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । (ଈସଂ ହାତ କରିଯା) ଗୋପେଶ୍ୱରି ! ଲୃତ୍ୟଲୀଲା-
ବିଶେଷ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର କର୍ଣ୍ଣାଷ୍ଟେ ଗିଯା)

ଭାରାଧୀଶ ! ଅର୍ଥାତ୍ ରାଧେଶ ! ପିଞ୍ଜର-ବନ୍ଦ ତୃଷ୍ଣାକୁଳା

ପାଅଂ ସଜୁଳକୁଞ୍ଜେ ତାରାହୀନ ଥାରେହି ॥
କୃଷ୍ଣ । ଜ୍ଞାନଜ୍ଞୋ ସ୍ଵିକାରଂ ନାଟ୍ୟତି ॥ ୧୭ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ଶ୍ରୀମୁଖେନ୍ଦ୍ରନବଲୋକନୋଗ୍ରାତ-
ଶ୍ଵାର-ତାପତର-ଧୂପିତାନ୍ତମଃ ।
ଏହି ବ୍ୟକ୍ତମ ମନ ଦେହି ଶ୍ରୀତଲଃ
କିଥିମନ୍ୟ ପାରିରଞ୍ଜ-ଚନ୍ଦନଃ ॥

କୃଷ୍ଣ । ପୁରସ୍ତାଦେବ ମନ୍ତ୍ରାବୁକମାଶଂ ସମ୍ବୁକସ୍ତିଷ୍ଠତି ତଦେନ ମାନ-

ଅଭ୍ୟତି । ପାଦଃ ସଜୁଳକୁଞ୍ଜେ ତାରାଧୀଶ ! ପ୍ରସାରଯ ପାଦଃ କିରଣଃ ପକ୍ଷେ ଚାରଣଃ ।
ତାରାଧୀଶଚକ୍ରଃ ପକ୍ଷେ ତଞ୍ଚାଂ ରାଧାଧୀଶଃ । ତଞ୍ଚାକୁଳେତୋଦି ଦୂତଃ ନାମ ସନ୍ଧ୍ୟ-
ଶ୍ଵରଶିଦଃ । ତରକଣଃ, ଦୂତଃ ତୁ ସହକାରିହି ଦୁର୍ଘଟେ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ରତ୍ତନୀତି । ଅତି ଜଟିଲାୟାଃ
ଓପିତକୁଳେନ ଦୁର୍ଘଟେ ରାଧାରମ୍ଭକାର୍ଯ୍ୟ କୁଳଦାତାରଃ ସହକାରିହି ଦୂହଃ ॥ ୧୭ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ବ୍ରଜରାଜାହ ।)

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଭାବୁକଃ ଧନ୍ଦଳଃ ଭାବୁକଃ ଭବିକଃ ଭବ୍ୟମିତି କୋଷାଃ । ଭାବୁକେ
ଜନକଃ ॥ ୧୮ ॥

ଚକୋରିକା ନିରଣ୍ଟର ଦଙ୍କ ହିତେହେ, ଆତ୍ମଏବ ଶ୍ରୀତ୍ର ଅଶୋକକୁଞ୍ଜେ
ପାଦ ଅମାବନ କର ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଜ୍ଞାନକ୍ଷେତ୍ର ସାରା ସ୍ଵିକାର ପ୍ରକାଶ କରିଲେନ ॥ ୧୭ ॥

(ବେଶଗୃହେ ନମ୍ବେର ଉତ୍ତି ।)

ବ୍ୟକ୍ତମ ! ତୋମାର ମୁଖଚକ୍ର ଦେଖିତେ ନା ପାଇୟା ଆମାର
ଶରୀର ଅତ୍ୟକ୍ତ ଉତ୍ତପ୍ତ ହଇଯାଛେ, ଶ୍ରୀତ୍ର ଆସିଯା ଆଲିମନକୁପ
ଶୁଶୀତଳ ଚନ୍ଦନ ପ୍ରେଦାନ କର ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଏହି ଯେ ଅପ୍ରେ ଆମାର କଲ୍ୟାଣାଭିନାଦୀ ପିତା ଦଶାୟ-

ମୟାମୀତି । ସଶୋଦାଦିଭିରାବୃତୋ ନିଜ୍ଞାନ୍ତଃ ॥ ୯୮ ॥
 କୁନ୍ଦଲତା । (ପରିକ୍ରମ୍ୟ) ଦିଟ୍ଟିଆ ବାଣୀରବଗେ ଲଲିଦାଏ ରାହି
 ଆଗୀଅଦି ॥
 (ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ତଥାବିଧା ରାଧା ।) -
 ରାଧା । ହଳା ଲଲିଦେ ପଦଂସୌଅଛୁ ଏମା ଉବ୍ଧିଦା କୃଗନ୍ଦା ଜାଏ
 ତୁଳ୍ବାଣଂ କାବି ହରାନା ଅକୁରୀଅଦି ॥ ୯୯ ॥
 ଲଲିତା । ରଜ୍ଜେଦିତି ରଙ୍ଗାଗୀ ଭଣୀଅଦି ॥

ଝୁଲୋତି । ଦିଟ୍ଟୀ ବକୁମକାନମେ ଲଲିତୟା ରାଧା ଆନ୍ତିରତେ ॥

ରାଧେତି । ସଥି ଲଲିତେ ! ପ୍ରଥମତଃ ଏମା ଉପହିତା ଦ୍ୱାରା । ସାବୁଦଃ
 କାପି ସୁଖାଶା ଅକୁରାଯତେ ॥ ୯୯ ॥

ଲଲିତେତି । ରଙ୍ଗୟତୀତି ରଜନୀ ଭଣ୍ୟତେ ॥

ମାନ, ତବେ ଗିରା ଇହିକେ ଆନନ୍ଦିତ କରି । (ଏହି ବଲିଯା
 ସଶୋଦାଦିର ସହିତ ଆବୃତ ହଇଯା ଗମନ କରିଲେନ) ॥ ୯୮ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ଅତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିଯା) କି ମୌତାଗ୍ୟ ! ବକୁମ-
 କାନମେ ଲଲିତା ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଆନନ୍ଦ କରିଯାଛେ ॥

(ଅଗନ୍ତର ଲଲିତାର ମହିତ ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶ୍ରୀରାଧା । ସଥି ଲଲିତେ ! ଉପହିତ ଏହି ରଜନୀକେ ପ୍ରଶଂସା
 କର, ଇହାର ଦ୍ୱାରା ତୋମାଦେର କୋନ ସ୍ଵର୍ଗତା ଅକୁରିତ ହଇ-
 ଭେଛେ ॥ ୯୯ ॥

ଲଲିତା । ରଙ୍ଗୟତି ଏହି ଅର୍ଥେ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରଦାନ କରେ, ଏ କାରଣ
 ରାତ୍ରିକେ ରଜନୀ ବନ୍ଦା ଘାୟ ॥

କୁଦଳତା । . (ଉପଶ୍ରତ୍ୟ) ଲଲିଦେ ଅଞ୍ଜ ଅର୍ଗୀମୁହେ ଈସିହସି-

ଦେଣ କଡ଼କ୍ଥକୁବଳେଣ ଫୁଡ଼ଂ ତୁଲ୍ଲେହିଂ ନ ଅଚିଦୋ କହେ ॥
ରାଧା । (ମ ରୋମାଙ୍କ ।) ଲଲିଦେ କୋ କଥୁ କହେ ତି ଶୁଣୀଅଦି ।

ଜେଣ କେଅଳଂ -କଷତ୍ର ଚେଅ ଅନିଧି ହୋଷ୍ଟେଣ ଉମ୍ମଣ୍ଟି
କିଭାବି ॥ ୧୦୦ ॥

କୁଦଳତା । ସହି ଏମୋ ଲୋକୋତରମ୍ବ ବଥୁଣୋ ଗାଡ଼ାଣୁରାଅମ୍ବ
ବି ଜେଣ ଗିଅ ଗୋଅରୋ ଜଣୋ କୁଥିଣେ କୁଥିଣେ ଅଟକୁବୋ
ଅଟକୁବୋ କରୀଅପି ॥ ୧୦୧ ॥

କୁଦେତି । ଲଲିତେ ! ଅନ୍ୟ ରଙ୍ଗନୀମୁଖେ ଈସିବନ୍ଦିତେନ କଟାକ୍ଷକୁବଳେନ ଫୁଟଂ
ସୁମାତିଃ ନ ଅର୍ଚିତଃ ଫୁଷ୍ଟଃ ॥

ଦାଦେତି । ଲଲିତେ ! କଃ ଥିଲୁ କୁଷ ଇତି, ଯେନ କେବଳଂ କର୍ମଶୈବାତିଥି
ଭବତା ଉନ୍ମତ୍ତା କ୍ରିୟେହହ ॥ ୧୦୦ ॥

କୁଦେତି । ସଥି ! ଏମୋ ଲୋକୋତରମ୍ବ ବଞ୍ଚନୋ ନିସର୍ଗୀ ଯଏ ମର୍ବଦା ଉପଶ୍ରଜ୍ଞ-
ମାନମଗି ଅଛୁଟପୁର୍ବମେବ ଭବତି ॥

କୁଦଳତା । (ନିକଟେ ଗମନ କରିଯା) ଲଲିତେ ! ଶ୍ପଷ୍ଟ ବୋଧ
ହୁଇତେଛେ, ଆଜ୍ ମନ୍ଦ୍ୟାକାଲେ ତୋମରା ଈସଂ ହସିତ କଟାକ୍ଷ-
ପାତା ଦ୍ଵାରା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଅର୍ଜନା କର ନାଇ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ବୋମାଧ୍ୱେର ମହିତ) ଲଲିତେ ! କୁଷ ଏହି ବଲିଯା
ଯାହାର ନାମ ଶୁଣା ଯାଇତେଛେ, ଇନି ଯେ ଆମାର କର୍ଣ୍ଣର
ଅତିଥିଷ୍ଠାତ୍ର ହୁଇଯା ଆମାକେ ଉନ୍ମତ୍ତକରିଲେନ ॥ ୧୦୦ ॥

କୁଦଳତା । - ମର୍ଥ ! ଅଲୌକିକ ବଞ୍ଚର ସ୍ଵଭାବଟି ଏହି ପ୍ରକାର,
ଯେହେତୁ ମର୍ବଦା ଉପଭୋଗ କରିଲେଓ ତାହା ଅଭୁତ-ପୁର୍ବେର
ଶ୍ୟାମଇ ହଇଯା ଥାକେ ॥ ୧୦୧ ॥

ରାଧା । ଲଲିଦେ ଅଦିଶ୍ଵରା, କୀମ ଅଶ୍ଵଂ ଭଣସି ॥
ଲଲିତା । (ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ନବାମୁଦ୍ରମଣ୍ଡଳୀ ମଦ-ବିଡ଼୍ବିଦେହଦ୍ୱାତ୍ରି-

ଅ'ଜେନ୍ଦ୍ରକୁଳନନ୍ଦନଃ ଶ୍ଫୁରତି କୋର୍ପି ଜବ୍ୟୋ ଯୁବା ।

ମଧ୍ୟ ଶ୍ରିରପତିତ୍ରତା ନିକର-ନୀବିବନ୍ଧାର୍ଗଳ-

ଛିଦ୍ରାକରଣକୌତୁକୀ ଜୟତି ଯତ୍ତ ବଂଶୀଧ୍ୱନିଃ ॥ ୧୦୨ ॥

ଲଲିତେତି । କୁନ୍ଦଲତେ ! ମ କେବଳ ଲୋକୋତ୍ସମୀ ବସ୍ତନୋ ଗାଢ଼ାମୁରାଗ-
ଶ୍ୟାପି ଯେନ ନିଜଗୋଚରୋ ଜନେ କଥିଗେ କଥିଗେ ଅପୂର୍ବ ଅପୂର୍ବ କ୍ରିୟତେ ॥ ୧୦୧ ॥

ରାଧେତି । ଲଲିତ ! ଅବତୋତ୍ତରା କମ୍ବାର ଭଣସି ॥ ୧୦୨ ॥

ଲଲିତା । କୁନ୍ଦଲତେ ! କେବଳ ଆଲୋକିକ ସନ୍ତ୍ରର ନୟ, କିନ୍ତୁ
ଗାଢ଼ ଅମୁରାଗେରେ ଐରୂପ ସଭାବ, ଧେହେତୁ ଏ ଅମୁରାଗ
ନିଜ-ଅମୁଗ୍ରତ-ଜନକେ ଓ କଥିଗେ କଥିଗେ ଅପୂର୍ବେର ଘାସ କରିଯା
ଥାକେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଲୁଲିତେ ! ଉତ୍ତର ନା ଦିଯା କେନ ଅନ୍ୟ କଥା ବଲି-
ତେବେ ? ॥

ଲଲିତା । (ସଂକ୍ଷତଭାଷା ।)

ମଧ୍ୟ ! ସ୍ଥାନ ଦେହକାତି ଦ୍ଵାରା ନବଜଲଧର-ମଣ୍ଡଳୀର ଗର୍ବ
ଖର୍ବ ହୟ, ଏଗତ କୋନ ଅଜେନ୍ଦ୍ରକୁଳନନ୍ଦନଙ୍କପ ନବୀନ ଯୁବା ବିରାଜ
କରିତେବେନ । ହେ ସ୍ଵଦରି ! ତୁହାରେ ବଂଶୀଧ୍ୱନି ଶ୍ରିରପତିତ୍ରତା
ରମଣୀଦିଗେର ନୀବିବନ୍ଧେର ଅର୍ଗନଛେନବିଷୟରେ କୌତୁକୀ ହଇବା
ଜୟଯୁକ୍ତ ହଇତେବେ ॥ ୧୦୨ ॥

ରାଧା । (ସାଙ୍ଗ) କୁଳଲଦେ ଅବି ନାମ ଇମ୍ବୁ ଏକଶ୍ରୀ ବିହଦ
ଗେତ୍ରମୁ ମଗଗଂ କୃଥାଂ ପି ଆରୋହିସ୍ମଦି ମୋମେ ଧଶନ୍ଦୁ
କଶମୁ ଅଦିଧି ॥ ୧୦୩ ॥

କୁଳଲତା । ଅଇ ତିଷ୍ଠାଟିଲେ କଲ୍ପି ପଦୋସାରଙ୍ଗେ ବିମାହାଏ ତୁମଂ
ତିଣା ସନ୍ଧିମିଦାଆସି ॥

ରାଧା । ମାତ୍ର ସୁମରାଇଦଂ ପିଅମହିଏ ଜଂ ଏକବାରଂ ଚେଉ

ରାଧେତି । ଏକମାପି ହତ ନେତ୍ରମ୍ୟ ମାର୍ଗଂ କ୍ଷଣମପି ନାରୋହିସ୍ତତି ସ ମେ
ଧ୍ୟାତ୍ତ କର୍ଣ୍ଣାତିଥି । ସମାଧାନନାମ ମୁଖମଙ୍କାଙ୍ଗମିଦଂ । ତମଙ୍କଣଂ, ବୀଜତ ପୁନ-
ରାଧାନଂ ସମାଧାନମିହୋଚ୍ୟତେ ଇତି । ଅତ୍ୟ ସ୍ଵରଂ ରାଧାରୀ ପୁନରମୁରାଗଞ୍ଜ ବୀଜାଧାନଂ-
କୃତଃ ॥ ୧୦୩ ॥

କୁଳେତି । ଅସି ତକାକୁଲେ କଳ୍ପ ପ୍ରଦୋବାରଙ୍ଗେ ବିଶାଖରୀ ଦଂ ତେବେ ସନ୍ଧି-
ତାସି ॥

ରାଧେତି । ମାତ୍ର ଆରିତଃ । ପ୍ରିୟମଧ୍ୟା ଯଦେକବାରମେବ ବିହ୍ୟତୋ ବିଲାସ

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଅଶ୍ରୁ ଘୋଚନ ପୂର୍ବିକ) ସଥି ! ସିନି ଆମାର
ଶୁକ୍ରତିଶାଲି-କର୍ଣ୍ଣେର ଅତିଥି ହଇଲେନ, ତିନି କି କ୍ଷଣକାଳେର
ନିମିତ୍ରଓ ଏହି ମାଦୃଶ ଏକଜନେର ନେତ୍ରପଥେ ଆରୋହଣ କରି-
ବେନ ? ଅର୍ଥାତ୍ ତୁ ମି ସ୍ଥାନର ନାମ ଶୁଣାଇଲା, ଆମି କି
ତୀହାକେ ଏକବାର ଦେଖିତେ ପାଇବ ? ॥ ୧୦୩ ॥

କୁଳଲତା । ସଥି ! ତୁ ମି ଅତିଶ୍ୟ ତୃପ୍ତାୟ ଆକୁଳ ହଇଯାଛ,
କଳ୍ପ ସଂଧରିକାଳେ ବିଶାଖା ତୋମାକେ ତୀହାର ସହିତ ସନ୍ଧ-
ମିତ କରିଯାଛିଲ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ପ୍ରିୟମଧ୍ୟ ! ଭାଲ ଆରଣ କରାଇଲା, ତୋମାଦେଇ

ବିଜ୍ଞୁଲିଆବିଅ ତୁଳାଗଂ ଗୋଉଲଜୁଅରାଓ ନେତ୍ରଚେଳାରାଯୀ
ସଂବୁଦ୍ଧୋ ଇମ୍ସ୍‌ମ ମନ୍ଦଭାଇଣୋ ଜଣ୍ସ୍‌ମ ॥ ୧୦୩ ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶ୍ଵତି କୁଷ୍ଠଃ ।)

କଳବିଷ୍ଟକଳଂ କଳକ୍ଷୟମ୍ଭୀ

ଲମିତୀ କକ୍ଷଣ-ଘଙ୍କତିର୍ବରେଯଃ ।

ଅମ ଚେତସି ବେତସି-ନିକୁଞ୍ଜଃ

ସମୟା ସମ୍ପର୍ମୟାକ୍ଷକାର ରଙ୍ଗଃ ॥

(ପୁନର୍ବ୍ୟକର୍ଣ୍ଣୀ ଭବନ୍ ସ ପୁଲକ ।)

ଇବ ସୁଧାକଃ ପୋକୁଲୟୁବରାଜଃ ନେତ୍ରଚମତ୍କାରୀ ସଂବୁଦ୍ଧଃ । ଇମ୍ସ୍‌ମ ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟମ୍ଭ
ଅନ୍ତଃ ॥ ୧୦୪ ॥

କୁଷ୍ଠ ଇତି । କଳବିଷ୍ଟଃ ଚଟକ ତଥ ସରଃ । ବେତସି-ନିକୁଞ୍ଜମନୀପେ ମମ ଚେତସି
ରଙ୍ଗଃ ସମ୍ପର୍ମୟାକ୍ଷକାର ରଙ୍ଗଃ ସମ୍ପର୍ମିତବତୀ ॥

ଗୋକୁଲୟୁବରାଜ ବିଦ୍ୟୁତବିଲାମେର ଶ୍ରାଵୀ ଏକବାରମାତ୍ର ଏହି
ମନ୍ଦଭାଗିନୀଜନେର ଲୋଚନଚମତ୍କାରୀ ହଇଯାଇଲେନ ଅର୍ଥାତ୍
ଚକିତେର ଶ୍ରାଵୀ ଏକବାରମାତ୍ର ତ୍ରୀହାକେ ଦେଖିଯାଇ ॥ ୧୦୫ ॥

(ଅନ୍ତର ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠଙ୍କେର ପ୍ରବେଶ ।)

ଆହା ! ଏ କି ଲଲିତାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ କକ୍ଷଣଧବନି, ଇହା ଦ୍ୱାରା
କଳବିଷ୍ଟକୁଲେର କଳଧବନି ଅର୍ଥାତ୍ ଚଟକପଞ୍ଜି ସକଲେର ଶବ୍ଦ ତିର-
ଷ୍ଟତ ହଇତେଛେ, କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଏହି ଧବନି ବେତସି-କୁଞ୍ଜମନୀପେ
ଆମାର ଚିତ୍ତମଧ୍ୟେ ରଙ୍ଗ ପ୍ରବେଶ କରାଇତେ ଲାଗିଲ ॥

(ପୁନର୍ବ୍ୟାର ଉତ୍କର୍ଷକର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା ରୋମାଙ୍କେର ସହିତ ।)

ମଧୁରିମ-ଲହରୀଭିକ୍ଷୁଣ୍ୟତ୍ୟନ୍ତରେ ଯା

ସ୍ଵରମନ-ସରସାନାଂ ସାରସାନାଂ କୃତାନି ।

ଇଯମୁଦ୍ୟତି ରାଧା କିଞ୍ଚିନୀ-ବଙ୍ଗତିର୍ମେ

ହଦି ପରିଣମୟନ୍ତୀ ବିକ୍ରିଯାଡୁଷ୍ମରାଣି ॥ ୧୦୫ ॥

ରାଧା । (ସଚମ୍ବକାରଂ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

କୁଳବରତନୁ ଧର୍ମପ୍ରାବୁଦ୍ଧାନି ଭିଜ୍ଞମ-

ଶ୍ରୀମୁଖ ନିଶିତ-ଦୀର୍ଘାପାଦ-ଟଙ୍କଛଟାନିଃ ।

ଯୁଗପଦମପୂର୍ବିଃ କଃ ପୁରୋ ବିଶକର୍ମୀ

ମରକତମଣିଲକୈର୍ଗୋଟିକଙ୍କାଂ ଚିନୋତି ॥ ୧୦୬ ॥

ମଧୁରିମେତ୍ୟାଦି । . ପ୍ରାପ୍ତିନାମ ମୁଖସଙ୍କାଳମିଦଃ । ତଳକଣଂ, ପ୍ରାଜ୍ଞେ: ଶ୍ରୀମତ୍
ସଂପ୍ରାପ୍ତି-ପ୍ରାପ୍ତିରିତ୍ୟଭିନ୍ନରେ ଇତି । ଅତି ରାଧା କିଞ୍ଚିନୀ-ବଙ୍ଗତିଶ୍ରବଗାଂ କୁଳକୁ
ଶ୍ରୀମତ୍ପାପିଃ । ସାରସାନାଂ ଜଳଚର-ପକ୍ଷିବିଶେଷାଣାଂ । ମେ ହଦି ବିକ୍ରିଯାଡୁଷ୍ମରାଣି
ବିକାର-ପ୍ରାଗଲ୍ଭ୍ୟାନି ପରିଣମୟନ୍ତୀତି ପରିଣାମଂ ପ୍ରାପରନ୍ତୀ ॥ ୧୦୫ ॥

କୁଳବରେତ୍ୟାଦି । ପରିଭାବନାନାମ ମୁଖସଙ୍କାଳମିଦଃ । ତଳକଣଂ, ଶାର୍ଦ୍ଦୀଶ୍ଵର-
ଚମ୍ବକାରୋ ଶ୍ରୀଦୈଃ ପରିଭାବନେତି । କୁଳବରେତ୍ୟାଦି ସ ଏଷ କିମିତ୍ୟାଦି-
ପଦ୍ମାଭ୍ୟାଂ କୁଳକୁ ବୈଦକ୍ଷ-ମୌଳଦ୍ୟାଦି ଶୁଣଦର୍ଶନେନ ରାଧାରାଂଚମ୍ବକାର । ମରକତମଣି-

ଆହା ! ଯେ ଶ୍ରୀଯ ମଧୁର୍ଯ୍ୟଲହରୀ ଦ୍ଵାରା ଗଗନଚର କର୍ମପରମାନ୍ତ
ସାରସପକ୍ଷିକୁଳେର କଳରବକେ ସ୍ତନ୍ତ୍ରିତ କରିତେହେ, ମେହି ଶ୍ରୀରାଧାର
କିଞ୍ଚିନୀ-ବଙ୍ଗତି ଆବିକୃତ ହଇୟା ଆମାର ହଦୟମଧ୍ୟେ ବିକାର
ମକଳେର ପରାକାର୍ତ୍ତା ପ୍ରାପ୍ତ କରାଇତେ ଲାଗିଲ ॥ ୧୦୫ ॥

ଆରାଧା । (ବିଶ୍ୱଯେର ସହିତ ସଂକ୍ଷତଭାଷାର ।)

ଶ୍ରୀମୁଖ ! ଅଗ୍ରବନ୍ତୀ ଏ କୋନ୍ ବିଶକର୍ମୀ ? ଯିନି ଶ୍ରୀଯ ଦୀର୍ଘ-

ଲିଲିତା । ହଳା ଶୋ ଏମୋ ଦେ ପରାଣଗାଧୋ ॥

ରାଧା । (ମୋନ୍ମାଦଂ ପୁନଃ ସଂକ୍ଷତେମ ।)

ଏଥ କିମୁ ଗୋପିକା କୁମୁଦିନୀ ସ୍ଵଧାନୀଧିତିଃ

ସ ଏଥ କିମୁ ଗୋକୁଳ କ୍ଷୁରିତ ଯୌବରାଜ୍ୟୋଽସବଃ ।

ସ ଏଥ କିମୁ ମନ୍ମନଃ-ପିକବିନୋଦପୁଞ୍ଚାକରଃ

କୁଶୋଦରି ଦୃଶୋଦ୍ଵୀମହୃତବୀଚିତିଃ ସିଂଘତି ॥ ୧୦୭ ॥

କୁମ୍ଭଃ । (ସାଂଖ୍ୟ୍ୟ ।)

ତରାଧାବଶିତଃ ଶାମମୌଲର୍ଦ୍ୟପୁରୋତ୍ତକକଙ୍ଗଃ ଚିନୋତି ପୁରସ୍ତୀତ୍ୟର୍ଥଃ । କୁଳବର-
ତମୁ ବରାନ୍ଦନା, ନିଶିତଃ ଶାନିତଃ ଉତ୍ତଃ ପାଷାଣଦାରଗଃ । ଚିନୋତି ରଚସତି ॥ ୧୦୬ ॥

ଲିଲିତା । ସୁଧି ! ଏହ ତେ ଆଗନାଥ ॥

ସ ଏହେତ୍ୟାଦି । ପୁଞ୍ଚାକାହୋ ବସନ୍ତଃ । ଅଶ୍ଵତ୍ତାଙ୍ଗ ପୁରୋକୁ ସ୍ଵଧା ତୀର୍ଥୀ-
ଦକ୍ଷ-ମଧୁନି ॥ ୧୦୭ ॥

କଟାଙ୍ଗନ୍ତ ପାଷାଣଭେଦ ଓ ଲକ୍ଷ ମରକତମଣି ଦ୍ଵାରା ଗୋଟିପ୍ରଦେଶ
ରଚନା, ଏକକାଲୀନ ଏହି ଦୁଇ କର୍ମ କରିତେଛେ ॥ ୧୦୬ ॥

ଲିଲିତା । ସୁଧି ! ଇନି ତୋମାର ଆଗନାଥ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଉତ୍ତମାଦସହକାରେ ପୁନର୍ବୀର ସଂକ୍ଷତଭାଷାଯ ।)

ସୁଧି ! ଇନି କି ମେହି ଗୋପୀକୁମୁଦିନୀ-ବିକାଶକ ସ୍ଵଧାନୀଧିତି
ଚନ୍ଦ୍ର ? ଇନି କି ମେହି ଯୌବରାଜ୍ୟର ଉତ୍ସବ ? ଏବଂ ଇନି
କି ମେହି ଆମାର ମାନମ-କୋକିଲେର ଆନନ୍ଦପ୍ରଦ ବସନ୍ତ ? ହେ
କୌଣସି ! ଇନି ଯେ ଆମାର ଲୋଚନବୟକେ ଅହୃତ-ତରଙ୍ଗ ଦ୍ଵାରା
ମେଚନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ ? ॥ ୧୦୭ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ବିଶ୍ୱାପନ ହିୟା ।)

ଅମକୁଦମକୁଦେଷୀ କା ଚମ୍ରକାରବିଦ୍ୟା
ମମ ରସଲହରୀଭିନ୍ତସମ୍ପନ୍ନନୋତି ।
ବିଦିତଯହହ ମେଘଂ ବ୍ୟାୟତାପାଞ୍ଚଲୀଲା-
ମଧୁରିମ-ପରିବାହୀ କାପି କଳ୍ୟାଣ-ବାପି ॥ ୧୦୮ ॥
(ପୁନନିର୍କଳପ୍ୟ କଥଃ) ମତ୍ୟମେବ ॥

ତଥାହି—

ସଞ୍ଚାଂ ଶୈବଲମଙ୍ଗରୀ ବିରଚିତା ସଙ୍ଗଂ ରଥାଙ୍ଗଦୟଂ

କୁଳଂ ପକ୍ଷଜ-ପକ୍ଷକଞ୍ଚ ବିସଯୋଗୁଁ ଯଂ ଚ ମୂଲେନ ତଂ ।

ଅମକୁଦମକୁଦିତ୍ୟାଦି । ଇଦମପି ପରିଭବନାମ ସନ୍ଧ୍ୟାଙ୍ଗଃ । କୁଞ୍ଚତ ଚମ୍ରକାରୀ-
ଧ୍ୟାୟକତ୍ତାଂ । ଏହା ରାଧିକା ବିଦ୍ୟାହେନ ବାପିହେନ ଚାଧ୍ୟବମିତା । ରସଲହର୍ଯ୍ୟ: ଶୃଙ୍ଗାର-
ପରମ୍ପରା ଏବ ଜଳତରପା: ତାତି: ଦୀର୍ଘପାଞ୍ଚଲୀଲେବ ମଧୁରିହାଂ ପରିବାହ ଉଛ୍ଵାସେ
ସଞ୍ଚାଃ ସା ॥ ୧୦୮ ॥

ବାପିହେନ ତାଂ ପ୍ରତିପାଦରତି ॥

ବଞ୍ଚାମିତ୍ୟାଦି । ରୌମାବଲୀନା: ଶୈବଲମଙ୍ଗରୀହେନ କୁଚହୟୋ ରଥାଙ୍ଗଦୟହେନ
ହଞ୍ଚଦୟ ପାଦଦୟ ମୁଖ ପକ୍ଷଜ-ପକ୍ଷକହେନ ବାହଲତରୋଗୁଁଗାଲହେନ ମେତ୍ରଯୋଃ ଶଫରୀ-

ଏ କୋନ୍ ଚମ୍ରକାରିଣୀ ବିଦ୍ୟା ? ଯିନି ସାରକ୍ଷାର ରସତରଙ୍ଗ
ଦ୍ୱାରା ଆମାର ଶ୍ରଦ୍ଧାକରଣେର ଅଭିଲାଷ ବୁନ୍ଦି କରିତେଛେନ, ଆହା !
ଜାନିତେ ପାରିଲାମ, ଇନି ମେଇ ଦୀର୍ଘକଟାକ୍ଷଲୀଲା-ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ-ବାହିନୀ
କଳ୍ୟାଣ-ଦୀର୍ଘିକା ॥ ୧୦୮ ॥

(ପୁନର୍ବାର ଅବଲୋକନ କରିଯା) ଇହା ମତ୍ୟଇ ନାକି ? ॥

ଉତ୍ତର ବିଷୟେର ପ୍ରମାଣ ଯଥା—

ଆହା ! ଯାହାତେ ଲୋମାବଲୀ ମକଳ ଶୈବାଲ ସ୍ଵରୂପ, କୁଚ-
ଶୁଗ ଚକ୍ରବାକୟଗଲତୁଳ୍ୟ, ହଞ୍ଚଦୟ, ପଦଦୟ ଓ ମୁଖ ଏହି ପକ୍ଷ ପଦ-

ଉଦ୍‌ଗାତ୍ୟତିଚକ୍ରକୁଶଶକ୍ରାଵୀଷ୍ଵରଃ ପ୍ରଜେ ଭାଜନେ
ମେଘଃ ଶୁଦ୍ଧତରାହମୁରାଗ ପଯମା ପୂର୍ଣ୍ଣା ପୁରୋ ଦୀର୍ଘିକା ॥ ୧୦୯ ॥
ରାଧା । ହଲା ଏ ଜାଣେ କୌମ ସୁଖିଦକ୍ଷି ତା ଦେହି ମେ ହସ୍ତ-
ବଲଶ୍ଵର ॥

ଲଲିତା । ବୀମଙ୍କା ହୋହି ଇତି ରାଧାହୁଙ୍ଗଃ କୁକ୍ଳେ ନିଦଧାତି ॥ ୧୧୦ ॥
କୁକ୍ଳଃ । (ସମ୍ମିଧାଯ ।)

ସମୀକ୍ଷ୍ୟ ତବ ରାଧିକେ ସମବିଷ୍ଟମୁକ୍ତାଶ୍ଵରଃ
ତ୍ରପାତରପରାତଧୀଃ ଶ୍ରୟିତୁ ମଞ୍ଚତୁଲ୍ୟଶ୍ରିଯଃ ।

ଦ୍ୱଦ୍ୱଦ୍ଵେନାଧାବମନାଦରଃ ପ୍ରଥମୋକ୍ତିନମାଲକାରଃ । ତତ୍ତ୍ଵକ୍ଷଣଃ, ନିଗୀର୍ଦ୍ଦିଧ୍ୟବମନାକୁ
ପ୍ରକ୍ରତଶ ପରେଣ ସଦିତ । ଶୁଦ୍ଧତରାହମୁରାଗା ଏବ ପର୍ମାଣ୍ସି ବାପୀତ୍ୟାଶ୍ଵରଃ ॥ ୧୦୯ ॥

ରାଧେତି । ସଥି ! ନ ଜାନେ କଷାୟ ଶୂର୍ଣ୍ଣତାପ୍ରି ତମାଦେହି ହସ୍ତାବଲଶ୍ଵ ॥

ଲଲିତେତି । ବିଶ୍ରକ୍ତା, ତୁ ନାତ ସାଧବମଃ କୁର୍ବିତ୍ୟାର୍ଥଃ ॥ ୧୧୦ ॥

ସମୀକ୍ଷ୍ୟେତ୍ୟାଦି । ବିଲୋଭମନାମ ମୁଖସନ୍ଧ୍ୟଙ୍ଗମିଦଃ । ତତ୍ତ୍ଵକ୍ଷଣଃ, ନାଯକାଦି

ସଦୃଶ, ବାହୁବ୍ୟ ମୂଳମୁଗ୍ଧ-ଦମତୁଲ୍ୟ ଏବଃ ନେତ୍ରବ୍ୟ ଚକ୍ରଲ ମଞ୍ଚ-
ଦ୍ୱାରେ ଲ୍ୟାଯ କ୍ଷୁଦ୍ରି ପାଇତେଛେ, କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଅଗ୍ରବଞ୍ଚୀ ମେଇ
ଏହି ଦୀର୍ଘିକା ଶୁଦ୍ଧତର ଅନୁରାଗ-ବାରି ଦ୍ଵାରା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା
ବ୍ରଜପୁରେ ବିରୋଜ କରିତେଛେ ॥ ୧୦୯ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ସଥି ! ଆମାର ଶରୀର ସୂର୍ଣ୍ଣି-ହଇତେଛେ କେନ ?
କିଛୁଇ ତ ଜାନିତେ ପାରିଲାମ ନା, ଆମାକେ ହସ୍ତାବଲଶ୍ଵନ
ପ୍ରଦାନ କର ॥

ଲଲିତା । ସଥି ! ହିର ହୃଦ, ଭୟ କରିଓ ନା । (ଏହି ବଲିଯା
ଶ୍ରୀରାଧାର ହସ୍ତ ସ୍ବୀଯ କୁକ୍ଳେ ଧାରଣ କରିଲେନ) ॥ ୧୧୦ ॥

ଶ୍ରୀକୁକ୍ଳ । (ସମୀପବଞ୍ଚି ହଇଯା ।)

ରାଧେ ! ତୋମାର ଦେଦୀପ୍ୟମାନ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଅବଲୋକନ

ଶଶୀ କିଳ କୁଷ୍ଠିତବନ୍ ସୁରଧୂନୀତରଙ୍ଗେ କ୍ଷିତ-
ସ୍ତପଶ୍ରତି କପର୍ଦ୍ଦିନଃ ଶ୍ଫୁଟୁଜ୍ଟାଟ୍ରୀମାତ୍ରିତଃ ॥
(ଇତ୍ୟପର୍ମତି) ॥ ୧୧ ॥

ରାଧା । (ଦୃଗଷ୍ଟେନାତ୍ତିଶୁଚ୍ଚ) ଲଲିଦେ ରକ୍ଖେହି ମଂ ॥

କୁଷ୍ଠଃ । ମୀଲନଂ ମୀଲିତେନାୟଂ ବିନ୍ଦନ୍ ଫୁଲେନ ଫୁଲତାଂ ।

ଘାମ୍ଭେନାତିକୁଷ୍ଠେନ କୁଷ୍ଠସ୍ତବ ବଶୀକୃତଃ ॥

ରାଧା । (ମ ଗନ୍ଧଦଃ) କୁନ୍ଦଲଦେ ନିବାରୀଅଛୁ ଏମୋ ସୁନ୍ଦରତଂମୋ
ଜଂ ଗୁରୁପରାହୀନାକ୍ଷି ମନ୍ଦଭାଇଣୀ ॥ ୧୨ ॥

ଶ୍ରୀନାନାଂ ଯଦ୍ରଣନଂ ତଦ୍ଵିଲୋଭନମିତି । ଅତ୍ର ରାଧାସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଶୁଣବର୍ଣନଃ ବିଶ୍ଵୋତ୍ତମଃ ।
ଉତ୍ତାନୁରଃ ଦେବୀପ୍ରମାନଃ । ଅଥ ମୁଖ୍ସ, ଉକ୍ତିତଃ ମାତଃ । କପର୍ଦ୍ଦିନଃ ହରତ୍ ॥ ୧୧ ॥

ରାଧେତି । ଅଭିଶୁଦ୍ଧ କୁଷ୍ଠଃ ଦର୍ଶପିତା । ଲଲିତେ ! ରଙ୍ଗ ମାଃ ॥

କୁଷ୍ଠ ଇତି । ହାନଃ ହାଲେନ । କୁଷ୍ଠଃ ମମାତିକ୍ରାନ୍ତେନ ଅତିଶ୍ଵାମେନ ବା ॥

ରାଧେତି । କୁନ୍ଦଲତେ ! ନିବାର୍ଯ୍ୟତାଃ ଏଷ ସୁନ୍ଦରୋତ୍ତମଃ ସଂ ଗୁରୁପରାହୀନାମ୍ବି
ମନ୍ଦଭାଗିନୀ ଏ ୧୨ ॥

କରିଯା ଶଶଧର କ୍ଷୀଣ ହଇତେହେନ ଏବଂ କିରାପେ ତ୍ରୀ ବଦନତୁଳ୍ୟ
ଶୋଭାଲାଭ କରିବ, ଏହି ବାସନାୟ ଗଞ୍ଜାତେ ଅବଗ୍ରାହନ ପୂର୍ବିକ
ଶଙ୍କରେର ଜଟା-କାନନ ଆଶ୍ରୟ କରିଯା ତପଶ୍ଚା କରିତେହେନ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ନୀକଟେ ଗମନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥ ୧୧ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତରୀ ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠକେ ଦେଖାଇଯା) ଲଲିତେ !

ଆମାକେ ରଙ୍ଗ କର ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । ପ୍ରିୟେ ! ହୁମୀଯ ଶ୍ରାମବର୍ଷ ଅପାଂଶେର ହାନତା ଆମାକେ
ହାନ ଓ ଅଫୁଲତା ଏବଂ ଅକୁଳିତ କରିତେହେ, ହେ ସୁନ୍ଦାର !
ତୋମାର ତ୍ରୀ କୁଷ୍ଠାପାତ୍ର ଏହି କୁଷ୍ଠକେ ବଶୀତୁତ କରିଯା
ଫେଲିଲ ॥

ଏବିଶ୍ୟ ଜଟିଲା । ଅରେ ମହାମୋହନା ଧର୍ମମଗ୍ନାଦୋ ପାରିଦଂ ତୁଏ
ମରଃ ଚେତ ଗୋଉଲବାଲାଟିଳଂ କେତଳଂ ମହ ପୁତ୍ର ପୁଣେ
ଯହୁଡ଼ିଆ । ଉବରିଦିଥି ତା ଗାମ ଗହଣ୍ସ ବି ଏକଂ ରକ୍-
ଥେହି ॥ ୧୧୩ ॥

(ଇତି ରାଧାମାଧ୍ୟାୟ ଦ୍ଵାଭ୍ୟାୟ ସହ ନିକ୍ରାନ୍ତୀ) ॥

କ୍ରମଃ । ଅଞ୍ଚିତା ପ୍ରିୟା ତମହଂ ଗବାଂ, ସନ୍ତାଳନାୟ ପ୍ରୟାମୀତି ॥

- ଜଟିଲେତି । ଅରେ ମହାମୋହନା ! ଧର୍ମମାର୍ଗୀଂ ପତିତଂ ସର୍ବମେବ ଦୟା ଗୋକୁଳ-
ଶାଳାକୁଳଂ କେବଳଂ ମମ ପୁତ୍ର ପୁଣ୍ୟେନ ନବବଧୂଟିକା ଉତ୍ସୃତାନ୍ତି ତମାମାମ ଗ୍ରହଣାମାପ
ଏକାଂ ରଙ୍ଗ ॥ ୧୧୩ ॥ ୧୧୪ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଗଦଗଦ ସ୍ଵରେ) କୁନ୍ଦଲତେ ! ଏହି ହନ୍ଦରଶେଖରକେ
ନିବାରଣ କର, ଆମି ଅତିଶୟ ମନ୍ଦଭାଗିନୀ, ଯେହେତୁ ଆମାକେ
ସର୍ବଦା ଶୁରୁଜନେର ଅଧୀନ ଥାକିତେ ହୟ ॥ ୧୧୨ ॥

(ଜଟିଲାର ଅବେଶ ।)

ଜଟିଲା । ଅରେ ମହାମୋହନା ! ତୁହି ଗୋକୁଳକୁଳବାଲା ସକଳକେ
ଧର୍ମପଥହିତେ ପତିତ କରିଯାଛିସ୍, କେବଳ ଆମାର ପୁତ୍ରେର
ପୁଣ୍ୟବଳେ ବଧୁଟୀମାତ୍ର ଉଦ୍‌ଭ୍ରତ ରହିଯାଛେ, ଅତରେ ଗୋକୁଳ-
ମଧ୍ୟେ ସତୀ ନାମ ଗ୍ରହଣ କରିତେ ଏକା ଆମାର ବଧୁକେଇ ରଙ୍ଗ
କବ ॥ ୧୧୩ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ରୀରାଧାର ହତ୍ସଧାରଣ ପୂର୍ବିକ ଲିତା ଓ କୁନ୍ଦ-
ଲାତାର ସହିତ ଜଟିଲା ପ୍ରହାନ କରିଲ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ପ୍ରିୟତମା ପ୍ରହାନ କରିଲେନ, ତବେ ଆମି ଓ ଗୋ ସକଳ
ଏକତ୍ରିତ କରିବାର ନିମିତ୍ତ ଗମନ କରି ॥

(ଇତି ନିକ୍ରିଗ୍ରାନ୍ତଃ ସର୍ବେ) ॥ ୧୧୪ ॥

॥ * ॥ ଇତି ସାଯংମୁଦ୍ରବୋ ନାମ ପ୍ରଥମୋହନ୍ତଃ ॥ * ॥

॥ * ॥ ଇତି ପ୍ରଥମୋହନ୍ତଃ ॥

(ଏই ବଲିଯା ସକଳେର ପ୍ରଶାନ୍ତି) ॥ ୧୧୪ ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀରାମନାରାଯଣବିଦ୍ୟାରତ୍ନାନୁବାଦିତେ ଲଲିତ-
ମାଧ୍ୟନ ନାମ ନାଟକେ ସାଯং ଉତ୍ସବ ନାମ ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ ॥ * ॥

ললিতমাধবনাটকং ।

ষষ্ঠীরোহকঃ ।

— • : : —

(ততঃ প্রবিশতি বৃন্দা নভোমগুলময়লোক্য ।)

অঞ্চন্ত কুঞ্জিতকাস্তিরিছতী শশী যস্তাঃ পতির্বারুণীং
আপ্য বৈরমগৌরবং গুরুরপি গ্রানিং পরামঞ্চতি ।

সর্বোপেয়ে কৃষ্ণভবন্নড়ু পরিবারস্তিরোধিঃসতে

যামিন্তাঃ ক্ষয়লক্ষণং বিধিবশাদস্ত্রাঃ স্ফুটং লক্ষ্যতে ॥ ১ ॥

(পরিক্রম্য ।)

এবং সারস্তনোৎসবং বর্ণিত্বা নৈশাস্তিকং তৎ বর্ণযতি বৃন্দাদিবচনেন ।
বৃন্দাহ, অঞ্চলিত্যাদি । অঞ্চলধো গচ্ছন्, কুঞ্জিতকাস্তিঃ বাত্রেঃ পরিণামস্তাৎ
বস্যা যামিন্তাঃ । বারুণীং পশ্চিমদিশং পক্ষে কাদম্বস্তীং যস্য গুরুরপি বৃহস্পতিঃ ।
বস্যা উড়ু এব পরিবারঃ । জাটোকতঃ, অস্যা যামিন্তা বিধিবশাঃ তৎ পত্যা-
দীনাং বারুণ্যাদিপ্রাণ্তিলিঙ্গাং ক্ষয়চিহ্নং লক্ষ্যতে ইত্যাহ্বয়ঃ ॥ ১ ॥

(অনন্তর বৃন্দার অবেশ ।)

বৃন্দা । (গগনমগুল নিরীক্ষণ করিয়া ।)

যামিনীকাস্ত চন্দ্ৰ যথন চন্দ্ৰিকা-সংগোপন, দেবগুরু বৃহ-
স্পতি যথন নিস্তেজ হইয়া প্রস্থান করিতেছেন এবং তারকা-
সকল যথন ক্ষীণতনু হইয়া তিরোহিত হইতে লাগিল, তখন
নিশ্চয় দেখিতেছি, বিধিবশে যামিনীৰ ক্ষয়দশা উপস্থিত
হইয়াছে ॥ ১ ॥

(পত্যাবর্তন পূর্বক ।)

ରଜନୀ-ବିପରିଣାମେ ଗର୍ଗରୀନାଂ ଗରୀଯାନ୍

ଦଧିମଥନ-ବିନୋଦାଦୁଷ୍ଟବନ୍ନେସ ନାଦଃ ।

ଅମରନଗରକକ୍ଷା ଚକ୍ରମାକ୍ରମ୍ୟ ସମ୍ୟଃ

ଶ୍ଵରଯତି ଶ୍ଵରବୁନ୍ଦନ୍ତିକ୍ରି-ମହୋଽମବନ୍ତ ॥ ୨ ॥

(ପୁରୋ ଦୃଷ୍ଟିଂ କ୍ଷିପନ୍ତ୍ରୀ ।)

କରୋତି ଦଧିମହୁନଃ ଶ୍ଫୁଟବିସର୍ପି-ଫେଣଚୁଟା-

ବିଚିତ୍ରିତଗୃହାନ୍ତନଃ ଗହନ-ଗର୍ଗରୀ-ଗର୍ଜିତଃ ।

ମୁହଁଗୁଣବିକର୍ଷଣଃ ପ୍ରସାରତାକ୍ରମାଂକୁକ୍ଷିତ-

ପ୍ରସାରିତ-କରବୟୀ କଣିତକଙ୍କନଃ ମାଲତୀ ॥ ୩ ॥

ରଜନୀତି । ଗର୍ଗରୀନାଂ ମହନପାତ୍ରାନାଂ ମହନି ଗର୍ଗରୀ ମେ ଇତ୍ୟମରଃ । କଙ୍କା-
ଚକ୍ରଃ ପ୍ରକୋଷ୍ଠସମ୍ମହଃ । ଶୁତ୍ୟର୍ଥଧାତୋଃ କର୍ମଣି ସଦୀ ॥ ୨ ॥

କରୋତୀତ୍ୟାଦି । ବିପ୍ରକର୍ଷଣକୁ ପ୍ରସାରତା ଚ ବିପ୍ରକର୍ଷଣପ୍ରସାରତେ ମୁହଁବୀରଃ ବାରଃ
ଯେ ବିକର୍ଷଣପ୍ରଶ୍ନତେ ତଦର୍ଥୁ କ୍ରମେ ଆକୁକ୍ଷିତଙ୍କ ପ୍ରସାରିତଙ୍କ କରବୟଂ ଯଞ୍ଚାଃ ମା
ଟୀବ୍ରାଦୀପ । ତଥାଚ, ପ୍ରସାରତା କ୍ରମନିମୋର୍ଯ୍ୟାଂ ପ୍ରହେନା ତୁ ଚତୁର୍ପଥେ ଇତ୍ୟମରଃ । ଦୃଷ୍ଟ-
ନାମ ନାଟକଭୂଷଣମିଦଂ । ତଳଙ୍ଗନଃ, ଜାତ୍ୟାଦିବର୍ଣନଃ ଦୀର୍ଘଦୃଷ୍ଟିମିତ୍ୟଭିଦୀଯତେ
ଇତି । ଅତ୍ର ଦଧିମହୁନକ୍ରିୟା-ସଭାବର୍ଣନଃ ଦୃଷ୍ଟଃ । ମାଲତୀ ଦଧିମହୁନଃ କରୋତୀ-
ତ୍ୟବସରଃ ॥ ୩ ॥

ଆହା ! ରଜନୀର ଅସାନେ ଦଧିମହୁନଲୀଲୋଽପନ ଗର୍ଗରୀ
ସକଳେର ଏହି ଗୁରୁତର ଶବ୍ଦ ସ୍ଵର୍ଗପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଥିତ ହଇୟା ଦେବଗନକେ
ସମୁଦ୍ରମହୁନ ଶ୍ଵରଣ କରାଇୟା ଦିଲ ॥ ୨ ॥

(ଅଗ୍ରେ-ଦୃଷ୍ଟିନିକ୍ଷେପ କରିୟା ଦେଖିତେ ପାଇଲେନ ।)

ମାଲତୀ ଦଧିମହୁନ କରିତେଛେନ, କିନ୍ତୁ କ୍ରମେ ପ୍ରବଲଖେଣେ ମୁହଁ-
ମୁହଁଃ ରଙ୍ଜୁ ଆକର୍ଷଣ କରାଯ ତଦୀୟ କରବୟେର ମଙ୍ଗୋଚ ଓ ପ୍ରସାରଣ

(পার্শ্বতো বিলোক্য স শ্বিতং ।)

ଶ୍ରୀମତ୍ୟକ୍ଷ୍ମୀ ବିରମତି ତମଙ୍କେ ଅମ୍ବମନ୍ଦିର ପ୍ରଫଳ

শুঁশুঁ সন্তানসমস্যা অভিবেগীরুতাংশা ।

ମନ୍ଦିରାଳ୍ପିଲାଙ୍କ ଦିଶି ଦିଶି ଦୁଶୋବିନ୍ଧମଳ୍ଲଂ କ୍ଷିପଣ୍ଡିଃ

କୁଞ୍ଚାଦେଗୋର୍ଧ୍ବ ବିଶତି ଚକିତା ବନ୍ଦମାରୁତ୍ୟ ପାଲୀ ॥

(ପୁନରଗୃହେ ବିଲୋକ୍ୟ ସାଂଖ୍ୟ୍ୟ ।)

ଶ୍ରୋଣ୍ୟାଂ ନାଭୀମରୋଙ୍ଗ-ଥେବରମହଚରଃ ବିଭତୀୟଃ ଦୁକୁଳଃ

ଶ୍ରୀବନ୍ଦେଶ୍ୱରମଙ୍ଗଳ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ପରିଷରମାନାମ୍ବଦ୍ୟ ହାରଂ ।

উত্তামাশৰ্কী ছঃকিতা সতী। তমস্তোম এব সম্পং সুধনায়কস্তাৎ। তচ্চা
বিষ্টারে, চকিতা জীতা সতী পঞ্চ বিষ্টারে॥

ଇହି କ୍ଷାମା, ପ୍ରୋଣୀଃ କୋଟୀଃ ପ୍ରୋଣୀଃ । ତୁମ୍ଭ ନାଭୀମରୋଙ୍ଗମହଚବରଃ

ହେଉଥେ ତତ୍ରଷ୍ଟ କଙ୍କନ ସକଳ ଶବ୍ଦ ଏବଂ ଗର୍ଗୀର ଗଭୀର ଗର୍ଜନ-
ସହକାରେ ଫେଣିରାଶି ଉଦ୍‌ଗତ ହଇଯା ଶୁଭମନକେ ଚିଲ୍ଲ ବିଚିତ୍ର
କରିତେହେ ॥ ୩ ॥

(ପାର୍ଶ୍ଵିକ ଅବଲୋକନ କରିଯା ଟେଶ୍‌ ହାଶ୍‌ମହିକାରେ ।)

— শুধুমান অঙ্ককারপুঞ্জ বিনষ্ট হওয়ায় পালী গোপী অতিশয় দ্রুঃখিতচিন্তে স্ফন্দাবলম্বি শ্বালিত-বেণীশালী মস্তক অবনত করত অল্প স্পন্দনসহকারে দিকে দিকে দৃষ্টিপাত পূর্বক বদন আচ্ছাদন করিয়া চকিতভাবে কুঞ্জ হইতে গোর্ষে প্রবেশ করিতেছেন অর্থাৎ প্রাতঃকাল হইল, কি জানি, পাছে কেহ আমাকে দেখিতে পায়, এই আশঙ্কায় রতিচিহ্ন সকল গোপন-পুরঃসর কুঞ্জ হইতে সঙ্কুচিত-শরীরে গোর্ষে পমন করিতেছেন ॥
। পুনর্জ্বার অন্যদিক অবলোকন করিয়া আশ্চর্যের সহিত ।)

একি। শামদা যে শ্রীকৃষ্ণের নাভিপদ্মের সহচর পীত-

ଉତ୍ତଂସଂ ଶୁଣୁ କରେ ମକର-ପରିଚିତଂ ପତ୍ରଭଙ୍ଗଂ ବହୁତୀ
ଗଣେ ଚଞ୍ଚଳପାଣି-ପ୍ରଣିହିତମୟତେ ଶ୍ଯାମଳୀ ଗୋକୁଳାୟ ॥୪॥
(ପୁନରନୃତ୍ୟଃ ସମୀକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥାନେଦଂ ।)
ଅଶିଥିଲକବରୀକା ରାଗି ବିଷ୍ଵାଧରକ୍ଷି-
ରପରି-ଲୁଲିତଲୀଳା ପତ୍ରବଲ୍ଲୀବିଲାସା ।
ଅନୁଦିତମୁଖକାନ୍ତିଃ ସଦ୍ୟ ପଦ୍ମା ପ୍ରପେଦେ
ଶ୍ରୁଟମିଯମଲମାଙ୍ଗୀ ବିପ୍ରଲକ୍ଷା ବର୍ତ୍ତ୍ବ ॥ ୫ ॥

ଛକ୍ତଃ ବିଭ୍ରତି ଉରସି ହାରମାସାଦ୍ୟ କରେ ଉତ୍ତଂସଂ ଶୁଣୁ ଗଣେ ପତ୍ରଭଙ୍ଗ ବହୁତୀ
ଗୋକୁଳାୟ ଅୟତେ ଗଛତୀତ୍ୟନ୍ତଃ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବକ୍ଷସି ଦକ୍ଷିଣାବର୍ତ୍ତ-ବ୍ରୋମାବଲିଃ ॥୫॥
ବିପ୍ରଲକ୍ଷାଃ ବର୍ଣ୍ଣତି । ଇମଃ ପଦ୍ମାମୁଦ୍ରିତମୁଖୀ ସତ୍ତ୍ୱ ସମ୍ମ ପ୍ରପେଦେ । ଅତଃ ଶ୍ରୁଟଃ
ବିପ୍ରଲକ୍ଷା ବର୍ତ୍ତ୍ବେତ୍ୟନ୍ତଃ । କୁହା ସକ୍ଷେତମପ୍ରାପ୍ତେ ଦୈବାଜ୍ଞୀବିତ-ବନ୍ତେ । ସ୍ଵର୍ଗ-
ମାନାନ୍ତରା ପ୍ରୋତ୍ତ୍ଵ ବିପ୍ରଲକ୍ଷା ମନୀୟିତିଃ ॥ ୬ ॥

ବସନ କଟିଏ ପରିଧାନ, ବକ୍ଷେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ବକ୍ଷଃଂମର୍ଗୀ ହାର-ଧାରଣ,
କରେ ମକରାକୃତି କୁଣ୍ଡଳ ବିଶ୍ଵସ ଏବଂ କୃଷ୍ଣହଙ୍କ ଲିଥିତ ପତ୍ରାବଲୀ
ଗଣେ ଧାରଣ କରିଯା ସାଧୀନଭର୍ତ୍ତକାଭାବେ ଗୋକୁଳେ ଗମନ କରିତେ-
ଛେନ ॥ ୪ ॥

(ପୁନର୍ବାର ଅନ୍ୟଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା ଧେଦେର ସହିତ ।)

ହାୟ ! ପଦ୍ମାର ଯେ କବରୀ ଶିଥିଲ ହୟ ନାହିଁ,-ବିଷ୍ଵାଧରେର ରାଗ
ଉଜ୍ଜ୍ଵଳାଇ ଦେଖାଇତେଛେ, ତିଲକ ଯେମନ୍ ତେମନିଇ ରହିଯାଛେ,
କିନ୍ତୁ ମୁଖ ଅତିଶ୍ୟ ମଲିନ ଦେଖିତେଛି ଏବଂ ଅନ୍ତେ ଅଳ୍ପରୁ
ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଯାଛେ, ଅତଏବ ବୋଧ ହୟ, ଏହି ପଦ୍ମା ବିପ୍ରଲକ୍ଷା
ହଇଯା ଗୃହେ ଗମନ କରିତେଛେ ॥ ୫ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ଫୁଲ୍‌ତ୍ୟାରାନ୍ବ ବିଚକିଲେ କେଲିକୁଣ୍ଡେହଦ୍ୟ ଫୁଲ୍‌ମା
ମେଫାଲିନାଂ ଶୁଳତି କୁଞ୍ଚମେ ହସ୍ତ ଚଞ୍ଚାଲବାଲା ।
ମୀଲତ୍ୟଚୈଃ କୁବନୟବନେ ମୌଲିତାନ୍ତ୍ରୀ କିଲାମୀ-
ଦ୍ଵାଚ୍ୟଂ କିଷ୍ମା ପରମୁପହୁସୀର୍ମା ପ୍ରଗମଛଲେନ ॥ ୬ ॥
ବୁନ୍ଦା । ନୂନମର୍ମୋ ପଦ୍ମନାଭେ ପଦ୍ମାଶୁନ୍ଦାମୁପାଲିଷ୍ଠଃ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ପଦ୍ମା ଶୁନ୍ଦଃ କୁମ୍ଭଃ ଆହଃ । ଫୁଲେତି ନବମଲିକାହାଃ, ମେଫାଲିକା ତୁ ଶୁବହା
ଇତ୍ୟମରଃ । ଚଥ୍ରାନ୍ତ ଶୁଲିତବତୀ, ମୀଲତି ଶୁଦ୍ଧଃ ପାପ୍ରୁ ବତୀ ସତୀ । ପ୍ରଗମଛଲେନ
ଇମାଂ ମୋପହୁସୀଃ, ମାଧୋଗେହଡଭାବଃ । କ୍ରୋଧନାମ ସନ୍ଧାନ୍ତରମିଦଃ । ତଲକ୍ଷଣଃ,
କ୍ରେଧିଷ୍ଠ ହନ୍ଦେ ଦୀପ୍ତିରପରାଧାଦିଦଶନାଦିତି । ଅତ୍ର ପଦ୍ମା ସଥୀନାଂ ହରଯେ କ୍ରୋଧଃ
ବାଚ୍ୟମିତି ଅର୍ଥାତ୍ତରା ସହ ଅପରାଂ ବାଚାଂ ଅମ୍ବନଃ କିଂ । ଅଧୁନା ତୁ ଭ୍ରା ସହ ବାକ୍ୟକ୍ଷ
କିମପି ପ୍ରୋଜନଃ ନାତୀତି ଭାବଃ ॥ ୬ ॥

(ବେଶଗୃହେ ପଦ୍ମାର କୋନ ସଥୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ କହିଲେନ ।)

କୃଷ୍ଣ ! ଅଦୂରେ ସଥନ ମଲିକାପୁଣ୍ୟ ମକଳ ବିକମିତ ହଇଲ,
ତଥନ ଆମାର ସଥୀ ପ୍ରକୁଳା ହଇୟାଛିଲେନ, ସଥନ ଶେଫାଲିକା-
କୁଞ୍ଚମ ଭୂମିତେ ପଡ଼ିତେ ଲାଗିଲ, ତଥନ ତିନି ଭୂତଳେ ପଡ଼ିଯାଛି-
ଲେନ ଏବଂ କୁମୁଦପନ ସଥନ ମୁଦ୍ରିତ ହଇତେ ଲାଗିଲ, ତଥନ ଏହା ବାଲା
ନୟନଦୟ ମୁଦ୍ରିତ କରିଯାଛିଲେନ, ଅତଏବ ଇହାର ପର ତୋମାକେ
ଆର କି ବଲିବ ? ପ୍ରଗମଛଲେ ଇହାକେ ଉପହାସ କରିଓ ନା ॥ ୬ ॥
ବୁନ୍ଦା । ବୋଧ ହୟ ପଦ୍ମାର ସଥୀ ସକଳ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ତିରକ୍ଷାର କରି-
ଦେଇ ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ଅହମୁଖୁଥପୁଞ୍ଜ-ଧର୍ମଗୀ ହଦି ଚିନ୍ତାନିଚୟେନ ଚର୍ଚିତା ।
 ଭୂବି ହଣ୍ଡ ନିବିଶ୍ୱ ଜାଗ୍ରତ୍ତୀ କଥମପ୍ଯକ୍ଷସଂ କ୍ଷପାମିମାଃ ॥
 ବୁନ୍ଦା । କଥମିହ ଭଗବତୀ ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ ପୁରତାଦଭିବର୍ତ୍ତତେ ॥
 ପ୍ରବିଶ୍ୱ ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । (ଅହମୁଖୁଥପୁଞ୍ଜେତି ପାଠ୍ଟ୍ଵା) କଥମଗ୍ର-
 ତୋହ୍ସୋ ବନ୍ଦେବୀ, ତଦେନମାସାଦୟାମ୍ବି ॥
 ବୁନ୍ଦା । (ପ୍ରଗମ୍ୟ) ଭଗବତି କିମିଦାନୀଃ ତବ ଚିନ୍ତା ନିଦାନଃ ॥
 ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ବ୍ୟମେ ସନ୍ଦିଷ୍ଟାମ୍ବି ନଗମାନ୍ମନ୍ତି ଚକ୍ରଚୁଡ଼ାମନିମ
 ତେନୋକ୍ତବେନ ॥ ୭ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମେତି । ଉପାଳଭ୍ରତ ଇତି, ସ ନିନ୍ଦବାକ୍ୟଃ । ଯଃ ସ ନିନ୍ଦ ଉପାଳଭ୍ରତः, ଉତ୍ୟ-
 ପୁଞ୍ଜଃ ଅଲାଙ୍କାରିତଃ । କଥମପି କହେନ ॥ ୭ ॥

ହାଁ ! ଆମି ଚିନ୍ତମଧ୍ୟେ ଅନ୍ତାରପୁଞ୍ଜମଦୃଶ ଚିନ୍ତାସମୁହେ
 ଚର୍ଚିତ ହୁଇବା ମୁଣ୍ଡିକାମେନେ ଜାଗରଣ କରତ କଟିଷ୍ଟକେ ଏହି ରଙ୍ଗନୀ
 ସାପନ କରିଲାମ ॥
 ବୁନ୍ଦା । ଏ କି ! ଭଗବତୀ ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ ସେ ଅଗ୍ରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ? ॥
 ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । (ପ୍ରବେଶ ପୂର୍ବିକ “ଅହମୁଖୁଥପୁଞ୍ଜ” ଏହି ଶ୍ଲୋକ
 ପାଠ କେଇବାକୁ କିମ୍ବାପେ ବନ୍ଦେବୀ ବୁନ୍ଦା ଅଗ୍ରେ ଉପହିତ,
 ତବେ ଈହାର ନିକଟ ଗମନ କରି ॥

ବୁନ୍ଦା । (ପ୍ରଗମ ପୂର୍ବିକ) ଭଗବତି ! ଏକ୍ଷଣେ ଆପନାର ଚିନ୍ତାର
 କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ରି ? ॥
 ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ବ୍ୟମେ ! ମନ୍ତ୍ରିବର ଉଦ୍ଧବ ମଥୁରା ହଇତେ ଶୁଣିଯା
 ଆମାକେ ବଲିଲ ॥ ୭ ॥

ସ କିଳ ଭୋଜକୁଳକାଲିମା ଦୁଷ୍ଟ-ଭୂପତିରରିଷ୍ଟ-କେଶ-
ନାବାତ୍ରୟ ସାଦରମାଦିଦେଶ । ହଣ୍ଡ ସଥାଯୌ କୁମାରୀ ହାରିକା
ପୃତନାନନ୍ଦଗୋକୁଲେ କେନାପି ଦିବ୍ୟ ବାଲକେନ ମର୍ଦ୍ଦିତେ
ସର୍ବତଃ କିଂ ବଦ୍ଧତ୍ଵୀ । ତେନ କୁମାରଶ୍ର ପରମାତ୍ୟନ୍ତିକୀନାଂ
ମମାପଦାଂ ନିଦାନଶ୍ର ସମ୍ପଦାଂ କିଳ କୁମାରିକାଯାଶ୍ଚ ତତ୍ତ୍ଵ-
ଶିତିରିତି ତର୍କୟାମି ।

ତତ୍ତ୍ଵଚ ଗୋକୁଳେ ମଂପ୍ରତି ବାଢ଼େ ବୃନ୍ଦାବନମବଗାଢ଼ମିତ୍ୟତୋ
ଭ୍ୟବନ୍ଦ୍ୟାଂ, ଯତ୍ରେନ ତତ୍ତ୍ଵବଧାରଣୀଯମିତି ॥ ୮ ॥

ସ୍ତ୍ରୀର୍ଦ୍ଦାତା ତତ୍ତ୍ଵତଃ ॥

ସ କିଲେତି । ଭୋଜକୁଳକାଲିମା ଭୋଜକୁଳାଞ୍ଚାରଃ । ପରମାତ୍ୟନ୍ତିକୀନାଂ
ସମ୍ପଦାଂ ନିଦାନଶ୍ର କୁମାରିକାଯା ଇତି କୁମାରିକା ବିଶେଷଗତେହପି ନିଦାନଶ୍ର ନପୁ-
ସକତମଜହିନ୍ଦ୍ରାଦ୍ୱାରା । ବେଦାଃ ପ୍ରମାଣମିତିବ୍ୟ, ଅତ୍ର ଗୋକୁଲେ ଇତ୍ୟତୋହନାବରଣୀ-
ଜ୍ଞେତୋଃ । ଯତ୍ରେନ ସାବଧାନତ୍ୟା ॥ ୮ ॥

ଭୋଜବଂଶେର କୁଳାଙ୍ଗାର ଦୁଷ୍ଟ-ଭୂପତି କଂସ ବୃଷାସ୍ତୁର ଓ
କେଶୀଦାନବକେ ସାଦରେ ଆହ୍ଵାନ କରିଯା ବଲିଯାଛେ । ଅହେ !
ତୋମରା ଦୁଇ ଜନ ଆମାର ପରମସଥା, କୁମାରିହାରିକା ପୃତନାନନ୍ଦ-
ଗୋକୁଲେ ଗମନ କରିଯାଛିଲ, କିନ୍ତୁ କୋନ ଏକ ଦିବ୍ୟ ବାଲକ ଐ
ପୃତନାର ପ୍ରାଣସଂହାର କରିଯାଛେ, ସକଳ ଦିକେଇ ଏଇକୁପ ଜନ-
ଶ୍ରତି ଶୁନା ଯାଯ । ଅତ୍ରେବ କୁମାର ଓ କୁମାରିକାର ପରମାତ୍ୟନ୍ତ-
ସମ୍ପଦ୍ୟ ସକଳ ଆମାର ଆପଦେର କାରଣ ହଇଲ । ଏକ୍ଷଣେ ଐ ଦୁଇ
ଜନ ଗୋକୁଲେ ବାସ କାରିତେଛେ, ଏକୁପ ବିବେଚନା କରି ।

ସମ୍ପ୍ରତି ଗୋକୁଲେର ବୃନ୍ଦାବନ ବଲିଯା ନାମ ହଇଯାଛେ, ଅତ୍ରେବ
ତୋମରୀ ଅତ୍ରେ ଯତ୍ରମହକାରେ ତତ୍ତ୍ଵ ନିଶ୍ଚଯ କରିବା ॥ ୮ ॥

ସ୍ତ୍ରୀର ପର ? ତାର ପର ? ॥

পৌর্ণমাসী । ততশ্চ রাধামাধবয়োরস্তুতামুভাবমমুভ্য লক্ষ-
সন্তাবনেন কেশিনা নিবেদিত যাথার্থ্যঃ পার্থিবো রাধামু-
রোধেন গোকুলমবরোকুং স্বয়মুদ্যাতোহস্তুৎ ॥

বৃন্দা । (স ত্রাসং) ততস্ততঃ ॥

পৌর্ণমাসী । ততশ্চারিটেনামুস্ত্য রাধাপাণিবক্ষপ্রবান্দে
নিবেদিতে সোহয়মধুনা শিথিলীকৃতাশঙ্কঃ শঙ্খচূড়াখ্য-
মাত্মানঃ স্বহস্তমং দুষ্ট-যক্ষং কুমারীমহিত্তুং নিযুক্তবান् ॥
বৃন্দা । স্থানে খব্রিযং তব চিন্তা, তথ্যমেষা দুটেনাক্রান্তা
ত্রিলোকীমেব সন্তাপয়েৎ ॥ ৯ ॥

পৌর্ণেতি । অমুভাবং প্রভাবং । লক্ষসন্তাবনেন লক্ষপ্রতীতিনা নিবেদিতঃ
যাথার্থ্যঃ ষষ্ঠ্যে সঃ ॥ ৯ ॥

পৌর্ণমাসী । তার পর, কেশী বৃন্দাবনে আসিয়া রাধামাধবের
অন্তুত্প্রভাব অনুভব করত বিশ্বাস-সহকারে কংসরাজকে
গিয়া নিবেদন করিয়াছিল, তাহাতে রাজা ও শ্রীরাধার
অন্তরোধে সমুদ্যায় গোকুল অবরোধ করিতে উদ্যত
হইয়াছিলেন ॥

বৃন্দা । (ত্রাসেৰ সৃহিত) তার পর ? তার পর ? ॥

পৌর্ণমাসী । তার পর, বৃষাঞ্চল গিয়া শ্রীরাধার বিবাহ
হইয়াছে, এই কথা নিবেদন করিলে কংস শ্রীরাধার গ্রহণ-
বিষয়ে শক্ষাশুল্প হইয়া আপনার পুরুষ স্বজ্ঞৎ দুষ্ট-শং-
চূড়-যক্ষকে কুমারী হরণ করিতে নিযুক্ত করিয়াছে ॥

বৃন্দা । আপনার এ চিন্তা উপস্থুত বটে সত্য, যদি শ্রীরাধা
দুষ্টকর্ত্তক আক্রান্তা হয়েন, তাহা হইলে ত্রিলোকীকেই
সন্তপ্ত করিবেন ॥ ৯ ॥

যতঃ—

বিদ্যোত্তস্তে গুণপরিষ্কৈঃ যাঃ সমস্তোপরিষ্ঠি-
স্তাৎ কস্তার্তিং দধতি ন খলস্পর্শদন্তাঃ কুমার্যঃ ।
ভূয়ো ভূয়ঃ স্বয়মন্তুপমাং ক্লাস্তিমাসাদযস্তী
মন্দাক্রাস্তা ভবতি জগতঃ ক্লেশদাত্রী হি চিত্রা ॥ ১০ ॥
প্রবিশ্য সংভ্রাস্তা কুন্দলতা । ভঅবদি অচরিঅং অচরিঅং ॥
পোর্ণমাসী । কিং তদাশৰ্য্যং ॥

বিদ্যোত্তস্তে ইত্যাদি । হেহবধারণনাম সন্ধ্যামিদঃ । তন্ত্রক্ষণঃ, নিশচয়ে
হেতুনাহর্থমতঃ হেতুবধারণমিতি । অত্র চিত্রাদর্শনোপবৃংহিতত্ত্বেন সর্বগণেভূম-
স্ত্রী-ছঃখরপেণ হেতুনা সর্বজনহৃঃখস্ত নিশয়াৎ হেতুবধারণঃ । মন্দেন হচ্ছেন-
ক্রাস্তা, পক্ষে মন্দেন শনেশচরেণাক্রাস্তা । চিৎ চেতনাঃ তাওতে ইতি চিত্রা
শ্রীরাধা, পক্ষে চিত্রানাসী তারা ॥ ১০ ॥

কুন্দেতি । ভগবতি ! আশৰ্য্যং আশৰ্য্যং ॥

কেননা, যে সকল কুমারিকা গুণসীরভে চতুর্দিক্ষ আমো-
দিত করেন, তঁহারা যদিষ্টাং দুর্জন স্পর্শনলে দন্ত হয়েন,
তাহাতে কাঁহার না মানসিক সন্তাপ সমুদ্ধব হয় ? অর্থঃৎ
তাহাতে সকলেরই মনোবেদনা উপস্থিত হইবে ॥ ১০ ॥

অধিক কি, দুর্জন দ্বারা আক্রাস্তা লইলে তাহারা পুনঃ
পুনঃ স্বয়ং নিরতিশয় দুঃখ অনুভব করত জগতের বিচ্ছি-
ক্লেশদাত্রী হইবেন ॥

(ভীতিসহকারে কুন্দলতার প্রবেশ ।)
কুন্দলতা । ভগবতি ! আশৰ্য্য ! আশৰ্য্য ! ॥
পোর্ণমাসী । মে কি প্রকার আশৰ্য্য ? ॥

କୁଳଲତା । ଦିଟ୍ଟୋ ମତ୍ର ଗୋଅତ୍ତଣମଲ୍ଲମ୍ଭ ମନ୍ଦିରପେରଷ୍ଟେ
ଉଜ୍ଜ୍ଵାଦଷ୍ଟୋ-କିରଣମାଲୀ ॥ ୧୧ ॥

ବୁନ୍ଦା । (ମାନନ୍ଦ) ଭଗବତି ମା କୁରୁ ଚିନ୍ତାଂ ସଦେଶ ରାଧାଯା-
ଶିରମାରାଧନେନ ଶିତ୍ରକ୍ଷେତ୍ର ବୃଷଭାନୋଃ ସୌହଦେନ ଚାନୁରଞ୍ଜିତୋ
ଭାନୁରେଣାଂ ରକ୍ତିତୁମାସେଦିବାନ୍ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ନାୟଃ ଭାନୁଃ, କିନ୍ତୁ ନ ଏବ କଂସତ୍ତ ପକ୍ଷୋ ଯକ୍ଷୋ
ଭବିଷ୍ୟତି ॥

କୁଳଲତା । ଇକ୍ଥଣବିକ୍ରଥୋ ହଣେହିଃ ମଉହପୁଞ୍ଜେହିଃ ଦୁଲ୍ଲକ୍ରଥୋ
ଏମୋ ଜକ୍ରଥୋତ୍ତି ନ ସଂଭାବୀଅଦି ॥ ୧୨ ॥

କୁଳେତି । ଦୃଷ୍ଟୋ ମତ୍ରା ଗୋବର୍ଦ୍ଧନମଲ୍ଲଷ୍ଠ ମନ୍ଦିରପାତେ ଉଦ୍ୟୋତମାନକିରଣମାଲୀ
ସ୍ରଦ୍ଧଃ ॥ ୧୧ ॥

ବୁଲ୍ଦେତି । ଅକାରମେ କାରଣମାହ ସନ୍ଦିତି । ଏବ ସ୍ରଦ୍ଧଃ, ଅଭୁରଞ୍ଜିତ ଅଭୁରଙ୍ଗଃ ।
ଏନାଂ ରାଧାଂ ॥

କୁଳେତି । ଉତ୍କଳବିକ୍ଷେତ୍ର ଭାନୈଃ ମୟୁଥପୁଞ୍ଜେଃ ଦୁର୍ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏଥୋ ଯକ୍ଷ ଇତି ନ ସଜ୍ଜ-
ବ୍ୟାତେ ॥ ୧୨ ॥

କୁଳଲତା । ଆମି ଦେଖିଲାମ, ଗୋବର୍ଦ୍ଧନମଲ୍ଲେର ମନ୍ଦିର-ସମୀପେ
ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଉଦିତ ହଇଯାଛେ ॥ ୧୧ ॥

ବୁନ୍ଦା । (ଆନନ୍ଦେର ସହିତ) ଭଗବତି ! ଆର ଚିନ୍ତା କରି-
ବେନ ନା, ଯେହେତୁ ଶ୍ରୀରାଧାର ଚିର ଆରାଧନାୟ ଏବଂ ଆପନାର
ପରମ ମିତ୍ର ବୃଷଭାନୁର ସୌହଦ୍ୟେ ଅନୁରଙ୍ଗ ହଇଯା ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ
ଶ୍ରୀରାଧାକେ ରଙ୍ଗା କରିତେ ଆସିଯାଛେ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଇନି ଭାନୁ ନହେନ, ବୋଧ ହୟ ଏ କଂସେର ପକ୍ଷପାତୀ
ମେହି ଯକ୍ଷ ହଇବେ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ସଂକ୍ରମିକମିଦଂ ମୟୁଥ ଚକ୍ରଃ ନତୁ ନୈସର୍ଗିକଃ ॥

କୁଳମତ୍ତା । କୁଦୋ ତଃ ସଂକଷ୍ଟଃ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଚୂଡ଼ାମଣିତः ॥

ବୁଦ୍ଧା । କୁତ୍ସତ୍ତ୍ଵହାରତ୍ତମବାଣ୍ଟଃ ॥ ୧୩ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । କୁବେରଶ୍ରୀ ମହାକୋସମଶୁଳରକ୍ଷଣାମଧ୍ୟକ୍ଷେଣ୍ଣମୁନା
ତଦଧାରପ୍ରାଣଧାରକମପନୀତଃ ॥

ବୁଦ୍ଧା । ଆର୍ଦ୍ଦ୍ୟେ ଚଞ୍ଚଲଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାସରେ ତତ୍ତ୍ଵ ମଣପମବଶ୍ୟଂ ଗମି-

ପୌର୍ଣ୍ଣତି । ସାଂକ୍ରାମିକଃ ସାଂସର୍ଗିକଃ । ସଂକ୍ରମଃ ପ୍ରତିବିଷ୍ଟଃ, ତତ୍ତ୍ଵ ତ୍ୟଃ ସାଂକ୍ର-
ବିକଃ ॥

କୁଦେତି । କୁତ୍ତଃ ସଂକ୍ରାନ୍ତଃ ॥ ୧୩ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣତି । ଅସୁନା ଶର୍ଚ୍ଛର୍ଜେନ ତଃ ରତ୍ନଃ ଆଧାରତ ଧାରଣକର୍ତ୍ତୁ: ଆଶଧାରକଃ
ଆପପୋଷକଃ ଅପନୀତଃ ମୃଦିତଃ ॥

ବୁଦ୍ଧେତି । ଚଞ୍ଚଲଶ୍ରେଷ୍ଠ: ସ୍ଵର୍ଯ୍ୟତଃ ॥

କୁଳମତ୍ତା । ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ଚକ୍ରବିକ୍ଷୋଭକାରୀ କିରଣମୁହେ ଦୁର୍ଲକ୍ଷ୍ୟ,
ସୁତରାଂ ସକ୍ଷ ବଲିଯା ନିଶ୍ଚୟ ହଇତେଛେ ନା ॥ ୧୨ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଏ କିରଣପୁଣ୍ଡ ସାଂକ୍ରମିକ ଭିନ୍ନ ସ୍ଵାଭାବିକ ନହେ ॥

କୁଳମତ୍ତା । କୋଥା ହଇତେ ଏ ତେଜଃ ମିଲିତ ହଇଲା? ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଚୂଡ଼ାମଣି ହଇତେ ॥

ବୁଦ୍ଧା । କୋଥାଯ ଏ ମହାରତ୍ତ ପ୍ରାଣ ହଇଲା? ॥ ୧୩ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଶର୍ଚ୍ଛର୍ଜ କୁବେରେର କୋସମୁହେର ରକ୍ଷକଗଣେର
ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ହଇଯାଛିଲ, ତାହାତେଇ ସମସ୍ତ ରତ୍ନେର ଆଧାର ସ୍ଵରୂପ
ଏ ପ୍ରାଣଧାରକ ମଣି ଅପହରଣ କରିଯାଛେ ॥

ବୁଦ୍ଧା । ଆର୍ଦ୍ଦ୍ୟ! ଆଜ୍ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବେର ଦିବସ, ଶ୍ରୀରାଧା ଅବଶ୍ୟ

ସ୍ଵତି ରାଧିକା, ତତସ୍ତ୍ରୟା ନିଷିଦ୍ୟତା: ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ବୁନ୍ଦେ ସାମନ୍ଦିରାଦୋ ଚିରଃ ତଥ ଚଲିଦିଥି ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । କୁନ୍ଦଲତେ ତତସ୍ତ୍ରୟା ତୁର୍ଣ୍ମୁପାୟେନାସ୍ତା: ସମ୍ରିଧେ

ନିଧିଯତାମଘଭେଦୀ-ବୟମପି ସଙ୍କର୍ଷଣଂ ସମ୍ରିକର୍ଷୟିତୁଂ ପ୍ରସାଦ ॥

(ଇତି ବୁନ୍ଦୟା ମହ ସିକ୍ଷାନ୍ତା) ॥ ୧୪ ॥

ବିକ୍ଷଣ୍ଠଃ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ପରିକ୍ରମ୍ୟ) ଜଡ଼ିଲା ଲନ୍ଦା ବିଶାଖାହିଃ ବେଢ଼ି-
ଜ୍ଞାନୀ ଏମା ଆଅଛଦି ରାହୀ ॥

କୁନ୍ଦେତି । ବୁନ୍ଦେ ! ସାମନ୍ଦିରାଂ ଚିରଃ ତତ୍ର ଚଲିତାନ୍ତି ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଅଘଭେଦୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ: ॥ ୧୪ ॥

ବିକ୍ଷଣ୍ଠକୋ ଭବେଦ୍ରୁତଭାବିବସ୍ତ୍ରଃମୃଚକ: ॥

କୁନ୍ଦେତି । ଜଡ଼ିଲା ଲନ୍ଦା ବିଶାଖାତିଃ ବେଷ୍ଟାମାନା ଏଥା ଆଗର୍ଜନି ॥

ସୂର୍ଯ୍ୟମୃଗୁପେ ଗମନ କରିବେଳ, ଅତଏବ ଆପନି ଗିଯା ନିଷେଧ
କରୁଣ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ବୁନ୍ଦେ ! ତିନି ଅନେକ କ୍ଷଣ ଗୃହ ହିତେ ମେହାନେ
ଗମନ କରିଯାଛେନ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । କୁନ୍ଦଲତେ ! ତବେ ତୁମି ଶୀଘ୍ର କୋନ ଉପାୟ ଦ୍ଵାରା
ଆମାରାର ନିକଟେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଲାଇୟା ଯାଉ, ଆମରାଓ ବଲ-
ଦେବକେ ପ୍ରେରଣ କରିବାର ନିଷିଦ୍ଧ ଚଲିଲାମ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ବୁନ୍ଦାର ମହିତ ପ୍ରଶ୍ନାନ) ॥ ୧୪ ॥

ବିକ୍ଷଣ୍ଠ ଅର୍ଥାଂ ଭୂତଭବିଷ୍ୟର ବନ୍ଦର ଅଂଶମୂଚକ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ଅତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ପୂର୍ବିକ) ଏହି ଯେ ଜଡ଼ିଲା, ଲନ୍ଦା
ଓ ବିଶାଖା ପ୍ରଭୃତିତେ ପରିବେଶ୍ଟିତ ହିଯା ଶ୍ରୀରାଧା-ଆଗମ
କରିତେଛେନ ! ॥

(ତତ୍ତ୍ଵପ୍ରବିଶତି ସଥା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟା ରାଧା ।)

ରାଧା । (ସ୍ଵଗତଃ) ହିଅଅ ମା ଉତ୍ତମ୍ଯ ଏଥ ଦୁଗ୍ଘଟଂ ଦେ ପିଆ-
ପେକଥଣଂ ॥ ୧୫ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ରାହି ମଞ୍ଜଲେ ସମ୍ବବେ ଚେଅ ସମ୍ବଦା ଆସି ॥

ଜଟିଲା । (ମ ରୋଷଃ) ଚବଲେ ରାହି ରାହି ତି ମା ଫୁଡ଼ଂ ଭଣାହି,
ସୁନିଅ କହୋ ଆଅମିସମଦି ॥

ଲଲିତା । (ମ ଶ୍ଵିତଃ) ସାହୁ ଭଣାଦି ଅଜଜା ॥

ବୁନ୍ଦତି । ହଦୟ ମା ଉତ୍ତପନ୍ଥ ଉତ୍କଟ୍ଟିଯା ମା କୀଣୀଭବ ଅତ୍ର ଦୁର୍ବଟଂ ତେ ପ୍ରିୟ-
ପ୍ରେକ୍ଷଣଂ ॥ ୧୫ ॥

କୁନ୍ଦେତି । ରାଧେ ! ମନ୍ଦମେ ସମ୍ବବେ ଏବ ସଙ୍ଗତାମି । ସମ୍ବବଃ କାଶଃ ଆତଃକାଳ-
ନଷ୍ଟରଂ ସ୍ଟ୍ରୀବଟୀକାର୍ଯ୍ୟକଃ ॥

ଜଟିଲେତି । ଚପଲେ ରାଧେ ରାଧେ ! ଇତି ମା ଫୁଟଂ ଭଣ, ଶ୍ରୀରା କୁକ୍ଷଃ ଆଗମି-
ଯତି ॥

ଲଲିତେତି । ସାଧୁ ଭଣତି ଆର୍ଯ୍ୟା ! ॥

(ଅନ୍ତର ସଥା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନେ ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମନେ ମନେ) ହଦୟ ! ତୁ ମି ଆର ଉତ୍କଟ୍ଟିଯ ଶକ୍ତି
ହଇଓ ନା, ଏହାନେ ପ୍ରିୟଦର୍ଶନ ଅତିଦୂର୍ବଟ ॥ ୧୫ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ରାଧେ ! ମଞ୍ଜଲରୂପ ସମ୍ବମକାଳେ ଆଗମନ କରିଯାଇ ॥

ଜଟିଲା । (କ୍ରୋଧେର ମହିତ) ଚପଲେ ରାଧେ ! ରାଧେ ! ଏ କଥା
ବାରଦ୍ଵାର ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଯା ବଲିଓ ନା, ଶୁନିତେ ପାଇଲେ ଶ୍ରୀକୁକ୍ଷ
ଆସିଯା ଉପଶିତ ହଇବେ ॥

ଲଲିତା । (ଦୈତ୍ୟ ହାତ୍ସେର ମହିତ) ଆର୍ଯ୍ୟା ! ଭାଲ କଥା
ବଲିଯାଇଛେ ॥

ଜଟିଲା । ଲଲିଦେ ସୂର୍ଯ୍ୟଶୁଦ୍ଧ ମେବିହୁଃ ଅଗ୍ରଗଦୋ ଜାମି ॥

(ଇତି ପରିକ୍ରାମତି) ॥ ୧୬ ॥

ରାଧା । କୁନ୍ଦଲଦେ ଅବିଗାମ ଜାଣାସି, ସୋ ଅଙ୍କ ଦିସୀଣଂ ଛଲହ-
ଦଂସଣୋ ତୁଙ୍କ ଦେଅରୋ କହିଂ ନିବସେନି କହିଂ ବା କିଳ-
ଦିତି ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଅଈ ଲୋଲୁହେ ରାତ୍ରିନିଶିଖ ଜ୍ଞେବ ତିଣା ସମଃ
ରମନୀ, ତହବି ଏବଂ ଉକ୍ତଠସି ॥ ୧୭ ॥

ଜଟିଲେତି । ଲଲିତେ ! ସୂର୍ଯ୍ୟଶୁଦ୍ଧପଂ ଲେପିତୁଃ ଅଗ୍ରତୋ ଯାମି ॥ ୧୬ ॥

ରାଧେତି । କୁନ୍ଦଲତେ ! ଅପି ନାମ ଜାନାସି, କୃଷ୍ଣ : ଅମ୍ବଦୃଶୀନାଂ ଛର୍ଣ୍ଣଭଦର୍ଣ୍ଣନଃ
ତବ ଦେବରଃ, କଷିନ୍ ନିବସତି କଷିନ୍ ବା କ୍ରୀଡ଼ତି ॥

କୁନ୍ଦେତି । ଅୟି ଲୋଲୁପେ ! ରାତ୍ରିନିବିଶେବ ତେନ ସମଃ ରମନେ, ତଥାପି ଏବଂ
ଉତ୍କଠସେ ॥ ୧୭ ॥

ଜଟିଲା । ଲଲିତେ ! ସୂର୍ଯ୍ୟଶୁଦ୍ଧପ ଲେପନ କରିବାର ନିମିତ୍ତ ଅଗ୍ରେ
ଗମନ କରିତେଛି ॥

(ଏହି ବୁଲିଯା ପ୍ରସ୍ଥାନ) ॥ ୧୬ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । କୁନ୍ଦଲତେ ! ତୁ ଯି କି ଜାନ ? ଆମାଦେର ଛର୍ଣ୍ଣଭଦର୍ଣ୍ଣନ
ତୋମାର ଦେବର, ମେଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କୋଥାଯ ଅବସ୍ଥିତ ଆଛେନ ?
ଏବଂ କୋନ୍ ସ୍ଥାନେ କ୍ରୀଡ଼ା କରିତେଛେନ ? ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ରାଧେ ! ତୁ ଯି ଯେ ଅତିଶୟ ଲୋଲୁପ ହଇଲା, ମିବା
ରାତ୍ରି ତୁମ୍ହାର ମହିତ ରମଣ କରିଯା ଥାକ, ତଥାପି ଏହିରାପ
ଉତ୍କଠତା ହଇତେଛ ! ॥ ୧୭ ॥

রাধা । হলা অলং ইমিণা উপহাসেণ ধন্বাও কৃষ্ণ তুল্লো জাহিঃ
অনিবারিদং অচ্ছিপুরাইং ভরিত উণ সো অচ্ছরিও
অমিঅপুরো পীঅদি । অকিদপুঞ্জলেসাণং উণ অঙ্গাণং
স্বণিদুঃ পি স্বত্ত্বাবহো এনো ॥

কুন্ডলতা । রাধে এসো জ্ঞেব অমিঅসাম্বৰে নিমগ্নগাণং
তিছ্বাবহো ববহারো ॥ ১৮ ॥

রাধা । অই পরছুক্থাণহিষ্ঠে একং সচং ভগাহি, অবিগাম

রাধেতি । সখি ! অলং অনেন উপহাসেন ধন্যাঃ খলু বৃং যাতিঃ অনিবারিতং
অক্ষিপুটানি ভৃং পুনঃ পুনঃ স আশ্চার্য্যামৃতপুরো পীয়তে, অহৃতপুণ্যালে-
শানাঃ পুনঃ অঙ্গাকং শ্রোতুমপি দুর্ভঃ এষঃ ॥

কুন্ডেতি । রাধে ! এব অমৃতসাগরে নিষঘানাঃ তৃক্ষাবহো ব্যবহারঃ ॥ ১৮ ॥

রাধেতি । অঘি পরছুক্থানভিজে ! একং সত্যং তণ, অপি নাম স খলু
ধন্যো মুহূর্তে ঘটিষ্যতি, যদ্মিন্ম স্বপ্নেহপি তত্ত্ব ক্ষণদর্শনালভসন্তাবনা মে স্বুলভা

শ্রীরাধা । সখি ! আর একুপ উপহাসের প্রয়োজন নাই,
তোমরাই ধন্য, যেহেতু অনিবারিতকুপে অক্ষিপুট পূর্ণ
করিয়া পুনঃ পুনঃ সেই আশ্চর্য্যামৃত শ্রীকৃষ্ণকে ধান
করাইতেছ, কিন্তু আমি অতিশয় তৃত্বাগচ্ছ, কিছুমাত্র
পুণ্য করি নাই, স্বত্রাং কৃষ্ণনাম শ্রবণও আমার সম্বন্ধে
ছুল্ভ ॥

কুন্ডলতা । রাধে ! অমৃতসাগরে নিষঘ ব্যক্তিদিগের এই
প্রকারাই তৃষ্ণাবহ ব্যবহার ॥ ১৮ ॥

শ্রীরাধা । অঘি কুন্ডলতে ! তুমি পরের দুঃখে জানিতে পার
না, একটী সত্য কথা বল দেখি, সেই ধন্ত কি মুহূর্তে

সো কথু ধঞ্জো যুহতো ঘড়িস্মদি, জহি সিবিগেবি তস্ম
কথণ দংসগলাহসংভাবণা মে স্বলহা হবিস্মদি । অধৰা
কিঃ দুল্লহে অথে লালসাএ । কুন্দলদে পসীদ পসীদ
অমুকপ্পেহি অমুকপ্পেহি অজ্জ সা কথু সামলাকৌমুদী
জেণ পীদা, তৎ জ্জেব পুঁশ্ববস্তং অঞ্জণো বামলোঅণঞ্চলং
এথ খিণ্ডো মন্দভাইনিজণে কথণং অঞ্জেহি ॥ ১৯ ॥
কুন্দলতা । (সাভ্যদুর্মিদালোক্য) অলং পর পুরিসে গিজ্ব-
স্তীহিঃ তুঙ্গোহং দহ বাআব্রবি সম্মীলণেণ । (ইতি

ভবিষ্যতি । অথবা কিঃ দুর্গং অর্থে লালসয়া । কুন্দলতে ! প্রসীদ প্রসীদ
অঁমুকপ্পের অমুকপ্পা, অন্ত স. ধনু শামলাকৌমুদী যেন পীতা, তমেব পুণ্যবস্তং
আঞ্চনো বামলোচনাঞ্চলং এতিন্দিন খিণ্ডে মন্দভাগিনীজনে ক্ষণং অর্পণ ॥ ধী
মাম সক্ষাস্ত্রবিদং । তলকণং, দৃষ্টার্থসিকিপর্যাস্তা চিন্তা দীরিতি কথ্যতে ইতি ।
যথা—কুন্দলতে । প্রসীদ প্রসীদ ইত্যারভা আণেহি একঃ বিঅকথণং বক্ষণবি-
ত্যেতংপর্যাস্তং বাক্যাৰ্থমুদাহৰণং । অত্র বাধিকায়া উৎকঠাদৰ্শনাং জটিলাসমক্ষ-
মেব বিপ্রবেশেন কুন্দলতায়া ধীঃ ॥ ১৯ ॥

কুন্দেতি । অলং পরপুরুষে গৃহস্তীভিঃ যুয়াভিঃ সহ বাচাপি সম্মীলনেন ।

উপস্থিত হইবে ? যাহাতে স্বপ্নেও আমার পক্ষে তাঁহার
ক্ষণ-দর্শন লাভ সন্তানবা স্বলভ হইতে পারে । অথবা
দুল্লভবিষয়ে লালসাতেই বা প্রয়োজন কি ? কুন্দলতে !
প্রসম হও, প্রসম হও, আজ্ যাহার দ্বারা শ্যামলাকৌমুদী
পান করিয়াছ, মেই পুণ্যবস্ত আপনার বামলোচনাঞ্চল
এই মন্দভাগিনী খিণ্ডজনের প্রতি ক্ষণকাল অর্পণ কর ॥ ১৯ ॥
কুন্দলতা । (অসূরার সহিতই যেন দৃষ্টিপাত করিয়া) পর-
পুরুষাভিলাষিণী তোমাদের সঙ্গে বাক্য দ্বারাও সংশ্লিষ্ট-

ধাৰন্তী জটিলামুপেত্য) অজ্ঞ কথং পঢ়মং বঙ্গণং ন
মগ্নেসি জো কথু সূরং পূআবইস্মদি ॥

জটিলা । বচ্ছে সচ্ছং কহেসি, তা পসীদ আগেহি একং বিঅ-
কথণং বঙ্গণং ॥

কুন্দলতা । জধা ভণাদি অজ্ঞা (ইতি নিক্রম্য) ॥ ২০ ॥

ললিতা । হলা রাহি পেক্খ, লেবিদং অজ্ঞাএ মণ্ডং, তা
বন্দেহিৰ্ভঅবন্তং সূরং ॥

(ইতি ধাৰন্তী জটিলাঃ গতা) আৰ্য্য ! কথং প্ৰথমং ত্ৰাঙ্কণং ন মৃগমনে যঃ থলু
সূর্যং পূজযিষ্যতি ॥

জটিলেতি । বৎসে ! সত্যং কথয়সি, তম্মাং প্ৰসীদ আনয় একং বিচক্ষণং
ত্ৰাঙ্কণং ॥

কুন্দেতি । যথা ভগতি আৰ্য্যা ! ॥ ২০ ॥

ললিতেতি । সখি রাধে ! পশ্চ, লেপিতং আৰ্য্যমা মণ্ডপং তম্মাং বনম
ভগবন্তং সূর্যঃ ॥

নেৰ প্ৰয়োজন নাই । (এই বলিয়া স্তুতপদসঞ্চারে
জটিলার নিকট গমন কৱিয়া কহিলেন), আৰ্য্য ! যি নি
সূর্যপূজা কৱাইবেন, অগ্রে এমত একজন ত্ৰাঙ্কণ অষ্টেষণ
কৱেন নাই কেন ? ॥

জটিলা । বৎসে ! সত্য বলিয়াছ, আমাৰ প্ৰতি প্ৰসন্ন হও,
একজন বিচক্ষণ ত্ৰাঙ্কণ লইয়া আইস ॥

কুন্দলতা । যে আজ্ঞা আৰ্য্যা ! (এই বলিয়া প্ৰস্থান) ॥ ২০ ॥

ললিতা । সখি রাধে ! অবলোকন কৱ, আৰ্য্যা কেমন মণ্ডপ
লেপন কৱিয়াছেন, তবে আমৱা ভগবান् সূর্যদেবকে
প্ৰণাম কৱি ॥

ରାଧା । (ସୂର୍ଯ୍ୟଂ ପ୍ରଗମ୍ୟ) ଦେଉ ଦେକ୍ଖାବେହି ଅହିଟ୍ଟଃ ॥ ୨୧ ॥

(ତତଃ ଅବିଶତି ଯଥୁମଙ୍ଗଳ କୁଞ୍ଜଲତାଭ୍ୟାଂ ଅନୁଗମ୍ୟମାନୋ
ବିପ୍ରବେଶଃ କୃକ୍ଷଃ ।)

କୃକ୍ଷଃ । (ପୁରୋ ରାଧାଂ ପଶୁଭବାର୍ଯ୍ୟ ।)

ବିହାରସ୍ଵରଦୀର୍ଘିକା ମମ ମନଃ କରିଲୁଷ୍ଟ ଯା

ବିଲୋଚନ-ଚକୋରଯୋଃ ଶରଦମନ୍ଦ-ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରଭା ।

ଉରୋଷ୍ବରତଟଟଃ ଚାଭରଣଚାରୁ-ତାରାଦଲୀ

ମଯୋରତ-ମନୋରତୈରିୟମନ୍ତ୍ରି ସା ରାଧିକା ॥ ୨୨ ॥

ରାଧେତି । ସୂର୍ଯ୍ୟଂ ପ୍ରଗମା, ଦେବଦର୍ଶୟ ଅଭୀଷ୍ଟଃ ॥ ୨୧ ॥

କୃକ୍ଷ ଇତି । ବିହାର ସ୍ଵରଦୀର୍ଘିକେତାଦିଃ । ଶୁଣକୀର୍ତ୍ତନମାମ ମାଟକଭୂଷଣମିଦଃ ।
ତମ୍ଭକ୍ଷଣଃ, ମୋକେ ଶୁଣାତିରିତାନାଃ ବହୁନାଃ ଯତ ନାମତିଃ । ଏକଃ ସଂଶକ୍ତ୍ୟତେ
ତତ୍ତ୍ଵ ବିଜ୍ଞେଯଃ ଶୁଣକୀର୍ତ୍ତନମିତି । ଅତ୍ର ସ୍ଵରଦୀର୍ଘିକାଦିଶିକ୍ଷେ ରାଧା ସଂଶକ୍ତନଃ ଶୁଣ-
କୀର୍ତ୍ତନଃ । ସ୍ଵରଦୀର୍ଘିକା ମନ୍ଦାକିନୀ, ଭେଦଭାକୁ ପରମ୍ପରିତା ଲ୍ରପକାଳକାରୋହୟଃ ।
ଆଲାନାଃ ଜର୍ଜ କୁଞ୍ଜରଷ୍ଟେତାଦିବ୍ୟ, ସ୍ଵରଦୀର୍ଘିକା ଗଜୀ ॥ ୨୨ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବକେ ପ୍ରଗମ କରିଯା) ଦେବ ! ଅଭୀଷ୍ଟ
ଦର୍ଶନ କରାଓ ॥ ୧୨ ॥

(ଅନ୍ତର ଯଥୁମଙ୍ଗଳ ଓ କୁଞ୍ଜଲତାର ମହିତ ଅନୁଗମ୍ୟମାନ ବିପ୍ର-
ବେଶଧାରୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ସମ୍ମୁଖେ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଅବଲୋକନ-କରିଯା ହଞ୍ଚାବରଣ
ପୂର୍ବିକ ।)

ଯିନି ଆମାର ମନୋରପ ମତଙ୍ଗଜେର ବିହାରାର୍ଥ ଗଞ୍ଜାନଦୂଶି,
ଯିନି ଆମାର ଲୋଚନ-ଚକୋରଦ୍ୱାରେ ଶର୍ଵକାଳୀନ ଅନ୍ତର ଚନ୍ଦ୍ର-
ପ୍ରଭା ସ୍ଵରୂପ ଏବଂ ଯିନି ଆମାର ବକ୍ଷଃରପ ଗଗନତଟେର ଆଭରଣ-

ରାଧା । (ଦୂରତଃ କୃଷ୍ଣମୀଷଦାଲୋକ୍ୟ ଜନାପିକଂ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ମହଚରି ନିରାତଙ୍କଃ କୋହୟଃ ଯୁଵା ମୁଦିରଦ୍ୟତି-
ଭର୍ଜ-ଭୂରି କୁତଃ ପ୍ରାପ୍ତୋ ମାଦ୍ୟମ୍ଭତନ୍ତ୍ରଜ୍ବିଜ୍ଞମଃ ।
ଅହହ ଚଟୁଲୈରୁସର୍ପକ୍ଷିଦ୍ଵାରକ-ତକ୍ଷଟୈ-
ର୍ମ ସ୍ଵତିଧନଂ ଚେତଃ କୋଷାରିଲୁଷ୍ଟଯତୀହ ଯଃ ॥
(ପୁନରସେକ୍ୟ ।)

ହୁଣୀ ହୁଣୀ ପରାଦୋ ପରାଦୋ ଲଲିତେ ପେକ୍ଥ ପେକ୍ଥ,

ଶ୍ରୀମତି । ମହଚରୀତ୍ୟାବି । ବିଧାମରାମ ସୁଧାସକ୍ଷୟମିଦଃ । ତଳ୍ଲକ୍ଷଣଃ, ସୁଧ-
ହୁଃ-ଦକ୍ଷରଃ ବନ୍ତୁ ତବିଦାମଃ ସୁଧା ବିହରିତି । ଅତ୍ର ରାଧାରାଃ କୃଷ୍ଣବୁଦ୍ଧୀ ବିପ୍ରବୁଦ୍ଧୀ ବା
ସୁଧ-ହୁଃ-ଦକ୍ଷରାମାବିଦାମଃ । ମହଚରି ! ହରିରେଷେତି ରାଧାବାକ୍ୟସମାପ୍ତିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଃ ।
ବାଦ୍ୟମ୍ବେ ମତନ୍ତରତବିଜ୍ଞାନୋ ବିଜ୍ଞାନୋ ସମ୍ଯ ସଃ ॥

ହା ଧିକ୍ ! ହା ଧିକ୍ ! ପ୍ରାମାଦଃ ପ୍ରାମାଦଃ ! ଲଲିତେ ! ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ, ଏନଃ ବ୍ରଙ୍ଗଚାରିଣ୍ଣ

ଶନ୍ତି ମନୋହର ତାରାଲୀ ଅର୍ଦ୍ଦିଃ ହାରତୁଳ୍ୟ, ଆଜ୍ ଆମି ଭୂରି
ମନୋରଥେ ମହିତ ଦେଇ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଲାମ ॥ ୨୨ ॥
ଶ୍ରୀମାଧା । (ଦୂର ହଇତେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଦୈଷର ଅବଲୋକନ କରିଯା
ହତ୍ୟାରଣ ପୂର୍ବକ ସଂକ୍ଷତଭାବାୟ ।)

ମହଚରି ! ମଦମନ୍ତ-ମତନ୍ତର-ବିକ୍ରମଶାଲୀ ନିର୍ଭୟ ଘନଶ୍ୟାମ ଏହି
ସୁଧା କେ ? କୋଷା ହଇତେ ଇହୀର ବୁନ୍ଦାବନେ ଆଗମନ ହଇଲ ?
ଇନି ଯେ ଆପନ ତକ୍ଷଳ-ନୟନାତ୍ମଳକୁପ ତକ୍ଷର ଦ୍ୱାରା ଆମାର
ଚିତ୍ତକୋଷ ହଇତେ ଧୈର୍ୟଧନ ଅପହରଣ କରିତେଛେ ? ॥

(ପୁନର୍ବାର ଅବଲୋକନ କରିଯା ।)

ହା ଧିକ୍ ! ହା ଧିକ୍ ! କି ପ୍ରାମାଦ ! କି ପ୍ରାମାଦ ! ଲଲିତେ !

ଣଂ ବଞ୍ଚାରିଣଃ ଦଟ୍ଟୁଣ୍ଠ ବିକ୍ଷୁହିଦଃ ମେ ହଦହିଅଦଃ, ତା
ଇମ୍ବୁ ମହାପାବନ୍ମ ଅଗ୍ରଗିପ୍ରବେଶୋ କୁଞ୍ଜେବ ପରାଅ-
ଚିତ୍ତଃ ॥ ୨୩ ॥

ଲଲିତା । ହଳା ମଚ୍ଛକଧେନି, ତା ଗୁଣଂ ସବଧତୁଣଂ ଭାମେଦି ॥
ରାଧା । (ପୁନର୍ନିଭାଲ୍ୟସଂକ୍ଷତେନ ॥)

ସହଚରି ହରିରେଷ ବ୍ରଙ୍ଗବେଶ୍ୟ ପ୍ରପନ୍ଥଃ
କିମୟମିତରଥା ମେ ବିଜ୍ଵବତ୍ୟନ୍ତରାମାନ-
ଶଶଧରମଣିବେଦୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠାରାଂ ଥ୍ୟୁତେ
ନ କିଳ କୁମୁଦରଙ୍ଗୋଃ କୌମୁଦୀମନ୍ତରେଣ ॥

ଦୃଢ଼ୀ ବିକୁଳଃ ମେ ହତହଦରଃ ତ୍ରୟାଂ ଅଟ ମହାପାପଜ ଅଗ୍ରପ୍ରବେଶ ଏବ ଆୟ-
ଚିତ୍ତଃ ॥ ୨୩ ॥

ଲଲିତେତି । ସଥି ! ସତ୍ୟଃ କଥର, ତ୍ରୟାଂ ମୂଳଃ ସବର୍ଣ୍ଣଃ ଅମରତି କୁଞ୍ଜର ବର୍ଣ୍ଣ-
ତୁଳ୍ୟମିତ୍ୟର୍ଥଃ ॥

ରାଧେତି । ଅତ ଦୃଢ଼ୀତ୍ରୟାଃ, ଚଞ୍ଚକାରମଣିଗା ନିର୍ମିତା ॥

ଦେଖ ଦେଖ, ଏହି ବ୍ରଙ୍ଗଚାରିକେ ନର୍ଣ୍ଣନ କରିଯା ଆମ୍ବାର ହତହଦୟ
କୁଳ ହଇତେଛେ, ଅତଏବ ଏହି ମହାପାପେର ଅଗ୍ର-ପ୍ରବେଶେ ପ୍ରାୟ-
ଚିତ୍ତ ॥ ୨୩ ॥

ଲଲିତା । ସଥି ! ସତ୍ୟ ବଲିତେଜ୍ଜ, ଥାହା ହଟ୍ଟକ, ନିଶ୍ଚର ସବର୍ଣ୍ଣ
ଭର ହଇତେଛେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (-ପୁନର୍ବାର ଅବଲୋକନ କରିଯା ମଂକୁତତାବାର ।)

ସହଚରି ! ଇନ୍ଦ୍ର ସାକ୍ଷାତ୍ ହରି, ବ୍ରଙ୍ଗବେଶ ଧାରଣ-କରିଯା
ଆଗମନ କରିଯାଇଛେ, ତାହା ନା ହଇଲେ ଆମାର ଅନ୍ତରାମା ଦ୍ରବୀ-

ବିଶାଘା । ହଳା ମହୁରଂ ମନ୍ତ୍ରସି ମାହସୋ ଚେଅ ଏମୋ ॥
କୁନ୍ଦଲତା । ଅଜେଜ ଜଡ଼ିଲେ ଏବଂ ମଥାହିଷଂ ପେକ୍ଷୁବନ୍ଧାଣ-
ଜୁଗ୍ଗଂ ॥ ୨୪ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଲଃ । ଜଡ଼ିଲେ ସୂରଅପୂଆବଣେ ବିଅଭ୍ରତୋକ୍ତି, ତା ଉବ-
ଗେହି ପଢମଂ ଖଣ୍ଡଲତ୍ତୁ ଆଇଁ ॥

ଜଟିଲା । ଅରେ ଚଞ୍ଚଳବନ୍ଧା ତୁମଂ କହୁମୁସ ମହଅରୋସି, ତା
ଇଦୋ ଆବେହି ଏମୋ ଚେଅ ମୋହମ୍ମାମଲା ପଇନୀ ବଡୁ ଓ
ପୂଆବଇସମି ବହୁଅଂ ॥ ୨୫ ॥

ବିଶାଘେତି । ସଥି ! ମୁହୁରଂ ମନ୍ତ୍ରସି, ମାଧବ ଏବ ଏଷଃ ॥

କୁନ୍ଦେତି । ଆର୍ଯ୍ୟ ଲଲିତେ ! ଏତେ ଶାନ୍ତ୍ରାତିତଃ ପଶୁ ବ୍ରାନ୍ତଗୁଗଳଂ ॥ ୨୫ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଲେତି । ଜଟିଲେ ! ସ୍ଵର୍ଗପୂଜାବିଦାନେ ବିଦଶ୍ଵୋହଞ୍ଚି, ତମ୍ଭାଂ ଉପାନ୍ମୟ-
ଅର୍ଥମ ଖଣ୍ଡଲତ୍ତୁ କାନି ॥

ଜଟିଲେତି । ତମ୍ଭାଂ ଇତୋ ଦୂରୀତିବ, ଏବ ମୌହମ୍ମାମଲା ପ୍ରହତି ବୁଟୁକଃ,
ପୂଜନ୍ତି ବଧୁ ॥ ୨୫ ॥

ଭୂତ ହଇବେ କେନ ? ଦେଖ, କୁମୁଦକୁ ଚନ୍ଦ୍ରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାବ୍ୟତିରେକେ
ଏକ କଥନ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣିନିର୍ମିତ ବେଦୀ ସର୍ପଧାରା ପ୍ରସବ କରେ ? ॥

ବିଶାଘା । ସଥି ! ଭାଲ ବିବେଚନା କରିଯାଇ, ଈନି ମାଧବଇ
ବଟେନ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଆର୍ଯ୍ୟୋ ଜଟିଲେ ! ଏଇ ଶାନ୍ତ୍ରାତ୍ମ ବ୍ରାନ୍ତଗୁଳ ଅବ-
ଲୋକନ କରନ ॥ ୨୫ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଲ । ଜଟିଲେ ! ଆମି ସ୍ଵର୍ଗପୂଜାଯ ରୂପଶିତ, ଅତଏବ
ଅର୍ଥମେ ଖଣ୍ଡଲତ୍ତୁକ ମକଳ ଆନୟନ କର ॥

ଜଟିଲା । ଅରେ ଚଞ୍ଚଳ-ବ୍ରାନ୍ତା ! ତୁଇ କୁଫେର ମହଚର, ଏ କାରଣ

কুক্ষঃ । হস্ত জনদাতীরি তস্য রাজপুরে^{ত্রৈয়ামাণস্য} দুর্লোলন্তা
গোপরাজসুণ্মোরেবুকিং বটুকোহয়ঁ^{সখা}, তদযুক্তং অস্য
নিকামনঃ ॥

জটিলা । অজ্ঞে সিগ্যং অগ্ৰাবেহি মিহিৱং ॥

কুক্ষঃ । (রাধামপাদেনালিঙ্গ) কল্যাণি কিঞ্চামাসি ॥

জটিলা । (কুক্ষস্য কর্ণে) এবৰঞ্জেদঁ ॥

কুক্ষঃ । (সাদুতমিব) হস্ত মৈব দ্বিযং পুণ্যবতী তর্হি
শ্রীতমস্তাঃ পাতিত্রত্যং ॥

জটিলেতি । আর্যে ! শীঘ্ৰং অর্থাপৰ মিহিৱং পুজৰ সূর্যমিত্যৰ্থঃ । [অর্থঃ
পূজাবিধী মূলো, ইতি মেদিনী ॥

জটিলেতি । এবং মেদঃ ॥

এ স্থান হইতে পলায়ন কর, এই সৌম্য-শ্যামলা প্রকৃতই
আঙ্গুলিক, বন্ধুকে পূজা করাইবে ॥ ২৫ ॥

শ্রীকৃষ্ণ । হা কট ! হে বৃন্দগোপিকে ! রাজপুরে সেই
গেৰপৱজিনন্দন দুর্লীল বলিয়া বিখ্যাত, এই আঙ্গুলিক-
কটা তৃছারই সখা, অতএব ইহাকে এস্থান হইতে বাহিৱ
করিয়া দেওয়াই উচিত ॥

জটিলা । আর্যে ! তুমি শীত্র সূর্যদেবের পূজা কর ॥

শ্রীকৃষ্ণ । (কটাক্ষ দ্বারা শ্রীরাধাকে আলিঙ্গন করিয়া)
কল্যাণি ! তোমার নাম কি ? ॥

জটিলা । (শ্রীকৃষ্ণের কর্ণে) এ কথা বলিও না ॥

শ্রীকৃষ্ণ । (আশ্চর্যের সহিতই যেন) আহা ! ঈন্মেই
পুণ্যবতী, ষেহেতু ইহার পাতিত্রত্য ধৰ্ম শুনিয়াছি ॥

ଜୀଟିଲା । ଏକାଏ ମମ ବହୁଦ୍ଵିଆଏ ଜେବ ରକ୍ତଧିଦୀ ଗୋଡ଼ିଲମ୍ବ
କିନ୍ତୁ ॥ ୨୬ ॥

କୃଷ୍ଣ । ପତିଭାତେ ତାତ୍ରପୁଟୀଃ ଗୃହାଂ ମନ୍ତ୍ରମୁଦ୍ବାହରାମି ॥
ରାଧା । (ମୋରକମ୍ପଂ ତଥା କରୋତି) ॥

କୃଷ୍ଣ । ନିଭୃତମରତିପୁଞ୍ଜଭାଜି ରାଧେ
ଶ୍ଵଦଧର-ବର୍କିତ ଚପଲେ ଚଳାକ୍ଷି ।

ଚଟୁଲୟ-କୁଟିଲାଃ ଦୃଗ୍ମୁତ୍ତମ୍ଭନ୍ତି
ମୟି କୃପଣେ କ୍ଷଣମୌ ନମଃ ସବିତ୍ରେ ॥

ଜୀଟିଲା । କୁନ୍ଦଲଦେ ଅସ୍ମଦପୂର୍ବା କେରିମୀ ରିଙ୍ଗଜା ବଢୁଏଣ ପଢି-
ଭଜଇ ॥

ଜୀଟିଲେତି । ଏକରୀ ମମ ବଧୁଟିକଯା ଏବ ରକ୍ଷିତା ଗୋକୁଳଷ କୀର୍ତ୍ତିଃ ॥ ୨୬ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଅର୍ଥାତବ କଟାକ୍ଷଳବାସ ସବିତ୍ରେ ନମ ଇତାଭିପ୍ରାୟଃ । ଅଥବା
ମୁଖ୍ୟଲୀଲରା ଉତ୍ସମେତଃ ଅନ୍ତଥା ସୂର୍ଯ୍ୟାଶ ବନ୍ଦନୀୟଃ । କୃଷ୍ଣ ଇତି ପ୍ରସିଦ୍ଧୋର୍ଦ୍ଦୋଷାପତ୍ରିଃ ॥

ଜୀଟିଲେତି । କୁନ୍ଦଲତେ ! ଅନ୍ତପୂର୍ବା ଏଷ କିମ୍ବ୍ରୀ କୃଷ୍ଣ ବୁଝେନ ପଠ୍ୟତେ ॥

ଜୀଟିଲା । ଶ୍ରୀ ଆମାର ବଧୁଈ ଗୋକୁଲେର କୀର୍ତ୍ତି ରଙ୍ଗା କରି-
ଯାଇଁ ॥ ୨୬ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ତାତ୍ରକୁଣ୍ଡ ଅହଣ କର, ଆମି ମନ୍ତ୍ର ପାଠ କରି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଉଂକମ୍ପେର ସହିତ ତାତ୍ରକୁଣ୍ଡ ଧାରଣ କରିଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ରାଧେ ! ଡୋହାର ଅଧର ମନ୍ଦର୍ଶନ କରିଯା ଚପଲତା ବୁନ୍ଦି
ହେଯାଯ ଆମି ନିରକ୍ଷର କ୍ଳେଶପୁଞ୍ଜ ଭୋଗ କରିତେଛି; ଅତଏବ
ହେ ଚଞ୍ଚଳାକ୍ଷି ! ଏହି ମାଦୃଶ ଦୁଃଖିତଜନେର ପ୍ରତି କୁଟିଲ-
ନୟନାକ୍ଳଳ-ଶୋଭା ନିକ୍ଷେପ କର, ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବକେ ନମଶ୍କାର ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (ସାଉହାସଂ) ବୁଡ଼ିଏ ଆହିରୀ ମୁଦ୍ରିଆ ତୁମଂ ରୀରୀ-
ଗୀଦଂ କେଅ ଜାଣାମି ଅନ୍ଧବେଅସ୍ସ ତୁମଂ କାପି । ତୀ
ସୁଗାହି, କୋରୁମେସବୀଏ ସାହାଏ ତଇବଗ୍ରହ୍ୟ ଲଲନାଶ୍ଵର-
ଆରୀ ରିଙ୍ଜା ଏମା ॥ ୨୭ ॥

ସର୍ବାଃ । (ଶ୍ରିତଂ କୁର୍ବନ୍ତି) ॥

ଜଟିଲା । (ସଲଜଙ୍ଗ) ହୋତୁ ରୁଟୁ ପୁଆବେହି ପୁତ୍ର ଗୋ-
କୋଟୀସରୋ ହୋତୁ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳେତି । ବୁନ୍ଦେ ! ଆଭୀରୀ ମୁଦ୍ରା, ତଃ ରୀରୀଶବ୍ଦମେବ ଜାନାମି, ଶ୍ରଦ୍ଧଦେଶନ୍ତ
ତଃ କାମି । ତୁମାଙ୍ଗୁ, କୌରୁମେସବାଃ ଶାଖାଯାତ୍ରୀଯବର୍ଗଞ୍ଚ ଧର୍ମାଦିଷୁ ତୃତୀୟନ୍ତ
କାମତ୍ ଲଲନାଶୁଭକରୀ ପ୍ଲାଟେବା । ପ୍ରତ୍ୟାଂପରମତିନାମ ସନ୍ଦୟଙ୍ଗମିଦଂ । ତମକଣଃ,
ତାଂକାଲିକୀ ଚ ପ୍ରତିଭା ପ୍ରତ୍ୟାଂପରମତିର୍ମତେତି । ଅତି ମଧୁମଙ୍ଗଳନ୍ତ ପ୍ରତିଭା ॥ ୨୭ ॥

ଜଟିଲେତି । ଭବତୁ ରୁଟୁ ପୂଜ୍ୟ ପୂଜ୍ୟ ବେ ଗୋକୋଟୀଖରୋ ଭବତୁ ॥

ଜଟିଲା । -କୁନ୍ଦଲତେ ! ଏଇ ବୁଟୁ କି ଥକାର ଅନ୍ତତପୂର୍ବ ମନ୍ତ୍ର
ପାଠ କାରିଲ ? ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (ଅଟହାମେର ମହିତ) ବୁନ୍ଦେ ! ଆଭିରୀଜାତି ଅତି-
ଶୟ ମୁଦ୍ରା, ତୁମି କେବଳ ଗୋ ଆହାନ କରିବାର ଜଣ ରୀମୀ
ଗୀତମାତ୍ରେ ଜାନ, ଆମାଦେର ଦେବେର ତୁମି କେ ? ତବେ ବଲି
ଶୁନ, ଏଇ ଯେ ମନ୍ତ୍ର ପାଠ ହଇଲ, ଇହା କୌରୁମେସବୀ ଶାଖାର
ତୃତୀୟବର୍ଗେର ଲଲନାଶୁଭକରୀ ଝାଚା ଅର୍ଥାଂ ମନ୍ତ୍ର ॥

ପକ୍ଷାନ୍ତରେର ଅର୍ଥ, କନ୍ଦର୍ପ-ବୃକ୍ଷଶାଖାର୍ଦ୍ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଓ
ଯୋକ୍ଷ ଏଇ ଚତୁର୍ବର୍ଗେର ମଧ୍ୟ ତୃତୀୟବର୍ଗ ଯେ କାମ, ତାହାରଇ ଏହି
ମନ୍ତ୍ର, ଇହାର ଦ୍ୱାରା ସ୍ତ୍ରୀଗଣେର ଅତିଶୟ ସ୍ଥାନୁଭବ ହୟ ॥ ୨୭ ॥

ସକଳେ । (ହାନ୍ତ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

ଜଟିଲା । (ଲଜ୍ଜାର ମହିତ) ସା ହବାର ତା ହଉକ, ତୁମି ଏଥିର

কুঞ্চঃ । অর্চিতার্চাধুনা ধন্ত্যে ত্বর্মর্যং কুরুত ভাবতঃ ।

অস্ত্রোন্তাসিনে গাঢ়মুদারাজীববন্ধবে ॥ ২৮ ॥

আধা । (সংভবং মাটিপতি) ॥

কুন্দলতা । (সংস্কৃতেন ।)

সংপ্রতি কণ্ঠারাশেরপভেগং কুর্মতে পুরুষায় ।

মিত্রায় চিত্রমর্যং কুরু সুস্থিত পুণ্ডরীকেণ ॥

কুঞ্চ ইতি । অর্কা প্রতিমা অর্চিতা স্বয়েতি শেষঃ অয়রঘাকাশং, পক্ষে বদ্রং
পীতবন্ধং পূর্বস্থিন্ ভাসিতঃ শীলঃ যস্ত সঃ । পরেন্দোন্তাসিত ইতি স তটৈশ্চ ।
রাজীববন্ধবে স্বর্যার পক্ষে জীববন্ধবে জীবনমিত্রায় মহং । গাঢ়মুদা অতিহর্ষে,
পক্ষে গাঢ়ং যথা স্থানে উদ্বারা সং ভাবতোহর্যং পূজাবিধিং কুরু ॥ ২৮ ॥

কুন্দেতি । কণ্ঠারাশেঃ, পক্ষে কণ্ঠাসমুহশ্চ । মিত্রায় স্বর্যায়, পক্ষে কুঞ্চাদ
মহং । সুস্থিতং কমলং তেন, পক্ষে সুস্থিতমেব পুণ্ডরীকং তেন ॥ ২৯ ॥

ভাল করিয়া পূজা কর, আমার পুত্র যেন কোটি গোকুর
অধীশ্বর হয় ॥

শ্রীকুঞ্চ । ধন্ত্য ! প্রতিমাত পূজা করা হইল, আমিয়া
ভক্তিনহকারে গ গনোদিত পদ্মবন্ধু সূর্যকে অর্ঘ্য প্রদান
কর ॥ ২৮ ॥

শ্রীরাধা । (সন্ত্রম প্রকাশ করিতে লাগিলেন) ॥

কুন্দলতা । (সংস্কৃতভাষায় ।)

সম্প্রতি সূর্যদেব কণ্ঠারাশি ভোগ করিতেছেন, অতএব
বিকশিত কমল দ্বারা ইহাকে বিচিত্র অর্ঘ্য প্রদান কর ॥

শ্লেষার্থে । সম্প্রতি কণ্ঠাসমুহ ভোগকারী সম্মুখস্থ প্রিয়-
সন্ত্রম শ্রীকুঞ্চকে হাস্তকমল দ্বারা উৎকৃষ্ট অর্ঘ্য প্রদান কর ॥

ରାଧା । (ଦୃଗ୍ରେନ ହରିଂ ପଣ୍ଡତି) ॥ ୨୯ ॥

କୃଷ୍ଣ । ସବିତୁଃ ସମାପ୍ତିଃ ପୂଜାବିଧିରେ ସ୍ଵର୍ତ୍ତୁ କଳ୍ପାଣି ।

ଇଷ୍ଟଂ ନନ୍ଦ ଦେବଂ ସରାଗ ସୁମନୋ ବରାଞ୍ଜଲିନା ॥

ରାଧା । (ବଞ୍ଚୁକୁଶ୍ମାଞ୍ଜଲିଃ କ୍ଷିପତି) ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ । ଜଟିଲେ ମିଟ୍ଟଃ ପକଷଃ ଦକ୍ଖିନା ଦିଜ୍ଜଉ ଅଙ୍ଗେ
ଅଛିଦଂ ବାହରେନ୍ଦ୍ର ॥ ୩୦ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ସବିତୁଃ ଶ୍ରୀସ୍ତ, ଇଷ୍ଟଂ ଦେବଃ ଶ୍ରୀଃ । ପକ୍ଷେ ଇଷ୍ଟଃ ସାରକୁଳ୍ୟ-
ବିଷୟଃ ଦେବଃ କ୍ରୀଡ଼ାପରଃ ମାଃ । ସ ରାଗଃ ସୁମନୋ ବରାଃ ପୁଷ୍ପଶ୍ରେଷ୍ଠାନେଷାମଞ୍ଜଲିନା ।
ପକ୍ଷେ ସାମୁରାଗଃ ସୁର୍ତ୍ତ ମନ୍ମୋ ବରାଞ୍ଜଲିନା ॥

ମଧୁମନ୍ତଳେତି । ଜଟିଲେ ! ମିଟ୍ଟଃ ପକଷଃ ଦକ୍ଖିନା ଦୀରତାଃ । ବରଃ ଅଛିଦଃ
ବାହରାମଃ ॥ ୩୦ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ନେତ୍ରକୋଣ ଦ୍ଵାରା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଅବଲୋକନ କରିତେ
ଲାଗିଲେନ) ॥ ୨୯ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । କଳ୍ପାଣି ! ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବେର ପୂଜାବିଧି ସୁନ୍ଦରଙ୍କପେ ପରି-
ସମାପ୍ତି ହଇଲ, ଏକଣେ ତୁମି ଉତ୍କଳ ରତ୍ନକୁଶମେର ଅଞ୍ଜଲି
ଦ୍ଵାରା ଇଷ୍ଟଦେବରଙ୍କେ ଆନନ୍ଦିତ କର ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ବଞ୍ଚୁକ ଅର୍ଥାତ ବାହୁଲୀପୁଷ୍ପେର ଅଞ୍ଜଲି ପ୍ରଦାନ କରି-
ଲେନ) ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ । ଜଟିଲେ ! ସୁନିଷ୍ଟ ପକାନ ଦକ୍ଖିନା ଦାଓ, ଆମରା
ଅଛିଦ୍ର ଅବଧାରଣ କରି ॥ ୩୦ ॥

କୁକ୍ଷଃ । ପାତ୍ରେ ସମିତବାଚାଟ ବଟୋ ତିଷ୍ଠ ଗୋକୁଳବାସିନାଃ
ମୈତ୍ରୀଲାଭ ଏବ ମେ ଦକ୍ଷିଣା ॥

ଜାତିଲା । (ସ ହର୍ଷଃ) ଭୋ ବଡୁରାଜ ମମ ସରଂ ସମାଧିଚ୍ଛ ତଥ
ଇଟ୍ଟଭୋଅଣଂ ଭୁଞ୍ଗାବିଅ ମଣିମୁଦ୍ରିଆ ମାତ୍ର ଦାଦବା ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳଃ । (ସ ହର୍ଷଃ) ଅଜ୍ଜେ ଶୁଦ୍ଧବକରା ହୋହି ଜଂ ଇଟ୍ଟ-
ଭୋଅଣଂ ବଞ୍ଚଣାଣଂ ଦାତୁକାମାସି ॥

କୁକ୍ଷ ଇତି । ପାତ୍ରେ ସମିତଭୋଜନମାତ୍ର ତ୍ରେପରଃ ପେଟୁକ ଇତି ନୀଚୋକ୍ତିଃ ।
ସ ପାତ୍ରେ ସମିତୋଂପରଭୋଜନାମ୍ବିଲିତୋ ନଯେତ୍ୟମରାତଃ ॥

ଜାଟିଲେତି । ଭୋ ବଟୁରାଜ ! ମମ ଗୃହଃ ସମାଗଛ, ତତ୍ତ ଇଟ୍ଟଭୋଜନଃ କୁଞ୍ଚିତା
ମଣିମୁଦ୍ରିକା ମରା ଦାତବ୍ୟ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଲେତି । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଶ୍ଵତ୍ପନ୍ନରା ଭ୍ରମ, ସନ୍ତ-ପୁତ୍ରବତୀ ସନ୍ତୁଷ୍ଟଃ ଶ୍ଵତ୍ପନ୍ନରେତି
କୋଷାତ । ସଂ ଇଟ୍ଟଂ ଭୋଜନଃ ବ୍ରାଙ୍କଣାନାଃ ଦାତୁ କାମାସି ॥ ୩୧ ॥

ଶ୍ରୀକୁକ୍ଷ । ଅହେ ବାଚାଲ-ବ୍ରାଙ୍କଣବାଲକ ! ଥାକ, ତୁମି କେବଳ
ଭୋଜନ ମାତ୍ରେଇ ତ୍ରେପର, ଗୋକୁଳବାସିଦିଗେର ସହିତ
ମିତ୍ରଭା ଲାଭଇ ଆମାର ପରମ ଦକ୍ଷିଣା ॥

ଜାତିଲା । (ହର୍ଷେର ସହିତ) ଅହେ ବଟୁରାଜ ! ଆମାର ଗୃହେ ଆଇସ,
ଆମି ମେହାନେ ଅଭିଲଷିତ ଭକ୍ଷ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଭୋଜନ କରାଇୟା
ମଣିମୁଦ୍ରିକା ପ୍ରଦାନ-କରିବ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (ହର୍ଷେର ସହିତ) ଆର୍ଯ୍ୟ ! ତୋମାର ହଥନ ବ୍ରାଙ୍କଣ-
ଦିନକେ ଅଭିଲଷିତ ଭୋଜନ ପ୍ରଦାନ କରିଲେ ଇଚ୍ଛା ହଇ-
ରାହେ, ତଥନ ତୁମି ସନ୍ତ ପୁତ୍ରବତୀ ହଇବା ॥

କୁକ୍ଷଃ । ସୁଦ୍ଧେ ଭୋଜଯାମୁଁ ବୁଟୁକଃ ଅହଂ ତୁ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀମାମାଦ୍ୟ
ଗୁରୋର୍ଗର୍ଭସ୍ତୁ ସନ୍ଦିଷ୍ଟମାଦେଯିଯାମି ॥ ୩୧ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । କୌରିସଂ ତଃ ॥

କୁକ୍ଷଃ । ମାତଃ ପୂର୍ଣ୍ଣିମେ ଯା ଭସତ୍ୟାଃ ପ୍ରେମପାତ୍ରୀ ବୁଧଭାନୁପୁତ୍ରୀ
ତଞ୍ଚାଃ ସଂଶୟୋହଦ୍ୟ ମହାନିତି କଳାତରମୂଳେ ସା ରକ୍ଷୋତ୍ସ-
ମନ୍ତ୍ରେଣାଭିମନ୍ତ୍ର୍ୟତାମିତି ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ମ ବ୍ୟଥମିବାପବାର୍ଯ୍ୟ) ଅଙ୍ଗେ ଦିଟ୍ଟିଆ ଗୋଅମା
ଏମୋ କଳାବୁକୁଥୋ ତା ତୁମଂ ଗଦୁଅ ଭାବଦୀଂ ଏଥ ପଥାବେହି

କୁନ୍ଦେତି । କୌଦୃଶଂ ତଃ ॥

କୁନ୍ଦେତି । କରେ ଲଗିଛାହ । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଦିଟ୍ଟା ଗୋଚରଃ ଏଷ କଳାବୁକ୍ଷଃ, ତୁମାଂ

ଶ୍ରୀକୁକ୍ଷଃ । ସୁଦ୍ଧେ ! ଏହି ଆକ୍ରମିତାଲକକେ ଭୋଜନ କରାଉ, ଆମି
ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀର ନିକଟ ଗିଯା ଗୁରୁଦେବ ଗର୍ବଚାର୍ଯ୍ୟର ଆଦେଶ
ନିବେଦନ କରି ଗା ॥ ୩୧ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ମେଇ ଆଦେଶ କି ପ୍ରକାର ? ॥

ଶ୍ରୀକୁକ୍ଷଃ । ମାତଃ ପୂର୍ଣ୍ଣିମେ ! ଆପନାର ସେ ପ୍ରେମପାତ୍ରୀ ବୁଧଭାନୁ
ପୁତ୍ରୀ, ଆଜ୍ ତୀହାର ମହାମଂଶୟ ଉପନ୍ତିତ, ଏକାରଣ ତୀହାକେ
କଳାତରମୂଳେ ରାଖିଯା ରକ୍ଷୋତ୍ସମତ୍ର ଦ୍ଵାରା ଅଭିମନ୍ତ୍ରିତ କରି-
ବେନ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ବ୍ୟଥିତେର ନ୍ୟାୟାଇ ଯେମ କରେର ନିକଟ ଗିଯା)
ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଦୌଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ସମ୍ମୁଖେ କଳାବୁକ୍ଷ ବିଦ୍ୟମାନ, ଅତ-
ଏବ ଆପନି ଗୃହେ ଗମନ କରିଯା ଭଗବତୀ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀକେ
ଏ ସ୍ଥାନେ ପ୍ରେରଣ କରିବେନ ଏବଂ ଏହି ଆକ୍ରମିତାଲକକେ

କୁଂ ବି ଭୁଜୀବେହି ଅନ୍ତେ ଏଂ ଗଗ୍ନମିକୃଥଃ କୃଥଣଃ ରକ୍ତ-
ଖେଳ ॥ ୩୨ ॥

ଜଟିଲା । (ବଟୁନା ସହ ନିକ୍ଷାଣ୍ତା) ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ସ ଶ୍ଵିତଃ) ରାଧି ଦେହି ପାରିତୋସିଅଂ ଜଂ
ସୁଟୁ ଛଲହଂ ଦେ ଅତ୍ରଥିଦଂ ମେ ନିବାହିଦଂ ॥ ୩୩ ॥

ରାଧା । (ବକ୍ରମବେକ୍ଷ୍ୟ) କୁନ୍ଦଲଦିଏ କିଂ ଯେ ଅତ୍ରଥିଦଂ ॥

ସଂଗତା ଭଗବତୀଂ ଅତ୍ର ପ୍ରଥାପେଯ । ବଟୁମପି ତୋଜନ ଧୟଃ ଏନଃ ଗର୍ଜିବାଃ କ୍ଷଣଃ
ରଙ୍ଗମଃ ॥ ୩୨ ॥

କୁଲେତି । ରାଧେ ! ଦେହି ପାରିତୋସିଃ ଯଃ ଜୁଟୁ ହର୍ବତଃ ତେ ଅଭ୍ୟଧିତଃ
ମୟା ନିର୍ବାହିତଃ । ପାରିତୋଧାଦୀତେ ଯଃ ତହତଃ ପାରିତୋସିକ । ଶିରୋଫା
ଇତି ଲୋକେ ଭାଷା । ଏବମିନ୍ଦ୍ରିଯାମିଶ୍ଚ ମୁଖୀଟିକପକଥିଯଃ । ଶରୀରଃ ବଞ୍ଚିଲଃ
କୁର୍ମ୍ୟାଂ ସ୍ତ୍ରତ୍ରିଶତ୍ରୁଷୟୈଃ କୁଟୁମ୍ବିତି । ନାଟକଗରଣେ ସ୍ତ୍ରତ୍ରିଶଃ ଭୂଷଣମୁକ୍ତାନି,
ତମ୍ଭେ ଉତ୍ତାହରଣଃ ନାମ ନାଟକଭୂଷଣିଦଃ । ତମ୍ଭନଃ, ବାକ୍ୟଃ ଯଦ୍ଗୁଟିତୁଲ୍ୟାର୍ଥଃ
ତମ୍ଭାହରଣିତି । ଅତ୍ର ଜଂ ସୁଟୁଠେତ ଦିନାକରଃ ଗୁଟିତୁମ୍ଭାର୍ଥାହନାହରଣଃ ॥ ୩୩ ॥

ରାଧେତି । କୁନ୍ଦଲତିକେ ! କିଂ ଦେ ଅଭ୍ୟଧିତଃ ॥

ତୋଜନ କରାଇବେନ, ଆମରା ଏହି ଗର୍ଜେର ଶିଷ୍ୟକେ କ୍ଷଣକାଳ
ରାଥିବ ॥ ୩୨ ॥

ଜଟିଲା । (ବଟୁର ସହିତ ଗମନ କରିଲ) ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ହାତ୍ୟର ସହିତ) ରାଧେ ! ପାରିତୋସିକ ଦାଓ ?
ଯେହେତୁ ଆମି ତୋଥାର ସୁତୁର୍ଭ ପ୍ରାର୍ଥିତବିଷୟ ସମ୍ପନ୍ନ
କରିଲାମ ? ॥ ୩୩ ॥

ଆରାଧା । (ବକ୍ରଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କରିଯା) କୁନ୍ଦଲତିକେ ! ଆମାର
ପ୍ରାର୍ଥିତ କି ? ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଅହି କୌସ ଭୁଅଂ ଭଞ୍ଚୁରେମି ଜଂ ଦୂରାରାହଣଂ ଭଣାମି ॥
କୁନ୍ଦଲତେ ଦାପୟ ଦକ୍ଷିଣାଂ ସାମ୍ବୋହିଷ୍ଠ ପଦ୍ମନୀଦୟିତ-
ସଂଗଃ ॥ ୩୪ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ରାହେ ରାହେ କଞ୍ଚାହିଶେ ଆଆରିଓ ତୁଏ ଦକ୍ଖିଣାଏ
ଅଗୁରଙ୍ଗୀଯତ୍ତ ॥

ବିଶାଖା । (ଶ୍ରୀମା) କୁନ୍ଦଲଦେ ଦକ୍ଖିଣାଦାଣାହିଷ୍ଠାଏ ତୁଏ ଚେଅ
ଦିଜ୍ଜଟ, ଦକ୍ଖିଣା ଜାଏ ବିଲିଉଣ ଅମ୍ପଣୋ ଦେଆରୋ ପୁରୋ-
ହୀଦୋ ଆହରିଦୋ ॥ ୩୫ ॥

କୁନ୍ଦେତି । ଅୟି ! କଞ୍ଚାଂ କ୍ରବଂ ଭଞ୍ଚୁରେମି, ସଞ୍ଚାଂ ଶ୍ରୀରାଧନଂ ଭଣାମି ॥

କୁନ୍ଦ ଇତି । କୁନ୍ଦଲତେ ! ପଦ୍ମନୀଦୟିତଶ୍ଚ ଶ୍ରୀଯତ୍ତ ଯାଗଃ ପୂଜା । ପକ୍ଷେ

ପଦ୍ମନୀନାଂ ଦୟିତଶ୍ଚ ପ୍ରିସତ୍ତ ମମ ପୂଜା ॥ ୩୬ ॥

କୁନ୍ଦେତି । ରାଧେ ! ରବିକର୍ମାଭିଜ୍ଞ ଆଚାର୍ୟସ୍ଥୀ କର୍ତ୍ତା, ଦକ୍ଷିଣା-
ଦାମେନାମୁରଜ୍ୟତ୍ରାଂ । ପକ୍ଷେ ରତିକର୍ମାଭିଜ୍ଞ ଆକାରିତଃ, ସ୍ଥାନ ଦକ୍ଷିଣା ସରଳସ୍ଥା
ଭୂତା ସମୟ ରଜ୍ୟାତାମହୁରାଗବିସ୍ଥଃ, କ୍ରିୟତାଂ ॥

ବିଶାଖେତି । କୁନ୍ଦଲତେ ! ଦକ୍ଷିଣାନାଭିଜ୍ଞୟା ଭୟେବ ଦୀଯତାଂ ଦକ୍ଷିଣା । ସ୍ଥାନ

କୁନ୍ଦଲତା । ସଥି ! ଅକୁଟୀ କରିତେଛ କେନ ? ଆମି ତୋମାର
ଦେବାରାଧନାର କଥାଇ ବଲିତେଛି ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । କୁନ୍ଦଲତେ ! ପଦ୍ମନୀନାୟକ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବେରୁ ପୂଜାତ ସମାଧା
ହଇଲ, ଏଥନ ଆମାକେ ଦକ୍ଷିଣା ଦେଓଯାଏ ॥ ୩୭ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ରାଧେ ! ତୁମି ସୂର୍ଯ୍ୟପୂଜାଭିଜ୍ଞ ବ୍ରାହ୍ମନକେ ଦକ୍ଷିଣା
ଦ୍ୱାରା ମନ୍ତ୍ରକ୍ଷଟ କର ॥

ବିଶାଖା । (ଦୈଃ ହାନ୍ତ କରିଯା) କୁନ୍ଦଲତେ ! ତୁମି ଦକ୍ଷିଣା-

ଲଲିତା । ବିଶାଖେ ଗୁଣ ଏମୋ ପୂରୋବିଦାଏ କୁନ୍ଦଲଦାଏ ଦିଲ୍ଲା-
ହିଟ୍ଟ ଦକ୍ଖିଣୋ ଆଆରିଓ ॥

କୁଞ୍ଚ । ଲଲିତେ ପୂଜ୍ୟୋ ପ୍ରଜାବେତୀ ତନ୍ଦ୍ର୍ୟାଃ ନାଚାର୍ଯ୍ୟକମାଚୀ-
ର୍ଯ୍ୟତେ ॥ ୩୬ ॥

ବିଚିତ୍ତାଘନେ ଦେବରଃ ପୂରୋହିତ ଆହୁତଃ । ପକ୍ଷେ ଦକ୍ଷିଣାଃ ଶୋଷିତାଃ ଦାନେହିତ୍ତି-
ଜମ୍ବା ହୃତେବ ଦକ୍ଷିଣା ଶୋଷିତିତାଃ । ବରସ୍ତ୍ର ବାମା ନନ୍ଦଧୀନା ଇତ୍ୟର୍ଥଃ । ସୟା
ହୁନ୍ତାନୁନଃ ସଞ୍ଚ ପୂରୋହିତଃ ଶୃଙ୍ଗାରଦାନେନ ଅଥବା ହିତକାରୀ ପୂରା ରତିହିତୁକରେ
ନେହିତୋ ବା ବିଚିତ୍ତାଦ୍ସିଦ୍ଧ ବିଜ୍ଞାର ବା ଆହୁତଃ ॥ ୩୫ ॥

ଲଲିତେତି । ବିଶାଖେ ! ନୂନମେଧ କାରିତପୁଜ୍ୟା କୁନ୍ଦଲତୟା ଦତ୍ତାଭୈଷ-ଦକ୍ଷିଣ
ଆଚାର୍ଯ୍ୟଃ । ଅଥବା ଦତ୍ତାନ୍ତା ଚିଠ୍ଠା ଦକ୍ଷିଣ ସମେ ସଃ । ଅଥବା ଦତ୍ତାଭୈଷ-ଦକ୍ଷିଣ ସନ୍
ଆକାରିତଃ ॥

କୁଞ୍ଚ ଇତି । ଲଲିତେ ! ପ୍ରଜାବେତୀ ଭାତ୍ଜାରା ପୂଜାଦିଶତୀ ବା । ପକ୍ଷେ ପ୍ରକୃତ-
ଜାତ୍ୟତୀ ସତ୍ୟଭାମା ଭାଗେତିବେ ଭାତ୍ଜିଶକେନ ଚୋଚାତେ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟକମାଚାର୍ଯ୍ୟତ୍ସଂ ॥ ୩୬ ॥

ଦାନବିଷୟେ ଶୁପଣ୍ଡିତ, ଶୁତ୍ରାଃ ତୋଭାକେଇ ଦକ୍ଷିଣା ଦିତେ
ହଇବେ, ଯେହେତୁ ତୁମି ବାଛିଯା ବାଛିଯା ଆପନାର ଦେବର-
କେଇ ପୂରୋହିତଙ୍କପେ ଆହ୍ଵାନ କରିଯାଇଁ ॥ ୩୫ ॥

ଲଲିତା । ବିଶାଖେ ! ନିଶ୍ଚୟ ବୋଧ ହଇତେଛେ, ପୂଜାକାର୍ଯ୍ୟତ୍ରୀ
କୁନ୍ଦଲତା ଆଚାର୍ଯ୍ୟକେ ଅଭୀଷ୍ଟ ଦକ୍ଷିଣା ପ୍ରଦାନ କରିଯାଇଁ ॥

କୁଞ୍ଚ । ଲଲିତେ ! ଇନି ଆମାର ଭାତ୍ଜାଯା, ଶୁତ୍ରାଃ ଆମାର
ପୂଜ୍ୟା, ଅତେବ ଆମି କିଙ୍କପେ ଇହାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟତ୍ ଆଚରଣ
କରିବ ॥ ୩୬ ॥

ରାଧା । ହଲା ଲଲିଦେ ସାହୁପୁଅନ୍ତଃ ଶିବାହିଦଃ ତୁକ୍ଷେହିଂ ଅଜ୍ଜବି
କିଂ ପରିକ୍ରୀଅଦି ॥

କୃଷ୍ଣ । ଶ୍ଵରବୋଧମାନୁବନ୍ଧୀ କ୍ରମବିସ୍ତାରିତ-କଳାବିଳାସଭରଃ ।
କ୍ଷଣଦା ପତିରିବ ଦୃଷ୍ଟେଃ କ୍ଷଣଦାୟୀ ରାଧିକା ସଞ୍ଚଃ ॥ ୩୭ ॥
(ନେପଥ୍ୟ ।)

ଦୁର୍ଲଭଃ ପୁଣ୍ୟକାଙ୍କ ବୃତ୍ତସ୍ତେ ବିପ୍ରକର୍ଷତଃ ।

ରାଧେତି । ସଥି ଲଲିତେ ! ସାହୁପୁଅନ୍ତଃ ନିର୍ବାହିତଃ ସୁମାତିଃ ଅନ୍ୟାପି କିଂ
ଅତୀକ୍ଷ୍ୟତେ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । କ୍ଷଣଦାପତିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରଃ କ୍ଷଣଦାୟୀ ଉଂସବପ୍ରଦଃ ॥ ୩୭ ॥

(ନେପଥ୍ୟ) ଦୁର୍ଲଭ ଇତୋଦି । ଅର୍ଥତ୍ ତୁ ପ୍ରେଧାନଶ୍ଚ ଚୁଚ୍କଃ । ସନ୍ଦାଗନ୍ତ୍କଭାବେବ
ପତାକାହାନକଃ ତଃ । 'ତତ୍ତ୍ଵ ହିପ୍ରକାର', ତୁଳାଦଂବିଧାନଃ ତୁଳ୍ୟବିଶେଷଗଣ । ପୂର୍ବଃ
ତ୍ରିଧା, ଅର୍ଯ୍ୟମ୍ପ ଇତ୍ତରଃ ଶ୍ରୀ ଦ୍ଵିତୀୟଃ ଚ । ତତ୍ତ୍ଵ ଶିଷ୍ଟଶ ଲକ୍ଷଣଃ,
ବଚ୍ଚାତିଶ୍ୟରଃ ଶିଷ୍ଟଃ କାବ୍ୟବନ୍ଦରେମାଶ୍ରମଃ । ପତାକାହାନକମିଦଃ ଦ୍ଵିତୀୟଃ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତଃ, ଅତ୍ର ଭବି-
ଷ୍ଯାତୋ ରାଧାସମଦୁର୍ଲଭତତ୍ତ୍ଵତ୍ ଲକ୍ଷଣାଦିଦଃ ଶିଷ୍ଟଃ ନାମ ପତାକାହାନକ । ବିପ୍ରକର୍ଷତୋ

ଶ୍ରୀରାଧା । ସଥି ଲଲିତେ ! ତୋମରା ଭାଲକପେ ପୂଜ୍ଞା ନିର୍ବାହ
କରିଯାଉ, ଏଥିନ ଆର ଅତୀକ୍ଷା କରିତେଛ କେନ ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଆହା ! ଶ୍ରୀରାଧାର କ୍ରମବିସ୍ତାରିତ ବୈଦକ୍ୟାତିଶୟ
କମ୍ପର୍କେ ଶ୍ଵରଣ କରାଇତେଛେ, ଅଧିକ କି ବଲିବ, ଇହାର ମନ୍ତ୍ର
ରଜନୀକାନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରେର ଘ୍ରାୟ, ଆମାର ଲୋଚନେର ଅନୁମ ଅନ୍ଦାନ
କରିତେ ଲାଗିଲ ॥ ୩୭ ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ଅହେ ପଞ୍ଚଲୋଚନ ! ବିଚେଦନିବନ୍ଧନ ଦୁର୍ଲଭ ହଇଲ ।

କୁଷ୍ଠଃ । (ମର୍ଯ୍ୟଥମୁଚେଃ) ଭୋଃ କୋହୟଂ ଦୁର୍ଭଃ ॥

(ପୁନର୍ନେପଥେ ।)

ସତ୍ତାଦ୍ସିଦ୍ୟମାଣୋହପି ବଲ୍ଲବୈଃ ପଶୁମଣ୍ଡଳଃ ॥ ୩୮ ॥

କୁଷ୍ଠଃ । ଲଲିତେ ପଶୁନାକଳୟ, କଞ୍ଚିତ-ନିଜକଳ୍ପୋ ସାବଦହମୁପ-
ସୌଦୟଃ, ତାବତ୍ତବ ରତ୍ନସିଂହାସନେ ପ୍ରିୟାଃ ଆପଯ ॥

(ଇତି ନିକ୍ରାନ୍ତଃ) ॥

ଲଲିତା । ହଳା ପୁରନୋ ପାଅଂ ଧାରେହି ॥

ବିରୋଗତୋହର୍ଥାଦ୍ୱାଧିକାସନ୍ଦୋ ଦୁର୍ଭାବୋ ବୃତ୍ତୋ ଜାତ ଇତାର୍ଥଷ ବଲ୍ଲବୈର୍ଯ୍ୟତ୍ତାଦ୍ସିଦ୍ୟମାଣଃ
ପଶୁମଣ୍ଡଳୋ ଦୁର୍ଭାବୋ ବୃତ୍ତ ଇତ୍ୟର୍ଥସ୍ତାପି ବୋଧକତ୍ୱା ॥ ୩୮ ॥

କୁଷ୍ଠ ଇତି । କଞ୍ଚିତ-ନିଜାକଳଃ କୃତ-ନିଜବେଶଃ, ଉପସୌଦୟଃ ସମୀପମାଗଛେଯଃ ॥
ଲଲିତେତି । ସଥି ! ପୁରତଃ ପାଦଃ ବିଧେହି ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । (ଦୁଃଖେର ସହିତ ଉଚ୍ଚେଃ ସ୍ଵରେ) ଅହେ ! ଏହି ଦୁଲ୍ଲଭ
କେ ? ॥

(ପୁନର୍ବୀର ବେଶଗୃହେ ।)

ଗୋପଗଣ-କର୍ତ୍ତ୍ରକ ସତ୍ତ୍ଵପୂର୍ବକ ପଶୁ ସକଳ ଅନ୍ତିଷ୍ଠିତ ହଇ-
ଗୋ ॥ ୩୮ ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । ଲଲିତେ ! ଆମି ସାବନ ପଶୁ ସକଳ ଅବଲୋକନ
ପୂର୍ବକ ସୁସଜ୍ଜିତ ହଇଯା ଆଗମନ ନା କରି, ତାବନ ତୁମି
ରତ୍ନସିଂହାସନେ ପ୍ରିୟତମାକେ ଉପବେଶନ କରାଓ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପ୍ରସ୍ଥାନ) ॥

ଲଲିତା । ସଥି ! ଅଗ୍ରେ ପାଦନିକ୍ଷେପ କର ॥

ରାଧା । ଲଲିଦେ ପ୍ରସୀଦ ପ୍ରସୀଦ ଶୁଣ୍ଡୁ ସନ୍ଧାନକ୍ଷି ॥

(ଇତି ସଂକ୍ଷିତେନ ।)

ଶ୍ରୀପ୍ରାୟଂ ସାୟଂ ଚରିତ-ପରିଶକ୍ତୀ ଗୁରୁଜନଃ

ପରିବାଦସ୍ତସୋ ଜଗତି-ମରଳାହଂ କୁଳବତ୍ତୀ ।

ବୟନ୍ତେ ଲୋଲଃ ସକଳ-ପଣ୍ଡପାଳୀ ଶୁଦ୍ଧଦେଶୋ

ତଦା ନାହାଂ ଯାଚେ ମଥି ରହମି ସନ୍ଧାରଯ ନ ମାଂ ॥ ୩୯ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ରାହେ ଜାଣେ ଅକ୍ରୁଦ୍ଧଲିମଦଂ -ତୁଙ୍କ ସଦୀବତଂ ତା ଅମଃ
ମଞ୍ଚ ବିକ୍ରଥାବିଦେଶ ॥

ରାଧେତି । ଲଲିତେ ! ପ୍ରସୀଦ ପ୍ରସୀଦ, ଶୁଣ୍ଡୁ ଶଙ୍କାକୁଳାନ୍ତି ॥ ୩୯ ॥

କୁନ୍ଦଲତି । ରାଧେ ! ଆମାମି ଅଞ୍ଚଲିତଂ ତବ ମତୀତ୍ରତଂ ତତ ଅଳଂ ସ୍ଵରଂ
ବିଦ୍ୟାପିତନ ॥

ଆରାଧା । ଲଲିତେ ! ପ୍ରସର ହୁ ଥସନ୍ତି ହୁ, ଆମି ଅତିଶୟ
ଶଙ୍କାକୁଳ ହଇଁଛି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ସଂକ୍ଷିତଭାଷ୍ୟ ।)

ଶୁଣ୍ଡୁ ! ମନ୍ଦ୍ୟା ପ୍ରାୟ ଗତ ହିଲ, ଗୁରୁଜନେରା ଚରିତ୍ରେର ପ୍ରତି
ଆଶକ୍ଷା କୁରିଯା ଥାକେନ, ଜଗଂ ମଧ୍ୟେ ଆମାର କଳକ୍ଷେ ଅତିଶୟ,
ଆମି ମରଳା କୁଳବତ୍ତୀ, କିମ୍ବୁ ତୋଗାର ମଥା ଅତିଶୟ ଚକ୍ରଲ ଏବଂ
ବହୁ ବହୁ ଗୋପରମଣୀର ବନ୍ଦୁ, ଅତ୍ରଏବ ନାନ୍ଦାବେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି,
ଆର ଆମାକେ ନିର୍ଜନେ ଲାଇସା ବାଇଓ ନା ଅର୍ଥାଂ ତଥାଯ କୋନ
ବିପଦ-ସଂକଷିତର ସନ୍ତ୍ଵନ ॥ ୩୯ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ରାଧେ ! ଆମି ତୋମାର ଅଞ୍ଚଲିତ ମତୀତ୍ରତ ଜାନି,

ଅ ତ୍ରୈବ ଆର ସ୍ଵରଂ ପ୍ରକାଶ କରାର ଅଯୋଜନ ନାହିଁ ॥

ବିଶାଖା । (ମାଭ୍ୟସୂର୍ଯ୍ୟଃ) କୁଳଲଦେ କାର୍ଖୁ ଅପରା ତୁମ୍ହଙ୍କ ବିଅ
ବଂସୀଏ ତିଥି ସଞ୍ଚାରାଂ ଆଅଡ଼ଟୀଅଦି ॥ ୪୦ ॥

କୁଳଲତା । (ସମ୍ରଷ୍ମିତଃ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ମଦାମି ସମୟଃ ସଦା ବିଶଦବୁଦ୍ଧିରାଶିଃ ଶତଃ

ଭବାଦୃଷ୍ଟି-ପତିତ୍ରତା ବ୍ରତମଧ୍ୟଣିତଃ ତିର୍ତ୍ତତୁ ।

ଶ୍ରୀତେ ନିଖିଲମାଧୁରୀ-ପରିଣତେହପି ବେଣୁଧରନୋ

ମନଃ ସଥି-ମନାଗପି-ତ୍ୟଜତି ବୋ ନ ଧୈର୍ୟଃ ସଥା ॥

(ଇତି ସର୍ବାଃ କଳାତ୍ମମନୁସରଣି) ॥ ୪୧ ॥

ବିଶାଖେତି । କୁଳଲତେ ! କାର୍ଖୁ ଅପରା ସମିବ ସଂଶିକରା ତ୍ରିମହ୍ୟେ
ଆକୃଷ୍ୟକେ ॥ ୪୦ ॥

କୁଳେତି । ମଦାରିତ୍ୟାଦି । ତେଦନାମ ମୁଖମନ୍ୟନ୍ତମିଦଃ । ଶଲକଣଃ, ବୀଜ-
ଶୋତ୍ରେଜନଃ ତେମୋ । ସଥି ସଂଦ୍ରାତତେଦମମିତି । ଅତ୍ର କୁଳଲତମା ରାଧାପ୍ରେସ ଉତ୍କେ-
ଅନାତ୍ମେନାଚାନ୍ଦ୍ରନାତ୍ମାତ୍ମୋ । ତେମଃ ॥ ୪୧ ॥

ବିଶାଖା । (ଅସୂରାର ସହିତ) କୁଳଲତେ ! ତୋମାର ମତ ଏମନ
କେ ଆଛେ ଯେ, ବଂସୀ ତାହାକେ ଆକର୍ଷଣ କରିବେ ? ॥ ୪୦ ॥

କୁଳଲତା । (ପରିହାସ ପୂର୍ବକ ସଂକ୍ଷତଭାଷାୟ ।)

ବିଶାଖେ ! ଆମି ବିଶୁଦ୍ଧ-ବୁଦ୍ଧିତେ ଶତ ଧତ ଆଶୀର୍ବାଦ
କରିତେଛି, ଭବାଦୃଷ୍ଟିଜନେ ଅର୍ଥଣିତକୁପେ ପତିତ୍ରତା ବ୍ରତ ଅବ-
ହିତି କରାକ, ଅପର ହେ ସଥି ! ନିଖିଲ ମାଧୁରୀର ସାରସ୍ଵତପ
ସେ ବେଣୁଧରି, ତାହା କର୍ଣ୍ଗୋଚର ହଇଲେଓ ଯେନ ତୋମାଦେର ମନ
ଜୟେ ଧୈର୍ୟ ପରିତ୍ୟାଗ ନା କରେ ? ॥

(ଏଇକୁପ ପରିହାସ କରିତେ କରିତେ ମକଳେ କଳାତ୍ମକେର
ମୁଲେ ପଥନ କରିଲେନ) ॥ ୪୧ ॥

(ଥେବିଶ୍ୟ କୁଞ୍ଚଃ ।)

ସାତି ବିଲୋଚନ-ତରଙ୍ଗିତଭଙ୍ଗୀ

ବାଣ୍ଡାମିହ ବିତତ୍ୟ ଯୁଗାଙ୍କୀ ।

ରୀଧିକେୟମଧିକ-ସ୍ଵରଭଙ୍ଗଃ

ଦ୍ରାକ୍ ବବନ୍ଧ ମମ ଚିତ୍ତକୁରଙ୍ଗଃ ॥ ୪୨ ॥

ରାଧା । (ଅପବାର୍ଯ୍ୟ) କୁଳଳଦେ ପେକଥ ମୋହଗ୍ଗଂ ଗୁଞ୍ଜାବଲୀଏ ॥

(ଇତି ସଂକ୍ଷତେନ ।)

କଠୋରାଙ୍ଗୀ କାମଃ ଜଗତି ବିଦିତା ନୀରସତ୍ୟା

ନିଗୁଢାନ୍ତଶିଦ୍ରା ଭ୍ରମତିଭଲିନା ଚାମି ବଦନେ ।

କୁଞ୍ଚ ଇତି । ସାତି ବଜାମାଲୋଚନଶ୍ଚ ତରଙ୍ଗିତଭଙ୍ଗୀ କଟାକ୍ଷପରମ୍ପରା । ସୈବ
ବାଣ୍ଡା ଯୁଗବନ୍ଧନ-ପାଶବିଶେଷଃ । ବାଣ୍ଡା ଯୁଗବନ୍ଧନୀତି, ଅଧିକ-ସ୍ଵରେଣ ଭଙ୍ଗେ ଯତ୍ତ
ତଃ । ଯେନ ସ୍ଵରେଣାକୁଟିତ୍ତମାଧ୍ୟବନାଟିକ-ସ୍ଵରେଣାତ୍ତ ଭଙ୍ଗଃ ପ୍ରମିଳଃ । ଅଧିକପୂର୍ବ ରଙ୍ଗମିତି
ପାଠାନ୍ତରଃ । ମୂଳପାଠେ କ୍ରପକଃ, ପାଠାନ୍ତରେ ଉପମା ॥ ୪୨ ॥

ରାଧେତି । କର୍ଣ୍ଣ ଲଗିଥାହ, କୁଳଳତେ ! ପଣ୍ଡ ମୌତାଗ୍ୟଃ ଗୁଞ୍ଜାବଲ୍ୟାଃ ।
ଅପାଣିନୀର୍ଥା ସତ୍ତ ମହାଭାବାଧା ରତିବିଶେଷେ ବାଜିତ ଇତି ଜ୍ଞେଯଃ ॥ ୪୩ ॥

(ଅମନ୍ତର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରବେଶ ପୂର୍ବିକ ।)

ଅହୋ ! ଯୁଗାଙ୍କୀ ଶ୍ରୀରାଧା କୁଟିଲ-ଲୋଚନେର କଟାକ୍ଷପର-
ମ୍ପରାକୁପ ଯୁଗବନ୍ଧନୀ ବିନ୍ଦୁର କରିଯା ଅଧିକ ସ୍ଵରେ ସାହାର ଭଙ୍ଗ
ହୟ, ଏମତ ଆମାର ଚିତ୍ତକୁରଙ୍ଗକେ ଶୀଘ୍ର ବନ୍ଧନ କରିଲ ॥ ୪୨ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (କର୍ଣ୍ଣର ନିକଟ ଗିଯା) କୁଳଳତେ ! ଗୁଞ୍ଜାବଲୀର
ମୌତାଗ୍ୟ ଅବଲୋକନ କର ॥

(ଏହି ବଲିଯା ମଂକୁତଭାବାୟ ।)

ଗୁଞ୍ଜାବଲି ! ତୁମି ଜଗତେ କଠୋରାଙ୍ଗୀ ଓ ନୀରମ ବଲିଯା-

ତଥାପୁର୍ଯ୍ୟଚୈଗ୍ନାବଲି ବିହରମେ ବକ୍ଷସି ହରେ-

ଜ୍ଞାନାଂ ଦୋଷାଂ ବା ନ ହି କମଳାଗଃ ସ୍ଵଗ୍ୟତି ॥ ୪୩ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ନୀଚେଃ) ରାହେ ତୁହ କଠୋର-ସ୍ତନମଣି ବିଶିକ୍ଷୁଦ୍ଧାଏ,

ଏହାଏ କୁଦୋ ଏଥେ ଦେଇଅଂ ସାଗାରୀ ॥ ୪୪ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ଦମ୍ଭଜଦମନ-ବକ୍ଷଃ ପୁକ୍ଷରେ ଚାକୁତାରା ।

ଜୟତି ଜଗଦପୂର୍ବୀ କାପି ରାଧାଭିଧାନା ।

କୁନ୍ଦଲତେ । ରାଧେ ! ତଥ କଠୋର-ସ୍ତନମଣି ବିନିଧୁତାଯାଃ ଅଞ୍ଚାଃ କୁତୋହତ୍ତ
ଦୈର୍ଘ୍ୟଃ ବରାକ୍ଯାଃ ॥ ୪୫ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) ଦହୁଞ୍ଜେତ୍ୟାଦି । ପୁକ୍ଷରେହସ୍ତରେ ରାଧାଭିଧାନା କାପି ଚାକୁତାରା
ସ୍ଵଲ୍ପରତାରକ୍ତ ଅଭୂତାଧି ଜୟତି । କଥମୁକ୍ତା, ଜଗତି ଅପୂର୍ବୀ ଆଶର୍ଯ୍ୟା । ପଞ୍ଚେ

ବିଖ୍ୟାତ, ତୋମାର ନିଗୃତକୁପେ ମଧ୍ୟଦେଶ ଛିନ୍ଦ ଏବଂ ତୋମାର
ବଦନ ଓ ଅତିଶ୍ୟ ମଲିନ, ତଥାପି ତୁମି ହରିବକ୍ଷେ ବିରାଜ କରି-
ତେଛ, ଯାହା ହଟୁକ, ଅମୁରାଗଜନବୁଲ୍ଦେର କୋନ୍ ଦୋଷ ଗୋପନ
ନା କରିଯା ଥାକେ ? ॥ ୪୬ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ଧୀର ସରେ) ରାଧେ ! ତୋମାର କଠୋର-ସ୍ତନମଣି
ଦ୍ୱାରା ଆହୃତ ହୋଯାଯ ଏହି ବରାକୀ ଗୁଞ୍ଜାବଲୀର କିରୁପେ
ଏ ସ୍ଥାନେ ଶ୍ଵରତା ହଇବେ ? ॥ ୪୭ ॥

(ବେଶଘୁରେ ।)

ଅଶ୍ଵରନାଶନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ବକ୍ଷୋରୁପ ଗଗନେ ଜଗଦୁର୍ଭା କୋନ
ଏକ ମନୋଜ୍ଞ ଶ୍ରୀରାଧାନାନ୍ଦୀ ତାରା ଜୟଯୁକ୍ତ ହଟୁନ, ଯିନି ଗଗନରୁ

ସଦିଯମପହରଣ୍ଟୀ ତତ୍ର ନକ୍ଷତ୍ରମାଳା-

ମପି ତିରଯତି ଧାନ୍ତା ସନ୍ଦଗ୍ଧେ ପୁଷ୍ପବନ୍ଦୋ ॥ ୪୫ ॥

କୁଞ୍ଜଲତା । (ମେପଥ୍ୟାଭିମୁଖମାଳୋକ୍ୟ) ବୁନ୍ଦେ ଦୋଣଂ ଜ୍ଞେବ
ସୁରଚନ୍ଦାଣଂ ତିରେହାଣଂ ଭଣ୍ଟୀ, ତୁମଂ ତାରାଏ ମାହପ୍ରପେ
ଅଗହିଶାପି ଜଂ ପରାତୁଦ-ସୁର ଲକ୍ଖସ୍ମ ଚନ୍ଦାଅଲୀନାଧସ୍ମ ବି
ଉବରି ଈମାଏ ପୌରୁଷ୍ୟ ଫୁଡ଼ଂ ଲକ୍ଖଥୀଅଦି ॥ ୪୬ ॥

ପୁକ୍ରରେ ପଦ୍ମେ । ଚାକତାଂ ରାତୀତି ଚାକତାରା । ସଞ୍ଚାଦିଯଃ ଅତ୍ରାଥରେ ନକ୍ଷତ୍ରମାଳା-
ମହିନାଦି ନକ୍ଷତ୍ରଶ୍ରେଣୀ । ପକ୍ଷେ ସନ୍ତ୍ଵିଶତି-ମୌକ୍ତିକୈଶ୍ରୀଥିତାଂ ମାଳାଂ । ଦୈବ
ନକ୍ଷତ୍ରମାଳାଃଅାଂ ସନ୍ତ୍ଵିଶତି-ମୌକ୍ତିକୈରିତ୍ୟମରାା । ଅପହରଣ୍ଟୀତି ତିରସ୍ତୁରଣ୍ଟୀ
ସ୍ତ୍ରୀ ଧାନ୍ତାଃକାନ୍ତ୍ୟା ପୁଷ୍ପବନ୍ଦୋ ତିରଯତି ତିରହୁରୋତି ଚନ୍ଦ୍ର-ସୂର୍ଯ୍ୟୋ । ଏକଯୋଜ୍ୟା
ପୁଷ୍ପବନ୍ଦୋ ଦିବାକର-ମିଶାକରାବିତ୍ୟମରାା । ପକ୍ଷେ ପ୍ରସନ୍ନପୁଷ୍ପବନ୍ଦୋ ମାଳାବିଶେଷୋ ।
ସନ୍ତୋ ଶୁଣାନ୍ତମୋନାଶକହାନ୍ତୋ ସମୋନ୍ତୋ । ପକ୍ଷେ ସନ୍ତୋ ପ୍ରସନ୍ନୋ ଶୁଣୋ
ସମୋନ୍ତୋ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଡ୍ଢୋକନ୍ଦରାା ପ୍ରାଗେବ ତିରୋଦଧାତି । ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କୁଷ, ପକ୍ଷେ
ପ୍ରସିଦ୍ଧମେବ ତିରୋଧାନମିତି-ଜ୍ଞେଯଂ ॥ ୪୫ ॥

କୁଲେତି । ବୁନ୍ଦେ ! ହୁଯୋଃ ସୂର୍ଯ୍ୟ-ଚନ୍ଦ୍ରହୋରେବ ତିରୋଧାନଂ ଭଣ୍ଟୀ, ତଂ ତାରାଯାଃ
ମାହାତ୍ୟୋ ଅନଭିଜ୍ଞାପି ଯଥ ପରାତୁତ-ସୂର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷତ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀନାଥାପି ଉପରି ଅନ୍ତା
ପ୍ରକୁପାପିତଚରିତଃ ଫୁଟଂ ଲକ୍ଷ୍ୟତେ । ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀନାଥଙ୍କ ପ୍ରସିଦ୍ଧଶ ଶୈଖଣ କୁଷଶୋପ-
ବୀତି ଭାବଃ ॥ ୪୬ ॥

ନକ୍ଷତ୍ରମାଳାକେ ଅର୍ଥାଂ ସନ୍ତ୍ଵିଶତି ମୌକ୍ତିକବିଶିଷ୍ଟ ହାରକେ
ଅପହରଣ କରିଯାଉ ସ୍ଵୀଯ ଅଭା ଦ୍ଵାରା ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟକେ ତିରଙ୍କୁତ
କରିତେଛେ ॥ ୪୫ ॥

କୁଞ୍ଜଲତା । (ବେଶଗୃହେର ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା) ହୁମ୍ମ !
ତୁ ମି ତାରାର ମାହାତ୍ୟ ଜାନନା, ତାହାତେଇ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରର
ତିରୋଧାନ ବଲିତେଛ, ଯେହେତୁ ତିନି ସ୍ଵୀଯତେଜେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ

ମଧ୍ୟେ । କୁଡ଼ିଲେ ଅଲିଙ୍ଗ ହସ୍ତୀ କିଣି ପିଅମହୀଁ ଲଜ୍ଜା-
ଦେସି ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ତ୍ରପାଂ ତ୍ୟଜ କୁଡୁଙ୍କକଂ ପ୍ରବିଶ ମନ୍ତ୍ରତେ ମନ୍ତଳୀ-

ଶ୍ଵର-ମରାଙ୍ଗନେ ପରମମାଂସୁଗୀନା ଭବ ।

ବିବସ୍ତଦୟେ ଭବିଜୟକୀର୍ତ୍ତି-ଗାଥାବଲୀ

ପୁରଃ ସଥି ମୁର୍ଦ୍ଧିଷଂ ମହଚରୀଭିରହଗୀଯତାଂ ॥ ୪୭ ॥

ଲଲିତା ବିଶାଖେ ଆହତୁଃ । । କୁଟିଲେ । ଅଲୀକଃ ହସ୍ତୀ କଞ୍ଚାଂ ପ୍ରିୟମହୀଁ
ଲଜ୍ଜାଦେସି ॥

କୁନ୍ଦେତି । ତ୍ରପାମିତ୍ୟାଦି । କରଣନାମ ମୁଖସନ୍ଧାନମିଦଃ । ତଙ୍ଗଙ୍ଗଃ, ପ୍ରସ୍ତ-
ତାର୍ଥସମାରଣ୍ଟଃ କରଣଃ ପରିଚକ୍ଷତ ଇତି । ଅତ୍ର ପ୍ରସ୍ତତ-କ୍ରୀଡ଼ାକ୍ରମଶାର୍ଥର୍ଥ ସମାରଣ୍ଟ-
କଥନାଂ କରଣଃ । କୁଡୁଙ୍କକଂ କୁଞ୍ଜଃ, ମାଂସୁଗୀନା ଜେତ୍ରୀ, ମାଂସୁଗୀନୋ ରଣେ ମାଧୁରିତ୍ୟ-
ମରାଂ । ବିବସ୍ତଦୟେ ପ୍ରାତଃକାଳେ ॥ ୪୭ ॥

ସୂର୍ଯ୍ୟକେ ପରାଭୃତ କରିଯାଛେନ ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀନାଥେର ଉପର
ମ୍ପଣ୍ଡକୁପେ ତୀହାର ପୌର୍ଣ୍ଣ ଲକ୍ଷିତ ହଇତେଛେ ॥ ୪୬ ॥

ମଧ୍ୟେରୁ (ଲଲିତା ଓ ବିଶାଖା) । କୁଟିଲନବଭାବେ ! ଅଲୀକ ହାତ୍ୟ
କରିଯା ପ୍ରିୟମଥୀକେ ଲଜ୍ଜିତ କରିତେଛ କେନ ? ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ସଂକ୍ଷତଭାବାୟ ।)

ରାଧେ ! ଲଜ୍ଜା ପରିତ୍ୟାଗ ପୂର୍ବିକ କୁଞ୍ଜେ ଗିଯା ପ୍ରବେଶ କର,
ତୋମାର ମନ୍ତଳ ହଇବେ, ତୁ ମି କନ୍ଦର୍ପଶୁଦ୍ଧେ ଜେତ୍ରୀ ହଇବା, ମୂର୍ଯ୍ୟାଦିଯ
ହଇଲେ -ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ଅଗ୍ରେ ମହଚରୀଗନ ତୋମାର ବିଜୟକୀର୍ତ୍ତିରପ
ଗାଥାବଲୀ ଉଚ୍ଚକୁପେ ଗାନ କରନ୍ତି ॥ ୪୭ ॥

কৃষ্ণঃ । (শ্মিতৎ কৃষ্ণা ।)

অস্তন্তর্ষং জগতি তৃষিতেঃ কামমাচম্যমানঃ

শ্রেণ্যাধারঃ স্থুরমুরসো বিছিনত্যেব সর্বঃ ।

কেয়ং রাধাবদনশশিনঃ কাঞ্চিপীযুমধারা

যা স্তুর্যিষ্ঠং প্রথয়তি মুহূঃ পীয়মানাপি তৃষ্ণাং ॥ ৪৮ ॥

রাধা । (অপবার্য্য সংস্কৃতেন ।)

চলাক্ষি শুরুলোকতঃ শ্ফুরতি তাৰদন্তৰ্ভয়ঃ

কুলস্থিতিৱলক্ষ মেুমনসি তাৰদুমীলতি ।

কৃষ্ণ ইতি । অস্তন্তর্ষমিত্যাদি । জগতি শৈত্যাধারো যো মধুরসঃ স
সর্বস্তুষিতেৱাচম্যমানঃ সন্ম কামমন্তন্তৰ্ষং বিছিনত্যেব । রাধিকাবদনশশিনঃ
কেয়ং কাঞ্চিপীযুমধারা । যা পীয়মানাপি মুহূর্যিষ্ঠাং তৃষ্ণাং প্রথয়তীত্যহৃষঃ ।
বিশেষোক্তিনামালক্ষারঃ ॥ ৪৮ ॥

রাধেতি ॥ চলাক্ষি ত্যাদি । উত্তেদনাম মুখসন্ধ্যদ্বিদঃ । তন্ত্রকণঃ, বীজস্তু
য উক্ত্বাটঃ স উক্ত্বেদ ইতি, শুতি ইতি । অত্র অশুরাগবীজস্তু স্থুর্যেনৈবোদ্বাটা-

ত্রীকৃষ্ণ । (ঈষৎ হাস্ত করিয়া ।)

আহো ! জগতে যে সকল শীতল মধুর-রসবিশিষ্ট বস্তু
আছে, তৎসন্দুদায় যদি তৃষিত-লোকে পান করে, তবে
তাহাতে তাহাদের আন্তরিক তৃষ্ণা একেবারে নিরুত্তি পাইয়া
যায়, কিন্তু আশৰ্চয় এই যে, ত্রীরাধাৰ বদনচন্দ্ৰেৱ চন্দ্ৰিকাকুল
অমৃতধারা মুহূর্মুহূঃ পীয়মান হইলেও পুনৰ্বার তাৎ অতিশয়-
ক্রমে তৃষ্ণা বৃদ্ধি করে ॥ ৪৮ ॥

ত্রীরাধা । (কর্ণেৱ নিকটে গিয়া সংস্কৃতভাষায় ।)

চঞ্চলাক্ষি ! আমি যাবৎ পদ্মলোচনেৱ চঞ্চল মকরকুণ্ড-

ଚଲମାକରଣୁଶୁଳ-ଶ୍ଫୁରିତ-ଫୁଲଗଣୁଶୁଳଃ

ନ ସାବଦପରୋକ୍ଷତାମିଦମୁପୈତି ବନ୍ଦ୍ରାଷ୍ଟୁଜଂ ॥ ୪୯ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଶୁନ୍ଦର ଏଥେ ରାତ୍ରସିଂହାସନେ ରାହିଅଂ ଆରୋହେହି ॥
କୃଷ୍ଣଃ । (ତଥା କରୋତି) ॥

ଲଲିତା । ହଲା ତକିସମ୍ବିଜନୋ ତା ଥକେହି ସଂଥୁରୁଚ୍ଛାରବଂ ॥ ୫୦ ॥

ପ୍ରବିଶ୍ୟ ଶଞ୍ଚଚୁଡ଼ଃ । (ଲତାନ୍ତରେ ସ୍ଥିତା) ଗୋଅତ୍ତନବଶିଦଲକ୍ଷଣୀ

ଦୁର୍ଦେହଃ । ସାବଦିନଃ ବନ୍ଦ୍ରାଷ୍ଟୁମପରୋକ୍ଷତାଃ ନୋଟିପେତି ତାବଦସ୍ତରୁବଂସ୍ଫୁରତୀତ୍-
ସ୍ଵଯଃ ॥ ୫୧ ॥

କୁନ୍ଦେତି । ଶୁନ୍ଦର ! ଅତ୍ର ରାତ୍ରସିଂହାସନେ ରାଧିକାଃ ଆରୋପସ ॥

ଲଲିତେତି । ସଥି ! ତର୍କିଷ୍ୟତି ଜନୋ ତ୍ସାଂ ସ୍ତନ୍ତ୍ର ଶଞ୍ଚଚୁଡ଼ାରବଂ । ଶଞ୍ଚନ୍ତ
ଚୁଡ଼ାଶ୍ଚୁଭୌତି ପ୍ରସିଦ୍ଧା ବଲ୍ୟାନ୍ତାସାଂ ରବଃ । ପକ୍ଷେ ତନୀମ ଯନ୍ତ୍ରା ରବଃ ॥ ୫୦ ॥

ଶ୍ଫୁରିତ-ଗଣ୍ଠଶାଲୀ ବଦନପଦ୍ମ ଲୋଚନେର ଗୋଚର କରିତେନାପାରି,
ତାବଂ ଆମାର ମନୋମଧ୍ୟେ ଶୁରୁଜନ ହଇତେ ଆନ୍ତରିକ ଭୟ ଶ୍ଫୁର୍ତ୍ତି
ଓ କୁଳମର୍ଯ୍ୟାଦା ସକଳ ଉଦିତ ହଇୟା ଥାକେ ॥ ୪୯ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଶୁନ୍ଦର ! ଏହି ରାତ୍ରସିଂହାସନେ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଆରୋହନ
କରାଉ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ତାହାଇ କରିଲେନ) ॥

ଲଲିତା । ନାଥ ! ଲୋକେ ବିତର୍କ କରିବେ, ଅତଏବ ଶଞ୍ଚଚୁଡ଼—
ଅର୍ଥାଂ ଚୁଡ଼ୀର ରବ ସ୍ତନ୍ତିତ କର ॥ ୫୦ ॥

(ଶଞ୍ଚଚୁଡ଼େର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶଞ୍ଚଚୁଡ଼ । (ଲତାନ୍ତରେ ଥାକିଯା) ଗୋବନ୍ଧନମଳ ଯାହାର ଲକ୍ଷଣ-

କୁମରୀ ଏମା ରଅଗମୌହାସନେ ବେହେଇ ତା ଓମରଂ ଜାଣିଓ ଅପ୍-
ପଣୋ କମ୍ବଂ ଅନୁଚ୍ଛିଟ୍ଟିସ୍ମଂ ॥

(ଇତି ସ୍ଥିତଃ) ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ପ୍ରିୟେ କ୍ଷଣମନକ୍ଷିନ୍ତାଂ ମହୁରୁଗାରୁଜ୍ଞାତ-ପୀଠଃ ॥
ରାଧା । ଗୋଟିଲଜୁଆରାଅ ତୁଙ୍କାଦିଶାନଂ ପୁରିହୁତମାନଂ ଜୁତ୍ତଃ
କୁଳବାଲିଆନଂ ଧର୍ମବିଦ୍ଧଂସନଂ ॥ ୫୧ ॥

(ନେପଥ୍ୟେ ।) ହା ନନ୍ଦିଣି ରାହିଏ ଚିରଂ କହିଂ ଗତାମି ॥

ଶଞ୍ଚାଚ୍ଛାତ୍ ଇତି । ଗୋବର୍ଦ୍ଧନବର୍ଣ୍ଣିତଲକ୍ଷଣ କୁମରୀ ଏବା ରତ୍ନମିଂହାସନେ ରାଜ୍ଞତେ,
ଅବମରଂ ଜାତା କର୍ମାହୁଠାନଂ କରିଯାମି ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଗାର୍ଭଜ୍ଞତ-ପୀଠଃଇନ୍ଦ୍ରନୀଲମଣି-ପୀଠଃ ॥

ରାଧେତି । ଗୋକୁଳଯୁବରାଜ ! ଯୁଦ୍ଧଶାନଂ ପୁରୁଷୋତ୍ତମାନଂ ନ ସୁତ୍ତଃ କୁଳ-
ବାଲିକାନାଂ ଧର୍ମବିଦ୍ଧଂସନଃ ॥ ୫୧ ॥

(ନେପଥ୍ୟେ ।) ହା ନନ୍ଦି ରାଧେ ! ଚିରଂ କୁତ୍ର ଗତାମି ॥

ବର୍ଣନ କରିଯାଛିଲ, ମେହି ଏହି କୁମରୀ ରତ୍ନମିଂହାସନେ ବିରାଜ
କରିତେଛେ, ଅତ୍ୟବ ଅବମର ଜାନିଯା ସ୍ଵୀଯକର୍ମର ଅନୁଷ୍ଠାନ
କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯୀ ଲେଖାଜାଲେ ଗୋପନଭାବେ ରହିଲ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ପ୍ରିୟେ ! କ୍ଷଣକାଳେ ନିମିତ୍ତ ଆମାର ଉରୁରୁପ ମର-
କତମଣି ପୀଠ ଅଲଙ୍କୃତ କର ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଅହେ ଗୋକୁଳଯୁବରାଜ ! ତୋମାଦେର ମତ ପୁରୁଷୋ-
ତ୍ତନ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣେର କୁଳବାଲିକାଦିଗେର ଧର୍ମବିଦ୍ଧଂସନ ଉତ୍ସୁକ
ନୟ ॥ ୫୧ ॥

କୁଷ୍ଠ । କୁନ୍ଦଲତେ କଥମିଯଂ ମୁଖରା ବିଲପତି ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ବିହସ୍ତ) ମୋହନ ଜହିଂ ତୁଙ୍କାଦିଶୋ ନିଉଞ୍ଜନାଅରୋ
ଲୀଲାବାଙ୍ଗଂ ତରଙ୍ଗେଦି ତହିଂ ବୁଢ଼ିଆଣଂ ବିଲାବସ୍ମ କା କୁଞ୍ଚ
ଦରିଦରୀ ॥

ଅବିଶ୍ୟ ମୁଖରା । (ପୁରୋ ରାଧାମାଧବୀ ପଶ୍ଚାନ୍ତୀ ସ୍ଵଗତଃ) ହା ହଦ
ଦେବ ଣଂ ହରିଅନ୍ଦଗଂ ଉଜ୍ଜ୍ବିତ ଏମା କପ୍ତଳଦା କୀମ
ତୁଏ ତଂ ଏରଣ୍ଡଙ୍ଗ ଲ୍କଷ୍ମିଦା । (ଅକାଶଃ) ହା ବଚ୍ଛେ ! ଈମ୍ବନ୍

କୁନ୍ଦେତି । ମୋହନ ! ସମ୍ମିନ୍ ଆଦୃଶୋ ନିକୁଞ୍ଜନାଗରୋ ଲୀଲାବାଙ୍ଗଂ ତରଙ୍ଗସ୍ଵତି,
ତମ୍ଭିନ୍ ବୁନ୍ଦାନାଂ ବିଲାପତ କା ଥିଲୁ ଦରିଦ୍ରତା ॥

ମୁଖରେତି । ସ୍ଵଗତଃ ମନ୍ମି ବ୍ରବ୍ଦିତ୍ୟର୍ଥ । ହା ହତ ଦୈବ । ଏତଃ ହରି-
ଚନ୍ଦନ ତ୍ୟକ୍ତୁ ଏମା କଲ୍ପତା କମ୍ବାଂ ସମ୍ମା ଏରଣ୍ଡଙ୍ଗ ଲ୍କଷ୍ମିତା ପ୍ରାପିତା । ହା ବଂସେ !

(ବେଶଗୃହେ ।)

ହା ନଶ୍ତି ରାଧିକେ ! ତୁମି ବହୁକଣ ନାବଃ ବୋଥାୟ ଗମନ
କରିଲେ ? ॥

ଆକୁଷ୍ଠ । କୁନ୍ଦଲତେ ! ଏ କି ମୁଖରା ବିଲାପ କରିତେଛେ ? ॥

କୁନ୍ଦଲତା । -(ହାତ୍ସ୍ତ କରିଯା) ମୋହନ ! ଯେ ସ୍ଥାନେ ଭବାଦ୍ରଶ
ନିକୁଞ୍ଜନାଗର ଲୀଲାବଶତଃ ଅପାଙ୍ଗ ତରଙ୍ଗ ବିସ୍ତାର କରିତେ-
ଛେନ, ମେ ସ୍ଥାନେ ବୁନ୍ଦାଦିଗେର ବିଲାପେର ଆର ଦରିଦ୍ରତା
କୋଥାୟ ? ॥

(ମୁଖରାର ପ୍ରବେଶ ।)

ମୁଖରା । (ଅଗ୍ରେ ରାଧାମାଧବକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ମନେ ମନେ)

ହା ହତ ବିଧେ ! ଏଇ ହରିଚନ୍ଦନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା କେନ
ତୁମି ଏରଣ୍ଡଙ୍କେ କଲ୍ପତାକେ ଅର୍ପଣ କରିଲା ? ଅର୍ଥାଂ

ଜେକି ଲମ୍ପଟୁଡ଼ାମଣିଗୋ କାଲୀକୁରଙ୍ଗୀ ସଂବୁଦ୍ଧାସି ॥ ୫୨ ॥
ଲଲିତା । (ସାଲୌକଂ) ଅଜ୍ଞ ପେକଥ ଏମୋ କହୋ ମୋଟିମଂ
ଅଙ୍କ ବିଡ଼ମ୍ବନଂ କବେଦି ॥

ମୁଖରା । ଅରେ ରତ୍ନାରୀଙ୍କ ଚିଟ୍ଟ ଚିଟ୍ଟ ॥
କୃଷ୍ଣ । (ସ୍ଵଗତଂ) କଠୋରେଯଃ ଜରତୀ ତଦହମନ୍ତରିତୋ ଭବେଷ ।
(ଇତି ତଥା ସ୍ଥିତଃ) ॥

ମୁଖରା । (ମାତ୍ରକୋଶଂ) ଲଲିଦେ ଧରେହି ଧରେହି ଧୂତଅଂ ॥

ଇମଶ୍ର ଏବ ଲମ୍ପଟୁଡ଼ାମଣେଲୀଗାକୁରଙ୍ଗୀ ସଂବୁଦ୍ଧାସି, ଏର ଗୁମଭିମଲ୍ଲାରିତ୍ୟର୍ଥଃ । କୃଷ୍ଣ-
ଅଞ୍ଚାଃ ମେହପାତ୍ରଃ ଅତ ମେହନେଦମୁକ୍ତଃ, କୌତୁକଃ ପ୍ରକାଶ୍ୟତୁମାହ ବଂସେ ॥ ୫୨ ॥
ଲଲିତେତି । ଆର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ! ପଶୁ ଏସଃ କୃଷ୍ଣଃ ବଳାଂ ବିଡ଼ମ୍ବନଂ କରୋତି । ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ-
ନାମ ନାଟକଭୂଷଣମିଦଃ । ତଙ୍କଷ୍ମନ୍, ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟାନ୍ତ ଭବେଦ୍ଵାଚା ପରିଚିତ୍ତାମୁବର୍ତ୍ତନମିତି ।
ଅତ୍ର ଲଲିତାମୀ ମୁଖରାଚିତ୍ତାମୁବ୍ରତିଦକ୍ଷିଣାଂ ॥

ମୁଖରେତି । ଅରେ ରତ୍ନାରୀକରତାନାର୍ଦ୍ଦ୍ୟୋ ! ସମ୍ମିଳିତିଷ୍ଠ ତିଷ୍ଠ ॥
ମୁଖରେତି । ଲଲିତେ ! ଧାରୟ ଧାରୟ ଏନଂ ଧୂର୍ତ୍ତକଂ ॥

ଶ୍ରୀରାଧ ! ସ୍ଵରୂପ କଲ୍ପନାତାକେ ଏରଗୁରୁକ୍ଷ-ତୁଳ୍ୟ ଅଭିମନ୍ୟତେ
କେନ ମନ୍ତ୍ରତ କରାଇଲା ? (ପ୍ରକାଶ କରିଯା) ହା ବଂସେ !
କେନ ଲମ୍ପଟୁଡ଼ାମଣିର କ୍ରୀଡ଼ା-କୁରଙ୍ଗୀ ହଇଲେ ? ॥ ୫୨ ॥

ଲଲିତା । (ଅଲୌକିକ ମହିତ) ଆର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ! ମେଥୁନ, ଏଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
ବଲପୂର୍ବିକ ଆମାଦେର ବିଡ଼ମ୍ବନା କରିତେଛେନ ॥

ମୁଖରା । ଅରେ ଲମ୍ପଟ ! ଥାକ୍ ଥାକ୍ ॥ -

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ମନେ ମନେ) ଏଇ ଜରତୀ ଅତିଶୟ କଠୋରା, ତବେ
ଆମି ଲୁକାୟିତ ହଇ । (ଏଇ ବଲିଯା ଗୋପନଭାବେ ଅବ-
ସ୍ଥିତ ରହିଲେନ) ॥

ଲଲିତା । ହଁ ଏହିଂ କିନ୍ତି ପଳାୟନ୍ତି ॥ ୫୩ ॥

ମୁଖରା । (ଧାବନ୍ତୀ ପୁରଃ କୁଞ୍ଜମାସାଦ୍ୟ ସ ତର୍ଜନଃ) ଦିଟ୍ଟିଆଲକୋମି, ରେ କୁରଙ୍ଗାବଲୀ-ଭୁଅଙ୍ଗ ଦିଟ୍ଟିଆଲକୋମି ॥
କୁଷଃ । (ସାତକ୍ଷୟାତ୍ମଗତଃ) ହନ୍ତ ଘନାନ୍ତକାରେ କଥମନ୍ତକଲ୍ଲଯାପି
ଜରତ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟୋହସ୍ତି ॥

ମୁଖରା । (ଶିରଃ ମଞ୍ଚାଲ୍ୟ ମଞ୍ଚାଲ୍ୟ ମୁହଁନିର୍ଭାଲ୍ୟତେ) ॥

ଲଲିତେତି । ହଁ ଇନ୍ଦାନୀଃ ଫିମିତି ପଳାୟନ୍ତି । ହଁ ମୁଦିଶ୍ଵାହ ହଁ ମିତି ସ୍ଵୀକାରେ ।
ମୁଖରାବାକ୍ୟଃ ସ୍ଵୀକୃତ୍ୟ କୁଷଃ ପ୍ରତ୍ୟାହେତାର୍ଥଃ ॥ ୫୪ ॥

ମୁଖରେତି । ତିରିରପୁଞ୍ଜଃ କୁଷଃ ନହା । କୁରଙ୍ଗାବଲୀ-ଭୁଅଙ୍ଗ ! ଦିଷ୍ୟା ଲକୋମି ।
କୁରଙ୍ଗାବଲୀ-ଭୁଅଙ୍ଗ କୋଟରାବଲୀ-ସର୍ପଃ । କୁରଙ୍ଗଃ କୋଟରୋହସ୍ତ୍ର୍ୟାମିତି କୋସଃ ।
ପକ୍ଷେ କୁଞ୍ଜାବଲୀଶାସ୍ତ୍ର କାମୁକ । ମଙ୍ଗଃ କ୍ରୋଷ୍ଟ୍ରୀବଲ୍ଲଙ୍ଗଣା, କାମୁକେ ସର୍ପେ ଇତି
କୋସଃ ॥ ୫୪ ॥

ମୁଖରା । (ଆକ୍ରୋଶେ ମହିତ) ଲଲିତେ ! ଏହି ଧୂର୍ତ୍ତକେ ଧର
ଧର ॥

ଲଲିତା । (ମୁଖରାର ବାକ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଯା) ହଁ, ଏଥି କୋଥାଯ
ପଳାୟନ କରିତେଛ ? ॥ ୫୫ ॥

ମୁଖରା । (ଦୌଡ଼ିଯା ଗିଯା ଅଗ୍ରବନ୍ତୀ କୁଞ୍ଜମଧ୍ୟେ ପ୍ରବେଶ ପୂର୍ବକ
ତର୍ଜନେର ମହିତ) ଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ପାଇୟାଛି, ଅରେ କୁରଙ୍ଗାବଲୀ-
ଲମ୍ପଟ ! ଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ପାଇୟାଛି ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଆତକ୍ଷେର ମହିତ ମନେ ମନେ) ହାୟ ! କି ପ୍ରକାରେ
ଘନାନ୍ତକାରେ ଅନ୍ଧଥାୟା ଜରତ୍ୟା ଆମାକେ ଦେଖିତେ ପାଇଲ ?

ମୁଖରା । (ମନ୍ତ୍ରକ ଘୁରାଇୟା ଘୁରାଇୟା ବାରମ୍ବାର ଦେଖିତେ ଲାଗିଲ) ॥

କୁଷ୍ଠ । (ସଗତଃ) ନୁନମାକାଶକୁଞ୍ଚମ ଦୃଷ୍ଟିରେବାହ୍ସୋ ଜରତ୍ୟାଃ ॥

ମୁଖରା । ଅନ୍ମୋ ତିମିରପୁଣ୍ଡୋ ଜେବ ଏମୋ ॥

କୁଷ୍ଠ । (ସ୍ଥିତଂ କରୋତି) ॥ ୫୪ ॥

ମୁଖରା । (ଅନ୍ତତୋ ଗ୍ରହା) ହଁ ଦାନିଂ ଜେବ ଲକ୍ଷୋସି ।

(ପୁନର୍ବିଭାଗ୍ୟ ମ ଶକ୍ତଃ) ରେ ଧୂର୍ତ୍ତା ବାରାହ ନାର୍ମିଂହାଦି
ବହୁରୁବୋସି ତି ସଙ୍କଃଂ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀଏ କହିଜେବି, ଜଂ ଈମିଣା
ଭାଗୁଭାସୁରେଣ ଭୀଷମକୁଳବେଣ ଯଃ ଭୀମପ୍ରତ୍ନୋ ନିକ୍ରମମି ॥ ୫୫ ॥

ଶଞ୍ଚାତ୍ମଃ । ଦିଟ୍ଟିଅ ମୂର୍ତ୍ତିଭୂତ-ବିକମ୍ଭକବାଲସ୍ମ ବାଲସ୍ମ ଦିଟ୍ଟି
ବକ୍ଷିଦା (ଇତ୍ୟପର୍ମତି) ॥

ମୁଖରେତି । ଶଞ୍ଚାତ୍ମଃ କୁଷ୍ଠଃ ମରାହ । ହଁ ମିଦାନୀମେବ ଲକ୍ଷୋସି । ରେ ଧୂର୍ତ୍ତ !
ଧରାହ-ନରମିଂହାଦି ବହୁପୋହନୀତି, ମତ୍ୟଂ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସ୍ତଃ କଥ୍ୟତେ, ସଃ ଅନେନ
ଭାଗୁନା ଭୀଷମକୁଳପେଣ ଭୀଷମହେତୋ ନିକ୍ରମମି ॥ ୫୫ ॥

ଶଞ୍ଚାତ୍ମଡେତି । ଦିଟ୍ଟା ମୂର୍ତ୍ତିଭୂତ-ବିକମ୍ଭ-ଚକ୍ରବାଲଭ କୁଷ୍ଠାଥ୍ୟ ବାଲକଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟି-
ବକ୍ଷିତା ॥

ଆକୁଷ୍ଠ । (ମନେ ମନେ) ନିଶ୍ଚଯ ଜରତୀର ଦୃଷ୍ଟି ଆକାଶକୁଞ୍ଚ-
ମେର ଶ୍ରାୟ ବୋଧ ହୁଇତେଛେ ॥

ମୁଖରା । ଓମା ! ଏ ଯେ ଅନ୍ଧକାରପୁଣ୍ଡ ॥

ଆକୁଷ୍ଠ । (ଈଷଃ ହାତ୍ସ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥ ୫୪ ॥

ମୁଖରା । (ଅନ୍ତଦିକେ ଗମନ କରିଯା) ହଁ, ଏବାର ଧରିଯାଛି ।

(ପୁନର୍ବିର ଦେଖିଯା ଶଳୀର ମହିତ) ଅରେ ଧୂର୍ତ୍ତ ! ତୁଇ ବରାହ
ନୃମିଂହାଦି ବହୁ ବହୁ ରୂପ ଧାରଣ କରିଯା ଥାକ୍ଷିତ୍, ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ
ଏ କଥା ମତ୍ୟ ବଲିଯାଛେନ, ଯେହେତୁ ଏଥିନ ଭାନୁର-ଶ୍ରାୟ
ଭୀଷମ ତେଜୋମୟ ରୂପ ଦ୍ୱାରା ଆମାକେ ଭୟ ଦେଖାଇଯା
ପଲାଯନ କରିଲି ॥ ୫୫ ॥

ଶର୍ଵାଃ । (ସମୀକ୍ଷ ସ ତ୍ରାମଃ) ଅଜ୍ଞ ପରିତ୍ରାହି ପରିତ୍ରାହି ॥
ମୁଖରା । (ସ ରୋଷଃ) ରେ ଶ୍ଯାମଲା ! ନ ଜୁଣ୍ଡଂ କଥୁ ଏଦଃ ॥ ୫୬ ॥
ଲଲିତା । ହା ହତବୁଦ୍ଧିଏ ଏଦିମଃ ଦାରୁଣଃ ବି କହୁ ଆମଃ-
କେମି ॥

ଶର୍ଵାଚୂଡଃ । ଶ୍ରହିତମ୍ଭ୍ରମ କଂସ-ଭୂବଇଣୋ କାମଃ ଅବଶ୍ରବଃ କାହୁଃ
ଗଂ ମନୀହାମଣଃ ଜ୍ଞେକର ପୌମିଣିଅଃ ମିରେ ଘେନ୍ତୁ ନ ନ୍ତି-
ସମଃ ॥

ଶର୍ଵେତି । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ପରିତ୍ରାହି ପରିତ୍ରାହି ॥

ମୁଖରେତି । ରେ ଶ୍ଯାମଲା ! ନ ଯୁକ୍ତଃ ଧନୁ ଏତଃ ॥ ୫୬ ॥

ଲଲିତେତି । ହା ହତବୁଦ୍ଧିକେ ! ଈଦୃଶଃ ଦାରୁଣମପି କୃଷଃ ଆଶକ୍ଷଦେ ॥

ଶର୍ଵାଚୂଡ଼ ଇତି । ସ୍ଵର୍ହତମନ୍ତ କଂସଭୂପତେ : କାମଃ ଅବନ୍ଦ୍ୟଃ କର୍ତ୍ତୁଃ ଏନଃ ସ
ସିଂହାସନାମେବ ପଞ୍ଚିନୀଃ ଶିରସି ଗୃହୀତ୍ଵା ନୟିଷ୍ୟେ ॥

ଶର୍ଵାଚୂଡ଼ । କି ମୌଭାଗ୍ୟ ! ମୁର୍ତ୍ତିଗାନ୍ ବିକ୍ରମଶାଲୀ ଲୋକ-
ଲୋକ ପର୍ବତେର ନ୍ୟାଯ ଏହି ବାଲକେର ଦୃଷ୍ଟି ହିତେ ଆମି
ବନ୍ଧିତ ହଇଲାମ ଅର୍ପାଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆମାକେ ଦେଖିତେ ପାଯ
ନାହି (ଏହି ବଲିଯା କୁମାରୀ-ହରଣେ ଗମନ କରିତେ ଲାଗିଲ) ; ॥
ମକଳେ । (ଦେଖିଯା ତ୍ରାସେର ମହିତ) ଆର୍ଯ୍ୟ ! ପରିତ୍ରାଣ କର
ପରିତ୍ରାଣ କର ॥

ମୁଖରା । (କ୍ରୋଧେର ମହିତ) ଅରେ ଶ୍ଯାମଲା ! ଏକପ କାର୍ଯ୍ୟ
ଭାଲ ନୟ ॥ ୫୬ ॥

ଲଲିତା । ହା ବୁଦ୍ଧେ ! ତୋମାର ବୁଦ୍ଧି ଯେ ହତ ହଇଲ ? ଈଦୃଶ
ଦାରୁଣ ବ୍ୟକ୍ତିକେଓ କୃଷଃ ବଲିଯା ଆଶକ୍ଷା କରିତେଛ ? ॥

ଶର୍ଵାଚୂଡ଼ । ସ୍ଵର୍ହତମ କଂସ-ଭୂପତିର ଅଭିମାୟ ସଫଳ କରିବାର

(ଇତି ତଥା କୁର୍ବିମିଦ୍ରାଷ୍ଟଃ) ॥

ମର୍ବୀଃ । (ମ ବ୍ୟାମୋହଂ) ହା କହୁଂ କୁଦୋସି ॥ ୫୭ ॥

କୃଷ୍ଣ: । (କୁଞ୍ଜାମିଦ୍ରମ୍ୟ ମ ବିଷାଦଂ ।)

ଆନୀତାସି ମୟା ମନୋରଥ ଶତ ବ୍ୟଗ୍ରେଣ ନିର୍ବନ୍ଧତଃ

ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶାରଦପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପରିମଲୈର୍ବ୍ଲ୍ଲାଟବୀ କନ୍ଦରଂ ।

ମଦ୍ୟଃ ସୁନ୍ଦରି ଶଞ୍ଚଚୁଡ଼ କପଟ ପ୍ରାପ୍ତୋଦୟେନାଧୁନା

ଦୈବେନାଦ୍ୟ ବିରୋଧିନୀ କଥମିତସ୍ତଃ ହନ୍ତ ଦୁରୀକୃତା ॥

ସର୍ବା ଇତି । ହା କୃଷ୍ଣ: ! କୁତୋହସି ॥ ୫୭ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଆନୀତାସୀତ୍ୟାଦି । ନିର୍ବନ୍ଧତ ଆଶ୍ରହାଂ, ଶାରଦପୂର୍ଣ୍ଣିମାର୍ଘାଂ ସେ
ପରିମଳା ମନୋହରଗନ୍ଧାଷ୍ଟଃ । ବିମଦ୍ଦୋଧେ ପରିମଲେ ଗକେ ଜନମନୋହରେ ଇତ୍ୟମରଃ ।

ନିମିତ୍ତ ସିଂହାସନେର ସହିତଇ ଏହି ପଦିନୌକେ ମସ୍ତକେ
କରିଯାଇଯା ଯାଇ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ତତ୍ତ୍ଵପ ଚେଷ୍ଟାଯ ଗମନ କରିଲ) ॥

ମର୍ବଲେ । (କାତରତାର ସହିତ) ହା କୃଷ୍ଣ ! - କୋଥାଯ
ଆଛ ? ନ ୫୭ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (କୁଞ୍ଜ ହଇତେ ନିର୍ଗତ ହଇଯା ବିଷାଦେର ସହିତ ।)

ପ୍ରିୟେ ! ଆଜ୍ ଆମି ଶତ ଶତ ମନୋରଥ ବ୍ୟାଗ ହଇଯା
ଆଶ୍ରହକାରେ ଶାରଦପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ପରିମଲ ଦ୍ଵାରା ପାନ୍ତିପର୍ଣ୍ଣ ସୁନ୍ଦାବନ-
କନ୍ଦରେ ତୋମାକେ ଆନୟନ କରିଯାଛିଲାମ, କିନ୍ତୁ ହେ ସୁନ୍ଦମି !
ସମ୍ପ୍ରତି କପଟ ଶଞ୍ଚଚୁଡ଼କ୍ରପ-ବିରୋଧି ବିଧି ହଠାତ୍ କିନ୍ତୁ ଏ
ଥାନ ହଇତେ ତୋମାକେ ଦୂରୀଭୂତ କରିଲ ? ॥

(ଇତି ସଂରକ୍ଷେଣ ପରିଭ୍ରମନ୍ ।)

ଆର୍ଯ୍ୟ ମାତୈୟୀଃ ଏଷୋ ନେଦୀରାନ୍ତମ୍ ॥

ଶୁଖରା । (ସାତୋପଂ) ଚନ୍ଦମୁହ ବିଜୟଲଙ୍ଘୀଏ ମଞ୍ଚରିଦୋ
ହୋହି ॥ ୫୮ ॥

କୁଷଃ । (ସାତୋପଂ) ରେ ରେ ହୁଣ୍ଡି !

ରାଧାପରାଧିନି ମୁହସ୍ତ୍ରୀ ସମ୍ମଶୀଳିଣୀ

ଶରୋମି କର୍ତ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ଗୁରୁରେଷ ଥେଦଃ ।

ସର୍ବାଙ୍ଗିନେଯମଭିଧାବତି ଲୁଣ୍ଠନୀ

ତ୍ଵାଂ ମୁକ୍ତି କାଳରଜନୀ ବତ କିଂ କରିଯେ ॥

ଶର୍ଵାଚୁଡ଼ଶ କପଟେନ ଛଲେମ ଆଶ ଉଦ୍ଦୋ ଯେନ ମ ତେବ । ସଂରକ୍ଷେଣ କ୍ରୋଧୋତ୍ତ୍ଵତ-
ଅଟୋପେନ । ଏଷୋ ନେଦୀରାନ୍ତ ଏଷୋହଂ ନିକଟୋହମ୍ ॥

ଶୁଖରେତି । ଚଞ୍ଚମୁଖ ! ବିଜୟଲଙ୍ଘୀ ମୁହରିତୋ ତ୍ଵବ ॥ ୫୮ ॥

କୁଷ ଇତି । ରାଧାପରାଧିନୀତ୍ୟାଦି । ମୁଖାଦିମହିମଜାମାରଶୈଥିଲାଯାର ସର୍ବତଃ ।
ସନ୍ଧ୍ୟାକୁଟିରକ ବିଂଶତ୍ୟକ୍ତରେ ଦୁଃଖନାୟ

(ଏହି ବ୍ରଲିଯା କ୍ରୋଧେର ସହିତ ଭରଣ କରିତେ କରିତେ ।)

ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଭୟ କରିଓ ନା, ଏହି ଆମି ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହଇଲାମ ॥

ଶୁଖରା । (ଅନ୍ତର୍ମୋଚନ କରିତେ କରିତେ) ଚଞ୍ଚବନ ! ତୁମି

ବିଜୟଲଙ୍ଘୀ କର୍ତ୍ତ୍ରକ ସ୍ୱର୍ଗରିତ ହେବା ॥ ୫୮ ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ । (ଶାତୋପେର ସହିତ) ରେ ରେ ହୁଣ୍ଡି !

ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଧାପରାଧି-ତ୍ରାଦୂଶ ଛରାଚାରେର ପ୍ରତି ମୁହମୁହଁ
ଅଗିଲ ଶାସ୍ତି ଥାବା କରିତେ ମର୍ଯ୍ୟାନା ହେବା, ତାବେ ଆମାର
ଅନ୍ତରେ ଗୁରୁତର ଥେବ ରହିଲ, ସର୍ବାଙ୍ଗିନୀ ମୁକ୍ତିରୂପା କାଳ ରଜନୀ

(ଇତି ନିଜ୍ଞାନ୍ତଃ) ॥ ୫୯ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଲଲିଦେ ପେକ୍ଥ ପେକ୍ଥ ଏମୋ ହଦାମୋ ରାହିଅଂ
ଉଜ୍ଜ୍ଵିଅ କହେଣ ଜୋକୁଂ ବିକମେଦି ॥
(ନେପଥ୍ୟ ।)

ସ୍ତୁଲତାଳ-ଭୁଜୋନ୍ତିର୍ଗିରିତଟୀ ସଙ୍କାଃ କୁ ସଙ୍କାଧମଃ
କାଯଂ ବାଲ-ତଗାଲ-କନ୍ଦଲମୃଦୁଃ କନ୍ଦର୍ପକାନ୍ତଃ ଶିଷ୍ଟଃ ।
ନାନ୍ତ୍ୟନ୍ତଃ ସହକାରିତା ପଟୁରିହ ପ୍ରାଣୀନ ଜାନୀମହେ
ହା ଗୋଟେଥରି କୀର୍ତ୍ତନାମ୍ବୀଲତି ॥

ସନ୍ଧ୍ୟାତ୍ମରମଦିଃ । ତନ୍ମନ୍ଦିଃ, ଦଶ୍ଵବିନୟାଦୀନାଃ ଦୃଷ୍ଟ୍ୟା ଶ୍ରଦ୍ଧା ଚ ତର୍ଜନମିତି । ଅତ୍ର
ଶଞ୍ଚାତ୍ତର୍ଜନଃ ଦଶ୍ଵଃ । ଅଧିମାଂ ସମଗ୍ରାଂ ମୁକ୍ତିକ୍ରମା କାଳରଜନୀ ॥ ୫୯ ॥

କୁନ୍ଦେତି । ଲଲିତେ ! ପଶୁ ପଶୁ ଏଷୋ ହତାଶୋ ରାଧିକାଃ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା କୁକ୍ଷେନ
ଶୋକୁଂ କ୍ରାମତି । ସଂଶୟନାମ ନାଟକଭୁଷ୍ଟମଦିଃ । ତନ୍ମନ୍ଦିଃ, ଅନିଶ୍ୟାନ୍ତଃ
ତଦ୍ବାକ୍ୟଃ ସଂଶୁଦ୍ଧଃ ସ ନିଗନ୍ୟତେ ଇତି । ଅତ୍ର ସଂଶ୍ରେନୈବ ସାକ୍ୟସମାପ୍ତେଃ ସଂଶୟନାମ
ନାଟକଭୂମଂ ॥ ୬୦ ॥

ଯେ ସମୁଦ୍ରାୟ ଧର୍ମ ବିଲୁପ୍ତ କରିଯା ଥାକେ, ମେ ତୋର୍ ଥ୍ରତି ଧାବମାନ
ହଇତତେ, ହଇତେ ଆମି କି କରିବ ? ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶଞ୍ଚାତ୍ତର୍ଜନ ନିକଟେ ଗମନ କରିଲେନ) ॥ ୫୯ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ଲଲିତେ ! ଦେଖ ଦେଖ, ଏହି ହତାଶ ସଙ୍କ ଶ୍ରାରାଧାକେ
ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ମହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାର ନିମିତ୍ତ
ବିକ୍ରମ ପ୍ରକାଶ କରିତେଛେ ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

କୋଥାଯ ଏହି ସ୍ତୁଲତାଳରୁକ୍ଷେର ଘ୍ୟାଯ ଉତ୍ତମ ଭୁଜ ଓ ପର୍ବ୍ରତ-
ତଟ ମଦୃଶ ବିନ୍ଦୁତ ବଙ୍କଃ ସଙ୍କାଧମ ଶଞ୍ଚାତ୍ତ ଏବଂ କୋଥାଯ ଏହି

ସର୍ବାଃ । (ସମାକର୍ଣ୍ୟ ବ୍ୟାମୋହଃ ମାଟଯନ୍ତି) ॥ ୬୦ ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୱାପଟିକ୍ଷେପେଣ ପୌରମାସୀ ।)

ପୌରମାସୀ । ପୁଞ୍ଜି ଲଲିତେ ମାବ୍ୟଥିର୍ଥାଃ, କ୍ଷିତିଃ ଥଳମ୍ବୁଲିଙ୍ଗ-
ମେତଃ ଲଙ୍କନିର୍ବାଣଃ ଜାନିହି ॥

(ନେପଥ୍ୟେ ।)

ଦୋର୍ଦ୍ରାଟୋପଭଞ୍ଗୀ ବିକଟରିପୁବପୁର୍ବତ୍ତନାଦର୍ଦ୍ଦୁର୍କୃଢଃ

କ୍ରୀଡ଼ମ୍ବୁଦ୍ଧଣ-ଦଂତ୍ରାଙ୍କୁର-କୁଟିଲ-ତଟୋଚ୍ଚଗୁଣାନ୍ତରତ୍ତ୍ଵ ।

ପୌରେତି । ପୁଞ୍ଜି ଲଲିତେ ! ମୁଲିଙ୍ଗଃ ଅଧିକୋଣଃ । ମୁଲିଙ୍ଗ ପକ୍ଷେ ନିର୍ବାଣଃ
ଶାନ୍ତିଃ, ଥଳ ପକ୍ଷେ ମୁକ୍ତିଃ ॥

(ନେପଥ୍ୟେ ।) ଦୋର୍ଦ୍ରାଟୋପଭଞ୍ଗୀ । ପିଞ୍ଛୁଡ଼ଃ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାହଟବୀମଙ୍ଗଲେ ଶଞ୍ଚଚୁଦ୍ଧି

ନବୀନ ତମାଲବୁକ୍ଷେର ଘ୍ୟାଯ ମୁଦ୍ର ଓ କନ୍ଦର୍ପତୁଳ୍ୟ କମନୀୟ ଶିଖୁ,
ଏ ସ୍ଥାନେ ଅନ୍ୟ କୋନ ଉପୟୁକ୍ତ ମହକାରୀଓ ଦେଖିତେଛି ନା ।
ହା ଗୋଟେଥରି । ଜାନି ନା, ଆଜ୍ ତୋମାର ତପଶ୍ଚାର କିନ୍ତୁ
ଫଳୋଦୟ ହଇବେ ॥

ସକଲେ । (ଶ୍ରୀବନ କରିଯା ବିଷନ୍ତା ପ୍ରକାଶ କରିତେ ଜାଗି-
ଲେନ) ॥ ୬୦ ॥

(ବନ୍ଦ୍ରଧ୍ରାବରଣେ ପୌରମାସୀର ପ୍ରବେଶ ।)

ପୌରମାସୀ । ପୁଞ୍ଜି ଲଲିତେ ! ବ୍ୟଥା ଦୂର କର, ଶ୍ରୀତ୍ ଏହି ଥଳ-
ମ୍ବୁଲିଙ୍ଗ ନିର୍ବାଣ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇବେ ଜାନିଓ ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ପିଞ୍ଛୁଡ଼ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସ୍ତ୍ରୀ ଭୁଜଦଣେର ଆଟୋପ-ଭଙ୍ଗୀତେ ଶକ୍ର-
ଶରୀର ବିଘଟନ କରାଯ ଗର୍ବିତ ହଇଯାଲିଲେନ, ଅତଏବ ଅଟବୀ-
ମଙ୍ଗଲେ ଜ୍ରୀଡ଼ା କରିତେ କରିତେ ମୁଦୀର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରାଙ୍କୁରେ କୁଟିଲ ଓ ଭୟା-

দিব্যচণ্ডগুণবিষ্ণুপ্রতিভটমটবীমণ্ডলে দণ্ডকেট্যা ।

ব্যাকর্ণ্ম পিঞ্চচুড়ো হরতি মুকুটতঃ শঙ্খচুড়শ্চ রত্নঃ ॥৬১॥
পৌর্ণমাসী । দিষ্ট্যা রত্নাকৃষ্টমিষাদয়মাকৃষ্টজীবো ব্যধায়ি ।

তেনাদ্য বৃন্দাটবী জন্মুক্তানাং পারণোৎসবায় সম্পৎস্ততে ॥
(পুনর্নিরূপ্য স হর্ষঃ ।)

পশ্যত পশ্যত বিচুত রক্ষোহয়ঃ যক্ষে ভঙ্গমঙ্গী
চকার ॥ ৬২ ॥

(পুনর্নেপথে ।)

মুকুটতো রত্নঃ দণ্ডকেট্যা ব্যাকর্ণ্ম সন্ত হরতীত্যবয়ঃ । দর্দুকৃতঃ প্রগল্ভঃ,
জন্মুক্তাঃ শৃগালঃ ॥ ৬১ ॥

পৌর্ণেতি । মিষাং ছলাং আকৃষ্টজীবঃ আকৃষ্টপ্রাণঃ ক্ষেত্রেন ব্যধায়ি ।
সম্পৎস্ততে সম্যক্ত ভবিষ্যতি । বিচুতা রক্ষা রক্ষাকৃপমনির্যাপ্তাং সঃ ॥ ৬২ ॥

নক তু গুণ্ঠুরবিশিষ্ট শঙ্খচুড়ের মুকুট হইতে সূর্য্যতুল্য তেজো-
ময় শিরোরত্ন দণ্ডগ্র দ্বারা আকর্ণ পূর্বক হরণ করিয়া লাই-
লেন ॥ ৬১ ॥

পৌর্ণমাসী । কি সৌভাগ্য ! শ্রীকৃষ্ণ রত্নাকর্ণ ছলে যে
শঙ্খচুড়ের জীবনও আকর্ণ করিলেন ? যাহা হউক, আজ্-
বৃন্দাবনের শৃগাল সকলের পারণোৎসব মহাসমারোহে
সম্পন্ন হইবে ॥

(পুনর্বার দৈত্যরূপে নিশ্চয় করিয়া হঘেনসহিত ।)

দেখ দেখ, রক্ষামণি বিচুত হওয়ায় এই যক্ষ মৃত্যু স্বীকার
করিল ॥ ৬২ ॥

(পুনর্বার বেশগৃহে ।)

ମୁଣ୍ଡିନା ଝଟିତି ପୁଣ୍ୟଜନୋହୟঃ
ହଞ୍ଚ ପାପବିନିବେଶିତଚେତାଃ ।
ପୁଣ୍ୟରୀକନୟନେ ସଥେଲଂ ଦଗ୍ଧିତଃ
ସକଳ-ଜୀବିତବିତ୍ତଃ ॥ ୬୩ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ପୁରୋଦୃଷ୍ଟୁ । ସାନନ୍ଦଃ ।)
ବିକଟସମରଧାଟୀ ଧୃଷ୍ଟତା ଧର୍ମସିତାରି-
ବିଲୁଠଦମଲଚୂଡ଼ଶିମାଡ଼ସ୍ଵରେଣ ।
କୃତକୁଞ୍ଚନ ବିମଗୈଃ ସ୍ଵର୍ଗିଭିଃ ଶ୍ଳାଘ୍ୟମାନୋ
ମଧୁରିପୁର୍ଯ୍ୟମଙ୍କୋର୍ମାଦମାବିକ୍ରରୋତି ॥ ୬୪ ॥

(ପୁନର୍ନେପଥ୍ୟ ।) ମୁଣ୍ଡିନେତ୍ୟାଦି ବଧନାମ ସନ୍ଧ୍ୟାସ୍ତରମିଦଃ । ତଳଙ୍କଣଃ, ବଧିତ-
ଜୀବିତଦ୍ରୋହକ୍ରିୟା ଆଦାତାଯିନ ଇତି, ଅତ୍ର ଶଞ୍ଚଚୂଡ଼ବଧଃ । ପୁଣ୍ୟରୀକନୟମେନାୟଃ-
ପୁଣ୍ୟଜନଃ ସକଳ-ଜୀବିତବିତ୍ତଃ ମୁଣ୍ଡିନା ଦଗ୍ଧିତଃ, ଦଗ୍ଧିର୍ବିକର୍ମକଃ । ପୁଣ୍ୟଜନୋ ଗୋଣ-
କର୍ମ, ଜୀବିତକ୍ରମପବିତ୍ରଃ ମୁଖ୍ୟକର୍ମ । ପୁଣ୍ୟଜନାଂ ଜୀବିତବିତମାକୁଷ୍ଟମିତାର୍ଥଃ ॥ ୬୩ ॥
ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ବିକଟା ଯା ସମରଧାଟୀ ସମରେ ଆକ୍ରମଣଃ, ବଳାଦାକ୍ରମଣଃ ଧଟାତ୍ୟ-
ମରଣ । ତଣ୍ଟ୍ରା ଯା ଧୃଷ୍ଟତା ପ୍ରାଗଲ୍ଭ୍ୟଃ ତୟା ଧଃସିତୋ ହରିର୍ଯ୍ୟେନ ସଃ । ଚଣ୍ଡିମାଡ଼ସ୍ଵରେଣ
କ୍ରୋଧାରଣେ ବିଲୁଠତ୍ୟମଳା ଚୂଡ଼ା ବନ୍ଧ ସଃ ॥ ୬୪ ॥

କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ପୁଣ୍ୟରୀକନୟନ କ୍ରୀଡ଼ା କରିତେ କରିତେ ମୁଣ୍ଡି
ଦ୍ଵାରା ଶୀତ୍ର ଏହି ପାପ-ପରାୟଣ ସଙ୍କେର ସମସ୍ତ ଜୀବନରୂପ ବିତ ଦଣ୍ଡ
କରିଲେନ ॥ ୬୩ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ଅତ୍ରେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ଆନନ୍ଦେର ସହିତ ।)

ଆହୋ ! ବିଷମ ସମରଧାଟୀର ଅଗସ୍ତ୍ୟତା ଦ୍ଵାରା ଶକ୍ତ ବିନଷ୍ଟ
କରାଯା କ୍ରୋଧାରଣେ ଏହି ମଧୁରିପୁର ଅମଲ ଚୂଡ଼ା ବିଲୁଣ୍ଠିତ ହେଇ-
ଦେଇଛେ, ସ୍ଵର୍ଗନାସୀ ଅମରଗଣ୍ଡ କୁଞ୍ଚମବର୍ଷଣମହକାରେ ଇହାର ସ୍ତର

ବିଶାଖା । ଭାବଦି ପେକଥ ସୁଗହିନାମଂ ରାମଂ ଅଗ୍ରେ ଛୁଟିବେ
ସହଅରା ସମାଜଦା ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ପୁରୁଷୋତ୍ତମେନ ଦତ୍ତୋହୟଂ ରାମାୟ ରମଣୀୟୋ ମଣିନ୍ଦ୍ରଃ ॥
ଲଲିତା । ପେକଥ ବାନ୍ଦୁମ ଉଳଂ ପଥାବିଅ ଏକୋ ଜ୍ଞେବ ମାହସେ
ରାହିଅଂ ଅଶୁମ୍ପଦି ॥ ୬୫ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ପଶ୍ୟ ପଶ୍ୟ,

ଭୟବାଧିତ ରାଧିକୋପଗୁଡ଼ଃ ପ୍ରଚଳାବ-ଚାରତ ଚୂଡ଼ଃ ।

ସଦନୋଲାମିତ-ଶ୍ରମାନ୍ତୁରୁନ୍ଦଃ ସବିଧଃ ସୁନ୍ଦରି ବିନ୍ଦତେ ମୁକୁନ୍ଦଃ ॥

ବିଶାଖେତି । ଭଗବତି ! ପଶ୍ୟ ସୁଗହିତନାମାନଂ ରାମଂ ଅଗ୍ରେ କୃତ୍ତା ସର୍ବେ ସହ-
ଚରାଃ ସମାଗତାଃ ଅମୋ ସୁଗହିତନାମାଶାଂ ପ୍ରାତକୁର୍ଥାଯ ସଂ ଶ୍ଵରେଦିତି କୋଷଃ ॥

ଲଲିତେତି । ପଶ୍ୟ ବସନ୍ତ ! କୁଳଂ ପ୍ରହାପ୍ୟ ଏକ ଏବ ମାଧବୋ ରାଧିକାଃ ଅଶୁ-
ମର୍ପତି ॥ ୬୫ ॥

ପୋଣେତ୍ରି । ହେ ସୁନ୍ଦରି ! ମୁକୁନ୍ଦଃ ସବିଧଃ ନିକଟଃ ବିନ୍ଦତି ପ୍ରାପ୍ନୋତି ଭୟେନ
ବାଧିତା ଯା ରାଧିକା ତୟୋପଗୁଡ଼ଃ ପ୍ରଚଳାଗ୍ରେଣ ପ୍ରଚଳାକେନ ମୟୁରପୁଛେନ ଚାକୁଚୁଡ଼ା
ସତ ମଃ ॥ ୬୬ ॥

କୁରିତେଚେନ । ଯାହା ହଟକ, ଏହି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆମାର ନେତ୍ରଭୟେର
ଆନନ୍ଦ ବିନ୍ଦୁର କରିତେ ଲାଗିଲେନ ॥ ୬୪ ॥

ବିଶାଖା । ଭଗବତି ! ଅବଲୋକନ କରୁନ, ସୁଗହିତ ନାମକ ବଳ-
ଦେବକେ ଅଗ୍ରେ କରିଯା ସହଚର ସକଳ ଆଗମନ କରିଯାଚେନ ॥
ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଏହି ଯେ ରମଣୀୟ ମଣିନ୍ଦ୍ର ଦେଖିତେଛ, ପୁରୁଷୋତ୍ତମ
ବନ୍ଦେବକେ ଏଟୀ ପ୍ରଦାନ କରିଯାଚେନ ॥

ଲଲିତା । ଦେଖୁନ, ମାଧବ ବୟଶ୍ରଗଣକେ ବିଦ୍ୟାୟ ଦିଯା ଏକାଇ
ଶ୍ରୀରାଧାର ଅନୁମରଣ କରିତେଚେନ ॥ ୬୫ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ସୁନ୍ଦରି ! ଦେଖ ଦେଖ, ଭୟକାତାରା ଶ୍ରୀରାଧାକେ

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ସଥା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟଃ କୁଷ୍ଠଃ) ॥ ୬୬ ॥

କୁଷ୍ଠଃ । ହା ନେତ୍ରନିନ୍ଦିତ କଲିନ୍ଦଶୁତାରବିନ୍ଦ

ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋକୁଳ ପୁରନ୍ଦର ମନ୍ଦନାଦ୍ୟ ।

ମାଂ ରକ୍ଷ ରକ୍ଷ ତରମେତି କୃତାର୍ତ୍ତନାଦଃ

ରାଧାମଧୀରନୟନାଂ ନ ହି ବିଶ୍ୱରାଗି ॥

ପୌରମାସୀ । (ପରିକ୍ରମ୍ୟ) ସଶୋଦାମାତରଙ୍କୁଥାତ ଚିନ୍ତା-

ଶୈଲ୍ୟାଶ୍ଚ କୃତା (-ଇତି ସ ରାଧାଂ ମାଧବମାଲିଙ୍ଗତି) ॥ ୬୭ ॥

ମୁଖରା । (ପାଣିଭ୍ୟାଂ ହରିଂ ନିର୍ମଞ୍ଜି ।)

ବୀର ଆରାହିତା ଦେ ରାହିତା ଦିଷ୍ଟିତା ରକ୍ତଥିଦା ॥

କୁଷ୍ଠ ଇତି । ନେତ୍ରାଭ୍ୟାଂ ନିନ୍ଦିତେ କଲିନ୍ଦଶୁତାମା ଅରବିନ୍ଦେ କମଳେ ଯେନ
ତ୍ର୍ୟ ସହୋଧନଃ ॥ ୬୭ ॥

ମୁଖରେତି । ବୀର ! ଆରାଧିତା ତେ ରାଧିକା ଦିଷ୍ଟା ରକ୍ଷିତା ॥

ଆଲିଙ୍ଗନ ପୂର୍ବକ ଚଞ୍ଚଳଚୂଡ଼ ଓ ସର୍ପାମୂଳରୁହେ ଉତ୍ତାମିତ-ବଦନ
ହଇୟା ମୁକୁଳ ଆମାଦେର ନିକଟ ଆଗଗନ କରିତେଛେନ ॥

(ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପ୍ରବେଶ) ॥ ୬୬ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ହା ଅଫୁଲ-ପୁଣ୍ୟକବିଲୋଚନ ! ହା ଗୋବିନ୍ଦ ! ହା
ଗୋକୁଲେନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦନ ! ଆଜ୍ ଶୀଘ୍ର ଆମାକେ-ରଙ୍ଗୀ କର, (ଏହି
ବଲିଯା) ଚଞ୍ଚଳଲୋଚନେ ଆର୍ତ୍ତନାଦ କାରିଣୀ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଆମି
ବିଶ୍ୱତ ହଇତେ ପାରିତେଛି ନା ॥

ପୌରମାସୀ । ହେ ସଶୋଦାନନ୍ଦନ ! ଆମାର ଚିନ୍ତାଶୈଲ୍ୟ ଦୂରୀଭୂତ
ହଇଲ (ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ରୀରାଧାର ମହିତ ମାଧବକେ ଆଲିଙ୍ଗନ
କରିଲେନ) ॥ ୬୭ ॥

ମୁଖରା । (-ହସ୍ତରୟ ଦ୍ଵାରା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣମୁଖାରବିନ୍ଦ ନିର୍ମଞ୍ଜନ କରିଯା ।)

ପ୍ରବିଶ୍ୟ ମଧୁମଙ୍ଗଳଃ । ପିଅବସ୍ମ ଏସୋ ମଣିଙ୍କୋ ରାମେନ ରାହି-
ଆଏ ଦିଶ୍ମୋ ॥

କୃକ୍ଷଃ । - କୌଞ୍ଚଭନ୍ତ କୁଟୁମ୍ବଃ ମଣୀନାଂ ଗ୍ରାମଣୀରମ୍ଭଃ ରାଧାଗ୍ରେବେଷ-
କତାମହତି ॥

ଲଲିତା । ଜ୍ଵା ଦିସଦି ଭବଃ ॥

କୃକ୍ଷଃ । ତଦା ଗଛ ଦୁଷ୍ଟବିଜ୍ୟେନମ୍ୟନା ପିତରାବାନନ୍ଦମାମ (ଇତି
ନିକ୍ରମାନ୍ତଃ) ॥

ମଧୁ ଇତି । ପ୍ରିୟବୟନ୍ତ ! ଏଥ ମଣିଙ୍କୋ ରାମେନ ରାଧିକାଟ୍ଟେ ଦନ୍ତଃ ॥

କୃକ୍ଷଃ ଇତି । କୌଞ୍ଚଭତୁଳ୍ୟ ମଣୀନାଂ ମଧ୍ୟେ ଶ୍ରେଷ୍ଠୋହସଃ, ରାଧାଗ୍ରେବେଷକତାଃ
କଞ୍ଚକୁଷଣତାଃ ॥

ଲଲିତେତି । ସଥା ଦିଶତି ଭବାନ् ॥ ୬୮ ॥

ବୀର ! ବଡ଼ ମୌଭାଗ୍ୟର ବିଷୟ, ତୋମା କର୍ତ୍ତକ ଆରାଧିତା
ଆରାଧିକା ପରିରକ୍ଷିତା ହଇଲ ॥

(ମଧୁମଙ୍ଗଳେର ପ୍ରବେଶ ।)

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ପ୍ରିୟବୟନ୍ତ ! ରାମ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଏହି ମଣିଙ୍କ ପ୍ରଦାନ
କରିଯାଚେନ ॥

ଶ୍ରୀକୃକ୍ଷ । କୌଞ୍ଚଭତୁଳ୍ୟ ଏହି ମଣିଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରୀରାଧାର କଞ୍ଚକୁଷଣେର
ଯୋଗ୍ୟତା ଆପ୍ତ ହଇଯାଛେ ॥

ଲଲିତା । ତୁମି ଯାହା ଆଦେଶ କରିଲା ତାହାଇ ହୃଦକ ॥

ଶ୍ରୀକୃକ୍ଷ । - ତବେ ମକଳେ ଗୁହେ ଚଲ, ଦୁଷ୍ଟ ଯକ୍ଷ ବିନକ୍ତ ହଇଯାଛେ,
ଏହି ସମ୍ବାଦ ଦ୍ଵାରା ପିତା ମାତାକେ ଆନନ୍ଦିତ କରିଯା (ଏହି
ବଲିଯା ଗମନ କରିଲେନ) ॥

(ଇତି ନିଜାନ୍ତାଃ ସର୍ବେ) ॥ ୬୮ ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲଲିତମାଧବନାଟକେ ଶଞ୍ଚଚୂଡ଼ବଧୋ ନାମ
ଦିତୀଯୋହଙ୍କଃ ॥ * ॥ ୨ ॥ * ॥

। । । ଇତି ଦିତୀଯୋହଙ୍କଃ ॥ * ॥

(ତଦନ୍ତର ମକଳେନ ପ୍ରଚାନ) ॥ ୬୮ ॥

॥ * ॥ ଇତି ଲଲିତମାଧବନାଟକେ ଶ୍ରୀରାମନାରାୟଣ ଦିଦ୍ୟାରଙ୍ଗ-
କୁତ ବ୍ୟାଖ୍ୟାଯ ଶଞ୍ଚଚୂଡ଼ବଧ ନାମକ ଦିତୀଯ ଅଙ୍କ ॥ * ॥

ଲିଲିତମାଧ୍ୟବନାଟକ ।

ହତୀରୋହକः ।

—•••—

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ସୁନ୍ଦରୀ ମହ ସଙ୍କଥରଣ୍ଟୀ ପୌର୍ଣ୍ମାନୀ ।)
ପୌର୍ଣ୍ମାନୀ । ଇତ୍ତ କଥମୁପାକ୍ରାନ୍ତୋହରମନ୍ତିମନ୍ତମନୀ ମୁହୂର୍ତ୍ତଃ ।

ପଶ୍ୟ ପଶ୍ୟ,

ଦୂରାଂ ଖରାଂଶୁ ଶରଭଷ୍ଟ ପରିଷ୍ଫୁରଣ୍ଟୀଂ

ବିଷ୍ଫୁଜ୍ଜିତୈରୁଦୟଶୈଳତଟୀଂ ବିଲୋକ୍ୟ ।

ପୌରେତି । ବିଲୁପ୍ତକ୍ରତି ସଞ୍ଚାବହାତ୍ୟାଂ ଯୋଗଃ ପ୍ରତିମୁଖମନ୍ତିଃ । ସ ଚାତ
ହତୀରୁ-ଚତୁର୍ଥଯୋରକ୍ରୋଦ୍ଧର୍ମତଃ । ତତ୍ର ବିଲୁକରଣଃ, ଫଳେ ପ୍ରଧାନେ ବୀଜନ୍ତ ଅକ୍ଷ-
ଠୋଟକଃ ଫଳାନ୍ତରୈଃ । ବିଛିନ୍ନେ ଯଦବିଛେଦକାରଣଃ ବିଲୁରିଷ୍ୟାତେ । ସଥାତ୍ କୁଞ୍ଜନ୍ତ
ପୁରଗମନାଦିନୀ ଚୁଥ୍ୟଫଳବିଛିନ୍ନେ ତୈନେବ ସମାଧୀସନଃ । ଏତାନ୍ତର୍ଗତ ନ ଯାତ କିମ୍ବତୀ-
ତ୍ୟାଦି । ଅଥ ସ୍ଵାବହାଲଙ୍ଘଣଃ, ସଞ୍ଚାବହାକଳପାପ୍ରାବୋଚୁକ୍ୟେନ ତୁ ବର୍ଣନଃ । ସଥା—
ହତୀରେହଙ୍କେ ରାଧାମୀ କୁଷାନ୍ତେଷ୍ଟନଃ । ଚତୁର୍ଥେହଙ୍କେ ଚ କୁଞ୍ଜନ୍ତ ଗନ୍ଧର୍ବକୁତ-ନୃତ୍ୟାଦୌ
ରାଦାବଲୋକନୋଦ୍ୟମଃ । ପ୍ରତିମୁଖମନ୍ତିଲକରଣଃ, ସଥା—ଭବେ ପ୍ରତିମୁଖ-ଦୃଶ୍ୟାଙ୍ଗଃ
ବୌଦ୍ଧପ୍ରକାଶନଃ । — ବିଲୁପ୍ତଯୋଗୋପଗମାଦନ୍ତାନ୍ତତ ତ୍ରୟୋଦଶ, ବୀଜଃ ପ୍ରେମା । ତଥ
କରାଚିଦୃଶ୍ୟଃ କରାଚିଦୃଶ୍ୟଃ ଭବତି । ଅନ୍ତାନି ସଥା—ବିଲୋକ୍ୟ ପରିଦର୍ଶିତ ବିଦ୍ୱତଃ

(ଅନ୍ତର ସୁନ୍ଦାର ମହିତ ଆଲାପ କରିତେ କରିତେ ପୌର-
ମାନୀର ପ୍ରବେଶ ।)

ପୌର୍ଣ୍ମାନୀ । ହାୟ ! କେନ ବ୍ରାନ୍ତ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଉପହିତ ହଇଲ ତୁ

ଦେଖ ଦେଖ, ସିଂହବିଜୟି ଶରଭଜନ୍ତକୁପ ମୁର୍ଯ୍ୟେର ଗର୍ଜନେ ଅର୍ଦ୍ଧ
କିରଣସମୁହେ ଉଦୟାଚଲେର ତଟ ଦେଦୀପ୍ୟମାନ ଦେଖିଯା ସିଂହରପୀ

ଆସାନ୍ଦେଁ ବିଶତି ଚନ୍ଦନପିଣ୍ଡ-ପାଞ୍ଚ-
ରସ୍ତାଚଳଂ ମୃଗକଳକ୍ଷ-ମୃଗାଧିରାଜଃ ॥ ୧ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଭଗବତି ମଧ୍ୟମାନଶ୍ଵେବ ମହାନ୍ତୋନିର୍ଦ୍ଦେଶକ୍ଷୀରଂ କଥମପି
କୋଳାହଳଂ ସଂରନ୍ତମାକର୍ଣ୍ୟ ସନ୍ତ୍ରମେଣାଗତାନ୍ତି, ତଥ କଥ୍ୟତାଃ
କିମେତଦିତି ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ପୁଣି ବୁନ୍ଦେ ନେଦଖିତେ କର୍ଣ୍ଣୋଃ ପ୍ରାଙ୍ଗନମଧିରୁଚଂ ॥
ବୁନ୍ଦା । ଭଗବତି କିଂ ଡମାମ ।

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ବଲୀବର୍କିଦାନବର୍ଦନ-ବର୍କିତ-ରୋଷ-ପର୍ବତଂ ପୂର୍ବେ-
ଶମନର୍ମୟାତି । ନର୍ମହାତି: ପ୍ରାଣାବ: ବିରୋଧା: ପର୍ବ୍ୟଦାମନ: । ପୁଷ୍ପଃ ବଜ୍ରଃ ପରିଞ୍ଚାଶୋ
ବର୍ଣନଃହାର ଇତ୍ୟାପି । ଆପଃଚାହରଃ ବାଙ୍ଗ୍ୟ ମୁହଁର୍ତ୍ତ ଇତ୍ୟର୍ଥ: । ଆସହେତୁମାହ, ଦୂରା-
ଦିତି ଧରାଙ୍କଃ: ଶୂର୍ଯ୍ୟଃ ସ ଏବ ଶରଭଃ ଅଷ୍ଟପଦୀ ସିଂହଜମ୍ବି ଜଞ୍ଜବିଶେଷ: ତତ୍ତ ବିଶ୍ଵ-
ଜ୍ଞିତେ: ପ୍ରକାଶେ: । ମୃଗକଳକଞ୍ଜଳଃ ସ ଏବ ସିଂହଃ ॥ ୨ ॥

ବୁନ୍ଦେତି । ତଥ କଥାତାମିତି ଏତଥ କୋଳାହଳକାରଣ: କିଂ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ପୂର୍ବେତ୍ୟଃ ପୂର୍ବନିବେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ । ଅମ୍ବାଶଷ୍ଟ ଆଜନ୍ମଃ:
ଚନ୍ଦ୍ର ଆସବଶତଃ ଚନ୍ଦନତୁଳ୍ୟ ପାଞ୍ଚବର୍ଣ୍ୟ ହଇୟା ଅନ୍ତାମଲେ ପ୍ରବେଶ
କରିତେଛେନ ॥ ୧ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଭଗବତି ! ମଧ୍ୟମାନ ମହାମାଗରେର ଶ୍ତାଯ ଗଣ୍ଠୀର କୋଳା-
ହଳ ଶୁନିଯା ଆମି ସତ୍ୟେ ଦୌଡ଼ିଯା ଆସିଲାମ, ଅତଏବ
ବଲୁନ ଦେଖି, ଏ କି ? ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ପୁଣି ବୁନ୍ଦେ ! ଏ ବୁନ୍ଦାନ୍ତ ତୋମାର କର୍ଣ୍ଣବୟେର ମଧ୍ୟେ
ପ୍ରବେଶ କରେ ନାହିଁ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଭଗବତି ! କେ ବୁନ୍ଦାନ୍ତ କି ? ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ବସାନ୍ତରେର ବଧ ଶ୍ରବଣେ କେଶିଦାନବ ପର୍ବତତୁଳ୍ୟ

ଦ୍ୟରପୂର୍ବବିକ୍ରମେ କେଶିନମୁଁପାଟ୍ୟ ଗୋର୍ତ୍ତମଧିଷ୍ଠିତେ ଶିଥଣ୍ଡୀ-
ବତଂମେ କଂସେନାନୁଶିଷ୍ଟଃ ମ ଥଲୁ ଗାନ୍ଧିନେଯେ । ନନ୍ଦଶ୍ର ମନ୍ଦିର-
ଧାମୋ ଦିବାନ୍ ମ ଚ ରାଜୋପଜୀବୀ ରାଜୀବବକ୍ଷେ ପୂର୍ବପର୍ବତ-
ମଧିରୁଟେ ମ ପୂର୍ବଜଂ ପୂର୍ବଦେବାରିଂ ନେଷ୍ଟି ॥

ବୁନ୍ଦା । (କ୍ଷଣଂ ତୁଷ୍ଣିଃ ହିତ୍ତା ଦୀର୍ଘମୁଖଂ ନିଶ୍ଚନ୍ତ ମ ଚ ବୈକ୍ରବ୍ୟଂ ।)

ବନ୍ଦୁବି ନବକୁଞ୍ଜଂ କଷ୍ଟ ହେତୋବିଧାନ୍ତେ
କୃତ-କୃତିରଚିରଚିର୍ୟାମ୍ୟତ୍ର ବା ପୁଷ୍ପତଞ୍ଜଂ ।

ଗାନ୍ଧିନେଷ: ଅକ୍ରୂରଃ । ରାଜୋପଜୀବୀ ରାଜଦୂତଃ । ରାଜୀବବକ୍ଷେ ହୃଦ୍ୟେ । ମ ପୂର୍ବଜଂ
ମ ବ୍ରାମଂ ପୂରଂ ମଥୁରାଂ ॥

ବୁନ୍ଦେତି । ଅତି ନବକୁଞ୍ଜେ ସୁରଭିଃ ସୁଗନ୍ଧଃ ଅସମ୍ଭବେ ଅକାଳେ ॥ ୨ ॥

ବନ୍ଦିଶୀଲ କ୍ରୋଧେ ଅଭିଭୂତ ହଇୟା ଆସିଯାଛିଲ, ଶିଥଣ୍ଡୁଚୂଡ଼
ଅପୂର୍ବ ବିକ୍ରମ ଦ୍ୱାରା କଲ୍ୟ ତାହାକେ ବିନଷ୍ଟ କରିଯା ଗୋକୁଳେ
ଅବେଳ କରିଲେ କଂସ-ରାଜାର ଆଜ୍ଞାୟ ଗାନ୍ଧିନୀନନ୍ଦନ-ଅକ୍ରୂର
ରଥାରୋହଣ ପୂର୍ବକ ନନ୍ଦମନ୍ଦିରେ ଆସିଯା ଉପହିତ ହଇୟାଛେ,
କିନ୍ତୁ ଏ ଅକ୍ରୂର ରାଜଦୂତ, ପୁରୀ ପାଇଁତେ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଆରୋ-
ହଣ କରିଲେଇ ଅଗ୍ରଜେର ମହିତ ମାନବାରି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ମଧୁପୁର
ଲାଇୟା ଯାଇବେ ॥

ବୁନ୍ଦା । (କ୍ଷଣକାଳ ତୁଷ୍ଣିଭୂତ ହଇୟା ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ସନିଶ୍ଚାସ ପରିତ୍ୟାଗ
କରିଯା ବିହୁଲତାର ମହିତ ।)

ହାୟ ! ଅକ୍ରୂର ଯଦି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ମଧୁପୁର ଲାଇୟା ଯାୟ, ତାହା
ହଇଲେ ଆର କି କାରଣେ ବନ୍ଦୁଗିତେ ଲୂତନ କୁଞ୍ଜ ବିଧାନ କରିବ !
କେନେଇ ବା ତାହାତେ ମନୋହର ପୁଷ୍ପଶୟା ରଚନା କରିବ ! ଅକା-

স্বরভিগময়ে বা বল্লিমুৎফুল্লয়িষ্যে
যদি নয়তি মুকুন্দং গাঞ্জিনেয়ঃ পুরায় ॥ ২ ॥

পৌর্ণমাসী । (স ব্যথঃ ।)

ক্রন্দন্তীনং প্লুতবিরুতিভির্ভ্যতীনং বিভাতাং
কুপ্যন্তীনাম সহৃদয়সহৃদয়গাঞ্জীনন্দনায় ।
হা ধিগ্নেবং কুবলয় দৃশাং জাগ্রতীনাং সমগ্রা
বগ্রাঙ্গীণাং ক্ষণবদ্বিতিতস্তামসীয়ঃ ব্যরংসীৎ ॥ ৩ ॥

বৃন্দা । (সাম্রঃ ।)

লক্ষ্মেণ হরতা হরি সর্বরীশং
বিন্যস্তত্ত্বাচ বিরহঙ্গমকালকৃটং ।

পৌর্ণেতি । প্লুত-বিরুতিভির্দীর্ঘশ্লোঃ । বিভাতাং, তামসী নিশা । নিশা-
ছর্গা চ তামসীতি কোষঃ । তমিশ্রা তামসী রাত্রেরিত্যমরশ্চ ব্যরংসীৎ
বিরতাত্ত্বৎ ॥ ৩ ॥

লেই বা মৌরভশালিনী লতাকে প্রকুল্লিত করিয়া কি
করিব ! ॥ ২ ॥

পৌর্ণমাসীন (ব্যাধিতের সহিত ।)

হা কষ্ট ! প্রভাত হইবে আশঙ্কা করিয়া অজঙ্গনাগণ
প্লুতষ্঵রে রোদন করিতে করিতে বারষ্বার অক্রুরের প্রতি
আক্রোশ করিতেছেন । অরে বিধাতঃ ! তোকে ধিক,
কমলাঙ্গি-সুকলা ব্যএলোচনে জাগ্রত থাকিতে থাকিতেই
ক্ষণকালের ঘ্যায় সর্বতোভাবে এই রঞ্জনী প্রভাত হইল ! ॥ ৩ ॥
বৃন্দ ! (অশ্রুমোচন করিতে করিতে ।)

হায় ! অক্রুরূপ মন্দর-পর্বতবিস্তৃত গোকুল-সমুদ্র

ହା ଗାନ୍ଧିନୀତମୁଜ ମନ୍ଦର-ତୂଥରେ
ବିକ୍ଷୋଭିତଃ ପୃଥୁଲ ଗୋକୁଳମାଗରୋହ୍ୟଃ ॥ ୪ ॥
ପୌର୍ଣ୍ଣମୀ । ସଂମେ ତଦିତୋ ଗୋପେନ୍ଦ୍ରଗୋପୁରମେବାନ୍ତୁ
ସ ରାବଃ ॥

(ଇତି ପରିକ୍ରମ୍ୟ ପୁରଃ ପଶ୍ଚମୀ ସ ବାଞ୍ଚଃ ।)

ସାତ୍ରାମଙ୍ଗଲମଞ୍ଚଦଃ ନ କୁରୁତେ ବ୍ୟଗ୍ରା ତଦା ତ୍ରୋଚିତଃ ।
ବାଂସଲୋପ୍ୟିକଞ୍ଚନୋପନୟତେ ପାଥେଯମୁଦ୍ରାନ୍ତଧୀଃ ।
ଧୂଲୀ-ଜାଲମଦୀ ବିଲୋଚନଜିଲ୍ଲେର୍ଜନ୍ମାଲଯନ୍ତ୍ରୀ ପରଃ
ଗୋବିନ୍ଦଃ ପରିରଭ୍ୟ ନନ୍ଦଗୃହିଣୀ ନୀରନ୍ଦ୍ରମାତ୍ରଦ୍ଵତି ॥ ୫ ॥

ପୌରେତି । ସାହେତିଃ, ତଥକାଳଙ୍କଃ ତଦା ସ୍ଵଃ ସ୍ଵଃ । ଉପକିଂ ଯୋଗ୍ୟ, ପାଥେଯ
ପରିଭୋଗ୍ୟ ଜନ୍ମାଲଯନ୍ତ୍ରୀ ପକ୍ଷିଙ୍କ କୁର୍ବଣ୍ଟି । ନନ୍ଦଗୃହିଣୀ ଯଶୋଦା ନିରନ୍ତରଃ
ରୋଦିତି ॥ ୫ ॥

ବିକ୍ଷୋଭିତ୍ତିକରିଯା ଚିର-ବିରହବେଦନାମୟ କାଳକୁଟ ପ୍ରଦାନ କରତ
କୁର୍ବଣ୍ଟ ହରଣ କରିଯା ଲାଇୟା ଗେଲ ! ॥ ୮ ॥
ପୌରମଦୀ । ସଂମେ ! ତଥେ ଏ ସ୍ଥାନ ହଇତେ ଗୋପରାଜେର ପୁର-
ଦ୍ୱାରେ ଗୟନ କରି ॥

(ଏହି ବୁଲିଯା ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ପୂର୍ବକ ଅଗ୍ରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା
ଅଞ୍ଚଳ ମହିତ ।)

ଏହି ସେ ନନ୍ଦଗୃହିଣୀ ବ୍ୟଗ୍ର ହଇଯା ସାତ୍ରିକମଙ୍ଗଲାଚରଣ କିଛୁଇ
କରିତେହେନ ନା, ଆନ୍ତରୁକ୍ତିପ୍ରୟୁକ୍ତ ବାଂସଲୁଯୋଗଃ କୋନ ପାଥେଯ
ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ଦିତେହେନ ନା ଏବଂ କେବଳ ନୟନଜଳେ ଧୂଲି ସକଳ ପକ୍ଷିଲ
କରତ ଗୋବିନ୍ଦକେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିଯା ନିରନ୍ତର ରୋଦନ କରିତେ-
ହେନ ॥ ୫ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଶୈବ୍ୟାଯାଃ ସଥି ଜଳିତଃ କିମ୍‌କର୍ଣ୍ଣତମାର୍ଯ୍ୟା ॥

ପୋର୍ଣ୍ମାସୀ । ପୁତ୍ର କୀର୍ତ୍ତିଶମିଦଂ ॥

ବୁନ୍ଦା । ନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନ୍ତରେ ନିଶମ୍ୟସି ଘୋଷନ୍ତ କରୁଣାନ୍
ବିମୁକ୍ତେ ତ୍ରଂ ଦ୍ୱାଗିହ ଯଦମୁବଦ୍ୱାସି ମଧ୍ୟନଂ ।

ଜପନ୍ କର୍ଣ୍ଣୋଽସଙ୍ଗେ ସଥି କିମପି ଦୂତଃ କ୍ଷିତିପତେ-
ମୁରୁନ୍ଦଂ ମନ୍ଦାତ୍ମା ନଗରଗମନାୟ ତ୍ରରଯତି ॥ ୬ ॥

ପୋର୍ଣ୍ମାସୀ । ବ୍ୟେ ଶୈବ୍ୟାବିମୋହତ୍ସଂ ବିନ୍ଦୁବାଶ୍ୟାମଲାବିଲା-
ପେନାଭିଜ୍ଞାସି ॥

ବୁନ୍ଦା । ତଥ୍ୟଂ ବ୍ରଦୀଷି ତଦେତଃ ବର୍ଣ୍ଣ ॥

ବୁନ୍ଦେତି । ମନ୍ତ୍ରେହଂ ଘୋଷନ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନ୍ ଉଚ୍ଛଶଦାନ୍ କରୁଣରସକାର୍ଯ୍ୟାନ୍
ନ ନିଶଦ୍ସି ନ ଶୁଣେଥି । ଯଦସ୍ଵାଦଦ୍ୱାଃ ମଧ୍ୟନମମୁବଦ୍ୱାସୀତ୍ୟର୍ବେଯଃ ॥ ୬ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଆର୍ଯ୍ୟେ ! ଶୈବ୍ୟାର ପ୍ରତି ସଥି ଯାହା ବଲିଲ, ତାହା କି
ଆପନି ଶୁଣିଯାଚେନ ? ॥

ପୋର୍ଣ୍ମାସୀ । ପୁତ୍ର ! ମେ କିରୁପ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଶୈବ୍ୟାର ପ୍ରତି ସଥିର ଉତ୍ତି ଯଥା—ବିମୁକ୍ତେ ! ଆୟି
ଜାନିଲୁମ, ତୁମି ଗୋପବଲ୍ଲୀର କରୁଣରସପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଚ୍ଛଶଦ ସକଳ
ଶୁଣିତେଛ ନା ? କେବଳ ଦଧିମହନେଇ ଚିତ୍ତ ନିବିଷ୍ଟ କରିଯା
ରହିଯାଇ ? ସଥି ! କଂସ-ରାଜାର ପାନ୍ଦାତ୍ମା ଦୂତ ଅକ୍ରୂର
ଶ୍ରୀହକ୍ଷେର କର୍ଣ୍ଣ କି କଥା ବଲିଯା ତୀହାକେ ମୁଁରା ଲାଇଯା
ଧାଇତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହଇଯାଛେ ॥ ୬ ॥

ପୋର୍ଣ୍ମାସୀ । ବ୍ୟନେ ! ଶୈବ୍ୟାର ବିମୋହହେତୁ ତୁମି ବିହଲା
ହଇଯାଇ ? ଶ୍ୟାମଲାର ବିଲାପ ବିଷୟ କିଛୁଇ ଜାନ ନା ? ॥

ବୁନ୍ଦା । ଆପନି ଯଦି ଇହାର ସଥାର୍ଥ ବିଷୟ ଅବଗତ ହଇଯା ଥାକେନ,
ତବେ ବର୍ଣ୍ଣ କରୁଣ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଭାନୋର୍ବିଷେ ଉରିତମୁଦୟପ୍ରହୃତଃ ପ୍ରହିତେହ୍ସୋ

ସାତ୍ରାନାନ୍ଦୀଂ ପଠତି ମୁଦିତଶ୍ଵଳନେ ଗାନ୍ଧିନେଯଃ ।

ତାବେ ତୁର୍ଗଂ ଶ୍ରୁଟଖୁରପୁଟୈଃ କୋଣୀପୃଷ୍ଠଂ ଥନନ୍ତେ

ସାବନ୍ନାମୀ ହୁଦୟ ଭବତୋ ଘୋଟକାଃ ଫୋଟକାଃ ସ୍ଵ୍ୟଃ ॥ ୭ ॥

ହୁନ୍ଦା । ଶ୍ରୁବଃ କିଂ ପରିଦେବସ୍ତି ଭଦ୍ରା ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ତୁବରନ୍ତେ ତୁହ ଦଇଦୋ ସଅଞ୍ଜନୀଡ଼ଂ ପୁରୋ ସମାରତହି ।

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଉଦୟପ୍ରହୃତଃ ଉଦ୍ଗତେ । ହେ ହୁଦୟ ! ଖୁରପୁଟୈଃ କୋଣୀପୃଷ୍ଠଂ
ଥରନ୍ତଃ ସନ୍ତୋହମୀ ଘୋଟକା ସନ୍ତବତଃ ଫୋଟକା ନ ସ୍ଵ୍ୟାଷବ୍ଦ ସ୍ଵୟଂ ଶ୍ରୁଟ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ
ଭବେତ୍ୟର୍ଥଃ । ଶ୍ରୁଟଧାତୋତୋଦୀଦିକହାଚ, ଅତ୍ର ବିଶେଷଣାମାଲକାରନ୍ତ ତୃତୀୟଭେଦଃ ।
ଅଞ୍ଚ ପ୍ରକୁର୍ବତଃ କାର୍ଯ୍ୟମଶକ୍ଯାନ୍ତାନ୍ତବସ୍ତନନ୍ତର୍ଥେବ କରଣଂ ଚେତି ବିଶେଷଦ୍ଵିବିଧଃ ଶୃତ
ଇତି ଅରଣ୍ୟ । କୋଣୀପୃଷ୍ଠଂ ଥନନ୍ଦ କୁର୍ବତାଃ ଘୋଟକନାମ ଶକ୍ୟନ୍ତ ହୁଦୟଫୋଟନ୍ତ
କାରକତ୍ୟୋକ୍ତହାଚ ॥ ୭ ॥

ବୁନ୍ଦେତି । ଏରିଦେବସ୍ତି ବିଲପତି ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) ତୁବରନ୍ତଃ ଦ୍ଵରମାନଃ ତବ ଦସିତଃ ରଥାଙ୍ଗହାନଂ ପୁରଃ ସମାରୋହତେ ।

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଶୈବ୍ୟା ବଲିତେଛେନ, ହେ ହୁଦୟ ! ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଭାନୁବିଷ୍ଵ ଉଦୟାଚଲ ହିତେ ଶୀଘ୍ର ଉଦ୍ଗତ ନା ହଇଯାଛେନ,
ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଞ୍ଚୂର ରଥେ ଆରୋହଣ କରିଯା ସାତ୍ରିକମଙ୍ଗଳ
ଗାଥା ପାଠ କରିତେ ଆରନ୍ତ ନା କରେନ ଏବଂ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ରଥେର ଅଶ୍ଵ ସକଳ ଖୁରପୁଟ ଦ୍ଵାରା ଭୂମି ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ କରିତେ ପ୍ରବୃତ୍ତ
ନା ହୟ, ତାବେ ତୁମି ଶୀଘ୍ର ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ॥ ୭ ॥

ହୁନ୍ଦା । ଆଶ୍ରନ୍, ଆମରା ଶୁନିଗା, ଭଦ୍ରା କି ବିଲାପ କରିତେଛେ ॥

(ବେଶଗୃହେ ଭଦ୍ରାର ଉତ୍ତି ।)

ହେ ପ୍ରାଣପକ୍ଷିନ୍ ! ତୋମାର ଦସିତ ଦ୍ଵରାନ୍ତିତ ହଇଯା ରଥନୀଡ଼େ

ତହବି ୯ ପରାଣ୍ସଉଣେ ହଦୀଙ୍ଗଣୀଡୁଃ ପରିଚନ୍ତାମ୍ବି ॥ ୮ ॥
ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ବାମତୋ ଦୃଷ୍ଟି ।) ବ୍ୟସେ ମାଧ୍ୱସ୍ତ ମାଧ୍ୟାହ୍ନିକ ।
ଦାମ-ନିର୍ମିମାନାଯାଃ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳ୍ୟାଃ ଶଲ୍ୟାର୍ପିଣୀ ପଦ୍ମା ବାହୁଭି-
ରାକର୍ଣ୍ୟତାଃ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ଅଧ୍ୟାକ୍ଷରତୋ ରଥମିହ ପୂର୍ବା ସମ୍ମରନୀ ରହାନ୍ତି
ହା ପୁଞ୍ଜାଗଂ ତହବି ଚଟୁଲେ ଗନ୍ଧଗୁକୁଣ୍ଡିଦାସୀ ।

ତଥାପି ନ ଆଗଶକୁନେ ହତାଙ୍ଗନୀଡୁଃ ପରିତ୍ୟଜନ୍ତି । ଶତାଙ୍ଗତ ରଗନ୍ତ ନୀଡମୁପ-
ବେଶନହାନଃ । ଆଗଶକୁନେ ପରାଣପକ୍ଷିନ୍, ହତଃ ସ୍ଵଥରାହିତୋଽତ୍ତବ୍ରତୁଳାଃ ସମ୍ମଦ୍ଭଃ
ତଦେବ ନୀଡୁଃ ପକ୍ଷିଣି ବାସହାନଃ ॥ ୮ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଶଲ୍ୟାର୍ପିଣୀ ଶଲ୍ୟାର୍ପଣକାରିଣୀ । ବ୍ୟାହୃତିଃ ଉତ୍ତିଃ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) ଅଧ୍ୟାକ୍ଷରତୋ ରଥମିହ ପୂର୍ବା ସମ୍ମରନୀ ରଥାନ୍ତି, ହା ପୁଞ୍ଜାଗଂ

ଅର୍ଥାତ୍ ରଥୋପରି ଆରୋହଣ କରିତେଛେନ, ତଥାପି ତୁମି କେନ
ଏହି ମୃତକଙ୍ଗ-ଦେହରୂପ ନୀଡୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିତେଛ ନା ? ॥ ୮ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ବାମଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା) ବ୍ୟସେ ! ଚନ୍ଦ୍ର-
ବଲୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ମଧ୍ୟାହକାଲୀନ ପରିବେଯ ପୁଞ୍ଜଦାମ ଗ୍ରହନ
କରିତେଛିଲେନ, ଏମତ ସମୟେ ପଦ୍ମା ଆସିଯା ଶଲ୍ୟ ସମର୍ପଣ ପୂର୍ବକ
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀକେ ଯାହା ବଲିଲେନ, ତାହା ବଲି ଶ୍ରୀମନ୍ କର ॥

(ବେଶଗୃହେ ପଦ୍ମାର ଉତ୍ତି ।)

ଚଟୁଲେ ! ଚକ୍ରପାଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମଥୁରାଗମନେ ସମୁଦ୍ରକ ହଇଯା
ଦେ ରଥେ ଆରୋହଣ କରିଲେନ । ହାଁ ! ଏଥନେ ତୁମି ପୁଞ୍ଜମାଲା-

ଆହୀରୀଗଂ ସହିରି ଗହିରକୋସ ଦୀହା ବିଲାବା
କିଷ୍ଟେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି ନ ପରିଦେ କର୍କୁଅଂ ଦିଶନ୍ତି ॥ ୯ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ମୋଦ୍ରେଗଂ ।)

ଆଲୀ ସ୍ୟଳୀକବଚନେ ମୁହଁବିର୍ହିଷ୍ଟ ।
ହଞ୍ଚାର ବିନ୍ଦୁବିଗନ୍ଦ୍ରଗ୍ରଥିତାର୍କିମାଲ୍ୟ ।
ହା ହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ କିମପି ପ୍ରତିପରମତନ୍ତ୍ର ।
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ କିଲ ଦଶାସ୍ତରମାରୁରୋହ ॥ ୧୦ ॥

ବୁନ୍ଦା । ପଶ୍ୟ ପଶ୍ୟ, ବିବଶାମେବ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀଂ ଶ୍ଵନ୍ଦନାଗ୍ରତୋ ନିଧାଯ
ଶୋଚତି ପଦ୍ମା ॥

ତନ୍ଦପି ଚଟୁଲେ ! ଏହନୋଂକଟିତାସି । ଆଭୀରୀଗାଂ ସଧିରି ! ଗଭୀରୋଂକ୍ରୋଷ-
-ଦୀର୍ଘ ବିଲାପା ; କିଷ୍ଟେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି ! ନ ପରିତ : କର୍କୁପଃ ବିଶନ୍ତି ॥ ୯ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣତେ । ସ୍ୟଳୀକବଚନେନ ଅପ୍ରିଯବଚନେନ । ବିହତା ଅନବହିତା । ଦଶ-
-ଶ୍ଵରଃ ମୂର୍ଛା । ଶ୍ଵନ୍ଦନାଗ୍ରତ : ରଥାଗ୍ରେ ॥ ୧୦ ॥

ଉଂକଟିତା ହୁଇତେଛ ? ହେ ସଧିରେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି ! ଆଭୀରୀଗଣେର
ଅତିଗଭୀର ତନ୍ଦନର୍ବନିମହଫୁତ ଦୀର୍ଘ ବିଲାପ ତୋମାର କର୍ମବିବରେ
କି ପ୍ରସେଷ କରେ ନାହି ? ॥ ୯ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ଉଦ୍ରେଗେର ସହିତ ।)

ଆହା ! ପଦ୍ମାର ମୁହଁରୁହଃ ଅପ୍ରିୟବାକ୍ୟ ଶ୍ରବଣ କରିଯା
ସ୍ୟାକୁଲିତଚିତ୍ତା ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର ହଞ୍ଚପଦ୍ମ ହଇତେ ଅର୍କଗ୍ରଥିତା ପୁଷ୍ପ-
ମାଳା ବିଗଲିତ ହଇଯା ପଡ଼ିଲ । ହା କଷ୍ଟ ହା କଷ୍ଟ ! ଇନି ଯେ
ତନ୍ତ୍ରାକୁଳା ହଇଯା କୋନ୍ ଅନିର୍ବଚନୀୟ ଦଶାସ୍ତରେ ଆରୋହଣ କରି-
ଲେନ ! ଅର୍ଥାଂ ମୂର୍ଛିତ ହଇଯା ଭୂତଲେ ପତିତ ହଇଲେନ ! ॥ ୧୦ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଦେଖୁନ ଦେଖୁନ, ବିବଶାମ୍ବୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀକେ ରଥାଗ୍ରେ ସ୍ଥାପନ
କରିଯା ପଦ୍ମା ଶୋକ କରିତେଛେ ॥

(ଲେଖ୍ୟେ ।)

କୃଥଗମବଧେହି ହଦୀସେ ତିଳଂ ବି ନୟନାଙ୍କଳଂ ପ୍ଲାଦେହି ।

ହଞ୍ଚ ତୁରରେହି ତୁରାଂ ଦିକ୍ରଙ୍ଗୋ ଗାନ୍ଧିନୀପୁଣ୍ଡୋ ॥ ୧୧ ॥
ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହଞ୍ଚ ବଂସେ ରାଧିକାମପଶ୍ଚନ୍ତୀ ବାଢ଼ମାକୁଳାନ୍ୟ ॥
ବୁନ୍ଦା । ଦକ୍ଷିଣତଃ ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ହା ଧିକ୍ ପଣ୍ଡ ପଶ୍ଚ,

ନ ବଜ୍ରୁ ନାବଜ୍ରୁ ପୁରଗମନବାର୍ତ୍ତାଂ ମୁରଭିଦଃ

କ୍ଷମଣେ ରାଧାଯୈ କଥମପି ବିଶାଖାପ୍ରଭୁତରଃ ।

ସମନ୍ତାଦାକ୍ରାନ୍ତା ନିବିଡ଼ିଜଡ଼ିଗଶ୍ରେଣୀଭିରିମଃ ।

ପରଂ କର୍ଣ୍ଣାକର୍ଣ୍ଣବ୍ୟବହର୍ତ୍ତମଧୀରଂ ବିଦଧତି ॥ ୧୨ ॥

(ଲେଖ୍ୟେ ।) କ୍ଷଗମବଧାରୀ ହତାଶେ ! ତିଳମପି ନୟନାଙ୍କଳଃ ପ୍ରକାଶୟ ।
ହଞ୍ଚ ! ହୁରସତି ନିକ୍ଷକ୍ରଗୋ ଗାନ୍ଧିନୀପୁଞ୍ଜଃ ॥ ୧୧ ॥

ବୁନ୍ଦେତି । ନୁବଜ୍ଞୁଗିତ୍ୟାଦି । ବେଟିତୁ ନାମ ପ୍ରତିମୁଖସଙ୍କ୍ୟମପଠିଛା ତେ
ହାନେ ତାପନଂ ପଠ୍ଟନ୍ତି । ତଲକଙ୍ଗଂ, ଉପାୟା ଦର୍ଶନଂ ଯତ୍ତ ତାପନଂ ନାମ ତୁରବେଦିତି ।
ଅତ୍ର ରାଧା ସଥୀନାମୁପାୟଦର୍ଶନଂ ତାପନଂ ॥ ୧୨ ॥

(ବେଶଗୃହେ ପଦ୍ମାର ଉତ୍କଳ ।)

ହତାଶେ ! କ୍ଷଗକାଳ ଚେତନ ହଇୟା କିଞ୍ଚିତ୍ ନୟନାଙ୍କଳ
ଉଘୋଚନ କର । ହା କଟ ! ନିର୍ଦ୍ଦିଯ ଅକ୍ରୂର ଆବାର ଅଶ୍ଵକେ
ହୁରାସିତ କରିତେଛେ ! ॥ ୧୧ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହା ବଂସେ ! ଆମି ଯେ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ନା ଦେଖିଯା
ଅତିଶୟ ସ୍ୟାକୁଳ ହଇୟାଛି ॥

ବୁନ୍ଦା । (ଦକ୍ଷିଣଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା) ହା ଧିକ୍ ! ଦେଖୁନ
ଦେଖୁନ,

ବିଶାଖା ପ୍ରଭୃତି ସଥୀଗଣ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ମଥୁରାଗମନ
ବଲିତେ ମକ୍ଷମ ହଇତେଛେ ନା ଏବଂ ନା ବଲିଯାଓ କୋନକ୍ରମେ

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ସେଇଥିରେ ।)

ସଞ୍ଚାଲୋକରୁଥେ କୃତେନ ନିମିତ୍ତେରା କ୍ଷିପ୍ୟମାଣେ ମନାକ୍
ପ୍ରେସ୍ତୁତ୍ୟହେନ ବରାକ୍ଷି ତବିରହିତାଙ୍କୁ ନୌଦୀ ମୀନୀରପି ।
ତମ୍ଭିନ୍ ବିନ୍ଦତିଶାଧରେ ମଧୁପୁରୀଙ୍ ଦୈବାଙ୍ଗ ଜାନୀଘହେ
ହା ରାଧେ ପ୍ରଗ୍ରାହୁ ନିର୍ମଳମନ୍ମଃ କା ତେ ଗତିର୍ଭାବିନୀ ॥ ୧୩ ॥
ବୁନ୍ଦା । ପଶ୍ଚ ପଶ୍ଚ, ସମ୍ଭାଦାକମ୍ପିକେନ କୋଳାହଲେନ କୁରଙ୍ଗୀବ
ତରପିତଦୃଷ୍ଟିରେସା ବହିର୍ବୀଥୀମାଦାନ୍ତରାଧା ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହା କଟ୍ଟ ।

ଦିବ୍ୟୋଜ୍ଞାଦମରୀଯୁଦ୍ୟର୍ଗମାପଦ୍ୟତେ ରାଧିକା ।

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ସଞ୍ଚେତି । ପ୍ରେସ୍ତୁତେନ ବିଜ୍ଞେନ । ନିମେବରହିତାଃ ମୀନପଞ୍ଜୀଃ ॥ ୧୩ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଦୌବୋମ୍ରାଦଗ୍ର ଲକ୍ଷମୁଜ୍ଜ୍ଵଳିଲମଗାବଜ୍ଞୁ, ଏତଷ୍ଠ ମୋହନାଥ୍ୟାନ୍ତ

ଥାକିତେ ପାରିତେଛେ ନା, ସକଳେ ଅତିଶୟ ଜଡ଼ତା ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଯା
କେବଳ ଧୀରେ ଧୀରେ କରେ କରେ କଥା ବଲିତେଛେ ॥ ୧୨ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ସେଇଥିରେ ସହିତ ।)

ହେ ଶ୍ରୋତନ-ନୟନେ ! ନିମିଷରୂପ ବିଘ୍ନ ଦ୍ଵାରା ଝାହାର ଦର୍ଶନ-
ସୁଖ ଉତ୍ସଂ ବିଘଟିତ ହଇଲେ ଭୁବି ନିମିଷରହିତା ମଂଞ୍ଚୀ ସକଳକେ
ଅଶଂମା କରିଯା ଥାକ । ହେ ରାଧେ ! ଆଜ୍ ମେଇ ପ୍ରଗ୍ରାହମ୍ପଦ-
ମାଧବ ମଧୁପୁରୀ ପରେନ କରିଲେ ତୋମାର ଭାଗ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟତ ଦଶା କି
ଯେ ସାତିବେ, ତାହା ଜାନିତେ ପାରିତେଛି ନା ॥ ୧୩ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଦେଖୁନ ଦେଖୁନ, ଅକ୍ଷ୍ମାଂ ସକଳଦିକେ କୋଳାହଲଧନି
ଉପର୍ହିତ ହୋଯାଯ ଶ୍ରୀରାଧା ହରିହର ନ୍ତ୍ୟ ଚଞ୍ଚଳ-ଲୋଚନେ

ବାହିର-ପଥେ ଉପର୍ହିତ ହଇଯାଛେ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହା କଟ୍ଟ ।

ମ୍ପଟରୂପେଇ ଯେ ଶ୍ରୀରାଧାର ଦିବ୍ୟୋଜ୍ଞାଦମରୀ ଉଦୟ ର୍ଗମାପଦ୍ୟା

ସଦିଯମସମ୍ବନ୍ଧଭୂର୍ଣ୍ଣିଷ୍ଠାମନେକଭାଷାମୟୀଃ ଭାରତୀମୁଦ୍ଗୀରତି ॥
(ନେପଥ୍ୟେ ।)

ବଅଗବଇନନ୍ଦଃ ସ ବନ୍ଧୁଃ ରହସ୍ୟ-
ବରୋବରି ପେକ୍ଖିଅ ପ୍ରଫୁରନ୍ତଃ
ଶ୍ଵଳତି ମମ ବପୁଃ କଥଃ ଧରିତ୍ରୀ
ଭରତି କୃତଃ କିମମୀ ନଟଷ୍ଟି ନୀପାଃ ॥ ୧୪ ॥

ଗତିଃ କାମପୁର୍ଯ୍ୟପେୟୁଃ । ଭରତା କାପି ବୈଚିତ୍ରୀ ଦିବ୍ୟୋନ୍ମାଦ ଇତି ଶୃତଃ । ଉଦ୍ବୂର୍ଣ୍ଣି
ଚିତ୍ରଜଳାଦ୍ୟାନ୍ତତ୍ତ୍ଵଦା ବହୁ ମତା ଇତି । ଉଦ୍ବୂର୍ଣ୍ଣଲଙ୍ଘନଃ ତତ୍ତ୍ଵବୋକ୍ତଃ, ଶାନ୍ତିଲଙ୍ଘନ-
ମୁଦ୍ବୂର୍ଣ୍ଣା ନାନାବୈବଶ୍ଚଚେଷ୍ଟିତମିତି । ଦିବ୍ୟୋନ୍ମାଦମୟୀଃ ଦିବ୍ୟୋନ୍ମାଦକୃତାଃ । ତେ
ପ୍ରକ୍ରତବଚନେ ମୟଟ । ଅମସଙ୍କ-ଭୂର୍ଣ୍ଣିଷ୍ଠାମସଙ୍କ-ସୁନାଃ । ଅନେକଭାଷାମୟୀଃ ପ୍ରାକୃତ-
ସଂକ୍ଷତକୁର୍ପାଃ ॥

(ମେପଥ୍ୟେ ।) ଅଜନରପତିନନ୍ଦଃ ସ ବନ୍ଧୁଃ ରଥପ୍ରବରୋପରି ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ଶୁରନ୍ତଃ ।
ଶ୍ଵଳତିତ୍ୟାଦି, କାଂ ସଂକ୍ଷତମୟୀମିତି ଜ୍ଞେଯଃ । ପ୍ରାଗଯନଃ ନାମ ପ୍ରତିମୁଖସନ୍ଧ୍ୟଙ୍ଗମିଦଂ ।
ତଳଙ୍କଣଃ, ଉତ୍ତରୋତ୍ତରବାକ୍ୟତ୍ତ ଭବେଃ ପ୍ରାଗଯନଃ ପୁନରିତି ॥ ୧୪ ॥

ଉପଶ୍ରିତ ହଇଲ !, ଯେହେତୁ ଦେଖିତେଛି, ଏଥନ ଇନି ବହୁ ବହୁ
ଅମସଙ୍କ ସଂକ୍ଷତ ଓ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାମୟ ବାକ୍ୟ ମକଳ ପ୍ରୟେଣ
କରିତେ ଲାଗିଲେନ ! ॥

(ବେଶଗୃହେ ଶ୍ରୀରାଧାର ଉତ୍ତି ।)

ସଥି ! ବନ୍ଧୁଜନେର ମାହିତ ଅଜରାଜ-ନନ୍ଦନକେ ରଥୋପରି
ବିରାଜଯାନ ଦେଖିଯା ଆମାର ବପୁଃ ଶ୍ଵଳିତ ହଇତେଛେ କେନ ?
କି ଜୟଇ-ବା ପୃଥିବୀ ସୁରିତେଛେ ? ଏବଂ କଦମ୍ବବୃକ୍ଷ ମକଳ ଇ ବ,
କେନ ନୃତ୍ୟ କରିତେ ଲାଗିଲ ? ॥ ୧୪ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଶୂନ୍ୟଃ କିମାହ ଲଲିତା ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ମାହ ରାହେ ମା ବିଷୀଦ ପରବଦ୍ଧପରିକମୋ ଏମୋ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଶ୍ରୀଯତାଂ ବଂଦ୍ୟାୟ ବ୍ୟାହୁତିଃ ।

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ସହଚରି ପରିଜ୍ଞାତଃ ସଦ୍ୟଃ ସମସ୍ତମିଦଃ ମୟା

ପାଟିମପଟିଲୈସ୍ତ୍ରଃ ନିହୋତୁଃ କିମ୍ବୁନ ପ୍ରଭବିଷ୍ୟସି ।

ବିରମ କୃପଣେ ଭାବୀ ନାୟଃ ହରେବିରହମ୍ନମୋ

ମମ କିମଭବନ୍ କଷେ ପ୍ରାଣା ମୁହନ୍ତିରପତ୍ରପାଃ ॥ ୧୫ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) ସଥି ରାଧେ ! ମା ବିଷୀଦ ପର୍ବତପରିଜ୍ଞମୋପକ୍ରମଃ ଏଷଃ । ଏଷଃ ପର୍ବତଃ ପରିଜ୍ଞାତ୍ସାରତ ଇତ୍ୟର୍ଥଃ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ରାଧାହ ।) ପାଟିମପଟିଲୈଃ ଚାତୁରୀମୟୁମ୍ଭୈଃ । ନିହୋତୁଃ ଗୋପବିତୁଃ ।
କୃପଣେ ଜନେ ଇତି ଶ୍ଵେତନଂ ସମ୍ପର୍ଯ୍ୟତ୍ସଂ ବା ॥ ୧୫ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଲଲିତା କି ବଲିତେଛେ, ଚଳ ଶୁନିଗୀ ॥

(ବେଶଗୃହେ ଲଲିତାର ଉତ୍ତି ।)

ସଥି ରାଧେ ! ବିଷଳ ହଇଓ ନା, ପର୍ବତ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରାର ଏହି
ଆରଣ୍ୟ ମାତ୍ର ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଶନ୍ତିର କଥା ଶୁନିଯା ଶ୍ରୀରାଧା କି ବଲିତେଛେ,
ଶ୍ରୀବନ୍ କର ॥

(ବେଶଗୃହେ ଶ୍ରୀରାଧାର ଉତ୍ତି ।)

ସହଚରି ! ଆୟି ଶଦ୍ୟଃ ସମସ୍ତ ବିଷୟ-ପରିଜ୍ଞାତ ହଇଯାଛି,
ତୁମି ଚାତୁର୍ଯ୍ୟମୂହ ଦ୍ୱାରା କିଛୁ କି ଗୋପନ କରିତେ ପାରିବେ ?
ହେ କୃପଣେ ! କ୍ଷାନ୍ତ ହୁଏ, ହରି-ବିରହବେଦନା ଆମାର ସମ୍ବନ୍ଧେ
ଉପର୍ତ୍ତି ହଇବେ ନା, କାରଣ ଯେ ସକଳ ପ୍ରାଣ ବାରଷାର କଷ୍ଟଦେଶେ

ବୁନ୍ଦା । ଭଗବତି ବିବନ୍ଦୁରିବ ବିଶାଖା ଦୃଢ଼୍ୟତେ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ତଂ ବିକ୍ରଂସିଅ କଂସଃ ରାତ୍ରିଗୁହେ ତୁହ ମେଲିମ୍ବାଇ ଶାହି ।

ମହି ମା ଯୁଦ୍ଧ ବିଲକ୍ଷା କ୍ରମାବନୀନ୍ତଃ ଧୂରୀଗାସି ॥ ୧୬ ॥
ପୌର୍ଣ୍ଣମାନୀ । ସମାକର୍ଣ୍ଣ ବରବର୍ଣ୍ଣି ବର୍ଣ୍ଣିତ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ନାଶାମନଙ୍କୁ ବିରଚମ୍ଭୁମିଦଃ ହତାଶେ

ଶୁଷ୍ୟମୁଖୀ ମମ ଶୁଣଂ ପରିକିର୍ତ୍ତରଣୀ ।

(ନେପଥ୍ୟ ।) ତଂ ବିକ୍ରଂସ କଂସ ରାତ୍ରିଗୁହେ ଦିଲିଦତ୍ତ ପ୍ରଥିତ । ମଧ୍ୟ !
ମା ଘୂର୍ଣ୍ଣ ବିଲକ୍ଷା କ୍ରମାବତୀନାଂ ଧୂରୀଗାସି । ଅଉ ଦିଲଦା ବିଜ୍ଞାହିତା । ଦିଲାଙ୍ଗା
ବିଶ୍ୱରୁତ୍ସିତ ଇତ୍ୟମରଃ ॥ ୧୬ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ବରବର୍ଣ୍ଣା ଶ୍ରୀରାଧାରୀ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଭାଷିତ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) ମାର୍ଦ୍ଵବହୁତୋହପି କଟିନମା ଅପି କ୍ଷମାଯା ଧରିତ୍ୟାଃ । ପଞ୍ଚେତ୍ତ
କ୍ଷମାଯା ଧୈର୍ଯ୍ୟଶ୍ରୀ । କୁଞ୍ଛିଂ ଉଦ୍ଧରଃ । ରଥାଙ୍ଗନେମିଃ ଚକ୍ରଧାରଃ ॥ ୧୭ ॥

ଆମିତେହେ, ତାହାରା ଓ କି ନିର୍ଜଳ ହିବେ ? ଅର୍ଥାତ୍ ତାହାରା
କି ଶୀଘ୍ର ଦେହ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା ଗନ୍ଧ କରିବେ ନ ? ॥ ୧୫ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଭଗବତି ! ବିଶାଖାକେ ଯେନ ବିବନ୍ଦୁର ନ୍ୟାୟ ଦେଖିତେଛି

ଅର୍ଥାତ୍ ଇନି ଯେନ କିଛୁ ବଣିବେନ ଏମତ ବୋଧ ହିତେହେ ॥

(ବେଶଗୁହେ ବିଶାଖାର ଉତ୍ତି ।)

ମଧ୍ୟ ! ତୁମି କ୍ଷମାବତୀ ରମଣୀଦିଗେର ଶିରୋମଣି, ଘୂର୍ଣ୍ଣ ପରି
ତ୍ୟାଗ କର, ଅଣ୍ଣୀ-ଜନ କଂସାତ୍ମର ମଂହାର କରିଯା ମାୟାକାଳେ
ତୋଗାରୁସହିତ ମିଲିତ ହିବେନ ॥ ୧୬ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାନୀ । ବୁନ୍ଦେ ! ଶ୍ରୀରାଧା କି ବଣିତେହେନ, ଶ୍ରୀବନ କର ॥

(ବେଶଗୁହେ ଶ୍ରୀରାଧାର ଉତ୍ତି ।)

ହେ ହତାଶେ ବିଶାଖେ ! ମଦୀଯ ଶୁଣକିର୍ତ୍ତନେ ଶୁକ୍ଳମୁଖୀ ହିମା

ଦୂରାମାର୍ଦ୍ଦିବ୍ରତୋହିଣି ହମୁଃ କ୍ଷମାୟା ।

କୁଞ୍ଜିଂ ବିଦାରୟତି ପଶ୍ଚ ରଥାଦ୍ଵଲେମିଃ ॥ ୧୭ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାନୀ । ଅହହ ରାଜୀବନେତ୍ର ସାତ୍ର ବିତ୍ରାସିତଚେତାଃ
କାମପାର୍ବିଦ୍ୟ-ଦୀଙ୍କଶୁରୀଚକ୍ରାର ଚକୋରାଙ୍ଗି ॥

ବୁନ୍ଦା । କ୍ଷାଂ ବିଜ୍ଞୋଶକ୍ତି ଲୁଟ୍ଟି ଶତାଙ୍ଗଷ ପୁରତଃ

କ୍ଷାଂ ବାଞ୍ଚିଗ୍ରାସାଂ କିରତି କିଳ ଦୃଷ୍ଟିଂ ହରିଯୁଥେ ।

କ୍ଷାଂ ରାମଶ୍ତାଗ୍ରେ ଗତତି ଦଶନୋତ୍ସିତ-ତୃଣା ।

ନ ରାଧେୟଃ କଂ ବା କ୍ଷିପତି କରଗାନ୍ତୋଧିକୁହରେ ॥ ୧୮ ॥

ବୁନ୍ଦେତି । ଶତାଙ୍ଗ ରଥଶ୍ରୀ । ପୁରତଃ ଅଗ୍ରେ । ବାଞ୍ଚିଗ୍ରାସାଂ ଅଶ୍ୟକ୍ତାଂ ।
ଦଶନୋତ୍ସିତ-ତୃଣା ଦଶନୀକରତ୍ତିତାନି ତୃଣାନି ଯଥା ସା । କରଗାନ୍ତୋଧିକୁହରେ
କାର୍ଯ୍ୟସମୁଦ୍ରବିଲେ । କୁହରଃ ଶୁବିରଃ । ଶୁବିରଃ ବିଦରଃ ବିଲମ୍ବିତ୍ୟମରଃ ॥ ୧୮ ॥

ଆର ଆମ୍ବାକେ ଆଖାଗିତ କରାୟ ପ୍ରଯୋଜନ ନାହିଁ, ଏହି ଦେଖ ରଥ-
ଚକ୍ରାଗ୍ରେ ଅତି କଟିନ ଧରାର ଉଦ୍ଦର ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ କରିତେଛେ ॥ ୧୭ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାନୀ । ଆହା ! କମଲଲୋଚନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ମଥୁରା ସାତ୍ରାୟ
ବିତ୍ରଙ୍ଗିତ୍ତା ହଇଯା ଚକୋରନୟନୀ ଶ୍ରୀରାଧା ଯେ କୋନ୍ତେ ଅନି-
ବିଚନୀର ଅଧୈର୍ୟଦଶା ଅମ୍ବୀକାର କରିଲେନ ! ଅର୍ଥାଂ ମୁଢିତ
ହଇଯା ଭୂତଲେ ପତିତ ହଇଲେନ ! ॥

ବୁନ୍ଦା । ଆହା ! ଶ୍ରୀରାଧା କ୍ଷଣକାଳ ଚିତ୍କାର କରିତେ କରିତେ
ରଥାଗ୍ରେ ଗମନ କରିଯା ଲୁଟ୍ଟିତ ହଇତେଛେ ! କ୍ଷଣକାଳ
ବାଞ୍ଚାକୁଳ-ଲୋଚନେ ହରିଯୁଥ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିତେଛେ ! ଏବଂ
କ୍ଷଣକାଳ ବା ରାମେର ଅଗ୍ରେ ଦ୍ୱାରା ତୁଣ ଉତୋଳନ କରି-

পৌর্ণমাসী । (সাম্রং) হা হন্ত হন্ত ।

ন হি ঘন্তা দৃষ্টিঃ ক্ষণমধরপালী পরিমলে
যয়া কংসারাতেঃ প্রিয়সহচরীণামপি পুরঃ ।
গুরুণামপ্যত্রে যদকলিতলজ্জাবলিগুভু-
দিযং রাধা সদ্যন্তদিহ মম চেতোহঘপয়তি ॥ ১৯ ॥
(পুনর্নিরূপ্য ।)

পৌর্ণেতি । পালীরশুল্কপঙ্কতিমু । অকলিতলজ্জাবলিঃ অষ্টীকৃতলজ্জা-
শ্রেণী ॥ ১৯ ॥

তেছেন ! । হায় ! ইনি একুপ দশাগ্রস্ত হইয়া কোন্
জনকে না করুণাসাগরে নিঃক্ষেপ করিতেছেন ! অর্থাৎ
ইঁার এই দশা দেখিয়া কাহার নাহ দুঃখ উপনিষত হই-
তেছে ! ॥ ১৮ ॥

পৌর্ণমাসী । (সজ্জননয়নে) হা কষ্ট হা কষ্ট !

যে শ্রীরাধা পূর্বে প্রিয়সহচরীদিগের সমক্ষেও শ্রীকৃষ্ণের
অধরসৌরভে দৃষ্টি নিঃক্ষেপ করিতেন না ! — সেই শ্রীরাধা আজ
কি না গুরুজনের অগ্রেও লজ্জা করিতেছেন না ! অর্থাৎ
বিষ্ফারিতনেত্রে ক্ষেবল শ্রীকৃষ্ণের বনদকমল নিরীক্ষণ করি-
তেছেন !, হায় ! এই জন্যই আজ আমার চির অতিশয়
হৃঃথিত হইতেছে ॥ ১৯ ॥

(পুনর্বার অবলোকন করিয়া ।)

ରଥିନଃ ପଥି ପଶ୍ଚତଃ ସ ଖେଦଃ

ବତ ରାଧାବଦନଃ ମୁରାନ୍ତକଷ୍ଟ ।

କିରତୋ ନୟମେ ଘନାଶ୍ରତବିନ୍ଦୁ-

ନରବିନ୍ଦେ ଯକରନ୍ଦ୍ୟେ ତ୍ରମେଣ ॥ ୨୦ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଭଗବତି ନୂନଃ କୁମାରୀଗାଃ ପ୍ରାଣାଃ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱରେଣ ମାର୍କ-
ଯେବାଦ୍ୟ ପ୍ରୟାସ୍ତି ॥

ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ପୁତ୍ର ! ହରେଃ ସନ୍ଦେଶ-ହରଃ ପଶ୍ଚ ପଶ୍ଚ,

ଏତାନ୍ତୁର୍ବଂ ନୟତ କୀଯତୀରାତ୍ରି-ମିଶ୍ରାନ୍ତମିଆ ।

ଭାବୀ ଭସ୍ୟାଃ ପୁନରପି ମୟା ମଞ୍ଜଳଃ ମଞ୍ଜମୋ ବଃ ।

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ପୁନରିତି । ରଥିନୋ ରଥମାର୍କତ୍ତଷ୍ଟ ସ ଖେଦଃ ଯଥା ଶାନ୍ତଥା ରାଧା-
ବଦନଃ ପଶ୍ଚତୋ ମୁରାନ୍ତକଷ୍ଟ ନୟମେ ଅରବିନ୍ଦ-ଯକରନ୍ଦ୍ୟଃ ଘନାଶ୍ରତବିନ୍ଦୁ କିରତ
ଇତ୍ୟସ୍ଵର୍ଯ୍ୟ ॥ ୨୦ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ହେ ଭସ୍ୟା ! ଏତାନ୍ତମିଆ ରାତ୍ରୀନ୍ତୁର୍ବଂ ନୟତ କ୍ଷିପତ । ସାପ-

ରଥାକ୍ରତ୍ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପଥିମଧ୍ୟେ ଶ୍ରୀରାଧାର ଖେଦାନ୍ତି ବଦନାରବିନ୍ଦ
ସନ୍ଦର୍ଶନ କରିଯା ପଦ୍ମ ହଇତେ ଯଦ୍ରପ ଯକରନ୍ଦପାତ ହୟ, ତାହାର
ଝ୍ଯାଯ ସ୍ବୀଯ ନୟନୟୁଗଳ ହଇତେ କ୍ରମଶଃ ଘନ ଘନ ଅଶ୍ରତବିନ୍ଦୁ ବିମୋଚନ
କରିତେ ଲାଗିଲେନ୍ତ ॥ ୨୦ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଭଗବତି ! ନିଶ୍ଚୟ ବୋଧ ହଇତେଛେ, ଶ୍ରୀରାଧା ପ୍ରଭୃତି

ଅଜକୁମାରୀଦିଗେର ପ୍ରାଣ ସକଳ ଆଜ ପ୍ରାଣିନାଥ-ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର
ସମ୍ମେହ ଗମନ କରିବେ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ପୁତ୍ର ! ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ବାର୍ତ୍ତାବାହକ ଦୂତେର ଶ୍ରତି
ଦୃଷ୍ଟିପାତ କର ଦୃଷ୍ଟିପାତ କର,
ଅହେ ଶାନ୍ତପକ୍ଷତି-କୁମାରୀକାଗଣ ! ତୋମରା କୋନକ୍ରମେ

ଇଥିଂ ଦୌରୈରସବିଜ୍ୟିନା ହଞ୍ଚ ସନ୍ଦାନିତୋହ୍ଲୁ-
ଦାଶାପାଟିଶେଃ ସରମିଜଦୂଶାଃ ପ୍ରାଣସାରଙ୍ଗମଞ୍ଜଃ ॥ ୨୧ ॥
ବୁନ୍ଦା । (ମବ୍ୟଥ ।)

ନ ପିବତି ମକରନଃ ବୁନ୍ଦମିଲିଲିରାଣଃ
ବନମପି ନ ମୟୁରାନ୍ତାଣ୍ଡୈରମ୍ଭଣ୍ଡନ୍ତି ।
ବିଦଧତି ଚ ରଥାଙ୍ଗାଃ ସାଙ୍ଗନାଭିର୍ବ ସଙ୍ଗଃ
ସରତି ସରମିଜାକ୍ଷେ ଗୋଟକଃ ପତ୍ରନାୟ ॥ ୨୨ ॥

ଯିଶ୍ଵରେନ ଦିବସାନାମପି ରାତିତାଧିଦୀନଃ ହୃତଃ । ପୁନର୍ଗ୍ୟା ଦହ ବୋ ଯୁଆକଃ
ମଙ୍ଗଳଃ ସଙ୍ଗମୋ ଭାବୀ ଭ୍ରମ୍ଯ ଚାର୍ଯ୍ୟଃ । ସନ୍ଦାନିତୋ ବନ୍ଦଃ । ସାରଙ୍ଗମଞ୍ଜଃ ମୃଗ-
ସମ୍ମଃ ॥ ୨୧ ॥

ବୁନ୍ଦେତି । ଇଲିଲିରାଣଃ ଭଗରାଣଃ । ରଥାଙ୍ଗାଃ ଚକ୍ରବାକଃ । ପତ୍ରନାୟ-
ପ୍ରାଯ ॥ ୨୨ ॥

ଶୀଘ୍ର ଏହି ଛୁଖମୟୀ ରଜନୀ ସକଳ ସାପନ କର, ଭବିଷ୍ୟତେ ପୁନର୍ବାର
ଆଗାର ସହିତ ମନ୍ତ୍ରଜନକ ମଙ୍ଗଳାଭ କରିବା, ହାଁ ! ଏଇକପେ
ଅଘନାଶନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦୂତମୁଖେ ଶୁଦ୍ଧିର୍ଯ୍ୟ ଆଶାପାଶ ବିସ୍ତାର କରିଯା
ପଦ୍ମାକ୍ଷ୍ମୀଦିଗେର ପ୍ରାଣରୂପ କୁରଙ୍ଗମଞ୍ଜ ବନ୍ଧନ କରିଲେନ ॥ ୨୧ ॥
ବୁନ୍ଦା । (ଅତିଶ୍ୟ ବ୍ୟଥିତ ହଇଯା ।)

କି ଆଶର୍ଯ୍ୟ ! ଆଜ୍ ପଦ୍ମଲୋଚନ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋକୁଳ ହିତେ
ମଧୁପୁରେ ଗମନ କରାୟ ଭ୍ରମଗଣ ଆର ମକରନ ପାନ କରିତେଛେ ନା,
ମୟୁର ସକଳ ନୃତ୍ୟଦ୍ଵାରା ବନକେଓ ଆର ଭୂଷିତ କରିତେଛେ ନା ।
ହା କଷ୍ଟ ! ଚକ୍ରବାକେରାଓ ଯେ ଆର ସ୍ତ୍ରୀଯ ରମଣୀସମୁହେର ସହିତ
ସଙ୍ଗ କରିତେ ଇଚ୍ଛା କରିତେଛେ ନା ॥ ୨୨ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ନେତ୍ରିବର୍ତ୍ତାଶୁଷ୍ଟ୍ୟ ଦର୍ଖଦମ ।)

ଅହହ ।

ଅଦ୍ଵୀପେ କିପତୀ ମନ୍ତ୍ର-ଜଗତୀମନ୍ତ୍ରୋକ-ଶୋକାଷ୍ଟୁର୍ଧୀ
ରୀଧା ମନ୍ତ୍ର-କାକୁରାକୁଳମୁଦ୍ରୋ ଚକ୍ରେ ତଥା କ୍ରମନଂ ।

ଯେନ ଶ୍ରଦ୍ଧନ-ନେତ୍ର-ନିର୍ମିତ-ମହାସୀମନ୍ତ୍ର-ଦନ୍ତାଦିଦଃ

ହା ମର୍ବିଂସହ୍ୟାପି ନିର୍ଭରମଭୁଦୂରାବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ଭୁବା ॥ ୨୩ ॥

ସ୍ଵନ୍ଦା । ହା କଟ୍ଟ ! ହା କଟ୍ଟ !

ପୁରଃ କଚନ ଧାବତି କ୍ଷୁରତି ଚିତ୍ରିତେବ କଚିଂ

ତନୋତି ହସିତଂ କଚିଂ କଚନ ତୀରମାକ୍ରମତି ।

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଅଦ୍ଵୀପେ ଦୀପରହିତେ । ଶ୍ରଦ୍ଧନନେମିନା ନିର୍ମିତୋ ଯେ ମହାସୀମନ୍ତ୍ରୋ
ରେଖାବିଶେଷଶ୍ଵର ଦନ୍ତାଂ । ମର୍ବଃ ମହ୍ୟାପି ଭୁବା ଦୂରଃ ବ୍ୟାପ୍ୟେଦଃ ନିର୍ଭରଃ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ-
ଭୁବଃ । ଭାବେ ତଃ ॥ ୨୩ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ରଥଚକ୍ରେ ଚିହ୍ନ ଦେଖିତେ ଦେଖିତେ ଗମନ କରତ
ଖେଦେର ମହିତ ।)

ହାୟ ! ~ ଶ୍ରୀରାଧା ! କାକୁରାକୁଳହକାରେ ଉଚ୍ଛେଷ୍ମରେ ଏକପ
ବୈରାଦନ କରିତେଛେନ ଯେ, ତନ୍ଦାରୀ ମନ୍ତ୍ର ଜ୍ଞାନ ନିଜାଶ୍ୟ-ଶୋକ-
ମାଗରେ ନିମୟ ହଇତେଛେ । ହା କଟ୍ଟ ! ଅଧିକ ଆର କି ବଲିବ,
ରଥ-ଚକ୍ରାଗ-ନିର୍ମିତ ଧାତ ଛଲେ ପୃଥିବୀଓ ବହୁ ଦୂର-ବ୍ୟାପିଯା ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ
ହଇଯା ଗେଲେନ ॥ ୨୩ ॥

ସ୍ଵନ୍ଦା । ହାୟ କି ହେଲ ! ହାୟ କି ହେଲ !

ମୁହୂର୍ତ୍ତଃ ମୁକୁନ୍ଦ-ବିରହଜନିତ-ମନୋବେଦନାୟ ଧୀର-ପ୍ରହୃତି ଏହି
ଶ୍ରୀରାଧା ଯେ ଅଧୀରା ହଇଯା କ୍ଷଣକାଳ ଅଗ୍ରେ ଦୌଡ଼ିଯା ସାଇତେ-
ଛେନ, କ୍ଷଣକାଳ ବା ଶ୍ଵରେ ଘ୍ୟାୟ ହଇଯା ରହିତେଛେ । ହା କଟ୍ଟ !

ইয়ং প্রলপতি কচিং কচন মৌনমালস্বতে
মুকুন্দবিরহোদগাতৈমুহূরধীরধারাধিভিঃ ॥ ২৪ ॥
(নেপথ্যে ।)

ক নন্দকুলচন্দ্রমাঃ ক সখি চন্দ্ৰকালক্ষতিঃ
ক মন্ত্ৰ-মুৱলীৱবঃ ক মু স্ত্ৰেন্দ্ৰ নীলছুতিঃ ।
ক রামরস-তাুণবী ক সখি জীবৱক্ষোষধি-
নিধিৰ্মগ স্বহৃত্মঃ ক-বত হস্ত হা ধিঘিধিঃ ॥ ২৫ ॥

বৃন্দেতি । মুকুন্দবিৱহাহপাতি-রাধিভিৱধীঃ সতী, কচন ধাৰতীত্যাদ্য-
ব্যঃ । চিত্ৰিতেৰ স্তৰেৰ আকৃন্দতি রোদিতি ॥ ২৪ ॥

নেপথ্যে রাধাহ, অহুৎকৃষ্টঘা পুনঃ পুনঃ প্ৰশঃ । উত্তৰ-মনবাপ্য বিমোগ-
জনকং বিধিঃ নিলতি আধিভিঃ মনঃপীড়াভিঃ ॥ ২৫ ॥

কখন হাস্ত, কখন রোদন, কখন প্ৰলাপ এবং কখন বা
মৌনাবলস্বন কৱিতেছেন ॥ ২৪ ॥

(বেশগৃহে শ্ৰীৱাহার উক্তি ।)

হে সখি ! নন্দকুল-চন্দ্রমা কোথায় ? ময়ুৱপুচ্ছ-ভূবণ
কোথায় ? যাহাৰ মুৱলীৱব কামিনী-আকৰ্ষণবিষয়ে মন্ত্-
স্বকূপ, তিনি কোথায় ? যাহাৰ অঙ্গকাণ্ডি ইন্দ্ৰবীলমণি-সদৃশ,
তিনি কোথায় ? যিনি রামৱমে নৃত্য কৱিয়া থাকেন, তিনি
কোথায় ? - যিনি আমাৰ জীবন-ৱক্ষার ঔষধি-স্বকূপ, তিনি
কোথায় ? - এবং যিনি আমাৰ স্বহৃত্মকূপ অমূল্যৱৱ, তিনি
কোথায় ? - হা বিধিতঃ ! তোমাকে ধিক् ॥ ২৫ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଧିକ୍ କଷ୍ଟଃ ମୁର୍ତ୍ତମେତଦ୍ଦୁର୍ନିବାରଃ କାରୁଣ୍ୟତ୍ସବଃ
ପରିଲବ୍ରତେ, ତଦିତସ୍ତୂର୍ଣ୍ଣଃ ସେ ପ୍ରଶ୍ନିତିଃ ପଥ୍ୟଃ ॥
ବ୍ରନ୍ଦା । ଭଗବତି ! ମୁଖରାଗତ ସନ୍ଧିଧାପଯିତୁମିଚ୍ଛାମି ।
(ଇତ୍ୟଭେ ନିକ୍ରାନ୍ତେ) ॥

ବିକ୍ଷନ୍ତକଃ ॥

(ଶ୍ରୀ ପ୍ରବିଶତି ସଥୀଭ୍ୟାମାଶ୍ଵାସମାନା ରାଧା ।)

ରାଧା । (ମାତ୍ରକଂ ।)

ନିଗୀତା ନ ସୈରଂ ଶ୍ରଦ୍ଧିପୁଟିକଯା ନର୍ମଭଣିତି
ନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟା ନିଃଶକ୍ଷଂ ଶୁଭୁଥି ମୁଖପକ୍ଷେରତହରୁଚଃ ।

ପୋର୍ଣ୍ଣେତି । ମୂର୍ତ୍ତଃ ମୂର୍ତ୍ତିମଃ । କାରୁଣ୍ୟତ୍ସବଃ କାରୁଣ୍ୟାଧିକଃ । ପଥ୍ୟା ହିତ-
କାରିଣୀ ॥

ବିକ୍ଷନ୍ତେତି । ଭବେଦିକ୍ଷନ୍ତକୋ ଭୂତ ଭାବିବସ୍ତବଂଶହୃଚକ ଇତି ॥

ରାଧେତି । ନିଗୀତେତି । ପ୍ରଥମଃ ବିଧୂତଃ ନାମ ମୁଖସନ୍ଧ୍ୟାଙ୍ଗମିଦଃ । ତଳଙ୍ଗଃ,

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହା କଷ୍ଟ ! ମୂର୍ତ୍ତିମାନ୍ ଦୁର୍ନିବାର କାରୁଣ୍ୟାଧିକ
ଉପଶିତ ହଇଯାଛେ, ଅତେବ ଆମାର ଏ ସ୍ଥାନ ହଇତେ ଶୀତ୍ର
ପ୍ରସ୍ଥାନ କରାଇ ଉପୟୁକ୍ତ ॥

ବ୍ରନ୍ଦା । ଭଗବତି ! ଏ ହଲେ ମୁଖରାକେ ଆନିତେ ଇଚ୍ଛା କରି ।
(ଏହି ବଲିଯା ଉତ୍ସେର ପ୍ରସ୍ଥାନ) ॥

ବିକ୍ଷନ୍ତକ ଅର୍ଥାତ୍ ଭୂତ ଭବିଷ୍ୟଃ କାର୍ଯ୍ୟର ଅଂଶମାତ୍ର ସୂଚନା ॥

(ଅନନ୍ତର ଲଲିତା ଓ ବିଶାଖା-କର୍ତ୍ତକ ଆଶ୍ଵାସିତଃ ଶ୍ରୀରାଧାର
ପ୍ରାବେଶ ।)

ଶ୍ରୀରାଧା । (ରୋଦନ କରିତେ କରିତେ ।)

ଶୁଭୁଥି । ଆମି ସଥେଷ୍ଟକପେ କରିପୁଟରାରା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପରି-

ହରେର୍କଃ-ପୀଠଃ ନ କିଳ ସନମାଲିଙ୍ଗି ତମଭୁ-

ଦିତି ଧ୍ୟାଯଃ ଧ୍ୟାଯଃ ଶ୍ଫୁଟି ଲୁଠଦନ୍ତର୍ମମ ମନଃ ॥ ୨୬ ॥

ବିଶାଖା । ହଲା କଳମୂସ ପଞ୍ଚଅମଗମଦ୍ଵେଶଃ ଜାଣନ୍ତ୍ବୀ ବି ଈରିଗେ
ବେଅଗାନଳ-ବଳକାରେ ଅଞ୍ଚାନଃ ପକ୍ଷଖିବନ୍ତ୍ବୀ କୀମ ମହିନଃ
ପରାନଃ କରୀବେଣ ରଙ୍କେମି ॥

ରାଧୀ । ଚେତଃ ଥିଲୁଜନେ ହରେଃ ପରିଣତଃ କାରୁଣ୍ୟ-ବୀଚୀଭାଇ-
ରିତ୍ୟାଭୀର-ନତତ୍ୱ-ବାଃ ସଥି ଭବେଦାଲୋକମନ୍ତାବନା ।

ବିଧୂତଃ କଥିତଃ ହୁଃସମଭୀଟାର୍ଥାନବାନ୍ଧିତ ଇତି । ଅତ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦର୍ଶନାଲିଙ୍ଗନାଦ୍ୟ-
ନବାନ୍ଧ୍ୟା ହୁଃସଂ ‘ବିଧୂତ’ । ସନଃ ନିବିଡ଼ଃ ଯଥା ଶାତଥା ମନ୍ତ୍ରମନୋ-ଲୁଠଃ ମୁଶ୍କ ଶୁଟି
ବିଦୀର୍ଘତି ॥ ୨୬ ॥

ବିଶାଖେତି । ସଥି ! କଷଣ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନମନ୍ଦେଶଃ ଜାନତ୍ୟପି ଈଦୃଶେ ବେଦନା-
ମଳ-ବଳ୍କାରେ ଆଜ୍ଞାନଃ ପରିଦ୍ଵିପନ୍ତ୍ବୀ କଞ୍ଚାଂ ସଥିନାଃ ଆଗାନ୍ କାରୀବେଣ ରଙ୍ଗେମି ।
କାରୀଯ ଉପଲିକାଗ୍ରିଃ ॥

ରାଧେତି । ହରେଚେତଃ କାରୁଣ୍ୟ-ବୀଚୀଭାଇଃ ଥିଲୁଜନେ ପରିଣତଃ ସଦରସଂ ଇତି ।

ହାମବାକ୍ୟ ମକଳ ଶ୍ରୀବନ କରି ନାହିଁ, ନିର୍ଭୟେ ତଦୀୟ ମୁଖକମଳେର
ମନୋହର କାନ୍ତି ମନ୍ଦର୍ଶନ କରି ନାହିଁ ଏବଂ ଆମା-କର୍ତ୍ତ୍ରକ ତାହାର
ବିଶାଲ ବକ୍ଷଃ ଗାଢ଼ିଲାପେ ଆଲିଙ୍ଗିତ ହୟ ନାହିଁ, ଅତଏବ ହେ ସଥି !
ଏହି ମକଳ ଚିନ୍ତା କରିତେ କରିତେ ଆମାର ଅନ୍ତରିକ୍ଷିଯ ମନ
ବିଦୀର୍ଘ ହିତେଛେ ॥ ୨୬ ॥

ବିଶାଖା । ସଥି ରାଧେ ! ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ ହୃତାନ୍ତ ଜାନିଯାଇ
କେନୁ ଈଦୃଶ ଏଜ୍ଜଲିତ ହୁଃଥାନଲେ ଆତ୍ମନିକ୍ଷେପ କରିଯା
‘ସଥିଗଣକେ ଶୁକ ଗୋମଯ-ପିଣ୍ଡାଗିତେ ଦନ୍ତ କରିତେଛ ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ସଥି ! ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ଚିତ୍ତ କାରୁଣ୍ୟ-ତରମ୍ଭମୂହେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ
ବଟେ, ଏ ଜନ୍ୟ ଗୋପଭୂନ୍ଦରୀଦିଗେର କଥନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ଦର୍ଶନ

ମର୍ମଗ୍ରହ୍ଷ-ନିକୁଳନ-ଧ୍ୟବମିନୀ ତଃ ତାଦୂଶଃ ବୈରିଣୀ
କ୍ରୁରେଯଃ ବିରହବ୍ୟଥା ନ ସହତେ ମନ୍ତ୍ରାଗଧେଯୋଃସବଃ ॥ ୨୭ ॥
(ଇତ୍ୟାର୍ତ୍ତିଂ ନାଟ୍ୟନ୍ତୀ ।)

ଉତ୍ତାପୀ ପୁଟପାକତୋହପି-ଗରଲଗ୍ରାମାଦପି କ୍ଷୋଭଣୋ
ଦନ୍ତୋଲେରପି ଛୁମହଃ କଟୁରଲଃ ହନ୍ମଗ୍ରାମଯାଦପି ।
ତୀର୍ବଃ ପ୍ରୌଢ଼ବିନୁଚିକା-ନିଚଯତୋହପ୍ୟାଚେରମାୟଃ ବଲୀ
ମର୍ମାନ୍ତଦ୍ୟ ଭିନ୍ତି ଗୋକୁଳପତେରିଶ୍ଵେତଜନ୍ମା ଜୁରଃ ॥ ୨୮ ॥

ଇତିତୀ ପାଠେ କ୍ରିୟାପଦମୁହଃ । ଉତ୍ୱନ୍ତାର୍ଥାନ୍ତଶ୍ଶା ଅମ୍ବଦ୍ଵବାକ୍ୟାତ୍ମା । ଏତୀତି ପାଠେ
ଇତି ପ୍ରଦୟୁହଃ । ତାଦୂଶଃ ମନ୍ତ୍ରାଗ୍ୟୋଃସବଃ ଇଯଃ ବିରହବ୍ୟଥା ନ ସହତେ ଇତ୍ୟବ୍ୟଃ ।
ବିରୋଧନାମ ପ୍ରତିମୁଖମନ୍ତ୍ରମିଦଃ । ତନ୍ମନ୍ଦଗଃ, ଯତ୍ତୁ ବ୍ୟସନମାଯାତି ବିରୋଧଃ ସ
ନ୍ତ୍ରିଗଦ୍ୟତେ ଇତି । ଅତ୍ର ସର୍ଷ ଏବ ବିରୋଧଗମନେନ ବିରୋଧଃ ଦର୍ଶନମୁତ୍ତାବନା ଚେତ୍ତନା
କଥଃ ଶୋଚ୍ସୀତ୍ୟତ୍ରାହ ମର୍ମେତ୍ୟାଦି ॥ ୨୭ ॥

ରାଧେତି । ଉତ୍ତାପୀତି । ତୈଙ୍ଗସଦ୍ଵୀକରଣପାତ୍ରଃ । ତତ୍ତ ପାକୋହର୍ତ୍ତକଃ-ପୁଟା-
ହ୍ୟ-କ୍ଷିପ୍ତୋ ସଃ କନ୍ତିଦବସବସ୍ତ୍ରାଃ । କ୍ଷୋଭଣୋ ମୋହକାରୀ । ଦନ୍ତୋଲେଃ-ବଜ୍ରାଃ ।
ବିହୃତିକା ବ୍ୟାଧିବିଶେଷଃ ॥ ୨୯ ॥

ସମ୍ଭାବନା ହଇତେ ପାରେ, ମର୍ମଗ୍ରହ୍ଷଚେଦନକାରିଣୀ ପରମ ଶକ୍ତ
କ୍ରୁର-ବିରହବେଦନା ଆଘାର ମୌଭାଗ୍ୟାତିଶୟ ସହ କରିତେ
ପାରିତେଛେ ନା ॥ ୨୭ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଅତିଶୟ ଅନୁତାପ ପ୍ରକାଶ କରିତେ ଲାଗି-
ଲେନ ।)

ହା କଷ୍ଟ ! ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ବିରହଜନିତ ଜୁର ପୁଟପାକ ହଇତେଓ-
ଅତିଶୟ ଉତ୍ତପ୍ତ, କାଳକୁଟ ଅପେକ୍ଷାଓ ମୋହକାରୀ, ବଜ୍ର ହଇତେଓ
କଟୁ ଏବଂ ବିନୁଚିକା-ରୋଗବିଶେଷ ହଇତେଓ ଅତିଶୟ ତୀର୍ବ,

(ଇତି ମୁକ୍ତକଣ୍ଠ ରୋଦିତି) ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ଅଦ୍ୟ ପ୍ରାଣ-ପରାର୍ଦ୍ଧତୋହିପି ଦୟିତେ ଦୂରଃ ପ୍ରସାତେ ହରେ

ହା ଧିଗ୍ଦ୍ଵାଃମହ-ଶୋକ-ଶକ୍ତିଭିରଭୁଦ୍ଵିଦ୍ଵାନ୍ତରା ରାଧିକା ।

ତେନାନ୍ତାଃ ପ୍ରତିଷେଧମାର୍ଯ୍ୟଚରିତେ ! ଭ୍ରଂ ଶାକୁଥା ଆକୁଥାଃ

କ୍ଷୀଣେଯଃ କ୍ଷଣମତ୍ର ଶ୍ରୁତୁ ବିଲୁଠତତ୍ତ୍ଵାର୍ତ୍ତମରଃ ରୋଦିତୁ ॥ ୨୯ ॥

ଲଲିତା । (ନେପଥ୍ୟ-ଭିମୁଖମାଲୋକ୍ୟ ସଗତଃ) ବୁନ୍ଦେ ସାହୁ ସାହୁ
ଜଃ ଶିବାରଗୁମ୍ଭୁରୀ ମୁଖରା ତୁଏ ନିବାରିଦା ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) ବୁନ୍ଦାହ, ହେ ଆର୍ଯ୍ୟଚରିତେ ମୁଖରେ ! ଉପତ୍ତାସନାମ ପ୍ରତିମୁଖ-
ମନ୍ଦ୍ୟପରିମଦଃ । ତଳକଣଃ, ସୁତ୍ତିଭିଃ ସନ୍ଧିତୋ ଯୋହର୍ଥ ଉପତ୍ତାସ ସ ଉଚ୍ୟତେ ଇତି ।
ଅତ୍ର ସୁତ୍ତିମଦର୍ଥଃ ପ୍ରକଟ ଏବ ॥ ୨୯ ॥

ଲଲିତେତି । ବୁନ୍ଦେ ! ସାଧୁ ସାଧୁ, ସିବାରଗୋମ୍ଭୁରୀ ମୁଖରା ଭୟା ନିବାରିତା ॥

ଅତଏବ ହେ ସଧି ! ଏହି ଜ୍ଵର ବଲପୂର୍ବିକ ଆମାର ମର୍ତ୍ତବେଦ କରି-
ତେଛେ ॥ ୨୮ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ମୁକ୍ତକଣ୍ଠ ରୋଦନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

(ବେଶଗୃହେ ବୁନ୍ଦାର ଉତ୍ତି ।)

ହେ ଆର୍ଯ୍ୟଚରିତେ ମୁଖରେ ! ହା ଧିକ୍ ! ଆଜ୍ ପ୍ରାଣପେକ୍ଷା ଓ
ଥିଯତମ ହରି ଦୂରଦେଶେ ଗମନ କରାଯ ଶ୍ରୀରାଧା ଦ୍ଵାଃମହ ଶୋକଶକ୍ତ-
ଦ୍ଵାରା ଅନ୍ତର୍ବିଦ୍ବା ହଇୟାଛେନ, ଅତଏବ ତୁମି ଆର ଇହାକେ ନିଷେଧ
କରିଓ ନା, ଏହି କ୍ଷୀଣାଙ୍ଗୀ କ୍ଷଣକାଳ ଭୁଗିଲୁଠନପୂର୍ବକ ଆର୍ତ୍ତମରେ
ରୋଦନ କରୁଣ ॥ ୨୯ ॥

ଲଲିତା । (ନେପଥ୍ୟ-ଭିମୁଖେ ଅବଲୋକନ କରିଯା) ବୁନ୍ଦେ !
ସାଧୁ ସାଧୁ, ଯେହେତୁ ତୁମି ନିବାରଗୋମ୍ଭୁରୀ ମୁଖରାକେ ନିବାରଣ
କରିଲା ॥

ରାଧା । (ପୁନଚକ୍ରବାକୀଂ ବିଲୋକ୍ୟ ସାଭ୍ୟର୍ଥନଂ ।)

ଇଯମୁପଗତା ପ୍ରାଚୀତଞ୍ଚଂ ରଥାଙ୍ଗି ! ହରି
ଶ୍ଵର ପଦମଗାଦଙ୍କୋରଙ୍ଗ ପ୍ରବୃତ୍ତିମୁଦୀରଯ ।
ବିଲସତି ରଥ-କ୍ଳାନ୍ତିଂ ହତ୍ ପ୍ରତୋଃ ପଥି ତତ୍ତ୍ଵ କଃ
ପ୍ରଗୟତି ଜନଃ କୋ ବା ପତ୍ରାଙ୍କୁରାଦିପରିକ୍ରିଯାଂ ॥ ୩୦ ॥
ଲଲିତା । ପିଅମହି ! ଦିଓଇଣୀ ଶିଉରମ୍ବ କୁଡୁମ୍ବଂ କଳମ୍ବମାହି-
ମିହରେ, ମହୁରାପଥାପଣୁକଟ୍ଟିଦଂ ବିଅ ପେକ୍ଖ ବଲିପୁଟ୍ଟରାଙ୍ଗ ॥
ରାଧା । (ମଙ୍ଗାଘଂ ।)

ଦାଖେତି । ଇଯମିତି । ରଥାଙ୍ଗି ହେ ଚକ୍ରବାକି ! ପ୍ରବୃତ୍ତିଂ ବାହିଂ ଉନ୍ନିରୟ
କଗ୍ରୟ । ବିଲସତି ନାଶସତି । କ୍ଳାନ୍ତିଂ ଶାନ୍ତିଂ । ପ୍ରଗୟତି କରୋତି ॥ ୩୦ ॥

ଲଲିତେତି । ପ୍ରିୟମଧି ! ବିରୋଧିନୀ-ନିକୁରଦକୁଟଃ । କଦମ୍ବଶାଖି-ଶିଥରେ
ମଧୁରା ପ୍ରହାନୋକଟି ତମିବ ପଶ୍ଚ ବଲିପୁଟ୍ଟରାଙ୍ଗ । ବଲିପୁଟ୍ଟଃ କାକାନ୍ତେଷ୍ଟାଂ ରାଜାନଂ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । - (ପୁନର୍ବୀରୁ ଚକ୍ରବାକୀ ଦେଖିଯା ଅଭ୍ୟର୍ଥନାର ମହିତ ।)

ଚକ୍ରବାକୀ ! ଏହି ତୁମି ତ ପୂର୍ବଦିକ୍ ହଇତେ ଆସିଲା, ବୋଧ
ହୟ ହରି ତୋମାର ନେତ୍ରପଥେର ଅତିଥି ହଇଯା ଥାକିବେନ, ଅତ-
ଏବ ବଲ ଦେଖି, ତିନି ଏଥିନ କି କରିତେଛେ ? - ପଥିମଧ୍ୟେ
ଏହି ପ୍ରଭୁବରେର ରଥଶାନ୍ତି କେ ନିବାରଣ କରିତେଛେ ? ଏବଂ
କୋନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଇ ବା ତାହାର ଅଲକାଦିର ପରିକ୍ରିଯା କରିଯା
ଦିତେଛେ ? ॥ ୩୦ ॥

ଲଲିତା । ପ୍ରିୟମଧି ! କଦମ୍ବବୁକ୍ଷେର ଅଗ୍ରଭାଗେ କାକରାଜେର
ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କର, ଏ ଯେନ ବିଯୋଗିନୀଦିଗେର ଆତ୍ମୀୟ-
ସ୍ଵରୂପ ହଇଯା ମଧୁରା ଅସ୍ଥାନେ ଉତ୍କଟିତ ହଇଯା ରହିଯାଇ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଅଶଂସାର ମହିତ ।)

ହେ ଭାତଃ ! ହେ ବାୟସମଶୁଲୀ-ଚୁଡ଼ାମଣି ! ତୁମି ଗୋଟି

ଆତର୍ବାୟମ-ମଣି-ଶୁକୁଟ ହେ । ନିଜମ୍ୟ ଗୋର୍ତ୍ତାଦିତଃ
ମନେଶଂ ବନ ସନ୍ଦର୍ଭରମୟୁଂ ବ୍ରନ୍ଦାଟିବୀନ୍ଦ୍ରାୟ ମେ ।
ଦନ୍ତୁଂ ପ୍ରାଣପଣ୍ଡଂ ଶିଥି ବିରହୁରିକ୍ଷେ ମନ୍ଦପାଲଯେ
ମାନ୍ଦ୍ରଂ ମାଗରଚନ୍ଦ୍ରଭିନ୍ଦିରଭମାଦାଶାର୍ଗଲା-ବନ୍ଧନଂ ॥ ୩୧ ॥
(ମୟତଃ ଶାରିକାମବେଳ୍ପ୍ଯ ।)

ନ ବେଳି ମୁଖ ଶାରିକେ ଯଦ୍ସି ତତ୍ତ୍ଵ ଦୂତୀ ହରେ-
ରିଦଂ ପ୍ରଥମତଃ ଶୁକୁଟୁ କଥର ମୁଖ ବାର୍ତ୍ତାଂ ପରାଂ ।
ମ ପିଣ୍ଡ-କଟୁକଟ୍ଟକଃ ମୁଖିତ୍ୱାବୁତୋ ବର୍ତ୍ତତେ
ରଥୋରଥ ଇତି କ୍ରମନ୍ତ କିମ୍ବାଦ ପ୍ରତୀଟୀ ମୁଖ ॥ ୩୨ ॥

ରାଧେତି । ଆତରିତି । ସବଳାହୁତୀରଂ, ବିରହଜନନା ବହିଃ ଦୀପ୍ୟତେ । ଭିନ୍ନ
ଛିନ୍ନ ରତ୍ନାଂ ଶୀଘ୍ର ॥ ୩୧ ॥

ରାଧେତି । ନ ବେଳିତି । ଶିଥିଃ ଶୂର୍ଣ୍ଣକୁତୁଃ କଟୁକଟ୍ଟକଃ ଉତ୍ତରାଙ୍ଗଃ ଶୁଦ୍ଧଶତ୍ରୀ ଚ
କଟ୍ଟକଃ ଇତି କୋଷଃ । ଅଧୁମା କିଂ ପ୍ରତୀଟୀ ମୁଖଃ ଶନ୍ତ ରଥୋରଥ ଇତି କ୍ରବନ୍ତ ବର୍ତ୍ତତ
ଇତ୍ୟବେଳେ ॥ ୩୨ ॥

ହଇତେ ଗମନ କରିଯା ବନ୍ଦନାପୂର୍ବକ ବ୍ରନ୍ଦାବନ-ପୁରନ୍ଦରକେ ଆମାର
ଏହି କଥା ବଲିଓ ଯେ, ହେ ମାଗରେନ୍ଦ୍ର ! ତୋମାର ବିରହାନଳ
ପ୍ରାଣପଣ୍ଡ ଦନ୍ତ କରିବାର ନିମିତ୍ତ ମଦୀଯ ଅନ୍ତରୂପ ଆଲଯେ ପ୍ରଜ୍ଞ-
ଲିତ ହଇଯାଛେ, ଅତେବ ଶୀଘ୍ର ଆମାର ଦୂତର ଆଶାପାଶମୟ
ଅର୍ଗଲ ଛେଦନ କରିଯା ଦାତ ॥ ୩୧ ॥

(ବାନ୍ଦିକେ ଶାରିକା-ପକ୍ଷିଣୀ ଅବଲୋକନ କରିଯା ।)

ହେ ମୁଖ ଶାରିକେ ! ତୁମି ଯେ ହରିର ଦୂତୀ, ଆମି ତାହା ତ
ଜାନି ନା ? ଯାହା ହଟୁକ, ଅନ୍ତ କଥା ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା ଅଗ୍ରେ
ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଏହିଟି ବଳ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କି ଶୁଦ୍ଧ-ଶକ୍ରମଂହାରପୂର୍ବକ

(ଇତି ଜ୍ଞାଶସ୍ତ୍ରୀ ନ ଶହେ ।)

କିଂ ଜପିମୁଦି ମଞ୍ଚଦଃ ଶୁରୁଅଣେ । ହୀ ବୈଗବଂ କାମୃତଂ
ଜୁଣିଂ ମୋଙ୍ଗହରଂ ଶୁଣାମି ଏ କହେ ହା ନମ୍ବଭନ୍ଦୀ କମା ।
କିଂ ଧାରେମି ନ ଧେରିଅଂ କୃଥନମହେ ହା ଆଗନାଥଃ କମେ
କଷ୍ଟଂ ଶୁଖ୍ଯମ ରେ ପରାଣ-ହଦାଆ ହା ଧିଙ୍କ ନ ଦୃଷ୍ଟୋ ହରିଃ ॥ ୩୩ ॥
ବିଶାଖା । (ଅପବାର୍ଯ୍ୟ ।) ଲଲିଦେ ! ତୁ ରିଙ୍ଗଂ ଶୁଣୁ କଂପି ଉବାଅଂ

ବାଧେତି । କିଂ ଅଜ୍ଞିଯାତି ମାନ୍ଦ୍ରତଃ ଶୁରୁଅଣେ ହା ବୈଗବଂ । କାମୃତଂ ଯୁକ୍ତିଂ
ଶୋକହରଂ ଶୁଣୋମି ନ କଥେ ହା ନମ୍ବଭନ୍ଦୀ ! କମା । ଧୈର୍ୟଃ କିଂ ନ ଧାରେମି ।
ହତ ହଦେମେ ହା ଆଗନାଥଃ ! କମେ କଷ୍ଟଂ ଶୁଖ୍ଯତ ରେ ଆଗହତକା ! ହା ଧିଙ୍କ ! ନ
ଦୃଷ୍ଟୋ ହରିଃ । ପଦ୍ୟଭାଗାନେକମରରଂ ଦୀବୋଦ୍ଧାଦଅନିତର୍ବାଦ ॥ ୩୩ ॥

ବିଶାଖେତି । କରେ ଶଗିଭାବ, ଲଲିତେ ! ସରିତଃ କ୍ରମ କମପି ଉପାୟଃ ଯେମ

ଶଥାଗଣେ ପରିବୃତ ହଇଯା ରଥ ରଥ ଏହି କଥା ବଲିତେ ବଲିତେ
କି ଏଥନ୍ ପଞ୍ଚମ ଧୂପ ହଇଯା ରହିଯାଛେନ ? ॥ ୩୨ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଝୋଦିମ କରିତେ କରିତେ ଭରେର ମହିତ ।)

ମନ୍ତ୍ରତି ଶୁରୁଭଲ କି ବଣିଦେମ, ହାଯ ! ଏଥର ଦୃଶ୍ୟମାଦାମୃତ
କୋଥାଯ ? ଶୋକହାରିନୀ ଧୁଣିଛି ବା କେମ ଏଥର ଶୁଣିତେଛି
ନା ? ଏଥର ଦେଇ ପରିହାସତମ୍ଭୀହି ବା କୋଥା ଗେଲ ? କିରୁପେଇ
ବା ଆମି ଏଥର ଦ୍ଵାରକାଶୀଲ୍ୟ ଧାରଣ କରିବ ? ହା କଷ୍ଟ ! ଆମାର
ଆଗନାଥି ବା ଏଥର କୋଥାଯ ? ହା ଧିକ୍ । ହରିକେ ତ ଦେଖିତେ
ପାଇଲାମ-ନା ? ଆମେ ହତାଣ-ମକଳ ! ଶୈତା ଆମାର କଷ୍ଟ-ପରି-
ତ୍ୟାଗ କର ॥ ୩୩ ॥

ବିଶାଖା । (କୁର୍ଣ୍ଣେ ସଂଲପ୍ତ ହଇଯା) ଲଲିତେ ! ଶୈତା କୋନ ଉପାୟ

ଜେଣ ଏମୋ ପରାଗବିଦୋହୀ ପିଅସହୀଏ ବେଅଣତରଙ୍ଗେ
କୃଥଂ ବି ମିଟିଲୀଅଦି ॥

ଲଲିତା । (ରାଧାମୁପେତ୍ୟ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ଆଶକ୍ଷେମହି ପଞ୍ଚଜାଙ୍କି କୁତକି ନିର୍ମାଯ ମାୟାଂ କ୍ରମ-
ଦକ୍ରୁରାଦିମୟୀଂ ହରିଃ ପରିହସତ୍ୟଶ୍ଵାନ୍ କଳାବାନଲଂ ।

ମୋତୁଂ ନ କ୍ଷମତେ କଦାପି ସଦୟଂ ବୁନ୍ଦାଟିବୀ କନ୍ଦରଂ

ଶକ୍ୟଃ ପ୍ରେକ୍ଷିତୁମଞ୍ଜ୍ମୋ ମଥି ମ ଚେଂ କୁଞ୍ଜାନ୍ତରେ ମୃଗ୍ୟତେ ॥ ୩୪ ॥

ବିଶାଖା । ଲଲିଦେ ! ମାହୁ ସାହୁ ସଚ୍ଚଃ ବିଅକଥଣାସି ॥

ଏଷଃ ପ୍ରାଣବିଦୋହୀ ପ୍ରିୟମଦ୍ୟା ବେଦନାତରଙ୍ଗଃ କ୍ଷମପି ଶିଥିଲାଯତେ ॥

ଲଲିତେତି । ଆଶକ୍ଷେତି । କୁତକୀ ହରିଃ କ୍ରମଦକ୍ରୁରାଦିମୟୀଃ ମାୟାଂ ନିର୍ମାଯା-
ଆକମଲଂ ପରିହସତି ସମ୍ମାଦୟଂ କଦାପି ବୁନ୍ଦାଟିବୀ-କନ୍ଦରଂ ମୋତୁଂ ନ କ୍ଷମତେ । ସହି
କୁଞ୍ଜାନ୍ତରେ ମୃଗ୍ୟତେ ତହଁଞ୍ଜୋ ପ୍ରେକ୍ଷିତୁଂ ଶକ୍ୟଃ ଆଦିତ୍ୟାଷ୍ଵେଯଃ ॥ ୩୪ ॥

ବିଶାଖେତି । ଲଲିତେ ! ମାଧୁ ମାଧୁ , ମତ୍ୟଃ ବିଚକ୍ଷଣାସି ॥

କର, ଯାହାତେ ପ୍ରିୟମଦ୍ୟାର ପ୍ରାଣବିଦୋହୀ ଏହି ବେଦନାତରଙ୍ଗ
କ୍ଷମକାଲେର ଜନ୍ଯ ଶିଥିଲୀକୃତ ହୟ ॥

ଲଲିତା । ~ (ଶ୍ରୀରାଧାର ନିକଟ ଗମନ କରିଯା ସଂକ୍ଷତଭାଷ୍ୟ ।)

ପଞ୍ଚଜାଙ୍କି ରାଧେ ! ଆମରା ଅନୁମାନ କରି, ଆମୋଦକାରୀ
ହରି କ୍ରମଶଃ ଅକ୍ରୁରାଦିମୟୀ ମାୟା ନିର୍ମାଣ କରିଯା ଆମାଦେର
ସହିତ ଗୁରୁତର ପରିହସ କରିତେଛେନ, ତାହା ନା ହଇଲେ ତିନି
କଥନ କି ବୁନ୍ଦାବନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିତେ ପାରେନ ? ଅତଏବ ହେ
ମଥି ! ତୁମି ସଦି କୁଞ୍ଜାନ୍ତରେ ତାହାକେ ଅସ୍ଵେଷଣ କରି, ତାହା
ହଇଲେ ଅବଶ୍ୟ ଦେଖିତେ ପାଇବେ ॥ ୩୪ ॥

ବିଶାଖା । ଲଲିତେ ! ଭାଲ ଭାଲ, ତୁମି ମତ୍ୟଇ ବିଚକ୍ଷଣା ବଟ ॥

ରାଧା । ହଞ୍ଚ ମଥ୍ୟେ ! ନାମସ୍ତାବ୍ୟମିଦଂ ତମ୍ଭ ଗୟେମହି ॥

(ଇତି ପରିକ୍ରମ୍ୟପୁରଃ କୁରମ୍ଭୀର୍ବିଲୋକ୍ୟମ୍ଭୀ ସବାଙ୍ଗମୁଚୈଃ ।)

ହରି ହରି ! ଭ୍ରତୀଭିଃ ସ୍ଵାନ୍ତହାରୀ ହରିଣ୍ୟୋ !

ହରିରିହ କିମପାଞ୍ଚାତିଥ୍ୟମୁଖୀ ବ୍ୟଧାୟି ।

ସୁଥତ୍ତନ-କବଳା ବଃ ମାମିଲୀଢାଃ ସ୍ଵଲ୍ପତ୍ତି ॥ ୩୫ ॥

(ଇତ୍ୟଗତୋ ଗର୍ଭା ମାଟ୍ଟିହାଦଂ ।)

ଆଲେ ମୋଲିଛିଙ୍ଗଃ ଭଗ ପଲିହଲମ୍ଭୀ କୁଡ଼ିଲଦଂ

କୁତୁଜେ ଗୁଢିମେ ଶିବଦେହ କହିଂ ପିଞ୍ଜମୁଲୀ ।

ରାଧେତି । ସ୍ଵାନ୍ତହାରୀ ହରିଃ କିମପାଞ୍ଚାତିଥ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଚକ୍ରେ । ଶୁଥକାର୍ମ-ତୃଣ-
କବଳାତୃଣଗାମାଃ । ମାମିଲୀଢା ଅର୍କଚବିତାଃ ॥ ୩୬ ॥

ଅରେ ମୟୁରି ! କିଏଂ ଭଗ ପରିହଯମ୍ଭୀ କୁଟିଲତାଃ ଦ୍ରଜେ ଗୁଢାଙ୍ଗେ ନିବସିତି

ଶ୍ରୀରାଧା । ଅହେ ଲଲିତେ ବିଶାଖେ ! ଇହା ଅମ୍ଭବ ନୟ, ତବେ
ଚଲ, ଆମରା ଗିଯା ଅଷ୍ଟେଷନ କରି ॥

(ଏହୁ ବଲିଯା ପ୍ରତ୍ୟବର୍ତ୍ତମପୂର୍ବିକ ହରିଣୀ-ମକଳ ଅବଲୋକନ
କରତ ମଜଳନୟନେ ଉଚ୍ଚେଷ୍ଟରେ ।)

ହରି ହରି ! ଅହେ ହରିଣୀ-ମକଳ ! ତୋମରା କି ମନୋ-
ହାରି-ହରିକେ ସ୍ତ୍ରୀ-ନେତ୍ରାନ୍ତେର ଆତିଥ୍ୟ-ମନ୍ତ୍ରୀ-ବିଧାନ କରିଯାଇ ?
ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ତ୍ରୀ-ନେତ୍ର-କୋଣଦ୍ଵାରା କି ତୋହାକେ ଦେଖିଯାଇ ? ଯେ
ହେତୁ ତୋହାର ବଂଶୀରବେ ତୋମାଦେର ଶୁଥଜନକ ତୃଣପ୍ରାସ-ମକଳ
ଅର୍କ-ଚବିତ ହଇଯା ଜ୍ଞଲିତ ହଇତେଛେ ॥ ୩୫ ॥

(ଏହୁ ବଲିଯା ଅଗ୍ରେ ଗମନପୂର୍ବିକ ଅଟ୍ଟିହାମେର ମହିତ ।)

ଅରେ ମୟୁରି ! କୁଟିଲତା ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା ଶୀଘ୍ର ବଲ,

ନବାତୋଦଶ୍ରେଣୀ ସୁନିତ ଗନ୍ତୋହପ୍ୟର୍ବଦ୍ଧଗଂ

ପିଆଂ ଭୋ ତୁଳାଗଂ ଯୁରଲୀଜନିଦଂ ଜ୍ଞାନ ବନିଦଂ ॥ ୩୬ ॥

ବିଶାଖା । (ମୋଦ୍ରୀବବେଦ୍ୟ) ଏହା ପିଆମହୀଏ କୁଞ୍ଜନିଉଠେ
ଶୁଭ୍ରାତ୍ମୀ ଦୀନାହି ॥

ରାଧା । (ମଞ୍ଜରେଣାଦୀଯ ଜିଅକ୍ଷ୍ମୀ ମୋଦ୍ରକଳ୍ପଂ ।)

ଯନ୍ତିରାଜକୁଚା ଦିରାଜିତା ମନୁଜାରେ କ୍ଷୁରତି ବନ୍ଧମି ।

ଇହ କିଂ ଲୁଟ୍ଟନି ସମ୍ବାଦୁଲା ମଧ୍ୟ ଶୁଭ୍ରାବଲି । କୁଞ୍ଜବଞ୍ଚନି ॥ ୩୭ ॥

କୁତ୍ର ପିଛନୌଲୀ । ନବାତୋଦଶ୍ରେଣୀନିତ-ଗନ୍ତୋହପ୍ୟର୍ବଦ୍ଧଗଂ । ପିଯାଂ ଭୋ !
ସ୍ଥାକଂ ଯୁରଲୀଜନିତଃ ସତ ବନିତଃ ॥ ୩୬ ॥

ବିଶାଖାତେ । ଏହା ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗାଂ କୁଞ୍ଜ-ନିକୁଞ୍ଜେ ଶୁଭ୍ରାବଲୀ ଦୃଶ୍ୟତେ ॥ ୩୭ ॥

ଶିଥିପିଞ୍ଚମୌଲୀ ହରି ଅଙ୍ଗ-ମଂଗୋପନ କରିଯା କୋନ୍ କୁଞ୍ଜେ
ଅବଶ୍ଵିତି କରିତେହେନ ? ଆହେ ! ଧୀହାର ଯୁରଲୀରବ ନବଜଳଧର-
ଶ୍ରେଣୀର ଧରନି ଅଗୋକ୍ତାଓ ଅର୍ଦ୍ଧତଥେ ତୋରାଦେଇ ପିଯ ॥ ୩୬ ॥

ବିଶାଖା । (ଶ୍ରୀବା ଉତୋଲନ ପୂର୍ବକ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯା) ଏହି ଯେ
ରାଧାକୁଞ୍ଜେର ତୀରବନ୍ତି କୁଞ୍ଜମଧ୍ୟେ ଶୁଭ୍ରାବଲୀ ଦେଖିତେଛି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମଞ୍ଜମେର ଶହିତ ଶୁଭ୍ରାବଲା ଉତୋଲନପୂର୍ବକ ଆଶ୍ରାମ
କରିତେ କରିତେ କମ୍ପେର ମହିତ ।)

ହେ ମଧ୍ୟ ଶୁଭ୍ରାବଲି ! ତୁମି ଯେ ଦନୁଜଦୟନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣରେ ବନ୍ଧୁ-
ହୁଲେ କୌଣସିର କାନ୍ତିତେ ବିରାଜିତ ହେଇଯା ଅଶୋଭିତ
ଛିଲେ, ତୁମି ମେଇ ଏହା ବ୍ୟାକୁଳ ହେଇଯା କୁଞ୍ଜପଥେ ଲୁଟ୍ଟିତ ହେଇ-
ତେହେ ? ॥ ୩୭ ॥

ଲିତା । ମଗ୍ନାହି-ପିବେଶେ ଅବିଶ୍ଵାଦ-ମଗ୍ନାଓ ଅଜ୍ଞେ କଥଃ
ସହିଥଲୀ ପେରଣଂ ପଢ଼ି ॥

ରାଧା । ହା ପ୍ରିସଥି ଚନ୍ଦ୍ରାବଳି ! (ଇତୋସ୍ଵକ୍ୟଭିନ୍ନୀୟ)
ତାମଦୃଷ୍ଟପୂର୍ବିଃ ସମଭିତ୍-ବୁଝିବେନ୍ଦନଃ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀଃ ଦ୍ରଷ୍ଟୁ-
ଘିର୍ଛାମି ॥

ବିଶାଖା । କଥୁ କରାଲାଙ୍ଗ ମନ୍ଦିରେ ମନ୍ଦାନିଦୀ କୃଧିନଦି ॥

ରାଧା । ତନୟୁଃ ଗିରୀଜ୍ଵରେ ଦୌରାବେଶ ଦିରାଃ ପାତ୍ରଃ କରବାଣି ॥

ଲିତିତେତି । ମାର୍ଗାଭିନିବେଶେ ଅଧିତ୍ତା ବାର୍ଣ୍ଣଗ୍ରାମା ବରଂ କଥଃ ସର୍ବୀହଲୀ
ପ୍ରାପ୍ତଃ ପ୍ରାପ୍ତଃ ସୁଃ । ସର୍ବୀହଲାଃ ସର୍ବୀଧରା ଇତ୍ୟାଖ୍ୟଶ ଶ୍ରାମଶ ନିକଟମିତ୍ୟର୍ଥଃ ॥

ରାଧେତି । ବରତଃ ପ୍ରିସ ଇବାତରିତୋ ବରବେଜ୍ଜବନ୍ଦମୋ ଯରା ॥

ବିଶାଖେତି । ମା ଏହୁ କରାନ୍ତୀଯା ମନ୍ଦିରେ ମନ୍ଦାନିଦି ଦିଲୋତି । ମନ୍ଦାନିଦି
କକ୍ଷା ଇତି ଶାବଦ । ମା ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ କରାଲାନାନୀୟ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀଃ ପିତାମହୀ ॥

ରାଧେତି । ଗିରାଃ ପାତ୍ରଃ ସ୍ତତିବିଷୟଃ ॥ ୩୮ ॥

ଲିତା । ମଧ୍ୟ ! ଆମୀରା ଅନ୍ତେଷ୍ଟରେ ଅଭିନିବେଶ-ପଥ ଜାନିତେ
ପାରି ନାହି, କିନ୍ତୁ ମଧ୍ୟହଲୀ ପ୍ରାପ୍ତେ ପ୍ରାପ୍ତେ ଆସିଯା
- ଉପହିତ ହେଲାମ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ପ୍ରିସଥି ଚନ୍ଦ୍ରାବଳି ! (ଏହି ବଲିଯା ଅତିଶୟ ଔହ-
ଶ୍ରକ୍ୟଭିନ୍ନପୂର୍ବକ) ବିଶାଖେ ! ଯିନି ନନ୍ଦନନ୍ଦନକେ ପ୍ରିୟେର
ଶ୍ରାୟ ବ୍ୟବହାର କରିଯାଇନେ, ମେଇ ଅଦୃଷ୍ଟପୂର୍ବ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀକେ
ଦେଖିତେ ଇଚ୍ଛା କରି ॥

ବିଶାଖା । ତିନି କରାଲାନ୍ତର ଗୃହେ ଅବରୁଦ୍ଧାହିଯା କୀମ ହିତେ-
ଛେନ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ତବେ ଚଲ, ଏହି ଗିରୀଜକେଇ ଗୌରବବାକ୍ୟଦ୍ୱାରା ସ୍ତବ
କରିଗା ॥

(ଇତି ପରିକ୍ରମ୍ୟ ସେର୍ଷଂ ।)

ବିଶାଖ ! କୃତଃ ସମ୍ପ୍ରତଃ ପ୍ରତାରଯମି, ଯଦଗେ ଦେବୀ
ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ॥

(ଇତ୍ୟପର୍ଯ୍ୟ ସବାହ୍ଵଗଦଗଦଂ ।)

କୁଞ୍ଜମିନି ଲତାକୁଞ୍ଜେ ଗୁଞ୍ଜନାଦାଙ୍କ-ମଧୁତ୍ରତେ
ଅସଦିବ ଦୃଶୋର୍ବନ୍ଦଂ ଅଶ୍ଵନ୍ ଶ୍ଵିତଶ୍ଫୁରିତାଧରଃ ।
କିମିହ ଘୁରଲୀପାଣିଃ ବୈଶାଶିଥୋଚଳ-ଚନ୍ଦ୍ରକଃ
ସଥି ତବ ସଥା ଦୃଷ୍ଟଃ ସୈରୀ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର-ସ୍ଵତନ୍ତ୍ରୟା ॥ ୩୮ ॥

(କନ୍ଦରେ ନିଜୋକ୍ତି ପ୍ରତିଧିବନିମାକର୍ଣ୍ୟ ଦ ବ୍ୟଥଂ ।)

(ଏହି ବଲିଯା ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନପୂର୍ବକ ଝର୍ଣ୍ଣାର ସହିତ ।)

ବିଶାଖ ! ସମ୍ପ୍ରତି ପ୍ରତାରଣା କରିତେଛ କେନ ? ଏହି ଉ
ଅଗ୍ରେ ଦେବୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ।

(ଏହି ବଲିଯା ସମୁଦ୍ରେ ଗମନପୂର୍ବକ ଅଶ୍ରୁ ଘୋଚନ କରିତେ
କରିତେ ଗଦଗଦ-ସ୍ଵରେ ।)

ସଥି ! ଯେ ସ୍ଥାନେ ଭଗବାନୁ-ମକଳ ଗୁଣ ଗୁଣ ଦ୍ୱରେ ଗୀନ କରି-
ତେଛେ, ଏମତ କୁଞ୍ଜମିତ-ଲତାକୁଞ୍ଜେ ଯିନି ଭ୍ରାସିତେର ନ୍ୟାୟ ନୟନ-
ଶୁଗଳ ନିକ୍ଷେପପୂର୍ବକ ବିଚରଣ କରିତେଛେନ, ସ୍ଥାନେ ହାଶାମୃତେ
ଅଧର ସୁଶୋଭିତ, ହଟେ ଘୁରଲୀ ଧାରଣ ଏବଂ ମଞ୍ଚକେ ମୟୂର-ପୁଛେର
ଛଡା, ମେହି ସେଚ୍ଛାସାରୀ ତୋମାର ସଥା ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦନକେ କି
ଦେଖିଯାଇ ? ॥ ୩୮ ॥

(ଗିରିଶ୍ରଦ୍ଧାଯ ସ୍ଵୀଯ-ବାକୋଯର ପ୍ରତିଧିବନି ଶ୍ରବଣ କରିଯା ଦୁଃଖେର
ସହିତ ।)

କଥଂ ମାତ୍ରକଳ୍ପଦେଶୀ ମାମେବାଗୁ ଗଛତି ॥

(ଇତି ସବିଧମାସାଦ୍ୟ ସବ୍ୟାମୋହଃ ।)

ମାତ୍ରେଃ ଶୁଦ୍ଧରି ! ବୁଦ୍ଧଶୋ ହରିପରିଷ୍ଠେରିଦିଃ ମଞ୍ଜଳଃ
ଦୃଷ୍ଟଃ ତେ ହତରାଧ୍ୟାଙ୍ଗମନ୍ୟା ଦିଷ୍ଟ୍ୟାଦ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି ! ।

ଜ୍ରାଗେନାଂ ନିହିତେନ କଷ୍ଟଗତିତଃ ଶୀର୍ଣ୍ଣ କଂସବିଷଃ
କର୍ଣ୍ଣିତଃ-ସୁଗନ୍ଧିନା ନିଜଭୁଜବନ୍ଦେନ ମଞ୍ଜୁଫ୍ଲଯ ॥ ୩୯ ॥

(ଇତ୍ୟାଲିଙ୍ଗିତୁମୁପକ୍ରମତେ) ॥

ରାଧେତି । ମାତ୍ରକଳ୍ପ ସରୋଦରଃ । ଅର୍ମୋ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ॥

ସୌଜୈରିତି । ବୁନ୍ଦନଃ ବହୁତୈରୁ । କୃଷ୍ଣବିରହେନ ସଃ ଶୀର୍ଣ୍ଣଭୁଦତଃ ପ୍ରତିବିହେଥିପି
ଶୀର୍ଣ୍ଣହଃ ଦୃଷ୍ଟଃ ତମା । ହେ ଶୁଦ୍ଧରି ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି ! ଅନ୍ୟା ହତ ରାଧୀମାଦ୍ୟ ତେହସଃ ଦିଷ୍ଟ୍ୟା
ଭାଗେନ ଦୃଷ୍ଟଃ । ନିଜଭୁଜବନ୍ଦେନେନାଂ ନାଂ ଦ୍ୱାକ୍ କର୍ତ୍ତି ମଧୁକର ଉର୍ପରେତାର୍ଥଃ ॥ ୩୯ ॥

ଏକି ! - ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ- ରୋଦମ କରିତେ କରିତେ ଆମାକେଇ
ମେ ଜିଜ୍ଞାସା କରିତେହେବ ! ॥

(ଏଇ ବଲିଯା ନିକଟେ ଗବନ ପୂର୍ବକ ଘୋହେର ମହିତ ।)

ଶୁଦ୍ଧରି ! ତୋମାର ଯେ ଅଞ୍ଚ ବାରହାର ହରିର ବିବିଡ଼ ଆଲି-
ଙ୍ଗ ଦ୍ଵାରା ପବିତ୍ର ହଇଯାଛେ, ଆଜ ଏହି ହତ ଶ୍ରୀରାଧା ଭାଗ୍ୟବଲେ
ମେହି ଅଞ୍ଚ ଦେଖିତେ ପାଇଲ । ସାହା ହଟକ, ହେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି !
ତୋମାର ଯେ ଭୁଜବୟ କଂମନାଶନେର କର୍ଣ୍ଣଭୂତ୍ସନ୍-ପୁଷ୍ପେର ମୌରଭ-
ଲିପ୍ତ ଏବଂ ଶୀର୍ଣ୍ଣ, ତନ୍ଦାରା ଆମାର କଷ୍ଟେର ଚାତୁଦିକ ବେଷ୍ଟନ କରିଯା
ଆମାକେ ଆନନ୍ଦିତ କର ॥ ୩୯ ॥

(ଏଇ ବଲିଯା ଆଲିଙ୍ଗମ କରିତେ ଉଦୟତ) ॥

ଲଲିତା । ହଳା ଫଡ଼ିଅସିଲା ପଡ଼ିବିଷ୍ଵିଦା ଏସା ତୁମଂ ଜେବର ଶକ୍ତି ଚନ୍ଦାଅଲୀ ॥

ରାଧା । (ନିରପତ୍ର) ନାତଥ୍ୟଂ ବ୍ରବ୍ଦିବି (ଇତି ପୁରୋ ଗତ୍ତା
ମୋଳାସଂ ବିହ୍ସତି) ଲଲିତେ ! ଦିକ୍ଷ୍ୟାହମଗୁରୁ-ବିଗ୍ରହାଦ୍ୟ
ସଂବୃତ୍ତା ॥

ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ, (ଇତ୍ୟଙ୍କୁଲ୍ୟା ଦର୍ଶଯତ୍ତୀ ।)

ବିଦୂରେ କଂସାରିଯୁକ୍ତିତ-ଶିଖଗୁବଲିରସେ

ପୁରୋ ଗୋରାଙ୍ଗୀଭିଃ କଲିତ-ପରିରକ୍ଷେ ବିଲସତି ।

(ଇତି ସାଭ୍ୟସୂର୍ଯ୍ୟ ପୁନର୍ନିରପତ୍ର ମ ଖେଦ ।)

ଲଲିତେତି । ଶଥି କ୍ଷଟିକଶିଳା ପ୍ରତିବିଦିତା ଏସା ହମେବ ନ ଥିଲୁ ଚନ୍ଦାବଲୀ ॥

ରାଧେତି । ଅମୁକ-ବିଗ୍ରହ ଅତ୍ୟକ୍ତ-ଦେହ ଅଦ୍ୟ ଜାତା । ମୁକୁଟ-ବଦାଚରିତା
ଶିଖଗୁବଲିରେନ ସଃ । ପୁଷ୍ପନାୟ ସର୍ଜନ୍ମଯିଦଃ । ତନ୍ମକ୍ଷଣଃ, ସବିଶେଷଂ ବିଧାନଃ ଯଃ

ଲଲିତା । ସଥି ! କ୍ଷଟିକଶିଳାୟ ତୁ ଘିରିଛ ତ ଏହି ପ୍ରତିବିଦିତ
ହେଇଯାଛ, ନିଶ୍ଚଯ ବଲିତେଛି ଏ ଚନ୍ଦାବଲୀ ନୟ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯା) ଛିଦ୍ୟା କଥା ବଲ ନାହିଁ । (ଏହି
ବଲିଯା ଅଗ୍ରେ ଗମନପୂର୍ବକ ଉଲ୍ଲାସେର ମହିତ ଉଚ୍ଛହାସେ)
ଲଲିତେ ! ବଡ଼ ମୌଭାଗ୍ୟେରବିଷୟ, ଆଜ ଆମି ଅପରିତ୍ୟକ୍ତ
ଦେହ ହଇଲାମ ଅର୍ଥାତ୍ ଆର ଆମାକେ ଦେହତ୍ୟାଗ କରିତେ
ହେବେ ନା ॥

ଦେଖ ଦେଖ, (ଏହି ବଲିଯା ଅଙ୍ଗଲିଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦର୍ଶନପୂର୍ବକ ।)

ଦୂରବତ୍ତୀ ଶିଖଗୁଚୂଡ଼-କଂସାରି-ଗୋରାଙ୍ଗୀଗଣ-କର୍ତ୍ତକ ଆଲିଙ୍ଗିତ
ହେଇଯା ଅଗ୍ରେ ବିହାର କରିତେଛେନ ।

(ଏହି ବଲିଯା ଅସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରକାଶପୂର୍ବକ ପୁନର୍ବାର ନିରାପଣ
କରିଯା ଖେଦେର ମହିତ ।)

ନ କାନ୍ତୋହୟଂ ଶକେ ସ୍ଵରପତିଧନୁଧୀମ-ମୁର-
ସ୍ତତ୍ତ୍ଵିଲ୍ଲେଖା- ହାରୀ-ଗିରିଷ୍ଵବଲଲଞ୍ଚେ ଜଳଧରଃ ॥ ୪୦ ॥

(ଇତି ମୁର୍ଚ୍ଛତି) ॥

ଉତେ । ହଲା ! ସମସ୍ମ, ସମସ୍ମ ॥

ରାଧା । (ସମାଧି ସାଦରଃ ।)

ଗିରୀନ୍ଦ୍ର ! ହୁଏ ଥେବା ପ୍ରାବର-ବରିବଶା ବିରଚନେ
ବରୀଯାନିତ୍ୟକେ ତବ ବସତି ଶକେ ପ୍ରଭୁରମ୍ଭେ ।

(ଇତି କାକୁମାତ୍ସତ୍ତ୍ଵି ।)

ଦୱାରୀଦ୍ଵାରଃ ଦୂରାଦ୍ଦ୍ରତ ତଥିହ ଦରୋଦିଷ୍ଟ୍ୟ ଦୟଯା ।

ଦୁରସ୍ତଃ ଦୈତ୍ୟୋର୍ଜିଂ ମମ ଦଗ୍ଧ ଦାମୋଦର ଦୃଶା ॥ ୪୧ ॥

ପୁଷ୍ପଃ ତଦିତି ସନ୍ତିତମିତି । ଅତ୍ ପୁନର୍ଜନଧରତୟା ବିଶେଷଜ୍ଞାନଃ ପୁଷ୍ପଃ ॥ ୪୦ ॥

ଲଲିତା-ବିଶାଖେତି । ସଥି ! ସମାଧିସିହି ସମାଧିସିହି ॥

ରାଧିତି । ଗିରୀନ୍ଦ୍ରଃ ସ୍ତୋତି । ବରିବଶା ମେବା । ଅକେ କ୍ରୋଡ଼େ । ଦୁରସ୍ତଃ
ଦୁର୍ଗମଃ । ଭଞ୍ଚରଙ୍ଗ ଉର୍ମିର୍ବାନ୍ତିଯାମିତାମରାଃ । ଦୃଶା ଦର୍ଶନେନ ॥ ୪୧ ॥

ସଥି ! ନିଶ୍ଚଯ ଜାନିଲାଘ, ଇନ୍ଦ୍ରି ମେ କାନ୍ତ ନହେନ, ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ
ଓ ବିଦ୍ୟୁତ-ଭୂଷିତ ଭୁରୁ-ମୃଣ୍ଡି-ନବଜଳଧନ ପର୍ବତ ଅବଲମ୍ବନ କରି-
ତେଛେ ॥ ୪୦ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଘୁର୍ଚ୍ଛତ ହଇଲେନ) ॥

ଲଲିତା ଓ ବିଶାଖା । ସଥି ! ଆସ୍ତ ହେ, ଆସ୍ତ ହେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଆସିତ ହଇଯା ଆଦରେର ମୁହିତ ।)

ଗିରୀନ୍ଦ୍ର ! ତୁ ଯି ଥେବନହକାରେ ଉତ୍କଷ୍ଟ ମେବାର ପରି-
ପାଟିତେ ଗରିଷ୍ଠ ହଇଯାଇଁ, ଅତରେ ଅନୁମାନ ହୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତୋମାର
କ୍ରୋଡ଼େ ବାସ କରିତେଛେ ।

(କାତରୋତ୍ତି ବିସ୍ତାର କରିଯା କହିଲେନ ।)

(ପୁନର୍ନିଭାଳ୍ୟ ।)

କଥମେଷ ଝାଁକାରି-ବାରି-ନିର୍ବାଯିତ-ମହାଶ୍ରଦ୍ଧପୁରୋ ଶୈନ-
ମେବାବଲସ୍ତତେ ॥

(ଇତ୍ୟଞ୍ଜଲିଃ ସଂଖ୍ୟା ।)

ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ! ଅମିହ ଗୋକୁଳମଦ୍ଦି-ଭୂମୌ
ତୁମେଃ ଶିରୋଭିରଭିପଦ୍ୟ ନଭୋ ବିଭାସି ।
ତେନାବଲୋକ୍ୟ ହରିତଃ ପରିତୋ ବଦାଶ୍ଚ
କୁତ୍ରାଦ୍ୟ ବଲବମଦିଃ ଥଲୁ ଖେଳତୀତି ॥ ୪୨ ॥

କଥମିତି । ଝାଁକାରୀଲି ଝାଁକାରୀଶ୍ଵର-ଯୁଦ୍ଧାନି ସାନି ବାରୀଲି ତେବୋ ନିର୍ବା-
ବଦାଚରିତୋହଙ୍କ ପୁରୋ ଯତ ସଃ । ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ! ଇତି ଗୋକୁଳଭୂମୌ ହିଂସା ତୁମେଃ
ଶୂନ୍ୟର୍ମତ ଆକାଶମତିପଦ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଭାସି ତେନ ହେତୁମା ପରିତୋ ହରିତୋ ଦିଶୋ-
ହବଲୋକ୍ୟାଶ୍ଚ ବଦ ବଲବମଦିଃ କୁତ୍ରାଦ୍ୟ ଥେଲତି ॥ ୪୨ ॥

ଅହେ ! ଦୟା ଏକାଶପୁର୍ବିକ ଶୀଘ୍ର ଦୂର ହଇତେ ଶୁହାଦାର
ଉଦୟାଟିନ କରିଯା ଦାମୋଦର ଦର୍ଶନହାରୀ ଆମାର ଛୁଖେତନମ ନିବାରଣ
କର ॥ ୪୧ ॥

(ପୁନର୍ବାର ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା ।)

ଏକି ! ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଯେ ଝାଁକାରି-ଶବ୍ୟୁଦ୍ଧ ନିର୍ବା-ଜଲେର
ଛଲେ ଅକ୍ରମପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା ଶୈନବିଦର କରିଯା ରହିଲେନ ॥

(ଏହି ବନ୍ଦିଯା କୃତାଞ୍ଜଲିପୁଟେ ।)

ହେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ! - ତୁମ ଗୋକୁଳଭୂମିତେ ଅସଂତିପୂର୍ବିକ
ଉଚ୍ଚ ଶୂନ୍ୟ-ସକଳବାରା ଗଗନମ୍ପର୍ମୀ ହଇଯା ବିରାଜ କରିତେଛ ।
ଅତଏବ ସକଳଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା ଶୀଘ୍ର ବଲ, ଆଜ ବଲବମନି
କୋଥାଯ କ୍ରୀଡ଼ା କରିତେହେନ ? ॥ ୪୨ ॥

(କିଞ୍ଚିଦଗ୍ରେ ଗହା ।)

ମକରଳ-କରଷିତଃ କଦମ୍ବୋ

ନୁହ ମୋହିଯଂ ଚଟୁଳାକ୍ଷି ! ସଞ୍ଚ ଘୁଲେ ।

ପ୍ରଚଳାକ-ଶଳାକୟା ହରିଷ୍ଟେ

କଚପକ୍ଷେ ରଚୟାଙ୍କାର ଚୁଡ଼ାଃ ॥ ୪୩ ॥

(ଦକ୍ଷିଣତଃ ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ସବିଜ୍ଞୋଶଃ ।)

ମେଘଂ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଗିରିଦରୀ-ଦ୍ଵାରି ବିନ୍ଦୁତ୍-ଚିତ୍ରା

ସଞ୍ଚାରାତ୍ମେ ବିଚକ୍ରିଲମୟୀ କଲ୍ପିତା ତେନ ଶୟା ।

ଦୃଷ୍ଟୁଃ ପ୍ରେୟନ୍ତଃ ଲିଲିତମଭିତଃ ସ୍ମାରଯନ୍ତୀଃ ପୁରସ୍ତାଂ

ଆଗାନ୍ତ କଟେ ମଥି ! ବିଚରତୋ ଧିଗ୍-ବରାକାନ୍ମମାନ୍ତ ॥ ୪୪ ॥

ରାଧେତି । ପ୍ରଚଳାକଶଳାକୟା ମୟୁରପିଛିଶଳାକୟା ॥ ୪୩ ॥

ବିଚକ୍ରିଲମୟୀ ମଲ୍ଲିକାପୂପ୍ଳ ପରୁରା । ଏନାଂ ଦରୀଃ ଶୟାଃ ସା ଲିଲିତଃ
ବିଲାସଃ ॥ ୪୫ ॥

(କିଞ୍ଚିତ୍ ଅଗ୍ରେ ଗମନ କରିଯା ।)

ହେ ଚନ୍ଦ୍ରାକ୍ଷି ! ମେଇ ଏହି ଘକରଳ-ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କଦମ୍ବରୁକ୍ଷ
ଅବଲୋକନ କର, ଯାହାର ମିଷ୍ଠଦେଶେ ହରି ମୟୁରପୁଛ-ଶଳାକାଦ୍ଵାରା
ତୋଗାର କେଶକଳାପେ ଚୁଡ଼ା ରଚନା କରିଯାଇଲେନ ॥ ୪୩ ॥

(ଦକ୍ଷିଣଦିକେ ନେତ୍ର ଲିଙ୍କେପ କରିଯା ରୋଦନେର ମହିତ ।)

ମଥି ! ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଗିରିତୁହା-ଦ୍ଵାରେ ମେଇ ଏହି ଚିତ୍ର ଦେଖ,
ଯାହାତେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ନିର୍ମିତ ମଲ୍ଲିକାପୁପ୍ଳେର ଶୟା ବିନ୍ଦୁତ ରହିଯାଇଛେ,
ଯଦବଲୋକନେ ମନୋଜ୍ଞ ବିଲାସ-ମକଳ ସ୍ମରଣ ହୈତେଛେ, ହା କଷ୍ଟ !
ମେଇ ଶୟା-ଅଗ୍ରେ ଦେଖିଯାଉ ଏବାବ୍ଦ କଟେ କୁଦ୍ର ଆଣ-ମକଳ
ଭ୍ରମଣ କରିତେଛେ, ଅତିଏ ଇହାଦିଗିକେ ଧିକ୍ ॥ ୪୪ ॥

(ଇତି ବୈଜ୍ଞବ୍ୟଂ ନାଟ୍ୟସ୍ତ୍ରୀ ।)

ଦୃଷ୍ଟଃ କୁଞ୍ଜଗଣୋ ବ୍ୟଲୋକି ନିଥିଲଂ ସ୍ଵନ୍ଦାଟବୀ-କୋଟରଂ
ନିର୍ବିକ୍ରେନ ନିଭାଲିତା ଚ ନିବିଡ଼ା ଭାଣ୍ଡୀର-ଭୂମଣ୍ଡଳୀ ।
ପ୍ରତ୍ୟନ୍ଦ୍ରଂ ଶୁହରୀକ୍ଷିତଂ ସଥି ! ଯାମା ମୋହିଯକ୍ଷ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନୋ
ଲକ୍ଷଃ କାପି ନ ତତ୍ତ୍ଵ ହନ୍ତ ଲଲିତେ ! ଗଞ୍ଜୋହିପି ବକ୍ଷୋନ୍ତବ ॥ ୪୫
ଲଲିତା । ହଲା ! କୁଡୁମେ ଲୁକ୍କିଦୋ ମାହିବୋ ତୁଏ କିତିଆ-ବାରଂ
ନ ଲକ୍ଷୋଥି ତାଂ ଶିବିରିଶା ମା ହୋହି ॥

ରାଧା । (ପରିକ୍ରମ୍ୟ ସମ୍ଭରମଂ) ମାଧୁ ଲଲିତେ ! ମାଧୁ ମାଧୁ, ପଶ୍ଚ
ଦୂରାଦକ୍ଷରେଣ ମାର୍କିଂ ପୁରଃ ଶ୍ରଦ୍ଧନମାରୁତୋହୟଂ ନନ୍ଦ-ନନ୍ଦନଃ
ତଦେନଂ କର୍ତ୍ତଗାହମବରୋହୟିଷେ ॥

ଦୃଷ୍ଟେତି । ନିଃସଙ୍କୋଚେନ । ନିଭାଲିତା ଦୃଷ୍ଟା ॥ ୪୫ ॥

ଲଲିତେତି । ସଥି ! କୁଞ୍ଜେ ଲୁକ୍କାୟିତୋ ମାଧବସ୍ତ୍ରୀ କାତିବାରଂ ନ ଲକ୍ଷୋହସ୍ତି
ତସ୍ମାନ୍ତିରିଷା ମା ଭବ ॥

ରାଧେତି । ସବ୍ୟାପ୍ର ତମାଲତରଂ ଗିରିଶୃଙ୍ଗଂ ଦୃଷ୍ଟିଃ, କର୍ତ୍ତଗାହଃ କର୍ତ୍ତେ ଗୃହୀତା ।
ଅବରୋହୟିଷେ ଉତ୍ତାରଗିମ୍ୟାମି କଥମିତି । କଥଃ ସର୍ବମତ୍ୟଧାନଭୌଷିତମଭୂତ ॥ ୪୬ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ବ୍ୟାକୁଲତା ପ୍ରକାଶପୂର୍ବକ ।)

ହା କର୍ତ୍ତ ! ସଥି ! କୁଞ୍ଜ-ସକଳ ଅବଲୋକନ କରିଲାମ, ନିଃଶକ୍ଷେ
ନିବିଡ଼ ଭାଣ୍ଡୀର-ଭୂମଣ୍ଡଳୀ ଦେଖିଲାମ ଏବଂ ବାରମ୍ବାର ଗୋବର୍ଦ୍ଧନେର
ଅଞ୍ଚ ପ୍ରତମ୍ବ ତତ୍ତ୍ଵ କରିଲାମ, କିନ୍ତୁ ହେ ଲଲିତେ ! କୋନ ଷ୍ଟାନେ
ତୋମାର ମେହି ବନ୍ଧୁର ଗନ୍ଧ ଓ ପ୍ରାଣ ହଇଲାମ ନା ॥ ୪୫ ॥

ଲଲିତା । ସଥି ! କୁଞ୍ଜଗଧ୍ୟେ ମାଧବ କତବାର ଲୁକ୍କାୟିତ ହଇଯା-
ଛିଲ୍ଲେନ, ତୁମି କି ତାହାକେ ଆଶ୍ରମ ହେ ନାହିଁ, ଅତଏବ ହତାଶ
ହେଉ ନା ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ପୂର୍ବକ ସବ୍ୟାପ୍ର ତମାଲତର ଓ ଗିରିଶୃଙ୍ଗ

(ଇତି ତଦଭ୍ୟଗମାସାଦ୍ୟ ସ ବ୍ୟଥଂ ।)

ପିରେଃ ଶୃଙ୍ଗଃ ସ୍ଵର୍ଗସ୍ତବକିତମିଦଃ ହନ୍ତ ! ନ ରଥ-
ସ୍ତମାଲୋହସୋ ନୀଳଦୁଃଖିତିରିହ ନ ଗୋପୀ-ରତିଗୁରଃ ।
ବଲୀ ଶାର୍ଦ୍ଦ୍ରଲୋହସ୍ୟଃ ନ ହି ଘୃପତିଦୂତଃ ସଥି ! ପୁରୋ
ବିଧାତୁର୍ବୀମହାଂ କଥମିତରଥା ସର୍ବମୁଦ୍ଭୂତ ॥ ୪୬ ॥

(ଇତି ମୂର୍ଚ୍ଛତି) ॥

ବିଶାଖା । (ସାବେଗଂ) ଲଲିତେ ! ଜାବ ଭିନ୍ଦିନ-ଲାଇଁ ଆଣେମି
ତବଣଂ ପଡ଼ଞ୍ଚଲେଣ ବୀଏହି ॥

ବିଶାଖେତି । ଲଲିତେ ! ଯାବ୍ୟ ବିଷଣୀ-ଦଳାନି ପଞ୍ଚଦଳାନି ଆନୟାମି ତାବ-
ଦେନାଂ ପଟାଞ୍ଚଲେଣ ବୀଜମ ॥

ଅବଲୋକନ କରିଯା ବ୍ୟନ୍ତତାର ସହିତ) ସାଧୁ ଲଲିତେ ! ସାଧୁ
ସାଧୁ, ଦୂରେ ଅବଲୋକନ କର, ସମ୍ମୁଖେ ନନ୍ଦ-ନନ୍ଦନ ଅକ୍ରୂରେ
ସହିତ ରଥୋପରି ଆରୋହଣ କରିଯା ରହିଯାଛେନ, ତବେ ଆର
କେନ ? ଚଳ, ଉହଁର କଠ ଧାରଣ କରିଯା ରଥ ହଇତେ ଅବତରଣ
କରାଇଗା ॥

(ଏହି ବଲିଯା ସମ୍ମୁଖେ ଗମନ କରିଯା ବ୍ୟଥାର ସହିତ ।

ହାଯ ! ଏ ଯେ ସ୍ଵର୍ଗସ୍ତବକତ୍ତୁଷିତ ପର୍ବିତଶୃଙ୍ଗ, ଏତ ରଥ ନୟ, ଇହା
ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ ତମାଲତର, ଗୋପୀ-ରତିଗୁର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନହେନ, ଅପର
ଏଟା ଯେ ବଲବାନ୍ ଶାର୍ଦ୍ଦ୍ରଲ, ରାଜଦୂତ ଅକ୍ରୂର ନହେନ, ହେ ସଥି !
ବିଧାତା ପ୍ରତିକୂଳ ହୋଯାଯ ମକଳଇ କି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଲ ! ॥ ୪୬ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଘୂର୍ଚ୍ଛିତ ହଇଲେଣ) ॥

ବିଶାଖା । (ଆବେଗେର ସହିତ) ଲଲିତେ ! ଯାବ୍ୟ ଆମି ନଲିନୀ-
ଦଳ ଆନୟନ ନା କରି, ତାବ୍ୟ ତୁମି ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଲଦ୍ଵାରା ଇହାକେ
ବୀଜନ କର ॥

(ଇତି ଧାବତି) ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ବିରହଭରମୁଦୀର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ରାଧାତିଦୈନ୍ୟ ॥

ଶ୍ରୁଟମଥିଲମଞ୍ଜୁଯମ୍ବାନମୀ ହନ୍ତ : ଗଙ୍ଗା ।

ଅହହ ରବିତୁରଙ୍ଗାଜୀବ୍ୟ ଶୃଙ୍ଗାଗ୍ର-ଦୂର୍ବିଃ

ଶତ-ଭୁଜମିତିରାମୀଦେବ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନୋହପି ॥ ୪୭ ॥

ରାଧା । (ଅବୁଧ୍ୟ ମ ପ୍ରଣର୍ଯ୍ୟ ।) ହଙ୍ଗା ରାହେ ! ମୁଖ ଅଲିଅମାଣ-
ଛଲଲିତଣ ॥

ବିରହେତି । ରବିତୁରଙ୍ଗାନାଜୀବ୍ୟା ଭୀଦିକାଳପା ଶୃଙ୍ଗାଗ୍ରଦିନ୍ଦ୍ରି ସତ ସଃ ।
ଶତ-ଭୁଜମିତିଃ ଶତ-ହନ୍ତପରିମାଣଃ । ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଃ ଶତ-ହନ୍ତପରିମିତଃ ଆମୀଃ ମଞ୍ଚ-
ଚିତୋ ଭବତୀତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୪୭ ॥

ରାଧେତି । ଅବୁଧ୍ୟାଅନଂ ଲଗିତାଃ ମହା ଲଗିତାନ୍ତ ରାଧାଃ ମହାଃ । ସଥି ରାଧେ !
ମୁଖ ଅଲୀକମାନ-ଛଲଲିତଦ୍ସ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଧାବମାନା ହଇଲେନ) ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ଶ୍ରୀରାଧାର ନିଖିଳ-ବିରହଭର-ସମ୍ମପନ୍ନ-ଦୈନ୍ୟାତିଶ୍ୟ ଅବଲୋ-
କନ କରିଯା ମାନମୀ-ଗଙ୍ଗା ଶୁକ୍ର ହଇଯାଛେ, ହା କଟ ! ଯାହାର
ଶୃଙ୍ଗାଗ୍ରେ ମୂର୍ଯ୍ୟାଶ୍ଚ-ମକଳ ଦୂର୍ବି-ଭୋଜନ କରିତ, ମେଇ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଓ
ଶତ-ହନ୍ତପରିମିତ ହଇଯା ମଞ୍ଚୁଚିତ ହଇଲେନ ॥ ୪୭ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଚେତନ ହଇଯା ଆପନାକେ ଲଲିତା ଓ ଲୁଲିତାକେ
ରାଧା-ଜ୍ଞାନ କରିଯା ପ୍ରଣୟ ଏବଂ ଈର୍ଷାର ମହିତ) ସଥି ରାଧେ !
ଅଲୀକମାନ-ଛଲଲିତଦ୍ସ ପରିତ୍ୟାଗ କର ॥

ଲଲିତା । (ନିଶ୍ଚନ୍ତ ନାତୀ ଭସତି) ॥

ରାଧା । ହଲା ରାହେ ! ଏମୋ ଦେ ପଅମନ୍ତ ଦିଶ କଣେ କେଲି-
କୁଡ଼ୁଙ୍ଗେ ପ୍ରବିସନ୍ଦି କହେ ॥

(ଇତି ଲଲିତାରୀଃ ପଦାନ୍ତେ ପତଞ୍ଜୀ ।)

ଯୁକୁନ୍ଦୋହ୍ୟଃ କୁନ୍ଦୋଜ୍ଜ୍ଵଳପରିମରଃ କୁଞ୍ଜମୟତେ

ଲତାଲୀ ଚ ମେରା-ମୁଖପିର୍ବତୈନ୍ଦ୍ରାଂ ଅରସତି ।

ତତ୍ତ୍ଵତିଷ୍ଠୋନ୍ମତେ ନ ତୁମ ପଦଲଘାଃ ମହଚାରୀଃ

ଦୁରାପଣେ ରୌଞ୍ଜ୍ୟାବିରମତି ବରୀଘାନବମରଃ ॥ ୪୮ ॥

ଲଲିତା । ହା ହତକ୍ଷି ! ଦେବ ହଦ୍ଦେଣ ।

ପୁନଃ ରାଧେତି । ସଥି ରାଧେ ! ଏହ ତେ ପଦଶଙ୍କ-ଦତ୍ତକର୍ଣ୍ଣ କେଲିନିକୁଞ୍ଜେ ପ୍ରବିଶତି
କୃଷଃ ॥

ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଇତି । ନ ତୁମ ନ ବ୍ୟଥର । ଦିରମତି ଦୃଥା ଗଛତି ॥ ୪୮ ॥

ଲଲିତେତି । ହା ହତାଞ୍ଜି ! ଦୈବ ହତକେନ ॥

ଲଲିତା । (ନିଶ୍ଚାସ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା ସମ୍ବନ୍ଧ ଅବନତ କରି-
ଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ସଥି ରାଧେ ! ତୋମାର ପଦଶଙ୍କରେ କର୍ମ-ଶମର୍ପର୍ବତ କରିଯା
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କେଲିନିକୁଞ୍ଜେ ଏବେଶ କରିତେହେ ॥

(ଏହ ସଲିଯା ଲଲିତାର ପଦଶଙ୍କରେ ପାତିତ ହିଇଯା)

ସଥି ! ଶୁଭ୍ରମ କୁନ୍ଦକୁଞ୍ଜେ ଗମନ କରିତେହେ, ଲତା-ମକଳ
ହାତ୍ସବଦଳେ ମୁଖକର-ଝକ୍କାରଦାରୀ ତୋମାକେ ଅର୍ପିତ କରିତେହେ,
ଅତେବ ହେ ଉତ୍ସବେ ! ଗାତ୍ରୋଦ୍ଧାନ କର, ପାଦଲଘା ମହଚାରୀକେ
ଆର ବ୍ୟଥିତ କରିଓ ନା, ତୋମାର ମୁକ୍ତା ନିର୍ମିତ ହୁର୍ବଳ ଉତ୍ସବ-
ଅବସର ବୁଧା ବାଇତେହେ ॥ ୪୮ ॥

ଲଲିତା । ହା ହତ ! ଦୈବ-କର୍ତ୍ତକ ହତ ହିଲାମ ।

(ଇତି ଫୁଂକୁତ୍ୟ ରୋଦିତି) ॥

ବିଶାଖା । (ସନ୍ତ୍ରମାଦୁପେତ୍ୟ) ଲଲିଦେ ! କିଂ କୁଞ୍ଚ ଏଦଂ ଧୀରା
ହୋହି ॥

ରାଧା । (ସବିଶ୍ୱାସଂ) ସହି ! କିଂ କୁଞ୍ଚ ତୁମଂ ଚେଅ ଲଲିଦାସି ॥

ଲଲିତା । (ସଗଳାଦଂ) ଅଧିଇ ॥

ରାଧା । ଅମ୍ବହେ ! ମଚ୍ଛଂ ଭଣଦି, ଜଂ ଅହଂ ରାହଞ୍ଜି ॥

(ସମନ୍ତାବିଲୋକ୍ୟ ।)

ଶୁଣଂ ବନମାଲିଆ ପୁପ୍ରକାଇଁ ବିଏଦୁଂ ଏଥ ପଥଞ୍ଜି ।

ତା କହୁନ୍ସ କଷପୁରକିଦେ ମଲିଥବଅଂ ଗେହୁନ୍ସଂ ॥

ବିଶାଖେତି । ଲଲିତେ ! କିଂ ଥରେତଂ ଧୀରା ଭବ ।

ରାଧେତି । ସଥି ! କିଂ ଥଲୁ ଭମେବ ଲଲିତାସି ॥

ଲଲିତେତି । ଅଥ କିଂ ॥

ରାଧେତି । ଅହୋ ! ସତ୍ୟେ ଭଣତି, ସଦହଂ ରାଧିକାଶି ॥

ପୁନଃ ରାଧାହ । ନୁଂ ବନମାଲିକୀ ପୁଞ୍ଜାଣି ଦିଚେତୁଂ । ଅତ୍ୟ ପ୍ରାଣାଶି କୁଞ୍ଚ-
କର୍ମପୂରଙ୍ଗତେ ମଲିକାନ୍ତବକଂ ଶ୍ରୀଯାମି ॥

(ଏହିବଲିଯା ଫୁଂକାରପୂର୍ବକ ରୋଦନ କରିତେ ଲାଗିଲେନା) ॥

ବିଶାଖା । (ସନ୍ତ୍ରମେର ସହିତ ନିକଟେ ଆସିଯା) ଲଲିତେ ! ଏ
କି ! ଧୈର୍ୟ ଧାରଣ କର ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ବିଶ୍ୱଯେର ସହିତ) ସଥି ! ତୁ ମିଇ କି ଲଲିତା ? ॥

ଲଲିତା । (ଗନ୍ଦଗଦସ୍ଵରେ) ହା ତାଇ ବଟେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଅହୋ ! ସତ୍ୟ ବଲିତେଛ, ତବେ ଆମିଇ ରାଧା ॥

(ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା ।)

ନିଶ୍ଚୟ ଆମରା ବନମାଲାର ପୁଞ୍ଜ-ମକଳ ଚଯନ କରିତେ ଏ ସ୍ଥାନେ

(ଇତି ପୁଷ୍ପବାଟିକାମୁପେତ୍ୟ ସାତଙ୍କ ।)

କିମଗେ ମଲ୍ଲୀନାଂ ସ୍ଵଳତି କଲିକାଶ୍ରେଣିରଧୁନା ।

ମରୋଜାନାଂ କିମ୍ବା କ୍ରଟିତି ପରିତୋ କୋରକ ତତିଃ ।

କଥଂ ବା ଜାତୀନାଂ ଦଧତି ମୁକୁଳାଃ ଶ୍ୟାମଲରୁଚଂ

ହରେରୁ ନ୍ଦାରଣ୍ୟେ ଦ୍ରୁତମହହ କେଯଂ ଗତିରତ୍ନ୍ୟ ॥ ୪୯ ॥

ଉତେ । ନୁଂ ମହାଦାବା-ପିଞ୍ଜାଲା-ବିଲୀଢା ଏମା ବନ୍ଧଲୀ ॥

ରାଧା । ଲଲିତେ ! ନ ଜାଣେ ତୀକ୍ଷ୍ନଦାବା-ନଳକୀଲା-ବିଲୀଢଂ ବବ

କିମିତି । କେମଂ ଛୁଥନ୍ତପା ଗତିରତ୍ନ୍ୟ ॥ ୪୯ ॥

ଉତେତି । ନୁଂ ଦାବା-ପିଞ୍ଜାଲା-ବିଲୀଢା ଏମା ବନ୍ଧଲୀ ॥

ରାଧେତି । ଲଲିତେ ! ନ ଜାନେ ତୀକ୍ଷ୍ନଦାବା-ନଳଜାଲା-ବିଲୀଢଂ ଆସାଦିତମିବ

ଆସିଯାଛି, ତବେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର କର୍ତ୍ତୃଷବ୍ଦ ନିମିତ୍ତ ମଲ୍ଲିକାଗୁଛ ଗ୍ରେହଣ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପୁଷ୍ପୋଦ୍ୟାନେ ପ୍ରବେଶପୂର୍ବକ ଆତକ୍ଷେର ସହିତ ।)

ହ୍ୟ ! ସମୁଖେ ମଲ୍ଲିକା-କଲିକା-ସକଳ ଶ୍ଵଳିତ ଦ୍ଵିତେହ କେନ ! କଦମ୍ବ-ସକଳେର ମଞ୍ଜରିମୁହିଁ ବା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ କ୍ରଟିତ ହୈ-ତେହେ କେନ ! କେନଇ ବା ଜାତିପୁଷ୍ପ-ସକଳ ଶ୍ୟାମକାଣ୍ଡି ଧାରଣ କରିଲ ! ହ୍ୟ ! ହଠାତ୍ ଶ୍ରୀହରିର ବୃନ୍ଦାବନେ ଏ କି ଦୁର୍ଗତି ଉପ-ସହିତ ହଇଲ ! ॥ ୪୯ ॥

ଲଲିତା ଓ ବିଶାଖା । ସଥି ! ଅନୁମାନ ହ୍ୟ, ମହାଦାବାନଲେର ଜ୍ଵାଲାୟ ଏହି ବନ୍ଧଲୀ ଦନ୍ତ ହଇତେହେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଲଲିତେ ! ଜାନି ନା, ଆଜ ଆମାର ଚିନ୍ତ ତୀକ୍ଷ୍ନଦାବା-

কীস অজ্জ মে চিত্তং পড়িভাদি, তা দিট্টিমেত্ত মহিদ-
পচণ্ডাবমণ্ডলং দে বঅস্মং অগুসরক্ষ ॥

ললিতা । এহু এহু পিঅসহী ।

(ইতি তিস্রঃ পরিক্রামন্তি) ॥

রাধা । (সহৰ্ষং) গান্দিদূরে গোউলেন্দণদণেৰ ভবে জং এসা
গোমণ্ডলী লক্খিঅদি ॥

(ইতি পরিক্রম্য সোৱেগং ।)

চৱতি ন পুনঃ শচং ধাপ্পপ্রবাহি-বিলোচনা
মুখপরিসরে লক্ষোদ্ঘূর্ণী লেড়ি চ তর্ণকান् ।

কশ্মাদদা মে চিত্তং প্রতিভাতি, তস্মাং দৃষ্টিমাত্র-গথিত-পচণ্ডাবমণ্ডলং তে
বয়স্থমূসরাবঃ ॥

ললিতেতি । এহু এহু প্ৰিয়সৰ্থী ॥

রাধেতি । নাতিদূরে গোকুলেন্দণদণেৰ ভবেৰ যদেৰা গোমণ্ডলী দৃঢ়তে ॥

চৱতীতি । বাপ্পপ্রবাহুতে বিলোচন যশ্চাঃ সা । লক্ষ উদ্বৃণী তর্ণকান্

নল-পরিব্যাপ্তেৰ আয় প্ৰকাশ পাইতেছে কেন ? তবে
চল, দৃষ্টিমাত্র দাবানল-বিনাশকারি (তোমার) বয়স্থেৰ
অনুশৱল কৰি ॥

ললিতা । এন এম, প্ৰিয়সৰ্থী ।

(এই বলিয়া কিম জনেৰ গমন) ॥

ক্রীৱাধা । (হৰ্ষেৰ-সহিত) সখি ! গোপেন্দুন্দন বোধ হয়
অধিক দুৱে নয়, ঐ দেখ গোমণ্ডলী দেখা যাইতেছে ॥

(এই বলিয়া প্ৰত্যাবৰ্তনপূৰ্বক উদ্বেগেৰ সহিত ।)

হৱি হৱি ! সখি ! ক্রীকৃষ্ণেৰ ধেনুগণ অগ্ৰে তৃণ দেখিয়া

କିମିତି ହରିତୋ ହଞ୍ଚାରାଈରିଯং ସଥି ! ଭିନ୍ଦତୀ
ହରି ହରି ! ହରେର୍ଧେନୁଶ୍ରେଣୀ ପରଂ ପଥି ଶୀର୍ଘ୍ୟତେ ॥ ୫୦ ॥
(ନେପଥ୍ୟେ ।)

ଦଂଶଃ କଂସନ୍ତୁପତ୍ର ବନ୍ଧୁସି କୁତ୍ସା କୃଷ୍ଣାରଗେଣାପ୍ରୟତଃ
ଦୂରେ ଗୋଟ୍ଟ-ତଡ଼ାଗ-ଜୀବନମିତୋ ଯେନାପଜହ୍ରେ ହରିଃ ।
ହା ଧିକ୍ ! କଃ ଶରଣଂ ତବେମ୍ବୁ ଦିଲୁଠନ୍ଦଗାତ୍ରୀଯମନ୍ତଃ-କୁମା-
ଦାଭୀରୀ ଶଫରୀ ତତିଃ ଶିଥିଲିତ-ସାମୋର୍ଧ୍ଵିରାମୀଲତି ॥ ୫୧ ॥

ସଂମାନ ନ ଲେଟି-ଜିହ୍ଵରୀ ନାହାନ୍ତି, ହେ ସଥି ! ହରିରିଯଂ ଧେନୁଶ୍ରେଣୀ ପଥି
କିମିତି ଶୀର୍ଘ୍ୟତେ ॥ ୫୦ ॥

ଦଂଶ ଇତି । କୃଷ୍ଣର୍ଦେଶେରଗେଣ, ପକ୍ଷେ କୃଷ୍ଣର୍ପେଶେରଗେଣ । ଶରଣଂ ରଙ୍ଗିତା ।
ଅନ୍ତିମାବହାଃ ଆହୋତି ॥ ୫୧ ॥

କେନ ଭୋଜନ କରିତେଛେ ନା ? ବ୍ୟମ-ମକଳ ମୁଖ-ସମୀପେ ଆସିଆ
ଉପହିତ ହିଁଯାଛେ, ତଥାପି ତାହାଦିଗକେ କେନ ଲେନ କରି-
ତେଛେ ନା ? କେନଇ ବା ହଞ୍ଚାରବେ ଦିକ୍-ମକଳ ଭେଦ କରିତେଛେ ?
ଏବଂ ପଥିମଧ୍ୟେ ବିଶୀର୍ଦ୍ଧ ବା କେନ ? ॥ ୫୦ ॥

(ବେଶହୃତେ ।)

ଯେ କଂସନ୍ତୁପତ୍ର ଏ ସ୍ଥାନ ହଇତେ ଭଜତଡ଼ାଗ-ଜୀବନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ
ଦୂରେ ଆକର୍ଷଣ କରିଆ ଲଇଯା ଗିଯାଛେ, ତାହାର ବନ୍ଧୁଶଳେ ସରୋଷ-
କୁଷା-ମର୍ପ ଦଂଶନ କରନ୍ତି, ହା କଷ୍ଟ ! ଅନ୍ତରିକ କ୍ଲେଶବଶତଃ
ଭୂମିତେ ଲୁଣ୍ଠିତ-ଶରୀରା ଏହି ଅଭୀରୀ-ଶଫରୀ-ମକଳ ନିଷ୍ଠାମତରଙ୍ଗେର
ଶିଥିଲତାନହକାରେ ଅନ୍ତିମାବହା ଆପୁ ହଇତେ ଲାଗିଲ, ଏଥନ
କେ ରଙ୍ଗା କରିବେ ! ॥ ୫୧ ॥

ରାଧା । (ମୋହକମ୍ପଂ ସୁର୍ଗନ୍ତୀ ମୁଚ୍ଛତି) ॥

ଲଲିତା । ହଳା ! ସମସମ୍ଭ୍ରମ ସମସମ୍ଭ୍ରମ ॥

ରାଧା । (ଚକ୍ରକୁଞ୍ଜମୀଲ୍ୟ ନଭୋ ବିଲୋକୟନ୍ତୀ) ଦେବ ଦିବାକର !
ନମଶ୍ରତି ରାଧିକା ସାଧ୍ୟାଭୀଷ୍ଟଃ ॥

ବିଶାଖା । (ସ ସନ୍ତ୍ରମଂ) ମହୁସ-ଭାଗୁଣା ମଙ୍ଗଲଂ ଆସଂମିଦଂ ॥

ରାଧା । (ଅଶ୍ରତିମଭିନ୍ନୀୟ ।) ହନ୍ତ ! ହନ୍ତ !

ବିଷୁଚୀବୈନୀତା ମଧୁରିଯ-ପରୀତେର୍ଥମୁଭିଦଃ

ପଦୈବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟେ କିମପି ଜଗତୀ-ଲୋଚନହରଂ ।

ଲଲିତେତି । ସଥି ! ସମାଖସିହି ସମାଖସିହି ॥

ବିଶାଖେତି । ସହ୍ରତ-ଭାବୁନୀ ମଙ୍ଗଲମାଶଂମିତଃ ॥

ରାଧେତି । ବିଷୁଚୀନୈଃ ସର୍ବତ୍ର ବ୍ୟାପକୈମୁରଭିଦଃ ପଦୈର୍ଜଗତୀ ଲୋଚନହରଂ

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଉତ୍କମ୍ପେର ସହିତ ଘୁରିତେ ଘୁରିତେ ମୁଚ୍ଛତ ହଇୟା
ପଡ଼ିଲେନ) ॥

ଲଲିତା । ସଥି ! ଆଶ୍ରତ ହୋ, ଆଶ୍ରତ ହୋ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଚକ୍ର ଉତ୍ତମପୂର୍ବକ ଆକାଶେର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ
କରିୟା) ଦେବ ଦିବାକର ! ଶ୍ରୀରାଧା ଆପନାକେ ନମକ୍ଷାର
କରିତେଛେ, ଆପନି ଅଭୀଷ୍ଟ-ମିଳି କରନ ॥

ବିଶାଖା । (ସନ୍ତ୍ରମେର ସହିତ) ସଥି ! ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ସହ୍ର-ରଶି
ମଙ୍ଗଲ-ବିଧାନ କରିଲେନ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଶୁନିତେ ନା ପାଇୟା) ହା କଟ ! ହା କଟ !

ସଥି ! ସର୍ବଦିକ-ସ୍ୟାପି ମଧୁସୂଦମେର ପଦଚିହ୍ନମୁହୂରାରା ଏହି
ତପନ-ତନୟାର ତୀରବର୍ତ୍ତି-ଭୂମି ଜଗତେର ମନୋହର କୋନ ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ

ଇଯং ତীରକ୍ଷୋଣୀ ତରଣି-ତନୟାୟାଃ ସଥି । ଦୃଶୋ-

ବ୍ରଜସ୍ତ୍ରୀ ପଞ୍ଚାନଂ ମମ କରଣବୁନ୍ତୀଜ୍ଵରଯତି ॥ ୫୨ ॥

ଲଲିତା । ହଲା ! ଏଥେ ପୁଲିନେ ସୁରଂ ଆରାହିଅ ଅହିଟ୍ଟଂ ଅତ୍ର-
ଥେଜ୍ଜ୍ଞ ॥

ରାଧା । (ପୁଲିନେ ଲୁଠ୍ଟୀ ।)

ତ୍ରମସ୍ତାକଂ ଯନ୍ତ୍ରିନ୍ ପଣ୍ଡପରମଣୀନାଂ ରଚିତବାନ୍

ସଦା ଭୂଯୋ ଭୂଯଃ ପ୍ରଗୟ-ଗହନାଂ ତୁଷ୍ଟିଲହରୀଃ ।

ତଦେତ୍ କାଲିନ୍ଦୀପୁଲିନମିହ ଖିନ୍ନାଃ କିମଧୁନା

ପରୀରଣ୍ଣାଦଙ୍ଗେରତମୁଖ ! ନ ସନ୍ତାବଯସି ନଃ ॥ ୫୩ ॥

କିମପି ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟଃ ନୀତା ସତି, ଯଃ ତରଣି-ତନୟାୟାନ୍ତୀରକ୍ଷୋଣୀ ଦୃଶୋଃ ପଞ୍ଚାନଂ
ବ୍ରଜସ୍ତ୍ରୀ ମମେନ୍ଦ୍ରିୟବୁନ୍ତୀଜ୍ଵରଯତି ବିବଶାଃ କରୋତୀତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୫୨ ॥

ଲଲିତେତି । ସଥି ! ଅଜ ପୁଲିନେ ସୂର୍ଯ୍ୟମାରାଧ୍ୟାଭୌଷିଷ୍ଠର୍ଥମଃ ।

ରାଧେତି । ହେ ଅନ୍ତୋରହମୁଖ ! ଅଧୁନା କିମିହ ପୁଲିନେ ଖିନ୍ନାଃ ପରିବର୍ତ୍ତାନ
ସନ୍ତାବଯସି ନ ସଂପର୍ଯ୍ୟସି ॥ ୫୩ ॥

ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଯା ନେତ୍ରପଥେ ଗମନ କରତଃ ଆମାର ଇନ୍ଦ୍ରିୟବୁନ୍ତି-ସକଳ
ବିବଶ କରିଯା ଦିଲ ॥ ୫୨ ॥

ଲଲିତା । ସଥି ! ଏହି ପୁଲିନେ ସୂର୍ଯ୍ୟ-ଆରାଧନା କରିଯା ଅଭୀଷ୍ଟ
ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ପୁଲିନେ ଲୁଟ୍ଟିତ ହଇଯା ।)

କୃଷ୍ଣ ! ତୁ ଯେ ଥାନେ ସର୍ବଦା ପଣ୍ଡପୁରମଣୀ ଆମାଦିଗେର
ସମ୍ବନ୍ଧେ ବାରନ୍ଧାର ଗାଡ଼ ପ୍ରଗୟସହକାରେ ସନ୍ତୋଷଲହରୀ ବିରଚନ
କରିଯାଛିଲେ, ମେହି ଏହି ସମୁନାପୁଲିନ, ଇହାତେ ଆମାରା ଖିନ୍ନ
ହଇତେଛି, ହେ ପଦ୍ମବଦନ ! ଏଥିନ ଆଲିଙ୍ଗନବାରା ଅମାଦିଗକେ
କେନ ସ୍ଵର୍ଗୀ କରିତେଛ ନା ? ॥ ୫୩ ॥

ଲଲିତା । (କାଲିନ୍ଦୀମବଲୋକ୍ୟ ।)

ବହିଣି ! ମିହିରବଂସୁତ୍ତଂସରୁଷେ, ତୁ ଅତୋ

ମହମହଣ ପଡ଼ିଲିଙ୍ଗ ଲକ୍ଷ୍ମୀକାମାଗନ୍ଦଙ୍ଗୀ ।

ରାଧା । ସଦଜନି ମନୀ-ହର୍ଯ୍ୟାଳ୍‌ପର୍ବତୀ କୁଞ୍ଜାଳୁବିଦ୍ଵଂ

ତବ ସଥି ! ନମ ରୋଧତ୍ତୁତ୍ତୁ ଲୌଲାବିରୋଧ ॥

(ଇତି ମୂର୍ଚ୍ଛତି ॥)

ବିଶାଖା । ଲଲିତେ ! ବନମାଲିଗୋ ନିର୍ମାଳ୍ୟ-ମାଲଂ ନାମାମିହରେ
ଅପ୍ନେହି ।

(ଇତୁତେ ତଥା କୁରୁତଃ ॥)

ଲଲିତାତେତି । ଭଗନି ! ମିହିରବଂଶୋତ୍ତଂସରୁଷେ ଅତୋ ମଧୁମଥନପ୍ରବୃତ୍ତିଙ୍ଗ ଲକ୍ଷ୍ମୀ-
କାମଗତାତ୍ମି ॥

ରାଧେତି । ଲଲିତୋକ୍ତପଦ୍ୟାର୍ଦ୍ଧଂ ପୂର୍ଯ୍ୟତି ଯଦିତି । ରୋଧଃ କୁଳଂ ଅବରୋଧଃ
ଶୃଙ୍ଗଃ ॥

ବିଶାଖେତି । ଲଲିତେ ! ବନମାଲିନୋ ନିର୍ମାଳ୍ୟ-ମାଲଂ ନାମାମିହରେହର୍ପତଃ ॥

ଲଲିତା । (ଯମୁନା ଅବଲୋକନ କରିଯା ।)

ଭଗନି ! ତୁ ମୀ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶେର ଦୂଷନ-ସ୍ଵରୂପା, ତୋମାର ନିକଟ
ମଧୁମଥମେର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଜାନିବାର ନିଶିତ ଆସିଯାଇଛି ।

ଶ୍ରୀରାଧା । ସଥି ସମୁନେ ! ଅନିଯମ ହର୍ଯ୍ୟାଳ୍‌ପର୍ବତୀକାରୀ-କୁଞ୍ଜବିଶିଷ୍ଟ
ତୋମାର ଯେ ନୂତନ କୁଳ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଶ୍ରୀଡ୍ଵାଗୃହ ହଇଯାଇଲ ॥

(ଏହି ବଲିତେ ବଲିତେ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ହଇଯା ପଡ଼ିଲେନ) ॥

ବିଶାଖା । ଲଲିତେ ! ବନମାଲିର ନିର୍ମାଳ୍ୟ-ମାଲା ନାମାମ୍ରେ ଅର୍ପଣ
କର ।

(ଏହି ବଲିଯା ଦୁଇ ଅନେ ତାହାଇ କରିଲେନ) ॥

ରାଧା । (ଚିରାଂ ପ୍ରବୁଦ୍ଧ) ଲଲିତ ! ସମାକର୍ଣ୍ଣୟ,
ଦୃଷ୍ଟଃ କୋହପି ଭୟକ୍ଷରଃ ସଥି ! ଯଯା ସ୍ଵପ୍ନୋ ବଲୀୟାନଭ୍ର-
ଦେତ୍ତିନ୍ନିମ୍ନପି ମେ ପ୍ରତୀତି ରଚନା ଜାଗ୍ରଦଶୋଭ୍ୟଦଗତା ।
ଦୂତଃ କୋହପି ଦୁରାଗ୍ରହଃ କ୍ରିତିପତେରାଗତ୍ୟ ବୃଳିଟିବୀଂ
କୃଷ୍ଣଃ ହଣ୍ଡ ! ରଥେନ (ଇତ୍ୟର୍ଦ୍ଧୋତ୍ତେ)
ଶାନ୍ତମହହ କ୍ଷେମଃ ଏଜେ ତିର୍ତ୍ତତୁ ॥ ୫୪ ॥

ତଦହଂ ଦୁଃସ୍ଵପ୍ନବିପାକଶାନ୍ତ୍ୟେ କନିନ୍ଦନନ୍ଦିତ୍ୟାଂ କୃତାଭି-
ଷେକା ମୁକୁଳଂ ପଞ୍ଚେଯଂ ॥
ବିଶାଖା । ହଲା ! ଖେଳାତିଥଂ ଗଛଙ୍କ, ଜହିଂ ସଦା ମୁଉନ୍ଦେ
ଖେଲଦି ।

ରାଧେତି । ଦୃଷ୍ଟି ଇତ୍ୟାଦି । ଏତନ୍ତିମ୍ଭେ ହଣ୍ଡଃ ହଣ୍ଡ ! ରଥେନ ମହରତରୀ ନୀହା
ପୁରଂ ଗଛତୀତି ବଜ୍ରୁସଙ୍କତରୀ ଶାନ୍ତମହହ କ୍ଷେମଃ ଏଜେ ତିର୍ତ୍ତହିତ୍ୟନେନ ପଦ୍ୟାବଶିଷ୍ଟଃ
ପୁରିତବତୀ । ବାକ୍ରକେଲିନୀଶ୍ଵର ବୀଥ୍ୟାଙ୍ଗମିନଃ । ତମନ୍ଦଃଙ୍କ, ସାକାଙ୍କ୍ଷିତେବ ବାକ୍ୟାଶ୍ଵ
ବାକ୍ରକେଲିଃ ଆଂ ସମାପ୍ତିତ ଇତି । ଶାନ୍ତମିତ୍ୟାଦି ବାକ୍ରକେଲିଃ ॥ ୫୪ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ବହୁକ୍ଳଗ ପରେ ଚେତନ ହଇୟା) ଲଲିତ ! ଶ୍ରୀରାଧା କର,
ସଥି ! କୋଷ ଭୟକ୍ଷର ସମ୍ବନ୍ଧ ଦେଖିଯାଛି, ଏ ସ୍ଵପ୍ନେଇ ଆମାର
ଚୈତନ୍ୟ-ସମ୍ପାଦନୀ ଜାଗ୍ରଦଶ । ଆସିଯା ଉପାହିତ ହଇଲ, ସ୍ଵପ୍ନେ
ଦେଖିଲାଗ, ଏକ ଜନ ଦୁରାରୀ ରାଜଦୂତ ବୃଳାବନେ ଆସିଯା
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କେ ରଥେର ଦ୍ଵାରା (ଏହି ବଲିଯା ଅର୍କୋତ୍ତିର ପର)

ଆହା ! ବୃଳାବନେ ଶୁହିରଙ୍ଗପେ ମଙ୍ଗଳ ବିରାଜ କରଙ୍କ ॥ ୫୪ ॥

ତବେ ଆମି ଦୁଃସ୍ଵପ୍ନଜଲିତ ପାପକ୍ରମ ନିମିତ୍ତ ସମୁନ୍ୟ ଅବଗା-
ହନ କରିଯା ମୁକୁଳ ସମ୍ମର୍ଣ୍ଣ କରିଗା ॥

(ଇତି ସର୍ବାଃ ପରିଜ୍ଞାମଣି) ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ବୁନ୍ଦା ମୁଖରାଚ ।)

ମୁଖରା । ବଚ୍ଛ ! କିଂ କରେଦି ରାହୀ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ପଶ୍ଚୟଃ, ବିଶାଖ୍ୟା ସହ ଖେଳାତୀର୍ଥମବଗାହତେ ॥

ରାଧା । (ତୁମ୍ଭାଃ ତରଙ୍ଗଶୋଭାଃ ବିଲୋକ୍ୟ ।)

ବିଶାଖେ ! ମାତ୍ର ମାତ୍ର ସଦଦ୍ୟ ଖେଳାତୀର୍ଥମୁପନୀତାମ୍ଭି ।

ପଶ୍ଚ, ନୀଳାଦ୍ଵୁଜବନୀନିଲୀନଷ୍ଟବ ସଥା ବିନ୍ଦୁତଭୁଜାଗର୍ଲଃ ଖେଲତି ॥

ବିଶାଖେତି । ସଥି ! ଖେଳାତୀର୍ଥଃ ଗଛାମଃ ଯତ ସଦା ମୁକୁନଃ ଥେଲତି ।
ଖେଳାତୀର୍ଥଃ କାଳୀହନଃ ॥

ମୁଖରେତି । ବଂସେ ! କିଂ କରୋତି ରାଧା ॥

ବିଶାଖା । ସଥି ! ଆମରା ଖେଳାତୀର୍ଥେ ଅର୍ଥାଃ କାଲିଯତ୍ରଦେ ଗମନ
କରି, ଏହି ବଲିଯା ସକଳେର ଅସ୍ଥାନ ।

(ଏହି ବଲିଯା ସକଳେର ଅସ୍ଥାନ) ॥

(ଅନ୍ତର ବୁନ୍ଦା ଓ ମୁଖରାର ପ୍ରବେଶ ।)

ମୁଖରା । ବଂସେ ! ଶ୍ରୀରାଧା କି କରିତେଛେନ ? ॥

ବୁନ୍ଦା । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଦେଖୁନ, ବିଶାଖାରୁ ମହିତ୍ତରୁ ଶ୍ରୀରାଧା ଖେଳାତୀର୍ଥେ
ଅବଗାହନ କରିତେଛେନ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଉଚ୍ଚ ତରଙ୍ଗଶୋଭା ଅବଲକନ କରିଯା ।)

ବିଶାଖେ ! ତୁ ଯି ଆଜ ଆମାକେ ଖେଳାତୀର୍ଥେ ଆନନ୍ଦ
କରିଲାଟି ଦେଖ, ତୋମାର ସଥା ନୀଳକମଳ-ବନେ ବିଲୀନ ହଇଯା
ଭୁଜାଗର୍ଲଦ୍ଵାରା କ୍ରୀଡ଼ା କରିତେଛେନ ॥

(ଇହୁଯେ ନିଜାନ୍ତେ) ॥

ବିଶାଖା । ଅଦୋ ଓଦରେହି ॥

ଲଲିତା । (ବିଲୋକ୍ୟ ସବିକ୍ରୋଷଃ) ହଙ୍କୌ ହଙ୍କୌ ! ହଦକ୍ଷି ହଦକ୍ଷି !

ଏସା ପିଆସହି ବିସାହାଏ ସନ୍ଧଂ ଗହିରପବାହେ ନିମଗ୍ନା
ଜ୍ଞେଯ ନ ଉଣ ଇଦୋ ଉଥିଦା, ତା ତୁଗ୍ନଃ ଦୋଣଃ ତଇଆ ଭବି-
ସ୍ମଃ ॥

(ଇତ୍ୟବରଣଃ ନାଟ୍ୟତି) ॥ ୫୫ ॥

ମୁଖରା । (ମାତ୍ରଃ) ହା ଦୈବ ହା ଦୈବ ! କିଂ କୃଥୁ ଏଦଃ ॥ -

ବିଶାଖେତି । ତତୋଛବତର ॥

ଲଲିତେତି । ତରୋର୍ଜନ ପ୍ରବେଶଃ ଦୃଷ୍ଟି ! ! ହା ଦିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ହତାପି ଏବା
ପ୍ରିୟମନ୍ଦୀ ବିଶାଖରା ମହ ଗଭୀରପ୍ରବାହେ ନିମନ୍ତା ଏବ ନ ପୁନରିତ ଉଥିତା ତ୍ୱାତର୍ଣ୍ଣ
ହ୍ରୋଦ୍ଵୃତୀରା ଭବିଷ୍ୟେ ॥ ୫୫ ॥

ମୁଖରେତି । ହା ଦୈବ ହା ଦୈବ ! କିଂ ଥରିଦଃ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଦୁଇ ଜନେ ସମୁଲାଯ ପ୍ରବେଶ କରିଲେନ) ॥

ବିଶାଖା । ତବେ ଅବତରନ କର ॥

ଲଲିତା । (ଶ୍ରୀରାଧା ଓ ବିଶାଖାର ଜଳପ୍ରବେଶ ଅସଲୋକନ ଦ୍ଵାରା
ରୋଦନ କରିତେ କରିତେ) ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ହତ ହଇ-
ହଇଲାମ, ଏହି ପ୍ରିୟମନ୍ଦୀ ବିଶାଖର ସହିତ ଗଭୀର-ପ୍ରବାହେ
ନିମନ୍ତା ହଇଲେନ, ଏ ଶାନ ହଇତେ ପୁନର୍ବୀର ଆର ଉଠିଲେନ
ନା, ତବେ ଆମିଓ ଶୀଘ୍ର ଗିରା ଦୁଇ ଜନେର ମଧ୍ୟ ତୃତୀୟ ହଇ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ସମୁନାପ୍ରବେଶ ଉନ୍ୟତ) ॥ ୫୫ ॥

ମୁଖରା । (ଅକ୍ଷମୋଚନ କରିତେ କରିତେ) ହା ଦୈବ ହା ଦୈବ !

ଏ କି ହଇଲ ! ॥

ବୁଲ୍ଦା । (ମାତ୍ରଙ୍କଂ) ଧିକ୍ ! କେସଂ ଗତିରୂପହିତା ॥

(ଇତ୍ୟାର୍ତ୍ତିଂ ନାଟ୍ୟଭ୍ରତୀ ।)

ଆର୍ଯ୍ୟ ! ମନୁନାବତ୍ତିତୀର୍ଥଂ ତରମା ଧାରଯ ଲଲିତାଂ ॥

(ଇତ୍ୟତେ ତଥା କୁରୁତଃ ।) ॥

ଲଲିତା । (ବିଲୋକ୍ୟ ଅଗତଃ) ହଙ୍କୀ ହଙ୍କୀ ! ଗରିଟ୍ଟୋ ବିଗ୍ରୋ
ଉଦ୍‌ଧିଦୋ, ତା କେଣାବି ବବଦେଶେନ ଇଦୋ ଶିକ୍ଷମିଅ ଗୋଅ-
ଚଞ୍ଚେ ଭିତ୍ତପଡ଼ଣେଣଂ ପିଅଜଗବିଓଅଦ୍ସଣେଣାବି ଅବିଦିଶଂ
ଶିଳାକଟିଣଂ ତୁଣ୍ଣାଂ ମିଳାହିଂ ଚୁଣ୍ମସଂ ॥

(ଇତ୍ୟତେ ତଥା କୁରୁତ ।) । ମୁଖରା ବୁଲ୍ଦା ଲଲିତାଂ ଧାରରତଃ ॥

ଲଲିତେତି । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ଗରିଟଃ ବିନ୍ନ ଉପହିତଃ, ତ୍ରେ କେନାପି
ବ୍ୟପଦେଶେନ ଇତୋ ନିକ୍ରମ୍ୟ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନେ ଭୃଣପତନେନ ପ୍ରିୟଜନବିଯୋଗଦର୍ଶନେନାପି
ଅବିଦୀର୍ଣ୍ଣଃ ଶୀଳା-କଟିନାଂ ତହୁଁ ଶିଳାଭିନ୍ଦୁ ଗୁର୍ଯ୍ୟାମି ॥

ବୁଲ୍ଦା । (ରୋଦନ କରିତେ କରିତେ) ଧିକ୍ ! ଏ କି ଗତି ଉପ-
ହିତ ! ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପୀଡ଼ା ଅଭିନୟପୂର୍ବକ ।)

ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଲଲିତା ଶୋକାବେଶବଶତଃ ଅବତରଣ କରିତେ-
ହେନ, ଅତ୍ରେବ ଶୀଘ୍ର ଧାରଣ କରନ୍ତି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଘୁଖରା ଓ ବୁଲ୍ଦା ଗିଯା ଲଲିତାକେ ଧାରଣ କରି-
ଲେନ) ॥

ଲଲିତା । (ଅବଲୋନ କରିଯା ଘନେ ଘନେ) । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ !

ଶୁରୁତର ବିନ୍ନ ଉପହିତ, ତବେ କୋନ ଛଲେ ଏ ସ୍ଥାନ ହଇତେ
ଗୋବର୍ଦ୍ଧନେ ଗମନ କରି, ତଥାଯ ଭୃଣପତନରା ପ୍ରିୟବିଯୋଗ-

(ଇତି ଶୋକବେଗମପହୁତ୍ୟ ପ୍ରକାଶଃ ।)

ଅଜ୍ଞ ! ଯୁକ୍ତେହି ମଂ ଅହଂ ଗଦ୍ବା ଏଦଂ ଅଚରିଅଂ ବୁଦ୍ଧଂ
ଭାବଦୀ ପହୁଦୀନଂ ବିଶ୍ଵବିସ୍ମୟ ॥

(ଇତି ନିଜ୍ଞାନ୍ତା) ॥

(ଆକାଶେ ।)

ଅଭୁତ୍ସତି କଃ କୃତୀ ମହିମପୂରମଦ୍ଧାଃ ପରଂ
ନିରୂପ୍ୟିତୁଭୁଦ୍ଵଳଂ ଜଗତି ଗୋପବାନ୍ କ୍ରବଃ ।

ମୁନୌନ୍ଦ୍ର-କୁଳହୁର୍ଭାଂ ନବତଡ଼ିଦ୍ଵିଲାମାଲ୍ୟ ଯା

ଭିନ୍ଦାଂ ମହ ବୟଶ୍ଵରା ଧିହିରମଣ୍ଡଳକରୋଃ ॥ ୫୬ ॥

ଆର୍ଦ୍ଦୟ ! ଯୁଝ ମାଂ ଅହଂ ଗଦା ଏତଦୀର୍ଘ୍ୟଃ ବୁଦ୍ଧଂ ବୁଦ୍ଧାନ୍ତଂ ଇତି ଯାବଂ ଭଗବତୀ
ପ୍ରଭୃତୀନାଂ ବିଜ୍ଞାପନ୍ୟାମି । ଭଗବତୀ-ପ୍ରଭୃତୀନାଂ କର୍ମଣି ଯତୀ ॥ ୫୬ ॥

ଦର୍ଶନେ ଅବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ଶୀଳାତୁଳ୍ୟ, ଏହି କୁଠିଲ ଶରୀର ପାଷାଣ-ସକ-
ଲେର ଦ୍ଵାରା ଚୁର୍ଗ କରିବ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶୋକବେଗେ ସମ୍ବରଣପୂର୍ବକ ପ୍ରକାଶ କରିଯା ।)

ଆର୍ଦ୍ଦୟ ! ଆମାକେ ଛାଡ଼ିଯା ଦିଉନ, ଆମି ଶିଖ ଏହି
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରତାନ୍ତ ଭଗବତୀ ପ୍ରଭୃତିକେ ଜାନାଇଗା ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପ୍ରଷ୍ଟାନ) ॥

(ଆକାଶେ ଅର୍ଥାଂ ଆକାଶବାନୀ ।)

ଜଗଂ ମଧ୍ୟେ ଏମନ କୃତି କେ ଆଛେ ଯେ; ଏହି ଗୋପମୁନ୍ଦରୀ
ଶ୍ରୀରାଧାର ମହିମାରାଶି ନିରୂପନ କରିତେ ସମର୍ଥ ହଇବେ ! ଆହା !
ନବତଡ଼ିଦ୍ଵିଲାମିନୀ ଗୋପମୁନ୍ଦରୀ ଆଜ ସଥୀର ସହିତ ମୁନୌନ୍ଦ୍ରକୁଳ-
ହୁର୍ଭ ମୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳକେଣ ଭେଦ କରିଲେନ ! ॥ ୫୬ ॥

বুদ্ধা । আর্দ্যে ! শ্রয়তাং, রাধিকায়ঃ সিদ্ধিরমীভির্ভেবান্ত-
রিতৈঃ সিদ্ধৈঃ শ্লাঘ্যতে ॥

মুখরা । (ভূতলে লুটস্তী) হা হা গত্তিণি রাধে ! কহিং গদাসি ॥
বুদ্ধা (মথেদং ।)

অহহ গহনমেতচিন্তযন্তৌ সমন্তাং
কটুতর-পুটপাকজ্ঞালয়েবাকুলান্ত্যি ।
বিপরিণতিমকাণ্ডে পুণ্ডৰীকেক্ষণস্তে
কথগিব ভবিতাসো শুক্রবান् পক্ষজাক্ষি ! ॥ ৫৭ ॥
(পুনরাকাশে ।)

মুখেরেতি । হা হা নশ্চি রাধে ! কুত্র গতাসি ॥
বুদ্ধেতি । অহহেতি । বিপরিণতং লোকান্তরগমনং । অকাণ্ডে সমন্বে-
শুক্রবান্ শ্রতবান् ॥ ৫৭ ॥

বুদ্ধা । আর্দ্যে ! শ্রবণ করুন, মেঘাল্লবেষ্টি সিদ্ধিগার ক্রীরাধার
সিদ্ধি প্রশংসা করিতেছেন ॥

মুখরা । (ভূতলে লুটিত হইয়া) হা হা নশ্চি রাধে !
কোথায় গমন করিলা ॥

বুদ্ধা । (খেদের সহিত ।)

হায় ! মর্বিতোভাবে এই দুঃখ চিন্তা করিয়া কটুতর পুট-
পাক অগ্নিবারাই যেন আগি আকুল হইলাম, হে পক্ষজাক্ষি !
অকালে তোমার লোকান্তরগমন শ্রবণ করিয়া পুণ্ডৰীকলোচন
কিরূপ হইবেন ! ॥ ৫৭ ॥

(পুনর্বার আকাশ বাণী ।)

ପ୍ରଣୟମଣି-କରଣିକା ମୂରାରେ ॥

ଶିବ ଶିବ ! ଜୀବିତମେବ ରାଧିକାଯା ॥

ଇଯମପି ଲଲିତା ଦୃତଂ ସଥେନା

ଶିଖରଦତ୍ତୀ ଶିଥରାଦିଗରେ ପପାତ ॥ ୫୮ ॥

ମୁଖରା । ହା ଲଲିଦେ ! କୁକଥଂ ପରିଚନ୍ତାମି ॥

(ଇତ୍ୟନ୍ୟୁର୍ଣ୍ଣ୍ମୁଖୀ ।)

ବୁନ୍ଦେ ! ମୋଆଗଳ କୀଳା ଜନିଦଂ ଅଭା-

ଗଂ ଜମୁଣା-ପବେଶେ ସୌଅଳାଏମି ॥

(ଇତ୍ୟବତିତୀର୍ଥତି ।)

ଅନ୍ୟେତି । କରଣିକା ସମ୍ପୁଟିକା । ଶିଖରଦତ୍ତୀ ଦାଡ଼ିଷ୍ଵବୀଜବଦ୍ଧାଭଦଶନା
ସଞ୍ଚା ମା । ପକନାଡ଼ିମବୀଜାଭଂ ମାଣିକ୍ୟ-ଶିଥରଃ ବିଦୁରିତି କୋଷ ॥ ୫୮ ॥

ମୁଖରେତି । ହୁଏ ଲଲିତେ ! ; କଥଂ ପରିତ୍ୟଙ୍ଗାମି ॥

ବୁନ୍ଦେ ! ଶୋକାନଲଜ୍ଜାଳା-ଜ୍ଵଲିତମାଆନଂ ସମ୍ମାନପ୍ରବେଶେ ଶୀତଳଯାମି ॥

ଶିବ ଶିବ ! ଯିନି ମୁରାରୀର ପ୍ରଣୟମଣିର କରଣିକା, ଯାନି
ଶ୍ରୀରାଧାର ଜୀବନ-ସ୍ଵରୂପ, ମେଇ ଦାଡ଼ିଷ୍ଵ-ଦଶନା ଲଲିତା ଖେଦାସ୍ତି
ହଇୟା ପର୍ବତଶୃଙ୍ଗ ହଇତେ ପତିତ ହଇଲେନ ! ॥ ୫୮ ॥

ମୁଖରା । ହା ଲଲିତେ ! ଆମାକେ କେନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଲା ? ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଘୁରିତେ ଘୁରିତେ ।)

ବୁନ୍ଦେ ! ଶୋକାନଲଜ୍ଜାଳା-ଜ୍ଵଲିତ ଆଜ୍ଞାକେ ସମ୍ମାନ ପ୍ରବେଶ
କରିଯା ଶୀତଳ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ସମ୍ମାନପ୍ରବେଶେ ଉଦ୍‌ୟତ) ॥

(পুনরাকাশে ।)

হৃদে ! সাম্প্রতমিদমসাম্প্রতং মাকৃথাঃ ॥

হৃদা । আর্যে ! রবিমণ্ডলাঞ্চিঃসরস্তী বাণীয়মনতিক্রমণীয়া ॥

মুখরা । তা এদং বুদ্ধং ভঅবদী়ে নিবেদিস্মং ॥

(পুনরপ্যন্তরে গম্ভীরনিঃ) ॥

মুখরা । বচ্ছে ! স্থট্টু ন স্থবই, কেরিসী এসা দিব্যবাণী ॥

হৃদা । নির্ব্যাজং কুরু কর্ণযোঃ কমলিনী-ক্লান্তিছিদা ধর্ম্মণঃ

কোকন্তী-প্রিয়মঙ্গল-প্রতিভুবো দেবশু দিব্যা গিরঃ ।

হে হৃদে ! অযোগ্যমিদং শরীরপাতনমিদানৌঃ মাকৃথা ন কুর্বিত্যর্থঃ ॥

মুখরেতি । তদেতদ্বৃত্তং তগবত্যে নিবেদঘিষ্যামি ॥

পুনঃ মুখরেতি । বৎসে ! স্বর্তু শ্রবতে, কীচূরী এয়া দিব্যবাণী ॥

হৃদেতি । নিষ্পটং শৃঙ্খিত্যর্থঃ । প্রতিভুবঃ সাম্প্রতঃ । দেবশু স্মর্যশ্চ ।

(পুনর্বীর আকাশবাণী ।)

হৃদে ! সম্প্রতি এই অযোগ্য কার্য্য করিও না ॥

হৃদা—আর্যে ! সূর্য্যমণ্ডল হইতে এই বাণী নিঃস্তত হইল,

অতএব ইহা লজ্জন করা উচিত নয় ॥

মুখরা । তবে চল ভগবান্তীক্ষে এই হৃতাঙ্গ বলিগা ॥

(পুনর্বীর আকাশে গভীরধনি ।)

মুখরা । - বৎসে ! ভাস্তুরপে শুনিতে পাইলাম না, এ দৈববাণী

বিক্রিপ হইল ? ॥

হৃদা । যিনি কমলিনীর ক্লান্তিনাশক ও চক্ৰবাকীর প্রিয় সঙ্গ-
মের সাক্ষীস্তুরপ, সেই সূর্য্যদেবের এই বাণী অব্যাজে কর্ণে

କାଲିନ୍ଦୀ-ଜଳମଜ୍ଜନେନ ମୁଖରେ ! ମା ସାହସିକ୍ୟଂ କୃଥା
ଭୂଯସ୍ତେ ଭବିତା ପ୍ରମୋଦ-ସୁଧୟା ପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାମୁଦ୍ରବଃ ॥ ୫୯ ॥

(ଇତି ନିଜାନ୍ତେ) ॥

(ଇତି ନିଜାନ୍ତାଃ ସର୍ବେ) ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିଲିତମାଧବନାଟକେ ଉତ୍ସତ-ରାଧିକୋ ନାମ
ତୃତୀୟୋହଙ୍କଃ ॥ * ॥ ୩ ॥ * ॥

କାଲିନ୍ଦୀତି, ଭୂମଃ ପୁନରପି । ଉତ୍ସବଃ ଉତ୍ସବଃ ॥ ୫୯ ॥

॥ * ॥ ଇତି ତୃତୀୟୋହଙ୍କଃ ॥ * ॥

ଅବଧାରଣ କର, ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ବଲିତେଛେନ, ମୁଖରେ ! କାଲିନ୍ଦୀ-
ଜଳମଜ୍ଜନଦ୍ଵାରା ମହାଶାହସିକେର କାର୍ଯ୍ୟ କରିଓ ନା, ପୁନର୍ବାର
ପ୍ରମୋଦ-ସୁଧାଦ୍ଵାରା, ତୋମାର ମହୋତ୍ସବ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇବେ
ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀରାଧାକୃଷ୍ଣେର ମନ୍ଦର୍ଶନ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇବା ॥ ୫୯ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଦୁଇ ଜନେ ଚଲିଯା ଗେଲେନ) ॥

(ଅନୁତର ମକଳେର ପ୍ରସ୍ଥାନ) ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିଲିତମାଧବନାଟକେ ଶ୍ରୀରାମନାରାୟଣ ବିଦ୍ୟା-
ରତ୍ନକୃତ ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ ଉତ୍ସତ-ରାଧିକ ନାମକ ତୃତୀୟ ଅଙ୍କ ॥ * ॥

ଲଲିତମାଧ୍ୟବନାଟିକ ।

ଚତୁର୍ଦେଶଃ ।

—•••—

(ତତଃ ଥବିଶ୍ତୁଦ୍ଵବଃ ।)

ଉଦ୍ଧବ ।

ଆସଂ ! ସର୍ବଜ୍ଞାନାଂ ଗୁରୁରପି ଭଜତ୍ୟଜ୍ଞ-ପଦ୍ବୀଃ

ଅଭ୍ୟନ୍ତରୀନାଂ ଚଢ଼ାମଣିରପି ଜଡ଼ୀଭାବମୟତେ ।

ସଦା ସାନ୍ଦ୍ରାନନ୍ଦ ପ୍ରକୃତିରପି ଧତେ ବିଧୁରତାଃ

ମୁକୁନଦଃ ସ୍ବୀକୁର୍ବନ୍ ପ୍ରଣୟିଣି ଜନେ ପ୍ରେମବନ୍ଧତାଃ ॥ ୧ ॥

ଉଦ୍ଧବ ଇତି । ବ୍ରଜଲୀଳାମୁକ୍ତେଦାନୀଃ ପ୍ରଲୀଳାମାହ ମଥୁରାମାଃ । ଅଭ୍ୟନ୍ତରୀନାଃ
ଅଭବନଶୀଳାନାଃ । ବିଧୁରତାଃ ବ୍ୟାକୁଳତାଃ ॥ ୧ ॥

(ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ଉଦ୍ଧବର ପ୍ରବେଶ ।)

ଉଦ୍ଧବ ।

ଆହା ! ଏହି ମୁକୁନଦ ସଥନ ସର୍ବଜ୍ଞଦିଗେର ଗୁରୁ ହଇୟାଓ ଅଜ୍ଞେର
ଶ୍ରାୟ ବ୍ୟବହାର କରିତେଛେନ, ସଥନ ପ୍ରଭୁ ସକଳେର ଚଢ଼ାମଣି ହଇ-
ଯାଓ ଜାଡ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିଯା ରହିଯାଛେନ ଏବଂ ସଥନ ନିବିଡ଼
ଆନନ୍ଦମୟବିଗ୍ରହ ହଇୟାଓ ବ୍ୟାକୁଳ ହଇତେଛେନ, ତଥନ ବୋଧ ହ୍ୟ,
ଇନି ପ୍ରଣୟିଜନେର ପ୍ରେମବନ୍ଧତା ସ୍ବୀକାର କରିଯା ଥାକିବେନ ॥ ୧ ॥

(ପୁରୋ ବିଲୋକ୍ୟ ।)

କଥମିଯମତ୍ର ଗାର୍ଗୀ ॥

(ଇତ୍ୟପର୍ମତ୍ୟ ।)

ଆର୍ଦ୍ଦେ ! ଶ୍ରୀମାତି ॥

ପ୍ରବିଶ୍ୟ ଗାର୍ଗୀ । ଅମନ୍ତ ! ଚିରଂ ସିକେହି ଭକ୍ତି-ଶୁଦ୍ଧାପରାହେଣ
ପୁରୁଷୀ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । ନୁଂ ସହରାଜାଭିଷେକ-କୌତୁକେ ତତ୍ତ୍ଵଭବତ୍ୟାରୋହିଣୀ
ମହ ଗୋକୁଳାଦତ୍ତାଯାତମାର୍ଯ୍ୟଯା ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଏହ ଏହ, କିଞ୍ଚ ଦୋଃଂ ରାମକହାଣଂ ବସଦବନମହୁମବେ
ଆହୁଦାଏ ଗୋଟିଲେମାନୀଏ ମନ୍ଦଂ ସମାତଦଂ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ଅମାତ୍ୟ ! ଚିରଂ ସିକି ଭକ୍ତି-ଶୁଦ୍ଧାପରାହେଣ ପୃଥିବୀଃ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ନହି ନହି, କିନ୍ତୁ ହସେ ରାମକୃଷ୍ଣରୋତ୍ତବନମହୋତ୍ସବେ ଯଜ୍ଞୋ-
ପରୀତକାଳେ ଇତି ଯାବଂ ଆହୁତ୍ୟା ଗୋକୁଳେଶ୍ଵର୍ୟା ସାର୍ଦ୍ଦଂ ସମାଗତଂ ମୟା ॥

(ଅଗ୍ରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା ।)

ଗାର୍ଗୀ ଏ ସ୍ଥାନେ କେନ ? ॥

(ଏହ ବଲିଯା ନିକଟେ ଗମନପୂର୍ବିକ ।)

ଆର୍ଦ୍ଦେ ! ଶ୍ରୀମାତି ॥

(ଗାର୍ଗୀର ପ୍ରବେଶ ।)

ଗାର୍ଗୀ । ଅମାତ୍ୟ ! ଭକ୍ତି-ଶୁଦ୍ଧାପରାହେଣ ପୃଥିବୀ ମେଚନ କରା ॥
ଉଦ୍‌ଭବ । ବେଦ ହସେ ଆପନି ସହରାଜ ଉତ୍ତମେନେର ଅଭିଷେକ-
ମହୋତ୍ସବେ ରୋହିଣୀର ସହିତ ଏ ସ୍ଥାନେ ଆଗମନ କରିଯାଇ-
ଛେ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ନା ନା, କିନ୍ତୁ ରାମ ଓ କୃଷ୍ଣ ଏହ ହୁଇଜନେର ଉପନୟନ-

ଉଦ୍ଧବः । ନାଲୋକି ଲୋକୋତ୍ତରା ଦେବଶ୍ରୀ ରଙ୍ଗସ୍ଥଲେ କେଲି-
ରାର୍ଯ୍ୟଯା ! ॥

ଗାର୍ଗୀ । କେରିସୀ ସା କହିଜ୍ଞଟ ॥

ଉଦ୍ଧବଃ । ଶ୍ରୀଯତାଃ,

କୁଷାର୍କଃ ସାଧୁଚକ୍ରୋଃସବ-ରଭସ-କୃତୀ ରକ୍ତଲୋକଃ ଖଲାଲୀ-
ଖଦ୍ୟୋତ-ଦ୍ୟୋତହାରୀ କଲିତ-କୁବଲୟାପୀଡ଼-ଗନ୍ତୀରନିନ୍ଦଃ ।
ମଲ୍ଲୋଲୁକାନ୍ତିଧୁନ୍-ସହକୁଳ-କମଲୋଲ୍ଲାସକାରୀ ସ ତୁଙ୍ଗେ
ରଙ୍ଗଦ୍ୱାରୋଦୟାଦ୍ରୋ ଦନୁଜ-ନୃପତମଃ ସୁଦୟନ୍ ପ୍ରାଦୁରାସୀଏ ॥୨॥

ଗାର୍ଗୀତି । କିନ୍ତୁଶୀ ସା କଥ୍ୟତାଃ ॥

ଉଦ୍ଧବ ଇତି । ସ କୁଷାର୍କଃ ଦନୁଜନୃପତମଃ ସୁଦୟନ୍ ସୁଦ୍ରିତୁଃ ନାଶଗିତୁଃ ରଙ୍ଗ-
ଦ୍ୱାରୋଦୟାଦ୍ରୋ ପ୍ରାଦୁରାସୀତ୍ୟଦ୍ୱରଃ । କୁଷ ଏବାର୍କଃ, ସାଧୁମୟଃ । ପକ୍ଷେ ସାଧବ ଏବ
ଚକ୍ରା ଚକ୍ରବାକାନ୍ତେସାମୁଃସବାତିଶୟେ କୃତୀ । ଅହୁରଭେଦ ଲୋକୋ ଜନୋ ସମ୍ମିଳନ୍ ସଃ ।
ପକ୍ଷେ ଲୋକ ଆଲୋକଃ । ଖଲାଲୀ ଖଲଶ୍ରେଣ୍ୟେ ଖଦ୍ୟୋତତ୍ତ୍ଵ ଦ୍ୟୋତଃ ହର୍ତ୍ତୁ ଶୀଳଃ
ଯତ୍ତ ସଃ । କଲିତା କୁବଲୟାପୀଡ଼ତ ଗନ୍ତୀରନିନ୍ଦା ମରଣଃ ଯେନ ସଃ । ପକ୍ଷେ କଲିତା

ମହୋଃସବେ ରୋହିଣୀର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ହଇୟାଛିଲ, ଆମି ତୁହାରଇ
ମୁନ୍ ଆଗମନ କରିଯାଛି ॥

ଉଦ୍ଧବ । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଆପନି ରଙ୍ଗସ୍ଥଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଅଲୌକିକ
କ୍ରୀଡ଼ା ତ ଦେଖିତେ ପାନ ନାହିଁ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ବଲ ଦେଖି କି ପ୍ରକାର ସେଇ କ୍ରୀଡ଼ା ॥

ଉଦ୍ଧବ । ଶ୍ରୀବନ୍ କରନ,

ଯିନି ସାଧୁରୂପ ଚକ୍ରବାକମୟୁହେର ଉଃସବଦାନେ କୃତୀ; ଯାହାତେ
ସମସ୍ତ ଜଗତ ଅନୁରକ୍ତ, ଯିନି ଖଲରୂପ ଖଦ୍ୟୋତ-ମକଳେର ଦୀପ୍ତି-
ହାରୀ, ଯିନି କୁବଲୟାପୀଡ଼ର ମହାନିନ୍ଦାପ୍ରଦ ଏବଂ ଯିନି ସହକୁଳ-

ଗାର୍ଗୀ । ତଦୋ ତଦୋ ॥

ଉଦ୍‌ବଃ । ତତଶ—

ଦ୍ଵିପରକଥିର-ମଦ-ଶ୍ରମୋଦ-ବିନ୍ଦୁ-

ଛଳ-ଯୁଦ୍ଧଣ୍ଠିରଚନ୍ଦନୈଃ ପରୀତଃ ।

ଜରଠ-ଦଶନ-ଦଶମଣିତାଂସୋ

ହରିରିହ ରଙ୍ଗଧରାନ୍ତରେ ଚକ୍ରଦ୍ଵି ॥ ୩ ॥

ତତଶ—

କୁମୁଦମୟତ୍ତ ଗଞ୍ଜୀରନିଜା ମୁଦ୍ରଣଃ ଯେନ ସଃ । ମଜ୍ଜା ଏବୋଲୂକାତ୍ମାନ । ସହକୁଳାନ୍ତେବ
କମଳାନି ତେବାମୁଲାମକାରୀ ରଙ୍ଗଧାରମେବୋଦରାଦିତ୍ସମ୍ମିନ୍ । ଦମୁଜ ମୃପଃ କଂସ ଏବ
ତମଃ ॥ ୨ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ତତତ୍ତଃ ॥

ଉଦ୍‌ବ ଇତି-ବିନ୍ଦୁର ହଣ୍ଡିନଃ କଥିର ମଦୌ ସତ ଶ୍ରମୋଦବିନ୍ଦୁରଷ ଏବୋ-
ଛଳାନି କ୍ରମେଣ୍ଠିରଚନ୍ଦନାନି ତୈଃ ପରୀତଃ । ଚକ୍ରଦ୍ଵି ଚିକ୍ରଡ ॥ ୩ ॥

କମଲେର ଉଲ୍ଲାମଦାୟୀ ମେଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣମୂର୍ତ୍ୟମଲରକ୍ଷ-ପେଚକ-ସକଳ
କମ୍ପିତ କରତଃ କଂସଭ୍ରମୟ ଅନ୍ଧକାର ବିନାଶ ଜନ୍ମ ଆତମକ
ରଙ୍ଗଧାରରକ୍ଷ ଉଦୟାଚଲେ ଉଦିତ ହଇଲେନ ॥ ୨ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ତାର ପର ତାର ପର ? ॥

ଉଦ୍‌ବ । ତାହାର ପର—

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହଣ୍ଡି-କଥିର, ହଣ୍ଡି-ମଦ ଓ ସ୍ଵୀଯ ପର୍ମବିନ୍ଦୁରକ୍ଷ କୁମୁଦ,
ଅନ୍ଧର, ଚନ୍ଦନ-ସକଳେ ଲିପ୍ତ ଏବଂ ପ୍ରବୀଣ ଗଜଦନ୍ତରକ୍ଷ ଦଶଧାରା
କ୍ଷକ୍ଷଦେଶ ଭୂଷିତ କରିଯା ରଙ୍ଗଦ୍ଵାନେ ନୃତ୍ୟ କରିତେ ଲାଗିଲେନ ॥ ୩ ॥

ତାହାର ପର—

তথা বিধবেশো দশ বিধিরেষ দশধার্মভাবি॥

তথা হি—

দৈত্যাচার্যান্তদাস্তে বিহৃতিমুক্তণ্ডাঃ মল্লবৃন্দাঃ সথামো
গণ্ডোন্নত্যং খলেশাঃ প্রলয়মুষিগণা ধ্যানমুষ্ঠান্নামস্তা ।
রোমাঞ্চং সংযুগীনাঃ কমপি নবচমৎকারমন্তঃ শুরেন্দ্রা
লাস্তং দাসাঃ কটাঙ্গং যযুরসিতদৃশঃ প্রেক্ষ্য রংশে মুকুন্দং॥৪

তত্ত্ব—

দৈত্যাচার্য ইত্যাদি। বর্ণসঃহার-নাম প্রতিমুখসক্যঙ্গমিদঃ। তন্ত্রজগঃ,
সর্ববর্ণেন্দ্রিয়গতঃ বর্ণসঃহার ইষ্যত ইতি। অত দৈত্যাচার্যা ব্রাহ্মণাঃ। ক্ষিতিশ
সংযুগীনাদযঃ ক্ষত্রিযঃ। মল্লা দাসাদয়শ বৈশ্য শুণ্ডা ইতি বর্ণসঃহারঃ। বীড়সঃ
রৌদ্রঃ হাস্তঃ ভয়ানকঃ শাস্তঃ কঙ্গঃ বীরঃ অচুতঃ দাসঃ শৃঙ্গারঃ ইতি-দশ
বৰ্মাঃ ॥ ৪ ॥

যথা বিধবেশধারি শ্রীহৃককে দশ প্রকার লোকে দশকুপে
অনুভব করিল ॥

যথা—

রংশক্ষেত্রে মুকুন্দকে সম্পর্শন করিয়া দৈত্যাচার্য ব্রাহ্মণগণ
বদন বিহৃতি, মল্লবর্য্যগণ রক্তবর্ণ, সথা-সকল হাস্তমুখ, খল-
সকল অচৈতন্য, ঝুষিগণ ধ্যান, মাতৃগণ উষ্ণ অঞ্চল, যোক্তা-
সকল রোমাঞ্চ, নবেগণ কোন অপূর্ব নব-চমৎকার, দাসগণ
নৃত্য এবং অসিতাপান্নী রমণী-সকল কটাঙ্গ ভজনা করিতে
লাগিলেন ॥ ৪ ॥

তৎপরে—

ବର-କେଶରମାଳୟାକିତଶଳଚାନୁର-ଚମ୍ଭରମର୍ଦ୍ଦିମଃ ।

କୁତୁକୋଚଳଧୀରଦୀ ଦରଦୟହୁସିଂହଃ ଖଲଭୋଜ କୁଞ୍ଜରଂ ॥ ୫ ॥
ଗାର୍ଗୀ । ଦିଟ୍ଟିଯା ଦିଟ୍ଟିଶ୍ଵର ଗଦୋ ସାହୁଜଗାଣଃ ମହାବୁକ୍ଷମୁଲୋ ॥
(ଇତ୍ୟାନନ୍ଦମଭିନ୍ନୀୟ ।)

ଅମାଚ ! ଧନ୍ତା ପୋର୍ଗମାସୀ ଜୀ କହୁମ୍ଭୁ ମଙ୍ଗଃ

ଅମୁକୁଣ୍ଡୀ ରଙ୍ଗକୀଳାଦିକୋଦୂହଳଂ ପେକ୍ଥଇ ॥

କେଶରୋ ନାଗକେଶର-ପୁଞ୍ଜବିଶେଷଃ । ପକ୍ଷେ ସିଂହକୁଞ୍ଜ ବାଲଃ । ଚଲନ୍ତ ଚାନୁରକୁଣ୍ଡ
ଯା ଚମୁନ୍ତତା । ଉକ୍ତ ଅଧିକଂ ମର୍ଦନଃ । ପକ୍ଷେ ଚଲଚାନୁର ଏବ ଚମକମୁର୍ଗବିଶେଷକୁଣ୍ଡ ।
ଆଦୀଦର୍ଶ ଦୀର୍ଘ ଚକାର ॥ ୫ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ଦିଷ୍ଟ୍ୟା ଦିଷ୍ଟ୍ୟାଃ କାଳଃ ଗତଃ ସାଧୁଜନାନାଃ ମହାବକ୍ଷଃଶୂଳଃ । ତ୍ରାଂ
ପକ୍ଷତା କାଳଧର୍ମୋ ଦିଷ୍ଟ୍ୟାଃ ପ୍ରଲମ୍ବାହତ୍ୟଯଃ । ଅନ୍ତନାଶୌ ହରୋମ୍ବୁତ୍ୟାରିତ୍ୟମରଃ ॥

ଅମାତ୍ୟ ! ଧନ୍ତା ପୋର୍ଗମାସୀ ଯା କୁଞ୍ଜଶ୍ଵର ସମମୁକୁଣ୍ଡୀ ରଙ୍ଗକୀଳାଦିକୁତୁହଳଃ
ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟତେ ॥

ଯହୁସିଂହ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କୋତୁକସହକାରେ ଉତ୍କଟ କେଶରମାଳୟ
ବିଭୂଷିତ ହେଇଯା ସମୈନ୍ୟ ଚାନୁରେର ଶୁରୁତର ମର୍ଦନପୂର୍ବିକ ଶଲକପି
କଂସକୁଞ୍ଜରକେ ବିଦୀର୍ଘ କରିଲେନ ॥ ୫ ॥

ଗାର୍ଗୀ । କି ମୋତାଗ୍ୟ ! ସାଧୁଗଣେର ମହା-ବକ୍ଷଃଶୂଳ ବିନନ୍ଦ
ହଇଲ ! ॥

(ଏହି ସଲିଯା ଆନନ୍ଦେ ଅଭିନୟ ପ୍ରକାଶପୂର୍ବିକ ।)

ମନ୍ତ୍ରିବରଂ ! ପୋର୍ଗମାସୀ ଧନ୍ତା, ଯିନି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ସଙ୍ଗ ପରିତ୍ୟାଗ
ନା କରିଯା ତଦୀୟ ରଙ୍ଗକୀଳାଦି କୁତୁହଳ-ସକଳ ଅବଲୋକନ କରି-
ତେଛେନ ॥

ଉଦ୍‌ବଃ । କିମେତହୁଚ୍ୟତେ, ଯଶ୍ରାଃ ପ୍ରସଂଗାଦେବ
ଜଗଦଗୁରୋ ରପି ଗୁରୁର୍ବୀର୍ଭୁବ ସାନ୍ଦୀପନିଃ ॥
ଗାର୍ଗୀ । (ସଂକ୍ଷତେନ ।)

କାମଃ ସର୍ବାଭୀଷ୍ଟକଳଃ ଯୁକୁଳଃ
ସା ନିର୍ବନ୍ଧାଃ ପ୍ରାହିଣୋଦିନନାୟ ।
ଆଚାର୍ଯ୍ୟାଗୀ ସା କରୋତିମ୍ବ ମୂଲ୍ୟଃ
ପିଣ୍ୟାକାର୍ଥଃ ହଞ୍ଚ ! ଚିନ୍ତାମଣିଙ୍କଃ ॥ ୬ ॥

ଉଦ୍‌ବଃ । ଶିଷ୍ୟାଚାର ପ୍ରଚାରଚାତୁରୀୟଃ ଚାନ୍ତୁରମନ୍ଦ-
ନଷ୍ଟ ତଦତ୍ତ ନାପରାଧ୍ୟତି ଗୁରୋଃ କଲତ୍ରଃ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । କୃଷ୍ଣ ଗୁରୁଃ ସନ୍ଦୀପଣିର୍ଭୁବ । ନିର୍ଦଶନ-ନାମ ନାଟକଭୂଷଣମିଦଃ ।
ତନ୍ମନ୍ଦରଃ, ଯତ୍ରାର୍ଥନାଃ ପ୍ରସିଦ୍ଧନାଃ କ୍ରିସତେ ପରିକୀର୍ତ୍ତନଃ । ପରାପେକ୍ଷାବୁଦ୍ଧାସାର୍ଥଃ
ତନ୍ମନ୍ଦରନମୁଚ୍ୟତ ଇତି । ଅତ୍ର ବିଷାମୁବିଷ୍ଵବସ୍ତ୍ରବୋଧନାନିର୍ଦଶନଃ । ଇନ୍ଦ୍ରନାୟ ଇନ୍ଦ୍ରନ-
ନିମିତ୍ତଃ । ମୂଲ୍ୟଃ ପଣ୍ୟଃ । ପିଣ୍ୟାକାର୍ଥଃ, ନିତେଲଭ ତିଲଭ ଚର୍ଣ୍ଣଃ : ତିଲକ୍ଷେ ଚ
ପିଣ୍ୟାକ ଇତ୍ୟମରଃ ॥ ୬ ॥

ଉଦ୍‌ବ ଇତି । ଚତୁରଶ କ୍ରିସାଚାତୁରୀ, ଶିଷ୍ୟାଚାରପ୍ରଚାରାମ୍ବ ଚାତୁରୀ । ଶିଷ୍ୟାଚାର-
ପ୍ରଚାରଚାତୁରୀ । କଲତ୍ରଃ ପାତ୍ରୀ ॥

ଉଦ୍‌ବ । ଏ କି ବଲିତେଛେନ ! ଯାହାର ପ୍ରସଙ୍ଗେ ସାନ୍ଦୀପନି ଜଗ-
ଦଗୁରୁରୁ ଗୁରୁ ହଇୟାଛେନ ॥

ଗାର୍ଗୀ । (ସଂକ୍ଷତ ଭାଷାୟ ।)

ସେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟପାତ୍ରୀ ଆଗ୍ରହସହକାରେ ସର୍ବାଭୀଷ୍ଟପ୍ରାଦ ଯୁକୁଳକେ
କାଷ୍ଟ ଆନ୍ୟନ କରିତେ ପ୍ରେରଣ କରିଯାଇଲେନ, ହାଁ ! ତିନି କି
ନା ତିଲକଙ୍କେର ନିମିତ୍ତ ଚିନ୍ତାମଣିକେ ମୂଲ୍ୟ କରିଲେନ ! ॥ ୬ ॥

ଉଦ୍‌ବ । ଗାର୍ଗୀ ! ଇହା ଶିଷ୍ୟାଚାର ପ୍ରଚାରେର ଚାତୁରୀ ଅର୍ଥାଃ

ଗାର୍ଗୀ । ସୁଦଂ ମେ ମୁହୁର୍ମୁଳେ କିମ୍ବନ୍ତଗରାଦୋ ଆଅଡ଼ିଅ
ଉଠୋ ହରିଗା ଶୁରୁଣୋ ଦକ୍ଷିଣୀକିଦୋ ॥

ଉଦ୍‌ବନ୍ଧ । ନ କେବଳ ଶୁରୁବ ଏବ ଦକ୍ଷିଣୀକୃତଃ, କିନ୍ତୁ କେଲିଶୁରବେ
ସାଞ୍ଚନେହପି । ସଦ୍ଗୁ - ସୌଭାଗ୍ୟ-ବୁଲଂ ମୟା ଗୋକୁଳେ
ଶ୍ରୀତଃ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଅବି ଶାମ ତଥ ଭୟକ୍ଷେଣ ଗୋଟିଲେ ଗଦଂ ଆସି ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ଶ୍ରତଃ ମୟା ମୁହୁର୍ମୁଳଃ କୃତାସ୍ତମଗରାଦାକୃଷ୍ୟ ପୁନର୍ହରିଗା ଶୁରବେ
ଦକ୍ଷିଣୀକୃତଃ ॥

ଉଦ୍‌ବନ୍ଧ ଇତି । କିନ୍ତୁ କେଲି-ଶୁରବେ ସାଞ୍ଚନେହପି ଦକ୍ଷିଣୀକୃତଃ ଅନୁକୁଳୀକୃତଃ ।
ଗାର୍ଗୀତି । ଅପି ନାମ ତଥ ଭୟତା, ପୂଜ୍ୟେନ ଗୋକୁଳଗତମାସୀଃ ॥

ଶିଷ୍ୟଗଣଙ୍କେ କିନ୍ତୁ ପେ ଶୁରୁଦେବା କରିତେ ହୟ, ଏହି ଆଚରଣ
ଦେଖାଇଯାଛିଲେନ, ଏକାରଣ ଶୁରୁପତ୍ରୀ ଚାନୂରମଦ୍ଦିନେର ଅପ-
ରାଧ କରେନ ନାହିଁ ।

ଗାର୍ଗୀ । ଆୟି ଶୁନିଯାଛି, ପୁନର୍ବୀର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯମାଲୟ ହିତେ
ମୁହୁର୍ମୁଳକେ ଆନାୟନ କରିଯା ଶୁରୁଦେବକେ ଦକ୍ଷିଣା ପ୍ରଦାନ
କରିଯାଛେନ ॥

ଉଦ୍‌ବନ୍ଧ । କେବଳ ଯେ ଶୁରୁଦେବକେଇ ଦକ୍ଷିଣା ପ୍ରଦାନ କରିଯାଛେନ,
ତାହା ନୟ, କିନ୍ତୁ ରତ୍ନିକେଲି-ଶୁରୁ ଆପନାକେଓ ଦକ୍ଷିଣା
ପ୍ରଦାନ କରିଯାଛେନ ଅର୍ଥାତ୍ ଐ ମୁହୁର୍ମୁଳକେ ଆପନାର ରତ୍ନ-
କେଲିର ଅନୁକୁଳ ବଲିଯା ସ୍ଵୀକାର କରିଯା ଲଇଯାଛେନ, ଯେ
ହେତୁ ଆଗି ଗୋକୁଳମଧ୍ୟେ ଈ ମୁହୁର୍ମୁଳର ସୌଭାଗ୍ୟ-ମକଳ
ଶ୍ରୀବନ କରିଯାଛି ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଭୁବି କି ଗୋକୁଳେ ଗମନ କରିଯାଛିଲା ? ॥

ଉଦ୍‌ବଃ । ଅଥ କି ॥

ଗାର୍ଗୀ । କି । କାହୁ ॥

ଉଦ୍‌ବଃ । ଦେବୀ । ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀମାନେତୁ ।

ଗାର୍ଗୀ । କିତି ଏସା ଣାଶିଦା ॥

ଉଦ୍‌ବଃ । (ସ ବାପ୍ତଃ) ରଞ୍ଜିଣୀ ଗୋକୁଳାଦିଯଂ ପୁନଃ କୁଣ୍ଡିଲେ
ନୀତା ॥

ଗାର୍ଗୀ । କୁଦୋ ସ୍ଵଦା ଇମିଣା ଗୋଟିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରାଲୀ ॥

ଉଦ୍‌ବଃ । ସଖ୍ୟଃ ଶିଶୁପାଲନ୍ତ ମୁଖାଏ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ତିଣାବି କୁଦୋ ସ୍ଵଦା ॥

ଗାର୍ଗୀତି । କି । କର୍ତ୍ତୁ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । କିମିତି ଏସା ନାନୀତା ॥

ଗାର୍ଗୀତି । କୁତଃ କ୍ଷତା ଅନେନ ଗୋକୁଳେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ତେନାପି କୁତଃ କ୍ଷତା ॥

ଉଦ୍‌ବ । ତବେ କି ॥

ଗାର୍ଗୀ । କି କରିବାର ନିମିତ ? ॥

ଉଦ୍‌ବ । ଦେବୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀକେ ଆନିବାର ଜନ୍ମ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ତବେ ତୋହାକେ ଆନୟନ କରିଲା ନା କେନ ? ॥

ଉଦ୍‌ବ । (ଅଶ୍ରୁ ମୋଚନ କରିତେ କରିତେ) ରଞ୍ଜୀ ପୁନର୍ବାର
ଗୋକୁଳ ହଇତେ ତୋହାକେ କୁଣ୍ଡିଲନଗରେ ଲାଇୟା ଗିଯାଛେ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ଗୋକୁଳେ ଆଛେନ, ରଞ୍ଜୀ ଏ କଥା କାହାର
ମୁଖେ ଶୁନିଯାଛିଲୁ ? ॥

ଉଦ୍‌ବ । ସଥା ଶିଶୁପାଲେର ମୁଖେ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଶିଶୁପାଲଙ୍କ ବା କାହାର ମୁଖେ ଶୁନିଯାଛିଲ ? ॥

ଉଦ୍‌ବବଃ । ତତ୍ର ଭୟାଃ ଶ୍ରତଶ୍ରବସୋ ମୁଖୀଁ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ସଚ୍ଚ ସଚ୍ଚ, ସା କଥୁ ବନ୍ଦାଦୋ ବିମୁକ୍ତ ଭାଦୁରଂ ଆଣଅ-
ହନ୍ତୁହିଁ ଦଟ୍ଟୁଃ ନାହିହରଂ ଆଅଦା ଆସି । ତଦୋ ମେ ଚେଅ
ଆଗହିଷ୍ଟାଏ ଗୋକୁଳଗଦଃ ସରଃ ରହସ୍ୟ ତିମ୍ବା ମାଦେ
ପ୍ଲାସିଦଃ ॥

ଉଦ୍‌ବବଃ । ଆର୍ଯ୍ୟ ! କିମତ୍ର ତେ ଦୂଷଣ ମହିଦେଶୁ ବିଧିରେ ପ୍ରତି-
ବନ୍ଧୀ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଭିପ୍ରଫଳନ୍ତଣେ ଚନ୍ଦ୍ରାଲୀଃ ନେତୁଃ ପଉତେ କହଂ ନ କୋବି
ପଡ଼ିବନ୍ଧୀ ସଂବୁତୋ ॥

ଉଦ୍‌ବବ ଇତି । ଶ୍ରତଶ୍ରବସଃ ତନ୍ମାତୁଃ ଅର୍ଥାଃ ଶିଶ୍ରପାଲମାତୁଃ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ, ସା ଶ୍ରତଶ୍ରବାଃ ଧନୁ ବନ୍ଦାଦିମୁକ୍ତଃ ଭାତରଂ ଆନକ-
ହନ୍ତୁଭିଃ ଦ୍ରଷ୍ଟୁଃ ନାଭିଗୃହଃ ପିତୃଗୃହଃ ନାଈବର ଇତି ପ୍ରସିଦ୍ଧଃ ଆଗତାମୀଃ । ତତୋ
ମୟେବାନଭିଜ୍ଞାଗୋକୁଳଗତଃ ସରଃ ରହଣଃ ତଥାଃ ମକାଶେ ପ୍ରକାଶିତଃ ॥

ଉଦ୍‌ବବ ଇତି । ପ୍ରତିବନ୍ଧୀ ପ୍ରତିକୂଳଃ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ଭୌତ୍କନନ୍ଦନେନ ଚନ୍ଦ୍ରାଲୀଃ ନେତୁଃ ପ୍ରବୁତେ କଥଃ ନ କୋହପି ପ୍ରତି-
ବନ୍ଧୀ ସମ୍ବୁତଃ ॥

ଉଦ୍‌ବବ । ମେ ହାନେ ସ୍ଵୀଯ-ଜନନୀ ଶ୍ରତଶ୍ରବାର ମୁଖେ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ, ତିନି ବନ୍ଧମୋନ୍ମୁକ୍ତ ଭାତା ବନ୍ଦୁଦେବକେ
ଦେଖିବାର ନିମିତ୍ତ ପିତ୍ରାଲୟେ ଆସିଯାଇଛିଲେନ । ତଦନ୍ତର
ଆମିଇ ଅନଭିଜ୍ଞା ହଇୟା ଗୋକୁଳଗତ ଶମନ୍ତ ରହଣ-ବ୍ରତାନ୍ତ
ତାହାର ପ୍ରକାଶ କରିଯାଇ ॥

ଉଦ୍‌ବବ । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଏ ବିଷୟେ ଆପନାର ଦୋଷ କି, ମହିଦିଜନ-
ମକଲେର ପ୍ରତି ବିଧାତାଇ ପ୍ରତିକୂଳ ॥

ଉଦ୍‌ବଃ । ମଥୁରାମାଶ୍ଚିତେ ଚିରଂ ସବାନ୍ତବେ ଗୋକୁଳେନ୍ଦ୍ରେ ହତେ ଚତୋଶଲାପରପର୍ଯ୍ୟାୟେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନେ କୋହୃଣ୍ଠଃ ପ୍ରତିବନ୍ଧୀୟାଂ ॥
ଗାର୍ଗୀ । ତୋ ମୌମ୍ ! ପଟ୍ଟମା-ପହଞ୍ଚି-କଞ୍ଚା ଚଟୁକ୍କଂ କୌମ-
ଗାଣିଦଂ ॥

ଉଦ୍‌ବଃ ।

ପଦ୍ମା ନଗଜିତଃ ସୁତା ନରପତେର୍ଦେଶିତୁଃ ଶ୍ରାମଲା
ଭଦ୍ରା କେକୟ-ଚକ୍ରମନ୍ତକମଣେଃ ଶୈବ; ଶ୍ରୀ ଶୈବ୍ୟା ତଥା ।

ଗାର୍ଗୀତି । ତୋ ମୌମ୍ ! ପଦ୍ମା-ପହଞ୍ଚି-କଞ୍ଚକା ଚତୁର୍ଦଂ କଦମ୍ବାନୀତଃ ॥
ଉଦ୍‌ବ ଇତି । ନଗଜିନ୍ମାଙ୍ଗେ ରାଜ୍ଞିଃ ସୁତା ନଗଜିତି ପଦ୍ମେବ । ଶ୍ରାମଲା ମାତ୍ରୀ ।

ଗାର୍ଗୀ । ଭୀଷମକତନୟ-ରତ୍ନିଶ୍ଚ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀକେ ଆନୟନ କରିତେ
ପ୍ରସ୍ତୁତ ହଇଲେ କେହ ତାହାର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ କେନ ହଇଲ ନା ? ॥

ଉଦ୍‌ବ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସବାନ୍ତବେ ବହୁକାଳ ସାବଃ ମଥୁରାଯ ଅବଶ୍ଵିତି
କରାଯ ତଥା ମନ୍ତ୍ରଗଣେର ମଧ୍ୟେ ତୋଶଲ ବଣୀଯା ବିଦ୍ୟାତ,
ଶ୍ରୋବର୍ଦ୍ଧନମନ୍ତ୍ର ହତ ହୋଯାଯ କେ ଆର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହଇବେ ।

ଗାର୍ଗୀ । ହେ ମୌମ୍ ! ପଦ୍ମା ପହଞ୍ଚି ଚାରିଟି କଞ୍ଚାକେ କେନ
ଲାଇଯା ଗେଲ ନା ? ॥

ଉଦ୍‌ବ ।

ପଦ୍ମା ନଗଜିନ୍ରାଜାର କଣ୍ଠା, ଇହଁର ନାମ ନଗଜିତି, ଶ୍ରାମଲା
ମଦୁରାଜେର କଣ୍ଠା, ଇହଁର ନାମ ମାତ୍ରୀ, ଭଦ୍ରା କେକୟରାଜାର କଣ୍ଠା,
ଇହଁର ନାମ ଲକ୍ଷ୍ମୀନା ଏବଂ ଶୈବ୍ୟା ଶୈବ୍ୟରାଜେର କଣ୍ଠା, ଇହଁର ନାମ
ମିତ୍ରବନ୍ଦା । ନଗଜିନ୍, ମନ୍ଦେଶ୍ୱର, କେକୟ ଓ ଶୈବ୍ୟ ଏହି ଚାରି ଜନ

ଜ୍ଞାନ୍ବା ହସ୍ତ ! ଚିରାଚ୍ଛତୁର୍ଭିରଭିତୋ ବୀଗାପ୍ରସୀଗାମୁନେ-
ରେଭିର୍ଗୋପପତିଂ ଅସାଦ୍ୟ ବିନୟୈଃ କଞ୍ଚାନ୍ତତୋ ନିଷ୍ଠିରେ ॥୭
ଗାର୍ଗୀ । କଞ୍ଚାଅଣୀବଦପରାଣଃ ଗୋକୁଳକଣ୍ଠାଣଃ କିଂ କୃଶୁ କୁମଳଃ ॥
ଉଦ୍ଧବ । (ସବାପ୍ରାଣ ।)

ସ୍ଵରଂ କାମାଖ୍ୟାଯଃ କମପି ବିଦ୍ୱଦ୍ଵେ ତରଣିଜା
ତଟାନ୍ତେ ମନ୍ତ୍ରୟ ଜ୍ଞାନି-ହଦ୍ୟାନି କ୍ଲମଭତ୍ରୈଃ ।
ମହାଶ୍ରାଗୁଦ୍ଦଓପ୍ରକୃତିରହଚିରଃ ଶୋଭଣ ହଠାତ୍
କୁମାରୀଣଃ ତାମାମହରତ ଶତାତ୍ୟାନି ଦମ୍ଭୁଜଃ ॥ ୮ ॥

ଲଙ୍ଘନା, - ଶୈବ୍ୟା ମିତ୍ରବିନ୍ଦୀ । ଚତୁର୍ଭିର୍ନୟଜିନ୍ଦ୍ରେଶ କେକେଷ ଶୈବ୍ୟଃ । ତତୋ
ଗୋକୁଳଃ ॥ ୭ ॥

-ଗାର୍ଗୀତି । କାତ୍ୟାରନୀବ୍ରତପରାଣଃ ଗୋକୁଳକଣ୍ଠାଣଃ କିଂ କୃଶୁ କୁମଳଃ ॥
ଉଦ୍ଧବ ଇତି । ପ୍ରସମିତି । ଦମ୍ଭୁଜଃ ନରକାମ୍ଭରଃ ॥ ୮ ॥

ବୀନାରସିକ - ନନ୍ଦରଦେର ପ୍ରମୁଖାତ୍ ଏହି ସମୁଦ୍ରାୟ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଅବଗତ
ହଇଯା ବିନୟବାରା ଗୋପପତିଗଣକେ ପ୍ରସମ କରତ ଗୋକୁଳ ହଇତେ
କଞ୍ଚାନ୍ଦଗକେ ଲାଇଯା ଗିଯାଛେନ ॥ ୭ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଯାହାରା କାତ୍ୟାଯନୀର ପୂଜା କରିଯାଇଲେନ, ତାହାଦେର
କୁମଳ ତ ? ॥

ଉଦ୍ଧବ । (ଅକ୍ଷ୍ମ ସୋଚନ କରିତେ କରିତେ ।)

କାତ୍ୟାଯନୀବ୍ରତପରାଯା । ଷୋଭଣ-ମହା ଏକ-ଶତ ଗୋପକଞ୍ଚା
ଅତିଶ୍ୟ କ୍ଲେଶବଶ ତଃ ମନ୍ତ୍ରୋ-ହଦ୍ୟ ହଇଯା କାମାଖ୍ୟାଦେବୀର କୋନ
ସ୍ତବ କରିତେଛିଲେନ, ଏମତ ମନ୍ୟେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ଦଭାବ ନରକାମ୍ଭର

* ବିଦ୍ୱଦ୍ଵିତ୍ତ ହାମନିନ୍ଦ୍ରା, ଇତି ପୁଣିକା ପାଠାନ୍ତରଃ ॥

ଗାର୍ଗୀ । (ସବ୍ୟଥଃ) ଅବି ନାମ ଇନ୍ ବୁନ୍ଦଃ ତୁମ୍ହ ପହଣା ସୁନ୍ଦଃ ॥
 ଉଦ୍ଭବः । ଶ୍ରୀତମେବ, କିନ୍ତୁ ବାଚମବିଶିଷ୍ଟଃ ॥
 ଗାର୍ଗୀ । କେରିସଂ ତଃ ॥
 ଉଦ୍ଭବ । ଅଷ୍ଟାଧିକ-ଶତୋଭ୍ରେସୁ ଘୋଡ଼ଶ କୁମାରୀଣାଂ ସହସ୍ରେସୁ
 ନୈକାପି ଗୋଟମଧିତିର୍ଥତୀତି ॥
 ଗାର୍ଗୀ । କୋ ବା ତତ୍ତ୍ଵ ଅବରାମୁସକ୍ଷାଣସ୍ମ ଓସରୋ ଜଂ ରାହୀଏ-
 ତାଏ ଦାରୁଣଦମ୍ଭାତ୍ର ଶିବବୁଦିଲବୋବି ସୁଦୁଗ୍ରଭତୋ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ଅପି ନାମ ଇନ୍ ବୃତ୍ତାନ୍ତଃ ସ୍ମୟଃ ପ୍ରଭୁନା ଶ୍ରତଃ ॥
 ଉଦ୍ଭବ ଇତି । ବାଚମବିଶିଷ୍ଟଃ ନ ସମ୍ୟକ ଶ୍ରତଃ ॥
 ଗାର୍ଗୀତି । କୌତୁଳଃ ତଃ ॥
 ଗାର୍ଗୀତି । କୋ ବା ତତ୍ତ୍ଵ ଅପରାମୁସକ୍ଷାନତ୍ତ ଅବସରଃ, ସଂ ରାଧାଯାନ୍ତରୀ ଦାରୁଣ-
 ଦଶାୟା ନିର୍ବିତିଲବୋହପି ଦୟାତଃ ॥

ଆମୀଯା ବଲପୂର୍ବିକ ଏଇ ସମୁଦ୍ରାୟ କହ୍ୟା ହରଣ -କରିଯା ଲଇଯା
 ଗିଯାଛେ ॥ ୮ ॥

ଗାର୍ଗୀ । (ବ୍ୟଥାର ସହିତ) ଏଇ ବୃତ୍ତାନ୍ତ କି ତୋମାର ପ୍ରଭୁ
 ଶୁନିଯାଛେନ ? ॥

ଉଦ୍ଭବ । ଶୁନିଯାଛେନ ବଟେ, କିନ୍ତୁ ମକଳ ଶୁନା ହୟ ନାହି, କିଛୁ
 ଅବଶେଷ ଆଛେ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଅବଶେଷ କି ଥ୍ରୀକାର ? ॥

ଉଦ୍ଭବ । ଘୋଡ଼ଶ-ନହତ୍ ଏକ-ଶତ ଆଟ କୁମାରୀର ମଧ୍ୟେ ଏକ
 ଜନଓ ଗୋକୁଳମଧ୍ୟେ ନାହି ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଅନ୍ୟ ଅନୁମକ୍ଷାନେର ଅବସର କୋଥାଯ ? ଯେ
 ହେତୁ ଶ୍ରୀରାଧାର ଦାରୁଣଦଶା ଶ୍ରବଣେ ତାହାର କିଞ୍ଚିନ୍ମାତ୍ର ସୁଖ-
 ଲେଶ ଓ ଦୁର୍ଘଟ ॥

ଉଦ୍‌ବଃ । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ତଥ୍ୟମାଥ ତତ ଏବ ବାଢ଼ି ବ୍ୟଗ୍ରମୀ ଭଗବତ୍ୟ ।

ନିର୍ମିତୋହସ୍ତି କୋହପି ଦେବଶ୍ର ମନୋବିନୋଦମୋପାୟଃ ॥
ଗାର୍ଗୀ । କେରିମୋ ମୋ ॥

ଉଦ୍‌ବଃ । ସନ୍ଦ୍ରିତବିଦ୍ୟାବେଧସଂ ଭରତମଭ୍ୟର୍ଥ୍ୟ କିଞ୍ଚିଦପୂର୍ବିଂ ରୂପକଂ
କାରିତଂ ତଚ ଦେବର୍ଷି ତୀର୍ଥେ ତୁମ୍ଭୁରୁତ୍ସ୍ତେ ପ୍ରେଷିତଂ ତୁମ୍ଭୁ-
ରୁଣା ଚ ଗନ୍ଧର୍ବାନିଦମଧ୍ୟାପିତଂ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ଦାଣିଂ କେବି ଦିବପୁରିମା ତଥ ହୋଦୀଏ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀଏ
ମନ୍ଦଃ ଆଲବନ୍ତା ମା ଦିଟ୍ଟା ତାଏଦେ ଗନ୍ଧର୍ବା ଭୁବିସ୍ମନ୍ତି ॥

ଗାର୍ଗୀତି । କୀର୍ତ୍ତଃ ମଃ ॥

ଉଦ୍‌ବ ଇତି । ରୂପକଂ ନାଟକଭ୍ରବଣମୁଖାଦିତଃ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ଇନ୍ଦାନୀଂ କେହପି ଦିବପୁରବାନ୍ତତ୍ର ଭବତ୍ୟା ପୌର୍ଣ୍ଣମାସାଲପନ୍ତଃ
ମମା ଦୃଷ୍ଟଃ ତଦେତେ ଗନ୍ଧର୍ବା ଭବିଷ୍ୟନ୍ତି ॥

ଉଦ୍‌ବ । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଯଥୀର୍ଥ ବଲିଯାଛେନ, ମେଇ ଜନ୍ମଇ ଭଗବତୀ
ଅତିଶ୍ୟ ବ୍ୟାଗ ହଇଯା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ମନୋବିନୋଦନାର୍ଥ କୋନ
ଏକ ଉପାୟ ନିର୍ମାଣ କରିଯାଛେନ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ମେ କି ପ୍ରକାର ? ॥

ଉଦ୍‌ବ । ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ସନ୍ଦ୍ରିତବିଦ୍ୟାର ବିଧାତା ଭରତମୁନିକେ ପ୍ରାର୍ଥନା
କରିଯା କୋନ ଅପୂର୍ବରୂପକ ଅର୍ଥାତ ନାଟକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଇ-
ଯାଛେନ, ଗୁରୁତବର ଦେବର୍ଷି ତୁମ୍ଭୁରୁତ୍ସ୍ତେ ତାହାଇ ପ୍ରେରଣ କରେନ,
ତୁମ୍ଭୁରୁତ୍ ଆବାର ଏହି ବିଦ୍ୟା ଗନ୍ଧର୍ବଗଣକେ ଅଧ୍ୟଯନ କରାଇଯା-
ଛେନ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ସମ୍ପ୍ରତି ମେ ହାନେ ଆମି ଦେଖିଯାଛି, କତକଗୁଲି

উক্তবঃ । অথ কিং, পশ্যায়ঃ মধুমঙ্গলেন সহ নৃত্য-বিলোকনার্থ

মরবিন্দলোচনঃ কুরুবিন্দ-মন্দিরস্থালিন্দমধিরোহতে ॥

গার্গী । অহং গদুঅ মুহরং পেসইস্মসং ॥

উক্তবঃ । অহমপি ভগবত্যা সহ নটান্ম প্রেষযিষ্যামি ॥

(ইতি নিঞ্চাস্তো) ॥ ৯ ॥

বিক্ষন্তকঃ ॥

(ততঃ প্রবিশতি যথা নির্দিষ্টঃ কৃষঃ ।)

কৃষঃ । (সখেদং ।)

উক্তব ইতি । কুরুবিন্দঃ পদ্মরাগমণিঃ ॥

গার্গীতি । অহং গদা মুখরাং প্রেষযিষ্যামি ॥ ৯ ॥

দিব্যপুরুষ ভগবতী পৌর্ণমাসীর সহিত আলাপ করিতে-

ছিল, অতএব বোধ হয়, তাহারই গন্ধকৰি হইবে ॥

উক্তব । ইঁ তাহাই বটে, এই দেখুন নৃত্য-দর্শনার্থ কমললোচন
শ্রীকৃষ্ণ পদ্মরাগমণি-নির্মিত মন্দিরের অলিঙ্গে অর্থাং
চাতালের উপর আরোণ করিতেছেন ॥

গার্গী । আমি গিয়া মুখরাকে প্রেরণ করি ॥

উক্তব । আমিও ভগবতীর সহিত নট সকলকে পাঠাই গঃ ॥

(এই বলিয়া উভয়ের প্রস্থান) ॥ ৯ ॥

বিক্ষন্তক অর্থাং ভূত ভবিষ্যৎ বস্তুর অংশ সূচনা ॥

(অনন্তর যথা নির্দিষ্ট শ্রীকৃষ্ণের প্রবেশ ।)

শ্রীকৃষ্ণ । (খেদের সহিত ।)

ହା ଲୀଳାବତି ! ହା ଚକୋରନୟନେ ! ହା ଚନ୍ଦ୍ରବିଷ୍ଵାନନେ !
 ହା ବିଷ୍ଣୁପ୍ରତିମୌର୍ତ୍ତି ! ହା ଗୁଣବତୀଗୋଟୀ-ପୁରୋବର୍ତ୍ତିନି !
 ହା ଗୋଟୀଥିଲ-ଥଞ୍ଜରୀଟିନୟନା-ମୂର୍ଦ୍ଧାଭିଷିକ୍ତେ ! କଥଂ
 ହା ରାଧେ ! ହତଦେବ-ହର୍ବିଲସିତୈର୍ଯ୍ୟାତାମି ଘୋରାଂ ଦଶାଂ ॥
 ମଧୁମଙ୍ଗଳଃ । ପିଅବଅସ୍ମ ! ଅଦିହୁଲହଦଂସନା ବିଅଦି ରାହିଆ
 ବିଜ୍ଜମାଣେବ ମେ ପଡ଼ିଭାଦି ॥

କୁଷଃ । ସଥେ ! ସତ୍ୟମାଶ୍ୟେବ କଦର୍ଥିତୋହସ୍ମି ॥

ସତଃ—

ବୀରେ ମଂକୁ ଯିମଂକୁ ମାର୍ତ୍ତମୁଖରାମୁଦିଶ୍ଚ ଚନ୍ଦ୍ରଯତେ-
 ଦୂରାମ୍ବଣଳତଃ କପାତୁରତୟା ସଂ ପ୍ରାଦୁରାସୀନ୍ତଦା ।

କୁଷ ଇତି । ଶ୍ରୀରାଧିକାରୀ ଉତ୍ସାଦଦଶା ହତୀୟାକେ କଥିତା । ଅଧୁନା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
 ତାମାହ । ହର୍ବିଲସିତେ ହର୍ଷେଷିତେ । ଘୋରାଂ ଦୁଃଖମୟୀ ॥

ମଧୁ ଇତି । ପ୍ରିୟବଯସ୍ତ ! ଅତିହର୍ତ୍ତବଦର୍ଶନା ବିଯତି ରାଧିକା ବିଦ୍ୟମାନା ଇବ
 ମେ ପ୍ରତିଭାତି ॥

କୁଷ ଇତି । ମଂକୁ ଶୀଘ୍ର । ଯିମଂକୁ ମଜ୍ଜିତୁମିଛୁ । ସତଃ ବାଗମୃତଂ ପ୍ରାଦ-

ହା ଲୀଳାବତି ! ହା ଚକୋରନୟନେ ! ହା ଚନ୍ଦ୍ରନନେ ! ହା
 ବିଶ୍ଵୋତ୍ତି ! ହା ଗୁଣବତୀମଭାଗ୍ରବର୍ତ୍ତିନି ! ହା ନିଖିଲ-ଗୋକୁଳ-
 ଥଞ୍ଜନାକ୍ଷୀଶିରୋମଣି ! ହା ରାଧେ ! ତୁ ମି ହତ୍ତବିଧିର ଦୁରନ୍ତ ଚେଷ୍ଟା-
 ଦ୍ଵାରା ଏହି ଭୟାନକ ଦଶା ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଲା ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ପ୍ରିୟବଯସ୍ତ ! ଅତିଶୟ ହର୍ଲଭଦର୍ଶନା ହଇଲେ ଓ ଆକାଶେ
 ଶ୍ରୀରାଧିକେ ଯେନ ବିଦ୍ୟମାନାର ଶ୍ୟାମ ବୋଧ ହଇତେଛେ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ସଥେ ! ସତ୍ୟ, ଆଶାଇ ଆମାକେ ଏହିପ କ୍ଲେଶ ଦିତେଛେ ॥
 ସତ୍ୟକାଲୀନ ମୁଖରା ଆତୁର ହଇଯା ହଠାତ୍ ଜଳମଗ୍ନ ହଇତେ ଉଦ୍‌ୟତ

ହା ଧିଶାଗୟତେନ ! ତେବ ଜନିତସ୍ତ୍ରାଃ ପୁନଃ ସମ୍ମ-
ପ୍ରତ୍ୟାଶାକୁର ଉଚ୍ଛକୈରମ୍ ସଥେ ! ସ୍ଵାନ୍ତଂ ହଠାବିଧ୍ୟତି ॥୧୦॥
(କ୍ଷଣଂ ତୁଷ୍ଟିଂ ହିତ୍ତା ପୁନରୁଚିକୈଃ ।)
ପ୍ରସାତୁଂ ଶାଫକ୍ଳେ ଧୃତତୁରଗବଲେ ଚଟୁଲଧୀ-
ନିରୁକ୍ତା ସାକ୍ରମଂ କଥମଧିରୁରକ୍ଷୁଃ ପରିଜନୈଃ ।
ଉଦସ୍ରଂ ସା ଦୃଷ୍ଟିଂ ମୟି ବିକିରତୀ କ୍ରୂରମନ୍ମା
ବିଲମ୍ବ୍ୟାନ୍ତଃ ହା ଧିକ୍ ! ସ୍ଵତତୁରନୁନୀତାପି ନ ମୟା ॥ ୧୧ ॥

ରାମୀଃ । ପରିମର୍ପ-ନାମ ପ୍ରତିଯୁଥସନ୍ଧାନମିଦଃ । ତଳକଣଃ, ଶୁତିର୍ନ୍ଦିଷ୍ଟ ବୀଜଶ୍ଵର-
ପରିମର୍ପ ଇତି । ଅତ୍ୟାତିରୋଧାନାଃ ନଷ୍ଟାମୁରାଗବୀଜଶ୍ଵର ପୁନଃ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣବଚନେନାମୁ-
ଶରଣାଃ ପରିମର୍ପଃ ॥ ୧୦ ॥

କ୍ଷଣମିତି । ଶାଫକ୍ଳେ ଅକ୍ରୂରେ । ଧୃତସ୍ତ୍ରଗତ ବଲୋ ମୁଖରଜ୍ଜୁର୍ଯ୍ୟେନ ତଞ୍ଚିନ୍ ॥ ୧୨ ॥

ହଇୟାଛିଲ, ମେଇ ସମୟ ଐ ମୁଖରାକେ ଉଦ୍ଦେଶ କରିଯା ଦୂରବର୍ତ୍ତିମଣ୍ଡଳ
ହଇତେ ଯାହା ପ୍ରକାଶ ହ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଆକାଶବାଣୀତେ ବଲିଯାଛିଲେନ
ସେ, ପୁନର୍ବାର ଶ୍ରୀରାଧାର ସହିତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ସମ୍ମ ହଇବେ, ହେ
ସଥେ ! ମେଇ ବାକ୍ୟାଧିତଦ୍ୱାରା ପୁନର୍ବାର ତ୍ବାହାର ସମ୍ମର୍କପ ଅକୁର
ଉତ୍ତମ ହଇୟା ମହମା ଆମାର ମନକେ ଦୃଢ଼ରପେ ବେଧ କରି-
ଦେବେ ॥ ୧୦ ॥

(କ୍ଷଣକାଳ ତୁଷ୍ଟିଲ୍ଲୁତ ଥାକିଯା ପୁନର୍ବାର ଉଚ୍ଚେଷ୍ଟରେ ।)

ସଥନ ଅକ୍ରୂର ଗମନୋଦ୍ୟତ ହଇୟା ଅଶ୍ଵରଜ୍ଜୁ ଧାରଣ କରେନ,
ମେଇ ସମୟ ଶ୍ରୀରାଧା ଚଞ୍ଚଳଚିନ୍ତ ହଇୟା ରୋଦନ କରିତେ କରିତେ
ରଥେ ଆତ୍ମାହଣ କରିତେ ଇଚ୍ଛା କରିଯାଛିଲେନ, କିନ୍ତୁ ମହଚାରୀଗଣ
ତ୍ବାହାକେ ଅବରୋଧ କରିଯା ରାଖିଯାଛିଲ । ପରେ ତିନି ଆମାର
ପ୍ରତି ସଜ୍ଜଳ-ନୟନ ନିକ୍ଷେପ କରିତେ ଲାଗିଲେନ, ଧିକ୍ ! ଆମି

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ଗନ୍ଧାର୍ବେରନୁଗମ୍ୟମାନ ଉଦ୍ଧବଃ ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ-
ମୁଖରେ ଚ) ॥

ଉଦ୍ଧବଃ । ଦେବଃ ସମାନୀତଃ ପେଶଲୋହଯଃ ନର୍ତ୍ତକମଞ୍ଚ୍ଚାନ୍ତିଯଃ ॥
କୃଷ୍ଣଃ । ସୂତ୍ରଧାର ! ତୁର୍ଣ୍ମାରଭ୍ୟତାଃ ତୌର୍ଯ୍ୟତ୍ରିକ ॥
ସୂତ୍ରଧାରଃ ।

ନିଜମଧୁରିମ-ମୁଦ୍ରାଘାପିତେନ୍ଦ୍ରୀପରଶ୍ରୀ-
ଜୟତି ପରମଜୈତ୍ରଃ କୋହପି ରାଧାକଟାକ୍ଷଃ ।
ତ୍ରିଭୁବନ-ଜୟ-ଲକ୍ଷ୍ମୀବର୍ଯ୍ୟଯା ଦନ୍ତଦାମ ।
ମୁଦୁରିପୁରାପ ବେନ କ୍ରାଡ୍ୟା ନିାଞ୍ଜତୋହଭୁଃ ॥ ୧୨ ॥

ଉଦ୍ଧବ । ଇତି । ପେଶଳଃ ନାଟ୍ୟରଚନା-ପ୍ରାଚୀଣଃ ॥
ମୃଦ୍ରେତି । ହୈତ୍ରଃ ଜୟଶୀଳଃ । ତ୍ରିଭୁବନେ ଉତ୍ତରପା ଯା ଲକ୍ଷ୍ମୀଃ ମୈବ ବର୍ଯ୍ୟା
ପତିଷ୍ଠରାତଯା ଦନ୍ତଃ ଦାମ ମାଲା ଯଟେ ସଃ ॥ ୧୨ ॥

ଏମନ କ୍ରୂରବୁଦ୍ଧି ଯେ, କ୍ଷର୍କାଳ ଓ ବିଲକ୍ଷ କରିଯା ଏଇ ସୁତମୁର ଅନୁ-
ନୟ କରିଲାମ ନା ! ॥ ୧୧ ॥

(ଅନନ୍ତର ନଟଦିଗେର ମହିତ ଉଦ୍ଧବେର ପ୍ରାଦେଶ ଏବଂ ପୌର୍-
ମାସୀ ଓ ମୁଖରା ଏହି ହୃଦୀ ଜନେରେ ମୟାଗ୍ୟ) ॥

ଉଦ୍ଧବ । ଦେବ ! ଏହି ବିଚକ୍ଷଣ ନାଟ୍ୟମଞ୍ଚାନ୍ତ ଆନନ୍ଦନ କରିଯାଛି ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ସୂତ୍ରଧାର ! ଶୀଘ୍ର ନୃତ୍ୟ ଓ ଗୀତ ଆରଭ୍ତ କର ॥
ସୂତ୍ରଧାର ।

ବ୍ୟାହାର- ସ୍ଵିଘ-ମାଧୁର୍ୟଦ୍ଵାରା କୁଦଳୟଶ୍ରେଣୀ ବିଶ୍ରୀ ହିତେଛେ,
ମେଇ ଜୟଶୀଳ ଶ୍ରୀରାଧା-କଟାକ୍ଷ ଜୟଯୁକ୍ତ ହଟକ । କଟାକ୍ଷର
ଅଭାବ ଅଧିକ କି ସିଂହ, ତ୍ରିଭୁବନେର ଉତ୍ତରପା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପତିଷ୍ଠରା

কৃষ্ণঃ । (সহর্ষঃ) সাধীয়ানেষ হৃদয়ানন্দী নান্দীপ্রয়োগঃ ॥
সূত্রধারঃ । (পার্থতো বিলোক্য) আর্যে ! কেনাপি চারু-
সফিনা প্রবক্ষেন জগদ্বক্ষোরস্ত সমারাধনায় কুলাচার্যেণ
স্বর্গতঃ প্রেষিতোহশ্চি ॥

নটী । অজ্জ ! কো কখু সো দাব প্রবক্ষো ॥

সূত্রধারঃ ।

রসিকশিরোমণি-রঘণঃ স্ত্রীভো গোকুলবাসিনামেব ।

সন্দর্ভো গুণগর্ত্তঃ স জয়তি রাধাভিসারাখ্যঃ ॥ ১৩ ॥

স্মত্রেতি । প্রবক্ষেন নাটকেন । কুলাচার্যেণ তুষুকণা ॥

নটীতি । আর্যে ! কঃ খলু স তাবৎ প্রবক্ষঃ ॥

স্মত্রেতি । শ্রীকৃষ্ণ রমবৰ্তীতি । সন্দর্ভঃ প্রবক্ষঃ ॥ ১৩ ॥

হইয়া যাঁহাকে স্বয়ং মাল্য প্রদান করিয়াছেন, সেই মধুরিপুও
অবহেলায় তাঁহার নিকট নির্জিত ॥ ১২ ॥

শ্রীকৃষ্ণ । (হর্ষের সহিত) ভাল ভাল, এই নান্দীপ্রয়োগ
অতি উৎকৃষ্ট, ইহার দ্বারা হৃদয় আনন্দিত হইল ॥

সূত্রধার । (পার্থদিকে দৃষ্টিপাত করিয়া) আর্যে ! কোন
মনোহর প্রবন্ধদ্বারা জগদ্বক্ষুর আরাধনা নিগত নটাচার্য-
তুষুকু আমাকে স্বর্গ হইতে প্রেরণ করিয়াছেন ॥

নটী । আর্যে ! সেই প্রবন্ধ কি ? ॥

সূত্রধার ।

যাহাতে রসিকশিরোমণি শ্রীকৃষ্ণ আনন্দিত হয়েন, যাহা
সমস্ত গোকুলবাসির সম্বন্ধে স্ত্রীভ, এমত কোন রাধাভি-
সারাখ্য গুণগর্ত্ত প্রবন্ধ জয়যুক্ত হউক ॥ ১৩ ॥

ତନ୍ମୀଯତାଂ ମଙ୍ଗଳଧ୍ରବୀ ॥

ନଟୀ । ଆର୍ଯ୍ୟ ! କଂ ଖତୁଂ ଉତ୍ତମିତ ଗାଇସ୍‌ସଂ ।

ସୂତ୍ରଧାରଃ । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ପଶ୍ୟ ପଶ୍ୟ,

ଶ୍ରୀରେଷା ନବମାଲିକାଶ୍ଵ ଘିନତି ପ୍ରୋଜ୍ଞଯାଦ୍ୟ କୁନ୍ଦାବଲୀଃ
ସ୍ମର୍ତ୍ତୁଂ ପଞ୍ଚମ-ଚାତୁରୀଃ ଚିରପରିତ୍ୟକ୍ତାଂ ସତନ୍ତେ ପିକାଃ ।

ଭାଣ୍ଡିରାଂ ପରିପାଣୁରାଃ ସ୍ଫୁଟମମୀ ଭଣ୍ଣୁତ୍ତି ସତ୍ରାଚ୍ଛଦାଃ

କାଳଃ କୋହପ୍ୟୟମୁଜ୍ଜ୍ଵଳଃ ମ କୁତକୀ ମନ୍ଦଃ ପରିଷ୍ପନ୍ଦତେ ॥୧୪

ନଟୀ ।

ଧ୍ରବୀ ଧ୍ରବପଦେନ ॥

ନଟୀତି । ଆର୍ଯ୍ୟ ! କଂ ଖତୁଂ ଅବଲମ୍ବ୍ୟ ଗାନ୍ଧାରି ॥

ସୂତ୍ରେତି । ପ୍ରବର୍ତ୍ତମାନଃ ବସନ୍ତଃ ବର୍ଗ୍ୟତି । କାଳଃ ହିମ-ବସନ୍ତରୋଃ ସନ୍ଧି-
ଦ୍ଵାପଃ ॥ ୧୪ ॥

ଅତ୍ୟେବ ମଙ୍ଗଳଜନକ-ଧ୍ରବପଦେର ମହିତ ଗାନ କର ॥

ନଟୀ । ଆର୍ଯ୍ୟ ! କୋନ୍ ଖତୁ ଅବଲମ୍ବନ କରିଯା ଗାନ କରିବ ? ॥

ସୂତ୍ରଧାର । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଦେଖ ଦେଖ,

ଯାହାତେ କୁନ୍ଦଶ୍ରେଣୀର ଶୋଭା ପରିତ୍ୟକ୍ତ ହଇୟା ନବମାଲିକା-
ସକଳେ ଅକାଶ ପାଇତେ ଲାଗିଲ, ଯାହାତେ କୋକିଲକୁଳ ଚିର-
କାଳ ଯେ ପଞ୍ଚମ-ସ୍ଵର ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯାଛିଲ, ତାହାଇ ପୁନର୍ବାର
ସ୍ମରଣ କରିତେ ଆରମ୍ଭ କରିଲ ଏବଂ ଯାହାତେ ଶ୍ପଷ୍ଟକୁପେ ଭାଣ୍ଡିର-
ତର ହଇତେ ପାଣୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୀର୍ଣ୍ଣପତ୍ର-ମକଳ ପଡ଼ିତେ ଲାଗିଲ, ସେଇ
ଏହି କୋନ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳକାଳ ଅନ୍ନେ ଅନ୍ନେ ସମାଗତ ହଇତେଛେ ॥ ୧୪ ॥

ନଟୀ ।

ଇହ ଝଞ୍ଜିଦାବି ପରିଦୋ ସମୀଲନାତ୍ରେ ଫୁଡ଼ଂ କଟୋରାଏ ।

ମହୁବେଳ ହୋଇ, ଲଙ୍ଘା ଏ ମାଧ୍ୟମୀ ଅଣୁନିଦିନଥବତୀ ॥ ୧୫ ॥

ଶୁଦ୍ଧଧାରଃ । (ସ ପରିତୋଧ ।) ଆର୍ଯ୍ୟ ! ସାଧୁ ସାଧୁ, ପ୍ରସ୍ତା-
ବୋଚିତମେବ ତାବଦୁଷ୍ଟପନ୍ଥକ୍ଷଣ ॥

ତଥାହି—

ବୃଦ୍ଧଯା ଶଶଦାରଙ୍କ-ନିରୋଧାମପି ରାଧିକାଂ ।

ନିରାବାଧଃ ମଦା ମାଧୁ ରମୟତ୍ୟସ ମାଧବଃ ॥ ୧୬ ॥

ନେଟିତି । ଇହ ଝଞ୍ଜିତାପି ପରିତଃ ସମୀଲତଯା ଫୁଟଂ କଟୋରମା । ମୁଗେଣ
କରତି, ଲୟମା ମାଧ୍ୟମୀ ଅନୁନୀତ-ନ୍ତବକ ॥ ୧୫ ॥

ତଥାହିତି । ବୃଦ୍ଧଯା ଜଟିଲ୍ୟା । ନିରାବାଧଃ ନିର୍ବିରୋଧଃ ଭାବତୀବ୍ରତାଙ୍କମୁଖ-
ଆଙ୍ଗମିଦିମତିଶୟ-ନାମ । ତଙ୍କଣଂ, ଏବୋହ୍ୟନିତ୍ୱାପକ୍ଷେପାଂ ସୁତ୍ରଧାରପ୍ରୟୋଗତଃ ।
ପ୍ରବେଶହୃଚନଂ ସତ ପ୍ରୟୋଗାତିଶୟରୋ ହି ସ ଇତି । ଏଯେତି ସୁତ୍ରଧାରପ୍ରୟୋଗାଂ ।
ମାଧବଶ୍ଵର ପ୍ରବେଶହୃଚନମତିଶୟଃ ॥ ୧୬ ॥

କଟୋର ସମୀଲତାବାରା ଆଛାଦିତ ହଇଲେଓ ମାଧ୍ୟମୀ କି କୁଦ୍ର
ଭମର-କର୍ତ୍ତକ ଅନୁନୀତନ୍ତବକା ହୟ ନା ! ଅର୍ଥାଂ କୁଦ୍ର ଧଧୁକର କି
ମାଧ୍ୟମୀ-ଗୁଛେର ଉପାସନା କରେ ନା ! ॥ ୧୫ ॥

ଶୁଦ୍ଧଧାର । (ପରିତୋଧେର ସହିତ) ଆର୍ଯ୍ୟ ! ସାଧୁ ସାଧୁ, ପ୍ରସ୍ତା-
ବେର ଉପୟୁକ୍ତଇ ଉପନ୍ୟାସ କରିଯାଛେନ ॥

ଉଲ୍ଲ ବିଷୟେର ପ୍ରମାଣ ସଥା—

ବୃଦ୍ଧା ଜଟିଲା ନିରନ୍ତର ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଅବରୋଧ କରିଯା ରାଖି-
ଲେଓ ଶ୍ରୀଧବ ସର୍ବଦା ରୁଦ୍ରରଙ୍ଗପେ ତୋହାର ସହିତ ବିହାର କରିଯା
ଥାକେନ ॥ ୧୬ ॥

(ଇତି ନିଜାନ୍ତୋ) ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ମାଧ୍ୟ ।)

ମାଧ୍ୟ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀବାନିହ ଦକ୍ଷିଣାନିଲସଥଃ ସାକ୍ଷାନ୍ୟଦୁର୍ମୋଦତେ-

ମାଦ୍ୟତ୍ତୁଞ୍ଚ-ବିହଙ୍ଗହାରି ବିହମତ୍ୟତ୍ରାପି ବୃଦ୍ଧାବନঃ ।

ରାଧା ଯଦ୍ୟଭିସାରମତ୍ର କୁରୁତେ ମୋହିଯଃ ମହାନେବ ମେ

ସାନ୍ତ୍ରାନନ୍ଦବିଲାସମିକ୍ଷୁଲହରୀ-ହିଲୋଲ-କୋଳାହଳଃ ॥ ୧୭ ॥

ମାଧ୍ୟ ଇତି । । ଲକ୍ଷ୍ମୀବାନୀତି । ପୁଷ୍ପାଙ୍କୁରାଦିଜନକରେନ ପରମଶୋଭାବାନ୍ ।
ମାଦ୍ୟତ୍ତୁଞ୍ଚ-ବିହଙ୍ଗହାରି-ମନୋହାରି । ଅତ୍ରାପି ମଧ୍ୟେ ବୃଦ୍ଧାବନଃ ବିହମତି ପୁଷ୍ପାଦି-
ମିଥେଣ ହାଥ୍ୟଃ କରୋତି । ଅତ୍ର ସମୟେ, ମୋହିଯଃ ସମୟଃ । ସାନ୍ତ୍ରାନନ୍ଦଶ୍ରୀ ବିଲାସ-
ମିକ୍ଷୁଲହରୀ ଲହର୍ୟା ହିଲୋଲଃ କରୋଲଶ୍ରୀ କୋଳାହଳକପୋ ଭବତି, ପରମମୁଖଦାୟୀ-
ତାର୍ଥଃ । ବିଶେଷ-ନାମ ନାଟକଭୂଷଣମିଦଂ । ତରଙ୍ଗଃ, ମିକ୍ଷାନ୍ ବହୁନ୍ ପ୍ରଧାନର୍ଧାହୁତ୍ତୁ-
ସତ୍ର ପ୍ରୟୁଜ୍ୟତେ, ବିଶେଷ୍ୟୁକ୍ତଃ ବଚନଃ ବିଜ୍ଞେଯଃ ତବିଶେଷଗମିତି । ଅତ୍ର ପ୍ରମିଳା-
ମଧୁ-ବୃଦ୍ଧାବନାଦୀମୁକ୍ତୁ ରାଧାଭିସାରଶ୍ର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାଦିଶେଷଃ ॥ ୧୭ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଉଭୟର ପ୍ରକ୍ଷାନ) ॥

(ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ମାଧ୍ୟର ପ୍ରବେଶ ।)

ମାଧ୍ୟ ।

ଆହା ! ଏ ଶ୍ଵଳେ ଦକ୍ଷିଣ-ବାୟୁମହକାରେ ପରମ ଶୋଭାଶାଲି
ବସନ୍ତ-ଧ୍ଵନି ବିରାଜ କରିତେଛେ ଏବଂ ମଦମନ୍ତ୍ର ଭୃଞ୍ଚ-ନିହଙ୍ଗଗଣେ
ମନୋହର ବୃଦ୍ଧାବନ ହାସିତେଛେ, ଏଥନ ଯଦି ଏ ଶ୍ଵଳେ ଶ୍ରୀରାଧା
ଅଭିସାର କରେନ, ତାହା ହିଲେ ଆମାର ନିବିଡ଼ ଆନନ୍ଦ-ବିଲାସ
ମୁଦ୍ରଳହରୀ-ହିଲୋଲେର ସ୍ଵର୍ଗଃ କୋଳାହଳ ହଇବେ ॥ ୧୭ ॥

মধুমঙ্গলঃ । (বিহু) হী হী দাসীএ পুত্রেহিৎ স্বরেন্দ্রপুরী
ভণেহিং দুদিঅ মে পিঅবঅস্মো পচক্খীকিদো ॥

উদ্ববঃ । (স চমৎকারঃ ।)

নবমুরলি-মরালীহারি-হস্তারবিন্দঃ
কবলিত-কুরবিন্দচ্ছায় গুঞ্জান্তুতত্ত্বীঃ ।
মৃছল-পবন-চঞ্চ-পিঙ্গচড়াঞ্চলোহঃয়ঃ
মদয়তি দুদয়ঃ মে শ্যামিকানাং বিলাসঃ ॥ ১৮ ॥

কৃক্ষঃ । (সৌৎসুক্যং রোমাঞ্চমুমীল্য ।)

মধু ইতি । হী হী আশৰ্য্যমাশৰ্য্যঃ ! দাস্থাঃ পুত্রেঃ স্বরেন্দ্রপুরী ভণেহঃ
বিতীঝো-মে প্রিয়বয়স্থঃ প্রত্যক্ষীকৃতঃ ॥

উদ্বব ইতি । কবলিতা কুরবিন্দশ্চ পদ্মরাগমণেশ্চায়া কান্তির্য্যা ত্তো
অঙ্গুতা শ্রীর্থ সঃ । শ্যামিকানাং শ্যামলানাং ॥ ১৮ ॥

মধুমঙ্গল । (হাস্ত করিয়া) হী হী কি আশৰ্য্য কি আশৰ্য্য !
দেবেন্দ্রপুরী ভণ-দাসীপুত্রগণ সহ আমার দ্বিতীয় বয়স্থ
প্রত্যক্ষ হইল ॥

উদ্বব । (চমৎকারের সহিত ।)

যিনি হস্তপামে হংসহারি-নবমুরলী ধারণ করিয়াছেন,
ঝাঁহার পদ্মরাগমণি-শোভা-জয়গুঞ্জাদ্বারা অঙ্গুত ত্রী প্রকাশ
পাইতেছে এবং ঝাঁহার স্বমন্দ পবনসহকারে ময়ূরপুচ্ছের
চূড়াঞ্চল চঞ্চল হইতেছে, সেই শ্যামবর্ণ-সকলের বিলাস
আমার মনকে আনন্দিত করিতে লাগিল ॥ ১৮ ॥

আকৃক্ষঃ । (উৎসুকের সহিত রোমাঞ্চিত হইয়া ।)

ଉଦୀର୍ଣ୍ଣତୁତମାଧୁରୀ-ପରିମଳସ୍ଥାଭୀରଲୀଲାସ୍ତ ମେ
 ବୈତଂ ହସ୍ତ ! ସମକ୍ଷ ଯମୁନାର୍ଦ୍ଦୋ ଚିତ୍ରୀଯତେ ଚାରଣଃ ।
 ଚେତଃ କେଲିକୁତୁହଲୋଭରଲିତଃ ସଦ୍ୟଃ ସଥେ ! ମାଗକଂ
 ଯଷ୍ଟ ଥେକ୍ଷ୍ୟ ମର୍କପତାଂ ଅଞ୍ଜବଧୁ-ମାର୍କପତ୍ୟମଞ୍ଚିଷ୍ଟି ॥ ୧୯ ॥
 ତଦଦ୍ୟ ଭବନ୍ତଃ ପୃଞ୍ଚାଗି କଥମନେନାବିକ୍ଷତା
 ମମାପି ମନୋହାରିଣୀ ସା କାପି ରୂପଚନ୍ଦ୍ରିକା ॥
 ଉଦ୍ବବଃ । ଦେବ ! ଭବନ୍ତକ୍ଷିପ୍ରଭାବମନ୍ତାବିତୋହ୍ୟଃ ଦେବର୍ଷେରେବ
 ମେବାପରିପାଟୀ-ବିବର୍ତ୍ତଃ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଉଦ୍ଦୀର୍ଣ୍ଣିର୍ଣ୍ଣିତି । ଉଦିତୋହୃତମାଧୁରୀଣଃ ପରିମଲୋ ଯତ୍ର ସ ତଥ ।
 ଅଭିପ୍ରାୟ-ନାମ ନାଟକତୃତ୍ୟଗମିଦଃ । ତଙ୍ଗକଣଃ, ଅଭିପ୍ରାୟଭୂତାର୍ଥୀ ହଦ୍ୟଃ ସାମ୍ୟେନ
 କଲିତଃ । ଅଭିପ୍ରାୟଃ ପରେ ପ୍ରାହର୍ମରତାଃ ହଦ୍ୟ ବସ୍ତନୀତି । ଅଂଶ୍ଵଭୂତାର୍ଥରୂପନ୍ତ
 ତଗବନ୍ଦ୍ରିତୀଯହସ୍ତ ନାଟକକଲନମଭିପ୍ରାୟଃ । ହଦ୍ୟ ବସ୍ତନି ଦୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଭୋଗେଛୟା
 ମମ ତାବଦଭିପ୍ରାୟଃ ॥ ୧୯ ॥

ଆହା ! ଏହି ନଟ ଆମାର ପରମାତ୍ମୁତ ମାଧୁର୍ୟବିଶିଷ୍ଟ ଗୋପ-
 ଲୀଲାଶାଲି ବିତୀଯ ମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଯା ଆମାକେ ମୁହଁମୁହଁଃ
 ବିଶ୍ଵିତ କରିତେ ଲାଗିଲ, କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ହେ ସଥେ ! ଯେ ମାର୍କପତ୍ୟ
 ଅବଲୋକନ କରିଯା ଆମାର ଚିତ୍ର କେଲିକତୁହଲେ ଉତ୍ତରଲିତ
 ହଇଯା ଅଞ୍ଜବଧୁ ଶ୍ରୀରାଧାର ମାର୍କପତ୍ୟ ଅନ୍ଵେଷଣ କରିତେଛେ ଅର୍ଥାତ୍
 ଶ୍ରୀରାଧାର ମୂର୍ତ୍ତି ଧାରଣ କରିତେ ଅଭିଲାଷୀ ହିତେଛେ ॥ ୧୯ ॥

ସଥେ ! ତାଇ ଆଜ ଆମି ତୋମାକେ ଜିଜ୍ଞାସା ଦାରି, କି
 ପ୍ରକାରେ ଏହି ନଟ ଆମାରେ ମନୋହାରିଣୀରୂପଚନ୍ଦ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ
 କରିଲ ? ॥

কুঞ্চঃ । (আশ্চর্যঃ ।)

প্রপদ্য নটতাং নটন् কিময়মশ্চি রঞ্জস্থলে
সম্মথ সদস্থতাং কিমুপলভ্য পশ্যামি বা ।
ইতি স্ফুটবিনির্ণয়ে কিমপি সম্বিধানং পূরঃ
সমীক্ষ্য পরমাত্মুতং নিমিষমপ্যহং ন ক্ষমঃ ॥ ২০ ॥

মাধবঃ ।

মতিরঘূর্ণত সার্ক্ষমলিত্রজে-
ধ্ব'তিরভূমধুভিঃ সহ বিচ্যতা ।

কুঞ্চ ইতি । আপ্য নটক্রপতাং সদস্থতাং সভাসদতাং ॥ ২০ ॥

মাধব ইতি । মতিরিত্যাদি । সহোক্তি-নামালঙ্কারঃ । সা সহোক্তিঃ
পরার্থশ বলাদেকং দ্বিবাচকমিতি । পদোচয়-নাম নাটকভূগমিদঃ । বঞ্চনৌঞ্চ
অবুক্তানাং পদানাং বছতিঃ পদৈঃ । উচ্চয়ঃ সদৃশার্থো যঃ সবিজ্ঞেয়ঃ প্রদোচয়

উক্তব । দেব ! ইহা আপনার ভক্তিপ্রভাব-সম্ভাবিত এবং
দেবর্ষি নারদেরও সেবার পরিণামমাত্র ॥

শ্রীকুঞ্চ । (আশ্চর্যের সহিত ।)

আমি কি এই রঞ্জস্থলে নট স্বরূপ হইয়া অভিনয় করি-
তেছি ! না সভাস্থলে সভ্য হইয়া দর্শক হইয়াছি ! এতদুভয়
নিরূপণ করিতে উপস্থিত হইয়া পরমাত্মুত বেশ-রচনা নিরী-
ক্ষণ করতঃ চক্ষুর নিমিষ নিক্ষেপ করিতেও সমর্থ হইতে-
ছিনা ॥ ২০ ॥

মাধব ।

হায় ! প্রিয়তমা-বিয়োগি আমার মতি মধুকর-নিকরের

ବ୍ୟକ୍ତମହୁଂକଲିକା-କଲିକାଲିଭି ॥

ସମମିହ ପ୍ରିୟଯା ବିୟୁତଷ୍ଠ ମେ ॥ ୨୧ ॥

ତଦିଦାନୀଃ ବେଣୁଗୀତମଂଜ୍ଞୟା ଲଲିତାମଭ୍ୟର୍ଥସ୍ତିଷେ ॥

(ଇତ୍ୟଥରେ ବେଣୁ ବିଶ୍ଵାସ ।)

ଅଞ୍ଜୋର୍ବନ୍ଧୁଂ ହରିହୟ-ହରିମାଗରି ! ରାଗରିତ୍ତାଂ

ରାଗେନାବିକ୍ଷୁର୍ବ ଶୁରୁତୁର୍ବଚଂ ଭାନବୀଯାଃ ନବୀନାଃ ।

ଚକ୍ରାଭିଥ୍ୟଃ କିମପି ବିରହାଦାକୁଳଃ କାକୁ-ଲଙ୍ଘଃ

ଶୁର୍ବବନ୍ ମୁଖ୍ୟସ୍ତ୍ରୟ ସ ବସାମର୍ଥଭାବଂ ତନୋତି ॥ ୨୨ ॥

ଇତି । ଅତ୍ୟାଦୀନାଃ ଘୂର୍ଣ୍ଣାଦି-କ୍ରିୟାତ୍ମ ଅଲିବ୍ରଜାନିଭି । ସମାବେଶାଦୟଃ ପଦୋ-
ଚୟଃ ॥ ୨୧ ॥

ତଦାନୀମିତି । ସଂଜ୍ଞୟା ସହେତେନ ॥

ଅଞ୍ଜୋରିତାଦି-ପଦ୍ୟଃ ବିଦିତବାନ୍ । ହରିହୟ ଇନ୍ଦ୍ରତତ୍ତ୍ଵ ହରିଂ ଦିକ୍ ମୈବ ନାଗରୀ
ତତ୍ତ୍ଵଃ ସଂଧୋଧନାଃ । ପକ୍ଷେ ପୂର୍ବଦ୍ଵିଶୋ ନାଗରି ଲଲିତେ ! ରାଗେନ ରିତ୍ତାଃ ଭାନବୀଯାଃ
ଶୁରୁତୁର୍ବଚମାବିକ୍ଷୁକ । ପକ୍ଷେ ଭାନବୀଯାଃ ରାଧାଃ । ଚକ୍ରାଭିଥ୍ୟଶକ୍ରବାକଃ । ପକ୍ଷେ
ଚକ୍ରି । ସ ଚକ୍ରାଭିଥ୍ୟୋ ବରମାଃ ପଞ୍ଚିଣାଃ ମୁଖ୍ୟଃ । ପକ୍ଷେ ବସାଃ ସଥୀନାଃ
ମୁଖ୍ୟଃ ॥ ୨୨ ॥

ସହିତ ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ, ମଧୁକ୍ରମ ମହ ଧୈର୍ୟ ସ୍ଥାଲିତ ଏବଂ ପୁଷ୍ପକଲିକାର
ସହିତ ଉତ୍ୱକର୍ତ୍ତା ବିକସିତ ହଇତେ ଲାଗିଲ ! ॥ ୨୧ ॥

ତବେ ଏଥନ ବେଣୁଗୀତ-ମଙ୍ଗେତରାରା ଲଲିତାର ଅଭ୍ୟର୍ତ୍ତନା କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଅଧରେ ବେଣୁବିଶ୍ଵାସପୂର୍ବିକ ।)

ଅହେ ପୂର୍ବଦିକ୍ରମା ନାଗରି ! ଶୀତ୍ର ତୁମି ଅନୁରକ୍ତ ହଇୟା
ଯନ୍ତ୍ରନବନ୍ଧୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବେର ଅଭିନ୍ବ-ଶୁରୁତର କାନ୍ତି ଆବିକ୍ଷାର କର,
ଦେଖ ଏହି ମୁଖ୍ୟ ଚକ୍ରବାରଃ କୋନ ଅନିର୍ବଚନୀୟ ବିରହହେତୁ ଆକୁଳ

কৃষ্ণঃ । (স কৌতুকং) কিমশক্যং দেববিপ্রসাদস্থ যেনায়
মনন্ত বেদ্যামপি মদন্তরীণচর্য্যাং বিরুণোতি ॥

মাধবঃ । (সহর্ষং) কথং নাতিদূরে মনোহরিণহারিণী সৈবেয়ং
মন্ত্রমঞ্জীরসিঙ্গিত-কাকলী তাহং মাধবীমণ্ডপং প্রবিশামি ॥
(ইতি নিক্রান্তঃ) ॥

(ততঃ প্রবিশতি ললিতয়ানুগম্যমানা রাধা ।)

রাধা । (সৌৎসুক্যং পুরো দৃষ্টু ।) হলা ললিদে ! পেকথ
পেকথ, ধঞ্চা এসা তরঙ্গলেখা জা কখু সেবালবল্লী ণিবন্ধ-

কৃষ্ণ ইতি । মদন্তরিণচর্য্যাং মদন্তঃকরণবৃত্তিঃ ॥

রাধেতি । সথি ললিতে ! পশ্চ পশ্চ, ধন্তা এষা তরঙ্গলেখা যা খলু শৈবাল-

হইয়া তোমাতে লক্ষ লক্ষ কাকুবিধানপূর্বিক বয়স্তগণমধ্যে
যাচকভাব বিস্তার করিতেছে ॥ ২২ ॥

শ্রীকৃষ্ণ । (কৌতুকের সহিত) দেববিপ্রসাদের অসাধ্য কি ?
যেহেতু আমার অন্তকরণের বৃত্তি অন্ত্যের দুর্বোধ্য হই-
লেও এই মাধব নট তাহা প্রকাশ করিল ॥

মাধব । (হর্ষের সহিত) আহা ! ঐ কি অনতিদূরে মনো-
হরিণহারিণী সেই মধুর-মঞ্জীর-কাকলী ! অর্থাৎ নৃপুর-
ধনি ! তবে আমি মাধবীমণ্ডপে গিয়া প্রবেশ করি ॥

(এই বলিয়া প্রস্থান) ॥

(-অনন্তর ললিতার সহিত শ্রীরাধাৰ প্রবেশ ।)

শ্রীরাধা । (ঔৎসুক্যের সহিত অগ্রে দৃষ্টিপাত করিয়া) সথি
ললিতে ! দেখ দেখ, এই তরঙ্গশ্রেণীই ধন্ত, যে তরঙ্গমালা

ପାଅଂ ଗଂ ହଂସିଅଂ ମୋଆବେଦି, ତା ଫୁଡ଼ଂ ଭିସିଣୀ-ପତ୍ର-
ରିଦେଣ କଳହଂମେଣ ସଂଘଡ଼ଇସୁନ୍ଦି ॥

ଲଲିତା । (ଶ୍ଵିଜ୍ଞା) ଭୋ ହଂସି ! ହଂସବଈଗୋ ପକ୍ଷଥବାଦେଣ
ଚେଅ ଉଦ୍ଧୁରା ଏମା ତୁମଂ କ୍ରତ୍ତଦି ଉନ୍ମିମାଲୀ, ତା ବିମ୍ବା
କନ୍ତଃ ଅଭିମର ॥

କୃଷ୍ଣ । (ମୋଂକଣ୍ଠ ।)

ଉଚ୍ଚେରଭୁଦନମୁଦ୍ଭୁତଚରୀ ଦଶା ମେ
ସଞ୍ଚାରିତରେଣ ବିରହଜ୍ଞର-ଜର୍ଜରମ୍ଭ ।

ଲତା-ନିବନ୍ଧପାଦାମେନାଃ ହଂସିକାଂ ହଂସପତ୍ରୀଂ ମୋଚ୍ୟତି, ତମ୍ଭାଂ ଫୁଟଂ ବିସିନୀ-
ପତ୍ରାନ୍ତରିତେନ କଳହଂମେନ ଘଟିଥିଯାତି । ପ୍ରଥମାତିଶ୍ୟମୋକ୍ଷୟଲଙ୍ଘାରୋହିଃ ତରଙ୍ଗ-
ଶେଷା ଉତ୍କର୍ଷା । ଶୈବାଲବଜ୍ଞୀ ଜ୍ଞାନୀ । ହଂସିକାଂ ରାଧାଃ । ବିସିନୀ-ପତ୍ରାନ୍ତରି-
ତେନ ମାଧ୍ୟମେ ଶୁଣାନ୍ତରିତେନ । କଳହଂମେନ ମାଧ୍ୟମେନିତି ବ୍ୟମୋହର୍ଥୀ ଜ୍ଞେଯଃ ॥

ଲଲିତେତି । ଭୋ ହଂସି ! ହଂସପତେଃ ପକ୍ଷେ କୃଷ୍ଣ ପକ୍ଷପାତେନ ଉଦ୍ଧୁରା ଏବା
ଦ୍ୱାଃ କର୍ଷତି । ଉନ୍ମାନୀ ତଃ ବିଶ୍ୱତା କାନ୍ତଃ ଅଭିମର ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଉଚ୍ଚେରିତି । ଅନମୁଦ୍ଭୁତଚରୀ ପୂର୍ବମନମୁଦ୍ଭୁତା । ସା କିମିଯମାବି-

ବୈବାଲବାରା ବନ୍ଧୁଚରଣା ହଂସୀକେ ମୁକ୍ତ କରିଯା ଦିତେଛେ, ଅତ-
ଏବ ବୋଧ ହୟ, ପଦ୍ମନାଭାନ୍ତରିତ କଳହଂମେର ମହିତ ଇହାର
ସଞ୍ଜଟନ କରିବେ ॥

ଲଲିତା । (ହାସ୍ଯ କରିଯା) ହେ ହଂସି ! ହଂସପତିର ପକ୍ଷପାତ-
ବଶ ତହିଁ ଏହି ଉଦ୍ଧୁତ-ସ୍ଵଭାବା ତରଙ୍ଗମାଲା ତୋମାକେ ଆକର୍ଷଣ
କରିତେଛେ, ଅତଏବ ତୁମି ବିଶ୍ୱାସମହକାରେ କାନ୍ତେର ପ୍ରତି
ଅଭିମାର କର ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଉତ୍କର୍ଷର ମହିତ ।)

সা হস্ত ! মেয়মিয়মামিয়মাবিরাসী-

অচিক্ষিত-হংসসরসী সরসীরুভাক্ষী ॥ ২৩ ॥

(ইতি সিংহাসনাত্মায় ভুজাভ্যাং গ্রহীতুং পরিক্রামতি) ॥

উদ্বৃত্তঃ । দেব ! নাট্যপ্রণীতে হ্যমর্থঃ ॥

কুক্ষঃ । (স ধৈর্যং লজ্জামভিনীয় ।)

সা বক্তু়শ্রীরিমিত-শরচচন্দ-নান্দীতবাসী

সেহঘং দৃষ্টিমৰ্দকল-মৃগীমৃগ্য-মাধুর্যকেলিঃ ।

বাসীৎ । ইঘং কিং সাবিরাসীং অঙ্গিতি শুতো । শুতং শুতং সা সা ইয়মিয়-
মাবিরাসীদিত্যর্থঃ । দৃঢ়নিশ্চয়ার্থং বীপ্তা ॥ ২৩ ॥

কুক্ষ ইতি । সাসৌ বক্তু়শ্রীঃ । সেয়ং দৃষ্টিঃ । সৈষা অঃ । ইঘং গান্ধুর্বী

আহা ! যে শ্রীরাধার চির-বিরহজ্জ্বরে জর্জরিত, আমাৰ
এই গুরুতৰ অননুভূত পূৰ্বদশা উপস্থিত হইয়াছে । হায় !
মেই এই মেই এই মদীয় চিন্ত হংসেৰ সরোবৰ-সদৃশী পদ্মাক্ষী
আবিষ্টুত হইলেন ॥ ২৩ ॥

(এই বলিয়া সিংহাসন হইতে গাত্রোথানপূর্বক ভুজুব্য-
দ্বাৰা গ্ৰহণ কৱিতে গমন কৱিলেন) ॥

উদ্বৃত্ত । দেব ! ইহা নাট্যকোশল, এ শ্রীরাধা নয় ॥

শ্রীকুক্ষঃ ।- (ধৈর্য্যেৰ সহিত লজ্জাভিনয় কৱিয়া ।)

আহা ! যদ্বাৰা শরচচন্দেৰ শোভা তিৰস্কৃত হয় মেই
এই মুখশ্রী, মদমত মৃগীগণ যে মাধুর্যকেলি অৰ্বেষণ কৱিয়া
থাকে মেই এই দৃষ্টি এবং যাহা রতিপহি-কন্দৰ্প-ধনুৱ অভ্যাস

ସା ଜୁରେଷା ରତିପତି-ଧନୁବିଭ୍ରମାଭ୍ୟାସ-ଶ୍ରୀ

ଗଞ୍ଜକର୍ବୀ ମେ କ୍ଷପୟତି ଧୃତିଃ ହସ୍ତ ! ଗଞ୍ଜକିରିକେବ ॥ ୨୪ ॥

ମୁଖରା । ହା ନ୍ତିନି ରାହିଏ ! ଜୀବସି ॥

(ଇତି ଧାବତି) ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ପଟ୍ଟାଙ୍କଳେ ଧୃତା) ସୌହନ୍ଦାଙ୍କେ ! ଗଞ୍ଜକିରିମିଦଂ
ଗଞ୍ଜକର୍ବାଣାଂ ॥

ମୁଖରା । (ସାମ୍ରାଜ୍ୟ) ଭାବଦି ! ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳଂ ଭେତ୍ରୁଣ ଲୋଅନ୍ତରଂ
ଗଦା ରାହୀ ସଂଗାଲଏହିଂ ଗଞ୍ଜକରେହିଂ ଆଗୀନତି ତକେମି ॥

ନଟୀ ଗଞ୍ଜକିରିକେନ ମେ ଧୃତିଃ କ୍ଷପୟତି । ସା ବକ୍ତ୍ରାତ୍ରିରିବାସୌ ବକ୍ତ୍ରାତ୍ରିର୍ମେ ଧୃତିଃ
କ୍ଷପୟତୀତି ସର୍ବତ୍ର ଘୋଜାଂ । ମଦୋଂକଟଃ ମଦକଳ ଇତ୍ୟମରଃ ॥ ୨୪ ॥

ମୁଖରେତି । ହା ନଷ୍ଟି ରାଧିକେ ! ଜୀବସି ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଗଞ୍ଜକର୍ବଃ ନାଟ୍ୟ ॥

ମୁଖରେତି । ଭଗବତି ! ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳଂ ଭିତ୍ତା ଲୋକାନ୍ତରଂ ଗତା ରାଧା ସ୍ଵର୍ଗାଶ୍ରୀ-
ଗଞ୍ଜକରେବାନତା ଇତି ଶର୍କରାମି ॥

ପ୍ରକାଶ କରେ ମେହି ଏହି ଜ୍ଞ । ସାହା ହଟ୍ଟକ, ଏହି ନଟୀ ଶ୍ରୀରାଧାର
ନ୍ତାୟ ଆମାର ଧୈର୍ୟ ବିନଷ୍ଟ କରିଲ ॥ ୨୪ ॥

ମୁଖରା । ହା ନଷ୍ଟି ରାଧେ ! ଜୀବିତ ଆଛ ? ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଦୌଡ଼ିଯା ଚଲିଲେନ) ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ବକ୍ତ୍ରାଙ୍କଳେ ଧରିଯା) ହେ ସୌହନ୍ଦାଙ୍କେ ! ଇହା ଯେ
ନଟଦିଗେର ନାଟ୍ୟ ॥

ମୁଖରା । (ଅଶ୍ରୁ ବିଦର୍ଜନ କରିତେ କରିତେ) ଭଗବତି ! ସୂର୍ଯ୍ୟ-
ମଣ୍ଡଳ ଭେଦ କରିଯା ଶ୍ରୀରାଧା ଲୋକାନ୍ତର ଗମନ କରିଯାଚେନ,

রাধা । হলা ললিদে ! পুপ্রাহরণকোদুহলস্স পিএদাদো ভুএ
আনিজ্জন্মী অহং অবি নাম কিং অজ্ঞাএ মুহরাএ দিট্-
ঠক্ষি ॥

ললিতা । গ কেঅলং অজ্ঞাএ মুহরাএ, জডিলাএবি ॥

মুখরা । (সবাপ্প গদগদং) হা বচ্ছে ! সচং মএ দারুণীএ
জ্ঞালিদাসি ॥

মধুমঙ্গলঃ । (সরোষং) রক্খসি বুড়তি এ ! দাণিং মা কখু
অলিঅং পেমং পঅডেহি জা কখু ঘরোবন্ত-বাড়িআ-

রাধেতি । সথি ললিতে ! পুস্পাহরণকোভুহলায় নিকেতাং স্তুয়া আনীয়-
মানা অহমপি নাম সন্তাবননায়াং আর্য্যা মুখরয়া দৃষ্টাঞ্চি ॥

ললিতেতি । ন কেবলং আর্য্যা মুখরয়া, জটিলয়াপি ॥

মুখরেতি । হা বৎসে ! সত্যং ময়া দারুণ্যা কঠোরয়া জালিতাসি ॥

মধুইতি । রাঙ্কসি বৃক্ষে ! ইদানীং মা খলু অলীকং প্রেমপ্রকটৰ যা খলু

অমুমান হয়, স্বর্গবাসি গন্ধর্বেরা তাহাকে এ স্থানে আন-
যন করিয়া থাকিবে ॥

ত্রীরাধা । সথি ললিতে ! পুস্পাহরণ-কোভুকের নিমিত্ত তুমি
যথন আমাকে গৃহ হইতে আনয়ন করিয়াছিলা, তখন
বোধ হয়, আর্য্যা মুখরা আমাকে দেখিয়াছিলেন ॥

ললিতা । কেবল আর্য্যা মুখরা কেন, জটিলাও ॥

মুখরা । (অশ্রুমোচনপূর্বক গদগদ-স্বরে) হা বৎসে ! সত্যই
তুমি মাদৃশ কঠিন ব্যক্তি-কর্তৃক দন্ত হইয়াছ ॥

মধুমঙ্গল । ক্রোধের সহিত) রাঙ্কসি বৃক্ষে ! এখন আর অলীক
প্রেম অকাশ করার প্রয়োজন নাই, তুমি গৃহ-সমৌপবর্তি

ପେରଣ୍ଟେ କେତେ ମଂ ଦଟ୍ଟୁଣ କୁକୁରୀବ ବୁକ୍ସି ॥
 ମୁଖରା । ଅଜ୍ଞ ମଧୁମନ୍ଦଳ ! କିଂ କରିସ୍ମଂ, ଅପ୍ରାସିଦ-ରହସ୍ୟାଏ
 ବଞ୍ଚିଦକ୍ଷି ଭାବଦୀଏ ॥
 ରାଧା । ହଲା ! ଜଇ ଦିଟ୍ଟକ୍ଷି ଅଦୋ ଅବାଅଂ ବାହରେହି ॥
 ଲଲିତା । ହନ୍ତ ମହରେ ! ପନ୍ତରଂ ପରିହରିଅ କଲମସମ୍ବାହେଣ
 କାଲିନ୍ଦୀତୀର-ମର୍ଗେଣ ତୁରିତାଂ ଗଛକ୍ଷ ॥

ଶୃହୋପାତ୍ମ-ବାଟିକାପ୍ରାଣେ ଏବ ମାଂ ଦୃଢ଼ୁ କୁକୁରୀବ ବୁକ୍ସି । ବୁକ୍ସିଭାବଣେ ଇତ୍ତମ୍ଭ
 ରମଃ । ବୁକ୍ସିଶକ୍ଷଃ ଶକ୍ଷବନୌ ॥

ମୁଖରେତି । ଆର୍ଯ୍ୟ ମଧୁମନ୍ଦଳ ! କିଂ କରିଯାମି, ଅପକାଶିତ-ରହନ୍ତୟା ବଞ୍ଚି-
 ତୋହରି ଭଗବତ୍ୟା ॥

-ରାଧେତି । ସଥି ! ଯଦି ଦୃଢ଼ାପ୍ତି, ତଦା ଉପାୟଂ ବ୍ୟାହର ॥

ଲଲିତେତି । ମହରେ ମନ୍ଦଗାଁଗନି ! ପ୍ରାତରଂ ଅନାଚ୍ଛଵିପହାନଂ ପରିହତ୍ୟ କଦମ୍ବ-
 ମସାଧେନ କାଲିନ୍ଦୀତୀର-ମର୍ଗେଣ ଭରିତଂ ଗଛାମଃ ॥

ବାଟିକାର ପ୍ରାଣେ ଆମାକେ ଦେଖିଯା କୁକୁରୀର ନ୍ୟାୟ ଶବ୍ଦ
 -କରିତା ॥

ମୁଖରା । ଆର୍ଯ୍ୟ ମଧୁମନ୍ଦଳ ! କି କରିବ, ଭଗବତୀ ରହନ୍ତ୍ୟ ପ୍ରକାଶ
 ନା କରାଯ ଆମି ବଞ୍ଚିତ ହଇୟାଛି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ସଥି ! ଯଦି ଆମାକେ ଦେଖିଯା ଥାକେନ, ତବେ
 ତାହାର ଉପାୟ କି ? ॥

ଲଲିତା । ହାଯ ମହରେ ମନ୍ଦଗାଁଗନି ! ଅନାବୃତ ପଥ ପରିତ୍ୟାଗ-
 କରିଯା କଦମ୍ବକ୍ଷାଚ୍ଛବ ସମ୍ମାତୀର-ମାର୍ଗ ଦିଯା ଶୀଘ୍ର ଗମନ
 କରି ॥

(ইত্যতে পরিজ্ঞামতঃ) ॥

রাধা । সহি ! পিশ্বণেহিং ণেউরেহিং কিন্তি সংগমিদক্ষি ॥

ললিতা । বিদক্ষসৌলাএ জডিলাএ বুদ্ধিং মোহেহু ॥

(প্রবিশ্ব জটিলা) ।

জটিলা । (পুরঃ পশ্যন্তী) কহং দিট্টিপহেণ লক্খিজজই

বারিসহাণবী, তা কহিং ণং মগ্নিসুসং ॥

(ভূবন্তলমবলোক্য স হর্ষং ।)

রাধেতি । সথি ! পিশ্বনৈন্দুপুরৈঃ কিমিতি সন্তান্তি । পিশ্বনৈর্গমন-
স্থচকৈঃ । পিশ্বনো খলস্থচকাবিত্যমরঃ ॥

ললিতেতি । বিতর্কশীলায়া জটিলায়া বুদ্ধিং মোহযতুং নূপুরকর্তৃক ইত্যর্থঃ ॥

প্রবিশ্ব জটিলেতি । কথং, দৃষ্টিপথে ন লক্ষ্যতে বার্ষভানবী, তৎ কুত্র এনাং
শার্গান্ধিযামি ॥

(এই বলিয়া দ্রুই জনে বাইতে লাগিলেন) ॥

শ্রীরাধা । সথি ! গমনসূচক নূপুরধ্বনিসহকারে কিরূপে গমন
করিব ? ॥

ললিতা । বিতর্কশীলা জটিলার বুদ্ধিমোহন করুক ॥

(জটিলার প্রবেশ) ।

জটিলা । (অগ্রে দৃষ্টিপাত করিয়া) কই, দৃষ্টিপথে বৃষভামু-
ন্দ্বিমী ত লক্ষ্যিত হইতেছে না ! তবে ইহাকে কোথায়
অশ্বেষণ করিব ! ॥

(ভূতল অবলোকন করিয়া হর্ণের সহিত ।)

ଇଂଗ୍ରେସ ବହୁଏ ପଦାଇଂ ଦୀମଣ୍ଡି, ଜଂ କୁଣ୍ଡାଇଦୀଏ ମୋହ-
ଗ୍ରୁନ୍ଦାଏ ଅଞ୍ଚିଦାଇଂ, ତା ଇମିଗା ମଗ୍ନେଗ ମଗ୍ନିସ୍‌ସଂ ॥
ରାଧା । ହଲା ! ଅଜ୍ଜ ମେ ଅଡ଼କୁବଂ କିମ୍ପି ମିବିଶେ ଅଗୁହୁନଂ ॥
ଲଲିତା । ମହି ! କିଂ ତଂ ॥
ରାଧା । ଲବନ୍ଧକୁଡୁଙ୍ଗେ ପୁଷ୍କଂ ଆହରଣୀ ତୁମଂ ବୁନ୍ଦାବନବାସିଗା
ମନ୍ତ୍ର-କଳହିନ୍ଦେଣ ଆଅଦୁଅ ହଥେଣ ଗହିଦହଥାସି ସଂବୁତା ।
ତଦୋ ସନ୍ତମେଣ ଯୁମ୍ଭନ୍ତୀଏ ତୁହ ହତେଣ ଓଟ୍ଟପଲ୍ଲଅଂ ଡଂସନ୍ତେଣ

ଇମାନି ବନ୍ଦାଃ ପଦାଦି ମୁଶ୍କେ, ଯଂ କୁଣ୍ଡାକୁତ୍ୟା ମୌଭାଗ୍ୟମୁଜ୍ଜ୍ଵା ଅକ୍ଷିତାନି,
ତନନେନ ମାର୍ଗେ ମାର୍ଗ୍ୟିଯାମି ॥

ରାଧେତି । ମଧ୍ୟ ! ଅଦ୍ୟ ମହା ଅପୂର୍ବ କିମ୍ପି ସ୍ଵପ୍ନେହମୁଭୂତଂ ॥

ଲଲିତେତି । ମଧ୍ୟ ! କିଂ ତଂ ॥

ରାଧେତି । ଲବନ୍ଧକୁଙ୍ଗେ ପୁଷ୍ପମାହରଣୀ କଂ ବୁନ୍ଦାବନବାସିନା ମନ୍ତ୍ର-କଳତେଜେଣା-
ଗତ୍ୟ ହତେନ ଫୁହୀତ-ହତ୍ତାସି ସଂବୁତା । ତତଃ ସନ୍ତମେଣ ଯୁର୍ଣ୍ଣନ୍ତ୍ୟାନ୍ତବ ହଠେନ ଓଟ୍ଟପଲ୍ଲବ୍ରଂଶ୍

ଏହି ଯେ, ବଧୁର ପଦଚିହ୍ନ-ମକଳ ଦେଖିତେଛି, ଯେ ହେତୁ ଇହାତେ
ମୌଭାଗ୍ୟମୁଚ୍ଚକ କୁଣ୍ଡାଦିର ଚିହ୍ନ-ମକଳ ଲକ୍ଷିତ ହିତେଛେ, ତବେ
ଏହି ପଥ ଦିବାଇ ଅସ୍ଵେଶ କରିଗା ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ମଧ୍ୟ ! ଆଜ ଆମି ସ୍ଵପ୍ନେ କୋନ ଅପୂର୍ବ ବିଷୟ
ଅନୁଭବ କରିଯାଛି ॥

ଲଲିତା । ମଧ୍ୟ ! ମେ କିରୁପ ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ତୁମି ଲବନ୍ଧକୁଙ୍ଗେ ପୁଷ୍ପଚଯନ କରିତେହିଲା, ଏମତ-
ମମରେ ଏକ ବୁନ୍ଦାବନବାସି ମନ୍ତ୍ର-ଗଜେନ୍ଦ୍ର ଆସିଯାଇ ସ୍ଵୀମ-ହତ୍-
ଧାରା ତୋମାର ହତ୍ସ ଧାରଣ କରିଲ । ଅନୁତର ତୁମି ଭଯେ

তিণা বামে থবঅঙ্কি ফুরন্ততীক্থকামংকুসং করপুরুষৱং ॥
(ইত্যর্ক্ষাক্ষে সরোমাঞ্চমানঅমুখী ভবতি) ॥

ললিতা । (শ্বিঙ্গা) অই সরলে ! তুজৰ হিউএ কথু রিআ-
পত্রভঙ্গং লিহন্তীএ মএ পচকুখিকিদা সিবিগসঙ্গি-গাতৱ-
কুঞ্জরবিত্তমাসি, তা ফুডং কধেহি, তইঅ-জণসঙ্গা
জোগ্গে তস্মীং ওসরে দৌহসুতা গীবী-সহঅরী ঝতি
ণিকন্তা ন ব ত্বি-॥

দংশতা তেন বামে স্তবকে ফুরত্বীক্ষকামাকুশং করপুরুষং স্তবকে স্তনে ইতি
লজ়মা নোকুং লতা সাম্যাঙ্গ । অপ্রিতমিতি বাক্ষেবো জ্ঞেয়ঃ । অমুকুসঙ্গি-
র্নাম নাটকভূষণমিদং । তন্ত্রং, প্রস্তাবনৈরশেষার্থী যআমুক্তোহপি বৃক্ষাতে ।
অমুকুসঙ্গিরেব আদিত্যাহ ভৱতো মুনিঃ । অআমুক্তশাপি স্তনে নথাপৃণুল
বোধাদমুকুসঙ্গিঃ ॥

ললিতেতি । অযি সরলে ! তব হৃদয়ে কস্তুরিকা পত্রভঙ্গীং লেখস্ত্যা মন্ত্র-
প্রত্যক্ষীকৃতা স্বপ্নসঙ্গি-নাগরকুঞ্জরবিত্তমাসি, তস্মাং ফুটং ততীয়-জনসঙ্গা ঘোগ্যে
তপ্রিম্ববসরে দীর্ঘস্থা নাবী সহচৰী কটিতি নিষ্কাষ্টা ন বা ইতি । নর্মদ্যাতি-

ঘূর্ণায়মানা হইলে সে বলপূর্বক তোমার বাম-স্তনে
উজ্জ্বল তীক্ষ্ণ-কামান্ত্রকুপ-করপদ্ম নিক্ষেপ করিল ॥

(এই বাক্য সমাপন হইতে না হইতেই অমনি রোমা-
ঞ্চের সহিত নঅমুখী হইলেন) ॥

ললিতা । (হাস্ত বরিয়া) অযি সরলে ! আমি যখন তোমার
হৃদয়ে কস্তুরী-দ্বারা পত্রভঙ্গ লিখিতেছিলাম, সেই সময়
প্রত্যক্ষ করিয়াছি, স্বপ্নে নাগরকুঞ্জের তোমাতে বিলাস
করিয়াছেন, অতএব সত্য করিয়া বল ? সে স্থানে তিনি

ରାଧା । (ସ୍ଵଗତଃ) କଥଃ ତକ୍ରିଦଃ ଅଥି ଧୂତାଏ ॥

(ପ୍ରକାଶଃ ସଜ୍ଜଭଙ୍ଗ ।)

ବାମେ କିମି ଅଲିଆଃ ଆସଂକସି ॥

ଜୁଟିଳା । ଶୁଣି ଶେଷଦେଶୀଆଅଡ଼ିଦା ଏହେ ହଂସ-
ନନ୍ଦିନୀ-ଜଳାଦୋ ବନେ ଧାତସି, ତା ବହୁଡିଆ ଗାଦିଦୂରେ
ଭବିସୁଦି ॥

ନାମ ସନ୍କ୍ଷାପିତିଦଃ । ତଙ୍କଗଃ, ନର୍ମଜାତା କୁଚିଃ ପ୍ରାଜେନର୍ମହ୍ୟାତିକୁଦୀରିତା । ଅତ୍ର
ଅପି ସରଲେ ! ଇତାଦି ଲଲିତା ନର୍ମଜାତଯା ରାଧାଯାଃ କୁଚ୍ୟା ନର୍ମହ୍ୟାତିଃ ॥

ରାଖେତି । କଥଃ ତକ୍ରିତମଣ୍ଡି ଧୂତ୍ୟା ଲଲିତ୍ୟା ॥

ବାମେ କିମିତି ଆସନ୍ତେ ॥

ଜୁଟିଲେତି । ନୁହ ନୂପୁରଶଦେନ ଆକର୍ଷିତା ଏତେ ହଂସ ନନ୍ଦିନୀ-ଜଳାଃ
ବନେ ଧାବସ୍ତି ତଃ ବଧୁଟିକା ନାତିଦୂରେ ଭବିଷ୍ୟତି ହଂସନଲିନୀ ସ୍ଵର୍ଗପୁଣ୍ଡି । ତୁଳ୍ୟ-
ତର୍କ-ନାମ ନାଟକୃଷ୍ଣ ମତାପରମିଦଃ । ତଙ୍କଗଃ, କଞ୍ଚିତ୍ତୁ, ତୁଳ୍ୟତର୍କୋ ଯଦର୍ଥେନ ତର୍କଃ
ପ୍ରକୃତଗାମିନା ଇତ୍ୟାହ । ଅତ୍ର ନୂପୁରଶଦେନ ହଂସାକର୍ଯ୍ୟାତ୍ମୁଳ୍ୟ ତର୍କଃ ॥

ଜନ ଛିଲ କି ନା ? ତ୍ରକାଲୀନ ତୋମାର ଦୀର୍ଘମୁତ୍ରଶାଲିନୀ
ନୀବୀ-ଚହଚରୀ ନିର୍ଗତ ହଇୟାଛିଲ କି ନା ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମନେ ମନେ) ଏହି ଧୂତ୍ରା କିରପେ ଅମୁଭସ କରିଲ ! ॥
(ଜ୍ଞାନଭଙ୍ଗେ ମହିତ ପ୍ରକାଶ କରିଯା ।)

ଧୂର୍ତ୍ତେ ! କେନ ମିଥ୍ୟୋ ଆଶକ୍ତା କରିତେଛ ॥

ଜୁଟିଳା । ନିଶ୍ଚୟା ନୂପୁରେ ଶବ୍ଦେ ଏହି ହଂସ-ମକଳ ଯମୁନା-ଜଳ
ହଇତେ ବନେ ଧାବମାନ ହଇତେଛେ, ତବେ ବୋଧ ହୁ, ଆମାର
ବଧୁଟୀ ଅଧିକ ଦୂରେ ନନ୍ଦ ॥

ଉଦ୍‌ବଃ । ଅହୋ ! ଜରତୀ ନାମପି ବୁଦ୍ଧିକୌଶଳ ॥

ଲଲିତା । (ସ୍ଵଗତଃ) ପୂରଦୋ ମାଧ୍ୱୀମଣ୍ଡବେ ମାଧ୍ୱବେନ ହୋଦର

(ତତଃ ପ୍ରବିଶ୍ତି ବୃନ୍ଦଯାନୁଗମ୍ୟମାନୋ ମାଧ୍ୱବଃ) ।

ମାଧ୍ୱବଃ । (ସମ୍ମାଦବଲୋକ୍ୟ ।)

ହେତୁରେ ହୃଦୟୋତ୍ସବଞ୍ଚ ବିବିଧଃ କାମଃ କ୍ରମାବର୍ଦ୍ଧିତାଃ

ଆପ୍ନୋତ୍ୟନ୍ତ ଗୁଣାଧିରୋହ-ପଦବୀଃ ରାଧାଭିସାରନ୍ତ କଃ ।

ଯଦ୍ଵିଷ୍ଵଲାତରଃ ମନୋରଥ-ତଟୀ ସୀମାପି ଆପିତେ

ସାନ୍ତ୍ରାନନ୍ଦମୟୀ ଭବତ୍ୟନୁପମା ସଦ୍ୟୋ ଜଗଦ୍ଵିଷ୍ଵତିଃ ॥ ୨୫ ॥

ଲଲିତେତି । ପୂରତୋ ମାଧ୍ୱୀମଣ୍ଡପେ ମାଧ୍ୱବେନ ଭବିତବ୍ୟଃ ॥

ମାଧ୍ୱବ ଇତି । ହେତୁରେ ଇତି । ତୁଳାଯାମଧିରୋହ ଆରୋହଣଃ ତତ ପଦବୀଃ
ପଦ୍ଧତିଃ । ହେତୁମପାତ୍ରଃ । ଯଦ୍ଵିନ୍ ରାଧାଭିସାରେ, ସାନ୍ତ୍ରାନନ୍ଦମୟୀ ସାନ୍ତ୍ରାନନ୍ଦ-
ଜନିତା ॥ ୨୫ ॥

ଉଦ୍‌ବ । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ବୃଦ୍ଧାଦିଗେରୁ ବୁଦ୍ଧିର କୌଶଳ ॥

ଲଲିତା । (ମନେ ମନେ) ବୋଧ କରି, ଅଗ୍ରବନ୍ତୀ ମାଧ୍ୱୀମଣ୍ଡପେ
ମାଧ୍ୱବ ଅବହିତ ଆଛେନ ॥

(ଅନନ୍ତର ବୃନ୍ଦାର ସହିତ ମାଧ୍ୱବେର ପ୍ରବେଶ) ।

ମାଧ୍ୱବ । (ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା ।)

ଆମାର ହୃଦୟୋତ୍ସବେର ବହୁ ବହୁ ହେତୁ କ୍ରମଶଃ ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରାପ୍ତ
ହଟ୍ଟକ, କିନ୍ତୁ ରାଧାଭିସାରେ ତୁଳନା ଧାରଣ କରିତେ କେ ସମର୍ଥ
ହେଇବେ ! - ଯେ ରାଧାଭିସାର ମନୋରଥ-ତଟେର ଅନ୍ନସୀମା ପ୍ରାପ୍ତ ହିଁ-
ଲେଓ ସଦ୍ୟଃ ନିବିଡ଼ ଆନନ୍ଦମୟୀ ଜଗଦ୍ଵିଷ୍ଵତି ଆସିଯା ଉପଶିତ୍
ହୟ ଅର୍ଥାତ୍ ମମ ଆନନ୍ଦେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଇଯା ଆର କିଛୁଇ ଶ୍ଵରଣ
କରିତେ ପାରେ ନା ॥ ୨୫ ॥

ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣ: । (ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀମବେକ୍ଷ୍ୟ ।)

ହଞ୍ଚ ବ୍ୟସଲେ ! ଗୁରୋରପି ଗୁର୍ବୀତ୍ତମେବ
ସର୍ବଦା ମାଂ ବିନୋଦଯିତୁଂ କୋବିଦାସି ।
ସଦଦ୍ୟ ନାଟ୍ୟକଳା-ଛଲେନ ଦୁର୍ଭେତ୍ତ
ତତ୍ର ଗୋକୁଳବିଲାସେ ପୁନଃ ପ୍ରବେଶିତୋହସ୍ତି ॥

ରାଧା । (ମାଧ୍ୟମନାଲୋକ୍ୟ ସାନନ୍ଦମାଜ୍ଜଗତଂ) ତୋ ଭଅବ: ।
ଆନନ୍ଦପର୍ଜନନ ! ଏ କଥୁ ରତ୍ନକୀଅତ୍ତ-ଜଳାସାରେଣ ଉକଟିଦା ତବ-
ସ୍ମ୍ରିତୀ ମେ ଦିଟ୍ଟି-ଚତୁରୀ କୃଥଗଂ ପିବେନୁ ଏସା ଦୁଲ୍ଲହଂ ଇମ୍ବୁ
ସୁହଚନ୍ଦ୍ରମ୍ଭ ଜୋହୁଂ ॥

ରାଧେତି । ତୋ ଭଗବନ୍ ଆନନ୍ଦପର୍ଜନନ ! ନ ଥିଲୁ କନ୍ଦତାଃ ଜଳାସାରେଣ ଉକଟିତା
ତପସ୍ତିନୀ ମେ ଦୃଷ୍ଟି-ଚକୋରୀ କ୍ଷଣଂ ପିବତୁ ଏସା ଦୁର୍ଭାମନ୍ତ ମୁଖଚନ୍ଦ୍ର ଜୋହୁଂ ।
ଶୋଭନାମ-ନାଟକ ଭୂଷଣମିଦଂ । ତମଙ୍କଣଂ, ଶୋଭା ସ୍ଵଭାବପ୍ରାକ୍ଟ୍ୟା ସୁନୋରଜ୍ଞାନ-
ମୁଚ୍ୟାତେ । ଅତ୍ର ଭଅବ: ଆନନ୍ଦପର୍ଜନ ! ଇତ୍ୟାଦିବାକ୍ୟେନ ଧାବତ୍ୟାକ୍ରମିତୁଂ ମୁହରିତି
ମାଧ୍ୟବବାକ୍ୟେନ ସ୍ଵେଚ୍ଛାବପ୍ରାକ୍ଟ୍ୟାଛୋତା ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା ।)

କି ସୌଭାଗ୍ୟ, ବ୍ୟସଲେ ! ଆପନି ଯଥନ ସର୍ବଦା ଆମାକେ
ଆନନ୍ଦିତ କରିତେ ବିଚକ୍ଷଣା ହଇଯାଛେନ, ତଥନ ଆପନି ଆମାର
ଗୁରୁ ଅପେକ୍ଷାଓ ଗୁରୁ । ଯେ ହେତୁ ଆଜ ନାଟକ-ଛଲେ ପୁନର୍ବାର
ଆମାକେ ମେଇ ଦୁର୍ଭ ବ୍ରଜଲୀଲାୟ ପ୍ରବେଶ କରାଇଲେନ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମାଧ୍ୟବକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ଆନନ୍ଦେଇ ସହିତ
ଥିଲେ ମନେ) ହେ ଭଗବନ୍ ହେ ଆନନ୍ଦ-ଜଳଧର ! ଜଳଧାରା ହାରା
ଅବରୋଧ କରିବେନ ନା, ଆମାର ଏହି ଉକଟିତା-ତପସ୍ତିନୀ

(প্রকামং ভূবো বিভুজ্য ।)

ললিদে ! জুত্তং জুত্তং এদং, জং সরলাহং বঞ্চিদক্ষি ॥

(ইতি নাসয়া ফুৎকুর্বিষ্টী সলীলং রোদিতি) ॥

ললিতা । হলা ! মং উবালহোস দেবব-সংঘড়িদং কৃথু এদং
কিং করিস্মং ॥

মাধবঃ । (রাধামবেক্ষ্য স হর্ষং ।)

ধাবত্যাক্রমিতুং মুহুঃ শ্রবণয়োঃ সীমানমঙ্গোদ্ধৰ্যী
পৌষ্টল্যং হরতঃ কুচো বলিণ্টৈরাবধামধ্যং ততঃ ।

(প্রকামমিতি) । ললিতে ! যুক্তং যুক্তমেতৎ যৎ সরলাহং বঞ্চিতাম্বি ॥
(মৎসয়া ফুং ফুং করণং রোদন-ব্যঞ্জনং) ॥

ললিতেতি । কিমিতি মামুপমভসে দৈব-সংঘটিতং খৰ্বেতৎ কিং করিষ্যামি ॥
মাধব ইতি । আক্রমিতুং বলাক্ষর্তুং । গুণৈঃ ত্রিবলিঙ্গপৈগুণ্ডৈরজ্জুভিঃ ততঃ

দৃষ্টি-চকোরী ক্ষণকালের জন্য এই মুখচন্দ্রের চন্দ্রিকা পান
করুক ॥

(প্রকাশপূর্বক ভূভঙ্গী করিয়া ।)

ললিতে ! ইহা যুক্ত যুক্তই বটে, যে হেতু আমি সরলা,
আমাকে বঞ্চনা করিলা ॥

(এই বলিয়া নাসিকা ফুৎকার করতঃ লীলার সহিত
রোদন করিতে লাগিলেন) ॥

ললিতা । সখি ! আমাকে কেন তিরক্ষার করিতেছ, ইহা
দৈব-বটনা, আমি কি করিব ॥

মাধব । (শ্রীরাধাকে অবলোকন করিয়া হর্ষের সহিত ।)

আহা ! যখন শ্রীরাধার নয়নদৃশ শ্রবণযুগলের সীমা

ମୁଷ୍ଟୀତଶ୍ଚମତଃ କ୍ରବେ ଚରଣଯୋରୁଦ୍ୟକ୍ଷମୁର୍ବିଭ୍ରମେ
ରାଧାଯାସ୍ତଳୁପତ୍ରନେ ନରପତ୍ରୀ ବାଲ୍ୟାଭିଧେ ଶୀଘ୍ରତି ॥ ୨୬ ॥

ଲଲିତା । (ସଂସ୍କରନ ।)

ଜଞ୍ଜାଧସ୍ତଟମଞ୍ଜି-ଦକ୍ଷିଣପଦଂ କିଞ୍ଚିଦ୍ବିଲୁଗତ୍ରିକଃ
ମାଚିନ୍ତ୍ତମିତକନ୍ଦରଂ ସଥି ! ତିରଃ ମନ୍ତ୍ରାରି-ନେତ୍ରାଂଗଳଂ ।

ମନ୍ତ୍ରାଂ ରାଧାଯାତ୍ମକପବାସହମେ ବାଲ୍ୟାବହ୍ନାକୁପେ ରାଜନି-ଜୀର୍ଣ୍ଣତାପାପେ ସତି,
କୈଶୋରସ୍ତଚକାନି ଏତାନି ଲକ୍ଷଣାନି ଦୃଶ୍ୟେ ଇତ୍ୟଥଃ । ଚନ୍ଦ୍ରରୂପ ବାରଃ ବାରଃ
କର୍ମରୋଃ ସୌମାନମାକ୍ରମିତୁଂ ଧାବତି । ତ୍ରିବଲିଙ୍ଗପରଜ୍ଞୁଭିର୍ମଧ୍ୟଶ୍ଵଳଃ ଆବଧ୍ୟ, ତମ୍ଭାଂ
ପୌଳକଳ୍ୟଃ ଶୂଳସ୍ତବଃ କୁଚରୟୋ ଅଗ୍ରହୀତଃଃ ଉଦାନ୍ତ ଧର୍ମସ ଇବ ବିଲାସୋ ସର୍ବାପେ ।
ପତ୍ରନେ ପୁରେ । ପୁଃ ଶ୍ରୀ ପୁରୀ ନଗର୍ଦ୍ଦୟେ ବା ପତ୍ରନଃ ପୁଟ୍ଟଭେଦନମିତ୍ୟମରାଃ ॥ ୨୬ ॥

ଆକ୍ରମଣ କରିବାର ନିମିତ୍ତ ବାରସ୍ତାର ଧାବମାନ ହଇତେଛେ, କୁଚରୟ
ତ୍ରିବଲିଙ୍ଗପ ରଜ୍ଞୁବାରା ମଧ୍ୟଦେଶ ବନ୍ଧନ କରିଯା ତାହା ହଇତେ
ଶୂଳତା ହରଣ କରିତେଛେ ଏବଂ ଭୟ-ଧର୍ମ-ଧନୁର ବିଲାସ ବିସ୍ତାର
କରତଃ ଚରଣଦ୍ଵୟେର ଚକ୍ରଲତା ଅପହରଣ କରିଯା ଲାଇତେଛେ, ତଥନ
ନିର୍ଣ୍ଣୟ ବୋଧ ହୟ, ଇହାର ଦେହ-ରାଜ୍ୟ ବାଲ୍ୟ-ନରପତି କ୍ରମଶଃ
ଶୀର୍ଣ୍ଣ ହଇତେଛେନ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀରାଧାର ଦେହେ କୈଶୋର ଅବସ୍ଥା ଉପ-
ହିତ ହଇଯା ବାଲ୍ୟ-ଦଶା ହରଣ କରିତେ ଲାଗିଲ ॥ ୨୬ ॥

ଲଲିତା । (ସଂସ୍କରନାମାୟ ।)

ସଥି ! ଯାହାର ବାମଜଞ୍ଜାର ଅଧସ୍ତଟେ ଦକ୍ଷିଣ ଚରଣ ସମ୍ପତ,
ଯାହାର ତିନ ସ୍ଥାନ କିଞ୍ଚିତ୍ ବକ୍ର, ଯାହାର କ୍ଷକ୍ଷଦେଶ ବକ୍ରଭାବେ
ସ୍ତନ୍ତି, ଯାହାର ନେତ୍ରାଂଗଳ ତିର୍ଯ୍ୟକ୍ଭାବେ ମନ୍ତାରିତ, ଯାହାର ମନ୍ତ୍ର-

বংশীং কুট্টুলিতে দধানমধরে লোলাঙ্গুলী-সঙ্গতাং-

রিঙ্গদ্রুভ্রমরং বরাঙ্গি ! পরমানন্দং পুরঃ স্বীকৃতঃ ॥ ২৭ ॥

জটিলা । (সানন্দং) এসা ডাহিণে বারিসহাণবী ।

(ইতুপস্থত্য ।)

অই অহিসার মগ্গোবজ্জ্বাইণি ললিদে ! এছিং পুত্রও
মে অহিমন্ত্য বিদুরে গদোধি, তা স্বং ঘরং মুকিঅ কীস
তুএ আণিদা এখ বহুড়ী ॥

লতিতেতি । হে বরাঙ্গি ! পুরো মৃত্তিমন্তং পরমানন্দং স্বীকৃত । মৃত্তিমন্তে
জ্যাধ ইত্যাদি বিশেষণং ॥ ২৭ ॥

জটিলেতি । এষা দক্ষিণে বার্ষভানবী ॥

অযি অভিসারমার্গোপাধ্যায়িনি ! পুঙ্গো মে অভিমন্ত্যঃ বিদুরে গতোহস্তি,
তৎ শৃঙ্গং গৃহং মুক্তা কথং স্ফৱাত্র আনীতা বধুটী ॥

চিত অধরে অঙ্গুলি-সঙ্গত-বংশী-বিন্যস্ত এবং যাঁহার জন্মে
নৃত্য করিতেছে, হে বরাঙ্গি ! সেই অগ্রবর্তি পরমানন্দকে
অঙ্গীকার কর ॥ ২৭ ॥

জটিলা । (আনন্দের সহিত) এই যে; দক্ষিণদিকে বৃষভান্তু-
মন্দিনী ।

(নিকটে গমনপূর্বক)

-অযি অভিসারমার্গ উপাধ্যায়িনি ললিতে ! সম্প্রতি
আমার পুঁজি অভিমন্ত্য বহু দূর গমন করিয়াছে, অতএব
তুমি শৃঙ্গ-গৃহ পরিত্যাগ করিয়া কেন বধুটাকে লইয়া
আসিলা ? ॥

ଲିଲିତା । (ମଶକ୍ରମାତ୍ରଗତଃ) ହଙ୍କୀ ହଙ୍କୀ ! ଡାଇଗୀଏ ଆଡାହିଣ-
ପଇଦୀଏ ଦନ୍ତକ୍ଷି ବୁଡ଼ିଟିଆଏ ॥

(ଥିକାଶଂ ।)

ଅଜ୍ଞେ ! ଗଗ୍ଗୀଏ ବନ୍ଦିନ୍ ଅଜ୍ଞ ମାହବୀପୁଷ୍ପଫେହିଂ ପୂର୍ବଦୋ
ସୂରୋ ସୁରହୀ କୋଡ଼ିଲ୍ଲଦୋ ହୋଦିତି, ମାହବୀମଣ୍ଡବଂ ଲକ୍ଷ୍ମିଦା
ମଏ ରାହୀ, ତା ପସୀଦ ପସୀଦ ॥

ଜଟିଲା । (ଅପବାର୍ଯ୍ୟ ସାଲୀକମ୍ଭେହଂ) ଅଇ ବଚ୍ଛେ ! ସଦା ମଂ
ପଳୋହିଅ ଲିଲିଦା ଅହିସାରେଦିତି ମହ ପୁନ୍ଦ୍ରମ ପୁରଦୋ

ଲାଗିତେତି । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ଡାକିଯା ଅଦକ୍ଷିଣ-ପ୍ରକୃତ୍ୟା ଦନ୍ତାଖି ବୁନ୍ଦ୍ରୟା ॥
ହେ ଆର୍ଦ୍ଦ୍ୟେ ! ଗାର୍ଗୀ ବର୍ଣ୍ଣତଃ ଅଦ୍ୟ ମାଧବୀପୁଷ୍ପଃ ପୂଜିତଃ ଶ୍ରୟଃ ସ୍ଵର୍ଗଭୀ
କେଟୋପଦୋ ଭବତି, ଇତି ମାଧବୀମଣ୍ଡପଂ ଲକ୍ଷ୍ମିତା ମରା ରାଧା । ତୁତଃ ପ୍ରସୀଦ ପ୍ରସୀଦ ।
ପୟୁଷାମନ-ନାମ ପ୍ରତିମୁଖସନ୍ଧ୍ୟାମନିଦଂ । ତମନ୍ଦିଗଂ, କଟ୍ଟାତ୍ମାହୁନରୈଧୀରେଃ ପୟୁଷା-
ମନମୀଡିତଃ । ଅତ୍ର କଟ୍ଟାଯା ଅନୁନନ୍ଦାଃ ପୟୁଷାମନଃ ॥

ଜଟିଲେତି । ଅୟି ବଂମେ ! ସଦା ମାଂ ପଳୋଭ୍ୟ ଲିଲିତା ଅଭିସାରରତି, ଇତି
ଲିଲିତା । (ମଶକ୍ରେ ମନେ ମନେ) ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! କ୍ରୂର-ଥକୃତି
ଡାକିନୌ ବୁନ୍ଦା-କର୍ତ୍ତ୍ରକ ଯେ ହତ ହଇଲାମ ! ॥

(ଥିକାଶପୂର୍ବକ ।)

ଆର୍ଦ୍ଦ୍ୟେ ! ଗାର୍ଗୀ ବଲିଯାଛେନ, ଆଜ ମାଧବୀପୁଷ୍ପଦାରା ସୂର୍ଯ୍ୟ-
ଦେବ ପୂଜିତ ହଇଲେ କୋଟି ଗାଭୀ ପ୍ରଦାନ କରିବେନ, ଏ ଜଣ୍ୟ ଆମି
ଶ୍ରୀରାଧାକେ ମାଧବୀମଣ୍ଡପେ ଆନନ୍ଦ କରିଯାଇଁ, ଅତିବ ପ୍ରସନ୍ନ
ହଟନ ପ୍ରସନ୍ନ ହଟନ ॥

ଜଟିଲା । (କର୍ଗେର ନିକଟ ଗିଯା ଅଲୀକ-ମେହେର ସାଇତ) ଅୟି
ବଂମେ ! ଆମାର ପୁଲ୍ଲେର ଅଗ୍ରେ ବଧୁ ଥିକାଶ କରେ ଯେ,

বহুড়িআ অলিঅং জেজব তুগং দুসেদি, তা কিন্তি লাহবং
সহেসি ॥

ললিতা । (স্বগতং) আমহে কোডিল্লং জডিল্লাএ ॥
মাধবং । (স্বগতং ।)

যত্রাসঙ্গে মনসঃ শ্ফুরতি গরীয়ান् গরীয়সোহপ্যচৈচঃ ।

নিয়তো বন্তনি বিষ্ণুস্তশ্চিন্তি নান্তো বাদঃ ॥ ২৮ ॥

(ইতি দৃগ্স্তেন রাধাং পশ্যন্তু পসর্পতি) ॥

জটিলা । (নামিকাগ্রে তর্জনীং বিষ্ণু শিরোধুম্বতী সাক্ষর্যং ।)

মম পুত্রত পুরতো বধুটিকা অনীকমেব হাঃ দুষয়তি । তৎ কিমিতি-লাঘবং
সহসে । ভেদ-নাম সকান্তরমিদং । তত্ত্বকণং, ভেদস্ত কপটালাপৈঃ স্বহৃদঃঃ
ভেদকল্পনা । অত্র জটিলায়া কপটেন রাধা ললিতরোভেদঃ ॥

ললিতেতি । আশ্র্যং কৌটিল্যং জটিলাযঃ ॥ ২৮ ॥

ললিতা প্রলোভন দেখাইয়া সর্দিনা আমাকে অভিসার
করাইয়া থাকে, এই বলিয়া তোমাকে দুষ্পিত করে, অত-
এব তুমি কেন বৃথা লাঘব সহ কর ? ॥

ললিতা । (মনে মনে) জটিলার কি আশ্র্য কুটিলতা ॥

মাধব । (মনে মনে ।)

যাহাতে মনের অতিশয় আশক্তি হয়, মে স্থানে গুরুতর
বিষ্ণু ঘটে, এই লোকপ্রবাদ মিথ্যা নয় ॥ ২৮ ॥

(এই বলিয়া মেত্র কোণদ্বারা শ্রীরাধার প্রতি দৃষ্টিপাত
করতঃ গগন করিতে লাগিলেন) ॥

জটিলা । (নামাগ্রে তর্জনি বিষ্ণুস্তশ্চিন্তি মন্তক কম্পিত
করিতে করিতে আশ্র্যের সহিত ;)

ଅରେ ବାଲିଆ-ଭୁଜୁଙ୍ଗ ! କଂ ଦଂସିଦୁଃ ଏଥ ଭମ୍ବସି ॥
 ମାଧବ : ଲଞ୍ଛୋଷ୍ଟି ! ଭବତୀମେବ ଗୋର୍ତ୍ତପିଶାଚୀଃ ॥
 ଉଦ୍‌ଭବ : (ଶିଖିବାକାରୀ ହେଲା) ॥

କୃଷ୍ଣ :

ଗୋକୁଳକୁଳ ଜରତୀନାଃ ପରବା ବାଗପି ସଥା ପ୍ରମୋଦୟତି ।
 ସ୍ତ୍ରତିରପି ମହାମୂଳିନାଃ ମଧୁରପଦା ମାଃ ସଥେ ! ନ ତଥା ॥ ୨୯ ॥
 ସୁନ୍ଦା । ବୁନ୍ଦେ ! ଧର୍ମ-ଚକୋର-ଜୀବାତୁ-ଚରିତାମୃତ-ଚନ୍ଦ୍ରକେ କୃଷ୍ଣ-
 ଚନ୍ଦ୍ରେଷ୍ଟି କଥଃ ପ୍ରତୀପଃ ଭୁଜଙ୍ଗଭାବମର୍ପଯମି ॥

ଜାଟିଲେତି । ଅରେ ବାଲିକା-ଭୁଜୁଙ୍ଗ ! କଂ ଦଷ୍ଟୁ ମତ୍ର ଭମ୍ବସି ॥
 ମାଧବ ଇତି । ନର୍ମ-ନାମ ପ୍ରତିମୁଖଦକ୍ଷଯଦମିଦଃ । ତରଙ୍ଗଃ, ପରିହାସ-ପ୍ରଧାନଃ
 ସବ୍ରଚନଃ ନର୍ମ ତରିହଃ । ଅତ୍ର ପ୍ରକଟମେବ ନର୍ମ ॥

ଅରେ ବାଲିକା-ଭୁଜୁଙ୍ଗ ! କାହାକେ ଦଂଶନ କରିବାର ଜନ୍ମ ଏ
 ସ୍ଥାନେ ଭମ୍ବନ କରିତେଛିସ୍ ? ॥

ମାଧବ । ଲଞ୍ଛୋଷ୍ଟି ! ଗୋର୍ତ୍ତପିଶାଚୀ ତୋମାକେଇ ॥
 ଉଦ୍‌ଭବ । (ହାମିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ସଥେ ! ଗୋକୁଳକୁଳ-ବୁନ୍ଦାଦିଗେର ପରବାକ୍ୟ ଯେତୁପ
 ଆମାକେ ଆନନ୍ଦିତ କରେ, ମହାମୂଳିଗଣେର ମଧୁରପଦ-ସମ୍ବଲିତ
 ସ୍ତ୍ରତିବାକ୍ୟ ତତ୍ତ୍ଵପ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରଦାନ କରେନା ॥ ୨୯ ॥

ସୁନ୍ଦା । ବୁନ୍ଦେ ! ଧର୍ମରୂପ ଚକୋରଗଣେର ଜୀବନ-ସ୍ଵରୂପ ଚରିତାମୃତ
 ଚନ୍ଦ୍ରିକାବିଶିଷ୍ଟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରେତେଷୁ କେନ ପ୍ରତିକୁଳ ଭୁଜଙ୍ଗ-
 ଭାବ ଅର୍ପଣ କରିତେଛ ? ଅର୍ଥାତ୍ ସାହାର ଚରିତାମୃତ ପାନ

জটিলা । (মোঞ্জুং বিহুত সংস্করেন ।)

অজেশ্বর-স্মৃতস্য কঃ পরবধু-বিনোদক্রিয়া।
প্রশংসিতভরভূষিতং গুণমৈবেতি নাস্য ক্ষিতোঁ ।

যদেষ রতিতক্ষরং পথি নিরুধ্য সাধ্বীর্বলা-
তদীয়-কুচকুট্টুলে করজ মৌ নমো বিষ্ণবে ॥ ৩০ ॥

রাধা । (স্বগতং) হা হন্দদেব ! কিন্তে অবরাঙ্কা রাধী ॥

জটিলেতি । পরেষাং বধবঃ, পক্ষে পরাঃ শ্রেষ্ঠাঃ নিত্যা যা বধবস্তাসাং
বিনোদক্রিয়ারাঃ প্রশংসিতভরেণ ভূষিতং করজমাশ ধ্বংসাহৰ্পণদিতি বক্তব্যে
নির্বিদ্যেব ও নমো বিষ্ণবে ইত্যবোচদিত্যর্থঃ । গুণাতিপাত-নাম নাটকভূষণ-
মিদঃ । তন্মুক্তণং, গুণাতিপাতো ব্যত্যস্তগুণাখ্যানমুদ্বাহ্তঃ । অত্র জটিলয়া
মাধবশ্চ ব্যত্যস্তগুণবর্ণনাং গুণাতিপাতঃ ॥ ৩০ ॥

রাধেতি । হা হতদৈব ! কিন্তেহপরাঙ্কা রাধা ॥

করিয়া ধার্মিকগণ জীবন ধারণ করেন, সেই শ্রীকৃষ্ণ-
চন্দ্রেতে কামুকস্ত দোষারোপ করা উপযুক্ত নয় ? ॥

জটিলা । (উচ্চ হাস্য করিয়া সংস্কৃতভাষায় ।)

হৃন্দে ! অজেন্দ্রনন্দনের পর-বধুবিনোদন-ক্রিয়াতিশয়-
ভূষিত গুণ কে না জানে ? যে হেতু এই রতিতক্ষর পথিমধ্যে
পতিত্বত্বা কামিনীগণকে অবরোধ করিয়া তাহাদের কুচকলি-
কায় অঙ্গুলি এই অর্দ্ধোক্তির পর বিষ্ণুকে নমস্কার ॥ ৩০ ॥

শ্রীরাধা । - (মনে মনে) হা হতদৈব ! রাধা তোমার নিকট
কি অপরাধ করিয়াছে ! ॥

ଜଟିଲା । ଅହି ମୁଖେ ବହୁଡ଼ି ! ଇମ୍ସସ କାଳକୁଣ୍ଡଗିନୋ ତିକ୍ଥାଏ
ବକ୍ରଦିଟ୍ଟିଏ ଶ୍ଵରକଣ୍ଠିମା ବଜ୍ଜପଡ଼ିମାବି ଜଜ୍ଜରୀ ହୋଇ, କିଂ
ଉଣତୁମଂ ଶୋମାଲିଆ ଶ୍ଵରମାଲା-ତବସ୍ସିଣୀ, ତା ତୁରିଅଂ
ଘରଗତ୍ତଂ ଗଛକୁଣ୍ଡି ॥

(ଇତି ଲଲିତା ରାଧାଭ୍ୟାଂ ସହ ନିକ୍ରାନ୍ତା) ॥

ହନ୍ଦା । ନାଗରେନ୍ଦ୍ର ! ମୁଖ ବୈମନଶ୍ଚ, ସାମ୍ପ୍ରତଂ ଭବଦଭୀଷ୍ଟସିନ୍ଧ୍ରଯେ
ଶାରିକାମୁଖେନ ଲଲିତାଂ ସନ୍ଦିଶ୍ୟ ବିଶାଖ୍ୟାଃ ଭବନ୍ତଃ ନିବେ-
ଦୟିଷ୍ୟାମି ॥

(ଇତି ନିକ୍ରାନ୍ତା) ॥

— ଜଟିଲେତି । ଅୟି ମୁଖେ ବଧୁଟି ! ଅଶ୍ଚ କାଳକୁଣ୍ଡଗିନଃ କୃଷ୍ଣମର୍ପତ ତୀକ୍ଷ୍ୟା ବକ୍ର-
ଦୃଷ୍ଟ୍ୟା ବଜ୍ରପ୍ରତିମାପି ଜର୍ଜରୀ ଭବତି, କିଂ ପୁନତଃ ନବମାଲିକା ଶ୍ଵରମାଲା-ତପ-
ସ୍ଥିନୀ, ତଃ ତୁରିତଃ ଗୃହଗର୍ତ୍ତଃ ଗୃହମଧ୍ୟ ଗଛାମଃ ॥

ଜଟିଲା । ଅୟି ମୁଖେ ବଧୁଟିକେ ! ଏହି କୃଷ୍ଣମର୍ପେର ତୀକ୍ଷ୍ୟ ବକ୍ର-
ଦୃଷ୍ଟିଦ୍ଵାରା ସ୍ପର୍ଶିତ ହିଲେ ବଜ୍ରପ୍ରତିମାଓ ଜର୍ଜରୀଭୂତ ହୟ,
ପୁନର୍ବାର କି ବଲିବ, ତୁମି ନବମାଲିକାସଦୃଶୀ ଶ୍ଵରମାଲା-
ତପସ୍ଥିନୀ, ଅତଏବ ଶୀଘ୍ର ଗୃହମଧ୍ୟେ ପ୍ରବେଶ କର ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଲଲିତା ଓ ଶ୍ରୀରାଧାର ସହିତ ଗମନ କରିଲ) ॥

ହନ୍ଦା । ନାଗରେନ୍ଦ୍ର ! ବିମନକ୍ଷତା ପରିତ୍ୟାଗ କରୁ, ସମ୍ପ୍ରତି ତୋମାର
ଅଭୀଷ୍ଟସିନ୍ଧ୍ରର ନିମିତ୍ତ ଶାରିକାମୁଖେ ଲଲିତାକେ ଆଦେଶ
କରିଯା ବିଶାଖାଦ୍ଵାରା ତୋମାକେ ନିବେଦନ କରିବ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଚଲିଯା ଗେଲେନ) ॥

মাধবঃ । (স খেদঃ)

জ্বরতি মনাগভুদ্বিতাদিশুকাণ্ডে শিশিরভানুজালোকাং ।

পর্বণি পিধানমকরোদহহ স্বর্ভানু-ভৌষণা জরতী ॥ ৩১ ॥

(নিখন্ত ।)

বিশাখামুদ্দেষ্টুং জটিলা-গৃহোপাস্তপাটলী-বাটিকাং
গচ্ছয়মি ॥

(ইতি পরিক্রম্য ।)

কথমগ্রে স্বগৃহাঙ্গন অভিমন্ত্যুরধিতিষ্ঠতি তদহর্মত্রেব
ক্ষণমন্ত্রিতো ভবেয়মি ॥

মাধব ইতি । বিশুকাণ্ডে চন্দ্রকান্তমণো । পক্ষে বিশুবৎ কাস্তঃ কাস্ত্র্যস্ত
তশ্চিন্ন । শিশিরভানুশঙ্ক্রঃ পক্ষে বিশুবৎ কাস্তঃ কাস্ত্র্যস্ত তশ্চিন্ন । শিশির-
ভানুশঙ্ক্রঃ পক্ষে অশিশিরভানুঃ স্মর্যঃ । স্বর্ভানুঃ রাহস্যদন্তীমণা ॥ ৩১ ॥

মাধব ! (খেদের সহিত ।)

পূর্ণিমার শিশির-ভানু-চন্দ্রজনিত আলোক ঈষৎ উদিত
হওয়ায় চন্দ্রকান্তশিলা দ্রবীভূত হইতেছিল, হায় ! এমত
সময়ে ভৌষণ-প্রকৃতি জরতীরূপ রাহু আসিয়া ঐ চন্দকে
আচ্ছাদন করিয়া ফেলিল ! ॥ ৩১ ॥

(সিংহাস পরিত্যাগপূর্বক ।)

তবে এখন বিশাখার উদ্দেশ্যার্থ জটিলার গৃহসমীপবর্ত্তি
পাটলী-বৃক্ষবাটিকায় গমন করি ॥

(এই বলিয়া প্রত্যাবর্ত্তনপূর্বক ।)

এ কি ! সম্মুখে অভিমন্ত্য যে স্বীয়-গৃহপ্রাপ্তনে দণ্ডয়মান

(ଇତି ନିଜାନ୍ତଃ) ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟାତିମନ୍ୟଃ ।)

ଅଭିମନ୍ୟଃ । ତିଣି ଉବସରିଆ ସଜୀଇଁ ମୂଳେନ ଗେହିତୁଂ କଞ୍ଚନଂ
ନୈସ୍ମଂ, ତା କହିଂ ଗଦା ଅଷା ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ଜାଟିଲା ।)

ଜାଟିଲା । ହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ ! ଦାନିଂ ସାରୀଏ ଶୁଅମ୍ବ କହିଜଞ୍ଚଂ ନିର୍ଦ୍ଦଂ
ଶ୍ରୀ ଶୁଦଂ ଜଂ ଅହିମନ୍ତୁ-ବେଶେ ମାହବୋ ଏହିଂ ମହ୍ୟରଂ
ଉବସନ୍ଧିସ୍ମଦି, ତା ଗତୁଅ ପେକ୍ଖିସ୍ମଂ ॥

ଅଭିମନ୍ୟ ଇତି । ତ୍ରୀଣି ଉପମର୍ଯ୍ୟା ଶତୁମତୀ ଗୌଃ ଶତାନି ମୂଳେନ ଶାହୀତୁଂ
ଶୃହାଂ କାଙ୍କନଂ ନେବ୍ୟାମି, ତେ କୁତ୍ର ଗତା ଅଷା ॥

ଅଟିଲେତି । ଇଦାନୀଂ ସାରୀଏ ଶୁକାୟ କଥାମାନଂ ନିର୍ତ୍ତତଃ ମୟା ଶ୍ରତଂ ସଦିଭିମନ୍ୟ-
ବେଶେନ ମାଧବ ଇଦାନୀଂ ଦୟ ଶୃହନୁପଦପତି, ତେ ଗହା ଦ୍ରକ୍ଷ୍ୟାମି ଆଶର୍ଯ୍ୟଂ ସତ୍ୟମେବ
ଧୂର୍ତ୍ତ ଆଗତଞ୍ଚ ଗଢା ପ୍ରାମାଣିକଜନଂ ଆମେଯାମି ॥

ରହିଯାଛେ ! ତୁବେ ଆମ୍ବି ଶନକାଳ ଲୁକାଯିତ ହଇୟା ଅବସ୍ଥିତ
କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଗୋପନଭାବେ ରହିଲେନ) ॥

(ଅଭିମନ୍ୟ ଅବେଶପୂର୍ବକ ।)

ଅଭିମନ୍ୟ । ତିନ ଶତ ଶତୁମତୀ ଗାଭୀ ମୂଳ୍ୟଦ୍ଵାରା ଶାହନ କରିବାର
ଜନ୍ମ ଶୃହ ହଇତେ ସ୍ଵର୍ଗ ଲାଇୟା ଯାଇବ, ଅତଏବ ଜନନୀ କୋଥାଯା
ଗେଲେନ ? ॥

(ଜାଟିଲା ପ୍ରବେଶପୂର୍ବକ ।)

ଜାଟିଲା । ହାଯ ହାଯ ! ମଞ୍ଚପତି ଆମି ଶୁନିଲୋମ, ଶାରୀ ଶୁକକେ
ନିର୍ଜନେ ବଲିତେଚିଲ ଯେ, ଏକଣେ ମାଧବ ଅଭିମନ୍ୟର ବେଶ

(ইতি পরিক্রামন্তী দ্বারি-দুরাদভিমন্ত্যমালোক্য ।)

অবেো ! সচং চেত এসো ধূতো আত্মো ।

তা গদুঅ পামাণিঙং জগং আণিস্মং ॥

(ইতি নিক্রান্তা) ॥

অভিমন্ত্যঃ । বিসাহে ! কুখ বটসি ॥

(অবিশ্য ললিতা ।)

ললিতা । (স্বগতং) এথ কহং পেসিদুং সারীবঅণেণ বিসাহা
গদা ॥

অভিমন্ত্য ইতি । বিশাখে ! কুত্র বর্তমে ॥

লালিতেতি । অত্র কৃষ্ণং প্ৰেৰিতুং শাৱীবচনেন বিশাখা গতা ॥

ধাৱণ কৱিয়া আমাৰ গৃহে গমন কৱিতেছে, তবে গিয়া
দেখিগা ॥

(এই বলিয়া গমন কৱতঃ দূৰ হইতে দ্বাৱদেশে অভি-
মন্ত্যকে দেখিয়া ।)

কি আশৰ্য্য ! সত্যই যে ধূর্ত আসিয়া উপস্থিত হই-
যাছে ! তবে গিয়া প্ৰমাণিকজনকে আনয়ন কৱি ॥

(এই বলিয়া গমন কৱিল) ॥

অভিমন্ত্য । বিশাখে ! কোথায় আছ ? ॥

(ললিতা প্ৰবেশপূৰ্বক ।)

ললিতা ।- (মনে মনে) এই স্থানে শ্ৰীকৃষ্ণকে পাঠাবাৰ জন্য
শাৱিকা-বাকেয় বিশাখা ত গমন কৱিয়াছে ? ॥

(ପ୍ରକାଶଂ ଲଜ୍ଜାମଭିନ୍ନୀୟ ନୀଚେ ।)

ସୁହା ! ଏଥେ ବିସାହା ଥିଲା ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ଗାଗୀ-ଭାର୍ତ୍ତା-କୁନ୍ଦଲତା-ଭିରାହୁତା ଜଟିଲା) ॥
ଜଟିଲା । କୁନ୍ଦଲଦେ ! ପେକ୍ଖ ଅଞ୍ଜଣା ମହିଏ ମୋସୀଲାଙ୍କ ॥
କୁନ୍ଦଲତା । (ଦୃଷ୍ଟି ମୁଖ୍ୟାନମୟନ୍ତୀ) ହା ଦେବ ! ରକ୍ଖ ରକ୍ଖ ॥
ଭାର୍ତ୍ତା-ଗାଗୀ । ଅଜ୍ଞ ଗଗ୍ଗି ! ପେକ୍ଖ ପେକ୍ଖ, ପଚକଖୋ ଅହି-
ଅନ୍ଧୁ-ଜେବ ସଂବୁଡ୍ଢୋ ଏମୋ ରହିଗାଅରୋ ତୁହ କହୋ, ତା
ଅନିଅଂ ନ ଜଳଇ ଜଟିଲା ମେ ମହି ॥

(ପ୍ରକାଶମିତି ।)

ସୁଭଗ ! ଅତ୍ର ବିଶାଖା ନାହିଁ ॥

ଜଟିଲେତି । କୁନ୍ଦଲତେ ! ପଶୁ ଆହୁନଃ ମଧ୍ୟା ମୌଳିଲ୍ୟଃ ॥

କୁନ୍ଦଲେତି । ହା ଦେବ ! ରକ୍ଷ ରକ୍ଷ ॥

ଭାର୍ତ୍ତା-ଗାଗୀ । ଆର୍ଯ୍ୟ ଗାର୍ଗି ! ପଶୁ ପଶୁ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷମଭିମହ୍ୟରେବ ସଂବୁଦ୍ଧ ଏଥ
ରତିନାଗରଶ୍ଵର କୁନ୍ଦଳ । ତଦଲୀକଃ ନ ଜଳତି ଜଟିଲା ମେ ମଥି ॥

(ପ୍ରକାଶପୂର୍ବିକ ଲଜ୍ଜା ଅଭିନୟ କରିଯା ଧୀରେ ଧୀରେ ।)

ହେ ସୁଭଗ ! ଏହାନେ ବିଶାଖା ନାହିଁ ॥

(ଏମତ ମମଯେ ଗାଗୀ, ଭାର୍ତ୍ତା ଓ କୁନ୍ଦଲତା ପ୍ରଭୃତିତେ
ଆବୃତ ହଇଯା ଜଟିଲାର ପ୍ରବେଶ) ॥

ଜଟିଲା । କୁନ୍ଦଲତେ ! ଆପନାର ମଧ୍ୟର ସ୍ତରୀତା ଦେଖ ॥

କୁନ୍ଦଲତା । (ଅବଲୋକନପୂର୍ବିକ ବଦନ ଅବନତ କରିଯା) ହା ଦେବ !
ରକ୍ଷା କର, ରକ୍ଷା କର ॥

ଭାର୍ତ୍ତା-ଗାଗୀ । ଆର୍ଯ୍ୟ ଗାର୍ଗି ! ଦେଖୁନ ଦେଖୁନ, ଆପନାର ରତିନାଗର

জটিলা । অজ্ঞে গগ্গি ! দিট্টিআ দাণিৎ পত্রিআইদং তুএ
তা অগ্গদো সশিহিজ্জউ ॥

(ইতি পৃষ্ঠতঃ পরিক্রম্য পুত্রস্ত্র হস্তমাকর্ষন্তী সাক্ষেপং ।)

রে গোকুলকিশোরীলস্পটকা ! অরে পরঘরলুঁঠণআ !

কহং তুমং পি অপ্পণো পুত্রং মঞ্জিস্মদি জড়িলা ॥

অভিমন্ত্যুঃ । (স লভজং শুখমাহৃত্য ব্যাবর্ত্যতি) ॥

— জটিলেতি ! আর্যে গার্গি ! হিষ্ট্যা ! ইদানীঃ প্রত্যাগ্নিতঃ অয়া তদগ্রাতঃ
সন্নিধীয়তাঃ ॥

রে গোকুলকিশোরীলস্পটক ! অরে পরঘহলুঁঠক হৃষি ! স্বামপি আত্মনঃ
পুত্রং মঞ্জতি জটিলা । সাক্ষ্য-নাম নাটকভূমণগ্নিদং । স্থাচ, দৃষ্টঞ্জাহু-
ভাবার্থকগন্ধাদি সমৃতবং । সাদৃঢ়ং যত্র সংক্ষেপাভাব তৎ সাক্ষ্যপায় নিরূপ্যাতে । অত্
শারিকা-মুখতঃ কৃষ্ণপ্রবেশসংক্ষেপাভাব জটিলায়াৎ অপুত্তে হৃষিবুদ্ধিরিতি সাক্ষ্যপ্যং ॥

শ্রীকৃষ্ণ প্রত্যক্ষ অভিমন্ত্যুরন্ধরণ হইয়াছেন, অতএব
আমার সখী জটিলা মিথ্যা দন্ধ হয় না ॥

জটিলা । আর্যে গার্গি ! কি সৌভাগ্যের বিষয়, সম্পত্তি আপ-
নার প্রত্যক্ষ হইল কে ? তথে একবার সম্মুখে আস্তন ॥

(এই বলিয়া পৃষ্ঠদেশ হইতে প্রত্যাবর্তনপূর্বক পুত্রের
হস্ত ধরিয়া আক্ষেপের সহিত ।)

অুরে গোকুলকিশোরীলস্পটক ! অরে পরঘহলুঁঠক
কৃষ্ণ ! কেমে তোকে জটিলা আপনার পুত্র বলিয়া মানিবে ॥
অভিমন্ত্যু । (লজ্জিত হইয়া মুখ ফিরাইয়া রহিল) ॥

ଜଟିଲା । ଅରେ ରାତିହିଶ୍ଚା ! କୌସ ମୁହଂ ଚକସି ଜଂ ଦେ ବିଜ୍ଞା ନ
ବିକ୍ରାଇଦା ॥

(ଇତି ପ୍ରସହ ସଂମୁଖ୍ୟାତି) ॥

ଅଭିମନ୍ୟଃ । (ସ୍ଵଗତଃ) ହଙ୍କୀ ହଙ୍କୀ ! ବାଟୁଲୀଆଏ ଅଷ୍ଟାଏ
ଲଜ୍ଜପଞ୍ଜାଟିଲୋ କିଦୋଙ୍କି, ତା ଇଦୋ ଅବକଥିମ୍ସଂ ॥

(ଇତି ପରିକ୍ରାମତି) ॥

ଜଟିଲା । (ଧାବଣ୍ଟି ପଟାଖଳମାକୃଷ୍ୟ) ରେ ଚୋର ! ଏମୋ ଦିଢଂ
ଗହିଦୋପି, କହଂ ପଳାଏସି ॥

ଜଟିଲେତି । ଅରେ ରାତିହିଶ୍ଚା ରାତିଚୋର ! ଇତି ଯାବଂ କଞ୍ଚାଦାଉନୋ ମୁଖ୍ୟ
ଆଚ୍ଛାଦନପି । ସତେ ଦିଲା ନ ବିକ୍ରୀତା । ବଜ୍ରଃ ନାମ ପ୍ରତିମୁଖସଂକ୍ଷୟମିଦଃ । ବଜ୍ରଃ -
ତଦୀକିତ୍ତବିଜ୍ଞେସ୍ୱଃ ସାମ୍ବାଦ୍ଵୈତାଦ୍ୟଗଃ । ଅତ୍ର ଡାଟିଲାରଃ ହୃଦୟା ସପୁତ୍ରେ ନିଷ୍ଠୁର-
ଭାଷ୍ୟଃ ॥

ଅଭିମନ୍ୟ ଇତି । ହା ଧିକ୍ ଧିକ୍ ! ବାଟୁଲିକଥା ଫିଶ୍ରା ଇତ୍ୟର୍ଥଃ । ଅମ୍ବା
ଲଜ୍ଜାପର୍ଯ୍ୟାକୁଳୀ କୁତୋହିୟି, ତଦିତୋହବର୍ଜମିଯାମି ॥

ଜଟିଲେତି । ରେ ଚୋର ! ଏବ ଦୃଢଂ ଗୃହୀତୋହନି, କଥଂ ପଳାଯିମେ ॥

ଜଟିଲା । ଅରେ ରାତିତକୁର ! ଗୁଖ ଢାକିତେଛିସ୍ କେନ ? ତୋର
ବିଦ୍ୟା ଆର ଦିକ୍ଷା ହଇବେ ନା ॥

(ଏଇ ବଲିଯା ବଲପୂର୍ବକ ସମ୍ମାନେ ଆନିଲ) ॥

ଅଭିମନ୍ୟ । (ଘନେ ଘନେ) ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ବାତୁଲା ଜନନୀ
ଆମାକେ ଲଜ୍ଜିତ କରିଲ ! ତବେ ଏଥାନ ହଇକେ ପଳାଯନ
କରି ॥

(ଏଇ ବଲିଯା ପ୍ରାନ୍ତାନ କରିଲ) ॥

অভিমন্যঃ । (সাপত্রপং ব্যাঘট্য) অক ভারঞ্জে ! গুণং
জনী মো ভূদাহিভূদা সংবৃত্তা ॥

(সর্বাঃ প্রত্যভিজ্ঞায় সশব্দং হসন্তি) ॥

জটিলা । (মুখং নিভাল্য স্বগতং) হন্দী হন্দী ! পমাদো
পমাদো ! কহং পবাসাদো পুত্রও চেঅ মে সমাঅদো ॥
(ইতি সাপত্রপমুরস্তাড়যন্তী নিষ্কান্তা) ॥

অভিমন্য ইতি । (ব্যাঘট্য অধঃশিরো ভূত্বা) অক হে অম ভারঞ্জে !
নুনঃ জননী মে ভূতাভিভূতা সংবৃত্তা ॥

জটিলেতি । হা ধিক্ হা ধিক্ ! প্রমাদঃ প্রমাদঃ ! কথং প্রবাসাঃ পুত্র
এষ মে সমাগতঃ ॥

জটিলা । (দৌড়িয়া গিয়া বস্ত্রাঙ্গল ধারণপূর্বক) অরে চৈর !
দৃঢ় করিয়া ধরিয়াছি, আর কিরূপে পলায়ন করিবি ? ॥

অভিমন্য । (লজ্জার সহিত নতবদন হইয়া) আর্যে ভারঞ্জে !
নিশ্চয় আমার জননী ভূতাভিভূতা হইয়াছেন অর্থাৎ
ইঁাকে ভূতে পাইয়াছে ॥

(সকলে এই কথায় বিশ্বাস করিয়া শব্দসহকারে উচ্চ
হাস্য করিতে লাগিলেন) ॥

জটিলা । (মুখের প্রতি দৃষ্টিপাত করিয়া মনে মনে) হা ধিক্
হা ধিক ! কি প্রমাদ কি প্রমাদ ! কিরূপে প্রবাস হইতে
আমার পুত্র আসিয়া উপস্থিত হইল ! ॥

(এই বলিয়া লজ্জাসহকারে বক্ষে আঘাত করিতে করিতে
চলিয়া গেল) ॥

ଭାକୁଣ୍ଡା । ବଛ ! ସନ୍ଧଃ ଉତ୍ସତ୍ତା ଦେ ଅଷ୍ଟା, ଜଂ ତୁମଃ ମାହବଃ
ମଧ୍ୟେଦି ॥

ଅଭିମନ୍ୟଃ । (ଶ୍ରିତଃ କରୋତି) ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ବୀର ଅଭିମନ୍ୟୋ ! ପୁଣ୍ୟବତୀ ମେ ସଥୀ ରାହା, ଜାଏ
ଦକ୍ଖିଣୀ ସନ୍ଧବାଦିନୀ ସିନିଦ୍ଵା, ତୁଳା ମାଦା ସମ୍ମୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ତା
ଅନ୍ତେ ଗଢୁଆ ଏଦଃ ଅଟୁରୁବବଃ, ମେ ଣନ୍ଦଃ ଭାବଦୀଏ ଶିବେ-
ଦନ୍ତଃ ॥

(ଇତି ତିଶ୍ରୋ ନିକ୍ରାନ୍ତା) ॥

ଭାକୁଣ୍ଡତି । ବ୍ସ ! ସତ୍ୟଃ ଉତ୍ସତ୍ତା ତେ ଅଷ୍ଟା, ଯଃ ଆମେବ ମାଧବଃ ମହ୍ୟତେ ॥
କୁନ୍ଦେତି । ବୀର ଅଭିମନ୍ୟୋ ! ପୁଣ୍ୟବତୀ ମେ ସଥୀ ରଧା, ଯମା ଦକ୍ଷିଣୀ ସତ୍ୟ-
ବାଦିନୀ ଶ୍ରିଷ୍ଟା, ତବ ମାତା ଶର୍ଣ୍ଣରକ୍ଷା, ତୁ ବୟଃ ଗହା ଏତଦପୂର୍ବଃ ଅନ୍ତ ଜଟିଲାୟା
ଇତ୍ୟର୍ଥଃ । ନର୍ତ୍ତନଃ ଭଗବତୈୟ ନିବେଦନ୍ମାମଃ ॥

ଭାକୁଣ୍ଡା । ବ୍ସ ! ସତ୍ୟଇ ତୋମାର ଜନନୀ ଉତ୍ସତ୍ତା, ଯେ ହେତୁ
ତୋମାକେ ମାଧବ ବଲିଯା ମାନିତେଛେନ ॥

ଅଭିମନ୍ୟ । (ହାସିତେ ଲାଗିଲ) ॥

କୁନ୍ଦଲତା । ବୀର ଅଭିମନ୍ୟୋ ! ଦେଖ ଆମାର ସଥୀ ଶ୍ରୀରାଧା ଅତି-
ଶ୍ୟ ପୁଣ୍ୟବତୀ, ଇନି ସରଲା, ସତ୍ୟବାଦିନୀ, ଶ୍ରିଷ୍ଟା, ତୋମାର
ଜନନୀକେ ସ୍ଵଶ୍ରରପେ ଲାଭ କରିଯାଛେନ, ଅତେବ ଆମରା
ଗିଯା ତାହାର ଏଇ ଅପୂର୍ବ ନୃତ୍ୟ-ବ୍ରତାନ୍ତ ଭଗବତୀ ପୌର-
ମାସୀକେ ନିବେଦନ କରିଗା ॥

(ଏଇ ବଲିଯା ତିନ ଜନେର ଥିଲାନ) ॥

অভিমন্ত্যঃ । ললিদে ! আণেহি মাদৱং, জং তুরিঙ্গং গন্ত
কামোক্ষি ॥

ললিতা । (নিঞ্চল্য পুনঃ প্রবিশ্য চ) বীর ! তুল্য পুরদো
আঅন্তং লজ্জেদি অজ্ঞা ॥

অভিমন্ত্যঃ । হোছু সঅং চেত পেড়িআদো কঞ্চণং ঘেত্তুণ
গমিস্মং ॥

(ইতি নিঞ্চান্তঃ ।)

হৃষ্ণঃ । সথে মন্ত্রিরাজ ! পরমানন্দমিদমনুভূতমেবানুভাব্য-
মানোহশ্চি চারণেঃ ॥

অভিমন্ত্য ইতি । ললিতে ! আনয় মাতৱং, যৎ হরিতং গন্ত কাণ্ডেশ্বলি ॥

ললিতেতি । বীর ! তব পুরত আগন্তং লজ্জতি আর্যা ॥

অভিমন্ত্য ইতি । ভবতু স্বয়মেব পোটিকাঁচঃ কাঁকনং গৃহীত্বা গমিয়ামি ॥

অভিমন্ত্য । ললিতে ! মাতাকে আনয়ন কর, আনি শীত্র
যাইতে ইচ্ছা করিয়াছি ॥

ললিতা । (গমনপূর্বক পুনর্বার প্রবেশ করিয়া) বীর !
আর্যা তোমার নিকট আসিতে লজ্জিতা হইতেছেন ॥

অভিমন্ত্য । জ্ঞানবিশ্বাসঃ মাতা ষদি আগমন না করেন, তবে
আম্রিই পেটিকা হইতে কাঁকন লইয়া গঞ্জ করিতেছি ॥

(এই বলিয়া শৃঙ্খল) ॥

শ্রীকৃষ্ণ । সথে মন্ত্রিরাজ ! নট-সকল আমাকে অননুভূত
পরমানন্দ অনুভব করাইল ॥

(ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ରଦ୍ଵା ।)

ବ୍ରଦ୍ଵା । ଲଲିତେ ! ଲୟ ପଲାୟନ୍ତି, ଲୟ ପଲାୟନ୍ତି, ପଶ୍ଚ ପରା-
ବର୍ତ୍ତତେ ମନ୍ତ୍ରମୋନେଷୋହଭିମନ୍ତ୍ର୍ୟ ॥

ଲଲିତା । (ମନ୍ତ୍ରକଳୋକ୍ୟ) ଦାରୁଣ-ମନ୍ଦିଟ୍ଟିଅଂ ମହୁରୋଦରକଂ
ଇମନ୍ଦ ପେକ୍ଖଣ୍ଠ ପଡ଼ିଭାଦି, ତା କଲିଦାହିମନ୍ତ୍ର-କୁବେଣ
ମାହବେଣ ହୋଦବର ॥

ବ୍ରଦ୍ଵା । (ସାନମଂ) କିମ୍ବାମ ରାଧା ମଥୀନାଂ ଧିଯାଂ ଅକୁଞ୍ଜଂ, ପଶ୍ଚ
ପଶ୍ଚ ।

ବ୍ରଦ୍ଵା ମାନ୍ଦ୍ରା-ପଯୋଦ-ମୋଦରରୁଚିଃ ସୈବାଭିମଣ୍ଡେନ୍ତ୍ରମୁ-
ବର୍ଜ୍ଞଂ ହନ୍ତ ! ତଦେର ଖର୍ବଟ-ଘଟି-ଘୋଗଂ ବିଗାଢ଼େନ ॥

ଲଲିତେତି । ଦାରୁଣ: ମନ୍ଦିଟିକ: ମହୁରୋଦରକ: ଅନ୍ତ ପ୍ରେକ୍ଷଣ: ପ୍ରତିଭାତି,
ତଃ କଲିତାଭିମନ୍ତ୍ର-କୁପେଣ ମାଧ୍ୟବେନ ଭବିତବ୍ୟ ॥

ବ୍ରଦ୍ଵେତି । ଅକୁଞ୍ଜଃ ମହନ୍ତଃ ।

(ବ୍ରଦ୍ଵା ପ୍ରବେଶପୂର୍ବକ ।)

ବ୍ରଦ୍ଵା । ଲଲିତେ ! ଶୀଘ୍ର ପଲାୟନ କର, ଶୀଘ୍ର ପଲାୟନ କର, ଏହି
ଦେଖ ଅଭିମନ୍ତ୍ର କ୍ରୂଦ୍ଧ ହଇଯା ପୁନର୍ବୀର ଆସିତେଛେ ॥

ଲଲିତା । (ଭଯେର ସହିତ ଅବଲୋନ କରିଯା) ଇହାର ଦୃଷ୍ଟି
ଆପାତକ ଭୀଷଣ ହଇଲେଓ ଉତ୍ତରକାଳେ ମାଧ୍ୟମ୍ୟ ବୋଧ
ହଇତେଛେ, ଅତଏବ ବୋଧ ହୟ, ଅଭିମନ୍ତ୍ରର ବେଶେ ମାଧ୍ୟବ
ଆସିତେଛେନ ॥

ବ୍ରଦ୍ଵା । (ସାନନ୍ଦେ) ଶ୍ରୀରାଧାର ସଗୌଗଣେର କି ବୁଦ୍ଧିର ମହନ୍ତ, ଦେଖ-
ଦେଖ ।

ଅଭିମନ୍ତ୍ରର ମନ୍ଦ୍ୟାକାଲୀନ ନିବିଡ଼-ମେଘେର ଆୟ ଯେନ୍ଦ୍ରପ

ବ୍ୟକ୍ତା ଦୈବ ଗତିଃ କରବୀର-କୁଞ୍ଚମଛାୟଃ ତଦେଵାଷ୍ମରଃ
ମୁଦ୍ରା କାପି ତଥାପ୍ୟସୋ ପିଣ୍ଡନଯତ୍ସ୍ତ ସ୍ଵରୂପଚଢ଼ଟାଃ ॥ ୩୨ ॥
(ତତଃ ପ୍ରେବିଶତ୍ୟଭିମୟବେଶୋ ମାଧବଃ) ।

ମାଧବଃ ।

ପରିତଃ ପରିବର୍ତ୍ତିତଃ ହ୍ରିୟା
କଲିତଙ୍କ-କୁଟୁମ୍ବିତେକ୍ଷଣଃ ।
ମଧୁରଦ୍ୟତି-ରାଧିକାମୁଖ
ପରିପାଞ୍ଚାମି କଦା ବଲାଦହଃ ॥ ୩୩ ॥
(ପୁରୋ ଦୃଷ୍ଟି ।)

ସନ୍କାରବ ମେଘତୁଳ୍ୟକର୍ତ୍ତର୍ଯ୍ୟାଃ ସା, ସ୍ଵରୂପଚଢ଼ଟାଃ ଅମାଧାରଣକରପଚଢ଼ଟାଃ ॥ ୩୨ ॥
ମାଧବ ଇତି । ପରିବର୍ତ୍ତିତଃ ଚାଲିତଃ । କଲିତା ରଚିତା ଯା କୁଟୁମ୍ବା ଦୁଃଖିତେ
ଦ୍ଵିଜଗେ ଯତ୍ର ତେ ପାଞ୍ଚାମି ପଞ୍ଚାମି ॥ ୩୩ ॥

କାନ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ ଶରୀର, ତାହାର ଯେମନ ଥର୍ବଟଦେଶୀୟ ସ୍ଟୌତୁଳ୍ୟ ନାମା
ଓ ଗଭୀର ଲୋଚନ, ତାହାର ଯେମନ ବ୍ୟକ୍ତତାଗତି, ତାହାର କରବୀର-
କୁଞ୍ଚମେର ତୁଳ୍ୟ ଅରଣ-ବସନ ଏବଂ ତାହାର ଯେମନ ଭଙ୍ଗୀ, ଇଇଁରାଗ
ତଜ୍ଜପ ଅମାଧାରଣ ରୂପେର ଛଟା ଦୃଷ୍ଟ ହଇତେଛେ ॥ ୩୨ ॥

(ଅମନ୍ତର ଅଭିମୟର ବେଶେ ମାଧବେର ପ୍ରବେଶ) ।

ମାଧବ ।

ଆହା ! ଯାହା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ପରିଚାଲିତ ଏବଂ ଯାହାତେ ଲଙ୍ଘା-
ନିବନ୍ଧନ-କୁଟୁମ୍ବିଶାଲି କୁଞ୍ଚିତ ଲୋଚନ, ମେଇ ମଧୁର ଦ୍ୟତିବିଶିଷ୍ଟ
ଶ୍ରୀରାଧାର ବଦନ ସହସା କବେ ଆମି ଅବଲୋକନ କରିବ ! ॥ ୩୩ ॥

(ଅଗ୍ରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା ।)

ଲଲିତେ ! କୁ ମା ତେ ସଥୀଛାୟା ଜୀବିତୌସଧିଃ ॥
ଲଲିତା । ହଲା ରାହେ ! ଇଦୋ ମାବ ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ରାଧା) ।

ରାଧା । (ମଲଜ୍ଜ-ସ୍ଥିତମାଉସତଃ ।)

ଅଣହିଟ୍ଟୋବି ପଅଥେ ପିଏଣ ଅନ୍ତୀକିଓ ଶୁହାବେଦି ।

ଗରଲେ ହି ଗିରିମଗହିଏ ଗୁରୁତାଂ ଗୋରୀ ନ କିଂ ରମଇ ॥ ୩୪ ॥
ମାଧ୍ୟବଃ । ଲଲିତେ ! ହୃତଗତା ମେ ମହାନିଧିମଞ୍ଚ ପ୍ରତୀଯତାଂ ॥

ଲଲିତେତି । ସଥି ରାଧେ ! ଇତତ୍ତ୍ଵବଃ ॥

ରାଧେତି । ଅନଭୀତୋହପି ପଦାର୍ଥଃ ପ୍ରିରେଣାନ୍ତୀକୃତଃ ଶୁଖାପରତି । ଗରଲେହପି
ଗିରିଶଗୃହୀତେ ଗୁରୁକଂ ଅତିଶୟଂ ଗୋରୀ ନ କିଂ ରମତେ ॥ ୩୪ ॥

ମାଧ୍ୟବ ଇତି । ମହାନିଧିମଞ୍ଚଭିକୁପା ରାଧା ॥

ଲଲିତେ ! ଯିନି -ଆମାର ଜୀବନୌସଧି-ସ୍ଵରୂପ୍, ତୋମାର
ମେଇ ସଥୀ କୋଥାୟ ? ॥

ଲଲିତା । ସଥି ରାଧେ ! ଏହି ଶାନେ ଆଇନ ॥

(ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରବେଶ) ।

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଲଜ୍ଜାର ସହିତ ହାଶ୍ପୂର୍ବକ ଘନେ ଘନେ ।)

ପ୍ରିୟତମ ଅନଭୀତ ଅଭିମନ୍ୟ-ବେଶ ଧାରଣ କରିଯାଓ କି ଶୁଖ
ପ୍ରଦାନ କରିତେଛେନ ନା ! ଗିରିଶ-ଗରଲ -ଗ୍ରହଣ କରିଯାଛେନ
ଥଲିଯା ଗୋରୀ କି ତୁମ୍ହାତେ ଗୁରୁତର ରମଣ କରେନ ନା : ॥ ୩୪ ॥

ମାଧ୍ୟବ । ଲଲିତେ ! ମହାନିଧି-ମଞ୍ଚ ଶ୍ରୀରାଧା ଆମାର ହୃତଗତ
ହଇଯାଛେ, ଜୀବିଷ ॥

ললিতা । জই সা জক্খিণী বিগ্ৰহং ন করেদি ॥

(প্ৰবিশ্য জটিলা ।)

জটিলা । (স হৰ্ষং) বহুড়িএ ! দিট্টিআ অজ্ঞ তুম্বং স্বৰূপিঙ্গামী সংবৃত্তা, জং পুন্স্ম মে দিট্টিমগ্গে গদাসি ॥
(সৰ্বে সন্তুষ্মং নাটযন্তি) ॥

জটিলা । পুন্ত অহিমণ্ডে ! সন্ধারস্তে দিট্টী মে স্বট্টু ন উন্মীলই ॥

মাধবঃ । (স হৰ্ষ-স্মিতং) অক ! তহ অঞ্জণং দাইস্মং জহ
সমগ্গদমা দে দিট্টী হোই ॥

ললিতেতি । যদি সা যক্ষিণী বিঘ্রং ন করোতি ॥

জটিলেতি । বধূটিকে ! দিষ্ট্যা অদ্য স্বৰূপিঙ্গামী সংবৃত্তা, বৰ্বসুস্তুতা
মে দৃষ্টিভার্গে গতাসি ॥

জটিলেতেতি । পুন্ত অভিগণ্ডে ! সন্ধারস্তে দৃষ্টিমে স্বষ্টু নোন্মীলতি ॥

মাধব ইতি । হে অম ! তথা অঞ্জনং দাষ্ঠামি, যথা সমগ্রাত্মা পূৰ্ণা পক্ষে
সমগ্র-তৰোহক্ককারঃ যজ্ঞ তে দৃষ্টিভৰতি ॥

ললিতা । যক্ষিণী জটিলা যদি বিঘ্র না করে ॥

(জটিলার প্ৰবেশ) ।

জটিলা । (হৰ্যের মহিত) বধূটিকে ! আজ তুমি স্বৰূপিযত্বী
হইলা, যে হেস্তু পুন্নের দৃষ্টিপথে গমন কৱিয়াছ ॥

(সকলে সন্ধ্যা ধৰ্মাণ কৱিতে লাগিলেন) ॥

জটিলা । -পুন্ত অভিগণ্ডে ! সন্ধ্যা আৱস্ত হইলে আগমার দৃষ্টি
উত্তমকৰণে প্ৰকাশ পায় না ॥

মাধব । (আনন্দসহকাৰে হাস্ত কৱিয়া) মাতা ! আপনাকে

କୃଷ୍ଣ । (ମନ୍ଦଂ ମନ୍ଦଂ ବିହୁସ୍ତ) ସଥେ ମନ୍ତ୍ରିରାଜ ! ଦିକ୍ଷ୍ୟାଦ୍ୟ
ଭବତା, ଗୋକୁଳକେଲି-ସୁଧାମିଶ୍ର-ପୁଲିନେବତୀର୍ଣ୍ଣ ॥

ଜଟିଲା । (ମାନମଂ) ବଚ୍ଛ ! କୌସ ତୁ ଏ ଆଆରିଦକ୍ଷି ॥

ବୁନ୍ଦା । ମାତ୍ରାତଃ ପ୍ରଦୋଷନିଷେବ୍ୟାଃ ଗୋମଞ୍ଜଲାଃ ଦେବୀମାରିରା-
ଧୟିଯୁରମେ ତ୍ରାମନୁଜ୍ଞାପ୍ୟତି ॥

ମାଧବ । ଅକ୍ଷ ! ବହୁ ଦେ ମେ ମନ୍ଦଂ ଚେଚ୍ଚତରଙ୍ଗେ ମୁଲେ ଗନ୍ତୁ ନ
ଇଚ୍ଛଦି ॥

ଜଟିଲେତି । ବ୍ୟସ ! କମ୍ବାଃ ତ୍ୱରା ଆକାରିତାଶ୍ଚ ॥

ବୁନ୍ଦେତି । ଗବାଃ ମଞ୍ଜଳଂ ଯଞ୍ଚାଃ ସକାମାଃ ଗୋମଞ୍ଜଲା-ନାମ ଦେବୀ ॥

ମାଧବ ଇତି । ହେ ଅସ୍ତ ! ବଧୁତେ ମୟା ମାର୍କିଃ ଚିତ୍ୟତରୋମୂଳେ ଗନ୍ତୁ ନ ଇଚ୍ଛତି ॥

ମେଇକୁଳ ଅଞ୍ଜନ ଦେଓଯାଇବ, ଯାହାତେ ଆପନାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
ଅନ୍ଧକାରମଯ ଦୃଷ୍ଟି ହୟ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ହାତ୍ସପୂର୍ବକ) ସଥେ ମନ୍ତ୍ରିରାଜ ! ବଡ଼
ମୌତାଗୋର ବିଷୟ, ଆଜ ତୁ ମି ଗୋକୁଳକ୍ରୀଡ଼ାକୁଳ ସୁଧା-
ସମୁଦ୍ରେର ପୁଲିନେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହଇଯାଇ ॥

ଜଟିଲା । (ଆନନ୍ଦେର ମହିତ) ବାହା ! ତୁ ମି କେନ ଆମାକେ
ଆହ୍ଵାନ କରିଲା ? ॥

ବୁନ୍ଦା । ମମ୍ପତି ମନ୍ଧ୍ୟାକାଳେ ଗୋମଞ୍ଜଲା-ଦେବୀର ଆରାଧନା
କରିତେ ଇଚ୍ଛା କରିଯା ଆପନାର ଅନୁମତି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିତେ-
ଛେ ॥

ମାଧବ । ମା ! ତୋମାର ବଧୁ ଆମାର ସଙ୍ଗେ ଚିତ୍ୟବୁକ୍ଷେର ମୁଲେ
ସାଇତେ ଇଚ୍ଛା କରିତେଛେ ନା ॥

জটিলা । জাদে রাহি ! একং গুরুত্বাণস্ম মে বঅণং পড়ি-
বালেহি, তুঞ্চং জাহি ইমিণা কস্তেণ সন্ধং ॥
রাধা । (স্বগতং) অন্মহে ! অচরিও বিহী ॥
(প্রকাশং ।)

ললিদে ! অস্ত্র-দেহক্ষি, তা বিঘবেহি ণং ॥
জটিলা । কুলপুত্রি ! সিরেণ মে সাবিদাসি ॥
রাধা । (মাধবমপাঙ্গেন পশ্চতি) ॥

জটিলেতি । যাতে বৎসে ! ইতি যাৰৎ, রাধে ! একং গুরুজনস্ত মে বচনং
অতিপালয়, তুর্ণং যাহি অনেন কাস্তেন সার্জং ॥
রাধেতি । আশৰ্য্যং আশৰ্য্যো বিধিঃ ॥
ললিতে ! অস্ত্র-দেহাস্মি, তৎ বিজ্ঞাপয় এনাং জটিলামিত্যৰ্থঃ ॥
জটিলেতি । হে কুলপুত্রি ! সিরসা ময়া শপ্তাসি ॥

জটিলা । বৎসে রাধে ! আমি তোমার গুরুজন, আমাৰ
একটা কথা রাখ, শীঘ্ৰ এই কাস্তেৱ সহিত গমন কৰ ॥
ত্ৰীরাধা । (মনে মনে) ও মা ! এ কি আশৰ্য্য ঘটনা ! ॥
(প্রকাশপূর্বক ।)

ললিতে ! শক্তকে জানাও যে, আমাৰ শৱীৱ অতিশয়
অস্ত্রস্থ আছে ॥
জটিলা । কুলপুত্রি ! আমি তোমাকে মাথাৱ দিব্য দিতেছি ॥
ত্ৰীরাধা । - (নেত্ৰকোণস্থাৱা মাধবকে অবলোকন কৰিতে
লাগিলেন) ॥

ମାଧବ । ଲଲିଦେ ! କୁଡ଼ୁଙ୍ଗେ ମଙ୍ଗଲରଙ୍ଗ-ଜାଗରଙ୍ଗ ଅଭଜ ଅକ୍ଷେ
କରିଦୂଷକ, ତା ଚନ୍ଦନଗଙ୍କୋବହାରଙ୍ଗ ସମ୍ପାଦିତ ଲଞ୍ଛେହି । ତଥ
ପମାହିଅଂ ରାହିଅଂ ଅହଂ କିଳ ପଢମଂ ସାହେମି ॥
(ଇତି ମର୍ବାଭିଃ ସହ ନିକ୍ରାନ୍ତଃ) ॥

କୁଷଃ । (ପୌରମାସୀଂ ପ୍ରଣମ୍ୟ) ଭଗବତି ! ସନ୍ଦୌପିତାର୍ତ୍ତିରହଂ ନ
ସମର୍ଥେଇଶ୍ୱର ଧୂତିମାଲବିତୁଂ କିଂ କରବୈ ॥
ପୌରମାସୀ । (ସ୍ଵଗତଃ ।)

ମାଧବ ଇତି । ଲଲିତେ ! କୁଞ୍ଜେ ମଙ୍ଗଲରଙ୍ଗ-ଜାଗରଙ୍ଗ ଅଦ୍ୟ ବସଂ କୁରିଷ୍ୟାମଃ,
ତେ ଚନ୍ଦନଗଙ୍କ ଉପହାରଙ୍ଗ ସମ୍ପାଦଯ ଲଞ୍ଛନ ଆନୟେତ୍ୟର୍ଥଃ । ତତ୍ତ ପ୍ରସାଧିତାଂ ରାଧିକାଂ
ଅହଂ କିଳ ପ୍ରଥମଂ ସାଧ୍ୟାମି ॥

କୁଷ.ଇତି । ଶ୍ରେଷ୍ଠମକଲେ ରାଧାପ୍ରସାବେ ମୁଖେ ବ୍ୟତୀତେ ସତି, ଚଞ୍ଚାବଲିରେବାନୁ-
କଲୋ ଗୋଗୋ ବଜୁବୋ ଭବତୀତ୍ୟର୍ଥଃ ॥

ମାଧବ । ଲଲିତେ ! ଆଜ ଆମରା କୁଞ୍ଜମଧ୍ୟେ ମଙ୍ଗଲ-ଜାଗରଣ କରିବ,
ଏକାରଣ ଗନ୍ଧଚନ୍ଦନ ପ୍ରଭୃତି ଉପହାର ସକଳ ସମ୍ପାଦନପୂର୍ବକ
ଶ୍ରୀରାଧାକେ ସ୍ଵସଜ୍ଜିତ କରିଯା ତଥାଯ ଲଇଯା ଯାଓ ଆମି
ଅଗ୍ରେଇ ଚଲିଲାମ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ସକଳେର ସହିତ ପ୍ରଶ୍ନାନ) ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ । (ପୌରମାସୀକେ ପ୍ରଣାମ କରିଯା) ଭଗବତି ! ବିରହ-
ପୀଡ଼ା ଉଦ୍ଦୀପ୍ତ ହେଉଥାଯ ଆର ଆଧି-ଧୈର୍ୟ ଧାରଣ କରିତେ
ପାରିତେହି ନା, କି କରିବ ? ॥

ପୌରମାସୀ । (ମନେ ଘନେ ।)

প্রথমকল্পে ব্যতীতে চন্দ্রাবলিরেবাত্র সাম্প্রতমমুক্ষঃ ।
তদদ্য সান্দৌপণিমন্দির-প্রয়াণ-কৈতবেন কুণ্ডিনমুপযাস্তামি ॥
কৃষ্ণঃ । ভগবতি ! বড়ভীমধিরোচুমনুজ্ঞাপয়ামি ॥

(ইতি সর্বৈঃ সহ নিজ্ঞান্তঃ) ॥

(ইতি নিজ্ঞান্তাঃ সর্বে) ॥ ৩৫ ॥

॥ * ॥ ইতি শ্রীললিতমাধবনাটকে রাধাভিসারাখ্য
গর্ভাঙ্গ-গর্ভচতুর্থোহংশঃ ॥ * ॥ ৪ ॥ * ॥

কৃষ্ণ ইতি । বড়ভী চন্দ্রশালিকা ॥ ৩৫ ॥

॥ * ॥ ইতি ললিতমাধবনাটকে চতুর্থোহংশঃ ॥ * ॥

মুখ্যকল্প শ্রীরাধাবিষয়ক প্রস্তাব অতীত হইল ! সম্প্রতি
চন্দ্রাবলীই অনুকল্প অর্থাৎ গৌণ পক্ষ, অতএব সান্দৌপণি-
মনির গৃহ-গমন-ছলে কুণ্ডিনগরে গমন করিব ॥

শ্রীকৃষ্ণ । ভগবতি ! চন্দ্রশালিকায় আরোহণ করিবার জন্য
অনুজ্ঞা প্রার্থনা করিতেছি ॥

(এই বলিয়া সকলের সহিত গমন করিলেন) ॥

(অনন্তর সকলের প্রস্থান) ॥ ৩৫ ॥

॥ * ॥ ইতি শ্রীললিতমাধবনাটকে শ্রীরামনারায়ণ বিদ্যা-
রত্নকৃত ব্যাখ্যায় শ্রীরাধাভিসারাখ্য গর্ভাঙ্গ-গর্ভচতুর্থ অংশ ॥ * ॥

ললিতমাধবনাটকৎ।

গুরুমোহস্কঃ ।

—•*:•—

(ততঃ প্রবিশতি পৌর্ণমাসী ।)

পৌর্ণমাসী ।

শান্তি'ণ্যলীকপরিবাদ-শতার্পণেন
জাতোর্ক-পাতকমলীমসমানসানাং ।
সেয়ং গিরীশগিরি-গোরবিত্তেন্দ্রপাণাং
দূষ্যবিদর্ভনগরী পরিদৃষ্টিাস্তি ॥ ১ ॥

অৱ তৃতীয়-চতুর্থযোঁ রাধাচরিত্রমুক্তাধুনা-চন্দ্রাবলী-চরিত্রমাহ ॥

(ততঃ প্রবিশতীভ্যাদিভিঃ) ।

পৌর্ণেতি । শার্দিশি কৃষ্ণে-কল্পনীবিষাহে মিথ্যা দোষশতার্পণেন । গিরীশ-
গিরিঃ কৈলাসস্ততোহপি শুক্রতৈরদ্বৈর্বস্ত্রমঘৃতৈঃ পরিত্বো দৃষ্টিঃ । দূষ্যং
স্তাবস্ত্রমন্দিযঃ ॥ ১ ॥

তৃতীয় ও চতুর্থ অক্ষে শ্রীরাধার চরিত্র বর্ণন করিয়া একশণে
চন্দ্রাবলীর চরিত্র বলিতে আরম্ভ করিতেছেন অর্থাৎ কল্পনীর
বিষাহ লীলা বর্ণন ॥

(অনন্তর পৌর্ণমাসীর প্রথে ।)

পৌর্ণমাসী ।

আহা ! শ্রীকৃষ্ণে অলীক শত শত পরিবাস প্রদানজনিত
গুরুতর পাপে যাহাদিগের চিন্ত অতিশয় সলিন হইয়াছে,

(মেপথে ।)

ঝাঙ্কাসিদ্ধি-ত্রজবিজয়িতা সত্যধর্মা সমাধি-
ত্রক্ষানন্দে। গুরুরপি চমৎকারযত্যেব তাৰৎ।
যাবৎ প্ৰেমাং মধুরিপুবশীকাৱসিদ্ধৌষধীনাং
গঙ্কোহ্প্রজ্ঞৎকরণসৱৰ্ণী-পাহুতাং ন প্ৰযাতি ॥ ২ ॥
পৌৰ্ণমাসী । (বিলোক্য স হৰ্ষৎ ।)
ভুজতট-বিলুঠজ্জটাঞ্চলোহয়ঃ
মধুরিপুকীর্ত্যপবীণন-প্ৰবীণঃ ।

(নেপথে ।) ঝাঙ্কা সমৃক্তা সম্পূর্ণেতাৰ্থঃ । সিদ্ধি-ত্ৰজেন বিজয়িতা, সত্ত্বে
ধৰ্মঃ সাধনং যষ্টাং সা । সমাধিৰ্ত্রক্ষানন্দসাধনং, তৎফলঃ ত্ৰক্ষানন্দোহপি
তাৰচমৎকারযত্নতি যাবৎ প্ৰেমাং গঙ্কলেশোহপি নোঃপন্থ ইত্যৰ্থঃ । তন্ত্ৰৈশৰ্শৰ-
স্থথে হৃদি গতে সতি বিষয়স্থথ ত্ৰক্ষস্থথং চ তুচ্ছং ভবতীত্যৰ্থঃ ॥ ২ ॥

সেই সকল নৃপতিগণেৱ কৈলাসগিৱি অপেক্ষা ও গুৰুতৱ বন্দ-
মণ্ডপসমূহজ্বারা এই বিদৰ্ভনগৰী চতুর্দিকে পৱিষ্যাণ্ডা হইয়া
ৱাহিয়াছে ॥ ১ ॥

(বেশগৃহে ।)

সেই পৰ্যন্ত সম্পূৰ্ণ অণিমাদি অষ্টসিদ্ধি, সাধনসম্পন্ন
সমাধি এবং সৰ্বোৎকৃষ্ট ত্ৰক্ষানন্দও চমৎকাৰাতিশয় প্ৰাপ্তি
কৱাইয়া ধাকেন, যে পৰ্যন্ত শ্ৰীকৃষ্ণ বশীকৱণবিষয়ে সিদ্ধি
ষ্টৰধি-স্বৰূপ প্ৰেমন্মুহেৱ গঙ্কলেশও অন্তঃকৱণ-পথেৱ পথি-
কথা প্ৰাপ্তনা হয় ॥ ২ ॥

পৌৰ্ণমাসী । (অবলোকন কৱিয়া হৰ্ষেৱ সহিত ।)

আহা ! যাহাৱ ভুজতটে জটাঞ্চল লুষ্টিত, যিনি বীণাদ্বাৰা

উদয়তি শরদিন্দুরোচিরচ্ছঃ
কথগিহ কচ্ছপিকাকরঃ স্তুর্ণিঃ ॥ ৩ ॥
(প্রবিশ্ব নারদঃ ।)

নারদঃ । (খন্দেত্যাদি পঠতি) ॥

পৌর্ণমাসী । ভগবন্নভিবাদয়ে ॥

নারদঃ । মুকুন্দস্ত প্রিয়স্তাবুকী ভব ॥

পৌর্ণমাসী । ভগবন् ! অতঃ মুকুন্দে মথুরাতঃ প্রতঙ্গে ॥

নারদঃ । অথ কিং ।

পৌর্ণেতি । মধুরিপুকীর্ত্তেবীণয়া গানঃ তন্মিন্ প্রবীণঃ অচ্ছঃ নির্মলঃ,
কচ্ছপিকাকরঃ বীণাহস্তঃ ॥ ৩ ॥

পৌর্ণেতি । অভিবাদয়ে নমস্তরোমি ॥

মুকুন্দের কৌর্ত্তি কৌর্ত্তন করিতেছেন, বাহার কাস্তি শরচন্দ্রের
ন্যায় নির্মল ও হস্তে বীণা ধারণ, সেই দেবৰ্ষি নারদ কিরূপে
এ স্থানে আসিয়া উপস্থিত হইলেন ! ॥ ৩ ॥

(নারদের প্রবেশ ।)

নারদ । (পূর্বোক্ত “খন্দামিক্তি-অজ-বিজয়িতা” এই শ্লোক
পাঠ করিতে লাগিলেন) ॥

পৌর্ণমাসী । ভগবন् ! নমস্কার করি ॥

নারদ । তুমি মুকুন্দের প্রিয়ক্ষরী হও ॥

পৌর্ণমাসী । ভগবন् ! আমি শুনিয়াছি, মুকুন্দ মথুরা হইতে
প্রস্থান করিয়াছেন ॥

নারদ । ইঁ সত্য ।

ହସ୍ତା ମେଛାଧିରାଜং ପୁରମଥନବରାମାଥୁରାଣମବଧ୍ୟং
ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦଂ କମରାନ୍ତରଯନଜଦହନେ ମୌଚୁକୁନ୍ଦେ ମୁକୁନ୍ଦଃ ।
ଭୂଯୋ ଭୂଯଃ କଦର୍ଥୀକୃତ-କୁଟିଳ-ଜଗାମଞ୍ଚ-ହୃଷ୍ଟାଭିସନ୍ଧିଃ
ମିଜ୍ଞୋଷ୍ଟୌରେ ସବଜୁନଗବତିନଗରେ ଦ୍ଵାରକାଯାମଧ୍ୟାମୀୟ ॥ ୪ ॥
ପୌରମାସୀ । ଭଗବନ୍ ! ବଲୀଯଦା ମେହାନଲେନାଶ୍ରାନ୍ତନୋରଣ୍ତି-
ମେଷ୍ଟୋ ସଂପ୍ରବୃତ୍ତାଯାଂ ଦିଷ୍ଟ୍ୟାଦ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟୋହସି ॥
ନାରଦଃ । ବଂସେ ! ଫୁଟମେକେନାପି ଚନ୍ଦ୍ରମଦା ପୌରମାସୀ ସମ୍ମ-
ଦ୍ୟତି, କିମୁତ ପୂର୍ଣ୍ଣକଲୟା ଚନ୍ଦ୍ରାବଲ୍ୟା ॥

ନାରଦ ଇତି । ମେଛାଧିରାଜଂ କାଳ ସବନ । ପୁରମଥନଃ ଶିବଃ, ଭୂରୋ ଭୂଃ
କଦର୍ଥୀକୃତଃ କୁଟିଳ-ଜଗାମଞ୍ଚ-ହୃଷ୍ଟାନାମଭିସନ୍ଧିକରନ୍ତ୍ୟମେ ସେନ ସଃ । ନଗବତିପର୍ବତ-
ସୁକ୍ତେ ॥ ୪ ॥
ପୌରେତି । ଅନ୍ତିମେଷ୍ଟୋ ମର୍ଯ୍ୟଦଶାସ୍ରାଯାଂ ॥

କାଳ-ସବନ, ମହାଦେବେର ବରେ ମଧୁରାବାସିଦିଗେର ଭାବଧ୍ୟ ଛିଲ,
ମେ ଆସିଯା ମଧୁରାପୁରୀ ଅସରୋଧ କରାଯ ନୃକୁନ୍ଦ କୌଶଲକ୍ରମେ ଐ
ସବନକେ ଲାଇଯା ଗିଯା ପର୍ବିତ-ଶ୍ରହାନ୍ତର୍ଗତ ମୁଚୁକୁନ୍ଦେର ନୟନାଗ୍ନିତେ
ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦେ ସଥ କରେନ, ପରେ କୁଟିଳବୁଦ୍ଧି ହୃଷ୍ଟ ଜଗାମଞ୍ଚର ଉଦୟମକେ
ପୁନଃ ପୁନଃ କଦର୍ଥନ କରିଯା ମୟୁଜ୍ଞତଟବନ୍ତି ପର୍ବିତଶାଲିନୀ ଦ୍ଵାରକା-
ନଗରେ ଗମନ କରିଯାଇଛେ ॥ ୪ ॥

ପୌରମାସୀ । ଭଗବନ୍ ! ପ୍ରବଳ ମେହାନଲେ ଆମାର ଏହି ତତ୍ତ୍ଵର
ଅଭିମନ୍ୟ ଦଶା ଉତ୍ସହିତ ହଇଯାଇଛେ, କି ମୌଭାଗ୍ୟ ! ଏମନ୍
ସମୟେ ଆପଣି ଆମାର ନୟନଗୋଚର ହଇଲେନ ! ॥-
ନାରଦ । ବଂସେ ! ପ୍ରଟି ଦେଖା ଯାଇତେଛେ, ସଥନ ଏକଟୀମାତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର-
ଦ୍ଵାରାଇ ପୌରମାସୀ ସମ୍ମଦ୍ଦିଶାଲିନୀ ହୟ, ତଥନ କଳା-ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ମାତ୍ରଃ) ଭଗବନ୍ନମାଧାରଣ ଦାରୁଳନଦର୍ଶଂ ଚନ୍ଦ୍ରବଲେଃ
ଅତିପକ୍ଷ-ପକ୍ଷ-ପରାର୍ଦ୍ଧମୁପାନ୍ତ୍ମୀମନି ବର୍ତ୍ତତେ, ତତଃ କଥଃ
ପୌର୍ଣ୍ଣମାସ୍ତ୍ରାଃ ସମ୍ମନିବାର୍ତ୍ତାପି ॥

ନାରଦଃ । ପୁଣି ! ନ ବରାକାତ୍ମାପକ୍ଷାସି କୃତତ୍ତେ ବହୁବିପକ୍ଷତୋ
ଭୟଃ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ନିତାନ୍ତମିଯଃ ହରିଣୋଜ୍ଞବିତା ସଂବୂତା ମହା-

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଅତିପକ୍ଷାଃ ଅତିକୁଳା ସେ ପକ୍ଷାତ୍ତେବାଃ ପରାର୍ଦ୍ଧଃ । ପକ୍ଷେ ଅତିକୁଳ-
ପକ୍ଷାଗାଃ କୃଷ୍ଣ ଅତିପଦାଦୀନାଃ ପରାର୍ଦ୍ଧମଈମ୍ୟାଦି ଚନ୍ଦ୍ରବଲେନପାନ୍ତ୍ମୀମନି ବର୍ତ୍ତତେ ।
କୀର୍ତ୍ତନଃ ତଃ ଅମାଧାରଣାନାଃ ଦର୍ଶ୍ଣୀ ଦର୍ଶନଃ ଯତ୍ ତଃ । ପକ୍ଷେ ଅମାଧାରଣୋ ଦାରୁଳ-
ସ୍ତମୋମୟଭାବର୍ଦ୍ଦର୍ଶୋହମାବନ୍ତା ଯତ୍ ତଃ ॥

ନାରଦ ଇତି । ବରାକ ଆୟପକ୍ଷୋ ସତ୍ତ୍ଵାଃ ସା ମାସି । ପକ୍ଷେ ଶୁଦ୍ଧପ୍ରତିପଦାଦୀ-
ସତ୍ତ୍ଵାଃ ମାସି । ବହୁା ଯେ ବିପକ୍ଷାତ୍ତେତୋ ଭୟଃ କୃତତ୍ତେହତି । ପକ୍ଷେ ବହୁବିପକ୍ଷଃ
କୃଷ୍ଣପକ୍ଷତ୍ସାନ୍ତଯଃ ତେ କୃତଃ, ଭୟଃ ନାତୀତ୍ୟର୍ଥଃ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଇଯଃ ଚନ୍ଦ୍ରବନୀ, ହରିଣା ପକ୍ଷେ ହରିଣେନୋଜ୍ଞବିତା । ଅନ୍ତଃଚନ୍ଦ୍ରା-

ଚନ୍ଦ୍ରବନୀ ଦ୍ଵାରା ଯେ ଶୋଭାବିତା ହଇବେ ନା, ଏ କେମନ
କଥା ? ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ଅଶ୍ରୁ ବିମର୍ଜନ କରିତେ କରିତେ) ଭଗବନ୍ନ !]

ଚନ୍ଦ୍ରବନୀର ବିପକ୍ଷପକ୍ଷେର ଯୁଥ, ଯାହାଦେର ଅମାଧାରଣ ଭୟାନକ
ଦୃଷ୍ଟି, ତାହାରା ନିକଟ ସୀମାଯ ଉପଶ୍ରିତ, ତବେ କି ଅକାରେ
ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀର ସମ୍ମନିର ବାର୍ତ୍ତା ! ॥

ନାରଦ । ପୁଣି ! ତୁ ଗିଓ ଆପନାର କୁଦ୍ରପକ୍ଷ ନହ, ତବେ କି
ଅକାରେ ବହୁ-ବିପକ୍ଷ ହଇତେ ତୋମାର ଭୟ ମନ୍ତ୍ରବ ? ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ନିତାନ୍ତ ଏହି ଚନ୍ଦ୍ରବନୀ ହରିପରିତ୍ୟକ୍ତା, ତାହାତେ

କାନ୍ତିଶାସ୍ତ୍ରାଃ ସ୍ଵମାରାଧିକା ବ୍ୟତୀତା କୃତୋ ନ ଭୀତିଃ ॥
ନାରଦଃ । କିମଦ୍ୟାପେତାଃ ରାଧିକାଶୋକୋ ବାଧତେ ॥
ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ଅଥ କିଂ, ଯଦିଯଂ ବନ୍ଧୁବ୍ୟସଳା ରୁକ୍ଷିଣୀ ॥
ନାରଦଃ । କେନେଯଂ ରୁକ୍ଷିଣୀତି, ବିଶ୍ରାବିତା ॥
ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ରୁକ୍ଷିଣୀତେନ ॥
ନାରଦଃ । (କ୍ଷଣଂ ଅଧିଧାୟ ସ୍ଵଗତଂ) ନଦ୍ଵେତାଃ ପୁରାତ୍ତରମଣ୍ୟଃ
ମମାନତତ୍ତ୍ଵା ଅପି ବିଶ୍ଵାଦିଭିନ୍ନା ଏବ, ମଧ୍ୟେ ତୁ ମାୟଯା
ପରମଭିନ୍ନାଃ କୃତାଃ, ମଞ୍ଚତି ବ୍ରଜ ଏବ, ତା ବ୍ରଜରମଣ୍ୟଃ

ବଲୋ ସ୍ଵମା ଭଗିନୀ, ମହତୀ କାନ୍ତିଶାସ୍ତ୍ରାଃ ସା । ପଞ୍ଚେ ମହାକାନ୍ତିରିତି ବିଶେଷ ପଦଂ ।
ସ୍ଵମାରେଣ୍ଣାଧିକେତି ବିଶେଷପଦଂ ॥

ଆବାର ଇହାର ଭଗିନୀ ମହତୀ କାନ୍ତିଶାଲିନୀ ଶ୍ରୀରାଧା, ବିର-
ହିତା ହଇଯାଛେନ, ତବେ ଭୟ ନା ହଇବେ କେନ ? ॥
ନାରଦ । ଆଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ କି ଚନ୍ଦ୍ରାବନୀକେ ଶ୍ରୀରାଧା ଶୋକ-ବାଧା
ଦିତେଛେ ? ॥
ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ତବେ କି ? ଯେ ହେତୁ ଇନି ବନ୍ଧୁବ୍ୟସଳା ରୁକ୍ଷିଣୀ ॥
ନାରଦ । ଇନି ଯେ ରୁକ୍ଷିଣୀ ତା କେ ବଲିଲ ? ॥
ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ରୁକ୍ଷିର ପିତା ଭୀମକ ॥
ନାରଦ । (କ୍ଷଣକାଳ ଚିନ୍ତା କରିଯା ମନେ ମନେ) ଆହା ! ଏହି
ସକଳ ପୁରରମଣୀ ଓ ବ୍ରଜରମଣୀ ପରମ୍ପର ସମାନ ତତ୍ତ୍ଵ ହଇଲେଓ
କେବଳ ଦେହମାତ୍ର ଭିନ୍ନ, ମଧ୍ୟେ ଯୋଗମାୟା-କର୍ତ୍ତ୍ରକ ଅଭିନନ୍ଦପେ
କଲ୍ପିତ ହୟ, ମଞ୍ଚତି ବ୍ରଜମଧ୍ୟେ ମେହି ସକଳ ବ୍ରଜରମଣୀ

ପ୍ରେସ୍‌ମୁର୍ଚ୍ଛିତା ବର୍ତ୍ତନେ, କିନ୍ତୁ ଯୋଗମାୟୈବ ବିପ୍ରଯୋଗେହପି
ପ୍ରିୟମଙ୍ଗମନ୍ତ୍ରମନାୟ ତତ୍ତ୍ଵେବାଚ୍ଛାଦ୍ୟ ପୁରରମଣୀୟ ସ୍ଵାଭେଦାଭି-
ମାନେନାବେଶିତା ଦୀର୍ଘସ୍ଵର୍ଗ ଇବ । ଯାନ୍ତୁ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର-
ଯାତ୍ରୟୋନିର୍ବୃତ୍ତବ୍ୟ ସମାନଚରିତାନ୍ତଃ । ଖର୍ବଟୋଭରୈକଶତ-
ଷୋଡ଼ଶ-ସହସ୍ରତତ୍ତ୍ଵମାଦନ୍ୟା ଏବ, ତଦଲଂ ତତ୍ତ୍ଵହଞ୍ଚୋଦ୍ୟାଟିନେ ॥
(ଅକାଶ ।)

କିମଧ୍ୟବସିତଂ ଭୌମକ୍ଷ୍ମ ॥

ପୌରମାସୀ । ଯାଦବେଜ୍ରେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ସମର୍ପଣ ॥

ନାରଦ । ତତଃ କିମିତ୍ୟାକୁଳାସି ॥

ନାରଦ ଇତି । ଅଧ୍ୟବସିତଂ ନିଶ୍ଚିତଂ ॥

ପ୍ରେସ୍ ମୁର୍ଚ୍ଛିତ ହଇୟା ରହିଯାଛେନ, କିନ୍ତୁ ଯୋଗମାୟାଇ ଏହି
ଦାରୁଣ ବିଚ୍ଛେଦେତେଓ ପ୍ରିୟମଙ୍ଗମନ୍ତ୍ର ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତିର ନିମିତ୍ତ ବ୍ରଜ-
ଭାବ ଆଚ୍ଛାଦନପୂର୍ବିକ ପୁରରମଣୀ-ସକଳେ ଅଭେଦାଭିମାନଦ୍ୱାରା
ଦୀର୍ଘ ସ୍ଵପ୍ନେର ଶ୍ରୀଯ ଅନୁଭବ କରାଇୟାଛେନ । ଅପର ଉଦ୍ଧବ
ଆଗମନେ ଓ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର-ୟାତ୍ରାଯ ଯେ ସକଳ ବ୍ରଜରମଣୀଦିଶେର
ଚରିତ୍ର ସର୍ବିତ ହଇବେ, ତୋହାରା ଏକଶତ ଅଟୋଭର-ଷୋଡ଼ଶ-
ସହସ୍ର ପ୍ରଥାନା, ଇହାଦେର ହଇତେ ତୋହାରା ପୃଷ୍ଠକ, ବାହା-
ହଟ୍ଟକ ଏ ରହସ୍ୟ ଉଦ୍ୟାଟିନେର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ॥

(ଅକାଶ କରିଯା ।)

ଭୌମକ କି ନିଶ୍ଚଯ କରିଯାଛେନ ? ॥

ପୌରମାସୀ । ଯାଦବେଜ୍ରେର ହଞ୍ଚେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ସମର୍ପଣ ॥

ନାରଦ । ତବେ କେନ ଅତିଶ୍ୟ ବ୍ୟାକୁଳା ହଇୟାଛ ? ॥

পৌর্ণমাসী । প্রতিকূলে রুক্ষিণি কোহয়ং ভীমকস্তপস্মী ॥
 নারদঃ । বিদর্ভকুমারস্ত কিমারিপ্রিতং ॥
 পৌর্ণমাসী । চেদিপতেরভ্যর্থিতপূরণং ॥
 নারদঃ । কথমেতদ্বত্যাবধারিতং ॥
 পৌর্ণমাসী । রুক্ষিণ্যাং পদ্যস্ত প্রেষণেন ॥
 নারদঃ । পঠ্যতাগিদং ॥
 পৌর্ণমাসী ।

প্রণয়ে দমঘোষনন্দনে
 শিশুপালে তব ঘোবনাঞ্চিতে ।

পৌর্ণেতি । চেদিপতে: শিশুপালস্ত ॥
 নারদ ইতি । অবধারিতং জ্ঞাতং ॥

পৌর্ণমাসী । প্রতিকূল রুক্ষি বর্তমানে ভীমকস্তপস্মী কোথা-
 কারকে ? ॥
 নারদ । বিদর্ভতনয় রুক্ষির অভিপ্রায় কি ? ॥
 পৌর্ণমাসী । চেদিরাজ শিশুপালের প্রার্থনা পূরণ ॥
 নারদ । তুমি কিরূপে এ বৃত্তান্ত জানিতে পারিলা ॥
 পৌর্ণমাসী । বিদর্ভতনয় রুক্ষি রুক্ষিণীকে একটী শ্লোক
 প্রেরণ করিয়াছে ॥
 নারদ । শ্লোক পাঠ কর ॥
 পৌর্ণমাসী ।
 দমঘোষ-নন্দন শিশুপাল ঘোবনাঞ্চিত, সমুদায় রাজগণের

নরদেববরে শ্রুতশ্রবো-

হৃদয়ানন্দিগুণে বিজৃস্ততাং ॥ ৫ ॥

নারদঃ । ততঃ কিম্ব্যবসিতং তয়া ॥

পৌর্ণমাসী । তদেব পরিবর্ত্তি-পঞ্চাঙ্গরং সঞ্চারিতং ॥

যথা—

* প্রণয়ে মগ ঘোষনন্দনে

পশুপালে নবঘোষনাখিতে ।

পরদেব-বরে শ্রুতশ্রবো-

হৃদয়ানন্দিগুণে বিজৃস্ততাং ॥ ৬ ॥

পৌর্ণেতি । শ্রুতশ্রবসো হৃদয়ানন্দিগুণো যত্ত ॥ ৫ ॥

পৌর্ণেতি । পরিবর্ত্তিতানি পঞ্চাঙ্গরাতি যত্ত তৎ ॥

তৎ শীঘ্ৰঃ শ্রবসো হৃদয়ানন্দিগুণো যত্ত ॥ ৬ ॥

শ্রেষ্ঠ এবং গুণবারা স্বীয়-জনসী শ্রুতশ্রবার হৃদয়ে আনন্দ-
বিধান করিয়া থাকেন, অতএব এই শিশুপালে তোমার প্রণয়
বৃক্ষশীলা হটক ॥ ৫ ॥

নারদ । তাহাতে তিনি কি নিশ্চয় করিলেন ? ॥

পৌর্ণমাসী । ঐ শ্লোকে পঞ্চাঙ্গের পরিবর্ত্ত করিয়া প্রেরণ
করিলেন ॥

যথা—

যিনি গোপালন-তৎপর, নবঘোষন-ভূষিত, পরদেবতোত্তম,

* উক্ত পদে পঞ্চাঙ্গের পরিবর্ত্ত যথা—দম এই পদের দ স্থানে ম, শিশু-

নারদঃ । (বিহু) ততস্ততঃ ॥

পৌর্ণমাসী । ততস্তদালোক্য শঙ্কিত-কৃষ্ণেপসত্ত্বনা যুব-
রাজেন দুষ্ট-রাজন্যমণ্ডলে নিমন্ত্র্য কৃশিনমানেষ্যমাণে
পর্যাকুলয়া বৎসযামামনুমন্ত্র্য স্বনন্দনাচ্ছা স্তুস্ত্রেণ মুকু-
ন্দায় পত্রিকা হারিতা ॥

নারদঃ । সা কিংবিধা ॥

পৌর্ণমাসী ।

নারদ ইতি । তৎ পদ্যঃ ॥

গৌর্ণেতি । মাসমুমন্ত্র্য মন্ত্রা সহ মন্ত্রান্তিঃ ॥

যাহার গুণ শ্রবণমাত্রেই সহসা হৃদয় আনন্দে পরিপূর্ণ হয়,
সেই নন্দনন্দনে আমার প্রণয় বৃদ্ধিশীল হউক ॥ ৬ ॥

নারদ । (হাস্য করিয়া) তার পর তার পর ? ॥

পৌর্ণমাসী । তার পর, যুবরাজ রঞ্জি ঐ শ্লোক দেখিয়া
শ্রীকৃষ্ণের আগমন শক্ষায় দুষ্ট-ক্ষত্রিয়গণকে নিমন্ত্রণপূর্বঃ-
সর কৃশিনে আনয়ন করিতে উদ্যত হয়, তাহাতে বৎসা
রঞ্জিণী আকুলচিত্ত হইয়া আমার সহিত মন্ত্রণাপূর্বক
স্বনন্দনামা ভ্রান্তণদ্বারা শ্রীকৃষ্ণের নিকট পত্রিকা প্রেরণ
করেন ॥

নারদ । সে পত্রিকা কি প্রকার ? ॥

পৌর্ণমাসী ।

পালের শি স্থানে প, তব পদের ত স্থানে ন, নরদেবের ন স্থানে প এবং
শ্রতশ্বার শ্র স্থানে শ্র ॥

ଅଚିରଂ ନିରଶ ରସିତୈ:

ପ୍ରତିପକ୍ଷନିରଶ ରାଜହଂସନିକୁରଶ: ।

କୃଷ୍ଣଦିନ ! ସ୍ଵାମୟତୈ-

ତୃଷିତାଂ ଚନ୍ଦ୍ରକବତୀଂ ମିଶ୍ର ॥ ୭ ॥

ନାରଦ: । ନୂନମଶ୍ଶ ଭୂଷ୍ମରଶ୍ଶ ପୁନରାବୁତ୍ତିର୍ ନିରୁତ୍ତାସ୍ତି ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ଅଥ କିଂ, ସଦତ୍ର ରତ୍ନିଳି ଦୈବମନୁକୁଳଂ ॥

ନାରଦ: । (ମସିତଂ) ଜଗଦାଶର୍ଯ୍ୟ-ଚାତୁର୍ଯ୍ୟଯାପି କିମିତ୍ୟନୁ-
ଲୋମିତ୍ସ୍ତ୍ୟା ନ ରୁକ୍ଷୀ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ମମ ଚାତୁର୍ଯ୍ୟମାଧ୍ୱୀକେନୈବ ଦ୍ଵିଗୁଣୀକୃତ-ଦୁର୍ମଦେନ

ପୋର୍ଣ୍ଣେତି । ରସିତୈର୍ଗର୍ଜିତି:; ଚନ୍ଦ୍ରକବତୀ: ମୟୁରୀ:; ପଞ୍ଚେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ: ॥ ୭ ॥

ନାରଦ ଇତି । ଅନୁଲୋମିତ: ଅନୁକୂଳୀହତ: ॥

ହେ କୃଷ୍ଣମେଘ ! ତୁ ମି ଗର୍ଜନବାରା ବିପକ୍ଷ-ପକ୍ଷ ରାଜହଂସଗଣକେ
ନିରାମ କରିଯା ଅମୃତବର୍ଷଣମହକାରେ ସ୍ଵକୀୟା ତୃଷିତ-ମୟୁରୀକେ
ମେଚନ କର ଅର୍ଥାଂ ଆମି ଯେ ତୋମାର ଚନ୍ଦ୍ରବଲୀ, ଆମାରେ ପରି-
ତୃଷିତ କର ॥ ୭ ॥

ନାରଦ । ନିଶ୍ଚଯ ବୋଧ ହଇତେଛେ, ଐ ବ୍ରାହ୍ମଣେର ଏ ସାବଦ ପୁନରା-
ବୃତ୍ତି ହୟ ନାଇ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ହଁ ସତ୍ୟ, ଯେ ହେତୁ ରତ୍ନିଳି ପ୍ରତି ଦୈବ ଅନୁକୂଳ ॥

ନାରଦ । (ହାତ୍ତେର ମହିତ) ତୁ ମି ତ ଉଗଂ ମଧ୍ୟ ଆଶର୍ଯ୍ୟ

ଚାତୁର୍ଯ୍ୟବତୀ, ରତ୍ନିଳିକେ ଅନୁକୂଳ କରିଲା ନା କେନ ? ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ଆମି ଚାତୁର୍ଯ୍ୟ-ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ବିନ୍ଦାର କରିଯାଛିଲାମ,
କିନ୍ତୁ ତମିବନ୍ଦନ ରତ୍ନି ଦ୍ଵିଗୁଣତର ଦୁର୍ମଦେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହଇଯା

রুক্ষিণী চেদিপতেরাবুত্তভাবায় কুলদেবী চন্দ্রভাগা যাগা-
হ্যপচারৈস্তথারাধিতা, যথা তদভীষ্টমেব প্রত্যাদিদেশ ॥
নারদঃ । কৌদৃশমিদঃ ॥

পৌর্ণমাসী ।

বিরচয়ন্ জননীমতিবিশ্মিতাঃঃ

ভুজচতুষ্টয়বানজনিষ্ট যঃ ।

স্বভগিনীঃ তথ সুরস্থতাঞ্জেো

গুণবতীঃ পরিণেষ্যতি রুক্ষিণীঃ ॥ ৮ ॥

পৌর্ণেতি । ভগিনীপতিভাবায়, তদভীষ্টঃ প্রতি আদিদেশ । পক্ষে প্রত্যাদিষ্ঠা নিরাকৃত ইতি নিরাকৃতবতীত্যর্থঃ ॥

পৌর্ণেতি । স্বরস্তা বহুদেবভগিনী শ্রতশ্রবাঃ তত্ত্বা অস্তাঙ্গঃ, পুক্ষে বস্তু-
দেবাস্তাঙ্গঃ ॥ ৮ ॥

শিশুপালকে ভগিনীপতিত্বে বিধান্ত করিবার জন্য বিবিধ
যাগাদি উপচার দ্বারা কুলদেবতা চন্দ্রভাগাদেবীর আরা-
ধনা করে, তাহাতে ঐ কুলদেবী তাহার যেন্নপ অভিলাষ,
তাহাই প্রত্যাদেশ করিয়াছেন ॥

নারদ । সে কিরূপ ? ॥

পৌর্ণমাসী ।

যিনি ভুজচতুষ্টয়ে জননীকে বিশ্মিত করিয়া জন্মগ্রহণ
করিয়াছেন, সেই সুরস্থতাঙ্গজ অর্থাৎ বহুদেব-ভগিনী শ্রত-
শ্রবানন্দন তোমার গুণবতী ভগিনী রুক্ষিণীর পাণিগ্রহণ করি-
বেন, পক্ষে বহুদেবনন্দন ॥ ৮ ॥

ନାରଦ� । (ସମ୍ମିତଃ) ପ୍ରତାରିତମେବ ତାରକାରିଜନଶ୍ଚ ଦୁର୍ଜନଃ
ଜାନୀହି ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଭଗବନ् ! କୁତଃ ପ୍ରତାରଣ୍ୟ ।

ସତଃ—

ଦୂରେ ଦ୍ଵାରାବତୀନ୍ଦ୍ରୋ ଘଲିନୀ-
କୁରୁତେହଦ୍ୟ କୁଣ୍ଡଳନଃ ଥଲିନୀ ।
ପାରେ-ବାରିଧି ଗରୁଡୋ
ଦିଦଂକ୍ଷବୋ ପାର୍ଶ୍ଵତୋ ଭୁଜଗଃ ॥ ୯ ॥

(ଅବିଶ୍ୟ ସ୍ଵନନ୍ଦଃ ।)

ସ୍ଵନନ୍ଦଃ । ଭଗବତି ! ନିର୍ଭରମଦୁରତ ଏବ ବିଦର୍ଭପୁରେ ଦ୍ଵାରାବତୀନ୍ଦ୍ରଃ ॥

ନାରଦ ଈତି । ତାରକାରି-ଜନଶ୍ଚ କାର୍ତ୍ତିକମାତ୍ରା ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଥଲିନୀ ଥଲମୁହଁ, ଅଧୁନେବ ମଲିନଃ କୁରୁତେ, କୁଷଙ୍ଗ ଦୂରେ ପାରେ
ବାରିଧି ବାରିଧେଃ ପଦରେ ॥ ୯ ॥

ନାରଦ । (ହାତ୍ୟେର ସହିତ) ପୌର୍ଣ୍ଣମାସି ! କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଜନନୀ

— ଅନ୍ତିକା ଦୁର୍ଜନକେ ପ୍ରତାରଣା କରିଯାଛେନ ଜାନିଓ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଭଗବନ୍ ! ପ୍ରତାରଣା କିମ୍ପ ?

ଯେ ହେତୁ ଦ୍ଵାରକାନାଥ ଦୂରବତୀ, ଖଲ-ମକଳ କୁଣ୍ଡଳନଗର ମଲିନ
କରିତେଛେ, ଗରୁଡ ମଘୁଦ୍ରପାରେ ରହିଯାଛେନ, ପାର୍ଶ୍ଵ ସର୍ପ-ମକଳ
ଦଂଶନ କରିତେ ଲାଗିଲ ॥ ୯ ॥

(ସ୍ଵନନ୍ଦ ଆଙ୍କଣେର ପ୍ରବେଶ ।)

ସ୍ଵନନ୍ଦ । ଭଗବତି ! ଦ୍ଵାରକାନାଥ ବିଦର୍ଭପୁରେ ମୟପହିତ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ସାନନ୍ଦଂ) ସୁନନ୍ଦବାତ୍ମଭିନନ୍ଦନୀଯୋହୁ ମନ୍ଦେଶ-
ହରଃ ॥

ଶୁନନ୍ତଃ । କୃତମଭିନନ୍ଦନେନ ଦିକ୍ଟାକ୍ଷସ୍ତ ମେ ବଢୁବ ବକ୍ଷ୍ୟା ସମ୍ବେଶ-
ଶ୍ରବ୍ତ ॥

পৌর্ণমাসী । (মশকং) কথমিব ॥

ସୁନ୍ଦରଃ । ପଠ୍ୟତାମିଯଂ ପତ୍ରିକା ପତ୍ରିରାଜପତ୍ରଶ୍ଵ ॥

ନାରଦ� । (ବାଚ୍ୟତି) ।

ନିଧିଲାଃ ଶିଥିନୀର୍ଯ୍ୟମପି

সুখানি জাত্যামিতাপঙ্গীঃ ।

ରମ୍ଭାତି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଶୁଘନୋ

বুদ্ধাবিনগঢ়িনীরেব ॥ ১০ ॥

सुनन्द इति । प्रिष्ठाकश्च उग्राहीनश्च ॥

ଶୁନନ୍ତ ଇତି । ପତ୍ରିରାଜପତ୍ରସ୍ତ ଗରୁଡ଼ବାହନସ୍ତ ॥

ନାମଦ ଇତି । ନିଥିଲା: ଶିଥିନୀର୍ମୟରୀ: ଶ୍ରୁଧାନି ନସମହପି କୃଷମେଘ: ବୁନ୍ଦା-
ବନ ଗନ୍ଧନୀରେବ ମୟୁରୀ ରମୟତୀତ୍ୟସ୍ଵଯ: ॥ ୧୦ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣାସୀ । (ଆନନ୍ଦେର ସହିତ) ସୁନନ୍ଦ ! ଯେ ପ୍ରକାର ଶୁଭ-

সম্বাদ আহরণ করিয়াছ, ইহাতে তুমি আমাদিগের অতি-
শয় অভিনন্দনীয় ॥

সুনন্দ ! আর অভিনন্দনায় প্রয়োজন নাই, ভাগ্যহীন মাদৃশ-
জনের সন্দেশচারিত্ব বিফল হইল ॥

ପୋର୍ନମାସୀ । (ଶକ୍ତାର ସହିତ) ମେ କେମନ ? ॥

সুনন্দ ! গুরুত্ববাহন শ্রীকৃষ্ণের এই পত্র পাঠ কর ॥

ନାରଦ । (ପାଠ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ।

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହସ୍ତ ! ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି ନାଧିଗତଃ ମାଧ୍ୟମେ ॥
 ନାରଦ: । ଶୁନନ୍ତ ! କୁତୁତ୍ସ୍ଵଯାନାଭିଯକ୍ତମାବେଦିତଃ ॥
 ଶୁନନ୍ତ: । କା ଥିଲୁ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଛଷ୍ଟ-ନୃପେତ୍ୟକ୍ରମାଣେ ରୁକ୍ଷିଣୀ ସ୍ଵର୍ଗୋକୁଳ-
 ନିବାସମତ୍ର ନିହୁତ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତ୍ୟଭିଧା ସଂବ୍ରତା ॥
 ଶୁନନ୍ତ: । ନୁନଂ ଶୁନ୍ଦାମପ୍ୟଗୋଚରୋହ୍ୟମର୍ଥଶ୍ତତ୍ର ମର୍ବିଧନ୍ତ କା
 କଥା ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ତହିଁ କଥମଦୋ ଦର୍ବିକରାରିକେ ତୁ ବିଦର୍ଭାନଳକାରନ
 ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ନିହୁତ୍ୟପିଧାୟ ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଦର୍ବିକରା: ସର୍ପାଣ୍ଟେଯାମରିଗନ୍ଧଃ ସ ଏବ ବାହନ: ଯତ୍ ॥

ସ୍ଵଭାବମିନ୍ଦ୍ର ଅସିତାପାଞ୍ଜୀ ମୟୁରୀଗଣେର ସ୍ଵଖବିଧାନପୂର୍ବକ
 କୃଷ୍ଣମେଘ ବୁନ୍ଦାବନଙ୍କ ମୟୁରୀଗଣକେ ରମଣ କରାଇତେଛେ ॥ ୧୦ ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହାୟ ! ଇହି ଯେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ, ବୋଧ ହୟ ମାଧ୍ୟ ଇହା
 ଅବଗତ ନହେନ ॥
 ନାରଦ । ହେ ଶୁନନ୍ତ ! ତୁ ମି କେମ ସ୍ପଷ୍ଟାକ୍ଷରେ ଏ କଥା ବଲ
 ନାଇ ? ॥
 ଶୁନନ୍ତ । କାହାର ନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ? ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ରୁକ୍ଷୀ ଛଷ୍ଟ-ନୃପତିଗଣେର ଲଙ୍ଘାୟ ଏ ହାନେ ସ୍ତ୍ରୀଯ-
 ଭଗିନୀର ଗୋକୁଳବାସ ଆଚ୍ଛାଦନପୂର୍ବକ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ନାମ
 ଗୋପନ କରିଯାଇଛେ ॥
 ଶୁନନ୍ତ । ସଥନ ତାହାର ଶୁନ୍ଦାମାଣେରେ ଏ ବିଷୟ ଗୋଚର ନାଇ, ତଥନ
 ମାଦୃଶଜନେର କଥା କି ! ॥

সুনন্দঃ । সুষ্ঠু ভক্তয়োঃ ক্রথকৌশিকয়োঃ সন্দেশসৌন্দর্যেণ ॥
পৌর্ণমাসী । নৃপাভ্যাং কিমত্র প্রবৃত্তঃ ॥
সুনন্দঃ । ভগবত্তো হিরণ্যগর্ভস্তু শাসনেন ॥

তথাহি—

স্বস্তি শ্রীক্রথকৌশিকে ! স্বভবনাদস্তোজগর্ভেন্দুবঃ
সর্বক্ষাপতি-হৃব্যতিক্রম-গিরাবিত্যাদিশত্যেষ বাঃ ।
শৈক্ষেরধ্যবসীয়তাং নৃপতিভিঃ সার্দিং যুবাভ্যাং মুদা
শ্রীরাজেন্দ্রতয়াক্ষিত্বা যদুপতেঃ পুণ্যাভিষেকক্রিয়া ॥১১॥

পৌর্ণেতি । অত্র তদানযনে ॥

সুনন্দ ইতি । সর্বক্ষাপতিভিহৃব্যতিক্রমা গীর্বাণী যঘোষ্টে । এষোহজ-
যোনির্বাঃ প্রতি আদিশ্বতি । শৈক্ষেন্দ্রপতিভিঃ সার্দিং যুবাভ্যাঃ যদুপতেঃ পুণ্যা-
ভিষেকক্রিয়াধ্যবসীয়তাং ॥ ১১ ॥

পৌর্ণমাসী । তবে কেন শ্রীকৃষ্ণ বিদর্ভমগরে আগমন করি-
লেন ? ॥

সুনন্দ । মহাভক্ত ক্রথকৌশিকের মনোহর বাক্যে ॥

পৌর্ণমাসী । এই নৃপতিদ্বয় এ স্থানে শ্রীকৃষ্ণকে আনয়ন
করিতে প্রবিস্ত হইলেন কেন ? ॥

সুনন্দ । ভগবান্ ব্রহ্মার আজ্ঞায় ॥

সেই আজ্ঞা যথা—

আহে ক্রথকৌশিক ! তোমাদের কল্যাণ হউক, ব্রহ্মা
স্বীয়-লোক হইতে তোমাদিগকে এই আদেশ করিতেছেন
যে, নৃপতি-সকল তোমার বাক্য অতিক্রম করেন না, এ
নিমিত্ত বিশুদ্ধ-হৃদয় যে সমস্ত রাজগণ, তাহাদের সহিত

পৌর্ণমাসী । দিষ্টাত্রুক্তেযোহুং ময়া মহোৎসবঃ ॥

স্মনন্দঃ । ভগবতি ! নির্যাতোহুং ॥

পৌর্ণমাসী । কীদৃগেষঃ ॥

স্মনন্দঃ ।

বৃহিংষ্ঠে রত্নসিংহাসন-শিরসি-বরে সন্নিবিষ্টস্ত তুষ্টৈ-
গৌর্বাণৈঃ পার্বতীশ-প্রভুতি ভিরভিত্তঃ স্তুয়মানস্ত ভুয়ঃ ।
সদ্যঃ সম্পাদ্যমানো বৃপতি ভিরখিলোদ্ধৰ্যকুস্তা বলীভি-
স্তুত্রাহ পুর্ণিস্তদাসীন্দনুজ্জবিড়য়িনো রাজরাজাভিমেকঃ ॥১২॥

স্মনন্দাইতি । বৃহিংষ্ঠে বৃহত্তমে ॥ ১২ ॥

তোমরা দুই জন আগন্তমহকারে পৃথিবীতে বছুপতির রাজে-
ন্দ্রাভিষেকক্রম পূর্ণক্রিয়া সম্পন্ন কর ॥ ১১ ॥

পৌর্ণমাসী । কি সৌভাগ্য ! আমি এই মহোৎসব সম্পর্ক
করিব ॥

স্মনন্দ । ভগবতি ! এ কার্য সম্পন্ন হইয়াছে ॥

পৌর্ণমাসী । ইহা কি থকার ? ॥

স্মনন্দ ।

পার্বতীনাথ প্রভুতি অমরহন্দ বরিষ্ঠ রত্নসিংহাসনোপরি
শ্রীকৃষ্ণকে উপস্থিত করাইয়া পুনর্বার হৃষ্টচিত্তে চতুর্দিকে
স্তব করিতে থাকিলে, মেই স্থানে নিখিল-নরপতিগণ স্বর্ণকুস্ত-
সমৃহদ্বারা দনুজারি শ্রীকৃষ্ণের অপূর্ব রূপে রাজেন্দ্রাভিষেক
সম্পন্ন করিয়াছেন ॥ ১২ ॥

ନାରଦ । ସିନ୍ଧଃ ବିଶ୍ଵାସ ବେଧମୋ ବରଦାନଃ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ଭଗବମୁଶାଧି ସାଧ୍ୟାମି ମାଧବଃ ସାଧିଷ୍ଠାର୍ଥବୋଧ-
ନାୟ ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟାପଟୀକ୍ଷେପେଣ କଞ୍ଚୁକୀ ।)

କଞ୍ଚୁକୀ । ଭଗବତି ! ବିଦର୍ଭେନ୍ଦ୍ରୋ ନିବେଦ୍ୟତି ।

ମଦଭ୍ୟଧିତାଭ୍ୟାଂ ପାର୍ଥିବାଭ୍ୟାଂ ରଙ୍ଗିନୀହରଣାୟ ରାଜେନ୍ଦ୍ର-
ମାବେଦ୍ୟିତୁଃ ପ୍ରଶ୍ନିତଃ ତଦଦ୍ୟ ଭବତ୍ୟା ତୀର୍ଥେନ ତୀର୍ଥପାଦଃ
ଦ୍ରଷ୍ଟୁମିଛାନୀତି ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ଭଗବନ् ! ମମ ସାଧ୍ୟଃ ସିନ୍ଧମିବାଭୂତ ତଦମୁଜାନୀହି
ମାୟ ॥

(ଅପଟୀନୁଚନଃ ବିନା ଝଟିତି, କଞ୍ଚୁକୀ ବର୍ଷବରଃ କ୍ଳୀବଃ ଖୋଜେତି ବିଦ୍ୟାତଃ) ॥

ନାରଦ । ବିଶ୍ଵେଯ ପ୍ରତି ବିଧିତାର ବରଦାନ ସିନ୍ଧ ହଇୟାଛେ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ଭଗବନ् ! ଆଜ୍ଞା କରନ, ମଦର୍ଥ ଅବଗତ କରାଇ-
ବାର ଜନ୍ମ ମାଧବେର ନିକଟ ଗମନ କରିତେଛି ॥

(ଅକ୍ଷ୍ୟାଂ କଞ୍ଚୁକୀର ଅର୍ଥାଂ କୁତକ୍ରୀବ ଖୋଜାର ପ୍ରବେଶ ।)

କଞ୍ଚୁକୀ । ଭଗବତି ! ବିଦର୍ଭରାଜ ଭୀମ ନିବେଦନ କରିତେଛେନ ।

ଆମାର ପ୍ରାର୍ଥମାନୁମାରେ କ୍ରଥ ଓ କୌଶିକ ନୃପତିଦ୍ୱୟ ରଙ୍ଗିନୀ-
ହରଣାର୍ଥ ରାଜ୍ୟଶକ୍ତି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଜାନାଇବାର ଜନ୍ମ ଗମନ କରିଯା-
ଛେନ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆପନାର ସହିତ ପୁଣ୍ୟକାଳେ ତୀର୍ଥପାଦ ହରିର
ସହିତ ଦର୍ଶନ କରିତେ ଇଚ୍ଛା କରି ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ନାରଦକେ କହିଲେନ, ଭଗବନ् ! ଆମାର ସାଧ୍ୟ-

(ଇତି ଦ୍ଵାଭ୍ୟାଂ ସହ ନିଜାନ୍ତା ।) ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ବିଶ୍ରାନ୍ତେ ବିଷୟାକୃତିଃ ପରିଣତିଃ ହିସ୍ତା ମୁନୀନାମପି
ସ୍ଵାନ୍ତେ ନାକ୍ରମତେ ଯଦଜ୍ଞିନଖରୋପାନ୍ତପ୍ରଭାଗ୍ୟଲିକା ।

ଚିତ୍ରଂ ମରିଧିପାଣି-କୁଟୁମ୍ବତଟୀ-ସଂବାହ-ପାଦାନ୍ତୁଜୋ
ଦେବଃ ମୋହିଯମଲଙ୍କରୋତି କରଣଃ କଳ୍ୟାଣପଳ୍ୟକ୍ଷିକା ॥ ୧୩ ॥

ନାରଦଃ । କ୍ରଥ-କୌଶିକଯୋଃ ସୂକ୍ତିରିଯଃ ॥

(ପୁନର୍ନେପଥ୍ୟ ଶଞ୍ଚକନିଃ ।) ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) । ନାକ୍ରମତେ ମୋଦାଚ୍ଛତି ॥ ୧୩ ॥ ୧୪ ॥

ବିଧଯ ମିକ୍ତପ୍ରାୟ ହଇଯାଇଁ, ଅତ୍ରେଷ ଆମାକେ ଆଜ୍ଞା
କରନ୍ତି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ନାରଦ-ଓ କଞ୍ଚକୀର ମହିତ ପ୍ରସ୍ଥାନ ।) ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ମୁନିଗଣେର ମନ ବିଷୟାକାରପରିଣତି ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା
ବିଶ୍ରାନ୍ତ ହଇଲେ ପର, ତାହାତେ ସ୍ଥାନର ନଥପାନ୍ତେର ଅଳ୍ପ ପ୍ରଭାଓ
ଉକ୍ତାତ ହୟ ନା, କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଯେ, ମାନ୍ଦଶ-ଜନେର ହଞ୍ଚ-
କଲିକାର ପ୍ରାନ୍ତଦ୍ଵାରା ସ୍ଥାନର ଚରଣପଦ ମସ୍ତାହ, ମେହି ଦୟାଲୁ
ଦେବ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆଜ ପରମ-ହୃଦୟର ପର୍ଯ୍ୟକ୍ଷ ଅଲହୃତ କରିଯା ରହିଯା-
ଛେନ ॥ ୧୩ ॥

ନାରଦ । ଇହା ତ କ୍ରଥ-କୌଶିକେର ଉତ୍ତି ॥

(ପୁନର୍ବୀର ବେଶଗୃହରେ ଶଞ୍ଚକନି ।) ॥

নারদঃ। (বিলোক্য সহর্ষঃ।)

আহ !

করযুগলেন গৃহীতং নিদায় বদনান্তুজে ধমন् কমুং।

অজরাজ্ঞী-স্তনপাত্তিরণ-স্তিমিতো হরিজ্যতি ॥ ১৪ ॥

(পুনর্নিক্ষিপ্ত ।)

কথং ক্রথ-কৌশিকাভ্যামভুগম্যনামোহর্ষং পুরস্তাৎ
পরিক্ষামতি ॥

চক্র কৌস্তুভকৌমুদী-সমুদয়ঃ কৌমোদকী-চক্রয়োঃ
সখ্যেনোজ্জলিতে স্তথা হলজয়োরাত্মচতুর্ভিত্তু'জেঃ।

দিব্যালঙ্করণেন সঙ্কটতত্ত্বঃ সদৌ বিহঙ্গেশিতু-

র্মামস্যারঘৰদেষ কংসবিজয়ী বৈকুণ্ঠগোষ্ঠীশ্রিযঃ ॥

নারদ ইতি। চক্রদিতি। কৌমুদী জ্যোৎস্না। সখ্যেনোজ্জলিতৈঃ সহ
ভাবেনাপ্রিতৈঃ। বিহঙ্গেশিতুর্গুরুড়শ সদৌ।

নারদ। (অবলোকন করিয়া হর্ষের সহিত ।)

আহা ! করযুগল-গৃহাত শঙ্খ বদনান্তুজে স্থাপনপূর্বক
বাদ্য করিতে করিতে যশোদার স্তনস্তরণহেতু স্তিমিত হরি
জয়যুক্ত হউন ॥ ১৪ ॥

(পুনর্নির্মাণ অবলোকন করিয়া ।)

কিরূপে ক্রথ ও কৌশিক লৃপতিগণের সহিত অভুগম্য-
মান হইয়া শ্রাকৃফের অগ্রে বিচরণ করিতেছেন ! ॥

বিনি চঞ্চল, কৌস্তুভকাণ্ডি-বিছুবিত, যাঁহার হস্তচতুর্ষয়
শঙ্খ, চক্র, গদা ও পদ্মে বিরাজগান এবং যাঁহার শরীর দিব্যা-

তদস্তুরমারুচঃ কৌতুকমবলোকয়ানি ॥

(ইতি নিজ্ঞান্তঃ ।)

(ততঃ প্রবিশতি যথা-নির্দিষ্টঃ কৃষ্ণঃ ।)

কৃষ্ণঃ । হন্ত নৃপেন্দ্রো !

হিতেরয় তশালিভির্মদভিষেকবারাঃ ঝরৈঃ

সঘন্তিগুপনভ্য বাঃ বিমলকীর্তিবল্লী ভূবি ।

ব্যতীত স্তুরকাননা পরমঘৃঞ্জমারঞ্জতী

রমা-শ্রাবণ-ভূষণস্তুতকরাশিরাসীদসো ॥ ১৫ ॥

কৃষ্ণ ইতি । নৃপেন্দ্রো !

পরমঃ বৈকৃষ্ণঃ ॥ ১৫ ॥

লঙ্ঘারে ছান্দোভিত, মেই গরুড়-বাহন এই কংসবিজয়ী আজ
আমাকে বৈকৃষ্ণসম্পদ স্থারণ করাইয়া দিলেন ॥

তবে আমি আকংশে আরোহণ করিয়া কৌতুক অব-
লোকন করিগা ॥

(এই বলিয়া প্রস্থান ॥)

(অনন্তর যথা-নির্দিষ্ট স্থানে শ্রীকৃষ্ণের প্রবেশ ।)

শ্রীকৃষ্ণ । অহে ক্রথ কৌশিক নৃপতিদ্বয় !

হিত অথচ অযুতময় বারিমযুহে আমার যে অভিষেক
করিয়াছ, মেই জলধারা দ্বারা পৃথিবীগত্যে তোমাদের বিমল-
কীর্তিনত্ব বৃক্ষিশীল হইয়া দেবগণের নন্দন-বন অতিক্রম এবং
সর্বোর্ধ্মাঙ্গ বৈকৃষ্ণলোক অবরোধপূর্বক তত্ত্বস্থা লক্ষ্মীদেবীর
কর্ণ ভূষণার্থ স্তুতকরাশি হইয়াছে ॥ ১৫ ॥

নৃপো । (স অঞ্জয়ঃ ।)

একস্মিন্মিহ রোমকুপকুহরে ব্রহ্মাণ্ড-ভাণ্ডাবলী

যন্ত প্রেক্ষযতে গবাক্ষপদবী ঘূর্ণ-পরাণুপমাঃ ।

কেয়ং তন্ত সমৃদ্ধয়ে তব বিভো ! রাজেন্দ্রতা গ্রামটা-

শৌটীর্যেণ চমৎকৃতিঃ তদপি নঃ কামপ্যসো পুষ্যতি ॥ ১৬ ॥

কৃষ্ণঃ । নৃপেন্দ্রো ! অসমোহস্মি নিজাভীষ্টগ্র্যর্থয়েথাঃ ॥

নৃপো । দেব ! রুক্ষিণী সা তপস্ত্বিনী তপস্তথা ন চকার যেন
তে দাস্ত-সৌভাগ্য-ভাগধেয়-ভাজনঃ ভবেদিতি স্বপর্ণদা-
কর্ণিতঃ, কিন্তু তথা দেবেনান্তুগৃহতাঃ, যথা কথাবশেষা
ভীরুত্বেষা ন স্ত্রাঃ ॥

নৃপো ইতি । গ্রামটা গ্রামাধিপতিঃ । শৌটীর্যেণ স্বুদ্ধপদগর্ভেণ ॥ ১৬ ॥

নৃপো ইতি । কইথবাবশেষো বস্তাঃ সা ॥

নৃপদ্বয় । (মিনতির সুহিত ।)

হে বিভো ! যাঁহার এক রোমবিবরে ব্রহ্মাণ্ড-ভাণ্ডসমৃহ
গবাক্ষরক্ষে ঘূর্ণিত পরমাণুর ন্যায় দৃশ্য হইতেছে, তোমার মেই
রাজেন্দ্রতারূপ গ্রামাধিপতিত্ব আজ আমাদের অপূর্ব চমৎ-
কৃতি সম্পাদন করিতে লাগিল ॥ ১৬ ॥

শ্রীকৃষ্ণ । অহে নৃপেন্দ্রদ্বয় ! আমি তোমাদের প্রতি প্রসম
হইয়াছি, তোমরা আপনার স্বীয়-অভীষ্ট প্রার্থনা কর ॥

নৃপতিদ্বয় । দেব ! গরুড়ের ঘুখে শুনিয়াছি, তপস্ত্বিনী রুক্ষিণী
মেরুপ তপস্ত্বা করেন নাই যে, যাহাতে তিনি আপ-
নার দাস্ত-সৌভাগ্য-ভাগ্যের পাত্র হইতে পারেন, কিন্তু

କୃଷ୍ଣ: । କୌଦୁପଞ୍ଚସହଃ ॥

ମୃପୋ ।

ଦୁର୍ମର୍ମ-ମାଗଧାଦୀନାଂ ପରାତବେନାଶ୍ରାଂ କୁଣ୍ଡିନାମାକୁଷିଃ ।

ସମସ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗାରାଧନାଯ ବହିଃ ସାଧୁତ୍ୟସା ॥

କୃଷ୍ଣ: । କ୍ଷିତିର୍ଦ୍ଦୋ ! ବାଢ଼ମାହିରିଷ୍ୟାମି, ତଦଭୀଷ୍ଟମନୁଷ୍ଟୀଯତଃ ॥

ମୃପୋ । (କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରଣମ୍ ନିଜାନ୍ତୋ) ॥

(ନେପଥ୍ୟେ ।)

ଭୌତା ରକ୍ତର୍ଦ୍ଵାଂ ତ୍ୟଜତି ଗିରିଜା ଶ୍ରାମମନ୍ତ୍ରେକ୍ୟ କର୍ତ୍ତଃ

ଶୁଭର୍ଦ୍ଵାଂ ଦୃଷ୍ଟି । କ୍ଷିପତି ବସନଂ ବିସ୍ତିତୋ ନୀଳବାସାଃ ।

କୃଷ୍ଣ: ଇତି । ତଦଭୀଷ୍ଟଃ ଅର୍ଥାଂ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗାରାଧନଃ ॥

ତଥାପି ଆପନି ତୀହାକେ ଏକପ ଅନୁଏହ କରନ, ଯେନ

ଈ ଭୀରୁଷସ୍ତାବା ରକ୍ତିଣୀ କଥାମାତ୍ରେ ଆବିଷ୍ଟା ନା ହେଁନ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଅନୁଏହ କିରପ ? ॥

ମୃପତିଦ୍ୱୟ ।

ଦୁର୍ମର୍ମ-ଜରାସନ୍ଧ ପ୍ରଭୃତିକେ ପରାତବ କରିଯା କୁଣ୍ଡିନଗର
ହିତେ ରକ୍ତିଣୀର ଆକର୍ଷଣ । ଯେ ହେତୁ ଆଜ ତିନି ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗାର
ଆରାଧନା ନିରିକ୍ଷିତ ବାହିରେ ଗମନ କରିବେନ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ମୃପତିଦ୍ୱୟ ! ନିଶ୍ଚୟ ଆମି ହରଣ କରିବ, ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗାର
ଆରାଧନକୁ ତଦୀୟ ଅଭୀଷ୍ଟ ସାଧନ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରଗା ॥

ମୃପଦ୍ୱୟ । (ଶ୍ରୀକୃକେ ପ୍ରଣାମ କରିଯା ପ୍ରତ୍ୟାମ କରିଲେନ) ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ହେ ଦାମୋଦର ! ନାରଦ ବୀଣାଦ୍ଵାରା ତୋମାର ସଖଗାନ କରିତେ

শ্রীরং মহা শ্রপয়তি যমীনীরমাতীরিকোৎকা।

গীতে দামোদর ! যশসি তে বীণয়া নারদেন ॥ ১৭ ॥

সুপর্ণঃ । সোহ্যমন্ত্রে তুম্বুরুঃ স্তবীতি ॥

কৃষ্ণঃ । সথে খগেন্দ্র ! পশ্য পশ্য,

শুভ্রাতপত্র-পটলী খল-ভূপতীনা।

মৰ্ব্বাণি তক্ষক-ফণাকৃতিরাহুণোতি ।

যা মাকলয় পৃথু বেপথু দোলিতানি

দূরে জগন্তি ভয়-জর্জরতাঃ ভজন্তি ॥ ১৮ ॥

(নেপথ্য) । শ্রপয়তি পচতি, যমীনীরং যমুনাজলং ॥ ১৭ ॥

সুপর্ণ ইতি । তুম্বুরুঃ গন্ধর্বাণাঃ মুখ্যাঃ ॥

কৃষ্ণ ইতি । আতপত্র-পটলী রাজ্ঞাঃ ছত্র সমুহঃ ॥ ১৮ ॥

আরস্ত করিলে গিরিজা রূপ-কণ্ঠে নৌলিমা নিরীক্ষণ না করিয়া
তাহাকে পরিত্যাগ করিতে উদ্যত হইতেছেন, নৌলাৰ বল-
দেব স্বীয়-বসন শুভ্রবর্ণ অবলোকন করিয়া বিস্ময়চিত্তে দূরে
ফেলাইয়া দিতেছেন এবং যমুনাজল শুভ্রবর্ণ হওয়াতে আভী-
রিকা-সকল কৌতুকসহকারে দুঃখ-জ্ঞানে আবর্ণন করিতে
লাগিল ॥ ১৭ ॥

গুরুড় । সেই এই তুম্বুরু আকাশে স্তব করিতেছেন ॥

শ্রীকৃষ্ণ । সথে খগেন্দ্র ! দেখ দেখ,

খল-ভূপতিগণের তক্ষক-ফণাকার ছত্রশ্রেণী মেষ সমুদায়
আবরণ করিতেছে, যাহা অবলোকন করিয়া ত্রিভুবন শুরুতর
কম্পসহকারে জর্জরতা ভজন করিতে লাগিল ॥ ১৮ ॥

ସୁପର୍ଣ୍ଣଃ । ଦେବ ! ବାଚମାତପତ୍ର-ଫଣପଟଲୀ-ଲୟୋଯସଃ କିଞ୍ଚରଣ୍ଣାନ୍ତ
ଗରୁଣ୍ଠତ ମହୁଂ ବିକ୍ଷେପ-କେଳଯେହ୍ପି ନ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତିମେଷ୍ୟତି
ଦୂରେ ବିଶ୍ଵାମିତ୍ତ ସଥା ମେ ସୁଦର୍ଶନଃ କଳାନ୍ତକୁଶାନୁଃ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

କୁଣ୍ଡିନ-ନରବଈ-ପୁଣ୍ଟି ଅଶୁରବା ପୁଣ୍ଡରୀଅଣାନ୍ତମ ।

ତହ ଏମୋ ସହି ! ତିମ୍ଦା ହା ! ହଦଦେବବଂ ବିଲୋମେହି ॥ ୧୯ ॥

ସୁପର୍ଣ୍ଣଃ । ପୁରାନ୍ତ୍ରୀଗାଂ ବିଷାଦୋତ୍ତରିଯଂ ॥

(ପୁନର୍ନେପଥ୍ୟ ।)

ସୁପର୍ଣ୍ଣ ଇତି । ଲୟୋଯସଃ କୁନ୍ଦତରଣ, ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତିଂ ଯୋଗ୍ୟତାଃ ॥

(ନେପଥ୍ୟ) । କୁଣ୍ଡିନ-ନରପତି-ପୁଣ୍ଟି ଅଶୁରପା ପୁଣ୍ଡରୀକନୟନାନ୍ତ । ଅତ ଏଥ ସଥି !
ତଥା ହା ! ହତଦୈବବଂ ବିଲୋମେହି । ବିଲୋମେହି ଅନାମୁକୁଳ୍ୟଂ କରୋତି ॥ ୧୯ ॥

ଗରୁଡ । ଦେବ ! ଏହି ଫଣାତୁଳ୍ୟ ଆତପତ୍ରମୁହ ଯତହି ଗୁରୁତର
ହଟୁକ, କିନ୍ତୁ ଆପନାର ଏହି କୁନ୍ଦତର କିଞ୍ଚର-ଗରୁଡ଼େର ଏକ-
ବାରମାତ୍ର ପକ୍ଷ ନିକ୍ଷେପଲାଲୀଯ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତି ପ୍ରାପ୍ତ ହଇବେ ନା,
ଆମାର ସଥା ପ୍ରଲୟାଣ୍ମି-ମଦୃଶ ସୁଦର୍ଶନ ଦୂରେ ବିଶ୍ଵାମ କରନ ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ଭୌମକରାଜ-ତନୟା ପୁଣ୍ଡରୀ ହନ୍ତରନେର ଅଶୁରପା, ତଥାପି ହେ
ସଥି ! ହା ଏହି ! ହତଦୈବ ରଜିଣୀର ପ୍ରତି ଅନୁକୂଳ ହିତେ-
ଛେନ ନା ! ॥ ୧୯ ॥

ଗରୁଡ । ଇହା ତ ପୁରାନ୍ତ୍ରୀଦିଗେର ବିଷାଦୋତ୍ତି ॥

(ପୁନର୍ବିରାର ବେଶଗୃହେ ।)

কহ রূপিণী স্বরূপা,
কহ দমঘোষস্ম নন্দণো মন্দে ।
ন ঘড়ই গদহকঞ্চ
বিমলা গোঅমালিআ-মালা ॥ ২০ ॥

স্বপর্ণঃ । বন্ধয়া মালয়া খলু স্বলভোহয়ঃ কৌস্তভী কঞ্চে
নান্যয়া ॥

(নেপথ্য ।)

জীয়াছুচৈরখিল-তরণীম শুলাকৃষ্টি-বিদ্যা-
বৈদঞ্চীনাং নিধিরনবধির্যাদবাস্তোধি চন্দ্ৰঃ ।
সংগ্রামাস্তঃপুরভুবি পুরো হন্ত ! যং প্ৰেক্ষ্য দূৱা-
দন্তীলোকোহ্যতনুচকিতঃ স্তীস্বরূপং বিভৃতি ॥ ২১ ॥

(পুনর্নেপথ্য) । ক রূপিণী-স্বরূপা, ক দমঘোষনন্দনো মন্দঃ । ন ষটকে
গৰ্দভ-কঞ্চে বিমলা বনমালিকা মালা ॥ ২০ ॥

স্বপর্ণ ইতি । বন্ধয়া বৃন্দাবনসদকিছা । কৌস্তভী কৌস্তভযুক্তঃ ॥

(নেপথ্য) । অন্তীলোকোহস্ত্রধারীজনঃ, পক্ষে স্তীভিম্বসোকঃ । অতমু-
চকিতোহধিকভযুক্তঃ, পক্ষে অতমুনা কামেন ভীতঃ ॥ ২১ ॥

কোথায় স্বরূপা রূপিণী, আৱ কোথায় বা দমোঘোষপুত্র
মন্দমতি-শিশুপাল, হায় ! গৰ্দভের কঞ্চে কি কখন বিমল
নবমালিকা-মালা সংঘটিত হয় ! ॥ ২০ ॥

স্বপর্ণ । বনমালা-কৰ্ত্তৃক এই কৌস্তভীকঞ্চে স্বলভ, অন্য-
কৰ্ত্তৃক নহেন ॥

(বেশগৃহে ।)

যিনি নিখিল-যুবতিমগুলের আকর্ষণ-বিদ্যা-বৈদঞ্চী-সকলের

କୁକ୍ଷ । (ସବ୍ୟତେ ବିଲୋକ୍ୟ) କଥମସଂ ମୌଳିକଚୂଡୋ ନାମ
ମାଥୁରୋ ବନ୍ଦୀ ଭୋଗାବଲୀଃ ପଠତି ॥

(ପୁନସ୍ତୈତ୍ରେ ।)

ଶ୍ରୁଣ୍ମନିମରାଧିକଃ ନବତମାଲନୀଲଃ ହରେ-
ରୁଦୂଚ-ସମକୁକୁମଃ ଜସତି ହାରିବକ୍ଷଃଛଳଃ ।
ଉଡୁ ସ୍ଵବକିତଃ ସଦା ତଡ଼ିଦୁର୍ଦୀର୍ଘ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ଭରଃ
ସଦ୍ବ୍ରୁ ମିବ ଲୀଲଯ । ଶ୍ରୁଟମଦଭ୍ରମୁଦ୍ରାମତେ ॥ ୨୨ ॥

କୁକ୍ଷ ଇତି । ବିକନ୍ଦାବଲୀ-ପ୍ରତିନାମଶ୍ରାତମା ନାୟକୋ-କର୍ଷିଣୀ କଲିକୋ-
କଲିକାପ୍ରଦୟୁତ୍ତା ଭୋଗାବଲୀ ॥

କୁମଦିତି । ଶ୍ରୁତା ମନିମରେଣାଧିକାଃ, ପଞ୍ଚ ଶ୍ରୁଣ୍ମନୀତ୍ୟେକପଦଃ । ତଡ଼ିତ
ଉଦୀର୍ଣ୍ଣ ସା ଲକ୍ଷ୍ମାନ୍ତ୍ରମଃ ଭରୋ ଭାରୋ ସତ ତଃ, ତଡ଼ିଦିବ ଉଦୀର୍ଣ୍ଣ ସା ଲକ୍ଷ୍ମୀଲକ୍ଷ୍ମୀ-
ରେଖା ତାଃ ବିଭତ୍ତୀତି ତଃ । ଭିନ୍ନପଦ-ପଞ୍ଚ ତଡ଼ିତଃ ତହ୍ନୀର୍ଣ୍ଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀଶ ବିଚତ୍ତୀତି
ତଃ । ତମଭଃ ନିରସ୍ତରଃ ॥ ୨୨ ॥

ନିଧି-ସ୍ଵରୂପ, ମେଇ ଅସୀମ ଧୀଦବ ସମୁଦ୍ରେ ଚନ୍ଦ ଜୟୟୁକ୍ତ ହଉନ, କି
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ସଂଗ୍ରାମରୂପ ଅନ୍ତଃପୁରଭୂମି ମଧ୍ୟେ ତୀହାକେ ଦୂର
ହଇତେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ଅସ୍ତ୍ରଧାରୀ ଘୋରାଙ୍ଗନ ଓ ଚକିତ ହଇଯା
ସ୍ତ୍ରୀରୂପ ଧାରଣ କରିତେଛେ ॥ ୨୧ ॥

ଶ୍ରୀକୁକ୍ଷ । (ବାମଦିକ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯା) ଏହି ମୌଳିକଚୂଡ-
ନାମକ ମଥୁରାର ଭାଟ ନାନାବିଧ ସ୍ଵାବଲୀ ପାଠ କରିତେଛେନ
କେନ ? ॥

(ପୁନର୍ବୀର ମେଇ ସ୍ଥାନେ ।)

ଯାହାତେ ମଣିମାଳା ଶ୍ରୁତି ପାଇତେଛେ, ଯାହା ତମାଲେର ନ୍ୟାର
ନୀଲବର୍ଗ, ଗାଢ଼ କଳୁମଲିପ୍ତ, ନକ୍ଷତ୍ରମାଲାଯ ବିତ୍ତୁଷିତ, ସର୍ବଦା ଲକ୍ଷ୍ମୀ-

কুষঃ । (সব্যামোহঃ) হা প্রেয়সি রাধিকে ! হা বৃন্দবন-
কল্পবল্লি ! হা বিশাখা সখি ! কুত্রাসি ॥

(ইতি সোৎকম্পঃ খগেন্দ্রমালম্বতে) ॥

সুপর্ণঃ । (স্বগতঃ) দুরহায়াং গন্তীর-লীলাসুধেরস্ত কেলি-
বেলায়াং মাদৃশোহিপি নিষঙ্গতি কস্তুরাণ্ডে বরাকঃ ॥

(প্রকাশঃ ।)

দেব ! সমাখ্যনিহি সমাখ্যসিহি ॥

কুষঃ । (সমাখ্যস্ত নিষঙ্গতি) ॥

(নেপথ্যে ।)

সুপর্ণ ইতি । বেলা স্তাবীরনীরযোরিতি ॥ ২৩ ॥

দেবৌর বাসস্থান এবং যাহা ঘেঘ-সদৃশ লীলায় অতিশয় বিরা-
জিত, সেই শ্রীকৃষ্ণবক্ষঃ আজ জয়যুক্ত হউক ॥ ২২ ॥

ক্রীকুষঃ । (মোহের সহিত) হা প্রেয়সি রাধিকে ! হা বৃন্দা-
বন-কল্পনাতিকে ! হা বিশাখা সখি ! কোথায় আছ ? ॥

(এই বলিয়া কাঁপিতে কাঁপিতে গরুড়কে ধারণ করিলেন) ॥

গরুড় । (মনে মনে) গন্তীর-লীলাসমুদ্রের দুরহ কেলিকুলে
যখন মাদৃশ-ব্যক্তিও নিষগ্ধ হয়েন, তখন অন্ত ক্ষুদ্র ব্যক্তির
কথা কি ! ॥

(প্রকাশপূর্বক ।)

দেব ! স্থির হউন স্থির হউন ॥

ক্রীকুষঃ । (-আশ্চর্য হইয়া নিষ্ঠাস ত্যাগ করিতে লাগিলেন) ॥

(বেশগৃহে ।)

ଧାତ୍ରେୟୀ-କରପୁଟ-ସଂଭ୍ରତାଗ୍ର-ହସ୍ତ ।
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତାକୁଳ-ଜରତୀ ଦ୍ଵିଜାନ୍ତନାଭି ।
ଦୂରେଣ ପ୍ରାଚୁରଭଟେଃ ପରୀବୟମାନା
ବୈଦର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରସରତି ପାର୍ବତୀ-ଗୃହୀୟ ॥ ୨୩ ॥

କୃଷ୍ଣ । ମଥେ ଶୁର୍ପଣ ! ହତାଶେନ ରକ୍ଷଣା ଦୁର୍ଗମଂ କୃତମେତନ୍ଦୁର୍ଗା-
ମନ୍ଦିରଂ, ତଦେହି ନଟବେଶେନାବାମନ୍ତଃପ୍ରବିଶାବଃ ॥
(ଇତି ନିଜାନ୍ତୋ) ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ସଥା-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟା ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ।)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ହଲା ମାହବି ! ଶୁଦ୍ଧ ମଏ ଭାଦୁଏଣ ଭଦ୍ରାଲୀ ସମାରା-
ହନ୍ସମ କୋଡ଼ିହୋମଂ ଆରକ୍ଷଂ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ହେ ସଥି ମାଧବି ! ଶ୍ରତଃ ଆତା ମଯା ଭଦ୍ରକାଳୀ ସମାରାଧନାମ
କୋଡ଼ିହୋମଃ ଆରକ୍ଷଃ ॥

ଧାତ୍ରେୟୀର କରପୁଟେ ହୃଦ୍ରାଗ୍ର-ବିନ୍ଦୁପୂର୍ବକ ଜରତୀ ଆକ୍ରମୀଗଣେ
ପରିବ୍ୟାପ୍ତା ଏବଂ ଦୂରବର୍ତ୍ତି ଦୈତ୍ୟଗଣେ ପରିବେଷ୍ଟିତା ହଇୟା ବିଦର୍ଭ-
ରାଜନନ୍ଦିବୀ ରକ୍ଷଣୀ ପାର୍ବତୀ-ଗୃହେ ଗମନ କରିତେଛେନ ॥ ୨୩ ॥
ତେଛେନ ॥ ୨୩ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ମଥେ ଶୁର୍ପଣ ! ରକ୍ଷୀ ହତାଶ ହଇୟା ଦୁର୍ଗମନ୍ଦିରକେ
ଦୁର୍ଗମ କରିଯାଇଛେ, ତବେ ଆଇମ, ଆମରା ନଟବେଶ ଧାରଣ
କରିଯା ଇହାର ଘର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରବେଶ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ହୁଇ ଝଲେ ଗମନ କରିଲେନ) ॥

(ଅନୁନ୍ତର ସଥା-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର ପ୍ରବେଶ ।)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ମଥି ମାଧବି ! ଶୁନିଯାଛି, ଆମାର ଆତା ରକ୍ଷୀ

ମାଧ୍ୟମୀ । ଭଟ୍ଟଦାରିଏ ! ବାଙ୍ଗାଣୀ ଓ କଥୁ ଏବଂ କଥେନ୍ତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ସ୍ଵଗତଂ) ଗହିରଂ ଏଂ ହୋମକୁଣ୍ଡଂ ଶୁଣିଅ ଚେଅ
ପଞ୍ଚଦନ୍ତି ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ଭଟ୍ଟଦାରିଏ ! ତଥା ମିଳିକେଣବି ପୁରୀଶୁଭମେଣ କିମି
ତୁମଂ ଶ ଉଦ୍‌ଦିଗ୍ମୀଅମି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ମଂକୁତେନ ।)

ଶରଗମିହ ଯୋ ଭାତ୍ରୁସ୍ତସ୍ତ ପ୍ରତୀପବିଧାୟିତା
ହିତକୁନ୍ଦପି ଯା ଦେବ୍ୟାସ୍ତସ୍ତାଃ ମଗଗ୍ରମୁପେକ୍ଷଣଂ ।

ମାଧ୍ୟମୀତି । ଭର୍ତ୍ତଦାରିକେ ରାଜକଣ୍ଠେ ! ଭାଙ୍ଗଣ୍ୟଃ ଧଳୁ ଏବଂ କଥରନ୍ତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଗଭୀରଂ ଏନଂ ହୋମକୁଣ୍ଡଃ ଶ୍ରୀବା ଏବ ପ୍ରହିତାମ୍ବି ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ଭର୍ତ୍ତଦାରିକେ ! ତଥା ମିଳେନାପି ପୁରୁଷୋତ୍ତମେନ କିମିତି
ମୋଦିଶ୍ଵେ ॥ ୨୪ ॥

ଭଦ୍ରକାଳୀର ଆରାଧନା ନିମିତ୍ତ କୋଟି-ହୋମ ଆରଣ୍ଟ କରିଯା-
ଛେନ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ଭର୍ତ୍ତଦାରିକେ ଅର୍ଥାଂ ରାଜକଣ୍ଠେ ! ଭାଙ୍ଗାଣୀଗଣଃ ଏହି-
ରୂପ ବଲିତେଛେନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ମନେ ମନେ) ଆମି ତ ଏହି ଗଭୀର ହୋମକୁଣ୍ଡ
ଶୁନିଯାଇ ଆଗମନ କରିଯାଇଛି ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ଭର୍ତ୍ତଦାରିକେ ! (ରାଜକଣ୍ଠେ !) ମେଇରୂପ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ
କି ତୋମାର ଉଦ୍‌ଦେଶ କରିତେଛେନ ନା ? ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ମଂକୁତଭାଷାୟ ।)

ଯେ ଭାତ୍ରା ଆମର ରଙ୍ଗକ ଛିଲେନ, ତିନି ଏକଣେ ଆମାର
ଅତିକୁଳ ଶାଚରଣ କରିତେବୋ, ଯେ ଦେବୀ ହିତକାରିଣୀ ଛିଲେନ,

ଗତିରବିକଳ । ସୋ ମେ ତତ୍ତ୍ଵ ପ୍ରିୟସ୍ତ ଚ ବିଶ୍ୱାସି-
ବ୍ରତ ହତବିଧୀ ବାଗେ ସର୍ବିଂ ଥ୍ୟାତି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ॥ ୨୪ ॥
ମାଧ୍ୟମୀ । ଏଦଃ ପ୍ରାସାଦଃ ପବିସିଶ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଙ୍ଗଃ ନିବେଦନ୍ତଃ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଅଜ୍ଞେ ଭଗ୍ନବି ! ବନ୍ଦାବେହି ଚନ୍ଦ୍ରଭାଙ୍ଗଃ ଚଣ୍ଡିଙ୍ଗଃ ॥
ଭାର୍ଗବୀ । ଦେବି ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗେ ! ନନ୍ଦଯ ବିଦର୍ଭନନ୍ଦିନୀଃ ପରମାଭୀଷ୍ଟ-
ବରେଣ (ଇତି ବନ୍ଦନଃ କାରଯତି) ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ମୋପଲସ୍ତଃ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ମାଧ୍ୟମୀତି । ଏତଃ ପ୍ରାସାଦଃ ପ୍ରବିଶୁ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗଃ ନିବେଦର୍ମାମଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଆର୍ଯ୍ୟେ ଭାର୍ଗବି ! ଭୁଗ୍ୟଶୀଘ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଗପୁତ୍ରବନ୍ଦଯର୍ଥ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗଃ
ଚଣ୍ଡିକାଃ ॥

ଭାର୍ଗବୀତି । ବରେଣ ପତ୍ୟା, ପକ୍ଷେ ଅଭୀଷ୍ଟଦାନେନ ॥

ତୁମାର ଏକଣେ ସମଗ୍ରକପେ ଉପେକ୍ଷା ଦେଖିତେଛି, ଯେ ପ୍ରିୟତମ
ଆମାର ଅବିକଳା ଗତି ଅର୍ଥାତ୍ ଆଶ୍ରୟ ଛିଲେନ, ତୁମାର ଏକଣେ
ବିଶ୍ୱାସି ହେଇଯାଛେ, ହାୟ ! ପୋଡ଼ାବିଧି ପ୍ରତିକୂଳ ହେସାତେ
ସନଳଇ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ହଇଲା ! ॥ ୨୪ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ଏଇ ମନ୍ଦିରେ ପ୍ରବେଶ କରିଯା ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗାକେ ନିବେଦନ
କରିଗା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଆର୍ଯ୍ୟେ ଭାର୍ଗବି ! ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ଚଣ୍ଡିକେ ବନ୍ଦନା କରାଓ ॥

ଭାର୍ଗବୀ । ଦେବି ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗେ ! ଅଭୀଷ୍ଟ ବନ୍ଦାନ ଦ୍ଵାରା ବିଦର୍ଭ-
ନନ୍ଦିନୀକେ ଆନନ୍ଦିତ କର ॥

(ଏଇ ବଲିଯା ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀକେ ପ୍ରଣାମ କରାଇଲେନ) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ତିରକ୍ଷାରପୂର୍ବିକ ସଂକ୍ଷତଭାଷ୍ୟ ।)

আকৌমারং ভগবতি ! যয়া হস্ত ! কুষ্ণস্ত হেতো-
বিশ্বাস্তেণ প্রবণমনসা যত্ত্বারাধিতাসি ।

প্রত্যাসনং সরভসমসো তস্ত পাকঃ প্রথীয়ান্-

মাং দাক্ষিণ্যাদ্যদিহ ভবতী কুষ্ণবর্ত্তনৈষীৎ ॥ ২৫ ॥

মাধবী । পেকুখ পেকুখ, পসাদাহিমুহীৰ সংবৃতা রুদ্রাণী ॥
চন্দ্রাবলী । অজ্জে ভগ্নবি ! তুম্হে এখ সর্বাণীং অন্তর্থেধ,
অহং গচ্ছ কুশুথিদং ভঅবস্তং পাবঅং পরিক্রমিম্মং ॥

চন্দ্রাবলীতি । আকৌমারং কৌমারমারভ্য । হে দেবি চন্দ্রভাগে ! তস্ত্বা-
ধনস্ত অসো পাকঃ ফলং । কুষ্ণবর্ত্তনৈষী, পক্ষে কুষ্ণস্ত মার্গে ॥ ২৫ ॥

মাধবীতি । পশ্চ পশ্চ, প্রসাদাভিমুখী ইব সংবৃতা রুদ্রাণী ॥

চন্দ্রাবলীতি । আর্যে ভার্গবি ! যুয়মত্র সর্বাণীমভ্যর্থয়থ, অহং গৃহ্ণা কুশু-
ষ্ঠিতং ভগবস্তং পাবকঃ পরিক্রমিষ্যামি ॥

ভগবতি ! আমি বাল্যকালাবধি শীকৃষ্ণের নিমিত্ত বিশ্বাস
মহকারে একাগ্রচিত্তে আপনাকে যে আরাধনা করিয়াছি,
হায়আজ কি সেই আরাধনার ফল বিপরীত হইল ! যে হেতু
আপনি দয়া করিয়া আমাকে কুষ্ণবন্ধু' অর্থাৎ অগ্নিমধ্যে
নিক্ষেপ করিলেন ॥ ২৫ ॥

মাধবী । দেখ দেখ, বোধ হইতেছে, রুদ্রাণী যেন প্রসন্ন হই-
যাচ্ছেন,

চন্দ্রাবলী । আর্যে ভার্গবি ! আপনারা এখন সর্বাণীকে
আরাধনা করুন, আমি গিয়া কুশু ভগবান् পাবককে
পরিক্রমণ করি ॥

(ତତ: ପ୍ରବିଶତୋ ନର୍ତ୍ତକବେଶୀ କୃଷ୍ଣ-ରୂପର୍ଣ୍ଣ ।)

କୃଷ୍ଣ: ।

ପର୍ଯ୍ୟଶୀଲି ପଶୁପାଳଘଟାଯାଃ ।

କେଲିରଙ୍ଗସ୍ତନାୟ ମୟା ସଃ ।

ଶୁଷ୍ଠୁ ମୋହ୍ୟମକରୋଽ ପରଦୁର୍ଗେ ।

ବେଶ୍ୟନ୍ ମଚିବତାଃ ନଟବେଶଃ ॥ ୨୬ ॥

ରୂପର୍ଣ୍ଣ: । ଦେବ ! ଗାଁଃ ଗଞ୍ଜିତାନି ନଟବେଶନାରୀଗାଃ ନେତ୍ରାଣି
ନାରୀଗାନ୍ତ ରଞ୍ଜିତାନି ॥

କୃଷ୍ଣ: । ମଥେ ବିହମ୍ପପୁନର ! ପଶୁ, ପ୍ରାଚୁର୍ଭବତ୍ତି ଭୟାନି ଶକୁ-
ନାନି ॥

କୃଷ୍ଣ: ଇତି । ପର୍ଯ୍ୟଶୀଲି ମମଭ୍ୟାଙ୍କଃ । ଶୋ ନଟବେଶଃ ପରଦୁର୍ଗେ ମାଃ ପ୍ରବେଶସ୍ଥ-
ମିତ୍ରାଙ୍ଗେରଃ ॥ ୨୬ ॥

ରୂପର୍ଣ୍ଣ ଇତି । ଗଞ୍ଜିତାନି ତୁରଙ୍ଗତାନି । ରଞ୍ଜିତାନି ରୂଥଙ୍ଗତାନି ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ସନ୍ତ୍ୟାନି ଶୁଭମୁକ୍ତେକାନି ॥

- (ଅନନ୍ତର ନର୍ତ୍ତକବେଶେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ଗରୁଡ଼େର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ଆମି କେଲିକୌତୁକ-ଘଟନାର୍ଥ ପଶୁପାଳ-ଗୋଟିତେ ଯାହା
ଅଭ୍ୟାସ କରିଯାଛି, ଆଜ ମେହି ନଟବେଶ ପରଦୁର୍ଗ ପ୍ରବେଶେ ଆମାର
ଯଥେଷ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ କରିଲ ॥ ୨୬ ॥

ଗରୁଡ଼ । ଲେବ ! ଆପନାର ଏହି ନଟବେଶ ଶକ୍ରଗଣେର ନେତ୍ର-
ସକଳକେ ଗଞ୍ଜିତ ଏବଂ ନାରୀଦିଗେର ନେତ୍ରମୟୁହକେ ରଞ୍ଜିତ
କରିତେଛେ ॥

সুপর্ণঃ ।

নভসি রভসবদ্বিঃ শ্লাঘ্যমানা মুনীন্দ্রে-
র্মহিত-কুবলয়াক্ষী কৌর্ত্তি শুভ্রাংশু-বন্তৃ।
নৃপকুলমিহ হিত্বা চেদিরাজপ্রধানং
মুরদমন ! গমিষ্যত্যৃৎস্থক। স্বাং জয়ত্রীঃ ॥ ২৭ ॥

কৃষ্ণঃ । সথে ! পশ্য পশ্য,

ক্ষেত্রামথগুসমরাঃ কলয়স্তি সূরাঃ
সঙ্গীতিনঃ স্বরঘটামনুষ্টোয়স্তি ।
উচৈঃ পঠস্তি শুভসৃতকুলং দ্বিজেন্দ্র।
রাষ্ট্রাণি কুণ্ডিনপুরী বধিরী করোতি ॥ ২৮ ॥

সুপর্ণ ইতি । রভসবদ্বিঃ কৌতুকবদ্বিঃ । কুঞ্জিণী পক্ষে মহিতে কুবলমে
ইবাক্ষণী যশ্চাঃ সা । জয়ত্রীঃ পক্ষে কুবলস্থ ভূমগুলস্থ অক্ষণী যয়া সা, পক্ষে
মহিতা চাসৌ কুবলয়াক্ষী চেতি রাজদন্তাদিদ্বাং পূর্বনিপাতঃ । সমাসোত্তি-
নামালঙ্কারঃ ॥ ২৭ ॥

কৃষ্ণ ইতি । ক্ষেত্রাঃ সিংহনাদঃ । কলয়স্তি কুর্বস্তি । অমুষ্টোয়স্তি উচ্চা-
রয়স্তি । শুভসৃতকুলং বেদভাগঃ । রাষ্ট্রাণি রাজ্যানি ॥ ২৮ ॥

ত্রীকৃষ্ণ । সথে বিহঙ্গশ্রেষ্ঠ ! ঐ দেখ, মঙ্গলসূচক পক্ষিকুল
আসিয়া উপস্থিত হইল ॥

গরুড় ।

হে মুরদমন ! পগনে কৌতুকবিত মুনীন্দ্রগণ-কর্তৃক
আদরণীয়া । পক্ষজাক্ষী কৌর্ত্তিচন্দ্রমুখী বিজয়-লক্ষ্মী উৎকষ্টিতা
হইয়া আপনার নিকট গমন করিতেছেন ॥ ২৭ ॥

ত্রীকৃষ্ণ । সথে ! দেখ দেখ,

ସୁପର୍ଗ । (ପୁରୋ ଦୃଷ୍ଟି ।) ଯୁଡ଼ାଣୀ ମନ୍ଦିରାଦେଶା କୁଣ୍ଡିନେନ୍ଦ୍ରପୁତ୍ରୀ
ବହିନିକ୍ରାମତି ॥

କୁଳଃ । କାମମିତଃ ପରାମ୍ବନା ବିଲୋକନ ଛର୍ବିଲାସାମ୍ବିରୁତ୍ତିରେ
ଶ୍ରେସ୍ମୀ ॥

(ଇତି ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ୍ୟ ।)

ସଥେ ! ଭବତୈବ ପଞ୍ଚାଙ୍ଗଲେନାକୃଷ୍ୟ ନୃପାଭ୍ୟାମିଯଂ ସମ-
ପ୍ର୍ୟତାଂ ॥

ସୁପର୍ଗ । ନିର୍ବର୍ଣ୍ଣ ସ ବିଶ୍ୱାସଂ ।)

ମୌନଦୟାମୁନିଧେରିବିଧାୟ ମଥନଂ ଦନ୍ତେନ ଛଞ୍ଚାମୁଧେ-
ଗୀର୍ବାଣେରଂଦହାରି ଚାରୁଚରିତା ଯା ସାରମଞ୍ଜନ୍ମାୟୀ ।

ସୁପର୍ଗ ଇତି । ଛଞ୍ଚାମୁଧେରଦନ୍ତେନ ଛଲେନ । ଉଦହାରି ଉଥାପିତା ॥ ୨୯ ॥

ଏହି କୁଣ୍ଡିନପୁତ୍ରୀ-ପଲାୟନ-ପରାମ୍ବନ ଯୋଦ୍ଧୁଗଣେର ସିଂହନାଦ,
ଗାୟକଗଣେର ସ୍ଵରମ୍ଭୁହେର ମୁର୍ଚ୍ଛନ୍ତି । ଏବଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଗଣେର ବେଦମନ୍ତ୍ର
ପାଠେ ସମୁଦ୍ରାଯା ରାଜ୍ୟକେ ବିଧିର କରିଲ ॥ ୨୮ ॥

ଗରୁଡ । (ଅଗ୍ରେ ଅବଲୋକନପୂର୍ବିକ) ବିଦର୍ଭରାଜ-ପୁତ୍ରୀ ଚଣ୍ଡିକ-
ମନ୍ଦିର ହଇତେ ବାହିରେ ଗମନ କରିତେଛେ ॥

କ୍ରିକୃଷ୍ଣ । ଏକଣେ ପରାତ୍ମୀ ଦର୍ଶନରୂପ ଦୁର୍ଲାଲମ୍ବା ହଇତେ ନିରୁତ୍ତିଇ
ଶ୍ରେସ୍ମରୀ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ମୁଖ ଫିରାଇଯା ।)

ସଥେ ! ତୁମି ପଞ୍ଚ-ମଞ୍ଚଲନଦ୍ଵାରା ଏହି ଜ୍ଞାଜତନୟାକେ କ୍ରଥ ଓ
କୌଣ୍ଡିକ ବୃପ୍ତିଦ୍ୱାରା ମରିଯାଇଲୁ କର ॥

ଗରୁଡ । (ରଙ୍ଗିଣୀର ରୂପ ଅବଲୋକନପୂର୍ବ ବିଶ୍ୱାସରେ ସହିତ ।)
ଦେବଗଣ କ୍ଷୀରମାଗର-ମହୁନ-ଛଳେ ମୌନଦୟୟମୁଦ୍ର ମହୁନ କରିଯା

সা লক্ষ্মীরপি চক্ষুষাং চিরচমৎকারক্রিয়াং চাতুরীং
থন্তে হন্ত ! তথা ন কাস্তিভিরিয়ং রাজ্ঞঃ কুমারী যথা ॥২৯॥
কৃষ্ণঃ । সথে ! ভবতু কিমেতেন, যদেষ রূপমাত্রেণ ন হার্ষ্যো
হুরিঃ ॥

চন্দ্রাবলী । হলা মাধবি ! মো বৃন্দাবণবীজসংভূদো মে বউল-
পোদো ভুএ গালণিজেজা ॥
মাধবী । (সাঙ্গঃ) ভট্টিদারিএ ! পসীদ পসীদ, পড়িবালেহি
সুনন্দং জং এথ মজ্জাবট্টিনী ভঅবদী বিহাবরী ॥

চন্দ্রাবগীতি । সথি মাধবি ! বৃন্দাবণবীজসংভূতো মে বকুলপোতঃ । পাঠ-
স্থরে পাদগুরুয়া পাদনীয়ঃ ॥

মাধবীতি । ভট্টিদারিকে রাজকচে ! অসীদ প্রসীদ, প্রতিগালৱ সুনন্দং
যদত্র বধ্যবট্টিনী ভগবতী বিভাবরী । ভগবত্তয়া সা অদভীষ্টঃ পুরায়িষ্যতীতি
বাঞ্ছিতঃ । তস্মাদধূনেবানলকুণ্ডে মা পতেতি প্রতিবনিতঃ ॥

শোভন-চরিত্রা লক্ষ্মীকে আহরণ করিয়াছেন, অহো ! এই
রাজকুমারী স্বীয়-সৌন্দর্যে ঘেমন চক্ষুর চিরচমৎকারক্রিয়া
সম্পাদন করিতেছেন, লক্ষ্মীও মেঝেপ নয়নের গ্রীতি বিধান
করিতে পারেন না ॥ ২৯ ॥

শ্রীকৃষ্ণ । সথে ! হউক, ইহাতে আর প্রয়োজন নাই, রূপ-
মাত্র দেখিয়া কৃষ্ণ কখন মুঝ হয়েন না ॥

চন্দ্রাবলী । সথি মাধবি ! বৃন্দাবনীয় বীজোৎপম এই বকুল-
বৃক্ষ যত্পূর্বক রক্ষা করিও ॥

মাধবী । (অঙ্গ-মোচন করিতে করিতে) রাজতনয়ে !
প্রসম হও প্রসম হও, সুনন্দ-ত্রাঙ্কণের প্রতীক্ষা কর, যে

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ମୁଢ଼େ ! ଅନ୍ତେ ଉରେ ନ କଥୁ ସ୍ଵଲହୁ ଏଦଂ ମନ୍ତଳଂ
ମେ ଅମିଅକୁଣ୍ଡ ॥

(ଇତି ସାତ୍ରଂ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ତ୍ରଦିଗ୍ବୋଧେପ୍ୟକୁଶଳମତିଃ ମନ୍ତମୟ ସ୍ଵଗୋଟେ

ଦୂରାଦ୍ଵାତ୍ରଂ କିମିତି କୃପଯା ପୂର୍ବମନ୍ତ୍ରୀକୃତାହୁ ।

ନୀତ୍ରା ଦେଶାନ୍ତରମିଦମୁପଦ୍ଧିପ୍ୟମନ୍ତ୍ରାଦିଦାନୀଃ

କିଞ୍ଚା ଦାମୋଦର ! ଗୁଣନିଧି ହା ! ତ୍ରୟା ବିଶ୍ୱତାମ୍ଭି ॥ ୩୦ ॥

(ନେପଥ୍ୟ କଳ-କଳଃ ।) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ମୁଢ଼େ ! ଅନ୍ତଃପୁରେ ନ ଖଲୁ ସ୍ଵଲଭମେତଃ ମେହୟତ୍କୁଣ୍ଡ, ବହେ-
ରମୃତଦେନାଧ୍ୟବମାନଂ ଶରୀରନାଶକାରିତେନ ବିରହହୁଃଖନାଶକତ୍ଥାଽ ॥

ମନ୍ତମୟ ପ୍ରାପ୍ୟ ॥ ୩୦ ॥

ହେତୁ ଭଗବତୀ ବିଭାବରୀ (ରାତ୍ରି) ମଧ୍ୟବର୍ଣ୍ଣି ହଇୟାଛେନ
ଅର୍ଥାତ୍ ଈହାର ମଧ୍ୟେ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ଆଛେନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ମୁଢ଼େ ! ଅନ୍ତଃପୁରେ ଆମାର ସମ୍ବନ୍ଧେ ଏହି ଅମୃତକୁଣ୍ଡ-
ରୂପ ମନ୍ତଳ ସ୍ଵଲଭ ନହେ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ରୋଦନ କରିତେ କରିତେ ସଂକ୍ଷତଭାଷାୟ ।)

ଦାମୋଦର ! ତ୍ରୀଯ ଦିକ୍ବୋଧେ ଅପ୍ଟୁବୁଦ୍ଧି ଯେ ଆମି, ପୂର୍ବେ
ତୁମି ଆମାକେ ଦୂର ହଇତେ ସ୍ତ୍ରୀ-ଗୋଟେ ଆନନ୍ଦ କରିଯା କୃପା-
ପ୍ରକାଶପୂରଃମର ଅମ୍ବୀକାର କରିଯାଇଲା, ହୁ ଗୁଣନିଧି ! ଏଥନ
କେନ ଏ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ଦେଶାନ୍ତରେ ନିକ୍ଷେପ କରିଯା ମନ୍ତବିଧାନବିଷୟେ
ବିଶ୍ୱତ ହଇଲା ? ॥ ୩୦ ॥

(ବେଶଗୃହେ କଳ କଳ ଶବ୍ଦ) ॥

কৃষ্ণঃ । পৌর-স্তীণাৰ্ম্মেৎস্তুক্যমিদং ॥

সুপর্ণঃ । দেব ! পশ্য পশ্য,

বদ্রানি ভাস্তি পরিতো হরিণেক্ষণানা-
মারুচ-হর্ষ্য শিরসাং ভবদীক্ষণায় ।

যেনির্জিতানি তরসা সরমীৰুহাঙ্গ

চন্দ্রাবলী পরিচিতানি নভস্তলানি ॥ ৩১ ॥

কৃষ্ণঃ । (মোৎকঠঃ) হা প্রিয়ে চন্দ্রাবলি ! হা পদ্মা-সখি !

কথং কঠোরেণ ময়া বিস্মৃতামি, তদন্তেব দ্বারবতীমাসাদ্য
তবোদ্দেশায় চরানাচরিষ্যামি ॥

সুপর্ণ ইতি । বদ্রানি । চন্দ্রাবলীকপেণ পরিচিতানি ব্যাপ্তানি ॥ ৩১ ॥

কৃষ্ণ ইতি । আচরিষ্যামি প্রস্থাপয়িষ্যামি ॥

শ্রীকৃষ্ণ । ইহা ত পুর-নারীদিগের উৎস্তুক্য-বাক্য ॥

গুরুড় । দেব ! দেখুন দেখুন,

হরিণাঙ্গী নাগরীগণ আপনাকে দেখিবার নিষিদ্ধ হর্ষ্য-
পৃষ্ঠে আরোহণ করিয়াছে, তাহাদেরই বদনসমূহ চন্দ্রাবলী-
কূপে পরিচিত হইয়া সহসা আকাশমণ্ডল আলোকিত করি-
তেছে ॥ ৩১ ॥

শ্রীকৃষ্ণ । (উৎকঠঃর সহিত) হা প্রিয়ে চন্দ্রাবলি ! হা পদ্মা-

সখি ! এ ক্রুরজন কেন তোমাকে বিস্মৃত হইবে, অদ্যই
স্বারকায় গিয়া তোমার উদ্দেশে দূত সকলকে প্রেরণ
করিব ॥

চন্দ্রাবলী । ৯ং সমিক্ষং পুরোদো কুণ্ডং পেক্খন্তী শিকুদক্ষি ॥
কৃষ্ণঃ । (সাশঙ্কঃ) সখে ! কথমনুভৃত-পূর্বেব কাপি সিঞ্জিত-
সারণী প্রসর্প্য মামার্দী করোতি ॥

স্মৃপর্ণঃ । নিবেদিতমেব দেবস্থ, যদত্র জগত্ত্বয়েহপ্যস্ত বাঢ়
মনর্ঘ্যস্ত কুমারীরত্নস্ত পশ্চামি নান্যমর্ঘ্যহরং ॥

কৃষ্ণঃ । তর্হি দৃশা পরীক্ষণীয়ম্ ॥

(ইত্যপাঞ্চং সঞ্চারযন্ত ।)

অয়ে ! কথং গোকুলবিলাসিনী সাধারণমাধুর্যমুদ্রা-
মণিতা কুমারী হৃদয়ং মৰোন্মাদয়তি ॥

চন্দ্রাবলীতি । এনং সমৃদ্ধং উজ্জলিতং পুরতঃ কুণ্ডং পশ্চন্তী নির্বাতামি ॥

কৃষ্ণ ইতি । সারণীতু নদীভেদে, ইতি কোষঃ ॥

স্মৃপর্ণ ইতি । অর্ধাহরং মূল্য প্রদঃ । মূল্য পূজাবিধার্য ইত্যমরঃ ॥ ৩২ ॥

চন্দ্রাবলী । শাহা হউক, অগ্রে এই অগ্নিকুণ্ড দেখিয়া স্মৃত
হইলাম ॥

শ্রীকৃষ্ণ । (শঙ্কার সহিত) সখে ! পূর্বানুভৃত অলঙ্কারা-
দির ধ্বনিরূপা নদী হঠাতে আমাকে আদৌভৃত করিল ॥

গরুড় । দেব ! আমি পূর্বেই নিবেদন করিয়াছি, এই যে
অমূল্য কুমারী-রত্নের মূল্যপ্রদ অর্থাতে পাণিগ্রাহক
ত্রিলোকীমধ্যে অন্য কাহাকেও দেখিতে পাই না ॥

শ্রীকৃষ্ণ । তবে একবার চক্রবৰ্ণের পরীক্ষা করি ॥

(এই বলিয়া নেতৃঞ্চল নিক্ষেপপূর্বক ।)

আহা ! গোকুলবিলাসিনী রমণীর ত্যায় মাধুর্যমুদ্রা মণিতা
এই কুমারী যে আমার হৃদয় উন্মাদিত করিতে লাগিল ॥

(পুনঃ সানুরাগং নিরূপ্য ।)

হস্ত ! কথং সৈবেয়ং মে প্রাণবন্ধতে ॥

(ইতি সন্ত্বামভিজীয়) ॥

চেতশচন্দ্রগণের্দ্ববং বিরচয়ত্যাচ্ছেঃ শ্঵রাস্ত্রানিধেঃ
সংরস্তং বিতনোতি নেত্র কুমদস্থামোদযধ্যস্ততি ।
উল্লাসং পরিতঃ প্রপঞ্চতি মে রোমৌষধীগঞ্চ যা
মেয়ং চন্দনপঞ্চ-শীতল-করা লক্ষাদ্য চন্দ্রাবলী ॥ ৩২ ॥
তদভ্যাসমভূতপেত্য মাধুর্যমস্তাঃ পর্যালোচয়ামি ॥

(ইতি পরিক্রামতি ।)

অভ্যাসঃ সমীপঃ ॥

(পুনর্বার অনুরাগের সহিত দৃষ্টি নিষেপ করিয়া ।)

কি আশচর্য ! ইনি যে আমার মেই প্রাণবন্ধতা ! ॥

(এই বলিয়া সন্ত্বাম প্রকাশপূর্বক ।)

যিনি চিত্তরূপ চন্দ্রকান্তমণিকে অতিশয়রূপে দ্রবীভূত
করিতেছেন, আমার কন্দপ্রসমুদ্রের ক্ষেত্র বিস্তার করিতে-
ছেন, যিনি আমার নয়নকুমদের আমোদ বিধান করতেছেন,
লোমাবলীরূপ ওধী সকলের সর্বতোভাবে উল্লাস বিধান
করিতেছেন, মেই চন্দনপঞ্চ শীতল-করশালিনী চন্দ্রাবলীকে
আজ লাভ করিলাম ॥ ৩২ ॥

যাহা হউক, নিকটে গিয়া ইহার মাধুর্য নিরীক্ষণ করি ॥

(এই বলিয়া গমন করিতে লাগিলেন) ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (କୃଷ୍ଣ ବିଲୋକ୍ୟ ସ୍ଵଗତଂ) କୁଦୋ ଆତଦୋ ଏମୋ
ତିଲୋଅସୁନ୍ଦରୋ ଶେଷତାରାତ୍ମ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ଭାବବଂ ହବବାହ ! ତମ୍ଭ କନ୍ଦପ୍ର-କୋଡ଼ି-ସୁନ୍ଦରମ୍ଭ
ପାତାରବିଲଜୁଅଳମ୍ଭ ପାମେ ଇମଂ ବହେହି, ତଦେକ ଶରଗଂ
ଜଣଂ ॥

(ଇତି ପାବକ ପ୍ରଥମ ।)

ହା ଭାବଦି ପୋର୍ଣ୍ଣମାସି ! ଏଥ ଶୁଣରେ କହିଂ ଗଦାମି ।

କୃଷ୍ଣ । (ମ ଖେଦମାତ୍ରାଗତଂ) ହଞ୍ଚ ! ମତ୍ୟମେବ ମହାମାହମେ
କୃତା ଧବଦାଯା ସେଇମା ଶୁଣୁଛନିଂ ପ୍ରଦଙ୍କଣୀ କରୋତ୍ତି, ତଦହ-
ମୁପେତ୍ୟ ଭୁଜାଭ୍ୟାବୁଣୋମି ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । କୃତ ଆଗତ ଏମ ବିଲୋକ୍ସୁନ୍ଦରୋ ନର୍ତ୍ତକରାଜଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ଭଗବନ୍ ହବବାହନ ! ତଞ୍ଚ କନ୍ଦପ୍ର-କୋଟି ସୁନ୍ଦରଷ୍ଟ ପାଦାରବିଲକ-
ଯୁଗମାର୍ବେ ଇମଂ ବୁଝ ପ୍ରାପ୍ତ ଇତ୍ୟର୍ଥ, ତଦେକ ଶରଗଂ ଜନଂ ॥

ହା ଭଗବତି ପୌର୍ଣ୍ଣମାସି ! ଅଭାବଦରେ କୁତ୍ର ଗତାମି ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଦେଖିଯା ମନେ ମନେ) କୋଥା ହଇତେ ଏହି
ବିଲୋକ୍ସୁନ୍ଦର ନର୍ତ୍ତକରାଜ ଆସିତେହେନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ହେ ଭଗବନ୍ ହତାଶନ ! ଯିନି କୋଟି କନ୍ଦପ୍ର ଅପେ-
କ୍ଷାଓ ସୁନ୍ଦର, ମେଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପାଦାରବିଲଯୁଗଲେର ପାର୍ଶ୍ଵ
ଏହି ଜନକେ ଲହିୟା ଯାଓ, ଆମି ତୁହାରେଇ ଏକାନ୍ତାନ୍ତି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଅଗ୍ରିକେ ପ୍ରଣାମପୂର୍ବକ ।)

ହା ଭଗବତି ପୌର୍ଣ୍ଣମାସି ! ଆପଣି ଏ-ସମୟେ କୋଥାଯା ଗମନ
କରିଲେନ ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଖେଦେଇ ମହିତ ମନେ ନନେ) ହାୟ ! ମତ୍ୟଇ ଯେ ଇନି

চন্দ্রাবলী । (বাপ্পধাৰামভিনয়স্তী সৈবেৰুব্যং) হা বহিনি
ৱাহে ! ন জাতু মিলিদাসি, হা পিঅসহি পউমে ! কহিঃ
বট্চসি, হা অম্য গোউলেসরি ! ন দিট্চাসি, হা পঞ্চাণ
ণাধ শিখণ ! ॥

(ইত্যর্কোক্তে বাক্স্তস্তং নাটয়স্তী সব্যামোহং ।)

মন্দশ্চিদ-মতৱৰক্ষে পতুর-মতুর-কণ্ঠিআ-সিৱী সৱণে
তশ্চিং চেঅ মুহপউমে ভুমৱউ মহ পডিভবং গঙ্গণং ॥৩৩॥

চন্দ্রাবলীতি । হা ভগিনি রাধে ! ন জাতু মিলিতাসি, হা প্ৰিয়সখি পঞ্চে
কুত্র বৰ্তমে, হা অম্বে গোকুলেশ্বরি ! ন দৃষ্টাসি, হা প্রাণনাথ শিখণ ! ॥

মন্দশ্চিত-মকৱনে প্ৰবৱ-মকৱ-কৰ্ণিকাত্রীঃ শ্ৰবণে তদ্বিভিব মুখ্যে ভুমৱতু
মম প্ৰতিভবং নমনং ॥ ৩৩ ॥

মহাসাহসে অৰ্থাং তমুত্যাগে কৃত-নিশ্চয় হইয়া অগ্নি
প্ৰদক্ষিণ কৱিতেছেন, তবে আমি গমন কৱিয়া ভুজুব্য
দ্বাৰা আবৱণ কৱিগা ॥

চন্দ্রবলী । (বাপ্পধাৰা নিক্ষেপ কৱিতে কৱিতে ব্যাকুলতা
প্ৰকাশপূৰ্বক) হা ভগিনি রাধে ! ভুমি কখনই ত
মিলিতা হইলা না ? হা প্ৰিয়সখি পঞ্চে ! কোথায়
আছ ? হা মাতঃ গোকুলেশ্বরি ! আপনাকে কেন দেখি-
তেছি না ? হা প্রাণনাথ শিখণ ! ॥

(এই অর্কোক্তিৰ পৱ, চুড়শব্দ বলিতে না পারিয়া বাক-
স্তস্ত প্ৰকাশপূৰ্বক গোহেৱ সহিত ।)

যাহাতে মন্দ-হাস্তুলপ নৱকলন ও প্ৰবৱ মকৱাকৃতি কুণ্ড-

କୁଷ୍ଠ । (ସ ସନ୍ତ୍ରମଃ କଣେ ପରିସଜ୍ଜ) କୁରନ୍ଦାକ୍ଷ ! ମା ଜ୍ଞାଲୟ
ଜଗନ୍ତି ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ଦରୋଘଃ) ରେ ମହାଶାହସିଙ୍ଗ ଧିଟ୍ଟ-ଗଚ୍ଛଅଜ୍ଞୁଆଣ !
ମୁଖ ଏଂ ମହାରାଜ-ପୁତ୍ରିଅଃ ॥

କୁଷ୍ଠ । (ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ।)

ଅୟଃ କଣେ ଲଗ୍ଭଃ ଶଶମୁଖି ! ଜନତେ ପ୍ରଗୟବାନ୍

ସଦପ୍ରାପ୍ତ୍ୟା ଧନ୍ୟଃ ତତ୍ତ୍ଵମତତ୍ତ୍ଵରୂପାଃ ତୃଣଯମି ।

ଅମୀଦାଦ୍ୟ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱରି ! ବିରମମାଞ୍ଚିମନୁଗତେ

କୁର୍ଥାଃ ପତ୍ୟାବତ୍ୟାହିତମିଦମୁରୋ ସେ ବିଦଳତି ॥ ୩୪ ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ରେ ମହାଶାହସିକ ଧିଟ୍ଟ-ନର୍ତ୍ତକ୍ୟୁବନ୍ ! ମୁଖ ଏନାଃ ମହାରାଜ-ପୁତ୍ରିକାଃ ॥
କୁଷ୍ଠ ଇତି । ଅତ୍ୟାହିତଃ ମହାଭୀତିରିତ୍ୟମରଃ ॥ ୩୪ ॥

ଲୈ ଶୋଭନ-କର୍ଣ୍ଣିକା-ସ୍ଵରୂପ, ମେଇ ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ-ମୁଖପଦ୍ମେ ପ୍ରତି ଜନ୍ମ
ଆମାର ନୟନ ଭ୍ରମଣ କରନ୍ତକ ॥ ୩୩ ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । (ସନ୍ତ୍ରମେର ମହିତ କର୍ଣ୍ଣ ଆଲିଙ୍ଗନପୂର୍ବିକ) ହେ କୁର-
- ଜାକ୍ଷ ! ଜଗଂ ମନୁଦୟ ଦନ୍ତ କରିଓ ନା ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ରୋଷେର ମହିତ) ଅରେ ମହାଶାହସିକ ଧିଟ୍ଟ-ନଟ୍ୟୁବକ !
ଏଇ ମହାରାଜ-ପୁତ୍ରୀ ପରିତ୍ୟାଗ କର ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । (ଅଶ୍ରୁ ଘୋଚନ କରିତେ କରିତେ ।)

ହେ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ! ଏଇ ପ୍ରଗୟଶାଲି ଜନ ତୋମାର କଣେ ସଂଲଗ୍ନ
ହୁଇଯା ରହିଯାଛେ, ତୁ ମି ଯାହାକେ ପ୍ରାପ୍ତ ନା ହୁଇଯା ଆପନାର ପରମ
ରୂପବତ୍ତୀ ତତ୍ତ୍ଵକେ ତୃଣତୁଳ୍ୟ ବିବେଚନା କରିତେଛ । ହେ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱରି !
ଅନ୍ୟ ମେଇ ଏଇ ଅନୁଗତ ପତିତେ ଝହାତ୍ୟ ବିଧାନ କରିଓ ନା,

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ଅଶ୍ରୁତିମଭିନ୍ନୀୟ) ମାହବି ! ମୁଖ ମୁଖ, ମା କଥୁ
ଦୁଃଖାବେହି, ଜଂ ସନ୍ତାବିଦ-ବହୁପଦ୍ମହୋ ଏମୋ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ॥
(ଇତି ନିଜାଞ୍ଚୁଲେରାଭରଣମାତ୍ରସ୍ୟ ।)

ହଲା ! ଏମୋ ରତ୍ନମୁଦ୍ରିଆ ଜଥା ପୁରିଷ୍ଠମ୍ଭମ୍ସ ଦିଟ୍ଟି-
ମଗ୍ନଂ ଗହେଦି, ତଥା ତୁ ଏ କାଦିବରଂ ॥
(ଇତି ହରିହନ୍ତାଞ୍ଚୁଲୀ ମୁଦ୍ରାଂ ନିବେଶ୍ୟାମନ୍ତ୍ରୀ ମଶକ୍ଷମାହ୍ୟଗତଂ ।)
କଥଂ କଟିଥୋ ହର୍ଥମ୍ସ ପ୍ରଫଂସୋ ॥

ବଞ୍ଚାବଳୀତି । ମୁଖ ମୁଖ, ମା ଦ୍ୱାରା ଦୁଃଖାପର୍ଯ୍ୟ, ଯେ ସନ୍ତାବିତ-ବହୁ-ପ୍ରଦ୍ୟାହ ଏଷ
ମୁହୂର୍ତ୍ତଃ ॥

ସଥି ! ଏମୋ ରତ୍ନମୁଦ୍ରିକା ଯଥା ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦୃଷ୍ଟିମାର୍ଗଂ ଲଭତେ, ତଥା ଦୟା
କର୍ତ୍ତ୍ୟଃ ॥

କଥଂ କଟିମୋ ହର୍ଷତ ପ୍ରାର୍ଥଃ ॥

ବିରତ ହେ, ତୋମାର ଏହି ଅଦ୍ୟବନ୍ଦାଯେତେଇ ଆମାର ହଦୟ ବିଦୀର୍ଘ
ହଇତେଛେ ॥ ୩୪ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ତଥା ଶୁନିରା) ମାଧବି ! ପରିତ୍ୟାଗ
କର ପରିତ୍ୟାଗ କର, ଆର ଦୁଃଖ ଦିଓ ନା, ଯେ ହେତୁ ଏହି
ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବହୁତର ବିଦ୍ୱ ସନ୍ତାବନା ॥

(ଏହି ବଲିଯା ସୌଯ ଶଙ୍କୁଲି ହଇତେ ଆଭରଣ ଆକର୍ଷଣପୂର୍ବକ ।)

ସଥି ! ଏହି ରତ୍ନମୁଦ୍ରିକା ଯେକୁପେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମେର ଦୃଷ୍ଟି ଲାଭ
କରିତେ ପାରେ, ତୁ ମି ମେଇକୁପ କରିବା ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ହନ୍ତାଞ୍ଚୁଲିତେ ଅଞ୍ଚୁରୀୟକ ପ୍ରବେଶ
କରାଇଯା ଘନେ ଘନେ ।)

ଏ କି ! ହର୍ଷ ଏତ କଟିନ ବୋଧ ହଇଲ କେନ ! ॥

(ଇତ୍ୟଶ୍ରୀରାମୁଖ୍ୟ ପଞ୍ଚସ୍ତ୍ରୀ ମୋଂଜ୍ଞୋଶଃ ।)

କଥଃ ମୋ ଜ୍ଞେବ ମେ ଜୀବିଦେଶ୍ୱରୋ, ମଃ ପରିରସ୍ତିଅ
ବାହାଏଦି ॥

(ଇତ୍ୟାନନ୍ଦମୃଚ୍ଛାଂ ନାଟ୍ୟସ୍ତ୍ରୀ ଭୂତଳେ ପତତି) ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ମାନନ୍ଦଃ) ଅସ୍ତ୍ରହେ ! ଅଚରିଆ ବିହିଣୋ ଚରିଆ ॥

(ତତଃ ଗ୍ରବିଷତି ଭୀଷ୍ମକେଣାନୁରଜ୍ୟମାନା ପୌର୍ଣ୍ମମୀ ।)

ପୌର୍ଣ୍ମମୀ ।

ଉଦ୍ଧମାଧୁର୍ୟାଂ ବିକମ୍ବିତ-ନବାଚ୍ଛୋରହପଦଃ

ନୂଦନ୍ତଃ ସନ୍ତାପାନବିହତ-ରଥାଙ୍ଗ-ପ୍ରଣୟିନଃ ।

କଥଃ ମ ଏବ ମେ ଜୀବିତେଥରେ ମଃ ପରିବତ୍ୟ ବାପ୍ତାୟତେ ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ମାତଃ ! ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବିଧେଚର୍ଯ୍ୟ ॥

(ଅନନ୍ତର ତାତ୍ତ୍ଵଧାରା ମାର୍ଜନପୂର୍ବିକ ଅବଲୋକନ କରିତେ
କରିତେ ଉଚ୍ଚ ଧୂଦନହକାରେ ।)

ଏ କି ! ଆମାର ମେଇ ଜୀବିତେଥର ! ଆମାକେ ଆଲିଙ୍ଗନ
କରିଯା କଥଃ କହିତେଛେନ ! ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଆନନ୍ଦମୃଚ୍ଛା ଅଭିନୟପୂର୍ବିକ ଭୂତଳେ ପତିତ
ହେଇଲେନ) ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ଆନନ୍ଦେର ମହିତ) ଓ ମା ! ବିଧାତାର କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ
ଚରାଇବା ! ॥

(ଅନନ୍ତର ଭୀଷ୍ମକରାଜେର ମହିତ ପୌର୍ଣ୍ମମୀର ପ୍ରବେଶ ।)

ପୌର୍ଣ୍ମମୀ ।

ଯାହାର ଚରଣୟୁଗଳ ବିକମ୍ବିତ ନବ-କମଳେର ମାଧୁର୍ୟବିଶିଷ୍ଟ,
ଯିନି ଚକ୍ର ଧାରଣପୂର୍ବିକ ମନ୍ତ୍ରପ-ସକଳ ଦୂରୀଭୂତ କରିତେଛେ,

ଅଜୀବନ୍ଦୋହାଙ୍କା ହରିମନୁସରଣ୍ଟୀ ବରତନୁ-
ର୍ଥା ବାରାଂ ପୁରଃ ସ୍ତଳ-ବିଲୁଠଦଙ୍ଗୀ ଶଫରିକା ॥ ୩୫ ॥

(ଇତ୍ୟପହତା ।)

ବଂମେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି ! ମାଧବାଦବାପ୍ତ-ପ୍ରସାଦ୍ୟା ତ୍ୱରା ମନ୍ଦୀପି-
ତେଯାଂ ମାନ୍ଦୀପାଳ-ଜନନୀ କ୍ଷଣଦା, ଭଦ୍ରଥୀଯତାମ ॥

(ଇତି ଭୁଜାତ୍ୟାମୁଦ୍ଧାପରତି) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ପୁରୋ ଦୃଢ଼୍ବୁଦ୍ଧ ସ୍ଵଗତଃ) କଥଂ ଏଥ ତାଦୋ ମେ
ବିଦ୍ରତ୍ନାଥୋ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣତି । ଶଫରିକା ପ୍ରୋତ୍ତି ଲାମ ମୁଦ୍ରବିଶେଷ ॥ ୩୫ ॥

ମାଧବାଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ପକ୍ଷେ ବସନ୍ତଃ । ପ୍ରସରତା ପ୍ରକାଶକ, କ୍ଷଣଦା
ରାତ୍ରିଃ, ପକ୍ଷେ ଉଂସବଦା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । କଥମର ତାତୋ ମେ ବିଦ୍ରତ୍ନାଥ ॥

ତୀହାକେ ଦେଖିଯା ଏହି ମୋହାଙ୍କା ବରତନୁ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ଯେମନ ଭୂମି-
ପତିତା ଶଫରୀ (ମୁଦ୍ରବିଶେଷ) ନାହୁଥେ ଜଲରାଶି ନିରୀକ୍ଷଣ
କରିଯା ଜୀବନ ଧାରଣ କରେ, ତାହାର ଆୟ ଅଗ୍ରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମନ୍ଦରଣ
କରିଯା ଜୀବିତ ରହିଯାଛେ ॥ ୩୫ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ନିକଟେ ଗମନପୂର୍ବକ ।)

ବଂମେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି ! ଭୂମି ମାଧବେର ନିକଟ ପ୍ରସରତା ଲାଭ
କରିଯାଇ ଦେଖିଯା, ଏହି ମାନ୍ଦୀପାଳ-ଜନନୀ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ଯେ ଆମି,
ଆମାର ଅତିଶୟ ସନ୍ତୋଷ ଲାଭ ହଇଲ, ଅତରେ ଗାତ୍ରୋଥାନ କର ॥

(ଏହି ବଲିଯା ବାହୁଦୟ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତୋଲନ କରିଲେନ) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଅଗ୍ରେ ଅବଲାକନ କରିଯା ମନେ ମନେ) ଏ ସ୍ଥାନେ
ଆମାର ପିତା ବିଦ୍ରତ୍ନାଥ କେନ ? ॥

(ଇତି ଲଜ୍ଜାମଭିନ୍ନୀୟ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀଂ ଅସ୍ତରା କରୋତି) ॥
 କୁଷ୍ଠଃ । (ସ ବିଶ୍ୱାସଂ) ଭଗବତି ! କଥଂ ଭ୍ରମତ୍ରାଗତାସି ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହୁଣ୍ଡ ଗୋକୁଳଚନ୍ଦ୍ର ! ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ମେହେନ ॥
 ଭୌଷକଃ । (ଆଦରଂ ।)

ଅବିଦିତସ୍ତନ୍ୟା ମନ୍ୟାନ୍ୟ-

ମୁପକୃତିଂ କୃତବାନ୍ ମମ ଜାତ୍ସବାନ୍ ! ।

ମୂଳିମନଃ ପ୍ରଣିଧେୟ-ପଦାନ୍ତୁଜ-

ସ୍ଵମ୍ଭୁମି ଘେନ ବରୋ ଦୁହିତୁର୍ବରଃ ॥ ୩୬ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । କୁଣ୍ଡିନେନ୍ଦ୍ର ! ସତ୍ୟ ପୁଣ୍ୟବତାଂ ଶିଖାମଣିରମ୍ଭ,
 ତଦିଯଂ ସମର୍ପିତାଂ ନିଜକୁଳକୈରବଚନ୍ଦ୍ରିକା ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ରାଜ୍ଞେ-
 ସ୍ତ୍ରୀଯ ॥

ଭୌଷକ ଇତି । ଅନନ୍ତରଂ ଅନ୍ତରଂ, ଦେନ ଉପକାରେଣ ॥ ୩୬ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଲଜ୍ଜା ଅଭିନୟପୂର୍ବିକ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀକେ ସମ୍ମୁଦ୍ରେ
 ରାଥିଯା ପଞ୍ଚାତେ ଦଶ୍ୟମାନା ହଇଲେନ) ॥
 ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । (ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ) ଭଗବତି ! ଆପନି ଏ ସ୍ଥାନେ
 କିମ୍ପେ ଆସିଲେନ ? ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହାୟ ଗୋକୁଳଚନ୍ଦ୍ର ! ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର ପ୍ରତି ମେହେଶତଃ ॥
 ଭୌଷକ । (ଆଦରେର ସହିତ ।)

ଜାତ୍ସବାନ୍ ! ପ୍ରାଚ୍ୟନ୍ତଭାବେ ଅନ୍ୟାଯପୂର୍ବିକ ଆମାର କମ୍ଯା ହରଣ
 କରିଯା ଉପକାର କରିଯାଛେନ, ଯେ ଉପକାର ବାରା ମୂଳିଧେୟ
 ଚରଣାନ୍ତୁଜ, ଆପନି ଆମାର ତମ୍ୟାର ଉଂକୁଟ ବର ହଇଲେନ ॥ ୩୬ ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଅହେ କୁଣ୍ଡିନେନ୍ଦ୍ର ! ସତ୍ୟ ଭୂମି ପୁଣ୍ୟବାନ୍ ଦିଗେର

ହୃଦୟଃ । (ସଗତଃ) ତାଂ ଜୀବିତବଲ୍ଲଭାମନ୍ତରେଣ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀମନ୍ତ୍ରୀ-
କର୍ତ୍ତୁଂ ପ୍ରବର୍ତ୍ତମାନମପି ମାନସଂ ମେ ନାପରାଧ୍ୟତି, ସଦିଯ়ଂ
ତସ୍ତାଃ ସୋଦରା ॥

ଭୀଷ୍ମକଃ । (ସ ବିନୟଃ ।)

ଅୟମିହ କିଳ କନ୍ତ୍ରାବାନ୍ଧବାନାଃ ନିବନ୍ଧଃ

ସମୁଚ୍ଚିତ ଇତି ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ! ବିଜ୍ଞାପନାମି ।

ମମ ଛୁହିତୁରମୁଜ୍ଜୋଲିଅନାଦଙ୍ଗନାୟାଃ

କଥମପି ନ ପରସ୍ତାଃ ପାଣିସମ୍ପୋ ବିଧେଯଃ ॥ ୩୭ ॥

ହୃଦୟ ଇତି । ନାପରାଧ୍ୟତି ନାପରାଧ୍ୟ ମରୁତେ ॥

ଭୀଷ୍ମକ ଇତି । ନିବନ୍ଧଃ ପଶଃ । ମମ ଛୁହିତୁଚ୍ଛାବଲ୍ୟା ଅମୁଜ୍ଜାମୁଲଭ୍ୟ ପରସ୍ତା
ଅନ୍ଧନାୟାଃ ପାଣିଗ୍ରହଣଃ ମାତ୍ରଥାଃ । ଇତି କନ୍ତ୍ରାବାନ୍ଧବାନାଃ ନିବନ୍ଧଃ ସମରଃ, ତେ
ନିବେଦନାମି ॥ ୩୭ ॥

ଶିଥାମଣି-ସ୍ଵରୂପ, ଅତ୍ରେବ ଏହି ନିଜକୁଳକୈରବଚନ୍ଦ୍ରିକା ଚନ୍ଦ୍ରା-
ବଲୀକେ ରାଜିରାଜେଷ୍ଠର ଶ୍ରୀହୃଦୟର ହତେ ସମର୍ପଣ କର ॥

ଶ୍ରୀହୃଦୟ । (ମନେ ନନେ) ଆମାର ଜୀବିତବଲ୍ଲଭା ଶ୍ରୀରାଧା ବ୍ୟତି-
ରେକେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀକେ ଅନ୍ତିକାର କରିତେ ପ୍ରବୃତ୍ତମାନ, ଆମାର
ମାନସ କଥନଇ ଅପରାଧୀ ହଇବେ ନା, ଯେ ହେତୁ ଏହି ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ
ଶ୍ରୀହାର ସହେଦରା ॥

ଭୀଷ୍ମକ । (ବିନୟେର ସହିତ ।)

ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ! ଏ ସ୍ଥଳେ କନ୍ତାର ବାନ୍ଧବଦିଗେର ଏହି ସମୁଚ୍ଚିତ ପଶ
ନିବେଦନ କରିତେଛି ଯେ, ଆପଣି ଆମାର ଦୁହିତାର ଅମୁମତି
ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଯା କୋନକ୍ରମେ ଅନ୍ତ କନ୍ତାର ପାଣିଗ୍ରହଣ କରିତେ
ପାରିବେନ ନା ॥ ୩୭ ॥

কুক্ষঃ । (পৌর্ণমাসী-মুখমীক্ষতে) ॥
 পৌর্ণমাসী । মুকুন্দ ! গোকুলকুমারীকুলানি চন্দ্ৰাবলীমাত্ৰ-
 শেষাণি দুর্বিদফ্নেন বিধিনা কৃতানি, তত্ত্ব কাৰ্য্যতিঃ ॥
 সুপূর্ণঃ । রাজন্মবধীয়তাঃ,
 শৈনাথে বিনয়ভৱেণ নাথিতে-শ্মিন्
 বৈদৰ্ত্ত্যা নিজ-স্বহৃদসঙ্গমায় ।
 তত্ত্বায়ঃ ভজতি ভয়ঙ্করঃ প্রাকাশঃ
 বিশ্রামঃ ক্ষিতিপত্রিচন্দ্ৰ ! তে নিবন্ধঃ ॥ ৩৮ ॥
 ভৌম্বকঃ । তথাপ্তি ॥

সুপূর্ণ ইতি । বৈদৰ্ত্ত্যা নিজ-স্বহৃদসঙ্গমায় অশ্মিন् শৈনাথে নাথিতে সতি,
 অৱঃ তে নিৰ্বকো বিশ্রামঃ ভজতি ভবিষ্যতি ॥ ৩৮ ॥

শ্রীকৃষ্ণ । (পৌর্ণমাসীর মুখের অতি দৃষ্টিপাত কৱিতে
 লাগিলেন) ॥

পৌর্ণমাসী । মুকুন্দ ! এ পণ স্বীকাৰ কৱায় কোন ক্ষতি নাই,
 অৱসিক বিধাতা গোকুলকুমারী-মকলকে চন্দ্ৰাবলীমাত্ৰেই
 অবশেষ কৱিয়াছেন অৰ্থাৎ একমাত্ৰ চন্দ্ৰাবলীই আছেন ॥

গুৰুড় । মহারাজ ! অবধান কৱন,

বৈদৰ্ত্ত বখন স্বীয়-স্বহৃদের অঙ্গসঙ্গ নিমিত্ত বিনয়মহকারে
 এই শৈনাথকে প্রার্থনা কৱিবেন, হে নৃপচন্দ্ৰ ! তখন তোমাৰ
 এই ভয়ঙ্কৰ নিবিঙ্ক অৰ্থাৎ পণ সম্পূর্ণকৃপে বিশ্রাম লাভ-
 কৱিবে ॥ ৩৮ ॥

ভৌম্বক । যে আজ্ঞা-তাৰাই হইবে ॥

(ইতি সাদরমভূয়েত্য ।)

দেব ! কৃপয়া পরিগৃহতামিয়ং পরিচর্যাচিতা কিঙ্গরী ॥

(ইতি চন্দ্রাবলী সম্পর্যতি) ॥

কৃষ্ণঃ । (সাদরমঙ্গীকৃত্য) রাজমন্ত্র জানীহি দ্বারকাং প্রযামি ॥

(ইতি সপরিবারো নিক্রান্তঃ) ॥

(নেপথ্যে ।)

সপ্তিঃ সপ্তীরথ ইহ রথঃ কুঞ্জরঃ কুঞ্জরো মে

তুনস্তুনো ধনুরত-ধনুর্ভোঃ কৃপাণী কৃপাণী

কা ভীঃ কা ভীরয়ময়মহং হ্য ! স্তরধ্বং স্তরধ্বং ।

রাজ্ঞঃ পুত্রী বত হৃতহৃতা কামিনা বল্লবেন ॥ ৩৯ ॥

(নেপথ্যে ।) সপ্তিঃ সপ্তীরিত্যাদি দ্বরয়া বীণা । হঘ সৈক্ষব সপ্তয ইত্য-
মরঃ ॥ ৩৯ ॥

(নিকটে গমনপূর্বক ।)

দেব ! কৃপাপূর্বক পরিচর্যাযোগ্য এই কিঙ্গরীকে গ্রহণ
করুন ॥

(এই বলিয়া চন্দ্রাবলীকে সম্পর্ণ করিলেন) ॥

ত্রীকৃষ্ণ । (অদারমহকারে গ্রহণপূর্বক) রাজন् ! অনুমতি
করুন, দ্বারকায় গমন করি ॥

(এই বলিয়া সপরিবারে প্রস্থান করিলেন) ॥

(বেশগৃহে ।)

এই আমার অশ্ব এই আমার অশ্ব, এই আমার হস্তী এই
আমার হস্তী, অহে ! এই ধনুঃ এই ধনুঃ, এই ছোরিকা

ଭୀଷମଃ । କଥମୁପାତ୍ର-ମନ୍ତ୍ରମାଣଃ ରାଜାଃ କୋଳାହଳଃ ପ୍ରୌଢ଼ୀ-
ନତ୍ତୁ ॥

(ନେପଥ୍ୟାଭିମୁଖମାଲୋକ୍ୟ ।)

କଥଂ ସହୁମୈଶ୍ୱରାକର୍ଷନ୍ ମନ୍ତ୍ରର୍ଥଣଃ ସମଗଂନ୍ ॥

(ପୁନରବଧାର ସମ୍ମିତଂ ।)

ବିଲେ କ ନୁ ବିଲିଲିଯରେ ନୃପପିତ୍ରିକାଃ ପିତ୍ରିତାଃ

ପିନଶ୍ଚ ଜଗଦଗୁକଂ ନ ନ ହରିଃ କୁଦଃ ଧାସ୍ତତି ।

ଶଚୀଗୃହ-କୁରଙ୍ଗ ରେ ! ହୁମ୍ସି କିଂ ଅମିତ୍ୟମଦ-

-ମୁଦେତି ମଦଦମ୍ବର-ସ୍ଥାଲିତଚୂଡ଼ମଶ୍ରେ ହଲୀ ॥ ୪୦ ॥

ଭୀଷମ ଇତି । ଉପାତ୍ର: ମହିମୋ ଯୈତେଷାଃ ॥

(ନେପଥୋ ।) ବିଲେ ଇତି । ବିଲିଲିଯରେ ଦିନରଃ ପ୍ରାପୁଃ । ମନାତିଶୟେନ
ଅଲିତା ଚୂଡ଼ା ସତ୍ର ତନ୍ୟଥା ତଥା । ହଲୀ ବଲଦେବ ॥ ୪୦ ॥

ଏଇ ଛୋରିକା, ଭୟ କି ଭୟ କି, ଏଇ ଆମି ଏଇ ଆମି, ହା
କଟ ହା କଟ ! ଭ୍ରାନ୍ତିତ ହୋ ଭ୍ରାନ୍ତିତ ହୋ, ହାଁ ! ଏକଟା
କଟୁକ ଗୋପେ ରାଜପୁତ୍ରୀକେ ହରଣ କରିଲ ! ॥ ୩୯ ॥

ଭୀଷମ । ଏ କି ! ମନ୍ତ୍ରମ ପ୍ରାପ୍ତ ନୃପତିଗଣେର କୋଳାହଳ ଏତ
ଗୁରୁତର ହଇଲ କେନ ? ॥

(ବେଶଗୃହେର ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତପୂର୍ବିକ ।)

କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଯାଦବମୈଶ୍ୱ ଆକର୍ଷଣ କୁରିତେ କରିତେ ବଲ-
ଦେବ ଆମିଯା ଉପଶିତ ହଇଲେନ ! ॥

(ପୁନର୍ବୀର ଅବଲୋକନପୂର୍ବିକ ହାସିତେ ହାସିତେ ।)

ଅଞ୍ଚାଣ୍ଡ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବ, ହରି କ୍ରୋଧ କରିବେନ ନା, କ୍ରୋଧ କରି-

(পুনর্নেপথ্যে ।)

বিক্রোশন্দন্তবক্তঃ কলিত-ভয়ভরো হন্ত ! বক্তঃ কিলাসীৎ
গির্ভীশুরঃ শৃঙ্গালী স্থলিতরথগতির্মাগধো বাগধোহস্তুৎ ।
দুরাদৌজ্ঞান্তু পাণাং কুলমধিসমরং নিঙ্কপাণাং কৃপাণান्
ধুৰ্বানে শাঙ্গধন্বন্তি-নিধনধরং হাস্তরসেণ সার্কং ॥ ৪১ ॥
ভীম্বকঃ । (মানন্দং) নিবৃত্তচিন্তেহস্মি সংবৃতঃ ॥

(পুনর্নেপথ্যে ।) বিক্রোশন্তি । গির্ভীশুরঃ ভোজনমাত্র পটুঃ । শৃঙ্গালীরণাং
পলায়নপরং শৃঙ্গালীতি নিগদ্যতে । বাগধো বাক্রহিতঃ । ন্তপাণাং কুলং সমর-
মধিকৃত্য কৃপাণানৌজ্ঞং । কৃপাণী কর্তৃরী মনে ॥ ৪১ ॥

বেন না, আরে শচী-গৃহের ক্রীড়ামৃগ ইন্দ্র ! তুই আর হাসিস্-
না, (এইরূপ উচ্চনাদ করিতে করিতে মদভরে স্থলিতচূড়-
বলদেব আসিয়া উপস্থিত হইলেন, তদৰ্শনে নৃপতিগণ পীড়িত
হইয়া পিপিলিকাপ্রায় কোন গর্তে গিয়া লুকায়িত হইল ॥ ৪০ ॥

(পুনর্বার বেশগৃহে ।)

শ্রীকৃষ্ণ হাস্ত করিতে করিতে অরিনিধনতৎপর শাঙ্গধনুর
আক্ষালন করায় দন্তবক্ত হায় ! কি হইল বলিয়া চিংকার
করিতে করিতে ভয়ে বক্ত হইল, ভোজনমাত্র প্রিয় যুদ্ধপরা-
জ্ঞুথ জরাসন্ধ রথের গতিশূল্য হওয়াতে অবাক হইয়া রহিল
এবং নির্দিয় রাজগণ যুদ্ধ পরিত্যাগপূর্বিক খড়গ-সকল দূরে-
নিক্ষেপ করিতে লাগিল ॥ ৪১ ॥

ভীম্বক । (আনন্দের সহিত) সম্প্রতি নিশ্চিন্ত হইলাম ॥

(নেপথ্যে ।)

খণ্ডিতেন বিনিবন্ধ্য বাসসা
পণ্ডিতেন রণরঞ্জকর্ম্মণি ।
কেশবেন রচিতার্দ্ধমুণ্ডনঃ
কুণ্ডিনেৰ স্থতো বিড়ম্বিতঃ ॥ ৪২ ॥

ভীম্বকঃ । (মশক্ষঃ ।)

সাত্ত্বয়িতুমুচিতোহয়ং কুলকালিমা কুমারঃ ।
কদাচিদ্বীড়যাহসো মনস্বী প্রাণানপি জহাঁ ॥ ৪৩ ॥

(ইতি নিক্রান্তঃ) ॥

(ইতি নিক্রান্তঃ সর্বে) ॥

(নেপথ্যে ।) খণ্ডিতেনেতি । বিড়ম্বিতঃ বিড়ম্বং প্রাপিতঃ ॥ ৪২ ॥

ভীম্বক ইতি । বীড়য়া লজ্জয়া । মনস্বী অহক্ষারী ॥ ৪৩ ॥

(বেশগৃহে ।)

শ্রীকৃষ্ণ রণরঞ্জবিষয়ে অতিশয় সুনিপুণ, খণ্ডিত বস্ত্রব্রারা
বিদ্র্ভতনয় রুক্ষিকে বক্ষনপূর্বক অর্ক্ষমন্তক মণ্ডন করিয়া বিড়-
ম্বিত করিলেন ॥ ৪২ ॥

ভীম্বক । (শক্তার সহিত ।)

এই কুলাঙ্গার কুমারটাকে লাভনা করা উচিত, কি জানি
এই অহক্ষারী লজ্জাবশতঃ প্রাণও প্রত্যাগ করিতে
পারে ॥ ৪৩ ॥

(এই বলিয়া প্রস্থান ॥)

(তদনন্তর সকলের প্রস্থান) ॥

॥ * ॥ ইতি শ্রীলিতমাধবনাটিকে চন্দ্ৰাবলীলাভো
নাম পঞ্চমোহঙ্কঃ ॥ * ॥ ৫ ॥ * ॥

॥ * ॥ ইতি শ্রীলিতমাধবনাটিকে পঞ্চমোহঙ্কঃ ॥ * ॥

॥ * ॥ ইতি শ্রীলিতমাধবনাটিকে শ্রীরামনারায়ণ বিদ্যা-
ৱত্তুত্ব্যাখ্যাম চন্দ্ৰাবলী লাভ পঞ্চম অঙ্ক ॥ * ॥ ৫ ॥ * ॥

ଲଲିତମାଧିବନାଟିକ ।

ସଂପର୍କ ।

—•••—

(ତତଃ ପ୍ରବିଶ୍ତୁତ୍ୟକ୍ଷବଃ ।)

ଉଦ୍‌ବଗ୍ଃ ।

ସାଚନ୍ତେ ଦନୁଜବ୍ରଜାଦଭୟତାଃ ସଂ ବଜ୍ରହଞ୍ଜାଦଯଃ
ମୋହ୍ୟଃ ହନ୍ତ ! ବରାକ-ମାଗଧ-ଭୟାଦ୍ବୁଦ୍ଧଃ ଭଜତ୍ୟଶୁଦ୍ଧୀ ।
ବୁଦ୍ଧିଃ ସମ୍ଭ କିଲୋପଜୀବତି ଜଗନ୍ମତ୍ରେ ସ ଗୁହ୍ନାତି ମାଂ
କଃ ପ୍ରତ୍ୟେତୁ ଜନଃ ସ୍ଵର୍ଗମମତେଃ କୃଷ୍ଣଶ ଲୀଳାଯିତଃ ॥ ୧ ॥

ଉଦ୍‌ବଗ୍ ଇତି । ଦନୁଜବ୍ରଜାଃ ଅନୁରମମୂହାଃ । ବଜ୍ରହଞ୍ଜାଃ ଇନ୍ଦ୍ରାଦିଦେବାଃ । ଲୀଳା-
ଯିତଃ ଲୀଳାଚରିତଃ ॥ ୧ ॥

(ଅନ୍ତର ଉଦ୍‌ବଗ୍ରେ ପ୍ରବେଶ ।)

ଉଦ୍‌ବଗ୍ ।

ବଜ୍ରହଞ୍ଜ ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦେବଗଣ ଅନୁରଭୟେ ଭୀତ ହଇୟା ଯାହାର
ନିକଟ ଅଭୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଯା ଥାକେନ, କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ମେହି
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆଜ ଏକଟା କୁଦ୍ର ଜରାମଙ୍କେର ଭୟେ ସମୁଦ୍ରମଧ୍ୟେ ହୁର୍ଗ
ନିର୍ମାଣ କରିଯା ତାହାତେ ବାସ କରିତେ ଲାଗିଲେନ, ଅପର ଯାହାର
ବୁଦ୍ଧିବାରା ଜଗଂ ଜୀବନ ଧାରଣ କରେ, ମେହି ପ୍ରଭୁ ମନ୍ତ୍ରଗାବିଷୟେ
ଆମାକେ ଗ୍ରହଣ କରିଯା ଥାକେନ, ଅତଏବ ସ୍ଵର୍ଗମ ବୁଦ୍ଧି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କେର
ଲୀଳା କୋନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ଜାନିତେ ସମର୍ଥ ହିଂବେ ! ॥ ୧ ॥

(বিষ্ণু ।)

অয়ে ! সম্প্রতি সচিষ্ঠেন চেতসা দেবর্ষিং দ্রষ্টু গিছামি ॥
আকাশে । কিং ত্বৰীষি ? সুধর্মা-সীমনি স ভগবান্ বর্ততে
ইতি, ভবতু তত্ত্বেবাহং প্রতিষ্ঠামানোহশ্মি ॥

(ইতি পরিক্রম্য ।)

অয়ে ! সত্যমেব পুরস্তাদেষ দেবর্ষিঃ ॥

(প্রবিষ্ণু নারদঃ ।)

নারদঃ ।

উরীকর্তুং দামোদরহন্দি নবামোদলহরীং
বরীয়স্থঃ প্রেম্বাং জগতি বিবিধাঃ সন্ত গতযঃ ।

আকাশে । তত্ত্ব সুধর্মা-সীমনি, প্রতিষ্ঠামানোহশ্মি প্রস্থানং কুর্বনশ্মি ॥

(চিন্তা করিয়া ।)

অয়ে ! সম্প্রতি চিন্তাপ্রতি-চিন্তে দেবর্ষিকে দেখিতে ইচ্ছা
করি ॥

আকাশে । কি বলিতেছ ? ভগবান্ নারদ সুধর্মাদেব-সঙ্গার
সীমায় অবস্থিত আছেন, থাকুন, আমি সেই স্থানেই
গমন করিতেছি ॥

(এই বলিয়া প্রত্যাবর্তনপূর্বক ।)

অয়ে ! সত্যই যে অগ্রবর্তি দেবর্ষি নারদ ॥

(নারদের প্রবেশ ।)

নারদ ।

দামোদরের হৃদয়ে যে আমোদলহরী বিরাজ করিতেছে,

ସ୍ତ୍ରେମନ୍ତଃ ସଂପାଦିଃ ଶ୍ଫୁରତି ହଦି ଭାବନ୍ତା ଗରିମା
ହମ୍ମିକାଣାଃ ହନ୍ତ ! ଅଭୁରପି ନ ସତ୍ର ଅଭସତି ॥ ୨ ॥
(ପୁରୋ ବିଲୋକ୍ୟ ସାନନ୍ଦ ।)

ଅଯଃ ! ଚକ୍ରଦ୍ୟକ୍ଷ-ଶ୍ଫୁରିତ-ଭୁଜମୂଳସ୍ତିଲକବାନ୍
ଦଧିକ କଣ୍ଠେ ମାଲାମତୁଳ-ତୁଲସୀ-କାର୍ତ୍ତମଣିଜାଃ ।
ହରେଃ ଶେଷାମଙ୍ଗେ ଶିରମି ଚ ବହୁକୁବତ୍ୟା
ଗତଃ ଖ୍ୟାତିଃ ଭକ୍ତିଥ୍ରସର ଈହ ମୂର୍ତ୍ତୋ ବିହରତି ॥ ୩ ॥

ନାରଦ ଇତି । ଉରୀତି । ତାମାଃ ବ୍ରଜଦେଵୀନାଃ ଅଭୁରପି ପ୍ରେରକୋହପି ।
ସତ୍ର ଭାବଗରିମଣି । ନ ଅଭସତି ନ ପ୍ରଭୁର୍ଭସତି ॥ ୨ ॥

ମୂର୍ତ୍ତୋ ଭକ୍ତିଥ୍ରସର ଉଦ୍ଧବତରା ଖ୍ୟାତିଃ ଗତଃ ମନ୍ ବିହରତି । ଶେଷଃ ପ୍ରମାଦେ
ମାଣୋ ଚ ସ୍ତିରାଃ ଶେଷୋ ହଶ୍ୟନ୍ତି ଇତି ଧରଣିଃ ॥ ୩ ॥

ତାହା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ନିମିତ୍ତ ଜଗତେ ପ୍ରେମେର ବିବିଧ ପ୍ରକାର
ଅଧାନ ଅଧାନ-ଗତି ଆଚଛ, କିନ୍ତୁ ବ୍ରଜଦେଵୀଦିଗେର ହଦୟେ ଯେ
ଭାବଗରିମା ଶ୍ଫୁରି ପାଇତେଛେ, ତାହା ଗ୍ରହଣ କରିତେ କାହାରେ
ମାତ୍ର ନାହିଁ, କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଯିନି ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣେର ପ୍ରେରକ, ଦେଇ
ହମ୍ମିକେଶ ଓ ଯେ ଭାବଗରିମାଯ ମର୍ମର୍ଥ ହେବେ ନା, ଅମ୍ଭେ ରକଥା କି ?
ଅତ୍ରେ ଆମରା କେବଳ ଦେଇ ଭାବଗରିମାକେ ସ୍ତବ କରି ॥ ୨ ॥

(ଅତ୍ରେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ଆନନ୍ଦେର ମହିତ ।)

ଅହୋ ! ଭୁଜମୂଳେ ଚକ୍ରାଦିଚିହ୍ନ, ଲଲାଟେଖିତିଲକ, କଣ୍ଠେ ମନୋ-
ହର ତୁଲସୀ-କାର୍ତ୍ତମାଳା ଏବଂ ଅମ୍ଭେ ଓ ମନ୍ତ୍ରକେ ହରି-ନିର୍ମାଲ୍ୟ ବହନ-
ପୂର୍ବିକ ଉଦ୍ଧବ ନାମେ ଖ୍ୟାତି ଲାଭ କରିଯା ଭକ୍ତି-ବିଷ୍ଟାରଇ ଯେନ
ମୁଣ୍ଡିଗାନ୍କପେ ବିହାର କରିତେଛେ । ॥ ୩ ॥

ଉଦ୍‌ଭବଃ । ଭଗବନ୍ତିବାଦୟେ ॥

ନାରଦଃ । (ଶୁଭାଶିଷୀ ସଭାଜୟନ୍) ମନ୍ତ୍ରିରାଜ ! କଥଂ ବିଷଞ୍ଚ ଇବ
ବୀକ୍ଷ୍ୟମାଣୋହ୍ସି ॥

ଉଦ୍‌ଭବଃ । ଭଗବନ୍ ! ଦେବପାଦେଶୁ କୃତେନାପରାଧେନ ॥

ନାରଦଃ । ଉଷରଭୂମିରସି ଷ୍ଟଂ ସମ୍ମପରାଧବୀଜନ୍ମ ଦୈଵାବ୍ରିକୁଳ-
ମପି ତବିନ୍ଦତି ମତାଂ ନ ଗୋବିନ୍ଦେ ॥

ଉଦ୍‌ଭବଃ । ଭଗବନ୍ ! ମଦୀଯା ରଭସକାରିତେବ ଦେବନ୍ତ ଭୀମାରଣ୍ୟ-
ସୀମାଯାମବଗାହନେ ହେତୁରଭୂତ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ ଇତି । ଦେବର୍ଦ୍ଧ ! ନମ୍ବରୋଗି ॥

ନାରଦ ଇତି । (ସଭାଜୟନ୍ ପ୍ରସଂଶୟନ୍) ॥

ନାରଦ ଇତି । ତଦପରାଧବୀଜଃ ଗୋବିନ୍ଦବିଷୟେ ମତାଂ ନ ବିନ୍ଦତି ॥

ଉଦ୍‌ଭବ ଇତି । ରଭସକାରିତା କୌତୁକକାରିତା । ଅବଗାହନେ ପ୍ରବେଶେ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । ଦେବର୍ଦ୍ଧ ! ପ୍ରଣାମ କରି ॥

ନାରଦ । (ଶୁଭ ଆଶୀର୍ବାଦହାରୀ ପ୍ରଶଂସା କରିଯା) ମନ୍ତ୍ରିରାଜ !

ତୋଗାକେ ବିଷଞ୍ଚେର ନ୍ୟାୟ ଦେଖିତେଛି କେନ ? ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । ଦେବର୍ଦ୍ଧ ! ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଚରଣାରବିନ୍ଦେ ଅପରାଧ କରିଯାଛି
ବଲିଯା ॥

ନାରଦ । ତୁମି ଅପରାଧବୀଜ-ମନ୍ତ୍ରକ୍ଷେତ୍ର ଉଷରଭୂମି-ସ୍ଵରୂପ, ଦୈଵାଂ
ତାହାତେ ଅପରାଧବୀଜ ସଞ୍ଚାତ ହିଲେଓ ଭଗବାନ୍ ଗୋବିନ୍ଦେ
କଥନଇ ତାହା ଶିତଶୀଳ ହିବେ ନା ଅର୍ଥାଂ ଭଗବାନ୍ କଥନ
ତୋମାର ଅପରାଧ ଗ୍ରହଣ କରିବେନ ନା ॥

ଉଦ୍‌ଭବଃ । ଦେବର୍ଦ୍ଧ ! ଆମାର କୌତୁକକାରିତାଇ ମେବେନ୍ତମେର
ମହାରଣ୍ୟ-ସୀମା ପ୍ରବେଶେର ହେତୁ ହଇଯାଛେ ॥

নারদঃ । কীদৃশী সা ॥

উক্তবঃ । শুদ্রে সত্ত্বাজিতি দেবাৰ্থমভ্যর্থনা ॥

নারদঃ । কিং তদভ্যর্থিতং ॥

উক্তবঃ । লোকোত্তরং কন্যারত্নং চিন্তারত্নং ॥

নারদঃ । (স্বগতং) চিত্রং চিত্রং ! অসমীক্ষ্যকারিতাপি
শিষ্টানামিষ্টারন্তপর্যবসায়িতামেব ধতে ॥

(অকাশং ।)

শ্রুটিগভ্যর্থিতং সার্থকং নাতুৎ ॥

উক্তবঃ । অথ কিং প্রত্যুত কষ্টমেব বৃত্তং ॥

নারদঃ । নায়মগৃহীত-শাসনেইপি বাচ্যতামহতি সত্ত্বাজিতঃ ॥

নারদ ইতি । অসমীক্ষ্যকারিতা অবিমৃশ্যকারিতা ॥

নারদ । সে কি অকার ? ॥

উক্তব । শ্রীকৃষ্ণের নিগিত শুদ্র সত্ত্বাজিতকে প্রার্থনা ॥

নারদ । সে আর্থনা কি ? ॥

উক্তব । লোকাত্তীত কন্যারত্ন ও চিন্তারত্ন ॥

নারদ । (মনে মনে) আশৰ্য্য আশৰ্য্য ! অবিমৃশ্যকারিতাই
শিষ্টদিগের ইষ্টারন্তের পর্যবসান ধারণ করে ॥

(অকাশপূর্বিক ।)

বোধ হয় তোমার প্রার্থিত সার্থক হয় নাই ॥

উক্তব । ইঁ সত্য, সার্থক না হইয়া কষ্টকরই হইল ॥

নারদ । সত্ত্বাজিঃ যদিচ শ্রীকৃষ্ণের আজ্ঞা গ্রহণ করিল না,
তখাপি শ্রীকৃষ্ণ সত্ত্বাজিতের নিকট নিন্দার পাত্র হইতে
পারেন না ॥

যতঃ—

বিমলহৃদয়ঃ খ্যাতো লোকে সত্তামুপদেশতো
গুণযতি গুণশ্রেণীং নালো মলীমসমানসঃ ।
মুকুলপটঙ্গীং সারঙ্গাঙ্গী-মুখার্পিত-সীধুভি-
বকুল ইব কিং ধন্তে মুর্দ্ধ। হঠাদটুষকঃ ॥ ৪ ॥

উক্তবঃ ।

অনপিতেন রত্নেন কন্তারত্নেন চাচ্ছাতে ।

আতরং সাধুবাদঞ্চ স স্বকীয়মঘাতয় ॥ ৫ ॥

না বদ ইতি । অয়ঃ কৃক্ষঃ, ন গৃহীতঃ শাসনঃ যত্থ । বাচ্যাতাঃ নিন্দ্যাতাঃ ।
বিমলেতি । গুণযতি বিস্তারযতি । সারঙ্গাঙ্গী অর্ধাং পঞ্জিনীমুখার্পিত-মধুভিঃ ।
বকুলঃ কেশরঃ । অটকুষকঃ বাসকবৃক্ষবিশেষঃ ॥ ৪ ॥

উক্তব ইতি । কন্তারহস্ত কৃষ্ণেছদানতঃ সদ্বাজিঃ আতরং প্রসেনং লোক-
সাধুবাদঞ্চ অনাশয়াৎ । তেনৈব প্রসেনস্থ নাশঃ নিন্দা চ অভূদিত্যর্থঃ ॥ ৫ ॥

কারণ—

যিনি বিমল-হৃদয় বলিয়া বিখ্যাত, তিনি সৎসকলের উপ-
দেশবশতঃ গুণরাশি বিস্তার করেন, আর যে ব্যক্তি ক্ষুদ্র ও
মলিনচিন্ত, সে কখন সতের উপদেশ গ্রহণ করে না । যেমন
স্থগাঙ্গী পঞ্জিনীদিগের মুখার্পিত-মধুসমৃহস্তারা বকুলতরুই মুকু-
লিত হয়, বাসকবৃক্ষের কখন মুকুল উদ্গাম হয় না, তজ্জপ ॥ ৪ ॥
উক্তব ।

সত্রাজিঃ শ্রীকৃষ্ণকে কন্তারহস্ত ও রত্ন প্রদান না করিয়া
আপনার ভাতা এবং স্বর্ণ্যাতি এই দুই নষ্ট করিয়াছে ॥ ৫ ॥

ନାରଦ : । ଶ୍ରୀତମାଧେଟକେ ସ ଦିଷ୍ଟାନ୍ତମବାପ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ : । ଅଥ କି ॥

ନାରଦ : । ଫୁଟୁଂ ପ୍ରସେନ ଘର୍ବେଷ୍ଟୁଂ ପ୍ରହିତୋ ରଥାନ୍ତି ॥

ଉଦ୍‌ଭବ : । ଅଥ କି, ଯଦେଷ ଜଗତମଃ-ପ୍ରମାତ୍ର-ଚରିତ୍ରବିରୋଚନେ
ଚାନୁରବିଷ କାଞ୍ଚିତମଃ କଳାମୁଦୀରଯତି, ତେନାନ୍ୟ ଖିମୋ
ଭବତଃ କ୍ଷେଗମାଶଂମେ ॥

ନାରଦ : । ହସ୍ତ ! ପୁଣ୍ୟକାଙ୍କ୍ଷ-ଭତ୍ତିମଞ୍ଜରୀ-ଚଞ୍ଚରୀକଃ ରଭସାରକେ-

ନାରଦ ଇତି । ଆଧେଟକେ ମୃଗମାସାଂ ସ ପ୍ରସେନ: ଦିଷ୍ଟାନ୍ତ: ମୃତ୍ୟୁଃ ଅବାପ ଆପ୍ତ-
ବାନ୍ ଇତି ଶ୍ରତ : ॥

ନାରଦ ଇତି । ରଥାନ୍ତି କୁଷଃ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ ଇତି । ଏଃ ସତ୍ତାଜିଃ, ଆଶାଂମେ ପୃଛାମି । ବିରୋଚନେ ହସ୍ତ୍ୟ ॥

ନାରଦ ଇତି । ଚଞ୍ଚରୀକଃ ଭରତ : । ରଭସା କୌତୁକେନ ॥

ନାରଦ । ଆମି ଶୁଣିଯାଛି, ପ୍ରସେନ ମୃଗଯା କରିତେ ଗିଯା ମୃତ୍ୟୁ-
ଗ୍ରହ ହଇଯାଛେ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । ହଁ ସତ୍ୟ ॥

ନାରଦ । ବୋଧ ହୟ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରସେନକେ ଅସ୍ଵେଷଣ କରିତେ ଗମନ
କରିଯାଛେନ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । ହଁ ତାଇ ବଟେ, ମେହେତୁ ଏହି ସତ୍ତାଜିଃ ଯାହାର ଚରିତ୍ରେ
ଜଗତେର ଅନ୍ଧକାର ବିନାଟି ହୟ, ମେହି ଚାନୁର-ଶକ୍ତି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
କୋନ୍ କଳକ ବିଦ୍ୱାର କରିଯାଛେ, ତାହାତେ ଆମି ଖିମ
ହଇଯା ଆପନାର ନିକଟ ମନ୍ଦ ପାର୍ଥନା କରିତେଛି ॥

ନାରଦ । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ହେ ଉଦ୍‌ଭବ ! ତୁମି ପୁଣ୍ୟକାଙ୍କ୍ଷର

ଇପି ଭକ୍ତିମନ୍ତ୍ରିର୍ଥଃ, କଂସହରଶ୍ଚ ହର୍ଷହେତୁତାମେବ ପ୍ରତି-
ପଦ୍ୟତେ କିମ୍ବତ ପ୍ରେଷେନ ଭ୍ୟାଦୃଶ୍ଯା, ତଦଦ୍ୟ ମହୋଂସବଃ
କ୍ରିୟତାଃ । ତେଷାଂ ଲୋକାତ୍ମରଚମ୍ଭକ୍ରତୀନାଂ ବ୍ରନ୍ଦାଟବୀବିଳା-
ସାନାଂ ବିଲୋକନାୟ ରମଣୀୟତ୍ତେ ସମୟୋହ୍ୟମୁପସ୍ଥିତବାନ୍ ॥
ଉଦ୍‌ଭବଃ ! ଭଗବନ୍ ! ଜାନିଷ୍ଠି କିଂ ମାଂ ଶୁଧା ପ୍ରଲୋଭସି, ସଦଦ୍ୟ
କେନାପି ଶୋକଶକ୍ରଲାଶକ୍ରଲଶ୍ଚ ଦେବଶ୍ଚ କୁତୋ ନବବ୍ରନ୍ଦାବନ-
ବଗାହନେହପି ସନ୍ତାବନା ॥
ନାରଦ : କଃ ଶୋକଶକ୍ରପାଦିଃ ॥

ନାରଦ ଇତି । ଉପାଧିଃ କାରଣ ॥

ଭକ୍ତିମଞ୍ଜରୀତେ ଭରମ-ସ୍ଵରୂପ, ଭକ୍ତିମାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ କୌତୁକ
ବଶତଃ କୋନ କାର୍ଯ୍ୟାରଣ୍ଣ କରିଲେଓ ଯଥନ ତାହା କଂସାରିର
ହର୍ଷେର କାରଣ ହଇଯା ଥାକେ, ତଥନ ତୋମାର ଶ୍ରାଵ୍ୟ-
ତମେର କଥା କି ? ସାହା ହଟକ, ଆଜ ମହୋଂସବ କରିତେ
ଅବୁନ୍ତ ହୁଏ । କାରଣ ଲୋକାତୀତ ଚମକାର ବ୍ରନ୍ଦାବନୀୟ
ବିଲାସ ମକଳେର ଦର୍ଶନ ନିମିତ୍ତ ତୋମାର ମନ୍ଦରେ ରମଣୀୟ ସମୟ
ଉପସ୍ଥିତ ହଇଯାଛେ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । ଭଗବନ୍ ! ଜାନିଓ କେନ ଆମାକେ ବୁଝା ପ୍ରଲୋଭିତ
କରିତେଛେନ, ଯେ ହେତୁ ଆଜ କୋନ ଶୋକଶକ୍ରଲାବାରା
ଦେବୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ହଦୟ ବିନ୍ଦୁ ହଇଯା ରହିଯାଛେ, କୋନ-
ରମେଇ ନବବ୍ରନ୍ଦାବନୀୟ ଲୀଳାସ୍ଵାଦନେର ସନ୍ତାବନା ନାଇ ॥
ନାରଦ । ଶୋକଶକ୍ରର କାରଣ କି ? ॥

ଉଦ୍‌ବନ୍ଦଃ । କନିଷ୍ଠେତ୍ୟର୍ଦ୍ଵାକେ ବାକ୍ସ୍ତସ୍ତଂ ନାଟ୍ୟତି ॥
ନାରଦଃ । (ବିହସ୍ତ ।)

ଅପି ଲକ୍ଷ୍ମୀସମ୍ପାଦ ସଦି ନକ୍ଷେତ୍ରି ଦୃଷ୍ଟିମାନ ।

ମୁଦ୍ରାଃ ଶୋଚତି ରୋଚିଷ୍ଵାଂ ତତ୍ତ୍ଵ କିଂ କରବାମହେ ॥ ୬ ॥

ଉଦ୍‌ବନ୍ଦଃ । (ସବିଶ୍ୱାନନ୍ଦଃ) ଭଗବନ୍ ! କିଞ୍ଚିତ୍ତୁଛ୍ଵସିତା ତେ
ବାଘଲାରୀ ବ୍ୟାକୁଳସତି ଯେ ମନୋ ମଧୁପଂ । ତଦଭିବ୍ୟକ୍ତି ଜ୍ଞଯ-
ତାଃ, ମତ୍ୟମେବ କିମ୍ବୟୁଦ୍ଧତୀ କନିଷ୍ଠାଦେବୀ ॥
ନାରଦଃ । ଆୟୁଷ୍ମତୀତି କିମୁଚ୍ୟତେ । ସା ଦ୍ଵାରବତୀମେବାଲକୁର୍ବିତୀ
ବ୍ରତିତେ ॥

ଉଦ୍‌ବନ୍ଦ ଇତି । ରାଧେତି ବକ୍ତବ୍ୟ କନିଷ୍ଠା ଇତ୍ୟର୍ଦ୍ଵାକେ ସତି ॥

ନାରଦ ଇତି । ଦୃଷ୍ଟିମାନ ଚକ୍ରମାନ ॥

ଉଦ୍‌ବନ୍ଦ ଇତି । ଉଛ୍ଵସିତା ବିକଶିତା ॥

ଉଦ୍‌ବନ୍ଦ । କନିଷ୍ଠା ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀରାଧା ଏହି ଅର୍ଦ୍ଧାତ୍ମିର ପର, ବାକ୍-
ସ୍ତସ୍ତ ପ୍ରକାଶ କରିଲେନ ॥

ନାରଦ । ହାସ୍ତପୂର୍ବକ ।)

ଚକ୍ରମାନ ବ୍ୟକ୍ତି ସଦି ନା ଦେଖିଯା ନଷ୍ଟ ହଇଯାଛେ, ଏହି ଜ୍ଞାନେ
ଅଞ୍ଚୁଲୀସଂସକ୍ତା ତେଜସ୍ଵତୀ ଅଞ୍ଚୁରୀର ନିମିତ୍ତ ଶୋକ କରେ, ତାହା
ହଇଲେ ତଦ୍ଵିଷୟେ କି କରିବ ? ॥ ୬ ॥

ଉଦ୍‌ବନ୍ଦ । (ବିଶ୍ୱଯ ଓ ଆନନ୍ଦେର ସହିତ) ଭଗବନ୍ ! ଆପନାର
ବାକ୍ୟଲତା କିଞ୍ଚିତ୍ ବିକଶିତା ହଇଯା ଆମାର ମନୋକ୍ରପ ମଧୁ-
କରକେ ବ୍ୟତିବ୍ୟକ୍ତ କରିଲ । ଅତଏବ ପ୍ରକାଶ କରିଯା ବଲୁମ,
ମତ୍ୟଇ କି କନିଷ୍ଠାଦେବୀ ଜୀବିତ ଆଛେନ ? ॥

উদ্ববঃ । (সরোমাঞ্চং) কথমিয়মত্রাগতা ॥

নারদঃ ।

অক্ষীণং বিভবং প্রজাঙ্গ পরমামভ্যর্থ্য সর্বাজ্ঞন।
কুর্বিণায় নিষেবণং বিরহিতাপত্যায় সত্যার্জনঃ ।
সার্কং দুর্দুরশঙ্খচূড়মণিনা তাঃ সত্যভামাখ্যয়।
বিখ্যাতাঃ প্রণয়দদৌ দিনমণিমৰ্মিত্রায় সত্রাজিতে ॥ ৭ ॥

মন্মেহমত্রবীচেনঃ—

নারদ ইতি । বিভবং শুমন্তকঃ । হৰ্দিবঃ হৰ্দিষ্ঠঃ । তাঃ রাধাঃ, প্রণয়ন
কুর্বন् ॥ ৭ ॥

নারদ । আয়ুষ্মতী এ কথা বলিতেছ কেন ? তিনি দ্বারাবতী
অলঙ্কৃত করিয়া রহিয়াছেন ॥

উদ্বব । (রোমাঞ্চের সহিত) কিরূপে তিনি এ স্থানে আগ-
মন করিলেন ॥

নারদ ।

অপুজক সত্রাজিত অতুল বিভব ও উৎকৃষ্ট অপত্য কামনা
করিয়া সর্বতোভাবে সূর্যদেবের আরাধনা করে, তাহাতে
ঐ দিনমণি প্রসন্ন হইয়া হৰ্দিষ্ঠ শঙ্খচূড়ের স্তমন্তকমণি ও সেই
কনিষ্ঠার অর্থাৎ শ্রীরাধাৰ সত্যভাগা বলিয়া নামকরণ করতঃ
প্রণয়সহকারে আপনার পরম মিত্র সত্রাজিতকে সম্পর্ণ করিয়া-
ছিলেন ॥ ৭ ॥

এবং মন্মেহসহকারে সত্রাজিতকে বলিলেন—

ପ୍ରଣେଷ୍ୟତି ସଂଶଃ ପରଂ ଜଗତି ନାରଦାନୁଜୟା ।

ବରାୟ ବରକୀର୍ତ୍ତୟେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ରରପିତେସଂ ତବ ।

ସ୍ଵମନ୍ତକମଣିଷ ତେ ସହିତ-ଶୁର୍ଣ୍ଣିରକ୍ଷୋ ମହାନ୍ ।

ପ୍ରମୋଷ୍ୟତି ଦିନଃ ଦିନଃ ନନ୍ଦ ହିରଣ୍ୟ-ଭାରାନୟଃ ॥ ୮ ॥

ଉଦ୍ଭବଃ । କଥମସ୍ଵରମଣିର୍ଗୌନ୍ଦ୍ରେଷ୍ଟଶିଳ୍ପାଧିକାରୀ ସଂବୃତଃ ॥

ନାରଦଃ । ରବିଲୋକଗତୟା ରାଧିକରୈବ ତତ୍ତ୍ଵେ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଲିନା
କଲ୍ପିତଃ ॥

ଉଦ୍ଭବଃ । କଥମସ୍ତାନ୍ତରଣିଲୋକସ୍ତାଧିରୋହଣମାସୀ୯ ॥

ପ୍ରଣେଷ୍ୟତି କରିଯାତି ॥ ୮ ॥

ଉଦ୍ଭବ ଇତି । ଅଦ୍ଵରମଣିଃ ହର୍ଯ୍ୟଃ । କଲ୍ପିତଃ ଦତ୍ତଃ ॥

ତୁମି ନାରଦେର ଅନୁଜ୍ଞାୟ ଶୋଭନକୀର୍ତ୍ତିଶାଲି ବରକେ ଏହି
କଷ୍ଟା ସମ୍ପ୍ରଦାନ କରିଓ, ତାହାତେ ଏହି କଷ୍ଟାଇ ଜଗତେ ତୋମାର
ବିପୁଲ ସଂଶଃ ବିସ୍ତାର କରିବେନ ଏବଂ ଏହି ସ୍ଵମନ୍ତକମଣି ଗୃହେ
ଅନ୍ତରମଧ୍ୟ ପୂର୍ବିକ ପୂଜା କରିବା, ତାହା ହଇଲେ ଏହି ମଣି ପ୍ରତି-ଦିବମ
ଅଷ୍ଟ ଭାର ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରସବ କରିବେ ॥ ୮ ॥

ଉଦ୍ଭବ । ଦିନମଣି କିରୁପେ ଏହି ସ୍ଵମନ୍ତକମଣିତେ ଅଧିକାରୀ ହଇ-
ଲେନ ? ॥

ନାରଦ । ଶ୍ରୀରାଧା ରବିଲୋକେ ଗମନ କରିଯାଁ ତୋହାକେ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଲି
ଦିଯାଛିଲେନ ॥

ଉଦ୍ଭବ । କିରୁପେ ଶ୍ରୀରାଧାର ମୂର୍ଯ୍ୟଲୋକେ ଅଧିରୋହଣ ହଇଯା-
ଛିଲ ॥

ନାରଦः ।

ମୋକ୍ଷତ୍ୟଦ୍ୟତନୁମନୀକ୍ଷିତ-ହରିଃ ସନ୍ତ୍ୟାମୁଖେ ତେ ସଥୀ
ତୁର୍ଗଂ ପୁଣି ! ତତଃ ସମାନୟ ମମାଭ୍ୟରେ ବିଶୀର୍ଣ୍ଣମିମାଃ ।
ଇତ୍ୟାଜ୍ଞାଂ ପିତୁରାକଳୟ ଚତୁରା ସା ଚନ୍ଦ୍ରାମ୍ଭଃ ହୃତା
ସୌରଂ ବିଷମଲକ୍ଷୟବିଲପିତୋଦ୍ଗାରାଧିକାଂ ରାଧିକାଂ ॥ ୯ ॥
ଉଦ୍ଭବଃ । ବିଶାଖାଯାଃ କା ବାର୍ତ୍ତା ॥

ନାରଦଃ । ଗୋବିନ୍ଦେନ ସମଃ ସମ୍ବନ୍ଧାଦ୍ଵାନଃ ପୂର୍ଣ୍ଣକାମଃ କର୍ତ୍ତୁ-
କାମଷ୍ଟ ତାମରମବକ୍ଷୋରିଛୟା ଧର୍ମରାଜାନୁଜୈବ ଗୋକୁଳେ
ବିଶାଖାଖ୍ୟାମବାପ ॥

ନାରଦ ଇତି । ଅନୀକ୍ଷିତଃ ନ ଈକ୍ଷିତୋ ହରିର୍ଯ୍ୟା ସା । ବିଶୀର୍ଣ୍ଣ ଅତିକ୍ଷୀଣଃ ।
ଚନ୍ଦ୍ରାମ୍ଭଃ ଶ୍ରୟାନ୍ତ । ବିଲାପିତୋଦ୍ଗାରାଧିକାଂ ବିଲପିତୋଦ୍ଗାରେଣାଧିକାଂ ॥ ୯ ॥

ନାରଦ ଇତି । ତାମରମବକ୍ଷୋଃ ଶ୍ରୟାନ୍ତ ॥

ନାରଦ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ସ୍ତ୍ରୀୟ-ତନୟା କଲିନ୍ଦୀକେ କହିଲେନ, ପୁଣି ! ତୋମାର
ସଥୀ ଶ୍ରୀରାଧା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଦେଖିତେ ନା ପାଇୟା, ଅଦ୍ୟ ସାଯଂକାଳେ
ତନୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବେନ, ଅତଏବ ମେଇ କ୍ଷୀଣାଙ୍ଗୀକେ ଶ୍ରୀ ଆମାର
ନିକଟ ଲାଇୟା ଆଇସ । ଚତୁରା କାଲିନ୍ଦୀ ପିତାର ଏହି ଆଜ୍ଞା
ଶ୍ରୀବନ କରିଯା ସମଧିକ ବିଲାପକାରିଣୀ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳ
ଆପ୍ତ କରାଇୟାଛିଲେନ ॥ ୯ ॥

ଉଦ୍ଭବ । ବିଶାଖାର କି କଥା ? ॥

ନାରଦ । ଗୋବିନ୍ଦେର ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧହେତୁ ଆପନାକେ ପୂର୍ଣ୍ଣକାମ

ଉଦ୍‌ବଃ । ନୂନଂ ବିଶାଖା-ସଥ୍ୟେନ ରାଧିକାୟାମୁରଜ୍ୟତେ ଯମରାଜ-
ମାତା ॥

ନାରଦଃ । ଅଥ କିଂ, ସଂଜ୍ଞାୟା ବିଜ୍ଞାପନାଦେବ ତୃପିତ୍ରା ଶିଳ୍ପା-
ଚାର୍ଯ୍ୟେ ନବବୁନ୍ଦାବନଂ ଦ୍ଵାରବତ୍ୟାମାବିହୃତଂ ॥

ତଥାହି—

କାଲିନ୍ଦୀକଲିତୋପକର୍ତ୍ତମଭିତଃ ଶୈଲଶ୍ରୀଯାଲଙ୍ଘତଃ
ଭାଗୀରୋଜ୍ଜ୍ଵଳମାହୃତଂ ବ୍ରତତିଭିନ୍ନାଭିନ୍ନମୈଷ୍ଟରପି ।
ସାଙ୍ଗଃ ଦ୍ଵାରବତୀ-ପୁରେ ଜଗଦୁଲକ୍ଷମ୍ଭୀଣ ନିର୍ମୀଯ ତାଃ
ରାଧାମାଧିବମାଧୁରୀ ସରିଦୁପଶ୍ଚନ୍ଦ୍ୟ ବୁନ୍ଦାବନଂ ॥ ୧୦ ॥

ନାରଦ ଇତି । ସଂଜ୍ଞାୟା: ସୁର୍ଯ୍ୟସ୍ତରିଯଃ । ଶିଳ୍ପାଚାର୍ଯ୍ୟେ ବିଶକର୍ମଣା ॥
କାଲିନ୍ଦୀତି । କାଲିନ୍ଦ୍ୟା କଲିତମୁପକର୍ତ୍ତଃ ସାମୀପ୍ୟଃ ଯଷ୍ଟ ତୃତୀୟ ॥
ହେ ପିତଃ ବିଶକର୍ମନ୍ ! କର୍ମକ୍ଷମେହଳକର୍ମାଣଃ । ରାଧାମାଧିବମାଧୁରୀ ସରିତୋ
କ୍ରମଶ୍ରୀରାଧାର ॥ ୧୦ ॥

କରିବ ବଲିଯା ପଦ୍ମବୁନ୍ଦୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବେର ଇଚ୍ଛାୟ ଧର୍ମରାଜେର
କର୍ମିଷ୍ଠା-ଭଗିନୀଇ ଗୋକୁଳେ ବିଶାଖା ନାମ ଆଶ୍ରୁ ହଇଯାଛେ ॥

ଉଦ୍‌ବ । ବିଶାଖାର ମହିତ ସଥ୍ୟ ଥାକ୍ୟ ଯମରାଜ-ମାତା ଶ୍ରୀରାଧାର
ପ୍ରତି ଅତିଶୟ ଅନୁରତା ଛିଲେନ ॥

ନାରଦ । ହଁ ମତ୍ୟ, ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ ସଂଜ୍ଞାର ପ୍ରାର୍ଥନାୟ ତନୀଯ ପିତା
ଶିଳ୍ପାଚାର୍ଯ୍ୟ ବିଶକର୍ମା ଦ୍ଵାରକାୟ ନବବୁନ୍ଦାବନ ଆବିଷ୍କାର କରି-
ଯାଛେ ॥

ସଂଜ୍ଞାର ପ୍ରାର୍ଥନା ଯଥା—

ହେ ପିତଃ ! ଆପନି ଜଗଂ-ନିର୍ମାଣେ ଅତିଶୟ ପଟ୍ଟ,
ଶ୍ରୀରାଧାମାଧିବେର ମାଧୁରୀ ମଦୀ-ପ୍ରବାହିତ କରିବାର ନିମିତ୍ତ ଅଙ୍ଗ-
ହୀନ ନା କରିଯା ଲତା ଓ ଲତାଛାଦିତ ବୁନ୍ଦମୟହଦ୍ୱାରା ଦ୍ଵାରକାୟ

ଉଦ୍‌ଭବ । ଶିଳ୍ପୀଜ୍ଞନଦିନୀ କଥମତ୍ର ଅବୃତ୍ତା ॥

ନାରଦ । ରାଧିକା-ନିବେଦନେନ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । କୀଦୂଶଯିଦ ॥

ନାରଦ ।

ପଶ୍ୟନ୍ତୀ ପଶ୍ୟପାଲମଣ୍ଡଲଶିରୋମାଲଙ୍ଘ ଲୀଳାସ୍ତଳୀ
ସ୍ଵତାହଂ ନିରବାହୟିଷ୍ୟମଭିତଃ ସ୍ଵାନ୍ତସ୍ତ ମନ୍ତରପରଂ ।
ସଦ୍ୟଃ ପାଗରକର୍ମଣୋ ହତବିଧେରଙ୍ଗାମବିଷ୍ଫୁର୍ଜିତୈ-
ନିଧୂର୍ତ୍ତାଶ୍ଚ ତତୋହପି ଦୂରମଧୁନା ହା ହନ୍ତ ! ବୃନ୍ଦାବନୀୟ ॥୧୧॥

ଉଦ୍‌ଭବ ଇତି । ଶିଳ୍ପୀଜ୍ଞନଦିନୀ ସଂଜ୍ଞା, ଅତି ବୃନ୍ଦାବନନିର୍ମାଣେ ॥

ନାରଦ ଇତି । ନିରବାହୟିଷ୍ୟଃ ନିର୍ବାହଃ କରିଷ୍ୟାମି, ନିଧୂର୍ତ୍ତାଶ୍ଚ କ୍ଷିପ୍ତାଶ୍ଚ ॥୧୧॥

ମେଇକୁପେ ବୃନ୍ଦାବନ ନିର୍ମାଣ କରନ, ଯାହା ଯମୁନାର ତୀରବର୍ତ୍ତୀ,
ପର୍ବତ-ଶୋଭାଯ ଅଳ୍ପତ ଏବଂ ଭାଣ୍ଡିର-ତରୁନିକୁରେ ବିଭୂଷିତ
ହୟ ॥ ୧୦ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । ବିଶ୍ୱକର୍ମା-ଦୁଃଖିତା କେନ ବୃନ୍ଦାବନ-ନିର୍ମାଣେ ଅବୃତ୍ତା
ହେଲେନ ? ॥

ନାରଦ । ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରାର୍ଥନାୟ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । ପ୍ରାର୍ଥନା କି ପ୍ରକାର ? ॥

ନାରଦ ।

ଶ୍ରୀରାଧା ବଲିଲେନ, ମାତଃ ! ମନ୍ଦକର୍ମା ହତ ବିଧାତାର ଦୁର୍ବି-
ପାକେ ସମ୍ପ୍ରତି ହୀଯ ! ଆମି ବୃନ୍ଦାବନ ହଇତେ ଅତି ଦୂରେ
ନିକିପ୍ତ ହେଇଯାଛି, ଅତଏବ ଯାହାତେ ପଶ୍ୟପାଲମଣ୍ଡଲିର ଶିରୋ-

ଉଦ୍‌ଭବଃ । ଦେବି ! ଦିଷ୍ଟା ରକ୍ଷିତାଃ ଶ୍ରୋ ବସଂ ତ୍ରିଲୋକୀ-ଚକ୍ରଃ
ମିତ୍ରେଣ ॥

ସତଃ—

କଥମପି ନିବସନ୍ତ୍ୟାସ୍ତତ୍ର ବ୍ରନ୍ଦାବନାକେ
ବିଶ୍ଵମର-ହରିଲୀଲା-ପୂରଗାନ୍ତ୍ରୀର୍ଯ୍ୟ ଭାଜି ।
ଅପି ତବ ନିବିଡ଼ାଶ-ମେତୁବନ୍ଧାନୁବନ୍ଧେ-
ରଲସୁଭିରଭବିଷ୍ୟଜ୍ଞୀବନଂ ଦୁର୍ନିବନ୍ଧଃ ॥ ୧୨ ॥

ତତ୍ସତଃ ॥

ନାରଦଃ । ତତ୍ତଚ ଶନୈଶ୍ଚର-ଜନନୀ ଶନୈରବାଦୀ—

ଉଦ୍‌ଭବ ଇତି । ତାବନୟା ଶ୍ରୀରାଧାଃ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତ୍ୱାହ ॥ ୧୨ ॥

ନାରଦ ଇତି । ଶନୈଶ୍ଚର-ଜନନୀ ଛାଯା ॥ ୧୦ ॥

ମାଲ୍ୟସ୍ଵରୂପ ଲୀଲାହଳୀ ଅବଲୋକନ କରିଯା ମନଃ ଶୁଦ୍ଧ କରିତେ
ପାରି, ଏମତ୍ କରିବେନ ॥ ୧୧ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । ଚିନ୍ତାଦ୍ୱାରା ଶ୍ରୀରାଧାକେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିଯା କହିଲେନ,
ଦେବି ! ମୌଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ତ୍ରିଲୋକୀଲୋଚନ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଆମା-
ଦିଗକେ ରକ୍ଷା କରିଲେନ ॥

ଯେ ହେତୁ ଶୋଭନ ହରି ଲୀଲାପ୍ରବାହ ଗାନ୍ତ୍ରୀର୍ଯ୍ୟଶାଲି ବ୍ରନ୍ଦାବନ-
ଘର୍ଯ୍ୟ ଆପନି ଯେ କୋନ ମତେ କଟ୍ଟିଦୁଷ୍ଟେ ବାସ କରିତେଛିଲେନ,
ତାହାତେ ଆପନାର ଶୁଦ୍ଧୀର୍ଯ୍ୟ ଆଶାରୂପ ମେତୁବନ୍ଧେ ଜୀବନ ଦୁର୍ନିବନ୍ଧ
ହେଇଯାଇଲ ଅର୍ଥାଂ ଆପନାର ଜୀବନ ଧାରଣେର ମନ୍ତ୍ରବନା ଛିଲ
ନା ॥ ୧୨ ॥

ସ୍ପଷ୍ଟାକ୍ରରେ କହିଲେନ, ତାର ପର ତାର ପର ॥

ন ব্যাকুলীভ জগত্য-সৌখ্যসারে
 নব্যারবিন্দ-বদনে ! সদনে সদাইত্ব ।
 ধ্যেয়ঃ সতাঃ সবিহৃগণ্ডল-মধ্যবর্তী
 দেবঃ স এব যদয়ং দয়িতস্তবাস্তি ॥ ১৩ ॥
 উক্তবঃ । কিমত্ব বিশাখয়া নোত্তরিতঃ ॥
 নারদঃ । কথঃ নোত্তরয়িতব্যঃ । যদেতয়া বিহস্তোক্তঃ, মাতঃ !
 সবর্ণে বর্ণয়ামি, সমাকর্ণয় ।
 গোপীনাঃ পশুপেন্দ্রনন্দনজূঘো ভাবস্ত কস্তাঃ কৃতী
 বিজ্ঞাতুঃ ক্ষমতে দুরহপদবী সঞ্চারিণঃ প্রক্রিয়াঃ ।

নারদ ইতি । গোপীনামিতি । কৃতী নিপুণঃ, তম্ভিন् পশুপেন্দ্রনন্দনে ॥ ১৪ ॥

নারদ । তার পর শনি-জননী ছায়া বলিয়া ছিলেন—
 হে নবকমলবদনি রাধে ! তুমি ত্রিলোকীষ্ট-স্তুতের সার-
 স্বরূপা, সাধুগণ সর্বদা যাহাকে সূর্যমণ্ডল-মধ্যবর্তী দেব
 বলিয়া ধ্যান করেন, তিনিই তোমার বল্লভ, এই সূর্যমণ্ডলে
 অবস্থিতি করিতেছেন, অতএব আর ব্যাকুল হইও না ॥ ১৩ ॥
 উক্তব । এ বিষয়ে বিশাখা কি কোন উত্তর করেন নাই ? ॥
 নারদ । উত্তর করিবেন না কেন ? তিনি হাস্তপূর্বক বলিয়া-
 ছিলেন, হে মাতঃ ছায়ে ! বর্ণন করি শ্রবণ করুন ।

এমন কোন ব্যক্তি কৃতী আছে যে, গোপীদিগের
 গোপেন্দ্রনন্দনসেবি দুর্গম পথ-সঞ্চারাত্মাবের প্রক্রিয়া অৰ্থাৎ
 চেষ্টা বুঝিতে সমর্থ হইবে কি আশচর্য ! এক দিবস পশু-

ଆବିଷ୍କୁର୍ବତି ବୈଷ୍ଣବୀମପି ତମୁଂ ତଞ୍ଚିନ୍ ଭୁଜେର୍ଜିଷ୍ଟୁଭି-
ର୍ଯ୍ୟାମାଂ ହସ୍ତ ! ଚତୁର୍ଭାତରଙ୍ଗଚିଂ ରାଗୋଦୟଃ କୁଞ୍ଚତି ॥ ୧୪ ॥
ଉଦ୍ଧବଃ । କିମାମ ଭଗବତା ସତ୍ରାଜିଦନୁଶିଷ୍ଟୋହସି ॥
ନାରଦଃ । ଅଥ କିଂ ।

ତଥାହି—

ମଣୀନ୍ଦ୍ରଃ ପାରୀନ୍ଦ୍ରଃ ପ୍ରବରମହରମିଷ୍ଟନୟଃ
ବିନିଷ୍ଟମେତକୁ ପ୍ରବଳମଥ ଭଲ୍ଲକ-ନୃପତିଃ ।
ପରାଭୂଯ ସୈରୀ ତମପି ମୁରବୈରୀ ତବ ଧନଃ
ତଦା ହର୍ତ୍ତା ପାପ ଦ୍ଵମସି ପତିତସ୍ତାପ-ଜଳଧ୍ରୀ ॥ ୧୫ ॥

ନାରଦ ଇତି । ମଣୀନ୍ଦ୍ରମିତି । ପାରୀନ୍ଦ୍ରଃ ସିଂହଃ ନିଷ୍ଠନୟଃ ପ୍ରଦେନଃ । ନିଷ୍ଠନାମ
ସତ୍ରାଜିତଃ ପିତା, ଏତଃ ପାରୀନ୍ଦ୍ରଃ ॥ ୧୫ ॥

ପେନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦନ ବିଶାଲ ଭୁଜଚତୁଷ୍ଟୟେ ଶୋଭମାନ ନାରାୟଣମୂର୍ତ୍ତି ଏକଟନ
କରିଲେ ତାହାତେ ଐ ଗୋପୀଦିଗେର ଅନୁରାଗ ସଙ୍କୁଚିତ ହଇଯା-
ଛିଲ ॥ ୧୪ ॥

ଉଦ୍ଧବ । ଭଗବନ୍ ! ଆପନି କେନ ଶତ୍ରାଜିଃକେ କୋନ ଶିକ୍ଷା
ପ୍ରଦାନ କରେନ ନାହିଁ ? ॥

ନାରଦ । ତବେ କି ।

କାରଣ—

ଆମି ତାହାକେ ବଲିଯାଛିଲାମ, ସତ୍ରାଜିଃ ! ତୁମି ପାପ-
ସ୍ଵରୂପ, ସଥନ ଏଇ ଶ୍ରମନ୍ତମଣି ହରଣ ନିମିତ୍ତ ସିଂହ ପ୍ରଦେନକେ ବଧ
କରିବେ, ପରେ ଜୀବନାଂ ସଥନ ସିଂହ ସଂହାର କରିଯା ଐ ଘନି
ଶ୍ରହଣ କରିବେନ, ତଥନାହିଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜୀବନାଂକେ ପରାଭୂତ କରିଯା

ଉଦ୍ଧବঃ । ତତସ୍ତତଃ ॥

ନାରଦঃ । ତତସ୍ତେନୋତ୍ତଃ—

জୁଲିତୋ ଜନଃ କୃଶାନୋ
ଶାମ୍ୟତି ତପ୍ତଃ କୃଶାନୁତୈବାୟଃ ।
ଭଗବତିକୃତାଗମୋ ମେ
ଭଗବାନେବାଧୁନା ଶରଣ ॥ ୧୬ ॥

ଉଦ୍ଧବঃ । ତତଃ କିମୁତଃ ଭଗବତା ॥

ନାରଦ ।

ନ ଯାବଦୁପମର୍ପିତ ପ୍ରତିଭଟେଭ-କଞ୍ଚିରବଃ
ପିନାକିମୁଖନାକିଭିମୁକୁଟିତାନୁଶିଷ୍ଟିର୍ବିଭୁଃ ।

ନାରଦ ଇତି । ତପ୍ତଃ ତାପଃ ନୀତଃ ସନ୍ ॥ ୧୬ ॥

ନାରଦ ଇତି । ପ୍ରତିଭଟା ଏବେଭାଷ୍ୟେ ସିଂହଃ । ପିନାକୀ ଶିବଃ । ମୁକୁଟବସ୍ତକେ

ଆମାର ଏହି ମଣି ହରଣ କରିଯା ଲାଇବେନ, ଯାହା ହଟକ, ତୁମି
ଏଥନ ତାପମମୁଦ୍ରେ ନିମିଷ ହଇଲା ॥ ୧୫ ॥

ଉଦ୍ଧବ । ତାର ପର ତାର ପର ? ॥

ନାରଦ । ତାର ପର ମଜାଜିଂ ବଲିଯାଛିଲ—

ଯେମନ ଅଗ୍ନି ଦନ୍ତବ୍ୟକ୍ତି ଅଗ୍ନିର ଉତ୍ତାପେଇ ଉପଶାନ୍ତି ଲାଭ
କରେ, ତନ୍ଦ୍ରପ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାପରାଧୀ ଆମି, ଆମାର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପରମ
ଆଶ୍ୱର ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭିନ୍ନ ଆମାର ଅନ୍ତ ଆଶ୍ୱର ନାହିଁ, ତିନିହି
ଆମାକେ-ରଙ୍ଗା କରିବେନ ॥ ୧୬ ॥

ଉଦ୍ଧବ । ତାର ପର ଆପନି କି ବଲିଯାଛିଲେନ ? ॥

ନାରଦ ।

ହେ କୁଟିଲଚିତ ! ଯିନି ପ୍ରତିଯୋକ୍ତାରୂପ ହତ୍ତିର ପକ୍ଷେ ସିଂହ-

ମୁଦୀ ତଦବରୋଧନେ କୁଟିଲଭାବ ତାବଦ୍ଦୁତଃ

ତ୍ସ୍ୟାଦ୍ୟ କୁଳନନ୍ଦିନୀ ଚିରଧୂତାଧିରାଧୀୟତାଃ ॥ ୧୭ ॥

ତତଶ୍ଚାବରୋଧନେ ରାଧାଯାଃ ପ୍ରବେଶାୟ ତେନ ଜନନୀ ନିଯୁକ୍ତା ॥

ଉଦ୍ଭବः । (ସାନନ୍ଦଃ) ତ୍ସ୍ୟା କାରଣ୍ୟମିଳୁନା ମନ୍ତ୍ରକ୍ଷିତୋହୟଃ

ପବନବ୍ୟାଧିରନେନ ମହାରମ୍ୟାୟନେନ ॥

ନାରଦଃ । ହଞ୍ଚ ! ମନ୍ତ୍ର-ଗଞ୍ଚିର-ଶୋକଶୂଳ୍ୟା ଗୋକୁଳଃ ବ୍ରଜସ୍ତ୍ୟା

ନେଦମାସ୍ତାଦିତଃ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସ୍ତା ॥

ଥତା ଆଜ୍ଞା ସତ୍ତ୍ଵ ସଃ । ଅବରୋଧନେ ଅତ୍ସପୁରେ, ଚିରଃ ଥତା ଆଧିର୍ୟା ସା ଆଧିରତାଃ
ସ୍ଥାପ୍ୟତାଃ ॥ ୧୭ ॥

ଉଦ୍ଭବ ଇତି । ମନ୍ତ୍ରକ୍ଷିତସ୍ତର୍ପିତଃ । ପବନବ୍ୟାଧିଃ ବାତୁଳଃ ॥

ସ୍ଵରୂପ, ଯୀହାର ଆଜ୍ଞା ଶିବ ପ୍ରଭୃତି ଅନରଗଣ ମନ୍ତ୍ରକେ ବହନ
କରେନ, ମେହି ବିଭୁ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଗମନ ନା କରିବେନ, ତାବେ
ତୁମି ଆହ୍ଲାଦମହକାରେ ଶ୍ରୀତ୍ର ଚିରମନସ୍ତପ୍ତୀ କୁଳନନ୍ଦିନୀକେ ଅତ୍ସଃ-
ପୁରେ ସ୍ଥାପନ କର ॥ ୧୭ ॥

ଅନ୍ତର ସତ୍ରାଜିଃ ଅତ୍ସପୁରେ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ପ୍ରବେଶ କରାଇବାର
ନିମିତ୍ତ ଆପନାର ଜନନୀକେ ନିଯୁକ୍ତ କରିଲ ॥

ଉଦ୍ଭବ । (ଆନନ୍ଦେର ସହିତ) ଏତୋ ! ଆପନି କରଣ୍ୟମୁଦ୍ର,
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଲୀଲା-ରମ୍ୟାନ ଦ୍ୱାରା ଏହି ବାୟୁରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ଆମାକେ
ପରିତ୍ତପ୍ତ କରିଲେନ ॥

ନାରଦ । ହାୟ ! ଗୁରୁତର ଶୋକଶୂଳେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହଇଯା ପୌର-
ମାସୀ ଗୋକୁଳେ ଗମନ କରିଯାଛେନ, ତିନି ଏ ଦିଷ୍ୟ ଆସ୍ତାଦନ
କରିତେ ପାଇଲେନ ନା ! ॥

ଉଦ୍‌ବଃ । ତାମନ୍ତରେଣ କା ଥିଲୁତ୍ର ଲାଲଯିଷ୍ୟତି ଦେବୀଃ ସବୀସୀଃ ॥
ନାରଦଃ । ହଞ୍ଚୁରଞ୍ଜେବାସିନୀମତ୍ରାଭିନ୍ନପାଃ ନିକ୍ରପୟାମି ॥
ଉଦ୍‌ବଃ । କେଯଃ ପୁଣ୍ୟବତ୍ତୀ ॥
ନାରଦଃ ।

କୁଞ୍ଚମରଚନ-ଚଞ୍ଚିନିକୁଟୀନାୟକାଳେ
ପରିଗତମତିରାୟୁର୍ବେଦତଞ୍ଜେ ତର୍କଣାଃ ।
କଲଯିତୁମପି ଭାବଃ ସ୍ଵାବରାଗାଃ ସମର୍ଥା
ନିବନ୍ଧି ନବରୂପା ଦ୍ଵାରବତ୍ୟାଃ ପ୍ରସିଦ୍ଧା ॥ ୧୮ ॥

ଉଦ୍‌ବ ଇତି । ସବୀସୀଃ କନିଷ୍ଠାଃ ॥
ନାରଦ ଇତି । ହଞ୍ଚୁବିଶ୍ଵକର୍ମଣଃ ॥
ନାରଦ ଇତି । ନିକୁଟା ଗୃହାରାମାଃ । ଗୃହାରାମାଷ୍ଟ ନିକୁଟା ଇତ୍ୟମରଃ । ପରିଗତ-
ମତିଃ ନୈଶୁଣ୍ୟଃ ପ୍ରାପ୍ତାମତିର୍ଯ୍ୟକ୍ଷାଃ ସା ॥ ୧୮ ॥

ଉଦ୍‌ବ । ତିନି ଭିନ୍ନ କନିଷ୍ଠା ଭଗିନୀ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଏ ସ୍ଵଳେ କେ
ଲାଲନ କରିବେ ? ॥
ନାରଦ । ବିଶ୍ଵକର୍ମାର ଶିଷ୍ୟାଇ ଏ ବିଷୟେ ଅମୁକପା ବିବେଚନ
କରି ॥

ଉଦ୍‌ବ । ଏହି ଗୁଣବତ୍ତୀ କେ ? ॥

ନାରଦ ।

ସିନି ଗୃହମୟୀପବର୍ତ୍ତି ଉଦ୍ୟାନେ ଅକାଳେ ପୁଷ୍ପରଚନାୟ ସ୍ଵପ୍ନୀ,
ତର୍କ-ସକଳେର ଆୟୁର୍ବେଦତଞ୍ଜେ ସ୍ଥାବର ନିପୁଣ ବୁଦ୍ଧି ଏବଂ ସିନି
ସ୍ଵାବର ସକଳେର ଭାବବୋଧେ ସମର୍ଥା, ମେହି ପ୍ରସିଦ୍ଧା ନବରୂପା
ଦ୍ଵାରକାୟ ବାସ କରିତେଛେ ॥ ୧୮ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । କିମ୍ବାମ ତତ୍ତ୍ଵମନ୍ତ୍ରାଃ କାନନଦେବୀଯଃ ଜାନାତି ॥
ନାରଦ । ଅଥ କିଂ, ସଦିଯଂ ନବବୁନ୍ଦେତି ସଥାର୍ଥ-ସଂଜ୍ଞା ତତ୍ତ୍ଵାପି
ସଂଜ୍ଞୟା ନିଦେଶେନାମୁଗ୍ନହୀତା ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । କୀଦୃଗେଷ ନିଦେଶ ॥

ନାରଦ ।

ପ୍ରେସ୍ତ୍ରଃ ପଣ୍ଡପାଲିକା ବିହରତୋ ଯାନ୍ତତ୍ର ବୁନ୍ଦାବନେ
ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ଦୁର୍ଲଭଚିତ୍ର-କେଳିକଲିକାକାଣ୍ଡା କଂସାବିଷ ।
ରାଧା ତତ୍ର ବରୀଯମୀତି ନଗରୀଂ ତାମାଶ୍ରିତା ଯା କ୍ଷିତୋ
ପ୍ରେବାଂ ଦେବି ! ସମସ୍ତ-ଅଙ୍ଗଳ-କରୀମନ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ-କୁରୁ ॥ ୧୯ ॥

ନାରଦ ଇତି । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦୁର୍ଲଭାଯାଚିତ୍ର-କେଳୟ ଏବ କଲିକାନ୍ତାମାଃ କଂଶ୍ମନ୍ତ୍ରା-
ଶ୍ରମନ୍ତ୍ର । କଂଶ୍ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରଥମାଙ୍କୁ ଇତ୍ୟମରଃ । ଅତ୍ର ପ୍ରେସ୍ତ୍ରସୀୟ ରାଧା ବରୀଯମୀତି ହେତୋ-
ବସାଃ ମେବାମଙ୍ଗୀ କୁର୍ବିତ୍ୟବସଃ ॥ ୨୦ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । ଏହି ବନଦେବୀ କି ଶ୍ରୀରାଧାର ତତ୍ତ୍ଵ ଅବଗତ ଆଛେନ ? ॥
ନାରଦ । ହଁ ଜାନେନ ବହୁ କି, ଯେ ହେତୁ ଇହାର ସଥାର୍ଥ ନାମ ନବ-
ବୁନ୍ଦା, ତାହାତେ ଆବାର ମୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ରୀ ସଂଜ୍ଞା-କର୍ତ୍ତକ ଅନୁଗ୍ରହୀତା
ହଇଯାଛେ ॥

ଉଦ୍‌ଭବ । ଏହି ନିଦେଶ କିରପ ? ॥

ନାରଦ ।

ସିନି ବୁନ୍ଦାବନେ ବିହାରଶୀଳ, ସିନି ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଦୁର୍ଲଭ-ଚରିତ୍ର-
କେଳିକଲିକାର ପ୍ରଥମାଙ୍କୁ ସ୍ଵରୂପ, ମେହି କଂସାରିର ସତ ପଣ୍ଡ-
ପାଳ-ବାଲିକା ପ୍ରେସ୍ତ୍ରସୀ ଆଛେନ, ତମଧ୍ୟେ ଶ୍ରୀରାଧାଇ ସର୍ବପ୍ରଧାନା,
ଏକଣେ ତିନି ପୃଥିବୀତଳେ ଦ୍ଵାରକା ଆଶ୍ରଯ କରିଯା ରହିଯାଛେ,

ଉଦ୍‌ବଃ । (ସାତ୍ରଂ) ଭଗବନ୍ ! ତାଃ ପଣ୍ଡପାଲକିଶୋରିକାଃ

ସୃତିମାରୁଢାଃ ସ୍ଵାନ୍ତମସ୍ତାକଃ ସନ୍ତାପ୍ୟନ୍ତି ॥

ନାରଦଃ । ମା ଭଜ ସନ୍ତାପ ॥

ସତଃ—

ଦୃଷ୍ଟ୍ଵୁ । କାମପି କଂସବୈରି-ବିରହାଦୀସାଦୟସ୍ତୌର୍ଦ୍ଧାଃ

କାମାଖ୍ୟା ନରକାସ୍ତ୍ରେଣ ଲଲନାରାଜୀଃ କିଳାଜୀହର୍ବ ।

ଏତାଭିର୍ମୁଖୁର୍ବୈର୍ଗିବାଃ ପରିମଲୈରାଶ୍ଵାସିତାଭିନ୍ତ୍ୟା

ତୁମ୍ଭାରାଧନ-ତୁଟ୍ଟ୍ୟା ମଣିଗରି-ଦ୍ରେଣୀୟ ତତ୍ତ୍ଵୋଷ୍ୟତେ ॥

ନାରଦ ଇତି । ସତ ଇତି । ଅଜୀହର୍ବ ହାରଯାମାସ ॥

ଅତଏବ ହେ ଦେବି ! ଆପନି ଗିଯା ତ୍ାହାର ମଞ୍ଚଲଦାୟିନୀ ମେବା
ଅନ୍ତୀକାର କରନ ॥ ୧୯ ॥

ଉଦ୍‌ବ । (ଅଶ୍ରୁମୋଚନ କରିତେ କରିତେ) ଭଗବନ୍ ! ମେଇ
ଗୋପକିଶୋରିକା ମକଳ ସୃତିପଥେ ଆକୃତ୍ତ ହଇଯା ଆମାର
ଅନ୍ତଃକରଣକେ ସନ୍ତ୍ଵନ୍ତ କରିତେଛେ ॥

ନାରଦ । ସନ୍ତାପ କରିଓ ନା ॥

କାରଣ—

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣବିରହେ ପଣ୍ଡପାଲକିଶୋରିକା ମକଳ କୋନ ଅନି-
ବ୍ୟଚନୀୟ ଦଶା ଆଣ୍ଟି ହଇଯାଛିଲେନ ଦେଖିଯା, କାମାଖ୍ୟାଦେବୀ
ନରକାସ୍ତ୍ର-ଦ୍ଵାରାୟ ଐ ମୟୁନ୍ୟ ଲଲନାଶ୍ରଣିକେ ହରଣ କରାଇଯା-
ଛିଲେନ । ଅନୁତ୍ତର ତ୍ାହାର କାମାଖ୍ୟାଦେବୀର ବିପୁଲକ୍ରମେ ଆରା-
ଧନୀ କରାଯ ଦେବୀ ମନ୍ତ୍ରକ୍ଷେତ୍ର ହଇଯା ତ୍ାହାକେ ମୟୁର ବାକ୍ୟ ଆଶାମ

ଉଦ୍ଧବ । (ମାନନ୍ଦ) ଭଗବନ୍ ! ପଶୁ ପଶୁ, ମୁଦ୍ରିତାଂ ପଲ୍ୟକ୍ରିକା-
ମନୁସରଷ୍ଟୀ ସତ୍ରାଜିତଃ ସବିତ୍ରୀ ପୁରାନ୍ତର-କଞ୍ଚାମବଗାହତେ ॥
ନାରଦ । ତଦେହି ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣାମଧ୍ୟମଧ୍ୟାନ୍ତ ମାଧ୍ୟବେନ୍ଦ୍ରଃ ପ୍ରତିପାଳ-
ଯାବଃ ॥

(ଇତି ନିକ୍ରାନ୍ତୋ) ॥

ବିକ୍ଷଣ୍ଟକ ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ସତ୍ରାଜିଜ୍ଞାତରମନୁସରଷ୍ଟୀ ରାଧା ।)
ରାଧା । (ସମ୍ବ୍ୟଥମାକାଶେ ମଂଙ୍କତେନ ।)

ଉଦ୍ଧବ ଇତି । ମୁଦ୍ରିତାମିତି । ପଲ୍ୟକ୍ରିକାଂ ଦୋଲାଃ ସତ୍ରାଜିତଃ ସବିତ୍ରୀ ସତ୍ରା-
ଜିଜ୍ଞାତା ॥

ଅଦାନ କରେନ, ତାହାତେ ଈ ମକଳ ଗୋପକିଶୋରୀ ଆଶ୍ଵସ୍ତ ହଇୟା
ଅନିପ ବିତେର ଦ୍ରୋଣୀମୟୁହେ ଅବହିତି କରିତେନ ॥

ଉଦ୍ଧବ । (ଆନନ୍ଦମହକୁରେ) ଭଗବନ୍ ! ଦେଖୁନ ଦେଖୁନ, ସତ୍ରା-
ଜିତେର ଜନନୀ ବନ୍ଦ୍ରାହୃତ ଦୋଲାରୋହଣେ ପୁରମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତି ଅନ୍ତଃ-
ପୁରେ ଗମନ କରିତେଛେ ॥

ନାରଦ । ତବେ ଆଇନ, ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣା-ମଭାମଧ୍ୟେ ଅଧ୍ୟାସୀନ ହଇୟା ମାଧ-
ବେନ୍ଦ୍ରେର ଅପେକ୍ଷା କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଉତ୍ୟେର ପ୍ରତ୍ୟାନ) ॥

ବିକ୍ଷଣ୍ଟକ ଅର୍ଥାଂ ଭୂତ ଭବିଷ୍ୟାଂ କାର୍ଯ୍ୟେର ସୂଚନା ॥

(ଅନନ୍ତର ସତ୍ରାଜିଜ୍ଞନମୀର ପଶ୍ଚାଂ ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶ୍ରୀରାଧା । (ବ୍ୟଥାର ସହିତ ଆକାଶେ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କରିଯା-
ମଂଙ୍କତଭାବୀରୁ ।)

ବିଚିତ୍ରାୟାଂ ଭୂମାଦିଜନିଷତ କଣ୍ଠାଃ କତି ନ ସା
କଠୋରାନ୍ତୀ ନାନ୍ଦା ନିବସତି ଯଯା କାପି ସଦୃଶୀ ।

ମୁକୁନ୍ଦଂ ଯମୁକ୍ତ୍ରା ସମୟମହମ୍ଦ୍ୟାପି ଗମଯେ
ଧିଗସ୍ତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟାଶାମେହହ ! ଧିଗ୍ମୂଳ ଧିଦ୍ୟମ ଧିଯାଂ ॥ ୨୦ ॥

(ପରିବ୍ରତ୍ୟ ।)

ଅଞ୍ଜେ ! କୌମ ଏମୋ ଜଣୋ ଏଥ ଅନ୍ତେଉରେ ଶୀଅଦି ॥
ହୁକ୍କା । ଗତିଗି ! ତ୍ୱର ମହାତବୋଧନ୍ସ୍ମ ଦେଏସିଣୋ ଶିଦେ-
ମେଣ ॥

ରାଧେତି । ବିଚିତ୍ରାୟାମିତି । ତ୍ରିପର୍ଯ୍ୟାୟ-ନାମ ନାଟକଭୂଷଣମିଦଂ । ଯଥା ବିଚା-
ରପ୍ତାନ୍ତଥା ଭାବୋ ବିଜେମ୍ବତ୍ରିପର୍ଯ୍ୟାୟ । ଅତ୍ୱ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେନ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ଧିକ୍-
କରୁଣାଦିପର୍ଯ୍ୟ ॥ ୨୦ ॥

ଆର୍ଯ୍ୟ ! କଞ୍ଚାଦେଷ ଜନୋହର୍ତ୍ତଃପୁରେ ନୀଯତେ ॥

ବୁଝେତି । ହେ ନପ୍ତି ! ତତ୍ ମହାତପୋଧନତ୍ ଦେବର୍ଥେନିଦେଶେନ ॥

ଏହି ବିଚିତ୍ର ପୃଥିବୀତଳେ କତ କତ ନା କଣ୍ଠୀ ଜମ୍ବଗ୍ରହଣ
କରିଯାଛେ, କିନ୍ତୁ ଆମାର ନ୍ୟାୟ କଠୋରାନ୍ତୀ କୋନ କଣ୍ଠାଇ
ପୃଥିବୀମଧ୍ୟେ ବାସ କରେ ନାହିଁ । କାରଣ ଆମି ମୁକୁନ୍ଦକେ ପରି-
ତ୍ୟାଗ କରିଯା ଅଦ୍ୟାପି କାଳ-ସାପନ କରିତେଛି, ହାୟ ! ଆମାର
ପ୍ରତ୍ୟାଶାକେ ଧିକ୍, ପ୍ରାଣ ମକଳକେ ଧିକ୍ ଏବଂ ଆମାର ବୁଦ୍ଧିକେ ଓ
ଧିକ୍ ॥ ୨୦ ॥

(ପଞ୍ଚାଂ ଗମନ କରିତେ କରିତେ ।)

ଆର୍ଯ୍ୟ ! କେନ ଏ ଜନକେ ଏହି ଅନ୍ତଃପୁରେ ଲଇଯା ଯାଇତେ-
ହେନ ? ॥

ହୁକ୍କା । ନପ୍ତି ! ଦେବର୍ଥି ନାରଦେର ଆମେଶାନୁରେ ॥

ରାଧା । (ସଗତଃ) ମୋ ଭବନୀଏ ଆଚାରିଓ ଅନ୍ତ ସିନିକ୍ରେତି
ଶୁଣୀଅଦି, ତଦୋ ଜେକବ ଭବନେଣ ଭାଣୁଣା ତାଦୋ ସତ୍ତା-
ଜିଦୋ ତମ୍ଭ ବଅନେ ଥାବିଦୋ ॥

ବୁଦ୍ଧା । ଏତିଥି ! ଏହି ଦେଖି କୁଞ୍ଜିଣୀଏ ହଥେ ତୁମ୍ଭ ସମପାଇମ୍ଭଃ ॥
(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ସପରିବାରା ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ।)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସହି ମାଧବି ! ସମନ୍ତରମଣିଂ ମଗ୍ନିତୁଂ ପଥିଦୋ
ଅଜ୍ଞାଉତୋ କୀମ ବିଲମ୍ବେଦି ॥

ରାଧେତି । ଭଗବତ୍ୟାଃ ପୌରମାତ୍ରା ଇତ୍ୟର୍ଥଃ । ଆଚାର୍ୟଃ ଶୁକ୍ଳରିତି ଯାବଂ
ଅମାଂ ନିଦ୍ଧ ଇତି ଶୁଣନେ । ଅତଏବ ଭଗବତା ଭାନୁନା ତାତଃ ସତ୍ରାଜିଂ ତଞ୍ଚ
ନାନଦନ୍ତ ଇତ୍ୟର୍ଥଃ । ବଚନେ ଷ୍ଟାପିତଃ ॥

ବୁଦ୍ଧେତି । ହେ ନଷ୍ଟି ! ଏହି ଦେବୀ କୁଞ୍ଜିଣ୍ୟା ହଣ୍ଡେ ତଃ ସମର୍ପିଷ୍ୟାମି ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ସଥି ମାଧବି ! ସ୍ଵମନ୍ତରମଣିଂ ମାର୍ଗନ୍ତିତୁଂ ପ୍ରହିତ ଆର୍ୟାପୁତ୍ରଃ
କମ୍ପାଦିଲବ୍ରତେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମନେ ମନେ) ଦେବମିହି ତ ଭଗବତୀର ଗୁରୁ ଶୁନିଯାଛି,
ତିନି ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଅତିଶୟ ମେହ କରିଯା ଥାକେନ, ଅତ-
ଏବ ମୁନିର ଆଜ୍ଞାୟ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଆମାର ପିତା ସତ୍ରାଜିଂକେ
ସ୍ଥାପନ କରିଯାଛେନ ॥

ବୁଦ୍ଧା । ନଷ୍ଟି ! ଏମ, ଦେବୀ କୁଞ୍ଜିଣୀର ହଣ୍ଡେ ତୋମାକେ ସମର୍ପଣ
କରିଗା ॥

(ଅନନ୍ତର ପରିବାର-ବର୍ଗେର ମହିତ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର ପ୍ରବେଶ ।)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସଥି ମାଧବି ! ଆର୍ୟ-ପୁତ୍ର ସ୍ଵମନ୍ତରମଣି ଅସ୍ରେମଣ
କରିତେ ଗିଯା ଏତ ବିଲମ୍ବ କରିତେଛେନ କେନ ? ॥

ମାଧ୍ୟୀ । ଭଣ୍ଡାରିଏ ! ପରମ୍ପି ତଥ କିମ୍ପି କଜ୍ଜନ୍ତରଂ ହବି-
ସ୍ମଦି ॥

ରାଧା । (ସ୍ଵଗତଃ) ଭଣିଦକ୍ଷି ଭାଗୁଣୀ, ବଛେ ! ଜୀବ ସମସ୍ତଙ୍କ
ମାହବେଳ ତୁହ ମଣିବଙ୍କେ ଶ ବନ୍ଧିଅଦି ତାବ ସରହସ୍ମୁଂ ଦେ
ପଢମୁଂ ନାମ ସମ୍ବରଣିଜ୍ଞଂ ତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ବିଲୋକ୍ୟ) ହଲା ! କା ଏମା ଜରନୀ-ମୁଣ୍ଡିମନୀଏ
ଅଉର୍କବରୁବ-ଲାଞ୍ଛୀଏ ମମଃ ଏଥ ଆଅଛଦି ॥

ମାଧ୍ୟୀତି । ଭର୍ତ୍ତାରିକେ ! ପରମପି ତତ୍ର କିମ୍ପି କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତରଂ ଭବିଷ୍ୟତି ॥
ରାଧେତି । ଭଣିତାନ୍ତି ଭାନୁନା, ବଂସେ ! ସାବଃ ଶ୍ରମନ୍ତଙ୍କେ ମାଧ୍ୟୀବେଳ ତଥ
ମଣିବଙ୍କେ ନ ବଧ୍ୟତେ, ତାବଃ ସରହସ୍ମୁଂ ତେ ପ୍ରଥମଃ ନାମ ରାଧେତି ନାମେତ୍ୟର୍ଥଃ । ସମ୍ବର-
ନୀଯମିତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ସଥି ! କା ଏହା ଜରନୀ-ମୁଣ୍ଡିମତ୍ୟା ଅପୂର୍ବରୂପ-ଲଙ୍ଘ୍ୟା ମମଃ
ଅତ୍ରାଗଛତି ॥

ମାଧ୍ୟୀ । ରାଜକ୍ଷେ ! ବୋଧ ହୟ, ମେ ସ୍ଥାନେ ଆରା କେନ
କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତର ଉପଶିତ ହଇଯା ଥାକିବେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମନେ ମନେ) ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଆମାକେ ବଲିଯାଛିଲେନ,
ବଂସେ ! ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାଧ୍ୟବ ତୋମାର ମଣିବଙ୍କେ ଶ୍ରମନ୍ତକମଣି
ବନ୍ଧନ ନା କରେନ, ତାବଃ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଥମେ ତୁମି ଆପନାର
ଶ୍ରୀରାଧା ବଲିଯା ନାମ ଗୋପନ କରିଯା ରାଖିଓ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଅବଲୋକନପୂର୍ବିକ) ସଥି ! ମୁଣ୍ଡିମତୀ-ଅପୂର୍ବ-
ରୂପ ଲଙ୍ଘନୀର ସହିତ ଏ ସ୍ଥାନେ ଆସିତେଛେ, ଏ ବ୍ରଦ୍ଧା କେ ? ॥

ରାଧା । (ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀମାଲୋକ୍ୟ ସଂଗତଃ) ମାହୁ, ମାହୁରୀପୁର-
ଭରିଦା ଏମା ରାଇନ୍‌ମହିସୀ, ଗୋକୁଳକିଶୋରୀ-ମୋରତୁଂ ବିଅ
ଧାରେନ୍ଦି ॥

ବୃକ୍ଷା । (ଉପସ୍ଥତ୍ୟ) ଦେଇ ରୁକ୍ଷିଣି ! ମମନ୍ତରମହିସଙ୍ଗେ କିନ୍ଦାବନାହେଣ
ମହ ପୁଣେ ସତ୍ତାଜିତେଣ ଅପ୍ରଗୋ ପୁଣ୍ଠି ଏମା ମନ୍ତରଭାମୀ
ରାଇନ୍‌ମୁଖ ଉପହାରୀକିନ୍ଦା, ତା ପିଅମହି ସାହାରଣ୍‌ମିଣେହ-
ମାହୁରୀ ମୋହଗ୍‌ଗାହିଆରିଣୀ ତୁ ଏ କରଣିଜ୍ଞା ॥

ରାଧେତି । ମାଧୁ, ମାଧୁରୀପୂରହୃତା ଏବା ରାଜେନ୍‌ମହିସୀ, ଗୋକୁଳକିଶୋରୀ-
ମୋରଭାମିବ ଧାରଯତି ॥

ବୃକ୍ଷା । ଦେବି ରୁକ୍ଷିଣି ! ତମନ୍ତକପ୍ରମଳେ କୃତାପରାଧେନ ମମ ପୁଣେଣ
ମର୍ଗାଜିତା ଆୟୁନଃ ପୁଣ୍ଠି ଏମା ସତ୍ୟଭାମୀ ରାଜେନ୍‌ଦ୍ରାର ଉପହାରୀକୃତା), ତଃ ନିଜ-
ମହିନୀ ସାଧାରଣମେହମୁଖୀ-ମୋତାଗ୍ୟାଧିକାରିଣୀ ସ୍ଵରା କର୍ତ୍ତବ୍ୟା ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ମନେ ମନେ)
ମନୋହର ମାଧୁର୍ୟରାଶି-ପରିପୂରିତ ଏହି ରାଜେନ୍‌ଦ୍ରମହିସୀ ଯେନ
ଗୋକୁଳକିଶୋରୀର ମୌରଭ ଧାରଣ କରିଯାଛେ ॥

ବୃକ୍ଷା । (ନିକଟେ ଗିଯା) ଦେବି ରୁକ୍ଷିଣି ! ତମନ୍ତକମଣି-ପ୍ରମଳେ
ଆମାର ପୁଣ୍ଠ ସତ୍ତାଜିତ ରାଜେନ୍‌ଦ୍ରେର ନିକଟ ଅପରାଧ କରିଯା-
ଛିଲ, ଏକାରଣ ମେ ଆପନାର ପୁଣ୍ଠି ଏହି ସତ୍ୟଭାମାକେ
ତୀହାର ପ୍ରତି ଉପହାର ପ୍ରଦାନ କରିଯାଛେ, ଅତଏବ ଆପନି
ଇହାକେ ନିଜ-ସର୍ଥୀ ବଲିଯା ସାଧାରଣ ମ୍ରେହ-ମାଧୁରୀ-ମୌରଭ-
ଗ୍ୟର ଭାଗିନୀ କରିବେନ ॥

ରାଧା । (ସଗତଃ) କାମଃ ବୃଦ୍ଧି ପଲବେହୁ, କେଅଳଃ ଦିଗେ-
ସମ୍ମ ନିଦେଶ ବିସ୍ମୟେଣ ଏଥ ପଇଟ୍ଟକି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଆଜେ ! ଧନ୍ତକି, ଜାଏ ଈଦିମୋ ସଥୀଜଣୋ ଉବ-
ଥିଦୋ, ତା ତୁମଃ ଅଞ୍ଚଣୋ ସରଃ ଜାହି, ଅହଃ କୃଖୁ ମଚ୍ଛଭାମଃ
ପଡ଼ିବାଲଇମୁ ॥

ବୃଦ୍ଧା । ଜହ ଭଣଇ ଦେବୀ ॥
(ଇତି ନିକ୍ରାନ୍ତା) ॥

ରାଧେତି । କାମଃ ବୃଦ୍ଧା ପ୍ରଲପତ୍ତ, କେବଳଃ ଦିନେଶ୍ଚ ନିଦେଶ-ବିଦୟେଣାତ୍ର
ପ୍ରବିଷ୍ଟାନ୍ତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଆର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ! ଧନ୍ତାନ୍ତି, ଯତ୍ତା ମମ ଦ୍ଵିଦୂଶଃ ସଥୀଜନ ଉପହିତଃ, ତଃ
ଦ୍ଵାରାତ୍ମନୋ ଗୃହଃ ଯାହି, ଅହଃ ଥିଲୁ ସତ୍ୟଭାମଃ ପ୍ରତିପାଲରିଷ୍ୟାମି ॥

ବୃଦ୍ଧେତି । ସଥା ଭଣତି ଦେବୀ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମନେ ମନେ) ବୃଦ୍ଧାର ମନେ ଯାହା ହୟ ପ୍ରଲାପ କରନ୍ତକ,
ଆମି କେବଳ ଦିନେଶେର ନିଦେଶେ ଏ ସ୍ଥାନେ ଆସିଯା ଥିବେ
କରିଯାଛି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଆର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ! ଆମି ଧନ୍ୟ ହଇଲାମ ଯେ, ଆମାର ଏତାମୂର୍ତ୍ତି
ମଥୀ ଆସିଯା ଉପହିତ ହଇଲେନ, ତବେ ଆପନି ନିଜ-ଗୃହେ
ଗମନ କରନ୍ତ, ଆମି ନିଶ୍ଚଯ ସତ୍ୟଭାମାକେ ପ୍ରତିପାଲନ
କରିବ ॥

ବୃଦ୍ଧା । ଯେ-ଆଜ୍ଞା ଦେବୀ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଥିଲାନ) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଜନାନ୍ତିକ ।) ସହି ମାଧବ ! ପେକ୍ଖ ଏମୋ ଅଞ୍ଜ-
ଉତ୍ସୁସ ମଚ୍ଛ-ମଂକପ୍ରଦା ମେଦୁ ବିମଦ୍ଦଣେ ମଚ୍ଛଭାମାଏ ମୋନେର
ପୁରୋ ଧୀରଂ ବି ଗଂ ଆନ୍ଦୋଲେଦି ॥

ମାଧବୀ । ଭର୍ତ୍ତିଦାରିଏ ! ମଚ୍ଛଂ ଭଗାସି, ଏମା ତୁଙ୍କ ବିତ୍ତମଂ ଉପ-
ଥାଦେଦି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ହଳା ! ମୁଖ ମେ ମଳାହଣଂ ନଂ କୁଞ୍ଚ ଅମାରକପ୍ରଗଂ
କୁବଂ ଏଦଂ ॥

(ପୁନର୍ନିର୍ଭାଲ୍ୟ ମଂଙ୍କତେନ ।)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । (ଜନାନ୍ତିକ । ଅର୍ଥ । ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ମାଧବାଃ କର୍ଣ୍ଣଗିରାହ)
ସଥି ମାଧବି ! ପଞ୍ଚ ଏଷ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରଶ୍ଵର ମତ୍ୟ-ମଂକଳନାମେତୁ ବିମଦ୍ଦିନଃ ମତ୍ୟଭାମାରାଃ
ମୌନର୍ଧ୍ୟପୁରୋ ଧୀରାମପି ମାରାନ୍ଦୋଲାରତି ॥

ମାଧବୀତି । ଭର୍ତ୍ତିଦାରିକେ ! ମତ୍ୟଃ ଭଗାସି, ଏବା ତବ ବିତ୍ତମୟ-ପାଦଯତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ସଥି ! ମୁଖ ମେ ଶ୍ଵାଷନଂ, ନୂନଂ ଥିଲୁ ଅମାରକପ୍ରଯଃ କ୍ରପମେତ୍ୟ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ମାଧବୀର କର୍ଣ୍ଣ ସଂଲଗ୍ନ ହଇୟା କହିଲେନ) ସଥି
ମାଧବି ! ଦେଖ ମତ୍ୟଭାମାର ଏହି ମୌନର୍ଧ୍ୟମୂହ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରେର
ମତ୍ୟ-ମଂକଳନାଶେର ହେତୁ, ସଦିଚ ଆଗି ଶୁଧୀର, ତଥାପି
ଆମାକେଓ ଆନ୍ଦୋଲିତ କରିତେଛେ ॥

ମାଧବୀ । ରାଜକଣ୍ଠେ ! ମତ୍ୟ ବଲିତେଛ, ଇନି ତୋମାର ବିତ୍ତ
ଉତ୍ସାଦନ କରିବେନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସଥି ! ଆମାର ଶାଘା ପରିତ୍ୟାଗ କର, ନିଶ୍ଚଯ ଏ
କ୍ରପେର ମାରକପ୍ରଯ ନାହିଁ ॥

(ପୁନର୍ବାର ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯାଇ ମଂଙ୍କତ ଭାଷାଯ ।)

ଦୃଷ୍ଟିର୍ବହ୍ତୁପରତିଂ ଶମିତାମୁପୂର୍ବୀ
ନାତୀ କରୋତ୍ୟଧରପଲ୍ଲବତାତ୍ରତାଙ୍କ ।
ଗଣ୍ଡବୀ ଚ ପରିଚୁଷ୍ଟି କମ୍ବକାନ୍ତିଃ
ମଦ୍ଵିଷ୍ୟଃ ଛିତିରିଯঃ ସ୍ଵତନୋନ୍ତନୋତି ॥
ମାଧ୍ୟମୀ । ଗୁଣଃ କାଶିରାଜ-କଞ୍ଜା ଅନ୍ତା ବିଶ୍ୱ ଏମା କଞ୍ଚିଂ ବି
ପୁରିମେ ବନ୍ଦରାଜା ହବିଦ୍ଵଦ୍ଵି ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାଚଲୀ ।

(ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ଦୃଷ୍ଟିରିତି । ଉପରତିଂ ଶାନ୍ତିଃ ବିଷୟ ଗ୍ରହଣାତ୍ମାବେନ ଚାଙ୍ଗଳା କଟାକ୍ଷାଦ୍ୟ ଭାବତୋ
ଶମିତାମୁପୂର୍ବୀ ଶାସ-ପରମ୍ପରା । ପରିଚୁଷ୍ଟି ଚୁଷ୍ଟନବ୍ୟ ସଂୟୁନକ୍ତି ସ୍ଵତନୋଃ ସତ୍ୟ-
କାମାରାଃ ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ନୁନଃ କାଶିରାଜ-କଞ୍ଜକା ଅନ୍ତା ଇବ ଏବା କଞ୍ଜିପି ପୁରୁଷେ ବନ୍ଦ-
ରାଗା ଭବିଷ୍ୟାତି ॥

ଆହା ! ଦୃଷ୍ଟି କେମନ ଶାନ୍ତି ଭଜନା କରିତେଛେ ଅର୍ଥାତ୍
ଚାଙ୍ଗଳ୍ୟ-କଟାକ୍ଷାଦ୍ୟର ଅଭାବବଶତଃ ଛିରଭାବେ ରହିଯାଇଛେ ଏବଂ
ନିଶ୍ଚାଶ-ପରମ୍ପରା ଅଧରପଲ୍ଲବେର ତାତ୍ରତା ବିନଷ୍ଟ ଏବଂ ଗଣ୍ଡବୀ
ଯେନ ସର୍ବତୋଭାବେ କମ୍ବକାନ୍ତିକେ ବିଡ଼ିଷ୍ଟି କରିତେଛେ, ଯାହା
ହଟ୍ଟକ, ଏଇ ଶ୍ରଦ୍ଧାରୀର ଏତାଦୃଶୀ ଅବଶ୍ରିତ ଆମାର ବିଷୟ ବିନ୍ଦାର
କରିତେ ଲାଗିଲ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ବୋଧ ହୟ କାଶିରାଜେର କଞ୍ଜା ଅନ୍ତାର ଲ୍ଯାମ୍ ଇନି କୋନ
ପୁରୁଷେ ଅମୁରାଗ ନିବନ୍ଦ କରିଯା ଥାକିବେନ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାଚଲୀ । (ସଂକ୍ଷତ ଭାଷ୍ୟ ।)

ମାଧୁର୍ୟଃ ମଧୁରିଣୁ-ବିପ୍ରଯୋଗଭାଜାଃ
ତସ୍ମୀ ମୁହଁରିଯମଙ୍ଗକୈନ୍ଦ୍ରନୋତି ।
ଆକୃତ୍ୟଃ ପ୍ରିୟସଥି ! ମାଧୁରୀଃ କିମେତାଃ
ଦୈତ୍ୟେଷ୍ଠପି ପ୍ରଥୟିତୁମାର୍ତ୍ତିଯଃ କ୍ଷମଣେ ॥
ତା ଏହି ପରିକ୍ରମନ ମେ ଚିତ୍ତବୁଦ୍ଧିଃ ॥
(ଇତ୍ୟପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।)

ସହି ମନ୍ତ୍ରଭାବେ ! ଏମା ଅପ୍ପଣୋ ସବାମି, ଏମଂ ତୁଳକ୍ଷଃ
ମିଣିଜ୍ଞବଦି ମେ ହିଅଅଃ ॥

ରାଧା । (ସ୍ଵଗତଃ) ନାମଚଂ ଭଣାଦି, ଜଂ ମହବି ଚିତ୍ତଃ ତଥା ॥

ଚଞ୍ଚାବଳୀତି । ଅଜକୈଃ ଆଦିକଭାବୈଃ । ତଦେହି ପରୀକ୍ଷାବହେ ଅଞ୍ଚାଶିତ୍-
ବୁଦ୍ଧିଃ ॥

ସଥି ସତ୍ୟଭାବେ ! ଏବା ଆୟନଃ ଶପାମି, ଏତଃ ତୁଭ୍ୟଃ ମିହତି ମେ ହୁଦରଃ ॥

ରାଧେତି । ନାମତାଃ ଭଣତି, ସଂ ମମାପି ଚିତ୍ତଃ ତଥା ॥

ଏହି କୁଣ୍ଡଳୀ ମୁହଁରୁହୁଃ ଅନ୍ତରାମା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣବିଯୋଗିନୀ ରମଣୀ-
ମିଗେର ସ୍ମାଧ୍ୟ ବିପ୍ରାର କରିତେଛେ, ହେ ପ୍ରିୟସଥି ! ଏ ମକଳ
ପୀଡ଼ା ଯଦି ଆକୃତ ହଇତ, ତାହା ହିଲେ ଦୈତ୍ୟେତେବେ କି ଏକପ
ମାଧୁର୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇତେ ପାରେ ? ଅତଏବ ଆଇସ, ଇହାର ଚିତ୍-
ବୁଦ୍ଧିର ପରୀକ୍ଷା କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ନିକଟେ ଗମନପୂର୍ବକ)

ସଥି ସତ୍ୟଭାବେ ! ଆମି ନିଜେର ଶଶିଥ କରିଯା ବଲିତେଛି,
ତୋମାର ପ୍ରତି ଆମାର ହୁଦଯ ମ୍ରେହାସିତ ହଇତେଛେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମନେ ମନେ) ମିଥ୍ୟା ବଲିତେଛେ ନା, କାରଣ ଆମା-
ର ଓ ଚିତ୍ତ ଐକ୍ରପ ॥

(ଥକାଶଂ ।)

ଦେଇ ! ତଦୋ ଧର୍ମକ୍ଷି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ବହିଣି ! କୌମ ତୁମଂ ଦୁର୍ମାଳ ଲକ୍ଷ୍ମୀଅସି ॥
ରାଧା । ଦେଇ ! ଏଥ ଅହଂ ତାଦେଶ ପମହଂ ପେସିଦକ୍ଷିତି, ମେ
ଦୋର୍ମାଣସମ୍ମ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ହଲା ! ମା ଉତ୍କଳ, ଅଞ୍ଜିଟୁନ୍ଦ୍ର ହଥେ ତୁମଂ ସମ-
ପ୍ରଇନ୍ଦ୍ର ॥

ରାଧା । (ମଦୈନ୍ଦ୍ର) ଦେଇ ! ମଞ୍ଚ ଜେଜେବ ଜଇ ସିନିଦ୍ଵାସି,
ତଦୋ ଏବଂ ମବଦା ପୁଣ୍ୟ କଥୁ ବାହରିନ୍ଦ୍ର ॥

ହେ ଦେବି ! ତତୋ ଧର୍ମାର୍ଥ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଭଗିନି ! କଞ୍ଚାରୁଃ ଦୁର୍ମନା ଲକ୍ଷ୍ୟମେ ॥

ରାଧେତି । ଦେବି ! ଅଭାବଃ ତାତେନ ପ୍ରସତଃ ପ୍ରେସିତାନ୍ତିତ, ମେ ଦୌର୍ମନସ୍ତଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ମର୍ଦ୍ଦି ! ମା ଉତ୍କାମ୍ୟ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରଙ୍କ ହଞ୍ଚେ ଥାଃ ମର୍ମପିଲାମାସି ॥

ରାଧେତି । ଦେବି ! ସତ୍ୟଦେବ ସଦି ନିର୍ଦ୍ଧାରୀ, ତଦୀ ଏବଂ ମର୍ମଦା ପୁନର୍ ଧରୁ
ବ୍ୟାହରିମାସି ॥

(ଥକାଶପୂର୍ବିକ ।)

ଦେବି ! ଆମି ଧନ୍ୟ ହଇଲାମ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଭଗିନି ! ତୋମାକେ ଦୁର୍ମନା ଦେଖିତେଛି କେନ ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଦେବି ! ଆମାର ପିତା ହଠାତ ଏ ସ୍ଥାନେ ଆମାକେ
ପ୍ରେରଣ କରିଯାଛେନ, ଏକାରଣ ଆମାର ଦୌର୍ମନସ୍ତ ଉପର୍ଦ୍ଧିତ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ମର୍ଦ୍ଦି ! ଉତାଳା ହଇଓ ନା, ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରର ହଞ୍ଚେ
ତୋମାକେ ମର୍ମଣ କରିବ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଦୈତ୍ୟର-ମହିତ) ଦେବି ! ସତ୍ୟଇ ସଦି ଆପନି

(ଇତି କାକୁଭିରମସ୍ତତି) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସହି ! ତଦୋ ଭଣାହି, କଥଂ ଏଥ ନିବସିଛି
ଇଛସି ॥

ରାଧା । ଦେଇ ! ଜଥ ପୁରିମ ନାମବି ନ ଶ୍ଵାସାଦି, ତଥ ଜ୍ଞେତ୍ର
ଏମୋ ଜଣୋ ରକ୍ତୀଙ୍ଗୁ, ଜଥା ତହିଁ ଅଞ୍ଚଣୋ ବନମେମଂ
ସମାବେଦି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ସାନ୍ଦମପବାର୍ଯ୍ୟ) ମାଧବି ! ଅଙ୍କ କାନ୍ଦବରଂ ଈମାଏ
କ୍ଷେତ୍ର ଦିଟ୍ଟିଅ ଅତ୍ରଥିଦଂ, ତା ଗନ୍ଧ ଦିଶପମାଦଂ ନଅବଙ୍ଗୁଂ
ଏଥ ଆଣେହି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ସଥି ! ତଦା ଭଣ, କଥମତ ନିବସ୍ତମିଛସି ॥

ରାଧେତି । ଯତ୍ର ପୁରସ୍ତନାର ଅପି ନ ଶ୍ରାବତେ, ତୈବ ଏବ ଜନୋ ରକ୍ଷ୍ୟତାଃ,
ସଥା ଆୟନୋ ବ୍ରତଶେଷଃ ସମାପ୍ୟତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ମାଧବି ! ଅମ୍ବାଃ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଃ, ଅନନ୍ତା ଏଷ ଦିଷ୍ଟା ଅଭ୍ୟର୍ଥିତଃ,
ତେ ଗନ୍ଧ ଦତ୍ତ ପ୍ରମାଦଃ ନବବୃନ୍ଦମିତ୍ରାନୟ ॥

ଆମର ପ୍ରତି ଶିଖ ହଇଯାଛେନ, ତବେ ସର୍ବଦା ପୁନର୍ବାର ଏ
କଥା ଆର ବଲିବେନ ନା ॥

(ଏହ ବଲିଯା ମିନତିର ସହିତ ପ୍ରଣାମ କରିଲେନ) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସଥି ! ତବେ ବଲ, ଏ ଶାନେ କେନ ବାସୁ କରିଲେ
ଇଛା କରିଯାଇ ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଦେବି ! ଯେ ଶାନେ ପୁରୁଷେର ନାମ ଓ ଶୁନିତେ ପାଇଯା
ଯାଇ ନା, ମେହି ଶାନେ ଏହ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ରଙ୍ଗ କରିବନ, ଯାହାତେ
ତଥାଯ ଆମାର ବ୍ରତ ମମାପନ ହଇତେ ପାରେ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଆନଦେର ସହିତ କରେ ସଂଲଗ୍ନ ହଇଯା) ମାଧବି :

ମାଧ୍ୟୀ । (ସ୍ଵଗତଃ) ସାହୁ ମନ୍ତ୍ରିଦଃ, ଜଂ ତଥ ନାରୁଳାବିଶେଷରେ ରାଇ-
ଅମ୍ବସ ପ୍ରବେଶମୁକ୍ତାବିଶେଷିଣିଥି, ତା ଜଧା ରହମାନଭେଦୋ ନ
ହୋଦି, ତଥା ଭଟ୍ଟିବାରିଙ୍କା ନିଦେଶମିଶେଣ ଦିବରଂ କରାବିଅ
ନାରୁଳଃ ଆପିମ୍ବସ ॥

(ଇତି ନିଜକାଣ୍ଡ ॥

ରାଧା । (ସ୍ଵଗତଃ) ବହିଣୀ ଚନ୍ଦ୍ରାମ୍ବାବର ଇଅଃ ଦେଖି ମେ ପଡ଼ି-
ଭାଦି ॥

ମାଧ୍ୟୀତି । ସାଧୁ ମନ୍ତ୍ରିତଃ, ସତ୍ର ନବବୂଳାବିଶେଷମୁକ୍ତାବନାମି
ନାହିଁ, ତଃ ଯଥା ରହମାନଭେଦୋ ନ ଭବତି, ତଥା ଭର୍ତ୍ତବାରିଙ୍କା ନିଦେଶମିଶେଣ ଛଲେ-
ନେତାର୍ଥଃ । ଦିବାଃ ଶପଥମିତାର୍ଥଃ, କାରମିଯା ନବବୂଳାମାନମିଯାମି ॥

ରାଧେତି । ଭଗିନୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଦୀ ଇବ ଇଅଃ ଦେବୀ ମେ ପ୍ରତିଭାତି ॥

ଆମାଦେର ଯାହା କର୍ତ୍ତ୍ବୟ ଛିଲ, ମୌତାଗ୍ୟକ୍ରମେ ଇନି ତାହାଇ
ଆର୍ଥନା କରିଲେନ, ତବେ ଗିଯା ଦନ୍ତପ୍ରସାଦା ନବବୂଳାକେ ଏ
ଷ୍ଟାନେ ଆନୟନ କର ॥

ମାଧ୍ୟୀ । (ମନେ ମନେ) ଭାଲ ମନ୍ତ୍ରଣା କରିଯାଛେନ, ଯେ ହେତୁ
ନବବୂଳାବିଶେଷ ରାଜେନ୍ଦ୍ରର ପ୍ରବେଶ ମୁକ୍ତାବନାମ ନାହିଁ, ଅତଏବ
ଯେ ପ୍ରକାରେ ରହମାନ ନା ହୟ, ମେଇକୁପେ ରାଜକଣ୍ଠାର
ଆଦେଶ-ଛଲେ ଏକଟା ଶପଥ କରାଇଯା ନବବୂଳାକେ ଆନୟନ
କରିବ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପ୍ରକାନ) ॥

ରାଧା । (ମନେ ମନେ) ଏହି ଦେବୀକେ ଭଗିନୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଦୀର
ଶ୍ରାୟ ବୋଧ ହୈତେଛେ ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ଟ ନବବୁନ୍ଦ୍ୟା ମହିଦ୍ୱୀ ।)

ମାଧ୍ୱୀ । ଦେଇ ! ଆଅଦୀ ଏମା ଗନ୍ଧବୁନ୍ଦା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ଗନ୍ଧବୁନ୍ଦେ ! ପେକୁଥୀଅଛୁ, ଏମା ମେ ସହୀ ସଜ୍ଜଭାମା ॥

ନବବୁନ୍ଦା । (ବିଲୋକ୍ୟ ସଥେଦମାଞ୍ଜଗତଂ ।)

ପ୍ରସାଦୀକୃତ୍ୟ ଦେବତା ମଯି ନିର୍ମାଲ୍ୟମନ୍ଦରଂ ।

ଦେବ୍ୟାକାରିତ-ଦିବ୍ୟାଯାଃ ରାତ୍ରିବ କଥମର୍ଯ୍ୟତେ ॥

ରାଧା । (ସ୍ଵଗତଂ) କଥଂ ମା ଏମା ଗନ୍ଧବୁନ୍ଦା ॥

(ଇତ୍ୟପମର୍ପତି) ॥

ମାଧ୍ୱୀତି । ଆଗତା ଏବା ନବବୁନ୍ଦା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ନବବୁନ୍ଦେ ! ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟତାଃ, ଏବା ମେ ସଥୀ ସତ୍ୟଭାମା ॥

ନବବୁନ୍ଦେତି । କାରିତ ଦିବ୍ୟାଯାଃ କାରିତ-ଶପଥାଯାଃ ॥

ରାଧେତି । କଥମେଷା ନବବୁନ୍ଦା ॥

(ନବବୁନ୍ଦାର ମହିତ ମାଧ୍ୱୀର ପ୍ରବେଶ ।)

ମାଧ୍ୱୀ । ଦେବି ! ଏହି ନବବୁନ୍ଦା ଆଗମନ କରିଯାଛେନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ନବବୁନ୍ଦେ ! ଅବଲୋକନ କର, ଇନି ଆମାର ସଥୀ
ସତ୍ୟଭାମା ॥

ନବବୁନ୍ଦା । (ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା ମନେ ମନେ ।)

ଦେବୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ଦେବୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ନିର୍ମାଲ୍ୟ ବସନ ପ୍ରଦାନ-
ସ୍ଵାରା ଅମୁଗ୍ରହ ବିସ୍ତାରପୂର୍ବିକ ଆମାକେ ଶୁପଥ କରାଇଯାଛିଲେନ,
ଏଥନ ଆବାର ଶ୍ରୀରାଧାକେଇ ସମର୍ପଣ କରିତେଛେନ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମନେ ମନେ) ଇନିଇ କି ନବବୁନ୍ଦା ॥

(ଏହି ବଲିଯା ନିକଟେ ଗମନ କରିଯେ ଲାଗିଲେନ) ॥

ନବରୂପ । (ସ୍ଵଗତଃ) ହା ଧିକ୍ ! କଷ୍ଟ ! ରତ୍ନେନାଦ୍ୟ କୁତ-
ଶପଥାହତାଞ୍ଜି ॥

ରାଧା । (ସାମ୍ରାଜ୍ୟଗତଃ) ଅଙ୍କାହେ ! ଇହଂ ତଃ ଚେଅ କିମ୍ପି
ପୀତାମ୍ବର ॥

(ଇତି ସବୈକ୍ରବ୍ୟଃ ବିଲୋକ୍ୟତି) ॥

ନବରୂପ । (ସ୍ଵଗତ ।)

ଜନିତ-କମଳ-ଲଙ୍ଘନୀ-ବିଦ୍ରମେ ଦୃଷ୍ଟିମଞ୍ଜିନ୍

ଗତବତି ଚିରକାଳାଦଂଶୁକେ କଂସହନ୍ତଃ ।

ନବରୂପେତି । ରତ୍ନେନ ଅବିଚାରେଣ ॥

ରାଧେତି । ଆହୋ ! ଇହଂ ତଦେବ କିମ୍ପି ପୀତାମ୍ବର ॥

ନବରୂପେତି । କ୍ରମ-ନାମ ଗର୍ଭମଦ୍ୟଙ୍ଗମିଦଃ । ତଥାଚ, ଭାବଜ୍ଞାନଃ କ୍ରମୋ ଯତ୍ତା,
ଚିନ୍ତ୍ୟମାନାର୍ଥମନ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ରିତିଃ । ଅତ୍ର ନବରୂପାରୀ ରାଧାଯା ଭାବନାଃ । ଚିନ୍ତ୍ୟମାନ-ହରିଚିକ୍ଷ୍ଣ

ନବରୂପ । (ମନେ ମନେ) ହା ଧିକ୍ ! କି କଷ୍ଟ ! ଆଜ ଆମି
ଅବିଚାର ପୂର୍ବିକ ଶପଥ କରିଯା ହତ ହଇଲାମ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଅଶ୍ରୁ ମୋଚନପୂର୍ବିକ ମନେ ମନେ) ଆହୋ ! ଏ କି
ମେଇ ପୀତାମ୍ବର ! ॥

(ଏହି ବଲିଯା ବ୍ୟାକୁଳତାର ମହିତ ମୃତ୍ତିପାତ୍ର କରିତେ ଲାଗି-
ଲେନ) ॥

ନବରୂପ । (ମନେ ମନେ ।)

ଚିରକାଳେର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଵର୍ଗ-ଲଙ୍ଘନୀ ଅପେକ୍ଷାଓ ମନୋହର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର
ପୀତବସନ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯା ଶ୍ରୀରାଧାର ଗୁରୁତ୍ବ ବିକାର ଉପର୍ଦ୍ଧିତ

ଅନୟୁଭିରପି ସତ୍ରେହ୍ସ୍ତରାଂ ସମ୍ବରୀତୁଃ
ବିକୃତିମତ୍ତଲବାଦ୍ରାଂ ହଣ୍ଠ ! ରାଧା ଦଧାତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ମଶଙ୍କଂ) ନବବୁନ୍ଦେ ! ପୁଛୀଅନ୍ତୁ, କୀମ ମଞ୍ଚା
ତୁଟୁଳଂ ପେକ୍ଖଥଣ୍ଡୀ ଭେଙ୍ଗଲଦି ॥
ନବବୁନ୍ଦୀ ।

ଦୁକୁଲେହ୍ସିନ୍ କାର୍ତ୍ତବ୍ସର-ଶହୁଦି ବିସ୍ତାରିତ-ଦୃଶ୍ୟୋ
ବପୁଃ କିଏ ତେ ହୁଲୈର୍ଯ୍ୟହତି ତୁଲନାଂ ନୌପକୁମୟୈଃ ।
କ୍ରଟ୍ଟୁଷ୍ଟିତିଃ କିଛି । ସ୍ଫଟିକମଣିମାଳାଭିରୁତ୍ପମାଂ
ଭଜନ୍ତେହମୌ କ୍ଷାମୋଦରି ! ନୟନଯୋତ୍ତୋଯପୃଷ୍ଠାଃ ॥

ତଥାଂ ଦର୍ଶନାଚ୍ଛ କ୍ରମ । କନ୍ଦକଶ ଲକ୍ଷ୍ମୀବିଦ୍ରମଃ ସାଦୃଶ୍ୟଃ ଯଥ ତଞ୍ଜିନ୍ କଂସହନ୍
ରଙ୍ଗକେ ଦୃଷ୍ଟିଃ ଗତବ୍ସତି ସତି ରାଧାହତୁଲବାଦ୍ରାଂ ବିକୃତିଃ ଦଧାତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ନବବୁନ୍ଦେ ! ପୃଷ୍ଠାଃ, କମ୍ବାଃ ମତ୍ୟା ଦୁକୁଳଃ ପଶ୍ଚତ୍ତୀ ବିହୁଲେତି
ବିହୁଲା ଭବତି ॥

ନବବୁନ୍ଦେତିଥି । କାର୍ତ୍ତବ୍ସର-ଶ୍ଵରଣଃ ତୋଯପୃଷ୍ଠା ଜଳବିନ୍ଦବଃ ॥

ହଇୟାଛେ, ହାୟ ! ବୋଧ ହୟ ଇନି ବହୁ ବହୁ ଘନ କରିଯାଉ ମନ୍ତ୍ରରଣ
କରିତେ ନା ପାରାଯ ଅନ୍ତିମ ବାଧାଗ୍ରାନ୍ତ ହଇୟା ପଡ଼ିଲେନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଶକ୍ତାର ମହିତ) ନବବୁନ୍ଦେ ! ଜିଜ୍ଞାସା କର, ମତ୍ୟା
ବସ୍ତ୍ର ଦେଖିଯା ବିହୁଲା ହଇଲେନ କେନ ? ॥

ନବବୁନ୍ଦୀ ।

ହେ କ୍ଷୀଣାଙ୍ଗି ! ଏହି ସ୍ଵର୍ଗବର୍ଣ୍ଣ ବସନେର-ଶ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା
ତୋମାର ବପୁଃ ଅଫୁଲ କଦମ୍ବ-କୁମ୍ଭମେର ଆକାର କେନ ଧାରଣ
କରିଲୁ ? ଏବଂ କେନଇ ବା ତୋମାର ନୟନେର ଜଳବିନ୍ଦୁ ସକଳ
·କ୍ରଟିତ ସ୍ଫଟିକମଣିମାଳାର ମହିତ ଉପମା ଧ୍ରାପୁ ହଇଲ ? ॥

রাধা । (সাবহিথং) ন অবুন্দে ! মহ বহিণী বিঅ তুমং দীসসি,
তদো পজ্জুস্তঅঙ্গি ॥

নববৃন্দা । (স্বগতং) বক্ষ্যাহ্যং রাধিকাসঙ্গোপনে দেব্যাঃ
শ্রয়সভরঃ । ন হি কৌস্তুভমণীন্দ্র-মরিচী-মণ্ডলী পুণ্যৱী-
কাঙ্ক-বক্ষস্তুটীমন্তরেণান্যত স্তিষ্ঠতি ॥

চন্দ্রাবলী । (রাধা-হস্তমাদায়) ন অবুন্দে ! এসা অঞ্জনো
বহিণী, তুহ হথে সমপ্রিণী ॥

নববৃন্দা । দেবি ! বাঢ়মতুকল্পিতাঞ্জি ॥

রাধেতি । (সাবহিথং আকারঃ গোপনিষাহ) নববৃন্দে ! মম ভগিনীৰ ষৎ
দৃশ্যসে, ততঃ পর্যুৎসুকাহঙ্গি ॥

নববৃন্দেতি । দেব্যাশচন্দ্রাবল্যাঃ শ্রয়সভরঃ । কৃষ্ণস্তান্না নামিকা বিবাহঃ ॥
চন্দ্রাবলীতি । নববৃন্দে ! এসা আজ্ঞানো ভগিনী, তব হস্তে সমর্পিতা ॥

শ্রীরাধা । (ভাব গোপনপূর্বক) নববৃন্দে ! আমার ভগিনীৰ
মত তোমাকে দেখাইতেছে, এই কারণে আমি আন-
ন্দিত হইয়াছি ॥

নববৃন্দা । (মনে মনে) শ্রীরাধাকে গোপন করিতে চন্দ্র-
বলীৰ শুরুতৰ শ্রয়স বৃথা । কৌস্তুভমণীন্দ্রের কিরণ-
মণ্ডল শ্রীকৃষ্ণেৰ বক্ষস্তুল ভিন্ন কি অন্তর অবস্থিতি
করে ! ॥

চন্দ্রাবলী । (শ্রীরাধাৰ হস্ত গ্রহণপূর্বক) নববৃন্দে ! ইনি
আমার ভগিনী, ইহাকে তোমার হস্তে সমর্পণ কৱিলাম ॥

নববৃন্দা । যথেষ্ট ভনুগৃহীত হইলাম ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ବହିଗି ମଜେ ! ଜାହି ନବବୂନ୍ଦାଏ ସମଃ ଅଞ୍ଚଣୋ
ଅହିରଙ୍ଗିନୀ ବାସନ୍ତୀଚୁଟ୍ଟୁସମାଳଂ, ତଥ୍ ପୁଷ୍ପଫୋବହାରିଣୀ ମେ
ବଟୁଳା ତୁମଃ ପରିଚରିମୁଦି ॥

ରାଧା । ଦେଇ ! ମନ୍ଦଭାଇଣୀ ଏମା ରାହିଆ ସମ୍ଭାବନାରେ ଭୁମରିଦର୍ଶକ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ମଶଙ୍କଂ) ହଲା ! କିଲଂ ଭଣିଦଂ ତୁଏ ॥

ରାଧା । (ମାଶଙ୍କମାତ୍ରାଗତଂ) ହଙ୍କୀ ହଙ୍କୀ ! ଗୁରୁତ୍ୱ ପରମାଦୋ ॥

(ପ୍ରକାଶଂ ।)

ଦେଇ ! ଆରାହିଆ ଏମା ତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଭଗନି ସତ୍ୟ ! ଯାହି ନବବୂନ୍ଦା ସମଃ ଆୟନେହତିକୁଚିତ୍ତଃ
ବାସନ୍ତୀ ଚତୁଃଖାଲଂ, ତତ୍ ପୁଷ୍ପୋପହାରିଣୀ ମେ ବକୁଳା ହାଂ ପରିଚରିଷ୍ୟାତି ॥

ରାଧେତି । ଦେବି ! ମନ୍ଦଭାଗିନୀ ଏବା ରାଧିକା ସମୟେ ଘର୍ତ୍ତବ୍ୟା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ସ୍ଥି ! କିଂ ଭଣିତଃ ହୟା ॥

ରାଧେତି । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ଗୁରୁ : ପ୍ରମାଦ : ॥

ଦେବି ! ଆରାଧ୍ୟାତ୍ମିତି ଆରାଧିକା ବ୍ରତପରା ଇତ୍ୟର୍ଥ : । ଏଥା ଇତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଭଗନି ସତ୍ୟଭାଗେ ! ନବବୂନ୍ଦାର ସହିତ ବାସନ୍ତୀ-
ଚତୁଃଖାଲାୟ ଗମନ କର, ମେ ଛାନେ ଆମାର ପୁଷ୍ପୋପହାରିଣୀ
ବକୁଳା ସଖୀ ତୋମାର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରିବେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଦେବି ! ଏହି ମନ୍ଦଭାଗିନୀ ରାଧାକେ ସମୟେ ଘରଣ
କରିବେନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଶଙ୍କାର ସହିତ) ସ୍ଥି ! ତୁମେ କି ବଲିଲେ ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଆତଙ୍କେର ସହିତ ମନେ ମନେ) ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ !
କି ଗୁରୁତର ଅମାଦ ! ॥

(ପ୍ରକାଶପୂର୍ବିକ ।)

ନବବୁଦ୍ଧା । (ରାଧୀଯା ମହ ପରିକ୍ରାମଣ୍ଡୀ ସଗତଃ ।)

ବଦ୍ରସ୍ତ୍ରୀ ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟେ ମଧୁରିଯ ପରୀତା ମଧୁରିପୋ-

ରିଯଃ ତସ୍ମୀ ମଦ୍ୟଃ ସ୍ୟମିହ ଭବିତ୍ରୀ କରଗତା ।

ହୃତାପ୍ରୀମୁକ୍ତୁଚୈରବିକଳମଧୁରୀ-ପରିମୁଖଃ

ଅକୁଳାଂ ରୋଲମେ ନବକମଲିନୀଃ କଃ କଥ୍ୟାତି ॥

(ଇତି ରାଧୀଯା ମହ ନିଜାନ୍ତା ।) ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ଭଟ୍ଟିଦାରିଏ ! କା କୃଥୁ ଅସ୍ତ୍ରାନଂ ମଙ୍କା, ଜଂ ମୋ କିଳଣି-
ବକ୍ଷୋ ଉଦ୍ଦୀପନ୍ଦି ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟେ ଅନ୍ତଃପୁରେ । ପ୍ରସିଦ୍ଧନାମ ନାଟିକକୃତ୍ୟଗିଦଃ । -ତଥାଚ,
ପ୍ରସିଦ୍ଧିଲୋକବିଧ୍ୟାତିରର୍ଥ : ମାର୍ତ୍ତ-ପ୍ରଧାନଃ । ଅତି ଶୋକବିଧ୍ୟାତିଶ୍ଚ ହୃତକମଲିନୀ
ରୋଲସ୍-ପ୍ରଦଙ୍ଗତ କଥନେ ସାର୍ଥକ ରାଧାମାଧ୍ୟବମନ୍ଦମନ୍ତ୍ର ପ୍ରଧାନଃ ପ୍ରଦିଷ୍ଟିଃ ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ଭଟ୍ଟିଦାରିକେ ! କା ଧରୁ ଅନ୍ଦାକଃ ଶଙ୍କା, ସଂ ଶକିଲ ନିବକ୍ଷ
ଉଦ୍ଦୀପନ୍ତେ ॥

ଦେବି ! ଏ ବ୍ୟକ୍ତି ଆପନାର ଆରାଧିକା, ତୋହାଇ ବଲି-
ଲାମ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । (ଶ୍ରୀରାଧାର ମହିତ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନପୂର୍ବିକ ଘନେ ଘନେ ।)

ଏହି ଶ୍ରୀରାଧା ମାଧୁର୍ୟେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣା, ଇନି ଯଦି ଅନ୍ତଃପୁର ମଧ୍ୟେ
ବାସ କରେନ, ତାହା ହଇଲେ ଏହି କ୍ଷୀଣାଶୀ ମଦ୍ୟଃ ସ୍ୟଂ କଂସ-ରିପୁର
ହତ୍ତଗତା ହଇବେନ, ସେମନ ବିକମ୍ଭିତା ନବକମଲିନୀ ନବମଧୁର ଘନେ-
ହର ପରିଗଲେ ପରିହତାଶୀ ହଇଲେ ଭ୍ରମରକେ କେ ତାହାର ଉପଦେଶ
ପ୍ରଦାନ କରିଯା ଥାକେ ? ଭ୍ରମର ସ୍ୟଂଇ ତଥାଯ ଗମନ କରେ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ରୀରାଧାର ମହିତ ପ୍ରହାନ) ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ରାଜକ୍ଷେ ! ଆର ଆମାଦେର ଭୟ କି ଯେ, ମେଇ

চন্দ্রাবলী । সহি ! কা কথু কুলবতী ভর্তুণো অৱদিঃ পি
জান্তৌ কাঠিশং রক্ষিতুং পহবেদি ॥

(নেপথ্যে ।)

রস্তাস্তাবলীনাং রচয়ত পদবী শীলি বিষ্ণামবন্ধঃ
গন্ধান্তঃ শীকরণাং বিকিৰতনিকৰং সহৱং চহৱেয়ু ।
দেবীভিদিব্য-পুস্পাবলিভিৱকলিত-ছৈর্যমাকীৰ্যমাণো
বিশ্বেষাং নেত্ৰবীগী মুদমঘ মুদগাদুদিগৱন্ত বৃঞ্চিচন্দঃ ॥

চন্দ্রাবলীতি । সখি ! কা খলু কুলবতী ভর্তুৱতিমপি জানতী কাঠিশং
রক্ষিতুং প্ৰভৱতি ॥

নিৰ্বিন্দ অৰ্থাং তোমাৰ অনুগতিব্যতিৱেকে যদুনন্দন অন্ত
নারী স্পৰ্শ কৱিতে পাৱেন ? এই শ্ৰীকৃষ্ণকৃত শপথ
পুনৰ্বাৰ উদীপ্ত হইবে ॥

চন্দ্রাবলী । সখি ! কোনু কুলবতী রমণী ভৰ্তাৱ অৱতি
অৰ্থাং আসত্তিশুণ্য অবগত হইয়া কাঠিশ রক্ষা কৱিতে
সমৰ্থ হয় ? ॥

(বেশগৃহে ।)

অহে ! তোমাৰা রাজপথেৰ ধাৰে ধাৰে কদলীবৃক্ষ-সকল
ৱোপণ কৱ এবং শীঘ্ৰ কৱিয়া প্ৰান্তনদুৰ্গে গন্ধ-জল সেচন
কৱ । দেবীগণ-কৰ্ত্তৃক মুহুমুহুঃ পুস্পবৃষ্টিসহকাৱে বিশ্বেৰ
নেত্ৰশ্ৰেণীতে আনন্দ প্ৰদানপূৰ্বক বৃঞ্চিকুলচন্দ্ৰ উদিত হই-
লেন ॥

ମାଧ୍ୟୀ । ଭଟ୍ଟିଦାରିଏ ! ଦିଟ୍ଟିଆ ବିଜାଦି ଦୁଆରୀଷୀଳାଧୋ,
ତୀ ଶେବଚ୍ଛଦରଂ ପବିସେହି ॥

(ଇହି ନିକ୍ରାନ୍ତେ) ॥ ୨୧ ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ମଧୁମଙ୍ଗଲେନାନୁଗମ୍ୟମାନଃ କୃଷ୍ଣଃ ।)
କୃଷ୍ଣଃ । (ସଥେଦଃ ।)

ବିଦ୍ୟୋତିଷ୍ଠକଲଙ୍କ-କୁଞ୍ଚୁମଯୀ ଚର୍ଚା ମମାଙ୍ଗସ୍ତ ଯା
ମାଲା କର୍ତ୍ତତ୍ତ୍ଵ ଚମ୍ପକକୃତା ଯା ସୌରଭୋକ୍ତାରିଣୀ ।
ଯା ସିଙ୍କାଞ୍ଜନଚୂର୍ଣ୍ଣ-ଶ୍ରୀତଳତରା ହୈମୀଶଲାକା-ଦୃଶୋ-
ସ୍ତାଂ ରାଧାଂ କଥମଞ୍ଚରାପି ଧିଗସୁଂକ୍ରୂଟ୍ୟନ୍ତି ମେ ରାତ୍ରିଯଃ ॥

ମାଧ୍ୟୀତି । ତର୍କ୍ଷଦାରିକେ ଦିଷ୍ଟ୍ୟା ବିଜୟତେ ଦ୍ଵାରବତୀନାଥଃ, ତଃ ନେପଥ୍ୟ ଗୃହଃ
ଅବିଶ ॥ ୨୧ ॥

ମାଧ୍ୟୀ । ରାଜକ୍ଷେ ! ସୌଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ଦ୍ଵାରକାନାଥ ସର୍ବୋତ୍କର୍ମ-
ଭାବେ ଅବସ୍ଥାନ କରିତେଛେନ, ଅତେବ ବେଶଗୃହେ ଅବେଶ
କର ॥

(ଏଇ ବଲିଯା ଉତ୍ସୟେର ପ୍ରହାନ) ॥ ୨୧ ॥

(ଅନନ୍ତର ମଧୁମଙ୍ଗଲେର ସହିତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଖେଦେର ସହିତ ।)

ସେ ଶୁନ୍ଦରୀ ଆମାର ଅପ୍ରେର ଅକଳଙ୍କ କଞ୍ଚୁମଯୀ ଚର୍ଚାତୁଳ୍ୟ,
ଯିନି ଆମାର କର୍ତ୍ତତ୍ତ୍ଵେର ସୌରଭୋକ୍ତାରିଣୀ ଚମ୍ପକମାଲା-ସଦୃଶୀ
ଏବଂ ଯିନି ଆମାର ନୟନଦ୍ୱୟେର ସିଙ୍କ ଅଞ୍ଜନଚୂର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରୀତଳ-ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ-
ଶଲାକା-ସ୍ଵରୂପ, ହା ଧିକ୍ ! ମେଇ ଶ୍ରୀରାଧାବ୍ୟତିରେକେ ଏହି ସକଳ
ରାତ୍ରି ଆମାର ପ୍ରାଣ ବିନାନ୍ତା କରିତେଛେ ॥

ମୁମ୍ବଳଃ । (କୁର୍ମଶ୍ଵର କରେ ମଣି ପଶ୍ଚମ) ପିତାଯାଦସ୍ମ !

ରାହିଆ-କଠାଗଢାରୋ ମଣିମୋ କହଂ ଦିବାକରେଣ ଲାଙ୍କୋ ॥

କୁର୍ମଃ । (ସଥେଦଃ ।)

ଅମୁଦିନମତିନନ୍ଦା କୁର୍ମତୀ ପୂର୍ବମାସୀ ।

ପିତୃପତିପିତୁର୍ବ୍ୟଂ ଗର୍ବବାକ୍ୟେନ ରାଧା ।

ଇତି ବହୁରୂପୀନାଂ ବୀଚିଭିଃ ସା ପରୀତଃ

ମଣିବମୁପହାରଃ ନୂନମୈୟେ ଚକାର ॥ ୨୨ ॥

ମୁମ୍ବଳଃ । ପେକ୍ଖ ଏମ କିରଣ-କନ୍ଦଲୀହିଂ କିମ୍ପି ବେଳକୁର୍ମଃ
ଧାରେଇ ମଣିମୋ ॥

ମୁମ୍ବଳ ଇତି । ପ୍ରିସବରତ ! ରାଧିକା-କଠାଗଢାରୋ ମଣିଞ୍ଜଃ କଥଃ ଦିବାକରେଣ
ଲାଙ୍କଃ ॥

କୁର୍ମ ଇତି । ପିତୃପତିଃ ଯମଃ । ଧର୍ମରାଜଃ ପିତୃପତିଃ ମନ୍ଦର୍ଭି ପରେତରାହି
ଇତ୍ୟମରଃ ॥ ୨୨ ॥

ମୁମ୍ବଳ ଇତି । ପଶ୍ଚ ଏଷ କିରଣ-କନ୍ଦଲୀଭିଃ କିମ୍ପି ବୈଶକ୍ଷଣ୍ୟଃ ଧାରମତି
ମଣିଞ୍ଜଃ ॥

ମୁମ୍ବଳ । (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ହସ୍ତେ ମଣି ଅବଲୋକନ କରିଯା) ପ୍ରିସ
ବସ୍ତ ! ଶ୍ରୀରାଧାର କଠୁଷ୍ମଣ-ମଣିନ୍ଦ୍ର କିନ୍ତୁ ପେ ଦିବାକର ଆପ୍ନ
ହଇଲେନ ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଖେଦେର ସହିତ ।)

ପୂର୍ବେ ଗର୍ମୁନିର ବ୍ୟାକାନୁମାରେ ଶ୍ରୀରୋଧା ପ୍ରତି ଦିବସ ନନ୍ଦ-
ଭାବେ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବକେ ଅର୍ଦ୍ଧ ପ୍ରଦାନ କରିତେନ, ଏକାରଣ ବୌଦ୍ଧ ହ୍ୟ,
ତିନି ବହୁ ତେଜୋରାଶି-ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଏହି ମଣିଶ୍ରେଷ୍ଠ ସେଇ ସୂର୍ଯ୍ୟ-
ଦେବକେ ଉପହାର ପ୍ରଦାନ କରିଯା ଥାକିବେନ ॥ ୨୨ ॥

କୁଷଃ । ସଥେ ! ସର୍ବଚିତ୍ତନ୍ୟବିବର୍ତ୍ତେହୟଃ, ନ ପ୍ରାକୃତ-ରତ୍ନ-ସାଧା-
ରଣୀଂ ଧୂରମାରୋଦୁମର୍ହତି ॥

(ଇତି ଶ୍ରମନ୍ତକଃ ବନ୍ଧୁନ୍ତଟେ ନିଧାଯ ସବାଙ୍ଗଃ ।)

ଧନ୍ୟଃ ସୋହୟଃ ମନ୍ଦିରବିରଳଧରାନ୍ତ ପୁଞ୍ଜେ ନିକୁଞ୍ଜେ

ଶିଖା ଶିଖା ମୟି କୁଚପଟୀଃ କୁଟ୍ଟବତ୍ୟନ୍ଦେନ ।

ଗାଢ଼ଃ ଗୁଡ଼ାକୁତିରପି ତମା ମନୁଖାକୁତବେଦୀ

ନିଷ୍ଠୀବନ୍ୟ ସଃ କିରଣଲହରୀଃ ହେପଯାମାନ ରାଧାଃ ॥ ୨୩ ॥

କୁଷଃ ଇତି । ଧନାନନ୍ଦଃ ସ୍ଵର୍ଗଃ । ଧୂରଃ ଭାରଃ । ଧୂଷ ଆଶ୍ରାରଚିଷ୍ଠ୍ୟୋରିତି
କୋଷଃ ॥

ଧନ୍ୟ ଇତି । ଅବିରଳ ନିବିଡ଼ଃ । ତମା ରାଧା କୁଚପଟ୍ୟା ବା ଗୁଡ଼ାକୁତିର୍ଯ୍ୟ ସଃ ।
ଶୀରନ୍ୟ ନିକିପନ୍ୟ ଶୀର ନିରମନେ ଇତି ପାଠାଏ ଅକାଶମହିତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୨୩ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ । ଦେଖ ଏହି ମଣୀନ୍ଦ୍ର କିରଣମୟହରାରା କୋନ ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ
ଧାରଣ କରିଯାଛେ ॥

ଶ୍ରୀକୁଷଃ । ସଥେ ! ମଣୀନ୍ଦ୍ର ଘନ ଆନନ୍ଦପ୍ରକଳ୍ପ, ଇହା କଥନ ପ୍ରାକୃତ
ରଙ୍ଗେର ସାଧାରଣ ତୁଳନା ଧାରଣ କରିତେ ପାରେ ନା ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ରମନ୍ତକମଣି ବନ୍ଧୁଙ୍କଲେ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଅଶ୍ରୁ
ମୋଚନ କରିତେ କରିତେ ।)

ମେହି ଏହି ମଣି ଅତିଶ୍ୟ ଧନ୍ୟ, ଆମି ସଥନ ବୃଦ୍ଧାବନ-କେଳିତେ
ନିବିଡ଼ ଅନ୍ଧକାରପୁଞ୍ଜେ ନିକୁଞ୍ଜଗର୍ଭେ ଉନ୍ମାଦମହକାରେ ହାସିତେ
ହାସିତେ ଶ୍ରୀରାଧାର କଞ୍ଚୁଲିକା ଆକର୍ଷଣ କରିଯାଛିଲାମ, ମେହି
ସମୟ ଶ୍ରୀରାଧା କୁଚ୍ୟନ୍ଦ୍ରହରା ଶ୍ରମନ୍ତକମଣି ଆଛାଦନ କରିଯା-
ଛିଲେନ, ତଥାପି ଏ କୁଚବନ୍ଦ୍ର ଗୁଡ଼ ହଇଯାଓ ଆମାର ମୁଖେର ଅଭି-

ମଧୁମଙ୍ଗଳঃ । ପିଆବଅସମ ! ଶୁଦ୍ଧ ମଞ୍ଜ, ଜାପିବସ୍ତୁମ୍ଭ ମହାମାଦୋ
ଏମୋ ମଣିମେଦୀ ତୁଏ ଲଙ୍କୋ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ଅଥ କିଂ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳঃ । କଥଂ ଲଙ୍କୋ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ମଥେ ! ସ ଭଲ୍ଲୁକମଳଃ ସ୍ଵବିଳାଙ୍କରେ ଯାଃ ବିଲୋମଚେଷ୍ଟଃ
ବିଲୋକ୍ୟ ଶକ୍ତି-ରତ୍ନାପହାରଃ ମଞ୍ଚିହାରମାରେଭେ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳঃ । ତଦୋ ତଦୋ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ପ୍ରିୟବସ୍ତ ! ଶ୍ରୀଜାପବତ : ମକାଶାଃ ଏଥ ମଣ୍ଡିଶ୍ଵରୀ ଲଙ୍କଃ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । କଥଂ ଲଙ୍କଃ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ବିଲୋମଚେଷ୍ଟଃ ପ୍ରତିକୁଳଚେଷ୍ଟଃ । ମଞ୍ଚିହାରଃ ଯୁଦ୍ଧଃ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ତତ୍ତତଃ ॥

ଆୟ ଅବଗତ ହୁତ କିରଣତରଙ୍ଗ ଉନ୍ନାର କରିଯା ଶ୍ରୀରାଧାକେ
ଲଙ୍ଜିତ କରିଯାଛିଲ ॥ ୨୩ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ପ୍ରିୟବସ୍ତ ! ଆମି ଶୁନିଯାଛି, ତୁମି ଜାପିବାନେର
ନିକଟ ହିତେ ଏହି ମଣିନ୍ଦ୍ର ପ୍ରାଣ ହଇଯାଛ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ହଁ ମତ୍ୟ ॥

ମଧୁଲଙ୍ଗଳ । କିରୁପେ ଲାଭ ହଇଲ ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ମଥେ ! ମେହି ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭଲ୍ଲୁକ ଶ୍ରୀଯ-ଗର୍ଭମଧେ
ଆମାକେ ପ୍ରତିକୁଳ-ଚେଷ୍ଟାନ୍ଵିତ ଦେଖିଯା ରତ୍ନାପହରଣ ଆଶ-
କ୍ଷାୟ ଆମାର ମହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରିତେ ପ୍ରତି ହଇଯାଛିଲ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ତାର ପର ତାର ପର ? ॥

କୃଷ୍ଣ । ତତଶ୍ଚିରାୟ ମଦ୍ଵିଜ୍ଞାନତଃ ସମାପ୍ତେତୁ ତମ୍ଭିନ୍ ଯହା-
ସଂଗ୍ରାମ-ତତ୍ତ୍ଵେ ସତ୍ତ୍ଵିତଃ ସ ମନ୍ତ୍ରୀ ମାଂ ସାମୋଦମବାଦୀ୯—
କଚିତ୍ତୀମେସ୍ମରମି ଜଳଧୀ ମେତୁବନ୍ଧାନୁବନ୍ଧଃ—
କଚିତ୍ତ୍ଵଃ ବା ଦଶମୁଖଶିରଃ-କନ୍ଦୁକୋଣ୍କେପକେଲିଂ ।

ତଦ୍ଵିଷ୍ଵର୍ତ୍ତୁଂ ଚରିତମଥବା ନାସି ଶତ୍ରୋ ଯଦେଷ
ଆଖଂ ରତ୍ନାହରଣ-ମିଷତଃ କିଞ୍ଚରଂ ସଂକ୍ଷରୋଷି ॥ ୨୪ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ତଦୋ ତଦୋ ॥

କୃଷ୍ଣ । ତତୋ ହେବୁଟିମାର୍ପିତାୟାଂ ମାଂ ନିବେଶ୍ୟ ମଣୀନ୍ଦ-

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ସତ୍ତ୍ଵିତଃ ମନୁଚିତଃ ॥

କଚିଦିତି । ଆଖଂ ପ୍ରାଚୀନଃ କିଞ୍ଚରଂ ମାଂ ଶଃ ଶୁଖକ୍ରପଃ କରୋବି ମଂକ୍ରରୋ-
ଧୀତି ପାଠୀନ୍ତରଂ ॥ ୨୪ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ତଦନନ୍ତର ବହୁକାଳ ପରେ ମେହି ମନ୍ତ୍ରୀରାଜ ଜାତ୍ରବାନ୍
ଆମାକେ ଜାନିତେ ପାରିଯା ଘୋରତର ଯୁଦ୍ଧ ହିତେ କ୍ଷାନ୍ତ
ହଇଲ, ପରେ କୌତୁକମହକାରେ ଆମାକେ ବଲିଯାଛିଲ—

ପ୍ରତୋ ! ଭୟାନକ ମୁୟମଧ୍ୟେ ମେତୁବନ୍ଧେର ମସନ୍ଦ କି ଆପ-
ନାର ଶ୍ଵରଣ ହୟ ? ଅଥବା ଦଶାନନ୍ଦେର ଆନନ ଲାଇୟା ଯେ ଉର୍କେ
ନିକ୍ଷେପପୂର୍ବିକ କନ୍ଦୁକଞ୍ଜୀଡ଼ା କରିଯାଛିଲେନ, ତାହା କି ଆପନାର
ମନେ ଆଛେ ? କିବ୍ବା ମେହି ଲୌଳା ବିଶ୍ଵତ ହିତେ ପାରେନ ନାହିଁ
ବଲିଯାଇ କି ମଣିହରଣ-ଛଲେ ଏହି ପ୍ରାଚୀନ କିଞ୍ଚରେର ମଂକ୍ରାର
କରିତେଛେ ? ॥ ୨୪ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ତାର ପର, ତାର ପର ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ତାହାର ପର ସର୍ବମନ୍ଦିର ସଂସ୍ଥାପିତ ରତ୍ନଖଟ୍ଟାୟ-

ମାନେତୁଂ ପ୍ରାକେଷ୍ଠାନ୍ତରଃ ପ୍ରବିଷ୍ଟେ ଭଲ୍ଲୁ କ-ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନି, ମୁହୂର୍ତ୍ତଃ
କାପି ଜରତୀମଦଭ୍ୟର୍ମାନ୍ୟ ନିବେଦିତବତୀ, ତାତ ! ତମ୍ଭିନ୍
ହଠାଦାକୁଣ୍ଡମାନେ ମଣିଶ୍ରେ ଜାନ୍ମବତଃ କୁମାରୀ ବିପଦ୍ୟତେ
ଅନାକୁଣ୍ଡମାନେ ଥଲିଷ୍ଟ-ଦୈବତଶ୍ଶ ତେ ବିଥଳନ୍ତଃ ସନ୍ତବତୀତି
ମହାମଙ୍କଟ ଜଞ୍ଚାଳ-ମଘନ୍ୟ ଜାନ୍ମବତଃ କରାବିଲମ୍ବଃ ଭବନ୍ତମନ୍ତ-
ରେଣ ନାଶଃ ପଶ୍ଚାମି ॥

ତତନ୍ତ୍ରମବୋଚଃ, ବୁଦ୍ଧେ ! ତମ୍ଭିନ୍ନବନ୍ତ-କଦମ୍ବୋଦ୍ଗାରିଣି
ମଣ୍ଣୀ ଧନତୃଷ୍ଣୋପାଧିଃ କିମନ୍ତାଃ ଗୌରବୋନ୍ନାହଃ ॥

କୁଳ ଇତି । ବିପଦ୍ୟତେ ଆଶଃ ତ୍ୟଜତି । ବିଥଳନ୍ତଃ ବିରୋଧଃ । ଜଞ୍ଚାଳଃ
କର୍ତ୍ତମଃ । କରାବିଲମ୍ବଃ ସହାୟଃ ॥

ବୁଦ୍ଧେ ଇତି । ଶ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ମହୁକାରିତୁଃ ଶୀଳଃ ସତ ତମ୍ଭିନ୍ । ଧନତୃଷ୍ଣ ଉପାଧିଃ
କାରଣଃ ସତ ମଃ । ଅଞ୍ଚା ଜାନ୍ମବତ୍ୟା ଆଗ୍ରହାଧିକ୍ୟଃ ॥

ଆମାକେ ସଂସ୍ଥାପନ କରିଯା ଭଲ୍ଲୁ କରାଜ ମଣି ଆନୟନାର୍ଥ
ଗୃହାନ୍ତରେ ପ୍ରବେଶ କରିଲେ, ମୁହୂର୍ତ୍ତକାଳେର ମଧ୍ୟେ କୋନ ଏକ
ବୁଦ୍ଧା ଆମାର ନିକଟ ଆମିଯା ନିବେଦନ କରିଲ, ବ୍ୟସ !
ଜାନ୍ମବାନ୍ ସଦି ସହସା ମଣି ଆକର୍ଷଣ କରେ, ତାହା ହଇଲେ
କୁମାରୀ ଜାନ୍ମତୀ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିବେ, ଆର ସଦି ମଣି ନା ଲାଯ,
ତାହା ହଇଲେ ତୁମି ଯେ ଇକ୍ଟଦେବ, ତୋମାର ସହିତ ବିରୋଧ
ସନ୍ତାବନା ହଇତେଛେ, ଅତଏବ ଜାନ୍ମବାନ୍ ମହାମଙ୍କଟ-ପକ୍ଷେ
ନିମଗ୍ନ ହଇଲ, ଏଥନ ତୋମା ଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚ କାହାକେଣ ତାହାର
ଆଶ୍ରଯ-ଦେଖିତେଛି ନା ॥

ବୁଦ୍ଧା ଏହି କଥା ବଲିଲେ, ଆମି ତାହାକେ ବଲିଲାମ, ବୁଦ୍ଧେ !
ମେଇ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣପ୍ରସବକାରି ମଣିତେ ଧନତୃଷ୍ଣାଇ ପ୍ରସଲ କାରଣ, ଜାନ୍ମ-

ଧାତ୍ରୀ । ତାତ ନହି ନହି ।

ରତ୍ନଂ ସଦା ଦିନକର-ପ୍ରତିମନ୍ଦରୋଚି-

ଭଲ୍ଲୁକ-ମଣ୍ଡଳପତିଃ ସ୍ଵଯମଜହାର ।

ଏତତ୍ତାକ୍ଷଣମବେକ୍ଷ୍ୟ ସରୋକୁହାକ୍ଷୀ

ସା କ୍ଷୀଣଧୈର୍ଯ୍ୟ-ନିକରା ବିକଳା ବତ୍ତୁଳ ॥ ୨୫ ॥

ସାମ୍ପ୍ରତମପି ବ୍ୟସା—

ଖଦ୍ୟସ୍ତ୍ରୀ ସଟିକାଃ କ୍ରମେଣ ଘଟୟତ୍ୟକ୍ଷାଗ ବକ୍ଷୋଜରୋ-

ଜିତ୍ରସ୍ତ୍ରୀ ଚ ମୁହୂର୍ତ୍ତମୁପରି ତ୍ରାଣସ୍ତ ବିନ୍ଦୁଷ୍ଟତି ।

ଧାତ୍ରୀତି । ଦିନକରଞ୍ଚ ପ୍ରତିମନ୍ତୁଳାଃ ରୋଚିର୍ଷଶ ତ୍ରେ । ଆଜହାର ଆନୀତ-
ବାନ୍ । ଏତେ ରତ୍ନ । ସରୋକୁହାକ୍ଷୀ ଜାସ୍ବତ୍ତୀ ॥ ୨୫ ॥

ସାମ୍ପ୍ରତମିତି । ସଟିକାଃ ସ୍ୟାପ୍ୟ ଧୃତାଙ୍ଗଃ ॥ ୨୬ ॥

ବତୀ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିବେ, ଏ ଗୌରବାଧିକ୍ୟ -ପ୍ରାକାଶ କରାର
ଅଯୋଜନ କି ? ॥

ଧାତ୍ରୀ । ବ୍ୟସ ! ତା ନୟ, ତା ନୟ ।

ଭଲ୍ଲୁକରାଜ ସଥନ ଦିନକରମଦୃଶ ରତ୍ନ ସ୍ଵୟଂ ଆନୟନ କରିଲେନ,
ମେହି ହିତେ ମନି ଦେଖିତେ ନା ପାଇୟା ପଦାକ୍ଷୀ ଜାସ୍ବତ୍ତୀ ଧୈର୍ଯ୍ୟ
ଲିମର୍ଜନପୂର୍ବିକ ବ୍ୟାକୁଳ ହଇୟାଛେ ॥ ୨୫ ॥

ସମ୍ପ୍ରତିଓ ବ୍ୟସା—

ସଟିକାକାଳ ସର୍ପାକ୍ତକଲେବରେ ଅକୃଶ ସ୍ତନଦ୍ଵାରାପରି ତ୍ରମ-
ନ୍ତକମନି ସ୍ଥାପନ କରିତେଛେ, ସଟିକାକାଳ ତ୍ରାଣୋପରି ସଂଚାପନ
କରିଯା ମୁହୂର୍ତ୍ତଃ ଆତ୍ମାନ ଲାଇତେଛେ, କ୍ଷଣକାଳ ବା ନିଶ୍ଚାସ ପରି-

ଧରେ ନିଶ୍ଚମତୀ ଚ ନୀର-କଣିକା କୀର୍ଣ୍ଣନ୍ତ୍ୟୋନେତ୍ରୟୋ-

ରିଥଂ ସନ୍ଧୁରିବ ସ୍ତମ୍ଭକମମୌ ଧୂତାଙ୍ଗମାଲିଙ୍ଗତୀ ॥ ୨୬ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ତଦୋ ତଦୋ ॥

କୁଷଃ । ତତ୍ପଚ କୌତୁକେନାହମାକ୍ରାନ୍ତ-ମନାନ୍ତାମବାଦିଷଃ,

ଧାତ୍ରିକେ ! କିମତ୍ର କାରଣ, ସମେଷା ତତ୍ର ରତ୍ନେ ପ୍ରାଜ୍ୟ-
ରଜ୍ୟତି ॥

ଧାତ୍ରୀ । ତାତ ! କନ୍ତୁଦିଜ୍ଞାତୁଗୀଟେ ॥

ସତଃ—

ରତ୍ନେ ରତ୍ନିଷ୍ଠେ ମହତୀ କିମତ୍ର

ମା ଭଦ୍ରୁରଙ୍ଗରିତି ପୃଷ୍ଠମାନା ।

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ତତ୍ପତଃ ॥

କୁଷ ଇତି । ପ୍ରାଜ୍ୟ-ପ୍ରଚୁର ॥

ଧାତ୍ରୀତି । ଇତି ପୃଷ୍ଠମାନା ମା ଭଦ୍ରୁରଙ୍ଗଃ ମତୀ ବାପ୍ରଃ ତନୋତ୍ୟସରଃ ॥ ୨୭ ॥

ତ୍ୟାଗ କରିତେ କରିତେ ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ନେତ୍ର ଦୟାପରି ଧାରଣ କରି-
ତେଛେ, ଏଇକପେ ଜୀବତୀ କମ୍ପିତାମ୍ବେ କ୍ଷଣକାଳ ସନ୍ଧୁର ନ୍ୟାୟ
ସ୍ତମ୍ଭକମଣିକେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିତେଛେ ॥ ୨୬ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ତାର ପର, ତାର ପର ? ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ । ତାର ପର ଆମି ସକୋତୁକ ଘନେ ତାହାକେ ଜିଜ୍ଞାସା
କରିଲାମ, ଧାତ୍ରିକେ ! ଏ ବିଷୟେର କାରଣ କି ? ସେ ହେତୁ
ଇନି ମେହି ରତ୍ନେ ଅତିଶ୍ୟ ଅନୁରତ ହିତେଛେ ॥

ଧାତ୍ରୀ । ବ୍ୟସ ! କେ ତାହା ଜାନିତେ ପାରିବେ ? ॥

କାରଣ—

ଏ ରତ୍ନେ ତୋମାର ମହତୀ ଶ୍ରୀତି କେନ ? ଅପର, ଜୀବତୀକେ

ନିଷ୍ଠ ନିଷ୍ଠ ତମୋତି ବାଞ୍ଚଃ

ମୁଖେନ୍ଦ୍ରମାର୍ତ୍ତ ପଟାଙ୍ଗଲେନ ॥ ୨୭ ॥

ତତସ୍ତାମଭ୍ୟଧାଃ, ଧାତ୍ରି ! କିମେମା ବ୍ୟାହରଣ୍ଟୀ ତିର୍ଷତି ॥
ଧାତ୍ରୀ ।

କଳ୍ୟାଣୀଭିଦ୍ୟା'ତିଭିରଧିକଃ ରାଧିକାମାଧିବାଖ୍ୟଃ

ସଂ ପଞ୍ଚାଲୀ ମିଥୁନମତୁଳଃ ନିର୍ମାଲାନ୍ତ୍ରୀ ।

ତତସ୍ତାମ୍ଭୋଗ୍ୟ-ପ୍ରଥମ-ମଧୁରୈଃ ସମ୍ମାଲାପରିମେଃ

ଖେଳଣ୍ଟୀ ସା କ୍ଷପଯତି ଗଲଦ୍ଵାଞ୍ଚଧାରଃ ଦିନାନ୍ତି ॥ ୨୮ ॥

ତତ ଇତି । ଅଚ୍ୟଧାଃ ଅପୃଚ୍ଛଃ ॥

ଧାତ୍ରୀତି । ପଞ୍ଚାଲିକା ପୁତ୍ରିକା ଶାବଦ୍ର-ଦତ୍ତାଦିଭିତ୍ତିର୍ବ୍ରତା । ମିଥୁନମତୁଳଃ ପ୍ରତିମା-
ବୁଝଃ । ସମେମୋ ମିଲନମାଲାପଃ କଥନକୁ ତତ ଯେ ରଙ୍ଗଃ କୌତୁକାନିଃତିଃ ॥ ୨୮ ॥

ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେ ମେ ଦୌର୍ଘ୍ୟ ଦୌର୍ଘ୍ୟ ନିଶ୍ଚାସ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା ପଟା-
ଙ୍କଳଦ୍ଵାରା ବନନଚନ୍ଦ୍ର ଆବରଣପୂର୍ବକ ଭାତ୍ରମହକାରେ ଅଶ୍ରୁ-ତ୍ୟାଗ
କରିତେ ଥାକେ ॥ ୨୭ ॥

ଅନୁଭୂତ ଆମି ତାହାକେ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲାମ, ଜୀବତ୍ତୀ ଏଥନ
କି ବ୍ୟବହାର କରିତେଛେ ? ॥

ଧାତ୍ରୀ ।

ନିର୍ମାଲାନ୍ତ୍ରୀ ଜୀବତ୍ତୀ ମନୋହର ଦର୍ଶନ-ଶାଧୁର୍ଯ୍ୟଶାଲି ଶ୍ରୀରାଧା-
କୁଞ୍ଜନାମକ ପ୍ରତିମାଯୁଗଳ ଅମାନ୍ୟକରପେ ନିର୍ମାଣ କରିଯାଇଛେ,
ମେହି ପ୍ରତିମାହୟେର ପରମ୍ପର ମଧୁରମୟ ପ୍ରଣୟ, ସମ୍ମ, ଆଲାପ ଓ
କୌତୁକର ମହି; କ୍ରୀଡ଼ା କରିତେ କରିତେ ଗଲିତ ବାଙ୍ଗଧାରାଯି
ଦିନ ସକଳ ସାପନ କରିତେଛେ ॥ ୨୯ ॥

ତତ୍ତ୍ସଦୀକର୍ଣ୍ଣ ଗଞ୍ଜୀର ବିଶ୍ୱାରଙ୍ଗ-ସହୀତ-ଚିତ୍ତସାମେବାହଂ
ସଶାନ୍ତ୍ୟମବାଦିଷଃ, ଧାତ୍ରିକେ ! କୌଦୁଶ ପଞ୍ଚାଲିକାବନ୍ଦଃ ତଦସ-
ଲୋକେ କୌତୁହଳବାନସ୍ମି ॥

ଧାତ୍ରୀ । ତାତ ! ତଦ୍ବୁତଃ ଜଗନ୍ମଣ୍ଡଲୋତଃସଯୋଃ ଶ୍ରୀ-ପୁଂସଯୋ-
ଯୁଗଃ ॥

ତଯୋର୍ହି ।

ସ୍ଵଦା ଲୋକେ ସତ୍ୟଃ ମ ଖଲୁ ତବ ତୁଳ୍ୟାକୃତିଧରଃ
ପୁଗାନ୍ ମେ ଶ୍ରୋଷ୍ୟଃ ଶ୍ଵରଣ-ପଦବୀମଭ୍ୟପଗତଃ ।
ନ ଜାନେ ମା ଧନ୍ୟା କନୁ ବସତି ପୁଣ୍ୟ ଜନପଦେ
ସ୍ଵଦୌକ୍ଷାରଙ୍ଗେ ମା ସ୍ମୃତିଯୁପଜିହୀତେ ବରତଙ୍ଗୁଃ ॥ ୨୯ ॥

ତତଃ ଧାତ୍ରୀବଚନଃ, ସଶାନ୍ତ୍ୟଃ ସମଧୁରଃ ॥

ସ୍ଵଦାଲୋକେ ଇତି । ସହା ରାଧାରାଃ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତଦର୍ଶନାରଙ୍ଗେ । ଉପଜିହୀତେ
ଉପଗଞ୍ଛତି । ଓହାଙ୍କ ଗତୋ ॥ ୨୯ ॥

ଅନ୍ତର ଧାତ୍ରୀର କର୍ତ୍ତା ଶୁନିଯା ଆମାର ଚିତ୍ତ ଅତି ବିଶ୍ଵିତ
ହଇଲ, ପରେ ଧାତ୍ରୀକେ ଶ୍ଵମଧୁର ବାକ୍ୟ ବଲିଲାମ, ଧାତ୍ରିକେ !
ମେଇ ପ୍ରତିମାବ୍ୟ କିରପ, ତାହା ଦେଖିବାର ନିମିତ୍ତ ଆମି
ଅତିଶୟ କୌତୁହଳବିଶିଷ୍ଟ ହଇଯାଛି ॥

ଧାତ୍ରୀ । ବ୍ୟସ ! ଜଗନ୍ମଣ୍ଡଲେ ଉତ୍କଳ ଶ୍ରୀ-ପୁରୁଷେର ମଧ୍ୟେ ଝ୍ର
ପ୍ରତିମାଘୁଗଲଇ ଅତ୍ୟାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ॥

ମେଇ ଦୁଇଯେର ମଧ୍ୟେ ତୋମାକେ ଦେଖିଯା, ତୋମାର ତୁଳ୍ୟ
ଆକୃତିଧାରୀ ହାନ୍ତ୍ରବଦନ ମେଇ ପୁରୁଷ-ପ୍ରତିମା ସଦ୍ୟଃ ଆମାର
ସ୍ମୃତିପଥେ ଆରାଁ ହଇଲ, ଆମ ଯେଟା ଶ୍ରୀ-ପ୍ରତିମା, ତିନି ଅତି-
ଶୟ ଧନ୍ୟା, ବଲିତେ ପାରିନା, ତିନି କୋନ୍ ପୁଣ୍ୟଦେଶେ ବାମ

ମଧୁମନ୍ଦଳଃ । ତଦୋ ତଦୋ ॥

କୁଞ୍ଚଃ । ସା କଞ୍ଚାନ୍ତରମାନାଦ୍ୟ ଜାନ୍ବବତୀ-ଚିତ୍ତମୁତସ୍ତଯାମାନ ବଂସେ !

ତବାୟଃ ପଞ୍ଚାଲିକଯୋର୍ଯ୍ୟଃ ଶ୍ରାମଃ ପୁମାନ୍ ସ କୌତୁକୀ ।

ବିଗ୍ରହାନ୍ତରେଣ ଜଞ୍ଚମୀ-ଭାବମନ୍ତ୍ରୀକୃତ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟକ୍ଷିକାମଧ୍ୟମଧ୍ୟାନ୍ତେ
ତତ୍ତ୍ଵତଃ ଦୂଷ୍ଟୈରପରୋପଞ୍ଚୀ କ୍ରିୟତାଂ ॥

(ଇତ୍ୟାକର୍ଣ୍ଣ ଚ) ॥

ରାଧାଯାଃ ପ୍ରତିମାଃ ମଣିଅନ୍ତରିଣୀଃ ବିଶ୍ଵତ ଧାତ୍ରୀ-କରେ
ସା ମଦ୍ୟସ୍ତରଣା ତିରୋହିତ-ତନୁର୍ମାଂ ସୀକ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତକା ।

ମଧୁମନ୍ଦଳ ଇତି । ତତ୍ତ୍ଵତଃ ॥

କୁଞ୍ଚ ଇତି । କଞ୍ଚାନ୍ତରଃ ପ୍ରକୋଷ୍ଠାନ୍ତରଃ । ସ୍ତରସ୍ତରୀମାନ ଉତ୍ସୁକଯାମାନ ॥

କରିତେଛେନ, ଯାହାକେ ଦେଖିବାକୁ ମେଇ ବରତନୁ ଶ୍ରୀରାଧା-ଆମାର
ସୂତ୍ରି-ପଥେ ଆସିଯା ଉପହିତ ହିଲେନ ॥ ୨୯ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ । ତାର ପର, ତାର ପର ? ॥

ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଚ । ତାହାର ପର ଧାତ୍ରୀ ଅନ୍ତଃପୁର ମଧ୍ୟେ ଗିଯା ଜାନ୍ବବତୀର
ଚିତ୍କକେ ଉତ୍ସୁକାନ୍ତିତ କରିଯା କହିଲ, ବଂସେ ! ତୋମାର
ପ୍ରତିମାଦ୍ୱାରେ ମଧ୍ୟେ ଯିନି ଶ୍ରାମବର୍ଣ୍ଣ ପୁରୁଷ ତିନି ଅତିଶୟ
କୌତୁକଶାଲୀ, ଦେହାନ୍ତରେ ଜନ୍ମଗଭାବ ଅଜୀକାର ପୁର୍ବକ
ପର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମଧ୍ୟେ ଅବହିତ ରହିଯାଛେ, ଅନ୍ତରେ ଏହି ଅନ୍ତତ ଶୁର୍ତ୍ତି
ନୟନେର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କର ॥

(ଜାନ୍ବବତୀ ଏହି କଥା ଶୁଣିଯା ।)

ଶ୍ରୀରାଧାର ମଣିମୟୀ ପ୍ରତିମା ଧାତ୍ରୀ-କରେ ସ୍ଥାପନପୂର୍ବକ ବୁନ୍ଦେର
.ଅନ୍ତରାଳେ ଆପନାର ତମୁ ସଙ୍ଗୋପନ କରିଯା ଆମାକେ ଅବ-

କ୍ରୋଷ୍ଣ୍ଠୀ ଶିଥିଲୀକୃତ-ତ୍ରପମପଦ୍ମସ୍ତାନ୍-ବର୍ଣ୍ଣମତିଃ

ସାତକ୍ଷଂ ନିପପାତ ମଚରଣଯୋରକେ କୁରମ୍ବେକ୍ଷଣା ॥ ୩୦ ॥

(ଇତି ବୈବଶ୍ୟଂ ନାଟ୍ୟତି) ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ: । (ମ-ମଞ୍ଜୁଶ୍ୱର-ପାଣିଃ ଅମାର୍ଯ୍ୟ) ପିଅବଅମ୍ବ ! ମହ
ହଶ୍ୟଂ ଶୁଣୁଛୁହି ॥

କୃଷ୍ଣ: । (ତଥା କୃତ୍ତା ମନ୍ଦଗଦଃ ।)

ଉପତ୍ତରୀ ଲଲିତାଂ ତାଂ ଅତ୍ୟଭିଜ୍ଞାୟ ମଦ୍ୟଃ

ପ୍ରକୃତି-ମୁରଳିଗାଂ ବୀକ୍ଷ୍ୟ ରାଧାକୃତିକୁ ।

ରାଧାରୀ ଇତି । ମଣିପ୍ରମିଳିନୀଃ ମଣିରଚିତାମିତ୍ୟର୍ଥ: । ବୃକ୍ଷେଣ ତିରୋହିତା
ତମୂର୍ଯ୍ୟଶାଃ ମା । ଅକେ ନିକଟେ ॥ ୩୦ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ପ୍ରିୟବୟାନ୍ତ ! ମମ ହସ୍ତଂ ଅବଲମ୍ବନ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଉପତକ ତରୋଃ ମୂର୍ଖେ, ମେଯଃ ଲଲିତା ଇତି ଜ୍ଞାତା । ସିନ୍ଧି-

ଲୋକନ କରୁତେ ଲାଗିଲେନ, ପରେ ଅତିଶୟ ଉତ୍ସୁକଚିତେ ଏହି
ହରିଣ-ନଯନା କର୍ତ୍ତବ୍ୟାକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଜ୍ଵାନଶୂନ୍ୟ ହଇଯା ଲଜ୍ଜା ପରିତ୍ୟାଗ-
ପୂର୍ବମର ବିବର୍ଣ୍ଣ-କଲେବରେ ଆତକ୍ଷେର ମହିତ ଆମାର ଚରଣଦ୍ସୟର
ଆନ୍ତେ ଗିଯା ପତିତ ହଇଲେନ ॥ ୩୦ ॥

(ଏହି କଥା ବଲିତେ ବଲିତେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଅତିଶୟ ବୈବଶ୍ୟ
ଉପାସିତ ହଇଲ) ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (ମଞ୍ଜୁଶ୍ୱର ମହିତ ହସ୍ତ ପ୍ରମାଣିତ କରିଯା) ପ୍ରିୟ-
ବୟାନ୍ତ ! ଆମାର ହସ୍ତ ଧାରଣ କର ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ତାହାଇ କରିଯା ମନ୍ଦଗଦସ୍ଵରେ ।)

ମଥେ ! ବୃକ୍ଷାନ୍ତରାଲେ ଅବସ୍ଥିତା ଜାହ୍ନ୍ତୀକେ ମହୁା ପ୍ରମିଳା
ଲଲିତାରାପେ ପରିଜ୍ଞାତ ହଇଯା ଏବଂ ତଥାଯ ପ୍ରକୃତି ମଧୁରଳପା

ମଣିମପି ପରିଚିଷ୍ଠନ୍ ଶଞ୍ଚଚୂଡ଼ାବତଂସଂ

ମୁହଁରହମୁଦୟୁଗଂ ଭୂରିଗା ସନ୍ତମେଣ ॥ ୩୧ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳঃ । হী হী পিঅবঅস্ম ! এসো কঞ্জিঅং পথঅস্মস্ম
শিখরিণীলাহো ॥

(ଇତ୍ୟକୁଜନ୍ ।)

ତୋ ! ଏବଂ ମହାମୋକ୍ଷ-ବିକ୍ରଖୋହେଣ ପ୍ରଫୁଟ ଇମେ
ହିଅଅଂ, ତା ଧାରେହି ଏଂ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ସଥେ ! କ୍ଷଣମବ୍ୟହଃ ମମାକର୍ଣ୍ୟଃ ॥

ନାମ ନାଟକଭୂଷଣମିଦଂ । ଅତକିତୋପପରଃ ଶାଂ ମିକିରିଷ୍ଟାର୍ଥମନମଃ । ଅତ୍ର ଇଷ୍ଟ
ଶଲିତାଦି ସନ୍ତମଶାତକିତତ୍ତ୍ଵାଂ ମିକିଃ ॥ ୩୧ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ଆଶର୍ଯ୍ୟ ! ପ୍ରିୟବସ୍ତ ! କାଞ୍ଜିକାଂ ପ୍ରାର୍ଥ୍ୟମାନତ୍ ଶିଖରିଣୀ-
ଲାଭଃ ॥

ତୋ ! ଏତଃ ମହାମୋଦ୍ଧା-ବିକ୍ଷୋଭେନ ପ୍ରଫୁଟି ମେ ହଦୟଃ ତଃ ଧାରୟ ମାଃ ॥

ରାଧା-ପ୍ରତିକୃତି ସନ୍ଦର୍ଶନ କରିଯା ଶଞ୍ଚଚୂଡ଼େର ଶିରୋଭୂଷଣ ସ୍ତରମୁକ
ମଣିକେ ପରିଜ୍ଞାତ ହଇଯା ଆମି ଶୁରୁତର ସନ୍ତମଶହରୀରେ ମୁହଁ-
ମୁହଁଃ ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ ହଇଯାଛିଲାମ ॥ ୩୧ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । କି ଆଶର୍ଯ୍ୟ ! ପ୍ରିୟବସ୍ତ ! ଇହା ତ କାଞ୍ଜିକା
ପ୍ରାର୍ଥ୍ୟମାନ ବ୍ୟକ୍ତିର ପକ୍ଷେ ଶିଖରିଣୀ ଲାଭ ? ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଉଚ୍ଚ ରବପୂର୍ବିକ ।)

ସଥେ ! ସୁଖାତିଶୟ-ବଶତଃ ଆମାର ହଦୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ
ହଇଯାଛେ, ଅତରେବ ଲାମାକେ ଧରିଯା ରାଖ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ସଥେ ! ବ୍ୟଗ୍ର ହଇଓ ନା, ଶ୍ରବଣ କର ॥

ମଧୁମପଳ । (ମଧ୍ୟେ) ତଦୋ ତଦୋ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଶାନ୍ତିହେତୁଭିଃ କୋମଲାଲାପ ମାଧୁରୀଭିଃ ସାନ୍ତ୍ଵିତାପି
ଶ୍ରକ୍ଷମୀ ମୁକ୍ତକଠ୍ଠଂ କ୍ରନ୍ଦନ୍ତ୍ଵୀ ମାମବାଦୀଂ—

ଅଲିନ୍ଦେ କାଲିନ୍ଦୀ-କମଳ-ସୁରଭୌ କୁଞ୍ଜବସତେ-

ବର୍ମନ୍ତ୍ତୀଂ ବାସନ୍ତୀ ନବପରିମଳୋଦନାରି-ଚିକୁରାଂ ।

ଅଛୁଂସମେ ନିଦ୍ରାଶୁଖମୁଲିତାକ୍ଷମୀ ପୁନରିମାଂ

କଦାହଂ ଦେବିଷ୍ୟେ କିଶମୟ-କଳାପ-ବ୍ୟଜନିନୀ ॥ ୩୨ ॥

ତତଃ ପ୍ରଗାଢ଼ତରୋଂକଠା ପରୀତେନ ହର୍ବାପ୍ରମୁଦ୍ରା ମଯାପି-
ଚିରାନ୍ତଶ୍ରମୁଦ୍ବାଟିତା ॥

ମଧୁମପଳ ଇତି । ତତତ୍ତଃ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଅଲିନ୍ଦେ ଅମନେ । ନବୀନ-ପତ୍ରାଣଃ ସମ୍ଭାବ ବ୍ୟଜନମନ୍ତି ଯଥାଃ
ଶା । କଳାପୋ ଭୂଷଣେ ବହେତୁଗୀରେ ସଂହତେ ଚେତି କୋଷଃ ॥ ୩୨ ॥

ତତ ଇତି । ସ୍ଵୀୟ-ବାପ୍ରମୁଦ୍ରା ॥

ମଧୁମପଳ । (ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧାରଣପୂର୍ବିକ) ତାର ପର ତାର ପର ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଶାନ୍ତିର ହେତୁ-ସ୍ଵରୂପ କୋମଳ ଆଲାପମାଧୁରୀ ଦ୍ଵାରା
ସାନ୍ତ୍ଵନା କରିଲେ ଓ ମେଇ ଶ୍ରକ୍ଷମୀ ମୁକ୍ତକଠ୍ଠେ କ୍ରନ୍ଦନ କରିତେ
କରିତେ ଆମାକେ ବଜିଯାଛିଲେନ—

ଯାହାତେ କାଲିନ୍ଦୀରୀତ କମଳ-କୁଞ୍ଜମେର ମୌରତ ପ୍ରାହିତ
ହୁଇତେଛେ, ଏମତ କୁଞ୍ଜଗୁହର ଅମନେ ତୌମାର କ୍ରୋଡ଼େ ଅବ-
ନ୍ତିତା ବାମନ୍ତ୍ତୀପୁଷ୍ପେର ମୌରତମୟହେ ଆମୋଦିତ କେଶା, ମେଇ
ନିଦ୍ରାନିମୀଲିତାକ୍ଷମୀକେ ପତ୍ର ବ୍ୟଜନଦ୍ଵାରା କବେ ଆମି ଦେବ
କରିବ ॥ ୩୨ ॥

ଇଷ୍ଟ ଲଲିତେ !

ସବିଧମୃତ-ନିଦ୍ରା ମୁଦ୍ରିତାକ୍ଷଣ ଯାତ୍ରୀ

ଶୁହରିଯମଧୁଗା ମେ ବନ୍ଦ୍ର ବିଷଂ ଚୁପ୍ର ।

ଇତି ସଥି ! ପୁରତତେ ହେପିତାଯା ନଯୋଚୈ-

ଭ୍ରକୁଟି-ମଧୁରମାନ୍ତଃ ରାଧିକାଯାଃ ସ୍ଵାରାଗି ॥ ୩୩ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳଃ । ତଦୋ ତଦୋ ॥

କୃଷ୍ଣ । ତତଶ୍ଚ ବିଜ୍ଞାତାଖିଲ ବୃତ୍ତାନ୍ତଃ ସ ଜାନ୍ମବାନ୍ ସାନ୍ଦଂ
ତତ୍ରାଗତ୍ୟ ମାମବ୍ରଦୀୟ—

ମୁଦ୍ରିତାକ୍ଷଣ ମିଥ୍ୟା ତୃତ୍ୟା ନିଦ୍ରା ମୁଦ୍ରିତେ ଅଞ୍ଜିଣୀ ଧେନ ତଥ ॥ ୩୩ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ ଇତି । ତତନ୍ତଃ ॥

ତାହାର ପର ଆମି ଥଗାଡ଼-ତର ଉତ୍କଟ୍ଟାଯ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହଇୟା
ବହୁନ୍ତରେ ସ୍ଵିଯ ହବାପ୍ପ ଉଦ୍ବାଟନ କରିଯା କହିଲାମ ॥

ଆହା ଲଲିତେ !

ଆମି ମମୌପେ ମିଥ୍ୟା ନିଦ୍ରାଯ ମୁଦ୍ରିତନେତ୍ର ହଇଲେ ସମ୍ପ୍ରତି
ଇନି ଆମାର ବଦନ-ବିଷେ ଚୁପ୍ରନ କରିଯାଛେନ, ହେ ସଥି ! ତୋମାର
ଅଥେ ଏଇ କଥା ଉଚ୍ଚ କରିଯା ବଲାତେ ଶ୍ରୀରାଧା ଲଜ୍ଜିତ ହଇୟା
ଯେ ଭ୍ରକୁଟିଶାଲି ମଧୁର ବଦନ ପ୍ରକାଶ କରିଯାଛିଲେନ, ଆମି
ତାହାଇ ସ୍ଵାରଣ କରିତେଛି ॥ ୩୩ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ । ତାର ପର, ତାର ପର ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଅନନ୍ତର ମେହି ଜାନ୍ମବାନ୍ ନିଖିଲ ବୃତ୍ତାନ୍ ଅବଗତ ହଇୟା
ଆନନ୍ଦମହକାରେ ଆଗମୁନପୁର୍ବିକ ଆମାକେ ବଲିଲ—

ସୁଗ୍ରୀବ-ପ୍ରଣୟିତରୀ ଯୁଦ୍ଧଃ ସମଗ୍ରଃ
କାରୁଣ୍ୟଃ ମଧ୍ୟ କୁରୁତେ ସରୋଜବନ୍ଧୁଃ ।
ତତ୍ତ୍ଵାହଃ ତ୍ରିରିତମଧାରୟଃ ନିଦେଶା-
ମ୍ରିଃଶଙ୍କଃ ଗିରିଶିଥରାଦି-ମାଂ ପତଞ୍ଜୀଃ ॥ ୩୪ ॥

ତତଶ୍ଚ ଜାମ୍ବୁନଦାଳଙ୍କତା ଜାଷ୍ଵବତୀ ତେନ ଭଲ୍ଲୁ କଶିରୋ-
ମାଲ୍ୟେନ ଶିରୋମଣିନା ସହ ମମ ପାଠୋ ବିନ୍ଦୁସ୍ତା ।
ମୟାପି ବିଦର୍ଭେନ୍ଦ୍ରମର୍ଯ୍ୟାଦା-ଭଙ୍ଗଭୀରତୀ ରୈବତ-କନ୍ଦରାୟାଃ

କୁଞ୍ଚ ଇତି । ସୁଗ୍ରୀବେତି । ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କ ସ୍ଵର୍ଗପୁନ୍ତରା ଧ୍ୟାତିଃ ପୁରାଣ-ଆସିନ୍ଦା ।
ସରୋଜବନ୍ଧୁଃ ସ୍ଵର୍ଗଃ । ତତ ସ୍ଵର୍ଗଃ ॥

ମୟାପୀତି । ବିଦର୍ଭେନ୍ଦ୍ରେ ଭୀମକେନ କୃତା ଯ ମର୍ଯ୍ୟାମା ତେନ୍ଦ୍ରାଜାଭାଷ୍ଟ-
ଛନ୍ଦା ଅସ୍ତୀକାରକୁପା ତତ୍ତ୍ଵ ଭାବେ ଭୀରମା ॥

ସୁଗ୍ରୀବେର ସହିତ ଆମାର ପ୍ରଣୟ ଆଛେ ବଲିଯା ପଦ୍ମବନ୍ଧୁ
ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ବାରନ୍ଧାର ଆମାର ପ୍ରତି କରଣା ବିନ୍ଦୁର କରିଯାଥାକେନ,
ଏ କାରଣ ଆମି ତୋହାରି ଆଦେଶାମୁଦ୍ରାରେ ଶୀଘ୍ର ନିର୍ଭୟେ ଗମନ
କରିଯା ପର୍ବତଶିଥର ହଇତେ ପତିତା ଏହି କନ୍ତାକେ ଧାରଣ
କରିଯାଛିଲାମ ॥ ୩୪ ॥

ଏହି ବଲିଯା ମେଇ ଭଲ୍ଲୁ କରାଜ ଜାଷ୍ଵବାନ୍ ସ୍ତଗନ୍ତକମଣିର ସହିତ
ଜାମ୍ବୁନଦଭୂଷିତା ଜାଷ୍ଵବତୀକେ ଆମାର ହଞ୍ଚେ ସୟର୍ପଣ କରିଲ ।

ଆମି ବିଦର୍ଭାଧିପତି ଭୀମକ-କୃତ ନିୟମ ଅର୍ଧାଂ ତୋମାର
କନ୍ତାର ଅନୁମତିବ୍ୟତିରେକେ ଅନ୍ୟ କୋନ କନ୍ତାର ପାଣିଗ୍ରହଣ
କରିବ ନା, ଏହି ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଭଙ୍ଗଭାବେ ଭୀତ ହଇଯା ରୈବତକ-ପର୍ବ-

সা সুন্দরী রক্ষিতা । তদিদং রহস্য-কথা-রত্নং যত্নতশ্চিত্ত-
কোষাণ্টে ধারণীয়ং, যথা কস্তাপি বিতর্কপদবীয়পি
নাবরোহতি ॥

মধুমঙ্গলঃ । এবং, ধৈর্যং ॥

কৃষঃ । (সৈন্যব্যং ।)

নিখিল-সুন্দরামর্থারস্তে বিশ্বিত-চেতনো
মহণিত-শিখো যঃ প্রাপ্তোহভূমানাগিব মার্দিবং ।
স খন্দু ললিতা-সান্ত-মেহপ্রমন্ত-ঘনীভবন্
পুনরপি বলাদিক্ষে রাধাবিয়োগময়ং শিথী ॥ ৩৫ ॥

মধুমঙ্গল ইতি । যথা কথয়সি, তথা করোমি ॥

কৃষ ইতি । মহণিত: কোগলঃ শীতলো বিরহাগ্নিঃ মনাক্ত অন্তরঃ মার্দিবং
মৃহস্তং প্রাপ্তঃ । আক্ষেপ-নাম সক্ষয়মিদঃ । তথাচ, গুরুবীজ-সমুৎক্ষেপমাক্ষেপং
পরিচক্ষতে । অতি সন্তুর্দর্থসম্পাদনেন গর্ভিতস্ত রাধামুরাগস্ত পুনর্লিতা-
সর্পনাহৎক্ষেপাদাক্ষেপঃ ॥ ৩৫ ॥

তের কন্দরে ঐ সুন্দরীকে রাখিয়াছি । অতএব হে সখে !
তুমি এই গোপনীয় কথা-রত্ন যত্নসহকারে চিন্তকোষমধ্যে
ধারণ করিয়া রাখিও, যেন এ বিষয় কোন ব্যক্তি জানিতে না
পারে ॥

মধুমঙ্গলঃ । যাহা বলিলা, তাহাই করিব ॥

শ্রীকৃষ । (ব্যাকুলতার সহিত ।)

নিখিল সুন্দরো অর্থারস্তে বিলম্বিতচিত্ত যে আমি, আমার
সন্তক্ষে রাধাবিচ্ছেদময় অঞ্চল ঘৃতস্ত প্রাপ্ত হইয়াছিল, সম্প্রতি

(ଇତି ବିରହାତ୍ତିଂ ନାଟୟନ ।)

ଲଲାଟେ କାଶ୍ମୀରୈଃ କୁରୁ ମମ ଦୃଶଂ ପାବକମରୀଃ
ଦୟୀଥା ତୋଗୀନ୍ତ୍ର-ଦ୍ୟାତିଘୁରସି ଯୁଜ୍ଞାମୁଣ୍ଡିସରଃ ।
ତନୋଃ କଷ୍ଟଃ ଯୁଜ୍ଞା ଜନୟ ସନ୍ମାରୈର୍ଧବଲତାଃ
ହରଭାନ୍ତ୍ୟା ଭୀତ ସ୍ତୁଦତି ନ ସଥା ମାଂ ମନ୍ମିଜଃ ॥ ୩୬ ॥
ମଧୁମନ୍ତଳଃ । ମନ୍ତଃ ଗରୁଦ କୃଖୁ ଏମୋ ମନ୍ତାବୋ, ତା କୋ! ଏଥେ
ପଡ଼ିଆରୋଭି ନ କୃଖୁ ଓଧାରେମି ॥

ଲଲାଟେ ଇତି । କାଶ୍ମୀରୈଃ କୁରୁଗୈଃ । ମନ୍ମିଜରଃ ମନ୍ମିହାରଃ କଷ୍ଟଃ ତ୍ୟଜ୍ଞା ତନୋଃ
ଶରୀରଙ୍ଗ କର୍ପ୍ରାର୍ଧବଲତାଃ ଜନୟ । ତୁଦତି ପୀଡ଼ରତି । ମନ୍ମିଜଃ କର୍ମପଃ ॥ ୩୬ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ ଇତି । ମନ୍ତଃ ଗରୁଦ ଏବ ମନ୍ତାପଃ, ତେ କୋହତ୍ର ପ୍ରତୀକାର ଇତି
ନ ଥିଲୁ ଅବଧାର୍ୟାମି ॥

ଲଲିତାର ମେହପ୍ରମନ ଗାଁତର ହଇଯା ପୁନର୍ବୀର ସେନ ବଲପୂର୍ବିକ
ଏ ଅଶ୍ଵି ପ୍ରଜ୍ଞଲିତ ହଇଯା ଉଠିଲ ॥ ୩୫ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ବିରହବେଦନା ପ୍ରକାଶପୂର୍ବିକ ।)

ମଥେ ! କୁରୁମନ୍ତରା ଆମାର ଲଲାଟେ ଅଶ୍ଵିମଯ ଚକ୍ର ନିର୍ମାଣ
କର, ବକ୍ଷଃଷ୍ଵଳେ ସର୍ପରାଜତ୍ତଳ୍ୟ କନ୍ତିଶାଲୀ ଯୁଜ୍ଞାମାଲା ପରିଧାନ
କରାନ୍ତ ଏବଂ କଷ୍ଟଦେଶ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା କର୍ପୁର ଦ୍ୱାରା ମର୍ବାନ୍ତ
ଧବଲବର୍ଣ୍ଣ କର, ସେନ ହର-ଭ୍ରମେ ମଦନ ଭୀତ ହଇଯା ଆର ଆମାକେ
ପ୍ରୀଡ଼ା ପ୍ରଦାନ ନା କରେ ॥ ୩୬ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ । ମନ୍ତ୍ୟଇ ଏତ ଗୁରୁତର ମନ୍ତାପ, କିନ୍ତୁ ଇହାର ଯେ
ପ୍ରତିକାର କି, ତାହା ତ ଆମି ଅବଧାରଣ କରିତେ ପାରି-
ଲାମ ନା ? ॥

କୁଞ୍ଜରୂପସ୍ତ
ବୁନ୍ଦାବନପ୍ତ ବିଲୋକନମତ୍ତରେଣ ନାତ୍ର ପରଃ ଅତୀକାରଃ ତଦେଵ
ମଣୀଶ୍ରସ୍ତ୍ୟା ସତ୍ତାଜିତାର ସମପ୍ରତାଃ, ମୟାପ୍ଯବରୋଧାର
ପତ୍ତ୍ୟଃ ॥

(ଇତି ନିଜାନ୍ତ୍ରୋ ॥)

(ଇତି ନିଜାନ୍ତ୍ରାଃ ସର୍ବେ ॥) ॥ ୩୭ ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିତମାଧବନାଟକେ ଲିତୋପଲକ୍ଷ-
ନାମ ସର୍ତ୍ତୋହଙ୍କ ॥ * ॥ ୬ ॥ * ॥

କୁଞ୍ଜ ଇତି । ସମକ୍ଷିହାରମାକିଳଃ କଥମାକିଳଃ । ଅବରୋଧାର ଅନ୍ତ-
ପୁର୍ବାର ॥ ୩୭ ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିତମାଧବନାଟକେ ସର୍ତ୍ତୋହଙ୍କ ॥ * ॥

ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଜ । ଶଥ ! ପ୍ରିୟତମାର ବିହାର-କଥନେର ମାଙ୍କୀ-ସ୍ଵରୂପ
ମେଇ କୁଞ୍ଜମୁହ ବିଶିଷ୍ଟ ବୁନ୍ଦାବନ-ଦର୍ଶନବ୍ୟତିରେକେ ଏ ବିରହ-
ବେଦନାର ଅତ୍ୟ କୋନ ଅତୀକାର ଦେଖି ନା, ଅତଏବ ତୁମି
ଏହ ମଣୀଶ୍ରସ୍ତ୍ୟା ସତ୍ତାଜିତକେ ସମପ୍ରତି କରିଥିଲୁଗ, ଆଦି ଅନ୍ତଃପୁରେ
ଗମନ କରିତେଛି ॥

(ଏହ ବଲିରା ଉଭୟେର ଅନ୍ତାନ) ॥

(ତାହାର ପର ମକଳେ ଚଲିରା ଗେଲେନ) ॥ ୩୭ ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିତମାଧବନାଟକେ ଶ୍ରୀରାମନାରାମଗବିଦ୍ୟା-
ଦର୍ଶକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାର ଲିତାପ୍ରାଣି ନାମ ସର୍ତ୍ତ ଅନ୍ତ ॥ * ॥ ୬ ॥ * ॥

ଲଲିତମାଧବନାଟିକ ।

ଶପ୍ତମୋହନ : ।

—•+•—

(ତତଃ ଅବିଶତି ବକୁଳଯାରାଧ୍ୟମାନା ରାଧା ।)

ରାଧା । (ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ମମାଯାସୀଦ୍ବୁରେ ଦିଗପି ହରିଗଞ୍ଚଥଣପିଲୀ
ଓପେଦେ ଖେଦେନ କ୍ରଟିରପି ମହାକଳପଦୟୀଃ ।

ଦହତ୍ୟାଶା-ସର୍ପି-ବିରଚିତ-ପଦଃ ପ୍ରାଣ-ଦହନୋ

ବଲାମ୍ବାଃ ଦୁଲ୍ଲୀଳଃ କିମିହ କରବୈ ହନ୍ତ ! ଶରଣଃ ॥ ୧ ॥

ରାଧେତି । ମମେତି । ଗତା ହିତେତ୍ୟଥଃ । ମମାସୀଦ୍ବୁରେ ଯା ଦିଗପିତି ପାଠା-
ଶ୍ଵରଃ । ଜ୍ଞଟଃ ଅସରେଣୁତ୍ତରଃ । ଆଶେବ ସର୍ପିଷ୍ଠେନ ବିରଚିତଃ ପଦଃ ହିତିରେନ ମଃ ।
ପଦଃ ବ୍ୟବସିତିଆଗହାନଲଙ୍ଘାଜିଯୁ ବସ୍ତ୍ରବିତି କୋଷାଃ । ପ୍ରାଣ ଏବ ଦାହକର୍ଷାଃ
ଦହନଃ ॥ ୧ ॥

(ଅନୁଷ୍ଠର ବକୁଳା-କର୍ତ୍ତକ ଆରାଧ୍ୟମାନା ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶ୍ରୀରାଧା । (ସଂକ୍ଷତଭାଷ୍ୟ ।)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଗାତ୍ରଗଞ୍ଚ ଯେ ଦିକେ ପ୍ରବାହିତ ହଇତେଛେ, ମେ
ଦିକ୍ଷା ଆମାର ସମ୍ବନ୍ଧେ ବହୁ ଦୂରବନ୍ତି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ବିରହେ କ୍ରଟି-ପରି-
ମିତକାଳା ମହାକଳ ମୟାନ ହଇଯା ଉଠିଲ୍ ଏବଂ ଆଶାକ୍ରମ ସ୍ଵତ-
ହିତ ଦୁଲ୍ଲୀଳ ପ୍ରାଣମୟ ଅଗିଓ ଆବାର ବଲପୂର୍ବକ ଆମାକେ ଦନ୍ତ
କରିତେ ଲାଗିଲ, ହାଯ ! ଏଥନ ଆଗି କାହାର ଶରଣାଗଞ୍ଜ
ହଇବ ॥ ୧ ॥

ବକୁଳା । ହଲା ମନ୍ତେ ! ମିଥିହେଣ ନଅବୁନ୍ଦାଏ ବନ୍ଧିଦଂ ତୁଙ୍କା ରହ-
ଶ୍ରମ୍ପି, ତଥାବି କିମ୍ପି ବିଷ୍ଵବିସ୍ମ୍ସଂ ॥

ବକୁଳା । କାମଂ ବିଷ୍ଵବେହି ॥

ବକୁଳା । ଆଜ୍ଞା ରାଇନ୍ଦୋ ଶୁଦ୍ଧରମେହରୋ ତିଲୋଅଂ ସାମେଦି,
ତା ଜଇ ଆଶବେସି, ତଦୋ ଦେଖେ କୁଞ୍ଚିତୀଏ ବି ପଡ଼ିଉଲା
ଭବିଅ, ତମନ ତୁମଂ ବିଷ୍ଵବେନି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମଂକୁତେମ ।)

ବକୁଳେତି । ମଧ୍ୟ ମନ୍ତେ ! ଯେହେଣ ନବବୃଦ୍ଧୟା ବର୍ଣ୍ଣିତଂ ତବ ରହଞ୍ଚଂ, ତଥାପି
କିମ୍ପି ବିଜ୍ଞାପିଯିଷ୍ଯାମି ॥

ବାଧେତି । ବିଷ୍ଵବେହି ବିଜ୍ଞାପନ ॥

ବକୁଳେତି । ଅଗ୍ର ରାଇନ୍ଦୋ ଅଯ୍ୟାଜେନ୍ଦ୍ର ଶୁଦ୍ଧରମେହରମିଲୋକଂ ଶାନ୍ତି, ତଥ
ସଦି ଆଜ୍ଞାପରସି, ତଥା ଦେବୀ କୁଞ୍ଚିତୀ ଅପି ପ୍ରତିକୁଳା ଭୁଷା, ତପୈ ହାଂ ବିଜ୍ଞା-
ପନ୍ଧାମି ॥

ବକୁଳା । ମଧ୍ୟ ମନ୍ତେ ! ସିତି ଯେହଶେଷତଃ ନବବୃଦ୍ଧା ତୋମାର
ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଆମାର ନିକଟ ଦର୍ଶନ କରିଯାଛେନ, ତଥାପି ଆମି
କିଛୁ ନିବେଦନ କରିତେ ଇଚ୍ଛା କରି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ସାହୀ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ବଳ ॥

ବକୁଳା । ଆମାଦେଇ ଶୁଦ୍ଧରମେହର ରାଜେନ୍ଦ୍ର ତିଲୋକୀ ଶାମନ
କରିତେହେନ, ଆପଣି ସଦି ଆଜ୍ଞା କରେନ, ତାହା ହଇଲେ
ଦେବୀ କୁଞ୍ଚିତୀର ପ୍ରତିକୁଳବର୍ତ୍ତିନୀ ହଇୟା ଝାହାର ନିକଟେ
ଗିଯା ଆପନାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ନିବେଦନ କରି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମଂକୁତୁଭାବୀ ।)

ଶାସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ସତୀ-ପତିନ୍ତର୍ଜଗତୀଂ ମୌଳିଦୟପର୍ଯ୍ୟାଚିତଃ
କିମ୍ବେନ ବିରମ୍ୟତାଂ କଥମେମେ ଶାପାଗିରଙ୍ଗାଲ୍ୟତେ ।
ଯୁଷ୍ମାଭିଃ ଶ୍ଵୁଟ୍ୟୁକ୍ତି-କୋଟି-ଗ୍ରିମନ୍ୟାହାରିଣୀଭିର୍ବଳା-
ଦାକ୍ରିକ୍ତୁଃ ବ୍ରଜରାଜନନ୍ଦନପଦାନ୍ତୋଜାମ ଶକ୍ୟ । ବସଂ ॥ ୧ ॥
ବକୁଳା । ମହି ! ପୁଞ୍ଛ ହିନ୍ଦଂ ନବୁନ୍ଦଂ ॥
ରାଧା । କହିଂ ଗଦା ନବୁନ୍ଦା ॥
ବକୁଳା । ଦେଖି ଆହୁଦା ଅନ୍ତେଉରେ ॥

ରାଧେତି । ଶାପନିମିତୋହିନ୍ଦିଃ କ୍ରୋଧକୁପ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳାତେ । ସଂକେଟଃ ନାମ
ବିଶର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରିତିନିଃ । ତଥାଚ, ସଂକେଟୋ ରୋଷଭାବଗଂ । ଅତ୍ର ବକୁଳଃ ଅତି
ଶୁଭ୍ରୋଧୋକ୍ତ୍ୟା ସଂକେଟଃ ॥ ୨ ॥

ବକୁଳେତି । ସଥି ! ପୁଞ୍ଛ ହିତଂ ନବୁନ୍ଦଂ ॥
ରାଧେତି । କୁତ୍ର ଗତା ନବୁନ୍ଦା ॥
ବକୁଳେତି । ଦେବା ଆହୁତା ଅନ୍ତଃପୁରେ ॥

ଦ୍ୱାରା କାନାଥ ମୌଳିଦୟମୂହେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା ତ୍ରିଜଗଂ ଶାମନ
କରେତେହେନ କରନ, ତ୍ବାହାତେ ଆଗାର କୋନ ପ୍ରୋଜନ ନାହି,
କ୍ଷାନ୍ତ ହୋ, କେନ ଆର କ୍ରୋଧାଦି ଅଜ୍ଜଳିତ କରିତେଛ, ତୋମରା
ମ୍ପକ୍ଷକୁପେ କୋଟି କୋଟି ଗୁରୁତର ଯୁକ୍ତିମୂଳତ ବାକ୍ୟ ଅରୋଗ
କରିଲେ ଓ ଅଜେଜ୍ଜନନେର ପଦାନ୍ତୋଜ ହଇତେ ଆମାକେ ଆକର୍ଷଣ
କରିତେ ସମ୍ମର୍ଥ ହଇବା ନା ॥ ୨ ॥

ବକୁଳା । ସଥି ! ନବୁନ୍ଦାକେ ହିତ ଜିଜ୍ଞାସା କର ॥
ତ୍ରୀରାଧା । ନବୁନ୍ଦା କୋଥାଯ ଗେଲେନ ? ॥
ବକୁଳା । ଦେବୀ ରକ୍ଷିଣୀର ଆହ୍ଵାନେ ଅନ୍ତଃପୁରେ ଗିଯାଇଛେ ॥

ରାଧା । ହସ୍ତ ! ପରତତ୍ତଙ୍ଗ କିମ୍ବା ହସଦେବେଣ ॥

(ଅବିଶ୍ଵତ ନବବୁଦ୍ଧା ।)

ନବବୁଦ୍ଧା । ଶୁଦ୍ଧି ସତ୍ୟ ! ମୀ ବିଷାଦଂ କୃଥାଃ, ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ।

ପାଦେ ନିପତ୍ତ୍ୟ ବଦରୀମବଳସମାନ ।

କାନ୍ତଃ ରମାଲମନୁବିନ୍ଦତି ମାଧ୍ୟବୀଯଃ ।

ଆଶେ-ମନ୍ଦମବିଧୀ ବିନିବିଷ୍ଟଚିତ୍ତ ।

ନୋପାରବନ୍ଧ୍ୟ-କନନଂ ମନୁତେ ହି ସାଧ୍ୱୀ ॥ ୩ ॥

ରାଧା । କା କୁଞ୍ଚ ତୁହ ହେଖ ଶେଷଚ୍ଛ-ସାମଗ୍ରୀ ॥

ରାଧେତି । ହସ୍ତ ! ପରତତ୍ତାଞ୍ଚ କୃତା ହତଦୈବେନ ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ପାଦେ ଇତି । ରମାଲଃ ଆତ୍ମଃ, ପକ୍ଷେ ରମିକଃ । ମାଧ୍ୟବୀ ଅତି-
ଶୁଦ୍ଧା, ପକ୍ଷେ ଶ୍ଵାସିନ-ପତିକା । କଣ୍ଠଭ୍ରତୁ ଛଳନା-ନାମ ବିମର୍ଶମନ୍ଦ୍ୟମପତ୍ରୀ ତ୍ରି-
ଶାନେ ଛାନନଃ ପଟ୍ଟିତି । ତ୍ରଥାଚ, କାର୍ଯ୍ୟାର୍ଥମପମାନାମେଃ ମହନଃ ଛଳନଃ ମନ୍ତଃ । ଅତି-
ଶୁଦ୍ଧଃ ॥ ୩ ॥

ରାଧେତି । କା ଖନୁ ତବ ହସ୍ତ ନେପଥ୍ୟ-ସାମଗ୍ରୀ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ହୟ ! ହସ୍ତ ବିଧାତା ଆମାକେ ପରାଧୀନ କରିଲ ॥

(ନବବୁଦ୍ଧାର ପ୍ରବେଶ ।)

ନବବୁଦ୍ଧା । ଶୁଦ୍ଧି ସତ୍ୟ ! ବିଷାଦ କରିଓ ନା, ଦେଖ ଦେଖ ।

ଏହି ମାଧ୍ୟବୀ ପଦେ ନିପତ୍ତିତ ହଇଯା ବଦରୀକେ ଅବଲମ୍ବନ-
ପୂର୍ବିକ ଆତ୍ମ-ତରକେ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଲ, ଆହା ! ଏହି ସାଧ୍ୱୀ ଆଶେ-
ଶ୍ଵରେର ମନ୍ଦମବିଷୟେ ଚିତ୍ତ ନିବିଷ୍ଟ କରାଯ ଆର ପରବଶତାଜନ୍ତ ତୁଃଖ
ଅନୁଭବ କରିତେଛେ ନା ॥ ୩ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ତୋମାର ହସ୍ତେ ଏ କୋନ୍ତ ବେଶମୋଗ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ? ॥

ନବବୁଦ୍ଧା ।

ଶଚୋପହାରୀ-କୃତାନି ଦେଖେ

ଦିବ୍ୟାନି ମାଲ୍ୟ-ଦ୍ଵାରା ଦୀନି ।

ତାନ୍ତ୍ରେଷା ସଥୀଭ୍ୟୋ ବିଭଜନ୍ତୀ

ହ୍ରାସପି ବନ୍ତକେନ ପୁରୁଷକାର ॥

ରାଧା । କିଂ ମେ ହୃଦ୍ୟାଗଲକ୍ଷ ଇନ୍ଦ୍ରଣେ ଇମିଳା ପମାହଣେ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ସଥି ! ଭାନୁଦେବଶ ମେବାରାମୁପରୋକ୍ଷାତେ ॥

ରାଧା । ହଳା ! ଭନିଦିନ୍ତି ଭାନୁନା, ସଞ୍ଚେ ! ମାତ୍ରରକଞ୍ଚେ

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ଶଚ୍ୟା ପୌଳମ୍ୟା । ଦେଖେ କରିଲୈୟ । ଏହା ହରିପୀ ॥

ରାଧେତି । କିଂ ମେ ହୃଦ୍ୟାନଳକ୍ଷ ଇନ୍ଦ୍ରନେମ ଅମେନ ପ୍ରମାଧନେନ ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ଉପରୋକ୍ଷାତେ ଉପରୁକ୍ତଃ ଭବିଷ୍ୟାତି ॥

ରାଧେତି । ସଥି ତଥିତାତ୍ମି ଭାନୁନା, ସଂମେ ! ମାତ୍ରରକଞ୍ଚେ ମିରିଟାରୀ ସାରା-

ନବବୁଦ୍ଧା ।

ଇନ୍ଦ୍ରପଞ୍ଜୀ ଶଚୀଦେବୀ ରକ୍ତିନୀକେ ଏହି ସକଳ ମାଲ୍ୟ ଓ ବନ୍ଦ୍ରାନ୍ତି
ଉପହାର ପ୍ରଦାନ କରିଯାଛିଲେନ, ଏ କାରଣ ରକ୍ତିନୀଓ ମେ ଶୁଣି
ବନ୍ତମରାରା ସଥୀଦିଗକେ ବିଭାଗ କରିଯା ଦିଲ୍ଲା ଆପନାକେ ପୁରୁ-
ଷ୍ଟାର ଦିଯାଛେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଏହି ବେଶ୍ୟୋଗ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଆମାର ହୃଦ୍ୟାନଳେର କାର୍ତ୍ତ-
ସ୍ଵରୂପ, ଅତଏବ ଇହାତେ ଆମାର ପ୍ରୟୋଜନ କି ? ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ସଥି ! ଏ ଶୁଣି ସୂର୍ଯ୍ୟଦେଵେର ପୁଜାର ଉପରୁକ୍ତ
ହଇବେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ସଥି ! ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଆମାକେ ଆଦେଶ କରିଯାଛେ,

ନିବିଟ୍ଟାଏ ଦୁଆରିବନୀ ପୁରୀଏ ଗର୍ତ୍ତେ ଶିଖିଦଂ ଗଅବୁନ୍ଦାଅଣଂ
ପବିସିଅ ତିଣା ଅଞ୍ଚଳୋ ପରାଣାଧେଶ ସନ୍ଦଂ ବିହରେହି ॥
ନବୁନ୍ଦା । ଚାରିଲୋଚନେ ! ବ୍ୟଭିଚାର-ପରାଚୀନାନି ନ ଥିଲୁ ଭବନ୍ତି
ଦୈବତବରାଣଂ ବଚାଂସି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ମଥୁରାମଧିରାଜତେ ହରିଃ
ମୁଖ ! ରାଜେନ୍ଦ୍ରପୁରେହତ୍ର ମଂର୍ତ୍ତା !
ନିବନ୍ଧାମ୍ୟହମିତ୍ୟମନ୍ତ୍ରବଃ
ପ୍ରିୟମନ୍ଦଃ ପ୍ରତିଭାମତେ ମମ ॥ ୪ ॥

ବଢ଼ୀ ପୁର୍ବ୍ୟା ଗର୍ତ୍ତେ ନିର୍ମିତ-ନବୁନ୍ଦାବନଃ ପ୍ରବିଶ୍ଟ ତେନ ଆଜ୍ଞନଃ ପ୍ରାଦନାଥେନ ମାର୍ଦିଃ
ବିହର ॥

ନବୁନ୍ଦେତି । ବ୍ୟଭିଚାରାଂ ପରାଞ୍ଚୁଥାନି ମତ୍ୟାନୀତାର୍ଥଃ ॥
ରାଧେତି । ରାଜେନ୍ଦ୍ରପୁରେ ଦ୍ଵାରକାପୁରେ ॥ ୫ ॥

ବ୍ୟମେ ! ମନୁଦ-ମଧ୍ୟବନ୍ତି ଦ୍ଵାରକାପୁରୀର ଗର୍ତ୍ତେ ଯେ ନବୁନ୍ଦାବନ
ନିର୍ମିତ ହଇଯାଛେ, ତୁ ମି ତାହାତେ ପ୍ରବେଶ କରିଯା ସ୍ତ୍ରୀଯ-
ପ୍ରାଣନାଥେର ମହିତ ବିହାର କର ॥

ନବୁନ୍ଦା । ହେ ଶ୍ରୀରାଧାଜୀ ! ଦୈବତବଣୀ-ମକଳ କଥନ ଅନ୍ତଥା
ହୟ ନା ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ସଂକ୍ଷତଭାଷାଯ ।)

ମୁଖ ! ହରି ତ ମଥୁରାପୁରେ ବିରାଜ କରିତେଛେନ, କିନ୍ତୁ
ଆମି ଏହି ଦ୍ଵାରକାପୁରେ ଅବରକ୍ତ ହଇଯା ବାସ କରିତେ ଲାଗିଲାମ,
ଶୁତରାଂ ଆମାର ମସକ୍କେ ପ୍ରିୟମନ୍ଦମ ଅମସ୍ତବ ବଲିଯା ବୋଧ ହଇ-
ତେଛେ ॥ ୫ ॥

ନବବୂନ୍ଦ ।

ଅଳଃ ବିଲାଗ୍ରେଃ ସମୟକ୍ରମସ୍ତ

ହୁକୁହୁପା ଗତଯୋ ଭୁବନ୍ତି ।

ଶରନ୍ମୁଖେ ପଶ୍ୟ ଶରସ୍ତ୍ରଚୀମୁ

ଖେଳନ୍ତ୍ୟକଞ୍ଚାଂ ସଲ୍ଲ ଥଞ୍ଜରୀଟାଃ ॥ ୫ ॥

ରାଧା । ଅପଣିହାନେ ଥଞ୍ଜରୀଡୋବିନ୍ ଅମାହୀନେ କଥୁ ପଦେମେ
ମହାପୁରିସୋ ଏ ରମେଦି ॥

ନବବୂନ୍ଦ । (ବିହ୍ଷ) ବିଭଗାକୁଲେ ! ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ରଶାତ୍ର କଥମସ୍ଵା-
ଧୀନତାହିବଧାରିତା ॥

ନବବୂନ୍ଦେତି । ହୁକୁହୁପା; ହର୍ବିତକ୍ର୍ୟାଃ । ହୁକୁହୁଃ ଦର୍ଶରତି ଶରନ୍ମୁଖ ଇତ୍ୟାଦି ।
ଆରୋଚନ-ନାମ ସନ୍ଧାନମିଦଃ । ତଥାଚ, ମିଳି-ତଢାବିମୋହର୍ଥତ୍ ହଚନା ଶାଂ ପ୍ରସ୍ତ୍ରୋ-
ଚନା । ଅତି ଥଞ୍ଜରାଟଙ୍ଗ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତେ ଭାବି କ୍ରମମନ୍ତରହଚନା ॥ ୫ ॥

ରାଧେତି । ଅପଣିଧାନେ ଥଞ୍ଜରୀଟ ଇବ ଅସାଧୀନେ ଥଲୁ ପ୍ରଦେଶେ ମହାପୁରଷେ
ନ ରଗତି ॥

ନବବୂନ୍ଦେତି । ବିଭଗାକୁଲେ ଭାସ୍ତେ ! ॥

ନବବୂନ୍ଦ ।

ସଥି ! ଆର ବିଲାପ କରିଛ ନା, ସମୟକ୍ରମେର ଗତି କିଛୁ
ବୁଝା ଯାଇ ନା, ଦେଖ ଶର୍ଣ୍ଣ ଖାତୁର ପ୍ରାରମ୍ଭେଇ ଥଞ୍ଜରୀଟ-ସକଳ ଅକ-
ଶ୍ଚାଂ ସରୋବରେର ତଟେ କ୍ରୀଡା କରିତେ ଥରୁଣ୍ଠ ହୟ ॥ ୫ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଥଞ୍ଜରୀଟ ସେମନ ନିର୍ଧନ ପ୍ରଦେଶେ କ୍ରୀଡା କରେ ନା,
ତାହାର ନ୍ୟାଯ ମହାପୁରଷେରାଓ ଅସାଧୀନ ପ୍ରଦେଶେ ରମଣ
କରେନ ନା ॥

ରାଧା । (ମେର୍ଯ୍ୟ ।) ଅହି ରାଇନ୍‌ସ୍ପ୍ର କୀଳାବଣ-ମର୍କଡ଼ ! ଚିଟ୍ଟ
ଚିଟ୍ଟ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ଶରଲେ ! ବ୍ରଜେନ୍‌ଦ୍ରମେବ ରାଜେନ୍‌ଦ୍ର ବିଦି ॥

ରାଧା । (ମୌଳିକ୍ୟ ।) ଅବି ସନ୍ଧଂ ଏଦଂ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । (ସ୍ଵଗତ ।) ହଣ୍ଡ ! କଥଂ ସ୍ମୃତ୍ୟା ବିଶ୍ୱାସ-ଶପଥାଶ୍ଚ
ସଂବୁଦ୍ଧା ॥

(ପ୍ରକାଶ ।)

ନ କେବଳଂ ରାଜେନ୍‌ଦ୍ରମେବ ରାମଚନ୍ଦ୍ରମୁଖେନ୍ଦ୍ରକୁ ବ୍ରଜେନ୍‌
ବଦନ୍ତି ॥

ରାଧେତି । ଅଯି ରାଜେନ୍‌ଦ୍ରଶ୍ଚ କ୍ରୀଡ଼ାବନ-ମର୍କଟି ! ତିଷ୍ଠ ତିଷ୍ଠ ॥

ରାଧେତି । ଅପି ସତ୍ୟମେତଃ ॥

ନବବୁନ୍ଦେତି । ସ୍ମୃତ୍ୟା ହେତୁଶୁଣେଚ୍ଛୟା ॥

ନବବୁନ୍ଦା । (ଉଚ୍ଚ ହାସ୍ୟ କରିଯା) ଭାଣ୍ଡ ! ଏ ସ୍ଵାନେ ବ୍ରଜେନ୍‌ଦ୍ରର
ଅସ୍ଵାଧୀନତା କିନ୍ତୁ ଆବଧାରଣ କରିଲା ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଈର୍ଷାର ସହିତ) ଅଯି ରାଜେନ୍‌ଦ୍ରର କ୍ରୀଡ଼ାକାନନ-
ବାନରି ! ଥାକ୍ ଥାକ୍ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ଶରଲେ ! ବ୍ରଜେନ୍‌ଦ୍ରକେଇ ରାଜେନ୍‌ଦ୍ର ବଲିଯା ଜାନିଓ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଉତ୍କଟ୍ଟାର ସହିତ) ଏ କି ସତ୍ୟ ? ॥

ନବବୁନ୍ଦା । (ମନେ ମନେ) ହା�ୟ ! କିନ୍ତୁ ମହିମା ଶପଥ ବିଶ୍ୱାସ
ହଇଲାମ୍ ! ॥

(ପ୍ରକାଶପୂର୍ବିକ ।)

ବକୁଳା । ହଲା ! ଅଦୋ ଭଣାଦି ପିବର୍କଃ ମୁକିଅ ଗନ୍ଦେହି
ରାଇନ୍ଦଃ ॥

ରାଧା । (ମଂକୁତେନ ।)

ସଞ୍ଚୋତ୍ତମଃ ଫୁରୁତି ଚିକୁରେ କେକିପୁଛଥିଣୀତୋ

ହାରଃ କଟେ ବିଲୁଠତି କୃତଃ ସ୍ତୁଲ-ଶ୍ରୀବଲୀଭିଃ ।

ବେଣୁରୁତ୍ତେ ରଚସ୍ତି ରୁଚିଃ ହନ୍ତ ! ଚେତନ୍ତୋ ମେ

ରୂପଃ ବିଶ୍ଵୋତ୍ତରମପି ହରେନାନ୍ତଦଙ୍ଗୀ-କରୋତି ॥ ୬ ॥

ବକୁଳେତି । ସଥି ! ଅତୋ ଭଣାମି ନିର୍ବିର୍କଃ ମୁଢୁ ନନ୍ଦୟ ରାଜେନ୍ଦ୍ରଃ ।

ରାଧେତି । ଉତ୍ତମଃ ମୁହୂଟଃ । ତତ୍ତ୍ଵମ୍ବାଂ ହରେ ରୂପାନାନ୍ତକୁପଃ ମେ ଚେତୋ
ନାନୀ-କରୋତି ଇତାଦୟଃ । ବ୍ୟବସାୟନାମ ମନ୍ଦ୍ରାନ୍ତଶ୍ଚ ହିତୀୟ-ପ୍ରକାର ମିଦଃ ।
କଚିତ୍ତୁ ବ୍ୟବସାୟଶ୍ଚ ବିଜେଯଃ ପ୍ରତିଜ୍ଞାହେତୁ-ମୁକ୍ତବଃ । ଅତ୍ୟ ଫୁଟମେବ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ॥ ୭ ॥

ରାଜେନ୍ଦ୍ରକେ କେବଳ ବ୍ୟାଜେନ୍ଦ୍ରଇ ବଲେ ଏ ମତ ନୟ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଓ
ଉପେନ୍ଦ୍ର ଇହା ବଲିଯାଉ ବର୍ଣନ କରେନ ॥

ବକୁଳା । -ମଥି ! ଏହି ଜନ୍ମଇ ବଲିତେଛି, ଆଗ୍ରହ ପରିତ୍ୟାଗ
କରିଯା କେବଳ ରାଜେନ୍ଦ୍ରକେଇ ଆନନ୍ଦିତ କର ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମଂକୁତଭାଷ୍ୟ ।)

ମଥି ! ଯୀହାର ମସ୍ତକରୁ କେଶକଳାପେ ମୟୁରପୁଛ-ନିର୍ମିତ
ଚଢ଼ା ଶୋଭା ପାଇତେଛେ, ଯୀହାର କଟେ ସ୍ତୁଲୀ ସ୍ତୁଲ ଶ୍ରୀବଲୀରହାର
ଦୋହଲ୍ୟମାନ, ଯୀହାର ବଦନକମଲେ ବେଣୁ ବିରାଜ କରିତେଛେ,
ହାୟ ! ମେଇ ରୂପ ଭିନ୍ନ ହରିର ଅନ୍ୟ ଅଲୋକିତ ରୂପକେ ଆମାର
ମନ ଅନ୍ତୀକାର କରିତେ ଇଚ୍ଛା କରିତେଛେ ନା ॥ ୬ ॥

ବକୁଳା । ସହି ! ଉଜ୍ଜୁଅ ବୁଦ୍ଧିଆସି, ଜଂ କଠୋରେ ବି ତମ୍ଭିଃ
ସୁଟ୍ଟୁ ରଜ୍ଜସି ॥

ରାଧା । (ସ-ମ୍ବ୍ରମଃ ସଂକ୍ଷତେନ) ମୁଖେ ! ମୈବଃ ତ୍ରବୀଃ ।

ଔଦ୍ଦାସିନ୍ୟ-ଧୂରାପରୀତ-ହଦୟଃ କାଠିନ୍ୟଗାଲନ୍ଧତାଃ

କାମଃ ଶ୍ଵାମଲମୁନ୍ଦରୋ ମଯି ସଥି ! ବୈରୀ ମହଞ୍ଚ ସମାଃ ।

କିନ୍ତୁ ଭାନ୍ତିଭରାଦପି କ୍ଷଣମିଦଃ ତତ୍ର ପ୍ରିୟେଭ୍ୟଃ ପ୍ରିୟେ

ଚେତୋ ଜମ୍ବନି ଜମ୍ବନି ପ୍ରାଣୀତା-ଦାସ୍ତଃ ନ ମେ ହାନ୍ତତି ॥୭॥

ନବବୁନ୍ଦା । ବକୁଳେ ! ସୁତ୍ରତେଯଃ ତଦ୍ଵିରମ୍ୟତାଃ ॥

ବକୁଳେତି । ସଥି ! ଆଜୁକ ବୁଦ୍ଧିକାସି, ସଃ କଠୋରେଥିପି ତାମ୍ଭନ୍ ସୁଟ୍ଟୁ ରଜ୍ଜସି ॥

ରାଧେତି । ସମାଃ ବଂସରାନ୍ ବ୍ୟାପ୍ୟେତି କାଳେ ବିତୌଯା । ପ୍ରିୟେଭ୍ୟଃ ଦେହ-
ପ୍ରାଣଜୀବେଭ୍ୟଃ । ପ୍ରାଣୀତା ପ୍ରାଣୀତା ॥ ୭ ॥

ନବବୁନ୍ଦେତି । ସୁତ୍ରତେଯଃ ସୁଟ୍ଟୁ ପାତିତ୍ରତାଧର୍ମୀ ॥

ବକୁଳା । ସଥି ! ତୋମାର ବୁଦ୍ଧ ଅତି ସରଳ, ଯେ ହେତୁ ମେହି
କଠୋରେଇ ଆବାର ଅନୁରତ ହଇତେଛ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ସନ୍ତ୍ରମେର ସହିତ ସଂକ୍ଷତଭାଷ୍ୟ ।) ମୁଖେ ! ଏମନ
କଥା ଆର ବଲିଓ ନା ।

ଶ୍ଵାମମୁନ୍ଦର ମେଚ୍ଛାଚାରୀ ପୁରୁଷ, ତିନି ଯଦି ଆମାର ପ୍ରତି
ଔଦ୍ଦାସିନ୍ୟଭାବ ଅନ୍ତର୍ମାନ କରିଯା ସଥେଟକପେ ମହଞ୍ଚ ବଂସର ଘାବ୍ୟ
କାଠିନ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ମାନ କରେନ କରନ, କିନ୍ତୁ ହେ ସଥି ! ଭାନ୍ତିକ୍ରମେ
କ୍ଷଣକାଳେର ଜନ୍ମ ଓ ଆମାର ଦେହ, ପ୍ରାଣ ଓ ଜୀବନ ଅପେକ୍ଷା ଓ
ପ୍ରିୟତମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେ ପ୍ରତି ଜନ୍ମେ ସ୍ଵପ୍ରାଣ-ଦାସ୍ତ ପରିତ୍ୟାଗ କରିତେ
ଇଚ୍ଛା କରିତେଛେ ନା ॥ ୭ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ବକୁଳେ ! ଇନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ ପତିତ୍ରତା, ଅତଏବ କ୍ଷାନ୍ତ ହୁଏ ଯା

ରାଧା । (ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ଲତାଶ୍ରେଣୀ ମେଘ ସହଚରି ! ଚିରଂ ମେବିତଚରୀ
ପୁରୁଷେହୀ ଭୂଯୋ ଧୂତପରିଚୟାଃ କୁଞ୍ଜନିଚୟାଃ ।
ଅମୁଷ୍ଟା ଯାମୁଣ୍ଡୋ ମୁହୂର୍ତ୍ତି-ପୂର୍ବାନ୍ତଟଭୁବେ
ବ୍ୟଥାମେବ କୃରାଂ ବିଦ୍ୱତି ବିନା ଗୋକୁଳପତିଃ ॥ ୮ ॥
ନବବୁନ୍ଦା । ବକୁଳେ ! ବିଲୋକ୍ୟାତାମୟା ବଲୌଯଃ ସନ୍ତାପମଣ୍ଡଳଃ,
ତଦଦ୍ୟ କାଲିନ୍ଦୀକୁଳାବଲଞ୍ଛିନି କଦମ୍ବମୂଳେ ନଲିନୀ-ମସ୍ତକ୍ରି-
କାଭିଃ କଳ୍ପ ତଙ୍ଗଃ ॥
ବକୁଳା । ଜ୍ଵା ଭାଦ୍ରି ପିଅମହୀ ॥

ରାଧେତି । ମେବିତଚରୀ ପୂର୍ବେମେବିତା । ଅଟିତପୂର୍ବାଃ ଗମନପୂର୍ବାଃ । ଗୋକୁଳ-
ପତିଃ ବିନା ଏତେ କୃରା ମେ ବାଥାଃ ବିଦ୍ୱତିତିନେନାମସଃ ॥
ନବବୁନ୍ଦେତି । ବଲୌଯଃ ବଲବତରଃ । ମସ୍ତକାର୍ତ୍ତିଃ ନବଦୈଶଃ ॥
ବକୁଳେତି । ଯଥା ତଣତି ପ୍ରିୟମଦ୍ଦୀ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ସଂକ୍ଷତଭାବୀଯ ।)

ସହଚରି ! ପୂର୍ବେ ଯାହାଦିଗକେ ମେବା କରିଯାଛିଲାମ, ମେହି
ଏହି ଲତାଶ୍ରେଣୀ, ପୂର୍ବ ପରିଚିତ ମେହି ଏହି ଅଗ୍ରବନ୍ତୀ କୁଞ୍ଜମୟୁହ
ଏବଂ ପୂର୍ବେ ଯାହାତେ ଅନେକବାର ଭ୍ରମ କରିଯାଛିଲାମ, ମେହି
ଏହି ଯମୁନା-ମସ୍ତକୀୟ ତଟଭୂମି, କିନ୍ତୁ ହେ ମଧ୍ୟ ! ଗୋକୁଳପତି-
ବ୍ୟତିରେକେ ଏ ସମୁଦ୍ରାୟ ଆମାକେ ଅତିଶ୍ୟୁଦ୍ୟ ବ୍ୟଥା ପ୍ରଦାନ କରି-
ତେଛେ ॥ ୮ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ବକୁଳେ ! ଦେଖ ଦେଖ, ଇହାର ଅତିଶ୍ୟୁଦ୍ୟ ସନ୍ତାପମଣ୍ଡଳୀ
ଉପଶ୍ରିତ, ଅତେବ ଆଜ କାଲିନ୍ଦୀକୁଳମୂହ କଦମ୍ବମୂଳେ ନଲି-
ନୀର ନବଦଲମମୂହ ଦ୍ଵାରା ଶୟ୍ୟା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।

(ଇତି ନିକ୍ରାନ୍ତା) ॥

ରାଧା । (ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ମୋଢା ଗୋଟିଛୁବାଂ ବିଯୋଗଜନିତାଃ ପ୍ରାଣଚିଛଦୋ ବେଦନାଃ
ପ୍ରେର୍ତ୍ତାନାଂ ନିଜ-ଜୀବିତାଦପି ମୟା ତାମାଂ ସଥୀନାମପି ।

ମେଘ ହନ୍ତ ! ମ ପଦ୍ମାକ୍ଷର-ବଚୋ ବିଶ୍ରାନ୍ତ-ଗନ୍ତ୍ଵୀରିତା ।

କଷା ମଞ୍ଚ୍ରତି ଘାୟମୀଷହଦିହ କ୍ଳେଶଂ ଦୁରାଶାବଳୀ ॥ ୯ ॥

ନବବୃନ୍ଦା । କ କେ ପ୍ରିୟମଧୀ ବିଶାଖା ॥

ରାଧା । ମା କଥୁ କୁଶଲିନୀ ପିଦରଂ ଆପୁଚ୍ଛା ପୁହବୀତଳେ
ଆଗମ୍ଭି, କେଅମଂ ଲାଲିଦା ଜେବର ମଂ ଦୁକ୍ତଥାବେଦି ॥

ରାଧେତି । ଗୋଟିଛୁବାଂ ବ୍ରଜବାସିନାଃ । ଶୂର୍ଯ୍ୟଶ୍ଵ ବଚସି ଯେ ବିଶ୍ରାମ-
ସ୍ତେନ ଗନ୍ତ୍ଵୀରିତାଃ । ଅମୀବହୁ ମହାମାସ ॥ ୯ ॥

ରାଧେତି । ମା ଥିଲୁ କୁଶଲିନୀ ପିତରଂ ଆପୁଚ୍ଛ୍ୟ ପୃଥିବୀତଳେ ଆଗତାତ୍ମି,
ଶୂର୍ଯ୍ୟଲୋକାଦିତି ଶେଷ । କେବଳଂ ଲଲିତମୈବ ମଂ ଦୁଃଖାପରତି ॥

ବକୁଳା । ଯେ ଆଜ୍ଞା ପ୍ରିୟମଧୀ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଅସ୍ଥାନ) ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ସଂକ୍ଷତଭାଷାଯ ।)

ଆମି ଯେ ବ୍ରଜବାସିଦିଗେର ଏବଂ ନିଜ-ପ୍ରାଣ ଅପେକ୍ଷାଓ
ପ୍ରିୟତମ ମେହି ସକଳ ସଥୀଦିଗେର ବିଚ୍ଛେଦଜନିତ ପ୍ରାଣଚେଦକାରୀ
ବେଦନାସମୁହ ସହ କରିଲାମ, ହାୟ ! ଶୂର୍ଯ୍ୟ-ବାକେୟ ବିଶାମ କରାତେ
ଏଥନ ମେହି ସକଳ ଦୁରାଶା ଆମାକେ କତ ନା କ୍ଳେଶ ସହ କରାଇ-
ଦେଇ ॥ ୯ ॥

ନବବୃନ୍ଦା । ତୋମର ପ୍ରିୟମଧୀ ବିଶାଖା କୋଥାଯ ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ମଞ୍ଚ୍ରତି ମେହି କୁଶଲିନୀ ବିଶାଖା ପିତାକେ ଜିଜ୍ଞାସା

(ଇତି ରୋଦିତି) ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ଲଲିତାଯାଃ ସା ଦଶା କୁତସ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀତା ॥

ରାଧା । ସର୍ଗାରୋହଣସମୟ ଖେଳରେ ହିନ୍ଦ୍ରୀ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ଦ୍ୱୟାଦ୍ୟ ନିଶ୍ଚିଥେ ଲଲିତାମାଭାସ୍ୟ କିମପି ସ୍ଵପ୍ନା-
ଯିତଂ ॥

ରାଧା । କୌଦିସଂ ତଂ ॥

ନବବୁନ୍ଦା ।

ଶାଫକ୍କେଃ ସଫଳୀ-ବ୍ରତ ଲଲିତେ ! ହଲ୍ଲାମ୍ବସାବଲ୍ଲାରୀ
ହା ଧିକ୍ ! ପଞ୍ଚ ମୁରାନ୍ତକୋହ୍ୟ ମୁରାନୀ ଚକ୍ରେ ରଥାରୋହଣଂ ।

ନବବୁନ୍ଦେତି । ସା ଦଶା ଭୃଗୁପାତ ଦଶା ॥

ରାଧେତି ! ସର୍ଗାରୋହଣସମୟେ ଖେଳରେଭ୍ୟଃ ॥

ରାଧେତି ! କୌଦଶଃ ତଂ ॥

କରିଯା ସୂର୍ଯ୍ୟଲୋକ ହୁଇତେ ପୃଥିବୀତଳେ ଆସିଯାଇଁ, କେବଳ
ଲଲିତାଇ ଆମାକେ ଦୁଃଖିତ କରିଲ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ରୋଦନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ତୁ ମୀ ଲଲିତାର ମେହି ଭୃଗୁପତନ ଦଶା କୋଥାଯି
ଶୁଣିଲା ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ସର୍ଗାରୋହଣ ସମୟେ ଖେଳରଗନ ହୁଇତେ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ତୁ ମୀ ଆଜ ନିଶ୍ଚିଥ ସମୟେ ଭଲିତାକେ ସମ୍ବୋଧନ
କରିଯା କି କୋନ ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖିଯାଇ ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ମେ କେମନ ! ॥

ନବବୁନ୍ଦା ।

ସଥି ! ତୁ ମୀ ସ୍ଵପ୍ନେ ବଲିଯାଛିଲେ ଲଲିତେ ! ଶାଫକ୍କତନୟ

ଇଥିଂ ତେ କରୁଣସ୍ଵରଷ୍ଟବକିତଃ ସ୍ଵପ୍ନାୟିତଃ ଶୃଣୁତୀ
ମନ୍ୟେ ତୁମି ! ପତଞ୍ଜୁୟାର-କପଟାଚକ୍ରନ୍ଦ-ସାମିନ୍ତପି ॥ ୧୦ ॥

ରାଧା । (ସବ୍ୟଥିଂ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ଚିନ୍ଦନଦୟ ସ୍ଵପ୍ନେ ଗମ ବିବିଧ୍ୟତ୍ତାଦୁପଗତେ
ପ୍ରାପେଦେ ଗୋବିନ୍ଦଃ ମଥି ! ନୟନଯୋରମ୍ଭନଭୁବଃ ।

ଗୃହୀତ୍ରା ହା ହନ୍ତ ! ହରିତମଥ ତମ୍ଭିନ୍ନପି ରଥଃ
କଥଃ ପ୍ରତ୍ୟାମନଃ ମ ଖଲୁ ପରମୋ ରାଜପୁରୁଷଃ ॥ ୧୧ ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ବକୁଳା ।)

ନବସୁଦେତି । ସ୍ଵପ୍ନନାମ ସନ୍କ୍ଷୟମିଦଃ । ସ୍ଵପ୍ନୋ ନିଦ୍ରାସ୍ତରେ କିଞ୍ଚିଜ୍ଜଲ୍ଲିତଃ ପରି-
ଚ୍ଛତେ । ଅତ୍ର ରାଧାଯାଃ ସ୍ଵପ୍ନାୟିତଃ ॥ ୧୦ ॥

ରାଧେତି । ଚିରାଦିତି । ତମ୍ଭିନ୍ନ ସମୟେ ମ ଅକ୍ରୂରଃ ॥ ୧୧ ॥

ଅକ୍ରୂରେର ହନ୍ତଯତ୍ର ଆଶାଲତା ମଫଳା ହଇଲ, ହା ଧିକ୍ ! ଦେଖ
ମୁରାରିଓ ରଥାରୋହଣ ଅନ୍ଧୀକାର କରିଲେନ, ହେ କୁଶାଙ୍ଗି !
ତୋମାର ଏହିରୂପ କରୁଣସ୍ଵର-ମସ୍ତଲିତ ସ୍ଵପ୍ନ-ବାକ୍ୟ ଶ୍ରବଣ କରିଯା
ନିହାର ବିନ୍ଦୁପାତ-ଛଲେ ରଜନୀଓ ରୋଦନ କରିଯାଇଲ ॥ ୧୦ ॥

ଆରାଧା । (ବ୍ୟଥାର ମହିତ ସଂକ୍ଷତଭାଷାୟ ।)

ମଥି ! ଚିରକାଲେର ପର ବିବିଧ ଯତ୍ନେ ଆଜ ଆମାର ସ୍ଵପ୍ନ-
ଦଶା ଉପହିତ ହଇଯାଇଲ, ତାହାତେ ଗୋବିନ୍ଦ ନୟନଦ୍ୱୟେର
ଅନ୍ଧନଭୂମିତେ ଆଗମନ କରିଯାଇଲେନ, କିନ୍ତୁ ହା କଷ୍ଟ ! ଏମନ
ସମୟେଓ କୋଥା ହଇତେ ଏକଟା ରାଜପୁରୁଷ ରଥ ଲାଇଯା ଆସିଯା
ଉପହିତ ହଇଲ ! ॥ ୧୧ ॥

(ବକୁଳାର ପ୍ରବେଶ ।)

ବକୁଳା । ହମା ! ଶିଖିଦ-ମେଜ୍ଜଙ୍କି, ତା ଉଥେହି ॥

(ଇତି ତିର୍ଯ୍ୟ ପରିକ୍ରାମଣି) ॥

ନବରୂପା । (ମ-ସନ୍ତ୍ରମଃ ।)

ଇତ୍ସୁଂ ମା ଯାଦୀଃ କଥମପି ନିବର୍ତ୍ତସ ରଭ୍ସା

ଦଶୋକାଖ୍ୟଃ ଶାଖୀ ପ୍ରିୟମଥି ! ପୁରସ୍ତେ ନିବମତି ।

ପଦାଲଙ୍ଗାଦଷ୍ଟୋରୁଦୟୁଥି ! ତବାଞ୍ଜିନ୍ କୁଷ୍ମଗିତେ

ହତାଶାନାଂ ଭାବୀ କୁଲିଶବନଲୌନାଂ କଳକଳଃ ॥ ୧୨ ॥

ରାଧା । (ନିବୃତ୍ୟ ମଲଜ୍ଜଃ ମହୁତେନ ।)

ବକୁଲେତି । ମଧ୍ୟ ! ନିର୍ମିତ-ଶ୍ଵାସି, ତଃ ଉତ୍ତିଷ୍ଠ ॥

ନବରୂପେତି । ରଭ୍ସାଃ ହଠାଃ । ତମିନ୍ ଅଶୋକଶାଖିନି ॥ ୧୨ ॥

ବକୁଳା । ମଧ୍ୟ ! ଶଯ୍ୟା-ପ୍ରାସ୍ତତ କରିଯାଛି, ଅତଏବ ଗାତ୍ରୋଥାନ
କର ॥

(ଏହି ବଲିଯା ତିନ ଜନେ ଗମନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

ନବରୂପା । (ମନ୍ତ୍ରମେର ମହିତ ।)

ପ୍ରିୟମଥି ! କୋନକ୍ରମେ ଏ ଦିକେ ଗମନ କରିଓ ନା, ନିବୃତ୍
ହୋ, ମୟୁଥେ ଅଶୋକବୃକ୍ଷ ରହିଯାଛେ, ହେ ପଦ୍ମମୁଥି ! ଯଦି
ତୋମାର ପାଦମ୍ପର୍ଶେ ଏହି ଅଶୋକତରୁ ହଠାତ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ ହୟ,
ତାହା ହଇଲେ ଆଶାଶୂନ୍ୟ ଭୟରନିକରେର କଳ କଳ ଧବନି ତୋମାର
ପକ୍ଷେ ପଞ୍ଜପାତ ମଦୃଶ ହଇବେ ॥ ୧୨ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ନିବୃତ୍ୟ ହଇଲା ଲଙ୍ଜାମହକାରେ ମଂକୁତଭାଷାୟ ।)

କଂସାରେରବଳୋକମଙ୍ଗଲବିନାଭାବାଦଧନ୍ୟେହୁନା
ବିଭାଗା ହତଜୀବିତେ ପ୍ରଗରିତାଃ ନାହଂ ସଥି ! ଆଣିମି ।
କୁରେଯଂ ନ ବିରୋଧିନୀ ଯଦି ଭବେଦାଶାମୟୀ ଶୃଜଳା
ପାଣାନାଂ ଞ୍ଚବମବୁଦ୍ଧାନ୍ତପି ତତସ୍ୟକୁଂ ସୁଖେନୋଽସହେ ॥ ୧୩ ॥
ବକୁଳା । ଇଯ়ଃ ପୁରଦୋ ମେଜଜା ॥
ରାଧା । (ଶ୍ୟାମଧିଶୟ ସ୍ଵଗତଃ) ଏଥ ବୁନ୍ଦାଅଣେ ଦୁଲ୍ଲହଂ ମେ
ପରାଣଧାରଣଃ, ତା କମ୍ପି ଉବାଅଃ କରିସମ୍ମଃ ॥

ରାଧେତି । କଂସାରେରିତି । ଜୀବିତେ ପ୍ରଗରିତାଃ ଶ୍ରୀତିଃ ଦଧାନା ନ୍ୟାଧୁନାହଂ
ଆଣିମି, ଯଦି ଆଶାମୟୀ ଶୃଜଳା ବିରୋଧିନୀ ନ ଭବେଦିତ୍ୟଷ୍ଟେମଃ । ସୁଖେ ମୋଽସହେ
ସମର୍ଥୀନ୍ଦ୍ରି ॥ ୧୩ ॥

ବକୁଳେତି । ଇଯଃ ପୁରତଃ ଶ୍ୟାମ ॥

ରାଧେତି । ଶ୍ୟାମଧିଶୟ ଶ୍ୟାମାଃ ଶୟନଃ କୁତ୍ରେତ୍ୟର୍ଥଃ । ଅତ୍ର ବୁନ୍ଦାବନେ
ଦୁର୍ଭବଂ ମେ ପ୍ରାଣଧାରଣଃ, ତଃ କମ୍ପି ଉପାୟଃ କରିଷ୍ୟାମି ॥

ସଥି ! ଯଦି ଆଶାମୟୀ କୁର ଶୃଜଳା ବିରୋଧିନୀନା ହଇତ,
ତାହା ହଇଲେ କଂସାରିର ଦର୍ଶନ-ମଙ୍ଗଲ ବ୍ୟକ୍ତିରେକେ ସମ୍ପ୍ରତି ଏହି
ଅଧିନ୍ୟ ଜୀବନେ ଶ୍ରୀତିମଞ୍ଚାଦନପୂର୍ବକ ଜୀବିତ ଥାକିତାମ ନା,
ନିଶ୍ଚଯଇ ଆଗ-ସକଳ ସୁଖେ ପରିତ୍ୟାଗ କରିତେ ସମର୍ଥା ହଇ-
ତାମ ॥ ୧୩ ॥

ବକୁଳା । ସମ୍ମୁଖେ ଏହି ଶ୍ୟାମ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଶ୍ୟାମ ଶୟନ କରିଯା ମନେ ମନେ) ଏହି ବୁନ୍ଦାବନେ
ଜୀବନଧାରଣ ଦୁର୍ଭବ, ତବେ କି ଉପାୟ କରି ॥

(ପ୍ରକାଶଃ ।)

ନବବୁନ୍ଦେ ! ଶିଚକଞ୍ଜଳି ବିନା ଖିଣ୍ଡି ॥
 ନବବୁନ୍ଦୀ । ସଥି ! କିନ୍ତେ ନିତ୍ୟକର୍ମ ॥
 ରାଧା । (ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ଖେଳମ୍ବୁଲ-ବେଗୁମଗ୍ନିତମୁଦ୍ରୀ ମାଟି ଭରମାଲୋଚନା
 ଘୁଞ୍ଚେ ! ମୁର୍କି ଶିଥଣିନୀ ହୃତବପୁର୍ବମୌତ୍ର୍ୟାନ୍ତୀକୃତିଃ ।
 କୈଶୋରେ କୃତମନ୍ତିଃ ସୁରମୁନେରାରାଧ୍ୟତେ ଶାମନା-
 ଦମ୍ଭାଭିଃ ପିତୁରାଲୟେ ଜଳଧର-ଶ୍ୟାମତ୍ୟାତିଦେବତା ॥ ୧୪ ॥
 ନବବୁନ୍ଦୀ । (ସ୍ଵଗତଃ) ବିଜ୍ଞାତମନ୍ତାଃ କୃଷ୍ଣାକୃତି-ବୀକ୍ଷଣ୍ୟ ପାଟ୍ସଃ,

ନବବୁନ୍ଦେ ! ନିତ୍ୟକର୍ମ ବିନା ଖିଣ୍ଡି ॥
 ରାଧେତି । ସୁରମୁନେ ନାରଦଶ ॥ ୧୫ ॥

(ପ୍ରକାଶପୂର୍ବିକ ।)

ନବବୁନ୍ଦେ ! ନିତ୍ୟକର୍ମ ବ୍ୟାତିରେକେ ଦୁଃଖିତ ହେଇତେଛି ॥
 ନବବୁନ୍ଦୀ । ସଥି ! ନିତ୍ୟକର୍ମ କି ? ॥
 କ୍ରୀରାଧା । (ସଂକ୍ଷତଭାଷ୍ୟ ।)

ମୁଞ୍ଚେ ! ଯାହାର ବେଗୁକ୍ରିଡ଼ାୟ ବଦନ ସ୍ଵଶୋଭିତ, ନେତ୍ର ବାମ
 ଦିକେ ବକ୍ର, ମନ୍ତ୍ରକେ ମୟୁରପୁଛେର ଚଢ଼ା, ଶରୀର ତ୍ରିଭଙ୍ଗ ଓ କିଶୋର
 ଆକୃତି, ମେଇ ଜଳଧର-ଶ୍ୟାମକାନ୍ତି ଦେବତାକେ ଆମରା ନାରଦେର
 ଉପଦେଶେ ପିତ୍ରାଲୟେ ଉପାସନା କରିତାମ ॥ ୧୬ ॥
 ନବବୁନ୍ଦୀ । (ମନେ ମନେ) ବୁଝିତେ ପାରିଲାମ, ଇହାର କୃଷ୍ଣମୂର୍ତ୍ତି-

তদদ্য বৃন্দাবনালঙ্কারায় মহেন্দ্রশিল্পিনা কলিতাং মহেন্দ্র-
নীলময়ীং মুকুন্দমৃত্তিমস্তাঃ সমক্ষয়ামি ॥

(প্রকাশঃ ।)

স্থি ! অষ্টদেবমাবির্ভাবযিতুমসো প্রযামি ॥

(ইতি নিজ্ঞান্তা) ॥

রাধা । (পুরো দৃষ্টু । সংস্করণ ।)

রামান্তিরোহিত-তনুর্নিশ যত্ত পুর্ণে-

শচুড়াং চকার চিকুরে মম পিষ্ঠচুড়ঃ ।

কুলে কলিন্দহিতুধ্বতকন্দলোহিযং

মাং দন্দহীতি ম মুহূর্বকর্ণিকারঃ ॥ ১৫ ॥

নববৃন্দেতি । মহেন্দ্রশিল্পিনা বিশ্বকর্মণা । সমক্ষয়ামি সাক্ষাংকরোমি ॥

রাধেতি । রামাদিতি । ধৃতকন্দলোহিযং দ্বিতাঙ্গুরোহিযং । নবকর্ণিকামঃ
পুপুরুক্ষবিশেবঃ ॥ ১৫ ॥

দর্শনার্থই পুটা, অভিব আঁজ বৃন্দাবনের অলঙ্কার
নিমিত্ত ইন্দ্রশিল্প-বিশ্বকর্মার দ্বারা নির্মিত ইন্দ্রনীলমণি-
ময়ী যুকুন্দমৃত্তি ইঁইার মাঝাং করাইব ॥

(প্রচালণপুর্বিক ।)

স্থি ! তোমার ঈষ্টদেবকে আবির্ভাব করাইবার জন্ত
আমি গমন করিতেছি ॥

(এই বলিয়া প্রস্তান) ॥

ক্রীরাধা । (অগ্রে অবলোকন করিয়া সংস্কৃতভাষায় ।)

পিষ্ঠচুড় রজনীকালে রাম হইতে অন্তর্দ্বান হইয়া যাহার
পুর্ণের দ্বারা আমার চিকুরে চুড়া রচনা করিয়াছিলেন, সেই

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ନବବୂନ୍ଦା ।)

ନବବୂନ୍ଦା । ମଥି ! ତୁର୍ଗମାଗତ୍ୟ ପଶ୍ୟ ଦୈଵତଂ ॥
ରାଧା । ନବବୂନ୍ଦେ ! ଆହରେହି କିଞ୍ଚି ମେବୋବହାରଂ ॥
ନବବୂନ୍ଦା । ବକୁଳେ ! ବାସନ୍ତୀଗୃହାନୟ ଦେବ୍ୟ । ଦକ୍ଷଃ ଦ୍ଵା-
ମାଲ୍ୟାନ୍ତରଂ ॥

ବକୁଳା । (ନିଜକାନ୍ତା) ॥

ନବବୂନ୍ଦା । (ସମ୍ମିତଂ) ମଥି ରାଧେ !

ଦୈଃ ପୁଷ୍ପାବନୀ-ଗନ୍ଧଦୂପବଲିଭିର୍ଦ୍ଦିମୋଦରଃ ମେଯତେ
କୁର୍ବିତ୍ତିଃ ସ୍ତତିପୂର୍ବିଗୁଣତୀତେତ୍ତାବଦନ୍ୟେ ଜନାଃ ।

ରାଧେତି । ନବବୂନ୍ଦେ ! ଆହର କମପି ମେବୋପହାରଃ ॥

ନବବୂନ୍ଦେତି । ଦୈଃ ପୁଷ୍ପାଦିଭିର୍ଦ୍ଦିମୋଦରଃ ମେଦାତେ ତେହତେ ମୁଦ୍ରିତା ଭବତି ।

ଏହି ନବକର୍ଣ୍ଣିକାର କଲିନ୍ଦନନ୍ଦିନୀ କୁଳେ ଅକ୍ଷୁର ଧାରଣପୂର୍ବିକ
ମୁହୁର୍ଭୁଃ ଆମାକେ ଦକ୍ଷ କୁରିତେଛେ ॥ ୧୫ ॥

(ନବବୂନ୍ଦାର ପ୍ରବେଶ ।)

ନବବୂନ୍ଦା । - ମଥି ! ଶ୍ରୀସ୍ଵ ଆମିଯା ଦେବମୁଦ୍ରି ଦର୍ଶନ କର ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ନବବୂନ୍ଦେ ! କିଞ୍ଚିଂ ମେବୋର ଉପଯୁକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଆହରଣ
କର ॥

ନବବୂନ୍ଦା । ବକୁଳେ ! ବାସନ୍ତୀଗୃହ ହଇତେ ଦେଖୌ ରକ୍ତିଗୀର ଦକ୍ଷ
ଦିବ୍ୟ ମାଲ୍ୟ ଓ ବସ୍ତ୍ର ଆନୟନ କର ॥

ବକୁଳା । (ଗମନ କରିଲେନ) ॥

ନବବୂନ୍ଦା । (ହାସ୍ୟମହକାରେ) ମଥି ରାଧେ !

ସାହାରା ପୁଷ୍ପ, ଚନ୍ଦନ ଓ ଧୂପ ପ୍ରଭୃତି ପୂଜୋପହାର ଏବଂ

ମେବା କୋକିଲକଷ୍ଟି ! ଗୋକୁଳଭୁବାଂ ଯୁଦ୍ଧାଦୃଶୀନାଂ ହରୋ
ବକ୍ରାଲୋକ-କଲା-କରସ୍ତି-ପରୀରଣ୍ଟାଦିଲୀଲାଘୟୀ ॥ ୧୬ ॥

(ଇତି ପରିକ୍ରମ୍ୟ ।)

ପଞ୍ଚ ମୋହଯୁପକର୍ଣ୍ଣେ ମୟୁଂକଷ୍ଟି ହସ୍ତିତେ ତୁଭ୍ୟମଭୀଷ୍ଟ-
ଦେବ ॥

ରାଧା । (ବିଦୁରାଦେବ ବିଲୋକ୍ୟ ମୋହକର୍ଣ୍ଣ ମଂକୁତେନ ।)

ଅଜନି ମଫଳଃ ମୋହଯଂ ଭୂଯାନ୍ କଲେବରଧାରଣେ

ମହଚରି ! ପରିବ୍ରକ୍ଷେ ଯୋହଭୂମୟା କିଲ ମେବିତଃ ।

ଯୁଦ୍ଧାଦୃଶୀନାଂ ଗୋକୁଳଭୁବାଂ ହରୋ ମେବା ବକ୍ରାଲୋକାଦିଜନିତା ଭବତୀତାଵସଃ ॥ ୧୬ ॥

ତୁଭ୍ୟମିତି ଥାଂ ପ୍ରମାଦଗିତୁମିତାର୍ଥ ॥

ସ୍ତତିପୂର୍ବକ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ନତିବାରା ଦାମୋଦରେର ମେବା କରେ,
ତାହାରା ଅନ୍ତ ଜନ, କିଞ୍ଚି ହେ କୋକିଲକଷ୍ଟି ! ତୋମାଦେର ଶ୍ରାଵ
ଗୋକୁଳସ୍ଵନ୍ଦରୀଦିଗେର ହରିର ପ୍ରତି ବକ୍ରଦୃଷ୍ଟ-କୌଣ୍ଡଳସମ୍ବଲିତ
ଆଲିନାଦିଘୟୀ ମେବାଇ ବିହିତ ॥ ୧୬ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନପୂର୍ବକ ।)

ଦେଖ ମନୁଖେ ତୋମାର ଈଷଟଦେବ, ତୋମାକେ ଥୁମ୍ଭ କରିବାର
ଜନ୍ମ ଉତ୍କଷ୍ଟିତ ହଇଯା ଦୀଢ଼ାଇଯା ରହିଯାଛେନ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଦୂର ହଇତେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ଉତ୍କଠାର ସହିତ
ମଂକୁତଭାଷାୟ ।)

ମହଚରି ! ଆମି ପୂର୍ବେ ଶରୀର ଧାରଣ ଜନ୍ମ ଯେ ଗୁରୁତର କ୍ଲେଶ
ଅନୁଭବ କରିଯାଛି, ଏଥନ ମେହି କ୍ଲେଶ ମଫଳ ହଇଲ, ହାୟ ! ଯଦି-

ଅହୁ ! ସଦିମାଃ ଶ୍ରାମ-ଶ୍ରାମଃ ପୁରୋ ମମ ବଲ୍ଲବୀ-
କୁଳ-କୁମୁଦିନୀବନ୍ଧୋନ୍ତାନ୍ତାଃ ସ୍ଫୁରଣ୍ତି ମରୀଚୟଃ ॥ ୧୭ ॥
(ଇତି ପରିକ୍ରମ୍ୟ ପିଣ୍ଡିକାମାସାଦୟନ୍ତୀ ସଗନ୍ଧାଦଃ ।)

ଦନ୍ତଃ ହନ୍ତ ! ଦଧାନ୍ୟା ବପୁରିଦଃ ଯଷ୍ଟାବଲୋକାଶ୍ୟା
ମୋଡ଼ା ମର୍ମବିପାଟନେ ପଟୁରିଯଃ ପୀଡ଼ାତିରୁଣ୍ଠିର୍ମୟା ।
କାଲିନ୍ଦୀଯତଟୀ-କୁଟୀରକୁହର-ଜ୍ରୀଡ଼ାଭିମାରତ୍ରତୀ
ମୋହିଯଃ ଜୀବିତବଞ୍ଚୁରିନ୍ଦୁବଦନେ ! ଭୂଯଃ ସମାସାଦିତଃ ॥ ୧୮ ॥
(ଇତି ପ୍ରେମାବେଶେନ ସାକ୍ଷାଦିବ କୃଷଃ ମନ୍ତ୍ରାବୟନ୍ତୀ ।)

ରାଧେତି । ଅଜନୀତି । ଶ୍ରାମ-ଶ୍ରାମା ଶ୍ରାମତୋର୍ବ୍ରିଷ୍ଟିଃ ॥ ୧୭ ॥
(ପିଣ୍ଡିକାଃ ବେଦିକାଃ ।)

ଦନ୍ତମିତି । ମର୍ମମୋ ଦିଧାକରନେ ॥ ୧୮ ॥

ଏହି ବଲ୍ଲବୀକୁଳ-କୁମୁଦିନୀବନ୍ଧୁ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରର ଶ୍ରାମ ଅପେକ୍ଷାଓ ଶ୍ରାମ-
ବର୍ଣ୍ଣ କାନ୍ତିମନୁହ ଆମାର ଅଗ୍ରେ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ପାଇ ! ॥ ୧୭ ॥
(ଏହି ଖଲିଯା ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନପୂର୍ବିକ ବେଦୀର ନିକଟ ଗମନ କରିଯା
ଗନ୍ଧାଦସ୍ଵରେ ।)

ହୟ ! ଯାହାର ଦର୍ଶନ-ପ୍ରତ୍ୟାଶ୍ୟ ଏହି ଦନ୍ତ ଦେହଧାରଣ କରିଯା
ମର୍ମବିଦାରଣ ସମର୍ଥ ପୀଡ଼ାରୂପ ଅତିରୁଣ୍ଠି ସୁଷ୍ଠ କରିଯାଛି, ହେ
ଇନ୍ଦୁବଦନେ ! ମେହି କାଲିନ୍ଦୀତଟବର୍ତ୍ତି କୁଟୀରକୁହରେ ଜ୍ରୀଡ଼ାଭିମାର-
ତ୍ରତୀ ଜୀବନବଞ୍ଚୁକେ ପୁନର୍ବୀର ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଲାମ ॥ ୧୮ ॥

(ଏଇକପେ ପ୍ରେମାବେଶେ ଯେନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ସାକ୍ଷାତ ମନ୍ତ୍ରାବ୍ୟନା
କରିଯା କହିଲେନ ।)

ପ୍ରେମ। ବ୍ୟକ୍ତିକୁତମିହ ତଥା କୋମଳତ୍ଵଂ ସ୍ଵଯାଗ୍ରେ
ଯେନ ଜ୍ଞାତୋ ନିଖିଳ-ବିଧିଭିର୍ମାଗକୀନସ୍ତମାସୀଃ ।
କାଟିଶ୍ରେ ବିଦିତମଧୁନା ତାଦୃଶଂ ହନ୍ତ ! ସମ୍ମାଂ
ସନ୍ତାବ୍ୟୋହିତୁଦୟମପି ନ ମେ ତାବକହାଭିମାନଃ ॥ ୧୯ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । (ସ୍ଵଗତଂ) ହନ୍ତ ! କାପ୍ୟନୁରାଗମାଗରଷ୍ଟ ମେଯମୁତ୍ତର-
ଙ୍କତା ॥

ରାଧା । (ଜନାନ୍ତିକଂ ମହେତେନ ।)

ନ କ୍ରତେ ପରିହାସ ପେଶଳକଳାମନ୍ଦର୍ଭଗର୍ଭାଂ ଗିରଂ
ଦୋଷ୍ଟଷ୍ଟ୍ରଦୟ-ମନ୍ତ୍ରମାନ୍ତର ଚ ପରୀରଷ୍ଟାୟ ମଂବଧାତେ ।

ପ୍ରେସ୍ତେତି । ଯେନ କୋମଳଦେନ ମୟା ଜ୍ଞାତଃ । ନିଖିଳ-ବିଧିଭିଃ ସମଗ୍ରଚେଷ୍ଟିତଃ,
ସମ୍ମାଂ କାଟିଶ୍ରେ ॥ ୧୯ ॥

ନବବୁନ୍ଦେତି । ହନ୍ତେତି । ପୁନଃ ପୁନରାୟତିଃ ॥

ରାଧେତି । ନ କ୍ରତେ ଇତି । ଦୋଷ୍ଟଷ୍ଟ୍ରଦୟ ମନ୍ତ୍ରମାନିତି ଦ୍ଵିତୀୟ ସମ୍ବଧ୍ୟତ ଇତ୍ୟାତ୍

ଅଗ୍ରେ ତୁମି ପ୍ରେମନିବନ୍ଦନ ମେଇକୁପ କୋମଳତ୍ଵ ଅକାଶ
କରିଯାଛିଲେ, ଯେ ମକଳ ଚେଷ୍ଟାବୀରା ତୁମି ଯେ ଆମାର, ଇହାଇ
ଆମି ଅବଗତ ହଇଯାଛିଲାମ, କିନ୍ତୁ ମମ୍ପ୍ରତି ତୋମାର ମେଇକୁପ
କାଟିଶ୍ରେ ଜାନିତେ ପାରା ଗେଲ, ଯାହା ହଇତେ ଆମି ଯେ ତୋମାର,
ଏହି ଅଭିମାନେରେ ଆର ସନ୍ତାନା ନାହି ॥ ୧୯ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । (ମନେ ମନେ) ହାୟ ! ଅନୁରାଗମାଗରେର କି ଅନି-
ବ୍ୟକ୍ତିରୀଯ ତରଫ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ହନ୍ତାବରଣପୂର୍ବିକ ମଂକୁତଭାଷାୟ ।)

ସଥି !- ଏହି ଧୂର୍ତ୍ତ ଶେଖର ପରିହାସ-କୋଶଳକଳାଗର୍ଭି-ବାକ୍ୟ
ମକଳ ଆର ବଲିତେହେ ନା,- ଆଲିଙ୍ଗନ ନିରିତ ବାହୁଦୟରେ ଆର

ଲୀଳାଭୁବ-ଚିଲ୍ଲିରେ ଲଲିତୋଳାମି-ଶ୍ଵିତକ୍ଷୋଦିମା
ଧୂର୍ତ୍ତାନାଃ ସଥି ! ଶେଖରଃ କୁଟିଲଯା ଦୃଷ୍ଟ୍ୟା ପରଃ ଲେଢ଼ି ମାଃ ॥ ୨୦
ନୟବୁନ୍ଦା । ହଳା ! ନାଗର-ଧୂର୍ତ୍ତ-ଧୂରୀନାଃ ନିଗୃତୋଯଃ ନର୍ମଚାତୁରୀ,
ତଦେବଃ ହୃଦୀ ଦୃଗନ୍ତେନ ସନ୍ତୁର୍ଜନ୍ୟନ୍ତୀ ବକ୍ରୋତ୍ତିଭିରଙ୍ଗପାଳ-
ଭେଥାଃ ॥

ରାଧା । (ସାଠି ମନୀଖ୍ୟ ।)

ଚିରାମ୍ବାନ୍ୟତେ କୁଳିଶ ସୁହୁଦଃ କୌଣ୍ଡଭମଣେ-
ରିତଃ ସଂକ୍ରାନ୍ତକ୍ଷେ ଅଦିନ-ପରିପାଲୀ ହନ୍ତି ଶ୍ରୀ ।

କର୍ମ । ଲିଲିତୋଜ୍ଞାମି-ଶ୍ରିତକ୍ଷେତ୍ରିମା ଶ୍ରିତଲୋକୋ ସହ କଥା । ପରଃ ଲୋତି ସାଧର-
ଅବଲୋକନେ ॥ ୨୦ ॥

ରାଧେତି । ଅହଂ ମନ୍ତ୍ରେ କୌଣସି ଉତ୍ସବମଧ୍ୟରେ ଚିରାସଙ୍ଗାତେ ହୁନି ଅଦିମ-ପରିପଦ୍ଧି ମାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ-

বিস্তার করিতেছেন না, কেবল বক্রলীলা ও মনোহর হাস্ত-
মেশসহকারে কৃটিল দৃষ্টিবার। আমাকে অবলোকনমতি
করিতেছেন ॥ ২০ ॥

ନୟବୁନ୍ଦା । ମଥି ! ଧୂର୍ତ୍ତ-ନାଗର-ଶିରୋମଣିଦିଗେର ଇହା ପରିହାସ-
ଚାତୁରୀ, ଅତ୍ୟବ ତୁ ମିଓ ଇହାକେ ତର୍ଜନପୂର୍ବକ ବକ୍ରୋତ୍ତି-
ଦ୍ୱାରା ତିରକ୍ଷାର କର ॥

ଶ୍ରୀରାଧା ।- (ବକ୍ରଭାବ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯା ।)

ବୋଧ କରି ଅଜବକୁ କୌଣସିଲି ଚିରମୁଖ ପ୍ରୟୁକ୍ତି
ତୋମାର ହୃଦୟେ ଯୁଦ୍ଧତା-ବିରୋଧୀ କାଟିଲୁ ଗୁଣ ସଂକାରିତ ହୈଥାଏ

ସ୍ଵମେତାଭିଃ କଟ୍ଟାବଲିଭିରବଳୀତେହପି କୁରୁଯେ
ଜନେହସ୍ମିନ୍ନିଶାନଃ କଥମିତରଥା ବଞ୍ଚନମିଦଂ ॥ ୨୧ ॥
(ଇତ୍ୟପବାର୍ଯ୍ୟ ।)

ହୁଲା ! ପେକଥ ଅଜ୍ଞତଂ ଅଜ୍ଞତଂ, ଜଂ ଶୀଲୁଷ୍ମଳ-କୋମ-
ଲୋବି ବନମାଳୀ କର୍କଣ୍ଠ ବଂଶିଅ ଚେତ ଚୁଷ୍ଟଦି, ତା ଇଦୋ
ଏଂ ଆତ୍ମାତ୍ମିକ ଗେହ୍ନିସ୍ମଂ ॥
ନବବୁନ୍ଦା । (ସ୍ଵଗତଂ) ଶ୍ରୋଯଦୀ ନ ଖଲୁ ବଂଶିକାକୁଷ୍ଟିଃ, ତଦେମା-
ମପଦେଶାତୁପଦିଶାମି ॥

ବିରୋଧୀ ଶ୍ରଣଃ ସଂକ୍ରାନ୍ତଃ ସଙ୍କାରିତଃ । ଇତରଥା ସମିଦଂ ବଞ୍ଚନଂ କଥମଦ୍ଵିନ୍ ଜନେ
କୁରୁଥ ଇତ୍ୟଅସ୍ୟ ॥ ୨୧ ॥

ସଥି ! ପଞ୍ଚ ଅୟୁକ୍ତଂ ଅୟୁକ୍ତଂ, ଯଂ ନୀଲୋତ୍ପଳ କୋମଲୋହପି ବନମାଳୀ କର୍କଣ୍ଠଃ
ବଂଶିକାମେବ ଚୁଷ୍ଟତି, ତଦିତଃ କୃଷ୍ଣାଂ ଏନାଂ ଆକ୍ରଯ୍ୟ ଗ୍ରହୀଷ୍ୟାମି ॥

ଥାକିବେ, ନତୁବା କଟ୍ଟରାଶି-ନିପତିତ ଏହି ଦୁଇ ଜନେର ପ୍ରତି
ତୁମି ମୟର୍ଥ ହଇୟାଓ କେନ ବଞ୍ଚନା କରିବା ? ॥ ୨୧ ॥

(ଏହି ବଲିଯା କରେ ସଂଲଗ୍ନ ହଇୟା ।)

ସଥି ! ଅନ୍ତ୍ୟାୟ ଦେଖ ଅନ୍ତ୍ୟାୟ ଦେଖ, ସେ ହେତୁ ବନମାଳୀ
ନୀଲୋତ୍ପଳ ଅପେକ୍ଷା ଶୁକୋମଳ ହଇୟାଓ କର୍କଣ୍ଠ ବଂଶିକାକେ
ଚୁଷ୍ଟନ କରିତେଛେନ, ଅତଏବ ଈହାର ନିକଟ ହଇଁତେ ଏହି ବଂଶିକା
ଆକର୍ଷଣପୂର୍ବିକ ଏହଣ କରି ॥

ନବବୁନ୍ଦା । (ମନେ ମନେ) ବଂଶିକା ଆକର୍ଷଣ ମନ୍ଦଲଜନକ ନହେ,
ଏ ଜଣ୍ଠ ଈହାକେ ଛଳପୂର୍ବିକ ଉପଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରି ॥

(ପ୍ରକାଶଃ ମନର୍ଜି-ଶ୍ଵିହା ।)

ସ୍ଵମେତଶ୍ଵିନୀଲୋପଳମୟତରା ବଞ୍ଚୁଯୁଚିତେ
ଗୁଧା ଯୁଦ୍ଧେ ! ନୀଲୋପଳମୟତାମର୍ପଣି କିଂ ।
ମହୁକ୍ରୋ ବିଭ୍ରତ୍ତି ସହି ଭଜନି ମାନ୍ତ୍ରୋଜବଦନେ !
ତତୋ ବଞ୍ଚଗୀଠେ ହଟୀର ମଧ୍ୟ ! ବିସ୍ତାରିଣି କୁଚଂ ॥ ୨୨ ॥
ରାଧା । (ବଞ୍ଚମି ପାଦିମର୍ପଣତ୍ତ୍ଵ ମଧ୍ୟଥଃ) କଥଃ ଏମା ମଚ୍ଛଂ
ଜ୍ଞେବ ନୀଲମଣି-ପଡ଼ିମା ॥

(ବିମୁଖ ।)

ହଙ୍କୁ ହଙ୍କୀ ! ଗାଢ଼ମୁକଠାଏ ମରି ବିମୁମରିତ ପଡ଼ିମଃ
ଚେତ ପଚକଥଃ ମାହବଂ ମନ୍ତ୍ରେମି ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ଅମିତି । ତମ୍ଭିନ ବନମାଦିନି ॥ ୨୨ ॥

ରାଧେତି । କଥମେଷ ସତ୍ୟମେବ ନୀଲମଣି-ପ୍ରତିମା ॥

ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ଗାଢ଼ାକଠିଯା ମରିଃ ବିଶ୍ଵତ୍ୟ ପ୍ରତିମାମେବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଃ
ମଧ୍ୟବଂ ମନ୍ତ୍ରେ ॥

(ପ୍ରକାଶପୁରମେର ହାତ୍ସ ଓ ପରିହାମେର ମହିତ ।)

ମୁଦ୍ଦେ ! ଯାହାକେ ନୀଲପତ୍ରମଯ ବଲା ଉଚିତ, ତୁମି ତାହାତେ
ନୀଲୋପଲେର ମୁହୁତା ଅର୍ପଣ କରିଲା କେନ ? ହେ ମଧ୍ୟ ପଦ୍ମା-
ନନେ ! ସହି ଆମାର କଥାଯ ବିଶ୍ଵାସ କର, ତୁହା ହଇଲେ ଈହାର
ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ବଞ୍ଚଗୀଠେ ସ୍ଵିଯ-କୁଚୟୁଗଳ ମଂଘର୍ବଣ କର ॥ ୨୨ ॥

ତ୍ରୀରାଧା । - ବଞ୍ଚମିଲେ ହତ୍ତପଦାନପୂର୍ବିକ ବ୍ୟଥାର ମହିତ) ଏ ଯେ-
ମତ୍ୟଇ ନୀଲମଣିମଯ ପ୍ରତିମା ॥

(ବିଚାରପୂର୍ବିକ ।)

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ବକୁଳା ।)

ବକୁଳା । ଗେହୁ ଗେହୁ ଇମାଇଂ ମାଲାଷର-ବିଲେବଣାଇଂ ॥

ରାଧା । (ଗୃହୀତ୍ଵା ଅତିମାଲକ୍ଷିକୀର୍ତ୍ତି) ॥

ନବରୂପ । :

ଅଗ୍ରଯିନଂ ସମସା ସମୟେ ଗତା

ବହସି କାନ୍ତିଧୂରାଂ ମଧୁରାଂ ମୁଦା ।

ନ କିଲ କୋକିଲମଞ୍ଜିତମଞ୍ଜରା

ଶ୍ରୁରତି ସମ୍ପଦଲଂ ସଥି ! ମାଧବୀ ॥ ୨୩ ॥

ବକୁଳେତି । ଗୃହାଗ ଇମାନି ମାଲାଷର-ବିଲେପନାନି ॥

ରାଧେତି । (ଅଲକ୍ଷତ୍ତୁ ମିଛତି) ॥

ନବରୂପେତି । ସମସା ନିକଟେ, ଅଗ୍ରଯିନଂ ସମସା ଅଗ୍ରଯିନୋ ନିକଟେ । କୋକିଲ-
ସମ୍ପତିଃ ବିନା ଯଥା ବାସନ୍ତୀ-ସମ୍ପତ୍ତି ନ ଶୁରତି, ତଥା ଅଗ୍ରଯିନଂ ବିନା ତଃ କାନ୍ତିଧୂରାଂ
ନ ବହସୀତ୍ୟର୍ଥେ ବ୍ୟପ୍ତଃ ॥ ୨୩ ॥

ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ଗାଡ଼ ଉଂକଟ୍ଟାଯ ନମୁଦାୟ ବିଷ୍ଣୁତ ହଇୟା
ଅତିମାକେଇ ମାଙ୍କାଂ ମାଧବ ବଲିଯା ମାନିଲାମ ! ॥

(ବକୁଳାର ଅବେଶ ।)

ବକୁଳା । ଏହି ମାନୋ, ଦୟା ଓ ଚନ୍ଦନ ଗ୍ରହଣ କର ଗ୍ରହଣ କର ॥

ଆରାଧା । (ଗ୍ରହଣ କରିଯା ଅତିମାକେ ଅଲକ୍ଷତ କରିତେ ଇଚ୍ଛା
କରିଲେନ) ॥

ନବରୂପ ।

ସଥି ! ତୁ ମି ଇର୍ବଚିତ୍ରେ ସଥା ସମୟେ ଅଗ୍ରଯିଜନେର ନିକଟ
ଗମନ କରିଯା ଝମଧୁର ଶୋଭାତିଶୟ ଧାରଣ କରିଯାଉ, ଯେମନ୍

(ଅବଶ୍ୟ ମାଧ୍ୟବୀ ।)

ମାଧ୍ୟବୀ । ଗଜାଏ ପଟ୍ଟିଂ ବିଜ୍ଞାତୁଃଭଟ୍ଟିଦାରିଅଏ ପେସିଦଙ୍କି,
ତା ଅଗ୍ରଦୋ ପପ୍ରଫୁରସ୍ତଂ ଗନ୍ଧବୁନ୍ଦାବଣଂ ପବେସିମ୍ସଂ ॥

(ଇତି ପରିକ୍ରମ୍ୟ ।)

ହୁତ । ମୁଣଂ ବୁନ୍ଦାବଣଂ ପଇଟ୍ଟୋ ଭଟ୍ଟା, ଜଂ ଇମାଇଂ
ଶଞ୍ଚକାଦି ଲକ୍ଷିଦାଇଂ ପାଇଂ ଲକ୍ଷ୍ମୀଅନ୍ତି, ତା ପଥ୍ରୁଦଂ
ଶିବାହିଅ ଭଟ୍ଟିଦାରିଅଂ ଆଣିମ୍ସଂ ॥

ମାଧ୍ୟବୀତିଃ । ମତ୍ୟାଯା । ପ୍ରହତିଂ ବିଜ୍ଞାତୁଃଭଟ୍ଟିଦାରିକମା ପ୍ରେରିତାପି, ତମାତ୍ରଃ
ଅକ୍ଷୁରମ୍ଭବୁନ୍ଦାବନଂ ଅବେଳ୍ୟାମି ॥

ହୁତ । ମୁଣଂ ବୁନ୍ଦାବନଂ ପରିଷୋଠୀ ଭର୍ତ୍ତା, ସଂ ଇମାନି ଶଞ୍ଚକାଦି-ଲକ୍ଷିଦାନି
ପଦାନି ଲକ୍ଷ୍ୟକେ, ତଃ ପ୍ରସ୍ତତଃ ନିର୍ମିଷ୍ଟ ଭଟ୍ଟିଦାରିକା ମାନ୍ୟିଷ୍ୟାମି ॥

କୋକିଲମଙ୍ଗ ସ୍ଵତିରେକେ ମାଧ୍ୟବୀଲତାର ମଞ୍ଚଂ କଥନଇ ଶୋଭା
ପାଯ ନା, ତଜ୍ଜାପ ॥ ୨୩ ॥

(ମାଧ୍ୟବୀର ଅବେଶ ।)

ମାଧ୍ୟବୀ । ଯତ୍ୟଭେଦାର ହୃଦ୍ବତ୍ତ ଜାନିତେ ରାଜକନ୍ତା ଆମାକେ
ପ୍ରେରଣ କରିଯାଛେନ, ଅତ୍ୟବ ଅଗ୍ରବନ୍ତି ଏହି ଫୁଟ୍ଟିଶୀଳ ନବ-
ବୁନ୍ଦାବନେ ଗିଯା ଅବେଶ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନପୂର୍ବିକ ।)

ଅହୋ ! ନିଶ୍ଚରଇ ଭର୍ତ୍ତା ବୁନ୍ଦାବନେ ଅବେଶ କରିଯାଛେନ,
ଯେ ହେତୁ ଶଞ୍ଚ ଓ ଚକ୍ରାଦି ଲକ୍ଷିତ ପଦଚିହ୍ନ ମକଳ ଦେଖିତେଛି,
ଅତ୍ୟବ ଉପାସିତ ବିଷୟ ସମାଧା କରିଯା ରାଜକନ୍ତାକେ ଲାଇୟା
ଆମି ॥

ରାଧା । (ମାତ୍ରକମ୍ପଂ ତୃଷ୍ଣାକୃତିଂ ମଣ୍ୟତି) ॥

ମାଧବୀ । ଏମା ପଡ଼ିଦା ତମ୍ଭ ଗୀଲୁଙ୍ଗଳ-ମାଳା ଦୀନଦି ॥

(ଇତି କରେଣ ଶ୍ରଜନାଦାୟ ଉଚ୍ଛେଷ ।)

ମହି ବକୁଳେ ! କୁଦୋମି ॥

ନବରୂପା । (ସ-ମନ୍ତ୍ରଗଂ) ମତ୍ୟେ ! ମନ୍ତ୍ରହିତାସୀ ମାଧବୀ, ତଦିତ-
ସ୍ତୁର୍ଗଂ ପ୍ରାୟାଗଗୁଚ୍ଛିତଃ ॥

ରାଧା । ନ ମେ ଦଂସଣେ ତିଙ୍ଗା-ପୂରିଦା, ତା ପୁଣୋ ଝାନ୍ତି ବାହ୍ଡି-
ମନ୍ଦିର ॥

ମାଧବୀତି । ଏମା ପତିତା ତଥ ନୀଲୋଂପଳ-ମାଳା ଦୃଶ୍ୟତେ ॥

ମଧ୍ୟ ବକୁଳେ ! କୁତୋ ଗତାମି ॥

ରାଧେତି । ନ ମେ ଦର୍ଶନେ ତୃଷ୍ଣା-ପୂରିତା, ତଃ ପୁନଃ ବାଟିତି ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତିଯ୍ୟାମଃ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଅଶ୍ରୁ ଓ କମ୍ପେର ମହିତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପ୍ରତିମାକେ
ଭୂଷିତ କରିତେଛେ) ॥

ମାଧବୀ । ଏହି ବେ ତୋହାର ନୀଲୋଂପଳମାଳା ପତିତ ରହିଯାଛେ
ଦେଖିତେଛି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ହସ୍ତରାରା ଉତ୍ତୋଳନପୂର୍ବକ ଉଚ୍ଛେଷସ୍ଵରେ ।)

ମଧ୍ୟ ବକୁଳେ ! କୋଥାଯ ଗମନ କରିଯାଉ ? ॥

ନବରୂପା । (ମନ୍ତ୍ରମେର ମହିତ) ମତ୍ୟେ ! ଏହି ମାଧବୀ ନିକଟ-
ବର୍ତ୍ତିଣୀ ହଇଲ, ଅତରେ ଆମାଦେର ଏ ସ୍ଥାନ ହଇତେ ଶୀଘ୍ର ଗମନ
କରା ଉଚିତ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଦର୍ଶନେ ଆମାର ତୃଷ୍ଣା-ପୂର୍ଣ୍ଣ ହ୍ୟ ନାହି, ଏ କାରଣ ପୁନ-
ବର୍ଦ୍ଦାର ଏ ସ୍ଥାନେ ଶୀଘ୍ର ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରିବ ॥

(ଇତି ତିତ୍ରଃ ପରିକ୍ରାମଣି) ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ବିଲୋକ୍ୟ) କଥଂ ଇହ ଜ୍ଞେଯ ମଚ୍ଛା ॥

(ଇତ୍ୟପସତ୍ୟ ।)

ମହି ! ମାଧ୍ୟମୀପୁଷ୍ପାଇଃ ଆହରିଦୁଃ ଆଅନ୍ଦଶ୍ଚ ॥

ରାଧା । (ସୌରଭ୍ୟମାତ୍ରାଯ ସ୍ଵଗତଃ) କୁଦୋ ଏଦଂ ଆଅଞ୍ଜିଅଂ
ମୋରହଂ ଚିତ୍ତଃ ମେ ବିଲୋମେନି ॥

(ଇତି ମାଧ୍ୟମୀ-କରେ ମାଲ୍ୟଃ ଦୃଷ୍ଟି । ଅପବାର୍ଯ୍ୟ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ମାଧ୍ୟମୀତି । କଥଂ ଇହୈବ ମତ୍ୟା ॥

ମଥି ! ମାଧ୍ୟମୀପୁଷ୍ପାଣି ଆହର୍ତ୍ତୁ ମାଗତାଶ୍ଚ ॥

ରାଧେତି । (ସୌରଭାଂ ମାଧ୍ୟମୀହସ୍ତଗତ ଶ୍ରୀକୃକନିର୍ମଳ୍ୟାଙ୍କ ମେଗଙ୍କଃଂ) କୁଟ
ଏତମାକ୍ଷିକଂ ସୌରଭାଂ ତିତ୍ତଃ ମେ ବିଲୋଭର୍ତ୍ତ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ତିନ ଜନେ ଯାଇତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ଅବଲୋକନ କରିଯା) ଏହି ଯେ ଏହି ସ୍ଥାନେଇ ମତ୍ୟା
ରହିରାଛେ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ନିକଟେ ଗମନପୂର୍ବିକ ।)

ମଥି ! ମାଧ୍ୟମୀପୁଷ୍ପ-ସକଳ ଆହରଣ ନିମିତ୍ତ ଆଗମନ କରି-
ଯାଛି ॥

ଆରାଧା । (ସୌରଭ ଆଦ୍ରାଣ କରିଯା ଦନେ ଘନେ) କୋଥା
ହଇତେ ଏହି ଆକ୍ଷିକ ସୌରଭ ଆସିଯା ଆମାର ତିତ
ବିମୋହିତ କରିତେ ଲାଗିଲ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ମାଧ୍ୟମୀର ହସ୍ତେ ମାଲ୍ୟ ଅବଲୋକନ କରତ କରେ
ସଂଲମ୍ବ ହଇଯା ମଂକୁତଭାସ୍ୟା ।)

ଇତୋ ମାଲ୍ୟାଦିନ୍ଦୀବର-ବିରଚିତାଦେଶ ବିଜୟୀ
ବିସର୍ପତ୍ୟାଭୀରୀକୁଳ-କୁମୁଦବଙ୍କୋଃ ପରିମଳଃ ।
ମମ କ୍ଷୋଭାନୁଗ୍ରାନ୍ ମପଦି ବହିରଙ୍ଗଃପ୍ରଣୟିଣୋ
ବଲ୍ମଦୟୋ ଗନ୍ଧଃ କଥମିବ ବିଧାତୁଃ ପ୍ରଭବତି ॥ ୨୪ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ମବିଶ୍ୱାସଂ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ସ୍ଵରଭିମନୁଭବତ୍ୟାଃ ଶ୍ରାମଲାନ୍ତୋଜ-ମାଲାଃ

ଭଜତି ତବ କିମେତଃ କମ୍ପ-ମମ୍ପତିମନ୍ମଃ ।

ବପୁରପି ପରିଧିନୀକରିମହାୟ କିମ୍ବା

କଲୟତି ପରିଫୁଲାମାଲି ରୋମାଞ୍ଚପାଲିଃ ॥ ୨୫ ॥

ଇତିଇତି । ଅତ୍ୟୋ ଗନ୍ଧଃ ମମ କ୍ଷୋଭାନ୍ ବିଧାତୁଃ କଥମିବ ପ୍ରଭବତି ଇତ୍ୟ-
ଦୟଃ ॥ ୨୪ ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ସ୍ଵରଭିଃ ଗନ୍ଧବତୀଃ ଶ୍ରାମଲାନ୍ତୋଜମାଲାମନୁଭବତ୍ୟାନ୍ତବାଙ୍ଗଃ କିଂ
କମ୍ପମମ୍ପତିଃ ଭଜତି । ତବ ବପୁରପି କିଂ ବା ରୋମାଞ୍ଚପାଲିଃ ଭଲସତୀତ୍ୟଦୟଃ ॥ ୨୫ ॥

ଏହି ଇନ୍ଦ୍ରୀବର-ବିରଚିତ ମାଲ୍ୟ ହଇତେ ଆଭୀରୀ-କୁଳବନ୍ଧୁ
ଶ୍ରୀକୁମର ମର୍ବ ବିଜୟୀ ପରିମଳ ପ୍ରବାହିତ ହଇତେଛେ, ନତୁବା
ପ୍ରିୟତମେର ଗନ୍ଧ ଭିନ୍ନ କି ସହସା ଆମାର ଅନ୍ତର ଓ ବାହେର
ଗୁରୁତର କ୍ଷୋଭ ବିଧାନ କରିତେ ଅନ୍ୟ ଗନ୍ଧ ମମର୍ଥ ହୟ ! ॥ ୨୪ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ବିଶ୍ୱାସେ ସହିତ ସଂକ୍ଷତଭାଷାୟ ।)

ମଥି ! ଇନ୍ଦ୍ରୀବର-ମାଲାର ମୌରଭ ଅନୁଭବ କରିଯା ତୋମାର
ଏହି ଅନ୍ତ କେମ କମ୍ପାତିଶାୟ ଧାରଣ କରିଲ ? ଆର କେବିଇ ବା
ସହସା ତୋମାର ଅନ୍ତ ଖିନ୍ ହଇଯା ପୁଲକରାଶିତେ ପରିପୂରିତ
ହଇଲ ? ॥ ୨୫ ॥

ରାଧା । (ସ୍ଵଗତଃ) ମସ୍ତରଣିଜେଜୋ ଏମୋ ଅଥୋ ॥

(ପ୍ରକାଶଃ ।)

ମାହବି ! ଇନ୍ଦୀବର-ମାଳଃ ପେକ୍ଖିଳ କାଲିଆମହେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟଃ
ଦାନିଂ ଭୁଅମ୍ବାଅଲିଂ ଭୁମରଞ୍ଜୀ ଭୌଦଙ୍ଗି ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । (ସ୍ଵଗତଃ) ମାତ୍ର ସମାଧାନମିମ୍ବଃ ॥

ରାଧା । (ସ୍ଵଗତଃ) ଫୁଡ଼ଃ ତାତୀ କେଳ ମୁତ୍ତୀଏ ନିମ୍ବଲ-ମାଳା
ଏମା ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ମହି ମନ୍ତେ ! ମାଧ୍ୟମୀମଣପଃ ଗହଳ ପୁନ୍କାଇଃ ଅବ-
ଚିଗିମ୍ବଃ ॥

ରାଧେତି । ମଧ୍ୟବରଣୀର ଏବୋହର୍ଥଃ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ଇନ୍ଦୀବର-ମାଳାଃ ପେକ୍ଷଃ କାଲିଆମହେ ପୁର୍ବଃ ଦୃଷ୍ଟଃ ଇନ୍ଦୀନୀଃ ଭୁଅମ୍ବା-
ବଲଃ, ଶ୍ରରଞ୍ଜୀ ଭୌଦଙ୍ଗି ॥

ରାଧେତି । ଫୁଡ଼ଃ ତଥା ଏବ ମୁତ୍ତୀ ନିର୍ମାଲ୍ୟ-ମାଳା ଏଵା ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ମହି ମନ୍ତେ । ମାଧ୍ୟମୀମଣପଃ ଗହଳ ପୁନ୍କାଣ୍ୟବଚେଯାନି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମନେ ମନେ) ଏହି ଭାବ ମସ୍ତରଣ କରା ଉଚିତ ॥

(ପ୍ରକାଶପୂର୍ବକ ।)

ମାଧ୍ୟମୀ । ଇନ୍ଦୀବର-ମାଳା ଅବଲୋକନ କରିଯା ପୁର୍ବେ କାଲିଯ-
ହୁଦେ ଯେ ଭୁଜନ୍ମଞ୍ଜେଣୀ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯାଛିଲାମ, ମଞ୍ଚାତି ତାହାଇ
ଶ୍ରାବଣ କରିଯା ଆମି ଭୌତ ହଇଯାଛି ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । (ମନେ ମନେ) ଈହା ଉପଯୁକ୍ତ ମମାଧାନ ବଟେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମନେ ମନେ) ନିଶ୍ଚରାଇ ଈହା ମେହି ଅତିମାର
ନିର୍ମାଲ୍ୟ-ମାଳା ॥

ସର୍ବଃ । ଇଦୋ ଇଦୋ ପିଅମହି ! ॥

('ଇତି ନିକ୍ରାନ୍ତାଃ') ॥

(ତତଃ ଥବିଶତି ମଧୁମଞ୍ଜଲେନାମୁଗମ୍ୟମାନଃ କୁଷଃ ।)

କୁଷଃ । - (ମୋହେଗଂ ।)

କ୍ଷଣାଦେବ କୁଷା ଭବତି ବନମାଳା ମଲଯଙ୍ଗ-

ଦ୍ରବାଲେପଃ ଶୁଷ୍ୟନ୍ତିପତତି ରଜଃ ମଞ୍ଚରନିଭଃ ।

ବିଦର୍ପଣ୍ଡିତ୍ତାତ୍ମାକୁତିରଦୌ

ମମାନ୍ତଃସମ୍ମାପଂ କଲଯତି ପରଂ କୌନ୍ତଭଗଣଃ ॥ ୨୬ ॥

ସର୍ବା ଇତି । ଇତ ଇତଃ ପ୍ରିସଥି ॥

କୁଷ ଇତି । କୁଷା ଚୂର୍ଣ୍ଣିତା । କଲଯତି କରୋତି ॥ ୨୬ ॥

ମାଧ୍ୱୀ । ସଥି ସତ୍ୟ ! ଚଲ ମାଧ୍ୱୀମଣ୍ଡପେ ପୁଷ୍ପ-ସକଳ ଚଙ୍ଗନ
କରିଗା ॥

ସକଳେ । ପ୍ରିସଥି ! ଏହି ଦିକେ ଏହି ଦିକେ ॥

(ଏହି ବଲିଆ ସକଳେର ପ୍ରସ୍ତାନ) ॥

(ଅନନ୍ତର ମଧୁମଞ୍ଜଲେର ସହିତ ଅନୁଗମ୍ୟମାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର
ଅବେଶ ।)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଉଦ୍ବେଗେରୁସହିତ ।)

ସଥେ ! କ୍ଷଣକାଳମଧ୍ୟେ ବନମାଳା ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ ହଇଯା ପଡ଼ିତେଛେ,
ଅନ୍ତଃ-ବିଲେପନ ଚନ୍ଦନଦ୍ରବ-ସକଳ ଧୂଲିରାଶିର ନ୍ୟାୟ ପତିତ ହଇ-
ତେଛେ ଏବଂ ଜ୍ଵଳନ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ-ମଦୃଶ ଏହି କୌନ୍ତଭଗଣି ବନ୍ଧଃସ୍ତଲେ
ଅବସ୍ଥିତ ହଇଯା କେବଳ ଆମାର ଅନ୍ତଃକରଣକେ ସନ୍ତପ୍ତ -କରି-
ଭେଦେ ॥ ୨୬ ॥

(ଇତି ସବ୍ୟତ: ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ।)

ପ୍ରିୟବସ୍ତ ! କିମ୍ବଦୁରେ ମା ହନ୍ଦାଟିବୀ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ: । (ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ଶ୍ଵୁଟଚ୍ଛୁଲ-ଚମ୍ପକ ପ୍ରକର-ରୋଚିରାଜ୍ଞାମିନୀ,

ମଦୋତ୍ତରଳ-କୋକିଳାବଲି-କଳସ୍ଵରାଜୀମିନୀ ।

ମରାଲଗତିଶାଲିନୀ କଲୟ କୃଷ୍ଣ ! ମା ରାଧିକା,

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । “ପୁର: ଶୁରତି ବନ୍ଧତା ତବ ମୁକୁନ୍ଦ ! ହନ୍ଦାଟିବୀତି” ପଦ୍ୟ ଶେଷେ
ବକ୍ତବ୍ୟେ ଶ୍ଵୁଟଦିତ୍ୟାଦି-ପାଦଭୟଃ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆହ କାମାବିତି । ଶ୍ଵୁଟଙ୍କୋ ସେ
ଚାଲାନ୍ତପକାନ୍ତେଷାଃ ପ୍ରକରନ୍ତ ମୁହସ୍ତ ସଦ୍ରୋଚି: ରୋଚି: ଶୋଚିରତେ କୁବୀବେ ଇତି
କୋଷାଃ ତେନ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳାମୋ ବିଜ୍ଞତେ ସଞ୍ଚାଃ ମା । ପଞ୍ଜେ ଶ୍ଵୁଟଚ୍ଛୁଲଚମ୍ପକପ୍ରକର-
ବନ୍ଧଦ୍ରୋଚିତ୍ତନୋଜ୍ଞାମିନୀ । ମଦେନୋତ୍ତରଳ ସେ କୋକିଳାନ୍ତେଷାମାବଲି କୁତ୍ତା:
କଳସ୍ଵରାଜାପୋ ବିଦ୍ୟତେ ସଞ୍ଚାଃ ମା । ପଞ୍ଜେ ମଦୋତ୍ତରଳ-କୋକିଳାବଲିରୁ କଳସ୍ଵର-
ମାଲପିତୁଃ ଶୀଳଃ ସଞ୍ଚାଃ ମା । ମରାଲାନାଃ ଗତିତିଃ ଶାଲିନୀ ଶୋଭମାନା । ପଞ୍ଜେ
ମରାଲାନାଃ ଗତିରିବ ସା ଗତିତ୍ୱା ଶାଲିନୀ । କୃଷ୍ଣମାରା ମୃଗାନ୍ତେରଧିକା, ପଞ୍ଜେ
ହେ କୃଷ୍ଣ ! କଲୟ ମା ରାଧିକା,

(ଏହି ବଲିଯା ସାମ ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତପୂର୍ବକ ।)

ପ୍ରିୟବସ୍ତ ! କତ ଦୂରେ ମେହି ହନ୍ଦାଟିବୀ ? ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (ସଂକ୍ଷତଭାବୀଯ ।)

ଯୀହାର ଅନ୍କୁଟିତ ମନୋହର ଚମ୍ପକମୟହେର ଘ୍ରାୟ ଆହ୍ଲାଦ-
ଦାୟିନୀ କାନ୍ତି, ଯିନି ମଦମନ୍ତ-କୋକିଳପ୍ରେଣୀର ଘ୍ରାୟ ଆଲାପ-
କାରିଣୀ ଏବଂ ହଂସ-ମଦୁଶ ଗତିଶାଲିନୀ ମେହି ରାଧିକା, କୃଷ୍ଣ !
ଅବଲୋକନ କର,

(ଇତ୍ୟକୋତ୍ତେ ।)

ହୃଷଃ । (ମ-ମୁଖମୌଂଶ୍କୁଳ୍ୟ ।) ମଥେ ! କାମୋ କାର୍ମୋ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳଃ । (ଅଞ୍ଚଲ୍ୟା ଦର୍ଶନ ।) ପୁରଃ ଶ୍ଵରତି ବଲ୍ଲଭା ତବ,—
ହୃଷଃ । (ମଈସପ୍ରୟ ।) ବୟନ୍ତ ! ନାହିଁ ପଣ୍ଡାମି, ତମାଶୁ ମେ
ଦର୍ଶନ, କମା ମେ ରାଧିକା ॥

ମଧୁମନ୍ତଳଃ । ମୁକୁଳ ! ହଳ୍ଡାଟିବୀ ॥

ହୃଷଃ । (ପରାମର୍ଶ ନିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ।) କଥା ନାମଧେୟ ବର୍ଣ୍ଣନାମାକର୍ଣ୍ଣା-
ଦେବ ସର୍ବାତ୍ମମନ୍ତରିଧରୋହିନ୍ତି ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ ଇତି । କୁକ ! ମା ରାଧିକେତାମେନ ପିଯା ହଳ୍ଡାଟିବୀ ବର୍ଣ୍ଣିତା ମୟା,
ମା ରାଧିକୀ ବର୍ଣ୍ଣିତା ଅତ୍ୟଥ ମହା କ୍ରିଷ୍ଣ ॥

(ଏହି ଘର୍ଜୋତିତେ ।)

ଶ୍ରୀହୃଷଃ । (ମନ୍ତ୍ରମ ଓ ଔଂଶ୍କୁଳକୁର ମହିତ) ମଥେ ! କୋଥାଯ
ତିନି କୋଥାଯ ତିନି ? ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ । (ଅଞ୍ଚଲ୍ୟାଦାରୀ ଦେଖାଇଯା) ମମୁଖେ ତୋମାର ବଲ୍ଲଭା
ବିରାଜମାନା,—

ଶ୍ରୀହୃଷଃ । (ବା ପ୍ରତାର ମହିତ) ବୟନ୍ତ ! ଆମି ଦେଖିତେ
ପାଇତେଛି ମା, ଅତଏବ ଶ୍ରୀଦାମାକେ ଦେଖାଓ, କୋଥାଯ
ଆଗାର ମେହି ରାଧିକା ? ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ । ମୁକୁଳ ! ଆମି ହଳ୍ଡାଟିବୀର କଥା ବଲିଯାଛି, ଶ୍ରୀରାଧାର
କଥା ବଲି ନାହିଁ ॥

ଶ୍ରୀହୃଷଃ । (ମନୋମଧେୟ ବିଚାରପୂର୍ବିକ ନିଶ୍ଚାସ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା)

(ଇତି ପରିକ୍ରମ୍ୟ ।)

ସର୍ବାଙ୍ଗୀନାମକୁରୁତ ମୁହଁ: ସା ମର୍ମକଳ-ଲଙ୍ଘନୀঃ
ପୁଣ୍ୟସ୍ଥା: ପରିମଳ-ଭରୋଦ୍ଗାରିଭିଗୋରଗାତ୍ରୀ ।
ଆଗେ ମେଯଃ କୁଞ୍ଚମଧୁରଃ ପଶ୍ଚ ଭଲ୍ଲାଯମାନା
ମାତ୍ରାଙ୍କଳ୍ପାର୍ଥରତି ରକ୍ତକୁଞ୍ଚ-ମଲ୍ଲାଦ୍ୟ ମଲ୍ଲୀ ॥ ୨୭ ॥

(ପରିକ୍ରମ୍ୟ ।)

ମିହିରଦୁହିତୁଣୀରୋ-ପାଞ୍ଚେ ଶୁରସ୍ତି ନିରଞ୍ଜନ
ତ୍ରତତି-ନିକରୈରେତାଣ୍ଟା ମହୀରଙ୍ଗ-ରାଜୟଃ ।

କହ ଇତି । ସର୍ବାଙ୍ଗୀନାମିତି । ସର୍ବାଙ୍ଗୀନା: ସର୍ବାଙ୍ଗବ୍ୟାପିନୀঃ । ସ୍ତ୍ରୀ ରାଧିକା
ଆକଳ-ଲଙ୍ଘନୀ: ବେଶଶିରଃ । ଆକଳବେଶୌ ଇତ୍ୟମରଃ, ସଞ୍ଚା ମର୍ମିକାମା: । କଳର୍ପଞ୍ଜ
ଭଲ୍ଲା: ଭାଲ୍ଲା ଇତି ପ୍ରସିଦ୍ଧ: ସମସ୍ତଃ ତଦ୍ଵାଚରଣୀ, କ୍ରବଞ୍ଚେ ଭୂତ୍ରା ମନ୍ତ୍ରା ଇବ ସଞ୍ଚା: ସା ।
ଅକ୍ଷାଚଛ ଭଲ୍ଲ ଭାଲ୍ଲକା ଇତ୍ୟମର: ॥ ୨୭ ॥

ଏ କି ! ନାଥେର ଅକ୍ଷର ଶୁଣି ଶୁଣି ଯେ ମକଳ ଅମୁ-
ସଙ୍କାନବିଷୟେ କାତର ହିଲାମ ! ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଆଗେ ଗମନପୂର୍ବିକ ।)

ମେହି ଗୌରାଙ୍ଗୀ ଶ୍ରୀରାଧା ଯେ ମଲ୍ଲୀରୁକ୍ତେର ମୌରଭୋଦ୍ଗାରି
ପୁଞ୍ଜମୁହସ୍ତାରା ବାରଦ୍ଵାର ଆମାର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ବେଶ ରଚନା କରିଯା-
ଛିଲେନ, ଆଗେ ମେହି ପ୍ରତୁଲ୍ଲା ମଲ୍ଲୀ ଆଜ କଳର୍ପେର ଭଲ୍ଲ-ନାମକ
ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ହଇଯା ଶକ୍ତିକାରି ଭୂତ୍ର-ମଲ୍ଲକୁପେ ଆମାକେ ପ୍ରହାର
କରିତେଛେ ॥ ୨୭ ॥

(କିଞ୍ଚିଦ୍ଦୁର ଗମନ କରିଯା ।)

ତଥମତନ୍ୟାର ତୀର ମୌପେ ଏହି ଯେ ମକଳ ବୃକ୍ଷ ଲତାଜାଲେ

କିମଳରକୁଲୈରୀନାଂ ନୈୟେରଲଭ୍ୟତ ରାଧିକା

ଶ୍ରୀତିପରିସରେ ତାଡ଼କଣ୍ଠୀ-ବିଡ଼ସନ-ଚାତୁରୀ ॥ ୨୮ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ । (ସବିଜ୍ଞାନ) ବାସନ୍ତ ! ଏଥ୍ ଜୋକବଣେ ବି ବସନ୍ତଦ୍ଵା

କୀମ ତଲ୍ଲକଥଣଂ ଗଥି ॥

କୃଷ୍ଣ । ମଥେ ! ମତ୍ୟମାଥ ॥

ତଥାହି—

ଆତମସ୍ତି ପିକାନ୍ତଥା ମଧୁଲିହେ । ବାଚଂ-ସମାନାଂ ବ୍ରତଂ

ମାକନ୍ଦେୟ ଦରୋଦାତା ଅପି ଜଡ଼ିଭାବଂ ଭଜତାକୁଳାଃ ।

ମିହିରେତି । ନିରସ୍ତରା ନିବିଡ଼ । ରାଜରଃ ପଞ୍ଚକ୍ଷରଃ । କିମଳରକୁଲର୍ତ୍ତବିଃ ॥ ୨୮ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ ଇତି । ବରତ ! ଅତ୍ୟ ଯୌବନେ ବଦନ୍ତସ୍ଥ କଞ୍ଚାଂ ତଲ୍ଲକଥଣଂ ନାନ୍ତି ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଆତମସ୍ତିତି । ମଧୁଲିହୃଭଗରାଃ । ବାଚଂ-ସମାନାଂ ମୁନୀନାଂ ବ୍ରତଂ
ଯୌନଃ । ମାକନ୍ଦେୟ ଆଦ୍ୟେ ଅକୁରା ଶୈୟଦ୍ଵାତା ଅପି ଜଡ଼ିଭାବଂ କୁଦ୍ରବ୍ବଂ ଭଜନ୍ତି-

ପରିସ୍ତ ହଇୟା ଶୋଭା ପାଇତେଛେ, ଇହାରା ମେଇ ମେଇ ବୁକ୍-
ଶ୍ରେଣୀ, ଇହାଦେରଇ ପଲ୍ଲବ-ସକଳ ଶ୍ରୀରାଧାର ଶ୍ରୀତିପରିସରେ କର-
ଭୂଷଣେର ଶୋଭା-ବିଡ଼ସନକାରିଣୀ ଚାତୁରୀ ଲାଭ କରିଯାଇଲ ଅର୍ଥାଂ
ଆମି ଏହି ସକଳ ବୁକ୍ଫେର ପଲ୍ଲବରାରୀ ଶ୍ରୀରାଧାର କର୍ଣ୍ଣୁଷନ କରିଯା-
ଛିଲାମ ॥ ୨୮ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ । (ବିଜ୍ଞାଯେର ସହିତ) ବସନ୍ତ ! ବସନ୍ତେର ଏହି ଯୌବନ-
କାଳେଓ କେନ ଯୌବନେର କିଛୁ ଲଙ୍ଘଣ ନାହି ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ମଥେ ! ମତ୍ୟ ବଲିଯାଛ ॥

କାରଣ—

କୋକିଲ ଓ ଭଗରକୁଳ ମୁନିଦିଗେର ଅତ୍ୟବଳସନ କରି-

ଅର୍ଦ୍ଧାନ୍ତିର୍ଗୁରୁପ୍ରଶୋକନିକରେ ବିଷକ୍ତତେ ମଞ୍ଜରୀ
କାଲିନ୍ଦୀତଟମୀଞ୍ଜି ହସ୍ତ ! କିମିଯଂ ସୁପ୍ତା ମଧୁକ୍ରିରତ୍ନଃ ॥
ମଧୁମନ୍ତଳଃ । ପେକ୍ଥ, ଏମା କାଏ ବି ବିରହିଣୀଏ ବରାରବିନ୍ଦ-
ବିରଚିଦା ମେଜ୍ଜା ॥

କୃଷଃ । ନୂନମୟାଃ ଆଗରକୁଳୀଯ ସଥ୍ୟା ବିଷ୍ଟଭିତ୍ତେଯଃ ବସନ୍ତ-
ଲଙ୍ଘନୀଃ ॥

(ଇତ୍ୟାଲୋକ୍ୟ ମାତ୍ରଃ ।)

ତାର୍ଥୀ । ଅର୍ଦ୍ଧାନ୍ତିର୍ଗୁରୁଦିତଃ ମୁଖ୍ୟ ସତ୍ତାଃ ମା ଅର୍ଦ୍ଧାନ୍ତିର୍ଗୁରୁପ୍ରଶୋକନିକରେ ବିଷକ୍ତତେ ସ୍ତର୍ତ୍ତା ଭବତି ।
ଏତେନ ଚିହ୍ନେନ ମଧୁକ୍ରିଃ ସୁପ୍ତା ଇବେତି ଭାବଃ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ ଇତି । ପଞ୍ଚ, ଏବା କଞ୍ଚା ଅଗି ବିରହିଣୀ ବରାରବିନ୍ଦ-ବିରଚିତୀ ଶର୍ଯ୍ୟା ॥

କୃଷ ଇତି । ବିଷ୍ଟଭିତ୍ତା ଅପ୍ରକାଶିତା ॥

ଯାଛେ, ଆତ୍ମବ୍ୟକ୍ତମନୁହେ ଅନୁର ମକଳ ଈଷଃ ଉଦ୍‌ଗତ ହଇଯାଓ
ଜଡ଼ିମାଭାବ ପ୍ରାଣେ ହଟିଯାଛେ ଏବଂ ଅଶୋକବୁକ୍ଷନିକରେ ମଞ୍ଜରୀ
ଅର୍ଦ୍ଧବିକଣିତ ହଇଯାଓ ଶ୍ଵରଭାବେ ରହିଯାଛେ, ହାୟ ! ବୋଧ ହଇଲ,
କାଲିନ୍ଦୀତଟେର ସୌନ୍ଦର୍ୟ ବନ୍ଦନାକ୍ରମୀ ଯେନ ନିଦ୍ରିତଭାବେ ଅବହିତି
କରିତେଛେ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ । ଦେଖ, ଏ କୋନ ବିରହିଣୀର ଉତ୍କଷ୍ଟ ପଦ୍ମଦଳ-ବିରଚିତ
ଶର୍ଯ୍ୟା ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ । ନିଶ୍ଚଯ ବୋଧ ହସ ଶ୍ରୀରାଧାର ଜୀବନରକ୍ଷାର ଜନ୍ମ ବସନ୍ତ-
ଲଙ୍ଘନୀକେ ସ୍ତର୍ତ୍ତ କରିଯା ରାଖିଯାଛେ ॥

(ଏହି ବଲିରା ଦୃଷ୍ଟିପାତପୂର୍ବିକ ଶାତକେର ମହିତ ।)

ଶୁଷ୍ଠକ୍ରୋଡ଼ାନିବିଡ଼-କର୍ମଲୈଃ କଲିତାତଙ୍ଗବେଦୀ
ନେଦୀଯସ୍ତାନ୍ତମୁଲଚରିଭିଃ ଶୀଳିତା ହେଲିପୁଣ୍ୟାଃ ।
ଅଞ୍ଜଳା-ପରିଚୟ-ମିଳନ୍ମୟୁରୀ ମର୍ମଦୁଃଖ-
ବ୍ୟାଖ୍ୟା ପଞ୍ଜୀ ମନ ଧିୟଗିଯଃ ଧୂକ୍ରୂଣ୍ଟୀ ଧୂନୋତି ॥ ୨୯ ॥
ମଧୁମନ୍ତଳଃ । ଏବଂ ଅଗ୍ରତୋ ନିଉଞ୍ଜନୀଲିଙ୍ଗଃ ସମାହେହି ॥
କୁକ୍ଷଃ । (ପରିଜ୍ଞମ୍ୟ ମୌନ୍ଦ୍ରଗୀର୍ଯ୍ୟ ପଞ୍ଜନ୍ ସାଂଚର୍ଯ୍ୟଃ) କଥମାରଣ୍ୟ-
ବେଶଧାରିଣୀହାରିଣୀଯଃ ମଦଦ୍ର-ପ୍ରତିମା ॥

ଶୁଷ୍ଠେତି । ନେଦୀଯସ୍ତା ଅଭିନିକ୍ଷଟବର୍ତ୍ତିତା ଯମୁନାରୀଃ ହୃଦତରଈଃ । କଞ୍ଚକାଳା-
ପରିଚରେନ ମିଳନ୍ମୟୁରୀ ଧର୍ମୋ ଯତ୍ତାଃ ସା । ମର୍ମଦୁଃଖଶ୍ରୀ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ବ୍ୟକ୍ତିଭାବନ୍ତା-ପଞ୍ଜୀ
ଶୁଚିକା । ଧୂମଃ କୁର୍ବଣ୍ଟୀ ଧୂନୋତି କମ୍ପନ୍ତି ॥ ୨୯ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ ଇତି । ଏତାଃ ଅଗ୍ରତୋ ନିକୁଞ୍ଜଶାଲିକାଃ ହାସ୍ୟ ॥

ଆହା ! ଏହି ଶୟାର ଘଧ୍ୟଭାଗେ ସନ ସନ କମଳ-ବିରହିତ
ଶୁଷ୍ଠକ୍ରୋଡ଼କୁପେ ରଚିତ ହେଇଯାଛେ, ମହୀପାବର୍ତ୍ତିନୀ ଯମୁନାର ସୁନ୍ଦର
ସୁନ୍ଦର ତରଙ୍ଗଭାରା ଆଦ୍ରୀଭୂତ ହେଇଯା ରହିଯାଛେ, ଅନ୍ତରେବ ଏହି
ଶୟା ଅଞ୍ଜଳାର ପରିଚୟବିଷୟେ ମନ୍ତ୍ରର ହେଇଯା ମର୍ମଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶେ
ସୁଚିକା-ସ୍ଵରୂପ ହେଇଯାଛେ, ସାହା ହଟ୍ଟକ, ଏହି ଶୟା ଆମାର ବୃଦ୍ଧି
ମାଲିନ୍ତପୂର୍ବକ କମ୍ପିତ କରିତେ ଲାଗିଲା ! ॥ ୨୯ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ । ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତି ଏହି ନିକୁଞ୍ଜଗୁହକେ ଅଶଂସା କର ॥

ଶ୍ରୀକୁକ୍ଷଃ । (ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନପୂର୍ବକ ଶୀବା ଉତୋଲନ କରତ ଅବ-
ଲୋକନ କରିଯା ଆଶର୍ଯ୍ୟର ସହିତ) ଏ କି ! ସନ୍ତବେଶ-
ଧାରିଣୀ ଅଦୟହାରିଣୀ ଯେ ଆମାର ଅନ୍ଦେର ପ୍ରତିମା ! ॥

(ଇତି ସନ୍ଧିଧାୟ ।)

ମୂରମେତ୍ୟା ଶିଳ୍ପାଚାର୍ଯ୍ୟ-କଳାକୌଶଳବିବର୍ତ୍ତନ ଭବିତବ୍ୟଃ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳଃ । (ସକୋତୁକଃ) ହୀ ହୀ ! ଏମୋ ଜେଜବ ଅପଣେ
ପିଅବଅସ୍ମୋ ମାତ୍ର ଚିରାଦୋ ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ତୁମଃ କୃଖୁ ରାଇନ୍ଦ୍ରୀ,
ନ ମେ ବଞ୍ଚଣବଡୁ ଅମ୍ବନ ଅହିରବୋ ॥

(ଇତି ନିରୀକ୍ଷ୍ୟ ।)

ପିଅବଅସ୍ମ ! ପେକ୍ଖ, କଏବି ଅନୁରାଇଣୀଏ ମେବା-
କିଦିଥି ॥

କୃଷ୍ଣ ! ଇତି । ଅତିମଯା ବିଶ୍ଵକର୍ମଃ କଳାକୌଶଳତ୍ତ ବିବର୍ତ୍ତନ ବିବର୍ତ୍ତନପରମ
ଭବିତବ୍ୟଃ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଏମ ଏବାନ୍ତଃ ପ୍ରିୟବଯନ୍ତଃ ମୟା ଚିରାଲ୍ଲକ୍ଷଃ । ସ୍ତଃ
ଖମ୍ବ ରାଜେଜ୍ଞୋ, ନ ମେ ବ୍ରାହ୍ମଣବୁକଣ୍ଠାତିକରପୋ ଯୋଗ୍ୟ ଇତ୍ୟଥଃ ॥

ପ୍ରିୟବଯନ୍ତ ! - ପଞ୍ଚ, କରାପି ଅନୁରାଗିଣା ମେବା-କୃତାନ୍ତି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ନିକଟେ ଗମନପୂର୍ବକ ।)

ନିଶ୍ଚର ବୋଧ ହଇଲ, ଏହି ପ୍ରତିମା ବିଶ୍ଵକର୍ମାର ଶିଳ୍ପକୌଶଳେର
ପରିପାକେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହଇଯାଛେ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (କୋତୁକେର ସହିତ) କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଆମି ବହ-
କାଳେର ପର ଆପନାର ପ୍ରିୟବଯନ୍ତକେ ଆଶ୍ରମ ହଇଲାମ !
ତୁମି ରାଜେନ୍ଦ୍ର, ମାଦୃଶ ବ୍ରାହ୍ମଣବାଲକେର ଅନୁକୂଳ ନହ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଦୃଷ୍ଟିପାତପୂର୍ବକ ।)

କୁଞ୍ଚଃ । ସଥେ ! ସାଧୁ ଲକ୍ଷିତଂ,

ଆରୋ ବ୍ୟନ୍ତନ୍ତା ସା ବିଶଦ୍ୟତି ମାଳା ବିବଶତାଃ

ବିଭଜେଯଃ ଚର୍ଚା ନଯନ-ଜଳ-ବୃଷ୍ଟିଃ କଥୟତି ।

କରୋକମ୍ପଃ ତତ୍ତ୍ଵା ବଦତି ତିଲକଃ କୁଞ୍ଚିତମିଦଃ

କୁଶାଙ୍ଗ୍ୟା ପ୍ରେମାଣଃ ବରିବସିତମେବ ପ୍ରଥୟତି ॥ ୩୦ ॥

(ନେପଥ୍ୟେ ଇଦୋ ଇଦୋ ପିଅମହି !) ॥

କୁକ ଇତି । ଅନ୍ତବ୍ୟତୋ ତ୍ରାମୋ ଯତ୍ତାଃ ସା । ଇହଃ ବିଭକ୍ତା ଅଞ୍ଚୁଲ୍ୟାଦ୍ୟକ୍ଷିତୀ ଚର୍ଚା,
ବରିବସିତଃ ମେବନଃ ବରିବନ୍ତାତୁ ସୁର୍କଷା ପରିଚର୍ଯ୍ୟାପ୍ରୟପାସନମିତ୍ୟମରଃ ॥ ୩୦ ॥

(ନେପଥ୍ୟେ ଧକୁଳାହ, ଇତ ଇତଃ ପିଅମଥି !) ॥

ପ୍ରିୟବନ୍ଦୁ ! ଅବଲୋକନ କର, କୋନ ଅନୁରାଗିନୀ ଏହି
ଅତିମାର ମେବା କରିଯାଇଛେ ॥

ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଚ ! ସଥେ ! ଭାଲ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଯାଇ,

ଏହି ମାଳା ଗାଛଟୀ ପ୍ରତିମାତେ ବ୍ୟକ୍ତ ସମସ୍ତ ହଇଯା ଅର୍ପଣ
କରାଯ କ୍ଷୀଣାଙ୍ଗୀର ବିଶତା ବିନ୍ଦାର କରିତେଛେ, ଏହି ଚନ୍ଦନ-ଚର୍ଚା
ଅତିମାର ଅନ୍ତେ ବିଭକ୍ତ ହଇଯା ତୋହାର ଅୟନେଇ ଜଳ ବୃଷ୍ଟି ବଲିଯା
ଦିତେଛେ ଏବଂ ଏହି ଅତିମାର ତିଲକ ବକ୍ରଭାବେ ବିନ୍ଦସ୍ତ ହଇଯା
ତୋହାର ହଞ୍ଚକମ୍ପ ପ୍ରକାଶ କରିତେଛେ, ଯାହା ହଉକ, ଏହିକୁପ
ମେବାଇ ତୋହାର ପ୍ରେମୋଦୟ ବିନ୍ଦାର କରିତେ ଲାଗିଲ ॥ ୩୦ ॥

(ବେଶଗୃହେ ବକୁଳା କହିଲେନ, ପ୍ରିୟମଥି ! ଏହି ଦିକେ ଏହି
ଦିକେ) ॥

କୁଞ୍ଚଃ । ସଥେ ! ନୁନଂ ପ୍ରତ୍ୟାମୀଦଣ୍ଡି ମୁର୍ତ୍ତେରପାଶିକାନ୍ତର୍ଗ୍ୟଃ, ତଦେଷା ମର୍ଦ୍ଦଚା କୁଞ୍ଜାନ୍ତରେ ନିବେଶ୍ଟତାଃ, ମୟାହଶ୍ରାଃ ସ୍ଵର୍ଗୁ ବେଶମାଧୁରୀମୁରୀକୃତ୍ୟ ବିଷ୍ଵୋତ୍ତିନାଃ ଭାବନିର୍ତ୍ତାଃ ନିଷ୍ଠକ୍ଷୟି-ସ୍ଯତା ବେଦୌୟମଧିଷ୍ଠେୟା ॥

(ଇତ୍ୟଭୋ ତଥା କୁରୁତଃ) ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ସଥିଭ୍ୟାମନୁଗମ୍ୟମାନା ରାଧା ।)

କୁଞ୍ଚ ଇତି । ପ୍ରତ୍ୟାମୀଦଣ୍ଡି ପାଦାନ୍ତରେ ॥

(ଇତ୍ୟଭାବିତି । ମୁଧମଙ୍ଗଳଃ ଶ୍ରୀରା କୁଞ୍ଜାନ୍ତରେ ହିତବାନ୍ । ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଜପ୍ରହେଶ-ମାଧୁରୀଃ ସ୍ଵୀକୃତ୍ୟ ବେଦ୍ୟାଃ ହିତବାନିତ୍ୟର୍ଥଃ) ॥

ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଚ । ସଥେ ! ନିଶ୍ଚୟ ବୋଧ ହଇତେଛେ, ପ୍ରତିମା-ମେଦିକା ତରୁଣୀ-ମକଳ ନିକଟେ ଆସିତେଛେ, ଅତ୍ୟଏବ ଆମାର ଏହି ପ୍ରତିମାକେ ଲାଇୟା କୁଞ୍ଜାନ୍ତରେ ସ୍ଥାପନ କର, ଆମି ଇହାର ବେଶମାଧୁର୍ସ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନପୂର୍ବକ ବେଦୀକାଯ ଅଧିଷ୍ଠାନ କରିଯା ବିଷ୍ଵୋତ୍ତିଦିଗେର ଭାବ ନିର୍ତ୍ତାର ପରାକାର୍ତ୍ତା ଅବଲୋନ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଦୁଇ ଜନେ ତାହାଇ କରିଲେନ ଅର୍ଥାତ୍ ମଧୁମଙ୍ଗଳ ପ୍ରତିମା ଲାଇୟା ଶାନାନ୍ତରେ ରାଖିଲେନ ଏବଂ ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଚଓ ପ୍ରତିମାର ମାଧୁରୀ ଅନ୍ଧୀକାର ପୂର୍ବକ ବେଦୀକାର ଉପର ଅଧିଷ୍ଠିତ ହାଇୟା ରହିଲେନ) ॥

(ତନନ୍ତର ସଥିଦୟେର ସହିତ ଅନୁଗମ୍ୟମାନା ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରବେଶ ।)

ରାଧା । (ପୁରୋହିତାକ୍ୟ ସରୋମାଙ୍ଗଃ) ଅନ୍ଯହେ ! ପଡ଼ିମାଏ
ମାଧୁରୀତରସାହୁଦା, ଜଂ ମଚ୍ଛଂ ଚେଅ ମାହବ-ଦଂସଣ-ଚମକାରଂ
ଉପ୍ଲାଦେଦି ॥

ବକୁଳା । (ଜନାନ୍ତିକଂ) ନଅବୁନ୍ଦେ ! ପେକ୍ଥ ପଡ଼ିମାଏ ଶୁନ୍ଦେରଂ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । (ସମ୍ମିତଃ) ମୁଖେ ! ନୂନଂ ସତ୍ୟଭାମା-ପ୍ରେମୋନ୍ମାଦ-
ସ୍ଵର୍ଯ୍ୟପି ସଞ୍ଚକ୍ରାମ, ସା ହରିମେବ ପ୍ରତିମାଂ ପ୍ରତ୍ୟେଷି ॥

କୃଷ୍ଣଃ । (ସବିଶ୍ୱାନନ୍ଦଃ) ହନ୍ତ ! କେଯଂ ଚିନ୍ତାକରିଣୀ କଲ୍ପ-
ଲତିକା ॥

ରାଧେତି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ପ୍ରତିମାରା ମାଧୁରୀତରସାଧୁତା, ଯଂ ସତ୍ୟମେବ ମାଧବ-
ଦର୍ଶନ-ଚମକାରମୁଂପାଦସ୍ତି ॥

ବକୁଳେତି । ନବବୁନ୍ଦେ ! ପଞ୍ଚ ପ୍ରତିମାରାଃ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଃ ॥

ନବବୁନ୍ଦେତି । ସଞ୍ଚକ୍ରାମ ସଂକ୍ରାନ୍ତବାନାବିର୍ଷିତ ଇତର୍ଥଃ, ସା ସଂ ବକୁଳା ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଅଗ୍ରେ ଅବଲୋକନ କରିଯାଇରୋମାଙ୍କେର ସହିତ)

ଆହା ! ପ୍ରତିମାର ମାଧୁର୍ୟଭରେର କି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟତା, ଯେ ହେତୁ
ସତ୍ୟଇ ମାଧବ-ଦର୍ଶନେର ଚମକାର ଉଂପାଦନ କରିତେଛେ ! ॥

ବକୁଳା । (ହନ୍ତାବରଣ ଦିଯା) ନବବୁନ୍ଦେ ! ପ୍ରତିମାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ
ସନ୍ଦର୍ଶନ କର ॥

ନବବୁନ୍ଦା । (ହାତ୍ୟେର ସହିତ) ମୁଖେ ! ନିଶ୍ଚଯ ସତ୍ୟଭାମାର
ପ୍ରେମୋନ୍ମାଦ ତୋମାତେଓ ସଂକ୍ରମିତ ହଇଯାଇଁ, ଯେ ହେତୁ
ତୁ ତମି ହରିକେ ପ୍ରତିମା ବଲିଯା ମାନିତେଛ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଆନନ୍ଦେର ସହିତ) କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଏହି

(ଇତି ଶୌଣ୍ଡଳକ୍ୟ ।)

ହୁଦୟାନ୍ତର-ଶ୍ରୁଦମନ୍ଦ-ବେଦନା-

କ୍ଷର-ବାବଦୂକ-ବଦନାମୁଜୁତ୍ତ୍ଵାତିଃ ।

ନୟନାନ୍ତ-ତାଗୁବିତ-ନୀଳ-କୁନ୍ତମୀ

ଶୁଦ୍ଧତୀ ଯଦକ୍ଷ-ପଦବୀଂ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ ॥ ୩୧ ॥

(ପୁନର୍ନିଭାଳ୍ୟ ଚଚ୍ଚରକାରଃ ।)

ହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ ! କଥଂ ସୈବେଯଃ ମେ ପ୍ରାଣବଲ୍ଲଭା ରାଧା ॥

(ଇତ୍ୟଶ୍ରଦ୍ଧାରାମବାରଯନ୍ ମଦିଗର୍ଭ ।)

କୁଞ୍ଚ ଇତି । ହୁଦୟାନ୍ତରେ ଶ୍ରୁଦନ୍ତ ଅମନ୍ଦୋ ସୋ ବେଦନାତରକ୍ଷଃ ବାକ୍ତି ବଦନାମୁଜ୍-
ହାତିର୍ଯ୍ୟାଃ ସା । ଶୁଦ୍ଧତୀ ଶୋଭନା ଦନ୍ତା ସତାଃ ସା ॥ ୩୧ ॥

କଲ୍ପନାତିକା କେ ? ଇନି ଯେ ଆମାର ଚିତ୍ତବ୍ୟତି ଆକର୍ଷଣ
କରିତେ ଲାଗିଲେନ । ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶୌଣ୍ଡଳକ୍ୟର ସହିତ ।)

ଆହା ! ସ୍ଥାହାର ବଦନ-ପଦ୍ୟେର କାନ୍ତି ଅନ୍ତଃକରଣମ୍ବ ଗୁରୁତର
ବେଦନାତିଶ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିତେଛେ ଏବଂ ସ୍ଥାହାର ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ କୁନ୍ତଲ
ନୟନଦ୍ୱୟେର ପ୍ରାନ୍ତଭାଗେ ନୃତ୍ୟ କରିତେଛେ, ମେହି ଶୋଭନ-ଦଶନା
ଆଜ ଆମାର ନୟନ-ପଥେ ସମୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହଇଲେନ ॥ ୩୧ ॥

(ପୁନର୍ବୀର ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯା ଚମ୍ଭକାରେର ସହିତ ।)

ହାୟ ହାୟ ! ଇନି କି ଆମାର ମେହି ପ୍ରାଣବଲ୍ଲଭା ରାଧା ! ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଅଶ୍ରଦ୍ଧାରୀ ସମ୍ବରଣପୂର୍ବିକ ଦୁଃଖସହକାରେ
ବିବେଚନା କରିଯା ।)

ଅକଳି ଶୁରଶିଲ୍ଲିନା ପରିକଳ୍ପ୍ୟ ମାୟାମୟୀ
ସୁଖ୍ୟାୟ ମମ ରାଧିକା ଧ୍ୱବମନ୍ଦ ବୃନ୍ଦାବନେ ।
ଭବେଦିହ କୁଶଶ୍ଲୀ-ନଗର-ନୀତିଭିଦୁର୍ଗମେ
ମଧ୍ୟାନ୍ତରବରୋଧନେ କ ନୁ ତଦୀୟ-ସନ୍ତାବନା ॥ ୩୨ ॥

ରାଧା । (କୃଷ୍ଣମୁଖେନ୍ଦ୍ରମବଳୋକ୍ୟ) ହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ ! ନିକ୍ରମକଟ୍ଟିଦାଏ
ମମ ମୁଦ୍ରତଣଂ, ଜଂ ଗୋଇନ୍ଦ୍ରସ୍ମୁ ପଡ଼ିମଂ ଜେଜବ ଗୋଇନ୍ଦ୍ରଂ
ମନ୍ଦେମି ॥

(ଇତି ମାତ୍ରଧାରମଙ୍ଗଲିଂ ବନ୍ଧବା ।)

ଅକଳି ଇତି । ଶୁରଶିଲ୍ଲିନା ବିଶ୍ଵକର୍ମଣା । ପରିକଳ୍ପ୍ୟ ବିଚାର୍ୟ । ମାୟାମୟୀ
ଶ୍ରାଵକୁଣ୍ଡା, ତଥ ଅକ୍ରତବଚନେ ଯମଟ । ମାୟାତୁ ହର୍ଷଟ୍ସଟନାକାରିଣୀ ଶକ୍ତି । ସନ୍ତା-
ବନା ହିତି ॥ ୩୨ ॥

ରାଧେତି । ହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ ! ନିର୍ଭରୋକଟିତାରୀ ମମ ମୁଦ୍ରତଣ, ସଂ ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ
ପ୍ରତିମାମେବ ଗୋବିନ୍ଦଂ ମନ୍ତେ ॥

ନିଶ୍ଚଯ ବୋଧ ହଇତେଛେ, ବିଶ୍ଵକର୍ମୀ ବିଚାର ପୂର୍ବକ ଏହି
ମନୋଜ୍ଞ ବୃନ୍ଦାବନେ ଆମାର ସୁଖାର୍ଥ ଇ ମାୟାମୟୀ ଶ୍ରୀରାଧା ନିର୍ମାଣ
କରିଯାଛେନ, ନତୁବା ଦୁର୍ଗବେଷ୍ଟିତ ଦ୍ଵାରକାତ୍ମ ଆମାର ଅନ୍ତଃପୁର
ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀରାଧାର ଅବଶ୍ଵିତ ସନ୍ତାବନା କୋଥାୟ ! ॥ ୩୨ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ମୁଖଚନ୍ଦ୍ର ସନ୍ଦର୍ଶନ କରିଯା) ହା କଟ୍ଟ
ହା କଟ୍ଟ ! ଉତ୍ୱକର୍ତ୍ତାତିଶୟ-ବଶତଃ ଆମାର କି ମୁଦ୍ରତା,
ଯେ ହେତୁ ଗୋବିନ୍ଦେର ପ୍ରତିମାକେଇ ଗୋବିନ୍ଦ ବଲିଯା ମାନି-
ଲାମ ! ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଅଶ୍ରୁଧାରାର ସହିତ ଅଞ୍ଜଲିବନ୍ଧନପୂର୍ବକ ।)

ଆଇ ପଡ଼ିବିଷ ! ଅବି କିଂ ତୁଙ୍କ ବିଷସ୍ମ ଅସୁରଙ୍ଗ
ଲୋଅଣ୍ସମ କଲ୍ପାଣଂ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ମୋଳାସଂ) ଅସି ମାୟାସ୍ତ୍ରମୟି ରାଧିକେ ! ସତ୍ୟ-
ମିଦାନୀମେବ କୃଷ୍ଣ କ୍ଷେମୀ, ସଦିଯଂ ସର୍ବମୁଦ୍ରଯା ତାଂ ଲୋକ-
ତ୍ରାମନୁ କୁର୍ବିତୀହମଣ୍ଡ କ୍ଷେମଂ ପୃଛୁସି ॥

ରାଧା । (ଚମ୍ଭକାରୀ) ସାହ ନବବୁନ୍ଦେ ! ସାହ ସାହ, ଜାଏ
ଶିଖକଳା-କୁଶଲାଏ ଶିଖିଦା ପଡ଼ିମାବି ଏଦଂ କିମ୍ପି ମହାରଂ
ବାହରେଦି ॥

ଅସି ପ୍ରତିବିଷ ! ଅପି କିଂ ତବ ବିଷଞ୍ଚ କୃଷ୍ଣଶ୍ଵେତ୍ୟର୍ଥ : କଲ୍ପାଣଂ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ସର୍ବମୁଦ୍ରଯା ସର୍ବଭଙ୍ଗ୍ୟା ବା କାପି ଲାବଣ୍ୟାଦିକ୍ରପରେତ୍ୟର୍ଥ, ତାଂ
ଉର୍ଜଲୋକଗତାଂ ରାଧାଂ ॥

ରାଧେତି । ସାଧୁ ନବବୁନ୍ଦେ ! ସାଧୁ ସାଧୁ, ସରା ଶିଖକଳା-କୁଶଲା ନିର୍ଦ୍ଦିତ
ପ୍ରତିମାପି ଏତଃ କିମପି ମଧୁରଂ ବାହରତି କଥିନ୍ତି ॥

ଅସି ପ୍ରତିବିଷ ! ତୋମାର ସ୍ତ୍ରୀୟ-ବିଷ ଦେଇ ପଦଲୋଚନେର
କୁଶଳ ତ ୯ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଉଲ୍ଲାସେର ସହିତ) ଅସି ମାୟାସ୍ତ୍ରମୟି ରାଧିକେ !
ସତ୍ୟଇ ଏକଗେ କୃଷ୍ଣ କଲ୍ପାଣୟୁଜ୍ଞ ଆଛେନ, ଯେ ହେତୁ ତୁମି
ସର୍ବ ପ୍ରକାରେ ଉର୍ଜଲୋକଗାମିନୀ ଶ୍ରୀରାଧାର ଅନୁକରଣ କରିଯା
ଇହଁଏ କଲ୍ପାଣ ଜିଜ୍ଞାସା କରିତେଛ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଚମକୁତେର ସହିତ) ଭାଲ ନବବୁନ୍ଦେ ! ଭାଲ ଭାଲ,
ତୋମାର ନ୍ୟାୟ ଯେ ଶିଳ୍ପବିଦ୍ୟା-କୁଶଲା-କର୍ତ୍ତକ ନିର୍ଦ୍ଦିତ । ପ୍ରତି-
ମାଓ ଏହି ଅନିର୍ବିଚନ୍ନୀୟ ମଧୁର ବାକ, ବଲିତେଛେ ॥

କୁଞ୍ଚ । ଅହୋ ! ଗନ୍ଧର୍ବପୁରାଜୁକାରିଗୋହପି ମାୟା ଗନ୍ଧର୍ବନାଟ୍ୟଶ୍ଵ
କାପି ଚିର-ଚମ୍ବକାରିତା, ସଦତ୍ର ଯମାପ୍ୟବାଧିତେବ ରାଧା
ପ୍ରତିଭାସତେ ॥

ରାଧା । - (ମାନନ୍ଦାନ୍ତୁତଂ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ବରୋ ଧିନ୍ବନ୍ ପ୍ରାଣଂ ପରିମିଳିତି ମୋହଯଂ ପରିମଲୋ

ସନଶ୍ୟାମା ମେଯଂ ଦ୍ୟାତିବିତତିରା କର୍ଷତି ଦୃଶ୍ୟ ।

ସ୍ଵରଃ ମୋହଯଂ ଧୀରସ୍ତରଲୟତି କଣ୍ଠେ ଯମ ବଲା-

ଦହୋ ! ଗୋବିନ୍ଦଶ୍ଵ ଥକୁତିମୁପଲକା ପ୍ରତିକୃତିଃ ॥ ୩୩ ॥

କୁଞ୍ଚ ଇତି । ଗନ୍ଧର୍ବା ଅତ୍ର ଶୈଲ୍ୟାନ୍ତେଷ୍ଟେଃ ପୁରମତ୍ତୁକର୍ତ୍ତୁଃ ଶୀଳମନ୍ତ୍ର ବିଶ୍ଵକର୍ମଣୋ-
ହପି ମାୟା ପ୍ରତାରଣଶକ୍ତ୍ୟା ସନ୍ଦର୍ଭରନାଟ୍ୟଃ ଲୋକଭାମକଚରିତଃ ତଥ କାପି ଚମ୍ବ-
କାରକାରିତା, ସମାନଙ୍କର୍ବନନାଟ୍ୟାଃ ଯମାପ୍ୟବାଧିତେବ ରାଧା ପ୍ରତିଭାସତେ ଶ୍ଵରତି,
ଅବାଧିତେବ ଅର୍ଥାତ୍ ସା ଇବ । ପ୍ରକୃତିଃ ସଭାବଃ ॥ ୩୩ ॥

ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଚ । ଅହୋ ! ବିଶ୍ଵକର୍ମାର ମାୟାଦାରା ପ୍ରତାରଣ-ସମର୍ଥ ଗନ୍ଧର୍ବ-
ନାଟ୍ୟର କି ଚମ୍ବକାରିତା ! ଯାହାର ଦ୍ୱାରା ଆଶାର ସେଇ
ଶ୍ରୀରାଧାର ଶ୍ରାୟ ଏଇ ଶ୍ରୀରାଧା ଶ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ପାଇତେଛେନ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଆନନ୍ଦ ଓ ଆଶର୍ଦ୍ଦୟର ମହିତ ସଂକ୍ଷତଭାଷାର ।)

ଅହୋ ! ଗୋବିନ୍ଦେର ଉଂକୁଷ୍ଟ ମୌରଭ ଯେମନ ନାସା ଉନ୍ମତ୍ତ
କରିଯା ମିଲିତ ହଇତ, ଇହଁରେ ସେଇକୁପ ମୌରଭ ଦେଖିତେଛି,
ତୋହାର ସନଶ୍ୟାମ କାନ୍ତି ଯେମନ ନେତ୍ର ଆକର୍ଷଣ କରିବ, ଇହଁରେ
ସନଶ୍ୟାମ କାନ୍ତି ତମମୁକୁପ ନେତ୍ର ଆକର୍ଷଣ କରିତେଛେ ଏବଂ
ତୋହାର ଯେମନ ମୁଦୁସ୍ଵର କର୍ଣ୍ଣବ୍ୟକେ ଚଞ୍ଚଳ କରିତ, ଇହଁର ସ୍ଵର୍ଗ

(ଇତି କାକୁଂ କୁର୍ବତୀ ।)

ଅହି କହପଡ଼ିମେ ! ଏମା ଚାଡୁ-କୋଡ଼ିହିଂ ଭିକ୍ଖେଦି
ରାହି, ଏବଂ ଚେଅ ଜନ୍ମମୀ-ଭବିଅ ଚିରଃ ସୁହାବେହି ସନ୍ତାବ-
ଜଜ୍ଜରଂ ଦୀଗାଏ ଲୋଅଣଂ ॥

କୃଷ୍ଣ : । ହନ୍ତ ! ବୃଦ୍ଧାରକବର୍ଦ୍ଧକେ ! ଦିଷ୍ଟ୍ୟା ସନ୍ତର୍ଦ୍ଵିତୋହସି ॥

(ଇତି ବାଞ୍ଚିଧାରାଂ ବିତନୋତି) ॥

ନବରୂଳା । ସଥି ! ଚେଳକିଲେନାପର୍ମାର୍ଯ୍ୟତାଂ ପ୍ରିୟମୁଖାନ୍ତେଜା-
ଦ୍ୱାଞ୍ଚିଧୁରାରା ॥

ରାଧେତି । ଅଯି କୃଷ୍ଣପ୍ରତିମେ ! ଏବା ଚାଟୁ-କୋଡ଼ିଭିର୍ଭିଗ୍ୟତେ ରାଧା, ଏବମେହେ
ଜନ୍ମମୀ-ଭୂଷ ଚିରଃ ସୁଖାପର ସନ୍ତାପଭର୍ଜରଂ ଦୀନାରୀ ଲୋଚନଂ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ବିଶ୍ଵକର୍ମାଣଃ ମନ୍ମି ପ୍ରଭାକ୍ଷିତତ୍ୟାହ, ବୃଦ୍ଧାରକବର୍ଦ୍ଧକେ ! ହେ
ବିଶ୍ଵକର୍ମନ ! ତଙ୍କାତୁ ବର୍ଦ୍ଧକିଦୃଷ୍ଟା ରଥକାରମ୍ଭ କାଠ-ତଟ ଇତ୍ୟମରଃ ॥

ମେଇନ୍ଦ୍ରପ କର୍ଣ୍ଣରମ୍ଭନ କରିତେଛେ, ଯାହା ହଟକ, ଏହି ପ୍ରତିମୁଦ୍ରି
କିନ୍କରପେ ଗୋବିନ୍ଦେର ସ୍ଵଭାବ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଲ ! ॥ ୩୩ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଖେଦୋତ୍ତି ବିସ୍ତାର କରିଯା ।)

ଅଯି କୃଷ୍ଣପ୍ରତିମେ ! ଏହି ରାଧା କୋଟି କୋଟି ଚାଟୁ-ମହ-
କାରେ ଭିକ୍ଷା କରିତେଛେ ଯେ, ତୁମି ସଚେତନଭାବ ଅବଲମ୍ବନ କରିଯା
ଏହି ଦୁଃଖିନୀର ମନ୍ତାପ-ଜଜ୍ଜରିତ ଲୋଚନବୟକେ ଆନନ୍ଦିତ କର ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ! କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଦେବଶିଳ୍ପିନ ! ମୌତାଗ୍ୟକ୍ରମେ ସନ୍ତର୍ଦ୍ଵିତ
ହଇଲାମ ! ॥

(ଏହି ବଲିଯା ବାଞ୍ଚିଧାରା ବିସ୍ତାର କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

ରାଧା । (ସାପତ୍ରପଂ ତଥା କରୋତି) ॥

ନବସୁଲ୍ଲା । (ସ୍ଵଗତଃ) କଥମୌ ମାଧବୋ ରାଧିକାଙ୍ଗପର୍ଶ-
ଦୋଖ୍ୟେନ ସ୍ତିମିତାକ୍ଷେ ଭବନ୍ ପୃଷ୍ଠାଶ୍ରିତ-କଦମ୍ବସ୍ତୁତମାଳ-
ସ୍ଵତେ ॥

ରାଧା । ହଙ୍କୀ ହଙ୍କୀ ! ସାହାବିଅଂ ଧର୍ମଂ ଗଦା ପଡ଼ିମା ॥

(ଇତି ମୁଚ୍ଛତି) ॥

(ନେପଥ୍ୟେ ସଙ୍କୁଳଧରନିଃ) ॥

ରାଧେତି । (ତଥା କରୋତି, ପ୍ରିୟ-ବାଞ୍ଚାମୁଦ୍ଧାରାମପରାମରତି) ॥

ନବସୁନ୍ଦେତି । ସ୍ତିମିତାକ୍ଷେ । ତତ୍ତ୍ଵଂ ଜୃତୀଭାବଃ ॥

ରାଧେତି । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ସାଭାବିକଂ ଧର୍ମଂ ଗତା ଗ୍ରହିମା ॥

(ନେପଥ୍ୟେ ଯଶୁରାଗାଂ ମିଶ୍ରିତୋ ଧରନିଃ) ॥

ନବସୁଲ୍ଲା । ସଥି ! ବନ୍ଦ୍ରାଙ୍ଗଲଦ୍ଵାରା ପ୍ରିୟତମେର ମୁଖପଦ୍ମ ହଇତେ
ବାଞ୍ଚ-ଜଳଧାରା ଅପମାରଣ କର ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଲଜ୍ଜାମହକାରେ କାନ୍ତେର ମୁଖପଦ୍ମ ଥୋହନ କରି-
ଲେନ) ॥

ନବସୁଲ୍ଲା । (ମନେ ମନେ) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶ୍ରୀରାଧାର ଅଙ୍ଗପର୍ଶ-ମୁଖେ
ସଜଳ-ନୟନ ହଇୟା ପୃଷ୍ଠାଶ୍ରିତ କଦମ୍ବବୃକ୍ଷ ଅବଳମ୍ବନ କରିତେ-
ଛେନ କେନ ! ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ଗ୍ରହିମା ଯେ ସାଭାବିକ ଧର୍ମ
ଆପ୍ନ ହଇଲ ! ॥

(ଏହି ବଲିଯା ମୁଚ୍ଛିତ ହଇୟା ପଡ଼ିଲେନ) ॥

(ବେଶଗୃହେ ଯଶୁର ମକଳେର ସଙ୍କୁଳଧରନି) ॥

ବକୁଳା । (ସାବେଗଂ) ନବବୁନ୍ଦେ ! କଥଂ ଏମୋ ମମକଂ ବିକୋ-
ସନ୍ତାଣଂ କଳାବିଣଂ କଳାବୋ ବିଦ୍ଵବଦି ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ନୂମଂ ବିଦର୍ଭମନ୍ଦିନୀ ବୁନ୍ଦାବନଂ ପ୍ରପେଦେ, ତଦୀଯ-ପାରି-
ବାରାଣାଂ ମଞ୍ଜୀରଶିଖିତେନ ଶକ୍ତି-ମରାଳକୁଳୋଽକର୍ଷାଃ କଳା-
ପିନଃ ପଳାଯନ୍ତେ, ତଦିତସ୍ତୂର୍ଗଂ ଅଯା ସତ୍ୟାପନାର୍ଥ୍ୟତାଃ ॥

ବକୁଳା । ସାହୁ ମନ୍ତ୍ରସି ॥

(ଇତି ମୁଚ୍ଛିର୍ତ୍ତାମେବ ରାଧାମକ୍ଷୀକୃତ୍ୟ ନିକ୍ରାନ୍ତା ॥)

ବକୁଳେତି । ନବବୁନ୍ଦେ ! କଥମେବ ସଶକଂ ବିକ୍ରୋଷତାଃ କଳାପିନାଃ ମୟୁରାଣାଃ
କଳାପଃ ସମୁହଃ ବିଦ୍ଵବତି ॥

ନବବୁନ୍ଦେତି । ସଶକିତୋ ମରାଳକୁଳଶୋଽକର୍ଷୋ ଯୈଃ, ଅପନାର୍ଥ୍ୟତାଃ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଂ-
ମୀଯତାଃ ॥

ବକୁଳେତି । ସାଧୁ ମନ୍ତ୍ରସି ॥

ବକୁଳା । (ବେଗେର ସହିତ ଧାବମାନା ହଇଯା) ନବବୁନ୍ଦେ ! ଏହି
ମୟୁର ସକଳ ସଶକେ ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ପଳାଯନ କରି-
ତେଛେ-କେନ ? ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ନିଶ୍ଚଯ ବୋଧ ହଇଲ, ବିଦର୍ଭମନ୍ଦିନୀ ବୁନ୍ଦାବନେ ପ୍ରୟେଶ
କରିଯା ଥାକିବେନ, ଏ କାରଣ ତୀହାର ପରିବାରବର୍ଗେର ନୁପୁର-
ଧ୍ୱନିତେ ହଂସକୁଳେର ଉଽକର୍ଷ-ବିବେଚନାୟ ମୟୁରଗଣ ଭୟେ
ପଳାଯନ କରିତେଛେ, ଅତେବ ତୁମି ଏ ସ୍ଥାନ ହଇତେ ଶୀଘ୍ର
ସତ୍ୟଭାମାକେ ଲାଇଯା ଯାଉ ॥

ବକୁଳା । ଭାଲ ମନ୍ତ୍ରଣା କରିଯାଇ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ମୁଚ୍ଛିର୍ତ୍ତା ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଲାଇଯା ପ୍ରଥମ) ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (ନିକୁଞ୍ଜାମ୍ଭିଷ୍ଟ) ଅଚରୀୟଃ ଅଚରୀୟଃ ! ତୋ
ପିଅବଅସ୍ମ ! ସଙ୍ଗଃ ଚେତ ପଡ଼ିମାରୁବୋମି ॥

କୁକୁଳ । (ପୁରୋ ଦୃଷ୍ଟିଂ କ୍ଷିପନ୍) ହଣ୍ଡ ହଣ୍ଡ ! କଥଂ ଲୀନା ବଢୁବ
ସଦ୍ୟସ୍ତ୍ରାତ୍ମୀ ଶିଳମାୟା ॥

(ଇତି ଚମତ୍କାରମଭିନୀଯ ।)

ନବବୁନ୍ଦେ ! ଭୂଯୋହପି କିମିଯଃ ପ୍ରସ୍ତୋତୁଃ ଶକ୍ୟତେ
ଜଗଦ୍ଵିଷ୍ମାପିନୀ କାପି ମାୟା ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ଅଥ କିଃ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଃ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଃ ! ତୋ ପ୍ରିୟବସନ୍ତ ! ସତ୍ୟମେବ ପ୍ରତିମା-
କ୍ରପୋହମ୍ବି ॥

କୁକୁଳ ଇତି । ଆତ୍ମୀ ଦୃଷ୍ଟୁ ବିଶ୍ଵକର୍ମଣ ଇମଃ ଶିଳମାୟା ଶିଳେନ ଚାତୁର୍ଯ୍ୟଣ ମାୟା-
ମୟହାନ୍ତାଯା ରାଧେତ୍ୟର୍ଥଃ ॥

ନବବୁନ୍ଦେ ! ପ୍ରସ୍ତୋତୁଃ ସାଙ୍କାଂକର୍ତ୍ତୁଃ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (ନିକୁଞ୍ଜ ହଇତେ ବହିର୍ଗତ ହଇଯା) ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ !

ହେ ପ୍ରିୟବସନ୍ତ ! ସତ୍ୟଇ ଯେ ତୁମ ପ୍ରତିମାସ୍ଵରୂପ ହଇଲା ! ॥

ଶ୍ରୀକୁକୁଳ । (ତାଗେ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପପୂର୍ବିକ) ହା କଷ୍ଟ ହା କଷ୍ଟ !

ବିଶ୍ଵକର୍ମାର ଶିଳମାୟା ଲୁକାଯିତ ହଇଲ କେନ ! ॥

(ଏହି ବନ୍ଦିଯା ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରକାଶପୂର୍ବିକ ।)

ନବବୁନ୍ଦେ ! ପୁନର୍ବୀର କି ଏହି ଅନିର୍ବିଚନୀୟ ଜଗଦ୍ଵିଷ୍ମାପିନୀ
ମାୟା ଉପର୍ହିତ କବିତେ ସମର୍ଥା ହଇବା ? ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ହଁ, ପାରି ବଇକି ॥

କୃଷ୍ଣ । (ମୋଂକଠଂ) ସଥି ! ତୁର୍ଗମୁପନୀୟତାଃ ॥
ନବବୁଦ୍ଧା । ଦେବ ! ସତୋହଃ ବିଦ୍ରବନ୍ତୀ ଚକ୍ରବାକୀବ ବିଡେମି,
ମେଘ ମନ୍ମିକୁଷ୍ଟ । ଦେବୀ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ॥
(ଇତି ନିକ୍ରାନ୍ତା) ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ମହ ପରିଜନା ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ।)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ହଲା ମାଧବ ! ବହିଣୀ ମୋଆଣଲୋ ଅଜ୍ଜବି ମେ
ଗ ଶିବବାଦି ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ଭର୍ତ୍ତଦାରିଏ ! ପଇଦି-ମିଶ୍ରାମି, କଥଂ ଶିକ୍ଷାତୁ ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ସତୋହଃ ବିଦ୍ରବନ୍ତୀ ମେଘ ଦେବୀ ଚନ୍ଦ୍ରିକେତ୍ୟାରଃ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ସଥି ମାଧବ ! ଭଗିନୀ ରାଧାଯାଃ ଶୋକାନଳୋହଦ୍ୟାପି ମେନ
ନିର୍ବାତି ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ଭର୍ତ୍ତଦାରିକେ ! ପ୍ରକୃତି-ମିଶ୍ରାମି କଥଂ ନିର୍ବାତୁ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଉଂକଠାର ସହିତ) ସଥି ! ଶୀଘ୍ର ଲଇଯା ଆଇମ ॥
ନବବୁଦ୍ଧା । ଦେବ ! ସ୍ଥାନ ହଇତେ ଆମି ପଲାୟମାନା ଚକ୍ରବାକୀର
ନ୍ୟାୟ ଭୌତା ହଇତେଛି, ଏ ଦେଖୁନ ମେଇ ଦେବୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ
ନିକଟେ ଆସିଯା ଉପର୍ଶିତ ହଇଲେନ ॥

(ଏଇ ବଲିଯା ପ୍ରମ୍ଭାନ) ॥

(ଅନୁଷ୍ଠର ପରିବାର ମହ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀର ପାବେଶ ।)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ସଥି ମାଧବ ! ଅଦ୍ୟାପିଓ ଆମାର ଭଗିନୀ ଶ୍ରୀରାଧାର
ଶୋକାନଳ ନିର୍ବାଣ ହଇତେଛେ ନା ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ରାଜକ୍ଷେ ! ତୁମି ମିଶ୍ର-ସ୍ଵଭାବ, କିରୁପେ ନିର୍ବାଣ-
କରିବା ? ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ମହି ! ଅଜ୍ଞ ଅଜ୍ଞଉତ୍ତେଣ ହା ରାହି ହା ରାହିତି
ସବଃ ଚେତ ରକ୍ତିଂ ସିବିଗାଇଦଃ ॥

ମାଧବୀ । ଶୁଣି ସିବିଗଦଃସଗବିକ୍ରଖୋହିଦଃ ଅତାଗଙ୍ଗଃ ବିନୋଦେହଃ
ଏମୋ ବୁନ୍ଦାଅଗଃ ପଇଟ୍ଟୋ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ମଚ୍ଛଃ ଭଗାସି ॥

ମାଧବୀ । ପେକ୍ଥ, ଭଟ୍ଟିଦାରିଏ ! ଅଗ୍ରଗଦୋ ନିଉଞ୍ଜଭଟ୍ଟା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ମାତ୍ର ମରୀକ୍ଷା) ହଲା ! ଜଂ ବୁନ୍ଦାବନେବି ଏମୋ

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ମଧି ! ଅଦ୍ୟ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରେଣ ହା ରାଧା ହା ରାଧା ଇତି ସର୍ବାମେବ
ରାତ୍ରିଂ ସ୍ଵପ୍ନାଯିତଃ ॥

ମାଧବୀତି । ନୁଣଃ ସମଦର୍ଶନବିନୋଭିତମାହାନଃ ବିନୋଦଯିତୁଃ ଏଯ ବୁନ୍ଦାବନଃ
ପ୍ରବିଷ୍ଟଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ସତ୍ୟଃ ତଥି ॥

ମାଧବୀତି । ଗଞ୍ଜ, ଭର୍ତ୍ତଦାରିକେ ! ଅଗ୍ରତୋ ନିକୁଞ୍ଜଭଟ୍ଟା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ମଧି ! ଅଦ୍ୟ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ହା ରାଧା ହା ରାଧା ବଲିଯା
ସମସ୍ତ ରାତ୍ରି ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖିଯାଇଛେ ॥

ମାଧବୀ । ନିଶ୍ଚଯ ବୋଧ ହଇତେଛେ, ସ୍ଵପ୍ନବିକ୍ରମ ଆପନାର
ଆଜ୍ଞାକେ ଆନନ୍ଦିତ କରିବାର ନିମିତ୍ତ ବୁନ୍ଦାବନେ ଥିବେଶ
କରିତେଛେ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସତ୍ୟ ବଲିତେଛ ॥

ମାଧବୀ । ରାଜକଣେ ! ଏହି ଦେଖ, ଅଗ୍ରେ ନିକୁଞ୍ଜଭଟ୍ଟା ବିଦ୍ୟମାନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ବକ୍ରଭାବେ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯାଇଲା) ମଧି ! ବୁନ୍ଦାବନେ

ଉପକୁଳ୍ଲାଆରୋ ବିଲୋଜିଅଦି, ତା ତକେମି ଅଉରୁକ୍କବଂ
କିମ୍ପି ରମଣ୍ଟରଂ ଲଦ୍ଦୋ ॥

ମାଧ୍ୟୀ । (ନିଭାଲ୍ୟ) ଭଟ୍ଟିଦାରିଏ ! ଫୁଡ଼ୁ ସଙ୍ଗଦା ମା ହାରିଣୀ
ମଚ୍ଛଭାମା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ମହି ! ମଚ୍ଛଂ ମଚ୍ଛଂ, ଜଂ ଇମସମ ଅନ୍ଦେ ମୋ ଜ୍ଞେବ
ମୟ ପେସିଦୋ ଦିବର ପରିଚ୍ଛନ୍ଦ, ତା ଗହୁଅ ତତ୍ତ୍ଵ ଜାଗିମ୍ସଂ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ମଥି ! ବୃନ୍ଦାବନେହପି ଏବ ଉତ୍ସନ୍ଧାକାରୋ ବିଲୋକ୍ୟତେ, ତୁ ତର୍କ୍ୟାମି ଅପୂର୍ବଂ କିମପି ରମଣ୍ଟରଂ ଲକ୍ଷ ॥

ମାଧ୍ୟୀତି । ଭର୍ତ୍ତିଦାରିକେ ! ଶୁଟଂ ସନ୍ତତା ମେତି ପଦସ୍ଥରଂ । ସନ୍ତତୀ ମା ଲକ୍ଷ
ମେତି ପଦୈକ୍ୟଂ ବା । ରାଜେନ୍ଦ୍ରେ ସନ୍ତତେତ୍ୟର୍ଥ । ହାରିଣୀ ହାରଯୁକ୍ତା ମନୋହାରିଣୀ ବା ।
ଅନାଧାରଣୀତି ବାନ୍ତବାର୍ଥ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ମଥି ! ମତ୍ତାଃ ମତ୍ୟଃ, ଯନ୍ତ୍ର ଅଙ୍ଗେ ମ ଏବ ମରା ପ୍ରେରିତୋ
ଦିବ୍ୟ ପରିଚ୍ଛଦ, ତନ୍ତ୍ରାତ୍ମା ତତ୍ତ୍ଵଂ ଜ୍ଞାନ୍ମାମି ॥

ଯଥନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ବିତ୍ରନ୍ତ ଓ ଉତ୍ସନ୍ଧାକାର ଅବଲୋକନ କରି-
ତେଛି, ତଥନ ବୋଧ ହୟ ଇନି କୋନ ଅପୂର୍ବ ରମଣ୍ଟର ପ୍ରାଣ
ହଇୟା ଥାକିବେନ ॥

ମାଧ୍ୟୀ । ରାଜକଣ୍ଠେ । ନିଶ୍ଚଯ ଦେଇ ଅନାଧାରଣୀ ମତ୍ୟଭାମା
ରାଜେନ୍ଦ୍ରେର ସହିତ ସନ୍ତତା ହଇୟାଛେନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ମଥି ! ମତ୍ୟ ମତ୍ୟ, କେନନା ଆମି ଯେ ଦିବ୍ୟ
ପରିଚ୍ଛଦ ପ୍ରେରଣ କରିଯାଇଲାମ, ତାହାଇ ଇହାର ଅନ୍ଦେ
ଦେଖିତେଛି, ଅତଏବ ନିକଟେ ଗିଯା ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଅବଗତ ହାଇ ॥

(ଇତ୍ୟପର୍ଯ୍ୟ ।)

ଜଅଦୁ ଜଅଦୁ ଅଞ୍ଜଉତୋ ! ॥

କୃଷ୍ଣ । (ସାବହିତ୍ୟ ।) ପ୍ରିୟେ ! ଦିକ୍ଷିତ୍ୟାଦ୍ୟ ସମୟେ ବ୍ରନ୍ଦାବନମୁପ-
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (କୃଷ୍ଣ । ପଶ୍ୟନ୍ତୀ ମାର୍ଚ୍ଚର୍ଯ୍ୟମପରାର୍ଥ୍ୟ ମଂଙ୍ଗଲତେନ ।)

ଫୁଲାର୍ତ୍ତି ମଧୁରିମୋର୍ଦ୍ଧିଃ ଫାରମାରଣ୍ୟବେଶଃ

କମପି ଜଗନ୍ମହିର୍ବିଂ ବିଭବତୋ ମାଧବତ୍ତ ।

କଲାପି ମଧୁରିମୋର୍ଦ୍ଧିଃ ନେଦମୀର୍ଯ୍ୟା-ଭୁଜଙ୍ଗୀ-

କବଲିତମପି ଯତ୍ର ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟମାଣେ ମନୋ ମେ ॥ ୩୪ ॥

ଜୟତୁ ଜୟତୁ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର । ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବନୀତି । ଫୁଲାର୍ତ୍ତି । ଯତ୍ର ମଧୁରିମୋର୍ଦ୍ଧିଃ ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟମାଣେ ମତି ମେ ମନ
ଝର୍ଯ୍ୟା-ଭୁଜଙ୍ଗୀ-କବଲିତମପି ତୃପ୍ତିଃ ନ କଲାପି ନ ପ୍ରାପ୍ନୋତୀତ୍ୟବରମଃ ॥ ୩୪ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଗମନପୂର୍ବିକ ।)

ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ଜୟଯୁକ୍ତ ହଉନ ଜୟଯୁକ୍ତ ହଉନ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଭାବ ଗୋପନମହକାରେ) ପ୍ରିୟେ ! ବଡ଼ ସୌଭାଗ୍ୟେର
ବିଷୟ, ଆଜ ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟେ ବ୍ରନ୍ଦାବନ ଆସିଯା ଉପର୍ଚିତ
ହଇଲା ? ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କେ ମନ୍ଦର୍ଶନପୂର୍ବିକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ମହିତ କର୍ଣ୍ଣ
ସଂଲଗ୍ନ ହଇଯା ମଂଙ୍ଗଲଭାଷାଯ ।)

ମଧ୍ୟ ! ଜଗଂ ମଧ୍ୟେ କୋନ ଅପୂର୍ବ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଆରଣ୍ୟବେଶଧାରୀ
ମାଧବେର ମଧୁର୍ଯ୍ୟତରଙ୍ଗ ବିରାଜ କରିତେଛେ, କିନ୍ତୁ ଏ ମଧୁର୍ଯ୍ୟତରଙ୍ଗ

(ଇତି ସ୍ମିତଃ କୃତଃ ।)

ଦେବ ! ନବୀନପଣ୍ଡିତୀ-ସମ୍ମମଳ୍ଲବେନ ଦିଟ୍ଟିଆ ପଞ୍ଚରମ୍ଭି ॥
 କୃଷ୍ଣଃ । (ବିହସ୍ତ) ପ୍ରିୟେ ! ପ୍ରାଚୀନପ୍ରଗ୍ରହିତି ଭଣ୍ୟତାଃ ॥
 ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ସଶକ୍ତଃ) କା କଥୁ ପାଇଣପଣ୍ଡିତୀ ॥
 କୃଷ୍ଣଃ । ପ୍ରିୟେ ! ମାକୁଳ ଶକ୍ତାଃ, ବୁନ୍ଦାଟିବୀ-ଲତାଲିରେ ନାପରା ॥
 ମାଧ୍ୟମୀ । ମଜ୍ଜଃ ଭାବି ଭାବି ଭାବି ! ଜଂ ବୁନ୍ଦାବନକଙ୍ଗଲଦାତ୍ରେ ଉବଣୀଦୀ
 ଏମା ମାଲା ॥

ଦେବ ! ନବୀନପ୍ରଗ୍ରହିତୀମନ୍ତ୍ରମହୋରସବେନ ଦିଷ୍ଟ୍ୟା ପଞ୍ଚରମ୍ଭି ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଚନ୍ଦ୍ରାବଲ୍ୟାଃ ଶ୍ରୀମତ୍ୟଭାମାଃ ବିଭାବ୍ୟ ନବୀନପ୍ରଗ୍ରହିତୀତ୍ୟକ୍ତଃ-
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କଷେନ ତୁ ବୁନ୍ଦାଟିବୀ-ଲତାଲିଃ ବିଭାବ୍ୟ ପ୍ରାଚୀନପ୍ରଗ୍ରହିତି ଭଣ୍ୟତାଃ ॥
 ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । କା ଧନୁ ପ୍ରାଚୀନପ୍ରଗ୍ରହିତୀ ॥

ନୟମେର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହଇଲେ ଓ ଈର୍ଷା-ଭୁଜନ୍ମୀ-କବଲିତ ଆମାର ଯେ ଘନ,
 କୋନକ୍ରମେ ପରିତ୍ରଣ୍ଣ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇତେଛେ ନା ! ॥ ୩୪ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ହାତ୍ସପୂର୍ବିକ ।)

ଦେବ । ବଡ଼ ମୌଭାଗ୍ୟର ବିଷୟ, ଆପଣି ନୂତନ ପ୍ରଗ୍ରହିତୀର
 ସମେ ପରମାନନ୍ଦେ ବିରାଜ କରିତେଛେନ ॥
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ହାତ୍ସପୂର୍ବିକ) ପ୍ରିୟେ ! ପ୍ରାଚୀନପ୍ରଗ୍ରହିତୀ, ଏହି କଥା
 ବଲ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଶକ୍ତାର ସହିତ) ପ୍ରାଚୀନପ୍ରଗ୍ରହିତୀ କେ ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ପ୍ରିୟେ ! ଶକ୍ତା କରିଓ ନା, ବୁନ୍ଦାବନେର ଲତାଶ୍ରୀ
 ଭିମ ଅମ୍ଭ କେହ ନୟ ॥

କୃଷ୍ଣ ।

ଆଖବି ! ମା ମୁଦ୍ରା ଶକ୍ତା କଲକେନ
କିମାଙ୍ଗ୍ରସ ବିଶୁଦ୍ଧାଂ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀଂ ।
ସଦିଯଂ ମାଳା ମଧୁମନ୍ତର-
କଳାକୌଶଳ-ସାକ୍ଷାତ-କୃତିଃ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ସାକୃତ-ଶିତ୍ତଂ) ଅଜ୍ଞ ମଧୁମନ୍ତର ! ଏଦଂ କୋରୁଷ୍ଟ-
ଅସ୍ଵରଂ ବି ତୁମ୍ହା କଳାକୌଶଳଂ ॥

ଶାଖବୀତି । ସତ୍ୟ କ୍ଷମତି ଭର୍ତ୍ତା ! ସତ୍ୟ ବ୍ୟାପାବନ-କଲାନତରା ଉପନୀତା ଏଥା
ମାଳା ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ମଧୁମନ୍ତର ସତ୍ୟ କୌଶଳ, ତେବେ ସାକ୍ଷାତ-କ୍ରିୟତେ ସା କର୍ମଣି
ତିଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଆର୍ଯ୍ୟ ମଧୁମନ୍ତର ! ଏତି କୋରୁଷ୍ଟଃ ଅସ୍ଵରମଣି ତବ କଳା-
କୌଶଳଃ ଆମୁର୍ବତିତିଷ୍ଠ କାର୍ଯ୍ୟକାରଣଗ୍ରୋରଭେଦଃ ॥

ଶାଖବୀ । ଭର୍ତ୍ତା ! ସତ୍ୟ କଥା ବଲିତେଛେନ, ଯେ ହେତୁ ବ୍ୟାପାବନରୁ
କଲାନତା ଏହି ମାଳା ଅର୍ପଣ କରିଯାଛେ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ଆଖବି ! ମିଥ୍ୟା କଲକେ ବିଶୁଦ୍ଧା ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀକେ ଅକ୍ଷିତ
କରିଓ ନା । କେନନ୍ତା, ଏହି ମଧୁମନ୍ତରେର କଳାକୌଶଳେ ସାକ୍ଷାତ-
କାରି ହୈଯାଛେ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଅଭିଜ୍ଞାନେର ସହିତ ହାତ୍ୟପୂର୍ବକ) ଆର୍ଯ୍ୟ ମଧୁ-
ମନ୍ତର ! ଏହି କୋରୁଷ୍ଟ-ବସନ କି ତୋମାର କଳାକୌଶଳ ? ॥

କୃଷ୍ଣ । (ସ୍ଵଗତଂ) ମୁନଂ ଦେବ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟଗୁର୍ବୋହୟଂ ପରିଚନଃ ॥
 (ଅକାଶ ।)

ଦେବି ! ବନଦେବ୍ୟା ମନେଦଂ ଉପହାରୀକୃତଂ ॥
 ମାଧ୍ୟମୀ । ଦେବ ! ଅଞ୍ଜାନୀହି ଏବା ଘରଦେଇ ଘରଂ ଗଛୁଛ ॥
 କୃଷ୍ଣ । ଦେବି ! ନେମାଂ ଆକ୍ରେହି ମାଧ୍ୟମୀଯାମଳୀକବାଚ ॥
 ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ମାହବି ! ମହୀୟ ସରମ୍ବନ୍ଧେ ଗହିଦପକ୍ଷଦଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରାତ୍ମକ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ବନଦେବ୍ୟା ନୟବୃକ୍ଷଯା, ପକ୍ଷେ ବନତ୍ତ ଦେବ୍ୟା ॥
 ମାଧ୍ୟମୀତି । ଦେବ ! ଅଞ୍ଜାନୀହି ଏବା ଘରଦେଇ ଘରଂ ଗଛୁଛ ॥
 କୃଷ୍ଣ ଇତି । ମାଧ୍ୟମୀରାମିତି ମାଧ୍ୟମ୍ୟା ଇରମିତି ନିକର୍ତ୍ତିର୍ମାଧବତ୍ତେରମିତି ବୋଧ-
 ରତି ॥
 ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ସଥ୍ୟାଃ ସରମ୍ବତ୍ୟା ଗୃହୀତପକ୍ଷାନ୍ତି ସଂବୃତା ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ମନେ ମନେ) ନିଶ୍ଚଯ ବୋଧ ହଇତେହେ, ଦେବୀ ଏହି
 ପରିଚନ ପୁର୍ବେ ଅଣ୍ଟିଲୋକନ କରିଯାଛେନ ॥

(ଅକାଶପୂର୍ବିକ ।)

ଦେବି ! ବନଦେବୀ ଆମାକେ ଇହା ଉପହାର ଅଦାନ କରିଯା-
 ଛେନ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ଦେବ ! ଆଜ୍ଞା କରନ, ଏହି ଘରଦେବୀ ଘରେ ଗମନ
 କରେନ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଦେବି ! ମାଧ୍ୟମୀର ଅଲୀକବାକ୍ୟ ଆଜ୍ଞା କରିଣ ନା ॥
 ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ମାଧ୍ୟମୀ ! ମଧ୍ୟ ମରମ୍ବତୀ ଆମାର ପକ୍ଷ ଅବଲମ୍ବନ
 କରିଯାଛେନ ଅର୍ଥାତ୍, ମାଧ୍ୟମୀ ଶବେର ଦୁଇ ଅର୍ଥ, ମାଧ୍ୟମୀ-ମଧ୍ୟ
 ଏବଂ ତୃତୀୟମାନୀ ବାଣୀ, ପକ୍ଷେ ମାଧ୍ୟମ ତୃତୀୟମାନୀ ବାଣୀ ॥

କୁଷ୍ଠ । (ସ୍ଵଗତଃ) କଥଂ ସ୍ଵଗିରେବ ନିଗୃହୀତୋହୟି ଦେସ୍ୟା ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । କହ ! (ଇତ୍ୟର୍କୌଣ୍ଡେ ମଳଜ୍ଜଃ) ଅଜ୍ଞଟୁତ ଅଜ୍ଞ-
ଉତ ! ॥

କୁଷ୍ଠ । (ସାନନ୍ଦ-ସ୍ଥିତଃ) ପ୍ରିୟେ ! ଦିଷ୍ଟ୍ୟା ଶୁଧାଧାରାଂ ପାରି-
ତୋହୟି, ତମଳଃ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରେତି କୃପାଚୂନା ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଅଜ୍ଞଟୁତ ! ଏ କଥୁ ଅହଂ ଅନ୍ତିଶ୍ରୀ, ଜଂ ତୁଜ୍ଞ
ମୋକ୍ଷଥେତୁଏଣ କେଲିପଦମ୍ଭେଣ ଥିଜିଜମ୍ବଃ ॥

କୁଷ୍ଠ ଇତି । ସ୍ଵଗିରା ମାଧ୍ୟବୀମାଗିତ୍ୟାକାରମା ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । କୁଷ୍ଠ ! (ଇତ୍ୟର୍କୌଣ୍ଡେ) ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ନ ଧନ୍ତୁ ଅହଂ ଅନଭିଜ୍ଞା, ଯଏ ତବ ମୌଧ୍ୟହେତୁନା
କେଲିପ୍ରବକ୍ଷେନ ଥେଦିଯେ ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । (ମନେ ମନେ) ଆମି ସ୍ଵିଯ-ବାକ୍ୟେ ଦେସୀ-କର୍ତ୍ତକ ଯେ
ନିଗୃହୀତ ହଇଲାମ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । କୁଷ୍ଠ ! (ଏହି ଅର୍କୌଣ୍ଡି ଉଚ୍ଚାରଣ କରିଯା ଲଜ୍ଜା-ସହ-
କାରେ) ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । (ଆନନ୍ଦେର ମହିତ ହାସ୍ୟପୂର୍ବକ) ପ୍ରିୟେ ! ସଡ
ମୌଭାଗ୍ୟ, ଆଜି ଆମାକେ ଅନୁତଧାରାୟ ପରିତୃପ୍ତ କରିଲା,
ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ବଲିଯା ଆର କୁପୋଦକ ପାନ କରାଇଓ ନା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ଆମି ମେଲପ ଅନଭିଜ୍ଞା ନହିଁ ଯେ,
ଆପନାର୍ମ ଶୁଖହେତୁ କେଲିପ୍ରବକ୍ଷେ ଥେଦ କରିବ ? ॥

କୁଣ୍ଡ ।

ସ୍ଵଦ୍ଵମୁଗ୍ରତେରେଭିଷ୍ଠପ୍ରୋହ୍ଷି ଗିହିରାତିପୈ ।

ବିନ୍ଦସ୍ତ୍ରୀ ଚନ୍ଦନଚ୍ଛାୟାଂ ମାଂ ଦେବି ! ଶିଶିରୀ-କୁରୁ ॥

ମାଧ୍ୟୀ । ଦେବ ! କଠୋରଅଞ୍ଚା ଏମା ଭଟ୍ଟିଦାରିଆ ସୁର୍ତ୍ତୁ ତାଥିଂ
ମୋଢୁଂ ପାରେଦି, ଜଂ ତୁମ୍ଭ ପଚକୁଥିଂ ଚେଅ ଚନ୍ଦଭାଆ-
ମନ୍ଦିରେ ଜଳଣ୍ଟି ଜଳଗକୁଣ୍ଡି ଜଳକେଲିକୁଣ୍ଡି ବିଶାଦସଦୀ ॥

କୁଣ୍ଡ ଇତି । ରୌଦ୍ରହିତାଃ ଚନ୍ଦ୍ରାବଦୀଃ ପ୍ରତି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣବାକ୍ୟଃ ॥

ମାଧ୍ୟୀତି । ଦେବ ! କଠୋରଅଞ୍ଚା ଏମା ଭର୍ତ୍ତଦାରିକା ସୁର୍ତ୍ତୁ ତାପିଂ ମୋଢୁଂ
ପାରସତି, ସଂ ତବ ଅତ୍ୟକ୍ଷମେବ ଚନ୍ଦଭାଗା-ମନ୍ଦିରେ ଜଳନ୍ତି ଜଳନ୍ତି ଜଳକେଲି-
କୁଣ୍ଡ ବିଜାତବତୀ ॥

ଶ୍ରୀକୁଣ୍ଡ ।

ରୌଦ୍ରହିତା ଚନ୍ଦ୍ରାବଦୀକେ କହିଲେନ, ଦେବ ! ତୋମାର
ଅମ୍ବେ ମୂର୍ଯ୍ୟର ଉତ୍ତାପ ପତିତ ହେଯାତେ ତଦ୍ଵାରା ଆମି ଅତ୍ୟକ୍ଷ
ସମ୍ପ୍ରଦ ହଇଯାଛି, ଅତଏବ ତୁମି ଚନ୍ଦନତରଙ୍ଗର ଛାୟାଯ ଗିଯା ଆମାକେ
ସ୍ଵଶୀତଳ କର ॥

ମାଧ୍ୟୀ । ଦେବ ! ଏହି ରାଜକନ୍ୟା ଅତିଶ୍ୟ କଠୋରଅଞ୍ଚା, ଇନି
ଉତ୍ତମ ତାପ ସହ କରିତେ ପାରେନ, ଯେ ହେତୁ ଆପନି
ଅତ୍ୟକ୍ଷ ଦେଖିଯାଛେନ, କୁଣ୍ଡମନଗରେ ଚନ୍ଦଭାଗାର ମନ୍ଦିରେ
ଜ୍ଵଳନ୍ତ ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡକେ ଜଳକେଲିକୁଣ୍ଡ ବଲିଯା ଅସଗତ ହଇଯା-
ଛିଲେନ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ସ୍ଵଗତଃ) ମାଧବ ! ମାଧୁ ମାଧୁ, ସଦତ୍ର ମେହାତି-
ରେକଂ ସୂଚ୍ୟନ୍ତୀ ସମୟେ ସଥ୍ୟ-ମେବାଂ ବିତନୋମି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଅଜ୍ଜଟ୍ଟ ! ଅଭଣୋ ହିଅଗମ୍ବମେଣ ପଣ୍ଡିଣା ଜଣେଣ
ସମଃ ସଞ୍ଚଳନଃ ବିହରେହି, ଏମା ହଂ ଆନ୍ତେ-ଟୁରେ ପରିମାଗି ॥
(ଇତି ସପରିବାରା ନିକ୍ରାନ୍ତା ।) ॥

କୃଷ୍ଣ । ସଥେ ! ଶୁଷ୍ଠୁ କଷ୍ଟଗାପତିତଃ, ସଦମ୍ୟ ଦେବୀ ରୁଷ୍ଟା ॥
ମଧୁମନ୍ତଳଃ । ମା ଏବଃ ଭଗ, ଜଂ ଦେଖିଏ ରୋମ୍ସ ପଦଃ କିମ୍ପି
ନ ଲକ୍ଷିଦଂ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଅତ୍ର ଦେବ୍ୟାଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ଆୟନୋ ହଦରଳମେନ ପ୍ରଗରିଷା ଜନେନ ସମଃ
ସଞ୍ଚଳନଃ ବିହର, ଏବା ଅହଂ ଅନ୍ତଃପୁରେ ପ୍ରବିଶାମି ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ ଇତି । ମା ଏବଃ ଭଗ, ସଂ ଦେବ୍ୟାଃ ରୋଷତ୍ ପଦଃ କିମ୍ପି ନ ଲକ୍ଷିତଃ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ (ମନେ ମନେ) ମାଧବ ! ମାଧୁ ମାଧୁ, ଯେ ହେତୁ ତୁମି
ମେହାଧିକ୍ୟ ସୂଚନା କରନ୍ତଃ ସଥ୍ୟ-ମୟେ ଦେବୀର ସଥ୍ୟ-ମେବା
ବିସ୍ତାର କରିଲା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ଆଗନି ସ୍ତ୍ରୀଯ ହଦୟନ୍ତମ ପ୍ରଗରିଜନେର
ମହିତ ସଞ୍ଚଦେ ବିହାର କରନ, ଏହି ଆମି ଅନ୍ତଃପୁରେ
ଅଥେଶ କରିତେଛି ॥

(ଏହି ସଲିଯା ପରିବାରେର ମହିତ ଓ ସ୍ଥାନ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ସଥେ ! ଗୁରୁତର କଷ୍ଟ ଉପଶିତ, ଯେ ହେତୁ ଆଜ
ଦେବୀ ରୁଷ୍ଟା ହଇୟାଛେନ ॥

କୁର୍ଖଃ । ମଥେ ! ଗୁଡ଼ରୋଷା ହି ମନସ୍ତିତଃ ॥

ତଥାହି—

ଉଦ୍‌ଭୂତା ଶିତକୌମୁଦୀ ନ ମଧୁରା ବକ୍ତେନ୍ଦୁବିଷ୍ଵାନ୍ତ୍ୟା
ମୁଦ୍ରିନାଂ ନ ନିରାକୃତା ନିଜଗିରାଂ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ-ଲକ୍ଷ୍ମୀରପି ।
କୋଷିଷ୍ଠରନ୍ୟ ଦୁରାବରୈରିହ ମନୋ ଗୁଡ଼-ବ୍ୟଥାଶଂମିତିଃ
ଶାସନେବ ଦରୋକୁତ-କ୍ଷନପଟେଷ୍ଟତ୍ତ୍ଵା ରୂପଃ କୀର୍ତ୍ତିତା ॥

ତନ୍ଦ୍ର୍ୟ ଦେବୀ ପ୍ରସାଦନମେବ ନିଜାଚୀଷ୍ଟ-ସାଧନମ ॥ ୩୫ ॥

(ଇତି ନିଜାଚ୍ଛେଷ୍ଟା) ॥

କୁର୍ଖ ଇତି । ମନସ୍ତିତଃ ପ୍ରସତମନମଃ ॥

ତଥାହି । ଉଦ୍‌ଭୂତା ନ ଦୂରୀକୃତା । ତରା ଦେବ୍ୟ ଗୁଡ଼ଃ ବକ୍ତୁବିଚ୍ଛୁଭିଃ ॥ ୩୫ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ । ଏ କଥା ବଲିଓ ନା, ଦେବୀର ରୋଷେର କୋନ ଚିହ୍ନ
ଲକ୍ଷିତ ହିତେଛେ ନା ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ମଥେ ! ମନସ୍ତିତିନୀ ଧୀରା ନାୟିକାଦିଗେର କ୍ରୋଧ ଅତି-
ଶୟ ଗୁଡ଼ ଅର୍ଥାଂ ମହୁମା ପରିଷ୍କାର ହେଯା ଯାଯ ନା ॥

ଯଥା—

ମଥେ ! ଅନ୍ୟ ଦେବୀର ବନମେନ୍ଦୁବିଷ୍ଵ ହିତେ ମଧୁରମୟ ହାତ୍ୟ-
କୌମୁଦୀ ଦୂରୀକୃତ ହୟ ନାହିଁ, ସ୍ଵୀଯ ମୁହୂରତକ୍ୟେର ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଯାଛେ ଏବଂ ଈଷଦୁଷ୍ଟ ଦୁରାବରଣୀଯ ଗୁଡ଼ ମନୋବ୍ୟଥା-ପ୍ରକା-
ଶକ ଶାସନାରା ଉଚ୍ଚ କ୍ଷନତଟେର କଞ୍ଚିଲିକା ଈଷନ୍ୟ କମ୍ପିତ ହିଯା
ତୋହାର କ୍ରୋଧମୟ ପ୍ରକାଶ କରିତେଛେ ॥ ୩୫ ॥

ଅତଏବ ଆଜ ଦେବୀ ପ୍ରସନ୍ନତାହି ସ୍ଵୀଯ ଲ୍ଷ୍ଟିଷ୍ଟ-ସାଧନ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ହେଇ ଜନେବ ପ୍ରହାନ) ॥

(ଇତି ନିଜାନ୍ତାଃ ସର୍ବେ) ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିଲିତମାଧବନାଟିକେ ନବବୂଳ୍ୟନମନ୍ତରୋ ନାମ
ସଞ୍ଚେଷେହକୁ ॥ * ୭ ॥ * ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିଲିତମାଧବନାଟିକେ ସଞ୍ଚେଷେହକୁ ॥ * ॥

(ଅନନ୍ତର ମକଳେର ପ୍ରସ୍ଥାନ) ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିଲିତମାଧବନାଟିକେ ଶ୍ରୀରାମନାରାୟଣ ବିଦ୍ୟା-
ମତ୍ୱ-କୃତାନୁଷ୍ଠାନେ ନବବୂଳ୍ୟନ ନାମ ସଞ୍ଚେଷେହ ଅଙ୍କ ॥ * ୭ ॥ * ॥

ଶଲିତମାଧିବନଟିକ ।

ଅଷ୍ଟମୋହିକ : ।

—•••—

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ନବବୂଳ୍ୟାମୁଗମ୍ୟମାନୋ ବିଶକର୍ମା ।)
ବିଶକର୍ମା ।

ସାରାଧିପାଯ କଲିତାଞ୍ଜଲିଭିଃ ସୁରେଣ୍ଟେ-
ଅନ୍ତର୍ବିବିକ୍ଷୁଭିରବା ପ୍ରବହିଃପ୍ରକୋଷ୍ଠା ।
ଚିନ୍ତଃ ହରତ୍ୟବସରେ ପ୍ରତିହାର୍ଯ୍ୟମାନ-
ରାଜୀବ-ମନ୍ତ୍ର-ହରାଦୟ ହରେଃ ପୁରୀଯଃ ॥ ୧ ॥

ବିଶକର୍ମା ଇତି । ସାରାଧିପାଯ ସାରପାଦାୟ । ଅନ୍ତର୍ବିବିକ୍ଷୁଭିଃ ଅନ୍ତଃପୁରଃ
ଅବେଷ୍ଟୁ ମିଛନ୍ତି । ଅବସରେ ପ୍ରତିହାର୍ଯ୍ୟମାନୌ ପ୍ରତିହାରେ ଦାରିଣୀ ଅବେଶମାନୌ
ବ୍ରଙ୍ଗା ହରଣ ଯତ୍ତ ମା । ପ୍ରତିହାରୋ ସାରପାଳ ଇତ୍ୟମରଃ ॥ ୧ ॥

(ଅନନ୍ତର ନବବୂଳାର ମହିତ ଅମୁଗମ୍ୟମାନ ବିଶକର୍ମାର
ଅବେଶ ।)

ବିଶକର୍ମା ।

ଆହା ! ମହେଶ୍ୱର ପ୍ରଭୁତି ଅମରବୂଳ ଥୀହାର ଅନ୍ତଃପୁର-ଅବେଶ-
ବାସନାୟ ସାରପାଲେର ନିକଟ ହଞ୍ଜାଞ୍ଜଲିପୁରୁଷର ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଯା
କେବଳ ସାହିର ପ୍ରକୋଷ୍ଠଗତି ପାଞ୍ଚ ହରେନ ଏବୁ ଧାହାତେ ତ୍ରକ୍ଷା
ଓ ହରକେ ଅବସରଜ୍ଞମେ ଅଶେଷ କରିତେ ହସ, — ମେହି ଏହି ହରିନ
ସାରକାପୁରୀ ଆଜ ଆମାର ଚିନ୍ତା ହରଣ କରିତେ ଲାଗିଲ ॥ ୧ ॥

(ପାର୍ଶ୍ଵତୋ ବିଲୋକ୍ୟ ।)

ବଂସେ ! ଅପି ନାମ ଗତଃ ପୁରୁଷୋତ୍ତମେ ସତ୍ୟାମ୍ଯାଃ ଅତି-
ମେତି ବିଚିତ୍ରୋ ଭମଃ ତ୍ସାପି ତ୍ସାଃ ଯଦୀଯମାୟେତି ॥
(ଶ୍ରିତଃ କୃତ୍ସା ।)

ଅଥବା ଭମ ଏବ ନ ନ ଭବେ, ଯଦୈଶ୍ଵେଷିକାହୁରାଗୀଯୁତ-
ବିଭର୍ମୋହୟଃ ॥
ନୟବୃନ୍ଦା । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ମନ୍ତ୍ରିରାଜେନ କୌଶଳତଃ ଶ୍ରାବିତରହଶ୍ୟଯୋ-
ରେତଯୋର୍ବିଭମ ଏବ ସତ୍ୱମ-ଭୂମାନମବାପ, ତେଣ ରାଧିକା-

ବଂସେ ! [ପୁରୁଷୋତ୍ତମେ କୁକୁରେ ସତ୍ୟଭାମ୍ୟାଃ ଅତିମା ଇତି ଭର୍ମୋ ଗତଃ କି ॥
ଅଥବେତି । ସ ଭମଃ । ବିଶ୍ଵେଷୋ ବିଚ୍ଛେଦଃ । ବୈଶ୍ଵେଷିକୋହୁରାଗ ଏବାୟୁତଃ
ତତ ବିଭର୍ମୋ ବିଲାସଃ ॥
ନୟବୃନ୍ଦା । ମନ୍ତ୍ରିରାଜେନ ଉକ୍ତବେନ । ଶ୍ରାବିତଃ ରହଶ୍ୟଃ ଯମୋତ୍ସରୋଃ ସତ୍ୟଭାମା-

(ପାର୍ଶ୍ଵଦେଶେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ।)

ବଂସେ ! ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀକୁକୁରେ “ସତ୍ୟଭାମାର ଏହି ପ୍ରତିମା”
ଇହା ବଲିଯା ଯେ ବିଚିତ୍ର ଭମ ହଇଯାଛିଲ, ଆର ସତ୍ୟଭାମାଯ
“ଶ୍ରୀକୁକୁରେର ଏହି ପ୍ରତିମା” ଇହା ବଲିଯା ଯେ ବିଚିତ୍ର ଭମ ହଇଯା-
ଛିଲ, ତାହା କି ଅବଗତ ହଇଯାଇ ? ଇହା ଆମାରଇ ମାୟା ॥

(ଏହି ବଲିଯା ହାସ୍ୟପୂର୍ବକ ।)

ଅଥବା ଇହା ଭମ ନା ହଇତେଓ ପାରେ, ଯେ ହେତୁ ଇହା
ବିଚ୍ଛେଦକୁପ ଅନୁରୋଧୀୟତେର ବିଲାସ-ହକ୍କପ ॥
ନୟବୃନ୍ଦା । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ମନ୍ତ୍ରିରାଜ ଉକ୍ତବେର କୌଶଳକ୍ରମେ ଏହି ଦୁଇ-

ସନ୍ଦର୍ଭ-କାମକ୍ଷାମରମାକ୍ଷଃ ଶୁକ୍ଳାନ୍ତଃମଣ୍ଡଲେ କୁଣ୍ଡିନେନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦିନୀଃ
ଅସାଦ୍ୟାନନ୍ଦ୍ୟମନ୍ତ୍ରବୀଃ, ଦେବି ! ତ୍ରିଲୋକୀ-କଞ୍ଚାଶ୍ଵ କିଂ
ତବାତୀଟଃ । ତନଭିବ୍ୟଜ୍ୟ ନିଜ-ନିଦେଶଭାଜନଃ ମହାତରୈବ
ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ-ସମସ୍ତନିଃଶ୍ରେସେ ପ୍ରେସି ବିଧେହି ଅସାଦ-ମାୟୁମୀଃ ॥
ବିଶ୍ଵକର୍ମୀ । ତତ୍ତ୍ଵତଃ ॥

ନବବୃଦ୍ଧା । ତତ୍ତ୍ଵଚ ଦେବୀ-ହଦୟଭାବାଧିବୀ ପ୍ରାହ, ଦେବ ! ତଃ
କିଂ ନାମ ଭୁବନେ ସଦତ୍ତୁତଃ ବସ୍ତ ମହାବରୋଧନେ କିଲାତ୍ର
କୁକୁରୋଃ ।

କୁକୁରୋଃ । ସନ୍ଦର୍ଭ-ଭୂମାନମୌର୍ଖକ୍ୟାତିଶରଃ, ତେବେ ସନ୍ଦର୍ଭ-ଭୂମା । ଶୁକ୍ଳାନ୍ତଃମଣ୍ଡଲେ
ଅନ୍ତଃପୁରେ । ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ-ସମସ୍ତନିଃଶ୍ରେସେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତଃ ସମସ୍ତଃ ନିଃଶ୍ରେସଃ ଯେନ ତମିନ୍ ॥

ଯେର ଅର୍ଥାଃ ମତ୍ୟଭାଗୀ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ରହଣ୍ୟ ଶ୍ରବଣ କରାଯି
ଏ ପରିଶ୍ରାନ୍ତ ବିଲାସିତ ଉତ୍ସକ୍ୟାତିଶଯ ଲାଭ କରିଯାଛେ,
ଯେ ଉତ୍ସକ୍ୟାତିଶଯବନ୍ଧତଃ ଶ୍ରୀରାଧାମନ୍ଦମକାମୀ ପଦ୍ମଲୋଚନ
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ରାଜାନ୍ତଃପୁରେ ବିଦର୍ଭ-ରାଜନନ୍ଦିନୀକେ ପ୍ରସନ୍ନ କରିଯା
ଆନନ୍ଦେର ସହିତ କହିଲେନ, ଦେବି ! ତ୍ରିଲୋକୀମଧ୍ୟ ଆପ-
ନାର ବାହ୍ନିତ ବସ୍ତ କି ? ତାହା ପ୍ରକାଶ କରିଯା ନିଜନିଦେଶ-
ଭାଜନ ବିବେଚନାୟ ଯାହାତେ ସମସ୍ତ କଲ୍ୟାଣି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତରୂପେ
ସମ୍ପିଲିବିଷ୍ଟ ଆଛେ, ଏତାଦୁଃ ପ୍ରିୟଜନେ ଅନୁଗ୍ରହ-ମାୟୁମୀ ବିଧାନ
କରନ୍ ॥

ବିଶ୍ଵକର୍ମୀ । ତାହାର ପର ତାହାର ପର ? ॥

ନବବୃଦ୍ଧା ; ତାହାର ପର ଦେବୀର ହଦ୍ୟଭାବ ଅବଗତ ହିୟା ମାୟୁମୀ
ବଲିଯାଛିଲେନ, ଦେବ ! ତ୍ରିଭୁବନେ ଏମନ କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବସ୍ତ

ନାତି, କିନ୍ତୁ ଗଗନେ ଗଛତୋ ମରାଳଶ୍ଚ ଚଞ୍ଚପୁଟାଦିଦମ୍ଭୁଷ୍ଟ-
ଚରମଶବିନ୍ଦଂ ବିଭ୍ରଟଃ, ତଦ୍ବାଘ-ଶ୍ରୀନ-କାଣ୍ଠେଯମତ୍ତୁ କୃତ୍ତିଦାରି-
କେତି ॥

ବିଶ୍ଵକର୍ମୀ । ସଂଦେ ! ଆଂ ଜାନେ, ସୂର୍ଯ୍ୟୋଗକ୍ରିକଂ ନାମ ତେ
ପକ୍ଷଜୟାହର୍ତ୍ତୁଂ ମୟୁଖାଦେବ ଶୃଦ୍ଧିତୋଦେଶଃ ପୁଣ୍ୟକାମଃ
ଥାଣୁବପ୍ରତ୍ୟଃ ଅତରୁଷେ ॥

ନବସୁନ୍ଦା । ତେ ପକ୍ଷଜୃନମାହୃତ୍ୟ ମଧୁମଙ୍ଗଳ-ଇତ୍ୟେନ ମାଧ୍ୟା-
ମାଧ୍ୟାଯ ଚ ମାଧ୍ୟଃ ଛୟନା ଦେବୀମନୁତ୍ତାପଯିତୁଂ ସଂପ୍ରତ୍ୟବ-
ରୋଧଃ ସାଧ୍ୟତି ॥

ନବସୁନ୍ଦେତି । ପ୍ରାକ୍ତୋକ୍ତଃ ମାଧ୍ୟାବ୍ରଚନଃ ସଂପ୍ରତ୍ୟାହ, ଦେବ ! ଶ୍ରୀନକାମା
ତେଷାଃ ସମୁହ-ମାନୟେତି ଭାବଃ ॥

ନବସୁନ୍ଦେତି । ଆଧାର ସମର୍ପୀ ॥

ଆଛେ ଯେ, ଯାହା ଏହି ମହାରାଜାନ୍ତଃପୁରେ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଗଗନ-
ବିହାରି ହଂସେର ଚଞ୍ଚପୁଟ ହଇତେ ଏହି ଏକଟୀ ଅଦୃତଚର ପଦ୍ମ
ପତିତ ହଇଯାଛେ, ରାଜକଣ୍ଠ ଏ ପଦ୍ମମୁହେର ମାଲା ଗ୍ରହନ
କରିତେ ଇଚ୍ଛା କରିତେଛେନ, ଏ ଜଣ୍ଯ ବହୁତର ପଦ୍ମ ଆନନ୍ଦନ
କରିଯା ଦିଉନ ॥

ବିଶ୍ଵକର୍ମୀ । ସଂଦେ ! ଯୁରଣ ହଇଲ, ଆମି ତାହା ଅବଗତ ଆଛି,
ସୂର୍ଯ୍ୟୋଗକ୍ରିକ ନାମକ ଏ ପଦ୍ମ ଆହାର୍ଥ ଆଗାର ମୁଖେଇ
ତାହାର ଅନୁମନ୍ଦନ ପାଇୟା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଥାଣୁବପ୍ରତ୍ୟେ ଗମନ
କରିଯାଇଲେନ ॥

ନବସୁନ୍ଦା । ମାଧ୍ୟ ଏ ପଦ୍ମ ଆହାରଣ କରିଯା ମଧୁମଙ୍ଗଳେର ହତ୍ତବାରୀ

ବିଶ୍ଵକର୍ମୀ । ସୁଃ କୁତ୍ର ମାଧ୍ୟମି ॥

ନବବୂନ୍ଦା । ଭୁବନାଂ ସକାଶେ ॥

ବିଶ୍ଵକର୍ମୀ । କିମିତି ॥

ନବବୂନ୍ଦା । ଭ୍ୟଦାତୁତବିଦ୍ୟା-ବିଦଞ୍ଚତା-ପ୍ରସିଦ୍ଧିମବଧାର୍ୟ ମୌଭାଗ୍ୟ-
ଶୁଖ-ମନ୍ଦିରାଧ୍ୟାକଃ ଶୂନ୍ୟ-ନାୟକ—ପୁରେହପ୍ୟନିର୍ମିତ--ପୂର୍ବ-
ମଧ୍ୟ-ପୂର୍ବ-ନେପଥ୍ୟ-ମାଧ୍ୟମଂ ଅମାଧନଂ ଦେବ୍ୟା ସଦଭ୍ୟର୍ଥିତଃ ତମିର-
ବାହି କିମାର୍ଯ୍ୟେଣ ॥

ବିଶ୍ଵକର୍ମୀ । ନ କେବଳଂ ଦେବ୍ୟା ଏବ ନିର୍ବାହିତଃ, କିନ୍ତୁ ମତ୍ୟ-
ଯାଶ୍ଚ ॥

ନବବୂନ୍ଦେତି । ଅବଧାର୍ୟ ଶ୍ରୀ ॥

ନବବୂନ୍ଦେତି । ଅମାଧନଂ ଶୂନ୍ୟଃ ॥ ୨ ॥

ମାଧ୍ୟମିକେ ସମର୍ପଣପୂର୍ବିକ ଛଳମହକାରେ ଦେବୀର ଅନୁଷ୍ଠା
ନିମିତ୍ତ ମଞ୍ଚପତି ଅନ୍ତଃପୁରେ ଗମନ କରିତେଛେ ॥

ବିଶ୍ଵକର୍ମୀ । ତୁ ମି କୋଥାର ଯାଇତେଛୁ ? ॥

ନବବୂନ୍ଦା । ଆପନାର ନିକଟ ॥

ବିଶ୍ଵକର୍ମୀ । କେମ ? ॥

ନବବୂନ୍ଦା । ଆର୍ୟ ! ଆପନାର ଶାତୁତବିଦ୍ୟା-ବିଦଞ୍ଚତାର ଧ୍ୟାତି
ଶ୍ରୀବନ୍ଦ କରିଯା ଇନ୍ଦ୍ରାଲଯେଓ ପୂର୍ବେ ଯାହା ନିର୍ମିତ ହୁଏ ନାହି,
ଏକପ ମୌଭାଗ୍ୟ-ଶୁଖ ଓ ମନ୍ଦିରାଧ୍ୟାକଃ ସ୍ଥାପକ-ଦ୍ୱାରା ଅପୂର୍ବ
ବେଶ୍ୟୋଗ୍ୟ ଭୂଷଣ ଯାହା ଦେବୀ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଲେନ, ଆପନି
କି ତାହା ନିର୍ବାହ କରିଯାଇଛେ ? ॥

ନବରୂଳା । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ହୁର୍ମନାଯିଷ୍ୟତେ ଦେବୀ ॥

ବିଶ୍ଵକର୍ମା । ପୁତ୍ରି ! ଶକ୍ତାଂ ମାକୁରା, ତମ୍ଭୟା ଦେବ୍ୟାମାବେଦିତ-
ମନ୍ତ୍ର ॥

ତଥାହି—

ଦେବି ! ନପ୍ରୀ ଭବେନ୍ତୋମା ଭାନୁମନ୍ତ୍ରତୋ ମମ ।

ତମର୍ଥଗପି ତେନାହଃ ରଚଯିଷ୍ୟାମି ମଣ୍ଡନଃ ॥ ୨ ॥

ତଦେହି ତ୍ରୈ କରଣିକାୟୁଗଃ ଭସତ୍ୟାମର୍ପଯାମି ॥

(ଇତି ନିକ୍ରାନ୍ତୋ) ॥

ବିକ୍ଷଣ୍ଟକ : ॥

ତ୍ରୈ କରଣିକାୟୁଗଃ ପେଟିକାହୟଃ ॥

ବିଶ୍ଵକର୍ମା । କେବଳ ଦେବୀର ନିମିତ୍ତଇ ଯେ ନିର୍ବାହିତ ହିଁଯାଛେ
ଏମତ ନହେ, କିନ୍ତୁ ସତ୍ୟଭାମାର ଜନ୍ମ ଓ ନିର୍ବାହ କରିଯାଛି ॥

ନବରୂଳା । ଆର୍ଯ୍ୟ ! ଏ କଥା ଶୁଣିଲେ ଦେବୀ ହୁର୍ମନା ହିଁବେନ ॥

ବିଶ୍ଵକର୍ମା । ପୁତ୍ରି ! ଶକ୍ତା କରିଓ ନା, ଆମି ଏ କଥା ଦେବୀକେ
ନିବେଦନ କରିଯାଛି ॥

ଯଥ—

ଦେବି ! ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବେର ସହିତ ସମସ୍ତବନ୍ଧବଶତଃ ସତ୍ୟଭାମା ଆମାର
ନପ୍ରୀ (ନାତିନୀ) ହୟ, ଏ କାରଣ ତାହାର ନିମିତ୍ତଓ ଆମି
ଅଲକ୍ଷାର ଅସ୍ତ୍ର କରିବ ॥ ୨ ॥

ଅତଏବ ମେଇ ପେଟିକା ହୁଇଟା ତୋମାକେ ଅର୍ପଣ କରିଗା ॥

(ଏହି ସଲିଯା ଉଭୟେର ଔଷଧାନ) ॥

ବିକ୍ଷଣ୍ଟକ ଅର୍ଥାତ୍ ଲୁତ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ କାର୍ଯ୍ୟର ସୂଚନା ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି କୁଷ୍ଠଃ ।)

କୁଷ୍ଠଃ । (ସହର୍ଷଃ ।)

ଚର୍ଚାଃ ସିଞ୍ଚତି ଶୋଷଯତ୍ୟପି ମିଥୋ ବିନ୍ଦୁର୍କୟେ ବାସକୁ-
ମେତ୍ରବନ୍ଦମୁରଶ୍ଚ ଯଦ୍ଵିରହତୋ ବାଞ୍ଚାୟମାନଃ ମମ ।

ହସ୍ତ ! ସ୍ଵପ୍ନଶତେହେପି ଦୁର୍ଲଭତରପ୍ରେକ୍ଷୋଽସବା ପ୍ରେୟମୌ-
ଆପ୍ରୋଽସମ୍ମତକିର୍ତ୍ତଃ ମମ କଥଃ ସା ରାଧିକା ବର୍ତ୍ତତେ ॥ ୩ ॥

(ପୁରୋ ବିଲୋକ୍ୟ ।)

କୁଣ୍ଡିନେନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦିନୀ-ମଣିଗନ୍ଦିରାଲିନ୍ଦମିଯମଳଂ-କୁର୍ବିତୀ-
ବିରାଜତେ ॥

କୁଷ୍ଠ ଇତି । ଯଥା ବିରହାନ୍ତମ ନେତ୍ରବନ୍ଦମୁରଶ୍ଚ ବାଞ୍ଚାୟମାନଃ ସଂ ମିଥଃ ଶର୍ଷ-
ବ୍ରେ ଚର୍ଚାଃ ଚନ୍ଦନାଦିଚର୍ଚାଃ ସିଞ୍ଚତି ଶୋଷଯତି । ଅପି ଚାର୍ଥେ, ସା ରାଧିକାହତକିର୍ତ୍ତଃ
ମମୋଽସମଃ ପ୍ରାପ୍ୟ କଥଃ ବର୍ତ୍ତତ ଇତ୍ୟାବସଃ । ବାଞ୍ଚମୁରମତି ବାଞ୍ଚାୟମାନଃ । ଅନ୍ତ
ଉତ୍ସା ଚ'ବାଞ୍ଚଃ ସ୍ଥାଦିତି କୋଷଃ ॥ ୩ ॥

(ଅନ୍ତର ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠେର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । (ହର୍ଦେର ସହିତ ।)

ଯାହାର ବିରହେ ନେତ୍ରଯୁଗଳ ବାଞ୍ଚାକୁଳ ହଇୟା ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ବକ
ବକ୍ଷଃଶ୍ଵଲେର ଚନ୍ଦନ-ଲେପନ ମେଚନ କରିତେ ଆରଣ୍ଟ କରିଲେ ବକ୍ଷଃ-
ଶ୍ଵଲ ଉଷ୍ଣ ହଇୟା ତାହା ଶୁକ କରିତେ ଲାଗିଲ । ହାୟ ! ଶତ ଶତ
ସ୍ଵପ୍ନେ ଓ ଯାହାର ସର୍ବନୋଽସବ ଦୁର୍ଲଭ, ମେଇ ପ୍ରିୟତମା ଶ୍ରୀରାଧା କି
ଆମାର କ୍ରୋଡ଼ଦେଶ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇୟା ଅବହିତ ହିଁବେନ ! ॥ ୩ ॥

(ଅଗ୍ରେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ।)

(ତତ୍ତ୍ଵାଦିଗତି ମାଧ୍ୟମୋପାଦ୍ମମାନା ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ।)
 ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ହନ୍ତି ମାହିବି ! ଏମୋ ଉପମଞ୍ଜି ଅଜ୍ଞାତେ, ତା
 କ୍ଷେତ୍ରରେ ହେତୁ ତଃ ସୂର୍ଯ୍ୟମୋହିତ ମାଲିଙ୍ଗ ॥

କୃଷ୍ଣ : । (ଉପଚହତ୍ୟ ।)

ତୁଃ ପକ୍ଷପାତ-ବୈଚିତ୍ର୍ୟାଦେକାପ୍ୟାକ୍ରମ୍ୟ ସର୍ବିତଃ ।

ଦେବି ! ମଚିତ୍-କାମାରେ ରାଜହଂସୀର ରାଜସି ॥ ୪ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ସଥି ମାଧ୍ୟବି ! ଏମ ଉପମର୍ପତି ଆର୍ଦ୍ଧପୁତ୍ରଃ, ତୁ ଉପନନ୍ଦତାଃ
 ସୂର୍ଯ୍ୟମୋହିତମାଲିକଃ ॥

କୃଷ୍ଣ : ଇତି । ପକ୍ଷପାତଶ ମାହୀଯକ୍ଷ ବୈଚିତ୍ର୍ୟାଃ । ପକ୍ଷେ ପଞ୍ଚାଶଃ ଗରୁଡ଼ଃ
 ପାତ-ବୈଚିତ୍ର୍ୟାଃ । ଆକ୍ରମ୍ୟ ବ୍ୟାପ୍ୟ । କାମାରେ ସରଗି । କାମାରଃ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସର
 ଇତ୍ୟମରଃ ॥ ୫ ॥

ଏହି ଯେ କୁଣ୍ଡିନେନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦିନୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ମନିମନ୍ଦିରେର ଦ୍ୱାର
 ଅନୁଷ୍ଠାନ କରତଃ ବିରାଜ କରିତେଛେ ॥

(ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାଧ୍ୟବୀ-କର୍ତ୍ତ୍ରକ ଉପାଦ୍ମମାନା ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀର ପ୍ରବେଶ ।)
 ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ସଥି ମାଧ୍ୟବି ! ଏହି ଦେଖ ଆର୍ଦ୍ଧପୁତ୍ର ଆସିତେଛେ,
 ଅତଏବ ମୌଗନ୍ଧିକପୁଷ୍ପେର ମାଲା ଆନୟନ କର ॥

ଆକୃଷଣ । (ନିକଟେ ଗିଯା ।)

ଦେବି ! ତୁମି ବିଚିତ୍ର ପକ୍ଷପାତବଶତଃ ସର୍ବିତୋଭାବେ
 ଆମାକେ ଆକ୍ରମଣ କରିଯା ମନୀୟ ଚିତ୍ତ-ମରୋବରେ ରାଜହଂସୀର
 ଶାୟ ବିରାଜ କରିତେଛ ॥ ୬ ॥

ଚଞ୍ଜାବଲୀ । (ସାକୁତଃ) ମାଧବି ! ଜୁଣ୍ଡ ବି ଭଗିଦଂ ଶୁଣିଅ
କିତି କିମ୍-ଶ୍ରୀଦାସି ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ଡକ୍ଟିଳାହିଏ ! ପ୍ରମାରିନ-ଗିଅବଦଂ ବଗୀଃ ଶୁମରିଆ
ହୋମି ॥

କୁକୁଳଃ । ହଞ୍ଚ ! କଲିକୁଣ୍ଠା-ତୁଣ୍ଠମାତ୍ର-ସର୍ବିଷ୍ଟେ, ତମୋମର୍ମି ମାଧ-
ବିକେ ! ବିରମ୍ୟତାଃ, ଶ୍ରୋପାଞ୍ଜିତୁମଶକ୍ରେଯଃ ଚଞ୍ଜାବଲୀ ॥
(ଇତି ଦେବୀଃ ପଶ୍ଚନ୍ ॥)

ଚଞ୍ଜାବଲୀତି । ମାଧବି ! ବୁଝମପି ଭଗିତଃ ଶ୍ରଦ୍ଧା କିମିତି କୁତ-ଶ୍ରିତାମି ॥
ମାଧ୍ୟମୀତି । ଭର୍ତ୍ତାରିକେ ! କାମରେ ପ୍ରମାରିତ-ନିଜତାଃ ବକୀଃ ଶୁଷ୍ଟା
ହୋମି ॥

କୁକୁଳ ଇତି । ହଞ୍ଚ ! କଲିନା କଣହେନ କୁଣ୍ଠାଃ କଣୁତିଥୁନ୍ତଃ ତୁଣ୍ଠମାତ୍ରଃ ସର୍ବିଷ୍ଟଃ,
ସତ୍ତାନ୍ତତାଃ ସର୍ବୋଧନଃ, ତମୋମର୍ମି କ୍ରୋଧକ୍ରମେ ! ପକ୍ଷେ ରାହକ୍ରମେ ! ତମଞ୍ଚ ରାହଃ
ସ୍ଵର୍ଗାହୁଃ ଦୈଃହିକେଯୋ ବିଧୁଦୁଇ ଇତି କୋବଃ । ଉପରଞ୍ଜିତୁଃ ବିକ୍ଷତିକର୍ତ୍ତୁଃ । ଉପ-
ରାଗୋ ଅହୋ ରାହଗର୍ହଣେ ଚଞ୍ଜ-ଶ୍ରୟାରୋଃ ॥

ଚଞ୍ଜାବଲୀ । (ଅଭିଲାଷେର ମହିତ) ମାଧବି ! ଯୁଦ୍ଧିଯୁଦ୍ଧ କଥା
ଶୁନିଯା ହାତ୍ତ କରିତେଛ କେମ ? ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ରାଜକଣ୍ଠେ ! ମରୋବରେର ମଧ୍ୟେ ଶ୍ରୀଯ ଭାତ-ବିଷ୍ଣୁର-
କାରିଣୀ ବକୀକେ ଆରଣ କରିଯା ହାମିତେଛି ॥

ଶ୍ରୀକୁକୁଳ । ଅହୋ ! କ୍ରୋଧମର୍ମି ମାଧବିକେ ! ତୋମାର କଳହ-
କଣୁତିଥୁନ୍ତ ବଦନମାତ୍ରଇ ସର୍ବିଷ୍ଟ, ଅତେବ କୌଣ୍ଡ ହୁଣ୍ଡ, ତୁମ୍ଭୁ
ଚଞ୍ଜାବଲୀର ସ୍ଵଭାବ ବୈପରୀତ୍ୟ କରିତେ ସମର୍ଥ ହଇବା ନା ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଦେବୀର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତପୂର୍ବକ ।)

ଅପି ନୋଚୁଶିତୁଃ କ୍ରମତେ କ୍ଷଣପ୍ରୟଞ୍ଚତ୍ର-ସମନଃ କାପି ।
 ଅଗ୍ନି ରତ୍ନିଧୂରାଃ ଯଦ୍ଵୈଚୈର୍ବହତି ଗୋରବବତୀଃ ଗୋରି ! ॥ ୫ ॥
 ମାଧ୍ୟମୀ । ଭଟ୍ଟିଦାରିଏ ! ସହଥେଣ ତୁଏ ଗପିଦା ଏମା ଶୁରମୌଳି-
 କ୍ରିଅମାଲା ॥
 ଚଞ୍ଚାବଲୀ । (ମାଲାମାଳାର) ଅଜ୍ଞଉଣ୍ଡ ! ଏମୋ କୋଖୁହୁମ୍ସ
 ସହବାସିନୀ ହୋଇ ॥
 (ଇତି ବକ୍ଷମି ବିନ୍ଦୁଷ୍ଠତି) ॥
 କୁଳଃ ।

ଉଚ୍ଛ୍ଵଶିତୁଃ ସାମପି ପ୍ରହିତୁଃ ॥ ୫ ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ଭର୍ତ୍ତିଦାରିକେ ! ସହତେନ ତମା ଅଧିତା ଏଥା ଶୁରମୌଳିଗନ୍ଧିକମାଲା ॥
 ଚଞ୍ଚାବଲୀତି । ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ଏଥା କୋଷ୍ଟଭୁଣ୍ଡ ସହବାସିନୀ ଭବତୁ ॥

ଗୋରି ! ଆମାର ମନ କ୍ଷଣକାଳେର ନିମିତ୍ତଓ ତୋମା ଭିନ୍ନ
 ଅଷ୍ଟତ୍ରେ ସ୍ଵାପ ଗ୍ରହଣ କରିତେ ସମର୍ଥ ହୟ ନା, କେବଳ ତୋମାତେଇ
 ଗୋରବଭାବବିଶିଷ୍ଟା ରତ୍ନିଧାବ ବହନ କରିତେଛେ ॥ ୫ ॥
 ମାଧ୍ୟମୀ । ରାଜକଣ୍ଠେ ! ତୁମି ସହତେ ଏହି ଶୁରମୌଳିଗନ୍ଧିକ-ମାଲା
 ଗ୍ରହନ କରିଯାଇ ॥
 ଚଞ୍ଚାବଲୀ । (ମାଲା ଗ୍ରହଣପୂର୍ବକ) ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ଏହି ମାଲା
 ଗାହଟୀ କୋଷ୍ଟଭେର ସହବାସିନୀ ହଉକ ॥
 (ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ବକ୍ଷେ ସମର୍ପଣ କରିଲେନ) ॥
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ସୁନ୍ଦରାଙ୍ଗି ! ଭବଦୀୟ-ମନ୍ଦିରେ

ମେଘରେ ମହୁରସି ଅଜଂ ବିନା ।

ତଥ୍ୟମେବ ଭବିତୁଃ ନ କଲାତେ

କୌଣ୍ଡଭେନ ସହବାସିନୀ ପରା ॥ ୬ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ମଲଙ୍ଜଂ ନାରୀ ଭବତି) ॥

କୃଷ୍ଣ । (ପାଣିମତିମୁଣ୍ଡ ମାଦରଂ ।)

ତପଶିଳୀଃ ଧ୍ୟାନପରାଃ ମରୀକ୍ଷିତୁଃ

କୃତବ୍ରତଃ ସମ୍ପ୍ରାତମୟିକମପି ।

ଅହାୟ ତାତ୍ତ୍ଵମତିପ୍ରଦାନତଃ

ମତ୍ୟାନ୍ତିତଃ କୁଞ୍ଚୁମ-ଗୋରି ! ମାଃ କୁରୁ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଭବଦୀୟ-ମନ୍ଦିରେ ଭବତ୍ୟା ନିବାସହାନେ ମହୁରସି ଅଜଂ ବିନା ପରା
କୌଣ୍ଡଭେନ ସହବାସିନୀ ଭବିତୁଃ ନ କଲାତେ ଇତ୍ୟବସ୍ୟ ॥ ୬ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । (ଅଭିମୁଣ୍ଡପ୍ରୁଣ୍ଣି ।)

ହେ କୁଞ୍ଚୁମ-ଗୋରି ! କାମପି ତପଶିଳୀଃ ଘୋଗିନୀଃ । ପକ୍ଷେ, ସମ୍ପାଦବତୀଃ ।
ଧ୍ୟାନପରାଃ ସମାଧିନିଷ୍ଠାଃ । ପକ୍ଷେ, ଧ୍ୟାନମେବ ପରମାତ୍ମୀୟସାଧନଃ ଯଷ୍ଟାନ୍ତଃ । ମତ୍ୟା-
ନ୍ତିତଃ ତଥ୍ୟାନ୍ତିତଃ । ପକ୍ଷେ, ମତ୍ୟାନ୍ତିତଃ ॥

ସୁନ୍ଦରାଙ୍ଗି ! ତୋମାର ନିବାସହାନ-ସ୍ଵରୂପ ଶ୍ଵରୀଙ୍କ ଆମାର
ବକ୍ଷଃଷ୍ଵଳେ ମାଲା ବ୍ୟତିରେକେ ସଥାର୍ଥ ଅଛ କେହ କୌଣ୍ଡଭେନ
ଉଂକୁଷ୍ଟ ସହବାସିନୀ ହିତେ ପାରେ ନା ॥ ୬ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ମଜ୍ଜାର ସହିତ ନତ-ବଦନ ହଇଯା ରହିଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ହଞ୍ଚ ଧାରଣଗୁର୍ବକ ଆଦରେର ସହିତ ।)

ହେ କୁଞ୍ଚୁମ-ଗୋରି ! ସମ୍ପ୍ରାତି ଆୟି କୋନ ଧ୍ୟାନପରା ତପ-

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ଜଧାହି ରୋଅଦି ଅଜ୍ଞତୁତସ୍ମ ! ॥

କୃଷ୍ଣ । (ସଗତଂ) ନିରାତକ୍ଷେତ୍ରସ୍ଥି, ତମ ବ୍ରନ୍ଦାବନଂ ଥରାମି ॥

(ଇତି ନିଜାନ୍ତଃ) ॥

(ଅବିଶ୍ଵ ନବବ୍ରନ୍ଦା ।)

ମବବ୍ରନ୍ଦା । ଦେବ ! ତଦିଦଂ ଅଶୁନକରଣିକଯୋଯୁଗ୍ମ, ଏତୋଃ
ଅଥମଂ ପ୍ରଥିତେନ ଦେବ୍ୟାଶିଛେନାନୁଗତଂ, ସିତୀୟକ୍ଷେତ୍ର ସତ୍ୟ-
ଭାଷ୍ୟାଃ ॥

ମାଧ୍ୟୀ । (ସଗତଂ) ଅନ୍ତରୋ ନିତିନୀକିମେ ଶିଖିଦଂ ସବୁ ତମଂ

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ସଥାଭିରୋଚତେ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ॥

ଶିନୀ କାନ୍ଦିନୀକେ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବାର ନିମିତ୍ତ ତ୍ରତ ଧାରଣ କରି-
ଯାଛି, ଅତଏବ ମେଇ ବିଷୟେ ଶୀଆ ଆମାକେ ଅନୁମତି ଅଦାନ
କରିଯା ସତ୍ୟାନ୍ଵିତ କର ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ଆପନାର ଯାହା ଅଭିରୁଚି ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ମନେ ମନେ) ଯାହା ହଟକ, ନିର୍ଭୟ ହଇଲାମ, ତବେ
ଏଥନ ବ୍ରନ୍ଦାବନେ ଗମନ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶାନ୍ତିନାମ) ॥

(ନବବ୍ରନ୍ଦାର ପ୍ରବେଶ ।)

ନବବ୍ରନ୍ଦା । ଦେବ ! ଏହି ଦୁଇଟି ମେଇ ଅଲକ୍ଷାରେର ପେଟିକା,
ଇହାଦେର ମଧ୍ୟେ ଅଥମଟି ଆପନାର ନାମେ ଚିହ୍ନିତ, ସିତୀଯଟି
ସତ୍ୟଭାଷ୍ୟାର ॥

ମାଧ୍ୟୀ । (ମନେ ମନେ) ବିଶ୍ଵକର୍ମୀ ଆପନାର ନଫ୍ରୀର ଜନ୍ମ ଯାହା
ଅନ୍ତରୁ କରିଯାଛେନ, ନିଶ୍ଚୟ ଇହା ଉତ୍ତମ ହଇବେ, ତବେ ପରି-

କିଦଂ ହୁବିମ୍ବଦି, ତା ପରିବଟଃ କହୁଆ ଭର୍ତ୍ତାରିଙ୍ଗଃ ହୁଦିଏଣ
ଅଳଂକରିମ୍ବଃ ॥

(ଶ୍ରୀକାଶ ।)

ନବବୁଦ୍ଧେ ! ହୁବେ ଚେଅ ମମ ମମଖେହି, ଅହଃ କିର
ଶଚ୍ଚାଏ ପେସଇମ୍ବଃ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । (ତଥା କରୋତି) ॥

ଚଞ୍ଜାବଲୀ । ହାତୁଃ ସରନୀହିଙ୍ଗଃ ଗମିମ୍ବଃ ॥

(ଇତି ସପରିଜନା ନିକ୍ରାନ୍ତା) ॥

ମାଧ୍ୟମିତି । ଆଜମେ ନଷ୍ଟୁକୁହତେ ନିଶ୍ଚିତଃ ଦର୍ଶୋତ୍ସମଃ ହୃତଃ ଭ୍ରିଷ୍ଟି,
ତେ ପରିବର୍ତ୍ତିତଃ ହୃତା ଭର୍ତ୍ତାରିକାଃ ଦ୍ଵିତୀୟେନାଲକ୍ଷିଯାମି ॥

ନବବୁଦ୍ଧେ ! ଦ୍ଵରମେବ ମହଃ ସମର୍ପଣ, ଅହଃ କିଳ ସତ୍ୟାରୈ ପ୍ରେସମିଷ୍ୟାମି ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । (ଦେହ ମାଧ୍ୟମି-ହଞ୍ଜେ ସମର୍ପଣତ୍ୱ୍ୟର୍ଥଃ) ॥

ଚଞ୍ଜାବଲୀତି । ରାତୁଃ ଗୃହନୀର୍ଧିକାଃ ଗମିଯାମି ॥

ବର୍ତ୍ତନ କରିଯା ଦ୍ଵିତୀୟ ପେଟିକାହାରା ରାଜକଣ୍ଠାକେ ଅଳଙ୍କୃ
ତ କରିବ ॥

(ଶ୍ରୀକାଶଗୁର୍ବକ ।)

ନବବୁଦ୍ଧେ ! ହୁଇଟା ପେଟିକାଇ ଆମାକେ ସମର୍ପଣ କର, ଆମି
ନିଶ୍ଚଯ ସତ୍ୟାର ନିକଟ ପାଠାଇଯା ଦିବ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । (ତାହାଇ କରିଲେନ) ॥

ଚଞ୍ଜାବଲୀ । ଆନେର ଶିଥିତ ଗୃହନୀର୍ଧିକାଯ ଗମନ କରିବ ॥

(ଏହ ବଲିଯା ପରିଜନବର୍ଗେର ସହିତ ପ୍ରହାନ) ॥

ନବବୁଦ୍ଧ । ବ୍ରନ୍ଦାଟିବୀମଭିଷେକରିତୁଂ ସାମ୍ପ୍ରତମୁହୂରାଜୋ ମୟା ଦତ୍ତ-
ଶୁଭ-ମୁହୂର୍ତ୍ତୋତ୍ସି, ତତ୍ସତ୍ତ୍ଵ ଗଞ୍ଚାମି ॥

(ଇତି ପରିଜାଣା ।)

(ନେପଥ୍ୟ ।)

କ୍ରୀଡ଼ୋଃସବାୟ ନିବିଡ଼େ ନବପୁଷ୍ପ-ବପ୍ରେ

ସଥ୍ରେସୀଃ ପଦବିହାରଗିହାର୍ପଯନ୍ତଃ ।

ଦେବଂ ବିଲୋକ୍ୟ ସୁଗପ୍ରିଜ୍ୟା ସମୃଦ୍ଧ୍ୟ ।

ସମ୍ବର୍କିନୋହତ୍ର କୁତୁକାଦୃତବୋହତେରଃ ॥

ନବବୁଦ୍ଧ । କଥମୌ ଜଗମୋହନ-ବୃତ୍ତବେଶଃ ଶର୍ଷ୍ଟୁ ନବବୁଦ୍ଧାଟିବୀଃ
କୃତାର୍ଥୟନ୍ ପ୍ରସାଧିତାଃ ରାଧିକାମନୁମର୍ପତି ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ଝାତୁରାଜୋ ବସନ୍ତଃ । ଦତ୍ତଃ ଶୁଭୋ ମୁହୂର୍ତ୍ତୋ ସୈପ୍ର ସଃ ॥ ୧ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) ପୁଞ୍ଚାଳାଃ ବପ୍ରେ କେଦାରେ । ବପ୍ରଃ ପିତରି-କେଦାରେ ଇତି କୋଷଃ ॥

ନବବୁଦ୍ଧ । ବ୍ରନ୍ଦାଟିବୀକେ ଅଭିଷେକ କରାଇବାର ଜନ୍ମ ସମ୍ପ୍ରତି
ଆମି ବସନ୍ତକେ ଶୁଭ ସମୟେ ସମର୍ପଣ କରିଯାଛି, ତବେ ଏଥନ
ସେଇ ଶ୍ଵାନେଇ ଗମନ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଗମନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

(ବେଶଘୃତେ ।)

କ୍ରୀଡ଼ୋଃସବ ନିମିତ୍ତ ଏହି ନିବିଡ଼ ନବପୁଷ୍ପ-କ୍ଷେତ୍ରେ ଶ୍ରିଯାତ୍ରେ
ପାନବିହାରାର୍ପଣକାରି ଦେବକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ଝାତୁ-ସକଳ
କୌତୁକନିବନ୍ଧନ ଏକକାଳୀନ ଶ୍ଵୀଯ ସମୃଦ୍ଧିତେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା
ଅବତରଣ କରିଯାଛେ ॥

ନବବୁଦ୍ଧ । ଏହି ଜଗମୋହନ-ବୃତ୍ତବେଶ ଶୁଦ୍ଧରଙ୍ଗପେ ନବବୁଦ୍ଧାବନକେ

(ପୁନରୁରେଣ୍ଟ ସବ୍ସାୟଃ ।)

ଆତସ୍ଵନ୍ କଳକଠନାଦମତୁଳ-ସ୍ତର୍ଷତ୍ରିଯୋଜ୍ଜ୍ ସ୍ତିତୋ
ଶ୍ରୀଯିର୍ତ୍ତୋଛଲିତାକୁରଃ ଫଲିତବାନ୍ ସ୍ବେଦାଶ୍ଚ-ମୁକ୍ତାକ୍ଷେତ୍ରେ ।
ଉଦ୍ୟବସାମଗରନ୍ଦଭାଗବିଚଲୋପ୍ୟ୍ୟ୍ୟକମ୍ପବାନ୍ ବିଭିନ୍ନେ ।
ରାଧାମାଧ୍ୟବ୍ୟୋବିରାଜତି ଚିରାହୁଲାମକଲ୍ପକ୍ରମଃ ॥ ୭ ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ସଥା-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟୋ ରାଧାମାଧ୍ୟବୋ ।)

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ଆତସ୍ଵନିତି । କଳୋ ଗନ୍ଧାଦଲକ୍ଷଣୋ ଯଃ କଠନାଦକ୍ଷଣଃ । ପକ୍ଷେ,
କୋକିଲନାଦଃ । ଅଚୂଳ ଯା ଶ୍ରୀତ୍ରୀଶ୍ୱରଃ । ଶକ୍ତେ ହୃଦୀଭୂତାବାବିତି କୋଷଃ ।
ଅକୁରୋ ନବୀନୋତ୍ତିଃ । ଅକୁରୋହପି ନବୋତ୍ତିଦୀତ୍ୟମରଃ । ପକ୍ଷେ, ବ୍ରୋଦାକ୍ଷଃ ।
ସ୍ବେଦାଶ୍ଚନି ମୁକ୍ତାକଳାନୀବ । ପକ୍ଷେ, ସ୍ବେଦାଶ୍ଚନି ମୁକ୍ତାକଳାନି ତୈଃ । ବାପ୍ୟବ୍ୟବ୍ୟେତି
ପୁର୍ବବସ୍ତଃ । ବିଭିନ୍ନମର୍ଲାମୈଃ । ପକ୍ଷେ, ବୀଗାଃ ପକ୍ଷିଦାଃ ଭୈମଃ ॥ ୭ ॥

କୃତାର୍ଥ କରିତେ କରିତେ ଅଲକ୍ଷତା ଶ୍ରୀରାଧାର ନିକଟ ରାଇ-
ତେଛେନ କେନ ? ॥

(ପୁନର୍ବୀର ଅବଲୋକନପୂର୍ବିକ ବିଶ୍ୱାୟେର ମହିତ ।)

ଆହା ! ଯାହାତେ ଗନ୍ଧାଦ କଠନାଦଇ କୋକିଲଧବନି-ସ୍ଵରପ,
ଯାହାତେ ଅଚୂଳ ଶ୍ରୀତ୍ରୀଶ୍ୱର, ଯାହାତେ ଅଚୂରତର
ଲୋମାକ୍ଷଇ ଉଦ୍ଗତ ଅକୁରତୁଳ୍ୟ, ଯାହାତେ ଦୃଷ୍ଟାଶ୍ଚୁଇ ମୁକ୍ତାକଳ
ସଦୃଶ, ଯାହାତେ ଉଦ୍ଗତ ବାପ୍ୟାଇ ମକରନ୍ଦସ୍ଵରପ ଏବଂ ଯାହା ଅବି-
ଚଳ ହଇଲେ ଓ ବିଭ୍ୟମହକାରେ କମ୍ପାନ୍ତିତ, ଚିରକାଳେର ପର ଶେଇ
ଶ୍ରୀରାଧାମାଧ୍ୟବେର ଭାବୋଲାମୁକ୍ତପ କଳ୍ପବୁଦ୍ଧ ବିରାଜ କରିତେଛେ ॥ ୭ ॥

(ଅନୁଭବ ସଥା-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନେ ଶ୍ରୀରାଧାମାଧ୍ୟବେର ପ୍ରବେଶ ।)

ମାଧ୍ୟମ ।

ତୁବାତ୍ର ପରିମୂଳଗ୍ୟତା କିମପି ଲକ୍ଷ ସାକ୍ଷାଦିଯଃ

ମରା କ୍ଷମାଦିତା ନିଧିଲଲୋକ-ଲକ୍ଷ୍ମୀରମ୍ଭ ।

ସଥା ଭଗତି ଚକ୍ରତା ଚନକମୁଣ୍ଡିସମ୍ପତ୍ତୟେ

ଜନେନ ପତିତା ପୁରଃ କନକବୁଣ୍ଡିରାସାଦ୍ୟତେ ॥ ୮ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । (ରାଧାମବେକ୍ଷ୍ୟ) ହସ୍ତ ହସ୍ତ !

ଆଲୋକେ କମଲେଖଣ୍ଡୁ ସଜଳାସାରେ ଦୂଶୋ ନ କ୍ଷେ

ନାଶେଷେ କିଲ ଶକ୍ତିଭାଗିତି ପୃଥୁ-ସ୍ତଞ୍ଜାଭୁଜାବଲୀରୀ ।

ବାଣୀ-ଗନ୍ଧ-କୁଣ୍ଡିତୋତ୍ତରବିଧୀ ନାଲଂ ଚିରୋପହିତେ

ବୃତ୍ତିଃ କାପି ବତ୍ରବ ସମ୍ବନ୍ଧୟେ ବିଷଃ କୁରନ୍ଦୀଦୂଶଃ ॥ ୯ ॥

ମାଧ୍ୟମ ଇତି । ସାଦିତା ଆଶା । ଚକ୍ରତା ଭମତା ॥ ୮ ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ଆଲୋକେ ଇତି । ନ କ୍ଷେ ନ ଭବତଃ । ନାଲଂ ନ ସମ୍ବନ୍ଧଃ ।
ସମ୍ବନ୍ଧେ ସମ୍ବନ୍ଧମୌତୋ ॥ ୯ ॥

ମାଧ୍ୟମ ।

ଶ୍ରୀ ! ଯେମନ କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ଚନକମୁଣ୍ଡି ପ୍ରତ୍ୟାଶାୟ ଜଗତେ
ଭଗନ କରିତେ କରିତେ କନକବୁଣ୍ଡି ପ୍ରାପ୍ତ ହୟ, ତାହାର ଶ୍ରାଵ
ଆମି ତୋମାର କୋନ ଚିହ୍ନ ଅସ୍ଵେଷଣେ ଅବୃତ ହଇଯା ତ୍ରିଭୁବନେର
ଲକ୍ଷ୍ମୀରମ୍ଭା ତୋମାକେ ଶ୍ରାବ କରିଲାମ ॥ ୮ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । (ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଅବଲୋକନପୂର୍ବକ) ହା କଷ୍ଟ ହା କଷ୍ଟ !

କମଲୋଚନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ମନ୍ଦର୍ମନେ ଅବୃତ ହଇଲେଓ ନେତ୍ରଦ୍ଵୟ
ଜଳଧାରାୟ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା କୋନକ୍ରମେ ଅବଲୋକନ କରିତେ
ସମ୍ମର୍ଥ ହଇତେଛେ ନା, ଆମିଙ୍କିନେ ଶକ୍ତିଗତୀ ହଇଯାଓ ଭୁଜବଲୀ

କୁଳଃ । (ରାଧାମଭିଷ୍ଟ୍ୟ ।)

ସାନ୍ତ୍ଵନ ! ମମାନ୍ତରୀଣ-ବିରହଜ୍ଞାଳା-ଜ୍ଞାତାଙ୍କଣ-
ଦୁଃଖକ୍ଷଠା ନିକୁରମ୍ଭୁଷିତଯିଦଂ କୁଳ୍ପନ୍ତି । କୁଳ୍ପନ୍ତି ।
ତେନାନ୍ତର୍ମର୍ବବିଭ୍ରଗ-ସ୍ତରକିନୀଃ ଦୃଷ୍ଟିଂ ଶୁଧା-ଶ୍ରମିନୀଃ
ଆମ୍ୟନ୍ତରୁର-ଚିଲ୍ଲି-ଲାକ୍ଷଳହରୀ-ମନ୍ଦାଧମୁତ୍ସମ ॥ ୧୦ ॥
ରାଧା । (ମତ୍ରପଂ) ନବ୍ୟବୁଦ୍ଧେ ! ନିଚିଦଂ ଏମୋ ମିଥିଣୋ
ଜେବବଂ, ଜଂ ବାରଂ ବାରଂ ଏବଂ ମୋକ୍ଷମାନରେ କୁଳଣଂ

କୁଳ ଇତି । ସାନ୍ତ୍ଵନିତି । ଇଦଂ ମମ ସାନ୍ତ୍ଵନ ଅନ୍ତରୀଣ-ବିରହଜ୍ଞାଳା-ଜ୍ଞାତାଙ୍କଣ
ସଂ କୁଳ୍ପନ୍ତି । ଆମ୍ୟକ୍ଷୀ ଭକ୍ତୁରା ଯା ଚିଲ୍ଲିକ୍ରମତା ତପ୍ତା ଲାକ୍ଷଳହରୀ-ନର୍ତ୍ତନପରମ୍ପରା
ତମ୍ଭା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଂସ୍କରଣ ଯଥା ଶାନ୍ତତା ଦୃଷ୍ଟିମୁତ୍ସମୋର୍ଧ୍ଵାପମ ॥ ୧୦ ॥

ରାଧେତି । ନବ୍ୟବୁଦ୍ଧେ ! ନିଚିତଂ ଏଷ ସମ୍ପଦ ଏବ, ଯଂ ବାରଦ୍ଵାରଂ ମୌର୍ଯ୍ୟମାଗରେ

ଗୁରୁତର ସ୍ତର୍ଭାବ ଅବଲମ୍ବନପୂର୍ବିକ ଅନ୍ତମ ହିତେଛେ ଏବଂ ଗନ୍ଦାଦ-
କ୍ଷଠ ହୋଇତେ ବାନୀ ଆର ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରିତେ ପାରିତେଛେ ନା,
ହାଁ ! ଚିରକାଳେର ପର, ସନ୍ମନୀତି ଉପର୍ଦ୍ଧିତ ହଇଲେଓ ହରି-
ଶାକୀର ଏ କୋନ ଅପୂର୍ବ ବିଦ୍ରୋହ ଆସିଯା ଉପର୍ଦ୍ଧିତ ହଇଲ ! ॥୧୧॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଶ୍ରୀରାଧାର ନିକଟେ ଗମନପୂର୍ବିକ ।)

ହେ କୁଳ୍ପନ୍ତି ! ଆମାର ମନ ଆନ୍ତରିକ ବିରହଜ୍ଞାଳା-ଜ୍ଞାତା-
ଯୁକ୍ତ ଓ କ୍ଷଣକାଳ ପରେଇ ଉତ୍କଷ୍ଟାମୟହେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହଇଯା କୁଳ୍ପ
ହିତେଛେ, ଅତରେ ତୁମି ଅନ୍ତର୍ମର୍ବବିଲାନ୍ଦେ-ସ୍ତରକିତ ଏବଂ ଶୁଧା-
କ୍ଷମଣୀ ଦୃଷ୍ଟିକେ ଆମ୍ୟମାନ ଅଭିନବିଲାନ୍ଦୁକ୍ତ କରିଯା ଏକବାର
ଆମାର ପ୍ରତି ଉତ୍ତୋଳିତ କର ॥ ୧୦ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଲଜ୍ଜାର ସହିତ) ନବ୍ୟବୁଦ୍ଧେ ! ନିର୍ମଚୟ ଇହା ସମ୍ପଦି

ନିମଜ୍ଜିଅ ପୁଣୋ ପୁଣୋ ପରୁକ୍ଷାଏ କେତିଅଂ ଯେ ମୁକ୍ତକଟ୍ଟଂ
ଗ କୃଥୁ କନ୍ଦିଦଂ ଅଥି ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ସଥି ! ଖେଦନିଦ୍ରାଭରାଂ ପ୍ରବୁଦ୍ଧାସି, ତଦଭାବଧେହି ॥
ଅଚଣ୍ଗ କିରଣଦ୍ୱୟତି-ଦ୍ରତ୍ୟଗକ୍ଷ-କାନ୍ତାଚଳ-
ଶ୍ଵଳତ୍ତରଳ-ସାରଣୀ ଶତ-ବିତୀର୍ଣ୍ଣକ୍ଷେତ୍ରସବା ।
ବିକସର-ସରୋଜିନୀ-ପରିମଳାକ୍ଷ-ଭୃପାବଳୀ
ସମୀଳ-ବିରଳତୈ ରିଷିଭରଯତି ନବବୁନ୍ଦାଟିବୀ ॥ ୧୧ ॥

କଣଂ ନିମଜ୍ୟ ପୁନଃ ପୁନଃ ପ୍ରବୁଦ୍ଧା କିମ୍ବଂ ଯମା ମୁକ୍ତକଟ୍ଟଃ, ନ ଖତୁ କନ୍ଦିତମଣି ॥

ନବବୁନ୍ଦେତି । ଖେଦ ଏବ ନିଦ୍ରାଭରନ୍ତମାଂ, ଅଚଣ୍ଗକିରଣଚନ୍ଦ୍ରତ୍ତ ହୃତ୍ୟା ଜ୍ଞତୋ
ଜ୍ଵୀଜ୍ଵତୋ ଯୋ ମୃଗକ୍ଷ-କାନ୍ତାଚଳଃ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି-ପର୍ବତନ୍ତମାଂ ଆମନ୍ତ୍ୟଃ ତରଲୋ ସାଃ
ଶାରଣଃ କୁଦ୍ର-କୃତ୍ରିମ-ଜଳପ୍ରବାହାନ୍ତାସାଂ ଶତେନ ବିତୀର୍ଣ୍ଣୋ ବୃକ୍ଷଭ୍ୟ ଉତ୍ସବୋ ସନ୍ତାଃ
ଶା । ବିକସର ସା ସରୋଜିନୀ କମଲିନୀ ତତ୍ତାଃ ପରିମଳେନ ମୌରତ୍ୟେନାକ୍ଷାୟା ଭୃପା-
ବଳୀ ତତ୍ତାଃ ସମୀଳାନି ସାନି ବିରଳତାନି ତତେ । ଅର୍ଥାତ୍ ଆନାହୟତି ॥ ୧୧ ॥

ବଟେ, ଯେ ହେତୁ ବାରଦ୍ଵାର ଏଇକୁପ ମଧ୍ୟମାଗରେ କଣକାଳ
ନିଯମ ହଇଯା ପୁନର୍ବାର ଚୈତନ୍ୟ ଲାଭ କରତ କିଞ୍ଚିତ୍ ମୁକ୍ତକଟ୍ଟ
ହଇଯାଛିଲାମ, କିନ୍ତୁ ରୋଦନ କରି ନାହିଁ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ସଥି ! ଗୁରୁତର ଖେଦ-ନିଦ୍ରା ହଇତେ ଜାଗରିତ
ହଇଯାଇ, ଅତେବ-ମନୋଯୋଗ କର ॥

ଏହି ନବବୁନ୍ଦାଟିବୀ ଚନ୍ଦ୍ର-ଚନ୍ଦ୍ରିକା ସ୍ପର୍ଶେ ଦ୍ରବୀଭୂତ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-
ମଣି ପର୍ବତ ହଇତେ ଝଲିତ କୁଦ୍ର-କୃତ୍ରିମ ଶତ ଶ୍ରୋତସ୍ତ୍ରୀ-
ପରିବୁତ ବୃକ୍ଷଗଣେର ଉତ୍ସବବିଶିଷ୍ଟା କମଲିନୀ-ମୌରତ୍ୟ ଭୃପା-

କୁଣ୍ଡଃ । ନବରୂପେ ! ମାଧୁ ମାଧୁ, ସ୍ଫୁଟମହୁତପୁର୍ବିଷ୍ଠୋଯିତ-ଆତିଥି
ସ୍ଵିକ-ପରିବାରାଣାହୃତମାଂ ସମ୍ପାଦଃ କଲିତଃ ॥

ନବରୂପା । ମଧ୍ୟ ରାଧେ ! ପଶ୍ୟ ପଶ୍ୟ,
ଧୂତ-ନୀଳକଞ୍ଚତୁଷ୍ଟିଃ ଶୁମନୋଦ୍ୟାତେନ ତାରକୋଲିଙ୍ଗୈ ।
ଶ୍ଫୁରିତଃ ଶୈଲଭୁବୋହଙ୍କେ ପଶ୍ୟ ବିଶାଖାଯାତେ ଶାଥୀ ॥ ୧୨ ॥
ରାଧା । (ମୋହରୁକ୍ଯ ମାଘଗତଃ) ହା ! କହିଂ ବିମାହା ମେ
ପିଅମୟି ? ॥

କୁଣ୍ଡ ଇତି । ତୋରିତାଃ ଆତିଥିକାଃ ସ୍ତ୍ରୀଯଃ ସ୍ତ୍ରୀଯଃ ପରିବାରା ଯୈତେବଃ ।
ସମ୍ପାଦତୋ ମିତ୍ରିଭାବଃ । ସମ୍ପାଦତ୍ତ ସନ୍ତୁଲ ଇତାମରଃ ॥

ନବରୂପେତି । ନୀଳକଞ୍ଚଃ ହରୋ ମୟୁରଚ । ଶୁମନଃ ପୁଷ୍ପଃ ଶୁଷ୍ଟ ମନୁଚ ତାରକୀ
ଲକ୍ଷ୍ମୀର ତାରକୋହମୁରଚ । ଶୈଲଭୁବୋ ପର୍ବତଭୂମିଃ ପାର୍ବତୀ ଚ । ବିଶାଖଃ କାର୍ତ୍ତିକ
ଇବାଚରତି ବିଶାଖାଯାତେ ଶାଥୀ ମହିକୁଳଃ ବିଶାଖଃ ଶିଥିବାହନ ଇତାମରଃ ॥ ୧୨ ॥

ରାଧେତି । ହା ! କୁଣ୍ଡ ବିଶାଖା ମେ ପ୍ରିୟମୟି ? ॥

ବୁନ୍ଦେର ସବିଳାସ ଶବ୍ଦମୟୁହ-ଦ୍ୱାରା ତୋଷାଦିଗକେଇ ଯେନ ଆତ୍ମାନ
କରିତେଛେ ॥ ୧୧ ॥

ଶ୍ରୀକୁଣ୍ଡ । ନବରୂପେ ! ମାଧୁ ମାଧୁ, ଯେ ମକଳ ଝାତୁ ସ୍ତ୍ରୀଯ ସ୍ତ୍ରୀଯ
ପରିବାରବର୍ଗକେ ଅପୂର୍ବ ସମ୍ମଟ କରିଯାଇଁ, ତୁମି ମେହି ମକ-
ଲେର ଏକତ୍ର ସଂଯୋଜନ କରିଲା ॥

ନବରୂପା । ମଧ୍ୟ ରାଧେ ! ଦେଖ ଦେଖ,

ଗୋବର୍କନପର୍ବତୋପରି ଶାଖାହୀନ ଏହି ମୟୁରେର ତୁଷ୍ଟି ଧାରିଣ
କରତ ପୁଷ୍ପ-ଛଟାଯ ତାରକା ମକଳକେ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିତେଛେ, ଅବ-
ଲୋକନ କର ॥ ୧୨ ॥

କୁଷଃ । (ସଗତଃ) ନୂଙ୍କ ନବରୂପାଗିରା ଆରିତ-ବିଶାଖା ମଥ୍ୟରେ
ଦୁର୍ମ୍ରାଗାଯତ୍ରେ, ତତତ୍ତ୍ଵାଂ ବର୍ଣ୍ଣାମି ॥

(ଅକାଶ ।)

ପ୍ରିୟ ! କ୍ଷମାଦ୍ରୁତଗୀର୍ଜ୍ୟତଃ, ସାମ୍ପ୍ରତମହଃ ଶୁରମୌଗ-
କ୍ଷିକମାହରିଷ୍ୟନ୍ ପାତ୍ରବେନ ମହ ଥାଣୁବାଟବୀଂ ପ୍ରାବିଶଃ, ତତ୍
ମୁଗାନାହିଣ୍ଟେ ଗାଣ୍ଡିବିନଃ ଶେନାଭ୍ୟାଂ ନିଗୁହୀତଯୋଃ
ପଞ୍ଚିକୋରେକଃ ପ୍ରାହ, ହା ମଥେ କୀର ! ରାଧିକାମାଃ କଳ-

କୁଷ ଇତି । ତଥା ବୃତ୍ତଃ କଥମୟୀତାର୍ଥଃ ॥

ତତ୍ରେତି । ଆହଣିତଃ ଅଧିଷ୍ଠାତଃ । ଗାଣ୍ଡିବିନଃ ଅର୍ଜୁନନ୍ତ । କଳନ୍ତ ଶତଃ
ମଦା ଦାନଦ୍ଵାନଃ ତଥିଲି । ମହାଚାନ୍ଦନେ ଯଜ୍ଞେ ମଦା ଦାନେ ଧନେହପି ଚେତାମରଃ ।

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଔଂଶୁକ୍ରେର ମହିତ ମନେ ମନେ) ହାଁ ! ଆମାର
ପ୍ରିୟମଥୀ ବିଶାଖା କୋଥାଁ ! ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ । (ମନେ ମନେ) ନିର୍ଚୟ ନବରୂପାର ବାକ୍ୟ ବିଶାଖା-
ମଥୀକେ ଆମଣ ହେଁଯାଏ ଏହି ଶ୍ରୀରାଧା ଦୁର୍ମ୍ରାଗ ହଇଯାଛେନ,
ଯାହା ହଟୁକ ଏଥନ ବିଶାଖାର ବ୍ରତାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ କରି ॥

(ଅକାଶପୂର୍ବକ ।)

ପ୍ରିୟେ ! କଳକାଳ ଅତୁତ କଥା ଶ୍ରବଣ କର, ମମ୍ପତି ଆମି
ଶୁରମୌଗକ୍ଷିକ-ପୁଷ୍ପ ଆହରଣ ଜନ୍ମ ଅର୍ଜୁନେର ମହିତ ଥାଣୁବବମେ
ଅବେଶ କରିଯାଇଲାମି, ତଥାଯ ଗାଣ୍ଡିବଧନ୍ଵା ଅର୍ଜୁନ ମୃଗ ଅସ୍ତ୍ରସମ୍-
କରିତେଛିଲେନ, ହଠାଂ ଦୁଇଟି ବାଜ-ପଞ୍ଚି ଆସିଯା ଦୁଇଟି
ପଞ୍ଚିକେ ଆକ୍ରମଣ କରାଯାଏ ଏହି ନିଗୁହୀତ ପଞ୍ଚିବ୍ୟେର ମଧ୍ୟେ ଏକଟି
ବଲିଲ, ମଥେ କୀର ! (ମଥେ ଶୁକପଞ୍ଚ !) ଶ୍ରୀରାଧାର କଳ-ଯଜ୍ଞେ

ମତେ ନ ଯାଏ ପୁନରସ୍ଵାଦନୀୟାନି ନୟିନ-କଳାନିଧି-ସପିଣ୍ଡାନି
ବିସକାଣାନି ॥

ଶ୍ରୀକଃ ଶ୍ରୀ, ହୁତ ! ମସେ ମରାଳ ! ରାଧିକାରୀ:
ଫଳମତ୍ତେ ରଙ୍ଗାଯ ମେ ବକ୍ରାଙ୍ଗାରକବିଡୁଷ୍ଟୀନି ନାଗରଙ୍ଗାନି ନ
ଜ୍ଞାନୀନି ॥

ଶ୍ରୀଧା । (ମାତ୍ରୁତଂ) ତଦୋ ତଦୋ ? ॥

ଶ୍ରୀକଃ । ତତତ୍ତ୍ଵଦାକର୍ଣନାତୁଂସୁକେନ ଯାଏ ପକ୍ଷିଣୀ ବିମୋକ୍ଷ

ନୟନା ସେ କଳାନିଧିରଚ୍ଛ୍ରମତ୍ତେବା: ସପିଣ୍ଡାନି ସଦୃଶାନି ସପିଶୁଷ୍ଟ ମନାତ୍ମର ଇତି
କୋବଃ । ସପିଣ୍ଡାନି ସଦୃଶାନି । ବିସକାଣାନି ମୃଗାଳସପାନି ॥

ଶ୍ରୀକ ଇତି । ହେ ମସେ ମରାଳ ! (ରାଜହଂସ !) ବକ୍ରାଙ୍ଗାରକେ ବକ୍ରିତୁ-ମନ୍ତ୍ର-
ଶ୍ରୀହତ୍ସ ବିଡୁଷ୍ଟୀନି । ବକ୍ରାବହାରାଂ ମଞ୍ଜଲାଷ ଦୂରର ରକ୍ତବ୍ରଦ୍ଧୋ: ପ୍ରମିନ୍ଦର୍ବାନ୍ । ନାଥ-
ରଙ୍ଗାନି ନାରଦ ଇତି ଶୌଚାତ୍ମିକଃ ॥

ଶ୍ରୀକ ଇତି । ବିମୋକ୍ଷ ଶ୍ରେନ୍ୟା: ମୋଚରିଷ୍ଠା ॥

ଆମି ପୁନର୍ବୀର ଆର ଲୁତନ ଚନ୍ଦ୍ର-ମଦୃଶ ମୃଗାଳଥଣ୍ଡ-ମକଳ ଭୋଜନ
କରିତେ ପାଇଲାମ ନା ॥

ଇହା ଶୁନିଯା ଶ୍ରୀ ବଲିଲ, ହା ମସେ ରାଜହଂସ । ଶ୍ରୀରାଧାର
ଫଳଯଜେ ବକ୍ର ଅଞ୍ଚାରକ-ବିଡୁଷ୍ଟ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଞ୍ଚଲଗ୍ରହ ଅପେକ୍ଷା
ଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣ ନାଗରମ୍ବକଳ ଆର ଦେଖିତେ ପାଇବ ନା ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ସହିତ) ତାର ପର ତାର ପର ? ॥

ଶ୍ରୀକଃ । ତାହାର ପର ଆମି ଦେଇ କଥା ଶୁନିଯା ଉଂସୁକମହ-
କାରେ ଏହି ପକ୍ଷୀ ଛୁଟିକେ ମୁକ୍ତ କରିଯା ଦିଯାଛିଲାମ, ପାରେ-

ପର୍ଯ୍ୟଟକା କାଚିଥି ଶ୍ରାନ୍ତାକୁତିର୍ଜରତୀ ଦୃଷ୍ଟା ସ୍ପୃଷ୍ଟା ଚ,
ହେ । କା ସ୍ଵମୀତି ? ॥

ତୟୋତ୍ତଂ ପତତ୍ରିଭ୍ୟଃ ସତ୍ରୀକୃତେସଃ, ସା ତପଃ ପ୍ରଭାବ-
ଦାବିଷ୍ଟୁତେନ ସ୍ଵଗଞ୍ଜିମା ସ୍ଵର୍ଗୌଗଞ୍ଜିକରୁଳେନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୀର୍ଘିକା,
ସ୍ଵଧ୍ୟାମୁଷେଟେନ ସ୍ଵର୍ଗୁ ଫଳମଣ୍ଡଲେନ ବାଟିକା ଚ, ତୟୋଃ ପାଲି-
କାନ୍ତି ପୁଲିନ୍ଦୀ ॥

ତୁ ତମ୍ଭାହ ମଧ୍ୟରେ, କେମ ସତ୍ରଃ କୃତମିଦଃ ? ॥

ମା ପ୍ରାହ, କରାଚିତ୍ପୋଧନୟା, ସା ଖଲୁ ସମାପିତୋ-
ଦାବାସତ୍ରତା ରାଧାଭୀଷ୍ଟମାଧିନଂ ନାମ ବନ୍ଧୁତମାରକବତୀ ॥

ଅମ୍ବ୍ରଃ ସତ୍ରଃ କ୍ରିସ୍ତତେ ସା ସତ୍ରୀକୃତା ॥

ପର୍ଯ୍ୟଟନ କରିତେ କରିତେ କୋନ ଏକ ଶ୍ରାନ୍ତାକୁତି
ବୁନ୍ଧାକେ ଦେଖିତେ ପାଇୟା ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲାମ, ହାୟ ! ତୁ ମୁହି
କେ ? ॥

ତାହାତେ ବୁନ୍ଧା ଉତ୍ତର କରିଲ, ତପତ୍ତାର ପ୍ରଭାବେ ଆବିଷ୍ଟୁତ
ଶ୍ରାନ୍ତମୁହଁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଏହି ଯେ ଦୀର୍ଘିକା ଏବଂ ଅମୃତପୂର୍ଣ୍ଣ
ମନୋହର ଫଳବିଶିଷ୍ଟା ଏହି ଯେ ବୁନ୍ଧବାଟିକା ପଞ୍ଜିଦିଗେର ଯଜ୍ଞ-
ସ୍ଵରୂପ ହଇଯାଛେ, ଆମି ଏହି ଛୁଇୟେର ପାଲିକା ପୁଲିନ୍ଦୀ ॥

ତାହାର ପର ଆମି ତାହାକେ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲାମ, ଏହି ଯଜ୍ଞ
କେ କରିଯାଛେ ? ॥

ତାହାତେ ମେ ବଲିଲ, କୋନ ତପସ୍ଵିନୀ, ଯିନି ଜଳମଧ୍ୟେ
ବାସରୂପ ଭବ ସମାପନ କରିଯା ଶ୍ରୀରାଧାର ଅଭୀଷ୍ଟମାଧିନ ନାମକ
ବନ୍ଧୁତ ଆରଞ୍ଜ କରିଯାଛେ ॥

ରାଧା । ତଦୋ ତଦୋ ॥

କୃଷ୍ଣ । ତତଶ୍ଚ ତଯୋଦିଷ୍ଟଃ ଗିରିଗହରଃ ଜିହାନଶ୍ଚ,—

ଶବଳ-ଝଟିନା ସମ୍ମିତାନ୍ତୀ-ମହୀରୁହଚର୍ଷଣା ।

ମଲିନିତ-ତମୁଖୁଲ୍ଲୌଜାଲୈର୍ଜଟାଲ-ଶିରୋରହା ।

କମଳ-ମଣିଭିଃ କୁଞ୍ଚାଂ ମାଲାଯୁଦୀର୍ଯ୍ୟ କରାନ୍ତୁଜେ

ମମ ନୟନଯୋଃ କାଟିବୀଥୀମବାପ ତପସ୍ତିନୀ ॥ ୧୩ ॥

ସା ଚ ସମୁଦ୍ରୀକ୍ଷ୍ୟ ସଦୟଃ ପରିକ୍ରୋଶମାରକରୋଦନା ଲୁଞ୍ଗବର୍ଣ୍ଣ-
ପଦମବାଦୀଃ,—

ରାଧେତି । ତତତ୍ତତଃ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ତୟା ବୁଜୁରୋଦିଷ୍ଟଃ ଦର୍ଶିତଃ ଜିହାନଶ୍ଚ ଗଛତୋ ମମ,—

ଶବଳ-ମନ୍ଦୁଷିତମିତ୍ୟମରାତଃ । ଶବଳା ଝଟିର୍ଯ୍ୟ ତେନ ମହୀରୁହଚର୍ଷଣା ବକଲେନ ।
ଅଟାଳା ଝଟାଯୁଜାଃ କେଶାଃ ଯତ୍ତାଃ । କମଳମଣିଭିଃ ପଦ୍ମରାଗମଣିଭିଃ । ଉଦୀର୍ଯ୍ୟ
ଧୂରା । ବୀଥୀଂ ପଦ୍ମତିଃ ॥ ୧୩ ॥

ସାଚେତି । ଲୁଞ୍ଗବର୍ଣ୍ଣପଦଃ ସଗଳାଦଃ ସଥା-ତ୍ତତ୍ଥା ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ତାର ପର, ତାର ପର ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ତାହାର ପର ବୁନ୍ଦାକେ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲାମ, ମେ ତପସ୍ତିନୀ କୋଥାୟ ? ତାହାତେ ଏ ବୁନ୍ଦା ଆମାକେ ଗିରିଶୁହା
ଦେଖାଇଯା ଦିଲେ ଆମି ତଥାଯ ଗିଯା ଦେଖିଲାମ,—

ମଳ-ଦୂଷିତ ବୁନ୍ଦାତ୍ମକ ପରିଧାନ, ଧୂଲିଧୂମରିତ ତମୁ ଓ ଜଟିଲ-
କେଶୀ ଏକ ଜଳ ତପସ୍ତିନୀ ପଦ୍ମରାଗମଣି-ନିର୍ମିତ ମାଲା ହଞ୍ଚାଫ୍ରେ
ଧାରଣ କରିଯା ଆମାର ନେତ୍ରବୟେର ପଥେ ଉପସିତ ହଇଲେନ ॥ ୧୩ ॥

ହା ଗୋକୁଳେନ୍ଦ୍ରନଗରୀ-ସୁବର୍ଜଳୀଲ !

ହା ସଲ୍ଲୟୀ-ହନ୍ଦୟପଞ୍ଚଜ-ଚଞ୍ଚରୀକ ! ।

ହା ରାଧିକା-କୁଚକୁରଙ୍ଗ-ମନ୍ଦାଙ୍ଗରାଗ !

ତୁ ଯୋହପି ହା ! ମମ ଦୃଶ୍ୟାଃ ପଦବୀଂ ଗତୋଛମି ॥ ୧୪ ॥

ତତଞ୍ଚ ସୁର୍ତ୍ତୁ ବିଶ୍ଵିତେନ ଘୟା କାମୀତି ସଗଦିଦଂ ପୃଷ୍ଠୀରା
ତରୋତ୍ତଂ, ହା ନାଥ ! କିଙ୍କରୀ ତେ ହତୀଶା ବିଶାଖାନ୍ତିତି ॥
ରାଧା ! ହକ୍କୀ ହକ୍କୀ ! ହା ପିଅମହି ବିସାହେ ! ହଦଙ୍ଗି ମନ୍ଦ-
ତାଇନୀ ॥

କୁରଙ୍ଗ୍ୟଦଃ କଞ୍ଚରୀ ॥ ୧୪ ॥

ବାଧେତି । ହା ଧିକ୍ ଧିକ୍ ! ହା ପ୍ରିୟମଥି ବିଶାଖେ ! ହତୀଶା ମନ୍ଦଭାଗିନୀ ॥

ଅନ୍ତର ତିନି ଆମାକେ ଦେଖିଯା ସଶଦେ ରୋଦନ ଆରଣ୍ଯ
କରନ୍ତ ଗନ୍ଧଦସ୍ତରେ କହିଲେନ,—

ହା ଗୋକୁଳେନ୍ଦ୍ର-ନଗରୀ-ସୁବର୍ଜଳୀଶାଲିନ୍ ! ହା ସଲ୍ଲୟୀ-
ହନ୍ଦୟ-କମଳ ! ହା ଶ୍ରୀରାଧା-କୁଚକୁରଙ୍ଗ-କଞ୍ଚରିକାଙ୍ଗରାଗ ! ହାଯ !
ପୁନର୍ବାର ତୁ ମି କି ଆମାର ନେତ୍ରବୟେର ପଥେ ଆସିଯା ଉପହିତ
ହଇଲା ॥ ୧୪ ॥

ଅନ୍ତର ଆମି ବିଶ୍ଵିତ ହଇଯା ତୋହାକେ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲାମ,
ତୁ ମି କେ ? ତାହାତେ ତିନି ଗନ୍ଧଦସ୍ତରେ ବଲିଲେନ, ହା ନାଥ !
ଆମି ତୋମାର ମେଇ ହତଭାଗିନୀ ଦାନୀ ବିଶାଖା ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ହା ପ୍ରିୟମଥି ବିଶାଖେ ! ଏହି
ମନ୍ଦଭାଗିନୀ ଶ୍ରୀରାଧା ତୋମାର ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ହଇତେଛେ ॥

କୁଞ୍ଚଃ ।

ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟରୀଣ୍ଠ ଦୃଗ୍ଭୂତୈରେ
ସିଂହରହଃ କିଞ୍ଚନ ପୀତଚେଳଃ ।
କୁଞ୍ଚ ବିଶାଖାପିତ-ପୂର୍ବକାଯଃ
ଶୂନ୍ୟାନ୍ତରଃ ଛାନ୍ତରିବାବତସେ ॥ ୧୫ ॥

ତତ୍ତ୍ଵ—

ତାମାଖାନ୍ତ କ୍ଷମାର୍ଥୀ ତେ କ୍ଷମାଙ୍ଗୀଃ କ୍ଷେମବାର୍ତ୍ତୟା ।
ଆବେଶୟଃ ହୁବେଶାତ୍ୟଃ କୁଶଲେନ କୁଶହଳୀଃ ॥ ୧୬ ॥
ରାଧା । (ମୋରକଟଃ) ସୁନ୍ଦର । ବନ୍ଦିଜ୍ଜସି, ଦଂମେହି ବିଶାହଃ ॥

କୁଞ୍ଚ ଇତି । ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟରୀଣ୍ଠ ବିଦ୍ୟାଦ-ହର୍ଷୋଦାତିଃ ॥ ୧୫ ॥

ତତ୍ତ୍ଵଚେତି । କ୍ଷମାର୍ଥୀ ତଡ଼ାଃ କ୍ଷାନ୍ତପ୍ରାର୍ଥକେହିଃ ତେ କ୍ଷେମବାର୍ତ୍ତୟା ତାଃ
ବିଶାଖାଖାନ୍ତ କୁଶହଳୀଃ ହାରକଃ କ୍ଷମାଙ୍ଗୀଃ କୁଶହଳୀଃ ଆବେଶୟଃ ॥ ୧୬ ॥
ରାଧେତି । ସୁନ୍ଦର । ବନ୍ଦିଜ୍ଜସି, ଦଂମେହି ବିଶାହଃ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ଓ ଶୀତଳ ଅୟନଜଳମୁହସ୍ତାରୀ ଆମି ପୀତବସନକେ କୋନ-
କୁପେ ମେଚନ କରତଃ ବିଶାଖାତେ ପୂର୍ବ-ଶରୀର ସମର୍ପଣପୂର୍ବକ ଶୂନ୍ୟ-
ହଦୟେ ଶୁକ-ବୁକ୍ଳେର ନ୍ୟାଯ ଅବହିତ ହଇୟା ରହିଲାମ ॥ ୧୫ ॥

ତାହାର ପର—

ଆମି ତାହାର କୁଶଳ-ଇଚ୍ଛାୟ ତୋଗରି କଲ୍ୟାଣବାର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ
ଆଶ୍ଵାସ ପ୍ରଦାନପୂର୍ବକ ଏ କୁଶାଙ୍ଗୀ ବିଶାଖାକେ ସୁମଜ୍ଜିତ କରିଯା
ସ୍ଵାରକା-ନଗରୀତେ ପ୍ରବେଶ କରାଇଯାଇ ॥ ୧୬ ॥

କୁଷ୍ଠଃ । (ନବବୂନ୍ଦା-ମୁଖମୀକ୍ଷତେ ।)

ନବବୂନ୍ଦା । ସଥି । ବର୍ଣ୍ଣିତଂ ମେ ବିଶାଖୀଯା, ହଞ୍ଚ ! ତାତ୍ତ୍ଵ ନିଦେ-
ଶେବ ହତାଶୀ, ଯେନ ଯାବେ ଶ୍ରମନ୍ତକ-ବିପ୍ରଯୋଗଂ ପ୍ରିୟମଥ୍ୟଃ
ପ୍ରେକ୍ଷନ୍ୟାୟ ନିଷିଦ୍ଧାଶୀ, ତର୍ଜି-ନିର୍ବାରମେବ ବିଶାମୀତି ॥
ରାଧା । ସତ୍ୟ-ସତ୍ୟ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସନ୍ଧାଏବି ମେ କଥିଦିଃ, ବଚ୍ଛେ-
ରାହି ! ସମସ୍ତଅଙ୍ଗି ତୁହ ହଥଃ ଗଦେ ସର୍ବାହୀଟିଷିଦ୍ଧି ହୃଦି-
ସ୍ମୂଦିତି ॥

ନବବୂନ୍ଦେତି । ହଞ୍ଚେତି । ତାତ୍ତ୍ଵ ଶୂର୍ଯ୍ୟଶ୍ରୀ । ଯେନ ତାତେନ । ବିପ୍ରଯୋଗଂ ବିଶ୍ଵୋ-
ଗୋତ୍ତ୍ଵିତ୍ୟର୍ଥଃ । ନିଜ-ନିର୍ବାରଃ ନବବୂନ୍ଦାବନଶ-କାଲିନ୍ଦୀ-ନିର୍ବାରଃ ॥

ରାଧେତି । ସତ୍ୟ-ସତ୍ୟ, ଅସମୀ ସଂଜ୍ଞାପି ମେ କଥିତଃ, ବଂସେ ରାଧେ !
ଶ୍ରମକେ ତ୍ୟ ହଞ୍ଚଃ ଗତେ ସର୍ବାତ୍ମିଷିଦ୍ଧିର୍ବିଷ୍ୟତୀତି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଉତ୍କର୍ଷାର ସହିତ) ଶୁନ୍ଦର ! ବନ୍ଦନା କରି, ବିଶା-
ଖାକେ ଅବଲୋକନ କରାନ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ନବବୂନ୍ଦାର ମୁଖେର ପ୍ରତି ମୂର୍ତ୍ତିପାତ କରିତେ ଲାଗି-
ଲେନ) ॥

ନବବୂନ୍ଦା । ସଥି । ବିଶାଖା ଆମାକେ ସଲିଯାଛେନ, ହାଯ ! ପିତାର
ଆଜ୍ଞାଯ ଆମି ହତ ହଇଲାମ, ପିତା ଶୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଆମାକେ
ନିଷେଧ କରିଯାଛେନ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶ୍ରମନ୍ତକମଣିର ବିଚ୍ଛେଦ
ଥାକିବେ, ତାବେ ତୁମି ଆପନାର ପ୍ରିୟମଥୀକେ ଦର୍ଶନ କରିବା
ନା, ଏ କାରଣ ଆମି ଶ୍ରୀଯ ନିର୍ବାରେଇ ଅର୍ଥାତ୍ ପର୍ବତ-ସରଣା-
ପ୍ରତେଇ ବାସ କରିତେଛି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ, ମାତ୍ରା ସଂଜ୍ଞା ଓ ଆମାକେ ସଲିଯାଛେନ,

ନବରୂପା । ଦେବ ! ପଶ୍ୟ ପଶ୍ୟ,

ଶ୍ଵିତଂ ବାସନ୍ତୀଭିର୍ଗିରିଧର ! ଶିରୀଈଷଃ କୁଞ୍ଚମିତଂ,

କଦମ୍ବେରଙ୍କୁଳଂ, ହୟିତମଭିତୋ ଜାତିଭିରଳଂ ।

ଉଦୀର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଣ୍ଣାମେଃ, କଳୟ ଫଲିନୀଭିରୁକୁଲିତଂ,

ଶୁହର୍ମଧବାନୀନାଂ କୁରୁତି ଯୁଗପଦ୍ବେତ୍ୟମିଦଂ ॥ ୧୭ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ପ୍ରିୟେ ! ପଶ୍ୟ ପଶ୍ୟ,

ନବରୂପେତି । ବାସନ୍ତୀଭିରିତି ସମସ୍ତ । ଶିରୀଈଷରିତି ଶ୍ରୀମତ । କଦମ୍ବରିତି
ବର୍ଷାଗଂ । ଜାତିଭିରିତି ଶରଦଃ । ପର୍ଣ୍ଣାମେରିତି ହେମସ୍ତଷ୍ଠ । ଫଲିନୀଭିରିତି ଶୀତଶ୍ରୀ
ପ୍ରବେଶୋ ଦର୍ଶିତଃ । ବାସନ୍ତୀ ମାଧ୍ୟମିତା । ଜାତୀ ସମ୍ପଦା । ପର୍ଣ୍ଣମୋ ଜନ୍ମିରବିଶେଷଃ ।
ଫଲିନୀ ଶାମିତା । ଜନ୍ମିରୋପ୍ୟଥ ପର୍ଣ୍ଣମେ କଟିଶ୍ଵରକୁଠେରକାବିତ୍ୟମରଃ ॥ ୧୭ ॥

ସଂମେ ରାଧେ ! ଶ୍ରମ୍ଭକମଣି ସଥନ ତୋମାର ହଞ୍ଚଗତ ହଇବେ,
ତଥନ ତୋମାର ମର୍ବାଭୀଷ୍ଟ-ମିଳି ହଇବେ ॥

ନବରୂପା । ଦେବ ! ଦେଖୁନ ଦେଖୁନ,

ହେ ଗିରିଧର ! ବାସନ୍ତୀ ଅର୍ଥାଏ ମାଧ୍ୟମିତା-ମକଳ ଈଷଙ୍କ
ହାଶ୍ୱାସିତ, ଶିରୀଷ-ମକଳ କୁଞ୍ଚମିତ, କଦମ୍ବ-ମକଳ ଉଙ୍କୁଳ,
ଜାତି ଅର୍ଥାଏ ଚାମେଲୀ-ମକଳ ପ୍ରହମିତ, ଜନ୍ମିର-ମକଳ ଉଦ୍ଗତ
ଏବଂ ଫଲିନୀ ଅର୍ଥାଏ ପ୍ରିୟାଶ୍ୱରକ୍ଷ-ମକଳ ଶୁକୁଲିତ ହଇଯା ବାର-
ଶ୍ଵାର ସମ୍ପଦାଦି ଧାତୁ-ମକଳେର ସମ୍ପଦ ଏକକାଳୀନ ପ୍ରକାଶ କରି-
ତେଛେ ॥ ୧୭ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ପ୍ରିୟେ ! ଦେଖ ଦେଖ,

କୁଚିଦ୍ବୁନତି କୋକିଳଃ ସମତି ହସ୍ତ ! ଝିଲ୍ଲୀ କଚିଂ
କୁଚିଷ୍ଟତି ଚନ୍ଦ୍ରକୀ ରଟତି ରାଜହଂସଃ କଚି ।
କିଥି ବିରାଗତି କୁଚିଂ କଚନ ରୋତି ହାରୀତକା
ତନୋତି ସମିତିମୁଦ୍ଦଂ ମମ ପରାଯିତୁନାମର୍ମୋ ॥ ୧୮ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ଦେବ ! ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ,

କଥକିନ୍ଦପି ଦନ୍ତରାଂ ଫଣିକୁଳଶ୍ଚ ଶ୍ଵରାଙ୍ଗଳାଂ
ପାଲାଧ୍ୟ କୃତ-ମଜ୍ଜନଃ କମଳଭାଜି-ପଞ୍ଚା-ଜଳେ ।
ଆତୁଂ ଭୁଜଗଭୋଜିନୋ ନନ୍ଦୁ ପଟୀର-ପୃଥ୍ବୀଧରା-
ତୁବନ୍ତମିବ ମେବିତୁଂ ମରତୁପୈତି ବ୍ରଦ୍ଧାବନଂ ॥ ୧୯ ॥

କୁଞ୍ଛ ଇତି । କୁଞ୍ଛେହପି ବନ୍ଦତାଦିନାଃ ପ୍ରେବଃ ବର୍ଣ୍ଣତି କଚିଦିତ୍ୟାଦିନା ।
ଝିଲ୍ଲୀ କୀଟବିଶେଷଃ । ରଟତି ଶବ୍ଦଃ କରୋତି । କିଥି ଗକ୍ଷିବିଶେଷଃ । ସମିତିଃ
ସମ୍ପାଦତଃ ॥ ୧୮ ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ବାମସ୍ତିକମନିଲମାଲକ୍ଷ୍ୟାଂପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟାତେ କଥକିନ୍ଦିତ୍ୟାଦି । ପଞ୍ଚା
ନଦୀବିଶେଷଃ । ଭୁଜଗଭୋଜିନୋ ଗର୍ଭତ୍ୱ । ପଟୀର-ପୃଥ୍ବୀଧରାଂ ଚନ୍ଦନଗିରେ ॥ ୧୯ ॥

କୋନ ସ୍ଥାନେ କୋକିଳ ଶବ୍ଦ କରିତେଛେ, କୋନ ସ୍ଥାନେ
ଝିଲ୍ଲୀ-କୀଟ ରଥ କରିତେଛେ, କୋନ ସ୍ଥାନେ ମୟୁର ଭୂତ୍ୟ କରି-
ତେଛେ, କୋନ ସ୍ଥାନେ ରାଜହଂସ ଶବ୍ଦ କରିତେଛେ, କୋନ ସ୍ଥାନେ
କିଥି-ପକ୍ଷୀ ରଥ କରିତେଛେ ଏବଂ କୋନ ସ୍ଥାନେ ହାରୀତକା-ପକ୍ଷୀ
ଭ୍ରମି କରିତେଛେ, ହାୟ ! ଏଇକୁପେ ଋତୁ-ମକଳେର ମର୍ମିପାତ
ଆମାର ପରମ ଆନନ୍ଦ ବିଷ୍ଟାର କରିତେଛେ ! ॥ ୧୯ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ଦେବ ! ଦେଖୁନ ଦେଖୁନ,

ପବନ କଥକିଂ ମର୍କୁଲେର ଦନ୍ତର ଶ୍ଵରଦେଶସ୍ଵରୂପ ଚନ୍ଦନ-ପର୍ବତ
ହୁଇତେ ପଲାଯନପୂର୍ବକ କମଳଶାଲିନୀ ପଞ୍ଚା-ନଦୀର ଜଳେ ମ୍ରାମ

କୁଷ୍ଣ । (ତରୁ-ଶୁଦ୍ଧାବଳୀମବଲୋକ୍ୟ ।)

କଦମ୍ବଃ ! କ୍ଷେମଃ ସଃ ଶିବକୁଳମିତୋ ହଣ୍ଡ ! ବକୁଳଃ !
ଫଲିନ୍ଦଃ ! କଲ୍ୟାଣଃ; ଭବିକମଭିତଃ ପୀଲୁ-ତରବଃ !
ଆମାନ୍ଦ୍ୟଃ ମାକନ୍ଦାଃ ! କିମବିକଳତା ପୁଣ୍ୟକଳତା-
ଚିରେଣାସୌ ସୂର୍ଯ୍ୟାନନ୍ଦୁମରତି ରାଧା-ସହଚରଃ ॥ ୨୦ ॥
ନବବୃଦ୍ଧା । ଦେବ ! ନବାଭିସାର-ମନ୍ଦିରୀକୃତ-କନ୍ଦମୋହିଯାନନ୍ଦୀଖର-
ଗିରିଯୁଦ୍ଧମୁଦ୍ଦିଗରତି ॥

କୁଷ୍ଣ ଇତି । ଫଲିନ୍ଦ ଇତି ପ୍ରିୟଙ୍କରଃ । ମନ୍ଦମୁଦ୍ଦ ଭାବଃ ମାନ୍ଦ୍ୟଃ ନ ମାନ୍ଦ୍ୟଃ
ଅମାନ୍ଦ୍ୟଃ କୁଶଳ ମିତ୍ୟର୍ଥଃ । ରାଧାସହଚରଃ ରାଧାସନ୍ଧୀ ସନ୍ ॥ ୨୦ ॥

କରିଯା ଆପଣି ଯେ ଭୁଜଗଭୋଜି ଗରୁଡ଼େର ପ୍ରଭୁ, ଇହା ଜାମିଯାଇ
ଯେନ ଆପନାକେ ମେବା କରିତେ ବୃଦ୍ଧାବନେ ଆସିତେଛେ ॥ ୧୯ ॥
ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଣ । (ତରୁ ଓ ଲୁତ୍ତା ସକଳକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ।)

ଅହେ କଦମ୍ବ ମକଳ ! ତୋମାଦେର ତ କୁଶଳ ? ହେ ବକୁଳ-
ତରୁଗଣ ! ତୋମାଦେର ତ ଏ ଘାମେ ମର୍ବି ପ୍ରକାରେ ମନ୍ଦଳ ? ହେ
ପ୍ରିୟଙ୍କୁ-ମକଳ ! ତୋମାଦେର ତ କଲ୍ୟାଣ ? ହେ ପିଲୁବୁକ୍ଷମୁହ !
ତୋମାଦେର ତ ମର୍ବାଙ୍ଗୀନ କୁଶଳ ? ହେ ଆତ୍ମବୁକ୍ଷନିକର ! ତୋମା-
ଦେର ତ ମନ୍ଦଳ ? ହେ ଗାଧବୀଲତା-ଶ୍ରେଣି ! ତୋମାଦେର ତ କ୍ଷେମ ?
ହୀଁ ! ଚିରକାଳେର ପର ଏହି ଶ୍ରୀରାଧା-ସହଚର ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଣ ତୋମାଦେର
ଅନୁମରଣ କରିତେଛେ ॥ ୨୦ ॥

ନବବୃଦ୍ଧା । ଦେବ ! ଏହି ନନ୍ଦୀଖର-ଗିରି ଦ୍ଵୀଯ-ଶୁଦ୍ଧାକେ ନବାଭ୍ରତ-
ଜାରେର ମନ୍ଦିର-ସ୍ଵନ୍ନାପ କରିଯା ଆନନ୍ଦ-ଉଦ୍‌ଗାତ୍ର କରିତେଛେ ॥

କୁର୍ଖ । (ରାଧାଂ ପଣ୍ଡନ ।)

କିମୁତୁଞ୍ଜେ କ୍ଷାଗୋଦରି ! ପରିଚିନୋସି କ୍ଷିତିଭୃତ-

ସ୍ତାନ୍ତେ ତିର୍ତ୍ତଭୂର୍ବ ତରଳଦୂଶମେତାଂ ଯୁଗବଧୁଂ ।

ନିରାତକଂ ଯା ତେ ମରକତମଯୀଂ ହାରଳତିକାଂ

ସବସ୍ତ୍ରୟ-ଆସ୍ତ୍ର୍ୟାବ୍ରତମତିରଦାଜ୍ଞୀମୁପଦଃ ॥ ୨୧ ॥

ରାଧା । କୀମ ଏ ପରିଚିନିମୂସଂ, ଏମା ମହ ପିଅସହୀ ରଙ୍ଗିଣୀ ନାମ
କୁରନ୍ତୀ ॥

କୁର୍ଖ ।

ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଯାଂ ଶୁଦ୍ଧରଲୋକି ଯମା ବିଶାଳା

କଳ୍ୟାନି ! ବଲ୍ଲୟ-କୁଦୟକ-ମଲ୍ଲଲୀଳା ।

କୁର୍ଖ ଇତି । କ୍ଷିତିଭୃତଃ ନଳୀଥର ନାମ ପର୍ବତତ୍ତ୍ଵ । ନିରାତକଃ ନିର୍ଭୟଃ ।
ଅଦାଜ୍ଞୀଂ ଅଦଶ୍ର । ଅମୁପଦଃ ପ୍ରତିକ୍ଷଣଃ ॥ ୨୧ ॥

ରାଧେତି । କଥାର ପରିଚେଷ୍ୟାମି, ଏବା ଯମ ପ୍ରିସଥୀ ରଙ୍ଗିଣୀ ନାମ କୁରନ୍ତୀ ॥

କୁର୍ଖ ଇତି । ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ହିତା ॥ ୨୨ ॥

ଶ୍ରୀକୁର୍ଖ । (ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ।)

ହେ କ୍ଷାଗୋଦରି ! ନଳୀଥରଗିରିର ଉଚ୍ଚତଟେ ଦଂଗ୍ରୟମାନା
ଚଞ୍ଚଳାଙ୍ଗୀ ହରିଣୀକେ କି ଚିନିତେ ପାରିଯାଇ ? ଏହି ଯୁଗବଧୁଇ
ନିର୍ଭୟେ ତୋମାର ମରକତମନିମଯୀ ହାରାବଲୀକେ ସବ୍ରତ୍ତ-ଭ୍ରମେ
ନିରନ୍ତର ଦଂଶନ କରିତ ॥ ୨୧ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଚିନିବ ନାକେନ ? ଏ ଆମାର ରଙ୍ଗିଣୀ ନାମେ ପ୍ରିୟମଥୀ
କୁରନ୍ତୀ ॥

ଶ୍ରୀକୁର୍ଖ ।

କଳ୍ୟାନି ! ଆମି ଯାହାର ଉପର ଉତ୍ସବେଶନ କରିଯା ନିରନ୍ତର

ନେଯ়ଂ ବରୋପଳମୟୀ ଶରଦତ୍ତୁ ଶୁଭ୍ରା
ବିଭାଜତେ ଗହୁପବେଶ-ବିଲାମପୀଠୀ ॥ ୨୨ ॥

ରାଧା । ନବବୁଦ୍ଧ ! କୋ ଏମୋ ପୁଷ୍ପଫେହିଂ ଧାଉକେମନ-ଥବଅଂ
ବିଡ଼ିଷ୍ଵେଦି ॥

ନବବୁଦ୍ଧ ! ମରଲେ ! କୁଞ୍ଜକେହିଯଂ ॥

ରାଧା । (ପୁଷ୍ପସ୍ତବକମୁଦ୍ରତ୍ୟ ପଶୁଭୂତି) ହଙ୍କୀ ହଙ୍କୀ ! ଏଥ ଲୀଣୋ
ଛୁଟ୍ଟ-ଭମରୋ ଚିଟ୍ଟନି ॥

(ଇତି ସାଖବନ୍ ନାଟ୍ୟତି) ॥

ରାଧେତି । ନବବୁଦ୍ଧ ! କ ଏହ ପୁତ୍ରୋନ୍ଦିଗକେଶର-ତ୍ରତ୍ୱଂ ବିଡ଼ିଷ୍ଵେତି ଏ
ରାଧେତି । ହା ଧିକ୍ ଧିକ୍ ! ଅତି ଲୀନୋ ଛୁଟ୍ଟ-ଭମରଣ୍ଟିଷ୍ଟତି ॥

ଗୋପ-କଦମ୍ବର ମଲଲୀଲା-ନିରୀକ୍ଷଣ କରିତାମ, ମେହି ଏହି ଶୁଭ-
ପାଷାଣମୟୀ ଆମାର ଉପବେଶନ-ବିଲାମେର ପୀଠ ବିରାଜ କରି-
ତେବେ ॥ ୨୨ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ନବବୁଦ୍ଧ ! ପୁଷ୍ପ-ସକଳଦ୍ଵାରା ନାଗକେଶର ତ୍ରବକକେ
ବିଡ଼ିଷ୍ଵିତ କରିତେବେ, ଏ କେ ୧ ॥

ନବବୁଦ୍ଧ ! ମରଲେ ! ଇହାର ନାମ କୁଞ୍ଜକୁର୍କ୍ଷ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ପୁଷ୍ପ-ସ୍ତବକ ଉତୋଲନପୂର୍ବକ ଅବଲୋକନ କରିଯା ।)
ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ଏହି ପୁଷ୍ପ-ସ୍ତବକେ ଛୁଟ୍ଟ-ଭମର ଲୁକାଯିନ୍
ହେଇଯା ରହିଯାଇଛେ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଭୟ ପ୍ରକାଶ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

কৃষ্ণঃ ।

চকিত-কুরুময়নে ! বিশুঁক ভৃঙ্গেণ সঙ্গতং বিটপং ।

কুজ্জাঃ স্বত্র ! ভয়স্ত প্রভবত্তুবঃ কিল ভুবি খ্যাতাঃ ॥ ২৩ ॥
নববৃন্দা । (স্বগতং) দেবস্ত গিরমাকর্ণ্য সশ্চিতমপাঙ্গং কুণ-
যন্তী রাধিকেয়ং মাম্বলোকতে ॥

(প্রকাশং ।)

সখি ! স্বয়মেব পৃচ্ছ পুণরৌকাক্ষং ॥

কৃষ্ণঃ । নববৃন্দে ! নিরাতক্ষমুচ্যতাঃ, কিষ্ণে সখী-বিবক্ষিতং ॥

কৃষ্ণ ইতি । বিটপং সপুঞ্চ-পল্লবঃ । কুজ্জাবৃন্দাঃ, ভয়স্ত তদীয়-পুণ্যস্ত, প্রভ-
বত্তুব উৎপত্তিস্থানানি । ভয়ঃ কুজ্জকপুষ্পে আদিতি কোষঃ । ভয়ঃ প্রতিভৱে
আমে প্রস্তুনে কুজ্জকস্ত চেতি নানার্থঃ ॥ ২৩ ॥

নববৃন্দেতি । কুণযন্তী বক্রযন্তী ॥

শ্রীকৃষ্ণঃ ।

চঞ্চল-হরিণাক্ষি ! এই ভঙ্গসঙ্গত পুষ্পের সহিত শাথা ও
পল্লব পরিত্যাগ কর, হে স্বত্র ! এই কুজ্জবৃক্ষই ভয়ের
(পুষ্পের) উৎপত্তি স্থান বলিয়া পৃথিবীতে বিখ্যাত ॥ ২৩ ॥
নববৃন্দা । (মনে মনে) শ্রীকৃষ্ণের কথা শুনিয়া এই শ্রীরাধা

হাস্তসহকারে অপান বক্র করত আমাকে অবলোকন
করিতেছেন ॥

(প্রকাশপূর্বক ।)

সখি ! স্বয়ঃই কমললোচনকে জিজ্ঞাসা কর ॥.

শ্রীকৃষ্ণঃ । নববৃন্দে ! নির্ভয়ে বল, তোমার সখীর বিবক্ষিত
কি ? অর্থাৎ ইনি কি বলিতে ইচ্ছা করিতেছেন ? ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ଦେବ ! କୁଞ୍ଜାମଙ୍ଗଃ ଖଲୁ ମଧୁସୂଦନସ୍ତ ପରମାନନ୍ଦମେବ
ତୁଳିଲଯତି, କଥଂ ମୁ ଭସମିତି ॥

କୃଷ୍ଣଃ । (ସମ୍ମିତଃ) ନବବୁଦ୍ଧେ ! ଯୁଷା ଶକ୍ତିନୀ ତବ ସଥୀ, ପଞ୍ଚ
କୁଞ୍ଜାମଙ୍ଗମନ୍ତ୍ରୀ କୁର୍ବିନ୍ଦୁମାନମାମୋଦବାଶିତ-କାନନମାମେନମେବ
ଧାବତି ॥

ରାଧା । (ସଭ୍ୟଃ) ହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ ! ଚଞ୍ଚଳ-ଚଞ୍ଚରୀଅ ! ଚିଟ୍ଟ ଚିଟ୍ଟ,
ଏମା ଲୀଳାକମଳେଣ ତାଡ଼େମି ତୁମଂ ଧିଟ୍ଟଃ ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । କୁଞ୍ଜାନାମାମଙ୍ଗଃ । ପକ୍ଷେ, କୁଞ୍ଜାଯାଃ ମଙ୍ଗଃ । ମଧୁସୂଦନତ ଅମ୍ବ-
ରତ କୃଷ୍ଣତ ଚ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଆଯଃ ମଧୁସୂଦନଃ ॥

ରାବେତି । ହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ ! ଚଞ୍ଚଳ-ଚଞ୍ଚରୀକ ! ତିଟି ତିଟି, ଏଷା ଲୀଳାକମଳେଣ
ତାଡ଼େମି ହାଃ ଧୁଟ୍ଟଃ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ଦେବ ! କୁଞ୍ଜାର ସଙ୍ଗଇ ମଧୁସୂଦନେର (ଭୟରେର) ପରମା-
ନନ୍ଦ ବର୍କିତ କରେ, ତବେ ଇହାତେ ଆର ଭୟ କି ? ॥

ଆଶ୍ରମଃ । (ହାତେର ସହିତ) ନବବୁଦ୍ଧେ ! ତୋମାର ସଥୀ ମିଥ୍ୟା
ଶକ୍ତା କରିତେଛେନ, ଦେଖ, ଏହି ମଧୁସୂଦନ କୁଞ୍ଜା-ମଙ୍ଗ ପରି-
ତ୍ୟାଗପୂର୍ବିକ ମୁଖଦୋଗନ୍ଧେ କାନନମାଦକାରିଣୀ ଶ୍ରୀରାଧାର
ପଞ୍ଚଟାଃ ପଞ୍ଚଟାଃ ଧାବିତ ହିତେହେ ॥

ଆଶ୍ରମା । (ଭୟର ସହିତ) ହା କଷ୍ଟ ହା କଷ୍ଟ ! ଅରେ ଚଞ୍ଚଳ-
ଭୟ ! ତୁହି ଅତି ଧୂର୍ତ୍ତ, ଥାକ୍ ଥାକ୍, ଏହି ଆମି ତୋକେ
ଶ୍ରୀଡ୍ଵା-କମଳେର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରହାର କରିତେଛି ॥

କୁଷ୍ଠଃ । ପଶ୍ଚ ପଶ୍ଚ,

ପଳାସେ ନୋଲ୍ଲାସଂ ବହତି ବିଫଳଃ ବେତ୍ତି ଫଲିନୀଃ
ନ ବାସଂ ବାସନ୍ତ୍ୟାଃ ଶ୍ରୀଯତି କୁମୁଦେ ଯାତି ନ ମୁଦଃ ।
ମଧୁକ୍ରେ ମାଧ୍ୟୌକଂ ନ ଧୟତି ନବଃ ନୈତି ଲବଲୀଃ
ମଦେନାତୁଦନ୍ତସ୍ଵ ବଦନ-ଗଞ୍ଜାମଧୁକରଃ ॥ ୨୪ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା ।

ଭ୍ରମାରାତ୍ମନିର୍ବିର୍ବିଟପିତ୍ତତ୍ରାତପତ୍ରାବଲୀ-
ପଲ୍ୟକ୍ଷା ସ୍ଫଟିକୈରଲଙ୍ଘତିକୁଳଃ ଧୌତୋଜ୍ଜ୍ଵଲେର୍ଧାତୁଭିଃ ।

କୁଷ୍ଠ ଇତି । ପଳାସେ କିଂଗୁକେ । ଫଲିନୀଃ ପ୍ରିୟଙ୍କୁଃ । ଲବଲୀଃ ହଲକଣ୍ଠୀତି
ମୌଚୋକ୍ତିଃ ॥ ୨୪ ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । ଦେଖ ଦେଖ,

ଏହି ମଧୁକର ତୋମାର ବଦନ-ଗଞ୍ଜେ ଅନ୍ଧ ହଇୟା ପଳାସେ ଆର
ଉଲ୍ଲାସ ପ୍ରକାଶ କରିତେଛେ ନା, ପ୍ରିୟଙ୍କୁକେ ବିଫଳ ବିବେଚନା
କରିତେଛେ, ବାସନ୍ତୀର ବାସକେ ଆଶ୍ରୟ କରିତେଛେ ନା, କୁମୁଦେର
ପ୍ରତି ଆର ଆମୋଦ ନାଇ, ମଧୁକେ ଓ ମାଧ୍ୟୌକେର ପ୍ରତି ଧାବିତ
ହଇତେଛେ ନା ଏବଂ ଲବଲୀର ପ୍ରତି କିଞ୍ଚିତକାଳେର ଜନ୍ମଓ ଗମନ
କରିତେଛେ ନା, ହେ ପ୍ରିୟେ ! କେବଳ ତୋମାର ବଦନ-ଗଞ୍ଜନିର-
ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵନ-ମଦେ ଅନ୍ଧ ହଇୟାଛେ ॥ ୨୪ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା ।

ଯେ ସ୍ଵୀଯ-ଦେହଙ୍କ ନିର୍ବିର-ମକଳବ୍ରାରୀ ଭଙ୍ଗାର ଅର୍ଥାତ୍ ଜଳପାତ୍ର-
ବିଶେଷ, ବ୍ରକ୍ଷମମୁହ୍ସାରା ଛତ୍ର, ସ୍ଫଟିକଶିଳ୍ପା-ମକଳବ୍ରାରା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ,

ରଜ୍ଞାନାଂ ନିକୁରସ୍ତକେନ ହୟରେ ଯେନାର୍ପିତା ଦର୍ଶଣାଃ
ମୋହୟଃ ରାଜତି ଶେଖରଃ ଶିଥରିଣାଃ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନାଥ୍ୟୋଗିରିଃ ॥ ୨୫
କୃଷ୍ଣଃ ।

ବିଲମ୍ବି କିଳ ମୋହୟଃ ପଶ୍ଚ ମତୋ ମୟୁରଃ
ଶିଥରଭ୍ରୁବିନିବିଷ୍ଟତ୍ସବି ! ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଶ୍ଚ ।
ମୁହୂରମଲଶିଥ ଓଃ ତାଣ୍ଡ୍ୱବସ୍ୟାଜିତତ୍ୱେ
ସ୍ୟକିରତୁପହରନ୍ ସଃ କର୍ଣ୍ଣପୂରୋତ୍ସବାୟ ୨୬ ॥
ରାଧା । ତାଣ୍ଡ୍ୱବିକ-ଶିଥଶିରାଜ ! ଚିରଃ ବଡ଼ଚେହି ॥

ନସ୍ଵଦେତି । ହୃଦ୍ବାଦି-ଦର୍ଶଣାତ୍ମା ହରମେହର୍ପିତାଃ ମୋହୟଃ ଗିରିରିତ୍ୟଷ୍ଟମଃ ॥ ୨୫ ॥
କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଯେ ମୟୁରକେ ତୁଭ୍ୟମମଲଶିଥ ଗୁମୁହର୍ତ୍ତୁ ତାଣ୍ଡ୍ୱବସ୍ୟାଜିତଶିକ୍ଷେପ
ଶଃ ॥ ୨୬ ॥

ରାଧେତି । ତାଣ୍ଡ୍ୱବିକ-ଶିଥଶିରାଜ ! ଚିରଃ ବର୍କିଷ ॥

ବିଶୁଦ୍ଧ ଉତ୍ସବ-ଧାତୁନିକର ଦ୍ଵାରା ଆଭରଣ ଏବଂ ରଜ୍ଞମୁହୂରା
ଦର୍ଶନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଯା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ମର୍ମଣ କରିଯାଛେ, ଏହି ମେଇ
ପରିତତୁଡ଼ାମଣି ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ନାମକ ଗିରି ଶୋଭିତ ହଇଯା ରହି-
ଯାଛେ ॥ ୨୫ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ଥିଯେ କୁଶାଙ୍ଗି ! ଯେ ମୟୁର ବାରସ୍ଵାର ନୃତ୍ୟଚଛଲେ ତୋମାର
କର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭୂଷଣ ନିମିତ୍ତ ପୁଚ୍ଛ-ସକଳ ଅର୍ପଣ କରିଯାଛିମ, ଏକଣେ
ଏହି ମେଇ ମଦମତ-ମୟୁର ଗୋବର୍ଦ୍ଧନେର ଶିଥର-ଭୂମିତେ କ୍ରୀଡ଼ା କରି-
ତେବେ, ଅବଲୋକନ କର ॥ ୨୬ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ହେ ତାଣ୍ଡ୍ୱବିକ-ଶିଥଶିରାଜ ! ଚିରକାଳ ବର୍କିତ ହୁ ॥

କୃଷ୍ଣ । ପିରେ ! ସ୍ଵର୍ଗରେ କିମୁ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନତଃ କଲିନ୍ଦଜା ପଦବୀ ॥
ରାଧା । କୌମ ଶୁଭୀରଙ୍ଗଦି ॥

(ଇହି ସଂକ୍ଷିତେବ ।)

ଅଗ୍ରେ ଚମ୍ପକ-ଚକ୍ରମଣ ପୁରତୋ ପୁଷ୍ପାଗରୀୟୀ ତତୋ
ଜଞ୍ଚୁନାଂ ନିକୁଳରକଂ ତୁନଭିତ୍ତସ୍ତ୍ରୀ କଦମ୍ବାଟିବୀ ।
ଇତ୍ୟଚୈରଖ୍ୟାଖିଭିଃ ପରିଚିତେରେଭିଃ କ୍ରମାଦାଚିତ୍ତଂ
କାଲିନ୍ଦୀଯୁପତିଷ୍ଠତେ ଗିରିତଟାଂ ପହାଂ ଅଥୀଯାନମୋ ॥ ୨୭ ॥
କୃଷ୍ଣ । (ଶ୍ରୀହା) ତଦେହି ପତଙ୍ଗତନୟାମନୟା ପଦବ୍ୟା
ପ୍ରୟାମଃ ॥

ରାଧେତି । କମ୍ବାନ୍ତ ଅର୍ଥରେ ॥

ଅଗ୍ରେ ଚେତି । ଅଗ୍ର ଚମ୍ପକ-ଚକ୍ରମ । ପୁଷ୍ପାଗୋ ନାଗକେଶରଃ । ନିକୁଳରସଃ ସମୂହଃ ।
ପରିଚିତେଜ୍ଞାତିଃ । କାଲିନ୍ଦୀତି ଦେଖାଧେତି ହିତୀଯା । ଉପତିଷ୍ଠତେ ଉପହିତୋ
ଭବତି ॥ ୨୭ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ପିରେ ! ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ହଇତେ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସାଇବାର ପଥ କି
ସ୍ମରଣ ଆଛେ ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ସ୍ମରଣ ନା ହଇବେ କେନ ! ॥

(ଏହି ସମ୍ପର୍କ ମଂକୁତଭାଷ୍ୟ ।)

ଅଗ୍ରେ ଚମ୍ପକବୁଞ୍ଜ-ମକଳ, ତାହାର ଅଗ୍ରେ ପୁଷ୍ପାଗଶ୍ରେଣୀ, ତୃ-
ପରେ ଜଞ୍ଚୁବୁଞ୍ଜସମୂହ, ତାହାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଉଚ୍ଚ କଦମ୍ବବନ୍ ଇତ୍ୟାଦି
ବୁହୁ ବୁହୁ ବୁଞ୍ଜ-ମକଳେ କ୍ରମଶଃ ପରିଚିତ ବିଖ୍ୟାତ ପଥ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ
ହଇତେ କାଲିନ୍ଦୀତଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଶ୍ଵିର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା ରହିଯାଛେ ॥ ୨୭ ॥

(ଇତି ସର୍ବେ ତଥା କୁର୍ବିଷ୍ଟି) ॥

ନବସୁନ୍ଦା ।

ଅଗଳାଲିତ-ସଲିଲେଖଃ

କମଳାବଲିତିଃ ପୁରଃ ପାତ୍ରୀତ-ବାରା ।

ଅମଳା ସମ୍ମା ଯାହୀ

ମମଳାଶ୍ଚ ନେତ୍ରରୋଷ୍ଟଶୁତେ ॥ ୨୮ ॥

କୃଷ୍ଣଃ ।

ଶ୍ରୀତ୍ୟା କୁଣ୍ଡଲିତଃ କୁଲେନ ମରତାଃ କୃଷ୍ଣଃ ଶିଥଣୋକ୍ରିୟେ--
ରେଷ ସ୍ପର୍କିତ-ନେତ୍ରଷ୍ଟରୁଚିଭିର୍ଭା ଭୌରଶାଥୀପୁରଃ ।

ନବସୁନ୍ଦେତି । ଭ୍ରମେଣ ଲାଣିତଃ ସଶ୍ଵରଃ ସା । ଭ୍ରମଃ ଭ୍ରମଃ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଇତାର୍ଥଃ ।
ଧାରୀ ସ୍ଵରୂପସ୍ତ୍ରୀଯାରିତ୍ୟମରଃ ॥ ୨୮ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଶ୍ରୀତ୍ୟା ପ୍ରେରା, ନେତ୍ରଷ୍ଟରୁଚିଭିତ୍ୱି ସ୍ପର୍କିତଃ ନେତ୍ରସମୁହଞ୍ଚ କୁଚି-

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ହାତ୍ୟା କରିଯା) ତବେ ଆଇସ, ଆମରା ଏହି ପଥ-
ଦିଯା ମୂର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରୀ-ସମ୍ମାର ତଟେ ଗମନ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ମରକୁ ପରିଷ୍ଠାନ କରିଲେନ) ॥

ନବସୁନ୍ଦା ।

ଆହା ! ଏହି ବିଶୁଦ୍ଧା ସମଭଗିନୀ ସମୁନ୍ଦା ଜଳଯୁଗ୍ମା ଓ ନିର୍କର-
ମରକୁ କମଳଶ୍ରେଣୀପରିବ୍ୟାପ୍ତା ହଇଯା ଆମାର ନେତ୍ରରୁହେର ଆନନ୍ଦ
ବିଧାନ କରିତେ ମାଗିଲେନ ! ॥ ୨୮ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ଥିଯେ ! ଅଗ୍ରେ ଅବଲୋକନ କର, ଏହି ସମୁନ୍ଦାତଟିବର୍ତ୍ତି ଭାଭୌର-
ତରୁ ଅଣ୍ୟ-ନିବନ୍ଧନ ସାଯୁମୟହେ କୁଣ୍ଡଲିତ ଓ ନନ୍ଦ-ସ୍ପର୍କାକାରି

ବିଭାଗଃ ଶତକେଟି-ମଣିତ-ମହାଶାଖା-ଭୁଜୋଦ୍ଦୁତାଃ
କାଲିନ୍ଦୀତଟମଣ୍ଡଳେ ବିଟପିନାମାଥଶୁଳକସଂ ସର୍ବୋ ॥ ୨୯ ॥
ରାଧା ।

ବନ୍ଧୁତରମରୋଲଦ୍ଵା

ବିମାରିଗ୍ରା ହାରିଗନ୍ଧବିସରେଣ ।

କୋମଳ-ମଲ୍ଲୀପୁଞ୍ଜୀ

ମୟୁଳକୁତ୍ୱମା ହରନ୍ତି ମେ ଚିତ୍ତଃ ॥ ୩୦ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । (ତନେବ ବନ୍ଧୁତରମରୋଲଦ୍ଵାଦୀ ପଠତି) ॥

ଦୈତ୍ୟଃ । “ଶତଃ କୋଟିରୋହଶ୍ରାବନ୍ତାଦୈଯନ୍ତିତା ମହାଶାଖା ଏବ ଭୁଜାଟୈଷକଦୁଷ୍ଟଃ
ଅଞ୍ଚଶୁଳକସଂ ବିଭାଗଃ । ପକ୍ଷେ, ଶତକେଟିବର୍ଜଃ । ଆଥଶୁଳକମିଶ୍ରାଃ ॥ ୨୯ ॥

ରାଧେତି । ବିମାରିଗ୍ରା ବ୍ୟାପିଗ୍ରା ମନୋହରଗନ୍ଧନିକରେଣ ବନ୍ଧୁତରମା ରୋଲଦ୍ଵା
ଦ୍ରମରା ଯୈଷ୍ଟେ । “ମୟୁଳ-ନିବହ୍ୟାହ-ମନୋହର-ବିନରବ୍ରଜାଃ” ଇତ୍ୟଘରଃ ॥ ୩୦ ॥

ମନୋହର ମୟୁରପୁଞ୍ଜ-ସକଳେ ଅବରୁଦ୍ଧ ଶ୍ରେଣୀ ଶତ ଶାଖାରୂପ
ଉପତ ଭୁଜଦୁତେ ଅବରୁଦ୍ଧ ହଇଯା କାଲିନ୍ଦୀର ତଟମଣ୍ଡଳେ ବୃକ୍ଷମକ-
ଲେନ ଇନ୍ଦ୍ରସ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଯାଛେ ॥ ୨୯ ॥

ଆରାଧା ।

ଶୋଭନ-ପୁଷ୍ପଶାଲିନୀ କୋମଳ ଘଲୀ-ସକଳ ସର୍ବତ୍ର ବ୍ୟାପି
ମନୋହର ଗନ୍ଧମୂହେ ଚକ୍ରଲ-ଭ୍ରମରପୁଞ୍ଜକେ ଅବରୁଦ୍ଧ କରିଯା ଆମାର
ଚିତ୍ତ ହରଣ କରିତେ ଲାଗିଲ ॥ ୩୦ ॥

ଆକୃଷଣ । (ଆରାଧାର ବନ୍ଧୁତରମା ଇତ୍ୟାଦି ଶୋକ ପାଠ
କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ହୁଳା । ତଥ ହାରମଂଘର୍ଣେନ ଶୁକୁମରଙ୍ଗସଃ ଶ୍ଵାଲିତଃ
ଶୁରମୌଗଙ୍କିଷ୍ଵରଜଃ ମରାଲୀ ଚଞ୍ଚପୁଟେନାଦୀଯ ପଶ୍ଚୋଡ଼ିନା ॥
କୃଷ୍ଣଃ । କଥମବରୋଧ-ଦୀର୍ଘିକାଦିଶଃ ପ୍ରସାତା ॥
ନବବୁଦ୍ଧା ।

ଅତିମୁକ୍ତେହିପି ବିମୁକ୍ତଃ ବ୍ରନ୍ଦାବନବାସ-ବାସମାନଙ୍କ ।
କୃଷ୍ଣମପି ନ ଖଲୁ କ୍ଷମତେ କୁଦ୍ରାଣଃ କା କଥାହିନ୍ୟେଷଃ ॥ ୩ ॥
କୃଷ୍ଣଃ । ପ୍ରିୟେ ! ଅଭୂତାନ୍ୟଭୂତପୂର୍ବମନ୍ଦମାନ୍ତିମୁକ୍ତମାଲତ୍ୟୋ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । (କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପର୍ତ୍ତନେମାର୍ଥାତ୍ମରଃ ବୋଧ୍ୟତେ) ତନ୍ତ୍ରଥା—ମଞ୍ଜୁଳଃ ଶୁଶ୍ରମଃ
ରଙ୍ଗୋ ସାମାଂ ତା ମେ ଚିତ୍ତଃ ହରନ୍ତି । ବନ୍ଦାତ୍ରଲା ହାରନାମକା ଏବ ମୋଳରୀ ସାମୁ
ତାଃ । କୋମାଳାନାଂ ମଜ୍ଜୀନାଂ ମଜ୍ଜୀକୁରୁମାନାଂ ଭୂଷାଦିକ୍ରମତୟା ପୁଞ୍ଜୋ ଯାମ୍ଭୁ ତାଃ ॥-
ନରବୁଦ୍ଧେତି । ଅତିମୁକ୍ତଃ ପୁଣୁକଃ । ପରେ, ଆପ୍ତମାଲୋକାଦିର୍ଜନଃ ॥ ୩ ॥
କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଅହତାନି ପ୍ରଚୂରାଣି । ନ ରୂତଃ ପୂର୍ବଦର୍ଶେ ଯେଷାଃ ତାନି ।

ନବବୁଦ୍ଧା । ସଥି । ତୋମାର ହାରେର ସଂଘର୍ଣେ ଶୁକୁମେର ବକ୍ଷଃଶ୍ଵଳ
ହଇତେ ଶୁରମୌଗଙ୍କିକେର ମାଲା ଶ୍ଵାଲିତ ହଇଯା ପଡ଼ାଯ ଐ ଦେଖ
ହଂସୀ ଚଞ୍ଚପୁଟ୍ଟାରା ଉତ୍ତୋଳନପୂର୍ବକ ଉଡ଼ିଯା ଚଲିଲ ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଅନ୍ତଃପୁରେର ଦୀର୍ଘିକାର ଦିକେ ଯାଇତେହେ କେନ ? ॥
ନବବୁଦ୍ଧା ।

ନାହୁ ବ୍ୟତିରୀଓ ସଥନ କ୍ଷମକାଳ ବ୍ରନ୍ଦାବନବାସେର ବାସନାକ୍ରମ
ଆନନ୍ଦ ପରିତ୍ୟାଗ କରିତେ ସମର୍ଥ ହେୟେନ ନା, ତଥନ ଅନ୍ତ କୁଦ୍ର-
ଦିଗେର କଥା କି ? ॥ ୩ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ପ୍ରିୟେ ! ମାଧ୍ୟୀ ଓ ମାଲତୀର ପୂର୍ବେ କଥନ ଏକପ
ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣେ ପୁଷ୍ପ ହୟ ନାହି, ଅତଏବ ଏହି ଏକଳ ପୁଷ୍ପ-

ପ୍ରସୂନାଶ୍ୱବଚିତ୍ତ୍ୟ କିମପ୍ଯପୂର୍ବମାପିତ୍ତଃ ଯୋଜିଯିଷେ, ସମୟା
ଗୁରୁକୁଳେ କଳାଭ୍ୟାସେ ଶିକ୍ଷିତଃ ॥

(ଇତି ଦୂରତଃ ପରିକ୍ରମ୍ୟ ସବିଶ୍ୱାସଃ ।)

କୋହୟଃ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟନ ମଗାପି ମନୋହରନ୍ ମଣିକୁଡ୍ୟମବଷ୍ଟତ୍ୟ
ପୁରୋ ବିରାଜିତେ ॥

(ପୁନର୍ବିଭାଗ୍ୟ ।)

ହସ୍ତ ! କଥମତ୍ରାହସେ ପ୍ରତିବିଷ୍ଵିତୋହସି ॥

(ଇତି ସୌଂଛୁକ୍ୟ ।)

ଆପୀଡ଼ଃ-କେଶବଦ୍ଵନମାଲ୍ୟଃ ॥

କୋହୟମିତି । ମଣିକୁଡ୍ୟମବଷ୍ଟତ୍ୟ ମଣିଗଞ୍ଜପିକାମାଶିତ୍ୟ ॥

ହସ୍ତେତି । ଅତ୍ ମଣିକୁଡ୍ୟ ॥

ଚଯନ କରତ କୋନ ଅଣୁର୍ବ ଶିରୋତୁଷନ ନିର୍ମାଣ କରିଯା
ଅଦାନ କରିବ, ଯେ ହେତୁ ଆମି ଗୁରୁକୁଳେ କଳାବିଦ୍ୟା
ଅଭ୍ୟାସ-କାଲୀନ ଇହା ଶିକ୍ଷା କରିଯାଛିଲାମ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଦୂରେ ଗମନପୂର୍ବକ ବିଶ୍ୱାସେର ସହିତ ।)

ଏ କେ ! ମାଧୁର୍ଯ୍ୟଦ୍ଵାରା ଆମାରଓ ମନ ହରଣପୁରଃମର ମଣିଭିତ୍ତି
ଅବଲମ୍ବନ କରିଯା ବିରାଜ କରିତେଛେ ! ॥

(ପୁନର୍ବାର ଅବଲୋକନ କରତଃ ।)

ହା��� ! ଆଁଗିଇ ଯେ ମଣିଭିତ୍ତିତେ ପ୍ରତିବିଷ୍ଵିତ ହଇଥାଛି ! ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଓଂବୁକ୍ୟେର ସହିତ ।)

ଅପରିକଲିତପୂର୍ବଃ କଞ୍ଚମ୍ବକାରକାରୀ
ଶ୍ଵୁରତି ସମ୍ମଗଳୀନେଷ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟପୂରଃ ।
ଅସମହମ୍ପି ହତ୍ତ ! ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ସଂ ଲୁକ୍ଷଚେତାଃ
ସରତ୍ତମୁପଭୋଜ୍ଞୁଃ କାମଯେ ରାଧିକେବ ॥ ୩୨ ॥
(ପୁରୋ ନିଷ୍ଠ୍ୟ ।)
ନିର୍ନ୍ମେଷେକଣାକାର-ସହୁମ-ସ୍ଵକହ୍ୟତିଃ ।
ମାଲତ୍ୟାନପୁଷ୍ପେଯଂ ଭୁବି ଦେବୀର ଦୀବ୍ୟତି ॥ ୩୩ ॥

ଅପରୀତି । ପୂର୍ବମପରିକଣିତ ଇତି ବିତୀମା ତ୍ର୍ୟପୁରୁଷ : । ସଂ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟପୂରଃ
ସରତ୍ତମଃ ସକୌତୁକ : ॥ ୩୨ ॥

ନିର୍ନ୍ମେଷେତି । ନିର୍ନ୍ମେଷେକଣାକାରବ୍ୟ ସହୁମା ସେ ସ୍ଵକାନ୍ତେହର୍ଯ୍ୟତିର୍ଥାଃ
ସା । ପଞ୍ଚେ, ନିର୍ନ୍ମେଷେକମେତୋକଃ ପଦଃ, ହୃଦୟ ହୃଦୟରାଜତ ସ୍ଵକାନ୍ତେଷ୍ୱାଃ
ହୃତରତ୍ତାତିଃ ସର୍ତ୍ତମାନା ସହୁମ-ସ୍ଵକହ୍ୟତିଃ । ଆକାରେଗାନ୍ତତ୍ୟା ସହୁମ-ସ୍ଵକ-
ହ୍ୟତିଃ; ଅମ୍ବାନାନି ପୁଷ୍ପାଣି । ପଞ୍ଚେ, ରଜାଃମି ସଙ୍ଗାଃ ସା ॥ ୩୩ ॥

ଆହା ! ଆମାର କି ଗୁରୁତର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ! ଇହା
ପୂର୍ବେ କଥନ ନିରୀକ୍ଷିତ ହର ନାହିଁ, ଅଧିକ କି ବଲିବ, ସଦର୍ଶନେ
ଏଇ ଆମିଓ ଲୁକ୍ଷଚିତ୍ ହଇୟା ସକୌତୁକେ ଶ୍ରୀରାଧାର ଶ୍ରୀଅପ-
ଭୋଗ କରିତେ ସାମନା କରିତେଛି ॥ ୩୨ ॥

(ଅପ୍ରେ ଗମନପୂର୍ବକ ।)

ଆହା ! ନିର୍ନ୍ମେଷ-ନୟନତୁଲ୍ୟ ହୃଦୟୁକ୍ତ ସ୍ଵକରାରୀ କାଲି-
ମତୀ ଏଇ ଅମ୍ବାନପୁଷ୍ପା ମାଲତୀ ପୃଥିବୀତେ ଦେବୀର ଶାଯ ନିର୍ମିତି
କରିତେହେ ॥ ୩୩ ॥

(ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦେବୀ ।)

ଦେବୀ । ମାହବି ! ନିଚ୍ଛଦଂ ଇଦୋ ବୁନ୍ଦାବଣାଦୋ ଏସା ହଂସୀଏ
ଶୀଦା ଶୁର୍ମୋଗକ୍ଷିଅମାଲା ॥

ମାଧ୍ୟବୀ । ଅଧ ଈଁ, ନାଗରୀମଞ୍ଚ-ମୌରତ୍ତଭକୁଗ୍ରାନ୍ତିଶୀଃ, ଏଂ ତକ୍ଷିଅ
ତୁମଂ ଏଥ ଆନ୍ତିଦାନ୍ତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଶାଙ୍କମାଳୋକ୍ୟ) ହଲା ! ସତ୍ୟଭାଗୀ-ପ୍ରସାଦଶେଣ
କୌସ ମଣିଦଙ୍କି ॥

ମାଧ୍ୟବୀ । (ମାଲୀକଃ) ଭଟ୍ଟିଦାରିଏ ! ଭମିଦଙ୍କି ॥

ଦେବୀତି । ମାଧ୍ୟବୀ ! ନିଶ୍ଚିତଃ ଇତୋ ବୁନ୍ଦାବନାଦେଶା ହଂସା ନୀତା ଶୁର୍ମୋଗ-
କ୍ଷିକମାଲଃ ॥

ମାଧ୍ୟବୀତି । ଅଥ କିଂ, ମାଗରୀମଞ୍ଚ-ମୌରତ୍ୟ-ଭରୋଦମାନ୍ତିଶୀଃ, ଏମାଂ ମାଲାଂ
ତକ୍ଷିବ୍ରତ ଅଯତ । ନୀତାନ୍ତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ସଥି ! ସତ୍ୟଭାଗୀ-ପ୍ରସାଦମେନ କମ୍ପାନ୍ତିଷ୍ଠାନ୍ତି ॥

ମାଧ୍ୟବୀତି । ଭର୍ତ୍ତିଦାରିକେ ! ଭାସ୍ତାନ୍ତି ॥

(ଦେବୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର ପ୍ରବେଶ ।)

ଦେବୀ । ମାଧ୍ୟବୀ ! ନିଶ୍ଚଯ ଏହି ହଂସୀ ନବବୁନ୍ଦାବନ ହଇତେ ଶୁର୍-
ମୋଗଙ୍କିକେର ମାଲା ଆନୟନ କରିଯାଇଛେ ॥

ମାଧ୍ୟବୀ । ହଁ ସତ୍ୟ, ଏହି ମାଲା ନାଗରୀଦିଗେର ସମ୍ମୋରଭ ଉଦ୍‌ଗାର
କରିତେଛେ ବିବେଚନା କରିଯା ତୋମାକେ ଏ ସ୍ଥାନେ ଆନୟନ
କରିଯାଇଛି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ସ୍ଵାମୀ-ଅଙ୍ଗେର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ୍ର କରିଯା) ସଥି !
ସତ୍ୟଭାଗୀର ଶୁଷ୍ଣଗଭାରା ଆମି କେନ ଶୁଷ୍ଣିତା ହଇଲାମ ? ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ପୁରୋ ବିଲୋକ୍ୟ) ସହି ! ପେକ୍ଖ, ଏମୋ ଅଜ୍ଜ-
ଉତ୍ତୋ ଗାନ୍ଦିଦୂରେ ପପ୍ଫୁରଦି ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ନ କଥୁ ପୁରଦୋ ଭଟ୍ଟା, ଏମୋ ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳମଯ ମୋ ଶୁସ୍ମ
ପଡ଼ିବିଷ୍ଵେ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଅନ୍ତରେ ! ଚମକିଦିକାରିଦା ପଡ଼ିବିଷ୍ଵସମ ॥

(ଇତି ପୁରୋହିତ୍ୟ ।)

ହଲା ! ମାଲଦୀଅଂ ଓଚିରଣ୍ଟେ ପେକ୍କୀ ଅଛୁ ଅଜ୍ଜଉତ୍ତୋ,
ତା ଏକିଆ ଚେଅ ଗ୍ୟିମ୍ସଂ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି ! ସଥି ! ପଞ୍ଚ, ଏଥ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରୋ ନାତିଦୂରେ ପ୍ରଫୁରାତ ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ନ ଥିଲୁ ପୁରତୋ ଭର୍ତ୍ତା, ଏଥ ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳମଯସ୍ତୁ ପ୍ରତିବିଷ୍ଵ- ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଆଶର୍ଯ୍ୟାଂ ! ଚମକିଦିକାରିତା ପ୍ରତିବିଷ୍ଵତ ॥

ସଥି ! ମାଲତିକାଂ ଅବଚିଦନ୍ ଏଥ ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟତେ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରଃ, ତଥ ଏକିକା ଏଥ
ପ୍ରମିଦ୍ୟାଯି ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ଅଳୀକବାକ୍ୟେ ସହିତ) ରାଜକୟେ ! ଆମି ଭାସ୍ତା
ହଇୟାଛି ଅର୍ଥାଂ ଇହାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ କିଛୁଇ ଜାନି ନା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଅଗ୍ରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତପୂର୍ବକ) ସଥି ! ଦେଥ, ଏହି
ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ଅନତିଦୂରେ ବିରାଜ କରିତେଛେ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ନିଶ୍ଚଯ ଅଗ୍ରେ ଇନି ଭର୍ତ୍ତା ନହେନ, ଇହା ତୀହାର ଇନ୍ଦ୍ର-
ମାଲମଯ ପ୍ରତିବିଷ୍ଵ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଆହା ! ପ୍ରତିବିଷ୍ଵର କି ଆଶର୍ଯ୍ୟ ଚମକାରିତା ॥
(ଏହି ବଲିଯା ଅଗ୍ରେ ଗମନପୂର୍ବକ ।)

ସଥି ! ମାଲତୀପୁଷ୍ପ ଚଯନ କରିତେ କରିତେ ଏହି ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର

(ଇତି ତଥା କରୋତି) ॥

କୁଞ୍ଚଃ । (ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀଂ ବିଲୋକ୍ୟ ସାନ୍ଦମାଞ୍ଜଗତଃ) କଥମତ୍ର
ଜୀବିତେଶ୍ଵରୀ ସେ ରାଧାପୁଣ୍ୟପାଗତା ॥

(ଏକାଶ ।)

ପ୍ରିୟେ । କଥଃ ବିଦୁରମାଗତାମି ॥

(ଇତି ମରୋମାଞ୍ଜମବଲୋକ୍ୟ ।)

ମା ଖଞ୍ଜରୀଟନୟନେ ! ହୁଦି ମଂଶ୍ୟିଷ୍ଠଃ

କୁର୍ବନ୍ ତ୍ରବୀଯବିତଥଃ ଶଗଥଃ ଶୁରୁତ୍ୟଃ ।

ଏକା ପ୍ରିୟଙ୍କରଣବୁଦ୍ଧିରମି ହୃଦୟ

ଆଗୀବଳସ୍ଵନବିଦ୍ଵେ ପରମୌୟଧିର୍ମେ ॥ ୩୪ ॥

ମା ଧଞ୍ଜେତି । ଅବିତଥଃ ମତ୍ୟଃ । ପ୍ରିୟଙ୍କରଣୀବୁଦ୍ଧିଶ୍ରେଷ୍ଠା ସତ୍ତାଃ ସା ॥ ୩୪ ॥

ଆମାର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିତେଛେନ, ତବେ ଆମି ଏକାକୀ
ଗମନ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପ୍ରସ୍ତାନ କରିଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଚ । (ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀକେ ଅବଲୋକନପୂର୍ବକ ଆନନ୍ଦେର ସହିତ
ମନେ ମନେ) ଆମାର ଜୀବନେଶ୍ଵରୀ ଶ୍ରୀରାଧା ଏ ସ୍ଥାନେ କେଳ
ଆଗମନ କରିଲେନ ? ॥

(ଏକାଶ କରିଯା ।)

ପ୍ରିୟେ ! କିମ୍ବପେ ଏତ ଦୂରେ ଆଗମନ କରିଲା ? ॥

(ଏହି ବଲିଯା ରୋମାକ୍ଷେର ସହିତ ଅବଲୋକନପୂର୍ବକ ।)

ହେ ଖଞ୍ଜରୀଟନୟନେ ! ତୁମି ମନୋମଧ୍ୟେ କୋନ ମଂଶ୍ୟ କରିଓ
ନ୍ତି, ଆଗି ଶୁରୁଜୁନେର ଶପଥ କରିଯା ମୁତ୍ୟ ବଲିତେଛି, ଏକା

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ମହର୍ଷୀଜ୍ଞଗତଃ) ତଥାବି ତୁହିଂ ଭବିତ ଅର୍ତ୍ତଦଂ
ଲକ୍ଷ୍ମେଣି ॥

ନବରୂପା । (ଲତାନ୍ତରେ ସିଦ୍ଧା) ହଞ୍ଚ ! କଥମଞ୍ଜୀକୃତ-ରାଧା-
ପ୍ରସାଦିନା ଦେବୀଯମୁଲକା, ତଦେଶ ମାଧ୍ୟୋ ସାବଦେନଃ
ରାଧିକାଃ ପ୍ରତୀତ୍ୟ ନ ପ୍ରମାଦମାଦଧାତି, ତାବଦେବାହଃ ପଦ୍ୟ-
ଘେକଃ ହାରୀତେନ ହାର୍ଯ୍ୟାମି ॥

(ଇତି କେତକୀପତ୍ରେ-ବିଲିଖ୍ୟ ନେପଥ୍ୟେ କ୍ଷିପତି) ॥
(ପୁନର୍ବିଲୋକ୍ୟ ମାନନ୍ଦଃ ।)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ତଥାପି ତୁଷ୍ଟୀଃ ଭୂଷ ଆକୃତଃ ଲଙ୍ଘଯାମି ॥

ତୁମ୍ଭିଇ କେବଳ ଆମାର ଥାଣାବଲମ୍ବନେର ପ୍ରିୟକାରୀ ପରମ୍ପରାଧି-
ସ୍ଵରୂପ ॥ ୩୪ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ହର୍ଷେର ମହିତ ଘନେ ଘନେ) ତଥାପି ତୁଷ୍ଟୀଭୂତ
ହଇଯା ଇହାର ଅଭିପ୍ରାୟ ଅବଗତ ହଇ ॥

ନବରୂପା । (ଲତାର ଅନ୍ତରାଲେ ଥାକିଯା) ହାୟ ! କିରାପେ
ଶ୍ରୀରାଧାର ବେଶ-ଭୂଷ ପରିଧାନ କରିଯା ଦେବୀ ଆଗମନ କରି-
ଲେନ, ଅତଏବ ଏହି ମାଧ୍ୟବ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇନି ଶ୍ରୀରାଧା ଏହି
ବଲିଯା ପ୍ରତ୍ୟୟ କରତଃ ପ୍ରମାଦଗ୍ରସ୍ତ ନା ହେଲେ, ତାବୁ ଆମି
ଏକଟୀ ଶୋକ ହାରୀତପକ୍ଷିଦ୍ଵାରା ପ୍ରେରଣ-କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା କେତକୀପତ୍ରେ ଲିଖନପୂର୍ବକ ବେଶଗୃହେ ନିକ୍ଷେପ
କରିଲେନ) ॥

(ପୁନର୍ବାର ଅବଶୋକନ କରତଃ ଆନନ୍ଦସହକାରୋ ।)

দিষ্ট্যা ! হরিরেষ হারীতেন করে ক্ষিপ্তং পদ্যমালো-
কয়তি, তদহং প্রচ্ছমা ভবেয়ম् ॥
(ইতি নিঙ্গাত্তা) ॥

কুঞ্চঃ । (পতঃ পশ্যন् নিগৃতঃ বাচয়তি ।)

করোঞ্চি যস্তাং নবকর্ণিকার-
মালা-ভ্রমং হস্ত ! মধুত্রতেন্দ্র ! ।
প্রতীহি তাঃ কুস্তমকর্দমেন
লিপ্তচ্ছদাঃ কৈরব-কোরকাবলীঃ ॥ ৩৫ ॥
(ইতি চন্দ্রাবলীঃ নিভাল্য স্বগতঃ ।)

নববৃন্দেতি । হারীতেন পক্ষিবিশেষেণ ॥

কুঞ্চ ইতি । প্রতীহি জানীহি । কুস্তমকর্দমেন লিপ্তঃ ছদা পত্রাণি । পক্ষে,
বস্ত্রাণি যস্তাঃ সা ॥ ৩৫ ॥

কি সৌভাগ্য ! হারীত-কর্তৃক হস্তে নিক্ষিপ্ত পদ্য হরি
অবলোকন করিতেছেন, তবে আমি প্রচ্ছম হইয়া অবস্থিতি
করি ॥

(এই বলিয়া অস্থান) ॥

শ্রীকুঞ্চ । (পত্র দেখিয়া গোপনভাবে পড়িতে লাগিলেন ।)

হায় ! হে মধুত্রতেন্দ্র ! তুমি যাহাতে নবকর্ণিকারের
মালা ভ্রম করিতেছ, এ নবকর্ণিকারের মালা নয়, ইহা কুস্তম-
কর্দমলিপ্তচ্ছদা কৈরবশ্রেণী ॥ ৩৫ ॥

(এই বলিয়া চন্দ্রাবলীর প্রতি দৃষ্টিপাত পূর্বিক মনে মনে ।)

ସାଧୁ, ନବରୂପେ ! ସାଧୁ, ବାଚମବସରେ କୃତାପୂର୍ବମେବ-
ପ୍ରାପକ୍ଷାମି ॥

(ଅକାଶ: ।)

ଦେବି ! କଥମୁଦ୍‌ଦୀନୀନେବ ତିର୍ତ୍ତକ୍ଷେତ୍ର ନାନ୍ତଃପ୍ରମାଦକ୍ଷୁଧାବୀଚିଂ
ସୂଚୟମି ॥

(ଇତି ସାଦରମବେକ୍ଷ୍ୟ ।)

ଶୈତ୍ୟଶ୍ରିୟା ସୌରଭସମ୍ପଦା ଚ
ନିଧୂତ-ଚନ୍ଦ୍ରବ୍ୟ-ଗୋରମେଣ ।

ସ୍ଵବୈଭବେନାଦ୍ୟ ମଦମକାନି

ବିଧେହି ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି ! ନିର୍ବ୍ରତାନି ॥ ୩୬ ॥

ସାଧିତି । କୃତୋହପୂର୍ବମେବାପ୍ରପକ୍ଷୋ ଯମା ସା ॥

ଶୈତ୍ୟୋତ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରବ୍ୟଃ ବିଧୁଃ କର୍ପୁରଙ୍କ । ନିର୍ବ୍ରତାନି ସ୍ଵଧିତାନି ॥ ୩୬ ॥

ଭାଲ, ନବରୂପେ ! ଭାଲ, ଅବସର-କ୍ରମେ ଅପୂର୍ବ ମେବା ବିନ୍ଦାର
କରିଲା ? ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଅକାଶ ପୂର୍ବକ ।)

ଦେବି ! କେନ ଉଦ୍‌ଦୀନୀନେର ଶ୍ରାୟ ହଇଯା ଅନ୍ତଃକରଣେର ଅମ-
ଭାକ୍ରପ ଅମୃତତରଙ୍ଗ ଆର ସୂଚନା କରିତେଛେନ୍ ନା ? ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଆଦରମହକାରେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ।)

ହେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି ! ତୁମି ଶୈତ୍ୟ, ଶ୍ରୀ ଓ ସୌରଭସମ୍ପଦ୍ଧାରା ଚନ୍ଦ୍ର
ଓ କର୍ପୁରେର ଗୋରବ ବିନର୍ତ୍ତ କରିଯାଇ, ଅତ୍ରେବ ତୁମି ଆଜ ସ୍ତ୍ରୀଯ-
ବୈଭବତ୍ତାରା ଆମାର ଅଞ୍ଚ-ମକଳକେ ଶୃଶୀତଳ କର ॥ ୩୬ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ଲତାନ୍ତରେ ସ୍ଥିତ୍ବା ମହର୍ଷମାଉଗତଂ) ଶୁଣଂ ବିଦ୍ସକଳ୍ୟ-
ପ୍ରସାଦପହାବୋ ଏ ସା ମୋହଗ୍ରମାହୁରୀ-ଲାହୋ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଥିଯେ ! ତନ୍ଦନ୍ତମନ୍ତ୍ରମାୟ ତରଙ୍ଗିତରମ୍ବଂ ସ୍ଵଯମଶ୍ରୀକୁରୁ ରୁହ-
ଜ୍ଞନଂ ॥

(ଇତି ମାନୁରାଗମିବୋପର୍ମନ୍ ମାଲୀକ-ଶଙ୍କ ।)

ଧିକ୍ କଟ୍ଟଂ ! ଅଜ୍ଞାନବିଭବେଣ କୃତ-ମହାପରାଧୋହିଷ୍ମି,
ସଦିଯଂ ଦେବୀ ନ ଭବେ, କିନ୍ତୁ କଦାଚିଦନ୍ୟା କୁମାରୀ ॥

(ଇତି ବିମର୍ଷମଭିନୀଯ ।)

ମାଧ୍ୟମିତି । ନୁଣଂ ବିଶ୍ଵକର୍ମପ୍ରସାଦନପ୍ରଭାବ ଏସ ମୌଭାଗ୍ୟମାଧୁରୀ-ଲାଙ୍ଘଃ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ତରମବନୁହୁରାଗତ-କୌତୁକ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ଲତାନ୍ତରେ ଥାକିଯା ହର୍ଷେରମହିତ ଘନେ ଘନେ) ନିଷ୍ଠଯ
ବିଶ୍ଵକର୍ମାର ଭୂଷଣ-ପ୍ରସାଦେ ଏହି ମୌଭାଗ୍ୟମାଧୁରୀ ଲାଭ
ହଇଲ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଥିଯେ ! ତୋମାର ଅଞ୍ଚମଙ୍ଗ ନିମିତ୍ତ ତରଙ୍ଗେର ଶ୍ରାୟ
ମୁହୁର୍ଭୁର୍ଭଃ କୌତୁକାନ୍ଵିତ ଏହି ପ୍ରିୟଜନକେ ଅଞ୍ଚିକାର କର ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଅନୁରାଗେର ମହିତଇ ସେଣ ନିକଟେ ଗମନପୂର୍ବକ
ମିଥ୍ୟା ଶଙ୍କାସହକାରୋ ।)

ଧିକ୍ କଟ୍ଟ ! ଆମି ଅଜ୍ଞାନେର ଭ୍ରମେ ମହା ଅପରାଧ କରିଲାମ,
ସେ ହେତୁ ଇନି ତ ଦେବୀ ନହେନ, କିନ୍ତୁ ଅଞ୍ଚ କୋନ କୁମାରୀ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଛଃଥ ପ୍ରକାଶପୂର୍ବକ ।)

ଆଂ ଜ୍ଞାତଃ ମେং ବିଶ୍ଵକର୍ମଣୋ ନଶ୍ତ୍ରୀ ଭବିଷ୍ୟତି, ଯା
ମୁଦ୍ରାତ୍ମନାଦୟ ପ୍ରଦେଶିଷ୍ଠା ପ୍ରଦର୍ଶିତା ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ସ୍ଥାଜେନ ମାଲ୍ୟଂ ଦର୍ଶଯତି) ॥
କୃଷ୍ଣଃ । (ସ୍ଵଗତଃ) ହତ ! ହଂସୀ-କୁତୋହିଯମନର୍ଥ : ॥
(ପ୍ରକାଶଃ ।)

ଚିତ୍ରଃ ଚିତ୍ରମିଦଃ ! ଯମୁନା ବରବାକାରେଣ ହତା ମେ
ରୋଗକ୍ଷିକମାଲା, କଥମେତୟା ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ତଦହଂ ଶୁଦ୍ଧାତ୍ମମାଦୟ
ମର୍ବମିଦମପୂର୍ବବ୍ରତଃ ସ୍ଵଯମେବ ଦେବ୍ୟାମାବେଦଯାମି ॥

ଆଂ ଜ୍ଞାତମିତି । ଯା ନଶ୍ତ୍ରୀ, ତେମ ବିଶ୍ଵକର୍ମଣୀ କର୍ତ୍ତା । ପ୍ରଦେଶିଷ୍ଠା ପ୍ରକଟନା
କରିବେନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । (ମାଲ୍ୟାଦର୍ଶମନେନଃ ପ୍ରଚିତବତୀ) ॥

କୃଷ୍ଣ ! ଇତି । ବିଶ୍ଵକର୍ମଣୋ ନଶ୍ତ୍ରୀ ହଦତଃ ମାଲାଃ ବିଭର୍ଣ୍ଣାତି ॥

ଚିତ୍ରମିତି । ଯମୁନା ବରତ ବରବାକାରିପ୍ରବାହେନ, ଏତୟା ବିଶ୍ଵକର୍ମା-ନଶ୍ତ୍ରୀ ।
ଶୁଦ୍ଧାତ୍ମଃ ଅନ୍ତଃପୁରଃ ॥

ହଁ ଯାରଣ ହଇଲ, ବୋଧ ହୟ ଇନି ମେଇ ବିଶ୍ଵକର୍ମାର ନଶ୍ତ୍ରୀ
ହଇବେନ, ଇହାକେଇ ଆଜ ବିଶ୍ଵକର୍ମା ଦୂର ହଇତେ ତର୍ଜନୀସ୍ଵାରୀ
ଆମାକେ ଦେଖାଇଯାଛିଲେନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ଛପପୂର୍ବିକ ମାଲା ମେଥାଇଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ମନେ ମନେ) ହାଯ ! ହଂସୀ ଏଇ ଅନର୍ଥ ସଟାଇଲ ॥
(ପ୍ରକାଶପୂର୍ବିକ ।)

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଆମାର ଏଇ ରୋଗକ୍ଷିଦ-ମାଲା ଯମୁନା-
ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅପହତ ହଇଯାଛିଲ, କି ପ୍ରକାରେ ଏଇ ବିଶ୍ଵକର୍ମାର

ସଥା ନାପରାଧ-କଳକଶକ୍ତା-ଲବାଙ୍କୁରୋହିପି ମାଂ କଟାଙ୍ଗୟତି ॥
 (ଇତି ନିଜାନ୍ତଃ) ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ଉପର୍ଯ୍ୟ) ଭଟ୍ଟିଦାରିଏ ! କା କଖୁ ପଟ୍ଟିଲ୍ଲି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସାଭାବିଅସ୍ମ ମହାଶୁରାପରମ୍ୟ, ଜା କଖୁ ଅହିରବା
 ଭବେ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ଭଟ୍ଟିଦାରିଏ ! ଲୋକୋତ୍ତରଚାତୁରୀମୁଦ୍ରା-ହୁବୋହବବହାରୋ
 ଏମୋ ନାଅରୋ, ତା ଏହି ସଞ୍ଚଭାମଂ ପେକ୍ଖନ୍ତା ॥

ସଥେତି । ଅପରାଧ ଏବ ମାଲିନ୍ତ-କରହାଂ କଳକଣ୍ଠ ଶକ୍ତା-ଲବନ୍ଦଙ୍କୁରୋହିପି ମାଂ
 ଅତି ଦେବୀଃ ସଥା କଟାଙ୍ଗାସିତାଃ ନ କରୋତି ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ଭର୍ତ୍ତାରିକେ ! କା ଥଲୁ ପ୍ରହତିଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ସାଭାବିକଣ୍ଠ ମହାଶୁରାଗପୂରତ୍ତ ଯା ଥଲୁ ଅଭିନ୍ଦନପା-ସମ୍ମା ଭବେ ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ଭର୍ତ୍ତାରିକେ ! ଲୋକୋତ୍ତରଚାତୁରୀମୁଦ୍ରା-ହୁବୋହବବହାର ଏବ
 ନାଗରଃ, ତଦେହି ସତ୍ୟଭାମାଂ ପଞ୍ଚାମଃ ॥ ୩୭ ॥

ନମ୍ବୁତୀ ପ୍ରାଣ ହଇଲେନ ! ତବେ ଆମି ଅନ୍ତଃପୁରେ ଗମନପୂର୍ବକ ଏହି
 ମୟୁଦୟ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ସ୍ଵଯଂଇ ଦେବୀକେ ନିବେଦନ କରିଗା ॥

ଯାହାତେ ଅପରାଧ-କଳକ-ଶକ୍ତାର ଲବାଙ୍କୁରା ଆମାକେ କଟାଙ୍ଗ-
 ପାତ ନା କରେ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପ୍ରଶ୍ନାନ) ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ନିକଟେ ଗମନପୂର୍ବକ) ରାଜକଣ୍ଠେ ! ବୃତ୍ତାନ୍ତ କି ? ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସାଭାବିକ ମହା ଅନୁରାଗମୟୁହେର ଯାହା ଅନୁରକ୍ଷଣ
 ହଇଯା ଥାକେ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ରାଜକଣ୍ଠେ ! ଅର୍ଲୋକିକ ଚାତୁରୀମୁଦ୍ରାଦାରା ଏହି ନାଗର

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ପରିକ୍ରମ୍ୟ ରାଧାଃ ପଶୁଷ୍ଟୀ ସବ୍ୟଥଃ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ପୂର୍ବେକ୍ଷିତ-ବ୍ୟସନ-ଲକ୍ଷ୍ୟ-ବିମୁକ୍ତ-ମୁଣ୍ଡି-

ରାତ୍ରନିଗୃତ-ସୁଖ-ସାକ୍ଷି-ମୁଖ-ପ୍ରସାଦ ।

ଅଦ୍ୟ ଶ୍ଵରୁତ୍ତରଳ-ଦୃଷ୍ଟିରିହୋପଲକ୍ଷିଃ

କଂସାରି-ସମ୍ମନିଧିଃ ରୁତମୁର୍ବନକ୍ତି ॥ ୩୭ ॥

ରାଧା । (ସମୀକ୍ଷ୍ୟ ସଥେଦମାତ୍ରଗତଃ) ହଞ୍ଚ ! କଥଃ ଇନ୍ଦୀବରେ
ରହମୀଏ ସମ୍ମିଦ୍ଦଃ ଅହିନ୍ଦିଦେ ମଛରା କଳହଂସୀ ମିଲିଦା ॥

ରାଧେତି । କଥମିନ୍ଦୀବରେ ରଥାମ୍ଭ୍ୟ ଦମ୍ଭଦଃ ଅଭିନନ୍ଦିତ ମଂସରା କଳହଂସୀ
ମିଲିତା ॥

ଦୁର୍ବୋଧ ବ୍ୟବହାର ଅର୍ଥାଃ ଇହାର ବ୍ୟବହାର ଜାନିତେ ପାରା
ଯାଯ ନା, ଅତ୍ରେବ ଆସ୍ରନ୍ ସତ୍ୟଭାବାକେ ଦେଖିଗା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଗମନପୂର୍ବିକ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଅବଲୋକନ କରିଷା
ବ୍ୟଥାରମହିତ ସଂକ୍ଷତଭାଷ୍ୟ ।)

ଆହା ! ପୂର୍ବଦୃଷ୍ଟ ବିପଦଚିହ୍ନ ହଇତେ ବିମୁକ୍ତ-ଶାରୀର, ଅନ୍ତଃ-
କରଣେର ନିଗୃତ ଶୁଖେର ସାକ୍ଷିଷ୍ୱରପ ମୁଖ ପ୍ରସନ୍ନତା ଓ ମନୋହର
ଚଞ୍ଚଳ-ଦୃଷ୍ଟିବିଶିଷ୍ଟ ହଇୟା ଅଦ୍ୟ ଏହି ରୁତମୁର୍ବନ କଂସାରିର ସମ୍ମନିଧିର
ଉପଲକ୍ଷ ବିସ୍ତାର କରିତେଛେନ ! ॥ ୩୭ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଅବଲୋକନପୂର୍ବିକ ଥେଦେର ସହିତ ମନେ ମନେ ।)

ହା�ୟ ! ଚକ୍ରବାକୀ ସମ୍ମନ ନିମିତ୍ତ ଇନ୍ଦୀବରକେ ଅଭିନନ୍ଦିତ
କରାୟ କଳହଂସୀ ଆସିଯା ମିଲିତ ହଇଲ କେନ ? ॥

চন্দ्रাবলী । (শিতং কৃষ্ণা) সখি মচে ! মচং কহেহি, তশ্চিং
সুদিতে বলামোড়িঅ ভুআদগুপীভুণে মো কথু স্বরুভো-
কোখুহো তুক্ষাণং মজ্জথো আমি ন বা তি ॥
রাধা । দেই ! খিলঙ্গি পরিঅণে অলং উবালস্ত্রে ॥
শাধনী । (সখেদমাঘাগতং) ইয়াএ স্বরদৱপ্রিণীএ লাবণ্যামিতা-
বিষ্ণুমলহরী-দৰঙ্গে ওবগাড়ো মো পুরিম-কুঞ্জেো আত্মাণ-
অং চেত ন সুঘরেদি কিং উণ-ভট্টিদারিআ দিহিঅং ॥

চঙ্গাবলীতি । দখি সত্যে ! মহাঃ কথগ, তথিনু সুবৃত্তে বলাংকারেণ ভুঞ-
দণ্ডপীড়নে শ খনু সুবৃত্তঃ কোষ্ঠভঃ যুবর্মদ্যস্থ আনীয় বা ইতি ॥
রাধেতি । দেবি ! খিমে পরিজনে অমঃ উপালভেন ॥

শাধবীতি । অম্যাঃ স্বরত্তরপিণ্ডাঃ স্বরনদ্যা ইতি যাৰং । পক্ষে, শোভন-
ৰমণ-বিদ্ধাগাঃ, লাবণ্যামুতভিত্তমলহৰী তরঙ্গেছবগাঢ়ঃ স পুরুষ-কুঞ্জের আয়ান-
মেব ন প্রতি কিঃ পুনর্ভৃত্যারিকা দীর্ঘিকাঃ ॥

চন্দ्रাবলী। (হাত্যের সহিত) মধি মত্তে ! সত্য বল, বল-
পূর্বিক ঝুঝু আলিঙ্গনে মেই কৌস্তুভ এখন তোমাদের
জুই জগের নধ্যবর্তি আছে কি না ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଦେବି ! ଦିନ-ପରିଜଳେ ତିରକ୍ଷାର ସୁଧା ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । (ଖେଦେର ମୁହିତ ମନେ ମନେ) ଏହି ଝରତରଙ୍ଗିଣୀର
ଲାବଣ୍ୟମୂଳିତ ବିଭିନ୍ନ-ଲହରୀ-ତରଫେ ପୁରୁଷ-କୁଞ୍ଜର ନିଯମ ହିଁଯା
ଯଥନ ଆପନାକେ ଇ ଯ୍ୟାରଣ କରିତେ ପାରିତେଛେନା, ତଥନ
ପୁନର୍ବୀର ବାହୁ କ୍ଷାକ୍ରିପ ଦୀର୍ଘିକାର ଯ୍ୟାରଣ କି ପ୍ରକାରେ କରି-
ଦେନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ମୋଞ୍ଚୁଣ୍ଡ-ଶ୍ଵିତଃ) ଅହି ଲୋଲୁହେ ! ଆଲି ! କୌମ
ଏ ଅଗ୍ନାସନ୍ତିତ ତଃ ଶିଗ-ଘର୍ବବଦଃ ତୁ ଏ ହୁଟ୍ଟୁ-ପଡ଼ିଟ୍ଟିଦଃ ॥
ରାଧା । ଦେଇ ! ଶରଦମ୍ଭ ଜଗମ୍ଭ ମଂରକ୍ଷଣେ ଅକ୍ଷ୍ୟମାସି, ତଥାବି
ପରିହସେମି ଏଂ ଈମ୍ବରୀଏ କଥୁ ସୁତ୍ରଃ ଏଦଃ ॥

(ଇତି ସଂକ୍ଷତେନ ।)

କଣ୍ଠା ବନ୍ଧୁଜନୈର୍ବେଣ ପରବତୀ ଦତ୍ତାଶ୍ଚ ସ୍ଵର୍ଗକୁହେ
ତୈରଶ୍ଵରାତ୍ମିକିଚକଳୋ ଗୃହପତିଃ ମାତ୍ରୀତ୍ତତ୍ତ୍ଵରଂପନଃ ।

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ଅୟି ଲୋଲୁପେ ! ହେ ଆଲି ! କଷ୍ମାମାନମନ୍ଦ୍ରା ଅର୍ଦ୍ଧମାନ-
ପୃଷ୍ଠା ତୟିଙ୍ଗ-ମହାବରତଃ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତଃ ଅର୍ଦ୍ଧଃ ପୂରିତଃ ॥

ରାଧେତି । ଦେବି ! ଶରଦାତ୍ମ ଜନଶ ମଂରକ୍ଷଣେହକମାସି, ତଥାଲି ପରିହସନି ?
ନୁହ ଈଶ୍ଵରୀଏ ଥିଲୁ ସ୍ଵର୍ଗଦେତଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (କପଟ-ହାତ୍ୟର ମହିତ) ଅୟି ଲୋଲୁପେ ! ମଥି !
କେନ ଆମାକେ ନା ବଲିଯା ତୁମି ଆପନାର ମେହି ମହାତ୍ମ
ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଲା ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଦେବି ! ଶରଦାଗତ-ଜନେର ରକ୍ଷଣବିଷୟେ ଅକ୍ଷମ ହଇଯା
ଆବାର ପରିହାସ କରିତେଛେନ ? ଇହାଇ କି ଈଶ୍ଵରୀଦିଗେର
ଉପଯୁକ୍ତ ! ॥

(ଏହି ବଲିଯା ମଂକୁତଭାଷ୍ୟ ।)

ଆମି ବନ୍ଧୁଜନେର ଅୟିନା କଣ୍ଠା, ତୀହାରା ଆମାକେ ଆପନୀ
ଦେର ମୁହଁ ମମର୍ପଣ କରିଯାଇନ୍ତି, ଏ ମୁହଁର ଗୃହପତି ଅତି ଚକଳ,
ତିନି ମତୀଦିଗେର ଭ୍ରତ-କ୍ଷମେ କରିଷା ଥାକେନ ଏବଂ ଏ ଆଶ୍ରମେ

ଭବ୍ୟାଶ୍ଚିନ୍ନଭିଭାବିକ । ନ ବସନ୍ତ ପ୍ରାମାଣିକୀ ଚାଞ୍ଚମେ
ନିଷ୍ଠାରାୟ ତବଦ୍ୟ ଦେବି ! କରଣା-ନୌରେବ ଧୋରେଯିକ ॥ ୩୮
ଚଞ୍ଜାବଲୀ । (ସ୍ଵଗତଂ) ଜହଥଂ ବାହରେଦି ॥
(ଅକ୍ଷାଶଂ ।)

ସହି ! କିନ୍ତେଦାଣିଂ ଅହିମଦଂ ॥
ରାଧା । ଦେଇ ! ଜାବ ସମ୍ମତଏଣ ବରତୁଜ୍ଜାବଣଂ କରୋମି, ତାବ
ରକ୍ତଖେହି ମଃ ॥

କଥେତି । ପରବତୀ ପରତଙ୍ଗୀ, ତୈର୍ବନ୍ଧୁଜନେଃ, ତମିନ୍ ଗୁହେ : ଧୋରେଯିକ
ପାରକାରିଣୀ ॥ ୩୮ ॥

ଚଞ୍ଜାବନୀତି । ସ୍ଵର୍ଥଂ ବାହରତି ॥

ସଥି ! କିନ୍ତେ ଇଦାନୀମଭିମତଂ ॥

ରାଧେତି । ଦେବି ! ସାବଦ ଶ୍ରମକେନ ବ୍ରତୋଦ୍ୟାପନଂ ସମାପ୍ତିରିତ୍ୟର୍ଥ : କରୋମି,
ତାବର ରକ୍ଷ ମାଃ ॥

କୋନ ପ୍ରାମାଣିକ ଭୟ ଅଭିଭାବକ ଓ ବାସ କରିତେଛେନ ନା,
ଅତଏବ ହେ ଦେବି ! ଆଜ ଆପନାର କରଣାସ୍ତରପ ପାରକାରିଣୀ
ନୌକ । ସ୍ଵତିରେକେ ଅଳ୍ପ ନିଷ୍ଠାରେର ଉପାୟ ନାହିଁ ॥ ୩୮ ॥

ଚଞ୍ଜାବଲୀ । (ମନେ ମନେ) ସ୍ଵର୍ଥ ବଲିତେଛେ ॥

(ଅକ୍ଷାଶପୂର୍ବିକ ।)

ସଥି ! ଏଥିନ ତୋମାର ଅଭିଭତ କି ? ॥

ତ୍ରୀରାଧା । ଦେବି ! ଶ୍ରମକମଦିଦ୍ଵାରା ଧେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆୟି ତ୍ରତ
ସମାପନ ଗାଁ କରି, ତାବର ଆଗାକେ ରକ୍ଷା କାରିବେନ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ନହି ! ବିସନ୍ଧା ହୋଇ, ପୁଣ୍ୟ ଛଲେଣ ମଂ ବଞ୍ଚେତୁଃ,
ଏମୋ ଗ ପର୍ବିସ୍ମୟ, ଅଂ ସର୍ବଦା ମେ ପାର୍ଶ୍ଵବଟିଗୀ ଧିଅକ୍ଷଣା
ମାଧ୍ୟବୀ ॥

ମାଧ୍ୟବୀ । ଶୁଦ୍ଧରି ! ବିଶ୍ଵକର୍ମେଣ ଦିକ୍ଷଃ ତୁହ ମଣନକରଣିଅଂ
ଦାଳିଂ ପଥ୍ୱବିଶ୍ଵସଂ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସହି ! ଜାହି ମାଧ୍ୟବୀମଣ୍ୱବଃ, ଅହଂପି ମାଧ୍ୟବୀଜୁତା
ଅନ୍ତେଉରଂ ଜାଗି ॥ ୩୯ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ସଥି ! ବିଶ୍ଵସା ତବ, ପୁନଶ୍ଚଲେନ ମାଂ ବଞ୍ଚେତୁଃ ଏଷ ନ
ପ୍ରତିବିଷ୍ୟତି, ଯଃ ସର୍ବଦା ମେ ପାର୍ଶ୍ଵବଟିନୀ ବିଚକ୍ଷଣା ମାଧ୍ୟବୀ ॥

ମାଧ୍ୟବୀତି । ଶୁଦ୍ଧରି ! ବିଶ୍ଵକର୍ମା ଦତ୍ତଃ ତବ ମଣନକରଣିକାମିଦାନୀଃ
ପ୍ରହାପ୍ୟରସ୍ୟାମି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ସଥି ! ଯାହି ମାଧ୍ୟବୀମଣ୍ୱପଃ, ଅହମପି ମାଧ୍ୟବୀଯୁଜ୍ଞା ଅନ୍ତଃପୁରଃ
ସାମି ॥ ୩୯ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସଥି ! ତୁମି ବିଶ୍ଵସା ହୋ, ଏହି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପୁନର୍ବୀର
ଆର ଛଲପୂର୍ବିକ ଆମାକେ ବଞ୍ଚନା କରିତେ ସମର୍ଥ ହଇବେନ ନା,
ଯେ ହେତୁ ସର୍ବଦା ବିଚକ୍ଷଣା ମାଧ୍ୟବୀ ଆମାର ପାର୍ଶ୍ଵବଟିନୀ
ରହିଯାଛେ ॥

ମାଧ୍ୟବୀ । ଶୁଦ୍ଧରି ! ବିଶ୍ଵକର୍ମା ତୋମାକେ ଯେ ଚୂଷଣ-ପେଟିକା
ସମର୍ପଣ କରିଯାଛେନ, ତାହା ଏଥନ ପ୍ରେରଣ କରିବ ? ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ସଥି ! ତୁମି ମାଧ୍ୟବୀମଣ୍ୱପେ ଗମନ କର, ଆମିଓ
ମାଧ୍ୟବୀର ମହିତ ଅନ୍ତଃପୁରେ ଯାତ୍ରା କରି ॥ ୩୯ ॥

(ইতি নিজ্ঞান্তা) ॥

(ইতি নিজ্ঞান্তাঃ সর্বে) ॥

॥ * ॥ ইতি শ্রীলিলিতমাধবনাটকে নববৃন্দাবনবিহারো
নামাষ্টমোৎক্ষঃ ॥ * ॥ ৮ ॥ * ॥

॥ * ॥ ইতি শ্রীলিলিতমাধবনাটকে অষ্টমোৎক্ষঃ ॥ * ॥

(এই বলিয়া প্রস্থান) ॥

(অনন্তর সকলে চলিয়া গেলেন) ॥

॥ * ॥ ইতি শ্রীলিলিতমাধবনাটকে শ্রীরামনারায়ণবিদ্যা-
রত্নকৃত ব্যাখ্যায় নববৃন্দাবনবিহার মামক অষ্টম অক্ষ ॥ * ॥

ଲଲିତମାଧିବନାଟିକ ।

ନବମୋହନ୍ତଃ ।

— ० : * : ० —

(ତତଃ ପ୍ରବିଶାତି ନବବୁଦ୍ଧ ।)

ନବବୁଦ୍ଧ । (ପୁରୋହିତଲୋକ୍ୟ ମହର୍ଷଃ ।)

ନିର୍ଜିତ-ଭୂବନ-ବିଶୁଦ୍ଧିବିଧୁମଧୁରାଲୋକସାଧନେ ନିପୁଣା ।

ଉଲ୍ଲସିତ-ପରମହଂସୀ ଭକ୍ତିରିବୈଯଂ ଶରନ୍ମିଳତି ॥ ୧ ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ଶର୍ଵ ।)

ଶର୍ଵ । ସହି ନଅବୁନ୍ଦେ ! କହିଂ ଗଦାସି ॥

ନବବୁଦ୍ଧ । ଶରଲଙ୍ଘନ୍ମୟ ! ଗୁରୋରଭ୍ୟର୍ଣ୍ଣ ॥

ନବବୁନ୍ଦେତି । ଭୂବନଃ ଜଗଃ । ପକ୍ଷେ, ଜଗଟୀ । ହଃ ଶେତଗର୍ହ । ପକ୍ଷେ, ପରମ-
ଭାଗବତଃ । ବିଧୁଚତ୍ର । ପକ୍ଷେ, କୃତଃ ॥ ୧ ॥

ଶରଦିତି । (ମୁଣ୍ଡିମତୀ-ଶର୍ଵ ଆହ) ସଥି ନବବୁଦ୍ଧେ ! କୁତ୍ର ଗତାସି ॥

ନବବୁନ୍ଦେତି । ଗୁରୋରିଧିକର୍ମଣଃ ସମୀପେ ॥

(ଅନୁଷ୍ଠର ନବବୁଦ୍ଧାର ପ୍ରାବେଶ ।)

ନବବୁଦ୍ଧ । (ଅତ୍ରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତପୂର୍ବିକ ହର୍ଷେର ସହିତ ।)

ଆହା ! ଭୂବନ-ବିଶୁଦ୍ଧକାରିଣୀ ବିଧୁଜ (ଚନ୍ଦ୍ରେର) ମଧୁର
ଆଲୋକ-ସାଧନନିପୁଣା । ଶର୍ଵ-ଧାତୁ ପରମହଂସଶ୍ରେଣୀକେ ଉଲ୍ଲସିତ
କରତଃ ଭକ୍ତିର ଶ୍ରାୟ ଆମ୍ବିଯା ମିଲିତ ହଇଲ ॥ ୧ ॥

(ମୁଣ୍ଡିଧାରଣପୂର୍ବିକ ଶରତେର ପ୍ରାବେଶ ।)

ଶର୍ଵ । ସଥି ନବବୁଦ୍ଧେ ! କୋଥାୟୁଗିଯାଛିଲା ? ॥

ଶର୍ଣ୍ଣ । କିମିତି ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ଦେବତା ନିଦେଶେନ ॥

ଶର୍ଣ୍ଣ । କଥିଏ ଅଥେ ମୋ ଶିଦେଶୋ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ରୈବତେ ସମ୍ମାନଃ ଷୋଡ଼ଶମହାତ୍ମୀ ନିର୍ମାଣେ ॥

ଶର୍ଣ୍ଣ । ତଥ କିଂ ଶିଦୀଗଂ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା ।

ଜଗବ୍ରିଦ୍ଵାରା ନିଯମପଗତନୟଃ କ୍ଷୋଣି-ତନୟଃ

ହତ୍ୟାକ୍ଷର୍ଗୋର୍ଧ୍ଵାଂ କପଟ-କଲିନା ତେନ ସଲିନା ।

ଶର୍ମିତି । କିମିତି ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ନିଦେଶେନ ଆଜ୍ଞାୟା ॥

ଶର୍ମିତି । କଥିର୍ଥେ ସ ନିଦେଶଃ ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ରୈବତଶିରୋ ॥

ଶର୍ମିତି । ତତ୍ତ୍ଵ କିଂ ନିଦୀନଃ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ଶରଳକ୍ଷମ ! ଶୁରୁ ବିଶ୍ଵକର୍ମାର ନିକଟେ ॥

ଶର୍ଣ୍ଣ । କି ଜଣ୍ଯ ? ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ରାଜେନ୍ଦ୍ରେ ଆଜ୍ଞାୟ ॥

ଶର୍ଣ୍ଣ । କୋନ୍ ବିଷୟେ ମେ ଆଜ୍ଞା ? ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ରୈବତପର୍ବତେ ଷୋଡ଼ଶମହାତ୍ମୀ ଶୃହ ନିର୍ମାଣବିଷୟେ ॥

ଶର୍ଣ୍ଣ । କି ନିମିତ୍ତ ? ॥

ନବବୁଦ୍ଧା ।

ଜଗତେର ବିନ୍ଦକାରି ଦୁର୍ବୀତପରାୟଣ କପଟ-କଲହଶୀଳ ଧର୍ମି-
ତନୟ-ନରକାଶ୍ରାତ୍ରଜପୁର ହଇତେ ଷୋଡ଼ଶମହାତ୍ମୀ ଏକଶତ ଅଶ୍ରୁ-

ଶହୁରୀଣ୍ୟଭାଲୀ ବଳଯିତଦୂଶାଃ ପକ୍ଷଜଦୂଶାଃ
ଶତାତ୍ୟାନି କ୍ରୀଡ଼ା-ଗୁରୁରୁଦହରେ ଷୋଡ଼ଶ ହରିଃ ॥ ୨ ॥
ଶର୍ଵ । (ସାନ୍ତୁତଃ) କିଂ ତାଓ କେତେ ଗୋଟିଲ କଣ୍ଠାଃ ॥
ଅବହଳା । ଅଥ କିଂ ।

କେଶିରିପୋରବକେଣୀ ଭଜନାଭାସ-କୁପୋହିପି ନେହାନ୍ତି ।
କିଂ ପୁନରପୂର୍ବିପର୍ବା ପ୍ରେମାମରପାଦପଞ୍ଚମାଃ ॥ ୩ ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । କଲିନା କଲିହେନ ତେନ ନରକାଶୁରେନ । ପକ୍ଷଜଦୂଶାଃ ଶତାତ୍ୟାନି
ଷୋଡ଼ଶମହାନି ଉଦହରେ ଉଦଧାର ॥ ୨ ॥

ଶର୍ଵଦିତି । କିଂ ତା ଏବ ଗୋକୁଳକଣ୍ଠାଃ ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ଭଜନାଭାସ ଏବ କୁପୋ ହସ୍ତାଖାଶିକ୍ଷତକଃ । ହସ୍ତାଖାଶିକ୍ଷଃ
କୁପ ଇତ୍ୟଗରାଃ । ଇହ ଜଗତି, ଅବକେଣୀ ଫଳହୀନୋ ନାହିଁ । ବନ୍ଦ୍ୟକଲୋହବକେଣୀ
ଆଦିତ୍ୟମରାଃ । ପର୍ବା ଗ୍ରୁହମ ମଧ୍ୟଭାଗଃ । ପକ୍ଷେ, ଉତ୍ସାହଃ । ତାମାଃ ପ୍ରେମେବା-
ଅରପାଦପୋ ଦେବତରଃ କିଂ ପୁନର୍ନିର୍କଳଃ ଆଃ ॥ ୩ ॥

ନଯନୀ ଗୋପକୁମାରୀ ହରଣ କରିଯାଛିଲ, କ୍ରୀଡ଼ା-ଗୁରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବ
ନରକାଶୁରକେ ସଂହାର କରିଯା ତାହାଦିଗକେ ଉତ୍ସାହ କରିଯା-
ଛେନ ॥ ୨ ॥

ଶର୍ଵ । (ବିଶ୍ୱଯେର ମହିତ) ତାହାରାଇ କି ଗୋକୁଳକଣ୍ଠା ? ॥
ନବବୁଦ୍ଧା । ତବେ କି !

ସମ୍ପ୍ରତି ଯଥନ ଗୋକୁଳମଧ୍ୟେ କେଶିରଥନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ଫଳହୀନ
ଭଜନାଭାସ ଏକଟୀ କୁଦ୍ର ସ୍ଵକ୍ଷପ ନାହିଁ, ତଥନ ଗୋପୀଦିଗେର ଅପୂର୍ବ
ପର୍ବବିଶିଷ୍ଟ ପ୍ରେମରୂପ କଲ୍ପତରମ କଥା ଆର କି ବଲିବ ! ॥ ୩ ॥

ଶର୍ବ । କଥଂ ରାଜକହା ଓ ତେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ସୁରଇ ॥

ନବରୁନ୍ଦା । କହାପି କୁମାରୀଃ ମଧୁର୍ଯ୍ୟ-ମଧୁରଧାରୀଃ ମୋହିତେନ
ମହୀୟନୁନା କାମାଖ୍ୟାପ୍ରତାରଣାୟ ତାମାଃ ଦାନବ-କୁମାରେଭ୍ୟଃ
ପ୍ରତିପାଦନଃ ଘୟୈବ ବିଶ୍ଵାବ୍ୟ ରାଜସ୍ଵତାତ୍ତେନ ବିଶ୍ୟାତିକୁନ୍ତା-
ବିତା ॥-

ଶର୍ବ । ସଚ୍ଚଃ ସଚ୍ଚଃ, ଜଂ ଦୁଆରବଦୀପୁରେ ତା ଏଂ ପ୍ରଥାବଣଃ
କାମକୃଥାତ୍ର ଅହିମଦଃ ॥

ନବରୁନ୍ଦା । ତୈୟେବ-ରକ୍ଷିତୀ ମେବ୍ୟା ପ୍ରେସିତଃ ପାକଶାସନୋ ଦ୍ଵାର
ବତୀମାନାଦ୍ୟ ଭୌମବଧମର୍ଥିତବାନ् ॥

ଶର୍ବଦିତ୍ତୀ । କଥଂ ରାଜକହା ଇତି ପ୍ରସିଦ୍ଧିଃ ଶ୍ରୀଯତେ ॥

ଶର୍ବଦିତ୍ତୀ । ସତ୍ୟଃ ସତ୍ୟଃ, ସନ୍ଦାରବତୀପୁରେ ତାମାଃ ଗ୍ରହାପନଃ କାମାଖ୍ୟାଯା
ଅଭିମତଃ ॥

ନବରୁନ୍ଦେତି । ପାକଶାସନଃ ଇନ୍ଦ୍ରଃ ॥

ଶର୍ବ । ତୋହାରା ରାଜକନ୍ତା ବଲିଯା ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ଏ କଥା ଶୁଣା ଯାଏ
କେନ ? ॥

ନବରୁନ୍ଦା । କୁମାରୀଦିଗେର କୋନ ମଧୁର୍ଯ୍ୟ-ମଧୁରଧାରୀଃ ଭୂମି-ନନ୍ଦନ-
ନରକାନ୍ତର ବିମୋହିତ ହିୟା କାମାଖ୍ୟାଦେବୀର ପ୍ରତାରଣାର୍ଥ
ତୋହାଦେର ଦାନବ କୁମାରଦିଗେର ସହିତ ବିବାହ ହିଁବେ, ଏହି
ମିଥ୍ୟା କଥା ରଣନୀ କରତଃ ରାଜପୁତ୍ରୀ ବଲିଯା ଖ୍ୟାତି ଉତ୍କାବନ
କରିଯାଇଛେ ॥

ଶର୍ବ । ସତ ସ୍ତ୍ରୟ, ଯେ ହେତୁ ତୋହାଦେର ଦ୍ଵାରକାପୁରେ ଗମନ
ଜନ୍ମ କାମାଖ୍ୟାଦେବୀର ଅଭିମତ ॥

ଶର୍ଣ୍ଣ । ହଲା ! ମରବାଣିଂ ଗୋଟିଲକୁମାରୀଣିଂ ଏଥେ ମଞ୍ଚମୋ ସଂବୁଦ୍ଧୋ
କେଅଳିଂ ପଟ୍ଟମାପମୁହିଂ ଚେତ କଷା ଚଟୁକଂ ପରିସିଟ୍ଟିଂ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ତାମାଂ ପୂର୍ବିମେବ ସମାହତିର୍ବ୍ରତ୍ତବ ॥

ଶର୍ଣ୍ଣ । କହିଂ ମା ସମାହତିଃ ॥

ନବବୁନ୍ଦା ।

ଲୀଲାଯୈବ ପଣ୍ଡପଣ୍ଡିପୁନ୍ଦବଃ ତ୍ରତ୍ତଯନ୍ ସପଦି ସପ୍ତପୁନ୍ଦବାନ୍ ।
ମନ୍ଦୁଷ୍ଟିମନୁରାଗମାଗରେ ଲଘଜିନ୍ଦୁ ହିତରଂ ସମାହରଣ ॥ ୪ ॥

ଶରଦିତି । ମଥି ! ମର୍ବାମାଂ ଗୋରୁଗରୁମାରୀଣାଂ ଅତ୍ର ମନ୍ଦମଃ ମଂବୁଦ୍ଧଃ କେବଳଃ
ପଦ୍ମାପ୍ରମୁଖଃ କଞ୍ଚା-ଚତୁକଂ ଅର୍ଥାଂ ପଦ୍ମା-ଶୈବ୍ୟା-ଭଦ୍ରା-ଶାମାକ୍ରପଃ ଏବ ପରିଶିଷ୍ଟଃ ॥

ଶରଦିତି । କଥିଂ ମା ॥

ନବବୁନ୍ଦେତି । ପୁନ୍ଦବାନ୍ ବଳୀବର୍କାନ୍ ଲଘଜିନ୍ଦୁ ହିତରଂ ଲାଘଜିତୀଃ ପଦ୍ମାଃ ॥ ୫ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ଦେବୀ କାମାଖ୍ୟା ରୁଷ୍ଟା ହଇଯା ଇନ୍ଦ୍ରକେ ବଲିଲେ, ଇନ୍ଦ୍ର
ଦ୍ଵାରକାଯ ଗିଯା ନରକାଞ୍ଚରେର ବଧ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଯାଛିଲେନ ॥

ଶର୍ଣ୍ଣ । ମଥି ! ମୟୁଦାୟ ଗୋରୁଲକୁମାରୀଦିଗେର ତ ଏ ଦ୍ଵାନେ ମନ୍ଦମ
ମଞ୍ଚପନ୍ଥ ହଇଲ ? କେବଳ ପଦ୍ମା ପ୍ରଭୃତି ଅର୍ଥାଂ ପଦ୍ମା, ଶୈବ୍ୟା,
ଭଦ୍ରା ଓ ଶ୍ୟାମଲା ଏହି କଞ୍ଚା ଚତୁଷ୍ଟୟମାତ୍ର ଅବଶିଷ୍ଟ ରହି-
ଲେନ ? ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ତୀହାଦେର ପୂର୍ବେଇ ସମାଗମ ହଇରାଛେ ॥

ଶର୍ଣ୍ଣ । କିନ୍ତୁ କେ ସମାଗମ ହଇଲ ? ॥

ନବବୁନ୍ଦା ।

ପଣ୍ଡପାଲପ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅବଲୀଲାଯ ଏକକାଳୀନ ସପ୍ତ ରୂପକେ

କିଞ୍ଚ—

ଶୈବ୍ୟାଃ ସମ୍ପ୍ରଗ୍ୟ-ୟୁଗ୍ମ-ଘୋରତୃଷ୍ଣାଃ
କଳ୍ପ-ସର୍ପଗରଲଘ୍ବପିତାଙ୍କ ଭଦ୍ରାଃ ।
ଶ୍ଵେରାବଲୋକ-ସ୍ଵଧୟା କିଳ ସମ୍ମଯ୍ୟ
ସ୍ଵର୍ଗାଶୁରହରତ୍ତରମା ଜହାର ॥ ୫ ॥

ପିଚ—

ମୀନଶ୍ର ପ୍ରତିବିଷ୍ଵମନ୍ତ୍ରନି ଧର-କ୍ଷୁଦ୍ରଶ୍ର ମୂଳାର୍ପିତେ
ପଶ୍ଚନ୍ ବିଷ୍ଵମଲକ୍ଷୟନ୍ ଅମରିକା-ଚକ୍ରେ ଅମନ୍ତଂ ଶୁଦ୍ଧଃ ।
ଉତ୍ତରକିଷ୍ଟେନ ଶିଲୀମୁଖେନ ଶକଶୀକୃତ୍ୟ ଏମୋଦାଦମୁଂ
ମଦ୍ରାଧୀଶର-ନନ୍ଦିନୀଃ ପୁନରମୌ ଲୋଭେ ସ୍ଵଭଦ୍ରାଗ୍ରଜଃ ॥ ୬ ॥

କିଷ୍ଟେତି । ଶୈବ୍ୟାଃ ମିତ୍ରବୁନ୍ଦାଃ ॥ ୫ ॥

ଶୌନକ୍ଷେତି । ଶିଲୀମୁଖେନ ବାଖେନ । ଶକଶୀକୃତ୍ୟ-ହିଧାକ୍ଷରା । ମଦ୍ରାଧୀଶର-
ନନ୍ଦିନୀଃ ଶ୍ଵାମଲାଃ ଲକ୍ଷମାଃ ନାନ୍ଦାଃ ॥ ୬ ॥

ବନ୍ଦନ କରିଯା ଅନୁରାଗମନଗରେ ନିମମ-ଦୃଷ୍ଟି ଲଘ୍ବଜିଃ-ଦୁହିତା ମିତ୍ର-
ବୁନ୍ଦା ନାନ୍ଦୀ ପନ୍ଦାକେ ଶ୍ରୀହଣ କରିଯାଛେନ ॥ ୪ ॥

ଅପର—

ସମ୍ପ୍ରଗ୍ୟ-ୟୁଗ୍ମାୟ ଘୋର ତୃଷ୍ଣାଷ୍ଟିତା ଶୈବ୍ୟାକେ ଏବଂ କଳ୍ପ-
ଶର୍ପେର ଗରଲଜ୍ଜାଳୀ-ଜ୍ଵଲିତା ଭଦ୍ରାକେ ଈଷ୍ଟ ହାୟସହକୃତ ଅଥ-
ଲୋକନ-ସ୍ଵଧାର ସହିତ ମନ୍ତ୍ରତ କରିଯା ମୁ଱ନାଶନ ବଲପୂର୍ବକ ହରଣ
କରିଯା ଆନିଯାଛେନ ॥ ୫ ॥

ଆରୋତ୍ତି ବଲି—

ଉଚ୍ଚ ସ୍ତର୍ରେର ମୂଳାର୍ପିତ ଜଳେ ମନ୍ତ୍ରେର ପ୍ରତିବିଷ୍ଵ ଅବ-

ଶର୍ତ୍ତ । (ସାନନ୍ଦ) ଦିଷ୍ଟିଯା ପୁଣୋ ବି ଗୋକୁଳମୋଖ୍ୟଃ ପେକ୍ଖି-
ସ୍ମେ ॥

ନବବୂନ୍ଦା । ସଥି ! ମଧୁଶ୍ରୀ ମାର୍କିମଧୁନା ମଣ୍ୟ ବୁନ୍ଦାଟିବୀଃ ।
ପଞ୍ଚାୟଃ ମାଧ୍ୱୋ ରାଧ୍ୟା ମହ ମାଧ୍ୟତି ॥

ଶର୍ତ୍ତ । କହଂ ଦେଖି ଅମୁମଦୀ ଲକ୍ଷା ॥

ନବବୂନ୍ଦା ।

ମାଧ୍ୱୀବିରହିତଃ ମଧୁବୀରଃ କୁଞ୍ଜିଲେଶ୍ୱର-ସ୍ଵତାଃ ନିଶ୍ଚଯନ୍ୟ ।
ନନ୍ଦଯନ୍ ଫୁରଦମନ୍ ବିଲ୍ ସୈର୍ହାନ-କନ୍ଦଳ-ଲମ୍ବୁଖମାହ ॥ ୭ ॥

ଶରଦିତି । (ସାନନ୍ଦ) ଦିଷ୍ଟା ପୁନରପି ଗୋକୁଳମୋଖ୍ୟଃ ଦ୍ରକ୍ଷ୍ୟାମି ॥

ନବବୂନ୍ଦେତି । ସାଧ୍ୟତି ଆଗଛତି ॥

ଶରଦିତି । କଥଃ ଦେବ୍ୟା ଅମୁମତିଲକ୍ଷା ॥ ୭ ॥

ଲୋକନପୂର୍ବିକ ଭୟରିକା-ଚକ୍ରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତଃ ଭୟଶୀଳ ମହୀୟକେ
ଲଙ୍ଘ୍ୟ କରତଃ ଉତ୍କଷିପ୍ତ ବାଣବାରା ଦ୍ଵିତୀୟ କରିଯା ମଦ୍ରେଶ୍ୱର-ନନ୍ଦିନୀ
ଲଙ୍ଘନା ନାହିଁ ଶ୍ୟାମଲାକେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଲାଭ କରିଯାଇଛେ ॥ ୬ ॥

ଶର୍ତ୍ତ । (ଆନନ୍ଦମହକାରେ) କି ମୌତାଗ୍ୟ ! ପୁନର୍ବାର ଗୋକୁଳ-
ସ୍ଵର୍ଥ ସନ୍ଦର୍ଶନ କରିବ ॥

ନବବୂନ୍ଦା । ସଥି ! ସମ୍ମତଶୋଭାର ସହିତ ସମ୍ପ୍ରତି ବୁନ୍ଦାଟିବୀକେ
ବିଭୂଷିତ କର । ଦେଖ, ମାଧ୍ୱ ଶ୍ରୀରାଧାନ ସହିତ ଆଗମନ
କରିତେଛେ ॥

ଶର୍ତ୍ତ । କି ଏକାରେ ଦେବୀର ଅମୁମତି ଲାଭ କରିଲେନ ? ॥

ନବବୂନ୍ଦା ।

ମଧୁବୀର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କୁଞ୍ଜିଲେଶ୍ୱର-ନନ୍ଦିନୀ ଚଞ୍ଚାଷ୍ପୀ ମାଧ୍ୱୀବିଷ୍ଣୁ-

সত্যাখ্যস্ত বিলোকায় লোকস্তান্ত্র-ভুবাৰ্থিতঃ ।

অতিষ্ঠাস্তুরহং দেবি ! অত্রামুজ্জ্বা বিধীয়তাং ॥ ৮ ॥

শরৎ । সহি ! পমাদো পমাদো ॥

নববৃন্দা । কঃ প্রমাদঃ ॥

শরৎ । মণ্ডনকরণিতং সমপ্তিত মাধবীএ দেশিণো সিক্খা
স্তুকষ্টী নাম কিম্বরী তথ পেমিদথি ॥

নববৃন্দেতি । সত্যেতি । শোকস্ত ভুবনস্ত । পক্ষে, জনস্ত । আত্মভুবা
ত্রক্ষণা । পক্ষে, কামেন । অতিষ্ঠাস্তু গ্রহাতুমিছ্বঃ । অমুজ্জ্বা অমুমতিঃ ॥ ৮ ॥

শরদিতি । সথি । প্রমাদঃ প্রমাদঃ ॥

শরদিতি । মণ্ডনকরণিকাং সমর্প্য মাধব্যা দেবর্ধিনঃ শিষ্যা স্তুকষ্টী নাম
কিম্বরী তত্ত্ব রাধা সমীপে প্রেষিতাপ্তি ॥

হিতা হইয়া রহিয়াছেন, শুনিয়া স্ফুরিত অমন্দবিলাসস্বারা
ত্তাহাকে আনন্দিত করতঃ হাস্ত (ফুল) মুখে বলিয়াছি-
লেন ॥ ৭ ॥

দেবি ! সত্যাখ্য লোকের সন্দর্শন নিমিত্ত আত্মভু (ত্রক্ষা)
প্রার্থনা করিয়াছেন, অতএব আমি যাহাতে ইচ্ছা করিয়াছি,
তত্ত্বিষয়ে অমুমতি বিধান কর ॥ ৮ ॥

শরৎ । সথি ! প্রমাদ প্রমাদ ! ॥

নববৃন্দা । প্রমাদ কি ? ॥

শরৎ । মাধবীভূষণ করণিকা সমর্পণ করিয়া দেবর্ধির শিষ্যা
স্তুকষ্টী নাম্বী কিম্বরীকে শ্রীরাধাৰ সমীপে প্রেরণ করিয়া-
ছেন ॥

ନୟବୁନ୍ଦା । ନାତ୍ର କାପି ଶଙ୍କା, ସଦିଗ୍ରଂ ସତ୍ୟାଯାମନୁରାଗିଣୀ ॥
ଶର୍ଵ । ତଦୋ ବୀମଦ୍ଵା ଏଦା ପଥିଦିନ୍ତି ॥

(ଇତି ନିଜକ୍ଷାନ୍ତା) ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ରାଧାମାନନ୍ଦଯନ୍ କୃଷ୍ଣଃ ।)

କୃଷ୍ଣଃ ।

ନିଧୁ'ତାମୃତମାଧୁରୀ-ପରିମଳଃ କଳ୍ୟାଣି ! ବିଷ୍ଵାଧରୋ
ବନ୍ଦୁଃ ପଞ୍ଚଜନୋରଭଂ କୁହରିତ-ଶ୍ଲାଘାଭିଦନ୍ତେ ଗିରଃ ।
ଆମ୍ବଚନ୍ଦନ-ଶୀତଳନ୍ତମୁରିଯଂ ମୌନର୍ଦୟ-ସର୍ବିଷ୍ଟ ଭାକ-
ଆୟାସାଦ୍ୟ ମମେଦମିତ୍ରିଯକୁଳଂ ରାଧେ ! ମୁହର୍ମୋଦତେ ॥ ୯ ॥

ଶୱଦିତି । ତତୋ ବିଶକା ଏବା ପ୍ରହିତାପ୍ରି ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ରମନା-ନାସିକା-କର୍ଣ୍ଣ-ସ୍ଵକ୍ଷ ନେତ୍ରକପଃ ଆୟାସାଦ୍ୟ ମୁହର୍ମୋଦତେ ଇତ୍ୟ-
ସ୍ଵରଃ । କୁହରିତଃ କୋକିଳଧବନିଃ ତତ୍ ଶ୍ଲାଘଃ ଭିନ୍ନତୀତି ତାଃ । ବିଷ୍ଵାଧମ
ଇତ୍ୟାଦି କ୍ରମେଣ ରମନାଦୀନାଃ ବିଗ୍ରୋ ଜ୍ଞେଯଃ ॥ ୯ ॥

ନୟବୁନ୍ଦା । ଇହାତେ କୋନ ଶଙ୍କା ନାହିଁ, ଯେ ହେତୁ ଇନି ସତ୍ୟ-
ଭାଯାର ପ୍ରତି ଅମୁରାଗିଣୀ ॥

ଶର୍ଵ । ତବେ ଆମି ବିଷ୍ଵାଧ-ଚିତ୍ତେ ଗମନ କରିତେଛି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଅନ୍ତାନ) ॥

(ଅନନ୍ତର ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଆମନ୍ଦିତ କରିଯା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପ୍ରବେଶ ।)
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

କଳ୍ୟାଣି ! ତୋମାର ବିଷ୍ଵାଧର ଅମୃତମାଧୁରୀର ପରିମଳକେ
ଦୂରୀଭୂତ କରିତେଛେ, ତୋମାର ବଦନପଦ୍ମ ଗଞ୍ଜୁନ୍ତ, ତୋମାର
ଦାକ୍ୟମକଳ କୋକିଲେର କଠରବକେ ତିରନ୍ଦାମ କରିତେଛେ ଏବଂ

(ସମ୍ମାନାଲୋକ୍ୟ ।)

ଲକ୍ଷ୍ମୀଃ କୈରବକାନନେସୁ ପରିତଃ ଶୁଦ୍ଧେସୁ ବିଦ୍ୟୋତତେ
ସମାଗର୍ତ୍ତହି ସର୍ବଶାର୍ଵିରକୁଳେ ପ୍ରୋଣୀଲତି କ୍ଷୀଣତା ।
ନକ୍ଷତ୍ରେସୁ କିଳୋତ୍ତବତ୍ୟପଚିତିଃ କୁଦ୍ରାଜ୍ଞଶୁ ଆରିକୀ
ଶକେ ଶଙ୍କରମୌଲିରହ୍ୟଦୟତେ ରାଜା ପୁରୁଷାଦିଶି ॥ ୧୦ ॥
ନବରୂପା । (ଉପହତ୍ୟ ।)

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟଃ ବର୍ଣ୍ଣତି ।)

ଲକ୍ଷ୍ମୀରିତ୍ୟାଦି । କୈରବକାନନେସୁ କୁମୁଦବନେସୁ । ପକ୍ଷେ, କୈରବମେବ କୈରବକ,
ତଥା ପ୍ରକୁଳମାନମଃ ଯେବାଂ ତେସୁ ଶୁଦ୍ଧେସୁ । ସତାଃ ମାର୍ଗଃ । ପକ୍ଷେ, ଅଶମ୍ଭୋ ମାର୍ଗଃ
ପ୍ରହାଃ । ୦ଶାର୍ଵରୋ ରଜନୀଚରଃ ଚୌରଃ । ପକ୍ଷେ, ଶାର୍ଵରଃ ତମଃ । ନକ୍ଷତ୍ରେସୁ ଖକ୍ଷେସୁ ।
ପକ୍ଷେ, କ୍ଷତ୍ରେସୁ କ୍ଷତ୍ରିଯେସୁ । ଅପଚିତି ରପଚରଃ । ଶଙ୍କରମୌଲିଶନ୍ତଃ ! ପକ୍ଷେ,
ଶଙ୍କରାଗଃ ମନ୍ଦଳକରାଗଃ ମୌଲିଃ । ପୁରୁଷାଦିଶି ରାଜା ଅଭିତ ଉଦୟତେ ॥ ୧୦ ॥

ତୋମାର ଏହି ଅନ୍ତ ଚନ୍ଦନତୁଳ୍ୟ ସ୍ଵଶୀତଳ ଓ ମୌନଦୟେର ସାରସ୍ଵତରପ,
ଅତ୍ୟବ ହେ ରାଧେ ! ତୋମାକେ ପ୍ରାଣ ହଇଯା ଆମାର ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣ
ମୁହୂର୍ତ୍ତଃ ଆନନ୍ଦିତ ହଇତେ ଲାଗିଲ ॥ ୯ ॥

(ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ୍ ଅବଲୋକନ କରିଯା ।)

ଆହା ! କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ସମ୍ପ୍ରତି ଶୋଭା ସର୍ବତୋଭାବେ
କୁମୁଦକାନନେ ବିରାଜ କରିତେଛେ, ସଂପଥବିଦ୍ରୋହୀ ଅନ୍ଧକାଳ
ସକଳ କ୍ଷୀଣ ହଇତେ ଲାଗିଲ ଏବଂ କୁଦ୍ରାଜ୍ଞା ନକ୍ଷତ୍ର-ସକଳେ ପ୍ରାୟ
ଅୁପଚର ଉପସ୍ଥିତ ଦେଖିତେଛି, ଅତ୍ୟବ ବୋଧ ହୟ, ଶଙ୍କର-ଶିରୋ-
ଭୂମଣ ହିଜରାଜ ପୂର୍ବ ଦିକେ ଉଦିତ ହଇଯାଛେ ॥ ୧୦ ॥
ନବରୂପା । (ନିକଟେ ଗମନପୂର୍ବକ ।)

ହତ-ଭୁବନତମାଃ କ୍ରମାଦିରାଗଃ
କଳୟ କଳାନିଧି-ବୈଷ୍ଣବୋ ବିଶୁଦ୍ଧଃ ।
ରୁଚିମହୃତମୟୀଃ କ୍ଷିପନ୍ ବିଦୂରେ
ଅବିଶ୍ଵତ ବିଷ୍ଣୁପଦପ୍ରପତ୍ତି-ବୀଥୀଃ ॥ ୧୧ ॥
କୃଷ୍ଣଃ । ସଥେ କୌସ୍ତଭ ! ମୋହ୍ୟଂ ବିଲାସିନୀବିଶ୍ଵେଷ-ଲକ୍ଷ ଶୋକଃ
କୋକବୀତି କୋକଗ୍ରାମଗୀତବିଷ୍ଟାରଯ ମୟୁଖଲେଖାଃ ॥

ମରବୁଦେତି । ହତ-ଭୁବନେତ୍ୟାଦି । ତମୋହୃଦକାରଃ । ପକ୍ଷେ, ଅଜାନଃ ।
କ୍ରମାଦୁଦୟକ୍ରମାଦିଗତ-ରାଗଃ । ପକ୍ଷେ ଦୀଙ୍ଗାତଃ ପଞ୍ଚାଂ କ୍ରମାଂ ବିଗତମୁଦ୍ରାଶକ୍ତିଃ ।
କଳାନିଧିରେବ ବୈଷ୍ଣବଃ । ଅମୃତମୟୀଃ ମୋହ୍ୟାତ୍ମିକାଃ ରୁଚିମିଛାଃ । ପୁକ୍ଷେ, ଶୁଧା-
ମୟୀଃ କାନ୍ତିଃ । ବିଷ୍ଣୁପଦସ୍ତ ପ୍ରାପତ୍ୟଃ ଶରଗାଗତମ୍ଭଃ ତାମାଂ ବୀଥୀଃ ଶ୍ରେଣୀଃ । ପକ୍ଷେ,
ବିଷ୍ଣୁପଦଶାକାଶଶ ପ୍ରପତ୍ତେ ପ୍ରାପ୍ତେବୀଥୀଃ ମାର୍ଗଃ ॥ ୧୧ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । କୋକଗ୍ରାମଲୀଃ କୋକଶ୍ରେଷ୍ଠଃ । ମୟୁଖଲେଖାଃ କିରଣଶ୍ରେଣୀଃ ।
“ଗ୍ରାମଗୀନାଂ ପିତେ ପୁଂସି ତ୍ରିୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠେହିଧିପେ ତ୍ରିୟ” ଇତ୍ୟମରଃ ॥

ଦେଖ, ବିଶୁଦ୍ଧ ବୈଷ୍ଣବକଳାନିଧି ଚନ୍ଦ୍ର ଭୁବନେର ଅନ୍ଦକାର ହରଣ-
ପୁର୍ବିକ କ୍ରମଶଃ ରାଗଶୂନ୍ୟ ହଇଯା ଏବଂ ଅମୃତମୟୀ ରୁଚି ଦୂରେ
ନିକ୍ଷେପ କରତଃ ବିଷ୍ଣୁପଦ-ପ୍ରାପ୍ତିର ପଥେ ପ୍ରବେଶ କରିତେ-
ଛେନ ॥ ୧୧ ॥

ଆକୃଷଣ । ସଥେ କୌସ୍ତଭ ! ବିଲାସିନୀବିରହେ ଶୋକାକୁଳ ଏହି
ଚକ୍ରବାକଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଗ୍ରେ ବାରମ୍ବାର ଶବ୍ଦ କରିତେଛେ, ଅତଏବ
କିରଣମାଲା ବିଷ୍ଟାର କର ॥

ମାଧ୍ୟା । (ସର୍କୋତୁକଂ ପଶ୍ଚତି) ॥

କୃଷ୍ଣ । ପଶ୍ଚ ପଶ୍ଚ,

ମଧ୍ୟେ ସ୍ଯୋମାଧିକୁଢ଼-ହ୍ୟମଣି ସମ-ମଣିଆମଣୀ ଧାମପାଳୀ-
ବ୍ୟାଲୀତ୍ଥବାନ୍ତପୂରାନ୍ ବରତମୁ ! ପରିତଃ ପ୍ରେକ୍ଷମାଣସ୍ତାନ୍ ।
ପାରେ-କାଲିନ୍ଦିରାତ୍ମାବପି ଦିବସଧିଯାକ୍ରାନ୍ତଚେତା ଗଭୀରୈ-
ରୁକ୍ଷକଞ୍ଚା ଚକ୍ରବାଲୈରଥଚରଣୟୁବା କାନ୍ତ୍ୟା ଜାଘଟିତି ॥ ୧୨ ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ କରଣିକାପାଣିଃ ଶୁକଞ୍ଜି ।)

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ମଧ୍ୟ ଇତି । ସ୍ଯୋମୋ ମଧ୍ୟେହଧିକୁଡ଼ୀ ମାଧ୍ୟାହିକୋ ଯୋ ହ୍ୟମଣିଃ
ଶୂର୍ଯ୍ୟନ୍ତମ୍ୟ ସମୌ ଯୋ ମଣିଆମଣୀଃ କୌଞ୍ଚ ଉତ୍ସତ୍ତ୍ଵ ଧାମପାଳୀ କିରଣଶ୍ରେଣୀ ତୟା ବ୍ୟାଲୀଢୋ
ନାଶିଜ୍ଞୋବ୍ରାନ୍ତପୂରଣ୍ତିମିରମୁହେ ଧେଷଃ ତାନ୍ । ପାରେ କାଲିନ୍ଦି-କାଲିନ୍ଦ୍ୟାଃ ପାରେ ।
ରଥଚରଣୟୁବା ଚକ୍ରବାକୟୁବା । କାନ୍ତ୍ୟା ଚକ୍ରବାକ୍ୟା ନହ । ଭାନ୍ତିମା ନଭାଲକ୍ଷାରାଃ ।
ଭାନ୍ତିମାନନ୍ତସଂବିତ୍ତଲ୍ୟଦର୍ଶନେ ଇତି କାଯ୍ ପ୍ରକାଶଃ ॥ ୧୨ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (କୌତୁକେର ମହିତ ଅବଲୋକନ କରିତେ ଲାଗି-
ଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଦେଖ ଦେଖ,

ବରତମୁ ! ମଧ୍ୟାହକାଲୀନ ଶୂର୍ଯ୍ୟମଦୃଶ ମନିରାଜ କୌଞ୍ଚଭେନ
କିରଣରାଶିତେ କାଲିନ୍ଦୀର-ତଟାନ୍ତ-ଭୂମିର ଅନ୍ଧକାର ସମୁଦ୍ରାଯି
ବିନଟ ହଇଯାଛେ ଦେଖିଯା ଚକ୍ରବାକୟୁବା ରାତ୍ରିତେଓ ଦିବସ-ଭ୍ରମେ
ଆକ୍ରାନ୍ତଚିତ୍ତ ହେତ ଅତିଶ୍ୟ ଉଂକଟ୍ଟାଯ ବାରନ୍ଧାର କାନ୍ତାର
ମହିତ ମିଲିତ ହଇତେଛେ ॥ ୧୨ ॥

(କରଣିକା-ହସ୍ତେ ଶୁକଞ୍ଜିର ପ୍ରବେଶ ।)

ସୁକର୍ଣ୍ଣି । ଦିଟ୍ଟିଆ ! ଏଥେ ଭର୍ତ୍ତା ମଚ୍ଛାରେ ସନ୍ଦଂ ରମେଦି, ତା
ଲାଦାନ୍ତରିଦା ଭବିତ ପେକ୍ଖାମି ॥
(ଇତି ତଥା ସ୍ଥିତା) ॥

ନବରୂପା ।

କୁନ୍ଦନସ୍ତି ! ଦୃଶୋଦ୍ଵର୍ବନ୍ଦଂ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମୟଂ ତବ ।
ଉଦିତେ ହରିବକ୍ରେନ୍ଦ୍ରୀ ଶ୍ଵନ୍ଦତେ କଥମନ୍ତ୍ରଥା ॥ ୧୩ ॥
ରାଧା । (ମାର୍ଗର୍ଥ୍ୟଂ) କଥଂ ଏଥେ ପଞ୍ଚମାଅରେ ଚନ୍ଦାଲୋଏବି
ପଞ୍ଚମାଇଂ ପପ୍ଫୁଲାଇଂ ॥

ସୁକର୍ଣ୍ଣିତି । ଦିଷ୍ଟ୍ୟା ! ଅତ୍ର ଭର୍ତ୍ତା ସତ୍ୟସା ସାର୍ଦ୍ଦିଂ ରମତେ, ତଥ ଲାଦାନ୍ତରିତା ଭୂତା
ପଞ୍ଚାମି ॥

ନବରୂପେତି । ଚନ୍ଦ୍ରମୟଂ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତିକପଂ । ଅତ୍ୟଥା କଥଂ ଶ୍ଵନ୍ଦତେ ଶ୍ରବତି ॥ ୧୩ ॥
ରାଧେତି । କଥମତ୍ର ପଦ୍ମା-କରେ ଚନ୍ଦ୍ରାଶୋକେହପି ପଞ୍ଚାମି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲାମି ॥

ସୁକର୍ଣ୍ଣି । କି ଦୋଭାଗ୍ୟ ! ଏ ହଲେ ଭର୍ତ୍ତା ସତ୍ୟାର ମହିତ ବିହାର
କରିତେଛେନ, ତବେ ଲତାର ଅନ୍ତରାଳେ ଥାକିଯା ଅବଲୋକନ
କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଲତାଜାଲେ ଲୁକାଯିତ ହଇଲେନ) ॥

ନବରୂପା । (ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରତି ଉତ୍ତି ।)

ହେ କୁନ୍ଦନସ୍ତି ! ତୋମାର ନେତ୍ରବ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି-ସଦୃଶ,
ଅତ୍ୟବ ହରି-ଯୁଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ଉଦିତ ହଇଲେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି କେନ ଅନ୍ୟ
ଅକାରେ ଦ୍ରୟୀଭୂତ ହଇବେ ? ॥ ୧୩ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଆଶର୍ଦ୍ଯେର ମହିତ) କେନ ପଦ୍ମା-କରେ ଚନ୍ଦ୍ରେର
ଆଶୋକେତେଓ ପଦ୍ମ-ମକଳ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ ହଇଲ ! ॥

କୃଷ୍ଣ ।

ଶୁଦ୍ଧକାଚସ୍ଥଳୀ ପଞ୍ଚ ପୁରଃ ପଦ୍ମାକରାୟତେ ।

ପଦ୍ମାନି ପରାଗାଣି ସତ୍ର ଫୁଲାଣ୍ଟହରିଶଂ ॥ ୧୪ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ବୁନ୍ଦାବନେ ସ୍ଫୁରତ୍ୟେଷ ମାଧ୍ୟୀ ଶୁମନସ୍ଥିନୀ ।

(ଇତ୍ୟକୋତେ ।)

କୃଷ୍ଣ । (ମଦ୍ଭ୍ରମଂ) ହଞ୍ଚ ! ଦେସୀ ଅତ୍ୟାସୀଦତି, ତଦସ୍ମାକ-
ମସ୍ମାଦପତ୍ରମଃ ଶ୍ରେଯାନ୍ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ପଦ୍ମା-କରାୟତେ ପଦ୍ମା-କର ଇବାଚରତି । ଶୁଦ୍ଧକାଚସ୍ଥଳ୍ୟଃ ପଞ୍ଚ-
ରାଗାଣ୍ୟେବ ପଦ୍ମାନି ଅହରିଶଂ ଫୁଲାନି ବର୍ତ୍ତନେ ॥ ୧୪ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) ବୁନ୍ଦାବନ ଇତ୍ୟାଦି । ମାଧ୍ୟୀ ବାସନ୍ତୀ । ପକ୍ଷେ, ସାଧୀନପ୍ରତିକା ।
ଶୁମନସ୍ଥିନୀ ପୁଞ୍ଜବତୀ । ପକ୍ଷେ, ଅଶକ୍ତମନାଃ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଆପତ୍ରମଃ ପଳାୟନଃ ॥ ୧୫ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ଦେଖ, ଅଗ୍ରେ ବିଶୁଦ୍ଧ କାଚସ୍ଥଳୀଇ ପଦ୍ମା-କର ତଡ଼ାଗେର ଶ୍ଯାୟ,
ଇହାତେ ପଦ୍ମାଗମଣି-ମକଳଇ ପଦ୍ମମୟୁହରପେ ଦିବା-ରାତ୍ର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ
ହେଇଯା ରହିଯାଛେ ॥ ୧୫ ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ଏହି ଶୁମନସ୍ଥିନୀ ମାଧ୍ୟୀ ବୁନ୍ଦାବନେ ବିରାଜ କରିତେଛେ ।

(ଏହି ଅର୍କୋତ୍ତମ ପରା ।)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ମଭୁମେର ସହିତ) ହାୟ ! ଦେସୀ ଯେ ନିକଟେ

(ଇତି ସର୍ବେ ସର୍ବତୋ ନିଞ୍ଚାନ୍ତଃ) ॥
(ପୁନର୍ନେପଥ୍ୟ ।)

ଭବତି ସ୍ତବକୋ ସଞ୍ଚା ଜଗଦ୍ରୂଷଣଭୂଷଣ ॥ ୧୫ ॥
ସ୍ଵକଳୀ । ହଙ୍କୀ ହଙ୍କୀ ! ମଧୁମଙ୍ଗଳ-ହଞ୍ଚଗତେଣ ତିଣା କାମକୁବୃପ୍ର-
ଶ୍ରେଣ ଶୁଭବହିଣା ବିଗ୍ରହୋ କିନ୍ଦୋ, ତା ଏଥ୍ କନ୍ଦରେ ପଇଟ୍ଟଃ
ସଚ୍ଚଭାମଃ ଅଗୁମରିମ୍ବଃ ॥

(ଇତି ତଥା କରୋତି) ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ରାଧା ।)

ରାଧା । ହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ ! କଥଃ ଦିଟ୍ଟକ୍ଷି, ଜଂ କାବି ପ୍ରବିସଦି ॥

ସ୍ଵକଳୀତି । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ମଧୁମଙ୍ଗଳ-ହଞ୍ଚଗତେଣ ତେଣ କାମକୁପୋଷନେନ
ଶୁକପତିନା ବିନ୍ଦୁଃ କୃତଃ । ତଦତ୍ କନ୍ଦରେ ପ୍ରବିଷ୍ଟଃ ସତ୍ୟଭାମାଗନୁମରିଦ୍ୟାମି ॥

ଆମ୍ବିଯା ଉପଶିତ୍ତ ହଇଲେନ, ତବେ ଆମାଦେର ଏ ସ୍ଥାନ ହଇତେ
ପଲାଯନ କରାଇ ଶ୍ରେୟ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ସକଳେର ପ୍ରସ୍ଥାନ) ॥

(ପୁନର୍ବାର ବେଶଗୃହେ ।)

ସାହାର ଶୁଛ ଜଗଦ୍ରୂଷଣ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ଭୂଷଣସ୍ଵରୂପ ॥ ୧୫ ॥

ସ୍ଵକଳୀ । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍, ମଧୁମଙ୍ଗଲେର ହଞ୍ଚଗତ କାମକୁପ-ଦେଶୀୟ
ଶୁକପକ୍ଷୀଇ ଏହି ବିନ୍ଦୁ ଉପଶିତ୍ତ କାରିଲ, ତବେ ଏହି କନ୍ଦରହା
ସତ୍ୟଭାମାର ଅନୁମରଣ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ସ୍ଵକଳୀ ପର୍ବତ-ଶାହା ଗମନ କରିଲେନ) ॥

(ଅନ୍ତର ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶୁକ୍ରି । ସାମିନି ! ବୀସନ୍ଦା ହୋଇ, ଏବା କିନ୍କରୀ ଦେ ଶୁଅଣ୍ଡି ॥
 ରାଧା । (ମହର୍ଷଙ୍କ) ଶୁଅଣ୍ଡି ! ଜାଣାମି ଜାଣାମି ॥
 ଶୁକ୍ରି । ସାମିନି ! କୀମ ଓଳଂଶୁଆସି ॥
 ରାଧା । ଥଲବ୍ରମେଣ ଜଲେ ଥଲିଦଙ୍କି ॥
 ଶୁକ୍ରି । ମାହ୍ୱୀ-ପେସିଦଂ ଏଦଂ ପମାହଣଂ ଗେହୁ ॥

ରାଧେତି । ହସ୍ତ ହସ୍ତ ! କଥଂ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତି, ଯଥ କାପି ପ୍ରବିଶତି ॥
 ଶୁକ୍ରିତି । ସ୍ଵାମିନି ! ବିଶ୍ଵକ୍ରାତବ, ଏବା କିନ୍କରୀ ତେ ଶୁକ୍ରି ॥
 ରାଧେତି । ଶୁକ୍ରି ! ଜାନାମି ଜାନାମି ॥
 ଶୁକ୍ରିତି । ସ୍ଵାମିନି ! କଞ୍ଚାଙ୍ଗ ଉତ୍ତରଃଙ୍କାସି ଆର୍ଦ୍ରଃଙ୍କାସୀତ୍ୟର୍ଥଃ ॥
 ରାଧେତି । ଥଲବ୍ରମେଣ ଜଲେ ଥଲିତାନ୍ତି ॥
 ଶୁକ୍ରିତି । ମାଧ୍ୱୀ ପ୍ରେଷିତଃ ଏତଃ ପ୍ରସାଧନଂ ଗୁହାଣ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ହା କଷ୍ଟ ହା କଷ୍ଟ ! ଆମି ଆର ଗୋପନ ଥାକିତେ
 ପାରିଲାମ ନା, ଆମାକେ ଦେଖିତେ ପାଇୟାଛ, ଯେ ହେତୁ
 କୋନ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଏ ସ୍ଥାନେ ଆସିଯା ପ୍ରବେଶ କରିଲ ॥
 ଶୁକ୍ରି । ସ୍ଵାମିନି ! ବିଶ୍ଵାସ କରନ, ଆମି ଆପନାର କିନ୍କରୀ
 ଶୁକ୍ରି ॥
 ଶ୍ରୀରାଧା । (ହର୍ଷେର ସ୍ଥିତି) ଶୁକ୍ରି ! ଜାନିଲାମ ଜାନିଲାମ ॥
 ଶୁକ୍ରି । ସ୍ଵାମିନି ! ଆପନାର ବମନ ଆର୍ଦ୍ର ଦେଖିତେଛି କେନ ? ॥
 ଶ୍ରୀରାଧା । ଆମି ଥଲ-ଭ୍ରମେ ଜଲେ ପଡ଼ିଲାଛିଲାମ ॥
 ଶୁକ୍ରି । ମାଧ୍ୱୀର ପ୍ରେରିତ ଏହି ଅଲକ୍ଷାର ଗ୍ରହଣ କରନ ॥

ରାଧା । ପେକ୍ଖ, ଏଥେ ପଥରେ କିଷି ଆଲୋଖଃ ଲକ୍ଷ୍ମୀଅଦି,
ତା ଈମସମ ଦଂଶାଣେ ଜୁଡ଼ିଙ୍ କୁଣ ॥

ଶୁକ୍ଳା । ବାହିରେ ଗଦୁଆ ଆଲୋତ୍ସମ ଉବାଅଃ କରିମ୍ସଃ ॥
ରାଧା । ଅହି ରେମି ॥

(ଇତି କରାଣ୍ଡକାନ୍ଦାଗ ନଞ୍ଚାନ୍ତା ।) ॥

ଶୁକ୍ଳା । (ନିଜକ୍ରମ୍ୟ) କଥଃ ମହୁମଙ୍ଗଲେଣ ମନ୍ଦଃ ଭର୍ତ୍ତା ପୁରଦୋ
ବଟଦି ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି କୃଷଃ ।)

ରାଧେତି । ପଞ୍ଚ, ଅହ ପ୍ରସ୍ତରେ କିମପି ଆଲୋଖଃ ଲକ୍ଷ୍ମୀତେ, ତଦସ୍ତ ଦର୍ଶନେ
ଯୁଡ଼ିଙ୍ କୁର ॥

ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟି । ବହିର୍ଗଦା ଆଲୋକ୍ୟ ଉପାୟଃ କରିଷାମି ॥

ରାଧେତି । ଅହମପି ଉତ୍ସିଷ୍ଟକଃ ପରିଚରାମି ॥

ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟି । କଥଃ ମଧୁମଙ୍ଗଲେନ ମମଃ ଭର୍ତ୍ତା ପୁରତୋ ବର୍ତ୍ତତେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଦେଖ, ଏହ ପ୍ରସ୍ତରେ କୋନ ଆଲୋଖ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ହଇଛେ,
ଅତଏବ ଇହାର ଦର୍ଶନବିଷୟେ ଯୁଡ଼ି କର ॥

ଶୁକ୍ଳା । ବାହିରେ ଗିଯା ଆଲୋକେର ଉପାୟ କରି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଆମି ଓ ଆର୍ଦ୍ର-ବମନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଗା ॥

(ଏହି ବଲିଯା କରଣିକା ଏହଣପୂର୍ବିକ ପ୍ରହାନ) ॥

ଶୁକ୍ଳା । (ନିର୍ଗତ ହଇଯା) ମଧୁମଙ୍ଗଲେର ମୁହିତ ଭର୍ତ୍ତା ଆଏଁ
ଉପାସିତ ହଇଲେନ କେନ ? ॥

(ଅନ୍ତର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପ୍ରବେଶ ।)

କୃଷ୍ଣ । ସଥେ ! କାନର୍ଥକାରିକଷ୍ଟବ ହସ୍ତବତୀ ସ କୀରଃ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ଉଡ଼ିଆ ପୁରୋ ଦାଡ଼ିମେ ପଡ଼ିଦୋ ॥

କୃଷ୍ଣ । ତଦେହି ପ୍ରାଣବଲ୍ଲଭାମେବ ଯୁଗ୍ୟାମହେ ॥

(ଇତି ମାରୁତମୁପଲଭ୍ୟ ।)

ଭଜସି-ନ ହି ରଜସ୍ତ୍ରଂ ଧୀର ! ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟଚର୍ଯ୍ୟ-

ମନୁମରସି ବିଧିଂସେ ମାଧବଷ୍ଟାନୁବ୍ରତିଂ ।

ଇତି ମଲୟମମୀର ! ତ୍ଵାଂ ସଥେ ! ପ୍ରାର୍ଥୟେହହଂ

କଥୟ କୁବଲ୍ୟାକ୍ଷୀ କୁତ୍ର ମେ ରାଧିକାନ୍ତି ॥ ୧୬ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ଉଡ଼ିଆ ପୁରୋ ଦାଡ଼ିମେ ପତିତଃ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଭଜମୀତି । ରଜୋ ଧୂଲିଂ । ପକ୍ଷେ, ରାଗଃ ରଜୋଷ୍ଟଗଃ ବା ।
ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟଚର୍ଯ୍ୟଃ ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟଦେଶାଚର୍ଯ୍ୟଃ ଗତିଃ । ପକ୍ଷେ, ଆହୁକୂଳ୍ୟକରଗଃ । ମାଧବଶ
ବମ୍ବନ୍ତଶ । ପକ୍ଷେ, କୃଷ୍ଣ ମମାହୁତିମହୁତିଂ ॥ ୧୬ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ସଥେ ! ତୋମାର ହସ୍ତବତୀ ମେଇ ଅନର୍ଥକାରୀ ଶୁକ
କୋଥାୟ ? ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ଉଡ଼ିଯା ଗିଯା ଅଗ୍ରବତ୍ତି ଦାଡ଼ିଷ୍ଵରକ୍ଷେ ପଡ଼ିଯାଇଛେ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ତବେ ଆଇସ, ପ୍ରାଣବଲ୍ଲଭାକେ ଅସ୍ଵେଷଣ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ବାୟୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିଯା ।)

ଧୀର ! ତୋମାତେ ଧୂଲିମାତ୍ର ନାହିଁ, ତୁ ମି ଦକ୍ଷିଣ ଦିକ୍ ହଇତେ
ଅବାହିତ ହଇଯା ବସନ୍ତେର ଅନୁବ୍ରତି ବିଧାନ କରିତେଛୁ, ଅତଏବ
ହେ ସଥେ ! ହେ ମଲ୍ୟାନିଲ ! ତୋମାକେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିତେଛି,
ପଦ୍ମାକ୍ଷୀ ଶ୍ରୀରାଧା କୋଥାୟ ଆଛେନ ବଲିଯା ଦାଓ ହଁ ॥ ୧୬ ॥

ମୁଦ୍ରମଙ୍ଗଳ । ତୋ ! ଶିଖୁ ଦୁଃ ଭଣ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ପରିକ୍ରମ୍ୟ ।)

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କୁରଞ୍ଜି ! ନବ-ଜନ୍ମ-ହେମବଲ୍ଲୀ

ରମ୍ୟା ସ୍ଫୁଟଂ ବିପିନ-ସୀମନି ରାଧିକାତ୍ମ ।

ଆଶା-ସ୍ତ୍ରୀ ସଥି ! ଶୁରୋର୍ଧିଦିଯଂ ଗୃହୀତା

ମାଧୁର୍ଯ୍ୟବଲ୍ଲିତ-ବିଲୋଚନ-କେଲି-ଦୀକ୍ଷା ॥ ୧୭ ॥

(ପୁରୋ ଦାଡ଼ିମୀମୁପଲଭ୍ୟ ।)

କାନ୍ତିଂ ପୀତାଂ ଶୁକ ! ଶ୍ରୀତାଂ ବିଭବୀ ବୀକ୍ଷିତା ବନେ ।

ମୟାଦ୍ୟ ମୃଗ୍ୟମାନା ମା ତ୍ୱରୀ ମୃଗ୍ୟବିଲୋଚନା ॥ ୧୮ ॥

ମୁଦ୍ରମଙ୍ଗଳ ଇତି । ତୋ ! ମିଛୁତଂ ଭଣ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ହେ କୁରଞ୍ଜି ! ଅତ୍ର ବିପିନ-ସୀମନି ରାଧା ତ୍ୱରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ହେ ସଥି !
ହୃଦୟମାଦଶା ଶୁରୋଃ ମକାଣାଦିଯଂ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟବଲ୍ଲିତ-ବିଲୋଚନ-କେଲି-ଦୀକ୍ଷା ଗୃହୀତା ।

ମାଧୁର୍ଯ୍ୟବଲ୍ଲିତ-ଯବିଲୋଚନଃ ତତ୍ତ୍ଵ କେଲୁଯୋ ବିଲାସାସ୍ତର୍ଦ୍ଵିଷୟେ ସା ଦୀକ୍ଷା ମା ॥ ୧୭ ॥

କାନ୍ତିମିତି । ହେ ଶୁକ ! ଶ୍ରୀତାଂ ପୀତାଂ କାନ୍ତିଂ ବିଭବୀ ମୟା ମୃଗ୍ୟମାନା
ମା ମୃଗ୍ୟଲୋଚନା ତ୍ୱରୀ ବନେ ବୀକ୍ଷିତେତି ପ୍ରଶ୍ନଃ ॥ ୧୮ ॥

ମୁଦ୍ରମଙ୍ଗଳ । ଅହେ ! ଗୋପିନେ ବଳ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନପୂର୍ବକ ।)

ହେ କୁରଞ୍ଜି ! ସ୍ପଷ୍ଟ ବୋଧ ହିତେଛେ, ତୁମି ଏହି ବନ-ସୀମାଯ
ରମଣୀୟା ନବୀନ ଜନ୍ମ-ହେମଲତା ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଶ୍ରାପ୍ତ ହିୟାଛ ? ହେ
ସଥି ! ଯେ ହେତୁ ଶ୍ରୀରାଧାରୂପ ଗୁରୁ ନିକଟ ହିତେ ତୋମାର ଏହି
ମାଧୁର୍ଯ୍ୟମୟ ଚଞ୍ଚଳ-ନେତ୍ରଲୌଳ-ଦୀକ୍ଷା ପ୍ରହଣ କରା ହିୟାଛେ ॥ ୧୭ ॥

(ଅନୁଷ୍ଠର ମୟୁରେ ଦାଡ଼ିମୀର୍ବକ୍ଷ ଦେଖିଯା ।)

মধুমঙ্গলঃ। বঅন্ম ! ভুজা পঞ্চং আগুবদস্তেণ চেতা উত্তরং
দিশং কীরণে ॥

শুকষ্টী । (উপস্থত্য) জয়হু জয়হু ভট্টা ! ॥

মধুমঙ্গলঃ। (মভযং) তোদি ! কিন্তি আআদাসি ॥

শুকষ্টী । ইমস্ম পঞ্চোত্তরস্ম সরিক্খং আশ্বং বি মছৱং
স্তুণিহুং ॥

মধুমঙ্গল ইতি । বয়স্ত ! তব প্রশং আহুবদতা এবং উত্তরং দন্তং কীরণে ।
যথা—“হে পীতাংশুক ! স্বীতাং কান্তিঃ বিন্দুষ্টী হয়া মৃগামানা সা মৃগলোচনা
ময়দ্য বনে বীক্ষিতেহুত্তুত্তুং ॥

শুকষ্টীতি । জয়হু জয়হু ভট্টা ! ॥

মধুমঙ্গল ইতি । ভবতি ! কিমিতি আগতাসি ॥

শুকষ্টীতি । অস্ত পঞ্চোত্তরস্ত সদৃকং অস্তদপি মধুরং শ্রোতুং ॥

হে শুক ! তুমি কি এই বনে মেই নিরূপম গৌরকান্তি-
মতী শীরাধাকে অবলোকন করিয়াছ ? আমি আজ তাঁহা-
কেই অস্থেমণ করিতেছি ॥ ১৮ ॥

মধুমঙ্গল । বয়স্ত ! শুকপক্ষী তোমার প্রশ্নের অনুবাদ
করিয়া উত্তর দিয়াছে অর্থাৎ “হে পীতবসন ! তোমা-
কর্তৃক অস্থিব্যমানা মৃগলোচনাকে আজ আমি বনে দেখি-
য়াছি” ॥

শুকষ্টী । (নিকটে আসিয়া) ভৰ্তা ! জয় হউক জয় হউক ॥

মধুমঙ্গল । (ভুয়ের সহিত) ভবতি ! কি নিমিত্ত অপগমন
করিয়াছ ? ॥

ମୁଖ୍ୟମଙ୍ଗଳ । ପଶୋତରଂ ବି ତୁଏ ଜ୍ଞାନିଂ ॥

ସ୍ଵକଞ୍ଚି । ୩ କେଅଲଂ ଇଦଂ ଜ୍ଞେବ ॥

ମୁଖ୍ୟମଙ୍ଗଳ । ଆବରଂ କିଂ ॥

ସ୍ଵକଞ୍ଚି । ଜଂ କିନ୍ତି ଦିଟ୍ଟଂ, ତଂ ଗହୁଆ ଦେହେ ନିବେଦିସ୍‌ସଂ ॥

(ଇତି ପରିକ୍ରାମତି) ॥

କୃଷ୍ଣ । (ମନ୍ତ୍ରଃ) ଭଦ୍ରେ ସ୍ଵକଞ୍ଚି ! ମା ଖଲୁ ଦେବୀ-ମନଃ କାଲୁଷ୍ୟାୟ
ସମୁଦ୍ର୍ୟଥଃ, ସୃଣୀସ ମନ୍ତଃ ମନୀତବିଦ୍ୟାମାତ୍ରାଜ୍ୟଃ ॥

ମୁଖ୍ୟମଙ୍ଗଳ ଇତି । ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ରମଗି ହୟା ଶ୍ରୀତଃ ॥

ସ୍ଵକଞ୍ଚିତି । ନ କେବଳମିଦମେବ ॥

ମୁଖ୍ୟମଙ୍ଗଳ ଇତି । ଅପରଂ କିଂ ॥

ସ୍ଵକଞ୍ଚିତି । ଯୁକ୍ତିମଧ୍ୟି ପୃଷ୍ଠଃ, ତୁ ଗର୍ବା ଦୈତ୍ୟ ନିବେଦଥିମାମି ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଭଦ୍ରେ ସ୍ଵକଞ୍ଚି ! ସମୁଦ୍ର୍ୟଥଃ ମନ୍ୟ ଶନ୍ଦାମଃ କୁର୍ବୀୟଃ ॥

ସ୍ଵକଞ୍ଚି । ଏହି ପଶୋତରେ ମନ୍ତ୍ରା ଅନ୍ତରେ କୋଣ ମଧୁର ଶ୍ରବଣେର
ନିମିତ୍ତ ॥

ମୁଖ୍ୟମଙ୍ଗଳ । ତୁ ମି ପଶୋତରା ତ ଶୁଣିଯାଛ ? ॥

ସ୍ଵକଞ୍ଚି । କେବଳ ଇହା ନୟ ॥

ମୁଖ୍ୟମଙ୍ଗଳ । ଅପର କି ? ॥

ସ୍ଵକଞ୍ଚି । ଯାହା କିଛୁ ଦେଖିଯାଛି, ତାହା ଶିଖା ଦେବୀକେ ନିବେ-
ଦନ କରିବ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଯାଇତେ ଲାଗିଲ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ମନ୍ତ୍ରମେର ମହିତ) ଭଦ୍ରେ ସ୍ଵକଞ୍ଚି ! ଦେବୀର ମନଃ

স্বকষ্টি । দেইএ পমাদেন রুদ্রাণী গায়ণীহিং বি বন্দিচরণঞ্জিঃ,
তা কিং ইগিণা ॥

কৃষ্ণঃ । তহি প্রার্থয়ম্, কিং তবাভীষ্টঃ ॥

স্বকষ্টি । দেঅ ! একং পথইস্মং ॥

কৃষ্ণঃ । কামমাবেদ্যতাঃ ॥

স্বকষ্টি । এখ কন্দরে কিষি আলেক্খং বিলোহিতং, মহ
আরাহণিঙ্গা একা বিজ্ঞাহৰী উকষ্টদি, তা কথুহা-
লোগ্রণ শং পাসিভ পমাদী করেছু ভট্টা ! ॥

স্বকষ্টিতি । দেব্যাঃ পমাদেন রুদ্রাণী-গায়ণীভিরপি বন্দিতচরণাঞ্জি, তৎ
কিমনেন ব্যরণ ॥

স্বকষ্টিতি । দেব ! এবং প্রার্থযিয়ামি ॥

স্বকষ্টিতি । অৱ কন্দরে কিমপি আলেখং বিলোকয়িতুং মগ আরাধনীয়া
একা বিদ্যাধৰী উৎকষ্টতে, তৎ কৌস্তভালোকেন এতৎ আলেখং প্রকাশ
পমাদীকরোতু ভর্তা ! ॥

কলুধিত করিতে আৱ উদ্যত হইও না, আমাৱ নিকট
সমীতবিদ্যাৱ আধিপত্যেৱ বৱ গ্ৰহণ কৱ ॥

স্বকষ্টি । দেবীৱ অনুগ্ৰহে রুদ্রাণীৱ যে সকল গায়িকা, তাহা-
ৰাও আমাৱ চৱণবন্দনা কৱিয়া থাকে, তবে আৱ বৱেৱ
প্ৰয়োজন কি ? ॥

শ্ৰীকৃষ্ণ । তথাপি প্রার্থনা কৱ, তোমাৱ ইচ্ছা কি ? ॥

স্বকষ্টি । দেব ! একটী প্রার্থনা কৱিব ॥

শ্ৰীকৃষ্ণ । যাহা ইচ্ছা হয় বল ॥

କୃଷ୍ଣ: । (ସ୍ଥିତ୍ତା ପରିକ୍ରମନ୍) ସଥେ କୌଣସି ! ରତ୍ନମୁଳୀମୁଞ୍ଜା-
ଭିଷିକ୍ତ । ସାଧୁ ସାଧୁ, ସଦମୁକ୍ତୋହପି ଯେ ମନୋରଥଂ
କରୋଧି ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ: । ହନ୍ତ ହନ୍ତ ! ଦରୀଗଜବୋ ମଜ୍ଜାଂଦିନାଦୋବି ଜାଦୋ
ବଲିଉଠୋ ଉଜ୍ଜୋଦୋ ॥

(ତତ: ପ୍ରବିଶତି ରାଧା ।)

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ମୂର୍ଢାଭିଷିକ୍ତ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନ୍ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ ଇତି । ହନ୍ତ ହନ୍ତ ! ଦରୀମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟନିନତୋହପି ଜାତୋ ବଲିଷ୍ଟ-
ଉଦୋତ: ॥

ଶୁକ୍ରୀ । ଏହି ପର୍ବତଗୁହାୟ କୋଣ ଏକଟୀ ଚିତ୍ରପଟ ଆଛେ,
ତାହାଇ ଦେଖିବାର ନିମିତ୍ତ ଆମାର ଏକ ଜନ ପୂଜ୍ୟତମା ବିଦ୍ୟ-
ଧରୀ ଉତ୍ସକଣ୍ଠିତ ହଇଯାଛେ, ଅତଏବ ଭର୍ତ୍ତା ! କୌଣସିରେ
ଆଲୋକଦ୍ୱାରା ମେହି ଆଲେଖ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଯା ଅମୁଗ୍ରହ
କରନ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ହାସ୍ୟମହକାରେ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରିଯା) ସଥେ କୌଣସି !
ତୁମି ସମ୍ମତ ରଙ୍ଗେର ଚୁଡ଼ାମଣି । ଭାଲୁ ଭାଲୁ, ଯେ ହେତୁ ନା
ବଲିଲେଓ ଆମାର ଅଭିଲାଷ ସିଦ୍ଧି କରିଲୁ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ପର୍ବତଗୁହାମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟ
ଦିନ ଆପେକ୍ଷାଓ ଅଧିକତର ଆଲୋକ ଉତ୍ପନ୍ନ ହଇଯାଛେ ॥

(ଅନୁତର ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରବେଶ ।)

রাধা । (শ্বাঙ্গমবেক্ষ্য) কথং সাধবীএ দেউপসাহণং পেসিদং ॥
 (পরিক্রম্য কৃষ্ণং পশ্যন্তী ।)

অঞ্জলিমেতং সলিলং সতরীএ অভিলসন্তীএ ।

উবন্তি সঅং নঅজলদো ধারাবরিসী সমুলসই ॥

মধুমঙ্গলং । (অপবার্য) ভো বঅস্ম ! ছুট্ট-দাসীএ ধীদাএ
 বণেঅরীএ মহাসঙ্কড়ে পাড়িদন্তি ॥

কৃষ্ণঃ । সথে ! কিং নাম মন্ত্রটং ॥

রাধেতি । কথং সাধবা দেবীপ্রসাধনং প্রেষিতঃ ॥

অঞ্জলিমিতি । অঞ্জলিমাত্রং সলিলং শকর্যা অভিলসন্ত্যা উপরি স্বয়ং নব-
 জলদো ধারাবর্ষী সমুলসতি ॥

মধুমঙ্গল ইতি । ভো বয়স্ত ! ছুট্ট-দাস্তাঃ পুত্রাঃ বনচর্ষ্যাঃ মহাশকটে
 প্রতিতোহস্তি ॥

শ্রীরাধা । (আপনার অঙ্গের প্রতি দৃষ্টিপাত করিয়া) সাধবী !
 কেন দেবীর অলঙ্কার পাঠাইয়া দিল ? ॥

(এই বলিয়া প্রদক্ষিণপূর্বক শ্রীকৃষ্ণকে অবলোকন করতঃ ।)

যে শকরী অঞ্জলিমাত্র জল অভিলাষ করিতেছিল,
 তাহার উপর নবজলধর স্বয়ংই জলধারাবর্ধণ করিয়া তাহাকে
 উল্লাসিত করিতে লাগিলেন ॥

মধুমঙ্গল । (কুর্ণেসংলগ্ন হইয়া) হে বয়স্ত ! ছুট্ট-দাসীপুত্রী
 বনচারীকৃত্তক মহাসঙ্কটে পতিত হইলাম ॥

শ্রীকৃষ্ণ । সথে ! কি প্রকার মন্ত্র ? ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳঃ । (ସରୋଧଃ) ମଂ ଜେଜବ ପୁଛସି, ବାମେ ପେକୁଥ ॥

କୁଷ୍ଠଃ । (ସମୀକ୍ଷ୍ୟ ମାବେଗଃ) କଥମତ୍ର ଦେବୀ ॥

ରାଧା । (ସ୍ଵଗତଃ) ହଙ୍କୁ ହଙ୍କୁ ! କନ୍ଦରେ ଦେବୀ ପଇଟ୍ଟା ॥

(ଇତ୍ୟାନ୍ତିରିତା ଭବତି) ॥

କୁଷ୍ଠଃ । (ସ୍ଵଗତଃ) ଦୂନଃ ମନ୍ୟାସଂରକ୍ଷଣ ଗଞ୍ଜୀରତଯା ପ୍ରଚରମ୍ୟଃ
ବର୍ଭୁବ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (ନୌତ୍ରଃ) ହଦାମେ କିଶ୍ରାମି ! ପିତାବଅମ୍ବେବି ତୁଜ୍ଯ
ଜୁତା ଏରିଦୀ ଶିଇଦୀ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ମାମେବ ପୃଛସି, ବାମେ ପଣ୍ଡ ॥

ରାଧେତି । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! କନ୍ଦରେ ଦେବୀ ପ୍ରବିଷ୍ଟା ॥

କୁଷ୍ଠଃ । ମନ୍ୟାସଂରକ୍ଷଣ କ୍ରୋଧାତିଶୟରୁ । ମହାଦୈତ୍ୟେ କ୍ରତୋ କ୍ରୂଧୀତାମରଃ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ହତାପେ କିଶ୍ରାମି ! ପ୍ରିସବରଷ୍ଟେହପି ତସ ସୁଜା ଉତ୍ସ୍ନୀ
ନିଷ୍ଠତିଃ ? ଶାଠୀତା ଇତ୍ୟର୍ଥ । କୁଷ୍ଟତିର୍ନିଷ୍ଠତିଃ ଶାଠୀମିତ୍ୟମରଃ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (କ୍ରୋଧର ସହିତ) ଆମାକେଇ ଜିଜ୍ଞାସା କରି-
ତେବେ ! ବାମଦିକେ ମୃଣିପାତ କର ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । (ଅବଲୋକନ କରିଯା ଉଦ୍ବଗେର ସହିତ) ଦେବୀ ଏ
ହାନେ କେନ ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଘନେ ଘନେ) ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ଦେବୀ କନ୍ଦର ମଧ୍ୟ
ଅବେଶ କରିଲେନ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହଇଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । (ଘନେ ଘନେ) ନିଷ୍ଠଯ କ୍ରୋଧବେଗେର ଗଞ୍ଜୀରତାୟ
ଶ୍ରୀରାଧା ପ୍ରଚମା ହଇଲେନ ॥

ସୁକର୍ଣ୍ଣ । (ସ୍ଵଗତଃ) ଗହିଦ-ଦେଖ-ଶେବଚ୍ଛଃ ସଞ୍ଚତ୍ତାମଃ ଚେତ ଦେଖିଂ
ତକ୍ରିଅ ଭାବି ଏମୋ, ତା ଗହି ବିଶ୍ଵବେମି ॥

(ଇତ୍ୟପ୍ରତ୍ୟ ଜନାନ୍ତିକ ।)

ସାମାଜି ! ଏବଂ ଶେଷ ॥

ରାଧା । (ମସ୍ତିତଃ) ପରିହସେହି ଏ ॥

ସୁକର୍ଣ୍ଣ । (ପରିକ୍ରମ୍ୟ) ଅଜ୍ଜ ମଧୁମନ୍ଦଳ ! ରୁଟ୍ଟା କଥୁ ଦେଖ
ଭଗାଦି ॥

ସୁକର୍ଣ୍ଣତି । ଗୃହୀତ-ଦେସୀ-ନେପଥ୍ୟଃ ସତ୍ୟଭାମାମେଷ ଦେସୀଃ ତର୍କିଷ୍ଵା ବିଭେତି
ଏଷ, ତୃତ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟ ବିଜ୍ଞାପନ୍ୟାବି ॥

ହେ ସ୍ଵାମିନି ! ଏବମେତ୍ର, ଅର୍ଥାତ୍ ଅସ୍ତ୍ର ଦେସୀ-ଭରଃ ସଂଜାତ ଇତି ॥

ରାଧେତି । ପରିହସ ଏନ୍, ମଧୁମନ୍ଦଳମିତ୍ୟର୍ଥଃ ॥

ସୁକର୍ଣ୍ଣତି । ଆର୍ଦ୍ର ମଧୁମନ୍ଦଳ ! ରୁଟ୍ଟା ଖଲୁ ଦେସୀ ଭଣତି ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ । (ଧୀରେ ଧୀରେ) ହତାଶେ କିମରି ! ପ୍ରିୟବନ୍ଦେଶେର
ପ୍ରତି ତୋମାର ଈନ୍ଦ୍ରଶୀ ଶଠତା କି ଉଚିତ ? ॥

ସୁକର୍ଣ୍ଣ । (ଘନେ ଘନେ) ଦେସୀ-ବେଶ-ଧାରିଣୀ ସତ୍ୟଭାମାକେ ଦେସୀ
ବିବେଚନା କରିଯା ଇନି ଭୌତ ହଇତେହେନ, ଅତଏବ ଇହାର
ନିକଟେ ଗିଯା ନିବେଦନ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ନିକଟେ ଗମନପୂର୍ବକ ହସ୍ତାବରଣ ଦିଯା ।)

ସ୍ଵାମିନି ! ତୋମାତେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଦେସୀ ବଲିଯା ଭର ଜମ୍ବି-
ଯାଛେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ହାତ୍ସହକାରେ) ଏହି ମଧୁମହାକେ ପରିହାସ କର ॥

ମୁମନ୍ଦଳ । କି ୧୨ ॥

ଶୁକ୍ରି । ଅନ୍ତେଉରେ ଗଦଂ ଏଂ ବନ୍ଦବନ୍ଦୁ ବନ୍ଧିଅ ରକ୍ତଖିମ୍ବନ ॥

ମୁମନ୍ଦଳ । (ମଭୟଂ) ତୋ ମଥେ ! ଦାଗିଛି ଥନ୍ତେ ବିଅ
ଗଣ୍ଠୀରୋହି ॥

କୁଷଃ । ମଥେ ! ବିଜ୍ଞାନ ସ୍ତଞ୍ଜିତୋହିଶ୍ଚ, ସଦିଯଂ ଦକ୍ଷିଣା ନୈସ-
ଗିକୀମପି ଧୀରତାମବଧୀରିତବତୀ ॥

(ବିମୁଖ ।)

ମୁମନ୍ଦଳ ଇତି । କି ୧୨ ॥

ଶୁକ୍ରିତି । ଅନ୍ତଃପୁରେ ଗତଃ ଏନଃ ବନ୍ଦବନ୍ଦୁ ବନ୍ଧା ରକ୍ଷିଷ୍ୟାମି ॥

ମୁମନ୍ଦଳ ଇତି । ତୋ ମଥେ ! ଇନ୍ଦାନୀମପି ସ୍ତଞ୍ଜ ଇବ ଗଣ୍ଠୀରୋହିମି ॥

କୁଷ ଇତି । ଅବଧୀରିତବତୀ ତ୍ୟକ୍ତବତୀ ॥

ଶୁକ୍ରି । (ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନପୂର୍ବିକ) ଆର୍ଯ୍ୟ ମୁମନ୍ଦଳ ! ଦେବୀ ରଙ୍ଗଟା
ହଇୟା ବଲିତେଛେ ॥

ମୁମନ୍ଦଳ । କି ବଲିତେଛେ ? ॥

ଶୁକ୍ରି । ଏହି ଅଧିମ ବ୍ରାଜୀଣ ଅନ୍ତଃପୁରେ ଆସିଯାଇଛେ, ଇହାକେ ବନ୍ଧନ
କରିଯା ରାଖିବ ॥

ମୁମନ୍ଦଳ । (ଭୌତମହକାରେ) ହେ ମଥେ ! ଏଥିନ ଯେ ଥନ୍ତେର
ନ୍ତାୟ ଗଣ୍ଠୀର ହଇୟା ରହିଲା ? ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ । ମଥେ ! ବିମ୍ବାଯବଶତଃ ସ୍ତଞ୍ଜିତ ହଇୟାଛି, ଯେ ହେତୁ
ଏହି ଦକ୍ଷିଣା ସାଭାବିକୀ ଧୀରତାକେତେ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା-
ଛେ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ବିବେଚନା ପୂର୍ବିକ ।)

অথবা—

ধীরঃ প্ৰকৃত্যাপি জনঃ কদাচি-

দ্বন্দ্বে বিকাৰঃ সময়ামুৰোধাঃ ।

ক্ষণ্ঠিঃ হি শুক্রা বলবচলন্তী

সৰ্বিংসহা স্তুৱপি স্তুৱি-দৃষ্টি ॥ ১৯ ॥

স্তুকগ্নি । (স্বগতং) অলং ইমিতা ভট্টারক-পুৱনো ধিট্টনা-
সাহসেন, তা জহুৰ্থং কহেমি ॥

(প্ৰকাশঃ ।)

অুজ্জ ! সচ্চত্ত্বামি এমা ন কশু দেষ্টৈ ॥

ধীর ইতি । প্ৰকৃত্যা স্বভাবেন । বিকাৰঃ অধৈৰ্যঃ । স্তুৱি বহুধা ॥ ১৯ ॥

স্তুকগ্নিতি । অনমনেন ভট্টারক-পুৱনো ধৃষ্টতা-সাহসেন, তৎ যথাৰ্থং কথ-
যামি ॥

হে আৰ্য ! সত্যচান্দা এমা ন ধনু দেবী ॥

অথবা—

সময়ক্রমে স্বাভাবিক ধীর ব্যক্তি ও অধৈৰ্য হইয়া থাকেন,
অধিক কি, সৰ্বিংসহা বস্তুমতীও ক্ষমাগুণ পরিত্যাগ কৰিয়া
অনেকবাৰ বিচলিত হইয়াছেন, দেখা গিয়াছে ॥ ১৯ ॥

স্তুকগ্নি । (মনে মনে) রাজেন্দ্ৰের অগ্ৰে ধৃষ্টতা-সাহসেৱ আৱ

প্ৰযোজন নাই, অতএব যথাৰ্থ বলি ॥

(এই বলিয়া প্ৰকাশপূৰ্বক ।)

হে আৰ্য ! নিশ্চয় ইনি দেবী সত্যভাণ্ডা নহেন ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ । ତୋ ! ଶୁଦ୍ଧେ ତୁ ଏ ହୁମ୍ମିଏ ମୋଜୁର୍ଣ୍ଣେ ପଲାଓ ॥
କୁକୁଳ । ସୁକଣ୍ଡି ! ବୈଦର୍ତ୍ତୀ-ପ୍ରିୟଭାନ୍ଦଗର୍ବେଣ ତରଳାସି, କିନ୍ତେ
ଗିରାଏ ଦାରିଦ୍ର୍ଯ୍ୟରେ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ । (ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ଅସି ବିଷକଣ୍ଠ କାଠିଲେ ! କିମିତି ଶୁକଣ୍ଠ ଭଣ୍ୟମେ ଚେଟି ! ।

ଅଥବା କାମମଶ୍ଵତ୍ତା ଭଦ୍ରେତ୍ୟଭିଧୀନତେ ବିଷ୍ଟିଃ ॥ ୨୦ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ ଇତି । ତୋ ! ହିତରୂପା ହୁମ୍ମିଧ୍ୟା : ମୋଜୁର୍ଣ୍ଣଃ ଅଳାପଃ ॥

କୁକୁଳ ଇତି । ସୁକଣ୍ଡି ! ବୈଦର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରିୟଭାନ୍ଦଗର୍ବେଣ ବୈଦର୍ତ୍ତୀ-ପ୍ରିୟା ସା-
ବୈଦର୍ତ୍ତୀ-ପ୍ରିୟା ତରଳାସି । ତରଳାସି ଚକମାଳି । ଦାରିଦ୍ର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କାରଃ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ ଇତି । ହେ କଟିଲେ ! ସଂ ବିଷକଣ୍ଠାସି, ହେ ଚେଟି ! କିମିତି ସଂ
ଶୁକଣ୍ଠାତି ଭଣ୍ୟମେ, ଅଣ୍ଟା ବିଟିର୍ଦ୍ରା ନାମକରଣଃ ॥ ୨୦ ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ । ଆହେ ! ତୁମି ହୁମ୍ମିଧ୍ୟାର ମୋଜୁର୍ଣ୍ଣ ଅଳାପ ଶୁନିଲା
ତ ? ॥

ଶ୍ରୀକୁକୁଳ । ସୁକଣ୍ଡି ! ବୈଦର୍ତ୍ତୀର ପ୍ରିୟ ବଲିଯା ଗର୍ବେ ଚକଳ ହଇ-
ଯାଇ, ଅତ୍ୟବ ତୋମାର ସାକ୍ୟେର ଦରିଦ୍ରତା କେନ ? ॥

ମଧୁମନ୍ଦଳ । (ସଂକ୍ଷତଭାଷ୍ୟ ।)

ହେ କଟିଲେ ! ହେ ଚେଟି ! ତୁମି ବିଷକଣ୍ଠ, କେନ ସୁକଣ୍ଠ
ବଲିଯା କଥିତ ହୁଓ ? ଅଥବା ହଇତେଓ ପାଇଁ, ସେମନ ଲୋକେ
ଅମଞ୍ଜନକୁଳଗୀ ବସିଥିଲେ ତରଳା ବଲିଯା ଥାକେ, ତରଳପ ତୋମାର ନାମ
ସୁକଣ୍ଠି ॥ ୨୦ ॥

কৃষ্ণঃ। (পরিক্রম্য মানুনয়ং) দেবি! প্রসীদ প্রসীদ ॥
 রাধা। (সম্মিলিতং) নাহং দেঙ্গ, পেকুখ মাণুসীঙ্গি ॥
 কৃষ্ণঃ। (সহর্ষং) শুকষ্টিকে! বাঢ়ঘন্ষিলর্থে দুষ্করস্তে ময়া
 নিজ্ঞয়ঃ ॥

মধুমঙ্গলঃ। হী হী! আঞ্জে তুরঙ্গমুখি! এসা বক্রিমবিজ্ঞাবি
 কিং কখু দেশিণো পচিদা ॥

কৃষ্ণঃ। প্রিয়ে। মন্মধার চিৎৰং দৃশ্যতাং ॥

রাধেতি। নাহং দেবী, পশু মানুবী অশি ॥
 কৃষ্ণ ইতি। অশ্বিনর্থে রাধারা সবতো নিজ্ঞয়ঃ প্রতুপকারঃ ॥
 মধুমঙ্গল ইতি। আশ্চর্যঃ! হে চেটি তুরঙ্গমুখি! এবা বক্রিমবিদ্যাপি
 কৃং খন্দু দেবর্থেঃ সকাশাদিত্যর্থঃ পঠিতা ॥

শ্রীকৃষ্ণঃ। (প্রদক্ষিণপূর্বক অনুনয়ের সহিত) দেবি! প্রসন্ন
 - হও প্রসন্ন হও ॥

শ্রীরাধা। (হাস্তের সহিত) আমি দেবী নহি, মানুবী ॥

শ্রীকৃষ্ণঃ। (হর্ষের সহিত) শুকষ্টিকে! তুমি যে শ্রীরাধার
 সহিত ঘিলন করাইলা, তোমার এই উপকারে প্রত্যুপ-
 কার করা আমার দুঃসাধ্য ॥

মধুমঙ্গল। কি আশ্চর্য! হে অশ্বমুখি চেটি! এই কুটিল-
 বিদ্যাও কি তুমি দেবর্থির নিকট পাঠ করিয়াছ? ॥

শ্রীকৃষ্ণঃ। প্রিয়ে! নিকটে আসিয়া এই বিচিত্র চিত্রপট
 সন্দর্শন কর ॥

ରାଧା । ଶୁଣଂ ନାଗବୁନ୍ଦା-ଶୁରୁଣୋ କଳାକୌଶଳଃ ଏହଃ ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ନବବୁନ୍ଦା ।)

ନବବୁନ୍ଦା । ସଥି ! ଯମୀକ୍ଷ୍ୟତଃ ବିଚିତ୍ରମିଦଃ ଚିତ୍ରଃ, ଯତ୍ରାନୁ-
କ୍ରମିକୀ ମାଧୁରୀ ମାଧୁରୀତିଲୀଲାମଣିଲୀ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳଃ । ଏମେ ଶନ୍ଦଗହୁମବୋ ପଢାମେ ॥

ନବବୁନ୍ଦା ।

କ୍ଷେପେଣ ନବନୀତାନଃ ଚିତ୍ର-ବାଲସ୍ତ ଚେକ୍ଷୟା ।

ଉତ୍ତଃ ମ୍ରେହଭରଃ ମାତ୍ରଃ ବହିରତ୍ତ୍ୱଚ ବନ୍ଦବଃ ॥ ୨୧ ॥

ରାଧେତି । ନୂନଃ ନବବୁନ୍ଦା-ଶୁରୋବିର୍ବିଶକର୍ମଣଃ କଳାକୌଶଳମେତ୍ ॥-
ନବବୁନ୍ଦେତି । ମାଧୁରୀ ମଥୁରାସମ୍ବନ୍ଧିନୀ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ଏସ ନନ୍ଦମହୋତ୍ସବଃ ପ୍ରଥମଃ ॥

ନବବୁନ୍ଦେତି । ନବନୀତାନଃ କ୍ଷେପେଣ ବଜରା ବହିଃମ୍ରେହଭରମୂହଃ । ଚିତ୍ର-ମାତ୍ର-
ଶ୍ରେଷ୍ଠରାଚାନ୍ତ;ମ୍ରେହଭରମୂହଃ । ମ୍ରେହୋହତ୍ର ଚିକାବ୍ରଃ ପ୍ରୀତିବିଶେଷଚ ॥ ୨୧ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ନିଶ୍ଚଯ ଇହ ନବବୁନ୍ଦାର ଶୁରୁ ବିଶ୍ୱକର୍ମାର କଳା-ବିଦ୍ୟାର
କୌଶଳ ॥

(ନବବୁନ୍ଦାର ପ୍ରବେଶ ।)

ନବବୁନ୍ଦା । ସଥି ! ଏହି ବିଚିତ୍ର ଚିତ୍ରପଟେର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କର,
ଇହାତେ କ୍ରମଃ । ଉତ୍ତକୃଷ୍ଟ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟମୁଯ ମଥୁରାସମ୍ବନ୍ଧିନୀ ଲୀଲା-
ସକଳ ବିରାଜିତ ରହିଯାଛେ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ପ୍ରଥମତଃ ଏହି ଯେ ନନ୍ଦମହୋତ୍ସବ ॥

ନବବୁନ୍ଦା ।

ଗୋପଗଣ ନବନୀତ ନିକ୍ଷେପ ଓ ବିଚିତ୍ର ବାଲକେର ସନ୍ଦର୍ଶନ

(পুনঃ প্রদেশিণ্যা অদর্শ্য ।)

কঃ পৃতনাগতিং গন্তঃ পৃতনাপি ক্ষমো ভবেৎ ।

কঢ়ে বস্তুব হরিণা যা হরিগুণহারিণী ॥ ২২ ॥

কৃষ্ণঃ ।

মৎ পাদাঙ্গুলিমলেন খণ্ডিতে

ভাণ্ডাজি শকটে কুটীজুষি ।

চতুরে পিতরমার্তিকাস্তরঃ

মাতৃমঞ্চ নিতরাং স্মরাম্যহং ॥ ২৩ ॥

ক ইতি । পবিত্র নরোৎপি, যা পৃতনা-কৃষ্ণকেন হরিণা লক্ষণেন হরিগুণি-
হারযুক্তা বস্তুব ॥ ২২ ॥

কৃষ্ণ ইতি । ভাণ্ডাজি ভাণ্ডযুক্তে শকটে অনসি কুটীজুষি কুটীষুক্তে ॥ ২৩ ॥

করিয়া অন্তর এবং বাহে নিবিড়-মেহাতিশয় বহন করি-
তেছে ॥ ২১ ॥

(পুনর্বার তর্জনীরবারা দেখাইয়া ।)

কোন্ পবিত্র মনুষ্য পৃতনার গতি লাভ করিতে সক্ষম
হইবে ? যে পৃতনা কঠসংলগ্ন হরিয় দ্বারা হরিগুণি-হারযুক্তা
হইয়াছিল ॥ ২২ ॥

ক্রীকৃষ্ণ ।

আমার পদাঙ্গুলির দলদ্বারা কুটী ও ভাণ্ডযুক্ত শকট ভগ্ন-
হইলে পর, আমার পিতা ও মাতা অঙ্গনে পতিত হইয়া
পীড়ায় যে কাত্র হইয়াছিলেন, নিতরাং (নিয়ত) আমি
তাহাই স্মরণ করিতেছি ॥ ২৩ ॥

ନସବଳା । ତୃଣାବର୍ତ୍ତେ ଘରମର୍ତ୍ତମମିଦଃ ॥

କୁଞ୍ଚଃ ।

ସମଚେଷ୍ଟିତ ନିଷ୍ଠୁରଂ ବ୍ରଜେ

ସ ତଥା ଛଟ୍-ସମୀରଣାହୁରଃ ।

ତମମୀ ବତ ଯେନ ନିର୍ମିତେ

ପିଦଧାତେ ଶୁଦ୍ଧଦାଂ ମନୋଦୂର୍ଶୀ ॥ ୨୪ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳଃ । ଏସା ମତଃ ଜେବବ ଗୋଟିଲେସ୍ମରୀ ମଥିଦୁଃ
ଆରକ୍ଷା ॥

ରାଧା । ଅମ୍ବ ଗୋଟିଲେସ୍ମରି ! ବନ୍ଦୀଅସି ॥

କୁଞ୍ଚ ଇତି । ସମୀରଣାହୁରଃ ତୃଣାବର୍ତ୍ତଃ, ଯେନ ତୃଣାବର୍ତ୍ତେ ନିର୍ମିତେ ତମମୀ
ଅଜ୍ଞାନକୁକାର୍ମେ ମନୋଦୂର୍ଶୀ ପିଦଧାତେ ଆଚ୍ଛାଦିତବତୀ ॥ ୨୪ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ଏମା ସ୍ୟମେବ ଗୋକୁଳେଖରୀ ମଥିଦୁଃ ଆରକ୍ଷା ॥

ବାଧେତି । ଅମ୍ବ ଗୋକୁଳେଖରି ! ବନ୍ଦୟମେ ମଯେତ୍ୟର୍ଥଃ ॥

ନସବଳା । ଦେଖ, ଏହି ବାୟୁକପଧାରି ତୃଣାବର୍ତ୍ତେର ନର୍ତ୍ତନ ॥

ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଚ ।

ବ୍ରଜେ ଛଟ୍-ବ୍ୟବହାରକାରି ଏଟା ମେହି ଛଟ୍-ତୃଣାବର୍ତ୍ତ, ହାୟ !
ଇହାର ନିର୍ମିତ ଅଜ୍ଞାନ ଓ ଅନ୍ଧକାର ଦ୍ୱାରା ଶୁଦ୍ଧଦିଗେର ମନ
ଓ ନୟନ ଆଚ୍ଛାଦିତ ହଇଯାଛିଲ ॥ ୨୪ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ଏହି ଯେ ଗୋକୁଳେଖରୀ ସ୍ୟଂହି ଦ୍ୱିଗୁଟନ କରିତେ
ଆରନ୍ତ କରିଯାଚେନ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ମା ଗୋକୁଳେଖରି ! ପ୍ରଣାମ କରି ॥

('ଇତ୍ୟଶ୍ରୀଭିନ୍ନତି) ॥

କୁଣ୍ଡଃ । (ସକରଣଃ ।)

କଦର୍ଥନାଦପୁରୁଷ-ବାଲ୍ୟଚାର୍ଗୈ-
କୃତସର୍ପତା ପ୍ରେମଭରେଣ ବିକ୍ଳବାଃ ।

ବିଲୋକମାନଞ୍ଚ ମନ୍ଦ୍ୟ ମାତରଃ
ହବିରିଲାୟଃ ହୃଦୟଃ ବିଲୀଯତେ ॥ ୨୫ ॥

ନବବୃନ୍ଦା । ଗୁରୁଣା ମେ ପଦ୍ୟଃ ଲିଖିତଃ ॥

ତଥାହି—

ଗୁଣେନ୍ଦ୍ରିୟଭିନରଗର୍ଭୈଃ କିଳ ଜଗଭୟୀବର୍ଣ୍ଣି-
ଶତ୍ରୁମୁଖପୁରଃସରାନପି ବବନ୍ଧ ଯଃ ପ୍ରାଣିନଃ ।

କୁଣ୍ଡ ଇତି । କଦର୍ଥନାଦପୁରୁଣି ଯାନି ବାଲ୍ୟଚପଳାନି ତୈରକୃତସର୍ପତା-ଆଧିକ୍ୟଃ
ଗଛତା ପ୍ରେମଭରେ ବିକ୍ଳବାଃ ମାତରଃ ବିଲୋକମାନଞ୍ଚ ମନ୍ଦ୍ୟ ହୃଦୟଃ ହବିରିବ
ବିଲୀଯତେ ଦ୍ରବୀଭବତି ॥ ୨୫ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଅଶ୍ରୁ ବିମର୍ଜନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୁଣ୍ଡ । (କରଣାମହକାରେ ।)

କଦର୍ଥନ ଅପେକ୍ଷାଓ ଗୁରୁତର ବାଲ୍ୟଚପଳତା-ସମୁହ ହଇତେ
ସମୁଦ୍ରାତ ପ୍ରେମଭରେ ଯେ ଜନନୀ ବିହୁଲା ହଇୟାଛିଲେନ, ଆଜ
ତୋହାକେ ଦେଖିଯା ଆମାର ହୃଦୟ ସୁତେର ଘ୍ୟାଯ ଦ୍ରୌଷ୍ଟ ହଇ-
ତେଛେ ॥ ୨୫ ॥

ନବବୃନ୍ଦା । ଆମାର ଗୁରୁ ଏକଟୀ ଶ୍ଲୋକ ଲିଖିଯା ରାଖିଯାଛେନ ॥
ଯଥା—

ହେ ଅଜରାଜ-ମହିଷି ! ଯେ ମୁକୁନ୍ଦ ଅନର୍ତ୍ତାନ୍ତି-ଗୁଣତ୍ୟ-

ଅଜେନ୍ଦ୍ରମହିଷି ! କୁବେ କିମିହ ତେ ପ୍ରଭାବାବଲୀ-
ମବଞ୍ଚିତନୁଭିଗୁ'ଶୈଃ ମ ବଲବାନ୍ ମୁକୁନ୍ଦସ୍ତ୍ରୟା ॥ ୨୬ ॥
ଅଧୂମଙ୍ଗଳଃ । ଏଦଃ ଅଜ୍ଞୁନ୍ଜୁଅଲଭଞ୍ଜନଃ ॥
ନବବୃଦ୍ଧା । କଥଃ ଗୁହକାତ୍ୟାମୁଦୁଖଲବନ୍ଧମବିର୍ଗୁଚୈବ ଶ୍ରସ୍ତିତଃ ॥
କୃଷ୍ଣଃ । (ସାଙ୍ଗ ।)
ବାଁମଲ୍ୟମଗୁଲମୟେନ ମମୋରଙ୍ଗାନ୍ମା
ସଃ କୋହପି ବନ୍ଧଗରିମା ନିରମାୟି ମାତ୍ରା ।

ତଥାହିତି । ଅନର୍ଗଲୈଃ ଅମର୍ଭୁଚିତୈଃ । ସଃ ମୁକୁନ୍ଦଃ ॥ ୨୬ ॥
ଅଧୂମଙ୍ଗଳ ଇତି । ଏତ୍ତେ ଅର୍ଜୁନ୍ଯୁଗଳଭଞ୍ଜନଃ ॥
ନବବୃଦ୍ଧେତି । ନଲକୁବର-ମଣିଗୌବାତ୍ୟାଃ ସମାର୍ଜ୍ଞ-ଚରାତ୍ୟାଃ ନିର୍ବିନନ୍ଦମକ୍ର-
ତ୍ୟେବ ॥
କୃଷ୍ଣ ଇତି । ବନ୍ଧଗରିମା ଦୃଢ଼ତରବନ୍ଧନଃ ॥ ୨୭ ॥

ଦ୍ୱାରା ଜଗଭୟବର୍ତ୍ତି ବନ୍ଧ । ପ୍ରଭୃତି ଦେବଗଣ ଓ ପ୍ରାଣି-ସମୁଦ୍ରାୟକେ
ବନ୍ଧନ କରିଯାଛେନ, ତୁ ମୁଁ କି ନା ଏକ ଗାଛ ମାମାଣ୍ୟ ସୂକ୍ଷମ ରଜ୍ଜୁ-
ଦ୍ୱାରା ମେହି ବଲବାନ୍ ମୁକୁନ୍ଦକେ ବନ୍ଧନ କରିଯାଛ ! ଅତେବ ତୋମାର
ପ୍ରଭାବେର କଥା ଆର କି ବଲିବ ! ॥ ୨୬ ॥

ଅଧୂମଙ୍ଗଳ । ଏହି ଅଜ୍ଞୁନବନ୍ଧଦୟ ଭଞ୍ଜନ ॥
ନବବୃଦ୍ଧା । କୁବେନ-ନନ୍ଦନ ନଲକୁବର ଓ ମୁଣିଗୌବ ଏହି ଦୁଇ ଜନ
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଉଦୁଖଲ-ବନ୍ଧନ ମୋଚନ ନା କରିଯା ଗମନ କରିଲ
କେନ ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ସଜଳନଯନେ ।)

ସଥି ! ମା ସନ୍ଧୋଦା ବାଁମଲ୍ୟମୟ ଦୃଢ଼ ରଜ୍ଜୁଦ୍ୱାରା ଆମାର ଥେ

ତମୁକ୍ତୟେ ପରମବନ୍ଦବିମୋକ୍ଷଗୋହିପି
ନାହିଁ କ୍ଷମେ ସଥି ! ପରଶ୍ର ତୁ କା କଥାତ୍ ॥ ୨୭ ॥
ନବସୁନ୍ଦା ।

ଅଂ ବଃସାମୃତଦାୟୀ ଯୁକ୍ତଃ ବଃସାମୃତତ୍ସମାଚରସି ।
ବିଦଧଦିଗ୍ଭାବକତାଃ ମିତ୍ରାବକତାଃ କଥୁଃ ତମୁଖେ ॥ ୨୮ ॥
କୃଷ୍ଣ । (ରାଧାଗବେନ୍ଦ୍ରୀ ।)
ସଥିଭିରଳୟନାତିବାହିତେଭ୍ୟ-
ସ୍ତଟଭୁବି ତର୍ଣ୍ଣକଚାରଗୋଃସବେନ ।

ନବସୁନ୍ଦେତି । ବଃମେତ୍ୟୋ ଜଳଦାତା ସତୋହତତ୍ସଃ ବଃସାମୃତତ୍ସଃ ସମାଚରସି ବଃ-
ସଶ ବଃମନାହୋହସ୍ତରଞ୍ଜୀମୃତଃ ମୋକ୍ଷୋ ସମ୍ମାନତ୍ସଃ । ତମ୍ଭୁ କ୍ଷମେବ । ଅମିତ୍ରାବକତାଃ
ଅମିତ୍ରାଗାଃ ବକରାହିତ୍ୟଃ ବିଦଧଃ କଥଃ ମିତ୍ରପାଳକତାଃ ମିତ୍ରପାଳକତାଃ ତମୁଖେ ।
ପୂର୍ବରୁଦ୍ଧେ ଶ୍ଵେତଃ, ପରାର୍ଦ୍ଧେ ବିରୋଧଃ ॥ ୨୮ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ହେ ଶଶିମୁଖ ! ଅନ୍ୟ ମମ ଚିତ୍ତଃ ତେବ୍ୟୋହହୋତ୍ୟୋ ଶୁଦ୍ଧଃ ସ୍ପୃହଃ
ଶୁରୁତର ବନ୍ଧନ କରିଯାଛିଲେନ, ଆମି ଭବବନ୍ଧନ-ମୋଚନକାରୀ ହେଇ-
ଯାଓ ସଥନ ମେ ବନ୍ଧନ ମୋଚନ କରିତେ ସମର୍ଥ ହେ ନାହିଁ, ତଥନ ଆର
ଏ ସ୍ଥାନେ ଅନ୍ୟେର କଥା କି ? ॥ ୨୭ ॥

ନବସୁନ୍ଦା ।

ତୁ ମି ସଥନ ବଃସାମୁରକେ ଅଯୁତ ଅର୍ଥାଃ ମୋକ୍ଷ ପ୍ରେଦାନ କରି-
ଯାଇ, ତଥନ ତୋମାର ବଃସଗଣେର ସମସ୍ତେ ଅଯୁତତ୍ସ ଆଚରଣ ଉପ-
ଯୁକ୍ତ ବଟେ, କିନ୍ତୁ ବକାଶୁରେର ବକରାହିତ୍ୟ ବିଧାନ କରିଯା ମିତ୍ର-
ଗଣେର ରଙ୍ଗା କିରାପେ ବିସ୍ତାର କରିତେଛ ? ॥ ୨୮ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଅସଲୋକନ କରିଯା ।)

ଶଶିମୁଖ ! ସମୁନାର ତଟ-ଭୂମିତେ ସଥାଗଣେର ସହିତ ବଃସ-

ଶୁରୁମିହ କୁରୁତେ ମମାଦ୍ୟ ତେଭ୍ୟ ॥

ଶଶିଯୁଥି ! ଚିତ୍ତମହେ ସ୍ପୃହମହୋଭ୍ୟ ॥ ୨୯ ॥

ନବବୂନ୍ଦ ।

ତାସାଂ ପାଦାବଲିମଦିରତଂ ବଳ୍ଲବୀନାଂ ଗବାଞ୍ଚ

ଶ୍ରୀକାରୀ ବୟମିହ ନମକୁର୍ମହେ ଶର୍ମହେତୋ ॥

ସାମାନ୍ୟ-ପ୍ରଣୟ-ମଧୁର-କ୍ଷୀରପାନୀୟ ଲୁକୋ

ଦୁର୍ଖାସ୍ତୋଦେଃପତିରପି ମୁଦ୍ରା ପୁଜ୍ରଭାବଂ ବଭାର ॥ ୩୦ ॥

କୃଷ୍ଣ ।

କୁରୁତେ । ତଟଭୂବି ସମୁନ୍ନାତଟଭୂମୌ ସଥିଭି । ମହାଲୟୁନା ମହତା ତର୍ଣ୍ଣକଟ୍ଟାରଣୋଃସବେ-
ନାତିବାହିତେଭ୍ୟ । ଇତ୍ୟଥୟ ॥ ୨୯ ॥

ନବବୂନ୍ଦେତି । ଅନ୍ତଃପ୍ରଗରେନ ମଧୁରଃ ସଂ କ୍ଷୀରଃ ତତ୍ତ ପାନୀୟ ଲୁକୁଃ ସମ୍ । ବଭାର
ଶୁଭବାନ୍ ॥ ୩୦ ॥

ଚାରଣରୂପ ମହାମହୋଃସବେ ଯେ ସକଳ ଦିନ ଅତିବାହିତ କରିଯା-
ଛିଲାମ, ଆଜ ଆମାର ଚିତ୍ତ ମେଇ ସକଳ ଦିବସେର ପ୍ରତି ଶୁରୁତର
ସ୍ପୃହା କରିତେଛେ ॥ ୨୯ ॥

ନବବୂନ୍ଦ ।

ଆମରା ମଙ୍ଗଳ-ଜନ୍ମ ଶରୀର ଅବନତ କରିଯା ମେଇ ସକଳ
ଗୋପରମଣୀ ଓ ଗାଭୀବୁନ୍ଦେର ଚରଣପଞ୍ଜିତେ ଶ୍ରାନ୍ତ କରି, ଧୀହା-
ଦେର ଆନ୍ତରିକ-ପ୍ରଣୟ-ମନ୍ତ୍ରଲିତ କ୍ଷୀର-ପାନାର୍ଥ କ୍ଷୀରୋଦପତିଓ
ଲୁକୁ ହଇଯା ପୁଜ୍ରଭାବ ଅନ୍ତିକାର କରିଯାଇଛେ ॥ ୩୦ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

অস্ত্র পরনাশিনঃ পশুপতিষ্ঠ-কেলিস্ত্রী
পুরো গিরিদৱীনিভা তমুরিযং দৱীদৃশ্টতে ।
মুখাদিকুহরেণ যা বিরচিত-প্রবেশঃ সদা
মৃতাপি পর্বনেরভূত্বনরঞ্জাক্ষি ! কুক্ষিষ্ঠরিঃ ॥ ৩১ ॥

নববৃন্দা । পশ্য পশ্য,

সথি ! বেদচতুষ্টয়স্ত্র সারৈ-
চতুরোহযং চতুরাননী নিষ্ঠষ্টৈঃ ।
জনকং জনচক্ষুষাগভীষ্টং
পরমেষ্ঠী প্রমদাদভিষ্ঠবীতি ॥ ৩২ ॥

কৃষ্ণ হতি । সর্পক্রপত ইযং তমুদৱী-দৃশ্টতে মুহূরালোক্যতে । তত্ত্বাস্ত্রঃ
পুরোবর্তী যো গিরিষ্ঠ দৱীতুল্যা । উভৌ স্বাহীষ্ঠরিঃ কুক্ষিষ্ঠরিঃ স্বোদয়-
পুরকে ইত্যমরঃ ॥ ৩১ ॥

নববৃন্দেতি । নিষ্ঠষ্টৈঃ নির্গষ্টৈঃ । স্বপিতরঃ ॥ ৩২ ॥

পদ্মাক্ষি ! গোপ-বালকদিগের ক্রীড়াস্ত্রলবিশেষ পর্বত-
গুহাকুল্য অগ্রে এই যে অঘাস্ত্রের শরীর দেখিতেছ, ইহার
মুখাদির ছিদ্র-পথে সর্বদা বায়ু প্রবেশ করায় ইহাকে কুক্ষি-
ষ্ঠরি অর্থাৎ উদরপূরক বলিয়া বোধ হইতেছে ॥ ৩১ ॥

নববৃন্দা । দেখ দেখ,

অঙ্কা আনন্দভরে চারি মুখ হইতে উৎপন্ন বেদচতুষ্টয়ের
সারভাগস্ত্রারা প্রেমভরে জন-সকলের নয়নানন্দ নিজ-পিতৃকে
স্তৰ করিতেছেন ॥ ৩২ ॥

ମୁଖ୍ୟମଙ୍ଗଳଃ । ଏଦଃ ସ୍ଵାଙ୍କି-ତାଲବନ୍ଧ ପେକ୍ଷିଆ ଜୀଇଦୋଙ୍କି ॥
ନବରୂପା । (ରାମଘବେକ୍ଷ୍ୟ ।)

ତୁମନ୍ତୁତୋହସି ଧେମୁନାଂ ପାତାପି ହତ-ଧେନୁକଃ ।

ତାଲାକ୍ଷେତ୍ରପି କିଲୋଭୁଙ୍ଗ-ତାଲଭଙ୍ଗାଯ ରଙ୍ଗବାନ୍ ॥ ୩୩ ॥
କୁଞ୍ଚଃ । ଶ୍ରୀଗ୍ରୋଧ-ରୋଧପି ସେଯାର୍ଥ୍ୟମ୍ଭୁ ବିକ୍ରମାଡ୍ରସମ୍ଭାବିନୀ
ଅଳ୍ପପଶୋରାଲଙ୍ଗ-ବେଦୀ ॥
ନବରୂପା । (ସ୍ଵଗତଃ) ଶକ୍ତେ ରାଧିକା-ଖେଦମବଧାର୍ଯ୍ୟ ଦେବେନାୟ-
ଧୀରିତା କାଲିଯଦଗନଲ୍ଲୀଲା ॥

ମୁଖ୍ୟମଙ୍ଗଳ ଇତି । ଏତେ ସ୍ଵଗନ୍ଧି-ତାଲବନ୍ଧ ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ଜୀବିତୋହସି ॥

ନବରୂନ୍ଦେତି । ତାଲାଙ୍କଃ ତାଲଧରଙ୍ଗଃ । ରଙ୍ଗବାନ୍ କୌତୁକୀ ॥ ୩୩ ॥

କୁଞ୍ଚ ଇତି । ଭାଣ୍ଡୀରବଟଙ୍ଗ ସମୀପେ ସେଯଂ ଅଳ୍ପମାରଣବେଦିକା ବର୍ତ୍ତତେ, ବଳଙ୍ଗ
ବିକ୍ରମାଡ୍ରସରଂ ଶୌର୍ଯ୍ୟାତିଶୟଂ ସମ୍ଭାବ୍ୟିତୁଂ ଜାପିଯିତୁଂ ଶୀଳଃ ଯହାଃ ମା ॥
ନବରୂନ୍ଦେତି । ଅଧୀରିତା ନ ପ୍ରକାଶିତା ॥

ମୁଖ୍ୟମଙ୍ଗଳ । ଏହି ସ୍ଵଗନ୍ଧି ତାଲବନ୍ଧ ଅବଲୋକନ କରିଯାଁ ଜୀବିତ
ହଇଲାମ ॥

ନବରୂପା । (ରାମକେ ଅବଲୋକନ କରିଯାଁ ।)

ତୁମି ବଡ଼ ଅନ୍ତୁତ, ଧେନୁ-ସକଳେର ରଙ୍ଗକ ହଇଯାଁ ଧେମୁକ ବଧ
କରିଲା ! ଅପର ତୁମି ତାଲଧର ହଇଯାଁ ଅତ୍ୟନ୍ତେ ତାଲ-ସକଳେର
ଭଙ୍ଗେ କୌତୁକାନ୍ଵିତ ହଇଯାଛ ! ॥ ୩୩ ॥

ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଚ । ଏହି ଯେ ଭାଣ୍ଡୀରବଟେର ସମୀପେ ଆର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବେର
ଶୌର୍ଯ୍ୟାତିଶୟ-ସୂଚନାକାରିଣୀ ମେଇ ଏହି ଅଳ୍ପମାରଣ-ବେଦିକା
ରହିଯାଛେ ॥

ନବରୂପା । (ମନେ ମନେ) ବୋଧ ହୟ ଶ୍ରୀରାଧାର ଖେଦ ଉତ୍ତପନ

କୃଷ୍ଣଃ ।

ମୁଞ୍ଜାଟବୀ ସ୍ଫୁରତି ମଞ୍ଚୁଲକଷ୍ଟି । ମେଘଃ
ସତ୍ର କଣ୍ଠମୁସରନ୍ତମୀଶୀକତୁଲୈଃ ।
ଦାଵଃ ବିଲୋକ୍ୟ କୃପମାନୁଜମାଲଭାରି-
ଣ୍ୟାଭୀରବୀଥିରଭିତୋ ଭବଦାରୁତିର୍ମେ ॥ ୩୪ ॥
ନବବୁନ୍ଦା । ପୁରସ୍ତାଦିଦଃ ବାଦୋହରଣତୀର୍ଥ ॥
କୃଷ୍ଣ । ପ୍ରିୟ ! ବିଶାଖାଯାଃ ପୃଷ୍ଠତୋ ମୁର୍କି କୃତାଞ୍ଜଲିରବ-
ସ୍ଥିତା କେଯଃ ନ ପରିଚୀଯତେ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ସତ୍ର ମୁଞ୍ଜାଟବୀମିଶୀକତୁଲୈଃ ଶରପୁଷ୍ପୈଃ କଣ୍ଠମୁସରନ୍ତଃ ଦାଵଃ
ବିଲୋକ୍ୟ ଆଭୀରବୀଥିରମୁନୁଜମାଲଭାରିଣୀ ସତ୍ତୀ କୃପମା ମେହଭିତ ଆରୁତିରଭୁବ ॥ ୩୪ ॥
ନବବୁନ୍ଦୋତ । ବାଦୋହରଣତୀର୍ଥଃ ଚୀରଘଟ୍ଟ ॥

ହଇବେ ବଲିଯା ବିଶ୍ୱକର୍ମା କାଲିନ୍ଦମନଲୀଲା ପ୍ରକାଶ କରେନ
ନାହି ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ହେ ମଞ୍ଚୁଲକଷ୍ଟି । ଏହି ଦେଖ, ମେଇ ମୁଞ୍ଜାଟବୀ ଶୋଭିତୁହିୟା
ରହିଯାଛେ, ଯାହାତେ ଶରପୁଷ୍ପେର ମହିତ ଦାବାଗ୍ରହିକେ ଆଗମନ
କରିତେ ଦେଖିଯା । ଆଭୀର ସକଳ କୃପାପୂର୍ବିକ ପଦ୍ମ-ମାଲାର-ନ୍ୟାୟ
ଆମାର ଚତୁର୍ପାର୍ଶ୍ଵ ଅବରଣ କରିଯାଇଛିଲ ॥ ୩୪ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ଅଗ୍ରେ ଏହି ବନ୍ଦରଣତୀର୍ଥ ଅର୍ଥାତ୍ ଚୀରଘଟ୍ଟ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ପ୍ରିୟ ! ବିଶାଖାର ପଞ୍ଚାତ ଦିକେ ମନ୍ତ୍ରକେ ଅଞ୍ଜଲି-
ବନ୍ଧନ କରିଯା ରହିଯାଛେନ, ଇନି କେ ? ଚିନିତେ ପାରିଲାମ
ନା ॥

ରାଧା । (ସମ୍ଭାଗିତଃ) ମଂ ଲିହିତଃ ଜାଣନ୍ତୋ ଚେତ ପରି-
ହସେଦି ॥

(ପ୍ରକାଶ ।)

ଏମା ପଟ୍ଟମା ? ॥

କୁଷ୍ଠ । ପଦ୍ମାକ୍ଷି ! ପଦ୍ମାଯାଃ ସବ୍ୟତଃ ॥

ରାଧା । (ମାସୁଯଃ) ଅଳଃ ଅଭନୋ ଶୁଣଃ ବିଦ୍ଧାରିଅ ॥

କୁଷ୍ଠ ।

ଶିରମି କୁରୁତ ପାଣିଦ୍ଵା-ମାଦତ ମୁଞ୍ଚାଃ !

ମିଚୟମିତି ମହୁତ୍ୟା ଭୁଘନ୍ଦୁଷ୍ଟି-ହିତାଯାଃ ।

ରାଧେତି । ମାଃ ଚିତ୍ରିତଃ ଜାନରେବ ପରିହସତି ॥

ଏମା ପଦ୍ମା ? ॥

ରାଧେତି । ଅଳଃ ଆହୁନୋ ଶୁଣଃ ବିଶ୍ଵାର୍ଯ୍ୟ । ବାରଗାର୍ଦୀଲଃଶବ୍ଦ୍ୟୋଗେ ତ୍ର୍ଯା ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଲଜ୍ଜାର ମହିତ ମନେ ମନେ) ଆମାକେ ଚିତ୍ରତା
ଜାନିଯାଓ ପରିହସ କରିତେଛେନ ! ॥

(ପ୍ରକାଶପୂର୍ବିକ ।)

ଇନି ପଦ୍ମା ? ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । ପଦ୍ମାକ୍ଷି ! ପଦ୍ମାର ବାମଦିକେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଅସୁଯାର ମହିତ) ଆର ଆପନାର ଶୁଣବିଶ୍ଵାର
କରାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ ।

ଅହେ ମୁଞ୍ଚା-ସକଳ ! ମନ୍ତ୍ରକେ ଅଞ୍ଜଲିବନ୍ଧନ କରିଯା ସ୍ଵ ସ୍ଵ ବସନ
ପ୍ରହଞ୍ଚ କର, ଆମାର ଏହି ବାକ୍ୟେ ତୁମି କ୍ରମୁଗଲ କୁଟିଲୀହୃତ କରିଯା

স্ফুরদধরযুদখশুন্দহাস্তঃ তবাস্তঃ
সরুদিতমনুবক্ষ-অবিভেদঃ শুরামি ॥ ৩৫॥
রাধা । কাও এথ মথঅপ্রিদ-ইগ্নিও চিট্ঠস্তি ॥
নববৃন্দা । যজ্ঞপত্রেৱা ভবিষ্যস্তি ॥
কৃষ্ণঃ ।

মন্দস্থিতঃ প্রকৃতিসিদ্ধমপি বুদ্ধস্তঃ
সঙ্গেপিতশ্চ সহজোহপি দুশোস্তরন্তঃ ।

কৃষ্ণ ইতি । আদক্ষ গৃহীত । সিচয়ঃ বন্ধঃ । তবাস্তঃ কিলকিঞ্চিত-ভূমণ-
ব্রিতঃ শুরামি । তন্ত্রকগ্নমুজ্জলনীলমগো,—“গর্বাভিলাষকুবিত-শ্বিতাশুয়াভূম-
ভূধাঃ । সন্তুরীকরণঃ হর্ষাদ্বচ্যতে কিলকিঞ্চিতম্ ॥” ইতি ॥ ভূঘন্তীত্যনেন
গর্বঃ । স্ফুরদধরমিতি ক্রোধঃ, উদঝদিতি হাস্তঃ অভিলাষশ্চ, মুকুদিতমিতি-
কুদিতঃ ভগ্নঃ । অমুবক্ষেতি অস্ত্রা ॥ ৩৫ ॥
রাধেতি । কা অত্র মন্তকার্পিত-ভাণ্ডাস্তিষ্ঠস্তি ॥
কৃষ্ণ ইতি । প্রকৃতিসিদ্ধঃ স্বভাবসিদ্ধঃ । বুদ্ধস্তঃ দুর্যোগতঃ । ধূমায়িতে

অবস্থিত হইলে, তোমার যে স্ফুরিত অধর, ঈষৎ উদগত-
হাস্ত এবং রোদন ও অভঙ্গযুক্ত বদন যাহাতে কিলকিঞ্চিত
রস প্রকাশ পাইয়াছিল, তাহাই শ্বরণ করিতেছি ॥ ৩৫ ॥
ত্রীরাধা । নববৃন্দে ! মন্তকে ভাণ্ড অর্পণ করিয়া দণ্ডায়মান
রহিয়াছে, ইহারা কে ? ॥

নববৃন্দা । ইহারা যজ্ঞপত্নী হইবে ॥
ত্রীকৃষ্ণ ।

বিজ্ঞপত্নীগণকে অবলোকন করিয়া আমার যে স্বভাবসিদ্ধ-

ଶୁଭ୍ୟାଯିତେ ଦ୍ଵିଜବଧୁଗଣ-ରାଗବହ୍ନ-
ବହ୍ନାୟ କାପି ଗତିରଙ୍ଗୁରିତାମୟାସୀଏ ॥ ୩୬ ॥

ଅଧୁମନ୍ତଳ: । (ସତ୍ତଃଃ ସଂକ୍ଷିତେନ ।)

ଇଦଃ ଆରତି କିଂ ଭବାନ୍ ପ୍ରିୟବୟନ୍ ! ଲଞ୍ଜ୍ୟାମହେ
ଅହୀନ୍ଦୁ-ବଧୁକୁଳାଦିବିଧମନ୍ତମାସ୍ଵାଦନ: ।

ଖୁମୁଦମତି ସତି । କାପି ଗତିରୀୟ-ଶାସ୍ତ୍ରାନ୍ତକୁଳପାହଙ୍କୁରିତାଃ ପ୍ରାହର୍ତ୍ତାବମୟାସୀଏ ।
ଦୀର୍ଘ-ଶାସ୍ତ୍ରଲଙ୍ଘନ: , ରମ୍ୟାୟତମିକୋ,—“ସମ-ପ୍ରକାରତିକ: କ୍ଲେଶମହନ୍ତ ବିବେଚକ: । ବିନ-
ସ୍ତାଦିଶୁଣୋପେତୋ ଦୀର୍ଘ-ଶାସ୍ତ୍ର ଉନ୍ନତ ॥” ଇତି ॥ ଅନ୍ତକୁଳପାହଙ୍କୁଳନୀଳମଣୌ,—
“ଅତିରିକ୍ତତୟା ନାର୍ଯ୍ୟାଃ ତ୍ୟକ୍ତାନ୍ତ-ଲଲନାନ୍ତଃ । ସୀତାମାଃ ରାମବନ୍ ଦୋହରମହୁକୁଳ: ।
ଅକୀର୍ତ୍ତିତଃ ॥” ସ୍ଵଭାବମିନ୍ଦ-ଶିତ୍ୟାଦି-ଭ୍ୟାଗେନାତ୍ର ଦୀର୍ଘ-ଶାସ୍ତ୍ରଭବ: । ଗୋପୀକୁଳ-
ଲଲନାଶକ୍ତତମ୍ବା ତ୍ୟକ୍ତ-ସଜ୍ଜପତ୍ରୀକରନାମୁକୁଳଭବ ବ୍ୟକ୍ତଃ । ରମାଭାସ: , ଅତ୍ ଚାପି-
ବୈକ୍ଷପ୍ୟ:,—“ଦୟୋରେକତରୈତିବ ରତିର୍ୟା ଥିଲୁ ଦୃଶ୍ୟତେ ।” ଅଈତକତର ରତିର୍ୟା—
“ସଜ୍ଜପତ୍ରୀମୁ ଦେହବୈକ୍ଷପ୍ୟମିବ ବ୍ରାହ୍ମଦେହର୍ବାଦ ॥” ॥ ୩୬ ॥

ଅଧୁମନ୍ତଳ ଇତି । ଲଞ୍ଜ୍ୟାମହେ, ଅନ୍ତାମହୀତ୍ୟର୍ଥ: । ଆରଣ୍ୟରେ ଧାତୁଯୋଗେହର୍ବା-

ଅନ୍ତହାନ୍ୟ, ତାହା ଉଦୟ ଓ ନେତ୍ରଦୟେର ସହଜ ଚାକଳ୍ୟ ସହୋପନ
କରିଯାଛିଲାମ, କିନ୍ତୁ ଘନର୍ଦଶନେ ଦ୍ଵିଜପତ୍ରୀଗଣେର ଯେ ଘନାମି
ଉଦ୍‌ଦୀପିତ ହୟ, ତାହାତେ ଶୀଘ୍ର କୋନ ଏକ-ଗତି ଅନୁରିତ ହଇ-
ଆଛିଲ ॥ ୩୬ ॥

ଅଧୁମନ୍ତଳ । (ଅଭିଲାଷେର ସହିତ ସଂକ୍ଷିତଭାଷାୟ ।)

ପ୍ରିୟବୟନ୍ ! ତୋମାର ଘନେ ଆଛେ କି ? ଦ୍ଵିଜପତ୍ରୀଗଣେର
ନିକଟ ହଇତେ ଯେ ବହୁ ପ୍ରକାର ଅମ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଯାଛିଲାମ,

বয়ং কিমপি কুণ্ডলীকৃতশিখগুকাণেপুমং
ক্রমেণ কিল কুণ্ডলীপটলমত্ত ভোক্ষ্যামহে ॥ ৩৭ ॥
নববৃন্দা । পশ্চ, গোবর্দ্ধনোদ্ধরণমিদং ॥
রাধা । (সংস্কৃতেন ।)

শিখরিভৱিতক্রতঃ প্রতশ্চং

সমহমহর্নিশমৌক্ষয়া প্রিয়স্ত ।

হৃদয়মিহ সমস্ত-বল্লবীনাঃ

যুগপদ-পূর্ববিধং দ্বিধা বভূব ॥ ৩৮ ॥

তন্ত্রতে সত্যাদি-বিভক্তির্ভবতি । কুণ্ডলীকৃতঃ যৎ শিখগুকাণেপুমং ।
কুণ্ডলী জিলেবীতি । ভোক্ষ্যামহে ভুক্তবস্ত ইত্যর্থঃ ॥ ৩৭ ॥

রাধেতি । সমস্ত-বল্লবীনাঃ হৃদয়ং দ্বিধা বভূব । কীদৃশং তৎ ? শিখরিভৱ-
বিতক্রতঃ সতশ্চমিত্তোকঃ । অহর্নিশং প্রিয়স্তেক্ষয়া সমহং সোঁসবমিত্যেকঞ্চ ।
যৌগপদ্যেন তদপূর্ববিধমাচর্য্য প্রকারং ভবতি ॥ ৩৮ ॥

তন্মধ্যে আমরা এই স্থানে ময়ুর-পুচ্ছসমূহের ন্যায় গোলা-
কৃতিক্রমে কুণ্ডলীসমূহবিশিষ্ট কোন এক আশ্চর্য্য দ্রব্য অর্থাৎ
জেলেবী ভক্ষণ করি ॥ ৩৭ ॥

নববৃন্দা । এই দেখ, গোবর্দ্ধন ধারণ ॥

শ্রীরাধা । (সংস্কৃতভাষ্য ।)

আহা ! সমুদায় গোপনারীদিগের হৃদয় একে ত পর্ব-
তের শুরুতর ভার বিবেচনায় সন্তপ্ত, দ্বিতীয়তঃ আবার
দিষ্য-রাত্রি প্রিয়দর্শনরূপ মহোৎসবে আনন্দিতাপ্রিত হইয়া

ନବବୁନ୍ଦା । ଗିରିମେଥଲାୟାଂ ଲିଖିତମିଦଂ ପଦ୍ୟঃ,—

ଦରୋଦକୁଦେଗୋପୀ-ସ୍ତନପରିମର-ପ୍ରେକ୍ଷଣ-ଭରାଂ

କରୋଂକମ୍ପାଦୀଷଚଳତି କିଲ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନପିରୋ ।

ଭୟାତ୍ମିରାରକ୍ତତିରଥିଲ-ଗୋପୈଃ ସ୍ମିତମୁଖଂ

ପୁରୋ ଦୃଷ୍ଟି । ରାମଃ ଜୟତି ନମିତାଶ୍ରୋ ମଧୁରିପୁଃ ॥ ୩୯ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । (ଶୈଲେନ୍ଦ୍ରକନ୍ଦରମବେକ୍ଷ୍ୟ ଦ୍ୱିତୀୟ ।)

ସରୋରଙ୍ଗାଙ୍କି ! ଶାରମୀଦମନ୍ତ୍ରତଂ

ତ୍ଵଂ ଛନ୍ଦନା ଦ୍ୟତବିଧୀ ବିନିର୍ଜିତା ।

ନବବୁନ୍ଦେତି । ଦରମୀଷହୁଦକ୍ଷତୋ ଘୋ ସ୍ତନୌ ତୟୋଃ ପରିମରଣ୍ଣ ଯେ ପ୍ରେକ୍ଷଣଂ
ତ୍ୱାଜ୍ଞାତାଂ କରୋଂକମ୍ପାଂ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଗିରୋ ଈଷକୁଲତି ସତି । ଭୟାତ୍ମିରେ ଭୟଃ
ଆପ୍ୟ-ଧାତେରଥିଲ-ଗୋପେରାରକା ସ୍ତତିର୍ଯ୍ୟ ଦଃ ॥ ୩୯ ॥

ଏକକାଲୀନ ଅପୂର୍ବ ଆଶର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାରେ ଦୁଇ ଭାଗେ ବିଭିନ୍ନହିଁଇୟା-
ଛିଲ ॥ ୩୮ ॥

ନବବୁନ୍ଦା ।

ଏହି ଏକଟୀ ଶୋକ ପର୍ବତମେଥଲାୟ ଲିଖିତ ରହିଯାଛେ,—

ଗୋପୀଦିଗେର ଈଷଂ ଉନ୍ନାତ ସ୍ତନମଣ୍ଡଳେର ପ୍ରତି ବାରମ୍ବାର
ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରାଯ କରକମ୍ପନହେତୁ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଈଷଂ ଚଲିତ ହିୟା-
ଛିଲ, ତାହାତେ ଗୋପ-ସକଳ ସ୍ତତିପାଠ କରିବେ ଲାଗିଲେ ଅଗ୍ରେ
ହାଶ୍ମମୁଖ ବଲଦେବକେ ଦେଖିଯା ନତବଦନ - ମଧୁସୁଦନ ଜୟଯୁକ୍ତ
ହଉନ ॥ ୩୯ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ପର୍ବତଗୁହା ଅବଲୋକନ କରିଯା ହାଶ୍ମେରମହିତ ।)

ହେ ପଦ୍ମାଙ୍କି ! କପଟ ଦ୍ୟତକ୍ରୀଡ଼ାଯ ତୁମି ପରାଜିତ ହଇଲେ

ইতঃ সখী সাক্ষিতয়া পণীকৃতং
স্বয়ং গ্রহাশ্চেষযুগং বিধাত্তসি ॥ ৪০ ॥
যাধা । (সাপত্রপং পুরো দৃষ্টু ।) কথং এখ গিরিসিহরে
শিশুণং অঙ্গাণং কর্ষে হারো গথি ॥

কুঞ্জঃ ।

কথমিদমপি বিস্মৃতং ভবত্যা।
সখি ! তব কুশুতটী নিকুঞ্জধান্নি ।

কুঞ্জ ইতি । ইতঃ অত্ত । আপ্লেষযুগং বারবয়মালিঙ্গমণিত্যৰ্থঃ । বিধাত্তসি
ব্যদ্যাঃ বিহিতবতীত্যৰ্থঃ । অৱগাৰ্থ-ধাতুযোগে বনদ্যতনভূতে সত্যাদিঃ ॥ ৪০ ॥
যাধেত্তি । কথমত গিরিশিখরে বিষষ্ঠমৌর্য্যো রাবয়োঃ কর্ষে হারো নাস্তি ॥
কুঞ্জ ইতি । হে সখি ! তব কুশুতটী নিকুঞ্জধান্নি রতিপরিমলেন রতি-

পৱ যে আশ্চর্য ঘটনা হইয়াছিল, তাহা কি তোমার স্মরণ
আছে ? তুমি সখীগণকে সাক্ষী রাখিয়া স্বয়ং এই পথ করিয়া-
ছিলে, যে ব্যক্তি পরাজিত হইবে, সে ছাইবার আলিঙ্গন
অদান করিবে ॥ ৪০ ॥

শ্রীরাধা । (লজ্জাসহকারে অগ্রে অবলোকন করিয়া) কেন
এই পর্যন্তমিথরে উপবিষ্ট আমাদের উভয়ের গলদেশে
হার নাই ? ॥

শ্রীকুঞ্জঃ ।

তুমি কি ইহাও বিস্মৃতা হইলা ? হে সখি ! তোমার
কুশুতটীরবর্তি নেকুঞ্জগৃহে আমরা রতিশ্রমে উভয়ে নিন্দিত-

ରତ୍ନପରିମଳ-ଲକ୍ଷ-ନିଜଯୋମୋ ।

ସଦବହିତା ଲଲିତା ଜହାର ହାରେ ॥ ୪୧ ॥

ନୟବୁଦ୍ଧା ।

ଯୈରୀକ୍ଷ୍ୟମେ ବିପକ୍ଷାନପି ତାନ୍ ଭୟବନ୍ଧତୋ ବିମୋକ୍ଷଯନ୍ତି ।

ବାରୁଣ-ବନ୍ଧାମନ୍ଦଃ ମୋକ୍ଷଯତ୍ତେ କିମାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ॥ ୪୨ ॥

(ଇତ୍ୟଗ୍ରତୋ ଦର୍ଶଯନ୍ତୀ ।)

ଶୁମ୍ଭୋ ଭାରତମୁଖମଃ ମଧୁପୂରୀ ତାପି ତାପିଗ୍ୟମଃ
ବୁନ୍ଦାରଣ୍ୟମିହାପି ହନ୍ତ ! ପୁଲିନଃ ତାପି ରାସସ୍ଥଲୀ ।

ବିମର୍ଦ୍ଦନେନ, ବିମର୍ଦ୍ଦନଃ ପରିମଳ ଇତ୍ୟମରାତଃ । ତଙ୍କା ନିଜ୍ଞା ଯାତ୍ୟାଃ ତୟୋର୍ନାସାଧମୋ-
ହାରୋ ଲଲିତା ସାବହିତା ସତୀ ସଜ୍ଜହାର ତଦିଦମପି କଥଃ କିଂ ଭବତ୍ୟା ଦ୍ୟୁତଃ ।
ସଂଶକ୍ତପ୍ରମୋଗେ ସତି ଆଦ୍ଵାରା-ଧାତୁଯୋଗେହନ୍ୟତମନ୍ତ୍ରତେ ସତ୍ୟାଦି ବିକଳ୍ପଃ । ତେନ
ଅହାହେତ୍ୟତ ହରିଷ୍ୟତୀତି ନାହୁଁ ॥ ୪୧ ॥

ନୟବୁଦ୍ଧେତି । ତଚ୍ଛରିତଃ କିମାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ? ନାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟମିତ୍ୟର୍ଥ : ॥ ୪୨ ॥

ହଇଯା ଧାକିଲେ ଲଲିତା ଯେ ଅଳକ୍ଷିତେ ଆସିଯା ଆମାଦେଇ ହାମ
ହରଣ କରିଯାଛିଲ, ତାହା କି ସ୍ମରନ ନାହିଁ ? ॥ ୪୧ ॥

ନୟବୁଦ୍ଧା ।

କୁକୁଳ ! ଯେ ସକଳ ବ୍ୟକ୍ତି ତୋମାକେ ମର୍ଣ୍ଣି କରିଯାଛେ,
ତାହାରା ବିପକ୍ଷ ହଇଲେଓ ତୁ ଯି ତାହାଦିଗକେ ଭୟ-ବନ୍ଧନ ହଇତେ
ମୁଖ କରିଯାଛ, କିନ୍ତୁ ବରୁଣ-ପାଶ ହିଁତେ-ମନ୍ଦକେ ଯେବୁ ବିମୁଖ
କରିଲା, ଇହାତେ ତୋମାର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କି ? ॥ ୪୨ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଅଗ୍ରେ ଅବଲୋକନପୂର୍ବକ ।)

ଆହା ! ଶୁମିର ମଧ୍ୟେ ଭାରତର୍ଷ ଉତ୍ତମ, ତାହା ଅପେକ୍ଷା

গোপীকান্তপদম্বয়ী-পরিচয়প্রাচুর্য-পর্যাচিতা-
যস্তাং সন্তি মহামুনেরপি মনোরাজ্যাচ্ছিতা রেণবঃ ॥ ৪৩ ॥
রাধা । (সচমৎকারং) হস্ত হস্ত ! কথং সা বেগুন্দমাধুরী
সুগীআদি ॥

(ইত্যানন্দভরাবেশেন কতিচিং পদানি গত্বা সোমাদং ।)
বংশীং মাতর্বনভুবি জগম্ভোহয়স্তীং নিশম্য
প্রোদ্যদ্বুর্ণাভরতরংধীর্গন্তমস্মি প্ৰবৃত্তা ।

ভূমাবিত্যাদি । সারাংশকারঃ । তন্ত্রণঃ, উত্তরোত্তরমুংকর্ষো ভবেৎ সারঃ
পরাবধিরিতি ॥ ৪৩ ॥

রাধেতি । কথং সা বেগুন্দমাধুরী শয়তে ॥

মধুপুরী শ্রেষ্ঠ, তাহা হইতেও বৃন্দাবন শ্রেষ্ঠতম, কি আশ্চর্য !
এই বৃন্দাবনে আবার পুলিন এবং পুলিন অপেক্ষা রামসন্ধনী
সর্ব প্রধান, কেন না, যাহাতে গোপীকান্তের চরণব্য পরিচয়-
প্রাচুর্যের রেণু-সকল মহামুনি নারদের মনোরাজ্য অর্চিত
হইয়া বিস্তৃত রহিয়াছে ॥ ৪৩ ॥

শ্রীরাধা । (চমৎকৃতের সহিত) কি আশ্চর্য কি আশ্চর্য !
মেই বেগুন্দাধুর্য, শুনা যাইতেছে ! ॥

(এই বলিয়া আনন্দাবেশে দুই চারি পদ গমন করতঃ
উন্নতার সহিত ।)

হে ঘাতঃ ! বনভূমিতে জগম্ভোহিনী বংশীর শ্রবণ করায়
আমি উৎপন্ন উদ্ধর্ণাত্মে চঞ্চলবুদ্ধি হইয়া তথায় যাইতে

ସ୍ଵାରି ସ୍ତୁଳଂ ନିହିତମଚିରାଦଗଳଂ ଚେତ୍ୟାଗ୍ରେ
କେନେଦଂ ବା ମଦ-ସ୍ଵପଦବୀ-ସୌନ୍ଦରୀ ଶକ୍ୟଃ ବିଧାତୁଃ ॥ ୪୪ ॥
(ଇତ୍ୟଦ୍ୟୁର୍ଗତେ) ॥

କୃଷ୍ଣଃ । (ସୌଂଶ୍କ୍ୟ ।)

ନିଷଜ୍ଜତି ନିମଜ୍ଜତି ପ୍ରଣୟକେଲିମିକ୍ଷୋ ମନୋ-
ବିଦୂର୍ଗତି ବିଦୂର୍ଗତି ପ୍ରମଦ-ଚକ୍ରକୀର୍ଣ୍ଣ ଶିରଃ ।
ଅହୋ ! କିମିଦଗାବଯୋଃ ସପଦି ରାମ-ନାମକ୍ରର-
ଦୟୀ-ଜନ୍ମୁଷି ନିସ୍ତରେ ଶ୍ରେଣୀଥିଷାରୋହତି ॥ ୪୫ ॥

ବଂଶୀମିତି । ମାତରିତି ସଦ୍ବୋଧନଂ ଶଦମାତ୍ରୋକ୍ତଷଦ୍ରସାବହଃ । କେନ ଜନେନ
ମଦ-ସ୍ଵପଦ-ସୌନ୍ଦରୀ ଇନରଗଳଂ ନିଧାତୁଃ ଶକ୍ୟଃ ଶାନ୍ତି ॥ ୪୬ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ନିମଜ୍ଜ ତୀତ୍ୟାଦି । ଆବଶ୍କାରେ ବୀପା । ଅବଶ୍ରଂ ନିମଜ୍ଜତି
ଅବଶ୍ରଂ ବିଦୂର୍ଗତୀତ୍ୟର୍ଥ । ରାମ ନାମେତ୍ୟକ୍ଷରହୟା । ଜହୁର୍ଦ୍ଦ୍ଵାଂ ତମ୍ଭିନିଶ୍ଵରେ ଶ୍ରେଣୀଥି-
ମାରୋହତି ସତି ॥ ୪୬ ॥

ଅବସ୍ତ ହଇଯାଛି, ତୁମି ସଦି ଏଥନ ଅଗ୍ରେ ଏହି ଦ୍ୱାରେ ସ୍ତୁଲ ଅର୍ଗଳ
ପ୍ରଦାନ କର, ତାହାତେ କୋନ କ୍ଷତି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଆମାର ପ୍ରାଣ-
ମକଳେର ନିର୍ଗମ-ପଥ-ସୌମ୍ୟ କେ ଅର୍ଗଳ ଦିତେ ମୟର୍ ହଇବେ ?
ଅର୍ଥାତ୍ ଆମି ଅନାଯାସେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିବ ॥ ୪୭ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଉଦୟୁର୍ଗତ ହଇଲେନ) ॥

କ୍ରିକୃଷ୍ଣ । (ଉଂଶ୍କ୍ୟକ୍ୟର ମହିତ ।)

ହାୟ : କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ରାମ ଏହି ନାମକ୍ରର ଦୁଇଟୀର ଯାହା
ହଇତେ ଉଂପତ୍ତି ହଇଯାଛେ, ସେଇ ଶବ୍ଦ ଶ୍ରେଣୀପଥେ ଆରୋହଣ
କରାଯ ପ୍ରଣୟକେଲି-ସମୁଦ୍ରେ ଆମାଦେର ଦୁଇ ଜନେର ମନଃ ନିମଗ୍ନ ଓ

নবহৃদ্দা । সখি ! চিত্রগতোহপি রামোৎসবস্ব সত্যা-
বঙ্গব ॥

রাধা । হৰ্কী হৰ্কী ! কথং কখু চিন্তং জেজব এদং ॥
কৃষ্ণঃ ।

নব-মনুনবিনোদৈঃ কেলিকুঞ্জেষু বাধে !
নিমিষবদুপরামং কামমাসেছুষীণাং ।
উপচিতপরিতোষ-প্রোবিতাপত্রপাণাং
শ্঵ারসি কিমিব তাসাং শারদীনাং ক্ষপাণাং ॥ ৪৬ ॥

রাধেতি । হা ধিক্ হা ধিক্ ! কথং খলু চিত্রমেটেতৎ ॥

কৃষ্ণ ইতি । উপরামং বিরামঃ । আমেছুষীণাং প্রাপ্তানাং । উপচিতঃ
সমুক্তো যঃ পরিতোষস্তেন প্রোবিতাগতা অপত্রপা লজ্জা যাস্ত তাসাং ক্ষপাণাং
রাত্রীণাং কিঃ শ্বারসি ? ইবেতি বাক্যালঙ্কারে,—“স্মৃত্যৰ্থ-ধাতুনাং কর্মণি
যষ্টি” ॥ ৪৬ ॥

আনন্দচক্রে মন্তক পরিব্যাপ্ত হইয়া ঘূণিত হইতে
লাগিল ! ॥ ৪৫ ॥

নবহৃদ্দা । সখি ! যদি এই রামোৎসব চিত্রগত, তথাপি
তোমার সমন্বে ইহা নৃতন হইয়াছে ॥

শ্রীরাধা । হা ধিক্ হা ধিক্ ! এ কিরূপে চিত্র হইল ? ॥
শ্রীকৃষ্ণ ।

রাধে ! যে সন্মুদ্দায় রাত্রিতে কুঞ্জগৃহ সকলে নবকর্ম-
ক্রীড়ায়-বৃক্ষিল পরিতোষস্তাৱা লজ্জা দূরীভূত হইয়াছিল
এবং যে সকল রাত্রি ক্ষণকালেৱ ত্যায় বিৱাম প্রাপ্ত হয়, সেই
সমস্ত শারদীয়া-রজনী কি তোমার স্মৃতি আছে ? ॥ ৪৬ ॥

(ଇତୁୟେକମ୍ପମଲିନୀୟ ।)

ସମୁନୋପବନେ ଭବଦ୍ଵିଧାଭି-
ବିବିଧେଃ କେଲିଭିରସ୍ଥତାପରାଣି ।

ପୁନରପ୍ୟତୁଲୋଽସବାନି ରାଧେ !
ଭବିତାରାଃ କିମୁତାନି ବାସରାଣି ॥ ୪୭ ॥

ନବବୃନ୍ଦା ।

ବିଦ୍ୟୋତତେ ତତ୍ତ୍ଵ ସ୍ଵଦର୍ଶନଶ୍ଚ
ଅସାଦତୀର୍ଥଃ ବନମଞ୍ଚିକାଯାଃ ।
ନୀତତ୍ତ୍ଵଃ କୁଣ୍ଡଲିନୀଃ ହରିର୍ଯ୍ୟ
ବିମୋଳଗୟନ୍ କୁଣ୍ଡଲିକାଯତୋହପି ॥ ୪୮ ॥

ସମୁନେତି । ଭବଦ୍ଵିଧାଭି: ସହ ଯେ ବିବିଧା: କେଲାଯନ୍ତେରସ୍ଥତମପରୁଃ ବଞ୍ଚ ଯେଷୁ
ତାନି । ଅତୁଳ ଉତ୍ସବେ ସେଷୁ ତାନି, କିମୁ ଭବିତାରୋ ଭବିଷ୍ୟତି ? ବାସରାଣି
ଦିବସାନି । ବା ତୁ କ୍ଲୀବେ ଦିବସ-ବାସରାବିତ୍ୟମରଃ ॥ ୪୭ ॥

ନବବୃନ୍ଦେତି । ବିଦ୍ୟୋତତେ ବିରାଜତେ । ସଂ ସ୍ଵଦର୍ଶନଃ କୁଣ୍ଡଲିକାଯତ: ସର୍ପ-
ଶ୍ରୀରାତ୍ର ବିମୋଳଗୟନ୍ ହରିଃ କୁଣ୍ଡଲିନୀଃ କୁଣ୍ଡଲଶାଲିନୀଃ ତମୁଃ ନୀତଃ ॥ ୪୮ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଉତ୍ୟକମ୍ପେର ସହିତ ପ୍ରକାଶପୂର୍ବକ ।)

ରାଧେ ! ଯେ ସକଳ ଦିନେ ସମୁନାର ତୀରୋପବନେ ତୋମାଦେର
ସହିତ ବିବିଧ କ୍ରୀଡ଼ାୟ ଅନ୍ୟ ବଞ୍ଚର ପ୍ରତି ସିମ୍ବରଣ ହଇଯାଛିଲ,
ମେଇ ସକଳ ମହାମହୋଽସବେର ଦିନ କି ପୁନର୍ବୀର ଆସିଯା ଉପ-
ହିତ ହଇବେ ? ॥ ୪୭ ॥

ନବବୃନ୍ଦା ।

ଏହି ଅନ୍ତିକ୍ରାବନ, ଇହାତେ ମେଇ ସ୍ଵଦର୍ଶନେର ଅସାଦତୀର୍ଥ

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ଏମୋ ଶଞ୍ଚାର୍ଦ୍ଦୋ ॥

ରାଧା । (ସଭୟଃ) ପରିତ୍ରାହି ପରିତ୍ରାହି ॥

(ଇତି କୃଷ୍ଣମାଲିଙ୍ଗତି) ॥

କୃଷ୍ଣ । (ପରିରସ୍ତମାଧ୍ୟମଭିନୀୟ) ମାତ୍ର, ରେ ଆତଃ ଶଞ୍ଚଚୂଡ଼ ।

ସଂରସ୍ତାଦୁର୍ମଥିତୋହପି ଯେ ହମଲକ୍ଷପୂର୍ବିଂ ଥମୋଦମେବ କୃତ-
ବାନ୍ ॥

ନବରୂପୀ । ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ,

ଶତ୍ରୁବ୍ରଦ୍ଧିଂ ନୟତି ମନ୍ଦରକନ୍ଦରାତ୍ମ-

ଭୀତଃ ମଲୀଲମ୍ପି ଯତ୍ର ଶିରୋଧୁନାନେ ।

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ଏମଃ ଶଞ୍ଚଚୂଡ଼ଃ ॥

ବିରାଜ କରିତେଛେ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯାହାକେ ସର୍ପ-ଶରୀର ହଇତେ ବିଦୁକ୍ତ
କରିଯା ବିଦ୍ୟାଧର ଦେହ ଥାପ କରାଇଯାଇଲେନ ॥ ୪୮ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ଏହି ଦେଖ, ଶଞ୍ଚଚୂଡ଼ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଭୀତିମହକାରେ) ପରିତ୍ରାଣ କର ପରିତ୍ରାଣ କର ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଗିଯା ଆଲିଙ୍ଗନ କରିଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଆଲିଙ୍ଗନମୁଖ ଅମୁଭବ କରିଯା) ଭାଲ, ଅରେ ଭାଇ
ଶଞ୍ଚଚୂଡ଼ ! ଆମି ତୋମାକେ କ୍ରୋଧଭରେ ବିନଷ୍ଟ କରିଲେଓ
ତୁମି ଆମାର ଅନନ୍ତବୁଦ୍ଧପୂର୍ବ ଆନନ୍ଦଇ ସ୍ମପ୍ନାଦନ କରିଲା ॥

ନବରୂପୀ । ଦେଖ ଦେଖ,

ଯେ ଅରିଷ୍ଟାମୁଖ ଅବହେଲାଯ ମଞ୍ଜକ କଞ୍ଚିତ କରିଲେ ଶତ୍ରୁ
ଭୀତ ହଇଯା ଆପୁନାର ବୁଦ୍ଧକେ ପରିତ-ଗୁହ୍ୟ ଲାଇଯା ଯାନ, କି

ଆଃ କୌତୁକଃ କଳୟ-କେଲି ଲବାଦରିଷ୍ଟଃ

ତଃ ଦୈତ୍ୟପୁନ୍ଦରମଦୋ ହରିରୁତ୍ୟଗାଥ ॥ ୪୯ ॥

(ପୁନଃ ଅଦର୍ଶ ।)

କ୍ଷକ୍ଷେଷିନ୍ଦୀବରାଜ୍ଞୀଣାଂ ସଃ କିମେନ୍ଦୀବରାୟତେ ।

ଚିତ୍ରଃ ଭୂଜଃ ମ ତେ କେଶଭିଦାୟାଂ ଭିତ୍ତରାୟତେ ॥ ୫୦ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ଏତବ୍ୟୋମାସୁରଃ ବୃଣ୍ଟତ୍ୟା ମୁକ୍ତିପତିଷ୍ଵରାୟା ରମ୍ଭସ୍ତଳଃ ॥

ଅଧୁମନ୍ତଳଃ । ଏମୋ ଅକୁରୋ, ଇତ୍ୟକୋତ୍ତେ ॥

ରାଧା । ହା ହା ! କିଂ କରିମ୍ବନ ॥

ନ ସୁଦେତି । ସତ୍ର ଅରିଷ୍ଟେ । ଆ ଇତ୍ୟାଶର୍ଯ୍ୟ ଅବ୍ୟାନାମନେକାର୍ଥିତ୍ୱଃ ॥ ୪୯ ॥

କ୍ଷକ୍ଷେଷିତି । ଭିତ୍ତରମିବାଚରତି କୁଲିଶଃ ଭିତ୍ତରଃ ପବିରିତ୍ୟମରଃ ॥ ୫୦ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ପତିଷ୍ଵରାୟାଃ ମୁକ୍ତିକୃତ୍ୟାୟାଃ ॥

ରାଧେତି । ହା ହା ଥେବେ ! କିଂ କରିଯାମି ॥

ଆଶର୍ଯ୍ୟ ! ମେଇ ବ୍ୟୋମାସୁରକେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦୈଷଃ ଶ୍ରୀଡାଚ୍ଛଳେ ବଧ
କରିଲେନ ॥ ୪୯ ॥

(ପୁନର୍ବାର ମେଥାଇଯା ।)

କୃଷ୍ଣ ! ତୋମାର ଯେ ହତ ବ୍ରଜଙ୍ଗନାଦିଗେର କ୍ଷକ୍ଷେ ଇନ୍ଦ୍ରୀବରେର
ଶ୍ତାଯ ଆଚରଣ କରେ, ମେଇ ହତ୍ତଇ ଆବାର କେଶଦାନବେର ଶରୀରେ
ବଜ୍ରେର ଶ୍ତାଯ ବ୍ୟବହାର କରିଲ, ଅହୋ କି ଆଶର୍ଯ୍ୟ ! ॥ ୫୦ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ! ଏହି ଦେଖ, ବ୍ୟୋମାସୁରକେ ବରଣକାରିଣୀ ମୁକ୍ତିରୂପା
କର୍ତ୍ତାର ରମ୍ଭସ୍ତଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ସ୍ଥାନେ ବ୍ୟୋମାସୁର ମୁହୂର୍ତ୍ତ
ହଇଯାଇଲ ॥

ଅଧୁମନ୍ତଳ । ଏହି ଅକୁର, ଏହି ଅର୍କୋକ୍ତିତେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ହାୟ ହାୟ ! କି କରିବ ! ॥

(ইতি মুচ্ছতি) ॥

কৃষ্ণঃ । (সম্ভ্রমমালিন্য) কোমলে ! মা কাতরীভূঃ, ইদং
খনু চিত্রঃ ॥
রাধা । (সাবহিথং) অবো ! দারুণদা পসন্দস্স, জো চিত্র-
গদোবি সন্তাবেদি ॥

নববৃন্দা । এষ মথুরাপ্রস্থানোপক্রমঃ ॥
কৃষ্ণঃ ।

বিরমতু নববৃন্দে ! গান্ধিনেয়স্ত যাত্রা-
বিরতিরনুসরেমামগ্রিমালেখ্যলক্ষ্মীঃ ।

রাধেতি । আশ্চর্যঃ ! দারুণতা প্রসন্নত, যচ্চিত্রগতোহপি সন্তাপয়তি ॥
কৃষ্ণ ইতি । আলেখ্যলক্ষ্মীঃ চিত্রশোভাঃ ॥ ১ ॥

(এই বলিয়া মুচ্ছিতা হইলেন) ॥

শ্রীকৃষ্ণঃ । (সম্ভ্রমের সহিত আলিঙ্গন করিয়া) কোমলে !
কাতর হইও না, ইহা চিত্র ॥

শ্রীরাধা । (ভাবগোপনসহকারে) অহো ! এই প্রসঙ্গের
কি দারুণতা ! ইহা চিত্রগত হইয়াও সন্তাপ প্রদান
করিতেছে ! ॥

নববৃন্দা । এই দেখ, মথুরা-গমনের উপক্রম ॥

শ্রীকৃষ্ণঃ ।

নববৃন্দে ! অক্তুর-যাত্রা-বিবরণ ক্ষাণ্ঠ হউক, এই অগ্-
বর্ণি চিত্রশোভার-অনুসরণ কর, প্রিয়ার করণ-বিলাপ-সর্কল-

ସୃତିପଥଗଧିରାତ୍ରେଭୁରିଭିଷ୍ଟଃ ପ୍ରିୟାଯାଃ
କରଣବିଲପିତୈର୍ମେ ବିଶ୍ଵୁଟ୍ୟନ୍ତରାତ୍ମା ॥ ୫୧ ॥

ନବବୂନ୍ଦା ।

ହତ-ରାଜକୀୟ-ରଜକ-ବାୟକ-ଦରଦୀୟକ- ଦେବ- !

ସ୍ଵତ-ଦମନକ-ଦାମାନ- ସ୍ଵଦାମ-ଦୟିତ- ମମଶ୍ରାମି ॥ ୫୨ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । (ଶ୍ରୀହା) ପ୍ରିୟେ ! ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ, ତାମ୍ବୁଲିକାନାମମୁରାଗଃ,
ଯୈରକୁଭୟଥା ରଞ୍ଜିତୋହସ୍ତି ॥

ରାଧା । କୀମ ଏଦଂ ଉଲ୍ଲଂଘିଦଂ ॥

ନବବୂନ୍ଦେତି । ଦମନକ ମାଳା ଇତି ଧ୍ୟାତିଃ । ସ୍ଵଦାମ ମାଳାକାରନ୍ତତ
ଦୟିତଃ ॥ ୫୨ ॥

କୁଷ୍ଣ ଇତି । ଯୈଷାମୁଲିକୈକୁଭୟଥା ହୃଦୟଗଛତା, ତାମ୍ବୁଲରାଗେନ୍ଚ ରାଗଃ ଆପି-
ତୋହସ୍ତି ॥

କୁଷ୍ଣ ଇତି । ମୈରିଦ୍ଵୀଃ କୁଜାଃ ॥

ସୃତିପଥେ ଆକୁଡ଼ ହୋୟାଯ ଆମାର ଅନ୍ତଃକରଣ ବିଦୀର୍ଘ ହଇ-
ତେଛେ ॥ ୫୧ ॥

ନବବୂନ୍ଦା ।

ସିନି ରାଜକୀୟ ରଜକକେ ବଧପୂର୍ବିକ ତଞ୍ଚବୀୟକେ ବର ଥିଦାନ
କରିଯାଛେନ, ମେଇ ଦମନକପୁଞ୍ଜେର ମାଳାଧାରିଓ ସ୍ଵଦାମ-ମାଳାକାର
ପ୍ରିୟ ଦେବକେ ନମଶ୍କାର କରି ॥ ୫୨ ॥

ଆକୁଷ୍ଣ । (ହାସ୍ତପୂର୍ବିକ) ପ୍ରିୟେ ! ଦେଖ ଦେଖ, ତାମ୍ବୁଲିକା
ଦିଗେର କେମନ ଅନୁରାଗ, ଯଦ୍ଵାରା ଆମି ଅନ୍ତର୍ବାହେ ରଞ୍ଜିତ
ହଇୟାଛି ॥

ଆରାଧା । ଏହି ଚିତ୍ରଟୀ କେନ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଯା ଚଲିଲା ? ॥

কৃষ্ণঃ । (স্বগতং) কথমপহোতুং ন শঙ্গেছিঃ, যদিমং
সৈরিঙ্গুমেব বিলোকতে ॥

রাধা । নববৃন্দে ! কা এসা রাজমগ্নে গোকুলণাধস্ম পীতাংশু-
অঞ্চলং আঅড়চনি ॥

নববৃন্দা । (শিতং কৃত্তা মুখং নাময়তি)-॥

কৃষ্ণঃ । (কিঞ্চিৎ বিহৃত ।)

অনিযুক্তাপি নিপুণা দৃতীয়ং ত্বয়ি বৎসলা ।

মামভ্যর্থমতে ধৃত্বা পটে গোষ্ঠনিনীষয়া ॥ ৫৩ ॥

রাধেতি । কশাদেতছন্ত্বিতঃ ॥

রাধেতি । নববৃন্দে ! কা এসা রাজমার্গে গোকুলনাথস্ত পীতাংশুকাঞ্চল-
মাকর্ষয়তি ॥

কৃষ্ণ ইতি । গোষ্ঠনিনীষয়া গোষ্ঠং নেতৃমিছয়া ॥ ৫৩ ॥

ত্রীকৃষ্ণ । (মনে মনে) আর বুবি গোপন করিতে পারিলাম
না, যে হেতু ইনি কুজার প্রতি দৃষ্টিপাত করিতেছেন ॥

ত্রীরাধা । নববৃন্দে ! এ কে ? রাজমার্গে গোকুলনাথের
পীতবন্ধুঞ্চল আকর্ষণ করিতেছে ? ॥

নববৃন্দা । (হাস্তসহকারে বদন অবনত করিলেন) ॥

ত্রীকৃষ্ণ । (উষৎ হাস্ত করিয়া ।)

প্রিয়ে ! এই দৃতী অতিশয় নিপুণা, তুমি ইহাকে নিযুক্ত
না করিলেও এ তোমার প্রতি বাংসল্যভাব প্রকাশ করিয়া
আমার বন্ধুঞ্চল ধারণপূর্বক গোকুলে লইয়া যাইবার ইচ্ছায়
আমাকে অভ্যর্থনা করিতেছে ॥ ৫৩ ॥

ରାଧା । ଏମା ମୁହଁରୀକିଦ-ସଞ୍ଚାଣୀ-କିତିଗୁଣୀ, ତା କିତିଅଂ
ତକିମ୍ବସମ୍ପଦି ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ପଶ୍ଚ ପଶ୍ଚ,

ବନମାଳାଂ ଭଜମାନୈଷ୍ଟରରପି ପୋଷ୍ଟାପି ଦାନପୁରେଣ ।

ଅଲିଭିରମୋଚି କରୀଜ୍ଞେ ହରିମେବା ଧର୍ମତୋ ହି ବରା ॥ ୫୪ ॥

ଆହୁ ! ତୋଃ ! ପଶ୍ଚତ ॥

ଆମିତ-ମଲ୍ଲମରାଣିଃ କୁଷ୍ଠସନୋହୟାଂ ନିରାକୃତୋତ୍ତାପଃ ।

ରାଧେତି । ଏମା ମୁହଁରୀକୃତ-ସଞ୍ଚାଣୀ-କିତିଗୁଣୀ, ତନ୍ମାଂ କିମ୍ବ ଆଚ୍ଛାଦିଯିଷ୍ଯାତି
ଭବାନିତି ଶେବଃ ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । କୁଷ୍ଠସ ବନମାଳାଂ ଭଜମାନୈରଲିଭିଷ୍ଟରରପି ଦାନପୁରେଣ ପୋଷ୍ଟାପି
କରୀଜ୍ଞୋହମୋଚି ତ୍ୟତଃ । ୩ ହି ସମ୍ମାଂ ହରିମେବା ଧର୍ମତୋ ବରା ଶାଂ ॥ ୫୪ ॥

ଆସିତିଯିତି । ଆମିତା ମରା ଏବ ମରାନା ଯେନ ସଃ । ନିରାକୃତା ଉତ୍ତାପା-
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକାନନ୍ଦଃ । ପକ୍ଷେ, ହରିଜା ଦେନ ସଃ । ଜୀବନଦାରୀ । ପକ୍ଷେ, ପ୍ରାଣରକ୍ଷକଃ ।

ଶ୍ରୀରାଧା । ଏ ତୋମାର କୌର୍ତ୍ତିରାଶି ବ୍ରଙ୍ଗାଣେ ବିସ୍ତାର କରିଯାଛେ,
ଅତ ଏଥ ଆର କତ ଆଚ୍ଛାଦନ କରିବା ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ଦେଖ ଦେଖ,

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ବନମାଳା-ଭଜନକାରୀ ଅଲିକୁଳ ଧର୍ମପ୍ରୟୁକ୍ତ ହରି-
ମେବାଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଏହି ବିବେଚନାଯ ମର୍ବାପେକ୍ଷା ଶୁରୁ ଓ ଦାନବାରି-
ଦ୍ୱାରା ପୋଷ୍ଟା ହଇଲେ ଓ କୁବଲ୍ୟାପିଡ଼ କରୀଜ୍ଞକେ ପରିତ୍ୟାଗ କରି-
ଯାଛେ ॥ ୫୪ ॥

କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଅହେ ! ତୋମରା ସକଳେ ଦେଖ,
କୁଷ୍ଠମେଘ ମଲ୍ଲ-ହଂସଗଣେର ଭୟ ଉତ୍ପାଦନପୁରଃମର ସମ୍ମାଯ

জগতো জীবনদায়ী ন হি কংসস্তোদয়ং কুরুতে ॥ ৫৫ ॥
রাধা । কো এসো ? কেমবেণ কেসে আঅড়চিঅ মঞ্চাদো
পাড়িদো ॥

নববৃন্দা । এষ ছুটে ভূপতিঃ ॥

রাধা । (সানন্দং) পিঅং মে পিঅং মে ॥

কৃষ্ণঃ । নূনমতিক্রান্তো যামিন্যাঃ প্রথমো যামঃ, যদেষ ছায়া-
প্রপঞ্চঃ সঙ্কুকেচ, তৎ কালিন্দৌতীরমনুসরামঃ ॥

কংসস্ত কংসাখ্যান্তুরস্তোদয়ং ন হি কুরুতে, পরং তু মৃতিং কুরুত ইত্যর্থঃ ।
মেঘপক্ষে, কমিত্যেকপদং । শিরশ্চালনেন কংসস্থানামুদয়ং ন হি কুরুতে,
পরং তু সর্বসস্তোদয়ং কুরুত ইত্যর্থঃ ॥ ৫৫ ॥

রাধেতি । ক এষঃ ? কেশবেন কেশে আকৃষ্য মঞ্চাং পাতিতঃ ॥

রাধেতি । মে প্রিযং মে প্রিযং ॥

কৃষ্ণ ইতি । ছায়া প্রপঞ্চঃ কন্দরাদ্বহিঞ্জের্যঃ, কন্দরেতু চঙ্গাদীনাঃ অপ-
কাশব্রাং ॥

তাপ নিবারণ করিয়া জগতের জীবন প্রদান করিতেছেন,
কিন্তু কংসরাজের কোন কল্যাণ বিধান করিলেন না ! ॥ ৫৫ ॥
শ্রীরাধা । এ ব্যক্তি কে ? কেশব ইহার কেশাকর্ষণ করিয়া
ভূমিতে ফেলাইতেছেন ? ॥

নববৃন্দা । এটা দুষ্ট ভূপতি ॥

শ্রীরাধা । (আনন্দসহকারে) আমার কি আনন্দ আমার কি
আনন্দ ॥

শ্রীকৃষ্ণ । বোধ হয় রঞ্জনীর প্রথম প্রহর ভাতীত হইয়া

(ଇତି ସର୍ବେ ନିକ୍ଷାଣ୍ତିଂ ନାଟ୍ୟନ୍ତି) ॥

କୃଷ୍ଣ: । ନେଦିଷ୍ଟେଯଂ ମଦମ୍ପର୍ତ୍ତିମାୟାଃ ପିଣ୍ଡିକା, ସହପକର୍ତ୍ତେ
ମହାବିଲାସ-ବିଦ୍ୟାସିଦ୍ଧି-ଭୂମିଶମାଳ-ରମାଲଯୋରଭାଲବର୍ତ୍ତିନୀ
ନା ଯେ କୁଞ୍ଜଶାଲିକା ॥

(ମଧ୍ୟତୋ ବିଲୋକ୍ୟ ।)

ମାଣିକ୍ୟକୁଟ୍ଟିମ-ତଟେୟ କଲିନ୍ଦଜାୟାଃ
ପୂରେ ଚ କୌନ୍ତଭମଣାବପି ବିଶିତେନ ।
ଏକେନ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖି ! ତେ ମୁଖମ୍ବୁଲେନ
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ବନ୍ଦୁବି ଥକଟୀହୃତାନ୍ତି ॥ ୫୬ ॥

(ନାଟ୍ୟନ୍ତି ଅହୁକୁର୍ବନ୍ତି) ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ନେଦିଷ୍ଟାହତିନିକଟେ ॥ ୫୬ ॥

ଥାକିବେ, ଯେ ହେତୁ ଛାୟା-ସକଳ ସଙ୍କୁଚିତ ଦେଖିତେଛି, ତବେ
ଆଇମ କାଲିନ୍ଦୀର ତୀରେ ଗମନ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ସକଳେ ଥାପାନ କରିଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଆମାର ଅତିଯୁକ୍ତି ନିକଟବର୍ତ୍ତିନୀ ହଇଯାଛେ, ଇହାର
ଉପକର୍ତ୍ତେ ବିଲାସ-ସକଳେର ଦିନ-ଭୂମି ଓ ତମାଳ ଆତ୍ମେ
ପରିବେଶିତା ଆମାର ମେଇ କୁଞ୍ଜଶାଲିକା ବିରାଜ କରି-
ତେଛେ ॥

(ବାମଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା ।)

ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖି ! ମଣିକୁଟ୍ଟିମେର ତଟେ କାଲିନ୍ଦୀର ଜଳଥବାହେ ଏବଂ
କୌନ୍ତଭମଣିତେ ତୋର୍ମାର ଏକଟୀ ମୁଖମ୍ବୁଲମ୍ବାତ୍ର ଅତିଧିଷ୍ଠିତ
ହଇଯା ବନ୍ଦୁମିତେ ଯେନ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ଥକଟନ କରିଯାଛେ ॥ ୫୬ ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ମାଧ୍ୟମ ମହ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ।)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ହଲା ! ବିରହୁତ୍ତମିଦା ବୁନ୍ଦାବନଂ ପଇଟ୍ଟକି, ଜଂ ଇନ୍-
ଗୀଲପଡ଼ିବିନ୍ଦଂ ବିଣା ଅଶୋ ମେ ଓଳମ୍ବୋ ଏଥି ॥
ମାଧ୍ୟମୀ । ଭଟ୍ଟିଦାରିଏ ! ଶୁଦଂ ମଏ, ଶୁହକୁଥଣେ ପଥ୍ୟାନଂ କହୁଆ
ଇଥ ଜେଜ୍ବ ଚିଟ୍ଟଦି ଭଟ୍ଟା, ଗ କୃଖୁ ଏହିଷି ଇଦୋ ବଞ୍ଚି-
ଲୋଅଂ ପଥିଦା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ମହି ! ମଚ୍ଛଂ ତାଣି, ଜଂ ଏନଂ ତମ୍ମ ମୌରସ୍ତ୍ରଂ
ପମରେଦି, ତା ଏଥ ଚେଅ ହବିସ୍ମଦି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ମଥି ! ବିରହୋତ୍ତୁ ମିତା ବୁନ୍ଦାବନଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନୀ, ଯଃ ଇନ୍ଦ୍ରନୀଲ-
ପ୍ରତିମାଂ ବିନାଇଥୋ ମେହବନମ୍ବୋ ନାହିଁ ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ଭର୍ତ୍ତଦାରିକେ ! ଶ୍ରତଂ ମନ୍ଦା, ଶୁଭକ୍ଷଣେ ପ୍ରହାନଂ କୁର୍ବା ଇହୈବ ତିଷ୍ଠିତି
ଭଞ୍ଜା, ମୁ ଥିଲୁ ଇନ୍ଦ୍ରନୀମପି ଇତୋ ବ୍ରଙ୍ଗଲୋକଂ ପ୍ରହିତଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ମଥି ! ମତ୍ୟଃ ଭଗ୍ନି, ଯଦେତଃ ତଥ ମୌରଭ୍ୟଃ ପ୍ରମରତି,
ତଦବୈବ ଭବିଷ୍ୟତି ॥

(ମାଧ୍ୟମୀର ମହିତ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀର ପ୍ରବେଶ ।)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ମଥି । ବିରହେ ଆନ୍ତର ହିୟା ବୁନ୍ଦାବନେ ପ୍ରବେଶ
କରିଯାଇଛି, ଯେ ହେତୁ ଏଥନ ଇନ୍ଦ୍ରନୀଲପ୍ରତିମା ବ୍ୟାତିରେକେ
ଆମାର ଅଶ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ ନାହିଁ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ ! ରାଜକଣ୍ଠେ ? ଆଁମି ଶୁଣିଯାଇଛି, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ଶୁଭକ୍ଷଣେ
ଯାତ୍ରା କରିଯା ଏହି ସ୍ଥାନେଇ ଅବସ୍ଥିତ ଆଛେନ, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଏଥାନ ହଇତେ ବ୍ରଙ୍ଗଲୋକେ ଗମନ କରେନ ନାହିଁ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ମଥି ! ମତ୍ୟ ବଲିତେଛ, ଯେ ହେତୁ ଏହି ତାହାର

କୁଷ୍ଣ । (କୁଞ୍ଜଦେହଲୀଗୁପଳଭ୍ୟ) ପ୍ରିୟେ ! କିଥିମିହୋପେହି,
କ୍ଷଣମନୁଭବାବେ ବିଶ୍ରାମତ୍ସ୍ଵଥ୍ ॥

ନବବୂନ୍ଦା । (ସ୍ଵଗତଃ) ପ୍ରଗ୍ୟାଭ୍ୟମୂର୍ଯ୍ୟା ଭର୍ବୈ ଭଙ୍ଗୁରୀକୃତ୍ୟ ନତ୍ର-
ମୁଖୀ କଥଃ ରମାଲାନ୍ତରିତା ବଢୁବ ରାଧା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ମୋଦଗ୍ନୀବକ ।) ହଲା ! ପେକ୍ଥ ପେକ୍ଥ, କୁଞ୍ଜ-
ଘରଦୁଆରେ ଅଜ୍ଜଟୋତୋ ॥

କୁଷ୍ଣ ।

କୁଷ୍ଣ ଇତି । ଦେହଲୀଃ ଦାରଃ ॥

ନବବୂନ୍ଦେତି । ପ୍ରଗ୍ୟାଭ୍ୟମୂର୍ଯ୍ୟାଯେତ୍ୟାଦି ବାକ୍ୟେନ ନବବୂନ୍ଦାୟା ମହୋଗୋ ବାଜିତ
ଇତି ଜ୍ଞେଯଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ସଥି ! ଗଣ୍ଠ ପଣ୍ଠ, କୁଞ୍ଜଗୃହଦ୍ୱାରେ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରଃ ॥

ଅନ୍ତେର ମୌରଭ ପ୍ରାହିତ ହଇତେଛେ, ତବେ ବୋଧ କରି ଏ
ଷ୍ଟାନେ ଥାକିତେ ପାରେନ ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଣ । (କୁଞ୍ଜଦ୍ୱାରେ ଉପଚିହ୍ନିତ ହଇଯା) ଶୀଘ୍ର ଏ ଷ୍ଟାନେ ଆଇସ,
ଆଗରା କ୍ଷଣକାଳ ବିଶ୍ରାମତ୍ସ୍ଵଥ ଅନୁଭବ କରି ॥

ନବବୂନ୍ଦା । (ମନେ ମନେ) ପ୍ରଗ୍ୟ ଅନୂଯାଦାରା ଭ୍ରଦ୍ରୟ ବକ୍ର କରିଯା
ନତ୍ରମୁଖୀ ଶ୍ରୀରାଧା କେନ ଆତ୍ମରକ୍ଷେର ଅନ୍ତରାଳେ ଲୁକ୍ଷାୟିତ
ହଇଲେନ ? ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଶ୍ରୀବା ଉତୋଳନମହକାରେ) ସଥି ! ଦେଥ ଦେଥ,
କୁଞ୍ଜଗୃହଦ୍ୱାରେ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଣ ।

অত্র ভাবি নিরাতকমারামে রমণং মম ।

স্ফুরত্যন্তে কুশমুল্যা যদিদৰ্ভাঙ্গভুরিযং ॥ ৫৭ ॥

চন্দ্রাবলী । মাধবি ! গুণং দিঁঠঞ্জি, জং বিদ্বন্দ্বভুত্তি বাহুৰী-
অদি ॥

মাধবী । লদ্বিরিদাসি, কুদো দংশনসন্তাবণ্ণা ? গুণং উকষ্টিদো
এসো ভাঅণাএ তুমং পেকখদি, তা অতকিদং একিআ
গহুত আণন্দেহি ণং ॥

কুঞ্জ ইতি । অঙ্গারামে মম নিরাতকং রমণং ভবিষ্যতি । যৎ যদ্বাদপ্ত
হে নববৃন্দে ! কুশমুল্যা অন্তে বিদ্বন্দ্বভুরিযং স্ফুরতি । তুমের্ভৱাহিত্যে-
নোন্তরীয়াস্তরীয়াজ্ঞাং রমণমপি স্মথজনকং স্থাদিতি ব্যঙ্গং । গক্ষে, বিদ্বর্ত-
দেশীয়ো রাজা বিদ্বৰ্জো ভীষকঃ । তস্মাপ্রাজ্ঞাতা কর্ম্মণী ॥ ৫৭ ॥

চন্দ্রাবলীতি । মাধবি ! নূং দৃষ্টাঞ্চি, যদিদৰ্ভাঙ্গভুরিতি ব্যাহুতি ॥

মাধবীতি । লতাস্তরিতাসি কুতো দর্শনসন্তাবনা ? নূং উৎকষ্টিত এষ-
ভাবনয়া হাঃ পশ্চতি, তৎ অতকিতং একিকা গহা অনিন্দ্ব এতং ॥

এই উপবনে আমার নির্বিস্তুর রমণ হইবার সন্তুষ্টি, যে
হেতু এখন বিদ্বর্তনন্দিনী দ্বারকায় অবস্থিত আছেন ॥ ৫৭ ॥

চন্দ্রাবলী । মাধবি ! নিশ্চয় দেখিয়াছি, যে হেতু রাজেন্দ্র
বিদ্বর্ত অঙ্গভু এই-কথা বলিতেছেন ॥

মাধবী । লতায় আচ্ছাদিতা আছ, দেখিবার সন্তাবনা কি ?
তথে নিশ্চয় বেধি হয়, শ্রীকৃষ্ণ উৎকষ্টিত হইয়া ভাসা
করিতে করিতে তোমাকে দেখিতেছেন, অতএব তুমি

কৃষ্ণঃ ।

উচিতা হৃদয়াপণায় গৌরী
 তরলালোকময়ী গুণোজ্জলাঞ্চা ।
 নব হারলতেব কুঞ্জিণী মে
 কিমিযং কষ্টতটে ন সন্নিধত্তে ॥ ৫৮ ॥
 চন্দ্রাবলী । (উপস্থত্য কৃষ্ণমপানেন পশ্যন্তৌ পুরোহিতস্তে) ॥
 কৃষ্ণঃ । (সবিশ্বায়ানন্দং) অহো ! রমালতরণা তিরোধায়
 কথং তমালমূলাদুপস্থিতাসি ॥

কৃষ্ণ ইতি । ইযং রাধা নব-হারলতেব কিঃ মে কষ্টতটে ন সংনিধত্তে ।
 গৌরী গৌরবর্ণা । পক্ষে, স্বর্ণময়ভাদেগৌরী । তরলশংকলোয় অঙ্গোকো দৃষ্টি-
 স্তুপ্রচুরা । প্রাচুর্যে ময়ট । পক্ষে, তরলহারমধ্যগত-নায়কঃ । তস্তামোকো
 দীপ্তিস্তময়ী । গুণৈঃ পক্ষে, গুণেন স্তুতেোজ্জন্মাঞ্চা । কুঞ্জিণী কান্তমতী ।
 পক্ষে, স্বর্ণময়ী । কুঞ্জিণীতি পদেন দেবা অপি বোধো ভবতি ॥ ৫৮ ॥

অলক্ষিতে একা গমন করিয়া শ্রীকৃষ্ণকে আনন্দিত
 করণা ॥

শ্রীকৃষ্ণ ।

চঞ্চলাক্ষণী ও গুণোজ্জলস্বরূপা এই গৌরাঙ্গী কুঞ্জিণী কি
 নবীন-হারলতার আয় আমার হৃদয়ে অর্পিত হইবার নিমিত্ত
 কচ্ছে সংলগ্ন হইবেন না ? ॥ ৫৮ ॥
 চন্দ্রাবলী । (নিকটে গমনপূর্বক অপাঙ্গম্বারা শ্রীকৃষ্ণকে
 অবলোকন করতঃ আগে অবস্থিতা হইলেন) ॥
 শ্রীকৃষ্ণ । (বিশ্বায় ও আনন্দসহকারে) কি আশ্চর্য ! তুমি

চন্দ্রাবলী । (মশক্ষং নববৃন্দা-মুখমীক্ষতে) ॥

নববৃন্দা । দেব ! দেবী সাক্ষাদীয়ং দীব্যতি ॥

কৃষ্ণঃ । নববৃন্দে ! ন কেবলমাকঘেন, কিন্তু সঙ্গঘেনাপি,
যদীয়ং তাদৃশীমেব গান্তীরতামবলম্বতে ॥

চন্দ্রাবলী । (স্বগতং) ইগ্নিঃ বাহারেণ স্বর্তু সংদিহাণ্ডি
কিদা ॥

কৃষ্ণ ইতি । আকঘেন বেশেন । সংকঘেনাপি অস্ত্বৰ্ত্যাপি । ইয়ং রাধা
তাদৃশীমেব দেবী-সদৃশীমেব গান্তীরতাঃ গান্তীর্যমবলম্বতে ॥

চন্দ্রাবলীতি । অনেন ব্যাহারেণ স্বর্তু সঞ্জিঙ্গামি কৃতা ॥

আত্মকৃতে লুকাইত থাকিয়া কিরণে তমালমূল হইতে
আসিয়া উপস্থিত হইলা ? ॥

চন্দ্রাবলী । (শক্ষামহকারে নববৃন্দার মুখের প্রতি দৃষ্টিপাত
করিতে লাগিলেন) ॥

নববৃন্দা । দেব ! তোমার সাক্ষাতেই দেবী ক্রীড়া করিতে-
ছেন ॥

ক্রীকৃষ্ণ । নববৃন্দে ! কেবল বেশদ্বারা নহে, কিন্তু অস্ত্বৰ্ত্তি-
তেও, যে হেতু ইনি সেই থাকার গান্তীর্য অবলম্বন
করিয়াছেন ॥

চন্দ্রাখলী । (ঘনে ঘনে) একপ থাকে আমি অভিশয়-
সন্দিঙ্গা হইলাম ॥

କୁଳଃ । (ନବରୂଳ୍ମାମୟେକ୍ଷ) ସତ୍ୟଭାଷା ଯାଇ କଥଃ ॥

(ଇତ୍ୟକୋତେ ନବରୂଳ୍ମା ଦୃଶ୍ୟ କୁଣ୍ଡଳି) ॥

ଚଞ୍ଚାବଲୀ । (ସଥେଂ ନୌଚେଃ) ହଁ, ବିଷାଦଂ ପେଶଗୁରୁବଂ ॥

କୁଳଃ । (ନିଭାଲ୍ୟ ସ୍ଵପତଃ) ହତ ! କଥମୁଁ ଦେବୀ ! ଭ୍ରମତୁ
ମସ୍ତ୍ରୀତୁଃ ଥ୍ୟତିଦ୍ୟେ ॥

(ଅକାଶଃ ।)

ସତ୍ୟ କଥମଭାଷା ଯେ ଦେବୀ ନାମ୍ୟ ପ୍ରସୀଦତି ।

ନିଦାନମବିଦ୍ୟ ସମ୍ୟଃ ଖଦ୍ୟତେ ହମୟଃ ମମ ॥ ୫୯ ॥

କୁଳ ଇତି । ସତ୍ୟଭାଷା ଯାଇ କଥଃ । ଆତ୍ମୋଦ୍ୟ ଅସୀନତ୍ବିତ ବସ୍ତ୍ରଦ୍ୟେ
ସତ୍ୟଭାଷା ଯାଇ କଥଃ ॥

(ଇତ୍ୟକୋତେ ଶତି) ॥

ଚଞ୍ଚାବଲୀ । ହଁ, ବିଜାତଃ ପ୍ରେରଗୌରୁବ ॥

କୁଳ ଇତି । ଅଭାଷା ଅକୋପନା ॥ ୫୯ ॥

ଶ୍ରୀକୁଳ । (ନବରୂଳ୍ମାକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା) ସତ୍ୟଭାଷା
ଆମାତେ କେନ ? ॥

(ଏହି ଅର୍କବାକ୍ୟ ନବରୂଳ୍ମା ନେତ୍ର ସଙ୍କୁଟିତ କରିଲେନ) ॥

ଚଞ୍ଚାବଲୀ । (ଖେଦେର ସହିତ ଧୀରେ ଧୀରେ) ହଁ, ପ୍ରେମେର ଗୋର୍ମୟ
ଜାନିଲାଗ ॥

ଶ୍ରୀକୁଳ । (ଅବଲୋକନ କରିଯା ଘନେ ଘନେ) ହାଁ ! ଇନି କି
ଦେବୀ ! ତବେ ସମ୍ବନ୍ଧ କରିବାର ଅନ୍ୟ ଯତ୍ନ କରି ॥

(ଅକାଶ କରିଯା ।)

ସତ୍ୟ ଓ ଅକୋପନା ଦେବୀ କେନ ଏଥନେ ପ୍ରସନ୍ନା ହଇତେଛେନ

চন্দ্রাবলী । মাধবি ! কুড়োনি ॥

মাধবী । (উপস্থত্য) এসজি ॥

কৃষ্ণ । (মশঙ্কমাঞ্জপতঃ ।)

নিজতনোর্বিতনোত্তু সথে ! ভবান्

সপদি বাল-রসাল : বিশালতাঃ ।

বরতমুং পুরতস্তবস্তস্তুষীং

ন হি যথা পরিপন্থতি রঞ্জিণী ॥ ৬০ ॥

মাধবী । ভট্টদারিএ ! রসালমূলে পেকুখ অপ্ননো ছদিঅং

তণুঅং ॥

চন্দ্রাবলীতি । মাধবি ! কুড়োহনি ॥

মাধবীতি । এধান্তি ॥

কৃষ্ণ ইতি । বিশালতাঃ একাগ্নতাঃ । তত্ত্বষীং হিতাঃ ॥ ৬০ ॥

মাধবীতি । ভট্টদারিকে ! রসালমূলে পশ্চ আয়নো হিতীয়াঃ তত্ত্বকাঃ ॥

না ! ইহার কারণ জানিতে না পারায় আমার হৃদয় খেদ
করিতেছে ॥ ৫৯ ॥

চন্দ্রাবলী । মাধবি ! কোথায় আছ ? ॥

মাধবী । (নিকটে আসিয়া) আমি এই আছি ॥

শ্রীকৃষ্ণ । (শঙ্কার সহিত মনে মনে ।)

হে সথে ! হে বালআত্মতরো ! তুমি আপনার তমুৱ
বিশালতা বিস্তার কর, তোমার পৃষ্ঠদেশে শ্রীরাধা- অবস্থিতি
করিতেছেন, অতএব রঞ্জিণী যেন তোহাকে দেখিতে না
পান ॥ ৬০ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ସମୀକ୍ଷା) ଜୁତ୍ତଂ କୃଥୁ ଏହଂ ॥

(ଇତି ନାତୀ ଭବତି ।)

କୁଞ୍ଛଃ । (ସ୍ଵଗତଂ) ସହକାରସ୍ତ ନାତ୍ରୀ ସହକାରିତା ଜାତା, ଭୟତୁ
କୈତବମେବ ସହାୟଂ କରିଷ୍ୟେ ॥

(ଶ୍ରୀକାଶଂ ।)

ତୁ ଶୁଭ୍ୟମୟ ତାଙ୍ଗବିତାକଂ
ଲଜ୍ଜତାଂ ଦିବି କୁରଙ୍ଗକଲଙ୍କଃ ।
ମ୍ଲାନତାଂ ତବ ସମୀକ୍ଷ୍ୟ ବିଦୂଯେ
ଜୀବିତାଦିପି ମମାଭ୍ୟଧିକାସି ॥ ୬୧ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ଯୁକ୍ତଂ ଥରେତ୍ ॥

କୁଞ୍ଛ ଇତି । ସହକାରସ୍ତ ଆସନ୍ତ, ସହକାରିତା ସାହାୟଂ । ଆଶ୍ରମୁତୋ ବ୍ରମାଣୋ-
ଇମୌ ସହକାରୋହତିମୌରତ ଇତ୍ୟମରଃ ॥

ତୁ ଶୁଭ୍ୟମୟମିତି । ତୁ ଶୁଃ ମୁଥଃ । ତାଙ୍ଗବିତେ ଅକ୍ଷିଣୀ ଯତ୍ର ତ୍ରୈ । ଦିବି
ଆକାଶେ । କୁରଙ୍ଗକଲଙ୍କଚନ୍ଦ୍ରଃ । ବିଦୂଯେ ହୃଦୟଂ ଲଭେ । ଜୀବିତାଂ ଜୀବନାଂ ॥ ୬୧ ॥

ମାଧ୍ୟୀ । ରାଜକଣ୍ଠେ ! ଆତ୍ମମୂଳେ ଆପନାର ଦ୍ଵିତୀୟ ତମ୍ଭ ଅବ-
ଲୋକନ କର ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ଅବଲୋକନ କରିଯା) ନିଶ୍ଚଯ ଇହା ଉପ୍ୟୁକ୍ତ ବଟେ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ନତ ହଇଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଛ । (ମନେ ମନେ) ଏ ଶାନେ ସହକାରେର (ଆତ୍ମେର) ସହ-
କାରିତା ତ ହଇଲ ନା ! ନା ହିଉକ, ତବେ ଏଥନ କୈତ୍ତବକେ
ସହାୟ କରି ॥

(ଶ୍ରୀକାଶପୂର୍ବକ ।)

ଦେବି ! ମୃତ୍ୟୁମଞ୍ଚମ-ନୟନଶାଳୀ ସଦମଚନ୍ଦ୍ର ଉତୋଳମ କର,

মাধবী। দেৱ ! ইৱাণং পেন্মকোমলাগং অক্ষরাণং মা ক্থু
ণং অহিৰুবং জাণাহি, জং এসা সচ্চা ন হোদি ॥

কৃষঃ। সাধু সাধু, মাধবিকে ! সাধু, মদীয়-হৃদয়াশঙ্কা হৃয়া
মিৱস্তা, তদিন্দ্ৰজালাভিস্তয়া নববৃন্দবৈব নিৰ্মিতেয়ং
মায়িকী দেবী, রসাল্মুলবৰ্ত্তিনী খলু সত্যা ॥

(ইতি সন্দ্রমেণাত্মপেত্য সাহুনয়ং ।)

অন্তঃপ্রসাদ-সুধ্যা প্রবনাদিশুদ্ধা

শুক্ষান্তুতস্তুমভিতঃ স্বয়মাগতাসি ।

মাধবীতি। দেব ! এষাং প্ৰেমকমলানাং অক্ষরাণাং মা খলু এষামভিক্ষপাঃ
আনীহি, যঃ এষা সত্যা ন তৰতি ॥

অন্তরিতি। শুক্ষান্তুতঃ অন্তপুৱাৎ। অন্তঃকৰণে প্ৰসাদ এব সুধা তৰা
গঁথনে ঘৃগলাঙ্গন চন্দ্ৰ লজ্জিত হউন, হে প্ৰিয়ে ! তোমাৰ
আনন্দ দেখিয়া পৱিত্ৰ হইতেছি, অতএব তুমি আমাৰ
জীবন অপেক্ষাও অধিক। ॥ ৬১ ॥

মাধবী। দেব ! এই সপ্রেম-কোমল অক্ষয়-সকলেৰ যোগ্য-
পাত্ৰ বলিয়া ইইঁকে জানিও না, যে হেতু ইনি সত্যভামা
নহেন ॥

শ্ৰীকৃষ্ণ। ভাল ভাল, মাধবিকে ! ভাল, তুমি আমাৰ হৃদয়েৰ
আশঙ্কা দূৰ কৱিলা, তবে বোধ হয় ইন্দ্ৰজালপটীয়সী
নববৃন্দা মায়াদ্বাৰা এই দেবীকে নিৰ্মাণ কৱিয়াছে, আত্-
মূলে সত্যা জাছেন ॥

(এই বলিয়া সন্দ্রমে আত্মমূলে গিয়া মিনতিৰ সহিত ।)

দেবি ! অন্তঃকৰণে-প্ৰসমতাৰূপ অযৃতদ্বাৰা প্ৰবনহেতু

ଏତାଂ ସ୍ଥା ପ୍ରଥମ ପ୍ରବଳାମକାଣ୍ଡେ

କିଂ କୁଣ୍ଡିନେଶ୍ଵରଙ୍ଗୁତେ ! ମୟ ମାନମୁଦ୍ରାଂ ॥ ୬୨ ॥

ନବବୃଦ୍ଧା । ଦେବ ! ମାଧ୍ୟବୀପାର୍ଶ୍ଵେ ଦେବୀ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ନବବୃଦ୍ଧେ ! ତର୍ହି କିମିଯଂ ରମାଲମୂଳେ ମାୟିକୀ ॥

ନବବୃଦ୍ଧା । ନ ମାୟିକୀ, କିନ୍ତୁ ଦେବ୍ୟାଃ କାଚିଦେବା ପ୍ରିୟମଥୀ,
ସତ୍ୟା ନାମ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ଅହୋ ! ଗଭୀରତୀ ଦେବୀ କାରୁଣ୍ୟନିର୍ବର୍ଣ୍ଣାଂ ଯୈରାଲୀ-
ଜନେହପି ସାକ୍ଷପତ୍ୟାମୃତଂ ପ୍ରଣୀଯ ବାଢଂ ଭଗିତୋହୟ ॥

ପ୍ରବନ୍ନାଂ ବିଶ୍ଵକ୍ଷା ମାଲିନ୍ତାଦିରହିତା । ଅକାଣ୍ଡେ ଅସମୟେ । ହେ କୁଣ୍ଡିନେଶ୍ଵରଙ୍ଗୁତେ !
ହେ ଦେବି ! ॥ ୬୨ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଗଭୀରତୀ ଗାୟତ୍ରୀର୍ଯ୍ୟଃ । ପ୍ରଣୀଯ ପ୍ରକର୍ଷେଣ ନୀରା ॥

ତୋମାର ଅନ୍ତଃକରଣେର ମାଲିନ୍ତ ନାହି, ତୁମି ଅନ୍ତଃପୁର ହଇତେ
ଶୟଂ ଆଗମନ କରିଯାଛୁ, ହେ କୁଣ୍ଡିନେଶ୍ଵରଙ୍ଗୁତେ ! ଅକାରଣ କେନ
ଅସମୟେ ଆମାର ପ୍ରତି ମାନମୁଦ୍ରା ବିସ୍ତାର କରିତେଛ ? ॥ ୬୨ ॥

ନବବୃଦ୍ଧା । ଦେବ ! ଏହି ଦେଖ, ମାଧ୍ୟବୀର ପାର୍ଶ୍ଵେ ଦେବୀ ବିରାଜ
କରିତେଛେ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ନବବୃଦ୍ଧ ! ତବେ କି ଇନି ଆତ୍ମମୂଳେ ମାୟାମୟୀ ? ॥

ନବବୃଦ୍ଧା । ମାୟାମୟୀ ନହେନ, କିନ୍ତୁ ଇନି ଦେବୀର କୋନ ପ୍ରିୟ-
ସଥୀ, ଇହାର ନାମ ସତ୍ୟା ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ! କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଦେବୀର କାରୁଣ୍ୟନିର୍ବର୍ଣ୍ଣରେ କି ଗଭୀ-
ରତା ! ସଦାରା ସଥୀଜନେର ଓ ସ୍ଵାକ୍ଷରପତ୍ୟ ଅନାନ କରାର ଆମି
ଅଭିଶର ଆନ୍ତ ହେଇଯାଛି ॥

ରାଧା । (ସ୍ଵଗତଃ) ଇଦୋ ଶୀସରଣଂ କୁଶୁମରଣଂ ॥

(ଇତି ନବବୁଦ୍ଧିଯା ମହ ନିଜାନ୍ତା) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ମୋଂପ୍ରାନ୍ ଶିତଃ ।)

କଞ୍ଜଳ-ଶାମଲମଜ୍ବାଂ ପଲ୍ଲବଶୋଗୁଜଳଂ ମୁଉନ୍ଦମ୍ବ ।

ଶୁଣ୍ଡକଳମୁଖବ ଅହରଂ ଶାହବି ! ଦୃଷ୍ଟୁଣ ନନ୍ଦାମି ॥ ୬୩ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଦେବି ! ମାତ୍ରଥା ଶକ୍ତିଷ୍ଠାଂ, ସମାତ୍ରାୟମାନାମାରୋଦିନଃ
ଶୈଳଶିଲାଥଓାଂ କନ୍ତୁରୀ ବିଲମ୍ବା ॥

ରାଧେତି । ଇତୋ ନିଃଶରଣଂ ଥିଲୁ ଶରଣଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । କଞ୍ଜଳ-ଶାମଲମଧ୍ୟଃ ପଲ୍ଲବଶୋଗୁଜଳଃ ମୁକୁନ୍ଦତଃ । ଶୁଣ୍ଡକଳ-
ମିବ ଅଧରଂ ଦାଧବି ! ଦୃଷ୍ଟୁଣ ନନ୍ଦାମି ॥ ୬୩ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଆମୋଦିନଃ ଶୁଗକ୍ଷିନଃ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମନେ ମନେ) ଏଥାନ ହଇତେ ନିର୍ଗମନ କରାଇ ଆମାର
ଆଶ୍ରଯ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ନବବୁଦ୍ଧାର ସହିତ ପ୍ରଶାନ କରିଲେନ) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଆନନ୍ଦମହକାରେ ହାତ୍ପୂର୍ବିକ ।)

ମାଧବି ! ମଧ୍ୟେ କଞ୍ଜଳେର ଶ୍ୟାମ ଶ୍ୟାମ ଓ ନବ-ପଲ୍ଲବତୁଳୟ
କୁଞ୍ଜଳ ରତ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ଶୁଣ୍ଡକଳ-ମଦୃଶ ମୁକୁନ୍ଦେର ଅଧର ସର୍ବର୍ଣ୍ଣ କରିଯା
ଆମି ଆନନ୍ଦିତ ହଇଲାମ ॥ ୬୩ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଦେବି ! ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଆଶକ୍ତା କରିଓ ନା, ଆମି
ଶୁଗକ୍ଷିପର୍ବତଶିଲା-ଥଣ୍ଡେର ଆତ୍ମାଗ କରିଯାଛିଲାମ, ବୋଧ
ହୁଯ ତାହା ହଇତେଇ କନ୍ତୁରୀ ମଂଳମ ହଇଯା ଥାକିବେ ॥

ଚଞ୍ଚାବଳୀ । ଦେବ ! ଆକୋମାରଂ ସୁଟ୍ଟୁ ଅଜ୍ଞାବିଦକ୍ଷି, ତା
ଅଳଂ ଈଶ୍ଵିଣୀ ଅଜ୍ଞାବନପରିସ୍ମେନ ॥

ମାଧ୍ୟବୀ । ଭଟ୍ଟିଦାରିଏ ! ଓସରେ ଉବସମ୍ପିଣିଙ୍ଗ୍ରେ ଈସ୍‌ମରା ହୋଣ୍ଡି,
ତା ଅଧିଷ୍ଠାଣଂ ଅଞ୍ଚାଣଂ ଶ୍ରୀଦିକ୍ଷବନ୍ଧାଦିକମଂ କୃଥମାବେହି
ଦୁଆରବଦୌଣାଧଂ ॥

କୁକ୍ଷଃ । ମାଧ୍ୟବି ! ଚିତ୍ରା ତେ ପ୍ରକୃତିଃ, ଯା ଧୂତଜିଙ୍ଗଗୀଭାବାପି
ନକୁଳୀଣାଂ ଚର୍ଯ୍ୟାମୁଦ୍ଦିଗରତି ॥

ଚଞ୍ଚାବଲୀଙ୍କି । ଦେବ ! ଆକୋମାରଂ ସୁଟ୍ଟୁ ଅଧ୍ୟାପିତାର୍ଥ, ତଦନ୍ତମେନ ଅଧ୍ୟା-
ପନପରିଶ୍ରମେନ ॥

ମାଧ୍ୟବୀତି । ଭର୍ତ୍ତିଦାରିକେ ! ଅବସରେ ଉପସମ୍ପନ୍ନୀୟାଃ ଈଶ୍ଵରା ଭବତି, ତଦନ୍ତି-
ଆନାଂ ଅସ୍ତାକଃ ନୀତିପ୍ରବନ୍ଧାତିକ୍ରମଂ କ୍ରମୟ ଦ୍ୱାରବତୀନାଥଃ ॥

କୁକ୍ଷ ଇତି । ଯା ଭୟତୀ ପ୍ରକୃତିର୍ବା ଅଜିଙ୍ଗଗୀଭାବା ଅକୁଟିଲୀଭାବା । ପକ୍ଷେ,
ସର୍ପିଭାବା । କୁଳୀନାଂ କଳ୍ପନାନାନାଂ । ପକ୍ଷେ, ନକୁଳୀନାଂ ନକୁଳତ୍ରୀଣାଂ, ଚର୍ଯ୍ୟାଃ
ଚରିତଃ ॥

ଚଞ୍ଚାବଲୀ । ଦେବ ! କୋମାରକାଳ ହଇତେହି ଅଧ୍ୟରନ କରିଯାଛି,
ଅତ୍ୟବ ଆର ଅଧ୍ୟାପନ-ପରିଶ୍ରମେର ପ୍ରୋତ୍ସମ ନାହିଁ ॥

ମାଧ୍ୟବୀ । ରାଜକ୍ଷେ ! ଅବସରକ୍ରମେ ଈଶ୍ଵରଦିଗେର ଆରାଧନା
କରିତେ ହୟ, ଅତ୍ୟବ ଆମରା ଅନବଧାନବଶ୍ତଃ ଯେ ନୀତି-
ପ୍ରବନ୍ଧ ଅତିକ୍ରମ କରିଯାଛି, ତଜ୍ଜୟ ଦ୍ୱାରକାନାଥେର ନିକଟ
ଆର୍ଥନା କର ॥

ଶୀକୁକ୍ଷ । ମାଧ୍ୟବି ! ତୋମାର ବିଚିତ୍ର ପ୍ରକୃତି, ଭୂମି ସର୍ପିଶିର

(ইত্যজ্ঞলিঃ বক্তা ।)

অম্য প্রসৌদ দেবি ! আণাধিকবলভে ! সহসা ।

স্পৃশতি ন চন্দ্ৰকলাঙ্ক স্থাঃ চন্দ্ৰাবলি ! তমঃ কিমুত ॥ ৬৪ ॥
মাধবী । অলং ইমিশা সম্বোহণেণ, জং এসা ন সচ্ছামা ॥
কৃক্ষ । সথি ! সত্যমাখ, যদেৱা মাসত্যকোপা দেবী ॥

অদ্যেতি । সহসা হাসেন হাসেন সহ বর্তমানা । পক্ষে, সহসা হঠাত ।
কসো রাহশক্ত্রকলাঃ ন স্পৃশতি । হে চন্দ্ৰাবলি ! স্থাঃ ন স্পৃশতীতি কিমুত
বক্তব্যঃ ? পক্ষে, তমঃ ক্রোধঃ ॥ ৬৪ ॥

মাধবীতি । অলমনেন সম্বোধনেন, যৎ এৰা ন সত্যভামা ॥

অভাব অবলম্বন কৱিয়া নকুল-স্তুর চরিত্র উদ্গার করি-
তেছ ॥

(এই বলিয়া অঞ্জলি বক্ষনপূর্বক ।)

হে দেবি ! হে আণাধিকবলভে ! আজি আমাৰ প্রতি
এমন্ম হও, সহসা তমঃ অর্থাৎ রাত্ৰি চন্দ্ৰকলা স্পৰ্শ কৱিতে
পাৰে না, হে চন্দ্ৰাবলি ! তোমাকে যে স্পৰ্শ কৱিবে, ইহা
আৱ কি বলিব ? ॥ ৬৪ ॥

মাধবী । একপ সম্বোধনে প্ৰয়োজন নাই, যে হেতু ইনি
সত্যভামা নহেন ॥

শ্রীকৃক্ষ । সথি ! সত্য বলিয়াছ, এই দেবী অকোণনা অর্থাৎ
ইহার কোগমতি নাই ॥

ଚଞ୍ଜାବଳୀ । ଦେଖ ! ତୁଙ୍କ ସଙ୍କୁଇନ୍ ପେକଥିଅ ଚେଅ ଦୂରେମି, ତା
ପ୍ରସୀଦ ଶୀଶମଙ୍ଗ କୀମେହି, ଏମା ଅଷ୍ଟେଉରଂ ଗଛେମି ॥

(ଇତି ସପରିଜନା ନିକ୍ଷାଣ୍ତା ।)

କୁଷଃ । ଗତାବରୋଥଃ ଦେବୀ ତରୁମପି ଗଛାମ ॥

(ଇତି ପରିଜନ୍ୟ ।)

ରାଧା ମଦାମନ-ତରଙ୍ଗମପାନିକୋଟିଃ

କ୍ରୀଡ଼ାପ୍ରସମ୍ପରଭରଭ୍ରମ-ବିବରଭ୍ରମ ।

ଦେବୀଃ ବିଲୋକ୍ୟ ମହମା ନମିତୋତ୍ତମାନ୍ତ୍ରୀ

ମାକନ୍ଦଗୁଡ଼ତମୁରାତ୍ମୟତେ ମନୋ ମେ ॥ ୬୪ ॥

ଚଞ୍ଜାବଳୀତି । ଦେବ ! ତବ ସଙ୍କୋଚିତଃ ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ଏବ ହରୋମି, ତଥ ପ୍ରସୀଦ
କ୍ରୀଡ଼, ଏବ ଅନ୍ତଃପୁରଃ ଗଛାମି ॥

କୁଷ ଇତି । ମହାମନେ ତରଙ୍ଗଷ୍ଟୀ ଅପାନ୍ତ-କୋଟିର୍ଭାଃ । କ୍ରୀଡ଼ାପ୍ରସମ୍ପରଭରଭ୍ରମ
ଭଦ୍ରେ ବିବରଃ ବକ୍ତ୍ରଃ ଯତ୍ତାଃ ସା । ମାକନ୍ଦେନ ଗୁଡ଼ା ତମ୍ଭୁର୍ଯ୍ୟାଃ ସା ॥ ୬୪ ॥

ଚଞ୍ଜାବଳୀ । ଦେବ ! ଆପନାର ସଙ୍କୋଚ ଦେଖିଯା ଆମି ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ
ହଇତେଛି, ଆତ୍ମଏବ ଆପନି ପ୍ରସମ୍ପ ହଇଯା ନିର୍ଭୟେ କ୍ରୀଡ଼ା
କରିବି, ଏହି ଆମି ଅନ୍ତଃପୁରେ ଚଲିଲାମ ॥

(ଏହି ସଲିଯା ପରିବାରବର୍ଗେର ସହିତ ପ୍ରସ୍ଥାନ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଦେବୀ ତ ଅନ୍ତଃପୁରେ ଗମନ କରିଲେନ, ତଥେ ଆମରୀଓ
ଯାଇ ॥

(ଏହି ସଲିଯା ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନପୂର୍ବିକ ।)

ଶ୍ରୀରାଧା ଆମାର ବଦନେର ଥତି ଅପାନ୍ତରଙ୍ଗ ନିକ୍ଷେପପୂର୍ବିକ
କ୍ରୀଡ଼ାପ୍ରସମ୍ପ-ଭଦ୍ରେ ବିବରମୁଖୀ ହଇଯା ଏବଂ ଦେବୀର ମନ୍ଦରମେ ମତ୍ତକ

(इति निष्क्रान्तः) ॥

(इति निष्क्रान्ताः सर्वे) ॥

॥ * ॥ इति श्रीलितमाधरनाटके चित्रदर्शनो नाम
नवशोधकः ॥ * ॥ ९ ॥ * ॥

॥ * ॥ इति श्रीलितमाधरनाटके नवशोधकः ॥ * ॥

अवनत करतः आत्रत्रुते लुकायित हइया आमार मनके
आश्रय करिजेन ॥ ६४ ॥

(ऐ बलिया अन्धान) ॥

(तमनन्तर सकले चलिया गेलेन) ॥

॥ * ॥ इति श्रीलितमाधरनाटके श्रीरामनारायणविद्या-
संस्कृतानुवादे चित्रदर्शन नामक नवम अङ्क ॥ * ॥ ९ ॥ * ॥

জালিতমাধবনাটকং ।

শশোহিকঃ ।

—•*:•—

(ততঃ প্রবিশতো যুবত্যো !)

তুলসী । সখি মালতি ! কাপি মঙ্গলবার্তা কর্ণপদবীং কিঃ
তবারঢ়া ? ॥

মালতী । সহি তুলসি ! কীরিসী সা ॥

তুলসী । সা ভগবতী পৌর্ণমাসী সরুটুষ্বং গোষ্ঠেশ্বরমাদায়
মৌরাষ্ট্রং প্রবিবেশ ॥

(যুবত্যো তুলসীমালত্যো !)

তুলসীতি । দেবীষাং সংহৃতমাহ ॥

মালতীতি । ঘানুষীভাঃ আকৃতমাহ, সখি তুলসি ! কীরূপী সা ॥

(অনন্তর তুলসী ও মালতী যুতিদ্বয়ের প্রবেশ ।)

তুলসী । সখি মালতি ! কোন মঙ্গলবার্তা কি তোমার কর-
পদবীতে প্রবেশ করিয়াছে ? ॥

মালতী । সখি তুলসি ! মে কিরূপ ? ॥

তুলসী । ভগবতী পৌর্ণমাসী সরুটুষ্ব নলকে গ্রহণ করিয়া
মৌরাষ্ট্রদেশে প্রবেশ করিয়াছেন ॥

ମାଲତୀ । (ମାନନ୍ଦ) ହଳା ! ମାଧ୍ୟମିଚ୍ଛୁଟ୍ସମାଲାଂ ଗହୁଞ୍ଜ ଏଂ
ଶୁହୁତ୍ତଂ ରାହିଆଏ ନିବେଦିସ୍ମୟଃ ॥

ତୁଳମୀ । ମରଲେ ! ନାହିଁନୀ ମାଧ୍ୟମିଚ୍ଛୁଟ୍ସମାଲାଲେ ରାଧିକା ॥

ମାଲତୀ । ତଦୋ କହିଁ ଏସା ॥

ତୁଳମୀ । ତତ୍ତ୍ଵ ଚିତ୍ରଦର୍ଶନ-ଦିବସେ ଦେବ୍ୟା କେଲିଲକ୍ଷଣାବିଲୋକ-
ନେନ ପରିହଶ୍ୟ ମା ଥିଲୁ ଶୁଦ୍ଧାତ୍ମମୁଖନୀ ତାଙ୍କି ॥

ମାଲତୀ । କେରିମଃ ପରିହମିଦଃ ? ॥

ତୁଳମୀ ।

ମାଲତୀତି । ସବ୍ଦି ! ମାଧ୍ୟମିଚ୍ଛୁଟ୍ସମାଲାଂ ଗହା ଏତି ଶୁଦ୍ଧାତ୍ମମୁଖନୀ ରାଧିକାଟ୍ରେ
ନିବେଦଯିଥାମି ॥

ମାଲତୀତି । ତଦା କୁତ୍ର ଏସା ॥

ମାଲତୀତି । କୌମୃତ୍ୟଃ ପରିହମିତଃ ॥

ମାଲତୀ । (ଆନନ୍ଦେର ମହିତ) ସବ୍ଦି ! ମାଧ୍ୟମିଚ୍ଛୁଟ୍ସମାଲାଯି
ଗିଯା ଏହି ବ୍ରତାନ୍ତ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ନିବେଦନ କରିବ ॥

ତୁଳମୀ । ମରଲେ ! ଶ୍ରୀରାଧା ଏଥନ ମାଧ୍ୟମିର ଚତୁଃଶାଲେ ନାହିଁ ॥

ମାଲତୀ । ତଥେ ଏଥନ ତିନି କୋଥାଯ ? ॥

ତୁଳମୀ । ମେଇ ଚିତ୍ରଦର୍ଶମେର ଦିନ ଦେବୀ କୁଳିଣୀ ରତ୍ନଚିହ୍ନ ଦର୍ଶନ-
ହେତୁ ପରିହାସ କରିଯା ତୋହାକେ ଅନ୍ତଃପୂରେ ଲଈଯା ଗିଯା-
ଛେନ ॥

ମାଲତୀ । ପରିହାସ କି ରୂପ ? ॥

ତୁଳମୀ (ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର ଉତ୍ତିକ) ।

ସ୍ତରେ କୌରୈର୍ମୟେ ତଥ ନିବିଡ଼ୀ ଦାଡ଼ିଶିଯା।
ତଥା ବିଷଭ୍ରାନ୍ତ୍ୟା କ୍ଷତମଧରମଧ୍ୟେ କୃତମିଦଂ ।
ଯୁଦ୍ଧର୍ମାଲେସଂ ସ୍ଵଦଲି ଫଣିବୁକ୍ଳୀ ମଣିମୟୀ
ବନାନ୍ତର୍ବାସଙ୍ଗେ ଭଗିନି ! ହଦ୍ୟଂ ମେ ବ୍ୟଥଯାତି ॥ ୧ ॥
ମାଲତୀ । ହସିଜ୍ଜୁଡ଼ି ଗାଁ, ତହବି ଲହୁଟ ଚେଅ ମୋହିଗ୍ରୋଗ
ଶୁରୁଙ୍ଗେ ॥

ତୁଳମୀ । ମତ୍ୟଂ ବ୍ରାହ୍ମି, ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ;
କୌରୈଶ୍ରିରଙ୍ଗୁତ୍ୟ ମହାରଶ୍ମିଂ
ପରଃ ମହାସ୍ରେରିହ କୌତ୍ରଭଣ୍ଠ ।

ତୁଳମୀତି । ଭାଷିଯମନଙ୍କାରୋହଃ ॥ ୧ ॥

ମାଲତୀତି । ହସ୍ତାଂ ନାମ, ତଥାପି ଲୟ କନିଷ୍ଠା ଏବ ମୌତାଗୋନ ଶୁର୍ବୀ,
ମଞ୍ଜ୍ଞା ଇତି ଶେଷ ॥

ତୁଳମୀତି । କୌତ୍ରଭଣ୍ଠ ପରଃ ମହାସ୍ରେ; ମହାରପି ପରୈ: କିରଣଃ ମହାରଶ୍ମି:

ଭଗିନି ! କି ଦୁଃଖେର ଦିବ୍ୟ, ତୋମାର ନିବିଡ଼ ଶୁନସ୍ୱୟକେ
ଦାଡ଼ିଷ ବିବେଚନା କରିଯା ଏବଂ ଅଧରକେ ବିଷଫଳ ଜ୍ଞାନ କରିଯା
ଶୁକପଞ୍ଚୀ କ୍ଷତବିକ୍ଷତ କରିଯାଇଛେ, ହା କହ ! ସର୍ପଭରେ ଆବାର
ଯୁଦ୍ଧରଗଣ-କର୍ତ୍ତ୍ରକ ତୋମାର ମଣିମୟ ହାର ବିଦଲିତ ହଇଯାଇଛେ, ଯାହା
ହୁକ, ହେ ମଥି ! ତୋମାର ବନବାସ ଆମାର ହଦ୍ୟକେ ଅତିଶ୍ୟ
ବ୍ୟଥା ପ୍ରଦାନ କରିତେ ଲାଗିଲ ॥ ୧ ॥

ମାଲତୀ । ହାତ୍ତ କରନ, ଯଦିଚ ମତ୍ୟା କନିର୍ଦ୍ଦୀଇ ବଟେନ, ତଥାପି
ତିନି ମୌତାଗ୍ୟବଶତଃ ଗରୀଯମୀ ॥

ତୁଳମୀ । ମତ୍ୟ ବଲିତେଛ, ଦେଖ ଦେଖ,

সঙ্গায় যুক্তিঃ হরিরদ্য তত্ত্বা
 কুর্বন্নসৌ তিষ্ঠতি সৌধপৃষ্ঠে ॥ ২ ॥
 তদাবামপি স্বাটিকাং প্রয়াব ॥
 (ইতি নিক্ষাণ্তে) ॥
 বিকল্পকঃ ॥

(ততঃ প্রবিশ্বতি কীরাবলম্বজাঞ্চন্দ-দণ্ডিকা-মণিত-
 পাণিনা বিদূষকেগোপাঞ্চমানঃ কৃষঃ ।)

কৃষঃ ।

সূর্যঃ তিরঞ্চত্য হরিরদ্য তত্ত্বা রাধারাঃ সঙ্গায় যুক্তিঃ কুর্বন্নসৌ ইহ সৌধপৃষ্ঠে
 তিষ্ঠতীত্যব্যঃ ॥ ২ ॥

বিকল্পক ইতি । বিকল্পস্ত লক্ষণমুক্তঃ, থথ—“বৃত্তবর্ত্তিয়মাণানাঃ কধাংশানাঃ
 নির্দেশকঃ । সংক্ষেপাদ্বন্দ্ব-বিকল্পে মধ্যপাত্রপ্রোজিতঃ ॥”

হরি আজ কৌন্তভের সহস্রাধিক কিরণদ্বারা সহস্রশি
 সূর্যদেবকে তিরক্ষারপূর্বক শ্রীরাধার সঙ্গ নিমিত্ত যুক্তি করতঃ
 সৌধপৃষ্ঠে অবস্থিতি করিতেছেন ॥ ২ ॥

তবে আমরাও এখনও স্বীয়-বাটিতে গমন করি ॥
 (এই বলিয়া প্রস্থান) ॥

বিকল্পক অর্থাত্ ভবিষ্যৎ কার্য্যের সূচনা ॥

(অনন্তর স্বর্গাণোপরি অবস্থিত শুকপক্ষী হস্তে করিয়া
 অধুমপ্রল-কর্তৃক উপাঞ্চমান শ্রীকৃষ্ণের প্রবেশ ।)
 শ্রীকৃষ্ণ ।

ଶେହେନ ଦୀପାପି ତମଃ ପ୍ରିୟା ମେ

ହର୍ତ୍ତୁଂ ବିଦର୍ଭେନ୍ଦୁଷ୍ଟୋପରଙ୍ଗା ।

ଶକ୍ତିଂ ନ ଧନ୍ତେ କଳସୀପରୀତା

ଅଦୀପରେଥେ ନିକେତନଶ୍ଚ ॥ ୩ ॥

ଅଧୁମନ୍ତଃ । ମା କୃଖୁ ଉଚ୍ଚଃ ଭଣାହି, ମରଦେ ସକ୍ଷାରୀ ଏଥେ ଦେଇ
ପରିଅଗେ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ସଥେ କୌଣସି ! ଭସିଦ୍ୟୋତନାଦତ୍ତ ମାମମୁମାନସ୍ତି,
ତନଦୟ ମାର୍ଦିବରାପଦୟଷ୍ଟ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଶେହେନାମୁରାଗେନ । ପକ୍ଷେ, ସ୍ଵତାଦିନା । ତୁମୋ ହଦୁରମାଲିନୀ ।
ପକ୍ଷେ, ଧ୍ଵାନଃ ॥ ୩ ॥

ଅଧୁମନ୍ତଃ ଇତି । ମା ଥଲୁ ଉଚ୍ଚଃ ଭଣ, ସର୍ବତଃ ସକ୍ଷାରୀ ଅତ୍ର ଦେବୀ-ପରିଜନଃ ।

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ମାର୍ଦିବଃ ମୃଦୁତାଃ ॥

ଏই ପ୍ରିୟତମା ଶେହେ ଅଦୀପା ହଇଲେଓ ବିଦର୍ଭନଲିନୀ
କୁର୍ବିଣୀ-କର୍ତ୍ତ୍ରକ ଅବରଙ୍ଗା ହେୟାତେ କଳସୀତେ ଆସୁତ ଅଦୀପ-
ଶିଥା ଯେମନ୍ ଗୃହେର ଅନ୍ଧକାର ହରଣ କରିତେ ପାରେ ନା, ତାହାର
ଶ୍ରାୟ ଆମାର ମନୋମାଲିନ୍ୟ ହରଣ କରିତେ ସମର୍ଥୀ ହଇତେଛେନ
ନା ॥ ୩ ॥

ଅଧୁମନ୍ତଃ । ଉଚ୍ଚ କରିଯା କଥା ବଲିଓ ନା, ଏ-କ୍ଷାନେ ଦେବୀର ପରି-
ବାରବର୍ଗ ସର୍ବଦା ଭରଣ କରିତେଛେ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ସଥେ କୌଣସି ! ତୋମାର ଯୋଗିତେ ଚଞ୍ଚାବଲୀର
ଦାସୀ ମକଳ ଏ ସ୍ଥାନେ ଆମାକେ ଅମୁମାନ କରିତେ ପାରିବେ,
ଅତ୍ୟବ ମୃଦୁତା ଅବଲମ୍ବନ କର ॥

(অবিশ্য নববৃন্দা ।)

নববৃন্দা । দেব ! দেব্যাঃ প্রেমিতাস্মি ॥

ক্রৃষ্ণঃ । নববৃন্দে ! কিগিতি ॥

নববৃন্দা । কৌররাজার্থঃ ॥

ক্রৃষ্ণঃ । সখে ! সমর্পয় কীরেন্দ্রঃ ॥

শধুমঙ্গলঃ । নববৃন্দা-করে কৌরদণ্ডকার্মপর্যতি ॥

ক্রৃষ্ণঃ । (সোৎকর্ষঃ) সখি ! নববৃন্দে !

অদ্য প্রিয়াঃ পরিমলোজ্জলরম্য গাত্রাঃ

সাত্রাজিতীতি বিদিতামবরেোধগধে ।

তাঃ রহুকুণ্ডল-ময়ীচি-পরীতগুণাঃ

হা ! রাধিকাঃ কলয়িতুং বলতে মনো মে ॥ ৪ ॥

ক্রৃষ্ণ ইতি । হা খেদে ! পদ্মে, হারেণাধিকাঃ । বলতে উৎকর্ষতে ॥ ৪ ॥

(নববৃন্দার প্রবেশ ।)

নববৃন্দা । দেব ! দেবী আমাকে প্রেরণ করিয়াছেন ॥

শ্রীকৃষ্ণঃ । নববৃন্দে ! কি জন্য ? ॥

নববৃন্দা । শুকপঞ্চির নিযিনি ॥

শ্রীকৃষ্ণঃ । সখে ! শুকপঞ্চিকে সমর্পণ কর ॥

শধুমঙ্গল । নববৃন্দার হস্তে শুকাবলম্বিত দণ্ড অর্পণ করিলেন ॥

শ্রীকৃষ্ণ । (উৎকর্ষার সহিত) সখি নববৃন্দে !

ঝাঁহার অঙ্গ হইতে অতিশায় সৌরভ উদ্গত হইতেছে,
যিনি অস্তঃপুরমধ্যে সত্রাজিতেন্দিনী বলিয়া বিদিতা হইয়াছেন
এবং ঝাঁহার কর্ণাবলম্বিত রহুকুণ্ডল-কাণ্ঠিতে গুণ্ডুগল পরি-

ନସୁନ୍ଦା । ଦେବ ! ହୁର୍ମତୋହ୍ୟମର୍ଦ୍ଦଃ ପ୍ରତିଭାତି, ସା ଥିଲୁ ଦେବୀ
ବହୁଧା ବଞ୍ଚନେବ ସ୍ୱସ୍ତମେବ ଚାତୁରୀବିଦ୍ୟାମଧ୍ୟାପିତା, ସମ୍ବନ୍ଧ
ନିର୍ଭରାଗମଭିବ୍ୟଜ୍ୟ କାଯଛାଯାମିବ ସତ୍ୟଭାମକରୋଃ ॥
ମଧୁମନ୍ତଳଃ । ହୀମାନହେ ! ମନ୍ତର, ତରଳୋ ଏଦୋ କୋଣୁହୋ, ଜଂ
ନିବାରିଦୋବି ହୃଦ୍ୟପୁଟ୍ଟିଃ ବିଜ୍ଞୋତମି ॥
କୃଷ୍ଣ । ସଥେ ! ନାଶୀ କୌଣସି ଗଭୁତ୍ସ ଗଭୁତ୍ସ ଗଭୁତ୍ସ ଗଭୁତ୍ସ ॥

ନସୁନ୍ଦେତି । ବାଦିକାମର୍ମନକୁପଃ, ସ୍ୱର୍ଗେବ ତବତା ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ ଇତି । ହୀମାନହେ ବିଶ୍ୱାସେ ! ମତା, ତମଳ ଏବ କୌଣସି; ବନ
ନିରାକୃତୋହ୍ୟ ହୃଦ୍ୟପୃଷ୍ଠଃ ବିଦୋତ୍ସତି ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଗଭୁତ୍ସରୁଃ କିରଣଃ ॥

ବ୍ୟାପ୍ତ, ହା କଟ ! ମେଇ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଦେଖିବାର ନିମିତ୍ତ ଆଶାମ
ମନ ଉତ୍ସକଟିତ ହିଇତେଛେ ॥ ୪ ॥

ନସୁନ୍ଦା । ଦେବ ! ଏ-ବିଷୟ ହୁର୍ମତ ବୋଧ ହିଇତେଛେ, ଆପନି
ବହୁପ୍ରକାର ବଞ୍ଚନାପୂର୍ବକ ନିଜେଇ ଦେବୀକେ ଚାତୁରୀବିଦ୍ୟା
ଅଧ୍ୟାୟନ କରାଇଯାଇଛେ, ଏ କାରଣ ତିନି ଆଜ ଶୁଭତର ଅଚୁ-
ରାଗ ପ୍ରକାଶ କରିଯା ସତ୍ୟଭାମାକେ ସ୍ଵୀୟ-ଦେହଛାଯାର ଶ୍ଵାସ
କରିଯାଇଛେ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳ । ଅହୋ ! ମତ୍ୟ, ଏହି କୌଣସି ଅଭିଶର ଚକ୍ର,
ଯେ ହେତୁ ନିବାରିତ ହିଯାଓ ଅଟ୍ଟାଲିକାର ଉପର୍ବିଭାଗ
ଆଲୋକମୟ କରିତେଛେ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ! ସଥେ ! ଏ ଶୁଣି କୌଣସିର କିରଣ ନହେ, ଅତଏବ
ଆର ଇହାକେ ତିରକ୍ଷାର କରିବ ନା ॥

নববৃন্দা । আর্য মধুমঙ্গল ! সেয়ে পিঙ্গলা নাম ভার্মারাঃ
সখী, শুমন্তকেন সার্কিষিত এবাভিবর্ততে ॥

(প্রবিশ্প পিঙ্গলা ।)

পিঙ্গলা । (কৃষং দৃষ্ট্ব। সত্রপং) দেব ! সামিণা সত্তা-
জিদেণ ভট্টিদারিঅং সচ্চাএ পেসিদো এসো মণীদো ॥
(ইতি কৃষং-করে অর্পয়তি) ॥

কৃষঃ । (মণিং হৃদয়ে নিধায় সানন্দং) হন্ত ! প্রিয়াপরি-
বারস্ত সঙ্গমাদস্ত তস্তাঃ সঙ্গমায় লক্ষতৌর্ধেহশ্চি ॥

নববৃন্দেতি । আর্য ! হে মধুমঙ্গল ! ॥

পিঙ্গলামিতি । দেব ! স্বামিনা সত্ত্বাজিতা ভর্ত্তিদারিকারৈ সত্যার্তে প্রেষিত
এব মণীস্তঃ ॥

কৃষং ইতি । তস্তাঃ প্রিয়ায়াঃ, লক্ষতৌর্ধেহশ্চি লক্ষঘট্টোহশ্চি ॥

নববৃন্দা । হে আর্য মধুমঙ্গল ! এ সেই পিঙ্গলা নামে সত্য-
ভার্মার সখী, শুমন্তকমনি লইয়া এই দিকে আসিতেছে ॥

(পিঙ্গলার প্রবেশ ।)

পিঙ্গলা । (শ্রীকৃষকে অবলোকন করিয়া লজ্জার সহিত)
দেব ! আমার প্রভু সত্ত্বাজিঃ রাজতনয়া সত্যভার্মার
নিমিত্ত এই মণীস্ত প্রেরণ করিয়াছেন ॥

(এই বলিয়া শ্রীকৃষ্ণের করে সমর্পণ করিল) ॥

শ্রীকৃষঃ । (হৃদয়ে মণি অর্পণ করতঃ আপন্দের সহিত)
আহা ! প্রিয়ার পরিবারের যখন সঙ্গ প্রাণ হইয়াছি,

ଅଧୁମନ୍ତଳଃ । କେରିମୁହୁର୍ତ୍ତତୋ ॥

କୃଷ୍ଣଃ ।

ପିଞ୍ଜଳାମନୁଷ୍ଠତୋ ଅଣିମନ୍ତ୍ରୀ
ସମ୍ଭତୋ ଯୁବତିବେଶକଳାଭିଃ ।
ଆଦରାଦନୁମନ୍ତୋ ନିଶି ଦେବ୍ୟା
ତାମହଂ ରମ୍ୟିତାଶ୍ଚି ମୁଗାକ୍ଷୀଃ ॥ ୫ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ସତ୍ୟଃ, ଛର୍ଲକ୍ଷ୍ୟାହୟଃ ବିଧିଃ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ନବବୁନ୍ଦେ ! ମେଦୌଯୁଦ୍ଧୀ ସନ୍ଧ୍ୟା, ତତ୍ତ୍ଵଃ ସାଧ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧାତ୍ମଃ,
ବୟମତ୍ର ବିବିକ୍ତେ ଘୋଷିବେଶଃ ରଚ୍ୟାମ ॥

ଅଧୁମନ୍ତଳ ଇତି । କୀର୍ତ୍ତଃ ତ୍ୟ ଅର୍ଥାଃ ତ୍ୟ ସ୍ତୁତଃ ॥

ନବବୁନ୍ଦେତି । ଛର୍ଲକ୍ଷ୍ୟଃ ଛର୍ଜେର୍ଯ୍ୟଃ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ମେଦୌରୁଦ୍ଧୀ ନିକଟବର୍ତ୍ତିନୀ । ବିବିକ୍ତେ ନିର୍ଜନେ ॥

ତଥନ ଇହାର ସମ୍ଭ ହଇତେହ ତୀହାର ସମ୍ବଲାଭେର ମୋପାନ
ଆପୁ ହଇଲାମ ॥

ଅଧୁମନ୍ତଳ । ମେ କିନ୍ତୁ ? ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ମଥେ ! ଆମି ହାବଭାବଶାଲିନୀ ଯୁବତୀର ବେଶ ଧାରଣପୂର୍ବକ
ଅଣିହଞ୍ଚେ ପିଞ୍ଜଳାର ପଶ୍ଚାତ ପଶ୍ଚାତ ଗମନ କରିଯା ଦେବୀର ନିକଟ
ସାଇବ୍ୟ ଏବଂ ତଥାଯ ସାମରେ ଅନୁମୋଦିତ ହଇଯା ରଜନୀତେ ମେଇ
ମୁଗାକ୍ଷୀର ସହିତ ବିହାର କରିବ ॥ ୫ ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ସତ୍ୟ, ଏହି ବିଧାନ ଛର୍ଜେର୍ଯ୍ୟ ବଟେ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ନବବୁନ୍ଦେ ! ସନ୍ଧ୍ୟା ନିକଟବର୍ତ୍ତିନୀ ହଇଯାଛେ, ଅତର୍ୟ

(ইত্যভাভ্যাং সহ নিষ্ক্রান্তঃ) ॥

নববৃন্দা । (পরিক্রম্য) - ইয়ং সহপরিবারা সত্য়মালঙ্কৃত-
দক্ষিণপার্শ্বা দেবী মণিমন্দিরে নিষিট্ঠা বিরাজতে ॥

(ততঃ প্রবিশতি তথাবিধা চন্দ্রাবলী ।)

চন্দ্রাবলী । (মনর্ম-স্থিতং) সহি সচে ! মএ গন্তীরগোরবেণ
অন্তেউরে লালিদাবি বণমালাসহবাসমৌক্তখং চেয় সুম-
রন্তী হরিণীৰ কীস উবিগ্রামি ॥

(উভাভ্যাং মধুমঙ্গল-পিঙ্গলাভ্যাং) ॥

চন্দ্রাবলীতি । সধি সত্ত্বে ! মৱা গন্তীরগোরবেণাস্তঃপুরে মালিতাপি বন-
মালা । পক্ষে, বনশ্রেণী-সহবাসমৌখামেৰ অৱস্থী হরিণীৰ কম্বাছবিগ্রামি ॥

তুমি অস্তঃপুরে গমন কর, আমরা এই নির্জনে স্তৰীযৈশ
ৰচনা করি ॥

(এই বলিয়া মধুমঙ্গল ও পিঙ্গলার সহিত প্রস্তান করি-
লেন) ॥

নববৃন্দা । (প্রদক্ষিণপূর্বক) এই যে, দেবী চন্দ্রাবলী পরি-
বারবর্গ এবং দক্ষিণপার্শ্ববর্তী সত্যভাগীর সহিত অলঙ্কৃত
হইয়া মণিমন্দিরের উপরি উপবেশনপূর্বক বিরাজ করি-
তেছেন ! ॥

(অনন্তর তথাবিধুপে চন্দ্রাবলীৰ প্রবেশ ।)

চন্দ্রাবলী । (পরিহামেৰ সহিত হাত্যপূর্বক) সধি সত্ত্বে !
আমি শুরুতর গৌরববশতঃ তোমাকে অস্তঃপুরে লালন
করিলেও তুমি বনমালার সহবাসস্থই স্মরণ করিয়া হরি-
ণীৰ ঘ্যায় উদ্বিগ্না হইলা কেন ? ॥

ରାଧା । (ବିହୁତ୍ସୁ ମାତ୍ରକୁତ୍ଥ) ଦେବୀ ! ଏଥ୍ ମହାଲମୋକ୍ଷୀୟଂ ସଂରୋଧିତ ହେବାରେ କିଂ ମେ ବନମାଳାମୁଦ୍ରାହିଲାମେଣ ॥
ନବବୁନ୍ଦା । (ଉପର୍ଯ୍ୟତ୍ୟ) ଦେବୀ ! ମୋହୟଂ କାମରୁପାଦାନୀତଃ
ଶ୍ରୁତପୂର୍ବବସ୍ତ୍ରୀଣା କୀରେନ୍ଦ୍ରଃ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ମାନନ୍ଦଃ) ଶୁଷ୍ଠୁ ପରିତୁଟ୍ଟକ୍ଳି, ଜଂ ଆଇଦି ଶୁନ୍ଦରୋ
ଏମୋ ॥
ନବବୁନ୍ଦା । ଦେବୀ ! ମେଧାମୟକ୍ରିଂ ଧାରୟନ୍ ପ୍ରକ୍ରତିଶୁନ୍ଦରଃ ॥

ରାଧେତି । ଦେବୀ ! ଅତ୍ସ ମକଳମୌଖ୍ୟଂ ସଂରୋଧନେ କିଂ ମେ ବନମାଳାମୁଦ୍ରାଭି-
ଲାଷେଣ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଶୁଷ୍ଠୁ ପରିତୁଟ୍ଟାମ୍ବି, ସନ୍ଦାକ୍ଷତିଶୁନ୍ଦର ଏଷ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଉଚ୍ଛହାସ୍ତ କରିଯା ଅଭିଲାଷେର ସହିତ) ଦେବୀ !
ମକଳ-ଶୁଖେର ପ୍ରାଣିଶୁଳ-ସର୍କପ ଏହି ଅବରୋଧେ କେନ
ଆମାର ବନମାଳାର ମଞ୍ଚ ନିମିତ୍ତ ଅଭିଲାଷ ହଇବେ ? ॥

ନବବୁନ୍ଦା । (ନିକଟେ ଗିଯା) ଦେବୀ ! ଆପଣି ପୂର୍ବେ ଯାହା
ଶୁନିଯାଛେନ, ଶେଇ ଏହି କାମରୁପଦେଶ ହଇତେ ଆନୀତ
ଶୁକପକ୍ଷୀ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଆନନ୍ଦେର ସହିତ) ସନ୍ତକ୍ଷତିହିଲାମ, ସେ ହେତୁ
ଇହାର ଆକୃତି ଅତି ଘନୋହର ॥

ନବବୁନ୍ଦା । ଦେବୀ ! ଅତିଶୀର୍ଣ୍ଣ ମେଧାଧାରଣ କରାଯ ଇହାର ପ୍ରକ୍ରତି
ଅତି ଶୁନ୍ଦର ॥

চন্দ্ৰাবলী । সৌবিদ্য ! পাইমদালিঘীফলেহিং শন্দেহি
কীরিন্দং ॥

কঞ্চুকী । যথাদিশতি দেবি ! ॥

(ইতি সকীরো নিজ্ঞান্তঃ) ॥

(ততঃ প্রবিশতি প্রমদাবেশধারিণা কুক্ষেন পিঙ্গলয়া
চানুগম্যঘানো মধুমঙ্গলঃ ।)

মধুমঙ্গলঃ । (পরিক্রম্য) দেবি ! সত্রাজিদেণ পশ্চাত্ত্বসমষ্টঅং
দাতুং প্রহিদা এসা ইথিআজুঅলী ॥

চন্দ্ৰাবলীতি । সৌবিদ্যঃ কঞ্চুকী । খোজা ইতি প্ৰসিদ্ধো । সৌবিদ্যঃ
কঞ্চুকিনাবিত্যমৰঃ । অস্তঃপুৱচৱো বিপ্রঃ কঞ্চুকৌত্যতিদীৱতে ইতি কোমান্তুৱঃ ।
শাকিমদাড়িমকলৈনন্দন কীৱেন্দ্রঃ ॥

মধুমঙ্গল ইতি । দেবি ! সত্রাজিতা সত্যারৈ শুমষ্টকং দাতুং প্রহিতা এবা
জীৱগলী ॥

চন্দ্ৰাবলী । হে সৌবিদ্য ! অর্থাৎ হে কুতুলীৰ মনুষ্য !

শুপক-দাড়িঘীফলদ্বাৱা এই শুকপক্ষিকে অনিন্দিত কৱ ॥
কঞ্চুকী । যে আজো দেবি ! ॥

(এই বলিখা শুকপক্ষিৰ সহিত প্ৰছান) ॥

(অনন্তৱ স্ত্রীবেশধারী শীকৃষ্ণ ও পিঙ্গলাৰ পশ্চাত্ত্ব পশ্চাত্ত্ব
মধুমঙ্গলেৰ প্ৰবেশ ।)

মধুমঙ্গল । (অদক্ষিণপূৰ্বক) দেবি ! সত্রাজিঃ সত্যাকে
শুমষ্টকমণি দিবাৰ জন্য এই স্ত্ৰীঘুগল প্ৰেৱণ কৱিয়াছে ॥

চন্দ্রাবলী । (কৃষ্ণবেশ্য স্বগতং) আমাহে ! সুন্দরং ইমাএ ॥
(প্রকাশঃ ।)

কা এষা সামযুজ্জলা সুন্দরী কান্তিকন্দলীহিং সু
অলিঙ্গং ইন্দীলময়ং করেদি ॥
নববৃন্দা । দেবি ! সৌভাগ্যভাগসৌ রথাঞ্চী নাম সত্যায়াঃ
স্বয়ং ॥
রাধা । (কৃষ্ণ পরিচিত্য স্থিতং করোতি) ॥

চন্দ্রাবলীতি । আশৰ্য্যং সৌন্দর্যামস্তাঃ । কা এষা শ্যামলোজ্জলা সুন্দরী
কান্তিকন্দলীভির্মালিঙ্গং ইন্দীলময়ং করোতি ॥

নববৃন্দেতি । সৌভাগ্যভাগিতি স্তৰী-পুংসয়োঃ সমানকৃপঃ । অস্তা-বিতি তথা ।
রথাঞ্চীতি দ্বিষামীপ পুংসৰ্থে ইন্ম । সবয়া ইতি হৰোঃ সমানকৃপঃ ॥

চন্দ্রাবলী । (শ্রীকৃষ্ণকে অবলোকন করিয়া মনে মনে) আহা !
ইহার বড় আশৰ্য্য সৌন্দর্য ! ॥
(প্রকাশপূর্বক ।)

আহা ! উজ্জল শ্যামবর্ণা এই সুন্দরীটী কে ? ইনি যে
আপনার কান্তিসমূহদ্বারা আমাৰ বহির্বার ইন্দীলময় করি-
তেছেন ॥

নববৃন্দা । দেবি ! ইনি সৌভাগ্যভাগিনী রথাঞ্চী নামে
সত্যার বয়স্তা ॥

শ্রীরাধা । (শ্রীকৃষ্ণকে চিনিতে পারিয়া হাস্ত প্রকাশ করি-
লেন) ॥

মাধবী । অজ্জ মহমঙ্গল ! এসা শামলা-সুষ্ঠু অগুণ্ঠিতা ন-
বচুবিত অন্তেউরে কীগ লজ্জেজদি ॥
পিঙ্গলা । সহি ! বাঢ় সঙ্কোচিতী ইমাএ পইদী ॥
নববৃন্দা । (দেবীং বিলোক্য ।)

মুহূরৎসুকধীরপি ভদ্রগ্রে
ত্রপতে বক্তুয়সো সখীং রথাঞ্জী ।
তদিমাং প্রিয়লোকসঙ্গকামাং
প্রহিণু স্বর্গনিকেতনায় ক্ষামাং ॥ ৬ ॥

মাধবীতি । আর্য মধুমঙ্গল ! এসা শামলা সুষ্ঠু অবগুণ্ঠিতা নব-বধূরিব
অন্তঃপুরে কস্ত্রান্তজ্ঞতে ॥

পিঙ্গলামিতি । সখি ! বাঢ় সঙ্কোচিতী অঙ্গাঃ প্রকৃতিঃ ॥
নববৃন্দেতি । উৎসুকধীরিতি দ্বয়োঃ সমানকৃপঃ । প্রিয়শোকো রথাঞ্জী
ক্ষত সঙ্গে কামো যষ্টাঙ্গাঃ প্রহিণু প্রস্থাপয় ॥ ৬ ॥

মাধবী । আর্য মধুমঙ্গল ! এই শ্যামলা অতিশয় অবগুণ্ঠিত
হইয়া নব-বধূর ন্যায় অন্তঃপুরে লজ্জা করিতেছে কেন ? ॥
পিঙ্গলা । সখি ! ইহার প্রকৃতিই অতিশয় সঙ্কুচিতা ॥
নববৃন্দা । (দেবীকে অবলোকন করিয়া ।)

এই রথাঞ্জী বাঁরম্বার উৎসুকবুদ্ধি হইয়া তোমার অগ্রে
সখীকে সন্তোষণ করিতে লজ্জিতা হইতেছে, অতএব প্রিয়-
লোকসঙ্গমাভিলাষিণী সত্যভামাকে স্বর্গনিকেরনে প্রেরণ
কর ॥ ৬ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ! ସହି ମନ୍ତ୍ରେ ! ଶୁଅଶ୍ରମନ୍ଦିରଃ ଗନ୍ଧ ଆଲିଙ୍ଗୀଅଛୁ
ରାଧା ॥

ରାଧା । (ଶ୍ରୀରାଧା) ଜଧା ଆଗବେଦି ଦେଉ ॥

(ଇତି କୃକ୍ଷେଣ ସମଃ ସପରିବାରା ନିଜାତ୍ମା) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ମାଧବ ! ଶୁଦ୍ଧ ମତ୍ର, ବହିଣୀଏ ରାହିଆଏବି ରବିବିଷ୍ଟ-
ସରିଚଂ ମଣିରଅଣଂ ଆସି ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) (ସ୍ନେହେନ ଦୀପ୍ତେତ୍ୟାଦି) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ସଥି ମତୋ ! ଶୁଵର୍ଗମନ୍ଦିରଃ ଗନ୍ଧ ଆଲିଙ୍ଗ୍ୟତାଃ ରଥାବୀ । ତୁ-
ତୋତି ଶେଷ : ॥

ରାଧେତି । ସଥା ଆଜ୍ଞାପରୁତି ଦେବୀ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ମାଧବ ! ଶ୍ରୀତଃ ମର୍ଯ୍ୟା ଭଗିନୀ ରାଧାରୀ ଅପି ରବିବିଷ୍ଟ ସମ୍ରଶଃ
ମଣିରହମାନୀୟ । ରହଶ୍ରୋହତ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠବାଚକ : । ଅଶ୍ରୁ ପୁନରୁତ୍ତାଦୋଯାପାତାଃ ॥
(ନେପଥ୍ୟ କୃକ୍ଷେତ୍ରଚରଂ ପଦାଂ ପଠିତି) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ସଥି ସଂତ୍ରେ । ଶୁଵର୍ଗମନ୍ଦିରେ ଗିଯା ରଥାବୀକେ
ଆଲିଙ୍ଗନ କର ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ମଧୁର ହାତ୍ସମହକାରେ) ଯେ ଆଜ୍ଞା ଦେବୀ ! ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ରୀକୃକ୍ଷେତ୍ର ମହିତ ସପରିବାରେ ଅସ୍ଥାନ) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ମାଧବ ! ଶୁନିଯାଛି, ଭଗିନୀ ଶ୍ରୀରାଧାର ନିକଟ ମୂର୍ଯ୍ୟ-
ବିଷ-ମଦୂଶ ଏକଟୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମଣି ଆଁଛେ ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

(ଶୁକପକ୍ଷୀ ତୃତୀୟ ସଂଖ୍ୟକ ଶ୍ରୀକୃକ୍ଷେତ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ “ସ୍ନେହେନ ଦୀପ୍ତା”
ଇତ୍ୟାଦି ପଦ୍ୟ ପାଠ କରିତେ ଲାଗିଲ) ॥

চন্দ্রাবলী । (নেপথ্যাভিযুখমবলোক্য) ইগঞ্জ, এসো কৌরো
কিং পঢ়েনি ॥

(নেপথ্যে ।) অদ্য প্রিয়াং পরিমলোজ্জলরম্যগাত্রাং সাত্রা-
জিতীত্যার্থ ॥

চন্দ্রাবলী । (খেদং) হলা ! শুধং সোদবং ॥

(পুনর্নেপথ্যে ।) (পিঙ্গলামনুস্থতো মণিসংঙ্গীত্যাদিঃ) ॥

চন্দ্রাবলী । মাধবি ! আঅঞ্চিদং তুএ ॥

চন্দ্রাবলীতি । শুধু, এষ কৌরঃ কিং পঠতি ॥

চন্দ্রাবলীতি । সখি ! শ্রতং শ্রোতব্যং । ময়েতি শেষঃ ॥

চন্দ্রাবলীতি । মাধবি ! আকর্ণিতং স্বরা ? ॥

চন্দ্রাবলী । (বেশগৃহের প্রতি দৃষ্টিপাত করিয়া) শ্রবণ করি,
এই শুক কি পড়িতেছে ॥

(বেশগৃহে ।)

(শুকপক্ষী চতুর্থসংখ্যক শ্রীকৃষ্ণোক্ত “অদ্য প্রিয়াং পরি-
মলোজ্জলরম্যগাত্রাং সাত্রাজিতী” ইত্যাদি পদ্য পাঠ করিতে
লাগিল) ॥

চন্দ্রাবলী । (খেদের সহিত) সখি ! যাহা শুনিবার, তাহা
শুনিলাম ॥

(পুনর্বার বেশগৃহে ।)

(শুকপক্ষী পঞ্চম সংখ্যক শ্রীকৃষ্ণোক্ত “পিঙ্গলামনুস্থতো
মণিসংঙ্গী” ইত্যাদি পদ্য পাঠ করিতে লাগিল) ॥

চন্দ্রাবলী । মাধবি ! তুমি শুনিলা ত ? ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ନ କେବଳଂ ଆସିଥିବା ଆମିଦିନଙ୍କ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ।

ଅଷ୍ଟେଉରେ ଯିଃ ମନ୍ତ୍ରା ଜାଇ ବନ୍ଦି
ଶୁଣଂ ତଦୋ କହିଂ ସହି ! ମେ ।
ଇଅଣଂ କୁଣ୍ଡଳବିନେ ।
ପହିଣୋମି ଘରେ ଉବାଏଣ ॥ ୭ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ସାହୁ ମନ୍ତ୍ରିଦଂ ଭଟ୍ଟିଆଏ ! ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଅମ୍ବହେ ! ବଞ୍ଚନବିଜ୍ଞା-ବେଶକଥନଂ, ଜଂ ଅମ୍ବମତ୍ତା
ଅବି ଭାମିଦଳା, ତା ଏହି ହେମମନ୍ଦିରଂ ଗଛକା ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ନ କେବଳଂ ଆକର୍ଷିତଃ ଆମୋକିତଃ । ଜ୍ଞାତମିତ୍ୟର୍ଥ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଅଷ୍ଟଃପୂରେ ସତ୍ୟା ଯଦି ବସନ୍ତ ଶୁଭଃ ତଦା କର୍ମିନ୍ ସଥି ! ମେ ।
ଅଯି ! ଏତଃ କୁଣ୍ଡଳପତେଃ ପ୍ରହିଣୋମି ଗୁହେ ଉପାନେନ ॥ ୭ ॥

ମାଧ୍ୟମୀତି । ସାଧୁ ମନ୍ତ୍ରିତଃ ଭର୍ତ୍ତଦାରିକମା ! ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବଞ୍ଚନବିଦ୍ୟା-ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ, ସହ ଅପ୍ରମତ୍ତା ଅପି ଅମିତା:
ସ ସମ୍ବନ୍ଧ, ତଦେହି ହେମମନ୍ଦିରଂ ଗଛାମଃ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । କେବଳ ଶୁଣି ନାଇ, ଜାନିଯାଉଛି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ।

ସଥି ! ଅଷ୍ଟଃପୂରେ ସତ୍ୟା ଯଦି ବାସ କରିଲ, ତବେ ଆମାର
କମ୍ଯାଣ କୋଥାଯ ? ଅଯି ! କୋନ ଉପାୟଦାରା କୁଣ୍ଡଳପତିର
ଗୁହେ ଇହାକେ ପ୍ରେରଣ କରି ॥ ୭ ॥

ମାଧ୍ୟମୀ । ରାଜକଣ୍ଠେ ! ଭାଲ ମନ୍ତ୍ରା କରିଯାଇ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବଞ୍ଚନବିଦ୍ୟାର ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ ! ଆମରା ମତକେ

(ইতি নিষ্ক্রান্তা ।)

(ততঃ প্রবিশতি কৃষ্ণ ।)

কৃষ্ণ । (সানদং ।)

সুতনু ! কিঞ্চিদুদ্ধয় লোচনে

চলচকোরিচগৎকৃতিচুম্বিনৈ ।

শ্রিতস্রুধাম্ব স্বধাকরমাধুরী-

বিধুরতা বিধয়েহদ্য ধুরস্ফরাং ॥ ৮ ॥

রাধা । (সলজ্জং) সুন্দর ! অলং ইমিথা মুহমেত্যটিণা
পিঅন্তশ্রেণৈ ॥

কৃষ্ণ ইতি । উদকুর উদ্বাটয় । ধুরস্ফরাং নিপুণাং ॥ ৮ ॥

রাধেতি । সুন্দর ! অলমনেল মুখমাত্রবর্ণিনা প্রিয়ত্বেন ॥

থাকিয়াও আন্ত হইলাম ! যাহা হউক, তবে আইস,
স্বর্গমন্দিরে গমন করি ॥

(এই বলিয়া প্রস্থান) ॥

(অনন্তর শ্রীকৃষ্ণের প্রবেশ ।)

ক্রীকৃষ্ণ । (আনন্দের সহিত ।)

হে সুতনু ! ধদ্য চক্রল-চকোরের বিস্ময়প্রদ লোচনস্থ
উদয়াটন এবং স্বধাকরমাধুরীর তিরস্কার-স্বনিপুণা হাত্যস্বধা
বর্ষণ কর ॥ ৮ ॥

শ্রীরাধা । (লজ্জিত হইয়া) সুন্দর ! তোমার মুখমাত্রবর্ণিনী
প্রিয়তার আর প্রয়োজন নাই ॥

(ଇତି ମଂକୁତେନ ।)

ଜଗର୍ତ୍ତକର୍ତ୍ତମର୍କାରୀ ଦତ୍ତୋ ମେ ଦେବ ! ସମ୍ମୟା ।

ମୁକ୍ତଃ ସାମ୍ପ୍ରତଃ ବୃତ୍ତଃ ପ୍ରେମୋଡ୍ଭାମରଡିତ୍ତିଗଃ ॥ ୯ ॥

କୁଞ୍ଚଃ । ପ୍ରିୟେ ! ମୈବଃ ବ୍ରାହ୍ମିଃ,

ଶସ୍ତ୍ର ଭାଗ୍ୟଦପାଦଭିଷ୍ଠିତୁରମୌଖୀଖେଳାତ୍ମବଃ ଶ୍ଵରବଃ

ସ୍ଵସ୍ତି ଶାମ୍ଭାଦିରେକ୍ଷଣେ କ୍ଷମପି ଭାମନ୍ତରା ମେ କୃତଃ ।

ତାରାଗାଂ ନିକୁର୍ମସ୍ତକେନ ବୃତ୍ତୟା ପିଣ୍ଡଟେହପି ସୋମାଭୟା

ନାକାଶେ ବୃଷଭାମୁଜାଂ ଶ୍ରିୟମୁତେ ନିଷ୍ପଦ୍ୟତେ ମର୍ଦ୍ଦତ୍ତଃ ॥ ୧୦ ॥

ଜଗନ୍ତି । ମୁଖେ ଏବୋଡ଼ାମରଡିତ୍ତିମୋ ବାଦ୍ୟବିଶେଷ । ସାମ୍ପ୍ରତଃ ମୁକ୍ତେ
ବୃତ୍ତଃ ॥ ୯ ॥

କୁଞ୍ଚ ଇତି । ଭାଗ୍ୟତାମପାନନାଃ ଭନ୍ଦାଃ । ଖୁରମୀ ଅଭ୍ୟାସଃ । ଅଭ୍ୟାସ
ଖୁରମୀ ସୋଗୋତି ତ୍ରିକାଣ୍ଡଶେଷଃ । ମୈବ ଧେଳା ତତ୍ତ୍ଵ ଭୁବଃ ହ୍ରାମାନି । ହ୍ରାମନ୍ତରା
ମେ କୃତଃ କଷାଃ ସକାଶଃ ସ୍ଵସ୍ତି ଶାମ୍ଭ କଷା ଅପି ଇତ୍ୟଦୟଃ । ତାରାଗାଂ ନକ୍ଷ-
ଆଗାଂ । ପକ୍ଷେ, ଶୁଦ୍ଧମୁକ୍ତାକ୍ଷାନାଂ । ସୋମାହୁର୍ବ୍ୟା ଚକ୍ରନୀଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ । ପକ୍ଷେ, ଚଞ୍ଚାବନ୍ଦ୍ୟା ।

(ଏହି ବଲିଯା ମଂକୁତଭାଷାୟ ।)

ଦେବ ! ତୁ ମି ଆମାକେ ଜଗତେର କର୍ଣ୍ଣେ ଚମର୍କାରୀଜନକ ଯେ
ପ୍ରେମୋଦ୍ରେକରୂପ ଡିତ୍ତିମ ପ୍ରଦାନ କରିଯାଛିଲେ, ମମ୍ପ୍ରତି ତାହା
ମୁକ୍ତ ହଇଯା ରହିଯାଛେ, ଆର ଶବ୍ଦ କରିତେହେ ନା ॥ ୯ ॥

ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଚ । ପ୍ରିୟେ ! ଏ କଥା ବଲିଓ ନା,

ହେ ଅଞ୍ଜନାକ୍ଷ ! ଅମନ୍ଶୀଳ ଅପାଞ୍ଚଭାନ୍ତିର ଅଭ୍ୟାସେ ତ୍ରୀଡାର
ଶ୍ଵାନସ୍ତରୂପ ଶୋଭନ-ଜ୍ଞାନମ୍ପତ୍ର । ବହୁ ବହୁ ସୁଲମ୍ବା ଥାକିଲେ ତୋମା
ବ୍ୟତିରେକେ ଆମାର କଳ୍ୟାଣେର ମନ୍ତ୍ରାଧନ କୋଥାର ? ତାହାର

নববৃন্দা । চারুঘুঢি ! সোপচারেয়ং নোত্তিমুদ্রা ॥
কৃষ্ণঃ । প্রিয়ে ! হৃদাস্ত্রং গশ্ততো যে নোপমানবস্তুনি হৃদয়-
মারোহণ্তি ॥

যতঃ—

ধন্তে ন ছ্বিত্তিযোগ্যতাং চরণয়োরক্ষেছপি পক্ষেরহং
নাপ্যঙ্গুষ্ঠনখস্ত রঞ্জমুকুরঃ কঙ্কাশু দক্ষায়তে ।

আকাশে নভসি । পক্ষে, আশয়াকৃ কাশতে ইতিউকাশোহং তপ্তিমুয়ি ।
বৃষ্টি বৃষরাণী হিতোভারুব্রতভাসুস্ত্রজ্ঞাতাং শ্রিয়ং কাস্তি । পক্ষে, বৃষভামু-
র্গোপবিশেষস্ত্রজ্ঞাতাং শ্রিয়ং লক্ষ্মীঃ শ্রীরাধামিত্যর্থঃ ॥ ১০ ॥

নববুল্লেডি । সোপচারা অগ্নতুল্যস্বিধানমুপচারস্তৎসহিতা, কিন্তু যথা
বৈধেব ॥

ধন্তে ইতি । অকে ক্রোড়ে । অথবা বেধাস্যকমলসমীপেহগীতি জ্ঞেয়ঃ ।

মৃষ্টান্ত দেখ, তারানিকরে পরিবৃত এবং চন্দ্ৰকলায় আলিঙ্গিত
হইলেও বৃষভামুজা অর্ধাং বৃষরাশিমূল ভাস্তৱের শোভা ব্যতি-
রেকে কি কখন আকাশে স্বচ্ছতা সম্পন্ন হয় ? ॥ ১০ ॥

নববৃন্দা । চারুঘুঢি ! এ কথা উপচার নয়, সত্যই বটে ॥

ক্রীকৃষ্ণ । খিয়ে ! তোমার বদন সম্পর্শন করিয়া আমার হৃদয়ে
ক্ষেন উপমান বস্তু উপস্থিত হইতেছে না ॥

কারণ—

প্রিয়ে ! তোমার চরণস্তরের ক্রোড়দেশে পদ্ম-স্থানলাভ
করিতে ও যোগ্যতা ধারণ করিতে পারিতেছে না, রঞ্জমুকুর
চরণাঙ্গুষ্ঠ-নখরের তুল্যতা বিধান করিতে সমর্থ হইতেছে না ।

ଚଣ୍ଡି ! ରିତେ ନିର୍ମଳନେହପ୍ରୟଞ୍ଜନା

ନୌଚିତ୍ୟଂ ଭଜତେ ସମୁଜ୍ଜ୍ଵଳକଳା ମାନ୍ଦ୍ରାପି ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ॥୧୧॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ମାଧ୍ୟମ ସହ ଚନ୍ଦ୍ରାୟଳୀ ।)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ମାହି ! ଶୁନ୍ତଃ ତୁ ଏ ?

ଶାଖବୀ । ଅଧିଇଃ ॥

କୁଞ୍ଚଃ । (ପୁରୋହିତମୋକ୍ଷ) ପଶ୍ଚତ ପଶ୍ଚତ, ଦେବୀଯମନ୍ଦୟ-
ସୁମ୍ମୀ ॥

ରହୁମୁକୁରୋ ମହାଦର୍ଶଃ । ଦର୍ଶନେ ମୁହୂର୍ତ୍ତାବିତ୍ୟମରଃ । କଳା ସୌଭଗ୍ୟତାଃ । ପକ୍ଷ,
ବିଲାସଃ । ଚଞ୍ଚାବଳୀ ଚଞ୍ଚଶ୍ରେଣୀ । ପକ୍ଷେ, ଚଞ୍ଚଭାବୁହିତଃ ॥୧୧ ॥

চক্ষাবলীতি । মাধবি ! ক্রতঃ দয়া ? ॥

गाधवीति । अथकिः ॥

କୁଳ ଇତି । ଅନ୍ଧବୀଯମ୍ବୀ ନିକଟବର୍ତ୍ତିନୀ ॥

ହେ ଚଣ୍ଡି ! ତୋମାର ମୁଖମୁଲେର ସର୍ବିତୋଭାବେ ନିର୍ମଳ-
ବିଷୟେ ସମୁଜ୍ଜ୍ଵଳକଳା ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀଓ ଅନାୟାସେ ଉଚିତ୍ୟ ଲାଭ
କରିତେ ଅପାରଥ ହିତେଛେ, ଅତଏବ ଆର ଅଧିକ କି
ବଲିବ ? ॥ ୧୧ ॥

(ମାଧ୍ୟମିକ ସହିତ ଚନ୍ଦ୍ରାୟଳୀର ପ୍ରେଷ ।)

ଚନ୍ଦ୍ରବଲୀ । ମାଧ୍ୟମ ! ତୁ ମି ଶୁଣିଲା ତ ? ॥

ପାଠ୍ୟ । ୩, ଶୁନିଲାମ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଅଗ୍ରେ ଅସ୍ତ୍ରାଳୋକନ କରିଯା) ଦେଖ ଦେଖ, ଦେବୀ
ଆମାର ନିକଟ୍ଟେ ବର୍ଣ୍ଣିନୀ ॥

(ইতি সর্বে সমস্তমেণাচ্ছ্যথানং নাটয়স্তি) ॥

চন্দ্রাবলী । (উপস্থত্য) হলা সচ্চতামে ! তামেণ সত্ত্বাজিমেণ
তুজ্ঞ পেসিদং অচ্ছরিঅং মণিদং বিলোহিতং আঅসদ্বি ॥
নববৃন্দা । (কৃষ্ণকরামশিগুভার্য দর্শয়তি) ॥

চন্দ্রাবলী । - শুদং শ্ৰে, মণিদো এসো ক্ষীরসামগ্ৰমছনে উপ-
পথো ॥

মধুমঙ্গলঃ । দেই ! এবষেনং ॥

(আভিমুখ্যেনোথানং নাটৱস্তি কুর্বস্তীতাৰ্থঃ) ॥

চন্দ্রাবলীতি । সধি ! সত্যতামে তাতেন সত্ত্বাজিতেন তুভ্যং প্ৰেৰিতং
আশৰ্যং মৌজুং বিলোকয়িতুমাগতান্বি ॥

চন্দ্রাবলীতি । অতঃ মৱা, মণীজ্ঞ এষ ক্ষীরসাগৰমছনে সহৎপদঃ ॥

মধুমঙ্গল ইতি । দেবি ! এবষেতৎ ॥

(এই বলিয়া সকলে সন্তুষ্মের সহিত উথান কৱিলেন) ॥

চন্দ্রাবলী । (নিকটে গমন কৱিয়া) ; সধি সত্যতামে !
তোমার পিতা সত্ত্বাজিঃ যে তোমাকে আশৰ্য মণীজ্ঞ
প্ৰেৰণ কৱিয়াছেন, তাহাই দেখিবাৰ জন্য আসিয়াছি ॥
নববৃন্দা । (শ্ৰীকৃষ্ণেৰ হস্ত হইতে মণি গ্ৰহণ কৱিয়া অব-
লোকন কৱাইলেন) ॥

চন্দ্রাবলী । আমি শুনিয়াছি, ক্ষীরসাগৰ-মছনে এই মণীজ্ঞ
উৎপন্ন হইয়াছে ॥

মধুমঙ্গল । দেবি ! তাহাই বটে ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବୀ । ଅଶ୍ଵଂ ବି ତଥ ଏକଂ ଅଜ୍ଞରିଥଂ ଆଗି ॥

ନବସୁନ୍ଦା । ଦେବି ! ତେବେ କୌଦୁଶର୍ମା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବୀ । ଧର୍ମସ୍ତରିଣେ ହଥାଦୋ ଅମିଶକୁଷ୍ଠେ ଦାନବେହିଂ ଆ-
ଅଭ୍ରିଯ ଶୀଦେ, ଅଜ୍ଞଉତେଣ କିନ୍ତି ଅଉଳକୁଣ୍ଡ କଳ୍ପଂ ଶର-
ଭିନ୍ଦଃ, ଅସ୍ମ ଶୋହିନୀତି ବିକଥାଦୀ ॥

କୁକୁଃ । (ସଗତଃ) ବୂନଂ ବିଜ୍ଞାତୋହସି ଦେଖ୍ୟ, ସଦକାଣ୍ଡେ
ଶୋହିନୀ ଥନ୍ତ୍ର ଘରେ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବୀ । ଅହଥାଯା ମା କଥୁ ମୁଣ୍ଡି, ଜାଏ ଜୋଈସ୍ମରୋ
ପକ୍ଷରୋବି ଝୁଟୁ ଶୋହିଦୋ, ତଥ ଅଙ୍କାଣଂ କା କଥା ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବୀତି । ଅଶ୍ଵଥପି ତତ୍ତ୍ଵ ଏକଃ ଆଶର୍ଯ୍ୟମାସୀଏ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବୀତି । ଧର୍ମସ୍ତରେହିତାଃ ଅମୃତକୁଷ୍ଠେ ଦାନବେରାକୁଷ୍ଠନୀତେ, ଆର୍ଯ୍ୟପୁଞ୍ଜେନ
କିମପି ଅନୁର୍ବଂ କମଃ ଏକଟିତଃ, ଯତ ଶୋହିନୀତି ବିଧ୍ୟାତିଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବୀ । ତଥାୟ ଆରଣ୍ୟ ଏକଟୀ ଆଶର୍ଯ୍ୟ ଆଛେ ॥

ନବସୁନ୍ଦା । ଦେବି ! ତାହା କିଳପ ? ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବୀ । ଦାନବଗଣ ଧର୍ମସ୍ତରିର ହନ୍ତ ହଇତେ ଅମୃତକୁଷ୍ଠ ଆକର୍ଷଣ
କରିଯା ଲଇଲେ, ଆର୍ଯ୍ୟପୁଞ୍ଜ କୋନ ଏକ ଅପୂର୍ବ ରୂପ ଥରକଟନ
କରିଯାଇଲେନ, ତାହାର ନାମ ଶୋହିନୀ ବଲିଯା ବିଧ୍ୟାତ
ହଇଯାଇଲ ॥

ଆକୁଣ୍ଡ । (ଘନେ ଘନେ) ବୋଧ ହୟ, ଦେବୀ ଆମାକେ ଜାନିତେ
ପାରିଯାଇନେ, ନତୁବା ଅସମୟେ ଶୋହିନୀର ପ୍ରତ୍ୟାବ କରିବେନ
କେନ ? ॥

সর্বাঃ । (স্বগতং) এবং হুরুহং সংবিধানং কথং দেউ এ
উপীদং ॥

চন্দ্রাবলী । (সম্মিতং) সহি সত্যভাষে ! কিং সো উবাও
অথি, জ্ঞেণ অক্ষেবি তৎ পেক্ষখন ? ॥

রাধা । (সেৰ্যং জ্ঞত্বেষ কৃষ্ণীক্ষতে) ॥

কৃষ্ণঃ । (স্বগতং) সাক্ষাদেবং গতস্ত গম বাঞ্ছাদ্বেণাপি
বঞ্চমচাতুরী সত্যমাতুরীবভূব ॥

চন্দ্রাবলীতি । - যথার্থনামী সা খলু মৃত্তিঃ, যৰা যোগীৰ্থৰঃ শক্তরোহিপি স্বর্ণ
মোহিতঃ, তত্ত্ব আমাকং কা কথা ? ॥

সর্বা ইতি । এতদুক্তহং সধিধানকং কথং দেব্যা উপীতঃ ॥

চন্দ্রাবলীতি । সথি সত্যভাষে ! কিমত্ব উপারোহিতি ? ষেন বয়মপি তৎ
পঞ্চামুঃ ॥

কৃষ্ণ ইতি । আতুরীবভূব বৃথাবভূব ॥

চন্দ্রাবলী । সেই মৃত্তিৰ মোহিনী নাম যথার্থই বটে, যখন
লে যোগীৰ্থৰ শক্তরকেও স্বদ্বারকপে বিমোহিত কৱিয়া-
ছিল, তখন আমাদেৱ আৱ কথা কি ! ॥

সকলে । (মনে মনে) এই হুরুহ বিধান দেবী কিৱেপে
জানিতে পাৰিলেন ॥

চন্দ্রাবলী । (হাস্তেৱ সহিত) সথি সত্যভাষে ! এমন কি
উপায় আছে ? যাহাতে আমৱা ঐৱৰ্ক দেখিতে পাই ॥

ক্রীরাধা । (ঈৰ্ষার সহিত জ্ঞত্বে কৃষ্ণেৱ প্রতি
দৃষ্টিপাত কৱিতে লাগিলেন) ॥

ক্রীকৃষ্ণ । (মনে মনে) আমাৱ যখন ঐৱৰ্ক পত্তাবে সাক্ষাং

(ପ୍ରକାଶଃ)

ଦେବି ! କିମଦ୍ୟ ମାଂ ପ୍ରତ୍ୟଭିଜ୍ଞାତୁଂ କ୍ଷମାପି ନ ବେତି
ପରୀକ୍ଷଣୀୟ ଘୟେଦେଂ ନାଟ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀହୃତଂ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (କୃତ୍ରିମ ସନ୍ତ୍ରମ ଗଭିନୀୟ) ହସ୍ତ ହସ୍ତ ! ଅଜ୍ଜଟୋ
ଏମୋ ॥

(ଇତି ଶିରୋ ନାମୟତି) ॥

ମୁଖୁମନ୍ତଳଃ । ତୋ ପିଅବଅସ୍ମ ! ତୁମଂ ପଚଭିଜାଣତୌଆ ଜିଦଂ
ଅଙ୍କ ଦେଉଏ, ତା ଅଳଂ ଏଥ ଚଟରମ୍ବନାଶତଣେଣ ॥

ନାଟ୍ୟଃ ନଟାନୁକରଣ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ହସ୍ତ ହସ୍ତ ! ଆର୍ଦ୍ଧପୁତ୍ର ଏଥ ॥

ମୁଖୁମନ୍ତଳ ଇତି । ତୋ ପିଯବଯନ୍ତ ! ଆଂ ପ୍ରତ୍ୟଭିଜାନିଷ୍ଠା, ଜିତଃ ଅସ୍ମଦେବ୍ୟ,
ତଦଲମ୍ବର ଚତୁରମ୍ବନାଶତଣେନ ॥

ଘଟିଲ, ତଥନ ଆମାର ବଞ୍ଚନାଚାତୁର୍ଯ୍ୟ ବାକ୍ୟମାତ୍ରାଇ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ
ଅର୍ଥାତ୍ ମିଥ୍ୟା ହଇଲ ॥

(ପ୍ରକାଶପୂର୍ବକ ।)

ଦେବି ! ଆଜ ଆମାକେ ଚିନିତେ ପାରିଥା କି ନା, ଈହାର
ପରୀକ୍ଷାର ନିମିତ୍ତ ଆମି ଏହି ନାଟ୍ୟ ଅଞ୍ଚିକାର କରିଯାଛି ॥
ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (କୃତ୍ରିମ ସନ୍ତ୍ରମ ପ୍ରକାଶପୂର୍ବକ) ହା କଷ୍ଟ ହା କଷ୍ଟ !
ଇନି ଯେ ଆର୍ଦ୍ଧପୁତ୍ର ॥

(ଏହି ବଲିଯା ମନ୍ତ୍ରକ ଅବନତ୍ କରିଲେନ) ॥

ମୁଖୁମନ୍ତଳ । ଅହେ ପିଯବଯନ୍ତ ! ଆମାଦେଇ ଦେବୀ ସ୍ଵୀଯ-ବୁଦ୍ଧିବଲେ
ତୋମିକେ ଜୟ କରିଯାଛେନ ଅର୍ଥାତ୍ ଚିନିତେ ପାରିଯାଛେନ,

মাধবী। অঙ্গ মহুমঙ্গল ! কালভুজন্মস্থে কুশিসঞ্চারো
এসো ॥

চন্দ্রাবলী। যুদ্ধে মাহবি ! মহুমবে কৌশ ধিজলি, এং ছন্দং
ক্রবামিঙ্গং পিবেহি ॥

রাধা। (স্বগতং) হস্ত হস্ত ! অগুড়ন্ত মণি পারবস্মস্ম
পরাকট্টা ॥

চন্দ্রাবলী। দেখ ! ইগাত্র অন্দাত্র মণিসংসরুক্তিঃ, তুঃশিল্প
অবরাহিণী কিন্তু, মন্ত্রাহিণী ॥

মাধবীতি। আর্য মধুমঙ্গল ! কালভুজন্মস্থে কুশিশপ্রহার এষঃ ॥

চন্দ্রাবলীতি। যুদ্ধে মাধবি ! মহোৎসবে ক্ষয়াৎ ধিদ্যসে দ্রমিতি শেষঃ ।
এতৎ দুর্লভং রূপামৃতং পিব ॥

রাধেতি। হস্ত হস্ত ! অহুভূতা মূরা পারবঙ্গপরাকার্ত্তা ॥

চন্দ্রাবলীতি। দেখ ! অনন্ত মন্ত্রয় মণিদর্শীনোৎকর্ত্তুমা, দ্বিঃ অপরাধিনী
ক্রতাপ্তি, মন্ত্রাগিনী ॥

তবে আর আপনাকে চতুর বলিয়া মানিবারে প্রয়োজন
কি ? ॥

মাধবী। আর্য মধুমঙ্গল ! কালভুজন্মস্থ-ব্যক্তির প্রতি ইহা
বজ্রপ্রহার ॥

চন্দ্রাবলী। যুদ্ধে মাধবি ! মহোৎসবে কেন দুঃখ করিতেছ ?
এই দুর্লভ রূপামৃত পান কর ॥

ক্রীরাধা। (মনে মনে) কি কষ্ট কি কষ্ট ! আমি পরাধীন-
তার পরাকার্ত্তা অনুভব করিলাম ॥

চন্দ্রাবলী। দেখ ! এই মন্ত্রবুদ্ধি মণিদর্শনের নিমিত্ত উৎকর্ষিত

କୁଷଃ । ଦେବ ! ସଖାକାମଯୁପଳଭ୍ୟତଃ, ତ୍ରୈକାର୍ଣ୍ୟମେବ ଶରଣ ॥
(ନେପଥ୍ୟ ।) ହୁଲା ! ଶୁଦ୍ଧ ମୋଦରଂ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ଏମୋ କଞ୍ଚୁଇ ହଥେ କୌରୋ ପଢେନି ॥

କୁଷଃ । (ସଂଗତଃ) ମେଧାବିନୀ କୌରେଣେବ କୃତେଜ୍ୟ କମର୍ଥନା ॥
(ପୁନର୍ନେପଥ୍ୟ । ଅଷ୍ଟେଉରେଣ୍ଣି ମଜ୍ଜା ଇତ୍ୟାଦି) ॥

ରାଧା । (ମଧୁମଙ୍ଗଳଭାଗତଃ) ମାତ୍ର, ରେ କୌର ! ମାତ୍ର ମାତ୍ର, ବାଟଃ

(ନେପଥ୍ୟ ।) ସଥି ! ଶ୍ରୋତବ୍ୟ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଇତି । ଏମଃ କଞ୍ଚୁକିଛତେ କୌରଃ ପଢ଼ିତି ॥

(ପୁନର୍ନେପଥ୍ୟ । ଅଷ୍ଟେଉରେଣ୍ଣି ମଜ୍ଜା) ॥

ହେଇଯା ତୁମି ଆମାକେ ଅପରାଧିନୀ କରିଲା, ଅତ୍ୟବ ଆମି
ଅତି ସମ୍ମାନ୍ୟ ॥

ଶ୍ରୀକୁଷଃ । ଦେବ ! ସଥେଷ୍ଟ ତିରକ୍ଷାର କର, ତୋମାର କରଣାଇ
ଆମାର ଆଶ୍ୟ ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ସଥି ! ଶ୍ରୋତବ୍ୟ ବିଷୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହେଲ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ଏହି କଞ୍ଚୁକୀର ହଜ୍ଞେ ଶୁକ ଗଡ଼ିତେହେ ॥

ଶ୍ରୀକୁଷଃ । (ମନେ ମନେ) ମେଧାବୀ ଶୁକପଙ୍କୀଇ ଏହି କମର୍ଥନା
କରିଲ ॥

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟକ ଚନ୍ଦ୍ରାବୀର ଉତ୍ତି । (ପୁନର୍ବାର ବେଶଗୃହେ ।
“ଅଷ୍ଟେଉରେଣ୍ଣି ମଜ୍ଜା” ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ଲୋକ ପାଠ ହିତେ ଲାଗିଲ) ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଖେଦେର ମହିତ ମନେ ମନେ) ଭାଲ, ରେ ଶୁକ !

ଅଣୁ ଗହିନୀ, ତା ମାଣିଃ ଚନ୍ଦ୍ରହାହିଟ୍ଟଦାଣଂ ମକ୍ଷିଣଂ ତୌଥ-
ବରଃ କାଳିଅଦହଂ ପବିସିଳ-ଅପ୍ରାଣଂ ତୁରିଷଂ ମଞ୍ଜେଭ୍ୟ
ଉପହରିମ୍ବଂ ॥

(ଇତି ନବବୁଦ୍ଧା-ପିଙ୍ଗଲାଭ୍ୟାଂ ମହ ନିକ୍ରମାତ୍ମା) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଦେଖ ! ଏକଂ ବିଶ୍ଵବିମ୍ବଂ ॥

କୁମଃ । ଦେବି ! କାମମାଜ୍ଜାପଯ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଦେଖ ! ତୁଙ୍କ ବିଲାମ୍ବୋକ୍ତାଣଂ ବାହାଦେଶ, କିମମହ-
ପାବନୀ, ତା କାରୁଷଶେଣ ଆଣବେହି, ଜ୍ଵା ଗୋଟିଟ୍ଟବହିଣେ
ଗୋଟିଟଂ ଗତୁଅ-ବସନ୍ତୀ ତୁମଂ ସୁହିଣଂ କରେମି ॥

ରାଧେତି । ମାଧୁ, ରେ କୀର ! ମାଧୁ ମାଧୁ, ବାଟମୁହୁରୀତାନ୍ତି, ଘରେତି ଶେଷ ।
ତମିଦାନୀଃ ହୁର୍ତ୍ତାଭୀଷ୍ଟଦାନଦକ୍ଷିଣଂ ତୀର୍ଥବରଃ କାଳିରହୁନଃ ପ୍ରବିଶ୍ଵାସାମଂ ସ୍ଵରିତଂ
ଶର୍ଣ୍ଜ୍ୟ ଉପହରିଷ୍ୟାମି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଦେବ ! ଏକଂ ବିଜ୍ଞାପରିଷ୍ୟାମି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଦେବ ! ତବ ବିଲାମ୍ବୋଦ୍ୟାମାଂ ବାହାତେନ କୁତ-ମହାପାପାନ୍ତି,
କୁତ କାରୁଷ୍ୟେନାଜ୍ଞାପର, ସଥା ଗୋଟିପତେରୋଷ୍ଟ ପଢା ହାଂ ସୁଧିନଂ କରୋମି ॥

ଭାଲ ଭାଲ, ତୁମି ଆମାକେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଛୁଅହ କରିଲା, ଅତଏବ
ଏଥନ ହୁର୍ତ୍ତ ଅଭୀଷ୍ଟଦାନେର ଦକ୍ଷିଣାସ୍ତରପ ତୀର୍ଥରାଜ-କାଲିଯ-
ତ୍ରଦେ ପ୍ରାବେଶ କରିଯା ଆମାର ଏହି ଶରୀର ଶୀଘ୍ର ମର୍ମଗନକେ
ଉପହାର ଦିବ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ନବବୁଦ୍ଧା ଓ ପିଙ୍ଗଲାର ମହିତ ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରମାଣ) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଦେବ ! ଏକଟୀ ନିବେଦନ କରି ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଦେବି ! ଯାହା ଇଚ୍ଛା ହୟ, ଆହୁ କର ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଦେବ ! ତୋମାର ବିଲାମ୍ବୁଥ ମକମେଲେ ବ୍ୟାଧିତ

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ଏସ କିପରିଂ ମୁହଁରିପୁପରିସମ୍ବନ୍ଧାୟ ଲୁକ୍ଷୋ
ଗୋର୍ତ୍ତାଧୀଶଃ କନକଶକ୍ତୀ ପୃଷ୍ଠପଳ୍ୟକ୍ଷମୟୀ ।
ବଞ୍ଚୁଶ୍ରେଣୀବ୍ରତପରିମରଃ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ-ସଶୋଦା-
ପୂର୍ଣ୍ଣଭ୍ୟାସଃ ପ୍ରବିଶ୍ଵତି ମୁଦ୍ରା ଦ୍ଵାରକାଦ୍ଵାରବୀରୀଥୀଂ ॥ ୧୨ ॥
କୃଷ୍ଣ । (ମାନନ୍ଦ ।) ମଥେ ! ଦେବ୍ୟାଃ ମଦଭିଧ୍ୟାନେନ ମକୁଟୁଷ୍ଟେ-
ଗୋର୍ତ୍ତାଧୀଶଃ ପ୍ରାପ୍ତସ୍ତଦେହି ତତ୍ତ୍ଵ ଗଛାବ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ-ସଶୋଦାଭ୍ୟାସଃ ପୂର୍ଣ୍ଣବତ୍ୟାସୀ ମଦିନ-ବାହପରେଶୀ
ସମ୍ମ ସଃ ॥ ୧୨ ॥

କରାୟ ଆୟି ମହା ଅପରାଧ କରିଯାଛି, ଅତଏବ ଅନୁଶ୍ରଦ୍ଧ
କରିଯା ଆଜ୍ଞା କରନ, ଗୋର୍ତ୍ତପତ୍ରର ଗୋର୍ତ୍ତେ ଗିରା ସାମ-
ପୂର୍ବିକ ଆପନାର ଆରାଧନା କରି ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ଏହି ଗୋର୍ତ୍ତେଶ୍ୱର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଆଲିଙ୍ଗନବିଷୟେ ମୁକ୍ତଚିତ୍ତ ହଇଯା
ଏତ ତଗତି ସର୍ବଶକ୍ତେ ପୃଷ୍ଠାବଳୟନପୂର୍ବିକ ବଞ୍ଚୁବର୍ଗେ ପରିବ୍ରତ ହଇଯା
ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ଓ ସଶୋଦା ଏହି ଦୁଇ ଜନଦ୍ୱାରା ବାନ ଏବଂ ମଙ୍ଗିଳ ଦିକ୍
ପୂର୍ବ କରିଯା ଆନନ୍ଦେ ଦ୍ଵାରକାର ଦ୍ଵାରପଥେ ପ୍ରବେଶ କରିତେ-
ଛେନ ॥ ୧୨ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଆନନ୍ଦମହକାରେ) ମନେ ! ଦେବୀର ଅତିପ୍ରାୟ ମହ-
କାବେ କୁଟୁମ୍ବଗେର ମହିତ ଗୋର୍ତ୍ତାଧୀଶ-ନଳ ଆଗମନ କରିଯା-
ଛେନ, ତଥେ ଆଇମ, ତୁଥାର ଗମନ କରିବା ॥

(ইতি নিজ্ঞাতে ।)

চক্রাবলী । সমএ সংবুত্তো যে বাঙ্কবাণং সমাখ্যো ॥
(নেপথ্যে ।)

ইয়মুদ্বিশ্চমানাধ্বা পৌর্ণমাস্তা ভজেশ্বরী ।

পরীতা পরিবারেণ রোহিণীমন্দিরং যথো ॥ ১৩ ॥

মাধবী । দিট্টিয়া দিট্টিয়া ! অং ছন্দ তুঙ্গ ছুকুখা ঠঙ্গুরাণী
রোহিণী ॥

চক্রাবলী । তা গহুজ, গুরুঅণং বন্দণং কুণ্ডল ॥

(ইতি পরিক্রম্য ।)

চক্রাবলীতি । সমরে সংবুত্তো যে বাঙ্কবাণাং সমাপমঃ ॥

(নেপথ্যে ।) পৌর্ণমাস্তোদ্বিশ্চমানোহধ্বা বস্তাং সা ॥

মাধবীতি । দিষ্ট্যা দিষ্ট্যা ! যৎ শ্রতং যুযদ্বুঃখা ঠঙ্গুরাণী রোহিণী ॥

চক্রাবলীতি । তৎ গহা, শুঙ্গজমবন্দনং কুর্মঃ ॥

(এই বলিয়া ছুই জনে গমন করিলেন) ॥

চক্রাবলী । সময়ক্রমে বাঙ্কবগণের সমাগম উপস্থিত হইল ॥

(বেশগৃহে ।)

পথপ্রদর্শিকা পৌর্ণমাসীর মহিত শপরিবারে যশোদা
রোহিণীদেবীর মন্দিরে গমন করিলেন ॥ ১৩ ॥

মাধবী । কি সৌভাগ্য কি সৌভাগ্য, ঠাকুরাণী রোহিণী যে
তোমাদিগের দ্রুঃখ অবগত হইয়াছেন ॥

চক্রাবলী । তবে চল, গুরুজনের বন্দনা করি ॥

(এই বলিয়া অত্যাৰ্থনপূর্বক ।)

ଏହି ଚେତ ରାଟ୍ଲାଣୀଏ ରୋହିଣୀଏ ଅନ୍ତେଉରଃ ॥

(ମେପଥେ ।)

ନୟନଯୋଷ୍ଟନଯୋରିପି ଶୁଦ୍ଧତଃ
ପରିପତ୍ତିରସୀ ପଯ୍ୟମାଂ ଘାରୈଃ ।

ଅହହ ! ବନ୍ଧୁବରାଜ-ବିଳାମିନୀ
ସ୍ଵତନ୍ୟର ଗ୍ରନ୍ୟାଦିଭିମିଳିତି ॥ ୧୪ ॥

ଚଞ୍ଚାବଲୀ । ଏମୋ ଗୋଟିଲେସମ୍ମରୀଏ ଅକ୍ଷେ ଶିବିଟ୍ଟୋ ଅଜ୍ଜ-
ଉତ୍ତୋ, ତା କ୍ଥଣଃ ଏଥ ଚିଟ୍ଟକି ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ଯଥାନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟା ଯଶୋଦା-ପୌର୍ଣ୍ଣମାନୀ-
ଶୁଦ୍ଧରାଦରମ୍ଭ ।)

ଏତଦେବ ରାଜ୍ୟାଃ ରୋହିଣୀ ଅନ୍ତଃପୂରଃ ॥

(ମେପଥେ ।) ପଯ୍ୟମାଂ ଜମାନାଂ ଚକ୍ରାନାଙ୍କ । ପଯ୍ୟମି ଦୁର୍ଘର୍ବାରିନୀ ଇତି କୋରଃ ॥ ୧୪ ॥

ଚଞ୍ଚାବଲୀତି । ଏସ ଗୋକୁଳେଶ୍ୱରୀ ଅକ୍ଷେ ନିବିଷ୍ଟ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରଃ, ତଃ କ୍ଷମତା
ତିଷ୍ଠାମି ॥

ଏହି ତ ରାଣୀ ରୋହିଣୀର ଅନ୍ତଃପୂର ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ଆହା ! ଗୋପରାଜ-ପାତ୍ରୀ ଯଶୋଦା ଏକକଳୀନ ସ୍ତନ୍ମୟ ଓ
ନୟନ୍ମୟ ହଇତେ ପତିତ ଅଶ୍ରୁ ଏବଂ ଦୁର୍ଘର୍ବାରା ଆଦରମହକାରେ
ସ୍ତ୍ରୀଯ-ପୁତ୍ରେର ଅଭିମେକ କରିତେଛେନ ॥ ୧୪ ॥

ଚଞ୍ଚାବଲୀ । ଏହି ଯେ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ଗୋକୁଳେଶ୍ୱରୀର କ୍ରୋଡ଼େ ଉପ-
ବେଶନ କରିଯା ରହିଯାଛେନ, ତବେ ଆମି କିଛୁକାଳ ଏହି
ସ୍ଥାନେଇ ଅବଶ୍ରିତି କରି ॥

যশোদা । (যুক্তি হরিমাত্রায় সাম্রাজ্য) জান ! শুণং বিস্ময়ি-
দশ্মি, জং চিরং ন যে উত্তালণং কিমং ॥

হৃষ্ণঃ । (সবাঙ্গং) অহ ! কথমেবং ব্যাহুরস্তী লজ্জিতমপি
মাং লজ্জয়সি ॥

মুখরা । ভগবদি ! ব্রহ্ম-কোড়িগাহোভি তুঅভ্রে স্বদোবি
কহো মম উণ গোঙ্গাঅরোভি পড়িভাদি ॥

যশোদেতি । জাত ! বৎস ইত্যর্থঃ । নুনং বিস্মৃতাম্বি, যদ্বাং চিরং ন যে
উত্তালনং কৃতং । উচ্চালনমিতি পাঠে উচ্চারণমিত্যর্থঃ ॥

মুখরেতি । ভগবতি ! ব্রহ্ম-কোটিনাথ ইতি হত্তঃ শ্রতোহপি কৃষ্ণঃ
মম পুনর্গোপনাগর ইতি প্রতিভাতি ॥

(অনন্তর যথানির্দিষ্ট যশোদা, পৌর্ণমাসী ও মুখরাদির
অবেশ ।)

যশোদা । (শ্রীকৃষ্ণের মন্তক আত্মাণপূর্বক অশ্রু মোচন
করিতে করিতে) পুত্র ! নিশ্চয় আমাকে ভুলিয়াছ,
যে হেতু বহুকাল আমাকে দেখা দাও নাই ॥

শ্রীকৃষ্ণ । (নয়নজলের সহিত) মা ! কেন এরূপ কথা
বলিলেন, ইহাতে আমি যে লজ্জান্বিত, পুনর্বার
আমাকে লজ্জিত করিতেছেন ॥

মুখরা । ভগবতি যশোদে ! শ্রীকৃষ্ণ কোটি-ব্রহ্ম-গুনাথ, এ
কথা তোমার মুখে শুনিলেও, কিন্তু পুনর্বার আমার
সম্বন্ধে ইনি ত গোপনাগররূপে প্রতীত হইতেছেন ॥

কৃষ্ণঃ । (শ্রিঙ্কা) আর্দ্যে মুখরে ! হৃদয়ঙ্গমমুক্তঃ, কিন্তু শুভ-

মনুধায়তাঃ, যথা স্তুযোহপি তথা মঙ্গলভাজনঃ ভবেয়ঃ ॥

পৌর্ণমাসী । হস্ত ! চিরাদক্ষুরিতানি মন্ত্রাগধেয়বীজানি, যদন্ত্য
যশোদোৎসঙ্গমারুচঃ মাধবঃ পশ্চামি ॥

কৃষ্ণঃ । অম্ব ! ময়া সম্বন্ধিতঃ পশু-পক্ষিণাং কদম্বঃ, কিং
বন্তত্ব সৌখ্যমাতনোতি ॥

পৌর্ণমাসী । মুকুল ! দুঃখে বক্তব্যে কিং তু সৌখ্যঃ
অবীষি ॥

কৃষ্ণ ইতি । যথা শুভামুধ্যানেন ॥

শ্রীকৃষ্ণ । (হাস্তসহকারে) আর্দ্যে মুখরে ! আপনি আমার
হৃদয়ঙ্গম কথা বলিলেন, কিন্তু শুভচিন্তা করুন, যাহাতে
পুনর্বার আমি সেই প্রকার মঙ্গলভাজন হই ॥

পৌর্ণমাসী । হায় ! বহুকাল পরে আমার সৌভাগ্যের
বীজ-সকল অঙ্গুরিত হইল, যে হেতু আজ যশোদার
ক্রোড়ে মাধবকে উপবিষ্ট দেখিলাম ॥

শ্রীকৃষ্ণ । মা ! আমার দ্বারা যে শুকপক্ষি-সকল কদম্ববনক্ষে
বৃক্ষিত হইয়াছিল, তাহারা কি আপনার স্বীকৃতি বিস্তার
করিয়াছে ? ॥

পৌর্ণমাসী । কৃষ্ণ ! দুঃখের কথা জিজ্ঞাসার স্বলে, কেন
স্বীকৃতি দেও ? ॥

যশোদা। (সংস্কৃতেন।)

যঁ পারীপরিবাহিতেন কপিলাঙ্গীরেণ খৰস্ত্রয়া
পুষ্টঁ প্ৰেমভৱাদ্বিন্দি-জননী-সঙ্গঁ কুৱাঙ্গীশিশুঁ।
স্বাম্পেক্ষ্য স কাতৱঁ প্রতিদিশঁ মুক্তার্তনাদস্তুদ-
মৰ্মাণি ব্ৰজবামিনাং বিতনুতে শার্দুলবিজীড়িতঁ ॥ ১৫ ॥
পৌৰ্ণমাসী।

কস্তান্ব পশ্চন্ম ভবছপহৃত-নিষ্ঠগিঞ্চাবতঃসান্ব
কংসারাতে ! ন খলু শিথিনঁ খিদ্যতে গোষ্ঠৰাসী।

যশোদেতি। পারী দুর্ঘষ্ট-ভাণে শাদিতি কোষঁ। শার্দুলবিজীড়িতমিতি
পদ্যস্থান্ত শার্দুলবিজীড়িতঁ নাম ছন্দঁ স্থচিতঁ। উলঃসঁ, তক্ষাঈর্যদি সঁ
সঁজো সততগাঃ “শার্দুলবিজীড়িত”মিতি ॥ ১৫ ॥

পৌৰ্ণতি। ভবতে উপদঃঃ নিষ্ঠাঃ পিঞ্জৰূপা অবতঃসা যৈস্তানু
শিথিনঃ ॥ ১৬ ॥

যশোদা। (সংস্কৃতভাষাযঁ।)

কুঁষ ! তুমি মেহমহকারে যে মাতৃহীন হরিণীতনয়কে
ভাণপরিপূরিত কপিলার দুঃখদ্বাৰা পোষণ কৱিয়াছিলে, সেই
হরিণীতনয় তোমাকে দেখিতে না পাইয়া দিকে দিকে আৰ্ত-
নাদপূর্বক সকল ব্ৰজবামিৰ মৰ্মাভেদ কৱিয়া শার্দুলেৰ ঘ্যাম
জীড়া প্রকাশ কৱিত্বেছে ॥ ১৫ ॥

পৌৰ্ণমাসী।

কুঁষ ! যে সকল ঘৃণ তোমাকে নিষ্ঠপিঞ্জৰূপ অধতঃস
অপৰ্ণ কৱিয়াছিল, তাহাদিগুকে দেখিয়া কোনু গোষ্ঠৰাসী

ଉନ୍ମୀଳନ୍ତଃ ନବ-ଜନଧରଃ ନୀଳମଦ୍ୟାପି ମହା ।

ସେ ଆମନ୍ତମୁଦିତମତ୍ୟସ୍ତ୍ଵତେ ତାଣ୍ବାନି ॥ ୧୬ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଶାଂ ତୁ ଶ୍ରୀ ହିହା) ଭଗବତି ! କଚିଦମୀ ସ୍ଵସ୍ତିମନ୍ତ୍ରୋ
ମୟ ସଯ୍ୟାଃ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । ଭବଦ୍ଵିଲୋକନୋଂକଠ୍ୟା ତେ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ରେ ମାନ୍ଦିଃ
ସୁଧର୍ମାମଧ୍ୟାମତେ ତତସ୍ଵରଯା ପୂର୍ଣ୍ଣକାମାଃ କ୍ରିୟାନ୍ତାଃ ॥

କୃଷ୍ଣ । ସଥା ଦିଶନ୍ତି, ତତ୍ତ୍ଵ ଭସତ୍ୟ ॥

(ଇତି ପରିକ୍ରମ୍ୟ ସ୍ଵଗତଃ ।)

କୃଷ୍ଣ ଇତି । କଚିଦିତି ପ୍ରସ୍ତେ । ଆମହଂ-ପ୍ରଶାମୀ ତାର୍ଥଃ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ମାତୁର୍ମଣୋଦୟାଃ । ଉପମନ୍ତି; ସମୀପାଗତିଃ ॥

ଖେଦ ନା କରିତେଛେ ? ହେ କଂମଶତ୍ରୋ ! ଏ ମକଳ ମୟୁନ ଉଦିତ
ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ ନବ-ଜନଧର ଅବଲୋକନ କରିଯା ତୋମାକେ ବୋଧ କରତଃ
ଅନ୍ତଃକରଣେର ଆମୋଦମହକାରେ ଅଦ୍ୟାପି ନୃତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରି-
ତେଛେ ॥ ୧୬ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଶାଂକାଳି ତୁ ଶ୍ରୀକୃତ ଧାକିଯା ।) ଭଗବତି ! ଆମାର
ମେହି ମକଳ ସଯ୍ୟଗନ ତ ଫୁଥେ ଆଛେ ? ॥

ପୌର୍ଣ୍ମମାସୀ । କୃଷ୍ଣ ! ତୋମାର ଦର୍ଶନୋଂକଠ୍ୟା ମେହି ମକଳ-
ବୟଷ୍ଟ ବ୍ରଜରାଜ ନନ୍ଦେର ମହିତ ସୁଧର୍ମାୟ ଉପବେଶନ କରିଯା
ରହିଯାଛେନ, ଅତେଣ ତାହାଦେର ବାନନା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କର ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ସେ ଆଜ୍ଞା, ତାହାଇ କରିତେଛି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନପୂର୍ବିକ ଘନେ ଘନେ ।)

মাতুর্বন্দনায় ললিতা-পদ্ময়োরূপসন্তুরত্বেচিত্তা ॥

(ইতি নিক্রান্তঃ) ॥

চন্দ্রাবলী । উবসংগম্মন এমো ওমরো ॥

(ইতি তথা করোতি) ॥

মৌর্ণবাসী । (সহরং) গোষ্ঠেশ্বরি ! পুরস্তুদিয়ং চন্দ্রাবলী ॥

(ইত্যুপপাদ্য ভুজাভ্যামোহণোতি) ॥

যশোদা । (সন্নেহং) বছে ! দিট্টিয়া পুণোবি দিট্টাসি ॥

(ইতি কঞ্চে গৃহ্ণাতি) ॥

চন্দ্ৰবলীতি । উপসৰ্পণশ্চ এমোহবসৱঃ ॥

যশোদেতি । বৎসে ! দিষ্টো পুনৱপি দৃষ্টাসি ॥

মাতা যশোদার বন্দনা করিতে ললিতা ও পদ্মাৰ তথায়
গমন কৱা উচিত ॥

(এই বলিয়া অস্থান) ॥

চন্দ্রাবলী । নিকটে যাইবার ত এই অবসর ॥

(এই বলিয়া সমীপে গমন কৱিলেন) ॥

পৌর্ণবাসী । (হর্ষের সহিত) গোষ্ঠেশ্বরি ! আগে এই
চন্দ্রাবলী ॥

(এই বলিয়া চন্দ্রাবলীৰ নিকটে গমনপূর্বক দুই হস্তদ্বারা
আবরণ কৱিলেন) ॥

যশোদা । (স্নেহসহকারে গাত্রোথান কৱিয়া) বৎসে !

বড় সৌভাগ্য যে, পুনৰ্বার তোমার সহিত দেখা হইল ॥

(এই বলিয়া কঞ্চে ধারণ কৱিলেন) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ସଶୋଦାମଭିବାଦ୍ୟ ପାଇଁ) ଅନ୍ତଃ ! ଇଦୋବି
ଭୁଇଟ୍ଟୋ ଦେଉଥୋ କୋ କୁଖୁ କାରୁଣ୍ୟବିଲାସୋ, ଜଂ ଅଞ୍ଚଳୋ
ପାଇପୂର୍ବ-ସୋହଗାଣଂ ଭାଅଣୀ କିଦିନ୍ତି ॥

ସଶୋଦା । ବଛେ ! ଅବି ନାମ ନ ବିସ୍ମୟରିଦୋ ମୋ ଅଙ୍ଗ ଗୋଟିଲ-
ବାସୋ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ଅନ୍ତଃ ! ମାତ୍ର-କୋଡ଼ି-ମିଳିକାଓ, ଜହିଂ ତୁଙ୍କେ ବମେଧ,
ତଥାବଦ୍ୟାଣଂ କଲ୍ପାଣଂ କା ନାମ ପାମରୀ ଅବି ହୁମରେଦି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ମାତରିତୋହପି ଭୁର୍ବିଷ୍ଟସେ ଅନ୍ତଃ କାରୁଣ୍ୟବିଲାସଃ, ସବ ଆସନଃ
ପଦମ୍ପର୍ଶମୌଭାଗ୍ୟାନାଂ ଭାଗିନୀ ହୃତାନ୍ତି ॥

ସଶୋଦେତି । ବଂସେ ! ଆପି ନାମ ବିଶ୍ଵତଃ ସୋହିଅକ୍ଷୋକୁଳନିବାସଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଅଷ୍ଟ ! ମାତ୍ର-କୋଟି-ମିଳା, ସବ ଯୁଧଂ ବସଥ, ତାର୍ଯ୍ୟାନାନଂ
କଲ୍ପାଣଂ କା ନାମ ପାମରୀ ଅପି ନ ଶୁରତି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ସଶୋଦାକେ ଏଣାମ କରିଥା ଅଞ୍ଚମୋଚନ କରିଲେ
କରିତେ) ମାତଃ ! ଇହା ଅପେକ୍ଷାଓ କି ଆପନାର ଅନ୍ତ
କାରୁଣ୍ୟେର ବିଲାସ ଆଛେ ? ଯେ ହେତୁ ଆମାକେ ଆପନାର
ଚରଣମ୍ପର୍ଶ-ମୌଭାଗ୍ୟ-ସକଳେର ଭାଗିନୀ କରିଲେନ ॥

ସଶୋଦା । ବଂସେ ! ଆମାଦେର ମେହି ଗୋକୁଳନିବାସ କି ବିଶ୍ଵତ
ହେଇଯାଇ ? ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । ମାତଃ ! କୋଟି କୋଟି ମାତା ଅପେକ୍ଷାଓ ମେହ-
ଶାଲିଯୀ, ଆପନାରା ଯେ ସ୍ଥାନେ ବାଦ କରିତେହେନ, ମେ ସ୍ଥାନେ
ଥାକା ଯେ କଲ୍ପାଣ, ଇହା କୋଣ୍ଠ ପାମରୀ ଶ୍ଵରଣ ନା କରିବେ ? ॥

মুখরা । (চন্দ্রাবলীমালিষ্য) হা রাহি ! চিরাদো তুমং
চেঙ ন দিট্টাসি ॥

(ইতি মুক্তকঠং রোদিতি) ॥

যশোদা । (স্বযথং) হস্ত ধন্তি ! পথুদা কৌস এমা সোজ-
ণ অরগ্গলকুঞ্জিআ রাহিতি অকথরজুঅলী ॥
চন্দ্রাবলী । হা বহিণীএ ! অঙ্কঙ্কি মন্দভাইণী, জাএ একবারও
ন দিট্টা তুমং ॥

রোহিণী । হা ত্রিলোকসুন্দরি বচে ! কহি গদাসি ॥

মুখরেতি । হা রাধে ! চিরাং সং ন দৃষ্টাসি ॥

যশোদেতি । হস্ত ধাত্রি ! প্রস্তুতা কস্তাং এমা শোকনগরার্গলকুঞ্জিকা
কুঞ্জি ইতি পুস্তকি । রাধেতি অকরযুগলী ॥

চন্দ্রাবলীতি । হা ভগিনি ! কোথার্থে কঃ, কনিষ্ঠেত্যর্থঃ । যয়া এক-
বারমপি ন দৃষ্টু সং ॥

রোহিণীতি । হা ত্রিলোকসুন্দরি বৎসে ! কুত্র গতাসি ॥

মুখরা । (চন্দ্রাবলীকে আলিঙ্গনপূর্বক) হে রাধে ! বহু-
কাল তোমাকে দেখিতে পাই নাই ॥

(এই বলিয়া মুক্তকঠে রোদন করিতে লাগিলেন) ॥

যশোদা । (ধ্যার সহিত) হা ধাত্রি ! তুমি কেন শোক-
নগরের অর্গলকুঞ্জিকা-স্বরূপ অকরযুগল প্রকাশ করিলা ?

চন্দ্রাবলী । হা ভগিনি ! এই আমি মন্দভাগিনী, অঙ্ক হই-
যাছি, তোমাকে একবারও দেখিতে পাইলাম না ॥

রোহিণী । হা ত্রিলোকসুন্দরি বৎসে ! কোধায় গমন
করিলা ? ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହନ୍ତ ! ଶତକୋଟି-କଠୋରାଞ୍ଜି, ସମ୍ବନ୍ଧାପି
ଜୀବାମି ॥

ରୋହିଲୀ । (ସର୍ବୈର୍ଯ୍ୟ) ପିତାମହି ଜମୋଏ ! ତମେଇ ଷାଢ଼ି
ଚନ୍ଦ୍ରାଖଲୀ, ତା ମୋଅଂ ମୁକ୍ତିଅଂ ଆସ୍ମାସିଅଛ ॥
ସଶୋଦ । (ଚଞ୍ଚାନ୍ଦ୍ରାଖଲୀମାଲିଙ୍ଗ) ଆସ୍ମା ! ମା ବୀଧେହି, ଆପଣି-
କାମବେଳେ ଏମୋ ଅଥେ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଶତକୋଟି-କଠୋର-ଜମତ : କଠୋରାଞ୍ଜି, ଅଥବା ସମ୍ବନ୍ଧାପି । ଶତ-
କୋଟି : ସକ୍ରତ : ଶତୋରଙ୍ଗାଲିରଶନିର୍ବର୍ଷରୋତ୍ତମରଃ ॥

ରୋହିଲୀଙ୍କି । ପ୍ରିସଦି ସଶୋଦେ ! ତପାତେ ଷାଢ଼ି ଚଞ୍ଚାନ୍ଦ୍ରାଖଲୀ, ତେବେ ଶୋକଃ
ମୁକ୍ତଃ ଆଶ୍ଵାସତାଃ ॥

ସଶୋଦେତି । ଅସ ! ମା କୀଣା ତବ, ଅପ୍ରତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏଷୋର୍ଧଃ ॥
(ତତ ଇତି । ବିବୁକ୍ତ ଶୃଦ୍ଧତ୍ୱତେ ।)

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହାଜି ! ଆମି ବଜ୍ର ହଇତେଓ କଟିନ, ଯେ ହେବୁ
ଏଥନେ ଜୀବିତ ଆଛି ॥

ରୋହିଲୀ । (ଧୈର୍ଯ୍ୟମହକାରେ) ପ୍ରିସଦି ସଶୋଦେ ! ଚଞ୍ଚାନ୍ଦ୍ରାଖଲୀ
ଅତିଶୟ ପରିତାପ କରିତେଛେ, ଅତେବେ ଶୋକ କ୍ୟାଗ
କରିଲା ଆଶ୍ଵାସ ଅଦିନ କର ॥

ସଶୋଦ । (ଚଞ୍ଚାନ୍ଦ୍ରାଖଲୀକେ ଆଲିମନପୁର୍ବିକ) ମା ! ତୁ ଯି କୀଣା
ହଇଲୁ ତା, ଏ ବିଷୟ ଅପ୍ରତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଇହାଜ ଆହୁ
ଅତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବାର ଉପାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ॥

(ତତ୍ତ୍ଵାତ୍ମକାରୀ ଅବଶ୍ୟକତାରେ ବିଦୁତ୍ତ ଲିତି-
ପଦ୍ମା ।)

ପଦ୍ମା । (ସବ୍ୟତଃ ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ।) କା ଏଥା ଅଟୁଳକୁର୍ବ୍ୟ-
ଦିଟ୍ଟପ୍ରବାତି ପଡ଼ିଭାଦି ॥

(ଇତ୍ୟପହତ ସାଂଖ୍ୟ ।)

ଶୁଦ୍ଧାରି ! ତୁମଙ୍କ ପେକ୍ଖିଆ ପିଅମହିଂ ଲିଲିଦଂ ଶୁଦ୍ଧରୁତୀ
ପେଣ୍ଡୁଶ୍ମିଦଙ୍କି ॥

ଲିତିତା । (ଗନ୍ଧାରମଂ) ସହି ! ଅବି ଶାଶ ପୋମାଗି ॥

ପଦ୍ମାତି । କା ଏଥା ଅପୁର୍ବକପା ଶୃଷ୍ଟପୂର୍ବୀ ଇତି ଅତିଭାତି ॥

ଶୁଦ୍ଧାରି । ଆଂ ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରିୟମଦ୍ଵୀଂ ଲିତିତାଂ ଶ୍ରଵଣୀ ଗ୍ରେମ-ଶୂର୍ଣ୍ଣିତାଞ୍ଜି ॥

ଲିଲିତେତି । ସଥି ! ଅପି ନାମ ପଞ୍ଚାଶି ॥

(ଅନନ୍ତର କଞ୍ଚକୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଖୋଜାଇଯେଇ ଏକଦା ଏବଂ ପୃଥକ୍-
ରୂପେ ଲିତିତା ଓ ପଦ୍ମାର ପ୍ରବେଶ ।)

ପଦ୍ମା । (ବାମଦିକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ସହିତ)

ଏ ଅପୁର୍ବକପା କେ ? ପୂର୍ବେ ଯେନ ଇହାକେ କଥନ ଦେଖି-
ଯାଛି, ଏମତ ବୋଧ ହଇତେଛେ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ନିକଟେ ପମନପୂର୍ବକ ସଜଳନଯନେ ।)

ଶୁଦ୍ଧାରି ! ତୋମାକେ ଦେଖିଯା ପ୍ରିୟମଦ୍ଵୀଂ ଲିତିତାକେ-ଶ୍ରାଵଣ
ହେଉଥାଏ ପ୍ରେମେ ଶୂର୍ଣ୍ଣିତା ହଇତେଛି ॥

ଲିତିତା । (ଗନ୍ଧାରମାକ୍ୟମହକାରେ) ସଥି ! ତୋମାର ନ୍ୟାଯି
କି ପଦା ॥ ॥

ପଦ୍ମ । (ମାବେଗଃ) ହଞ୍ଚ ! କଥଃ ଲଲିତା ଜ୍ଞବେ ॥

(ଇତି ଭୁଜାଭ୍ୟାଂ ଘୁରୁତି ।)

ଲଲିତା । (ବାଢଃ ପରିସରଜ୍ୟ ମାସଃ) ପିଅମଥୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ କୀମ
ଦେ ବିଜୁତ୍ତା ॥

ପଦ୍ମ । ମହି ! ମନ୍ଦଭାଇଣୀଙ୍କି ॥

କଞ୍ଚୁକୀ । ଇଦଃ ଭଗବତ୍ୟା ରୋହିଣ୍ୟା ମନ୍ଦିରଃ, ତଦ୍ବ୍ରତ ପ୍ରବିଶତାଃ
ଭଟ୍ଟିର୍ଯ୍ୟୌ ॥

ଉତ୍ତେ । ଗୁଣଃ ରାତ୍ରିଲାଣୀଏ ବନ୍ଦନମୂଳ ଆଣୀଦଙ୍କ ॥

ପଦ୍ମେତି । ହଞ୍ଚ ! କଥଃ ଲଲିତେବ ॥

ଲଲିତେତି । ପ୍ରିସଥୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ କଞ୍ଚାତେ ବିଶୁଦ୍ଧା ॥

ପଦ୍ମେତି । ମର୍ଥି ! ମନ୍ଦଭାଗିନୀ ଅଞ୍ଚି ॥

କଞ୍ଚୁକେତି । ରାଜପୁତ୍ରିକେ ! ଦେବୀ କୃତାତ୍ମିଷେକମାତ୍ରିତରାମୁ ତୁ ଭଟ୍ଟିରୀତି
କୋଷଃ ॥

ଉତ୍ତେଷେତି । ମୂନଃ ରାଜପତ୍ନୀ ବନ୍ଦନାର ଆନୀତେ ପ୍ର ॥

ପଦ୍ମ । (ମହରଭାବେ) ହାୟ ! ଇନି ଯେ ମେହି ଲଲିତାଇ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଛୁଇ ହଞ୍ଚେ ଧାରଣ କରିଲେନ) ॥

ଲଲିତା । (ଗାଢଃ ଆଲିଙ୍ଗନପୂର୍ବିକ ଅଗ୍ରହୋଚନ କରିତେ କରିତେ)

ତୋମାର ଥ୍ରୀମଥୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ବିଶୁଦ୍ଧା ହଇଲେନ କେନ ? ॥

ପଦ୍ମ । ମର୍ଥି ! ଆମି ମନ୍ଦଭାଗିନୀ ହଇଯାଛି ॥

କଞ୍ଚୁକୀ । ଏହି ଭଗବତୀ ରୋହିଣୀର ମନ୍ଦିର, ଅତେବ ଆପନାରୀ
ଛୁଇ ଜନେ ପ୍ରବେଶ କରନ ॥

ଉତ୍ତେଷେ । ମିଶ୍ରଯ ରାଜୀର ବନ୍ଦନାର ନିର୍ମିତ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଆମୟନ
କରିଯାଇଛେ ॥

ରୋହିଣୀ । ତଥବଦି ! କା କଥୁ ଏସା ଲଲିଦା-ବିତ୍ତମଂ ଉପଗ୍ରହେତୁ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ସବୈଯଶ୍ୟ) ହଞ୍ଚ ! ପଶୁତ, ପୈବେଯଂ ରାଧି-
କାଯାଃ ପ୍ରାଣସଥୀ ॥

(ଇତି ସର୍ବାଃ ପୁରୋ ଧାବନ୍ତି) ॥

ଲଲିତା । ଅଙ୍କହେ ! କଥଂ ଗୋଟିଲେସମ୍ପରୀପ୍ରମୁହଂ ଏଦଂ ସର୍ବଃ
ଜ୍ଞେବ ଗୋଟିଲବନ୍ଧୁଉଳଂ ॥

(ଇତି ବିଜ୍ଞେଶ୍ୱରୀ ସର୍ବାସାଂ ପାଦାନ୍ତେଷୁ ପତତି) ॥

ସର୍ବାଃ । (ସାକ୍ଷଦମୁଖ୍ୟ କଟେ ଶୃଙ୍ଖଳନ୍ତି) ॥

ରୋହିଣୀତି । ତଗବତି ! କା ଥିଲୁ ଏସା ଲଲିତାବିତ୍ରମୟୁଂପାଦନତି ॥

ଲଲିତୋତି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! କଥଂ ଗୋକୁଳେସ୍ଵରୀପ୍ରମୁଖଃ ଏତଃ ସର୍ବମେବ ଗୋକୁଳ-
ବନ୍ଧୁଉଳଃ ॥

ରୋହିଣୀ । ତଗବତି ! ଏ କେ ? ଲଲିତାର ବିଜ୍ଞମ ଉପଗାଦନ
କରିତେଛେ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ବ୍ୟଶ୍ତମହିକାରେ) ହାୟ ! ତୋମରା ଦେଖ, ଇଲି
ଆରାଧାର ପ୍ରାଣସଥୀ ॥

(ଏହି କଥା ବଲାୟ ସକଳେର ଅଶ୍ରେ ଧାବମାନା ହଇଲେନ) ॥

ଲଲିତା । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! କେନ ଗୋକୁଳେସ୍ଵରୀ ପ୍ରଭୃତି ଗୋକୁଳ-
ବନ୍ଧୁ ସମୁଦ୍ରାୟ ଏ ନ୍ତାନେଇ ଉପହିତ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ରୋଦନ କରିତେ କରିତେ ସକଳେର ଚରଣୋ-
ପାନ୍ତେ ଗିଯା ପତିତ ହଇଲେନ) ॥

ସକଳେ । (କ୍ରମମହିକାରେ ଉଠାଇଯା କଟେ ଧାରଣ କରିଲେନ) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ହା ସହି ଲଲିଦେ ! ପରାଣଂ ଧାରେନି ॥

(ଇତ୍ୟାଲିଙ୍ଗତି) ॥

ଲଲିତା । (ମହର୍ଷାତ୍ମତଃ) କଥଂ ପିଅସହି ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ॥

(ଇତ୍ୟାଲିଙ୍ଗ୍ୟ ।)

ଏମୋ ଅଭିଅସାଅରେ ଦିବ୍ୟ-ଚିନ୍ତାମଣିଲାହୋ, ଜୋ କଥୁ
ଗୋଟିଲକୁଡ଼ୁଷେଷୁ ତୁମ୍ଭ ସମ୍ମେ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ଲଲିଦେ ! ତୁମ୍ଭ ଡେଜବ ମା ବହିଣୀ ଲକ୍ଷାନି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ହା ସଥି ଲଲିତେ ! ପ୍ରାଣଂ ଧାରଇନି ॥

ଲଲିତେତି । କଥଂ ପ୍ରିୟମଥୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ॥

ଏ ଅୟୁତସାଗରେ ଦିବ୍ୟ-ଚିନ୍ତାମଣିଲାଭଃ, ଯଃ ଖଲୁ ଗୋକୁଳକୁଟୁଷେସୁ ସୁମୁଦ୍ରମଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ଲଲିତେ ! ଅମେବ ଭଗିନୀ ଲକ୍ଷାନି । ମରେତି ଶେଷଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ହା ସଥି ଲଲିତେ ! ଆଶ ଧାରଣ କରିତେଛ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଆଲିଙ୍ଗନ କରିଲେନ) ॥

ଲଲିତା । (ହର୍ଷମହକାରେ ଆଶର୍ଯ୍ୟ ବୋଧ କରିଯା) ଏ କି

ପ୍ରିୟମଥୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଆଲିଙ୍ଗନପୂର୍ବକ ।)

ଇହା ସେ ଅୟୁତସାଗରେ ଦିବ୍ୟ-ଚିନ୍ତାମଣିଲାଭ, ସେ ହେତୁ
ଗୋକୁଳ-କୁଟୁଷ୍ଠ-ଲକ୍ଷ୍ମେ ତୋମାର ସଙ୍ଗମ ଉପର୍ଚିତ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ଲଲିତେ ! ଆମି ତୋମାକେଇ ମେଇ ଭକ୍ତିନୀରପେ
ଲାଭ କରିଲାମ ॥

ললিতা । হা সহি রাধে ! তুমং চেঅ দুর্লভদংসনা সংবৃত্তা ॥
(ইতি মুখরামালিঙ্গ্য রোদিতি) ॥

পদ্মা । (চন্দ্রাবলীমালিঙ্গ্য) হা পিঅসহি ! দিট্টিআ
দিট্টাসি ॥

পৌর্ণমাসী । পশ্চেয়ং রুক্ষিণীমূর্তিঃ, পদ্মামালিঙ্গ্য বাঁশে-
বিদ্রবন্তীব লক্ষ্যাতে ॥

ললিতা । (সবিশ্বয়ং) ভতবদি ! পিঅসহী চন্দ্রাবলী জেডব
কিং কখু রুক্ষিণীতি শুণীঅদি ॥

ললিতেতি । হে সথি রাধে ! স্বমেব দুর্লভদর্শনা সংবৃত্তা ॥

পঞ্চেতি । হা প্রিয়সথি ! দিষ্ট্যা দৃষ্টাসি ॥

পৌর্ণেতি । রুক্ষিণী নাম মূর্তিঃ । পক্ষে, স্বর্ণময়ী মূর্তিঃ । বাঁশেরঞ্জিঃ ।
পক্ষে, উঘভিঃ ॥

ললিতেতি । ভগবতি ! প্রিয়সহী চন্দ্রাবলী এব কিং খলু রুক্ষিণীতি জ্ঞয়তে ॥

ললিতা । হা সথি রাধে ! তোমারও যে দর্শন অতিশয়
দুর্লভ হইল ॥

(এই বলিয়া মুখরাকে আলিঙ্গনপূর্বক রোদন করিতে
লাগিলেন) ॥

পদ্মা । (চন্দ্রাবলীকে আলিঙ্গনপূর্বক) হা প্রিয়সথি !
সৌভাগ্য ক্রমে তোমাকে দেখিতে পাইলাম ॥

পৌর্ণমাসী । এই রুক্ষিণীমূর্তিকে অবলোকন কর, দেখিয়া
বোধ হইতেছে, ইনি যেন পদ্মাকে আলিঙ্গন করিয়া
বাঞ্ছনযুহে দ্রবীভূতা হইয়াছেন ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଅଥ କି ॥

ଲଲିତା । ତଦୋ ସୂର୍ଯ୍ୟଦିଶୀ ଅବାହିନୀ ମନ୍ତ୍ରଭାଗୀ ନାମ କୁମରୀ
କଥଃ ଇମାଏ ଦୁଃଖନିଦାନଃ ତି ପସିଦ୍ଧି ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ବଂସେ ଚଞ୍ଚାବଲି ! ତାଳାକୁମାରୁମୁଖାନ୍ତିରପି
ତବାଧିରାକର୍ଣ୍ଣିତଃ, ତମଦ୍ୟ ମା ଚିନ୍ତର ॥

ସଶୋଦା । ସଚେ ! ରାହିଟ୍ଠାଣେ ତୁମେ ବଟୁଳି, ତା ଦାଣୀଃ ଅଙ୍କାଣଃ
ପୁରଦୋ କା ଦେ ଚିନ୍ତା ନାମ ॥

ଲଲିତେତି । ତଦୀ ସୂର୍ଯ୍ୟଦତ୍ତା ଅର୍କାଚୀନା ମତ୍ୟଭାଗୀ ନାମ କୁମରୀ, କଥଦତ୍ତଃ
ହୁଖନିଦାନନ୍ଦିତ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଆଧିରମନଃପୀଡ଼ା ॥

ସଶୋଦେତି । ବଂସେ ! ରାଧାହାନେ ହୁଃ ବର୍ତ୍ତସେ, ତଦିଦାନୀଃ-ଭାଷାକଃ ପୁରତଃ
କା ତେ ଚିନ୍ତା ନାମ ॥

ଲଲିତା । (ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ) ଭଗବତି ! ପ୍ରିୟମଥୀ ଚଞ୍ଚାବଲୀ-
କେଇ କି ରଜ୍ଞିଣୀ ବଲିଯା ଶୁନିତେଛି ! ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ତବେ କି ? ॥

ଲଲିତା । ତବେ ସୂର୍ଯ୍ୟଦତ୍ତା ଅର୍କାଚୀନା ମତ୍ୟଭାଗୀ ନାମେ କୁମରୀ,
ଇହାର ଦୁଃଖେର କାରଣ ଏକପ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ହଇଲ କେନ ? ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ବଂସେ ଚଞ୍ଚାବଲି ! ବଲଦେବ-ଜମନୀ ରୋହିଣୀର ମୁଖେ
ଆମରା ତୋମାର ଗନଃପୀଡ଼ାର କଥା ଶୁନିଯାଛି, ଅତଏବ ଆର
ଚିନ୍ତା କରିଓ ନା ॥

ସଶୋଦା । ବଂସେ ! ତୁମି ଶ୍ରୀରାଧାର ନାମେ ରହିଯାଇ, ତବେ
ଏଥନ ଆମାଦେର ଅତ୍ରେ ତୋମାର ଚିନ୍ତା କି ? ॥

ଚଞ୍ଚାବଳୀ । ସଥି ଲଲିଦେ ! ସୁଣାହି ॥

(ଇତି ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ଅପି ପ୍ରାଗେତ୍ୟୋ ସେ ଭବିତୁମୁଚିତୋ ସଃ ପ୍ରିଯତମଃ

ସ ମୌନର୍ଯ୍ୟାଲୋକଃ କୃଣମପି ସର୍ବୋ ନାକ୍ଷିପଦବୀଃ ।

ଦୁରାନ୍ତାଧିଶ୍ରେଣୀବିତରଣବିଧୋ ସଃ ଥଲୁ କୃତୀ

ସ ମାକ୍ଷାଦାତ୍ରାସୀଦିହହ ! ମହବାସୀ ଗମ ପରଃ ॥ ୧୭ ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ସଞ୍ଜାନ୍ତା ବକୁଳା ।)

ଚଞ୍ଚାବଳୀତି । ସଥି ଲଲିତେ ! ଶୁଣୁ ॥

ଅପୀତି । ସୋ ମେ ପ୍ରାଗେତ୍ୟୋହପି ପ୍ରିଯତରୋ ଭବତୁମୁଚିତଃ । ମୌନର୍ଯ୍ୟାଲୋକଃ
ମୌନର୍ଯ୍ୟାଜ୍ଞାଲୋକଃ କୃଣମପି ଅନ୍ତିମଦବୀଃ ନ ସର୍ବୋ । ମୌନର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ଇତି ପାଠେ
ମୌନର୍ଯ୍ୟାରା ଭଗିନୀ ଆଶୋକୋହିତ ଦୁରାନ୍ତାଧିଶ୍ରେଣୀବିତରଣବିଧୋ ସଃ କୃତୀ ମୌନ-
ପରଃ ଅପୋ ମୌନର୍ଯ୍ୟାଲୋକଃ ମାକ୍ଷାଦାତ ମହବାସୀ ଆସୀଦିତ୍ୟଷ୍ଟରଃ ॥ ୧୭ ॥

ଚଞ୍ଚାବଳୀ । ସଥି ଲଲିତେ ! ଅବଶ କର ॥

(ଏଇ ବଲିଯା ସଂକ୍ଷତଭାଷାର ।)

ଯିନି ଆମାର ପ୍ରାଣାପେକ୍ଷାଓ ପ୍ରିଯତମ ହଇବାର ଉପଯୁକ୍ତ,
ମେଇ ମହୋଦରା ଅର୍ଥାତ୍ ଭଗିନୀଶ୍ଵରପା ଲୋକ କୃଣକାଲେର ଜୟତି
ଦୃଷ୍ଟିପଥେ ଗମନ କରିଲେନ ନା ଅର୍ଥାତ୍ ଡାହାକେ ଦେଖିଲେ ପାଇ-
ଜାମ ନା ଏବଂ ଯିନି ଦୁରାନ୍ତ ମନୋବେଦନା-ପ୍ରାଚାନେ କୃତୀ, ହାମ !
ତିନିଇ ଏଥନ ପରମ ମହବାସିଙ୍କପେ ଏହି ସ୍ଥାନେ ବାସ କରିଲେ
ଜ୍ଞାପିଲେନ ॥ ୧୭ ॥

(ବ୍ୟତିବ୍ୟକ୍ତ ଭାବେ ବକୁଳାର ଅବେଶ ।)

ବକୁଳା । ଦେଇ ! ମେ ପୁଣୋ ପୁଣୋ ନିବାରିଦାବି ସପ୍ତଭୀଷଣଃ
କାଲିତାଦହଃ ସପ୍ତପଦି ସଚ୍ଚା ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଦିଷ୍ଟୀ ! ପଦ୍ମନୀ-ହଦୁତାପିକା ଶ୍ରୀତଥାତାବସୀ
ବ୍ୟାଲାନାମାନନବିଲେ ବିଲୀନା ॥

ବକୁଳା । ଦିଟ୍ଟଃ ମେ, ନବବୂନ୍ଦା-ବିଶକ୍ତେ ଭର୍ତ୍ତା ଭେମଶୋ ବିଜ ଗଂ
ସଚ୍ଚା ଅଗୁମପ୍ରଦି ॥

ମର୍ବିଃ । ଅଲଂ ବିଲନ୍ଧାରତ୍ତେନ ଫଣି-ବାସଂ ଗଛେନ୍ଦ୍ର ॥

ବକୁଳେତି । ଦେବି ! ମୟା ପୁନଃ ପୁନନ୍ଦିବାରିତାପି ସର୍ପଭୀଷଣଃ କାଲିଯତ୍ତଃ
ସର୍ପତି ସତା ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଶ୍ରୀତଥାତାବସୀ ଶ୍ରୀତକାଳୀମବାତଶ୍ରେଣୀ ॥

ବକୁଳେତି । ଦୃଷ୍ଟଃ ମୟା, ନବବୂନ୍ଦାବିଶକ୍ତଃ ଭର୍ତ୍ତା ବିହର ଇବ ଏନାଂ ସତ୍ୟାମହୁ-
ସର୍ପତି ॥

ବକୁଳା । ଦେବି ! ଆମି ବାରନ୍ଧାର ନିବାରଣ କରିଲେଓ ସତ୍ୟା
ସର୍ପନ୍ୟୁହେ ଭୟକ୍ଷର କାଲିଯତ୍ତଦେ ଗମନ କରିତେହେନ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । କି ମୌତାଗ୍ୟ ! ଶ୍ରୀତକାଳୀମ ବାତାବଲୀ (ବାରୁ-
ଶ୍ରେଣୀ) ପଦ୍ମନୀର ହଦୟେ ଉତ୍ତାପ ପ୍ରଦାନ କରିଯା ଥାକେ,
ଅଥଚ ତାହା ସର୍ପଗଣେର ବଦନବିବରେ ବିଲୀନ ହଇଲ ॥

ବକୁଳା । ଆମି ଦେଖିଯାଛି, ନବବୂନ୍ଦାର ମୁଖେ ଶୁନିଯା ଭର୍ତ୍ତା ବିହର-
ଲେର ଘ୍ୟା ସତ୍ୟଭାଗାର ପଞ୍ଚାଂ ପଞ୍ଚାଂ ଗମନ କରିତେନ ॥

ସକଳେ । ଆମ ବିଲନ୍ଧେର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ, ଆମରା ମକଳେ ଫଣି-
ନିବାଦ କାଲିଯତ୍ତଦେ ଗମନ କରି ॥

(ଇତି ସ୍ଥାନେଯା ନିଜାନ୍ତଃ ।)

(ଡତଃ ପ୍ରବିଶତି ପିଙ୍ଗଲ୍ୟାଭ୍ୟର୍ଯ୍ୟମାନା ରାଧା ।)
ରାଧା । (ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ପରତନ୍ତ୍ରମୋ ସମ୍ଭବତୋ, ଯମ ରମ୍ୟ ନ ଶାନ୍ତିମନ୍ମମଃ ।

ଧିଗିହାପି ପୁନର୍ବିଯୋଗଭୂତିରେବାଦ୍ୟ ଗତିର୍ଥନିଚିତ୍ତା ॥ ୧୮ ॥
ପିଙ୍ଗଲା । ଭକ୍ତିଦାରିଏ ! ଏ କୃତୁ ଏମଂ ସାହସଂ ଦେ ଜୁଣ୍ଡଂ ॥
ରାଧା । (ସାବଜ୍ଞଂ ।)

ଆଲି ! କାଲିଅଦହେଣ ଦିଟ୍ଟିଠଣେ

ରଞ୍ଜନଂ ସନ୍ତରମ୍ଭପିଳା ।

ରାଧେତି । ଇହାପି ଶାନ୍ତିମନ୍ମମେହପି ॥ ୧୮ ॥

ପିଙ୍ଗଲେତି । ଭକ୍ତିଦାରିକେ ! ନ ଖଲୁ ଏତେ ସାହସଂ ତେ ଯୁକ୍ତଃ ॥

ରାଧେତି । ଆଲି ! କାଲିଅଦହେନ ଦୂଛେଃ ରଞ୍ଜନଂ ସନ୍ତରମ୍ଭପିଳା ଶ୍ଵାମଳୋ-

(ଏଇ ସଲିଯା ସ୍ଥଲିତଗ୍ରତ୍ତରେ ଅସ୍ଥାନ କରିଲେନ) ॥

(ଅନୁଷ୍ଠର ପିଙ୍ଗଲା-କର୍ତ୍ତ୍ତକ ଆର୍ଥିତା ହଇଯା ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରବେଶ ।)
ଶ୍ରୀରାଧା । (ସଂକ୍ଷତଭାଷାଯ ।)

ହାୟ ! ପରାଧୀନ ଥାକାର ଜନ୍ମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ସମ୍ମ ଆମାର ରମ୍ୟର
ନିମିତ୍ତ ହଇଲ ନା, ବିକ୍ ! ଇହାତେଓ ଆବାର ବିଚ୍ଛେଦଭୟ, ଅତ-
ଏବ ଆଜ ମରଣେ ଆମାର ନିଶ୍ଚୟକ୍ରମପେ ଗତି ହଇଲ ॥ ୧୮ ॥
ପିଙ୍ଗଲା । ରାଜକଟେ ! ଏକପ ସାହସ ତୋମାର ଉପଯୁକ୍ତ ନୟ ॥
ଶ୍ରୀରାଧା । (ଅବଜ୍ଞାସହକାରେ ।)

ସଥି ! କୃଷ୍ଣଭୂଜଙ୍ଗ-ମଜ୍ଜସଙ୍ଗୀ, ସନ୍ତରମ୍ଭ-ଭଙ୍ଗଶାଖୀ କାଲିଯତ୍ତଦ-

ସାମଲୋଚଳଭୁଅନ୍ତମଶୁଣୀ-

ସଞ୍ଜିଗ୍ମା ମହ ଚିରେଣ କିଜ୍ଜଇ ॥ ୧୯ ॥

(ଇତି ବାମାକ୍ଷିଷ୍ପନ୍ଦନମଭିନୀର ମୋପାଳନ୍ତଃ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ମହାମ-ଦୃଷ୍ଟିଲୁତା, ପରିଷ୍ଫୁରଣ୍ଣି ସମସ୍ତତଃ କୃପଣା ।

ଆଶା-ବନ୍ଧଃ ତମୁତେ, ଆଣପତଙ୍ଗୋପରୋଧୀଯ ॥ ୨୦ ॥

ପିନ୍ଧିଲା । ଆସନ୍ମମନ୍ଦିରଶଂସି, ଏଦଃ ମୁହୂର୍ତ୍ତଃ ତା ପଡ଼ିଥାଲେହି ॥
ରାଧା । ଦୃଷ୍ଟିମର୍କତୀଏ ଆସମେ କୋ ମେ ବୀମ୍ବାମୋ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରଭୁଜମଶୁଣୀମନ୍ତ୍ରିନା ମମ ଚିରେଣ କ୍ରିୟତେ ॥ ୧୯ ॥

ମହାମ-ଦୃଷ୍ଟିରେବ ଲୁତା । ଲୁତା ଦ୍ଵୀ ତତ୍ତ୍ଵାଯୋର୍ଣ୍ଣନାଭମର୍କଟକା: ମମା ଇତ୍ୟମରଃ ।
ଆଶ ଏବ ପତଙ୍ଗୋ ମନ୍ତ୍ରିକା ତଞ୍ଚୋପରୋଧୀଯାଶା-ବନ୍ଧଃ ତମୁତେ ॥ ୨୦ ॥

ପିନ୍ଧିଲେତି । ଆସନ୍ମମନ୍ଦିରଶଂସି, ଏତେ ମୁହୂର୍ତ୍ତଃ ତେ ପ୍ରତିପାଳମ ॥

ରାଧେତି । ଦୃଷ୍ଟିମର୍କଟ୍ୟା ଆଖାମେ କୋ ମେ ବିଶ୍ଵାସଃ ॥

ଚିରକାଲେର ଜୟ ଆମାର ଲୋଚନର୍ବୟେର ଆନନ୍ଦ ବିଧାନ କରି-
ତେଛେ ॥ ୧୯ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ବାମଚକ୍ର-ଶପନ ଅଭିନୟପୂର୍ବିକ ତିରକ୍ଷାରେର
ସହିତ ସଂକ୍ଷତଭାଷ୍ୟ କହିଲେନ ।)

ଆମାର ବାମଦୃଷ୍ଟିକପା କୃପଣା ଲୁତା (ମାକଡୁସା) ସର୍ବତୋ-
ଭାବେ ବୃତ୍ୟ କରିଯା ଆଣପତଙ୍ଗେର ଉପରୋଧେର ନିମିତ୍ତ ଆଶା-
ଜାଲ ବିସ୍ତାର କରିତେଛେ ॥ ୨୦ ॥

ପିନ୍ଧିଲା । ଇହା ଆସନ୍ମ ମନ୍ଦିରମୁଚକ, ଅତେହ ମୁହୂର୍ତ୍ତକାଳ ପ୍ରତୀକ୍ଷା
କର ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଦୃଷ୍ଟିମର୍କଟୀର ଆଖାମେ ଆମାର ବିଶ୍ଵାସ କି ? ॥

(ଇତ୍ୟବତାରଣଂ ନାଟ୍ୟତି) ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ନବବୁନ୍ଦୟା ମହ କୃଷ୍ଣ ।)

କୃଷ୍ଣ ।

ଗତିର୍ଜାତା ଯା ମେ ଚିରବିରହିନଃ ପ୍ରାଣଶକୁନେ-
ଘନଚ୍ଛାୟାମ୍ଭେତାଂ ପରିଗଲବତ୍ତୀଂ ମୁଣ୍ଡିଲତିକାଂ ।
କିପନ୍ତୀ ସଦ୍ୟସ୍ତ୍ରଂ ଫଣି-ବିଷକୃଶାରୋ କୃଶତରାଂ
କଠୋରେ ! ନାକାରୀର୍ମୟ କିମନୁକମ୍ପାଲବମପି ॥ ୨୧ ॥

(ଇତି ବ୍ରଦ୍ଵାଗାହମଭିନ୍ୟତି) ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଯା ମୁଣ୍ଡିଲତିକା ମେ ପ୍ରାଣଶକୁନେର୍ଗତିର୍ଜାତା ଏତାଂ ମୁଣ୍ଡିଲତିକାଂ
ଫଣି-ବିଷମେବ କୃଶାମୁରଥିତମ୍ଭିନ୍ ସଦ୍ୟଃ କିପନ୍ତୀ ସତୀ, ହେ କଠୋରେ ! ମୟି କିମନୁ-
କମ୍ପାଲବମପି ନାକାରୀରିତ୍ୟସ୍ଵଯଃ ॥ ୨୧ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ସମ୍ମାନ ପ୍ରବେଶ କରିଲେନ) ॥

(ଅନସ୍ତର ନବବୁନ୍ଦାର ମହିତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ଘନଚ୍ଛାୟା ଓ ମୌରଭଣାଲିନୀ ଏହି ଯେ ତନୁଲତିକା, ଯାହା
ଆମାର ଚିରବିରହି ପ୍ରାଣପତଙ୍ଗେର ଆଶ୍ରୟ-ସରପ, ହେ କଟିଲେ !
ତାହାକେଇ ତୁମି ସଦାଃ କୃଶ କରିଯା ଫଣ-ବିଷାଖିତେ ନିକ୍ଷେପ
କରିତେଛ ? ଆମାତେ କିଞ୍ଚିମାତ୍ରଓ ଦୟା ପ୍ରକାଶ କରିଲା
ନା ॥ ୨୧ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ସମ୍ମାନରୁ ପ୍ରବେଶ କରିଲେନ) ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ଦେବ ! ମର୍ବାନର୍ଥହିରୋହୟଃ ଶୀଘ୍ରଃ ॥

(ଇତି ହରେମଣିବକ୍ଷେ ମଣିଂ ସନ୍ଧାତି) ॥

ରାଧା । ହଙ୍କୀ ହଙ୍କୀ ! କଥଃ ମନ୍ଦଭାଇନଃ ଇମଃ ଜନଃ ଦନ୍ତସୁଆ
ଅବି ନ ଦଂଶ୍ଵି ॥

(ଇତି ସର୍ପାନନ୍ଦମର୍ପତି) ॥

କୃଷ୍ଣଃ । (ମଦ୍ରମେଣୋପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ୍ୟ) ମହାଶାହସିନି ! କିମେତ୍ତଦ-
ମୌର୍ତ୍ତବମନୁଷ୍ଟିତଃ ॥

(ଇତି ପୃଷ୍ଠତୋ ଭୁଜାଭ୍ୟାଂ କର୍ତ୍ତଃ ଗୁହ୍ନାତି ।)

ରାଧେତି । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! କଥଃ ମନ୍ଦଭାଗିନଃ ଇମଃ ଜନଃ କ ଅପି
ନ ଦଂଶ୍ଵି ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ଅମୌର୍ତ୍ତବଃ ଗର୍ହିଃ ॥

ନବବୁଦ୍ଧା । ଦେବ ! ଏହି ମଣୀଞ୍ଜ ମର୍ବ ପ୍ରକାର ଅନର୍ଥ ନିବାରଣ
କରେ ॥

(ଏହି ବଲିଯା -ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ମଣିବକ୍ଷେ (କରତଳେର ଉପରି-
ଭାଗେ) ମଣି ସନ୍ଧନ କରିଯା ଦିଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍, କେନ ଏହି ମନ୍ଦଭାଗିନୀଜନକେ
ସର୍ପେ ଦଂଶନ କରିତେଛେ ନା ॥

(ଏହି ବଲିଯା ସର୍ପର ନିକଟ ଗମନ କରିଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ମଦ୍ରମେର ମହିତ ନିକଟେ ଗମ୍ନପୂର୍ବିକ) ମହାଶା-
ହସିନି ! ଏ କି ମନ୍ଦକାର୍ଯ୍ୟର ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିଲା ? ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପୃଷ୍ଠଦେଶ ହିତେ ଛୁଇ ବାହ୍ରାଯା କର୍ତ୍ତଦେଶ ଏହଣ
କରିଲେନ) ॥

রাধা । (শোকাদশ্রততিমভিনীয় সামন্দং) দিট্টিআ ! ভুঅঙ্গ-
জুঅলেণ বেচিদক্ষি ॥

(ইতি স্পর্শস্থুথমভিনীয় ।)

ঠাণে সমএ আবআরি সববং পিঅং হোদি, জং পঞ্চঅ-
প্রফংসোবি স্বহাবেদি ॥

(ইতি সংস্কৃতেন ।)

কৃষ্ণভুজঙ্গমিতাহং বিধিনাভিমতং কিলামুকুলেন ।

চিররাত্রায় কৃতেহয়ং যাত্রা মম যাতনাবলিভিঃ ॥ ২২ ॥

রাধেতি । দিষ্ট্যা ! ভুজঙ্গযুগলেন বেষ্টিতাস্মি ॥

স্থানে যুক্তমিত্যৰ্থঃ । সময়ে অপকারি সর্বং প্রিযং ভবতি, যৎ পঞ্চগম্পশ্রো-
ইপি স্বখাপয়ত্তি ॥

কৃষ্ণভুজঙ্গমিতি । অমুকুলেন বিধিনা অভিমতং মধ্যাহ্নিতং কৃষ্ণভুজঙ্গমহয়ি-
তাস্মি । সরুষতীতু তম্ভুখেন তদভীষং বাচয়তি । যথা, বিধিনা কর্ত্তাহং কৃষ্ণ-
ভুজঙ্গমিতাস্মীতি । মম যাতনাবলিভিঃ চিররাত্রায় চিরাং যাত্রা কৃতেত্যৰ্থঃ ।
চিরার চিররাত্রায় চিরস্থাদ্যাচিরার্থকা ইত্যমৱঃ ॥ ২২ ॥

আরাধা । (শোকহেতু অশ্রু অভিনয় করিয়া আনন্দের
সহিত) কি সৌভাগ্য ! ভুজঙ্গযুগলে বেষ্টিত হইলাম ! ॥

(এই বলিয়া স্পর্শস্থুথ অভিনয়পূর্বক ।)

উপযুক্ত সময়ে অপকারি বস্ত্র-সকলও খিয় হইয়া ধাক্কে,
যে হেতু সর্পস্পর্শও স্বৰ্থ প্রদান করিতে লাগিল ॥

(এই বলিয়া সংস্কৃতভাষায় ।)

অমুকুল বিধাতা-কর্তৃক আমার যে বাহ্যিত, আজ আমি

ନବବୁଦ୍ଧ । ଦିଷ୍ଟା ! କୃଷ୍ଣଭୂଜାଭିଜ୍ଞାନମଶ୍ଚାଃ ସମ୍ଭୂବ ॥

ରାଧା । (ଦୃଶ୍ୟ ଦରୋଘୀଲ୍ୟ) ଅବେଳା ! ମଣିକଣ୍ଠିକିଶ୍ମୀରିଦ-
ମଥୁବି ଏମୋ ଭୁଅମ୍ଭୋ ମଃ ଗ ଡଂସଦି ॥

ନବବୁଦ୍ଧ ।

ଚକ୍ରାକ୍ଷିତସ୍ତ ନିର୍ମଳମଳୟକ୍ଷପରିଶୀଲିନୋ ମଣିଂ ମଧ୍ୟତଃ ।

କୃଷ୍ଣଭୂଜଗନ୍ଧ ସୁଭଗେ ! କୃଷ୍ଣଭୂଜ ଶ୍ଵ ଚ ଗତୋ ଭେଦଃ ॥ ୨୩ ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ଦିଷ୍ଟା ! କୃଷ୍ଣଭୂଜମଭିଲକ୍ଷ୍ମୀକ୍ଷତ୍ୟାତ୍ମାନଂ ସମ୍ଭୂବ ॥

ରାଧେତି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ମଣିକାଣ୍ଠିକିଶ୍ମୀରିତମତକୋହପ୍ୟେ ଭୁଜଗୋ ମଃ-
ନ ଦଂଶ୍ତି ॥

ନବବୁଦ୍ଧେତି । ହେ ଶୁଭଗେ ! କୃଷ୍ଣଭୂଜଗନ୍ଧ କୃଷ୍ଣଭୂଜ ଶ୍ଵ ଭେଦୋ-ଗତୋ ଭେଦୋ
ନାତି, ଚକ୍ରାକ୍ଷିତେତ୍ୟାଦି ତୃତୀୟବିଶେଷମାଯାଦିତି ଜ୍ୟେଃ । ପରେ, ଗତୋ
ଗକାରୀଦେଦଃ ॥ ୨୩ ॥

ତାହା ପ୍ରାଣ ହଇଲାମ, ବୋଧ ହୟ, ଏଥନ ଆମାର ଯାତନା-ମକ୍ଲ
ଚିରକାଳେର ଜନ୍ମ ଯାତ୍ରା କରିଲ ॥ ୨୨ ॥

ନବବୁଦ୍ଧ । କି ସୌଭାଗ୍ୟ ! ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଭୂଜ ଉପମକେ ଇହାର
ସର୍ପ-ଜ୍ଞାନ ଉପାସିତ ହଇଲ ! ॥

ଆରାଧା । (ନେତ୍ର ଈଷଃ ଉନ୍ମୀଳନ କରିଯା) କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ମଣି-
ଭୂଷିତ-ମନ୍ତ୍ରକ ହଇଯାଓ ଏହି ଭୂଜଙ୍ଗ -ଆମାକେ ଦଂଶନ କରି-
ତେଛେ ନା ! ॥

ନବବୁଦ୍ଧ ।

ସୁନ୍ଦରି ! ଚକ୍ରାକ୍ଷିତ ଓ ନିର୍ମଳ ଚନ୍ଦନମିଶ୍ର ମଣିଧାରୀ କୃଷ୍ଣ-
ଭୂଜଙ୍ଗ ଏବଂ କୃଷ୍ଣଭୂଜ ଏତଭୂତ୍ୟେର କିଛୁମାତ୍ର ପ୍ରଭେଦ ନାଇ ॥ ୨୩ ॥

କୃଷ୍ଣ ।

ଆମିତେନ୍ଦ୍ରିବରମନ୍ଦମାଧୁରୀ-

କନ୍ଦଲୈର୍ପୂରପୂର୍ବମୁଜ୍ଜ୍ଵତୀ ।

ବନ୍ଧୁରାଙ୍ଗି ! ଜଗଦେବ କିଂ ବୁଥା

ବନ୍ଧ୍ୟନେତ୍ରମସି କର୍ତ୍ତୁମୁଦ୍ୟତା ॥ ୨୪ ॥

ରାଧା । (ସାଚିକଞ୍ଚରମବେନ୍ଧ୍ୟ) ହଙ୍କୁ ହଙ୍କୁ ! ହଦାବି ଶୁଟ୍ଟୁ
ଜେବ ହଦଙ୍କି, ଜଂ ଇମାଏ ବରାଗୀଏ କିଦେ ଏମୋ ତିଲୋଆ-
ମୋକ୍ଖଆରୀ ଅଜ୍ଞା ସଙ୍ଗଦହେ ତୁଏ ପକ୍ଖିତୋ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇାତ । ଇନ୍ଦିରା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ବନ୍ଧୁରାଙ୍ଗି ମନୋହରାଙ୍ଗି ॥ ୨୪ ॥

ରାଧେତି । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ହତାପି ସୁରୁ ଏବ ହତାଙ୍ଗି, ସନ୍ତ୍ରାଃ ବରାକ୍ୟାଃ
କୁତେ ଏବ ତ୍ରିଲୋକମୌଖ୍ୟକାରୀ ଆଜ୍ଞା ସର୍ପହୁଦେ ଅଯା ପ୍ରକିଞ୍ଚନଃ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ହେ ଶୋଭନାଙ୍ଗି ! ତୋମାର ସେ ଶରୀର ଦେଖିଯା ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ଆମାବିତା ହଇଯା ଥାକେନ, ମେଇ ଉତ୍କଳ ମାଧୁରୀବନ୍ଦବିଶିଷ୍ଟ
ଅପୂର୍ବ ସପୁଃ ପରିତ୍ୟାଗ କରତଃ ଜଗତକେ ବିଫଳନେତ୍ର କରିତେ
ଉଦ୍‌ୟତ ହଇତେଛ କେନ ? ॥ ୨୪ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ବକ୍ରଗ୍ରୀବାଣ ଅବମୋକନପୂର୍ବକ) ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ !

ହତା ହଇଯାଓ ଆବାର ଅତିଶ୍ୟକ୍ରମପେ ହତା ହଇଲାମ, ସେ
ହେତୁ ଏଇ କୁଞ୍ଜାର ନିଗିନ୍ତ ଆପନି ତ୍ରିସୋକସୁରକାରୀ ସ୍ତ୍ରୀ-
ଶରୀର କାଲିଯହୁଦେ ନିକ୍ଷେପ କରିଲେନ ! ॥

କୃଷ୍ଣ । (ତୀରମାସାଦ୍ୟ ରାଧାହଞ୍ଜେ ମନ୍ତ୍ରମାବସ୍ଥନ୍ ମୋପାଳଙ୍ଗ-
ଶ୍ରିତ ।)

ଭଜନ୍ତୀ ନିନ୍ଦପେ ରାଗାଷ୍ଟୋଗିନାଂ ସ୍ଵୟମାଶିଷଃ ।

ଭୋଗିନାଂ ମାଂ କିମାଶୀର୍ଜ୍ୟସ୍ତ୍ରଂ ବାରଯିତୁମୁଦ୍ୟତା ॥ ୨୫ ॥

ତଦେହି ମାଧ୍ୟମିମଞ୍ଚପଂ ପ୍ରୟାବ ॥

(ଇତି ପିଦୁଲଯା ମହ ନିଜାଷ୍ଟୋ ।)

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ପୌରଗାନ୍ତାଦିଭିରମୁଗମ୍ୟମାନା ବିଜ୍ଞୋ-
ଶାସ୍ତ୍ରୀ ସଶୋଦା ।)

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ହେ ନିକ୍ଷପେ ! ରାଗାଷ୍ଟୋଗିନାଂ ସର୍ପଗୋମାଶିଷେ ବିଷଦଙ୍ଗାନ୍ ସ୍ଵୟ-
ଭଜନ୍ତୀ, ସଂ କିଃ ଭୋଗିନାଂ ଭୋଗାଭିଷିକ୍ତଃ ମମାଶୀର୍ଜ୍ୟଃ କାମେଭୋଗାରଯିତୁମୁଦ୍ୟ-
ତାପି । ଶ୍ରୀ ଆଶୀର୍ବିତାଶଂସାହିଦଃତ୍ରୀଯୋରିତ୍ୟମରଃ ॥ ୨୫ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ତୀରେ ଉପଚିତ ହଇଯା ଶ୍ରୀରାଧାର ହଞ୍ଜେ ମଣିବଙ୍କନ-
ପୂର୍ବିକ ତିରକାରୀମହକାରେ ଈସଂ ହାତ୍ସ କରିଯା ।)

ନିର୍ଜେ ! ତୁମି ରାଗବଶତଃ ସ୍ଵୟଂ ସର୍ପେର ବିଷଦଙ୍ଗ-ସକଳ
ଭଜନା କରିଯା । ଭୋଗାଭିଲାବି ଆମାକେ କାମନା-ସକଳ ହଇତେ
ବାରଣ କରିତେ ଉଦ୍ୟତା ହଇତେଛ କେନ ? ॥ ୨୫ ॥

ଅତଏବ ଆହିସ, ଆମରା ମାଧ୍ୟମିମଞ୍ଚପେ ଗମନ କରି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପିନ୍ଧିଲାର ମହିତ ଛୁଇ ଜନେ ପ୍ରମାଣ କରି-
ଲେନ) ॥

(ଅନୁତ୍ତର ପୌରଗାନ୍ତି ପ୍ରଭୃତିର ଅଗ୍ରେ ରୋଦନ କରିତେ
କରିତେ ସଶୋଦାର ପ୍ରବେଶ ।)

যশোদা । হস্ত ! অদিক্ষাত্তেবি সো হৃদামো কালিও মহ
মন্দভাইণীএ কিদে পুণোবি পরাবুত্তে ॥

নববৃন্দা । (স্বগতং) রাধাপারবশ্চবাধানিরোধায় ময়া প্রণী-
তেয়ং চাতুরী সিঙ্কা বভুব ॥

(প্রকাশঃ ।)

হস্ত ! পরমার্থ্যাঃ ! সমাখ্যসিত সমাখ্যসিত, খেদং
মুক্ষত, যদেষ সত্যামুক্তার্থ্য তটীমবাপ নাগারিকেতুঃ ॥

যশোদেতি । হস্ত ! অতিক্রাত্তেহপি স হস্তাশঃ কালিয়ো মম মন-
ভাগিণ্যাঃ কৃতে পুনরপি পরাবুত্তঃ ॥

নববুদ্দেতি । চাতুরী সর্বেষামানযনক্তপা ক্রিয়া সিঙ্কা রাধাপারবশ্চনিরোধ-
কারিণী বভুব । নাগারিকেতুর্গুড়ুধবজঃ ॥

যশোদা । হা কষ্ট হা কষ্ট ! আমি যে মন্দভাগিণী, এই
হস্তাশ কালিয় গমন করিয়াও পুনর্ব্বার আমার জন্য
ফিরিয়া আসিল ॥

নববৃন্দা । (মনে মনে) আমি শ্রীরাধার পরাধীনতা নিবারণ
নিমিত্ত যে চাতুরী উদ্ভাবন করিয়াছিলাম, তাহা স্মৃতি
হইল ॥

(এই বলিয়া প্রকাশপূর্বক ।)

হা কষ্ট ! হে আর্থ্যাগণ ! আপনারা আশ্চাস্তি হউন
আশ্চাস্তি হউন, খেদ পরিত্যাগ করুন, দেহেতু সত্য-
ভাগ্যাকে উত্তোলন করিয়া নকুড়ুধবজ তৌরে উঠিসেন ॥

ସର୍ବାଃ । (ସଗନ୍ଧାଦଃ) ବଚ୍ଚେ ଯନ୍ତ୍ରଃ ଯନ୍ତ୍ରଃ ॥

(ଇତି ଧୈର୍ୟ ନାଟ୍ୟଷ୍ଠି) ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ତ୍ରିଭୁବନଶୁରମତ୍ରେକୃତ୍ୟ ରାଜୀବସୋନିଃ

କଳୟିତୁମଧିମୌଲିଂ ମହ୍ରରଃ ମାତ୍ରତାନାଃ ।

ବିଶତି ପୁରୁଷପର୍ଣ୍ଣପୂର୍ଣ୍ଣପାର୍ଶ୍ଵଃ ପୁରୁଷା-

ଦ୍ୱ୍ୟବରମଧିକୁଢଃ ଖଣ୍ଡଶୀତାଂଶୁଚୁଡଃ ॥ ୨୬ ॥

ନବରୂପା । ପଶ୍ୟତ ପଶ୍ୟତ, ଗିରୀନ୍ଦ୍ରନିଜୀବିତବକ୍ଷୋରାନନ୍ଦାଯା
ମୁକୁନ୍ଦଃ ପୁରୁଷାଦୟଃ ସାଧ୍ୟତି ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) ଖଣ୍ଡଶୀତାଂଶୁରଦ୍ଵିଚନ୍ଦ୍ରଚୁଡାଯାଃ ମନ୍ତକେ ଯତ୍ ସଃ । ମହାଦେବୋ
ବୁଦ୍ଧବରମଧିକୁଢଃ ଶନ୍ତି ତ୍ରିଭୁବନଶୁରଃ ରାଜୀବସୋନିଃ ଅଳ୍ପମତ୍ରେକୃତ୍ୟ ସାତ୍ରତାନା-
ମଧିମୌଲିଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଃ ଦୃଷ୍ଟଃ ଦ୍ୱାରକାଃ ବିଶତୀତ୍ୟବସଃ ॥ ୨୬ ॥

ଶକଲେ । (ସଗନ୍ଧାଦବାକ୍ୟେର ସହିତ) ଅତିଶ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଃ ଅତିଶ୍ୟ
ଯନ୍ତ୍ରଃ ॥

(ଏହି ବଲିଆ ଧୈର୍ୟାବଳ୍ୟନ କରିଲେନ) ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରଚୁଡ଼ ଶକ୍ତର ବାଗପାର୍ଶ୍ଵା ପାର୍ବତୀର ସହିତ ବୃଷ-
ରୋହଣେ ତ୍ରିଭୁବନଶୁର ଅଞ୍ଚାକେ ଅଗ୍ରେ କରିଯା ମାତ୍ରତପତି
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ଦର୍ଶନାର୍ଥ ମହ୍ରର ଦ୍ୱାରକାପୂରୀ ପ୍ରବେଶ କରିତେହେନ ॥ ୨୬ ॥
ନବରୂପା । ଦେଖ ଦେଖ, ଗିରିଜାପତି ଶକ୍ତରେର ଆନନ୍ଦେର ନିଘନ
ମୁକୁନ୍ଦେର ଅଗ୍ରେ ଆଗମନ କରିତେହେନ ॥

ସର୍ବାଃ । (କୃଷ୍ଣଂ ଦୂରତଃ ସମୀକ୍ଷ୍ୟ ହର୍ଷଂ ନାଟ୍ୟାନ୍ତି) ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ! ନବବୁନ୍ଦେ ! କୁ ତେ ପ୍ରାଣସଥୀ ମତ୍ୟା ? ॥

ନବବୁନ୍ଦୀ । ପୁରସ୍ତାବାସନ୍ତୀମଣ୍ଡପେ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହରେଃ ପରୋକ୍ଷମେବ ମତ୍ୟାଃ ମହାରଂ କୁଣ୍ଡିନେ ପ୍ରେସ-
ଯାମଃ ॥

ମୁଖରା । ଅମୁଂ ଗଢ଼ା ଏଂ ଜୀବେମି ॥

(ଇତି ପରିଚାରତି ।)

(ଅବିଶ୍ୱ ପିଞ୍ଜଲ୍ୟା ମହ ରାଧା ।)

ରାଧା । ହଳା ! କାଓ ଏଥ ଜନ୍ମାନ୍ତି ॥

ମୁଖରେତି : ଅହଂ ଗଢ଼ା ଏନାମାନଯାମି ॥

ରାଧେତି । ମଧ୍ୟ ! କା ଅତ୍ର ଜନ୍ମାନ୍ତି ॥

ସକଳେ । (ଦୂର ହଇତେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ହର୍ଷ
ପ୍ରକାଶ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ନବବୁନ୍ଦେ ! ତୋମାର ଓଣସଥୀ ମତ୍ୟା କୋଥାଯ ? ॥

ନବବୁନ୍ଦୀ । ଅତ୍ୱବର୍ତ୍ତି ମାଧ୍ୟମିମଣ୍ଡପେ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଅମାକ୍ଷାତେ ଶୀଆ ମତ୍ୟାକେ କୁଣ୍ଡିନଙ୍ଗରେ
ଥେରଣ କରି ॥

ମୁଖରା । ଆଗି ଗିଯା ଇହାକେ ଲହିଯା ଆସି ॥

(ଏହି ବଲିଯା ପ୍ରମ୍ଭାନ) ॥

(ପିଞ୍ଜଲାର ମହିତ ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶ୍ରୀରାଧା । ମଧ୍ୟ ! କାହାରା ଏ ସ୍ଥାନେ କିଥୋପକଥନ କରି-
ତେଛେ ? ॥

ପିନ୍ଧା । ମିଲିଦାଇଂ ଦେଇଏ ରୂପପିଣୀଏ କୁଡୁଷାଇଂ ତୁମଃ
ଆକୁଥିବନ୍ତି ॥

ରାଧା । ହା ! ମରଣଃ ବି ମେ ଦୁଷ୍ଟହଃ ॥

(ଇତି ବଜ୍ରମାହୃତ୍ୟ ରୋଦିତି) ॥

ମୁଖରା । (ଦୂରତଃ ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ସଚୟକାରଃ ପରାବର୍ତ୍ତତେ) ॥

[ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ମୁଖରେ ! କିଂ ନିରୁତ୍ତାମି ॥

ମୁଖରା । ଭାବଦି ! କିଷି ବଜ୍ରୁକାମାବି ସଙ୍କେମି ॥

[ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ମୁକ୍ତେ ! କୃତଃ ଶକ୍ତ୍ୟା, ବିଶ୍ରକମୁଚ୍ୟତଃ ॥

ପିନ୍ଧାପେତି । ମିଲିତାନି ଦେବ୍ୟା� କୁଞ୍ଜିଯାଃ କୁଟୁମ୍ବାନି ଆଃ ଆକ୍ରିପନ୍ତି ॥

ରାଧେତି । ହା ! ମରଣପି ମେ ଦୁର୍ଭଃ ॥

ରୁଥରେତି । ଭଗବତି ! କିମପି ବଜ୍ରୁକାମାପି ଶଙ୍କେ ॥

ପିନ୍ଧା । ଦେବୀ ରଜ୍ଞିଗୀର କୁଟୁମ୍ବଗଣ ମିଲିତ ହଇୟା ତୋମାକେ
ଭ୍ରମନା କରିତେଛେ ॥

ଆରାଧା । ହାୟ ! ଆମାର ମରଣ ଦୁର୍ଭତ ହଇଲ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ବଦନ ଆବରଣପୂର୍ବିକ ରୋଦନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ ।)

ମୁଖରା । (ଦୂର ହଇତେ ଅବଲୋକନପୂର୍ବିକ ଚଗ୍ରକାର ବିବେଚନା
କରିଯା ଫିରିଯା ଆସିଲେନ) ॥

ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ମୁଖରେ ! ନିରୁତ ହଇଲା କେନ ? ॥

ମୁଖରା । ଭଗବତି ! କିଛୁ ବଲିତେ ଇଚ୍ଛା କରିଯାଉ ଶଙ୍କା କରି-
ତେଛି ॥

ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ମୁକ୍ତେ ! ଶଙ୍କା କରିଓ ନା, ବିଶ୍ଵସିଚିତେ ଥଲ ॥

ମୁଖରା । (ମାସ୍ରଗନ୍ଧାଦଂ କର୍ଣ୍ଣ) ଏବଷେଦଂ ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ମୋପାଲସ୍ତଂ) ଅଳାପିନି ! ତୁଷ୍ଟିଃ ଭବ, କୁତଞ୍ଜେ
 ତାଦୃଶଂ ଭାଗଧେଯଂ ॥
 ସଶୋଦା । ଭଗବଦି ! କିଂ ଭଣାଦି ଏସା ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଗୋକୁଲେଖରି ! ବାଢ଼ମନ୍ତ୍ରାବ୍ୟଂ ॥
 ମୁଖରା । (ପୁନଃ କର୍ଣ୍ଣ ଲପ୍ତି) ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ମୁଢେ ! ଜ୍ଞାତଃ ଜ୍ଞାତଃ, ମହାରତ୍ନେନୈ ଭ୍ରାନ୍ତାପି
 କୃତା ॥
 ମୁଖରା । ଶତ୍ରୁଵି ଲଲିଦେ ! ତୁମ୍ବ ଆଅଛୁଅ ପେକ୍ଥ ॥

ମୁଖରେତି । ଏବମେତ୍ ॥

ସଶୋଦୋତ । ଭଗବତି ! କିଂ ଭଣତି ଏସା ॥

ମୁଖରେତି । ନଷ୍ଟି ଲଲିତେ ! ଭ୍ରମଗତ୍ୟ ପଞ୍ଚ ॥

ମୁଖରା । (ଅଶ୍ରମୋଚନପୂର୍ବକ ଗନ୍ଧାଦସ୍ତରେ କର୍ଣ୍ଣର ନିକଟେ) ଏହି
 ବ୍ରାନ୍ତାନ୍ତ ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ତିରକ୍ଷାରେର ସହିତ) ଅଳାପିନି ! ତୁଷ୍ଟିଭୂତା
 ହେ, ତୋମାର ଏ ପ୍ରକାର ଭାଗ୍ୟ କୋଥାଯ ? ॥
 ସଶୋଦା । ଭଗବତି ! ଏ କି ବଲିତେଛ ? ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଗୋକୁଲେଖରି ! ଅତିଶୟ ଅମ୍ବନୀଯ ॥
 ମୁଖରା । (ପୁନର୍ବାର କର୍ଣ୍ଣର ନିକଟେ କହିଲେନ) ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ମୁଢେ ! ଜାନିଲାମ ଜାନିଲାମ, ମହାରତ୍ନେର ଜମ୍ବ
 ଭ୍ରାନ୍ତା ହଇୟାଛ ॥
 ମୁଖରା । ନଷ୍ଟି ଲଲିତେ ! ତୁମି ଆମିଯା ଅବଲୋକନ କର ॥

ଲଲିତା । (ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀମୁଖୀକୃତେ) ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଗଞ୍ଚାମନ୍ତ୍ର କୋ ଦୋଷଃ ॥

(ଇତି ସର୍ବାଃ ପରିଜ୍ଞାମନ୍ତି) ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ଲଲିତା-ମୁଖରାତ୍ୟଃ ସହ କିଞ୍ଚିଦଗ୍ରେ ଗଞ୍ଚା
ଶୋଷ୍ମକ୍ୟ), କଥମଲକ୍ଷ୍ୟମାଣ୍ସର୍ବାଙ୍ଗାପି ବରାଙ୍ଗୀ ମନ୍ତ୍ରରେ
କାରୁଣ୍ୟମୁଦ୍ରିଲୟନ୍ତ୍ରୀ କଞ୍ଚିତ୍ ଚମ୍ରକାରମାରୋପଯତି ॥

ଲଲିତା । (ଦୟାଯ ମନ୍ଦମନ୍ଦଃ) ଆଇ ମନୋଭାବି ! କିଂ
ରୋତ୍ସି ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ଅନକ୍ୟମର୍ବାଙ୍ଗଭ୍ୟା ବନ୍ଧୁବ୍ୟତବାଦୁ ରହିତଭାଚ ॥
ଲଲିତେତି । ଅର୍ଥ ମନୋଦରି ! କିଂ ରୋତ୍ସି ॥

ଲଲିତା । (ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀର ମୁଖେର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିତେ
ଲାଗିଲେନ) ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଆମରା ଗମନ କରି, ତାହାତେ ଦୋଷ କି ? ॥
(ଏହି ବଲିଯା ଶକଳେ ଚଲିଯା ଗେଲେନ) ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ଲଲିତା ଓ ମୁଖରାର ସହିତ କିଞ୍ଚିତ୍ ଅଗ୍ରେ
ଗମନ କରିଯା ଓେଣ୍ଟକ୍ୟେର ସହିତ) ଯଦିଚ ଇହାର ସର୍ବାଙ୍ଗ
ଦେଖିତେ ପାଇତେଛି ନା, ତଥାପି-ଏହି ବରାଙ୍ଗୀ ଆମାର
ମନ୍ତ୍ରରେ କାରୁଣ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଯା-କୋନ ଏକ ଚମ୍ରକାର
ଆରୋପଣ କରିତେଛେ ॥

ଲଲିତା । (ନିକଟେ ଗମନପୂର୍ବକ ଗନ୍ଧଦଵାକ୍ୟେର ସହିତ) ଅଯି
କ୍ଷୀଣୋଦରି ! କେନ ରୋଦନ କରିତେଛ ? ॥

রাধা । (মুখাদঞ্চলমপাস্ত সবিজ্ঞোশঃ) হা হা ! কথং
পিয়সহী মেললিদা । হা ! কথং বচ্ছলা ভঅবদী ।
হা ! কথং অজ্জিআ মুহৰা ॥

(ইত্যানন্দেন ঘূর্ণন্তী ভূর্মো স্থলতি) ॥

ললিতা । (বিচিত্রং কুঁজন্তী রাধামালিম্য প্রমোদমূর্ছাঃ নাট-
য়তি) ॥
পৌর্ণমাসী । অহহ ! ভোঃ ! কথং বৎসৈব সা মে রাধিকা ! ॥
(ইত্যৈচ্ছেরাক্রমতি) ॥

রাধেতি । (অপাস্ত ত্যঙ্কু) হা হা ! কথং প্ৰিয়সখী ললিতা । হা !
কথং বৎসলা ভগবতী । হা ! কথং আৰ্য্যা মুখৰা ॥

ত্ৰীরাধা । (মুখ হইতে বন্দু উদ্যাটিনপূৰ্বীক রোদনসহকাৱে)
হা হা ! আমাৰ প্ৰিয়সখি ললিতা কোথায় । হা ! বৎ-
সলা ভগবতী কোথায় । হা ! আৰ্য্যা মুখৰা কোথাৱ ॥
(এই বলিতে বলিতে ঘূৰ্ণিত হইয়া ভূতলে পতিত হই-
লেন) ॥

ললিতা । (বিচিত্র শব্দ কৱিতে কৱিতে ত্ৰীরাধাকে আলিঙ্গন-
পূৰ্বীক আনন্দমূর্ছায় অচৈতন্ত হইলেন) ॥

পৌর্ণমাসী । আহা ! অহে ! মেই আমাৰ বৎসা রাধিকা
কোথায় ? ॥

(এই বলিয়া উচৈঃস্বরে রোদন কৱিতে ঝাগ্গিলেন) ॥

ମୁଖରା । ନନ୍ଦିନୀ ! ପୁଣୋବି ଲକ୍ଷମି ॥

(ଇତ୍ୟମ୍ଭାବଂ ନାଟ୍ୟତି) ॥

ସଶୋଦା । (ରୋହିଣ୍ୟା ମହ ଧାବନ୍ତୀ ଲଗନାମଃ) ହା ବଜେ ।

ଜୀଅନି ॥

(ଇତି ମୁଖଃ ଚୁନ୍ମତି) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ମୋଂକଳଃ) କିଂ କଥୁ ଯମ ସହିଣୀ ରାହି ଚେଅ
ଏହା ॥

(ଇତି ଶ୍ଵଲନ୍ତୀ କଟେ ଶୁଙ୍ଗାତି) ॥

ମୁଖରେତି । ନନ୍ଦି ! ପୁନରପି ଲକ୍ଷମି ॥

ସଶୋଦେତି । ହା ବଂଶେ ! ଜୀବନି ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବନୀତି । କିଂ ଧରୁ ଯମ ଭପିନୀ ରାଧା ଏବ ଏହା ॥

ମୁଖରା । ନନ୍ଦି ! ପୁନର୍ବାର ତୋମାକେ ଆଶ୍ରମ ହେଲାମ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଉତ୍ସାଦଗ୍ରହଣ ହେଲେନ) ॥

ସଶୋଦା । (ରୋହିଣୀର ସହିତ ଧାବନାଗା ହେଇଯା ଗନ୍ଧାମବାକ୍ୟ-
ସହକାରେ) ବଂଶେ ! ବଁଚିଯା ଆଛ ? ॥

(ଏହି ବଲିଯା ମୁଖେ ଚୁନ୍ମନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (କମ୍ପିତାଙ୍ଗେ) ଇନି କି ଅମ୍ଭାର ଭଗିନୀ ଶ୍ରୀରାଧା ? ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ଵଲିତଗତିତେ ଶ୍ରୀରାଧାର କଟେ ଧାରଣ କରି-
ଲେନ) ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଆହୋ ! ଶ୍ରୀଅତୁଫାର୍ତ୍ତନାଂ ମନ୍ତ୍ରଜ୍ଞାଳଲେ ପାରକ-
କୁଳ୍ୟା ସ୍ଵସ୍ଥେବୋଗ୍ନୀଲିତା ॥

ରାଧା । (ସର୍ବାଦାଂ ପାଦାନଭିରାଦ୍ୟ ମୋହକଠଃ) କୁମଳିଣୀ କିଂ
ବହିଣୀ ମେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଗାଢ଼ଂ ପରିସଜ୍ୟ) ବହିଣି ! ଏସା ଏସାନ୍ତି ଦୁର୍ଜଣୀ
ହଦଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀଙ୍କା ॥
(ଇତି ରୋଦିତି) ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣତି । ମନ୍ତ୍ରଜ୍ଞାଳଲେ ତମାରି ଦେଶେ । ପାରକତ୍ତ କୁଳ୍ୟା କୁତ୍ରିମନଦୀ ।
କୁଳ୍ୟାରୀ କୁତ୍ରିମା ଶରିଦିତ୍ୟମରଃ ॥

ରାଧେତି । କୁଶଲିନୀ କିଂ ମମ ଭଗିନୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀତି । ଭଗିନି ! ଏସା ଏସାନ୍ତି ଦୁର୍ଜଣୀ ହତଚନ୍ଦ୍ରାବଲିକା ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଅତିଶୟ ତୃକାର୍ତ୍ତଲିପେର ପିପାସା
ନିବାରଣାର୍ଥ ମରଭୁମିତେ ଦ୍ୱରଃ କୁତ୍ରିମନଦୀ ଆସିଯା ଉପ-
ହିତ ହଇଲ ॥

ଆରାଧା । (ସକଳେର ଚରଣ ବଳନା କରିଯା ଉତ୍କଳାର ସହିତ)
ଆମାର ଭଗିନୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ କି କୁଶଲେ ଆହେନ ? ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ । (ଦୂଚକୁଳେ ଆଲିଙ୍ଗନପୂର୍ବକ) ଭଗିନି ! ଏଇ, ଏଇ
ଆମି ଦୁର୍ଜନ ହତଭାଗ୍ୟା ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ॥
(ଏଇ ସଲିଯା ରୋଦନ କରିତେ ଶାଗିଲେନ) ॥

ରାଧା । (ମାନମୁଦ୍ରମଂ ପାଦରୋଃ ଗତଷ୍ଠୀ) ହଜୀ ହଜୀ ! ବିଡ଼-
ବିଦନ୍ତି ହଦ ଦେବେଣ ॥

(ତତଃ ପ୍ରବିଶତି କୁଷ୍ଠଃ ।)

କୁଷ୍ଠଃ । (ମାନମୁଦ୍ରମଂ) ଚିରେଣାଦ୍ୟ ଗୋକୁଳବାସିନମିଷ୍ଟାନିମଭିମନ୍ତ-
ମାନଃ ଅମୋଦମୁଖୋହସି ॥

ଯଶୋଦା । (କୁଷ୍ଠମଭିମୁଶ୍ୟ) ଜାଦ ! ଦିଟ୍ଟିତା ବହୁଦୁଦିଓ ସଞ୍ଚ-
ଦୁହାଦୋ କୁଥେମୀ ନିକଞ୍ଜୋପି ॥

ନବରୂପା । ଗୋକୁଳେଖରି ! ମାଯାମୟୀ ସେୟଃ ତୁଜୁମୁଖତିଃ ॥

ରାଧେତି । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ବିଡ଼ବିତାପି ହତଦୈବେନ ॥

ଯଶୋଦେତି । (କୁଷ୍ଠଃ ଅଭିମୁଶ୍ୟ ଆଲିଙ୍ଗ) ଆତ ! ଦିଇଁ ବ୍ୟୁଦିତୀରଃ
ସର୍ପହୁନ୍ଦାଃ କେମୀ ନିଜାଞ୍ଜୋପି ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଆନନ୍ଦେରମହିତ ସମ୍ଭାବନାପୂର୍ବକ ପଦେ ପତିତ ହଇଇବା)

ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ! ହତ ବିଧାତ୍-କର୍ତ୍ତକ ହତ ହଇଲାମ ! ॥

(ଅନ୍ତର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପ୍ରବେଶ ।)

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । (ଆନନ୍ଦମହକାରେ) ବହକାଳେର ପରେ ଆଜ ଆମି
ଆପନାକେ ଗୋକୁଳବାସିର ଶ୍ଵାସ ବିବେଚନା କରିଯା ଅମୋଦେ
ମୁଞ୍ଚ ହଇମାଛି ॥

ଯଶୋଦା । (ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠକେ ଆଲିଙ୍ଗନପୂର୍ବକ) ପୁର୍ଣ୍ଣ ! ବଡ଼ ସୌତା-
ଗ୍ୟେର ବିଷୟ ଯେ, ବଧୁ ଏବଂ ଭୁଗି ଉଭୟେ ସର୍ପହୁନ୍ଦ ହଇତେ
କୁଶଲେ ନିର୍ଗତ ହଇଯାଛ ॥

ନବରୂପା । ଗୋକୁଳେଖରି ! ମେଇ ତୁଜୁମୁଖ ମାଯାମୟ ॥

(ଇତିଶୃଷ୍ଟମୁଣ୍ଡଃ ସର୍ବୈଶ୍ଵରିଶିତଃ କୁର୍ବଣ୍ଣି) ॥

ଲପିତା । ହଳା ରାହେ ! କହିଂ ବିମାହା ॥

ନୟବୁନ୍ଦା । ପଞ୍ଚେ଱ି ବିଶାଖା ନିଜନିର୍ବାଚୁଥୀଯ ମାନମ୍ଭମାଯାତି ॥

ସର୍ବାଃ । (ଅତ୍ୟନ୍ତମ୍ ବିଶାଖାମାଲିଙ୍ଗଣ୍ଠି) ॥

ବିଶାଖା । (ଗୁରୁଗାଂ ପାଦାନଭିବନ୍ଦ୍ୟ ରାଧାମାଲିଙ୍ଗତି) ॥

ଲପିତା । ହା ମହି ବିମାହେ ! କଥି ପୁଣୋବି ଦିଉଠାପି ॥

(ଇତ୍ୟଭେ ଗାଢ଼ମାଲିଙ୍ଗତଃ) ॥

ଲପିତେତି । ସଥି ରାଧେ ! କୁର୍ବଣ୍ଣ ବିଶାଖା ॥

ଲପିତେତି । ହା ମଥି ବିଶାଖେ ! କଥି ପୁନରପି ଦୃଷ୍ଟାପି । ମଧ୍ୟେତି ଶେଷଃ ॥

(ଏହି କଥା ଶୁଣିଯା ମକଳେ ହାତ୍ତ କରିତେ ଲାଗିଲେନ ॥

ଲପିତା । ସଥି ରାଧେ ! ବିଶାଖା କୋଥାଯ ? ॥

ନୟବୁନ୍ଦା । ଏହି ଦେଖ, ବିଶାଖା ସ୍ତ୍ରୀଯ-ନିର୍ବାଚ ହଇତେ ଉଥିତ ହଇଯା
ଆନନ୍ଦେ ଆଗମନ କରିତେଛେନ ॥

ମକଳେ । (ଗାଢ଼ୋଥାନ କରିଯା ବିଶାଖାକେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିତେ
ଲାଗିଲେନ) ॥

ବିଶାଖା । (ଗୁରୁବର୍ଗେର ଚରଣବନ୍ଦନା କରିଯା ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଆଲି-
ଙ୍ଗନ କରିଲେନ) ॥

ଲପିତା । ହା ମଥି ବିଶାଖେ ! ପୁନର୍ବୀର ତୋଷାକେ ଦେଖିତେ
ପାଇଲାମ ॥

(ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପରମପାର ଗାଢ଼ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ) ॥

চন্দ্রাবলী । (জনান্তিকং) ভগবদি ! বহিণীএ করঃ পেছিছঃ
মহ বঅণেন আন্তথীতাদু অজ্ঞউজ্জ্ঞে ॥

পৌর্ণমাসী । বৎস ! দাক্ষিণ্যভাজাঃ মুর্কায়ামি, তদাকর্ণয়,—
এষা সাধ্বী চি঱্গময়তে দেবি ! দৈবী প্রসিদ্ধি-
বিশ্বস্তায়াঃ মধুরিপুকরে রাধিকায়াঃ ভবত্যা ।
ধিষ্মন্ত ভাবী তুবমময়োঃ প্রেমসৌভাগ্যঘণ্টা-
নির্বোধাখ্যঃ পরিণয়বিধো রঞ্জধারাভিষেকঃ ॥ ২৫ ॥

চন্দ্রাবলীতি । ভগবতি ! তপিষ্ঠাঃ রাধায়া ইত্যৰ্থঃ । করঃ গ্রহীতুঃ মম
বচনেন অভ্যৰ্থতাঃ আর্যাপুজ্ঞঃ ॥

পৌর্ণেতি । দাক্ষিণ্যভাজাঃ সরলানাঃ । দক্ষিণে সরলোদারাবিতি কোৰঃ ॥
হে দেবি ! এষা সাধ্বী দৈবী প্রসিদ্ধিশিব্যময়তে । তাঃ প্রসিদ্ধিমাহ,
বিশ্বস্তায়ামিত্যাদিনা ভবত্যা । মধুরিপুকরে রাধিকায়াঃ বিশ্বস্তারাঃ নত্যাঃ ।
অয়োঃ পরিণয়বিধো রঞ্জধারাভিষেকো তুবসঃ ধিষ্মন্ত ভাবী ভবিষ্যতি । প্রে-
মসৌভাগ্যঘণ্টারা নির্বোধমাখ্যাতি যস্তাদৃশ ইত্যবুঝঃ ॥ ২৫ ॥

চন্দ্রাবলী । (হস্তাবরণ দিয়া) ভগবতি ! আমার বাক্যালু-
সারে ভগিনী শ্রীরাধাৰ কর গ্রহণ কৰিতে আর্যাপুজ্ঞকে
অভ্যৰ্থনা কৰন ॥

পৌর্ণমাসী । বৎস ! তুমি সরলার শিরোঘণি, অতএব বলি
শুন,—

হে দেবি ! তুমি যদি মধুরিপুর করে শ্রীরাধাকে শমপূর্ণ
কর, তাহা হইলে শ্রীরাধা ও শ্রীকৃষ্ণের পরিণয়বিধিতে রঞ্জ-
ধারাভিষেক প্রেমসৌভাগ্যঘণ্ট ঘণ্টার শব্দ ত্রিভুনের হর্ষ-

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ମହର୍ଷଃ) ଆଜେ ! ସହବି ଏସୋ କେତ୍ତ କାମୋ,
ତା ଗୋଟିଲେସ୍‌ମୁଖୀ ସମ୍ବନ୍ଧାଦୀଅଛୁ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ଯଶୋଦାମାବେଦ୍ୟାତି) ॥

ଯଶୋଦା । ଜୀବ ! ବଜ୍ଞା ଅମ୍ବାଅଲୀ କିମ୍ବି ଅତ୍ରଥେଦି ॥

କୃକ୍ଷଃ । ଅସ୍ତ ! କଥୟ କମ୍ପ୍ତାଃ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣଯିବ୍ୟାମ୍ୟଭିଲାମଃ ॥

ଯଶୋଦା । ଏବସ୍ତେଦଃ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀତି । ଆର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ! ମମାପି ଏଥ ଏବ କାମଃ, ତଃ ଗୋକୁଳେଶ୍ୱର୍ୟା ସମ୍ବନ୍ଧାଦୀତାଃ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣତି । (ତଃ କାମଃ ଯଶୋଦାଃ ପ୍ରତ୍ୟାବେଦ୍ୟାତି) ॥

ଯଶୋଦେତି । ଜୀବ ! ବଂସା ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ କିମ୍ବି ଅତ୍ୟର୍ଵତି ॥

କୃକ୍ଷ ଇତି । ଅହ୍ନାଃ ଭୀମକଞ୍ଚତାଯାଃ ॥

ଯଶୋଦେତି । ଏବମେତ୍ ॥

ବିଧାନ କରିବେ ଏବଃ ଈନି ଯେ ମାଧ୍ୟୀ, ଏହି ବଲିଯା ତୋମାର ତ୍ରିଭୁବନର ଜଣ୍ଠ ଏକଟା ଦୈର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଉଦିତ ହଇଯା ରହିବେ ॥ ୨୫ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । (ହର୍ଷମହକାରେ) ଆର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ! ଆମାରଙ୍କ ଏହି ଇଚ୍ଛା
ବଟେ, ତବେ ଇହା ଗୋକୁଳେଶ୍ୱରୀର ମହିତ ସମ୍ପାଦନ କରନ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । (ଯଶୋଦାକେ ନିବେଦନ କରିଲେନ) ॥

ଯଶୋଦା । ପୁତ୍ର ! ବଂସା ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ କିଛୁ ନିବେଦନ କରିତେଛେ ॥

ଶ୍ରୀକୃକ୍ଷ । ମା ! ଆଜ୍ଞା କରନ, ଇହାର ବାସନା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବ ॥

[ଯଶୋଦା । ଏହିରୂପ ? ॥]

କୁର୍ମଃ । ଅସ୍ତ୍ର ! ଯଥା ଆପଗ୍ରତି ॥

(ଇତ୍ୟପସ୍ତ୍ୟ ଜନାନ୍ତିକ ।)

ଦେବି ! ଦୁର୍ବିହୋତ୍ତରଃ ଗରୀଯାଶାହାତୀରଃ ଶୁଦ୍ଧିତୋତ୍ୟ-
ଦାଜ୍ଞାପର ॥

ଚଞ୍ଚାବଲୀ । (ସଥାନରେଷ୍ଟଂ) ଠାଣେ ବିଜ୍ଞାପନି, ଜଂ ଲକ୍ଷକଣୋପି ॥

(ଇତି ରାଧାଂ କରେ ଖୁହା ।)

କୁର୍ମ ଇତି । ମାତଃ ! ଯଥା ଆପନି, ତଥା କରିଯାଦୀତ୍ୟର୍ଥ ॥

(ଜନାନ୍ତିକ କରେ ଲପିତାହ, କୁର୍ମ ଇତ୍ୟର୍ଥ ସୋଧଯତି ।)

ଦେବି ! ମହାତୀରଃ ତୀଜୋ ବରଦାନାଂ ॥

ଚଞ୍ଚାବଲୀତି । ଶାନେ ବିଜେବି, ସଂ ଲକ୍ଷକଣୋହନି ଲକ୍ଷମନୋହନି । ଗଙ୍କେ,
ଲକ୍ଷବାଧୋହନି । କାନ୍ତୋତ୍ସମରବାଧୋହନିତ୍ୟମରଃ ॥

ଶ୍ରୀକୁର୍ମ । ମୀ ! ଯାହା ଆଜ୍ଞା କରିଲେନ ॥

(ଏହି ସଲିଯା କିଞ୍ଚିତ୍ ଦୂରେ ଗମନପୂର୍ବକ ଚଞ୍ଚାବଲୀର କରେ
କହିଲେନ ।)

ଦେବି ! ଏହି ଗୁରୁତର ମହାତୀର ଅତିଶୟ ଦୁର୍ବିହ, ଅତେବ
ଇହ ଭିନ୍ନ ଅନ୍ତ କୋନ ଆଦେଶ କର ॥

ଚଞ୍ଚାବଲୀ । (ଅନ୍ୟ ଓ ଈର୍ଷମହକାରେ)- ଅବସର ପାଇୟା ଭୟ
କର୍ଯ୍ୟ ଉପ୍ୟୁକ୍ତ ବଟେ ॥

(ଏହି ସଲିଯା ଶ୍ରୀରାଧାର କରେ ଧାରଣଶୁର୍ବକ ।)

ପୁଣ୍ୟୀକର୍ତ୍ତ ! ଏହା ମେ ସହିନୀ, ଅନ୍ତର୍ମାସାଦୋବି
ତୁ ଏ ପତ୍ରର ପ୍ରେସ୍ମେନ ସଂଭାବନିଜଜ୍ଞା ॥

(ଇତି କୃଷ୍ଣପାଠେ ସମର୍ପଣିତ) ॥

କୃଷ୍ଣ । (ନୌଚେ ।) ଦେବି ! କଷ୍ଟେ ପ୍ରମାଦଂ ନାତିନିଜତି ॥

(ଇତି ମାଦରଂ ଥିଲାତି ।)

(ମେଗଥ୍ୟ ।)

ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟମାନମରଣିନ୍ଦ୍ର ରୈବତେନ
ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଶ୍ଚ କରନ୍ତୁ ତ୍ଵାମପାଣିଃ ।
ଭଲ୍ଲୁକମଳବଦ୍ନାହୁପଲଭ୍ୟବାର୍ତ୍ତଃ
ବିଦ୍ଯେ । ଯୁକୁନ୍ଦନଗରୀଃ ନଗରାତ୍ମୁତ୍ପେତି ॥ ୨୬ ॥

ପୁଣ୍ୟୀକାଙ୍କ ! ଏହା ମେ ତପିନୀ, ଅସ୍ତ୍ରକାଶାଦପି କରା ପ୍ରଚୁରପ୍ରେସ୍ମୀ
ସଂଭାବନିଜା ॥

(ମେଗଥ୍ୟ ।) ରୈବତେନ ପର୍ବତେନୋଦ୍ଦିଷ୍ଟମାନା ସରଣିଃ ପଦ୍ମାଃ ଯନ୍ତ୍ରିନ୍ଦ୍ରିୟଃ ।
ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଶ୍ଚ ପର୍ବତତ କରେଣ ମନ୍ତ୍ରତୋ ବାମପାଣିର୍ଯ୍ୟଶ ସଃ । ନଗରାଟ୍, ନଗରାଜଃ ॥ ୨୬ ॥

ପୁଣ୍ୟୀକାଙ୍କ ! ଇନି ଆମାର ଭଗିନୀ, ଆମା ଅପେକ୍ଷା ଓ
ଆପନି ପ୍ରଚୁରତର ପ୍ରେମେ ଇହାକେ ଆଦର କରିବେନ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ହଞ୍ଚେ ସମର୍ପଣ କରିଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଧୀରେ ଧୀରେ) ଦେବି ! କେ ତୋମାର ଏହି ଅଛୁ-
ଅହକେ ଗ୍ରହଣ ନା କରେ ? ॥

(ଏହି ବଲିଯା ମାଦରେ ଗ୍ରହଣ କରିଲେନ) ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ଜୀବବାନେର ଘୁଖେ ସ୍ଵଭାବ ଅବଗତ ହଇଯା ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ
ରୈବତପର୍ବତେର ସହିତ ପର୍ବତରାଜ ବିନ୍ଦ୍ୟ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନେର ହଞ୍ଚେ

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ପଞ୍ଚତ ପଞ୍ଚତ,

ହୃତ-ହଳଧରପାଣିଃ ପର୍ବତ୍ବେଦୀମପୂର୍ବିଃ

ଅବିଶ୍ଵତ ବହୁଦେବୋ ବୃକ୍ଷବୀରୈଃ ପନ୍ନିତଃ ।

ସତ୍ତବକୁଳରମଣୀନାଃ ଶ୍ରେଣୀଭିଃ ମେଯମାନା

ସଦୟମୁପନୟଷ୍ଠୀ ରେବତୀଃ ଦେବକୀ ଚ ॥ ୨୭ ॥

ନବବୃନ୍ଦା । ପଞ୍ଚତ ପଞ୍ଚତ,

ଭଜ୍ରାୟା ଦକ୍ଷିଣଃ ପାଣିଃ ସବ୍ୟାରାଃ ସବ୍ୟମୁଖକା ।

କରାଭ୍ୟାଃ ଗୁହୁତୀ ଶ୍ରାମା ପୁରତ୍ତାଦିଯମାଯଷ୍ଠୀ ॥ ୨୮ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣେତି । ପର୍ବତ୍ବେଦୀଃ ବିବାହୋଽସବବେଦୀଃ । ସଦୟଃ ଯଥା ଶୌନ୍ଦରୀ ଦେବକୀଚ
ରେବତୀମୁପନୟଷ୍ଠୀ ସତୀ ପର୍ବତ୍ବେଦୀଃ ଅବିଶ୍ଵତୀତ୍ୟଦ୍ଵରଃ ॥ ୨୭ ॥ ୨୮ ॥

ହଞ୍ଚ ଅଦାନ କରତଃ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ନଗନୀତେ ଆସିଯା ଅବେଶ-
କରିତେଛେନ ॥ ୨୬ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଦେଖ-ଦେଖ,

ସୁଦୁଦେବ ଯତ୍ତବୀର-ମକଳେ ବୈଷ୍ଣିତ ହଇୟା ହଳଧରେର ହଞ୍ଚ ଧାରଣ-
କରତଃ ବିବାହ-ବେଦୀତେ ଆସିଯା ଅବେଶ କରିଲେନ ଏବଂ ଦେବ-
କୀଓ ଯତ୍ତକୁଳରମଣୀଗଣେ ପରିବ୍ରତା ହଇୟା ଦୟାପୂର୍ବକ ଐ ପର୍ବ-
ତ୍ବେଦୀତେ ରେବତୀକେ ଲାଇୟା ଉପନ୍ଧିତ ହଇଲେନ ॥ ୨୭ ॥

ନବବୃନ୍ଦା । ଦେଖ ଦେଖ,

ଶ୍ରାମା ଉଂକଣ୍ଠିତା ହଇୟା ଆପନାର ଦୁଇ ହଞ୍ଚବାରା ଭଜାର
ଦକ୍ଷିଣ-ହଞ୍ଚ-ଓ ସବ୍ୟାର ବାଗ ହଞ୍ଚ ଏହଣ କରିଯା ଆଗମନ କରିତେ-
ଛେନ ॥ ୨୮ ॥

(ନେପଥ୍ୟେ ।)

ବିନୀତେ ରାଧାଯାଃ ପରିଣୟବିଧାନାଶୁମତିଭିଃ
 ସ୍ୱର୍ଗଂ ଦେବ୍ୟା ତଞ୍ଚିନ୍ ପିତୁରିହ ନିବନ୍ଧେ ମୁଦିତଯା ।
 କୁମାରୀଣଃ ତାମାମୟମୁପନୟନ୍ ଷୋଡ଼ଶ କୃତୀ
 ସହଶ୍ରାଣି ଶ୍ଵେରଃ ପ୍ରବିଶ୍ରତି ଶତାତ୍ୟାନି ଶରକ୍ତଃ ॥ ୨୯ ॥
 ସଶୋଦା । ଅମ୍ବହେ ! ଦେବସ୍ମ ଏକଦା ସରଦୋମୁହୀ ଅଣୁଡିଲଦା ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ପଞ୍ଚତ ପଞ୍ଚତ,

(ନେପଥ୍ୟେ :) ତଞ୍ଚିନ୍ ପିତୁର୍ଭୀତ୍ୟକଣ ନିବନ୍ଧେ ଇହ ରାଧାପରିଣୟବିଧେ ମୁଦିତଯା ଦେବ୍ୟା ସ୍ୱର୍ଗଂ ତିନୀତେ ବିଗତଃ ନୀତେ ସତି । ଅମ୍ବଂ ଗରକ୍ତଃ ଶ୍ଵେରଃ ସନ୍ ତାମା କୁମା-
 ରୀଣଃ ଶତାତ୍ୟାନି ଷୋଡ଼ଶମହଶ୍ରାଣି ଉପନୟନ୍ ସନ୍ ପର୍ବବେଦୀଃ ପ୍ରବିଶ୍ରତି ॥ ୨୯ ॥
 ସଶୋଦେତି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଃ । ଦୈବଶୈଖେକନା ସର୍ବତୋମୁଖ୍ୟାନୁକୂଳତା ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ଦେବୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ ଆହ୍ଲାଦମହକାରେ ଶ୍ରୀରାଧାର ବିବାହ-ବିଧାନେ
 ସ୍ୱର୍ଗଂ ଅନୁମତି ଘନାନ କରିଯା ତଦ୍ଵାରା ପିତା ଭୀଷ୍ମକେର ପଣ
 ଥଣ୍ଡନ କରିଲେ କାର୍ଯ୍ୟକୁଶଳ ଗରକ୍ତ ହାତ୍ସବଦନେ ଷୋଡ଼ଶ-ମହଶ୍ର
 ଏକ ଶତ କୁମାରୀ ମଙ୍ଗେ ଲୁହିଯା ପର୍ବବେଦୀତେ ପ୍ରବେଶ କରି-
 ଲେନ ॥ ୨୯ ॥
 ସଶୋଦା । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଏକକାଲୀନ ବିଧାତାର ସର୍ବତୋମୁଖ୍ୟ
 ଅନୁକୂଳତା ! ॥
 ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଦେଖ ଦେଖ,

ଦକ୍ଷିଣତଃ ଶ୍ରୀଦାମ୍ଭା ବଲିତଃ ସୁବଲେନ ସନ୍ଯତଃ ଫୁରତା ।

ଉପଚିତ-ପରମାନନ୍ଦଃ ପ୍ରବିଶତ୍ୟରମାତ୍ରେ ନନ୍ଦଃ ॥ ୩୦ ॥

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ସଥାନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟୋ ନନ୍ଦଃ ।)

ନନ୍ଦଃ । ଭଗବତି ! ଚରିତାର୍ଥୋହସ୍ତି, ଚିରମୁଁତ୍ସ୍ତ ମନୋରଥଶ୍ଵର
ପୂରଣେ ॥

(କୃଷ୍ଣମାଲିଙ୍ଗତି) ॥

ଭଗିନ୍ଦୋ । (ପୌରମାନ୍ଦୀମନ୍ତରା କୃତ୍ୟ ଗୋପେନ୍ଦ୍ରଂ ଅନମତଃ) ॥

ନନ୍ଦଃ । ବ୍ୟସେ ! ପରମ୍ପରାତ୍ମ ଆଗାଧିକ୍ୟଂ ଭଜନ୍ତୋ ମୌଭାଗ୍ୟ-
ବତ୍ତୋ ଭୂରାସ୍ତାଂ ॥

ପୌରେତି । ଦକ୍ଷିଣତଃ ଫୁରତା ଶ୍ରୀଦାମ୍ଭା ବଲିତଃ ସର୍ବତଃ ଫୁରତା ସୁବଲେନ
ବର୍ତ୍ତିତୋ ନନ୍ଦୋହଶ୍ରତଃ ପ୍ରବିଶତ୍ୟରମାତ୍ରେ ॥ ୩୦ ॥

ଭଗିନ୍ଦୋ ରାଧା-ଚଞ୍ଚଳିଲୋ । (ପୌରମାନ୍ଦୀଃ ପଞ୍ଚାଂ ତିରୋଧାୟେତ୍ୟର୍ଥଃ) ॥

ନନ୍ଦ ଇତି । ଆଗାଧିକ୍ୟଂ ମଧ୍ୟମପୁରୁଷବିବଚନାଂ ଯୁବାମିତ୍ୟଧ୍ୟାହାର୍ଯ୍ୟଂ ॥

ଆଗ୍ରୋ ନନ୍ଦ ଦକ୍ଷିଣ ଦିକେ ଓ ଶ୍ରୀଦାମ୍ଭ ବାମ ଦିକେ ସୁବଲକେ
ଲାଇୟା ମହାନିମ୍ନେ ପର୍ବିବେଦୀତେ ପ୍ରବେଶ କରିତେଛେ ॥ ୩୦ ॥

(ସଥାନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନେ ନନ୍ଦେର ପ୍ରବେଶ ।)

ନନ୍ଦ । ଭଗବତି ! ଆମି କୃତାର୍ଥ ହଇଲାମ, ଚିରବାହିତ ମନୋ-
ରଥ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇଲ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଅନ୍ତରମନ କାରଲେନ) ॥

ଭଗିନୀଦୟ (ରାଧା ଓ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ) (ପୌରମାନ୍ଦୀର ପଞ୍ଚାଦର୍ଶିନୀ
ହଇୟା ଗୋପରାଜ ନନ୍ଦକେ ଗିଯା ଆଗାମ କରିଲେନ) ॥

ନନ୍ଦ । ବ୍ୟସେ ! ପରମ୍ପର ଆଗାପେକ୍ଷା ଅଗ୍ରଭଜନ କରିଯା
ମୌଭାଗ୍ୟବତ୍ତୀ ହୁ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାନୀ ।

ନିଖିଳ-ସତୀନାଃ ବୃନ୍ଦେରରଙ୍କତୀୟଃ ନିରଙ୍କତୀ ପଦବୀଃ ।

ଅନବାଷ୍ଟ୍ରତଲୋପା ଲୋପାମୁଦ୍ରାପତ୍ୟମୋ ମିଳିତି ॥ ୩୧ ॥
ନବବୁନ୍ଦା ।

ଗୀର୍ବିଣ୍ଣାଧିପତିଃ ପୁଲୋମତନୟାମୁଦ୍ରିଃ ସଥା ଧୂର୍ଜଟେ-

ଧୂମୋର୍ଗାମରବିଲ୍ଦବଙ୍କବଞ୍ଚିତୋ ଗୌରୀମପାମୀଶରଃ ।

ତ୍ରାଷ୍ଟ୍ରୀଃ ଚଣ୍ଡରୁଚିଃ ଶିବାଃ ମରଙ୍ଗଦମୋ ସ୍ଵାହାଃ କୃଶାନୁଷ୍ଠା

ଚନ୍ଦ୍ରଃ ପଞ୍ଚତ ରୋହିଣୀମୁପନୟନ ପ୍ରାପଦ୍ୟତ-ଦ୍ଵାରକାଃ ॥ ୩୨ ॥

ପୋର୍ଣ୍ଣତେ । ଅରଙ୍କତୀ ବସିଷ୍ଠଭାର୍ଯ୍ୟା ନିଖିଳ-ସତୀନାଃ ବୃନ୍ଦେଃ ସହ ପଦବୀଃ ମାର୍ଗଃ
ନିରଙ୍କତୀ ସତୀ ମିଳିତି । ଲୋପାମୁଦ୍ରାପି ଅଗଞ୍ଜଭାର୍ଯ୍ୟା ଅନବାଷ୍ଟ୍ରତଲୋପା
ସତ୍ୟମୋ ମିଳିତୀତ୍ୟଘୟଃ ॥ ୩୧ ॥

ନବବୁନ୍ଦିତି । ଇନ୍ଦ୍ରଃ ପୁଲୋମତନୟଃ ଶତୀମୁପନୟନ ଦ୍ଵାରକାଃ ପ୍ରାପଦ୍ୟତ । କୁବେରଃ
ଧୂର୍ଜିଃ ସ୍ଵଭାର୍ଯ୍ୟଃ । ଅପାମୀଶରଃ ବରଗଃ । ତ୍ରାଷ୍ଟ୍ରୀଃ ବିଶ୍ଵକର୍ମପୁତ୍ରୀଃ ସଂଜ୍ଞାଃ ॥ ୩୨ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାନୀ ।

ଏই ମେଘ, ବସିଷ୍ଠପତ୍ରୀ ଅରଙ୍କତୀ ନିଖିଳ-ସତୀଦମୁହେର ସହିତ
ପଥ ଅବରୋଧ କରିଯା ଏବଂ ଅର୍ଥଶିତ୍ରତା ଅଗଞ୍ଜପତ୍ରୀ ଲୋପା-
ମୁଦ୍ରା ପରିବେଦୀତେ ଆସିଯା ମିଳିତ ହଇଲେନ ॥ ୩୧ ॥
ନବବୁନ୍ଦା ।

ଏହି ମେଘ, ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ର ଶଚୀକେ ଲାଇଯା, କୁବେର ଆଗନ
ଭାର୍ଯ୍ୟା ଧାକ୍କିକେ ଲାଇଯା, ମୂର୍ଯ୍ୟତନୟ ସମ ଧୂମୋର୍ଗା ନାନ୍ଦୀ ଭାର୍ଯ୍ୟାକେ
ଲାଇଯା, ବରଗ ଗୌରୀନାନ୍ଦୀ ସ୍ଵୀୟ-ବନିତାକେ ଲାଇଯା, ଥ୍ରଚଣ୍ଡକିର୍ଣ୍ଣ
ମୂର୍ଯ୍ୟ ସଂଜ୍ଞାକେ ଲାଇଯା, ମରଙ୍ଗ ଶିବାକେ ଲାଇଯା, ଅଗି ସ୍ଵାହାକେ

(ନେପଥ୍ୟ ।)

ସୈରିଙ୍କ୍ରୀୟଂ ଶୁଗଙ୍କାନ୍ ପ୍ରଣୟତି ବିବିଧାମନ୍ତ୍ରରାଗଥାଙ୍କାନ୍
ଦାମାନ୍ତ୍ରଗ୍ରେ ହୃଦୟା ଶୁଦ୍ଧତମତିରସୋ ଭୂରିଶୋ ନିର୍ମିତୀତେ ।
ଭଞ୍ଚୀଭିର୍ବୀଘକୋହୟଂ କୁଚିମିହ ରଚୟତ୍ୟନ୍ତରାଗାଂ ବ୍ରାଣାଂ
ପୂର୍ଣ୍ଣାମନ୍ତ୍ରାଭିଷୂର୍ଣ୍ଣପରିଜନଗହନା ଦ୍ଵାରକୋଳାନ୍ତିତି ॥ ୩୩ ॥
ଲାଲିତା । ବିମାହେ ! ବାଢ଼ି କିମଦ୍ଧାମି, ପୁଣୋବି ଦୋଧିଂ ସନ୍ତମ-
ମହୁମବଦଂ ମଣେ ॥

(ନେପଥ୍ୟ ।) ପରିଜନେର୍ଗହନା ନିବିଡ଼ା ଦ୍ଵାରକା ଅତିଶୟଂ ବିରାଜତେ ॥ ୩୪ ॥
ଲାଲିତେତି । ବିଶାଖେ ! ଅତିଶୟଃ କୃତାର୍ଥୀତି, ପୁନରପି ଦୟେଃ ସନ୍ତମମହୋଃ
ସବଦର୍ଶନେନ ॥

ଲାଇୟା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ରୋହିଣୀକେ ମଦେ ଲାଇୟା ଦ୍ଵାରକାୟ ଆସିଯା
ପ୍ରବେଶ କରିଲେନ ॥ ୩୨ ॥

(ବେଶଗୃହେ ।)

ଏହି ସୈରିଙ୍କ୍ରୀ ନାନାବିଧ ଶୁଗଙ୍କ ଅନ୍ତରାଗ-ସକଳ ପ୍ରସ୍ତ୍ରତ କରି-
ତେଛେ, ଅଗ୍ରେ ହୃଦୟା ହଟ୍ଟିଚିତ୍ରେ ଭୂରି ଭୂରି ମାସା ସକଳ ନିର୍ମାଣ
କରିତେଛେ ଏବଂ ତନ୍ତ୍ରବାୟ ବିବିଧ ଭଞ୍ଚୀତେ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ବନ୍ଦ୍ର ସକ-
ଲେର ଶୋଭା ବିସ୍ତାର କରିତେଛେ । ଯାହା ହଟ୍ଟକ, ଏଇକୁପେ
ପୂର୍ଣ୍ଣାମନ୍ତ୍ର-ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିଜନ-ସକଳେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହଇୟା ଦ୍ଵାରକା
ଅତିଶୟକୁପେ ଶୋଭା ପାଇତେଛେ ॥ ୩୩ ॥
ଲାଲିତା । ବିଶାଖେ ! ପୁନର୍ବାର ଶ୍ରୀରାଧାକୃଷ୍ଣର ସନ୍ତମ-ମହୋଃ-
ସବ ମନ୍ଦର୍ମୟେ ଭ୍ରମି ଅତିଶୟ କୃତାର୍ଥ ହଇଲା ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ସଶୋଦାମାତଃ ! ଉତ୍ସିତେହୟଂ ସର୍ବାଭିଷେକ-
ସନ୍ତାରଃ, ତଦମଂକ୍ରିୟତାଂ ପ୍ରଥମଂ ରାଧୀୟା ସହ ପର୍ବବେଦୀ,
ତତଃ କ୍ରମେଣ କୁମାରୀଭିକ୍ଷ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । (ସର୍ବମତ୍ତିନନ୍ଦ୍ୟ ଜନାନ୍ତିକଂ) ଆଣେଷ୍ଵରି ରାଧେ ! ଆର୍ଥ-
ସ୍ଵ କିମତଃପରଃ ପ୍ରିୟଂ କରବାଣି ॥

ରାଧା । (ସାନନ୍ଦଂ ସଂକ୍ଷତେନ ।)

ସଥ୍ୟନ୍ତା ମିଲିତା ନିର୍ଗମଯୁରପ୍ରେମାଭିରାମୀକୃତା
ଯାମୀୟଂ ସମଗଂତ ସଂକ୍ଷବବତୀ ଶକ୍ତାନ୍ତ ଗୋଟେଷ୍ଵରୀ ।

ପୌର୍ଣ୍ଣଭି । ସଶୋଦାମାତଃ ! ଇତ୍ୟତ୍ର ବହୁବୀହୀ ମାତୃଶଦ୍ୱ ମାତାଦେଶୋ
ବିହିତଃ ॥

ରାଧେତି । ସ୍ଵଭାବମଧୁରପ୍ରେମାଇଭିରାମୀକୃତା ଶୁଦ୍ଧୀକୃତାଃ । ସମଗଂତ ସଞ୍ଚତ-

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ହେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ସଶୋଦାମାତଃ ! ଅଭିଷେକେର ସମୁ-
ଦ୍ୟାୟ ବଞ୍ଚିତ୍ପର୍ଷିତ, ଅତଏବ ପ୍ରଥମେ ଶ୍ରୀରାଧାର ସହିତ ତେବେ
ପରେ କୁମାରୀଗଣେର ସହିତ ବିବାହ-ବେଦୀ ଅଳଙ୍କୃତ କର ॥-
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ସକଳକେ ଅଭିନନ୍ଦନପୂର୍ବିକ ହଞ୍ଚାବରଣ ଦିଯା) ଆଣେ-
ସ୍ଵ ରାଧେ ! ଆର୍ଥନା କର, ଅତଃପର ତୋମାର କି ପ୍ରିୟ
କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଆନନ୍ଦେର ସହିତ ସଂକ୍ଷତଭାଷ୍ୟ ।)

ଆଗନ୍ତଥ ! ଯେ ସକଳ ସଥୀ ସାଭାବିକ ପ୍ରେମେ ଅତିଶୟ
ଶୈଳଦୟଶାଲିନୀ, ତୁହାରା ଆସିଯା ମିଲିତ ହଇଯାଛେ, ପେଣ୍ଠି-
ଚଯବତୀ ଦ୍ୱୀପ-ଭଗିନୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀକେ ଆପୁ ହଇଲାମ, ଶୁଣ୍ଠ ବ୍ରଜ-

ବୁନ୍ଦାରଣ୍ୟ-ନିକୁଞ୍ଜଧାରୀ ଭବତା ସମ୍ରେଷ୍ଟିପର୍ଯ୍ୟଂ ରଙ୍ଗବାନ୍
ସଂରତ୍ତଃ କିମତଃ ପରଂ ପ୍ରିୟତରଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟମତ୍ରାତ୍ମି ମେ ॥ ୩୪ ॥
ତଥାପି ଦିମନ୍ତ,—
ଚିରାଦାଶାମାତ୍ରଂ ହୁଏ ବିରଚୟନ୍ତଃ ଶ୍ଵିରଧିଯୋ
ବିଦ୍ୱୟାର୍ଥେ ବାସଂ ମଧୁରିମଗଭୀରେ ମଧୁପୁରେ ।
ଦଧାନଃ କୈଶୋରେ ବୟସି ସଖିତାଂ ଗୋକୁଳପତେ !
ଅପଦ୍ୟେ ଧାତ୍ତେଷାଂ ପରିଚୟମବଶ୍ୟଂ ନୟନଯୋଃ ॥ ୩୫ ॥

ବତୀ । ସାଗୀ ସ୍ଵପ୍ନକୁଳନ୍ତିଯାମିତ୍ୟମରଃ । ସଂସ୍କରେ ଗ୍ରନ୍ଥରାଧରାବିତ୍ୟୁମରଃ । ସଦ୍ବା,
ସଂସ୍କରଃ ଆଶ ପରିଚୟ ଇତ୍ୟମରଃ । ପରିଚୟବତୌତ୍ୟରଃ ॥ ୩୪ ॥
ଚିରାଦିତି । ମଧୁପୂର ଇତ୍ୟାପଲଙ୍ଘନଃ, ମଧୁରାମଗୁଲ ଇତ୍ୟରଃ । ସଖିତାଂ ସଖାତଃ
ଅର୍ଥାଂ ଶ୍ରୀନାମାଦୀନାଂ । ପରିଚୟଃ ଗୋଚରଃ ॥ ୩୫ ॥

ଖରୀ ଉପଚିତ ଏବଂ ଏହି ବୁନ୍ଦବିନନ୍ଦ ନିକୁଞ୍ଜଧାରେ ଆପନାର ସହିତ
ରଙ୍ଗବାନ୍ ସଙ୍ଗମ ସମ୍ପନ୍ନ ହଇଲ, ତବେ ଇହାର ପର ଆର ଆମାର
ପ୍ରିୟତର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କି ଆଛେ ? ॥ ୩୪ ॥

ତଥାପି ଇହାଇ ହଟକ,—

ଯେ ସକଳ ଶ୍ଵିରବୁଦ୍ଧି-ବ୍ୟକ୍ତି ବହକାଳ ହିତେ ତୋମାତେ
ଆମାମାତ୍ର ଧାରଣ କରିଯା ମାଧ୍ୟମଯ ମଧୁପୁରେ ବାସବିଧାନ କରି-
ଯାଛେ, ହେ ଗୋକୁଳପତେ ! ତୁମି ମେହି କୈଶୋରବସ୍ତେର ସଥ୍ୟତା
ଧାରଣ କରିଯା ଅର୍ଥାଂ ମୁରଲୀବଦନ ହୁଇଯା ଅବଶ୍ୟ ତାହାଦେର ନୟନ-
ଘୟେର ଗୋଦର ହୁଇବା ॥ ୩୫ ॥

କିଞ୍ଚ—

ସା ତେ ଲୀଳାପଦ-ପରିମଳୋଦ୍ଗାରିବନ୍ୟାପରୀତା
ଧନ୍ୟ । କ୍ଷେତ୍ରୀ ବିଲମ୍ବି ହୃତା ମାଧୁରୀ ମାଧୁରୀଭିଃ ।
ତତ୍ତ୍ଵାନ୍ତିଭିଷ୍ଟୁଲପଣ୍ଠୀଭାବଗୁର୍ବାନ୍ତରାଭିଃ
ସମ୍ମାତସ୍ତୁଂ କଳଯ ବନନୋଜ୍ଞାପିବେଶୁର୍ବିହାର ॥ ୩୬ ॥

କୁଞ୍ଚ । ପ୍ରିୟେ ! ତଥାପ୍ତ ॥

ରାଧା । କଥିବିଅ ॥

କୁଞ୍ଚ । (ସ୍ଵଗିତମିବାପମବ୍ୟତୋ ବିଲୋକତେ) ॥

କିଞ୍ଚକେତି । ଲୀଳାପଦାନାଂ ଲୀଳାହାନାନାଂ । ପରିମଳୋଦ୍ଗାରିଣୀ ସା ବନ-
ମୁହସ୍ତରୀ ପରୀତା ବ୍ୟାପ୍ତା । ମାଧୁରୀ ମଥୁରାସସନ୍ଧିନୀ ମାଧୁରୀଭିର୍ମାଧୁରୀର୍ଯ୍ୟର୍ଭତା । ତତ୍ର
କୌଣ୍ୟାଂ ଡୁଟୁଲୋ ସଃ ପଣ୍ଠୀଭାବୋ ଗୋପୀନାଂ ମାଧୁର୍ୟେ ତେନ ମୁହସ୍ତରମନ୍ତଃକରଣଃ
ଯାତିଶାବ୍ଦିଃ ସହିତୋ ବୈଷିତଃ ସନ୍ । ବନ୍ଦୀ ବନସମୁହେ ହାଦିତ୍ୟମରଃ ॥ ୩୬ ॥

କୁଞ୍ଚ ଇତି । (ଅପମବ୍ୟତୋ ଦକ୍ଷିଣତଃ) ॥

ଆରାତ୍—

ସେ ମାଧୁର୍ୟମଯୀ ଧନ୍ୟସ୍ଵରୂପା ମଥୁରାଭୂମି ତୋମାର ଲୀଳାହାନ-
ସକଳେର ଦୋରଭପ୍ରକାଶକାରି ବନମୟୁହେ ପରିବୃତା ହଇୟା ବିରାଜ
କରିଲେଛେ, ମେହି ସ୍ଥାନେ ମନୋଜ୍ଞ ଗୋପକ୍ରୀତାବଲୁକୁଚିତ୍ତା ମାଦୃଶ-
ବିହାରଜନେର ସହିତ ମିଳିତ ହଇୟା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲବଦନେ ବେଶୁ ଧାରଣ-
ପୂର୍ବିକ ଅଞ୍ଚିକାର କର ॥ ୩୬ ॥

ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଚ । ପ୍ରିୟେ ! ତାହାଇ ହଇବେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । କିରପେ ? ॥

ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଚ । (ସ୍ଵଗିତ ହଇୟା ଦକ୍ଷିଣଦିବେର ପ୍ରାତି-ସୃଷ୍ଟିପାତ
କରିଲେ ଲାଗିଲେନ) ॥

(ପ୍ରାବିଶ୍ୟ ଗାର୍ଗୀ ସହପଟୀକ୍ଷେପେଣ ଏକାନଂଶ ।)

ଏକାନଂଶ । ସଧି ରାଧେ ! ମାତ୍ରସଂଶୟଂ କୃଥାଃ, ସତୋ ଭବତ୍ୟଃ
ଶ୍ରୀମଦ୍ଭୋଗୁଲେ ତତ୍ତ୍ଵେବ ବର୍ତ୍ତନେ, କିନ୍ତୁ ମୈୟନ୍ କାଳକ୍ଷେପାର୍ଥ-
ମନ୍ୟଥା ପ୍ରପକ୍ଷିତଃ, ତଦେତନ୍ମନ୍ତରଭୂତ୍ୟତଃ, କୃଷ୍ଣାହିପ୍ରେସ
ତତ୍ତ୍ଵ ଗତ ଏବ ଅତୀୟତଃ ॥

ଗାର୍ଗୀ । (ସମ୍ମତଃ) ଫଲିଦଃ ମେ ଦାଦମୁହାଦୋ ଯୁଦେଣ ॥

ରାଧା । (ପ୍ରଣିଧାଯି ବୈବଶ୍ୟଂ ନାଟ୍ୟତି) ॥

(ଅପଟୀକ୍ଷେପେଣ ଝଟିତୀତ୍ୟର୍ଥ । ଏକାନଂଶ ସଶୋଦ୍ୟାଙ୍କୁତା । ବିଦ୍ୱାପର୍ବତ-
ବାସିନୀ ଆତ୍ମେବ ମଧୁରାଭ୍ରମିବିହାରେ) ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ଫଲିତଃ ମେ ତାତମୁଖତଃ ଶ୍ରଦ୍ଧେନ ॥

(ତ୍ୱରିତଗତିତେ ଗାର୍ଗୀ ଓ ସଶୋଦାଗର୍ତ୍ତମନ୍ତ୍ରଭୂତା । ଏକାନଂଶ
ଅର୍ଥାତ୍ ବିଦ୍ୱାପବାସିନୀର ଅବେଶ ।)

ବିଦ୍ୱାପବାସିନୀ । ସଧି ରାଧେ ! ସଂଶର କରିଓ ନା, ସେ ହେଉ
ତୋମରା ମକଳେ ମେଇ ଶ୍ରୀମାନ୍ ଗୋକୁଲେଇ ବିରାଜ କରି-
ଦେଇ, କିନ୍ତୁ ଆମି କାଳକ୍ଷେପଣେର ନିରିନ୍ତ ଅଛି ଏକାରେ
ବିସ୍ତାର କରିଯାଛି, ଇହା ମନେ ନିର୍ଜୟ ଜାନିଲୁ ଏବଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ
ମେଇ ଷାନେ ଗମନ କରିଯା ରହିଯାଛେ, ଇହା ବିଶ୍ଵାସ କର ॥

ଗାର୍ଗୀ । (ମୁନେ ମୁନେ) ଆମାର ପିତାର ମୁଖେ ଯାହା ଶୁଣିଯା-
ଛିଲାମ, ଡାହା ଲକ୍ଷଣ ହଇଲ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଶ୍ରୀବନ କରିଯା ବିଜ୍ଞାପନ ହଇଲେ) ॥

ଗାର୍ଗୀ । ସହି ! ସମସ୍ମୟାହି ସମସ୍ମୟାହି ॥

ରାଧା । (ସମାଖ୍ୟ ତିର୍ଯ୍ୟକ କୃଷ୍ଣମବଳୋକତେ) ॥

କୃଷ୍ଣ । ପ୍ରିୟ ! ତୁୟଃ କିନ୍ତେ ପ୍ରିୟଂ କରବାବି ॥

ରାଧା । (ଶ୍ଵିତଂ କୃତା) ବହିରଙ୍ଗଜନାଲକ୍ଷ୍ୟତୟା ଶ୍ରୀଗୋକୁଳମପି
-ସ୍ଵର୍ଗପୈରଲକ୍ଷ୍ୟରବାମେତି ॥

କୃଷ୍ଣ । ପ୍ରିୟ ! ତଥାତ୍ପର, ତୁମେହି ସ୍ଵର୍ଗବାତ୍ୟର୍ଥନାମବନ୍ଧ୍ୟାଂ
-କରବାମ ॥

ଗାର୍ଗୀତି । ସମାଖ୍ୟମିହି ସମାଖ୍ୟମିହି ॥

ରାଧେତି । ବହିରଙ୍ଗଜନୈରଲକ୍ଷ୍ୟତୟା ତଦୀୟେଃ ସ୍ଵରପୈଃ ସଞ୍ଚ ସ୍ଵରପୈ-
ବିତ୍ୟର୍ଥ ॥

କୃଷ୍ଣ ଇତି । ତବ ସ୍ଵର୍ଗଚର୍ତ୍ତାବଳ୍ୟା ଅତ୍ୟର୍ଥନାଂ ଯୁଦ୍ଧପାଣିଗ୍ରହକପାଂ ଅବହ୍ୟାଂ
-ମଫଳାଂ ॥

ଗାର୍ଗୀ । ମଥ ! ଛିର ହେ ଛିର ହେ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ବିଶ୍ଵସ ହଇଯା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପ୍ରତି ସ୍ଵର୍ଗଦୂଷ୍ଟି କରିତେ
ଲାଗିଲେନ) ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ପ୍ରିୟ ! ପୁନର୍ଭାର ତୋମାର କି ପ୍ରିୟ ସାଧନ କରିବ ? ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ହାତ୍ତ କରିଯା ଆମରା ବହିରଙ୍ଗଜନ-କର୍ତ୍ତକ ଅଲକ୍ଷିତ
ହଇଯା ସୌଯ-ସୌଯ ସ୍ଵରପେ ଶ୍ରୀଗୋକୁଳକେ ବିଭୂଷିତ କରି ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ପ୍ରିୟ ! ତାହାଇ ହଇବେ, ଏଥନ ଆଇସ, ତୋମାର
-ଭଗିନୀର ପ୍ରାର୍ଥନା ସଫଳ କରା ବାଟିକ ॥

(ଇତି ସର୍ବୈରାହତୋ ନିଜ୍ଞାନ୍ତଃ)

(ଇତି ନିଜ୍ଞାନ୍ତଃ ସର୍ବେ) ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିଲିତମାଧବନାଟକେ ପୂର୍ଣ୍ଣମନୋରଥେ
ନାମ ଦଶମୋହଙ୍କଃ ॥ * ॥ ୧୦ ॥ * ॥
ନାଟକେ ସମୁଚ୍ଛିତାମପୀଘରଃ
ସ୍ଵେଚ୍ଛମଧ୍ୟକ୍ରମୁଦ୍ଭବତାଃ ।
ଅତ୍ର ମନ୍ଥମନୋହରୋ ହରି-
ଲୀଲଯା ଲିଲିତଭାବମାଧ୍ୟେ ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିଲିତମାଧବବାଧ୍ୟେ ନାଟକଃ ସମାପ୍ତଃ ॥ * ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିଲିତମାଧବନାଟକେ ପୂର୍ଣ୍ଣୋ ଗୋପୀନାଃ କ୍ରମକ୍ରମକ-ସ୍ଵପରିଗ୍ରହ-
କଳ୍ପୋ ମନୋରଥେ ଯତ୍ର ସଃ । ପୂର୍ଣ୍ଣମନୋରଥେ ନାମ ଦଶମୋହଙ୍କଃ ॥ * ॥
ନାଟକେତି । ଉଦ୍‌ବ୍ରତାଃ ଉଦ୍‌ବ୍ରତମାଧ୍ୟକ୍ରମତାଃ । ଜଲିତଃ ଲାଲିତଃ ॥
॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିଲିତମାଧବବାଧ୍ୟନାଟକଟିଭିନ୍ନୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣା ॥ * ॥

(ଏହି ବଲିଯା କଳେ ଆହୁତ ହଇଯା ଗୋକୁଳେ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରି-
ଲେନ) ॥

(ଏହିରପେ ସକଳେର ପ୍ରସ୍ଥାନ ହଇଲ) ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିଲିତମାଧବନାଟକେ ଶ୍ରୀରାମନାରାଯଣବିଦ୍ୟାରତ୍ନ-
କ୍ରତାଳୁବାଦେ ପୂର୍ଣ୍ଣମନୋରଥ ନାମକ ଦଶମ ଅଙ୍କ ॥ * ॥ ୧୦ ॥ * ॥

ଏହି ନାଟକେ କନ୍ଦର୍ମନୋହାରୀ ଦୈଶ୍ୱର ଶ୍ରୀହରି ସ୍ଵେଚ୍ଛାବଶତଃ
ଉଦ୍‌ବ୍ରତମାଧ୍ୟକ୍ରମାତ୍ମକ ପ୍ରକଟନପୂର୍ବକ ଲୀଲାଦ୍ଵାରା ଲିଲିତଭାବ ଅର୍ଥାତ୍
ଲାଲିତଯ ଥ୍ରୀପ୍ତ ହଇଯାଛେ ॥

॥ * ॥ ଇତି ଶ୍ରୀଲିଲିତମାଧବନାଟକ ସମାପ୍ତ ॥ * ॥

ପୂର୍ଣ୍ଣ କଳାଚତୁଃଷଷ୍ଠୀ ଲକ୍ଷଣେତ୍ରସୈରପି ।
 ଭଜନ୍ତ ଶ୍ରିତଗାନ୍ଧର୍କବଂ ଧୀରା ! ଲଲିତମାଧିବଂ ॥
 ନନ୍ଦେସୁବେଦେନ୍ଦ୍ରମିତେ * ଶକାଦେ
 ଶୁକ୍ରସ୍ତ ମାନସ୍ତ ତିଥେ ଚତୁର୍ଥ୍ୟାଂ ।
 ଦିନେ ଦିନେଶସ୍ତ ହରିଂ ଅନୁମ୍ୟ
 ସମାପ୍ୟାଂ ଭଦ୍ରବନେ ପ୍ରସନ୍ନଂ ॥
 ତଟଷ୍ଠେନାପି ଗନ୍ତୀରେ ରମ୍ଭୋତ୍ସି ସମ୍ଭାବା ।

ପୂର୍ଣ୍ଣମିତି । ପୂର୍ବୋତ୍ସବା କଳାଚତୁଃଷଷ୍ଠୀ ଲକ୍ଷଣେନାଟକଲକ୍ଷଣେଃ । ପକ୍ଷେ,
 ଦାତିଶଲକ୍ଷଣେଃ । ଭୂଷଣେଃ ନାଟକଭୂଷଣେଃ । ପକ୍ଷେ, କୌଣସାଦିଭୂଷଣେଃ । ଶ୍ରିତା
 ଗାନ୍ଧର୍କବାଚତୁର୍ଥୀ ନାଟକୋତ୍ତବୀ ଯେନ ସ ତଃ । ପକ୍ଷେ, ଶ୍ରିତା ଗାନ୍ଧର୍କବୀ ବ୍ରାଧା ଯେନ ତୁଃ ॥
 ନନ୍ଦେତି । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶତ୍ୟକୋନାଷଟିଶାକେ । ଜୈର୍ଣ୍ଣମାସତ୍ତ ଚତୁର୍ଥ୍ୟାଂ ତିଥେ
 ଚତୁର୍ଥ୍ୟବ୍ରଂତେ ପ୍ରସନ୍ନଂ ଗ୍ରହଃ ॥

ତଟଷ୍ଠେତି । ଗନ୍ତୀରେ ରମ୍ଭୋତ୍ସି ତଟଷ୍ଠେନାପି ମହା ସଂ ସର୍ବତୋମୁଖଃ ଜଳଃ ।

ଆହେ ଧୀର ବ୍ୟକ୍ତିଗନ ! ଚତୁଃଷଷ୍ଠିକଳା ନାଟକଲକ୍ଷଣ ଓ ନାଟକ-
 ଭୂଷଣ-ମକଳେ ଗାନ୍ଧର୍କବିଦ୍ୟାପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଥବା ଶ୍ରୀରାଧିକାଶ୍ରିତ
 ଶ୍ରୀଲଲିତମାଧିବନାଟକକେ ଆନୁଶୀଳନ କରନ ॥

ଆମି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଶତ ଉନ୍ନୟଷ୍ଟି ଶକାଦୀଯ ଜୈର୍ଣ୍ଣମାସେର ଚତୁର୍ଥୀ
 ତିଥିତେ ରବିବାରେ ଶ୍ରୀହରିକେ ପ୍ରଣାମ କରିଯା ଭଦ୍ରବନେ ଏହି
 ଗ୍ରହ ସମାପନ କରିଲାମ ॥-

ଆହେ ପଣ୍ଡିତଗନ ! ଆମି ତଟଷ୍ଠ ହଇଯା ଏହି ଗନ୍ତୀର ରମ-

* ନନ୍ଦେତିବେଦେନ୍ଦ୍ରମିତେ, ଇତ୍ୟପି ପାଠଃ ।

ସର୍ବତୋଯୁଧମାତ୍ରୀଣ୍ଠିତ୍ୱଃ ଦ୍ୱାମାଦଃ ମନ୍ତ୍ରୀଯିଣଃ ॥

କ୍ଷେତ୍ରମୁଦ୍ରଃ ପାଗଃ ଶ୍ଵରଃ ସର୍ବତୋଯୁଧମିତ୍ୟମରଃ । ଥିବେ, ସର୍ବଜ ଶ୍ରୋତୁମି-ୟ-
ମାକୀଣଃ ଚିକିତ୍ସାର୍ଥଃ ॥

ଶ୍ରୋତେ ସର୍ବତୋଯୁଧ ହଇୟା ବାହା ବର୍ଣନ କରିଯାଛି, ତାହା କ୍ଷମା
କରନ ॥

ଶ୍ରୀରାମବିହାରି ଦାଆୟତୀର୍ଥ-କର୍ତ୍ତକ ନଂଶୋଧିତ
ଦିତୀୟ ସଂକରଣ ମମାଞ୍ଚ ।

ବନ୍ଦାଳ ୧୦୧୫ । ୧୨୬ ଜୈନ୍ଯାତ୍ମକ ।

ବହୁମପୁର ରାଧାରମଣ୍ୟକ୍ଷେ

ଶ୍ରୀଜାନକୀନାଥ ଶାହ ପ୍ରିଣ୍ଟାର ଦ୍ୱାରା ମୁଦ୍ରିତ ।